

Berti, Giovanni Lorenzo, 1696-1766

Opus de theologicis disciplinis ...

Bd.: 9. 1782. - 439 S.

Neapoli 1782

Dogm. 1236 e-9

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10400184-7

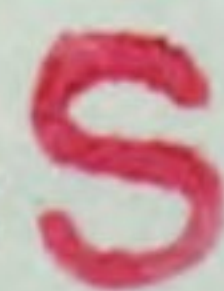

Dogm. 1236^e(9

<36635322750012

<36635322750012

Bayer. Staatsbibliothek

55

JO: LAURENTII
BERTI
FLORENTINI

FRATRIS EREMITÆ AUGUSTINIANI

O P U S

DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

*Nunc primum novem voluminibus comprehensum, & præter uberrimum,
generalemque rerum indicem in calcem appositum, nec non
Melchioris Cani volumen unum De Locis Theologicis,*

INTEGRA ETIAM ADVERSARIORUM IN AUCTOREM OPUSCULA;
QUÆ HACTENUS PRODIERUNT:

Tum Apologeticas omnes ejusdem Dissertationes complectens.

EDITIO NOVISSIMA

Ab Auctore ipso aucta; & ad usum quoque Scholæ Ægidianæ accommodata; cui
accedit etiam ejusdem Auctoris DISSERTATIO in Defensionem Encyclicæ
BENEDICTI XIV. adversus quatuor dubiorum consarcinatorem.

TOMUS NONUS,

CONTINENS

Anonymi Scriptoris Opusculum inscriptum, Jansenismus Redivivus, ejusque
confutationem; necnon Joannis Josephi Languet Judicium de Operibus
FF. BELLELLI ET BERTI; una cum duabus ipsius ad
BENEDICTUM XIV. Epistolis; atque Auctoris
in Judicium illud Expostulationem.

NEAPOLI MDCCLXXII.

EX TYPOGRAPHIA ORSINIANA

Ta 70/510

JANSENISMUS REDIVIVUS.

*In scriptis PP. FF. BELLELLI & BERTI, Ordinis
Eremitarum S. Augustini.*

T clarior habeatur Jansenismi notitia, prius subjicienda videtur eorum quæ præcipue in Jansenii causa gesta sunt brevis enarratio.

Cornelius Jansenius Yprensis Episcopus Librum in defensionem Bajani systematis edidit, cui hunc præfixit titulum; *Augustinus, seu Doctrina S. Augustini de humana nature sanitate, agritudine, medicina, &c.* ubi primum prodiit in lucem infaustus hic Liber, damnari meruit ab Urbano VIII. tamquam continens & renovans articulos, opiniones & sententias reprobatae atque damnatae in Constitutionibus S. Pii V. & Gregorii XIII. adversus errores Baji latis, quas Constitutiones confirmat & renovat idem summus Pontifex. Ipsi Bulla, quæ incipit: *In eminenti*, data fuit pridie Nonas Martii, ann. 1641.

I. Cum per hanc Supremæ Sedis definitionem nulla cuique sigillatim inureret censura, hinc
Berti Theol. Tom. IX.

quidam factiosi, ac novitatem peramanter studiosi occasio nem avidè arripuerunt, tum privatim, tum in Scholis publicis, ac præsertim in Parisiensi Universitate, nonnullos propugnandi errores, quos Jansenius uberius exposuerat & qui e Bajano systemate tamquam novi furculi emicabant. Adversus has novitates insurrexerunt plures Facultatis Theologicæ Parisiensis Doctores; & excrecentibus in dies dissidiis atque rixis, eo tandem malum devenerat, ut nisi fuisset prompto ac efficaci remedio sanatum, imminens tunc aderat periculum ne perversa Doctrina, quæ ut pestis grassabatur, summo deinde Religionis detrimento prævaluisset.

II. His commoti Gallicani Episcopi num. 85. ut hæ sedarentur commotiones ac tumultus, & ne audacior inde error evaderet, nihil fatius ac convenientius fore judicaverunt, quam si tota hæc controversia ad Summum Pontificem deferretur ab ipso dirimenda. Quare datis ad Innocentium X. Literis, ineunte anno 1651.

obtestati sunt, ut has præsertim propositiones expenderet, de quibus, ut agebant, *disceptatio periculosa de contentio ardentior est*; & ut perspicuam ac certam de unaquaque sententiam ferret.

Innocentius X. acceptis his Literis die 12. Aprilis 1651. hac eadem die ad examen delatarum propositionum Congregatione instituit, quæ constabat quinque Cardinalibus ac tredecim Consultoribus. Selecti illi Cardinales per duos & amplius annos, triginta sex celebrarunt Congregationes, seu Sessiones, quibus decem ultimis interfuit Summus Pontifex, qui tandem die ultima Maji anni 1653. re maturo examine discusa, expensa, ponderata, Constitutionem emisit, qua quinque Propositiones sequentes variis censuræ notis ab Innocentio X. perstringuntur, videlicet:

Prima sic habet. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus, & conantibus secundum præsentem quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

Hanc temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Secunda. *Interiori gratiæ in statu nature lapsæ nunquam resistitur.*

Hanc hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Tertia. *Ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate sed sufficit libertas a coactione.*

Hanc hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Quarta. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam tantum esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

Hanc falsam & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

Quinta. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.*

Hanc falsam, temerariam, scandalosam & intellectam eo sensu ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declarat, & uti talem damnat.

III. Præfatam Innocentii X. Constitutionem omnes ubique reverenter atque obedienter susceperunt, nec ullus unquam inventus est qui huic palam ausus fuisset contradicere. Discipuli tamen Jansenii, quamvis quinque propositiones Decreto illo proscriptas damnare se profiterentur, eas rejiciebant alio plane sensu, quam qui a Jansenio traditus atque explicatus fuerat, ad quem propositiones illas nullatenus pertinere constantissime asseriebant, sicque Decreti Apostolici majestatem ad fictas controversias dirimendas moliebantur turpiter deicere.

Huic inani Novatorum effugio occurrere volens Alexander VII. aliam Constitutionem eandem censuit decimo septimo Kalendas Octobris 1656. qua post confirmatam prædecessoris sui definitionem declarat ac definit quinque illas propositiones ex Libro Cornelii Jansenii Episcopi Yprensis, cui titulus est, *Augustinus*, excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio intento damnatas fuisse.

Notatu dignum videtur istius Bullæ præmium, quod sic habet. *Cum autem, sicut accepimus, inquit Alexander VII. nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque propositiones, vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed fictas & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse asserere magno cum Christianifidelium scandalo non reformident: Nos qui omnia quæ hac in re gesta sunt, sufficienter & attente perspeximus, utpote qui ejusdem Innocentii Prædecessoris nostri jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalatus munere fungeremur, omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate eadem causa discussa est, ea profecto diligentia, qua major desiderari non potest, &c.*

IV. Et si Discipuli Jansenii Constitutioni Innocentii X. simulate dumtaxat obtemperarent, eandem tamen, etiam simulatam, obedientiam Bullæ Alexandri VII. præstare renuerunt. Contenderunt enim & pertinaciter asseruerunt illam Constitutionem, qua parte definierat quinque propositiones esse ex Jansenii Libro excerptas, & sensu ab eodem Auctore intento damnatas, nihil aliud definisse quam quæstionem facti, atque definitionibus ejusmodi obsequioso silentio satisfieri, scilicet neque eas oppugnando, neque eis resistendo. *Quod spectat*; inquit in Scripto quodam ab eis tunc temporis tradito, *ad decisiones facti, qua continen-*

continentur in Constitutione Alexandri VII. quibus definitum est quinque propositiones ex Jansenii libro exceptas esse, & in sensu ab eodem Auctore intento damnatas, declaramus nos eas definitiones omni cultu, obsequio, & observantia, quam exigit a Fidelibus Ecclesia in similibus causis, & in ejusmodi nature rebus prosequi, & semper esse prosequuturos; arbitrati ad privatos Theologos nullatenus pertinere in S. Sedis decisionibus insurgere, eas oppugnare, vel eis resistere.

Errabant sane hi Novatores, quasi Ecclesia, ut fidei depositum custodiat inconcussam atque immaculatam, non possit adigere Fideles ad damnandum simul cum erroribus librum in quo hi asseruntur, vel ad damnandos errores ipsos in sensu intento ab Auctore ejusdem libri. Si hæc non posset Ecclesia, decissent illi media necessaria ad servandam in sua integritate Catholicam Fidem, ideoque ne adversus eam prævalere possint Inferi portæ, requiruntur, ut possit reprobare atque damnare, non solum propositiones in abstracto, quæ sunt oppositæ Fidei, sed etiam propositiones in tali & tali sensu acceptas, ac proinde in sensu ab Auctore intento. Et vero Ecclesia, pro summa sua qua pollet auctoritate, ad hoc eos adegit, ut scilicet adversus quinque propositiones ex Cornelii Jansenii Libro exceptas definitioni suæ subscriberent, ac dictas propositiones ex interiori mentis assensu rejicerent ac damnarent.

V. Ad hunc finem Alexander VII. Bullam edidit 15. Kalendas Martii anno 1665. in qua continetur illa Fidei formula, ad quam subscribendam tenerentur omnes, & quæ sic habet.

Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. data die 31. Martii 1653. & Constitutioni Alexandri VII. data 16. Octobris 1656. Summorum Pontificum me subjecio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen, Augustinus, excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno; & ita juro, sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Hanc Formulam mandat in eadem Constitutione Summus Pontifex subscribi ab omnibus Archiepiscopis & Episcopis, necnon aliis quibuscumque Ecclesiastici Ordinis, tam Regularibus quam Secularibus, etiam Monialibus, Doctoribus & Licentiatibus, aliisque Collegiorum Rectoribus atque Magistris.

Pontificiæ auctoritati ac cessit Regia, & Ludovici XIV. Edicto sancitum est, mense Aprilis ejusdem anni, ut in toto Gallicano Imperio illa subscribendæ dictæ Formulæ disciplina rite servaretur, & accuratæ executioni mandaretur.

VI. Mirum quot cavillationes, quot diverticula quæsierint Jansenii Sectatores, ut eas Leges adversus ipsos latas eluderent, sibi, aut saltem aliis, persuadere volentes interius mentis obsequium atque juramentum ab Alexandro VII. præscriptum attingere solummodo quæstionem juris, scilicet an hæreticæ sint quinque Propositiones in se consideratæ, non autem quæstionem, quam falso vocabant quæstionem facti, nempe an Jansenius eas docuerit, damnatæque sint in sensu Jansenii. Sed nihil hoc perfugio futilius: ad hunc enim finem tantammodo exarata fuit atque præscripta hæc formula, ut cogerentur Novatores damnare quinque propositiones in sensu a Jansenio intento. Quæ ergo fronte audebant asserere subscribi posse licite huic formulæ ab iis qui falso contendebant eas propositiones in Jansenio non reperiri, illasque non esse damnatas in sensu Jansenii, nec cessabant tueri eas in sensu a Jansenio intento?

Nonnulli tamen, licet paucissimi, Formulario nullatenus posse subscribi prædicabant; reputabant enim se non posse Jansenii damnationi subscribere, quin simul & doctrinam quam Augustini esse falso existimabant proscriberent. Plures autem alii, ne beneficiis jam obtentis spoliarentur, vel ne ad ea obtinenda omnis eis aditus præcluderetur, subscribebant, & mente licet dissentiente asseriebant dictæ formulæ licite posse subscribi. Verum inter eos alii pure & simpliciter subscribebant, fallaciter, ut jam dictum est, contententes juramentum dumtaxat exigere erga quæstionem juris, non autem erga quæstionem facti, Alii autem paulo sincerius putabant neminem posse, tuta conscientia, Alexandri VII. Formulæ subscribere sine aliqua distinctione aut limitatione, promittentes se damnare quidem quinque propositiones in sensu verborum obvio, id est, in eo quem postea ad arbitrium fingeant. Quoad vero quæstionem facti, circa illud, obsequiosum se semper observaturos silentium pollicebantur.

Supervacaneum foret hic examussum enarrare quidquid a Jansenii Discipulis ad eludendas Summorum Pontificum Constitutiones actum

aut scriptum est. Somniabant autem, non solum licitam esse in Formularii subscriptione prædictam juris & facti distinctionem, sed etiam hanc distinctionem necessario subintelligi, dum dictæ Formulæ pure & simpliciter subscribe-
rent.

Adversus hos omnes insurrexit Clemens XI. Bulla data 17. Kalendas Augusti anni 1705., quæ incipit his verbis, *Vineam Domini Sabaoth*, & quæ reverenter suscepta est ab universa Ecclesia. In ea Summus Pontifex, post renovatas atque confirmatas Innocentii X., & Alexandri VII. Constitutiones, decernit ac declarat: *Obedientia quæ dictis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri; sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Jansenianii libri sensum, quem illarum verba præferunt, ab omnibus Christi Fidelibus, ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici ac damnari debere, nec alia mente, animo, aut crudelitate prædictæ formulæ subscribi licite posse.*

Hac Constitutione præclusa sunt omnia Sæctorum Jansenii effugia, quibus doctrinam hæ-

reticam in quinque Jansenii propositionibus damnatam cum subscriptione Formularii conciliare tentabant.

VIII. Verum non potuerunt hæc tela Jansenianam hæresim omnino perimere. Yprensis Episcopi Sæctatores aliam excogitaverunt viam quæ errores suos impune, si fieri posset, disseminarent. Prodiere nonnulli, qui perfectam & omnimodam Constitutionibus Apostolicis obedientiam profitentes, systema tamen Jansenianum hæresesque in quinque propositionibus damnatas non deseruerunt, imo sub velamine vocabulorum specie tenus Catholicorum eas satis aperte docuerunt. Inter eos eminent PP. FF. Bellelli & Berti Eremitæ Augustiniani, quos in altera dissertatione nostra Bajanismi convictos, in hac nunc Jansenismi suscipimus convincendos. Ut autem propositum nostrum assequamur, necesse est ut eundem ordinem in hoc Opusculo nobis præscribamus, quem in altero jam secuti sumus. Itaque antequam Scripta FF. Bellelli & Berti perpendamus, exponemus primum in quo consistat Jansenianum systema; & ideo sit.

P A R S P R I M A

J A N S E N I A N I

Systematis expositio.

Jansenius non solum renovavit errores Baji, de quibus actum est in altero Opusculo nostro, sed novos etiam adjecit, qui tamen nihil aliud sunt, quam consecraria quædam ex Bajano systemate fusius explanato manantia. Hi novi errores, quos complectitur Jansenianum systema, continentur in quinque propositionibus quas ab Innocentio X. damnatas fuisse modo diximus.

Post præfatam Innocentii X. Constitutionem ne unus quidem apparuit, qui aliquam ex damnatis propositionibus palam & expresse auderet propugnare. Sed quia inter Jansenii Discipulos plurimi extitere qui Magistri doctrinam sub aliis terminis atque sub nova forma renovare tentarunt, ideo necesse est accuratius inquirere, quæ sit doctrina illa, quam in quinque propositionibus reprobavit Summus Pontifex, seu in quo sensu damnatæ sint hæ propositiones.

Ut autem germanum & legitimum illarum sensum securius & planius assequamur, necesse erit hic subijcere atque exponere famosum, quod confinxit Jansenius, principium, a quo illæ tanquam rivuli a fonte necessario fluunt. Exponemus itaque primo palmare illud Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus.

2. Ostendemus doctrinam quinque propositionum Jansenii necessario emanare ex præfato ejusdem Novatoris principio. Et quia Novatores, ut eluderent Bullarum Pontificiarum auctoritatem, varios tribuere conati sunt sensus singulis quinque Jansenii propositionibus, ideo his effugiis præcludendis ac resellendis nonnullos etiam impendemus articulos.

ARTICULUS I.

FAMOSUM JANSENI PRINCIPIMUM, De
duabus delectationibus indeliberatis,
& pro graduum superioritate
Invincibilibus.

ITA per peccatum primi hominis sauciata
fuisse humanam voluntatem contendit Jan-
senius, ut vim omnem amiserit flectendi se
ad malum vel ad bonum, ac se in quam vel-
let partem pro nutu determinandi. Contendit
præterea, eandem voluntatem ut agat, &
agere possit, indigere delectatione quadam
prævia & in deliberata, qua absente voluntas
est impotens, ea vero præsentem sit potens, si-
ve ad bonum, sive ad malum; ideoque nisi
præcedat delectatio qua moveatur homo ad
agendum, homo non agit, nec agere ullo
modo potest.

I. Ad hujus delectationis necessitatem totum
Jansenianæ doctrinæ systema revocari potest.
Nemo, inquit Jansenius, animo amplectitur
aliquid quod eum non delectat, & nisi dele-
ctetur voluntas moveri nullo pacto po-
test: unde ulterius concludit post Adami
lapsum, nullum posse perpetrari peccatum,
nisi voluntas prævia delectatione ad illud pro-
vocetur ac pertrahatur: quod probare nititur
ex diversis quæ congerit Augustini locis, qui-
bus tamen evidenter abutitur. Ex istis testimo-
niis tam dense sparsis in Augustino, inquit,
manifestissimam puto, nullum peccatum fieri
ab hominibus, quin voluntas, quamvis per se
ipsam ad peccandum prompta sit, quadam de-
lectatione prius titillante & pruritante, pro-
vocetur, ut ita quodam quasi Diaboli adjuva-
rio, ut ita loquar, impulsam ad ruinam pro-
trahatur.

Nec etiam ad bonum docet posse ferri vo-
luntatem sine prævia impellente delectatione
& complacentia. Non aliter, inquit, posse
moveri voluntatem ad bonum, (sentit Augu-
stinus) nisi quia delectatur bono, quia dulce-
scit, quia aridet & placet, quia delectatione
& complacentia se destituitur, velle nullo pa-
cto potest. Utrumque etiam docet, scilicet vo-
luntatem humanam, nec malum facere, nec
bonum operari posse, nisi præeat & titillet
quædam delectatio. Celestis illa suavitas, in-
quit, mollit viam, ac voluntas ex carnalium
verum visco emergere possit, & se ipsam in

justitiam diligendam figere Ex quo
fit, ut si illa deest, voluntas veluti torpens
ac mortua nihil omnino boni amplecti possit:
quemadmodum etiam e contrario nihil in car-
nalibus diligendis persequi potest, nisi quod
eam antea delectaverit.

Prævia hujus delectationis necessitatem ad
bene agendum repetit, non ex natura præcise
voluntatis, sed ex ipsius infirmitate, quam
per peccatum contraxit. Hoc demonstrare co-
natur lib. 4. de grat. Chr. Salvat. cap. 7. cu-
jus hic titulus est: *Delectationis necessitas ori-
tur ex infirmitate voluntatis, qua fit ut ni-
hil boni amplecti possit, nisi delectetur.* Hoc
habetur etiam ex capitis noni titulo, qui sic
exprimitur: *Necessitas delectationis celestis ad
bene volendum & operandum, non ex natura
voluntatis, sed ex ejus pæna proficiscitur; &
consequenter eodem cap. 9. fatetur primævi
parentis peccatum absque ulla prævia delecta-
tione fuisse commissum.*

III. Duplicem itaque distinguit delectatio-
nem; unam cælestem, quæ ab bonum; alte-
ram terrenam, quæ ad malum movet & tra-
hit; docetque eam delectationem ex qua bo-
num operamur, nihil aliud esse quam Christi
gratiam. Cum igitur, inquit, hæc ita sint,
quæ de ista celesti delectatione, secundum Au-
gustini mentem, differuimus profecto cer-
tissime & invictissime, secundum eundem Augu-
stinum, concludere posse videor, ipsam esse
verissimum illud adjutorium, quod Christus
attulit, ac quo ipse in nobis operatur velle
& perficere. Et cap. 1. ejusdem lib. 4. sic
habet. Videbit enim perspicue (Lector)
gratiam istam Christi Salvatoris medicinalem,
quam efficacem Schola vocat, non aliud esse
quam cælestem quandam atque ineffabilem sua-
vitatem, seu spiritalem delectationem, qua
voluntas prævenitur & flectitur ad volendum
faciendumque quicquid velle & facere consti-
tuerit. Hanc ut statuatur doctrinam prima de-
cem capita lib. 4. de grat. Chr. Salvat. repo-
nit ac quasi consecrat, in quibus de ea gra-
tia, quam delectationem cælestem nuncupat,
fusse differit, nomenque terrenæ delectationis
cupiditati tribuit.

IV. Duplex ergo illa delectatio, gratiæ sci-
licet aut concupiscentiæ in præsentem statu na-
turæ lapsæ, juxta Jansenium, voluntatem
hominis ad agendum movet, eamque ad bo-
num aut ad malum inflectit ac determinat.
Sed cum utraque delectatio rationis adverten-
tiam

riam & voluntatis consensum antevertat, Jansenius fateatur necesse est, quod utraque sit actus indeliberatus: & revera id ingenue asserit, idque etiam ex professo probandum suscipit cap. 11. lib. 4. de grat. Chr. Salvat. *Delectatio ista, inquit, quam ad omnia opera bona S. Augustinus exercenda postulat, non est aliud quam actus quidam indeliberatus cœlitus immixtus in voluntatem* Dicimus igitur delectationem istam seu suavitatem in Augustino celebrem esse, partim primum illum & indeliberatum affectum animæ, qui actualis contentia est, partim etiam & crebro secundum, qui desiderium indeliberatum dicitur Hæc delectatio qua ad consentiendum faciendumque aliquid sollicitamur, reperitur, juxta Augustinum, non tantum ad opera bona, sed etiam ad mala est vel ipse primus concupiscentiæ motus, quo bono terreno quasi coaptatur animus, vel desiderium indeliberatum, quo urgetur ad malum. Ita Jansenius.

V. Hæ delectationes indeliberatæ in systemate Janseniano dicuntur etiam invincibiles, in hoc scilicet sensu, quod cum sibi invicem adversentur, ea quæ actu gradibus est inferior semper alteri cedat, imo necesse sit debiliorem semper cedere illi quæ actu prædominatur.

Quod sit in homine, dum vivit, cupiditatem inter & gratiam pugna quasi continua, experitur quisque etiam invitus; idque affirmat ipse Jansenius: *Creberrime, inquit, docet Augustinus, quamdiu in hac vita mortali vivimus, esse in homine lucram quandam duarum delectationum, noxiæ & beneficæ, terrenæ atque cœlestis, quarum utralibet viceris, animum secum consentientem trahit. Interiorem tamen hanc pugnam non experiemur in Cœlis, cum cupiditas futura sit tunc penibus extincta, neque etiam, juxta Jansenium, eam patitur homo in terris, antequam gratiam accipiat; sed post acceptam gratiam bene aut male, agit homo, prout una delectatio alteri præponderat, & sic consensum abripit. Quemadmodum, inquit, hic ante gratiam istius cœlestis delectationis non poterat quidquam agere boni, dominante ei sola delectatione creaturæ. ita post eam absorptam extinctamque nihil potest agere mali, dominante ei sola delectatione Creatoris. Inter quæ duo extrema, quamdiu in hac vita post acceptam gratiam militat Deo, alternante creaturæ & Creatoris delectatione, nunc recte, nunc perperam facit, prout Celi aut terre delectatio consensum ejus*

abripuerit.

VI. In conflictu duarum delectationum, illa quæ prævalet, secum semper voluntatis assensum trahit, Hanc doctrinam pluribus in locis statuit Jansenius, ac præsertim lib. 1. de grat. Chr. Salvat. cap. ultimo, ubi sic habet: *Quibus inter se colluctantibus, ille superat qui ardentior potentiorque fuerit; & lib. 4. cap. 10. Illam quippe suavitatem, quæ superaverit, voluntas consentiendo sequitur. Et lib. 8. cap. 2. de cœlestis delectatione differens; tunc enim est victrix, inquit, quando alteram superat.*

VII. Si autem duæ delectationes oppositæ inter se viribus æqualibus contrahantur, tunc in medio hærebit voluntas, nec operabitur, vel bene, vel male, sed suspensa dumtaxat remanebit: Cum nulla sit, inquit Jansenius, gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ex delectationibus rerum creaturarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur: si autem ista superaverit, sine dubio bene voluntas operabitur.

VIII. Illa autem delectatio, quæ actu gradibus superior est, ita movet ac ad unum determinat, ut voluntas ei nullatenus possit suum denegare consensum. Id passim variisque modis asserit Jansenius in Scriptis suis. Nunc docet quod delectationum inter se oppositarum colluctatio sedari nullo pacto possit, nisi una alteri prævaleat. *Ille conflictus delectationum, inquit, sopiri non potest, nisi altera alteram delictando superaverit. Nunc contendit quod nisi superior sit cœlestis delectatio, tunc concupiscentiæ illecebris evicti victrici terrenæ delectationi necessario cedere debemus. Fieri non potest ait, quin propria voluntatis infirmitate vincamur. Affirmat præterea voluntatem moveri non posse, quin præeat aliqua delectatio, atque ad agendum impellat, neque posse voluntatem delectationi ad malum moventi resistere, nisi adsit altera delectatio major ac ardentior quæ ad bonum inclinet ac determinet. Quemadmodum enim, inquit, voluntas sine præeunte delectationem velle, vel consentire nequit; ita nec pravam delectationem sine aliqua majore delectatione, ac meliore comescere. Asserit etiam quod in conflictu duarum delectationum, nunquam fiat, imo nec fieri possit, ut major a minori vincatur; additque voluntatem ab eo volendo quod eam suavius afficit abstinere non posse, atque ita, si in bono prosequendo, si in malo*

male perpetrando majorem scilicet requiri delectationem ad aliam oppositam debellandam. In conflictu, ait, duarum delectationum non aliud omnino amplecti, nec ad aliud amandum sequendumve moveri (potest voluntas) nisi quod vehementius delectaverit. . . . Voluntas sine delectatione velle aut moveri, ut Augustinus loquitur, nullo pacto potest; quod sane respectu cujuslibet operationis locum habet: unde etiam in peccatis eadem necessitas delectationis ad volendum, ac majoris delectationis ad superandam oppositam delectationem reperitur.

Perpendens deinde necessitatem delectationis celestis ad opus bonum, docet tantam esse, ut absque illa, nec ad bonum tendere possit voluntas, nec e duobus quæ nobis arrident, illud quod minus arridet eligere. Nec inter duo quæ delectant, inquit, aliud eligere, nisi quod delectando superaverit.

IX. Ex hæcenus dictis sequitur quod in statu naturæ lapsæ delectatio sit hoc unicum pondus quo, juxta Jansenium, voluntas necessario ad agendum applicatur. Hujus doctrinæ quasi basis ac fundamentum est quidem Augustini locus, quem Novator iste male intelligit ac prave interpretatur. Augustinus enim Commentario suo in Epistolam Pauli ad Galatas de iis agens in quibus regnat justitia, qui libera voluntatis electione ac determinatione virtutem vitiis anteponunt, & quos virtus consequenter magis delectat quam vitium, de iis, inquam, asserit Sanctus Doctor, quod, dum eis inest virtutis amor, talis amor impediatur ne tentationi cedant, ac naturæ pravitate vincantur; quia scilicet tunc magis delectat virtus quam vitium, & hæc delectatio causa est cur non peccato consentiamus: nam, juxta Augustinum, quædam in nobis est necessitas ut id amplectamur quod nos blandius ac suavius afficit: quod enim, inquit, amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Delectatio ergo, de qua loquitur Augustinus, oritur ex amore virtutis, & ex eo quod virtutem vitio libere præponamus: delectatio igitur illa in voluntate nata ex libera voluntatis determinatione procedit, & dum in corde viget, impedit ne in tentationem proruat. Perperam ergo contendit Jansenius Augustinum per id quod amplius nos delectat, intelligere delectationem præviam, indeliberatam & invincibilem, qua ad aliquid volendum necessario impellamur; & sensum esse quod nequa-

mus aliud velle nisi quando delectatio prævia, quæ ad volendum nos determinat, aut sola est in voluntate, aut major est delectatione opposita. Hoc sane ex citato Augustini loco erui non potest: quod ut clarius pateat, juvat hic integrum Augustini locum perpendere.

X. Augustinus occasione accepta ex fructibus quos in animabus justis producit Spiritus Sanctus, & quos sic recenset Apostolus ad Galatas c. 5. *Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas*; asserit hæc virtutes in iis reperiri, in quibus non reperitur peccatum, in iisque regnare, si hæc virtutes eos tantum delectent, quantum necesse est ne in tentationem cadant & peccato consentiant. Regnant ergo, inquit, spirituales isti fructus in homine, in quo peccata non regnant, Regnant autem ista bona, si tantum delectant, ut ipsa teneant animam in tentationibus, ne in peccati consensionem ruat, nam, ut addit, quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.

Verum per illam delectationem majorem, secundum quam necessario operamur, non intelligit Augustinus præviam aliquam & indeliberatam complacentiam in objecto proposito, sed deliberatum hujusce objecti amorem, qui determinat nos ad operandum modo quo par est, ut objectum sic amatum prosequi valeamus. Quod confirmari potest ex ipsomet Augustini contextu. Si quidem ut probet hujus interpretationis veritatem, adducit in exemplum hominem qui ad aspectum fœminæ formæ speciosæ movetur ad turpia, qui tamen ab obscænis abstinet, & caste vivit, si illum species castitatis plus delectet quam forma fœminæ quam vidit. Ut v. g. occurrit, inquit, forma speciosæ fœminæ, & movet ad delectationem fornicationis: sed si plus delectat pulchritudo illa intima, & sincera species castitatis, per gratiam quæ est in fide Christi, secundum hanc vivimus, & secundum hanc operamur, ut non regnante in nobis peccato ad obediendum desideriis ejus, sed regnante justitia per charitatem cum magna delectatione faciamus quidquid in ea Deo placere cognoscimus.

Perspicuum est quod hic agat Augustinus de amore deliberato castitatis, secundum quem actiones nostras dirigimus ac ordinamus; de amore etiam secundum quem tentationibus resisti-

issimus, & castitatem vitio opposito præponimus.

Quod autem ita accipi debeat Augustinus, manifestius adhuc erui potest ex alio Augustini loco deprompto ex libro 22. ejusdem Auctoris contra Faustum cap. 28. ubi Sanctus Doctor asserit Angelos & Adamum peccasse, quia illos aliquid illicitum delectavit: illud vero illicitum quod Angelos & Adamum delectavit, non potest sane intelligi de delectatione prævia indeliberata & invicibili erga malum, nulla quippe, nec in homine innocente, nec in Angelis admitti potest ejusmodi delectatio, quam ex infirmitate voluntatis per peccatum contracta ortam esse contendit ipsemet Jansenius; ergo debet intelligi de delectatione deliberata, qua Adamus & Angeli rei illicitæ adhæserunt.

Hoc autem posito, eodem modo eodemque sensu accipi debet Augustinus loco supra laudato: nam cum ibi agatur de amore castitatis, evidens est quod non loquatur Augustinus de delectatione indeliberata, quæ nostram prævenit voluntatem, & quæ prout gradibus cupiditatem superat, consensum abripit. Loquitur e contra de delectatione qua operamur id omne quod Deo gratum atque acceptum esse putamus: *Ut cum magna delectatione faciamus*, inquit, *quidquid in ea Deo placere cognoscimus*. Agit ergo de delectatione quæ non adimit voluntati facultatem agendi vel non agendi pro arbitrio, nec potestatem faciendi aut non faciendi quidquid Deo placere cognoscimus.

Probari adhuc ulterius potest Augustinum hic non agere de delectatione indeliberata quam admittit Jansenius, cum loquatur de delectatione quam gratia producit, & quæ est ipsius effectus. *Si plus delectet*, inquit, *pulchritudo castitatis per gratiam*: delectatio autem indeliberata, quam admittit Jansenius, non est effectus gratiæ, sed juxta illum, est ipsamet gratia. Ex quibus evidenter colligitur Augustinum loco citato nullatenus favere principio duarum delectationum, quas Jansenius vult esse prævias, indeliberatas, atque pro superioritate graduum invincibiles.

XI. Hunc tamen Augustini locum, scilicet, *quod enim nos amplius delectat, secundum id operemur necesse est*, in Scriptis suis millies obtrudit Jansenius, dignumque esse contendit qui aureis exaretur litteris. *Unus est locus*, inquit, *hac de re clarissimus & præclarissimus, qui au-*

reis meretur scribi characteribus: & revera prædictis verbis in sensu Jansenii explicatis, totum hujus Novatoris systema nititur; nam si necesse sit ut e duabus delectationibus indeliberatis (gratia nimiaum & cupiditate) voluntas semper illi obsequiatur quæ actu alteram gradibus superat, inde fieri etiam necesse erit, ut voluntas, neque gratiæ, neque cupiditati resistere unquam valeat, cum una aut altera ardentior ac superior est. Voluntas enim sub imperio gratiæ relative victricis non poterit cupiditati obtemperare; & absque superiore & dominante indeliberata delectatione cælesti penes ipsam non erit potestas bonum faciendi, imo nec illud inchoandi, aut etiam ullum fidei initium habendi. Hoc perspicue sequitur ex Jansenii systemate, quod eruit ex supra laudato Augustini textu: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*. Sed quam falso ac immerito id obtendat Jansenius, patebit adhuc ex invictis atque peremptorio quorundam Theologorum argumento.

XII. Audiamus igitur hos Theologos sic contra Jansenium differentes. Textus Augustini, inquit, ex ipsius Commentario in Epistolam ad Galatas desumptus, in sensu Jansenii intellectus, directe impugnatur, non solum Pelagianam hæresim, sed etiam Semipelagianam quoad initium fidei. Hoc in confesso est apud omnes, etiam apud Jansenii Discipulos; & id satis patet ex his quæ diximus. Cum autem scriberet Augustinus suum in Epistolam ad Galatas Commentarium, tunc, ipso fatente Jansenio, in Semipelagianorum errore versabatur, & eo in errore permansit usque ad suum Episcopatum, quod non negat Jansenius, & quod ipsemet Augustinus testatur libro de Prædestinat. sanct. cap. 3. Antequam tamen ad Episcopatum eveheretur suum conscripsit Commentarium, ut omnes eruditi fatentur: atque hac de re ut omne tollatur dubium, consuli possunt Scripta D. de Tillemont, D. Dupin, novaque Patrum Benedictinorum editio. Jansenius ergo S. Doctoris textui adulterinum sensum; suosque errori faventem, quem ipsi tribuit, tribuere non potest; atque inde jure ac merito concluditur quod ruente duarum delectationum Janseniano fundamento, totum ipsius systema prorui necesse sit.

XIII. Nec unquam sane Augustino venit in mentem quod ex delectatione indeliberata ariatur invincibilis agendi necessitas; imo expresse docet voluntatem esse ab omni prorsus vera ac

ac proprie dicta necessitate immunem, posseque pro nutu consentire vel dissentire, si velit, *Agit Deus*, inquit Sanctus Doctor, *ut velimus, & ut credamus, sive extrinsecus per Evangelicas exhortationes; sive intrinsecus ubi non habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire, vel dissentire proprie voluntatis est. . . . Consentire autem vocationi Dei, vel ab eo dissentire, sicut dixi, proprie voluntatis est.* Et in libro de Civitate Dei, supponit idem Doctor, e duobus hominibus æqualiter animo & corpore affectis, & eadem tentatione vexatis unum peccare, alterum in bono perseverare; atque hujus discriminis nullam aliam apparere causam reponit, nisi quia unus voluit, alter vero noluit tentationi assentire. Ergo non putavit Augustinus voluntatem in presenti naturæ lapsæ statu per gratiæ delectationem majorem ad bonum, vel per concupiscentiæ delectationem ad malum necessitari. Si enim id ita opinatus esset, quo pacto duos illos homines æqualiter animo & corpore affectos supponere potuisset, & simul respondere nullam aliam apparere causam, cur unus cesserit, alter vero resisterit tentationi, nisi quia unus voluit, alter noluit consentire? Ergo contendit S. Doctor penes voluntatem esse ponere vel non ponere consensum: neque putat liberum ipsius arbitrium ad bene aut male vivendum ineluctabili necessitate trahi. *Et nos quidem*, inquit, *sub fato stellarum nullius hominis genesis ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo bene, vel male vivitur, propter justum judicium Dei ab omni necessitatis vinculo vindicemus.* Et lib. de duabus anim. c. 12. summe iniquos ac insanos haberi vult eos qui peccati redarguunt quemquam, quia quod in sua potestate non erat non fecit. *Peccati reum teneri quemquam*, ait, *quia non fecit quod facere non potuit, summe iniquitatis est & insanie.*

Mitto innumera fere alia, quæ hic congeri possent in eandem rem Augustini testimonia. Hæc quæ retulimus sufficiant ad demonstrandum Sanctum Doctorem nunquam admisisse præviam aliquam & indeliberatam delectationem, quæ fatali quadam, sed ineluctabili necessitate nos ad bonum, aut ad malum inducat ac determinet: contrarium enim sexcentis locis decidit ac statuit. Nec doctrinam Jansenii nunc refellendam suscipimus; sed ipsius systema hic breviter delineando, mens nostra tantum fuit paucis ostendere perniciosum

Berti Theol. Tom. IX.

illud systema, in doctrina Augustini fundatum juxta Jansenium, esse S. Augustini doctrinæ ex diametro oppositum.

XIV. Ex his quæ hætenus retulimus constat Jansenium admisitisse principium duplicis delectationis indeliberatæ, ac pro graduum superioritate invincibilis: una, quæ cœlestis nuncupatur, ad bonum; altera vero, quæ terrena dicitur, ad malum movet ac rapit: utraque etiam vitrix & superior dici potest; vitrix, quia voluntatis consensum certo ac necessario obtinet: superior, quia illum obtinet propter majores, quas habet vires: nam illa e duabus delectationibus necessario prævalet, quæ majores habet vires: *Major enim delectatio*, inquit, *nunquam sane delectatione minore superabitur.* Et cap. 9. addit, quod si vigeat carnalis delectatio nullatenus fieri possit; ut virtutem ac honestatem amplectamur. *Vigente enim*, ait, *delectatione carnali impossibile est ut virtutis & honestatis consideratio prævaleat.* Unde una delectatio est semper relativa ad vires delectationis oppositæ, & illa quæ tunc majores habet vires, vitrix ac superior est; adeo ut voluntas nunquam possit suum denegare consensum illi e duabus quæ actu prædominatur. Itaque sub imperio gratiæ, semper bene ac invincibiliter & necessario bene; e contra vero sub cupiditatis imperio, semper male ac insuperabiliter & necessario male operabitur voluntas.

Hic habemus famosum totius Janseniani systematis toties decantati paucis contractum ac delineatum principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, in quod grande Jansenii volumen, cui titulus est, *Augustinus*, resolvitur; & ex quo quasi ex radice fluunt alii fere omnes ejusdem Auctoris errores, & præsertim quinque ab Innocentio X. damnatæ propositiones, quas necessario fluere ex Janseniano principio de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, ex sequentibus patebit articulis.

ARTICULUS II.

De prima Jansenii propositione.

Cum Jansenius, ut jam vidimus, doceat voluntatem humanam necessario cedere illi e duabus delectationibus, sive gratiæ, sive concupiscentiæ, quæ actu alteram gradibus su-

B

pe.

perat, necesse est ut fateatur hominem qui gratia gradibus superiori caret, cupiditatem oppositam vincere non posse; neque etiam posse adimplere praecepta, eumque vera ea adimplendi impotentia laborare: unde merito infertur eadem praecepta iis omnibus, qui illa transgrediuntur esse impossibilia: ea quoque impossibilia esse hominibus, non tantum Infidelibus, vel excommunicatis & obduratis, sed Fidelibus etiam, & iustis qui mandata illa non observant. At cum inter iustos qui praecepta non adimplent, quidam repariantur qui volunt, ac ea adimplere conantur, ex praemisso duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium principio evidenter sequitur esse praecepta quaedam, quae etiam iustis volentibus & conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia; ipsis quoque deesse gratiam qua possibilia fiant. Haec propositio inter Jansenianas numero prima ab Innocentio X. tamquam haeretica proscripta fuit. Illa autem propositio, quae totidem verbis expresse reperitur apud Jansenium, lib. 3. de grat. Chr. Salv. cap. 13. sic se habet: *Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus & conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia qua possibilia sunt.*

I. Ut autem doctrina Jansenii in hac propositione contenta penitus evolvatur, & plenius intelligatur, quaedam hujus Novatoris videntur subjicienda hic testimonia, & ea quae illam propositionem antecedunt, & illa quae eam subsequuntur.

Postquam docuit hominem absque gratia efficaci & victrici, absque gratia gradibus praeponderante cupiditati non posse adimplere praecepta, hanc sibi solvendam profert difficultatem. Primum omnium, inquit, tamquam inexpugnabile munimentum afferunt, quod Deus jubeat homines credere, poenitere, legem naturalem Decalogi, ceterasque sub aeternae perditionis poena servare. Deus autem non jubet impossibilia: ergo dat omnibus sufficiens auxilium ad ea facienda quae jubet. Deinde peccant homines, etiam Infideles, quando fidei & poenitentiae praecepta legesque naturales violant: ergo sufficiens auxilium habent ad vitanda illa peccata; nemo enim peccat in eo quod vitare non potest. In his difficultatibus ex ratione petitis pene fundantur omnia cetera, quae de consilio, hortatione, suasionem ad faciendum praeceptum afferuntur, ut omnibus

gratiam sufficientem adesse persuadeant: & ipsae istae tres difficultates ab eodem fonte prosunt, ex impotentia scilicet praecepta faciendi.

Hae objectioni solvendae plures affert responsiones, quae tamen perfecte conciliantur cum errore quem docuerat de impossibilitate praeceptorum in iis qui carent gratia praedominante cupiditati, ac proinde in iis omnibus qui praecepta transgrediuntur.

II. Prima autem responsio Jansenii sic habet. Respondetur igitur primo, inquit, illam sententiam qua dicitur Deus non jubere, id quod homini est impossibile, numquam sic intellexisse Augustinum, ut Deus non possit homini precipere id quod propriis viribus suis implere non potest, sed solum quod ita impossibile est, ut neque propriis, neque alienis viribus, si illas in auxilium advocaverit, possit implere.

Hic verum dicit Yprensis Episcopus. Deus quaedam praecipit nobis, quae propriis viribus implere non possumus, & quae dumtaxat possumus cum adiutorio gratiae. Si haec gratia nobis conceditur, tunc praeceptum nobis fit possibile: & e contra, si desit gratia, nec illam in auxilium possumus advocare, praeceptum nobis est impossibile, & illud implere non possumus.

Ex hac prima responsione patet Jansenium confiteri mandata Dei esse ad observandum possibilia cum auxilio gratiae. Quia autem, juxta illum, possibilia non sunt ei cujus cupiditas gradibus superat gratiam, & ille tamen mandatum transgrediens a peccato non excusatur, ideo haec responsio difficultatem non solvit, imo ex ea hanc eandem ipsemet infert consequentiam, nimirum esse quaedam praecepta hominibus iustis volentibus & conantibus secundum praesentes quas habent vires impossibilia. Ex hac indubitata doctrina, inquit, quaedam non parvi momenti ad hanc rem spectantia inferuntur & clarescant. Primum quidem esse quaedam homini praecepta secundum statum & vires in quibus constitutus est impossibilia. . . . Secundum, non adesse semper gratiam qua possumus, hoc est, qua illa eadem praecepta implere sufficimus. . . . Tertium, hanc impotentiam reperiri, non solum in excommunicatis, & obduratis, & infidelibus, sed etiam Fideles & iusti, qui & fidem Christi & charitatem justitiae susceperunt. . . . Quartum, hanc impossibilitatem fidelibus accidere, non tantum quando nolunt praecepta facere, sed etiam quando volunt. His omnibus fuse ac

tadio-

tædiose expositis, Jansenius sic denique concludit. *Hæc igitur omnia plenissime plenissimeque demonstrant, nihil esse in Sancti Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse præcepta quædam, quæ hominibus, non tantum Infidelibus, excecatis, obduratis, sed Fidei- libus quoque & iustis volentibus, conantibus, secundum præsentem quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam qua fiant possibilia.*

Quæ vero subsequuntur laudata verba hujus loci, ex quo desumpta est prima Jansenii propositio ab Innocentio X. proscripta, eandem exprimunt doctrinam. Sic sane suam sententiam confirmare præsumit, addens ibidem Jansenius: *Hoc enim, inquit, Sancti Petri exemplo, aliisque multis quotidie manifestum esse, qui tentantur ultra quam possint sustinere.*

III. Ne quis autem existimet gratiam, saltem orationis, semper adesse iustis urgente præcepto: *Quintum, inquit, ex eodem principio consensaneum est plurimis non dari istam faciendi præcepti possibilitatem, quæ precibus implorari solet. Hanc autem ejusmodi doctrinæ rationem reddi alio in loco, ubi ait, nec aliquis opponat isti veritati, orari saltem posse ut ista delectatio, quæ sufficiat implenda legi, divinitus tribuatur. Nam etiam ad orandum quam maxime delectatio necessaria est, quæ non magis quam ceteræ, nostræ potestatis non est, sed a Deo per gratiam donari debet. . . Ita dicimus, non solum Judæis, sed & Christianis, non solum carnalibus, sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad id faciendum quod jubetur frequenter subtrahi, atque ita subtrahi ut nec pro tali gratia adipiscenda deprecandi similis sufficiens gratia habeatur. . . & hæc sufficiens gratia . . . non est alia, nec, ut videtur, sine errore alia dici potest, quam illa quæ voluntatem facit facere, & in ea operatur re ipsa velle & operari.*

In hoc ultimo loco, Jansenium non discordem sibi, sed in omnibus sibi constantem reperias. Afferit enim, non solum ad operandum, sed etiam ad orandum requiri delectationem, & talem delectationem, quæ gradibus superet delectationem oppositam, ita ut absque ea, vietrici scilicet delectatione, homo, neque operari, neque orare possit. Hanc quoque delectationem ad orandum, sicut & ceteras quibus ad operandum indigemus, non esse in potestate voluntatis contendit. *Nam etiam ad orandum, inquit, quammaxime delectatio ne-*

cessaria est, quæ non magis quam ceteræ nostræ potestatis non est. Hæc omnia cum hujus Novatoris principiis perfecte ac intimo nexu cohererent.

Verum redit semper eadem difficultas, nec illam se adhuc solvisse putat Jansenius. *Sed hic fortassis, inquit, pro peccatoribus respondebis, hoc ipsum adjutorium, quod præceptum eis sit possibile, deesse multis, ipsamque gratiam orationis denegari, qua faciendi præcepti vires quibus carent postulentur a Deo, ergo manet eis præceptum impossibile, & consequenter non peccant in eo non faciendo, quod facere non possant. Utrumvis eis redditur impossibile.*

IV. Quid ad hæc Jansenius? Conceditne possibilia esse præcepta illis qui ea transgrediuntur, saltem aliquibus? Nequaquam. Si enim illud concederet, sibi ipsi suisque principiis manifeste contradiceret. Respondet igitur Deum hominibus, quia peccatores sunt, absque injustitia gratiam denegare. Ait itaque *non esse iniquitatem apud Deum qui gratiam negat, culpam enim peccantium ita meruisse, ut æquissima ista severitate puniatur.*

Notandum hic agi de gratia denegata, non solum obcecatis & obduratis, sed etiam iis qui prima vice mandatum aliquod transgrediuntur. Unde sequitur Deum gratiam suam denegare, etiam iustis, non tam ratione peccatorum præcedentium, quam ratione peccati originalis, quamvis jam dimissi. Nonne impie est ejusmodi doctrina? Sed mentem suam clarius adhuc aperiet, dum post propositas quasdam alias responsiones ad ultimam perveniet.

V. Quam perplexo & intricato sit animo Jansenius in hac enodanda difficultate evidenter commostrant tot tamque diversæ solutiones ad quas confugere cogitur, quarum tamen nulla ab Orthodoxo Theologo potest comprobari. Quia autem hæc de impossibilitate præceptorum doctrina pias aures non potest non offendere, ideo in tertia quam affert difficultatis propositæ solutione varios excogitat sensus, variasque significationes hujus verbi, posse, ut dicere tandem videatur præcepta esse in aliquo sensu hominibus possibilia. *Observandum est in primis, inquit, in rebus ad vitam bonam seu pietatem spectantibus multipliciter hominem dici posse aliquid, (quasi hoc verbum, posse, æquivoco labore in rebus ad pietatem spectantibus, non autem in aliis: sed ne diutius his ineptiis coarguendis immoremur, Jansenium audire pergamus).* *Primo, remo-*

zissime, ait, per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem ad bonum & malum Secundo, paulo propinquius dicimus posse bene vivere, omnibusque tentationibus resistere, & peccata cavere per fidem, quamvis dilectione Dei, & actuali Dei adjutorio, internisque viribus voluntatis careamus Tertio dicimus multo plenius propinquiusque per charitatem, per quam homo justificatur Quarto itaque completissime dicimus posse, quando Sancti Spiritus inspiratione sic voluntas præparatur, ut non nude possit, sed etiam velit. Tali gratia non solum posse, sed etiam ipsum agere adjuvatur: dat enim non solum posse si velis, sed etiam velle quod potes. Hoc posse nunquam habetur, nisi quando reipsa quoque agitur, & est proprius effectus, non fidei, aut charitatis, seu bonæ voluntatis habitualis, sed illius gratiæ actualis, quam Christus attulit hominibus infirmis per crucem suam.

Verum, quis non videat illam potentiam præceptum implendi, quam docet Jansenius inesse justo qui peccat, non impedire, quin veram habeat ac realem impotentiam præceptum servandi; nam cum triplici illa potentia defuit illi justo, juxta Jansenium, vires quibus vincere possit oppositam superiorem concupiscentiam; & deficiente victrici gratia, quæ cupiditatem gradibus superet non magis putat voluntatem posse bene velle & operari, quam cæcum videre, vel surdum audire, vel tibiis fractum recte incedere. Tam est impossibile, inquit, voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis eis & lux, & species, & scipiones, & omnia cætera sanitatis adjumenta suppetant. Non censet ergo Jansenius quod per triplicem illam potentiam, quæ per flexibilem liberi arbitrii facultatem ad bonum & malum habetur, vel etiam per fidem, aut denique per charitatem sanctificantem, vere possit justus præceptum adimplere sine illo postremo adjutorio quod datur per actualem gratiam cupiditate fortiolem.

Quapropter quæstioni propositæ nondum abunde satisfactum fuisse existimat Novator iste; sic enim pergit eodem jam citato cap. 15. Sed quomodo, inquires, non sunt excusati, siue Fideles, siue Infideles, qui illo postremo sufficienti adjutorio carent, quandoquidem sine illo præceptum absolute implere non possint: nam reliqui tres possibilitatis modi imperfecti sunt, quibus præsentibus, si postremus, qui per a-

ctualem gratiam datur, non affuerit, non magis hic & nunc & absolute fieri posse præceptum dici potest, quam si sine alio volari posse diceretur. Quomodo igitur non excusas tanta implendi præcepti impotentia.

VI. Eadem difficultati nova quidem responsionem adhibet: quam tamen non plurimi facere videtur, cum eam præsertim, non tanquam sui ipsius, sed tanquam quorundam Theologorum referat. Respondent aliqui, inquit, vere peccare eos, qui adjutorio sufficientis gratiæ carent, quia eorum impotentia non est antecedens, sed concomitans, hoc est, non est causa cur homo non impleat præceptum efficiendo involuntarium, sed per accidens conjuncta est, non attigens actum voluntatis. Non enim ideo peccant, quia non possunt abstinere a peccato, quamvis revera non possint; sed idcirco peccant, quia non volunt, neque velent abstinere, etiamsi possent.

Igitur juxta illos Theologos, ii, qui transgrediuntur præcepta, quamvis ea implere non possint, peccant, quia illa velent transgredi, etiamsi ea implere possunt. Sed quo nixi fundamento id asserunt prædicti Theologi? Quæ luce illustrati vaticinantur impotentem peccatorem, qui a peccato abstinere non potest, peccaturum tamen, etiamsi peccatum illud vitare posset? Numquid præterea supponi potest Deum plectere poena æterna peccatorem, propter peccatum quod iste vitare non potest, quia prævidet eum, etiamsi potuisset non peccare, nihilominus fuisse peccaturum? Indigna profecto foret Deo summe misericordie & summe justo hæc agendi ratio.

Quam absurda & ridicula sit hæc responsio intellexit Jansenius. Hanc ipsi non arrisisse videtur, Si hoc alicui sufficiat, inquit post allata supradicta verba, nihil superest præterea satagendum. Plenius tamen fortassis ullo modo quæstioni satisfieri potest. Videndum itaque an quinta hujus Novatoris responsio futura sit cæteris solidior.

VII. Respondetur, inquit, duplicem esse præcepti faciendi impotentiam. Una est ex defectu alicujus, quod non potest quantumlibet magna voluntate, hoc est, quantumlibet fortiter volendo suppleri. Talis est impotentia illius qui caret Breviario ad horas quas ignorat recitandas. . . . De tali impotentia verissimum est quod Deus non jubet impossibilia; nam hoc ipso quod talis oritur impossibilitas, vel præceptum extinguatur, vel certe ad illud im-

implendum is cui præcipitur non amplius obligatus est Alter impotentia est quæ ex defectu ipsius voluntatis seu volitionis oritur, quæ si adesset quanta adesse debet, præceptum facillime impleretur . . . Hæc impotentia non faciendi nullo modo excusat eum qui non implet quod præcipitur, posset enim implere, si vellet.

Profecto orthodoxe sentiret ac loqueretur Yprensis Antistes, si per hæc ultima verba, posset implere, si vellet, nihil aliud intelligeret, quam quod ea verba significant: nam ex usu communi apud Theologos recepto, per illa verba, intelligitur quod homo potest implere præceptum, & quod potest velle illud implere: sed longe aliter sentit Jansenius. Ait enim in loco jam supra citato: Liberum arbitrium contraxisse quandam bene volendi agilitudinem, propter quam ei medicus sit necessarius, cujus medicinali gratia & adjutorio nisi vires pristinae restaurentur, tam esse impossibile voluntati ut bene velit, & operetur, quam homini ceco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis eis & lux, & species, & omnia cetera sanitatis adjumenta suppetant.

Hoc unum hic observandum velim, quod e nostra nunquam elabatur memoria, Jansenium scilicet gratiæ medicinalis nomine nihil aliud intelligere quam gratiam gradibus superiorem cupiditate.

Vult igitur Novator iste impotentiam implendi præceptum a peccato non excusare, quia homo posset præceptum illud implere, si vellet; non quod possit actu velle illud implere, sed quia si vellet illud implere quod tamen non potest actu velle, illud posse tunc implere, & illud revera impleat. Potest implere, si velit, sed non potest illud velle. In terminis ergo ludit Jansenius asserendo hominem posse præceptum implere, si velit; cum homo, juxta hunc Novatorem, non possit velle illud implere.

Evanescent itaque omnes allatæ a Jansenio responsiones, quod ipsemet adeo agnoscit, ut necesse putet sextam adhuc adhibere solutionem propositæ difficultatis, quæ post allatas supra recensitas quinque responsiones in suo robore integra persistit.

VIII. Sed adhuc oppones, inquit, Augustinum dicere in Libro de correptione & gratia; si autem hoc adjutorium Angelo vel homini, quamprimum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut siue divino ad-

jutorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidissent, adjutorium quippe defuisset sine quo manere non possent. Hunc Augustini locum refert Jansenius, & ex eo hanc sibi ipsi opponit consequentiam. Ergo, pergit Novator iste, impotentia volendi, etiam quæ voluntate superaretur, abstergit culpam volentis, & hominem reddit excusabilem, nempe quia tollit ab illa volitione libertatem.

Ecce tandem Jansenii sincera responsio post tot tentatas frivolas atque vanas solutiones. Respondetur, inquit, verissimum esse quod in Augustini casu impotentia voluntatis reddat hominem excusabilem, & culpam auferat . . . quia talis actus profectus fuisset ex institutione Dei; atque ita necessario fuisset bonus Quod si vero talis defectus adjutorii homini vel Angelo, non ex naturæ institutione, sed ex aliqua culpa contingeret, profecto tunc Augustinus actum inde secuturum, non solum liberum, sed & culpabilem esse posse fateretur . . . non . . . quæ postquam homines peccaverunt, ablato sufficienti auxilio, vel peccata non sint libera, vel quæ non sunt libera possint esse peccata; hoc enim impossibile est . . . sed per peccatum a recta naturæ institutione discessum est, juxta quam impossibile erat, ut actus ad quem vitandum deerat adjutorium peccatum diceretur, cum esset potius actus bonus tanquam naturæ optime constitutæ necessarius. Hinc itaque ne quis miraretur quomodo posset esse actus malus quem obduratus & excecatus, & gratia sufficiente destitutus perpetrat, semper eo recurrit, quod ille defectus gratiæ sit pœna peccati.

Mentem suam dilucidius aperire non potuisset Jansenius. Impossibilia sunt præcepta omnibus illis qui gratia gradibus superiore cupiditate destituti sunt, & etsi peccata vitare non possint, peccant tamen, quia illa quæ laborant impotentia est pœna primi peccati ab Adam commissi, nempe peccati originalis in posterum transmissi; quod repetit adhuc post pauca. Agnoscant, inquit, atque fateantur (Scholastici) posse Deum idipsum homini post peccatum æterna sua lege juberet, quod ante peccatum jusserat, quamvis ei jam propria culpa factum sit impossibile, nec teneri ipsi conferre magnam illud redemptionis adjutorium, quod hominem nolentem velle facit & facere, quamvis propter contractam voluntatis agilitudinem nullum aliud jam sufficiens sit, nec peccatorem jam sine culpa peccaturum, quamvis sine magno illa adjutorio peccatum jam vitare propria & culpa.

pabili volendi infirmitate non possit.

IX. Ex hætenus dictis in articulo colligi facile potest 1. Præcepta Dei non esse justis, qui ea transgrediuntur, absolute impossibilia, juxta Jansenium: possunt quippe ea præcepta adimplere cum gratia quam quidem non habent, nec possunt in sui adiutorium advocare: sed quam recipere possent, si Deus eam ipsis benigne largiri vellet, vel etiam cum auxilio gratiæ parvæ quam habent, si cupiditas, quæ actu gradibus superior est, debilior evaderet. 2. Quod eadem præcepta dici possint illis qui ea transgrediuntur in multiplici sensu possibilia, tum remotissime ratione liberi arbitrii quod capacitatem habet rapiendi gratiam, tum paulo propinquius per fidem, quæ disponit ad gratiam recipiendam, tum multo propinquius pleniusque per charitatem sanctificantem tamquam propinquiorem pleniorque dispositionem.

Licet Jansenius hos omnes possibilitatis modos admiserit, & præcepta Dei, sensibus jam assignatis, eis qui illa transgrediuntur possibilia agnoverit, merito tamen damnatus est. Ab errore ergo Jansenii non recederet, qui doceret præcepta Dei non esse impossibilia, quia possunt adimpleri cum auxilio gratiæ si adesset, eaque foret cupiditate gradibus superior; vel quia ratione liberi arbitrii homo habet capacitatem recipiendi gratiam, quæ capacites per fidem, & charitatem sanctificantem magis apta atque idonea sit ad gratiam actualem recipiendam.

Nec etiam a Jansenio recedunt ii qui gratias gradibus cupiditate inferiores simul cum illo Novotore admittentes, docent per eas adhuc magis perfici capacitatem liberi arbitrii, nec tamen deferunt principium duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, & consequenter contendunt cum iis gratiis hominem non posse cupiditatis illecebras superare. Quis enim non videt gratiam illam gradibus inferiorem sufficientes non conferre vires, ut actualis frænari possit concupiscentia, & consequenter præceptum adimpleri?

ARTICULUS III.

De secunda propositione Jansenii.

Secunda Jansenii propositio hæc est: *Interiori gratia in statu nature lapsæ nunquam resistitur.*

Istius Jansenianæ propositionis sensus non est, interiorem gratiam eum semper habere effectum ad quem excitat voluntatem. Nec vero moveat quemquam, inquit ipsemet Jansenius, quod constet multos Divinitus mente collustrari, imo vero & in ipsa voluntate motibus divine gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasionem & inclinationem dissentiant, ut propterea falsum putet gratiam in eo cui datur semper operari effectum ad quem datur. Considerandum enim est multiplices esse divine gratiæ effectus, quemadmodum & voluntatis. Est enim velle perfectum quod Augustinus posse vocat: est & imperfectum quod velleitatem appellare solet. . . . Hæc igitur gratia, quamvis nullo modo sufficiat ut homo Dei mandatum operetur. . . . ad hoc tamen facit aliquid ut. . . liberas quasdam non voluntates, sed velleitates vel complacentias excitet. . . Non enim quævis gratia ad quosvis effectus inferendos sufficit. . . sic enim videmus plurimos, qui nedom ab immunditiis carnis se continere possunt, vehementer tamen optare continentiam.

Cum itaque hæc propositio damnata sit in sensu Jansenii, damnata profecto non est in eo sensu quod interior gratia eum semper habeat effectum ad quem excitat voluntatem: certum quippe est in systemate Jansenii, gratiam non victricem ex sese movere ac inclinare voluntatem ad bonum illud cujus executionem nunquam obtinet, quando gradibus superior est concupiscentiæ delectatio. Summus ergo Pontifex Jansenii doctrinam proscribendo non definiit dari quasdam interiores gratias quæ non eum assequuntur effectum ad quem voluntatem excitant.

II. Nec similiter damnavit Summus Pontifex Theolos asserentes interiorem gratiam semper producere aliquem effectum in voluntate. Certissimum est enim Deum, quando per gratiam suam mentem illuminat, vel accendit voluntatem, producere semper in mentem quandam illustrationem, & in voluntate piam quandam motionem, saltem indeliberatam. Illuminationem enim activam ex parte Dei necessario sequitur in intellectu hominis illuminatio passiva, & motionem activam sequitur in voluntate passiva motio, saltem indeliberata; quam illuminationem & motionem passivam contendunt nonnulli esse effectum gratiæ. Rectius tamen plures alii Theologi docent hanc illuminationem mentis & motionem voluntatis, qua-

quatenus in homine recipitur, esse potius ipsammet gratiam, quam effectum gratiæ. Quid autem sit de hac in Scholis agitata controversia, nonnulli Theologi docent quod aliquis actus voluntatis, etiam deliberatus, semper sequatur piam illam ex parte Dei motionem, iique ab errore in secunda Jansenii propositione damnato immunes sunt, modo fateantur interiorē gratiam, etsi semper in voluntate aliquem producat effectum, non tamen semper producere omnem illum effectum, cuius producendi veram confert potentiam: ad hoc enim ut dici possit quod interiori gratiæ aliquando resistitur; satis est quod renisu voluntatis gratia aliquando privetur eo effectū quem producere potuisset, & ad quem producendum conferebat veram potentiam: non autem necesse est quod aliquando nullum omnino producat effectum, etiam deliberatum.

Itaque etsi gratia semper producat aliquem effectum, si tamen renisu voluntatis totum illum non producat effectum, cuius producendi veram voluntati confert potentiam, tunc vere & propriè ei resistitur, & consequenter immunes sunt ab errore secundæ propositionis Theologi illi qui docent gratiam semper operari aliquem effectum, etiam deliberatum.

III. Contra vero dici non potest quod voluntas, quæ supponitur a Jansenio necessario obsequi delectationi gradibus superiori, sive gratiæ, sive cupiditati, aliquando interiori gratiæ resistat, eo quod aliquando non operetur bonum opus ad quod operandum excitatur. Etsi enim voluntas aliquando omittat illum actum ad quem excitatur a gratia, dici non potest quod interiori gratiæ resistat, præsertim si omisso illa non sit libera, sed omnino necessaria, ut necessaria est in systemate Jansenii. Resistere enim gratiæ est impedire ne gratia operetur; quo modo autem dici potest voluntatem impedire ne gratia operetur illud, quod ab ipsa gratia actu produci non potest?

Itaque ut dici queat quod voluntas gratiæ resistit, duo requiruntur. Primo quod gratia privetur eo effectū ad quem ipsa excitat voluntatem. 2. Quod gratia det voluntati potentiam operandi illum effectum; si enim voluntas non potest operari effectum ad quem excitatur a gratia, nulla est, vel esse potest ex ejus parte resistentia.

Instant tamen Jansenii Discipuli, & ratione luctæ quam in nobismet ipsis fere continuo experimur gratiam inter & cupiditatem ajunt

quod licet semper sit victrix illa quæ gradibus superat alteram, hæc tamen lucta supponit necessitatem aliquam in hac lucta resistentiam, tam ex parte cupiditatis quam ex parte gratiæ. Cum autem voluntas semper obsequatur illi e duabus delectationibus quæ gradibus superior est, addunt voluntatem, non quidem solam, sed simul cum cupiditate resistere gratiæ debiliori, resistentia etiam propriè dicta; atque resistentia illa vera & propriè dicta impediri ne gratia obtineat effectum, quem obtinisset si minor esset cupiditas quæ obsistit gratiæ.

Sic eludere conantur Novatores Summorum Pontificum Constitutiones, contenduntque ideo sæpe resisti interiori gratiæ, non solum quatenus gratia privatur eo effectū ad quem excitat voluntatem sed etiam quatenus privatur eo effectū quem producere potuisset, si minor esset cupiditas quæ actu major est.

Verum futile admodum est hoc effugium; nam cum Innocentius X. definiit gratiæ interiori aliquando resisti, non definiit adversus Jansenium illud quod Jansenius ipse admittebat. Porro Novator ille fatetur pluribus locis, concupiscentiam carnis semper luctari cum spiritu, & eandem concupiscentiam gratiæ ad bonum invincibiliter rapienti semper resistere, licet absque fructu & absque victoria. Legant Adversarii c. 4. & 5. libri 4. de grat. Chr. Saly. ubi luctam illam & conflictum gratiæ & concupiscentiæ describit Jansenius. Si quid sane ipsis intesti integræ fidei, fatebuntur Jansenium nunquam negasse, quin gratiæ resistatur eo sensu quod concupiscentia semper oppugnet gratiam, eique reluctetur; atque eo sensu juxta Jansenium, gratiæ etiam quantumcumque victrici & efficaci semper resistitur. Neque etiam negavit unquam quin gratia, ut initio hujus articuli annotavimus, eo sæpe frustratur effectū ad quem excitat voluntatem. Fatetur quoque eandem gratiam cum sæpe non habere effectum, quem revera in aliis circumstantiis produxisset, si nimirum gradibus debilior esset cupiditas, quæ actu robustior & ardentior est: in eo enim positum est præcipuum ipsius systematis caput. Unde sic argumentari licet.

Quinque propositiones de quibus agitur damnatæ sunt in sensu Jansenii; atqui tantum abest ut Jansenius docuerit gratiam nunquam privari eo effectū ad quem inclinatur voluntatem, vel nunquam privari eo effectū quem producere potuisset, ac etiam produxisset, si gradibus inferior esset cupiditas quæ actu superior

tior est, ut e contra contrariam doctrinam conceptis verbis asseruerit: ergo damnata non est secunda propositio in eo sensu quod gratia nunquam privetur eo effectu, ad quem inclinatur voluntatem, vel quod nunquam privetur eo effectu, quem revera produxisset, si minorem habuisset debellandam cupiditatem.

V. Præterea, sensus hujus propositionis, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, non est quod cupiditas nunquam resistat gratiæ, sed quod homo nunquam ei resistat, hoc est nunquam eam privet eo effectu quem potuisset producere, atque etiam produxisset, si voluntas gratiæ consentire voluisset.

Neque etiam sensus hujus propositionis, *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*, esse potest quod gratia non eo interdum privatur effectu, quem in alio subiecto minus resistente assequeretur: nam, juxta Jansenium, eadem quippe gratia in uno victrix est, & in altero non victrix; pro majori vel minori concupiscentiæ resistantia. Neque habent Adversarii quod inde possint inferre hominem gratiæ interiori sæpe resistere, in eo sensu quod eam privet ille effectu quem revera produxisset, si minus resistisset cupiditas: nam eo in casu homo non censetur, nec ullatenus dici potest gratiæ resistere, cum cupiditas sit ab ipso prorsus independens, nec possit facere ut major aut minor, debilior aut robustior efficiatur, sed tenetur semper illi obsequi quotiescumque gratiæ delectatione gradibus superior est: atqui res ita est in eorum systemate. Frustra ergo vellent Adversarii homini resistantiam tribuere, quæ soli cupiditati tribuenda videtur. Vere tamen homo diceretur resistere, si omissio actus ad quem excitat gratia proveniret ex ipsius voluntatis dissensu, quia tunc esset in potestate voluntatis, quod vellet vel nollet gratiæ consentire; quod sane a Janseniano systemate est omnino alienum.

VI. Verum ut Orthodoxi Theologi sese extricent e labyrintho fallaciarum & cavillationum quibus Janseniani Summorum Pontificum Bullas eludere conantur, ab iis exigunt ut constentur, quod potestas quæ per gratiam confertur non sit actu ligata per cupiditatem majorem, seu quod sit potestas expedita: item quod potestas illa sit relativa ad gradus cupiditatis, ita ut homo secundum præsentem quas habet vires possit operari bonum illud ad quod gratia excitat voluntatem, seu ita ut revera

possit gratiæ consentire in circumstantiis cupiditatis fortioris.

VII. Quidquid autem sit de Catholicorum agendi ratione, ut grassantem Jansenianam hæresim coerceant, certum est atque indubitatum non ejurari errorem in secunda propositione damnatum ab iis, qui consentunt interiori gratiæ aliquando resisti, in eo sensu quod homo aliquando eum non producat effectum ad quem gratia excitat voluntatem, vel quod eum effectum non producat quem per gratiam, si debilior adesset cupiditas, revera produxisset. Si enim hæc consentiendo essent insontes, insons quoque foret ipsemet Jansenius, & innoxie forent quinque propositiones in sensu jansenii, quamvis in eo sensu damnatæ sint a Summis Pontificibus.

VIII. Verum inter Jansenianos plures reperias, qui temperatis aut mutatis quibusdam Jansenii asperioribus verbis ab errore in secunda propositione damnato videntur recedere, etsi ab eo revera non discedant. Alii enim docent non solum sæpe resisti interiori gratiæ, sed admittunt præterea gratias sufficientes, quæ dant veram bonum operandi potentiam. Alii etiam addunt illam potentiam esse completam, proximam, imo expeditam atque relativam. Sed hæc sunt mera verba ad errorem potius involvendum, quam excludendum accommodata. Quamdiu enim doctrinam duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium profitebuntur; quamdiu vim & efficaciam gratiæ pariter cum Jansenio exponent per delectationem relative victricem; quamdiu de communi principio cum Jansenio consentient, certum est eos in rei sinceritate non posse prædicta verba intelligere sensu ab erroribus Jansenianis disjuncto: admissa enim, gratiæ scilicet vel concupiscentiæ, delectatione victrici, cui voluntas necessario obsequatur, interiori gratiæ nunquam illa resistit: nam vel gratia superior est cupiditate, vel non: si superior est, voluntas illi necessario obsequitur: si autem non est superior, voluntas quidem non operatur illud bonum ad quod inclinabatur a gratia, illud tamen non impedit, nec impedire potest, cum in illis circumstantiis nihil aliud possit quam obsequi cupiditati, quæ supponitur esse gratiæ gradibus superior, ac proinde non resistit interiori gratiæ.

ARTICULUS IV.

De tertia propositione Jansenii.

NUnquam negavit Jansenius hominem viatorem pœna aut mercede dignum esse, prout bene aut male operatur. Nec quoque negavit ad merendum & demerendum libertatem requiri. Hæc enim duo aperte confitetur innumeris in locis, quos recensere supervacaneum foret, cum ab ejus discipulis id ita esse non abnuatur. Quapropter ut conciliet suum systema de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus, cum libero hominis arbitrio, fateri cogitur in hoc præsentis naturæ lapsæ statu hominem viatorem mereri atque demereri, etsi necessitetur ad obsequendum delectationi illi, sive gratiæ, sive cupiditatis, quæ actu gradibus superior est altera; quem errorem exprimit tertia ejus propositio: *Ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.*

Hæc propositio paucis verbis complectitur totam doctrinam quam Jansenius latius exponit in tribus integris libris de grat. Chr. Salvat. scilicet 6. 7. & 8.

I. Notandum est autem hunc Novatorem duplicem tantum distinguere necessitatem, unam coactionis, & alteram simplicem seu voluntariam. Hanc duplicem necessitatem annuntiat titulus ipse capituli 6. libri 6. de grat. Chr. Salvat. qui sic habet: *Duplex necessitas Augustino, coactionis & simplex seu voluntaria. Illa, non hæc repugnat libertati.* Deinde exponens Jansenius quæ sit illa necessitas, quam vocat necessitatem coactionis, & illa quam nuncupat necessitatem simplicem seu voluntariam, sic habet: *Duplex autem in Doctrina ejus (S. Augustini) necessitas reperitur: una quæ operatur effectum suum, etsi nolis, seu quantumcumque renitens: altera quæ simpliciter necesse est aliquid fieri sine renisu voluntatis. Prima illa necessitas, quæ fit aliquid, etsi nolis, semper apud Augustinum opponitur voluntati. Impossibile est enim ut quod fit voluntate nostra, fiat, nobis etiam nolentibus; & e contrario ut id quod fit necessitate, seu nobis nolentibus, fiat nostra voluntate.* Sub hac autem necessitate coactionis complectitur Jansenius, non solum eos omnes actus qui fiunt voluntate actu resistente, sed etiam illos qui fiunt absque actuali renisu vo-

Berti Theol. Tom. IX.

luntatis, si voluntas illos impedire non possit, licet impedire vellet; ideoque, juxta illum, omnes naturales impetus qui non possunt volendo impediri, necessarii sunt illa coactionis necessitate. *Hæc ergo necessitas, inquit, valde generalis est, & sub ea naturales omnes impetus comprehendit, qui non possunt volendo impediri.*

II. Hac distinctione supposita asserit necessitatem coactionis repugnare libertati, non autem necessitatem simplicem seu voluntariam. *Doctrina igitur Augustini est, inquit, necessitatem illam primam, prout etiam naturam sic explicatam complectitur, (nec aliud est respectu voluntatis, quam quædamvis, aut violentia, aut coactio, qua operatur id quod potest, etiam nolente voluntate) capitaliter repugnare libertati, eamque funditus perimere, non autem illam necessitatem quæ est simul voluntaria, quæ scilicet simpliciter necesse est aliquid fieri, non repugnante, sed immutabiliter volente voluntate.*

Eandem doctrinam in infinitis propemodum locis repetit Jansenius. *Hactenus declaravimus, inquit, generalem libertatis rationem, a qua dictum est liberum arbitrium commune bonis & malis in eo situm esse, quod immune sit a necessitate coactionis.* Ex alibi, *Nulla necessitas, ait, libertati voluntatis formidanda est, nisi coactionis, seu illa quæ operatur effectum, etsi nolumus, hoc est, invita & renitente voluntate.* Plura ejusdem Novatoris testimonia retexere supervacaneum foret ac tædiosum: ex allatis enim evidenter colligitur, quod, juxta Jansenium, voluntas, quæ necessario consentit delectationi prædominanti, nec potest ei suum denegare consensum, consentit tamen libere, quia non cogitur, hoc est, quia non renititur, quia non dissentit. Quoniam autem implicat contradictionem quod voluntas consentiat simul & dissentiat, ideo, juxta illum, implicat quod voluntas consentiat delectationi prædominanti, etiam si necessario consentiat, & tamen non sit libera.

III. Prævidit quidem Jansenius quod hic inauditus exponendæ libertatis ad merendum & demerendum requisitæ modus Christianorum animos merito commoveret. *Mira videbitur, inquit, scolasticis hæc doctrina: ideoque illam verbis omnino Catholicis obtegere conatur. Illi sunt, inquit, de hominibus viatoribus loquens, qui possunt præcepta facere, & non facere, servare vel transgredi.*

Et quemlibet actum voluntatis deliberatæ,

C

etiam

etiam necessarium, docet esse in potestate & dominio voluntatis, capite sequenti, cujus est hic titulus: *Actus voluntatis deliberata necessarius est in potestate & dominio voluntatis.* Et eodem capite cum hanc sibi de actu voluntatis necessario proposuisset objectionem: *Accedit, inquit, quod in hujusmodi actu potius agi quam agere videamur. Hoc autem repugnare libertatis arbitrii extra controversiam est; sic respondet: Respondemus se ipsum agere & movere dominium quoddam super actum indicat, ut pro arbitrio sese moveat vel compescat; alioquin enim, quantumvis intervium sui motus principium habeat, agi & moveri potius quam se ipsum movere dicitur.* Hoc autem omnino postulat ut super actum suum reflectere possit, non solum appetendo, sed etiam judicando. Nam siue potestas appetitiva super se ipsam sola reflecteretur, siue sola cognitiva, semper eodem modo istud agens, sicut bruta, moveretur & refranaretur. Hec ergo potestas reflectendi sese super actum suum propter immaterialitatem qua nulli materiae alligata est, obiectique vastitatem rationi & voluntati creaturae rationalis propria est. Ea ratione habet ut possit de fine & mediis judicare, ea conferre, utrorumque proportionem expendere, & per hoc ipsum de proprio suo judicio judicare, num recte judicaverit. Ex voluntate habet, ut possit, non solum appetendo movere, sed etiam super motum suum se reflectendo velle movere. Et in hoc proprie sita est potestas movendi se. Et quia in omni rationali motu semper adest expresse vel tacite hujusmodi super se reflectio, semper etiam in omni rationali motu seu consensu suo movet se ac dominatur sui. Hoc est igitur proprie quod Bruta, pueri, & insensata deficiunt. Hunc locum, etsi nimio prolixior, referre necesse visum fuit, ut facilius Lector perspiciat quo sensu Jansenius doceat actus voluntatis necessarios, a quibus abstinere non possumus, esse tamen in potestate nostra, nos illorum esse dominos, nosque eos exercendo agere ac movere nosmetipsos.

IV. Agnoscit etiam in voluntate, etsi necessitetur ad agendum, indifferentiam, quam Theologi appellant indifferentiam contradictionis, nempe potestatem agendi & non agendi ad libitum voluntatis. Omnis, inquit, voluntatis deliberatae motus essentialiter quoque talem indifferentiam contradictionis quodam sensu secum trahit. Nec enim aliud est indifferentia libertatis, quam tantopere Scholastici

admirantur, quem potestas agendi & non agendi ad libitum voluntatis, seu cum voluerit. Quod si voluntas forte vel agere vel cessare nolit, & firmiter nolit, & immutabiliter nolit, vel e contrario agere velit, & firmiter velit, & immutabiliter velit, quodnam hic fingi potest detrimentum libertatis?

Addit quoque voluntatem, etsi necessario agat, se ipsam tamen determinare ad agendum. Voluntas, inquit, semper & essentialiter servat proprium suum operandi modum a natura distinctum, qui est agere, non agi, movere ac determinare se ipsam; agere per modum libertatis, siue contingenter agat, siue necessario.

Et capite 38. ita concludit. Cum voluntas quantumcumque aliquid immutabiliter necessarioque velit, semper sibi ipsi & actui suo dominando velit, semper se ipsam agat & moveat, nunquam ab alio agatur & moveatur, semper per modum eligentis alteram partem velit: quae ab omni agente naturali remotissima sunt, nihil omnino de necessitate actus voluntarii curaverunt (veteres), sed non obstante immutabili necessitate omnem omnino rationalem voluntatem (hoc est voluntatis motum) & liberam & electivam obiecti sui posuerunt, sola exclusa violentia coactionisque necessitate.

V. Ex his omnibus locis, & pluribus aliis, quos brevitas causa silentio praeterimus, sequitur quod, quando Jansenius voces istas usurpat, nimirum quod voluntas possit ad libitum agere & non agere; quod habeat actum in sua potestate, quod sit domina actionum suarum, quod habeat quodam sensu indifferentiam contractionis; quod se ipsam moveat & determinet ad agendum; quod semper per modum eligentis alteram partem velit, &c. sequitur, inquam, quod istae voces non significant voluntatem ita velle aliquid, ut possit ab illo volendo abstinere, sed juxta illum, sequitur tantum quod voluntas velit cum advertentia & reflexione, licet ab eo volendo nullatenus possit abstinere. Sola ergo coactio, quae rationis advertentiam & reflexionem excludit, repugnat libertati: necessitas vero simplex & voluntaria cum ea vere subsistit.

Hinc tamen intelligitur quomodo actu dominante gratiae delectatione ad bonum vere libera sit, juxta Jansenium, & libere operetur, quamvis nec delectationem praeviam removere possit, nec illa posita abstinere ab eo ad quod impellitur. Ratio est quia voluntas vera agit, & ve-

& vere vult cum advententia & reflexione, & retinet semper flexibilitatem illam, qua fit ut dum vult bonum, possit malum velle, quatenus illud actu vellet, si terrena delectatio esset revera actu, ut potuit esse, superior.

VI. Hinc etiam intelligitur quo sensu asserat voluntatem posse dissentire, si velit; non quod revera polleat dissentendi potentia, sed eo sensu quod si vellet dissentire, quod tamen velle non potest, revera dissentiret. Itaque, inquit, sicut Scholastici quando audiunt Synodum Tridentinam dicentem, voluntatem posse dissentire, si velit, & Augustinum, hominem Deo vocanti posse consentire, si velit, putant & recte putant significari humani arbitrii libertatem: sic enim intelligunt, eadem prorsus ratione, libertatem indicari, si diceretur voluntas posse velle, si velit; posse non velle, si nolit: nam quid est posse consentire, nisi velle? Quid est dissentire, nisi non velle? Si ergo phrasæ istæ infallibiliter demonstrant humani libertatem arbitrii, profecto liberum erit arbitrium, etiam si immutabiliter velit, aut immutabiliter nolit.

Si valeret hæc Jansenii interpretatio, Tridentina Synodus nihil aliud adversus hæreticos definisset, quam quod voluntas possit velle dissentire, si velit dissentire. Quid fingi potest absurdius?

Nulli unquam dubium fuit quod voluntas possit velle, quando vult, seu quod, ut ajunt Philosophi, ab actu ad potentiam valeat consequentia. Hoc non negabant Lutherani nec Calvinistæ: hoc igitur non definiit adversus illos Tridentina Synodus.

Hæc autem aduherina interpretatio in hæc Concilii verba, posse dissentire, si velit, a Jansenio ridicule conficta, Janseniano systemati mirifice congruit. Nam si voluntas e duabus delectationibus necessario illi consentiat, quæ gradibus alteram superat, profecto intelligi non potest quomodo possit velle ei dissentire.

VII. Ex his evidenter colligitur Novatores ab errore tertie propositionis Jansenianæ non recedere, etsi cum Jansenio fateantur voluntatem posse ad libitum agere & non agere, habere actum in sua potestate, actionum suarum esse Dominam, habere quodam sensu indifferentiam contractionis, se ipsam movere & determinare ad agendum, semper agere per modum eligentis; non recedunt, inquam, ab errore tertie propositionis, dum hæc duo simul docent, scilicet voluntatem, & liberam esse libertate ad merendum vel demerendum requisita, & non posse dissentire illi delectatio-

ni, quæ gradibus alteram superat: si enim non possit dissentire delectationi gradibus præponderanti: libera non est libertate a necessitate: quod si libera non est libertate a necessitate, fatendum est vel voluntatem nihil mereri aut demereri in hac vita (quod sane non fatebuntur Janseniani) vel non requiri libertatem a necessitate ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ; quæ doctrina eadem est cum tertia propositione Jansenii.

ARTICULUS V.

De quarta Jansenii propositione.

Docet Jansenius Semipelagianos admisisse gratiam interiorem ad singulos actus atque etiam ad initium fidei necessariam; & in eo præcipue eos errasse contendit, quod præterea repudiata gratia illa efficaci & victrici, qua datur invincibiliter velle & operari, aliam agnoscerent ita libero arbitrio subditam, ut ei posset humana voluntas resistere & obtemperare. Sic autem habet quarta propositio. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.* Quam propositionem Innocentius X. ut falsam & hæreticam damnat, falsam, inquit, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

I. Hæc propositio, quæ inter Jansenianas quarta est, duas continet partes, quarum prima affirmat Semipelagianos admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei. Secunda autem pars asserit eos in hoc fuisse hæreticos, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

Hæc quarta Jansenii propositio duplici censura, ut jam diximus, notata fuit, ut falsa scilicet simul & hæretica, ita ut, juxta communem Theologorum sententiam, falsitatis nota priorem supradictæ propositionis partem afficiat, & nota hæreseos posteriorem. Itaque falsitatis arguunt illi Theologi eos omnes qui dixerint Semipelagianos usquam admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei. Qui autem asseruerint quod Semipelagiani in eo essent hæretici, quod vellent illam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare, eos omnes hæreticos esse declarant.

II. Nonnulli tamen alii, licet numero paucissimi, priorem hujus propositionis partem nulla inuri censura volunt; cum in ea duntaxat agi de mera quæstione facti asserant. Quapropter solam ejusdem propositionis posteriorem partem, illæsa priori, falsitatis simul & hæreseos sordibus maculari contendunt.

Verum hanc assertionem tamquam temerariam rejiciunt alii Theologi, eamque impugnant, præcipue ex eo quod S. Pontifex, addendo notæ hæreseos notam falsitatis, quæ in censura aliarum propositionum omissa est, satis aperte innuit hanc notam duntaxat additam fuisse, ut caderet in primum propositionis membrum, in quo asseritur Semipelagianos admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei.

Præterea, inquiunt iidem Theologi, quæstio hæc, an scilicet Semipelagiani necessitatem gratiæ ad singulos actus, etiam ad initium fidei, admisserint, ita ad factum pertinet, ut in quarta Jansenii propositione ad jus etiam pertinere videatur. Nam si Jansenianus quis contendat quod talis gratiæ necessitas revera a Semipelagianis admissa fuerit, sequi videtur eos in hoc esse hæreticos quod admisserint talem gratiam, qui posset voluntas resistere vel obtemperare: quæ est hæresis proscripta in secunda parte quartæ Jansenii propositionis.

Quidam autem alii ultro fatentur priorem quartæ propositionis partem tamquam falsam merito fuisse damnatam, ex eo præcipue quod vellet Jansenius omnes omnino Semipelagianos gratiæ interioris ad initium fidei necessitatem admisisse, cum aliqui revera, juxta illos, existerint qui talem non admisere gratiam. Unde se ab omni censura immunes existimant, eo quod asserant, non omnes, sed plures duntaxat Semipelagianos admisisse necessitatem prævenientis gratiæ interioris, etiam ad initium fidei, hoc nixi fundamento, quod cum propositio Jansenii sit indefinita ac proinde universaliter intelligenda, ab errore illius Novatoris in prima parte quartæ propositionis damnato sufficienter recedunt, dum de pluribus duntaxat Semipelagianis asserunt illud quod de omnibus asseruit Jansenius.

Alii hanc opinionem sibilandam ac explodendam arbitrantur: nam quarta propositio in sensu Jansenii damnata est, qui similiter Semipelagianos duas in classes dividit, quarum una admittebat necessitatem prævenientis gratiæ interioris, etiam ad initium fidei; altera non

admittebat. Id ergo unum voluit Jansenius, quod scilicet plures Semipelagiani hanc gratiæ necessitatem admisserint; ac proinde istius Novatoris quarta propositio intelligi debet de universalitate solum morali, non autem de universalitate metaphysica.

III. Quidquid autem sit de his quæstionibus quæ ad fidem directe non pertinent, certum est atque indubitatum hæresim damnatam in quarta Jansenii propositione hanc esse, quod divina gratia talis sit, cui humana voluntas resistere vel obtemperare non possit.

Quod autem hæc sit Jansenii doctrina, satis ex supradictis perspicuum est. Nam si voluntas eo semper necessario & immutabiliter rapiatur, quo eam trahit major voluptas; si fieri nequeat ut delectatio debiliior vincat robustiorem; si e duabus delectationibus teneatur ineluctabiliter obsequii illi quæ alteri prævallet: si nulla alia gratia sit efficax & victrix, quam quæ gradibus cupiditatem superat, nulla alia inefficax quam quæ gradibus est cupiditate inferior, hinc sequitur quod humana voluntas gratiæ gradibus superiori resistere non possit, nec gratiæ gradibus inferiori obtemperare. Hunc errorem proscripsit Summus Pontifex in quarta Jansenii propositione; & hunc proscribendo simul definiit voluntatem humanam posse divinæ gratiæ resistere, vel obtemperare: posse quidem resistere illi gratiæ quæ suum sortitur effectum; posse etiam obtemperare illi quæ suo caret effectu: uno verbo: nullam esse gratiam, siue efficax, supponatur, siue inefficax, cui non possit humana voluntas resistere, vel obtemperare.

IV. Ut tamen Jansenii discipuli invidiosum istud doctrinæ suæ cum damnata Magistri doctrina consortium declinent, post editam Innocentii X. Constitutionem, quartam Jansenii propositionem, sicut & cæteras, damnare se simulant. Fatentur quidem humanam voluntatem divinæ gratiæ posse resistere vel obtemperare; sed in quo sensu? In sensu scilicet qui doctrinæ Jansenii nullatenus adversatur: in sensu quem Novator ille non respuit, quem adhibuit atque confinxit.

Jansenius itaque, ut asperitate doctrinæ suæ nemo offenderetur, quasdam commentus est æquivocationes, quas adoptarunt ipsius discipuli, ut earum subsidio errores suos obnubilarent. Ultro enim concedunt humanam voluntatem posse divinæ gratiæ resistere, si velit; posse similiter illi obtemperare, si velit; posse etiam præcepta adimplere, si velit; & ut brevi præ-

videmus, nihil esse in ordine gratiæ ac in via salutis quod non possit humana voluntas, si velit.

Qui Jansenianorum mysteria ignorat, his verbis in speciem Catholicis in transennam induci facile potest. Verum illorum fraudem supra deteximus, cum ostendimus impossibile esse, in systemate Jansenii, ut voluntas velit v. g. obtemperare gratiæ in circumstantiis ardentioris ac robustioris concupiscentiæ, & illi resistere, si concupiscentia sit debilior. Igitur voluntas potest resistere gratiæ, si velit; potest illi obtemperare, si velit: potest præcepta adimplere, si velit, hæc sunt mera verba ad illudendum unice excogitata, cum in circumstantiis in quibus reperitur voluntas, ut superius dictum est, nullo pacto velle possit.

V. Si tamen tritum illud effugium Catholicis omnibus absurdum ac futile admodum videatur, alia suggeret Jansenius, quorum ope doctrinam suam cum Tridentini doctrina ac commodare tentabit. Definit enim Tridentinum quod liberum hominis arbitrium divinæ possit gratiæ dissentire, si velit; addit etiam simpliciter & absque ulla restrictione quod eandem gratiam homo possit abjicere. Jansenius itaque ut a Tridentino non videatur recedere, plures excogitavit modos, quibus homo dici potest gratiæ gradibus inferiori obtemperare, & gratiæ illi quæ cupiditati prædominatur resistere; contendit enim loco supra citato, *in rebus ad vitam bonam seu pietatem spectantibus, multipliciter hominem dici posse aliquid, scilicet vel remotissime per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem ad bonum & malum, vel etiam paulo propinquius; pergit idem Novator, dicimus posse bene vivere per fidem, vel multo plenius propinquiusque per charitatem.* Si ergo liberi arbitrii flexibilis facultas ad bonum sufficiat, ut quis dicatur posse operari bonum, multo magis posse dicetur ille cui insuper gratia actualis, licet gradibus inferior, concessa est, de qua & de prima velleitate quam ipsamet gratia operatur, asserit Jansenius quod sint majoris gratiæ provocatiæ.

VI. Si autem in systemate Janseniano homo actuali gratia, licet debiliori, instructus possit adimplere mandata, ac consequenter obtemperare gratiæ, dici poterit similiter hominem gratia efficaci & victrici præditum posse illi gratiæ resistere, quia scilicet liberum habet arbitrium ad malum, sicut & ad bonum fle-

xibile, & quia præterea, juxta Jansenium, cupiditate nunquam caret, quæ est potestas perfectissima peccandi. *In nobis, inquit, non solum ipsa potentia voluntatis quæ de se ad malum flexibilis est, sed etiam pondus ad peccandum remanet, quod est peccandi potestas perfectissima; quæ sane non solum adest inestque voluntati, quando gratiæ delectatione caret, sed etiam quando intima ejus suavitate efficaciter trahitur. Propter quam sane liberum arbitrium, qualicumque gratia ad agendum rapiatur rectissime dici potest posse peccare.*

Hæc vera essent, si cupiditas, quæ in nobis remanet tanquam pondus ad peccandum, posset vincere superiorem gratiæ delectationem oppositam a peccato retrahentem, & ad bonum invincibiliter determinantem, sed cum, juxta Jansenium, cupiditas illa, quæ supponitur gradibus inferior delectatione gratiæ, illam superare nullatenus possit, profecto potentia peccandi quæ per cupiditatem in illa circumstantia datur, est potentia ita per gratiam victricem ligata, ut non possit actu voluntatem trahere ad peccatum, ac proinde non est vera & proprie dicta peccandi potentia. Igitur vere dici nequit quod in tali circumstantia humana voluntas possit divinæ resistere gratiæ. His itaque effugiis Jansenius anathemati Tridentino nullatenus se potest subducere.

VII. Ut errores suos obtendat, larva se induit Thomistica, & ut quandam cum Thomistis habere videatur consensionem, eandem, quam illi adhibent, sensus compositi & sensus divisi distinctionem & ipse adhibet. Dicimus igitur, inquit, liberum arbitrium quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione preventum atque determinatum ad faciendum bonum, non tamen posse bonum, non tantum non facere, sed etiam malum: verum est enim istud, non equidem in sensu composito, ut dici solet, sed in sensu diviso. Deinde hanc distinctionem exponit, sicut & eam exponere solent Thomistæ, nempe homo gratiæ efficaci non potest resistere in sensu composito, quia hæc duo simul componi non possunt, scilicet gratia efficax & actualis resistentia: resistere tamen potest in sensu diviso, quia gratia efficax & potentia dissentendi simul possunt consistere. Nimirum, ait Jansenius, quia eodem tempore quo voluntatis arbitrium sub gratiæ delectatione efficaciter eam movente positum est, imo quo etiam actum voluntatis bonum facit, est in eadem voluntate potestas illud non faciendi, imo peccandi, non quod cessatio ab a-

Elu quem tunc elicit, aut actuale peccatum cum gratia delectantis influxu consistere possit (quod sensus compositus postulare) sed quia cessandi & peccandi potestas cum eadem gratia in eodem voluntatis arbitrio conjugi potest.

VIII. Consentit quidem, & verbis & re, Jansenius cum Thomistis in eo quod asserit simul componi non posse hæc duo scilicet efficacem gratiam, & actualem voluntatis resistentiam; nec in hoc arguitur ab Orthodoxis Doctoribus.

Cum illis etiam consentit, verbis dumtaxat non re, in eo quod ait simul consistere gratiam efficacem & potentiam resistendi; nam potentia resistendi quam admittunt Thomistæ, sicut & cæteri Orthodoxi Theologi, est vera & proprie dicta potentia. Illa autem potentia quam admittit Jansenius, non est vera & propriæ dicta potentia; ac proinde consensus hæc, quam inter se & Thomistas inesse putat Jansenius, verbis tantum perfici potest, re autem ab illis plurimum diffidet; quapropter dum ait hominem gratiæ efficaci posse resistere in sensu diviso, illud asserere nequit, nisi supradictarum subsidio equivocationum, quæ cum famoso duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium principio perfecte cohærent. Verum de hac sensus compositi & sensus divisi distinctione aliquid iterum in hujus Operis parte sequenti dicendi erit locus.

ARTICULUS VI.

De quinta propositione Jansenii.

Christum Redemptorem esse Prædestinatorum, iisque gratias efficaces meruisse, quibus vitam assequantur æternam, & pro illorum salute passum ac mortuum esse, omnes consentiunt. Quod autem latius non pateat Redemptoris nomen, sed ad solos electos limitari debeat, quodque pro salute duxtaxat Prædestinatorum Christus mortuus sit, post Calvinum docuit Jansenius, tamquam Semipelagianos traducens eos qui dixerint quod Christus pro omnibus omnino hominibus mortuus sit, aut sanguinem fuderit: *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse.*

Hæc propositio inter Jansenianas numero quinta duplicem exhibet faciem: eam etiam sub duplici respectu consideravit Summus Pontifex. Quatenus enim tanquam Semipelagia-

nam redarguit communem sententiam Orthodoxorum, quæ affirmat Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, eam declarat falsam, temerariam, scandalosam: quatenus vero eam exhibet sensum qui a Jansenio intenditur, ut Christus pro salute solorum Prædestinatorum mortuus sit, hæretica pronuntiatur a Summo Pontifice, *intellectam*, scilicet, *eo sensu ut Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem & hæreticam.* In hunc igitur posteriorem sensum cadit censura hæreseos, qua propositio notata fuit: quapropter eam in ultimo illo sensu hic accipimus, & de ea ut hæretica tantum quaestio erit.

I. Verum hanc quintam propositionem proscribere non potuit Innocentius X. quin simul tamquam inconcussam fidei dogma definierit Christum mortuum esse, non pro Prædestinatorum dumtaxat, sed etiam pro nonnullorum, saltem reproborum, salute.

Quamvis autem Summus Pontifex Constitutione sua aliam non definierit quaestionem, utrum scilicet Christus pro omnibus omnino hominibus sit mortuus, docent tamen communiter Theologi de fide esse Christum pro salute omnium Fidelium, qui per baptismum gratiam justificationis acceperunt, mortuum esse, imo plurimi censent quod certum sit certitudine fidei Christum mortuum esse pro omnibus omnino hominibus, nullo excepto, pro reprobis etiam Infidelibus qui nihil unquam audierunt de Christo; pro parvulis quoque in utero materno morientibus; nihilque deesse huic assertioni, ut sit expresse de fide, præter expressam & publicam Ecclesiæ definitionem.

Docuerunt quidem nonnulli Theologi, numero paucissimi, Christum pro salute parvulorum in utero materno morientium non esse mortuum; sed ab aliis hæc eorum sententia rejicitur & firmiter atque validioribus momentis convellitur.

II. Jansenius qui hoc in se sumsisse videtur, ut Catholicos in omnibus impugnet, Orthodoxam in hac quoque parte evertit fidem, & beneficium mortis Christi ad solos Prædestinatos restringit. *Sicut ergo (Augustinus) non voluit, inquit Jansenius voluntatem Dei ad salutem omnium omnino hominum extendi, sed illorum dumtaxat qui ex omni gente & lingua, ex omni hominum genere prædestinati sunt, ita nec voluit effectus istius voluntatis hoc est, mortem, sanguinem, redemptionem*

pro

propitiationem, orationem Christi ad homines omnes dilatari, sed ad solos illos qui prædestinati sunt, quatenus pro æterna & ætati eorum salute offeruntur.

III. Hæc ita clara sunt ut nullo indigeant commentario: nec potuit Jansenius disertius significare Christum non velle salutem omnium, sed pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortem suam obtulisse, suumque fuisse sanguinem. Hunc etiam errorem aliis verbis adstruit eodem capite, cum Divi Augustini principiis adversari contendit, Christum esse pro alicujus reprobi salute mortuum. Nullo modo, inquit, principiis ejus (Augustini) consentaneum est, ut Christus Dominus, vel pro Infidelium in infidelitate morientium, vel pro justorum non perseverantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fuisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiantur.

IV. Quam injuriosa sit Augustino doctrina hæc quæ ipsi calumniose imputatur, quam ipsi Christo contumeliosa; quam denique divinæ bonitati derogans, nemo non videt. Hujusce tamen doctrinæ impietatem eo extulit Jansenius, ut velit Christum, non solum pro reprobis non mortuum, sed nequidem pro ipsorum magis quam pro Diaboli æterna salute suum orasse Patrem etiam asserat. Ex quo factum est, inquit, ut juxta sanctissimum Doctorem, non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro Diaboli depræcatus fuerit.

Unde ortum suum habeat exitialis hic error, patet ex serie totius Jansenianæ doctrinæ: nam si nulla alia sit operandi gratia quam delectatio victrix: si hoc ipso quod cupiditati gradibus superior est, non potest ei resisti: si ad operandum ita necessaria sit illa delectatio, ut absque illa voluntas velle non possit, nec agere: si hoc ipso quod datur & prævalet, semper, necessario, ac invincibiliter suum habeat effectum; hinc sequitur Dei mandata illis omnibus qui illa transgrediuntur esse impossibilia, & impossibilem esse in justitia perseverantiam iis omnibus qui ab ea deficiunt. Si autem iis omnibus qui non perseverant impossibile sit perseverantia; hinc Christus ipsis æternam salutem non voluit reddere possibilem: hinc voluit Christus mortem suam, sanguinem, redemptionem, propitiationem dilatari ad salutem solum Prædestinatorum: hinc igitur oritur error in quinta Jansenii propositione damnatus.

V. Hujus tamen erroris duritiem emollire ac temperare conantur, Jansenio duce, nonnulli illius discipuli. Ulro enim fatentur Christum, non solum pro salute Prædestinatorum mortuum esse; sed etiam ipsum mortuum volunt pro temporalibus illis gratiæ donis, quibus aliqui reprobi ac in vita exornantur. Ita, juxta illos, Christus mortuus est ad obtinendas gratias iis qui non perseverant, ad obtinendam fidem iis qui e tenebris infidelitatis ad divinæ fidei lumen transeunt: ad obtinendam justificationem iis qui ad tempus dumtaxat justificantur; & sic tandem hujusce cavillationis subsidio se ab omni erroris labe puros, & ab omni censura immunes existimant.

Turpiter quidem allucinantur, si hoc effugio a Jansenii doctrina alienos se putent. Neque enim diffitetur Jansenius Christum mortuum esse ad obtinenda reprobis quædam divinæ gratiæ munera: hæc duo diserte docet Jansenius, & Christum mortuum esse pro salute dumtaxat Prædestinatorum, & simul mortuum esse ut reprobi consequantur, non quidem æternam salutem, sed fidem licet charitate destitutam, sed charitatem licet sine perseverantia, & quosdam alios mortis & sanguinis Christi temporales effectus. Quibusdam hominibus, inquit, dare prædestinavit fidem, charitatem, & in ea perseverantiam usque in finem. . . . aliis charitatem sine perseverantia, aliis fidem sine charitate. Pro primi generis hominibus tamquam veris quibusvis, vero populo suo tamquam absolute salvando semetipsum dedit & tradidit. . . non pro cæteris qui a fide & charitate deficientes in iniquitate moriuntur. Pro his enim tantum mortuus est. . . in quantum temporalibus quibusdam divinæ gratiæ effectibus exornandi sunt. . . . Eatenus igitur, & non aliter pro illis Christus mortuus est, & sanguinem fudit, & propitiationem peccatorum fuit, & rogavit Patrem suum, ut videlicet illos temporales effectus propitiationis, hoc est, mortis & sanguinis & orationis consequantur. Unde sic argumntari licet. Quamvis Jansenius docuerit Christum mortuum esse, non solum pro æterna salute Prædestinatorum, sed etiam pro temporalibus quibusdam gratiæ divinæ muneribus quibus nonnulli exornantur reprobi, damnata est tamen ejus doctrina tanquam hæretica; ergo ab hæresi Janseniana non recedunt ii, qui quamvis negent Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum, nihil aliud præerea volunt, quam quod Christus mortuus sit ad

nonnullas etiam gratias temporales reprobis promerendas: ergo cum eandem quam Jansenius doctrinam tueantur, eadem merentur censura notari.

VI. Et vero sensus hujus propositionis, *Christus pro salute dumtaxat Prædestinatorum mortuus est*, ex mente Jansenii nullus alius esse potest, quam quod Christus pro nullius reprobis æterna salute mortuus sit, non autem quod pro nulla reprobis gratia temporali obtinenda sit mortuus, quidquid reclamanti Adversarii falso contendentes, ideo damnatam esse propositionem, quia mortis Christi beneficium ad electorum salutem restringendo, excludit gratias temporales reprobis collatas, ita ut adverbium *dumtaxat*, ad voces, *pro salute*, referant; non autem ad vocem *Prædestinatorum*, ut referri debet: sed fraudulenter omnino, nam, ut diximus, docet Jansenius Christum, non pro electorum salute dumtaxat esse mortuum, sed etiam pro aliquo temporali beneficio ipsis reprobis promerendo. Ergo Summus Pontifex quintam propositionem damnando in sensu Jansenii definit, prædestinatos non esse solos, pro quorum salute Christus mortuus est: definiit eum mortuum esse etiam pro salute reproborum, saltem nonnullorum: definiit eum, non solum mortuum esse pro gratiis quibusdam temporalibus, sed etiam pro salute reprobis, saltem nonnullis, obtinenda.

VII. Hanc Innoc. X. definitionem, quæ ipsos plurimum gravat, ut eludant Janseniani, dolosa alia utuntur distinctione. Volunt quidem Christum non pro solis prædestinatis, sed pro omnibus omnino hominibus fuisse mortuum, in quantum scilicet omnibus omnino redimendis pretium ejus sanguinis fuit sufficiens. Unde, juxta illos, Christus pro omnibus etiam reprobis mortuus est sufficiens, id est, quantum præcise ad sufficientiam pretii: pro electis vero mortuus est efficienter, id est, quantum ad applicationem medicorum quibus salvari possunt, & quibus revera salvantur.

Quod autem Christus pro solis prædestinatis mortuus sit efficienter, in eo sensu quod ipsis solis obtinuit gratias efficaces & victrices quibus certo suam assequantur salutem certum est atque indubitatum. Indubitatum est quoque quod redimendis omnibus omnino hominibus pretium Sanguinis Christi fuit abunde sufficiens. Verum ad hoc ut dici possit Christum pro omnibus esse mortuum, non satis est quod pretium mortis ejus sit sufficiens omnibus redimendis; sed requiritur insuper quod Christus

mortem subierit ea intentione, ut mors omnibus profit: nam Christum mortuum esse pro omnibus in sensu proprio est, illum esse mortuum eo animo, ea voluntate seu intentione, ut pretium sanguinis sui pro omnium salute Deo Patri obtulerit, eisque gratias ad salutem vere sufficientes obtinuerit. Nam, ajunt Theologi Orthodoxi, quantumvis sufficiens, imo superabundans fuerit valor & meritum passionum Christi omnibus redimendis, non potest tamen dici pro iis mortuum fuisse, eosque redemisse, nisi eo animo, eaque intentione sanguinem fuderit, ut virtus ac meritum sui sanguinis ipsis ad salutem prodesset; sicuti dici non posset de eo qui paratam apud se servaret pecuniæ summam redimendis captivis sufficientem, quod captivos liberaverit, nequidem sufficienter, si deesset animus ac voluntas illam pecuniæ summam in captivorum redemptionem infumendi.

Hoc intellexit & factus est ipsemet Jansenius: nam licet discipulis suis in hoc effugio confingendo atque producendo præverit Magister, ejus tamen inanitatem non diffitetur. Respondet igitur, inquit, quando Christus ab Apostolo dicitur redemptionem semetipsum dedisse pro omnibus, in cruce videlicet pro omnibus moriendo, ab aliquibus intelligi, quod se dederit redemptionem, id est, pro omnibus omnino sufficienter, quia sufficiens pretium obtulit, non tamen pro omnibus efficienter, quia non omnibus applicatur ista redemptio.

En Jansenianum effugium: illud autem deinde reprobatur Jansenius. Sed quia . . . ipsa phrasis, ait qua quis dicitur se pro aliquo redemptionem dare, præ se ferre videtur redemptionem ex redimentis animo in usum ac liberationem captivorum offerri ac dirigi, quæ oblatio ac directio Christi inanis esse non potest; & quia alioquin etiam pro Dæmonibus se dedisse redemptionem dici posset, quibus redimendis sine dubio pretium sanguinis ejus est sufficiens. . . hinc genuinius veriusque respondetur Christum dici se dedisse redemptionem pro omnibus &c. Deinde hanc vocem, *pro omnibus*, ipse ad solos prædestinatos restringit; & paucis interjectis: Omnibus vero illis, inquit, pro quibus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quæ non solum possint, sed etiam reipsa velint & faciant id quod ab eis volendum & faciendum esse decrevit (Deus.)

Cum autem per illud auxilium sufficiens, quod

quod Christus donat iis omnibus pro quibus sanguinem fudit, nihil aliud intelligat Jansenius, quam delectationem illam cælestem superiorem & victtricem, quæ sola potest ad salutem perducere: hinc sequitur quod Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit cum prædestinati soli sint quibus conferatur auxilium illud, quod, in mente Jansenii, est solum sufficiens, & per quod infallibiliter, invincibiliter, & necessario salvantur.

Huic itaque effugio contra ipsius Jansenii mentem pertinaciter adhærentes Janseniani, ostendunt quidem se a Magistro aliquatenus discedere quantum ad verba, nimirum quia volunt quod propter pretii sufficientiam dici possit Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum Jansenius e contra jure merito contendit insuper requiri, quod Christus sanguinem suum obtulerit ex intentione, ut omnibus proffit. Non ergo ab errore in quinta Jansenii propositione damnato recedunt, etsi fateantur pretium sanguinis Christi sufficiens esse ad redimendos omnes omnino homines, si simul cum Jansenio censeant Christum sanguinem suum obtulisse, ut ad salutem solis prodesset prædestinatis. In eo enim sensu, in sensu scilicet Jansenii, damnatæ sunt quinque Jansenii propositiones.

VIII. Cum itaque in supra memoratis effugiis nihil adhuc præsidii in desperatæ causæ suæ patrocinium relictum sibi esse sentiant Janseniani, ad alia effugiunt non quidem minus contemnenda. Christum itaque volunt pro omnibus omnino hominibus mortuum, in eo scilicet sensu quod non solum Christi sanguis sit sufficiens omnibus redimendis, sed in eo etiam quod Christus pro omnibus etiam mortuus sit quoad communitatem causæ, scilicet propter causam totius generis humani susceptam, & propter assumptam naturam omnibus communem: addunt quoque quod Christus media quædam & auxilia generalia toti generi humano proposuerit atque contulerit, quibus quisque posset ad salutem perducere, si gratia vere sufficienti (qua tamen carent) essent instructi. Auxilia vero illa a nonnullis Theologis recensentur. Creatio hominis ad Beatitudinem, lex naturæ omnibus mentibus indita, Evangelii prædicatio & ad eam propagandam Apostolorum in universum orbem missio, Sacramenta per Christum instituta &c.

Volunt ergo Christum pro omnibus omnino hominibus dici posse mortuum, ex eo quod omnibus proponit ac conferat auxilia illa generalia.

neralia superius assignata.

Verum & in hoc quoque sensu fatetur Jansenius pro omnibus omnino hominibus mortuum esse Christum; nam post laudata quædam D. Prosperi testimonia, in quibus S. Doctor, agens de omnium hominum redemptiones, universalitatem redemptionis exponit quantum ad causam totius generis humani susceptam, & quantum ad assumptam communem omnibus naturam; Jansenius, inquam, huic Sancti Doctoris doctrinæ non contradicit, imo ipsi reverenter subscribit, & contendit dumtaxat ex ea non sequi præparatum fuisse omnibus auxilium sufficiens ad salutem. *Solutio ista*, inquit Jansenius, *facilis est, ex qua nullo modo sequitur sufficiens adjutorium omnibus ex tali redemptione omnium esse præparatum.*

Quoniam autem in sensu Jansenii damnata est quinta propositio, manifestum est eam non fuisse damnatam in eo sensu quem reprobatur ipsemet Jansenius, nempe Christum morte sua non promeruisse hominibus illa auxilia omnibus generatim proposita atque oblata, sed damnata est in sensu illius Novatoris, scilicet quod Christus solis prædestinatis promeruerit & obtinuerit gratias ad salutem sufficientes.

Hic autem obiter notatum velim, quod non arguitur Jansenius eo quod admiserit illa supradicta generalia auxilia; hæc enim post Sanctum Prosperum admittunt omnes Catholici; sed in eo reprehenditur quod redemptionis fructum ad illa auxilia restringat erga omnes & singulos reprobos, quam restrictionem repudiat S. Prosper cum omnibus Orthodoxis.

Magister tamen discipulis paullo sincerior fatetur meliori fide ex his generalibus auxiliis, quibus nulli reprobo salus redditur possibilis, inferri serio non posse, Christum pro illorum salute fuisse mortuum; nam ad hoc ut dici possit Christum pro reprobis salute esse mortuum, merito requirit quod redemptio ex redimentis animo in illorum salutem fuerit oblata, ac proinde quod illis præparaverit Christus gratias ad salutem vere sufficientes. *Ipsa phrasis*, inquit loco supra laudato, *qua quis dicitur se pro aliquo redemptionem dedisse, præ se ferre videtur redemptionem ex redimentis animo in usum de liberationem captivorum offerri ac dirigi; & quia supradicta auxilia generalia non sunt internæ gratiæ, quæ solæ sunt ad salutem vere sufficientes, docet consequenter pro illis solis mortuum dici posse Christum, quibus concessit internas gratias, easque ad salutem vere sufficientes, hoc est*

D

in

in suo systemate, gratias efficaces atque vi-
trices.

Ex his omnibus resumere, liceat Jansenium docere quod ut hominum redemptio non cen-
seatur inanis, dicere non sufficiat Christum pro omnibus mortuum quantum præcise ad
sufficienciam pretii; alioquin dici posset Chri-
stum etiam pro Dæmonibus se dedisse redem-
ptionem, quibus redimendis sine dubio pre-
tium ejus Sanguinis fuit sufficiens. Præterea
quod ad hoc ut vere dici possit Christum se-
metipsum dedisse redemptionem pro omnibus
non satis sit quod pro omnibus mortis sit
quoad communitatem causæ, scilicet propter
causam generis humani susceptam, vel propter
assumptam naturam humanam omnibus com-
munem, vel etiam quod virtute passionis suæ
obtinuerit supradicta remedia generalia toti
humano generi concessa, nam post allata Divi
Prosperi testimonia in quibus agitur de his ge-
neralibus remediis, hæc duo asserit Jansenius
& quod inde nullo modo sequatur *sufficiens
adjutorium omnibus ex tali redemptione om-
nium esse præparatum*; & quod dici non pos-
sit Christum semetipsum dedisse redemptionem
pro illis quibus tale deest adjutorium suffi-
ciens. Perperam ergo vellent Janseniani hoc
novo effugio suam ab omni labe purgare do-
ctrinam, cum hoc idem effugium Magister ip-
se jure merito sibilet & explodat, ac inane
putet, ut dici possit Christum pro omnibus
omnino hominibus serio ac re ipsa mortuum.

Ut itaque dici possit Christum pro omnibus
omnino hominibus fuisse mortuum requiritur,
fatente ipsomet Jansenio, quod virtute meritorum
Christi omnibus illis reddatur salus possibilis,
& inde inferunt Theologi, quod omnibus,
etiam reprobis, Christus obtinuerit gratias,
quibus revera omnes salvari possunt. Aliis
quidem collatæ sunt re ipsa illæ gratiæ, aliis
oblatae vel saltem præparatae, quarum tamen
effectus a causis liberis fuit impeditus. Effi-
cienter ergo pro omnibus reprobis mortuum
esse Christum asserunt communiter Theologi
in eo sensu, quod ejus mortis virtute & me-
ritis omnibus, etiam reprobis, collatæ, obla-
tæ, aut saltem præparatæ sunt gratiæ vere
sufficiens. Qui autem asserere audent Christum
nullas alias reprobis gratias, præter auxilia
illa communia toti humano generi collata, ob-
tinuisse, ii profecto hæresim quintæ propositio-
nis renovant, atque anathema in illius asserto-
res pronuntiatum incurrunt.

X. Ut itaque ejuretur hæresis quintæ pro

positionis non sufficit Christum pro omnibus
fateri mortuum quantum præcise ad pretii suf-
ficienciam, vel quantum ad exhibita omni-
bus remedia illa generalia toti humano generi
concessa; sed requiritur insuper ut Christum
quisque fateatur mortuum quantum ad inten-
tionem illud pretium offerentis, & quantum
ad applicationem illius pretii per media quæ
redimendis reprobis vere sufficiant, ita ut Deus
virtute meritorum Christi aliis quam prædesti-
natis conferat auxilia vere sufficiens quibus
salus possit obtineri.

XI. Quia autem sacræ Litteræ, non solum
affirmant Christum semetipsum dedisse redem-
ptionem pro omnibus, eumque pro omnibus
mortuum esse, sed etiam Deum velle salvos
fieri omnes homines, hunc ultimum textum
exponere tentat Jansenius congruenter suo sy-
stemati, præcipue duplicem in Deo distin-
guendo voluntatem, antecedentem scilicet &
consequentem. Sed dum docet Deum velle
antecedenti voluntate omnium salutem, hanc
antecedentem voluntatem aliter intelligit Jan-
senius ac intelligunt Orthodoxi Theologi, qui
duplicem quoque in Deo distinguunt hac in
parte voluntatem, antecedentem scilicet & con-
sequentem.

Voluntas Dei consequens, ajunt satis com-
muniter Theologi, ea est quæ fertur in obje-
ctum, quale est in seipso suis omnibus vesti-
tum circumstantiis, & in hoc sensu quamvis
Destinaverit hominem ad beatitudinem æter-
nam, eique conferat auxilia gratiæ, quibus
potuisset salutem sempiternam adipisci, nihilo-
minus quia peccavit & in peccato moritur,
Deus eum considerando talem qualis revera
est in hora mortis, vult in æternum damna-
re. Voluntas antecedens ea est quæ fertur in
objectum, non quidem quale est in se ipso,
sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis. In
eo sensu, inquit, Deus considerando homi-
nes, etiam supposito Adami peccato, abstra-
hendo tamen an divinæ gratiæ consentiant,
nec ne, vult voluntate antecedenti eorum sa-
lutem, quamvis eam non velit voluntate con-
sequenti erga illos quos prævidet peccaturos,
& in suo peccato morituros.

Jansenius e contra, quamvis contendat quod,
supposito Adami peccato, Deus non amplius
velit æternam salutem eorum qui non sunt
prædestinati; docet tamen quod antecederet
ad primum peccatum omnes, nemine exce-
pto, voluerit salvari, eisque media necessaria
subministrare, quibus æternam salutem potuis-
sent

sensu adipisci. Sanctus Damascenus, inquit, docet..... duplicem esse in Deo voluntatem, antecedentem, quam & primariam dicit, & consequentem..... significat Damascenus voluntatem quam Deus ex se concepit, quando hominum genus instituit, quæque omnia peccata antecessit hominis, fuisse bonitatis, ut homo gratiæ, salutis, felicitatisque particeps fieret..... Talis antecedens voluntas, quamdiu res sine necessariis circumstantiis consideratur, aliquid ad causandam gratiam sufficientem aliaque media necessaria procurandæ salutis facit, utpote ex qua gratia primorum hominum sufficiens fluxit.

Jansenius autem non solum vult Deum virtutis voluntatis illius antecedentis primo homini contulisse media necessaria procurandæ salutis, sed etiam paratum esse eandem gratiam conferre homini lapsi, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiret. Non..... ullo modo, inquit, sufficit prima gratia quam ante peccatum, Deus homini conferebat, & etiamnum omnibus conferre paratus est, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiret. Qua tamen, juxta eundem Novatorem, homo lapsus, etiam si gratia Adami sufficiente instructus esset, nullo modo posset bonum facere, gratia efficaci & victrici indiget ad agendum. Sic enim pergit eodem in loco: Sed alia redemptionis gratia lapsis viribus propria impartienda est, quæ nisi ipsum bonum velle reddat & facere, propter inherentem mali semel suscepti voluntatem, peccator amissum bonum velle non potest.

Inde contendit Jansenius ex voluntate Dei antecedente nullam homini lapsi conferri gratiam. Postquam peccata, ait, jam ab omnibus inducta considerantur, antecedens voluntas in sola præcisione mentis, adeoque nuda quadam velleitate nihil omnino gratiæ causante consistere potest: quod eo manifestius patet, quia talem antecedentem voluntatem etiam erga damnatas Creaturas, sive hominum, sive Angelorum Deus habet.

Ex supra relatis Jansenii testimoniis deducitur evidenter, quod cum Novatore ille admittente hanc voluntatem antecedentem perinde sit ac non admittere: Nam voluntas illa est voluntas antecedens Adami lapsum, & qua Deus vult salutem hominis præcise spectati quatenus homo est: sed posito semel Adami peccato voluntas illa erga reprobos est nuda quadam velleitas, quæ Deum non determinat ad danda ulla sufficientia auxilia, per quæ

salus ipsi fiat possibilis. Voluntas antecedens, inquit Jansenius loco citato, in sola præcisione mentis, adeoque nuda quadam velleitate nihil omnino gratiæ causante consistere potest: velleitas præterea ita tenuis & infirma est, ut, juxta Jansenium, Deus non magis velit salutem hominum, quam Dæmonum. Quod eo manifestissime patet, quia talem antecedentem voluntatem etiam erga damnatas creaturas, sive hominum, sive Angelorum, habet.

XII. Hoc tamen in laudem Jansenii dictum sit, quod nimirum tota ipsius doctrinæ series perfecte cohæreat; nec ea quæ docet circa voluntatem Dei antecedentem omnes salvandi homines adversantur iis quæ docuit circa Christi mortem pro salute dumtaxat prædestinatorum: nam juxta hunc Novatorem Deus condendo primum hominem illum destinavit, imo non potuit non destinare, ad beatitudinem æternam in Cælis consequendam, contulitque illi gratias sufficientes aliaque media necessaria ad vitandum peccatum, atque ad sempiternam mercedem promerendam, quæ si denegasset, in eum peccata hominum redundassent. Quod si primus homo in accepta justitia perseverasset, Deus illi & posteris ejus easdem gratias eademque media contulisset. Sed Adami peccatum, quod ad omnes posteros ejus pertransiit, voluntas hominum bonum nullatenus agere potest cum gratia sufficiente, quam Adamo largitus fuerat Deus, quamque largiri adhuc paratus est, si voluntatem ejus usui sufficientem reperiret. Sed quia cum hæc gratia Adami tam est impossibile voluntati hominis lapsi ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis eis & lux, & species, & omnia cetera sanitatis adjumenta suppetant, ideo homini lapsi necessarium est aliquod aliud adjutorium in operandi modo valde diversum. Illud autem adjutorium infirmis hominibus necessarium, quod ita discrepat ab adjutorio hominis sani, ut si alterius loco adhibeatur, vel nihil omnino conferat, vel pro adjumento perniciem ferat, nihil aliud est quam delectatio quædam indeliberata & prævia, quæ voluntatem determinat ad agendum, scilicet vel ad operandum malum, & est concupiscentia, quam peccatum induxit in genus humanum, vel ad operandum bonum, & est divina gratia quam Christus nobis promeruit.

Illæ autem duæ delectationes invicem colluctantur, eaque semper & insuperabiliter vin-

cit quæ gradibus alteram superat, ita ut delectatio gradibus inferior nunquam vincere possit eam quæ gradibus est superior altera.

Inde sequitur quod ille solus possit agere bonum, vel perseverare in bono, vel salutem æternam adipisci, qui gratiam habet gradibus superiorem cupiditate: sequitur quoque quod salus æterna sit impossibilis illi qui gratiam habet cupiditate inferiorem, vel qui gratia gradibus superiore caret; ac proinde quod Christus non voluerit illi salutem reddere possibilem; & quia ut possit dici Christum pro salute illius fuisse mortuum, necesse est, fidente Jansenio, quod Christus voluerit illi obtinere auxilia sufficientia ad salutem, ideo, juxta Novatorem illum, dici debet Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse: quia scilicet iis solis prædestinatis concedi vult gratiam vere sufficientem, seu delectationem illam cælestem superiorem ac victtricem, qua possit æterna salus obtineri, & in qua Jansenius virtutem, sufficientiam & efficaciam gratiæ reponit.

XIII. Nonnulli tamen inter Jansenii discipulos, ut damnatam Magistri hæresim, quam conceptis verbis popugare non audent, aliquatenus saltem defendant, asserere non verentur, Christum pro aliis quam pro prædestinatis mortuum, in eo scilicet sensu, quod virtute voluntatis antecedentis, etiam reprobis conferantur gratiæ parvæ cupiditate minores, quas tamen sufficientes appellant, licet sint revera insufficientes.

Eas autem sufficientes vocari posse contendunt, tum quia ex natura sua ordinantur ad effectum producendum, tum quia effectum illum reipsa producerent in circumstantia minoris cupiditatis, hoc est, si concupiscentia, quæ actu gradibus est superior, evaderet debilior.

Verum quod gratiæ parvæ & inefficaces ex natura sua ordinantur ad effectum producendum, quodque illum reipsa producerent, si cupiditas quæ prædominatur fieret gradibus inferior, nunquam negavit Jansenius, imo patet ex dictis has Jansenistarum assertiones Janseniano systemati perfecte congruere. Iis ergo & similibus cavillationibus hæresim Jansenii in quinta propositione damnatam non effugiunt.

Earundem etiam cavillationum subsidio dici posse existimant, asseruntque Deum antecedenti voluntate velle reprobis illorum salutem, quibus confert gratias illas parvas &

inefficaces, quia si abstrahatur a circumstantia cupiditatis gradibus superioris, salus æterna est illis possibilis, ac in eo sensu dici potest, juxta illos, quod Deus voluntate antecedenti, scilicet antecederet ad illam circumstantiam concupiscentiæ gradibus superioris, velit illorum reprobis salutem.

Verum hæc voluntatis antecedentis expositio omnino consentanea est Janseniano duarum delectationum indeliberatarum atque pro graduum superioritate invincibilium principio, illamque proinde libenter admitteret Jansenius. Non ergo damnatam in sensu Jansenii quintam propositionem ejurant illi, qui hanc solam pro reprobis salute antecedentem Dei voluntatem admittunt.

XIV. Admittunt quoque alii Jansenii sectatores in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes, non tantum abstractione facta lapsus primi hominis, sed etiam eo supposito, eo quod, ajunt, tali antecedenti voluntate Deus vult *quidquid in se bonum est & rectum*. Porro salus omnium hominum in se præcise considerata est aliquid bonum & rectum; ergo dici potest de Deo quod antecedenti voluntate velit omnium hominum salutem, etsi ipsis salutem non reddat possibilem, nec eis conferat, offerat, vel præparet auxilia ad salutem sufficientia.

Verum quam hic Apostolicæ sententiæ sensus sit longissime accersitus & a vero alienus nemo non videt, Præterea Jansenius hanc antecedentem Dei voluntatem in hoc sensu acceptam nunquam negavit, nec negare potuit. Quis enim dubitavit unquam Deum velle, voluntate saltem sterili & otiosa, quidquid in se bonum est & rectum, si illud non velit voluntate vera & activa? Non ergo Summus Pontifex adversus hunc Novatorem definiendo Christum pro nonnullorum saltem reprobis salute mortuum esse, definiit Christum voluntate sterili & otiosa illorum voluisse salutem, sed potius, ut jam sæpius dictum est ac demonstratum, Christum virtute meritorum passionis suæ nonnullis saltem reprobis obtinuisse media ad salutem vere sufficientia.

XV. Opponit Jansenius Sanctum Augustinum duos hujus Apostolici textus, *Deus omnes homines vult salvos fieri*, asserere expositiones, quibus illum textum restringere videtur ad solos electos. Prima est quod Deus velit omnes homines salvos fieri, accommodata distributione, quatenus scilicet vult salutem eorum omnium qui revera salvantur. Secunda est quod

quod hoc verbum, *omnes*, intelligatur, non de singulis generum, hoc est, de omnibus omnino singularibus hominibus, sed de generibus singulorum, hoc est, de omni genere hominum, de Judæis & Gentibus, servis & liberis, Principibus & privatis, doctis & indoctis, adultis & parvulis, viris ac mulieribus &c. Tertiam adhuc hujus textus affert expositionem, ut Deus dicatur omnes homines velle salvos fieri, quia facit ut Sancti homines salutem omnium hominum velint & optent, & orando desiderent.

Verum ex variis his expositionibus inferre non licet quod, juxta Augustinum, Deus solos electos velit fieri salvos: nam Sanctus Doctor pluribus in locis expresse docet Deum velle omnium omnino hominum salutem. *A panis inquit, sempiternis Deus misericors volens homines liberare, si sibi ipsi non sint inimici, & non resistent misericordie Creatoris sui, misit unigenitum filium suum . . . ut quemadmodum per unum hominem . . . mors intravit in genus humanum . . . sic per unum hominem, qui etiam Deus est, deletis omnibus peccatis credentes in eum omnes in æternam vitam ingrederentur. Et alibi: Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quæ vel bene vel male utentes iustissime judicentur. Quod cum sit, Infideles quidem contra Dei voluntatem faciunt, cum ejus Evangelio non credunt, nec ideo tamen eam vincant. Verum seipso fraudant magno & summo bono, malisque pœnalibus implicant experiuri in suppliciis potestatem ejus, cujus in donis misericordia contempserunt.*

Præterea de morte Christi differens idem S. Doctor, sic habet: *unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Conclusio hæc Apostoli invicta est, ac per hoc quia & pro parvulis mortuus est, profecto etiam parvuli mortui sunt. Et alio in loco. Clamat Apostolus: ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est, & vos reclamatis, non sunt mortui parvuli: clamate & quod sequitur, ergo non pro ipsis mortuus est. Consultant, si placet, idem S. Doctor in Psal. 95. sub finem, in Ps. 102. L. 2. de symbol. ad Catechum. c. 8. lib. 20. de civit. Dei cap. 6. contra Jul. cap. 4. Serm. 112. de temp. c. 3. in c. 3. Epist. ad Galat. & alia innumera ejusdem Sancti Doctoris testimonia.*

Quando igitur S. Augustinus textum Apo-

stoli, *Deus omnes homines vult salvos fieri*, exponit de solis electis, loquitur de voluntate Dei absoluta & efficaci, adversus Pelagianos & Semipelagianos, qui speciale Dei decretum absolutum & efficacem pro salute electorum rejiciebant. Augustinus vero e contra docet ita velle Deum voluntate antecedente & generali omnes salvos fieri, & omnibus media ad salutem sufficientia largiri, ut tamen speciali voluntate & consequente feratur erga salutem electorum, eisque conferat specialia gratiæ auxilia; hæc enim duo perfecte conciliantur, nec una expositio excludit alteram; *Deus voluntate absoluta & efficaci vult salvare solos electos; & Deus antecedenter ad prævisa reprobatorum demerita vult omnes salvare, eisque media ad salutem sufficientia suppeditare:* voluntas enim absoluta & consequens, salvandi electos, non excludit voluntatem conditionalem & antecedentem salvandi reprobos.

Quod autem spectat tertiam expositionem, illa neque excludit, neque includit voluntatem generalem salvandi reprobos, potestque cum cæteris admitti, modo auxilia sufficientia ad salutem reprobis non denegentur.

Licet autem innoxie possit pro subjecta materia adoptari quælibet textus Apostoli expositio, certum tamen videtur illius propositionis verum & proprium sensum esse quod Deus voluntate antecedenti velit omnes omnino homines salvos fieri, quodque virtute voluntatis illius antecedentis illis omnibus & singulis concefferit, obtulerit, aut saltem præparaverit auxilia sufficientia ad salutem. Perperam ergo in erroris sui tutelam Augustinum advocat Jansenius.

ARTICULUS VII.

*Quod quinque Jansenii propositiones
necessario fluant a famoso
ejusdem Novatoris.
principio.*

Quanquam ex superioribus articulis satis superque constet quinque Jansenii propositiones necessario fluere ex famoso illius Novatoris principio de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus, nihilominus permagni interesse videtur has omnes propositiones simul congestas, & earundem cum prædicto principio connexionem hic legentium oculis subicere, ut uno quasi intuitu pateat eos qui famosum illa

illud amplectuntur principium eo ipso adoptare errores in singulis propositionibus contentos.

I. Si enim humana voluntas ad bonum aut ad malum sine prævia cælesti aut terrena impellente delectatione moveri non possit, ut contendit Jansenius, ita ut quæ actu delectatio gradibus superior est alteri prævaleat & necessario voluntatem ad unum rapiat, quin suum denegare possit consensum, hinc sequitur quod ii soli in quibus viget delectatio illa cælestis superior possint vitare peccatum, & quod mandatatorum observatio iis omnibus qui ea transgrediuntur sit impossibilis secundum præsentem quas habent vires. Nam in eo casu quamdiu delectatio concupiscentiæ superior est necesse est ut homo transgrediatur præceptum. Sed quia homo viator, tum justus, tum peccator, dum gratia gradibus inferiori tantum instructus est, quamvis adimplere mandata non possit, quasdam tamen cum gratia parva efformat velleitates, aut quosdam adhibet conatus licet imperfectos, hinc fit quod aliqua Dei præcepta, etiam hominibus justis, etiam volentibus & conantibus secundum præsentem quas habent vires sint impossibilia, & quod eis quoque desit gratia qua possibilia fiant, nempe gratia quæ gradibus sit cupiditate superior; & hæc est prima Jansenii propositio.

II. Sequitur 2. ex eodem duplicis delectationis principio, quod interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur, quæ est secunda Jansenii propositio. Et vero vel interior illa gratia gradibus superior est cupiditati, vel non. Si cupiditatem gradibus superet, profecto illi non resistitur nec resisti potest, quia, juxta Jansenium, impossibile est ut minor delectatio vincat majorem: si autem gratia illa cupiditatem non superet, voluntas quidem non operabitur bonum illud, ad quod ex se & ex propria natura absolute tendit & ordinatur, & quod propter oppositam majorem concupiscentiam non potest assequi; sed tamen ei gratiæ non resistit voluntas: nam proprie & stricte loquendo, resistere gratiæ est eam privare eo effectu quem habere potest in circumstantiis in quibus datur; atqui in suppositis circumstantiis voluntas nullo modo potest obtinere illum effectum ad quem excitatur a gratia, propter scilicet obicem ardentioris concupiscentiæ; ergo gratiæ illi in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

III. Sequitur 3. quod admissa semel Janse-

nii doctrina supra exposita dici non possit gratiam interiorem ad singulos actus necessariam talem esse cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare. Nam hoc ipso quod voluntas eo semper & necessario trahitur quo eam rapit delectatio major, hinc perspicuum est quod gratia gradibus superior insuperabiliter & invincibiliter ad unum moveat, nec possit voluntas eo in statu tali motioni non consentire; & e contra si gratia sit gradibus inferior non possit voluntas gratiæ motioni obtemperare, & hæc est hæresis damnata in quarta Jansenii propositione.

IV. Sequitur 4. ex eodem systemate duplicis delectationis, cujus quæ gradibus inferior est alteri gradibus superiori necessario cedere debet, sequitur, inquam, quod nulla sit gratia vere sufficiens, quæ simul efficax non sit; ergo Christus nulli reprobo dat gratiam ad salutem vere sufficientem, sed gratia illa confertur solis prædestinatis pro quorum salute Christus mortuus est & sanguinem fudit. Omnibus vero illis, inquit Jansenius, pro quibus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint, & faciant id quod ab eis volendum & faciendum esse decreverit. Auxilium illud sufficiens quod Christus donat iis pro quibus sanguinem fudit nihil aliud est, in mente Jansenii, quam gratia gradibus superior, cum qua salus invincibiliter obtinetur, & sine qua salus ne ullo quidem pacto obtineri potest. Ergo cum illud auxilium sufficiens denegetur reprobis, ut evidens est, (nam alioquin salvarentur de facto), & conferatur tantum prædestinatis; inde sequitur quod Christus reproborum non velit salutem, sed quod pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit aut sanguinem fuderit; qui est error in quinta Jansenii propositione damnatus.

V. Sequitur 5. ex eodem duplicis delectationis principio, cujus quæ gradibus est superior necessario voluntatem ad assensum rapiat quin ullatenus possit ab eo abstinere, sequitur quod hujusmodi necessitas, in qua reperitur homo semper obsequendi delectationi gradibus superiori, libertati illi noceat quæ dicitur libertas a necessitate, ac proinde quod Jansenius, ne neget liberum hominis arbitrium, asserere cogatur libertatem a necessitate non requiri ad liberum hominis arbitrium; ac præterea cum Jansenius doceat hominem in statu naturæ lapsæ pœnam vel mer-

mercedem mereri, prout male vel bene egerit, hinc denique sequitur quod ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non requiratur libertas a necessitate, sed sufficiat libertas a coactione; & hæc est tertia propositio in Jansenio proscripta.

VI. Ex his quæ paucis hic conteximus potest facile intelligi quam perniciosum sit principium istud duplicis delectationis præviæ & indeliberatæ, ac pro graduum superioritate invincibilis, cum ea semel admissa necesse sit totum hujus Novatoris systema, & famosas quinque propositiones quæ ex eo necessario fluunt & derivant, admittere.

VII. Hanc principii Jansenii connexionem cum quinque propositionibus ab Innocentio X. damnatis non minus agnoscunt Thomistæ omnes, quam cæterarum Scholarum Theologi. Frater Ignatius Hyacinthus Amat de Grave-son, e Sacra S. Dominici familia, in opere quodam quod nomine Scholæ Thomisticæ protulit in lucem, quod varias continet ad amicum Epistolas, quodque Benedicto XIII. Pon-

tifici Maximo nuncupavit, probandum suscepit doctrinam Jansenii & Jansenistarum qui integram gratiæ efficaciam constituunt in celesti in-
deliberata delectatione relative victrici, & superiori concupiscentiæ terrena delectatione, subindeque necessitati, jure optimo fuisse ab Ecclesia proscriptam. Et exposito Jansenii principio de duplici delectatione relative victrici eodem modo quo illud exponunt cæteri Doctores Orthodoxi, & quo nos illud exposuimus, sic habet. Hac itaque præmissa observatione, nunc probandum suscipio capitalem hunc Jansenii errorem de gratiæ efficaci delectatione relative, seu per gradus, victrice ac superiori concupiscentiæ terrena delectatione fuisse jure optimo ab Ecclesia proscriptum, tanquam virulentum principium, ex quo fluunt quinque damnata Jansenii propositiones. Recenset deinde singulas Jansenii propositiones, & individuum atque necessariam quæ inter illas est, & præfatum Jansenii principium connexionem manifeste demonstrat.

P A R S A L T E R A

F. F. BELLELLI ET BERTI

Jansenismi convincitur.

UT Jansenismi convincantur FF. Bellelli & Berti, id unum sufficiat argumentum, quod nimirum palmare Jansenii principium de duabus delectationibus præviis ac indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus admiserint. Admisso semel exitioso hoc principio, admittantur necesse est famosæ quinque Jansenii propositiones, quæ cum illo necessariam, & individuum habent connexionem. Si ergo convincantur hi duo focii Jansenii principium adoptasse, eo ipso convincentur doctrinam admittere in quinque propositionibus damnatam: nam retento, ut jam diximus, Jansenii errorum capite, retinentur sane & integri servantur errores omnes, qui nexu indissolubili cum eo connectuntur.

Cæterum cum Jansenismum in Scriptis FF. Bellelli & Berti redivivum asserimus, asserere mens nostra non est, quod aperte & nullo servato moderamine errores Jansenianos renovaverint. Nullus enim est hodie, ut alibi ob-

servavimus, qui detecta fronte, iisdemque terminis, eos tueri ac propugnare audeat: sed hoc unum significatum volumus, quod licet sub aliis verbis, eundem tamen exprimant sensum, quem Innocentius X. in Jansenio proscripsit. Nec, ut omnis amoveatur Jansenismi suspicio, satis esse potest Jansenianam doctrinam damnare quantum scilicet ad verborum corticem, si sensus in ea damnatus non simul rejiciatur. Socios autem illos, de quibus hic loquimur, sensum in Jansenio proscriptum, non modo non rejicere, sed in omnibus partem hujus Novatoris doctrinam sectari manifestum erit cuique eorum scripta attente legenti.

Attamen eos videas Jansenianos errores impugnare, & eorum damnationi summo plausu acquiescere. Nec mirum; nihil sane non moluntur ad suos obnubilandos errores, ut Catholici videantur, & sic securius delitescant; sed frustra; admoto enim lumine dissipantur tenebræ, & eorum fraudes deteguntur. Pate-

bit equidem eorum in Jansenianas pravitates affectus, tum ex eorum doctrina, tum ex eo quod adhibeant ambiguitates fere omnes, fallacias ac artes quas Jansenius ipsiusque Discipuli ad eludendas Summorum Pontificum Constitutiones adhibere, tum ex eo quod novas atque inauditas ipsi excogitent cavillationes, ut sensum in Jansenio damnatum variis flexibus salvum ac incolumem servant.

Itaque FF. Bellelli & Berti in primo Opusculo nostro Bajanismi convictos, nunc in hac altera secundi Opusculi nostri parte Jansenismi convincendos aggredimur: nec minori sane studio, nec levioribus momentis Jansenismum in eorum Scriptis redivivum ostendere conabimur, quam Bajanismum in iisdem Scriptis redivivum ostendimus.

Quapropter Bellellinam primo Bertinianam deinde hac in re doctrinam perpendemus, & quam utraque habet cum Janseniana congruentiam paucis detegemus. Sit itaque.

ARTICULUS I.

F. Bellelli renovat Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & relative invincibilibus principium.

DOcuit Jansenius, ut jam vidimus, voluntatem humanam ita per peccatum fuisse depressam, ut vim illam amiserit se pro nutu determinandi, quæ inerat homini innocenti; atque ita necessario indigere aliquo principio a se distincto, per quod ad agendum determinetur. Observavimus principium illud nihil aliud esse quam delectationem quamdam indeliberatam, cælestem aut terrenam, quæ, si cælestis sit & gradibus superior, invincibiliter ad bonum; si vero terrena & viribus præpolleat, ineluctabiliter ad malum flectit ac determinat.

I. Hoc autem principium, quod initio hujus Operis fusius exposuimus, admittit & docet F. Bellelli. Vult enim dilectionem Dei, si non præponderet affectui cupiditatis, non posse pravum illum affectum vincere, neque eum e corde dispellere; sicuti si in trutina duo appendantur pondera inæqualia, necesse omnino est eam lancis partem deprimi ac inclinari, in qua majus est pondus: neque unquam fit aut fieri potest, ut levius graviori resistat. Ita nec possibile est ut dilectio Dei, si non præponderet, vincat cupiditatem, eamque e corde dispellat; nam illa debet neces-

sario prævalere, quæ alteri majoritate & gravitate antecellit. Respondemus, inquit, dilectionem inchoatam esse inchoatam justificationem: non esse remissivam peccati, quia cum adhuc imperfecta sit, affectui cupiditatis non præponderat; & si non præponderet, quomodo illum vincere potest, atque e corde dispellere? Amores sequidem ab Augustino ponderibus comparantur. Amor meus, inquit, pondus meum, eo feror quocumque feror. Porro nullum pondus oppositum pondus elevat, & in contrariam partem retorquet, nisi eidem gravitate & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio superat cupiditatem, nisi eidem perfectione præstet.

II. Contendit præterea cum Jansenio motus illos, tum gratiæ, tum concupiscentiæ, quorum qui superior est necessario vincit minorem, esse indeliberatos: uterque enim, Jansenius scilicet & F. Bellelli, quantum ad motus gratiæ, fatentur eos in voluntatem cælitus immisos esse indeliberatos. Sic habet Jansenius. Delectatio ista, quam ad omnia opera bona Sanctus Augustinus exercenda postulat, non est aliud quam affectus quidam indeliberatus cælitus immissus in voluntatem. F. autem Bellelli de gratiæ motibus sic loquitur. Illud autem imprimis statuendum est nomine gratiæ auxiliatricis pias inspirationes excitationesque Augustinum intellexisse, indeliberatos videlicet motus intellectus & voluntatis a Deo immisos. Fiunt autem hi a Deo in nobis, suntque a nobis ipsis, sed non libere agentibus. Et postea. Harum motionum altera Deus mentem illuminat, altera vero voluntatem accendit. Quæ ad intellectum pertinet sancta cogitatio, quæ vero ad voluntatem sancta delectatio nuncupatur.

Quantum vero ad concupiscentiæ motus, eos esse indeliberatos docet Jansenius. Hæc delectatio, inquit, qua ad consentiendum facendumque aliquid sollicitamur, reperitur, juxta Augustinum, non tantum ad opera bona, sed etiam ad mala. . . Est vel ipse primus concupiscentiæ motus, quo bono terreno quasi coaptatur animus, vel desiderium indeliberatum, quo urgetur ad malum. Docet quoque F. Bellelli, non solum concupiscentiam prævenire voluntas nostras per indeliberatas suas delectationes, sed etiam his indeliberatis delectationibus effici, ut si deficiat victrix delectatio gratiæ arbitrium succumbat & in consensum ruat. Quoniam, inquit, præveniente concupiscentia per delectationes suas indeliberatas

rata: ad malum, interdumque deficiente vir-
tutis delectatione gratie, arbitrium succumbit
& in consensum ruit, illam consuevit Augu-
stinus appellare peccandi necessitatem.

III. Describit insuper modum agendi harum
indeliberatarum delectationum: nam non sem-
per eadem delectatio voluntati dominatur; sed
tunc cupiditas suas instillat in cor hominis de-
lectationes, quæ ad malum illiciunt ac tra-
hant: nunc gratia suas sanctas inspirat de-
lectationes, quæ a malo retrahunt ut bonum
amplectamur: motus tamen illi, tum gratiæ,
tum cupiditatis, primum indeliberati motus
subinde producant deliberatos, nec voluntas
primo pulsu per concupiscentiam agitata ten-
tationi cedit, si adsit gratia, sed pugnat ista,
& si fortior sit, vincit, facitque invincibili-
ter ut resistamus: sin vero gratia, quæ inter-
dum parva & invalida est, tunc debilior sit,
voluntas eo in casu ut cedat fortiori cupidi-
tatis delectationi necesse omnino est. Instillat
quippe, ait, carnalis cupiditas in cor homi-
nis suas delectationes, illicientes trahentesque ad
malum, sicuti suas quoque gratia sanctas de-
lectationes inspirat retrahentes a malo. Tali
autem ordine fiunt, ut ex indeliberatis & pri-
mis, sive in malo, sive in bono, deliberate
denique sobolescant. Ne tamen arbitrium pri-
mo pulsu per concupiscentiam agitatum ad
parvas flectatur illecebras gratia pugnat, & si
fortior est, vincit, facitque invincibiliter ut
libera facultas adjuncta suo nutu concupiscentie
delectationibus resistat, bonoque superno magis
delectanti consentiant. Sed parva interdum
gratia & invalida, quamvis ad bonum ex-
citet stimuletque, a fortiori cupiditatis de-
lectatione superatur. Hinc qui motus in mente
hominis omnes deliberationem anteverit sim-
plex delectatio dicitur: qui vero ad illum se-
quitur dicitur consensus.

Ex isto harum delectationum agendi modo
evidenter sequitur quod jam dictum est, de-
lectationes illas esse in præsentī statu unicum
pondus, quo voluntas ad agendum applicatur
ac determinatur; superiorem nempe a minori
nunquam vinci posse, ita ut voluntas, sive ad
malum, inclinetur invincibiliter, protu fortior
ac gradibus intensior est cælestis aut terrena
delectatio.

Sequitur præterea delectationes illas esse
indeliberatas, ita tamen ut ex illis actus de-
liberati sobolescant: quod idem contendit
quoque Jansenius. Libro enim 4. de grat.
Chr. Salvat. cap. 11. traditi post Augusti-
num, ut somniat, ex actibus indeliberatis a-

Berti Theol. Tom. IX.

ctus oriri deliberatos. Ut sane merito S. Au-
gustinus, inquit, actus illos indeliberatos a-
moris ac desiderii, quibus anima suaviter in
Deum deliberato actu diligendum suscitatur,
incitatur, trahitur, rapitur, nomen dulcedi-
nis suavitatis ac delectationibus designaveris.
Unde patet quam perfecte hucusque inter se
cohæreant Bellellina ac Janseniana doctrina.

V. Nec silentio præterit F. Bellelli celebre
illud toties decantatum S. Augustini effatum,
quod totius Janseniani ædificii basis est ac
fundamentum: *Quod amplius nos delectat, se-
cundum id operemur necesse est.* Quamvis hic
S. Doctoris textus de deliberata debeat intel-
ligi delectatione, ut jam alibi demonstravi-
mus, eodem tamen textu & eodem quo Jan-
senius modo abutitur F. Bellelli. *Efficacitas
gratiæ*, inquit, *in eo sita est quod sancta de-
lectatio & illuminatio tantum accendatur, &
tantum crescat, ut vincat...* Etenim, ut etiam
docet (Augustinus) in exposit. Epist. ad Ga-
latas n. 49. *Quod amplius nos delectat, se-
cundum id operemur necesse est.*

VI. Efficacitatem igitur gratiæ repetit F.
Bellelli ex sancta delectatione & illuminatio-
ne, quæ ut suum fortiatur effectum, tantum
debet accendi, & tantum crescere ut vincat,
delectationem scilicet oppositam. Sed si de-
lectatio opposita major in his circumstantiis ac
ardentior sit, tunc prævalenti concupiscentiæ
& magis nos delectanti tenemur obsequi; quod
enim magis nos delectat, secundum id opere-
mur necesse est. Quæ ex illo textu mendose
colligit Jansenius, eadem & infert F. Bellelli;
unde in Bellellino perinde ac in Janseniano
systemate tota res in eo vertitur, quod abs-
que prævia & impellente delectatione non po-
test voluntas agere; neque ad bonum flecti,
neque ad malum queat ullatenus inclinari,
quin prævaleat, aut gratiæ aut concupiscen-
tiæ delectatio: ex quo ulterius sequitur quod
non voluntas delectationibus, ut contendunt
Catholici, sed delectationis voluntati domi-
nentur, ita ut in illarum conflictu, illa ne-
cessario voluntatis consensum obtineat, quæ
viribus & gradibus alteri præponderat.

VII. Ex hoc autem duplicis delectationis
deliberatæ & pro graduum superioritate in-
vincibilis principio, quod simul cum Jansenio
admittit F. Bellelli, fluxu necessario fluunt,
tamquam rivuli a fonte, ut in priori hujus
Operis parte demonstravimus, famosæ quinque
eiusdem Jansenii propositiones. Indeque quis-
que potest facile intelligere, quam pernicio-
sum sit illud Jansenii principium a F. Bellel-

li pariter adoptatum; cum eo semel admisso necesse sit totum ejus systema & quinque illas famosas propositiones admittere.

VIII. Quamvis F. Bellelli idem Jansenii principium admittendo, consequenter quinque propositiones ex eo subsequentes, tamquam ramos e trunco pullulantes, admiserit, a doctrina tamen Jansenii, quoad gratiæ distributionem, aliquatenus videri vult recedere. Docet quidem omnibus & singulis hominibus, urgente lege, non deesse gratiam sufficientem, aut saltem si desit gratia proxime sufficiens ad operandum, non deesse gratiam ad orandum. Sed mera verba dat F. Bellelli, & in speciem Catholica, ut securius, si possit, nos decipiat: nam illa quam admittit gratia omnibus communis, & quam vocat gratiam sufficientem, dici non potest vere sufficiens, cum non conferat veram agendi potentiam; imo relinquat voluntatem in vera impotentia operandi bonum, si tunc adest concupiscentiæ delectatio relative superior. Non minus enim in systemate Fratris Bellelli voluntas necessitatur ad malum sub imperio cupiditatis, quam in systemate Jansenii ad illud necessitetur, quandiu cupiditas superat gratiam, nam deficiente gratia gradibus majore, siue semper adsit gratia parva & invalida, ut docet F. Bellelli; siue semper non adsit, ut putat Jansenius, voluntas in utroque casu æque impotens est ad operandum bonum, necessitaturque ad malum. Et quia pari causa ad bonum necessitatur voluntas, quandiu gratiæ relative victricis imperioso dominatui subjacet, funditus evellitur in systemate Fratris Bellelli, sicut in systemate Jansenii, ac omnino evanescit liberum hominis arbitrium.

Liberum tamen illud arbitrium cum gratia & cupiditate per gradus victrici conciliari posse abusive contendit Theologus noster, hominemque vult cum gratia gradibus inferiores posse bene agere, nec ad malum necessitari, eodemque modo cum cupiditate debiliore posse male agere, nec ad bonum necessitate adstringi, ac proinde voluntatem humanam sub utriusque delectationis imperio esse plane liberam. Sed quia id falso præsumit, nixus præsertim variis æquivocationibus, variisque effugiis, quæ adhibere solent in simili causa Jansenii discipuli, ideo has tollere æquivocationes, ejusque effugia ipsi præcludere tribus distinctis articulis operæ pretium esse putavimus; unde clarius elucescet & accensum ipsas ac acre in Jansenianas pravitates studium.

ARTICULUS II.

De significatione horum verborum, homo potest, homo non potest.

Hæc verba, *homo potest, homo non potest*, ita clara sunt, ut ambiguitati nullatenus videantur obnoxia: nec prima saltem fronte apparet quænam in iis latere possit æquivocatio; fato tamen nescio quo contingit ut cuncta perturbare, & omnia tenebris involvere soleant hæretici. De hoc etiam conqueritur ipse Jansenius. *Mos sollemnis*, inquit, *omnium hæreticorum, ut falsis veram misceant, miscendoque perturbent omnia, quo venenum quasi melle circumlitum ab incautis cum securitate hauriatur.* Quam merito posset Jansenius istud sibi suisque discipulis exprobrare? Sed ad rem nostram redeamus.

I. Contendunt Jansenii affectæ, quod homo cum gratia, quæ gradibus inferior est cupiditate, in uno sensu possit operari bonum, & in altero non possit: & similiter cum gratia, quæ gradibus superat cupiditatem in uno sensu possit peccare, & in altero non possit. Mirum profecto effugium subtiliter & argute excogitatum, ut quisque facile possit idem affirmare & negare prout libuerit, vel prout postulaverit occasio.

Si igitur Jansenistis fidem adhibeamus, quod absit, homo cum gratia quæ gradibus est inferior cupiditate, potest & non potest operari bonum; cum gratia quæ gradibus est superior cupiditate, potest & non potest peccare. Non potest quidem operari bonum cum gratia debiliore, neque peccare cum fortiori gratia, ut est evidens; nam in conflictu duarum delectationum, gratiæ scilicet & cupiditatis, illa quæ gradibus est inferior vincere non potest alteram, & quæ gradibus superior est non potest ab altera superari. Hoc enim doctrinæ Jansenii plane congruit. *Conflictus ille delectationum*, inquit Episcopus Yprensis, *sopiri non potest, nisi altera alteram delectando superaverit; & eo totum animæ pondus vergat. Quod enim amplius delectat, secundum id operemur necesse est: vigente enim delectatione carnali impossibile est ut virtutis ac honestatis consideratio prevaleat.* Et cap. 6. *Major enim delectatio nunquam sane delectatione minori superabitur.*

Magistrum ita sentientem unanimi consensu sequuntur Discipuli. Inter eos ne unum sane, nequidem Fratrem Bellelli, reperies, qui huic do-

doctrinæ summo plausu non acquiescat. Censent ergo omnes unanimiter hominem gratia superiore relative victrici instructum non posse male operari; sin autem tali gratia destituatur, & gradibus prævaleat concupiscentia, tunc ut bene possit operari impossibile ducunt.

Quo igitur sensu conclamare possunt quod homo cum gratia, quæ gradibus est inferior cupiditate, possit bonum operari, & quod cum gratia, quæ gradibus superat cupiditatem, possit peccare? In eo sane totius rei cardo vertitur, & in eo situm est totius systematis arcanum ac misterium. Hunc nodum non posse facile solvi putavit F. Bellelli; attamen quod homo sub gratiæ superioris imperio constitutus possit male operari, & quod sub concupiscentiæ dominatu possit non peccare, necessario fatendum est, ne dogmatibus ab Ecclesia definitis videatur aperte & directe contradicere: His in angustiis ad trita Janse- nistarum effugia, jamque nimio crebrius ab iis usurpata confugit F. Bellelli, eorumque vestigiis insistens, quamvis illorum argumenta refellere simulet, fatetur duplicem posse pati sensum hæc verba, *potest, & non potest*; ideoque in aliquo sensu dici posse asserit, quod homo cum gratia, quæ inferior est cupiditate, possit non peccare, & quod cum gratia, quæ superior est, possit non operari bonum.

II. Antequam tamen hujus æquivocationis fallaciam detegere aggrediamur, alteram audire ne pigeat F. Bellelli cavillationem, quam cæteris præire voluit, & quam Lectoris sui oculis præposuit, ea fortasse spe ut nebulosam quandam ipsis caliginem offunderet.

Tametsi, inquit, *gratia quibusdam per se efficax desit, quæ dicitur actionis seu applicationis virtutis ad opus, nulli tamen, urgente lege, deest gratia parva & excitans, quæ est gratia vere sufficiens. Orandi enim adjutorio, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare potest, gratia profecto virtutis, possibilitatis & potentis præditus est.*

In Bellellino igitur systemate, dum lex urget, nemo privatur orandi adjutorio: inde tamen non sequitur quod urgentem legem homo possit adimplere: nam cum nulla fieri possit actio, nisi ex prævia & indeliberata delectatione, non minus illa gradibus superior requiritur ad orandum, quam ad operandum. Si ergo quando orare oportet, contingat esse in homine delectationem terrenam cælesti superiore, & ab orando retraentem, eo ipso oratio ipsi impossibilis evadit; ergo non poterit orare, neque oratione impetrare gratiam

actionis, nec consequenter poterit legem adimplere. Perperam ergo addit F. Bellelli quod nulli desit adjutorium seu gratia orandi, cum per gratiam orandi intelligat gratiam illam, quæ quidem ad orationem excitat, sed quæ, cum gradibus inferior sit, cupiditatem oppositam vincere non potest: nec ex illa gratia parva & excitante quam admittit magis colligere potest orandi potentiam quam potentiam operandi. *Nulli deest, inquit, urgente lege, gratia parva & excitans*; sed cum tali gratia parva, in concursu cupiditatis oppositæ gradibus superioris, homo non potest bonum operari; ergo neque in eodem casu hominem orare posse fateatur necesse est.

III. Post præfatam Fratris Bellelli responsionem, per quam sane alio transfertur, sed non solvitur difficultas, varios qui his verbis, *homo potest, homo non potest*, sensus affingi possunt, exponere aggreditur. Verum quia Augustinus gratiæ œconomiam explicans utitur aliquando visivæ potentiae exemplo, tamquam ad quætionem præsentem elucidandam idoneo; ut hoc idem exemplum ad rem suam illustrandam adduceret, post tantum virum, Augustinum scilicet, F. Bellelli summo honori ac gloriæ sibi adfuturum putavit. Sed quamvis in eo adducendo non erraverit, erravit profecto, cum illud ad suum systema accommodare tentavit; quod confidimus nos brevi demonstraturos: sed antea pauca dicenda sunt de illo potentiae visivæ exemplo, quibus enucleatis facilius patebit aditus ad ea quæ de gratiæ œconomia dicturi sumus.

IV. Juxta Fratrem Bellelli, *sunt oculi necessarii ad videndum, est necessarium lumen, necessaria est insuper oculorum aperitio. Oculi necessarii sunt ut potentia, seu visiva virtus; lumen est adjutorium virtutis: aperitio vero oculorum tamquam conditio quæ potentiam illuminatam ad videndi actionem applicat.*

Huic Theologo libenter assentimur; ea enim quæ ad videndum assignat, nimirum oculi, lumen; & oculorum aperitio, sunt quidem ad videndum necessaria; sed hinc non sequitur, quod iis in verbis, *homo potest videre, homo non potest videre*, aliqua lateat æquivocatio. Nam quando de homine oculos habente dicitur quod non possit videre absque lumine & absque oculorum aperitione, propositio hæc per se patet, quia scilicet homo lumine destitutus, aut clausis oculis, nullatenus videre potest. Vera quoque est alia propositio, quæ simpliciter asseritur quod homo sanos habens oculos videre potest, quia tunc non affirmatur

quod absque lumine & oculorum aperi-
tione videre possit; sed usu communi subintelligitur
hæc conditio, modo adsint cætera ad viden-
dum necessaria. Veræ itaque sunt duæ istæ
propositiones. *homo oculos habens videre po-
test; & homo oculos habens videre non potest
absque lumine & absque oculorum aperi-
tione*; quia scilicet cum asseritur de homine oculos
habente, quod sine lumine & oculorum ape-
ritione videre non potest, propositio excludit
conditiones ita ad videndum necessarias, ut
sine illis impossibile semper futurum sit homi-
ni ut videat, & ideo vera est propositio quæ
negat hominem tunc posse. Quando vero di-
citur simpliciter quod homo oculos habens
potest videre, juxta communem usum semper
hæc conditio subauditur, modo adsint cætera
ad videndum necessaria, nempe lumen atque
oculorum aperiitio: & vera quoque est propo-
sitiō affirmans hominem tunc posse.

Cæterum conditiones, quas potentia visiva
necessarias diximus ad videndum, aliæ sunt
sub hominis potestate, aliæ vero ex ipsius
nutu nullatenus dependent. Sic. v. g. aperiitio
oculorum, si sani sint, pendet ex libero ho-
minis arbitrio: potest enim homo, prout li-
buerit, oculos aperire vel non aperire: si
vero sint gravati, clausæque palpebræ ob ali-
quam infirmitatem, tunc sane oculorum ape-
ritio a libera hominis voluntate est prorsus
independens.

V. His ita suppositis illustrari potest gratiæ
œconomia exemplo oculorum: hanc enim
comparationem exemplo etiam adducit ipsemet
Augustinus. *Sicut enim, inquit S. Doctor,
oculos corporis etiam plenissime sanus, nisi
candore lucis adjutus, non potest cernere, sic
homo etiam perfectissime justificatus, nisi eter-
na luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte
non potest vivere*. Hic Augustinus compara-
tionem instituit hominem justificatum inter &
oculum corporis plenissime sanum, & gratiam
actualement qua indiget homo ad quodlibet opus
bonum salutare inter & candorem lucis: unde
colligit quod, sicut non potest oculus plenissime
sanus absque lucis candore cernere, ita non
possit homo, etiam perfectissime justificatus,
salutariter operari, nisi gratia divina adjuve-
tur.

Longius progreditur F. Bellelli, & eadem
comparatione utendo præter istas duas condi-
tiones ad videndum necessarias, quas assignat
Augustinus, tertiam requirit Theologus noster,
cui comparat gratiam per se efficacem. *Sicut
ergo, ait, numeravimus tria necessaria ad vi-*

*dendum, oculos, lumen, oculorumque aperi-
tione; sic tria necessaria ad pie vivendum
numeranda sunt, libera potestas, adjutorium
sufficiens potestatis, adjutoriumque efficax ap-
plicativum potestatis ad actionem*. Estto qui-
dem necessarius sit tertiæ illius conditionis
usus, necessaria sit nempe gratia per se effi-
cax applicativa potestatis ad actionem: in hoc
enim libenter assentientur Thomistæ omnes;
sed ab illis & ab omnibus Orthodoxis discre-
pat, 1. in eo quod adjutorium sufficiens po-
testatis, seu gratia illa parva cupiditate minor,
quam admittit & quam vocat sufficientem,
sit vere insufficiens, & non conferat veram
potestatem agendi bonum, 2. in eo quod do-
ceat gratiæ illi quæ cupiditate major est resi-
sti non posse. Hæc duo duobus sequentibus
paragraphis, ea qua fieri poterit brevitate,
perpendemus.

§. I.

*Gratia gradibus minor cupiditate quam
admittit F. Bellelli veram non
conferat potestatem operandi
bonum.*

I.

Error iste, quem prænuntiat paragraphi
istius titulus, satis dilucide statuitur a
Fratre Bellelli, dum præter gratiam per se
efficacem alias esse asserit Jesu Christi gratias,
sed parvas & invalidas. *Ultra eam, inquit,
(gratiam scilicet efficacem) asserenda etiam
sunt Jesu-Christi gratia parva & invalida,
quibus humana obstinatio resistit*. Eas quoque
gratias parvas & invalidas appellat loco supra
laudato: si invalidæ, ergo cum illis operari
bonum homo nullatenus potest; ergo gratiæ
illæ non veram conferunt agendi potentiam ad
opus bonum exercendum.

II. Præterea vult F. Bellelli quod homo
gratia illa parva & invalida instructus non
magis possit agere bonumque operari, quam
ille, cui ob infirmitatem aliquam clausæ sunt
oculorum genæ, possit videre. Adhibet enim
hanc similitudinem, quam ad rem suam ex-
plicandam aptissimam putat. *Itaque, inquit,
ob aliquam infirmitatem clausæ sint oculorum
genæ: tunc homo oculorum plane integer suffi-
cientique lumine præditus videre non potest
... Est autem oculorum hæc similitudo
ad rem nostram explicandam aptissima: atqui
ille, cujus ob aliquam infirmitatem clausæ
sunt*

sunt oculorum genæ, non habet veram videnti potentiam; ergo neque veram habet potentiam bonum operandi ille in quo reperitur gratia cupiditate inferior.

Verum quidem est quod fateatur iste Theolocus illum, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, in alio sensu & in alio respectu posse videre, quia non est cæcus, & quia non est in tenebris, sed in lumine. Sed quamvis nec cæcus, nec in tenebris sit, non magis videre potest, durante ac tenaciter perseverante eadem infirmitate quæ clausos invincibiliter detinet oculos, quam possit homo surdus audire, vel tibiis fractus recte gradiri; quibus exemplis utitur Jansenius: fatebitur autem F. Bellelli cum Jansenio, quod homo surdus audire non possit, nec tibiis fractus ambulare; ergo neque etiam eum, cui ineluctabilis necessitas oculos obstruit, posse ullatenus videre fateatur necesse est. Nunc vero cum potentia bonum operandi, quam dat gratia parva, similis sit potentia videnti, quam habet ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, hinc sequitur quod cum homo, qui ex infirmitate clausos habet oculos, nullatenus possit videre; ita nec cum gratia parva eo tempore, quo ardentiori concupiscentia premitur, posse bonum operari fateatur quoque necesse est.

III. Hic tamen hæret in bivio F. Bellelli, nec audet asserere, illum, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, veram habere videnti potentiam; sed ait solummodo eum generali videnti impotentia non laborare. *Quis autem, inquit, eum sic dicat generali videnti impotentia laborare? Et sibi constans hanc doctrinam suam ibidem confirmat, dum æconomiam gratiæ suscipit exponendam. Quemadmodum, inquit, ex defectu solius aperitionis oculorum nullo jure generalis & indefinita ad videndum impotentia colligitur, nec vere dicitur, homo clausis oculis indefinite videre non potest; ita ex solius adjunctionis per se efficacis defectu generalis impotentia ad pie operandum infertur perperam. Verum quidem est quod si illa oculorum aperitio ita esset in hominis potestate, ut vere posset oculos aperire vel non aperire, tunc ex defectu solius aperitionis oculorum, ex illo, inquam, defectu voluntario ac plane libero male colligeretur generalis & indefinita ad videndum impotentia; sed quia defectus ille aperitionis oculorum supponitur oriri ex aliqua ineluctabili infirmitate, quæ actu sanari non potest, & quæ clausos invincibiliter detinet*

oculos, ex isto defectu omni quidem jure colligitur vera ad videndum impotentia. Cum ergo F. Bellelli comparet hominem gratia efficaci destitutum illi, cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, profecto in eo agnosci non potest vera pie operandi potentia.

IV. Nihil igitur novi admittit F. Bellelli, quod jam non admisit Magister ejus Jansenius. Docuit enim Yprensis Antistes ante Fratrem Bellelli, quod homo, cui deest gratia per se efficax, & consequenter cui adest solummodo gratia gradibus inferior cupiditate, non possit bene operari: additque sine delectatione superiori, *tam esse impossibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur*: quæ comparationes eo unice tendunt ut absente gratia gradibus superiori excludatur a quocumque vera bene operandi potentia. Huic doctrinæ suffragatur F. Bellelli, dum contendit, ut jam vidimus, hominem sine gratia per se efficaci non magis posse pie operari, quam videre possit ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ: nec inter utriusque doctrinam ullum aliud discrimen assignari posse videtur, nisi quod F. Bellelli verba diversa adhibeat, licet eundem retineat sensum.

V. Cæterum quamvis Jansenius asserat hominem, cui deest gratia per se efficax, non posse bonum operari, docet tamen eum in aliquo sensu, & sub vario respectu illud posse, distinguendo scilicet, ut jam vidimus in priori hujus Operis parte, diversum potentia genus, variosque ejusdem potentia gradus: non ergo ab eo dissentit F. Bellelli, dum fatetur hominem gratia per se efficaci destitutum non laborare generali, indefinita & omnimoda pie operandi impotentia, sed eum in aliquo sensu posse bonum operari.

VI. Præterea nullam aliam videtur F. Bellelli admisisse gratiam, quæ veram conferat operandi potentiam, præter illam quæ per se efficax est, quasi illa sola sit quæ infirmitati per peccatum contractæ mederi possit. *Gratia efficax Salvatoris, inquit, a nobis statuitur dumtaxat ut infirmitati per peccatum relicte succurrat; scilicet ex Adæ peccato concupiscentia nata est, quæ nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum compellit, urgetque, & ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub Demonis potestate devincit. Hujusmodi malo in animarum perniciem grassanti ut occurre-*

curreret ac mederetur clementissimus Deus per merita unigeniti Filii sui talem gratiam nobis concessit, quæ efficacissima nos virtute contra rebellem concupiscentiam armaret, ut ista trahente voluntates de bono ad malum, illa fortius easdem indeclinabiliter & insuperabiliter de malo ad bonum duceret. In hoc sane loco plane reviviscit Jansenii principium. Docet enim Jansenius, ac pro principio tradit, ut jam vidimus, quod post Adæ peccatum ita per concupiscentiam ad malum impellamur, ut nisi accedat gratia fortior, voluntas hominis per peccatum multum depressa a peccato nullatenus possit abstinere. Hoc idem docet F. Bellelli, dum loco superius citato ait, concupiscentiam, quæ nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum impellit urgetque ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub Dæmonis potestate devincire; nec clementissimum Deum huic malo occurrere ac mederi, nisi talem gratiam concedendo, quæ efficacissima nos virtute contra rebellem concupiscentiam armat, ut dum ista trahit voluntates de bono ad malum, illa fortius easdem indeclinabiliter, & insuperabiliter de malo ad bonum ducat. Quid expressius, quid tandem doctrinæ Jansenii conformius proferri potest? Hic tamen obiter advertemus quod e naturæ lapsæ statu videatur excludere, & reipsa excludat quamcumque gratiam præter illam quæ est a se ipsa efficax. *Gratia efficax Salvatoris*, inquit loco jam citato, *a nobis statuitur dumtaxat in infirmitati per peccatum relictæ succurrat.*

VII. Neque reponas Fratrem Bellelli admisisse gratias sufficientes. Tria, inquit, necessaria ad pie vivendum nemiranda sunt, libera potestas, adjutorium sufficiens potestatis, adjutoriumque efficax applicativum potestatis ad actionem. Ergo, inquires, vere agnoscit gratiam sufficientem, qua voluntas vere adjuvetur ut possit.

Respondetur enim salvum adhuc & integrum, sub his verbis in speciem Catholicis, perseverare posse errorem Jansenianum: nam dum coherentem ad sua principia inserit F. Bellelli gratiam parvam esse invalidam, eamque cupiditati actu gradibus superiori semper necessario cedere: dum docet hominem gratia efficaci destitutum non magis posse bene operari, quam ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sint oculorum genæ, possit videre: dum denique asserit solam gratiam per se efficacem mederi posse infirmitati per peccatum

contractæ, profecto adjutorium illud sufficiens potestatis evanescit omnino, nec alio prorsus consilio videtur illud a Fratre Bellelli fuisse admissum, quam ut imperitis fucum faceret, & ut, si posset, Jansenii censuram declinaret.

VIII. Constat ergo ex hæcenus dictis hominem non posse in Bellellino systemate bonum operari, nisi per gratiam per se efficacem, ac viribus superiorem, & proinde gratiam gradibus inferiorem cupiditate veram non conferre pia agendi potentiam. Videamus nunc utrum in eodem systemate possit voluntas resistere gratiæ quæ gradibus cupiditatem superat.

§. I I.

F. Bellelli docet voluntatem resistere non posse gratiæ quæ gradibus cupiditatem superat.

I.

Docet Concilium Tridentinum session 6. cap. 5. quod tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem homo potest inspirationem illam abjicere; & Can. 4. definit liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum posse dissentire, si velit: unde concluditur adversus Lutherum & Calvinum, quorum doctrina isto Canone proscritur, hominem posse cuicumque gratiæ dissentire, non solum sufficienti, sed etiam efficaci: unde etiam ulterius colligi potest doctrinam Fratris Bellelli & Jansenii, quæ eadem est, licet aliquando verbis differant, Tridentino adversari. Vult enim Theologus ille, ut videre est loco superius citato, quod Deus infirmitati per peccatum relictæ non aliter succurrat, quam per gratiam quæ efficacissima virtute sua voluntates nostras indeclinabiliter & insuperabiliter de malo ad bonum ducit, & ut gratiam suam irresistibilem, ut loquuntur Theologi, statuatur, contendit verbi jam laudata Concilii Tridentini non de gratiâ in genere, sed de sola gratiâ sufficienti intelligenda esse, atque ita spreto Tridentino decreto, hominis arbitrium gratiæ efficaci non posse resistere impudenter asserit. Dicimus, inquit, *id a Tridentina Synodo definitum fuisse, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum vocationi interiori sufficienti, quæ dat posse, valeat resistere, si velit, quam quidem gratiam, si vult abjicere, etiam potest, imo & intedum abjicit.* Et paulo post. *Arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti profecto sanxit (Concilium Tridentinum) Au-*
gu-

gustinus vero non sufficienti gratia, sed per se efficaci victrici, indeclinabili atque insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit. Indicet F. Bellelli quo loco scripsit Augustinus efficacem gratiam talem esse, cui arbitrium minime possit resistere. Id esse insigniter falsum, si esset hic locus, probarent innumera fere Augustini testimonia. Nec ignoramus hanc esse Novatorum consuetudinem, ut sibi Augustinum vindicent, quamvis Sanctus Doctor illis aperte contradicat. Non minus falsum quoque est a Tridentina Synodo fuisse tantum definitum liberum arbitrium posse resistere soli gratiæ sufficienti. Loco enim citato proscripsit Tridentina Synodus gratiam necessitantem Calvinii, quæ haud dubie efficax erat, cum ad agendum necessitaret. Hanc tamen doctrinam procul repellit ac damnat ex eo quod admitteret gratiam, cui liberum hominis arbitrium non poterat dissentire; ergo non sanxit tantum liberum arbitrium posse resistere soli gratiæ sufficienti; sed præscindendo a gratia, siue efficaci, siue sufficienti, definit quod gratiam, quæ datur, quæcumque illa sit, hanc possit homo abicere; & quod liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum, siue moveatur, & excitetur per gratiam efficacem, siue per pure sufficientem, possit illi dissentire, si velit. Qua ergo fronte potuit F. Bellelli asserere gratiam sufficientem, ex mente Tridentini & Augustini, solam esse cui possit liberum arbitrium resistere?

II. Ut tamen a proposito non discedat, & ut incautos decipiat, post citata superius verba sic pergit. *Thomistica tamen distinctio sensus compositi & sensus divisi hujuscemodi difficultatibus complanandis aptissima præ manibus est semper habenda.*

Verum quam abusive hac Thomistarum distinctione utantur F. Bellelli & alii Ianseniani priusquam demonstremus, quid per sensum compositum & per sensum divisum intelligant Thomistæ, exponere non parvi interest.

Franciscus Sylvius S. Theologiæ Doctor & Professor, atque Universitatis Duacenæ Vicecancellarius, inter celeberrimos Thomistas jure merito annumerandus, sic exponit hanc sensus compositi & divisi distinctionem. *Sensus compositus, inquit, est quo due forme per utrumque extremum significata simul componuntur in eodem subjecto. Divisus vero quando non simul componuntur in eodem, sed cum una forma intelligitur esse potentia ad alteram.*

Hæc autem definitio, pluribus forsitan captu difficilis, per varia quæ addit exempla clarescit, ac omnino dilucidatur; & propterea, ait, sicut hujus propositionis, *ambulans potest quiescere, sensus compositus est, fieri potest quod ambulans simul ambulet & quiescat: divisus vero non hic, fieri potest quod ambulans relicta ambulatione quiescat, sed iste: ambulans, etiam tunc, cum est ambulans, potest quiescere, hoc est, facultatem habet ad quiescendum, ita istius assertionis voluntas a Deo mota potest non agere, sensus compositus est, fieri potest quod voluntas a Deo moveatur ad agendum, & tamen non agat: divisus autem, voluntas tunc, cum a Deo movetur ad agendum habet potentiam seu facultatem ad non agendum. Et sicut prior propositio falsa est in sensu composito, sed vera in diviso, ita etiam posterior. Hanc sensus compositi & sensus divisi distinctionem fusiori stylo dilucidat Alvarez, de auxil. disput. 94.*

III. Et consequenter ajunt Thomistæ hominem gratiæ non posse resistere in sensu composito: posse tamen in sensu diviso. Non potest resistere in sensu composito, quia hæc duo simul componi non possunt, *gratia efficax, & actualis resistentia*: potest tamen resistere in sensu diviso, quia simul esse possunt, *gratia efficax & potentia resistendi*, agnoscunt veram resistendi potentiam remanere cum qualibet motione gratiæ per se efficaci, quia Deus ratione omnipotentis suæ movet efficaciter causas secundas, non solum ad agendum, sed etiam ad agendum convenienter naturæ earum, videlicet ita movet efficaciter causas liberas, ut libere sed determinant ad agendum, motionique divinæ revera possint consentire, vel non consentire. Sic ratiocinatur Sylvius. *Neque his obstat, inquit, quod Deus voluntatem moveat efficaciter; ita enim efficaciter movet unamquamque causam, ut eam movendo, non solum faciat eam agere, sed etiam faciat eam agere convenienter suæ naturæ. Cum ergo motus humane naturæ seu voluntatis conveniens sit, quod libere agat, Deus eam sic efficaciter movet, ut faciat eam libere agere.* Deinde refert idem Auctor in confirmationem suæ sententiæ quædam D. Thomæ testimonia, 1. 2. q. 10. art. 4. ad 1. & 1. part. q. 19. art. 8. & q. 22. art. 4.

Et non solum Thomistæ, sed etiam Theologi omnes Orthodoxi diffiteri non possunt quin gratia efficax ex omnipotentissima Dei voluntate habeat, ut voluntatem, libere quidem, sed invincite & infallibiliter moveat ad bonum, ac

ut proinde confiteri debent quod voluntas humana, etsi non possit resistere efficaci gratiæ in sensu composito, ita ut simul esse possint gratia efficax & resistentia, potest tamen resistere in sensu diviso, quia stat cum gratia efficaci vera potentia dissentendi.

IV. Hanc adhibere distinctionem, sensus scilicet compositi & divisi, nullo pacto potest F. Bellelli, & alienum jus usurparet, si eam suo systemmati accommodare vellet: nam gratia illa efficax quam admittit, seu delectatio cupiditate opposita gradibus superior, potentiam simul & actum confert, nec sine illa, non tantum actio non fit, sed nec fieri potest; unde sub imperio gratiæ ab opere bono exercendo abstinere nullatenus potest voluntas. Cum enim tunc delectatio boni magis delectet quam delectatio mali, juxta principia a F. Bellelli admissa, secundum hanc delectationem majorem operari necesse est. Quando igitur dicit hominem resistere posse gratiæ efficaci in sensu diviso, id est, esse in homine, & gratiam efficacem, & simul potentiam illi gratiæ resistendi, jocatur profecto; nam nullam veram agnoscit potentiam, sed loquitur tantum de potentia illa chimerica, quam comparat potentia videndi, quæ in eo es cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, & quam veram esse impotentiam supra demonstravimus. Nunquam ergo serio dicere potuit, quod homo gratiæ efficaci resistere possit in sensu diviso.

V. Hac eadem usitata in Scholis Thomisticis distinctione sensus compositi & divisi ante Fratrem Bellelli abusus fuerat Jansenius, nec illo effugio Romanæ censure se subducere potuit; nec pariter eadem via illam declinabit F. Bellelli. Dicimus igitur, inquit Jansenius, *liberum arbitrium quantumcumque vehementi atque efficaci gratiæ delectatione preventum atque determinatum ad faciendum bonum, adhuc tamen posse bonum, non tantum non facere, sed etiam malum. Verum est enim istud, non quidem in sensu composito, ut vulgo dici solet, sed in sensu diviso*. Damnatus est tamen Jansenius, quia vera non est ea, quam in homine gratia efficaci prævento agnoscit, potentia operandi malum: damnari ergo æquæ merentur F. Bellelli, qui nec veram admittit potentiam peccandi in eo, cui collata est gratia gradibus superior cupiditate, cum non aliter illum posse peccare velit, quam possit videre is, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ.

VI. Quia tamen F. Bellelli in erroris sui parocinium auctoritatem S. Augustini advocare non erubuit; *Augustinus vero, inquit, non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit*: ideo necesse est ostendere quantum discrepet doctrina Theologi nostri ab ea quam Sanctus Doctor adversus hæreticos validissime propugnavit. Ut autem propositum finem assequamur, tria nobis probanda incumbunt, 1. Esse quandam impotentiam conditionalem & consequentem, quæ non est vera & proprie dicta impotentia. 2. de hac impotentia improprie dicta locutum fuisse S. Augustinum. 3. De ea tamen non intelligi posse illa quæ a F. Bellelli proferuntur.

Duplex itaque distingui potest impotentia, una absoluta & antecedens, altera conditionata seu consequens. Impotentia absoluta & antecedens ea est quæ talis est absolute, nulla scilicet præsupposita conditione, oriturque ex causa vere necessitante. Sic impotentia peccandi in Beatis est absoluta & antecedens, quia nulla præsupposita conditione necessitantur ad amandum Deum, & consequenter ad non peccandum. Impotentia autem conditionata seu consequens ea est quæ oritur, non ex causa necessitante, sed ex præsupposita existentia aliqujus effectus a libera causa libere procedentis. Hæc distinctio, ut planius intelligatur, nonnullis est illustranda exemplis.

Dicitur v. g. de homine sedente, quod si sedet, ambulare non possit; quia etsi revera possit, prout libuerit, sedere vel non sedere, ambulare vel non ambulare, præsupposita tamen existentia sessionis vere dicitur quod homo sedens, quamdiu sedet, ambulare non potest. Illa autem ambulandi impotentia non est vera & proprie dicta impotentia, quia revera homo sedens poterat pro arbitrio suo sedere vel non sedere, ambulare vel non ambulare: unde eo in casu illa sessio fluit ex exercitio libertatis, & in aliquo sensu libertatem perficit, nam ideo sedet homo ille quia sedere voluit, cum potuisset non sedere, si non sedere voluisset.

Similiter posito quod Deus præviderit Antichristum libere peccaturum, vere dicitur quod Antichristus non poterit non peccare, & impotentia illa erit solummodo conditionata & consequens, quia hæc impotentia supponit præscientiam Dei, quæ nullam imponit causis liberis necessitatem, & ipsa quoque Dei præscientia supponit futuram existentiam peccati

cati a causa libera libere committendi.

Eodem fere modo de voluntate Dei absoluta ratiocinari possumus, ac de ejus præscientia, & dicere quod si Deus voluntate absoluta velle supponatur Petrum usque ad finem in justitia perseveraturum Petrus non poterit non perseverare, quia Deus, cum sit omnipotens, in thesauris sapientiæ & omnipotentiae suæ habet infinita media, quibus potest Petrum reddere perseverantem, ita ut certo, libere tamen, sit perseveraturus. Hæc autem impotentia est solummodo conditionata & consequens, quia supponit in Deo voluntatem absolutam perseverantiæ Petri, quæ voluntas certo operatura est liberam Petri in justitia perseverantiam.

Cum autem gratia efficax sit medium illud quo Deus facit ut perseverantes simus, sitque effectus voluntatis absolute Dei, quia scilicet Deus vult absolute Electorum suorum perseverantiam, dicitur quoque quod ille, cui concessa est gratia efficax ad operandum bonum, non potest illud non operari. Illa tamen impotentia non est antecedens & absoluta, sed solummodo conditionata & consequens quia supponit gratiam esse efficacem, & quia ea existente & auxiliante libere bonum sumus operaturi. Illam autem impotentia non est vera & proprie dicta impotentia. Sicut enim in eo qui libere sedet non est vera impotentia ambulandi, ita nec in Antichristo, cujus Deus prævidit peccatum futurum, vera est impotentia non peccandi, nec in Prædestinatis, quorum Deus voluit voluntate absoluta perseverantiam in justitia, vera est impotentia ab ea deficiendi; nec tandem in eo, cui collata est gratia efficax ad operandum bonum vera est impotentia illud non operandi.

Cum itaque dicatur de gratia efficaci, quæ Deus facit ut in ejus præceptis ambulemus, (sive illa sit per se efficax, sive non, nam ab agitandis opinionibus Theologicis consulto abstinemus) cum itaque, inquam, de gratia efficaci dicitur quod est invincibilis, insuperabilis, indeclinabilis, quod vinci non potest, quod illi non potest resisti, hæc omnia intelligi debent de impotentia consequenti & conditionata, quæ non est vera impotentia, supponit enim existentiam futuram actus liberi, nec aliter vera est propositio affirmans talem impotentiam, quam præsupposita futura existentia actus liberi.

VII. Quod de illa impotentia consequenti & conditionata, quæ non est vera & proprie dicta impotentia, locutus sit Augustinus in *Berti Theol. Tom. IX.*

locis a F. Bellelli laudatis & excerptis ex lib. de corrept. & grat. c. 12. & 14. manifestum est; nam ibi S. Doctor ex instituto disputat de dono perseverantiæ hominis lapsi, docetque donum illud, quo Deus absoluta voluntate vult electorum suorum æternam salutem, iisque consequenter præbet gratias efficaces ad perseverandum, non posse effectu suo frustrari. *Subventum est igitur, inquit Augustinus, infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur. Et cap. 14. Non est itaque dubitandum voluntati Dei, qui in celo & in terra omnia quaecumque voluit fecit, & qui etiam illa quæ futura sunt facit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse quod vult; quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus quod vult, cum vult, facit.* Porro impotentia illa, qua fit ut non possint non perseverare illi, quos Deus absolute vult perseveraturos, quibusque consequenter præbet gratias efficaces ad perseverandum, evidenter supponit liberam fore in electis divinæ gratiæ adjutorio cooperationem, ac proinde impotentia illa, de qua Augustinus, est impotentia consequens & conditionata, non autem antecedens & absoluta.

VIII. Quando autem F. Bellelli ait gratiam illam, quæ gradibus superat cupiditatem, esse victricem, indeclinabilem, insuperabilem, eique arbitrium minime posse resistere, illud affirmat independentem ab omni alia suppositione: non enim supponit illud quod supponunt Augustinus & alii Catholici, occultam videlicet Dei in cordibus hominum, absque ulla libertatis læsione, operationem, sed e contra gratiæ tribuit esse irresistibilem, indeclinabilem & insuperabilem, ea tantummodo ratione, quia gradibus superior est cupiditate: ait enim, ut jam adnotavimus, quod *si fortior est, (gratia) vincit, facitque invincibiliter ut libera facultas adjuncta suu nutu concupiscentiæ delectationibus resistat.* Illa ergo impotentia resistendi gratiæ efficaci, quam admittit iste Theologus, est impotentia absoluta & antecedens, ac proinde vera atque proprie dicta impotentia.

ARTICULUS III.

*De legitimo sensu hujus vocabuli,
Necesse est.*

I.

Quomodo F. Bellelli asserit voluntatem resistere non posse, sive gratiæ, sive

F

sive

sive cupiditati, secundum quod una alteram gradibus superat, ita quoque contendit necesse esse ut voluntas consentiat illi e duabus delectationibus indeliberatis, quæ est gradibus superior altera. Utrumque docet Theologus iste, scilicet voluntatem resistere non posse illi delectationi indeliberatæ quæ gradibus superior est altera & necesse esse ut voluntas illi consentiat: pugnantia enim loqueretur, si unum asseveraret, & alterum negaret; cum idem omnino significant hæc propositiones; *homo non potest non egere, & necesse est ut homo agat.*

Insuper quemadmodum F. Bellelli ad eludendas Ecclesiæ definitiones contendit illas voces, *potest, non potest*, esse ambiguas atque æquivocas, ut dictum est supra in articulo præcedenti, similiter etiam ut aliquatenus imminuat horrorem quem auribus Christianis incutere valet hæc doctrina de gratia scilicet & cupiditate voluntatem humanam alternatim necessitantibus, varias, & easque plurimas affert Scholasticas distinctiones, quarum, si non firmitate, saltem numero obruantur incauti Lectores.

II. *Gratia per se efficax, inquit, non absolutam & amplam necessitatem arbitrio imponit, sed diminutam admodum restrictamque: non enim est illius necessitas antecedens, sed illationis & consequens: non est necessitas actus primi; sed actus secundi: non est necessitas essentialis, sed accidentalis: non est necessitas sensus divisi, sed sensus compositi: non est necessitas cuilibet indiscriminatim obtemperandi, sed per se efficaci tantum.*

Et alio in loco, post allatum Sancti Augustini hoc effatum: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est*, (quod alibi diximus & ostendimus nullatenus favere Jansenio, & consequenter nec Bellelliano systemati) hæc addit Theologus noster. *Quoniam scilicet facta suppositione, quod virtus, tametsi indifferens, operi ac actioni applicetur, agat tunc opereturque necesse est, necessitate tamen consequenti & illationis. Quis enim deneget? Non est igitur hæc necessitas activæ virtutis, seu libere potestatis, non est actus primi, non est antecedens, sed est necessitas consequens necessitas suppositionis, necessitas applicationis, necessitas actus secundi, quæ etiam a S. Thoma 1.2.q.112.art.3. necessitas infallibilitatis & certitudinis, hoc est, certa & infallibilis illationis nuncupatur, juxta doctrinam S. P. Augustini, quam tractat de Sanctorum prædestinatione, qua certissime liberantur qui-*

cumque liberantur. Hujusmodi vero consequens necessitas applicationisque determinatio, quæ dici consuevit sensus compositi, non divisi, tametsi suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servat illasam.

III. Harum Scholasticarum distinctionum quædam sunt apud Theologos Orthodoxos, & præsertim apud Thomistas, valde usitatæ; aliæ vero a Fratre Bellelli videntur excogitatæ, ut super hac jam satis intricata quæstione densiores adhuc tenebras magis ac magis ofundat. Quantum autem inania sint ac inepta Theologi istius diverticula, nunc nobis probandum incumbit: quod ut assequamur in duobus sequentibus paragraphis demonstrabimus. 1. Scholasticas Theologorum Orthodoxorum distinctiones nullatenus congruere aut aptari posse systemati Bellelliano. 2. Novis quas ipse F. Bellelli excogitasse videtur distinctionibus illum nullatenus a systemate Janseniano recedere, imo illius systematis se assertorem atque protectorem profiteri.

S. I.

Scholastica Theologorum Orthodoxorum distinctiones systemati Bellelliano nullatenus congruunt aut aptari possunt.

IN locis, quæ ex libro Fratris Bellelli excerptimus atque modo citavimus, quasdam ipse refert distinctiones apud Theologos Orthodoxos, & præsertim apud Thomistas, valde usitatas. Necessitas, inquiunt, quam importat gratia efficax est necessitas hypothetica, seu necessitas ex suppositione, non autem necessitas absoluta: necessitas consequens, non antecedens: necessitas sensus compositi, non divisi: necessitas illationis, infallibilitatis, certitudinis, seu consequentiæ, non autem necessitas consequentis. Hæc Orthodoxe loquuntur Theologi: Hæc & loquitur F. Bellelli, quæ tamen apud ipsum verum ac Catholicum sensum ferre non possunt. Quod ut ostendamus, singulos hos eloquendi modos percurrere non pigebit.

I: 1. Necessitas ex suppositione, seu necessitas hypothetica illa est quæ supponit effectum libere futurum. Manifestum est autem quod hæc necessitas non lædat liberum hominis arbitrium, cum e contra illud supponat. Sic v. g. præscientia, qua Deus prævidit Antichristum libere peccaturum, non impedit quin Antichristus sit libere peccaturus. quamvis sup-

supposita divina præscientia necesse sit Antichristum peccare, necesse, inquam, necessitate ex suppositione, necessitate hypothetica, non absoluta. Similiter supposito Dei decreto, quo absoluta voluntate voluit Petri perseverantiam, necesse est Petrum perseverare, etsi libere sit perseveraturus: & hæc certissima sunt, non solum in systemate Congruistarum, ut satis per se patet, sed etiam in systemate Thomistarum; *necessitas futuri consensus*, inquit Alvarez, *quæ desumitur ex antecedente decreto voluntatis divine, non est necessitas absoluta, sed conditionalis, & secundum quid, ut supra dictum est; unde actus nostri liberi arbitrii, qui necessario sequuntur ex huiusmodi suppositione, non sunt simpliciter necessarii, sed liberi.*

Hujus sententiæ suæ istam affert rationem idem Alvarez, nempe quia *solus Deus propter suam infinitatem & omnipotentiam, quia est auctor voluntatis create, potest illam immutare conformiter ad suam naturam, & movere efficaciter atque applicare ad producendum actum in particulari, non solum secundum substantiam, sed etiam secundum modum libertatis.*

His consentanea scribit S. Thomas, quod *cum voluntas divina sit efficacissima, non solum sequitur, quid fiant ea quæ Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant quo Deus ea fieri vult. Vult autem, addit, quedam fieri Deus necessario, quædam contingentem.* Idque confirmari potest ex his quæ docet idem Sanctus Doctor ibid. ad 2. & quæst. 22. art. 4. & quæst. 83. art. 1. ad 3. ac rursus 1. 2. quæst. 10. art. 4.

Ex quibus inferunt Thomistæ quod Deus præmovendo & prædeterminando humanas voluntates secundum modum naturæ illarum concurrentem, ita illas præmoveat ac prædetermine, ut tamen libere se ipsas determinent ad agendum, & ita agant ut possint agere, vel non agere, atque quod necessitas illa, quæ oritur ex præmotione, & prædeterminatione Dei, sicut & illa, quæ pritur ex præscientia ipsius, supponat effectum libere futurum, sitque proinde solum necessitas ex suppositione, necessitas hypothetica, non autem necessitas absoluta.

II. Necessitatem autem hypotheticam in sensu Thomistico sic intellectam revera non admittit F. Bellelli, licet illam admittere simulet. Repetit enim efficaciam gratiæ, non ex omnipotentis & absolute Dei voluntate qua Deus ipse, absque ulla liberi arbitrii læsione,

ita præmovet & prædeterminat actiones hominum, ut vere possint semper agere vel non agere; sed illam efficaciam repetit ex superioritate graduum ipsiusmet delectationis cælestis, quæ graduum superioritas secum non involvit liberam effectus futuritionem, quam involvit præmotio aut prædeterminatio divina; sed secum importat actum antecedenter ac necessario futurum, & simul negationem potentie veræ & proprie dictæ ad actum oppositum. Illa ergo necessitas quæ oritur ex graduum superioritate in delectatione cælesti non est necessitas ullatenus hypothetica, sed vera & absoluta necessitas.

III. 2. Addit F. Bellelli necessitatem illam non esse antecedentem, sed consequentem; qua distinctione utuntur etiam Theologi Orthodoxi, sed in sensu longe diverso. Ajunt Catholici quod necessitas illa quæ oritur ex decreto Dei absoluto, quo ipse vult v. g. Petri perseverantiam in operibus bonis, est solum consequens, non quod consequatur Petri perseverantiam, sed quia consequitur decretum divinum, quo statuitur Petri perseverantia libere futura. Necessitas autem antecedens illa est quæ non supponit Dei decretum absolutum de futuritione actus alicujus liberi. Et sic hæc distinctio in necessitatem antecedentem & consequentem coincidit cum prima quæ est in necessitatem hypotheticam & absolutam. *Necessitas ex suppositione voluntatis divine, inquit Alvarez, non est necessitas antecedens, sed potius consequens causam rei. Licet enim antecedit causam secundam, quæ est voluntas creata, non tamen antecedit causam primam simpliciter, scilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum quam causa secunda, & attingit a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.*

IV. Porro necessitas quam admittit F. Bellelli, cum non supponat futurum usum liberi arbitrii, v. g. perseverantiam Petri libere futuram, imo supponit & consequitur solummodo Dei decretum de concedenda gratia quæ gradibus superet cupiditatem, ac proinde quæ pro graduum superioritate sit invincibilis, hæc necessitas, inquam, est necessitas in sensu Theologorum Orthodoxorum antecedens, ideoque vera & proprie dicta necessitas.

Quid ergo intelligit Theologus iste nomine necessitatis antecedentis & consequentis? *Necessitas antecedens ea est, inquit, quæ in essentia ipsa humane voluntatis collocatur: consequens vero quæ post inflata per peccatum vulnera in ac-*

cidental forma eidem accedente statuitur. Itaque juxta F. Bellelli, quamvis voluntas non possit dissentire, neque gratiæ, neque cupiditati, secundum quod alterutra gradibus superat alteram, ac necesse sit ut voluntas consentiat majori & fortiori delectationi, necessitas tamen illa obsequendi gratiæ dici debet solummodo consequens. Quare? Quia etsi antecedit voluntatis consensum, subsequitur tamen, tum peccatum primi parentis, tum divinæ gratiæ adjutorium. Sic enim ipsemet mentem suam aperit immediate post verba modo allata. *Quo quidem sensu, ait, bene sibi invicem congruunt ut gratiæ per se efficacis accidentalis necessitas consensum, quem efficit, antecedit, simulque consequens necessitas dicatur, hoc est, consequenter per peccatum, & per victoris gratiæ adjutorium inducta.* Ergone necessitas obsequendi delectationi gradibus superiori erit minus vera necessitas, quia orta est ex Adami peccato? Nec in ipso Jansenio reperies ulla verba, quibus clarius atque expressius significaverit necessitatem illam, qua in statu naturæ lapsæ adstringitur humana voluntas obsequendi gratiæ vel cupiditati, secundum quod una gradibus superat alteram, illam, inquam, necessitatem a peccato non excusare peccatores, quia scilicet primum peccatum fuit ab Adamo libere commissum.

Congruenter huic doctrinæ gratiam Adamo concessam, quam vocat gratiam Conditoris, distinguit a gratia Redemptoris; quia gratia Conditoris, inquit, datur ex lege providentiæ, qua tenetur sufficientia adjutoria Creaturæ sue tribuere, ut possit, quæ debet, divina præcepta servare, alioquin justam posset de peccato proferre excusationem, & dicere per Deum abest. Ex quo discrimine inter gratiam Conditoris & gratiam Redemptoris allato colligere licet Deum ex lege Providentiæ non teneri homini in statu naturæ lapsæ sufficientia adjutoria tribuere, ut possit, quæ debet, divina præcepta servare, nec si desint, hominem posse ullam de peccato proferre excusationem. Verum etsi indignus sit gratia divina, eaque possit illi juste denegari, si tamen illi denegaretur gratia, qua possit divina servare mandata, a Deo justo nulla pro illorum transgressione poena posset plecti. Jansenius tamen contendit homines in statu naturæ lapsæ nullam obtendere posse excusationem, si transgrediantur mandata, etsi ea sint illis impossibilia. Idemque docet F. Bellelli. Postquam enim asseruit Deum condidisse hominem cum

sufficientissimo gratiæ adjutorio, ut sua posset servare mandata, addit quod si eidem. (post Adami peccatum) gratia denegetur, nullo pacto se potest excusare.

Sed ut ad rem redeamus, manifestum est, quod F. Bellelli hæc vocabula, *necessitas antecedens*, & *necessitas consequens*, non solum aliter intelligat quam Theologi Orthodoxi, sed etiam quod eis tribuat sensum hæresi Jansenianæ perfecte consentaneum.

V. 3. Quod spectat distinctionem sensus compositi & sensus divisi, de ea jam egimus in articulo præcedenti; & quia idem significant hæc duæ propositiones: *Homo non potest dissentire gratiæ gradibus superiori: Homo necesse est ut consentiat gratiæ gradibus superiori*; ideo cum in articulo præcedenti demonstraverimus veram esse, juxta F. Bellelli, in homine gratia superiore instructo dissentendi impotentiam, probatum remanet, etiam in illo esse veram necessitatem consentiendi.

Præterea distinctionem illam sensus compositi & divisi nullatenus favere Fratri Bellelli evidenter patet ex eo quod nullatenus illi faveat distinctio, sive necessitatis antecedentis & consequentis, sive necessitatis essentialis & accidentalis, de qua mox dicemus, & tres illas distinctiones idem significare asserat idem Theologus. Quia *accidental* necessitas, inquit, *ab essentiali pertinente ad voluntatis naturam, quæ oritur ex objecto, contradistinguitur, vocaturque a nobis necessitas consequens, ideo optimo jure consensum ex libertate & gratia ortum necessitate consequent non antecedenti necessarium asserimus.* Et infra *Liber enim est, ait (scilicet consensus) essentialiter & absolute; determinatur vero dumtaxat accidentaliter & consequenti voluntate, quæ ipsissima distinctio est sensus compositi & sensus divisi.*

Non perpendimus hic quid in se contineat vitii hæc F. Bellelli doctrina, de ea enim agitur inferius; sufficiat autem observare eum in eodem usurpare sensu has voces, *necessitas consequens*, *accidental*, & in sensu diviso, sicut & istas, *necessitas antecedens*, *essentialis*, & in sensu composito, ideoque satis est unam impugnare, ut aliæ quoque censeantur impugnatae.

VI. Verum etsi supponeremus Fratrem Bellelli intelligere hanc distinctionem sensus compositi, & sensus divisi, sicuti hanc intelligunt Thomistæ, non ideo erroris notam a se amoveret, quamdiu in voluntate veram potentiam dis-

assentiendi delectationi prædominanti non agnoscat. Assentietur quidem Alvarezio assenti quod quando S. Thomas vel ejus discipuli dicunt liberum hominis arbitrium motum a Deo auxilio efficaci non posse in sensu composito dissentire aut non operari, nihil aliud significatur quam motionem illam efficacem & actualem dissensum non posse simul poni in eodem arbitrio. Assentietur quoque eidem Theologo & cæteris Thomistis docentibus liberum arbitrium posse auxilio efficaci dissentire in sensu diviso, quia cum illo auxilio stat potentia dissentendi, etsi cum eo componi non possit actualis dissensus; iis, inquam, assentietur Fr. Bellelli, fatebiturque liberum arbitrium gratiæ efficaci in sensu diviso posse dissentire, (quod & fatetur ipsemet Jansenius, ut dictum est in articulo præcedenti) modo ipsi liceat adicere potentiam illam dissentendi non aliam esse quam eam qua præditus est homo, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Hanc enim Theologus noster assertit comparatio em. Nec aliter opinari potest, cum asserat tamquam systematis sui ac Janseniani præcipuum caput, voluntatem humanam non posse repellere delectationem prædominantem, siue charitas illa sit, siue cupiditas.

VII. 4. Necessitas illationis & infallibilitatis, quam cum Theologis Orthodoxis admittit F. Bellelli, quamque alii vocant necessitatem consequentiæ, eadem est omnino cum illa, quam nuncupant necessitatem in sensu composito, de qua modo diximus quod non lædat libertatem. Cum enim dicitur quod voluntas non possit resistere in sensu composito gratiæ efficaci, hoc unum significatur, scilicet quod hæc duo simul componi non possunt, nempe gratia efficax ex una parte, & actualis dissensus ex altera. Similiter cum inquirunt Theologi necesse esse necessitate illationis, seu consequentiæ ut voluntas consentiat gratiæ efficaci, hoc unum intelligi volunt quod legitima sit & certa hæc consequentia. Homo gratia efficaci est instructus; ergo huic gratiæ consensum præbebit. Verum addunt Orthodoxi, illud non esse necesse necessitate consequentis, quia homo libere, non necessario consensum præstat gratiæ cuilibet, quantumvis illa efficax supponatur; quod non asserit F. Bellelli in locis jam superius allatis. Sed etsi fateretur consensum, quem voluntas præbet gratiæ efficaci, non esse necessarium necessitate consequentis, illud dicere non posset, nisi in sensu Janseniano, cum, ut sæpius

observavimus, contendat cum Jansenio voluntatem dissentire non posse, & necesse esse ut consentiat delectationi, quæ actu gradibus superat alteram, ac proinde gratiæ, si sit gradibus superior cupiditate.

VIII. Ex his colligere est has omnes distinctiones eundem habere sensum, quem ipsis tribuunt Theologi Orthodoxi: necessitas hypothetica seu ex suppositione, & necessitas absoluta: necessitas consequens & necessitas antecedens: necessitas in sensu composito, & necessitas in sensu diviso: necessitas consequentiæ & illationis, quam etiam vocant necessitatem certitudinis atque infallibilitatis, & necessitas consequentis. Consuli potest, si lubet, Alvarez, qui has omnes assertit & exponit distinctiones disp. 25. de auxil. divinæ grat. Licet quoque colligere, his omnibus loquendi modis Orthodoxos nihil aliud velle intelligi, quam quod, licet supposito gratiæ efficaci influxu, necesse sit ut voluntas consentiat. Hoc autem fateri non potest F. Bellelli, qui renovat systema Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus, ac consequenter docet voluntatem non posse dissentire delectationi illi quæ gradibus alteram superat, siue gratia sit, siue cupiditas, imo necesse est ut illi consentiat.

Supereft nunc inquirendum quid sibi velle F. Bellelli quibusda aliis distinctionibus, quas a Theologis Orthodoxis non videtur esse mutuatus.

§. II.

De aliis distinctionibus a Fratre Bellelli usurpatis.

Juxta Fratrem Bellelli, gratia efficax non amplam necessitatem arbitrio imponit, sed diminutam restrictamque: hæc necessitas non est necessitas cuilibet indiscriminatim obtemperandi, sed per se efficaci tantum: non est necessitas actus primi, activæ virtutis seu liberæ potestatis, sed est necessitas actus secundi, necessitas applicationis: non est necessitas essentialis, sed accidentalis. Verum his omnibus distinctionibus errorem gratiæ revera necessitantis non ejurat F. Bellelli: singulas percurramus.

I. 1. Quid sibi velit F. Bellelli, dum necessitatem, quam gratia efficax imponit, contendit esse non amplam sed diminutam seu

restrictam, non facile quidem captu est: sed quicumque sit ille sensus, quem sub his verbis obtegendum censuit, certissimum est illam necessitatem, cum sit vera & proprie dicta necessitas, liberum destruere arbitrium: non enim hypothetica & improprie dicta censeripoteest illa necessitas quæ oritur ex graduum superioritate, ita ut necesse sit voluntatem consentire illi delectationi indeliberatæ, sive gratiæ, sive cupiditatis, quæ actu fortior est altera, eamque gradibus superat.

II. 2. Hæc necessitas, inquit F. Bellelli, non est necessitas cuilibet indiscriminatim obtemperandi, sed per se efficaci tantum, Verum cum error de quo arguitur F. Bellelli sit quod voluntas necessitatur ad obtemperandum gratiæ gradibus superiori, quam vult esse ideo per se efficacem, quia gradibus superat cupiditatem, tantum abest ut hac responsione errorem suum ejuret, ut e contra illum de novo confirmet. Juxta illum, necessitatur quidem voluntas ad consentiendum gratiæ gradibus superiori, sed non æque necessitatur ad obsequendum alteri cuilibet rei, v. g. variis stellarum constellationibus. Innoxiusque erit F. Bellelli, Jansenianam hæresim pertinaciter asserendo, modo alia antiquorum Hæreticorum non amplectatur deliria?

III. 3. F. Bellelli hanc necessitatem ait non esse necessitatem actus primi, necessitatem activæ virtutis seu liberæ potestatis, sed necessitatem solum actus secundi, necessitatem applicationis. Hæ elocutiones Theologo nostro peculiare unice videntur adinventæ ad offundendam lectorum oculis caliginem. Verum quidem est quod juxta Thomistas, gratia se ipsa efficax se teneat ex parte actus secundi, non autem ex parte actus primi: quod activa virtus, seu libera potentia per gratiam sufficientem sit completa, proxima & expedita, quodque gratia per se efficax solummodo potentiam illam per gratiam sufficientem jam vere completam applicet ad actu agendum, efficiendo scilicet, ut voluntas nullo novo ex parte actus primi roborata subsidio ab actu primo exeat libere in actum secundum. (Videri potest Epistola prima F. Ignatii Hyacinthi de Graveson Dominicani in tom. Epistolarum pag. 13. 13. & seq.) Sed nec Thomistæ, nec ullus unquam Theologus Orthodoxus, ut liberum hominis arbitrium salvum servet & incolume, his usi sunt eloquendi rationibus, quod necessitas voluntatis obsequendi efficaci gratiæ sit necessitas actus secundi, non autem actus primi, imo cum expresse

doceant omnes voluntatem non necessitari ad actum secundum, seu actum secundum non ex aliqua necessitate proficisci, sed ex mera & integra libertate prodire, manifeste sequitur quod omnino rejiciant tamquam hæreticas has hactenus inauditas propositiones: Necessitas obsequendi gratiæ efficaci est necessitas actus secundi, est necessitas applicationis.

IV. Afferit denique F. Bellelli hanc necessitatem esse necessitatem accidentalem, non essentialem. Sed etiam ex hoc ultimo effugio non magis quam ex cæteris aliis, nihil ad sui causam præsidii eruere potest. Quamvis enim necessitas in qua reperitur voluntas obsequendi gratiæ gradibus superiori non pertineat ad essentiam voluntatis, quamvis illa necessitas sit ei accidentalis & adventitia, si sit vera & proprie dicta necessitas, sicuti ex antedictis constat illam esse talem, certum est hac necessitate perimi liberum hominis arbitrium. Verum de hoc fufius adhuc acturi sumus articulo sequenti, in quo notionem & essentiam liberi arbitrii a F. Bellelli traditam expendemus.

ARTICULUS IV.

*De notitia & essentia liberi arbitrii a
F. Bellelli tradita.*

Quid sentiat F. Bellelli de notitia & essentia liberi arbitrii aperire aggreditur in priori opere suo, quod est *de statu creature rationalis ante peccatum*, occasio dissertationis quam instituit de Deo præmovere & prædeterminante causas secundas ad agendum.

1. Docet autem 1. Deum, non solum concurrere immediate ad omnes effectus causarum secundarum, sed etiam eas præmovere, duplicemque distinguit præmotionem: unam cujus virtus est indifferens & versatilis quam simpliciter promotionem nuncupat: alteram cujus virtus non est indifferens & versatilis, sed determinata ad aliquem effectum in particulari, & dicitur prædeterminatio.

2. Duplicis generis causas creatas distinguit cum omnibus Theologis atque Philosophis. Aliæ enim sunt necessariae, aliæ liberae. Liberas definit eas quæ positæ omnibus ad agendum requisitis possunt pro libito agere & non agere: necessariae vero, quæ positæ omnibus ad motum requisitis determinato instinctu operantur aut moventur; nonnullaque exempla adducit lapidis descendens, exurentis ignis

ignis, lucentis solis, &c. Qua distinctione præsupposita contendit in liberis causis generalem Dei Providentiam esse versatilem & indifferentem, non prædeterminativam: in necessariis e contra una simul præmotionem esse & prædeterminationem. *Creatura necessario operatis, inquit, essentialis dependentia & supremum Dei dominium simul exposcunt ostenduntque ita a Deo generali motore eandem moveri, ut ad actus singulos prædeterminetur. De causis autem liberis aliter ratiocinatur: ait enim in liberis & suo nutu operantibus divinam Dei præmotionem in actu primo ad opus quodlibet prærequisito versatilem & indifferentem esse statuendam; atque omnino repugnare, si una eademque facultas simul essentialiter indifferens, & essentialiter ad unum determinata ex parte actus primi liberi constituitur: additque, rationales & liberas voluntates, dum sunt in via, ita expeditas ad volendum nolendumque a rerum omnium conditore formatas, ut hæc essentia, hæc earumdem liberi arbitrii quidditas, conceptus, idea & definitio censenda sit potestas indifferens ad actum & oppositum ejus.*

I. Hinc evidenter sequitur prædeterminatione physica Thomistarum omnino perimi libertatem, quod & ipse expressis verbis affirmat. Porro physica prædeterminatio, inquit, sive qualitas sit, sive quæcumque alia virtus, essentialiter est ad unum determinata, non enim fingi, nisi absurdissime, potest prædeterminatio indifferens. Igitur, pergit idem Theologus, essentia create libertatis ex capite dependentie essentialis physicam prædeterminationem excludit, tamquam in ipsius interitum citato cursu properantem.

II. Hanc adversus prædeterminationis physice assertores illatam calumniam haud difficulter repellunt Thomistæ. Afferunt enim Deum, utpote omnipotentem, prædeterminare creaturas liberas congruenter naturæ illarum, ita ut scilicet se ipsas simul determinant libere ad agendum. Verum quoniam opiniones in Scholis in utramque partem disputatas, nec tueri, nec impugnare intendimus, ideo ad redarguenda ea, quæ in Scriptis Fratris Bellelli fidei adversantur, jure merito properamus.

III. Porro ex ejus principiis modo expositis recte colligitur liberum hominis arbitrium conciliari non posse cum motione gratiæ per se efficacis, qualis ab illo admittitur. Docet enim ex una parte, ut jam vidimus, quod prædeterminatio physica Thomistarum liber-

tatem evertat; & ex altera contendit gratiam efficacem physice prædeterminare voluntatem; unde consequi videtur, quod gratia per se efficax in ejus doctrina evertat libertatem.

Quamvis enim censeat causas liberas, ut salva sit earum libertas, non prædeterminari physice ad agendum, sed tantum præmoveri præmotione versatili & indifferenti, adjicit tamen, quod Deus interdum, nulla essentia id exigente, sed ex mero placito, creaturas rationales ad aliquod opus physice prædeterminet, & consequenter asserit gratiam efficacem in statu naturæ lapsæ physice prædeterminare voluntatem. Quomodo ergo concipi potest quod gratia per se efficax physice prædeterminet voluntatem, nullumque libertati damnum inferat, si prædeterminatio physica Thomistarum libertatem interimat?

IV. Verum non desunt illi effugia, quibus suam sententiam ab hac hæreseos nota liberare contendat; duplicem enim distinguit prædeterminationem: alteram quam exigunt Thomistæ, propter creaturæ dependentiam & supremum Dei in causas secundas dominium; & de hac asserit, ut jam dictum est, quod libertatem perimat: alteram autem, cujus necessitas ad bonum operandum colligitur ex infirmitate per peccatum relicta; & istam contendit nullum libertati damnum inferre. Hanc libertatem indifferentiæ, inquit, omnino subvertit prædeterminatio physica generalis motoris descendens necessario ex capite supremi domini & dependentiæ essentialis. . . . E contra vero gratia efficax Salvatoris ex capite dependentiæ essentialis necessaria a nobis nullo pacto statuitur, sed dumtaxat ut infirmitati per peccatum relicta succurrat.

Sed gratia efficax, qualis asseritur a Fratre Bellelli, non minus dici potest everfiva libertatis in operibus bonis, quam prædeterminatio physica in cæteris omnibus humanis actionibus. Libertas enim causarum secundarum, juxta Theologum nostrum, in eo consistit, ut jam diximus, quod voluntas, positis omnibus ad agendum requisitis, possit pro libito agere & non agere. Porro voluntas physice prædeterminata ad aliquod bonum opus per gratiam efficacem, non minus est impotens ad dissentiendum, quam cum prædeterminata supponitur a Deo ad aliquem actum ordinis pure naturalis. Ergo si prædeterminatio physica generalis motoris subvertit libertatem, ut contendit F. Bellelli, illam quoque subvertet gratia efficax, qualis ab illo admittitur, physice scilicet prædeterminans voluntatem.

V. Reponit Theologus noster illud intercedere discrimen inter prædeterminationem quæ exigitur propter dependentiam creaturæ, & illam cujus necessitas oritur ex infirmitate per peccatum relicta, quod illa sit voluntati essentialis, ista vero ipsi accidentalis, & adventitia.

Verum vana est & inutilis admodum hæc cavillatio. Cum enim admittat F. Bellelli in voluntate veram & proprie dictam necessitatem assentiendi delectationi illi, quæ actu gradibus superat alteram, non minus dici potest illa necessitas vera & proprie dicta necessitas, licet supponatur accidentaria & adventitia, quam si esset voluntati essentialis, nec concipitur voluntas sub necessitate accidentali ad actum operandum, a quo nullatenus potest abstinere, magis libera ac expedita, quam sub necessitate essentiali, utraque enim adversatur libero arbitrio, cui necessario competit, juxta definitionem causæ liberæ ab ipso traditam, ut positis omnibus ad agendum requisitis possit pro libito agere & non agere; ergo prædeterminatio physica, quæ descendit ex capite supremi dominii & dependentiæ essentialis, si subvertat omnino libertatem indifferentiæ, ut contendit F. Bellelli, nec minus eandem libertatem subvertet prædeterminatio illa quæ datur, nulla essentia exigente, sed ex mero Dei placito; cum utraque eisdem præstet effectus, id est, ad unum necessario prædeterminet; ergo in ipsius systemate salva esse non poterit humana libertas.

VI. De notione & essentia libertatis fusius differit F. Bellelli in posteriori opere suo, quod inscriptum est, *de modo reparationis humane nature post lapsum*: & quamvis tum in isto, tum in priori, damnare se simulet tertiam Jansenii propositionem his conceptam verbis: *Ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*; nihilominus doctrinam in hac propositione damnatam renovat. Plures enim recensens condiciones ad libertatem indifferentiæ requisitas, de sola immunitate a violentia & coactione loquitur: de immunitate autem a simplici necessitate, ne ullum quidem verbum.

Quinque igitur requisita esse docet ad constituendam indifferentiæ libertatem. 1. *In actu primo potestatis, Deus, inquit, concursum generalem paratum exhibet, ut in actionem seu actum secundum volendi aut nolendi queat exire.* (Libera facultas.) Prima hæc conditio nullam exhibet peculiarem difficultatem,

quia, licet aliter sentiat Schola Thomistica, huic suffragantur alii Theologi.

2. *Requirat Theologus noster objecti boni malive notitiam, quoniam in incognitum, inquit, voluntas ferri non potest.* De hac quoque conditione nullum potest esse dubium.

3. *Exigit ut objectum quod percipitur sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali hard appareat.* Unde sequitur Beatos non esse liberos ad amandum vel non amandum Deum quia illum intuitive vident sub pura ratione boni, nec esse liberos ad peccandum vel non peccandum, quia peccatum apprehendunt sub pura ratione mali. Hæc tertia conditio admittitur quoque a Theologis.

4. *Exigit quoque, ut voluntas a coactione & violentia immunis sit.* Notandum imprimis, quod hic F. Bellelli de immunitate a simplici necessitate altum habeat silentium. Verum de hoc paulo inferius.

5. *Exigit demum quod attinet ad salutis opera, ut sufficienti gratia, seu virtute, per quam eadem agere possit, fulciatur.*

De hac ultima conditione conveniunt omnes Theologi Orthodoxi: verum arguitur ab illis F. Bellelli, eo quod pro quarta conditione solum requirat immunitatem a coactione & violentia, cum debuisset etiam exigere immunitatem a necessitate. Definuit enim summus Pontifex Innocentius X. adversus tertiam Jansenii propositionem, quod ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non sufficiat libertas a coactione, sed requiratur insuper libertas a necessitate.

VII. Dicet forsitan F. Bellelli, se pro tertia conditione exegisse, quod objectum quod percipitur non appareat sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali, ac proinde quod voluntas libera sit a quadam necessitate, scilicet ab illa necessitate quæ oritur ex parte objecti.

Verum quid Fratri Bellelli ad salvandum liberum hominis arbitrium prodest fateri voluntatem in statu nature lapsæ esse immunem ab illa necessitate quæ oritur ex objecto, si simul asserat eam ex alio capite necessitari ad obtemperandum delectationi prædominanti, sive gratiæ, sive cupiditati? Voluntas enim necessitari potest ad aliquid agendum, non solum ex objecto, scilicet quando objectum quod percipitur apparet voluntati sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali, sed etiam ex alio capite necessitari potest, nimirum quotiescunque objectum, quamvis non proponatur sub pura ratione boni, vel

sub pura ratione mali, ita tamen voluntati proponitur ut illa non possit dissentire. Sic in systemate Janseniano & Bellellino voluntas dissentire non potest delectationi illi, quæ gradibus alteram superat, atque ideo quamvis obiectum quod proponitur non appareat illi sub pura ratione boni, vel pura ratione mali, necessitatur tamen ad consentiendum.

Non ergo effugere potest F. Bellelli anathema ab Innocentio X. pronunciatum in eos qui cum Jansenio asserere non verentur, quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiratur libertas a necessitate, sed sufficiat libertas a coactione. Et si enim fateatur iste Theologus requiri libertatem ab ea necessitate quæ oritur ex obiecto, non tamen fatetur æque requiri libertatem ab ea necessitate, quæ ex alio capite oriri potest. Porro Summus Pontifex damnando tertiam Jansenii propositionem, definiit ad merendum & demerendum requiri, non solum libertatem ab illa necessitate quæ oritur ex obiecto, sed etiam libertatem a quacumque necessitate, modo vera sit & proprie dicta necessitas; propositio enim Jansenii est universalis, nec restringitur ad illam necessitatem quæ oritur ex obiecto, sed loquitur de quacumque vera & proprie dicta necessitate. Ergo ut profiteamur dogma a Summo Pontifice definitum, confiteri debemus quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiratur libertas a quacumque vera & proprie dicta necessitate, sive necessitas illa ex obiecto, sive ex alio capite oriatur: hoc tamen non confitetur F. Bellelli, imo contrarium asserit, dum ad libertatem indifferentiæ requirit solum ut voluntas sit immunis a coactione & violentia, aut saltem ab illa necessitate quæ oritur ex obiecto.

VIII. Ex his patet Fratrem Bellelli docuisse voluntatem humanam sub motione gratiæ efficacis liberam esse libertate ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requisita hoc ipso quod immunis est a coactione & violentia, aut hoc ipso quod non rapitur ab obiecto ipsi sub ratione puri boni, aut sub pura ratione mali proposito. Id sane libertatis genus nunquam rejecit Jansenius; requirit enim simul cum Fratre Bellelli omnem a coactione immunitatem, ita ut voluntas invita ac coacta nunquam agat. Contendit tantum libertatem hujus status conciliari posse cum simplici necessitate, seu cum voluntatis ad unum determinatione, quæ a virtute delectationis superioris ineluctabiliter prævenientis, &

Berti Theol. Tom. IX.

vincibiliter determinantis proficiscatur. Sed idem cum Jansenio contendit F. Bellelli, ut satis supra probatum est, ergo a Jansenio non recedit F. Bellelli, & eum ab errore tertiæ propositionis excusatum habere nemo potest.

IX. Miras tamen more suo solito adhibet artes, ut errorem suum sub velamine verborum in speciem Catholicorum obtegit. *Adjutorium autem se ipso efficax*, inquit, *cujus ope lapsus hominem ad singulos actus pios indigere libro superiori probavimus, non ad potestatem, seu virtutem actus primi, sed ad secundum, seu opus ipsum pertinet. Est namque applicatio potestatis ad actionem, qua Deus ipse humanum arbitrium adjutorio possibilitatis instructum ac roboratum ut possit, ad effectum pie operationis conjungit.*

Orthodoxa plane est gratiæ per se efficacis cum libertate indifferentiæ conciliatio, si gratia efficax revera dicatur pertinere, ut ajunt Thomistæ, non ad potestatem, seu virtutem actus primi, sed ad actum secundum, seu ad opus ipsum. Sed sibi ipsi contradicit F. Bellelli, dum ex una parte gratiam gradibus inferiorem vocat parvam & invalidam, comparatque hominem illa gratia instructum homini illi, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, ac proinde qui videre non potest: & ex altera parte contendit gratiam gradibus superiorem pertinere ad actum secundum, non ad actum primum: illud enim pertinere dicitur dumtaxat ad actum secundum, sine quo voluntas vere potest agere: unde cum in systemate Bellellino voluntas vere non possit agere cum gratia gradibus inferiori, idque solummodo possit cum gratia prædominante, evidenter sequitur quod, juxta Theologum illum, gratia gradibus superior conferat potentiam agendi, atque ideo non solum pertineat ad actum secundum, sed etiam ad actum primum.

X. Quæret fortasse aliquis, quid ergo sibi velle possit F. Bellelli, dum gratiam gradibus superiorem, seu gratiam per se efficacem ait pertinere ad actum secundum, non ad primum, hoc est, gratiam per se efficacem supponere in voluntate, non conferre potentiam operandi? Respondeo nihil aliud velle Theologum illum, quam quod liberum arbitrium, cum sit essentialiter *potestas indifferens ad actum & oppositum ejus*, non amittat hanc suam essentiam, quamvis voluntas a delectatione gradibus superiori ita determinetur ad agendum, ut non possit non agere, quia hæc necessitas obsequendi prædominanti delectatio-

G

ni

ni non impedit quominus voluntas ex natura sua semper ad utrumque flexibilis ad oppositum actum revera flecteretur, si adesset actu prædominans opposita delectatio.

XI. Quod autem hæc sic sententia Fratris Bellelli patet, tum ex locis jam allatis, tum ex variis solutionibus quibus adversariorum objecta diluere tentat.

Ad 1. respondet quod non qualibet determinatio antecedens libertatis indifferentiæ in mysterio prædestinationis eversiva est, si dicatur quod determinatio est accidentalis in adiutorio, & indifferentiæ essentialis in arbitrio. Et postea. Tametsi utraque pium actuum antecedit, indifferentiæ, & efficacis per se gratiæ determinatio, componi optime poterunt, quia una est essentialis arbitrio secundum se spectato, seu, ut dici solet, in sensu diviso alia vero accidentalis est, utique dici solet, pertinet ad sensum compositum.

Itaque juxta Fratrem Bellelli, gratia per se efficax non est libertatis indifferentiæ eversiva, quia necessitas quam imponit voluntati non destruit essentiam liberi arbitrii secundum se spectati. Sed necessitas illa obsequendi delectationi gradibus superiori, etsi sit solum accidentalis, est tamen, ut jam diximus, vera & proprie dicta necessitas, ideoque, quidquid in contrarium garriat F. Bellelli, libertatis indifferentiæ eversiva.

Notandum hic obiter quam longe diversa sit Fratris Bellelli expositio sensus compositi & sensus divisi, ab ea quam communiter tradunt Thomistæ; ac proinde quam falso hanc Thomisticam distinctionem in sui patrocinium advocare tentaverit.

Ad 2. ait quod sicut in eundem consensum (ad gratiam per se efficacem) antecedentia principia duo concurrunt, quorum alterum indifferens est, alterum necessarium, ita ex iis sequens consensus relate ad essentialem arbitrii indifferentiam, appellatur essentialiter liber; relate vero ad accidentalem determinationem gratiæ, accidentaliter necessarius dicitur.

Hic F. Bellelli conceptis verbis fatetur consensum voluntatis relate ad gratiam per se efficacem esse necessarium, & dumtaxat liberum appellari, qui liberum arbitrium, quamvis actu necessitetur ad agendum, est tamen ex natura sua indifferens ad actum & ad oppositum ejus.

Et infra. Quia accidentaliter necessitate, inquit, ab essentiali pertinente ad voluntatis naturam, quæ oritur ex objecto, contradistin-

guitur, vocaturque a nobis necessitas consequens, ideo optimo jure consensum ex libertate & gratia ortum necessitate consequenti, non antecedenti necessarium asserimus.

Theologus noster in prima seu responsione ut errorem suum contegeret, distinctionem sensus compositi ac divisi superius exposuerat aliter quam exponunt communiter Thomistæ. Similiter distinctionis necessitatis in consequentem & antecedentem sensum tradit hic ab expositione communi Thomistarum omnino diversum.

Ad 3. respondet sicut ad primum, distinguendo impedimentum accidentale ab essentiali. Sed sicut necessitas accidentaliter non minus officit libertati, ut jam diximus, quam necessitas quæ supponitur essentialis, ita & impedimentum accidentale tam libertatis est eversivum, quam impedimentum essentialiter. Respondemus, inquit, gratiam per se efficacem impedimentum esse dumtaxat accidentale dissensus: illum enim non omnino impossibilem, sed tantum accidentaliter reddit.

Ut quartam objectionem solvat, ad distinctionem confugit actus primi & actus secundi; & similiter ut quintam diluat, ad distinctionem sensus compositi & sensus divisi. Verum jam annotavimus has distinctiones a Fratre Bellelli usurpari in sensu qui cum erroribus Jansenii facile sociari potest, estque longe diversus ab eo quem illi tribuunt communiter Orthodoxi Theologi.

In responsione ad 6. contendit gratiam per se efficacem non adimere actus primi indifferentiam, quia facultas libertatis indifferentiæ substantialiter non immutatur, id est, gratiam per se efficacem, quamvis voluntatem necessitet ad agendum, non tamen illi auferre illam facultatem, quæ liberum arbitrium dicimus, sed ejus exercitium dumtaxat impedire. Idem redit semper effugium, quamvis terminis paulo diversis enunciatur. Ad 6. inquit, dicimus libertatem indifferentiæ se se quidem determinandi habere aut esse potestatem. Sed ob infirmitatem sibi a peccato relictam in presenti rerum statu indigere ut gratia sanante determinetur non eo tamen sensu quod substantialiter ejusmet immutetur facultas; sed quod indifferens de se virtus bonæ pieque actioni, vigore supradictæ gratiæ conjungatur. Quæ quidem applicatio actus primi indifferentiam non adimit.

Ad 7. respondet necessitatem quam imponit gratia per se efficax non esse antecedentem, quia in essentia ipsa humanæ voluntatis non col-

collatur, sed esse consequentem, seu accidentalem, quia inducta est consequenter per peccatum & per victricis gratiae adiutorium. Verum necessitas obsequendi delectationi gradibus superiori, ut jam saepius dictum est, non est minus vere & proprie dicta necessitas, eo quod inducta sit per peccatum & per victricis gratiae adiutorium, quam illa quae competeret voluntati ratione essentiae suae ac proinde manifestum est quod juxta Fr. Bellelli, voluntas vere & proprie necessitetur ad assentiendum gratiae per se efficaci: conceptis enim verbis asserit quod *necessitas antecedens ea sit quae in essentia ipsa humanae voluntatis collocatur: consequens vero quae post inflictam per peccatum vulnera in accidentali forma eidem accedente statuitur. Quo quidem sensu, pergit eidem Theologus, bene sibi invicem congruunt, ut gratiae per se efficaci accidentalis necessitas consensum quem efficit antecedit; simulque consequens necessitas dicatur, hoc est, consequenter per peccatum & per victricis gratiae inducta.*

In responsione ad 8. hoc solum discrimen adducit inter hominem vinculis, compedibus, catena ligatum, aut in carcere inclusum, & hominem gratia per se efficaci instructum, quod in primo casu homo sit coactus, non vero in altero; sicque innuit sufficere libertatem a coactione ad merendum & demerendum. *Dispar ratio est, inquit, de vinculis & gratia per se efficaci: vincula enim, compedes, catenae, carceres, idque genus multa nolentes etiam immobiles esse cogunt, qui tamen velint ambulare, non possunt. Coactionem ergo invitis inferunt quae prorsus liberam potestatem evertit. . . . Contra vero gratia victrix volentem adjuvat, non trahit nolentem, quinimo ex nolente volentem facit.*

In responsione ad 9. libertatem indifferentiae redigere videtur ad immunitatem ab illa necessitate quae oritur ex objecto, de qua alibi diximus. Ad decimum autem respondendo innuit Concilium Tridentinum definiendo liberum arbitrium posse dissentire, si velit, illud definiisse de gratia sufficienti, non autem de gratia per se efficaci; sed de hoc etiam alibi diximus.

Ex his patet Fratrem Bellelli semper & ubique sibi constare in asserenda vera & proprie dicta necessitate quam tribuit voluntati obsequendi gratiae gradibus superiori, cui efficaciam consistere ait in graduum superioritate. Ut autem clarius innotescat quod adductus sit iste Theologus toti systemati Jan-

seniano, paucis resumenda sunt ea quae jam ex ejus scriptis retulimus, adjiciendaque nova quaedam ejusdem Theologi testimonia.

ARTICULUS V.

Ubi demonstratur quam perfecta sit Bellellina doctrina cum Janseniana consensio.

SI conferantur ea quae diximus de systemate Janseniano, tam de duabus delectationibus indeliberatis & pro superioritate graduum invincibilibus, quam de quinque propositionibus ab Innocentio X. damnatis, si ea, inquam, conferantur cum doctrina Fr. Bellelli, quam modo exposuimus, perspicere facile quis poterit, quam studiose Jansenianam sectetur doctrinam, & quam plane Jansenio consentiat.

Verum hunc Theologum Jansenio in omnibus suffragantem enucleatius demonstrabunt ea quae mox de utriusque doctrina adhuc dicturi sumus.

I. Docuerit Jansenius omnes homines, quamdiu carerit gratia gradibus superiori, (quae sola, juxta illum, vincere potest concupiscentiam, & est ipsa invincibilis) sub dominio concupiscentiae versari, & ad peccatum necessitari. Perit, inquit, non solum libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi a peccato. Titulus est capitis 9. lib. 3. de statu naturae lapsae. Loco libertatis abstinendi a peccato, inducta est peccandi necessitas. Titulus est capitis 11. ejusdem libri. Ut autem significet ab hac necessitate non liberari voluntatem nisi per gratiam cupiditate superiorem. *Ista liberatio voluntatis, ait, tunc fit quando infusa per Spiritum Sanctum celestium rerum ipsiusque justitiae delectatione, voluntas quae dominantibus rerum creaturarum cupiditati subiacebat, ab illo pestifero & suavi vinctulo eruitur, & per alterius generis amoris concupiscentia superior constituitur. Eandem doctrinam in pluribus supra relatis, & in aliis quoque prope innumeris locis tradit idem Novator.*

Haec docuit quoque Fr. Bellelli in Opere, cui titulus est, *De statu Creaturae rationalis ante peccatum*, quod typis mandatum est Luternae anno 1711. Gratia efficax Salvatoris, inquit, a nobis statuitur dumtaxat ut infirmitati per peccatum relicta succurrat, scilicet ex Adae peccato concupiscentia nata est, quae nos miseros ad peccatum inclinat, ad illecebras

bras trahit, ad malum compellit, urgetque, & ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsis relictas sub Daemonis potestate devincit. Profecto Jansenius ipse nihil unquam expressius atque durius dixit de necessitate, qua obstringuntur, juxta illum, omnes homines, quamdiu destituti sunt auxilio gratiæ gradibus prædominantis. Hujusmodi malo, pergit idem F. Bellelli, in animarum perniciem grassanti, ut occurreret ac moderetur Clementissimus Deus per merita Unigeniti Filii sui talem gratiam nobis concessit, quæ efficacissima nos virtute contra rebellem concupiscentiam armaret, ut ista trahente voluntates nostras de bono ad malum, illa fortius easdem indeclinabiliter, & insuperabiliter de malo ad bonum duceret.

Hic aperte significat Theologus noster, non solum luctam cupiditatis & gratiæ, quam in nobis ipsis experimur, sed etiam exitum illius luctæ, in qua necesse est ut vincat illa quæ gradibus superat alteram, ait enim concupiscentiam ineluctabili pondere sub Daemonis potestate devincere voluntates nostras, gratiam vero, quando est per se efficax, quando gradibus est superior cupiditate, fortius easdem de malo ad bonum indeclinabiliter & insuperabiliter ducere.

In hac autem lucta, concupiscentiæ scilicet & gratiæ, illam quæ gradibus superat alteram, semper esse victricem, imo vinci non posse ab ea quæ non præponderat, expresse quoque alio in loco docet, dum ait, dilectionem inchoatam . . . non esse remissivam peccati, quia cum adhuc imperfecta sit, affectui cupiditatis non adhuc præponderat, & si non præponderat, pergit idem Theologus, quemodo illam vincere potest, atque e corde dispellere? Amores si quidem ponderibus comparantur . . . Porro nullum pondus oppositum pondus elevat & in contrariam partem retorquet, nisi eidem gravitate & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio superat cupiditatem, nisi eidem perfectione præstet. Ne autem quis suspicari possit Theologum istum in hac duorum ponderum pugna loqui de dilectione deliberata, ac proinde argui non posse de Jansenismo, ipse est suimet interpretes, dum per eam dilectionem seu charitatem, quam contendit luctari cum concupiscentia, ipsam intelligit gratiam: antea enim ex professo docuerat, gratiam prævenientem omnia bona opera nostra non esse nisi charitatem actualem.

In hoc eodem opere de statu Creat. ration. ante peccat. nullam aliam admittit gratiam

præter efficacem. Postquam enim duplex distinxit adjutorium, scilicet adjutorium sine quo non, quod dat tantum posse, non autem agere, vel velle, quodque asserit Adamo innocenti fuisse concessum, & adjutorium quo, quod non solum dat posse, sed etiam velle & agere, quodque docet conferri nunc hominibus lapsis, ideoque adjutorium sine quo non vocat adjutorium Conditoris, & adjutorium quo nuncupat adjutorium Redemptoris; postquam, inquam, hanc præmisit distinctionem adjutorii, sine quo non, & adjutorii quo, contendit adjutorium sine quo non, quod dat tantum posse, non magis prodesse homini in statu naturæ lapsæ constituto ad bene agendum, quam prodest scipio ad ambulandum homini fractis cruribus vel compeditis. Alias quoque in eundem scopum affert comparationes cibi necessarii ad vivendum, navis ad transfretandum, lucis ad videndum. Adjutorium illud, inquit, simile est omnino quantum rei præsentis interest vel cibo ad vivendum, vel navi ad tranandum, vel scipioni ad ambulandum, aut luci ad videndum. At vero prorsus inepte infirmo homini, languenti & prope jam moribundo idem cibus apponeretur qui sano conceditur. Quid enim utilitatis atque levaminis ab eodem pane percipere posset infirmus, si palato non sano, non levamen, sed pœna est, qui sano est suavis? & quo adjutorio lux erit oculis aegris, quibus odiosa est, quæ sanis est amabilis? Ita nec similiter proderit scipio fractis cruribus vel compeditis, nisi vel sibi potentiori medicina consolidentur, aut vincula dissolvantur. Nec proderit navis infirmo nauta quem languor assiduus peregrinum alienigeno compellit in littore, ut patrios, quos exoptat, sinus appellere nequeat.

Manifestum est eo tendere omnes has comparationes, ut suadeat F. Bellelli adjutorium quod dat tantum posse, non autem velle & agere, nihil prodesse homini in statu naturæ lapsæ constituto, ac proinde in eo statu admitti debere solum auxilium quo, quod non tantum tribuit posse, sed etiam velle & agere.

III. Verum quoniam ei objici posset, quod si hæc ita essent, præcepta forent impossibilia omnibus qui carent gratia efficaci, omnibus illis qui ea transgrediuntur, huic objectioni occurrere conatur, asserendo quod homo in statu innocentiae ante peccatum posset quidem de peccato proferre excusationem, si deessent illi sufficientia adjutoria, quibus posset præcepta servare non autem possit eandem excu-

fatie-

salutem causari homo in statu naturæ lapsæ. *Gratia Conditoris*, inquit, *datur ex lege providentia*, qua tenetur sufficientia adiutoria Creaturæ suæ tribuere ut possit, quæ debet, divina præcepta servare, alioquin justam posset de peccato proferre excusationem, & dicere, per Deum abest. Deinde de gratia Redemptoris addit. *Tertium hinc etiam discrimen exoritur, quod scilicet possit gratia Redemptoris juste denegari, nec possint homines justam ullam accusationem proferre.* Quod gratia Redemptoris potuisset hominibus denegari, quodque illa deficiente nullatenus potuissent de illius recusatione conqueri, fide certissimum est: sed non minus certum est quod impotentia servandi mandata divina, etiam in statu naturæ lapsæ, excusat a peccato transgressores; quod tamen hic negat F. Bellelli.

IV. Ex his patet hunc Theologum adoptasse in priori illo Opere, quod est de statu Creaturæ rationalis ante peccatum, Famosum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, pro graduum superioritate invincibilibus, & ex hoc principio consequenter velle quod omnia Dei mandata iis qui ea transgrediuntur, secundum præsentis quas habent vires, sunt impossibilia iis etiam qui imperfecte volunt & conantur ea adimplere: quod desit quoque illis gratia qua possibilia fiant, gratia scilicet gradibus superior cupiditate. Hæc autem est prima propositio Jansenii, quæ ex principio duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium evidenter deducitur.

V. Videtur tamen quod F. Bellelli in posteriori Opere suo Typis mandato anno 1737. de modo reparationis humanæ naturæ post lapsum, voluerit compescere de renovato Jansenismo querelas, quas adversus illum excitat prioris operis editio, quodque, ut propositum usum essequeretur; doctrinam suam nimis dure, nimisque dilucide in priori enuntiata, aliquatenus in posteriori temperare atque emollire tentaverit. Verum tantum abest ut erroneum systema suum retractaverit, ut contra illud denuo confirmaverit.

Fatetur quidem Deum nemini denegare, urgente præcepto, gratias quas vocat sufficientes; sed cum, juxta illum, gratiæ illæ sint gradibus inferiores cupiditate, profecto cupiditatem vincere non possunt; ideoque vocat illas parvas & invalidas, contenditque non magis cum eis posse hominem operari bonum, quam possit videre ille cui ob aliquam infirmitatem

clausæ sunt oculorum genæ. Quantum vero ad reliquos Jansenii errores, scilicet quantum ad principium duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, quantum etiam ad alia illius principii confectaria, ea renovat ac confirmat de novo F. Bellelli in opere posteriori.

VI. Jansenius contendit arbitrium hominis in hac vita alternatim subiacere dominatui, tum cupiditatis, tum gratiæ, secundum quod una alteram superat. Hanc cupiditatis & gratiæ luctam agnoscit F. Bellelli, dum ait in loco jam alibi laudato, quod *instillat carnalis cupiditas in cor hominis suas delectationes illicientes trahentesque ad malum, sicuti suas quoque gratia sanctas delectationes inspirat retrahentes a malo.* Et in hac pugna debiliorem vult semper vinci fortiore, ne arbitrium primo pulsu, ait, *per concupiscentiam agitata ad pravas flectatur illecebras, gratia pugnat; & si fortior est, vincit.* Deinde. *Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione superatur.* Imo asserit fortiolem non posse superari a debiliore; ait enim eodem in loco de gratia, quod si fortior sit cupiditate, non solum vincit, sed etiam facit invincibiliter ut resistat libera facultas. Denique applicando utrique illi delectationi S. Augustini effatum: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est, docet voluntatem necessario sequi e duabus illis delectationibus eam quæ gradibus superat alteram, nec ei posse resistere.*

Cum autem has duas delectationes pro graduum superioritate invincibiles affirmet quoque pluribus in locis superius jam citatis esse indeliberatas, sequitur evidenter Fratrem Bellelli docuisse voluntatem obsequi semper, nec resistere posse delectationi illi, sive cupiditatis, sive gratiæ, quæ actu gradibus superas alteram. Et hoc est ipsummet Jansenianum principium ex quo fluunt, ut jam pluries diximus, quinque famosæ propositiones ab Innocentio X. damnatæ.

Quod autem F. Bellelli harum quinque propositionum doctrinam adoptaverit, manifestius adhuc patebit, si quid ipse circa singulas docuerit sigillatim perpendamus.

VII. Propositio prima Jansenii sic habet. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentis quas habent vires, sunt impossibilia, &c.* nempe juxta Jansenium, impossibilia sunt præcepta omnibus his qui carent gratia gradibus

bus superiori, iis etiam qui habent gratiam cupiditate inferiorem, & consequenter omnibus illis qui præcepta transgrediuntur. Illud autem quoque docet F. Bellelli, non solum quando asserit necesse esse ut gratiam gradibus inferiorem vincat cupiditas, sed etiam dum comparat hominem gratia gradibus superiori destitutum ei cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, sicuti & illum comparavit Jansenius homini cæco, vel surdo, vel tibiis fracto, asserendo *tam esse impossibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur.*

In prima Jansenii propositione post citata verba, hæc posteriora sequuntur. *Deest quoque illis gratia qua possibilia fiant*: Nonne idem docet F. Bellelli, dum gratias gradibus inferiores vocat parvas & invalidas? Si gratia gradibus inferior est parva & invalida, ergo cupiditatem superare non valet: ergo omnibus illis, qui destituti sunt gratia gradibus superiore, & gratiam habent dumtaxat gradibus inferiorem, deest gratia qua possibilia fiant præcepta.

VIII. Secunda propositio. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Quamvis F. Bellelli pluribus in locis expresse asserat sæpe resisti gratiæ interiori, hoc solum vult intelligi, quod gratia sæpe privatur illo effectu ad quem excitat voluntatem, & hoc libenter admittit Jansenius; non autem intelligit, nec intelligere potest in suo systemate Theologus noster, resistantiam proprie dictam, scilicet quod gratiæ sæpe privetur a voluntate illo effectu, cujus producendi potentiam confert. Etenim vel gratia gradibus superior est cupiditate, vel non. Si gradibus superior est, non solum dat potentiam producendi effectum, sed eum semper & necessario producit; ac proinde nunquam illi resistitur. Quod si gratia non sit gradibus superior, non quidem producit effectum ad quem voluntatem excitat, sed cum non conferat potentiam illum operandi, (est enim in systemate Fratris Bellelli invalida, nec aliter homo cum ea potest operari, quam possit videre ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ) dici non potest quod voluntas illi gratiæ resistat. Ergo juxta Theologum nostrum, in statu naturæ lapsæ nunquam interiori gratiæ resistitur, sive illa sit gradibus superior cupiditate, sive non.

Præterea sensus damnatus in secunda ista propositione est sensus Jansenii. Porro Jansenius

confitetur interiorem gratiam sæpe privari illo effectu ad quem excitat voluntatem. *Nec vero moveat quemquam, ait, quod constet multos divinitus mente collustrari, imo vero & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasionis & inclinatione dissentiant.* Non ergo sufficit ad evadendam secundæ propositionis censuram, confiteri, cum Jansenio gratiam sæpe privari illo effectu ad quem excitat voluntatem. Sensus autem Jansenii ac consequenter sensus damnatus, est quod voluntas semper operetur illum effectum, cujus operandi potestatem illi confert gratia interior. Atqui F. Bellelli docet in eo sensu secundam propositionem Jansenii. Contendit enim gratias cupiditate inferiores, utpote invalidas, non conferre potentiam operandi, ac proinde illis proprie non resisti, imo nec resisti posse gratiis cupiditate superioribus. Ergo amplectitur doctrinam in secunda propositione Jansenii damnatam, nempe quod interior gratia nunquam privetur illo effectu, ad quem operandum potentiam confert, ac proinde quod illi nunquam resistitur.

IX. Tertia propositio. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.* Cum F. Bellelli, & ipse etiam Jansenius, confiteantur ex una parte hominem in hac vita mereri piis operibus, atque demereri præcepta transgrediendo, & ex altera necessitari ad obsequendum in omnibus operibus suis delectationi gradibus superiori, fateri quoque coguntur necessitatem illam, in qua versatur, consentiendi præponderanti, sive gratiæ, sive cupiditati, posse consistere cum libertate ad merendum & demerendum requisita; ac proinde ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione. Respondet F. Bellelli, non requiri libertatem a necessitate accidentali & adventitia, quam vocat necessitatem consequentem, necessitatem illationis, suppositionis, applicationis, infallibilitatis, actus secundi, sensus compositi &c. sed requiri libertatem a necessitate essentiali, & antecedenti, a necessitate quæ oritur ex objecto &c. Verum quocumque vocabulo insigniatur hæc necessitas obtemperandi delectationi gradibus superiori, non minus certum est illam esse, ut jam superius adnotavimus, veram & proprie dictam necessitatem. Et quia Summus Pontifex definit ad merendum requiri libertatem a quacumque vera & proprie dicta necessitate.

fitate, evidenter colligitur Fratrem Bellelli, dum asserit ad merendum & demerendum non requiri libertatem ab illa necessitate, quam vocat accidentalem renovare hæresim in tertia Jansenii propositionem damnatam.

Deinde illam necessitatem vocat accidentalem, quia *post inflicta per peccatum vulnera in accidentali forma eidem (voluntati) accedente statuitur*. Porro Jansenius ipse non aliam agnoscit necessitatem obsequendi delectationi gradibus superiori, quam quæ indulta est per peccatum: aberat enim talis necessitas juxta Jansenium, a statu Adami innocentis; non ergo per aliam quam per peccati viam induci potuit: Sed quia asseruit Jansenius immunitatem ab hac necessitate non requiri ad merendum & demerendum, damnatus est ab Innocentio X. Ergo non minus dignus est censura F. Bellelli, qui eandem cum Jansenio doctrinam in tertia propositione damnatam non veritus est amplecti atque pertinaciter tueri.

X Quarta propositio. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei, & in hoc errant heretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui possent humana voluntas resistere, vel obtemperare.*

In prima hujus Operis parte adnotavimus hanc quartam Jansenii propositionem duas continere partes, unam: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei*; quam Innocentius X. falsam declarat: falsam autem esse non ausus est diffiteri F. Bellelli. *Falsa est*, inquit, prima pars, quoniam *Semipelagiani ad salutis initium omnis gratiæ prævenientis per Christum Redemptorem, tam sufficientis, quam efficacis necessitatem negaverunt*. Verum quod confitetur de gratia Redemptoris, hoc negat de gratia Conditoris. Docet enim Semipelagianos admisisse, etiam ad initium fidei, necessitatem gratiæ Conditoris, quamvis non admiserint necessitatem gratiæ Redemptoris. An autem prævenientis, ait, supernique adjutorii necessitatem ad salutis fideique initium exegerint, affirmandum duximus de adjutorio sine quo Conditoris: negandum vero contra Jansenium de adjutorio, sive sufficienti, sive efficaci Redemptoris, lib. 2. de Creat. ration. ante peccat. cap. 20.

Hujus tamen effugii Bellellini ineptia patet ex eo quod quarta Jansenii propositio gratiam, de qua agitur, non restringit ad gratiam Redemptoris: asserit enim, etiam ad initium

fidei necessitatem prævenientis gratiæ interioris, (sive illa dicatur Redemptoris gratia, sive Conditoris) admisisse Semipelagianos. Contradicit ergo F. Bellelli definitioni Summi Pontificis, dum ait, Semipelagianos admisisse necessitatem gratiæ Conditoris, quamvis velit non admisisse necessitatem gratiæ Redemptoris.

Altera pars quartæ propositionis hæc est. *Et in hoc errant heretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare*. Innocentius X. damnando hanc propositionem definiit voluntatem posse gratiæ resistere: F. autem Bellelli contendit, ut jam vidimus, posse quidem resisti gratiæ sufficienti, non autem gratiæ efficaci. Sed cum propositio Jansenii loquatur de gratia interiori præveniente in genere, sive illa efficax, sive solummodo sufficiens, manifestum est quod hanc definitionem impugnat Theologus iste dum asserit gratiæ efficaci non posse resisti; & non solum hanc hæresim docet, verum etiam illius reum asserere Augustinam non est veritus. *Augustinus, inquit, non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, ineluctabili, atque insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit.*

Verum quidem est quod ad eludendam censuram Pontificiam F. Bellelli adhibeat Thomisticam sensus compositi, & sensus divisi distinctionem; sed eam aliter exponit atque veri Thomistæ, modo scilicet, sicuti supra jam diximus, perfecte cohærente cum systemate Janseniano.

Præterea gratia efficax, juxta Fratrem Bellelli, ea est quæ gradibus superat cupiditatem; atqui juxta eundem resisti non potest gratiæ gradibus superiori, ergo nec gratiæ efficaci.

XI. Quinta propositio. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*. Hanc propositionem declarat Summus Pontifex falsam, temerariam, & scandalosam: & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam divinæ pietati derogantem & hæreticam.

F. Bellelli Semipelagianismi non incusavit eos qui dixerint Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem fudisse; verum ex principiis quæ docuit ac tueri conatus est, manifeste sequitur Christum pro salute duntaxat prædestinatorum mortuum esse, quæ

quæ est hæresis in quinta propositione Jansenii damnata: nam Christus mortuus est pro salute illorum dumtaxat, quibus solis voluit salutem reddere possibilem; atqui in systemate Bellellino Christus solis prædestinatis voluit reddere salutem possibilem: illi enim soli qui salvantur habuerunt gratiam ad adipiscendam salutem gradibus superiorem concupiscentia, sicut & illi soli, qui justificantur, receperunt gratiam prædominantem cupiditati ad justificationem consequendam: aliis autem vel ad salutem vel ad justificationem obtinendam non dedit nec præparavit, nisi gratias gradibus inferiores concupiscentia, ac proinde gratias, quibus bonum agere non potuerunt.

Hanc tamen quintam Jansenii propositionem conceptis verbis damnat, vel potius damnare simulat, pluribus in locis, F. Bellelli. Veruntamen revera nihil consitetur quod cum hæresi damnata conciliari non possit. Confiteatur enim solummodo de reprobis, primo quod Deus voluerit eos esse in via salutis. 2. Quod voluerit illos sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare. Porro quoniam illa possibilitatis gratia est in illius systemate gratia gradibus inferior cupiditate, cum qua homo non magis potest operari bonum, quam ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, possit videre, profecto etsi sint in via salutis, id est, etsi Deus noluerit eos statim post lapsum in æternam damnationem detrudere, sicut egit erga Dæmones, non minus illis quam Dæmonibus salus æterna est impossibilis, ac proinde revera & serio dici non potest Christum pro salute illorum esse mortuum.

Etenim, inquit F. Bellelli, *antecedenti Deum voluntate hominem, quam innocentem rectumque condidit, inquantum hominem salvum fieri velle satis diserte scripsit* (Augustinus) *At vero post culpam, tametsi cunctis hominibus, nemine prorsus excepto, per Filium suum crucifixum redemptionem præparaverit, voluitque illos esse in via salutis; consequente nihilominus voluntate quosdam misericorditer liberat, quosdam vero justo judicio plectit . . . antecedenti quippe Conditoris voluntate, collatis sufficientibus auxiliis, voluit prius ostendere quid posset liberum arbitrium. Antecedenti quoque Redemptoris voluntate omnes homines post lapsum, secus ac Dæmones, in via salutis voluit remanere.*

Eadem iisdem fere verbis repetit F. Bellelli tom. 2. in prop. 30. Quesnelli. *In Christo, inquit, duplex voluntas salutis hominum as-*

serenda videtur cum Patris voluntate conformis: altera scilicet inefficax & antecedens, qua voluit, sicuti Pater, lapsos homines non ad terminum usque damnationis ruere, sed in via æternæ salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia urgente lege, juvare: altera vero efficax, &c.

Non ergo aliter, juxta Fratrem Bellelli, voluit Christus reproborum salutem, quam iis præparando & conferendo gratias gradibus inferiores cupiditate, quibus proinde salutem consequi non potuerunt; & quamvis illas vocet sufficientes, revera tamen insufficientes sunt, ac proinde dici non potest in systemate Bellellino, Christum mortuum esse pro salute illorum qui prædestinati non sunt. Renovat ergo hæresim in quinta Jansenii propositione damnatam.

XII. Ex his quæ diximus intelligi facile potest quam parum sincera fide in Jansenium ipsiusque propositiones interdum invehatur F. Bellelli, cum ipsemet hujus Novatoris in omnibus sectetur doctrinam; quamque vafro ac tortuoso animo errores Jansenii aliquando proscribere simulet, cum ipse omnes illius errores amplectatur ac doceat, Non unam quidem aut alteram Jansenianæ doctrinæ sequitur partem, sed totum ipsius admittit systema: nec satis est nonnulla Jansenii duriora verba mutasse, si idem plane sensus aliis paulo mitioribus integer retineatur. Frustra ergo omnem Jansenismi suspicionem, aut potius legitimam incusationem amoliri vellet, dum tota Jansenii doctrina in ejus Scriptis reviviscit.

Nec minus redivivam in Scriptis Fratris Berti eam reperire est. Non sane ita facile F. Berti socium suum Fr. Bellelli deserit, licet eum in aliquibus emendasse pertendat. Ambo enim sacro religionis vinculo consociati, conjunctiores adhuc evasere pestifera illa quæ inter utrumque semper extitit errorum societate. Janseniani ambo, utroque fere modo Jansenianas agunt partes. Hoc enim dumtaxat inter utrumque assignari potest discrimen, quod F. Berti insidiosius, ac idcirco eo periculosius, suos involvat errores: non ideo tamen in Scriptis ejus minus reviviscit Janseniana doctrina; quod nunc ea qua fieri poterit brevitate sequentibus articulis demonstrabimus: quare sit.

ARTICULUS VI.

*Frater Berti famosum docet Jansenii
principium de duabus delecta-
tionibus indeliberatis pro
graduum superioritate
invincibilibus.*

F Berti novitatum studiosus defensor, non a minori quam F. Bellelli studio Jansenianum systema defendit: famosum admittit ac toties decantatum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, ac pro graduum superioritate invincibilibus. Admisso tandem capitali torius Janseniani systematis fundamento, necesse est ut pariter admittantur quinque propositiones quæ ex illo tanquam e nativo principio necessario fluxu dimanant. Et licet variis flexibus videatur aliquando durior horrendi hujus principii doctrinam aliquatenus emollire, in rei veritate ab erroneo illius sensu non recedit. Id ut omnibus manifestum fiat, audiamus eum docentem.

I. Primo quod in conflictu duarum delectationum, quas admittit, anceps & pendula debeat esse voluntas, donec a robustiore in unam partem deprimatur. *Cam trahatur, inquit, animus delectatione sancta & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius quam in alteram; sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat.* Atque ita consequenter agnoscit delectationem, quæ fortior est, semper debiliorem oppositam superare. Nullus enim, pergit ibidem, nisi a fortiori vincitur ac superatur.

II. Docet 2. delectationum vim ac robur ex graduum superioritate oriri, ita ut una sit altera eo fortior, quo pluribus gradibus eam superat; nec ipsi placet, quod nolint Thomistæ in gratiis gradualitatem agnoscere, quæ propter se in hoc ab ipsis dissentire, asserit. Deinde totam gratiæ efficaciam in graduum numero reposuit cum Jansenio, ita ut efficax aut inefficax sit eadem gratia prout concupiscentia, quæ adversus eam pugnat, pluribus aut paucioribus constat gradibus. Nos, inquit, eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus excæcatis atque obduratis, v. g. in Tyriis Sidonisque foret efficax & ad penitentiam traheret, in aliis majori cæcitate & obduratione effectus inefficacem esse contendimus. Et inferius. Delectatio, inquit, non eadem est in omnibus, sed modo efficax, modo inefficax, & habet charitas & gratia gradus

Berti Theol. Tom. IX.

suos. Item. Constat, inquit, gratiam gradualitatem habere, nec semper esse effectivam ob reluctantem concupiscentiam.

In æquali tamen gratiæ & concupiscentiæ gradu, gratiæ concupiscentiam prævalere contendit propter eam quam subjungit rationem; quia, inquit, homo etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum quam ad bonum inclinationem. In hoc sane non contradicit Jansenio, nec ab illo recedit: nam licet velit Jansenius quod voluntas in æquali gratiæ & concupiscentiæ gradu, & cum æquali virtute suspensa maneat, in casu tamen assignato, cum major illa ad malum inclinatio, quam in homine lapso supponit F. Berti, concupiscentiæ pondus augeat, mirum non est quod tunc gratiæ prævaleat concupiscentia, cum sit robustior. Illa enim ex ejus principiis debet vincere, quæ altera gradibus superat. In æquali gradu, ait, concupiscentiæ & gratiæ, gratia concupiscentiæ, non concupiscentia gratiæ succumbet, quia homo, etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum quam ad bonum inclinationem.

III. Docet 3. cum Jansenio indeliberatas esse gratiæ & cupiditatis motus, hos autem rationis usum antevertere nimium gravi experientia omnibus compertum est. Quoad vero gratiæ delectationem docet speciatim eam esse indeliberatam: tum quia Deus illam excitat in corde hominum, tum quia delectatio illa voluntatis humanæ prævenit motum. De gratia enim efficaci affirmat, *illam esse sanctam delectationem indeliberatam a Deo excitatam in corde hominum.* Et alibi exponens quid sit gratia efficax, *Gratia efficax, inquit, est victrix delectatio, sive charitas quæ superat contrariam cupiditatem.* Deinde. *Hæc itaque delectatio & charitas prævenit motum voluntatis, & est deliberata dumtaxat, cum voluntas huic præmoventi dilectioni libere obtemperat, & prosequitur opus, ad quod trahit faciundo ut delectet, quod antea non delectabat.*

Et quia nonnulli Theologi docuerunt, hujusmodi delectationem esse actum deliberatum, affirmantes in eodem puncto, quo gratiæ inclinatio, movetque suaviter voluntatem delectatam victrice gratia actum amoris elicere, ita ut sit ipse plenissime in liberi arbitrii potestate. Hanc sententiam, quæ innoxia esse potest, si ultra præscriptos fines non procedatur, cum sua conciliare tentat, sed irritum prorsus & inani conatu. Possumus, inquit, hæc ad concordiam revocare. Etenim si gratia accipitur ex parte

H

Dei,

Dei, quatenus est ipsa misericordia movens & charitatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjuncta est. . . Si consideretur ex parte nostra, est ipsa dilectio simul a Dei inspiratione & voluntate nostra promanans; a voluntate tamen ut a Deo intime præsente præsenta.

Ea porro omnia ad fraudem & fucum faciendum a F. Berti prolata sunt, & quo sensu sint intelligenda, patet ex ejus natura delectationis quam admittit principio. Plures enim causæ discriminis inter supradictorum Theologorum sententiam, & ea quæ docet F. Berti assignari possunt. Hinc unam dumtaxat brevitate gratia indicabo; scilicet in systemate illorum Theologorum delectatio quam admittunt, & quæ alteram gradibus superat, victrix quidem est, sed adlunt delectationem illam totam esse deliberatam, ita ut illius superioritas, id est, major intensio gradualis oriatur ab ipsa voluntate: primum ergo differt hæc sententia a doctrina Fratris Berti, qui conceptis terminis delectationem illam indeliberatam esse docet, & qui totam ipsius efficaciam in graduum superioritate a voluntate nullatenus emanante reponit. Quo igitur animi candore cum supradictis Theologis societatem inire, & ea, quæ catholice docent, cum Janseniano systemate ad concordiam revocare tentabit? Sed hæc satis perspicua sunt; alia veniamus.

IV. Docet denique F. Berti cum Jansenio, hanc delectationem, tum gratiæ tum cupiditatis, esse pro graduum superioritate invincibilem. Afferit enim ex gratia efficaci effectum sequi infallibiliter; addit præterea nos necessario amplecti quod magis delectat; atque per istam gratiam, quæ non tantum dat posse, sed etiam velle, ita subventum esse infirmitati voluntatis humanæ, ut indeclinabiliter operemur. *Sequitur, inquit, ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat.* Et alibi, effectum Augustini applicans efficaci gratiæ; *Augustinus, inquit, docet nos necessario sequi quod magis delectat:* Et postea: *hujus gratiæ proprium est, ait, tribuere, non tantum posse, sed etiam velle, atque subvenire infirmitati voluntatis humanæ, ut indeclinabiliter operetur.*

V. Non redarguitur F. Berti ex eo quod contendat gratiam efficacem suam habere effectum infallibiliter; hoc quoque docent Catholici; sed juxta Orthodoxos, necessitas illa effectus necessario futuri sub motione gratiæ

efficacis est tota consequens, & non antecedens: est hypothetica, & non absoluta: cum illa gratia ita voluntas ponit effectum, ut vere possit illum non ponere. Talis enim est, juxta illos, natura illius gratiæ, ut licet obtineat semper ab homine consensum, possit tamen homo illum denegare: sed necessitas illa, cui homo subjacet sub imperio cælestis aut terrenæ delectationis est, in systemate Fratris Berti, antecedens & absoluta: enim ex graduum superioritate; unde infallibilitas effectus necessario futuri talis est, ut veram dissentendi tollat potentiam. Veram ergo hæc infallibilitas necessitatis proprie dictæ rationem induit: quod antequam ulterius probeatur necesse est ea quæ docent Orthodoxi circa efficaciam gratiæ in mentem revocari.

Consentiunt omnes Deum pro omnipotentissima voluntate sua quemcumque posse a Creatura libera obtinere effectum, juxta illud Ezechielis; *Spiritus meus ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambuletis.* Docent præterea effectum illum certo & infallibiliter futurum esse tamen a Creatura libere ponendum, ita ut possit dissentire, si velit, juxta doctrinam Concilii Tridentini. Quod autem spectat modum quo gratia illa efficax infallibiliter & invincibiliter suum assequitur effectum, absque tamen ulla prorsus liberi arbitrii læsione, in eo dissident inter se Catholici.

Reponunt Thomistæ efficaciam gratiæ in physica præmotione: docent enim Deum præmovere physice causas liberas ad omnes actiones earum, ideoque efficaciam gratiæ consistere in physica præmotione Dei ad pios actus. Quoniam voluntas absoluta Dei, quæ est causa omnipotentissima, attingit, non solum substantiam, sed & modum actus, & effectum operatur quem vult, & eo modo quo vult, inde sequitur quod Creaturas rationales ita præmoveat, ut tamen vere possint agere, vel non agere, ac proinde quod illas absque liberi arbitrii læsione promoveat.

Itaque in illo systemate voluntas humana a Deo præmota ad actum pium, operabitur illum infallibiliter, invincibiliter & necessario, necessitate consequentiæ; nam ex eo quod voluntas sit præmota a Deo, insertur certissime quod operabitur; quia tamen præmotio illa includit futuritionem liberam actus, (dum enim supponitur præmotio, supponitur quoque futuritio libera actus) ideo necessitas operandi, quam importat præmotio physica, est dumtaxat necessitas consequentiæ & hypothetica, ne-

necessitas improprie dicta, non autem necessitas antecedens & absoluta.

Modo sane diverso efficaciam gratiæ expouunt Molinistæ atque Congruistæ. Illi quidem efficaciam agnoscunt gratiam, quæ certo & infallibiliter operatur effectum, sed eam infallibilitatem repetunt, non ab eventu præcise, verum a pura & gratuita misericordia Dei, qui, juxta Molinam, uni confert has & illas gratias, cum quibus in talibus circumstantiis bene operatur prævidetur; alteri vero illas, quibus prævidetur abusus. Volunt insuper Congruistæ quod gratia suam hauriat efficaciam ex eo quod attenta convenientia & attemperatione gratiæ cum hominis ingenio, natura, affectibus, aliisque locorum & temporum circumstantiis, ea gratia homini conferantur eo in statu, in quo Deus per scientiam conditionatorum, quam etiam scientiam mediam vocant, prævidet consensurum.

Quam perfecte in illo systemate concilietur liberum arbitrium cum gratiæ efficacia satis per se patet; & ipsi Thomistæ non diffidentur.

VI. Nonnulla alia circumferuntur Theologorum systemata; sed ad duo jam supra assignata referri possunt. Vel enim gratiam a se ipsa efficaciam admittunt, & tunc ad systema Thomistarum revocantur: vel hanc gratiam a se ipsa efficaciam repudiant, & hi inter Molinistas possunt annumerari. De systemate tamen Augustinianorum pauca sunt delibanda.

Augustiniani efficaciam gratiæ repetunt, saltem ut plurimum, ex suavitate & delectatione, qua Deus certo & infallibiliter voluntatem ad bonum determinat.

Dixi, saltem *ut plurimum*; nam Deus habet innumera alia media, quibus voluntatem movere potest, scilicet non solum delectationem inspirando, sed etiam fidem, timorem, spem, odium &c.

Hæc innoxie propugnari possunt, modo tamen agnoscant Augustiniani certitudinem illam atque infallibilitatem effectus non oriri ex graduum superioritate, quæ, ut volunt Janseniani, a voluntate nullatenus emanat, sed ex eo quod delectatio illa sit in manu Omnipotentis Dei instrumentum efficax, quo Deus voluntates humanas inclinât ad quoscunque actus pios certo & infallibiliter futuros, libere tamen a Creatura eliciendos; sive certitudo illa effectus infallibiliter futuri proficiscatur ex decreto prædeterminante juxta Thomistas, sive ex scientia media juxta Congruistas. In hac opinione ab errore Jansenii procul remota ver-

fari videntur Augustiniani illi quos celebrat F. Berti, qui *defendunt hujusmodi delectationem esse actum deliberatum, affirmantes, in eodem puncto, quo gratia inclinat movetque suaviter, voluntatem delectatam victrice gratia actum amoris elicere, ita ut sit iste plenissime in liberi arbitrii potestate.*

Ab his omnibus longe discedit F. Berti, ut ad Jansenium accedat, quo cum docet indeliberatam esse gratiæ delectationem, totamque ipsius efficaciam ex sola graduum superioritate repetendam necessitas enim, quæ oritur ex delectatione deliberata, oritur ex libera voluntatis electione, ac proinde est dumtaxat consequens: necessitas autem quæ oritur ex indeliberata delectatione, cum illa delectatio supponatur ideo certo & infallibiliter victrix, quia gradibus superat cupiditatem, non potest esse, nisi vera, proprie dicta & antecedens necessitas; non enim oritur ex libera voluntatis electione; sed ex delectatione quæ non est in potestate voluntatis, ut eam nempe habeat vel rejiciat.

Nec minori necessitate, juxta F. Berti, ad malum adstringitur voluntas impellente concupiscentia, quam ad bonum sub imperio gratiæ: utraque enim delectatio, tum gratiæ, tum concupiscentiæ, æqualiter vincit, prout una aut altera gradibus superior est, ideoque asserit hominem, absente gratia, desiderii concupiscentiæ non posse obedire, ac proinde ad peccandum necessitari, *Homo lapsus, inquit, magis se delectat se ipso, quam summo bono, si non ei sancta delectatio inspiretur, quoniam sine hujus delectationis dono prævalet rationi concupiscentia, cujus desiderii non obedire. . . absque gratia Salvatoris non possumus.*

VII. Arguet forsitan aliquis, quod F. Berti, absente gratia, admittat dumtaxat necessitatem ad malum in genere, quæ vocatur a Theologis necessitas specificationis, & repudiare necessitatem ad hoc vel illud peccatum, quæ necessitas quoad exercitium appellatur. *Liberum, inquit, habemus arbitrium ad malum sine gratia, non enim ad hoc vel illud, privatum, noxium, ac prohibitum opus voluntas est naturaliter determinata: sed omne particulare bonum, sive honestum sit, sive apparens, semper amandum proponitur cum indifferentia judicii.*

Verum in systemate duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, quod admittit F. Berti, voluntas, absente gratia, necessitatur, non solum quoad specificationem,

hoc est, ad peccatum aliquod in genere perpetrandum, sed etiam quoad exercitium, scilicet ad illud in particulari peccatum, ad quod concupiscentia, quæ actu dominatur, impellit voluntatem; nec aliter in suo systemate potest opinari, cum concupiscentia voluntatem, non solum impellat ad peccandum in genere, sed etiam ad hoc vel illud peccatum perpetrandum.

VIII. Sed esto, præscindamus ab hac necessitate, in qua, juxta systemate duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, versatur homo lapsus obsequendi cupiditati illi quæ gradibus superior est, ac proinde perpetrandi omnia in particulari peccata ad quæ cupiditas actu superior illum determinat; etsi Jansenius & F. Berti veram exercitii indifferentiam admitterent, quam tamen non admittunt, numquid vel una specificationis necessitas Christianas aures non offendit, Quis enim patienter audire potest hominem lapsum, absente gratia gradibus superiori, non alia gaudere libertate, præter eam qua necessitatus ad peccandum in genere potest unum præ alio eligere peccatum. Quis non ingemiscat audiendo justum, dum peccat mortaliter, necessario peccare? Quid ipsi proderit hoc vel illud malum posse eligere, si gratia gradibus superiori destitutus damnationem æternam evadere non possit? Scio quidem nos omnes in Adamo peccasse, & Deum potuisse absque ulla injustitia homines jam perditos in perditionis massa relinquare; sed scio Deum infinite bonum, infinite justum, infinite misericordem nolle mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat, vita scilicet æterna. Quo autem pacto converti possim, vitæque vivere æterna, si perpetuo verfer in generali necessitate peccandi? Hæc doctrina ideis divinæ bonitatis, divinæ sapientiæ, divinæ justitiæ, divinæ sanctitatis, divinæ misericordiæ penitus adversatur; Crucis Christi beneficium evacuat; fidei Christianæ fundamentum convellit; in socordiam aut in desperationem inducit; ideoque execranda est ac procul rejicienda.

IX. At reponet aliquis. Numquid F. Berti veras agnoscit gratias sufficientes, quæ dant posse, licet velle non tribuant? Est ergo inquit, gratia sufficiens in sensu Thomistico ac nostro illa, quæ dat posse, non velle.

Quis nesciat Fratrem Berti in verbis ludere, ut solent Janseniani? Gratias quidem admittit, sed nomine tenus sufficientes. Quis enim non videat ex ipsius systemate sequi il-

las nullam veram potentiam, nullum verum posse tribuere? Quod demonstrari potest hoc simplici, sed invicto syllogismo.

In systemate Bertiniano gratia sufficiens dicitur illa quæ gradibus est inferior cupiditate: atqui in systemate Bertiniano gratia, quæ gradibus est inferior cupiditate, non potest vincere cupiditatem superiorem oppositam: ergo in eodem systemate, cum gratia sufficiens non possit vincere cupiditatem evidenter veram potentiam, seu verum posse non tribuit.

Major illius syllogismi propositio indubitata est; docet enim in infinitis propemodum locis F. Berti, gratiam efficacem seu victricem illam esse quæ gradibus superat cupiditatem: gratiam vero inefficacem seu sufficientem illam esse quæ gradibus minor est cupiditate. *Gratia efficax*, inquit in loco jam citato, *est victrix delectatio, sive charitas quæ superat contrariam cupiditatem*. Tunc autem superat quando gradibus est superior. *Delectatio*, inquit, *non eadem est in omnibus, sed modo efficax, modo inefficax, & habet charitatem & gratia gradus suos*. Et postea: *Constat gratiam gradualitatem habere, nec semper esse efficacem ob reluctantem concupiscentiam*. Illam autem semper esse victricem docet, quæ fortior est & robustior altera. Cum trahatur, ait in loco etiam jam citato, *animus delectatione sancta & noxia si ea æque afficiatur delectatione sancta & noxia nunquam se inclinabit in unam potius quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat; nullus enim nisi a fortiori vincitur ac superatur*. Unde sequitur evidenter quod gratia inefficax sit illa quæ gradibus minor est cupiditate. Gratiam autem illam, quæ est inefficax, vocat F. Berti sufficientem. Itaque pro libito, ait, *gratiam quæ opponitur efficaci dicito aut insufficientem, aut sufficientem, mea enim non refert, utrum horum dixeris*. Constat itaque quod in systemate Bertiniano gratia sufficiens illa dicatur, quæ gradibus inferior est cupiditate.

Supereft ergo nobis probandum, quod in systemate Bertiniano gratia quæ gradibus est inferior cupiditate non possit eam vincere. Afferit autem pluribus in locis, quod gratia, quæ gradibus est inferior cupiditate, illius nunquam sit victrix, & quod cupiditas major semper inefficaces reddat gratiæ debilioris conatus. *Nunquam inclinabit se (animus)* inquit in loco modo citato, *in unam potius quam in alter-*

alteram, donec una sit altera robustior, eamque deprimat; nullus enim nisi a fortiori vincitur ac superatur. Quamvis autem conceptis verbis non asserat gratias inefficaces non posse superare cupiditatem, illud tamen evidenter colligitur ex ejus principiis; contendit enim ideo ex victrici delectatione sequi infallibiliter effectum, quia animus amplectitur bonum quod magis delectat. Sequitur, inquit, ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat: atqui juxta Fratrem Berti, animus æque amplectitur malum, si illud magis delectet, ac amplectitur bonum, quando delectatio sancta gradibus superior est: ergo ex delectatione noxia, si sit victrix, sequitur quoque infallibiliter malum. Quod si ex victrice delectatione noxia infallibiliter sequatur malum, illa delectatio noxia, seu cupiditas suo effectu frustrari nequit: ergo est invincibilis in malo, sicut gratia gradibus superior invincibilis est in bono, ergo gratia gradibus minor cupiditate illam vincere non potest: ergo gratia illa verum posse non tribuit: ergo F. Berti abusive prorsus & illusorie gratiam illam appellat sufficientem.

X. Objiciet F. Berti gratiam pure sufficientem Thomisticam etiam infallibiliter frustrari effectu, ad quem excitat voluntatem, ac proinde cupiditatem non posse ab ea vinci.

Respondetur magnum interesse discrimen inter gratiam pure sufficientem Thomisticam, & gratiam parvam Jansenii atque Jansenistarum. Ista defectu virum caret effectu ad quem excitat voluntatem, videlicet quia parva est & invalida, atque gradibus inferior cupiditate; unde manifeste sequitur quod in systemate Janseniano cupiditatem vincere non possit. Gratia vero pure sufficiens Thomistica veram tribuit potentiam operandi bonum, ideoque privatur effectu, non eo quod ipsi desint vires, sed quia voluntas ipsi consentire renuit. Uno verbo resistentia quæ fit gratiæ Thomisticæ sufficienti oritur ex libera voluntate; resistentia autem quæ fit gratiæ Bertinianæ oritur ex cupiditate prædominante. Unde quando dicitur quod gratia pure sufficiens infallibiliter privatur suo effectu, hæc infallibilitas respectu gratiæ sufficientis Thomisticæ est dumtaxat consequens & hypothetica: respectu autem gratiæ Bertinianæ est antecedens & absoluta, ac proinde vera & proprie dicta necessitas. Verum discrimen illud quod in sufficientiæ utriusque gratiæ occurrit, Thomisticæ scilicet & Bertinianæ, ma-

gis adhuc patebit dum perpendentur ea quæ F. Berti profert, ut se alienum fingat ab erronea doctrina, quæ in quinque Jansenii propositionibus continetur.

ARTICULUS VII.

F. Berti ab errore primæ propositionis Jansenianæ non recedit.

Cum Jansenistæ omnes (ipsomet Quesnellio nequidem excepto) profiteantur, ut jam dictum est in hujus Operis initio, se damnare quinque propositiones ab Innocentio X. damnatas, fateantur necesse est Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentem quas habent vires, esse possibile, nec deesse illis gratiam qua possibile fiant. Mirum ergo non est Fratrem Berti damnare cum omnibus Jansenistis primam Jansenii propositionem, & consequenter admittere, saltem ore tenus, gratias quasdam, quæ etsi victrices non sint eo quod concupiscentia sint debiliores, conferant tamen potentiam operandi bonum, reddantque Dei mandata hominibus possibile.

I. Ejusmodi gratias admisit quidem F. Berti, imo eas non recusat vocare sufficientes. Verum his vocibus, specie quidem Catholicis, sed in rei veritate fallacibus, nullam agnoscit veram agendi potentiam in homine iis gratiis instructo; quod si fateatur, illis qui mandata Dei transgrediuntur non deesse gratiam qua possibile fiant, illud confitetur dumtaxat in sensu Jansenii, quod evidenter patebit, præsertim si attendatur ad naturam gratiæ quam admittit, & quam ad Catholicis illudendum sufficientem appellat. Talis enim est gratia sufficiens Bertiniana, ut nullam veram conferat agendi potentiam: quod hoc Syllogismo simpliciter exposito demonstrari potest.

Gratia illa, quam F. Berti sufficientem vocat, confert solum potentiam agendi remotam; atqui potentia remota, qualis admittitur a F. Berti, non est vera potentia: ergo gratia sufficiens Fratris Berti non confert veram agendi potentiam.

Quod enim gratia illa quam F. Berti sufficientem vocat conferat solum potentiam agendi remotam, ipsemet asserit. *Potestas remota, inquit, est in eo qui habet voluntatem parvam: proxima in illo qui magnam habet & robustam, cum qua faciente Deo ut faciamus*

per

per inspirationem victricis delectationis; habetur etiam potestas quæ conjungitur cum actu.

Hic F. Berti duplicem agnoscit potestatem proximam scilicet, & remotam: proximam autem reperiri docet in eo qui magnam habet & robustam voluntatem, cum qua facit Deus ut faciamus per inspirationem victricis delectationis. Si proxima potestas detur per victricem delectationem profecto non datur per gratiam sufficientem, quæ non est victrix delectatio: quod expressius eodem in loco declarat, dum potestatem dumtaxat remotam in eo esse contendit, qui parvam habet voluntatem, cum qua, quia deest victricis delectationis inspiratio, Deus non facit ut faciamus: illa autem gratia, cum qua Deus non facit ut faciamus, & quæ destituta est victricis delectationis inspiratione, nihil aliud est, juxta F. Berti, quam gratia illa quam ipse sufficientem vocat. Illa itaque gratia nihil aliud conferre potest, quam ad summum remotam agendi potentiam. Hoc quidem ex laudato F. Berti testimonio evidenter deducitur.

Jam vero quod potentia illa remota, in sensu Fratris Berti, non sit vera potentia, colligitur quoque ex eodem loco, ubi Theologus iste ait hanc potentiam esse remotam, quando exeri non potest actus propter aliquod impedimentum. *Est autem, inquit, potentia remota quotiescumque expedite & immediata exercere actum non potest aliquo remorante impedimento.* Ex quo loco sic licet argumentari: illa potentia non est vera potentia quæ actum exercere non potest propter aliquod impedimentum, quod ipsa non ponit, & quod semel positum ipsa non potest tollere: atqui talis est illa potentia; nam cum concupiscentia gradibus superior sit, in systemate Fratris Berti, impedimentum illud quo efficitur ne gratia parva actum possit exercere; & cum aliunde illa concupiscentia sit in nobis etiam reluctantibus, neque eam pro libito possimus exuere, manifeste sequitur potentiam quam confert gratia sufficiens Bertiniana non posse exercere actum remorante concupiscentiali impedimento, quod remove non possumus; ac proinde potentiam remotam, quam conferat gratia sufficiens, non esse veram in sensu Fratris Berti ac proprie dictam potentiam.

Nec etiam potentia illa remota potest dici vera potentia, etiamsi contenderet quod voluntas posset per illam actum mediate exercere, quotiescumque illum non potest elicere immediate; nam potentia illa remota, scilicet eo in casu orandi potentia esset semper ligata per

impedimentum concupiscentiæ fortius & ardentius delectantis, & ab orando removentis, cui in illo systemate voluntas nullatenus posset resistere; ergo cum potentia illa remota nullatenus, id est nec mediate nec immediate actum exercere poterit.

Cum ergo potentia illa remota non sit vera potentia, hinc sequitur quod justis, iis etiam qui parvam dumtaxa habent voluntatem, & qui victricis delectationis inspiratione carent, præcepta Dei sint impossibilia, & quod ipsis desit gratia qua vere possibilia fiant; quæ hæresis in prima Jansenii propositione ab Innocentio X. damnata fuit, & quam F. Berti in scriptis suis renovare non erubuit.

II. Suam sententiam alibi confirmare videtur. Postquam enim docuit gratiam esse efficacem, vel inefficacem, prout gradibus superat, vel non superat cupiditatem, adjicit gratiam inefficacem non esse idoneam ad cupiditatem superandam. *Dissentimur, inquit, ab illis, (scilicet Thomistis) in eo quod nolint in eadem gratia gradualitatem admittere...* *At nos eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus excæcatis atque obduratis, v. g. in Tyriis Sidoniisque foret efficax, & ad penitentiam traheret, in aliis majori cecitate & obduratione affectis inefficacem esse contendimus...* *atque in eo quod hæc delectatio modo sit victrix & valida, modo nondum idonea ad superandam vetustate roboratam cupiditatem arbitramur magis apparere & liberalitatem beneficiorum Dei &c.*

In isto loco distinguit F. Berti gratiam efficacem, quæ est delectatio victrix & valida, ab inefficaci, quæ nondum est idonea ad superandam cupiditatem: sed per gratiam nondum idoneam ad superandam cupiditatem nihil aliud intelligit quam gratiam quæ non dat veram potentiam implendi præceptum, cum præceptum impleri nequeat nisi prius superata cupiditate ab implendo præcepto invincibiliter retrahente; & cum aliunde illa cupiditas superari non possit per gratiam ad illam superandam nondum idoneam: ergo constat gratiam sufficientem, quam admittit F. Berti, esse revera insufficientem. Præterea cum gratiam victricem, prout distinguitur ab inefficaci, validam appellat, nonne innuit F. Berti gratiam inefficacem esse invalidam, ac proinde non valere ad superandam cupiditatem, nec eam ullatenus posse superare?

Ut ut sit, gratiam illam quo libuerit nomine appellet ac insigniat, certum est, ut jam satis demonstratum puto, per eam non conferri

ferri veram potentiam; ac consequenter Dei præcepta esse impossibilia iis qui illa transgrediuntur, illisque deesse gratiam qua possibilia fiant. Nec aliter opinari potest in suo systemate, cum, ut articulo superiori dictum est, vim ac efficaciam gratiæ colligat ex delectatione relative victrici, ita ut gratia quæ gradibus cupiditatem superat, invincibiliter ad bonum voluntatis assensum obtineat; & e contra ea absente, aut ea deficiente cupiditas insuperabiliter ad malum rapiat voluntatem. Hic sane modus gratiæ Economiam explicandi totus Jansenianus est, & ex eo, quasi ex fonte, quinque scaturiunt Jansenii propositiones.

III. Conqueretur fortasse F. Berti sibi calumniose imputari, quod non admittat gratiam sufficientem, quæ veram & proprie dictam tribuat potestatem divina adimplendi præcepta. *Defendimus*, inquit, *dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit, ac tandem per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam &c.*

Hæc quidem habet F. Berti in loco citato. Verum continuo & uno contextu addit, *sed non totaliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax.*

Quod ad ponendum actum necessaria sit gratia efficax Catholice & inculpate asserunt Thomistæ; verumtamen simul confitentur illam potentiam, quam confert gratia sufficiens, esse expeditam, hoc est, ab omni impedimento liberam, & ita calidam ut possit actum exercere; & hoc tamen conceptis verbis negat F. Berti. Ludit sane in terminis, ac fallit, cum asserit per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam. Nam quomodo vera & propria dici poterit potestas illa; quæ exercere actum non potest remorante alio impedimento? Quomodo poterit homo bonum operari cum illa, si sit ad operandum invalida? Quomodo cum illa poterit implere præceptum, si non sit idonea ad frænandam cupiditatem a servando mandato retrahentem? Quomodo tandem libera & expedita appellari poterit potestas illa quæ concupiscentiæ gradibus superioris, ac consequenter invincibilis impedimento est actu ligata? Hæc tamen omnia fatetur F. Berti. Sed de hac potestate, quæ per sufficientem gratiam Bertinianam confertur, iterum agemus articulo sequenti.

IV. Manifestius adhuc suam mentem aperit, dum exponere tentat in quo discrepat doctrina sua a doctrina primæ propositionis Jansenianæ.

Hanc enim sibi proponit objectionem. *Validius*, inquit, *poterunt Jansenistæ se defendere Sententiæ nostræ præsidio. Quippe nos propugnamus gratiæ gradualitatem, & contendimus illam non esse efficacem, cui obstitit validior concupiscentia: atqui hæc eadem est doctrina Jansenii, qui non ait absolute præcepta esse iustis impossibilia, sed esse impossibilia secundum præsentem quas habent vires, hoc est, comparate ad majores gradus concupiscentiæ. Igitur aut sententiæ nostræ Augustiniana non est, aut Augustiniana est sententiæ Jansenii.*

Validus revera possunt Jansenistæ se defendere sententiæ Fratris Berti præsidio, cum Jansenii systema admittat & propugnet. Si reipsa putasset mandata Dei esse iustis secundum præsentem quas habent vires vere possibilia, id ingenue, id candide, id absque ullo vertorum circuitu confessus esset; sed id confitendo suam ipse negasset sententiæ. Hanc ergo mandatorum Dei possibilitatem de industria prætermittens, satis superque innuit se hanc possibilitatem non agnoscere. Nec sane mandata Dei possibilia sunt iis qui gratia gradibus superiore carent, in systemate eorum qui cum F. Berti propugnant gratiæ, ut ipse ait, gradualitatem, contenduntque cum illo gratiam illam non esse victricem, cui obstitit validior concupiscentia, nec aliunde admittunt gratiam sufficientem, quæ talem homini conferat potentiam ut actualem possit ac præsentem reprimere cupiditatem. Otiosum esset hic diutius immorari. Audiamus ergo Fratrem Berti varias indicantem discriminis rationes, quibus suam sententiæ a Janseniana circa primam propositionem longe discriminari contendit.

Dico sententiæ nostræ, inquit, *tofo celo distare a sententiæ Jansenii, primo quia in victrici delectatione non constituimus gratiam sufficientem quæ dat posse, sed gratiam efficacem quæ inspirat magnam & robustam, & facit ut faciamus: gratiam autem sufficientem ab operatione sejunctam agnoscimus etiam in voluntate parva & invalida.*

Hæc est prior Fratris Berti responsio; sed antequam ad alteram veniamus, observandum istud discrimen Jansenianæ doctrinæ a Bertiniana esse dumtaxat in vocibus, non in re. F. Berti gratiam parvam & invalidam, gratiam scilicet gradibus inferiorem cupiditate, vocat sufficientem, de eaque asserit quod det posse, licet in suo systemate gratia illa parva & invalida vincere non possit cupiditatem gradibus superiorem, ac consequenter insufficientis sit. Jansenius autem paulo sincerior de hac eadem

eadem gratia afferit, quod non det posse, hancque sufficientem appellare renuit. Non itaque discrepat F. Berti a Jansenio quantum ad substantiam doctrinæ, sed dumtaxat quoad modum illam enuntiandi: nec ei sufficit ad amovendam procul a se Jansenismi suspicionem quædam immutare verba, si eos retineat sensus quos Innocentius X. in Jansenio merito proscripsit.

Alterum discrimen quod assignat sententiæ suæ a Janseniana sic ipsemet exponit. *Deinde negamus, inquit, cum delectatione victrici non consistere indifferentiam judicii & potentiam ad oppositum; ideoque premente quacunque cupiditate, sive vigente quacunque sancta delectatione, tam bonum quam malum est in nostra potestate.* Sed illud quoque discrimen intercedere dumtaxat quoad verba, non autem quoad doctrinam, commodius demonstrabimus in articulo nono hujus posterioris partis.

V. Interea indubitatum remanet Fratrem Berti docuisse impossibilia esse mandata Dei in sensu Jansenii, illis omnibus qui ea transgrediuntur, & non aliter quam in sensu ejusdem Auctoris esse possibile. Impossibilia esse docuit scilicet in eo sensu, quod illi qui ea transgrediuntur, vel nullam habent gratiam, vel ad summum gratiam gradibus inferiorem cupiditate, gratiam parvam & invalidam, atque ideo non idoneam ad superandam cupiditatem, gratiam quæ dat potentiam solummodo remotam operandi bonum, nempe potentiam, quæ remorante concupiscentiæ impedimento actum exercere non potest; ac consequenter dum asserit gratiam illam conferre potentiam veram & proprie dictam, eamque sufficientem vocat, intelligendus est; non quasi cum illa gratia possit homo, secundum præsentem quas habet vires, observare mandata, sed dumtaxat quia posset ea exequi, si cupiditas evaderet debilior ac minor gratia. Renovat ergo F. Berti primam Jansenii propositionem. Augustinianam ergo non esse ejus sententiam, ut ipse jactantius prædicat, sed eam esse totam Jansenianam ingenue confiteatur.

ARTICULUS VIII.

F. Berti ab errore secunde propositionis Janseniana non recedit.

I.

ERrorem in secunda Jansenii propositione damnatum non ejurant, qui in eo sensu fatentur in-

teriori gratiæ aliquando, imo sæpe resisti, quod gratia sæpe careat effectu ad quem inclinat voluntatem: Hoc enim, ut jam diximus in prima hujus Operis parte, fatetur ipsemet Jansenius; nec adversus eum definiit Summus Pontifex Innocentius X. veritatem quam iste Novator expresse asseruit. Jansenius siquidem contendit interiori gratiæ nunquam relin- ti, in illo sensu quod voluntas perpetuo obsequatur gratiæ vel cupiditati, secundum quod una gradibus superat alteram: Nihil autem resistentiæ magis adversatur, quam perpetua obedientia. Vel enim gratia cupiditatem gradibus, superat, vel non: si gratia gradibus superat cupiditatem: evidentissimum est tunc voluntatem illi non resistere: si autem cupiditatem non superat, victrix quidem est cupiditas, fraudaturque gratia eo effectu ad quem inclinabat voluntatem, sed nulla tunc est ex parte voluntatis resistentia, imo continua obedientia. Ad hoc autem ut vere & proprie dici possit aliquando resisti gratiæ, satis non est quod gratia aliquando careat effectu ad quem inclinat voluntatem, sed insuper requiritur quod effectus ille fuerit in potestate voluntatis, & quod voluntas motioni gratiæ ad illum effectum excitantis abnuerit obedire. Quomodo enim dici potest voluntatem resistere gratiæ, si voluntas effectum ad quem inclinat gratia non impedit, imo non possit impedire? Et quomodo dici potest voluntatem aliquando impedire effectum illum qui semper haberi supponitur?

Deinde ut vere resistatur gratiæ, necesse est quod gratia careat aliquo effectu, cujus producendi habet potentiam. Hæc propositio certa est, atque evidens: atqui gratia, quæ est gradibus minor cupiditate, non habet potentiam producendi effectum ad quem inclinat voluntatem; ergo ei nunquam resistitur.

II. Neque dicas gratiam illam continere in se & absolute vim activam ad omnem bonum effectum ad quem ex natura sua & ex Dei voluntate tendit & ordinatur. Sed contra. Licet vis illa activa quæ gratiæ inesse supponitur, si absolute dumtaxat & in se spectetur capax sit vincendi concupiscentiam & bonum opus operandi, tamen hic & nunc & comparate ad præsentem circumstantias illum effectum producendi capax non est, cum concurrat cum ardentiori concupiscentia quam superare non potest. Quare sub illo respectu & in circumstantiis gratiæ gradibus superioris vis illa activa gratiæ impotens & debilior est, atque ad effectum producendum insufficientes tantum con-

confert vires . Perperam ergo vellent Janse-
niani effectum in iis circumstantiis posse pro-
duci a gratia , cum habeat tantum vires ad ef-
fectum producendum nullatenus idoneas , &
vincendæ oppositæ concupiscentiæ omnino in-
sufficientes .

III. Hanc tamen Jansenii doctrinam ample-
xus est F. Berti , dum , ut dictum est in ar-
ticulo præcedenti , nullam aliam gratiam suf-
ficientem agnoscit , præter eam quæ gradibus
est inferior cupiditate , ac proinde quæ effe-
ctu suo frustratur , non resistantia voluntatis ,
sed validiore atque potentiore cupiditate . Te-
stimoniis in articulo superiori allatis liceat
nonnulla alia adjicere . *Est ergo gratia suffi-*
ciens , inquit , in sensu Thomistico ac nostro
illa quæ dat posse , non velle ; aut si dat vel-
le , istud adeo est invalidum atque imperfe-
ctum , ut desideria carnis contraria concupi-
scientis non vincat , nisi superveniente flagran-
tissima & potentissima charitate . Theologus
iste gratiam sufficientem definiendo illam quæ
dat posse , non velle , Thomistas , imo &
Theologos omnes consentientes habet ; sed
dum adjicit gratiam hanc , si det velle , il-
lud esse adeo invalidum & imperfectum , ut
concupiscentiam non vincat , nisi superveniente
flagrantissima & potentissima charitate , profe-
cto satis aperte innuit , gratiam illam sem-
per vinci a cupiditate fortiori , nisi superveniat
charitas cupiditate potentior .

Verum clarius adhuc mentem suam aperit
dum cupiditatem inter & charitatem secum
invicem pugnantes gradualitatem agnoscit , eam-
que delectationem semper victricem esse con-
tendit quæ gradibus alteram superat , ac pro-
inde gratiam , quæ in uno est dumtaxat suf-
ficiens ratione validioris concupiscentiæ actu
prædominantis , esse efficacem in altero qui mi-
norem habet cupiditatem . *Sequitur , inquit ,*
gratiam quæ in uno est sufficiens , in altero cu-
jus vetusti & carnis voluntas , cum nova &
spirituali non adeo conflictat , ut discordan-
do dissipet animam , esse efficacem Et
demum constat omnem Dei gratiam , quantam-
vis minimam , esse in se ad opera salutaria
sufficientem , ut alibi diximus , id est , non ef-
ficere actus salutes propter obicem carnalis
& robustioris delectationis , cum tamen tribuat
voluntati posse eam superare , si velit . Ut
autem velit , requiritur in hoc statu sancta
delectatio victrix , quæ a nullo duro corde
respuitur , & hanc nos dicimus gratiam esse
efficacem .

F. Berti hic agnoscit omnem Dei gratiam
Berti Theol. Tom. IX.

quantumvis minimam esse in se ad opera sa-
lutaria sufficientem ; nec tamen id fatendo
a Jansenio dissidet . Nam eandem gratiam eo-
dem sensu sufficientem admittet etiam Janse-
nius . Et vero numquid iste agnoscit in gratia
sua parva vim in se activam ad pium actum
ad quem excitat voluntatem . Nonne conten-
dit gratiam illam parvam esse de se aptam &
idoneam ad cupiditatem generatim reprimen-
dam , & ad omne bonum opus exercendum ?
Nec ejus error in eo præcise positus est , quod
non agnoscat gratiam a victrici distinctam ,
quæ de se posset bene operari : sed in eo er-
rat quod velit illam gratiam esse in se tan-
tum aptam ad bonum opus , & non relative
ad præsentis subjecti circumstantias . Ergo F.
Berti , admittendo gratiam in se tantum suf-
ficientem , non recedit a Jansenio : nam licet
illa gratia sit in se sufficiens , non potest ta-
men actus salutes efficere propter rationem
quam assignat F. Berti , propter scilicet ob-
icem carnalis & robustioris delectationis .

Verum quidem est quod F. Berti fateatur
illam gratiam quantumvis minimam tribuere
voluntati posse eam carnalem & robustiorem
delectationem superare , si velit : sed cum , juxta
illum , non possit velle illam superare sine
delectatione gratiæ gradibus superiore , quam
non habet , nec advocare potest , profecto Janse-
nismum non ejurat F. Berti .

IV. Ut tamen ad Jansenium propius acce-
dat , assignat deinde discrimen quod est inter
suam & Thomisticam sententiam . *Dissentimus ,*
inquit , ab illis , non solum in explicanda
gratiæ natura , verum etiam quod nolint in
eadem gratia gradualitatem admittere . Et
post pauca . *Nos eandem numero delectatio-*
nem , quæ in aliquibus minus excecatis atque
obduratis ex. gr. in Tyriis Sidoniisque foret
efficax , & ad penitentiam traheret , in aliis
majori cecitate & obduratione affectis ineffi-
cacem esse contendimus : quoniam si Deus ta-
lem delectationem inspirat , quæ perversa cu-
peditas superatur , id præstat beneplacito ac
proposito voluntatis suæ Atque in eo quod
hec delectatio modo fit victrix & valida , mo-
do nondum idonea ad superandam vetustate ro-
boratam cupiditatem , arbitramur magis ap-
parere & liberalitatem beneficiorum Dei &c.

Hunc locum , cujus fragmenta quædam oc-
casione data jam alibi protulimus , integrum
hic referre necesse duximus , ut uno intuitu
Lector percipiat doctrinam Fratris Berti a
doctrina Thomistarum esse diversam , ut ipse
fatetur , & doctrinæ Jansenii omnino con-
gruam .

gruam. Nam juxta hunc Theologum, eadem numero gratia modo est efficax, modo inefficax: in aliquibus est efficax, in iis scilicet quibus Deus inspirat delectationem sanctam cupiditate fortiolem: in aliis autem majori cæcitate & obduratione affectis est inefficax, quoniam delectatio quam Deus ipsis inspirat non est gradibus superior cupiditate, ideoque eam superare non potest. Aliter non potuisset loqui Jansenius.)

In conflictu autem illarum duarum delectationum nullum aliud voluntatis officium constanter agnoscit F. Berti nisi perpetuam obedientiam, quam præstat voluntas illi quæ actu gradibus alteram superat. Nulla est ergo ex parte voluntatis resistentia. In systemate ergo Fratris Berti: sicut in systemate Jansenii, *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Itaque cum F. Berti asserit interiori gratiæ sæpe resisti, nihil aliud vult, nec velle potest, quam quod dixerat ipsemet Jansenius, *multos divinitus collustrari, imo vero & in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab interna ejus suasionem & inclinationem dissentiant.*

V. In eo autem magis elucere videtur mala fides F. Berti, quod dum discrimina, quæ sunt inter suam & Jansenii doctrinam, aggreditur assignare, non solum silentio prætereat ea quibus secernitur Orthodoxa doctrina a Janseniana; sed præterea tribuat Jansenio errores quos ipse non docuit, & ad illa recurrat effugia apud Jansenii discipulos usitatissima, ut errores suos obtegant, & sub velamine verborum in speciem Catholicorum quieti delitefcant.

F. igitur Berti insistens vestigiis eorum qui Jansenium exterius erubescunt, licet illi sint intus & corde addictissimi, duobus in locis probare simulat se a Janseniano secundæ propositionis errore longe distare. Primo quidem lib. 14. cap. 8. ubi postquam gratiam actualem divisit in efficacem & sufficientem, & utriusque notionem dedit systemati Janseniano plane consentaneam, probandum suscipit doctrinam suam discrepare a Janseniana. *Hæc doctrina, inquit, nihil habet affinitatis cum hæresi Janseniana: quod ut suadeat, discrepamus, inquit, circa gratiam inefficacem. Primo enim fatemur qualemcumque gratiam in hoc statu, siue parvam, siue magnam, esse gratiam Christi.* Hoc est primum discrimen quod profert Theologus noster Jansenianam inter & suam doctrinam. Sed si Jansenius nunquam negavit

parvam gratiam esse gratiam Christi, profecto discrimen illud nullum est. Porro Jansenius non negat, imo expresse docet in loco jam a libi laudato, parvam gratiam in hoc statu esse gratiam Christi. Contendit quidem gratiam illam, quæ Adamo concessa fuit in statu innocentiae, non fuisse gratiam Christi, eo quod illa gratia dabat solum posse, & relinquebatur in libero hominis arbitrio, ut pro libito cum ea ageret, vel non ageret: sed simul agnoscit gratiam hujus status, tam parvam, quam magnam, esse Christi gratiam, quia utraque, juxta illum, efficax est: parva voluntatis imperfectæ, seu velleitatis: magna autem voluntatis plenæ atque perfectæ. Quare illa gratia semper obtinet effectum suum, plenum quidem ac perfectum, si superior sit: imperfectum autem, si fuerit inferior: unde sub illo respectu nunquam illi resistitur.

VI. Fatendum est tamen hanc parvam gratiam a Jansenio non dici sufficientem, utpote quæ in circumstantiis ardentioris cupiditatis non confert potentiam illud bonum operandi ad quod excitat voluntatem; sed neque vere sufficiens est parva gratia quam admittit Fr. Berti, utpote quæ in iis circumstantiis, in quibus confertur, vincere non potest cupiditatem gradibus actu superiorem: unde ex hac in verbis diversitate, quæ Jansenium inter & Fratrem Berti perspicitur, inferri dumtaxat potest Yprensem Episcopum fuisse Fratrem Berti sinceriores, quamvis in doctrinæ substantia nullatenus discordent.

VII. Deinde Theologus iste secundum assert discrimen, quo doctrinam suam a Janseniana differre contendit. *Defendimus, inquit, dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit.* Sed & Jansenius fatetur quoque multos in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasionem & inclinationem dissentiant; & ideo dumtaxat damnatus fuit, ut jam dictum est, quod velit gratias illas, a quarum suasionem dissentimus, non conferre potentiam operandi bonum illud ad quod excitant voluntatem. Itaque ut judicemus an F. Berti docuerit hanc per gratias parvas conferri potentiam, ipsemet est consulendus: *Ac tandem (defendimus) ait, per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam.* Orthodoxa plane foret hæc ultima propositio, si nihil adderet F. Berti quod eam inficiat; sic autem proseguatur; *sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax; si potestas illa, quæ* no-

nobis per gratiam sufficientem datur, non est valida & expedita, quomodo dici potest vera & proprie dicta potestas? Jansenius ipse libenter confitetur per gratiam parvam & inefficacem conferri potentiam majori cupiditatem ligatam, potentiam invalidam. Non ergo a Jansenio differt F. Berti.

Verum quidem est quod juxta Thomistas necessaria est ad ponendum actum gratia efficax; sed simul asserunt potestatem, quæ per gratiam inefficacem confertur, non esse ratione cupiditatis gradibus superioris invalidam & ligatam; & e contrario docent illam esse validam & expeditam, ita ut ad ponendum actum nihil ei desit ex parte potentiae.

VIII. Eodem in capite Jansenismi notam a se remove iterum tentat, proponendo fictitia quædam discrimina, quæ inter Jansenianam doctrinam atque suam reperiri contendit. *Discrepat autem hæc sententia*, inquit, *multiplici titulo a pravo dogmate Janseniano, ac primo quoniam gratia sufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, & pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum ordinetur, ad illum excitet, ad illum etiam, nisi reluctaret perversa voluntas, foret efficax, non etiam divina liberalitate eo fine confertur, ut in parva ac invalida voluntate humanum arbitrium torpescat, sed ut nitatur ad opus, studeatque orando robustiorem gratiam a Deo impetrare.*

Verum hac verborum circuitione F. Berti nullatenus contradicit hæresi secundæ propositionis, nihilque profert quod cum ea bene conciliari non possit: nihil asserit de gratia parva quæ gradibus inferior est cupiditate, quam quod Jansenius ipse asserit. Vult enim Jansenius, gratiam illam producere imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem ac pium voluntatis motum: vult illam, etiamsi ad actum perfectum non trahat, ex se ad illum ordinari, ad illum excitare, ad illum etiam, nisi repugnaret perversa voluntas fortiori cupiditate impedita, fore efficacem. Hæc omnia perfecte congruunt Janseniano systemati, nec unquam asseruit Jansenius gratiam parvam eo fine conferri a Deo, ut in parva ac invalida voluntate humanum arbitrium torpescat.

Ait quidem Jansenius gratiam semper producere eum effectum ob quem datur; nec aliter loqui potest F. Berti, cum juxta illum, sicuti & juxta Jansenium, gratia semper operetur id quod operari potest, nimirum gratia,

si major sit cupiditate, producit voluntatem plenam, si autem minor sit, producit tantum voluntatem imperfectam. Deus autem dici non potest conferre gratiam ob illum effectum, quem Creaturæ suæ novit esse impossibilem. In hoc ergo consentiunt Jansenius & F. Berti.

IX. Nec felicius purgat se F. Berti, dum post expositam suam sententiam, exponendam suscipit Jansenianam doctrinam. *Jansenius e contra*, inquit, *parvam quidem & invalidam voluntatem a Deo inspirari fatetur; sed quam necesse sit permanere infirmam atque torpentem, nisi subministraretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili necessitate, adeo ut quibus hæc deest, gratia inefficax conferatur, non ut possint converti, sed ut Deo vocanti vetusta cupiditate quam refrenare non valeant, & fatali quadam necessitate repugnantes, evadant iniquiores.*

Numquid ita dure locutus est Jansenius? imo contrarium expresse asserit. Docet enim quod gratiæ illæ parvæ, sive inefficaces, disponant ad victricem, Deumque provocent per actus imperfectos quos ex voluntate eliciunt, quales sunt velleitates, conatus, vota, alique pii motus, ad conferendas novas & uberiores gratias. *Videmus*, inquit, *plurimis qui necdum ab immunditiis carnis se abstinere possunt, vehementer tamen optare continentiam, cujusmodi vota divina gratia sunt munera, & majoris gratiæ provocativa, quamvis nullo modo vere perfecteque continentiae comparanda sint.* Nec hic satis mirari possumus Fratrem Berti, qui ut a doctrina Jansenii aliquatenus recedere videatur, illi Novatori falso tribuit elocutiones ab ejus mente prorsus alienas.

X. Verum tamen est quod confiteatur gratiam sufficientem conferre potentiam operandi bonum, sed hæc potentia in suo systemate, quidquid simulate repugnet iste Theologus, non est vera potentia, cum a cupiditate potentiore impediatur ne exeat in actum. *In pia illa affectione*, inquit, *quam per gratiam sufficientem nos diximus hominibus inspirari, tribuitur operis, non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non expedita, ut reapse prodeat in actum, quod, ut diximus, non gratiæ defectus est, sed voluntatis humane obicem ipsi gratiæ oppositis.*

Si potestas operis non est expedita, ergo ligata est cupiditate robustiore: ergo non est vera potestas. Dum autem addit, quod si non prodeat in actum, *non gratiæ defectus est*, id ita intelligendum est in suo systemate, quia minima gratia, ut ipse asserit, potest operari

quodlibet bonum, & revera operaretur, si non obstaret cupiditas gradibus superior. Quod autem sit potius defectus voluntatis humane obicem ipsi gratiæ opponentis, quoque debet in suo systemate de voluntate obicem opponente per cupiditatem gradibus superiorem; & sic patet quod solummodo differat F. Berti a Jansenio in modo loquendi, non in substantia doctrinæ.

XI. Quamvis autem F. Berti in secundo loco, ubi ex professo probare nititur multum ab errore Jansenii circa secundam propositionem discrepare, magis orthodoxe videatur loqui, nihil tamen fatetur quod in Jansenium sensum non possit recidere, & de facto in hunc prævum sensum non recidat; Jansenianos se impugare simulat, & iis tamen, quantum fieri potest, favere studiose insistit. Jansenianos itaque sic objicientes inducit. *Si in hoc statu, inquit, admittenda sit gratia sufficiens, & talis cui voluntas resistat, id foret quoniam hæc gratia dat posse: at hoc falsum est, quandoquidem ut voluntas possit exire in actum necessaria est gratia ab intrinseco efficax: Ergo gratia sufficiens ab efficaci distincta in hoc infirmitatis statu non datur.*

Prima ratio Jansenistarum, inquit, convellitur distinguendo minorem. Gratia sufficiens non dat posse conjunctum cum actu, & proxime completum & expeditum, concedo: non dat posse ab actu sejunctum & incompletum, nego.

Quod gratia pure sufficiens, quæcumque illa sit, non det posse conjunctum cum actu, certissimum est atque indubitatum, si enim daret posse conjunctum cum actu esset efficax, non pure sufficiens. Quod autem det posse ab actu sejunctum, docent Theologi Orthodoxi; sed quia illud fatentur Jansenii discipuli in sensu longe dispari, ideo distingui debet sensus Theologorum Orthodoxorum a sensu Jansenistarum.

Jansenistæ congruenter systemati Magistri sui fatentur gratiam, quam vocant sufficientem, dare posse, quia voluntas posset ei consentire, & revera consentiret si cupiditas major non obstaret, adessetque cupiditas debilior. Theologi autem Orthodoxi ut hunc peregrinum sensum amoveant, asserunt & a Novatoribus asseri postulant, hanc potentiam esse expeditam, liberam scilicet ab impedimento concupiscentiæ gradibus majoris actualiter voluntatem ad consensum trahentis, & ita completam ut nihil ex parte potentiæ desit ut in actum erumpat. F. autem Berti, addendo gratiam sufficientem non dare posse proxime completum & expeditum,

prævum suum in Jansenianos affectum statim significat.

Ut autem Thomistas sibi conciliet, sic prosequitur. *Addendum, inquit, unum est, ne Thomistæ, qui docent, per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime & complete potentem producere effectum, verborum meorum sensum respuant, me cum Norisio & Theologis probatissimis ibidem enumeratis appellare potentiam proxime expeditam illam, quæ ut ponat actum, gratiam uberiores non postulat.* Thomistæ quidem ad actum operandum, præter gratiam sufficientem, gratiam efficacem; sed simul contendunt adversus Jansenistas, ut jam pluries dictum est, gratiam sufficienter conferre veram potentiam operandi, quod tamen revera non concedunt Jansenistæ, cum juxta illos, gratia sufficiens impediatur a fortiori concupiscentia ne prorumpat in actum, ac proinde non conferat potentiam expeditam, liberam scilicet ab omni impedimento.

Et vero quamvis F. Berti gratiam parvam; gratiam gradibus inferiorem cupiditate aliquando sufficientem vocet, hanc tamen denominationem illi vere & proprie competere non audeat asserere, mavultque eam appellare inefficacem, quam sufficientem. *De questione grammaticali, inquit, id est, an gratia sufficiens Thomistico sensu sit vere & proprie sufficiens, non opus est definite sententiam dicere. Ego sane mallem appellare inefficacem, eo quod non inspiret voluntatem illam robustam, quæ inspiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in consuetudine sermonis vocabulum istud, quam sufficientis: quod tamen in sensu Thomistico probo maxime. Et post pauca. Itaque pro libito gratiam, quæ opponitur efficaci, aut inefficacem, aut sufficientem, mea enim non refert utrum horum dixeris, dummodo fatearis contra Jansenium inferiorem aliquam gratiam, cui etiam in statu naturæ lapsæ restituitur.*

Si F. Berti gratiam suam parvam cupiditate inferiorem existimaret veram conferre operandi potentiam, cur ægre ferret illam vocari sufficientem? cur mallet illam appellare inefficacem? Et sic parvæ gratiæ nomen inefficacis potius quam sufficientis tribuendo, numquid suspicionem movet, num velit ad Jansenium gratias sufficientes repudiat, & gratias inefficaces admittit: docet enim esse quandam gratiam ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi. Merito sane suspicari possumus, velle Fratrem Berti gratiam parvam appellare inefficacem, quia eam certe admittit in eodem sensu quo Jansenius, id est,

ita

ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi. Sic loquendo abunde manifestat suam pro errore Jansenii propensionem.

XIII. Constat ergo ex dictis, tam in isto, quam in superiori articulo Fratrem Berti nullam aliam agnoscere gratiam inefficacem, præter eam quæ gradibus inferior est cupiditate, ac proinde quæ nunquam cupiditatem vincit, quæ nunquam caret effectu cujus producendi habet potentiam, cuique consequenter nunquam resistitur. Quod si fateatur interiori gratiæ aliquando resisti, illud fateri non potest nisi in sensu Jansenii, nimirum quia gratia sæpe caret effectu ad quem inclinat voluntatem, vel quia caret effectu, quem operari quidem non potest secundum præsentem quas habet vires, sed quem operari posset si minori afficeretur cupiditate.

ARTICULUS IX.

F. Berti ab errore tertiæ propositionis Jansenianæ non recedit.

I.

Quid sentiat F. Berti circa tertiam propositionem Jansenii ipsemet satis aperte declarat, dum exponere aggreditur, quo pacto divinis prædefinitionibus libertas coherere humana. Nam postquam pro libito recensuit varias quasdam Theologorum opiniones, ipse suam statuit, in qua necessitatem illam, quæ ex objecto oritur, tamquam solam libertati adversantem repudiat. Quando autem, juxta illum, objectum ita voluntati proponitur, ut non appareat, nec possit apprehendi, nisi sub specie boni, vel sub specie mali, ut Deus v. g. qui per lumen gloriæ facie ad faciem visus est objectum per se evidenter & omnimode bonum, nec ullo modo potest, nisi sub boni specie apprehendi, tunc in tale bonum tendit voluntas eadem necessitate, qua fertur in bonum in communi, in quo nequit apprehendi ratio mali. Hæc autem necessitas, qua in objectum rapimur, sola est quam F. Berti respuit tamquam libertati nocivam. At, pergit, si hoc particulare bonum non proponatur ut omnimode bonum, neque evidenter & tale apprehendatur, uti in hac vita, fides, charitas, martyrium, quæ ita voluntati proponuntur, ut ea possit fugere & nolle, cum possit intellectus apprehendere & proponere aliquam speciem mali in mundi contemptu, in sui abnegatione, in mortis supplicio, tunc quidem remanet in

voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum.

Inde inferre licet voluntatem in hac vita semper esse liberam, licet dilectione gradibus superiori ad agendum necessitetur. Ratio est quia cum in præsentem rerum statu nullum voluntati proponatur objectum particulare in quo non apprehendi possit, & aliqua boni, & aliqua mali species, & cum aliunde nullam aliam necessitatem agnoscat F. Berti præter eam quæ ex objecto proficiscitur, hinc fit quod voluntas futura sit semper libera, etiam sub invincibili & ineluctabili operandi necessitate.

II. Eandem libertatem eodem sensu intellectam voluntati competere docuerat F. Bellelli. Ad hoc enim ut voluntas libera sit, requirit dumtaxat quod sit immunis ab illa necessitate quæ ex objecto oritur, de hac necessitate quæ provenit ex superiori delectatione ad unum invincibiliter determinante parum sollicitus. Sed si voluntas delectatione relative victrici ad agendum necessitetur, & nihilominus dicatur libera, ut volunt FF. Bellelli & Berti, consequens erit quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiratur libertas a vera & proprie dicta necessitate. Hæc illatio manifeste & necessario ex eorum sequitur principiis: ex quo fit ut hi duo focii ab errore in tertia Jansenii propositione damnato non recedant.

III. Plaudit tamen sibi F. Berti, quasi doctrina sua ab hæresi in Jansenio damnata discreparet; & eo quod iste velit Beatos in amando Deo esse liberos, ipse vero e contra in eo diligendo non esse liberos doceat, confidentius gloriatur. Ex quibus, inquit, inferatur primo contra Jansenium, Beatos, cum Deum videant intuitive, non esse in amore beatifico liberos, cum ad amandum Deum clare visum sint naturaliter determinati. Sed esto, quod in hoc a Jansenio dissentiat F. Berti; Quid ad rem? Cum hac sane discrepantia integer adhuc subsistit error in tertia propositione damnatus: nam tertia propositio præsentem statum attingit, & loquitur tantum de libertate in statu naturæ lapsæ ad merendum & demerendum necessaria; nec in ea de futura aut existente in cælis libertate agitur. Utrum ergo Beati in amore beatifico liberi sint, necne, quæstio est rei præsentis omnino extranea.

Præterea tertia Jansenii propositio, sicut & cæteræ, in obvio atque in proprio verborum sensu damnata est. Ergo Innocentius X. hanc damnando propositionem definiit quod ad merendum

rendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiratur libertas a quacumque vera & propria dicta necessitate. Porro dum necessitas, cui in Janseniano systemate subjacet homo sub imperio delectationis relative victricis constitutus, non minus vera & realis dici debeat necessitas, quam quæ ex parte objecti oritur, inde sequitur quod ii qui ad merendum & demerendum solam dumtaxat requirunt a necessitate quæ ex objecto profluit immunitatem, & non ab ea necessitate quæ ex prædominante delectatione procedit, jam vibrato a Summo Pontifice anathemati se subducere non possunt.

IV. Forsan clamitabit F. Berti se fulminato Anathemati, nullatenus subjacere, cum, non solum tertiam Jansenii propositionem proscribat, verum etiam conceptis verbis asserat ad merendum & demerendum in voluntate requiri veram indifferentiam, & veram potentiam ad oppositum. *Si hoc particulare bonum, inquit, non proponatur ut omnimode bonum, neque evidenter & tale apprehendatur, uti in hac vita fides, charitas, martyrium quæ ita voluntati proponuntur ut ea possit fugere & nolle, cum possit intellectus apprehendere & proponere aliquam speciem mali in mundi contemptu, in sui abnegatione, in mortis supplicio, tunc quidem remanet in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum.*

Eandem doctrinam alibi tradit Theologus iste, dum probare simulat libertatem indifferentiæ, & relectandi potestatem requiri in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum. *Hæc potestas, inquit, remanet, cum nulla propositio boni creati atque apparentis, nec etiam summi boni cogniti tantum abstractive auferat indifferentiam judicii.*

Verum per hæc verba, quæ prima fronte videntur Orthodoxa, ab errore Jansenii non recedit F. Berti, si objectum non proponatur ut indifferenter eligibile, sed ut necessario prosequendum, vel fugiendum: atqui res ita est in Systemate Bertiniano; nam delectatio gradibus superior, sive gratiæ, sive cupiditatis, necessario & invincibiliter ad unum determinat, & figit animum in objecti fuga vel prosecutione; nec potest tunc voluntas superioris delectationis quasi vinculo ligata in quodcumque aliud ferri objectum ab intellectu propositum: ergo falsum est quod tunc remaneat in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum, nisi velit. F. Berti libertatem ad merendum & demerendum

stare posse cum vera & proprie dicta necessitate; quæ est doctrina quam revera adoptat, quamvis eam negare fingat, & quam Ecclesia in Jansenio proscripsit.

V. Nec aliquid falsi Fratri Berti impositum nemo putet, cum eum adoptasse Jansenii doctrinam jam satis constet. Id enim invicte demonstrant omnia ea quæ ex ipso relata sunt. Idem etiam manifestant nova quæ adhibet diverticula, ut probare conetur doctrinam suam a Janseniana toto cælo distare. Ope scilicet novæ cavillationis, ut a Jansenio dissentire videatur, huic Novatori ipsiusque discipulis doctrinam tribuit ipsis incognitam, aut quam non norunt, nisi ad contrariam stabiliendam. *Janseniani, inquit, qui ad merendum necessariam putant solam libertatem lubentiam, etiam in motibus indeliberatis, & in parva illa delectatione; quam Deus operatur in nobis, meritum tenentur agnoscere.*

Quam calumniose in Jansenianos, ac præsertim in Jansenium, hæc dicta sint, patebit ex nunc dicendis. Quantum autem absit ut Jansenius meritum in motibus indeliberatis, & in iis quæ Deus in nobis sine nobis operatur, ponat, ipse satis indicat lib. 6. de grat. Chr. Salvat. cap. 35. ubi nullatenus agit de motibus indeliberatis, sed e contra præmonet quæstionem dumtaxat esse de volitione deliberata, de qua sola tractat, & quæ deliberata esse debet, juxta illum, ut libera sit. *Voluntas, inquit, hoc est, volitio deliberata, de qua sola tractamus, se ipsa libera est, & contradictionem implicat, non esse liberam; quia fit cum volumus, non fit cum nolumus non alia volitione, sed seipsa.* Et alibi ad libertatem requirit quod vigente rationis consideratione fiat actio. *Ipsa, inquit, libertas amitti non potest, quamdiu vigente rationis consideratione vel bene, vel male tantum, vel utrumque facere potest, Exigit quoque ad hoc ut actus voluntatis sit liber, quod fiat advertente intellectu, & consentiente voluntate. Vide quæ dicta sunt supra parte 1. att. 4.*

VI. F. tamen Berti commentorum usu exercitatus aliud excogitavit, ut suam a Janseniana doctrinam secernat. Contendit enim, sed falso, quod Janseniani velint liberum arbitrium esse quasi mortuam bilancem. *Janseniani, inquit, in hoc turpissime errant, quod liberum arbitrium, quasi mortua esset bilanx, non vis seu activa facultas, positum inter cupiditatis & gratiæ equalia pondera, opinentur nihil operari, ita ut necessario agas quod amplius delectat, uti statera a graviore pondere necessitate*

fitate dejicitur Hæc profecto sententia heretica est : non enim liberum arbitrium est indifferens ad instar stateræ : non enim est potentia passiva , sed activa ; neque post Adæ lapsum perit , & est titulus sine re ; sed vivit adhuc , agit , & dum trahitur , sive concupiscentia , sive sancta delectatione , habet indifferentiam potentia a nobis superiori Regula expositam .

Profecto in systemate in quo voluntas illi e duabus delectationibus , quæ actu altera gradibus superior est , tenetur obsequi , nulla alia concipitur adesse indifferentia potentia , præter eam quæ consistit in naturali flexibilitate liberi arbitrii ad bonum & ad malum , vel in mera potentia absoluta & abstracta ; & nullatenus relativa & expedita ad actum oppositum .

Præterea ideo , juxta Fratrem Berti liberum arbitrium dum trahitur , sive concupiscentia , sive sancta delectatione , habet indifferentiam potentia , quam superiori regula exposuit , quia scilicet non necessitatur ab objecto . Sed si ex una parte necessitas , cui humana voluntas subjacet sub motione delectationis relative victricis , non minus vera ac realis dici debeat necessitas , ut jam supra plusquam satis probatum est , quam illa quæ oritur ex objecto , atque si ex alia voluntas a prævia & indeliberata delectatione necessitatur , evanescit profecto illa indifferentia potentia , nec apud liberum arbitrium remanere ullatenus dici potest .

Quod autem in systemate Bertiniano voluntas necessitetur a prævia delectatione indeliberata , quidquid in contrarium garriat iste Theologus , jam alibi demonstratum est .

VII. Calumniatur etiam Jansenium Frater Berti , dum confidenter affirmat hunc Novatorem asserere omnem motum concupiscentia & & prava desideria , etiam necessaria , esse peccata . Ad Jansenium verum quod attinet , inquit , & ipse tenetur asserere cum Bajo , omnem motum concupiscentia & prava desideria , etiam necessaria esse peccata : quoniam in his invenitur libertas a coactione , quam arbitratur sufficere ad meritum vel demeritum . Hanc calumniam refellit ipsemet Jansenius , dum conceptis verbis asserit de indeliberatis concupiscentia motibus quod non sunt liberi . Quos , inquit , non esse liberos constat . Et de passionibus seu pravis desideriis indeliberatis loquens ; Hinc igitur fit , inquit , ut in primis passionibus seu id quod patimur , minime soleant nobis esse libera , quia minime in potestate , dum plerumque nolentibus fiunt . Et cap. 5.

Hoc interim , ait , admonitum Lectorem velim , nos cum voluntatem dicimus , non hoc isto nomine intelligere , quod illis motibus indeliberatis subjacet , quibus subito concupiscimus , irascimus , trepidamus , antequam ratio vigilet Tunc enim velle aut nolle dicimur , non cum illis motibus percellimur , sed cum illis assentimus , vel dissentimus .

Ex hætenus dictis colligi potest Fratrem Berti a doctrina in tertia Jansenii propositione damnata non recedere . Quod autem ipse Jansenio adscribat errores quos nusquam docuit , id ita insidiosè factum fuisse liquet , ut ab hoc Novatore , saltem aliquatenus , dissentire videatur . Sed si verbis aliquando inter se discrepent , re quidem plane concordant .

VIII. Antequam ad quartam Jansenii propositionem procedamus , notandum occurrit Fratrem Bellelli deseriri a socio suo Fratre Berti . Si quidem docuerat F. Bellelli libertatem a necessitate accidentali non requiri ad meritum & demeritum , sed requiri dumtaxat libertatem a necessitate essentiali ; nam post expositam ejusmodi Fratris Bellelli conciliandæ gratia cum libero arbitrio rationem , ita prosequitur F. Berti : Doctrinam , inquit , nuper traditam , quod Theologorum illorum pace dixerim , non re a Janseniano errore discrepare arbitramur . Ergo non immerito doctrinam Jansenii in Scriptis Fratris Bellelli reviviscere contendimus , cum ipsius Socius Fr. Berti eandem doctrinam a Janseniano errore non discrepare arbitretur .

ARTICULUS X.

F. Berti ab errore quartæ propositionis Jansenianæ non recedit.

Frater Berti eodem semper insistit pede , nec eum a se ipso unquam descendentem reperias . Dum enim quartæ Jansenii propositionis hæresim impugnare simulat , totum virulentæ illius propositionis venenum haurit .

I Fatetur quidem errorem non esse , sed e contra a Tridentino expresso definitum , liberum scilicet arbitrium gratia moventi ac excitanti posse dissentire . Heretica est , inquit , de hac quarta loquens propositione , si relutandi gratia agnoscere potestatem sit dogma fidei , non error Massaliensium . At demonstratum est Semipelagianos illam interiorem gratiam non admisisse : posse vero liberum arbitrium dissentire gratia excitanti ac moventi non error est , sed definitio fidei expressa can. 4. sess. 6.

4. *sess. 6. a Synodo Tridentina.*

Egregie quidem hæc dicta sunt; sed licet hæc omnia fateatur F. Berti, a Jansenio tamen non dissentit. Numquid & ipsemet Jansenius, ne adversari videatur definitioni Tridentinæ, confitetur liberum arbitrium gratiæ excitanti ac moventi posse dissentire? Sed in quo sensu? In eo nimirum sensu quod dissentire possit potentia absoluta, potentia abstracta, & nullatenus ad præsentis subjecti dispositiones relativa; aut si quid aliud desideretur, potentia quæ in actum exiret, nisi obfisteret fortior opposita cupiditas: nec has voces, *posse dissentire*, in alio sensu intelligere possunt Jansenius & F. Berti, quamdiu docebunt voluntatem humanam necessitari ad obtemperandum delectationi illi quæ gradibus alteram superat, & ad illi invincibiliter consentiendum.

Quamvis ergo F. Berti fateatur non errorem esse liberum arbitrium posse dissentire gratiæ excitanti ac moventi, sed definitionem fidei expressam can. 4. sess. 6. a Synodo Tridentina, non idcirco Catholice sentit, si principium Jansenianum admittens, non possit in Janseniano sub systemate verba Concilii aliter interpretari, ac ea Jansenius interpretatur, & uterque Concilii verbis eundem sensum tribuat.

Clarius tamen alibi mentem suam aperit, & se idem cum Jansenio sentire circa gratiæ irresistibilitatem satis manifestat. Tomo enim 3. lib. 14. cap. 11. pag. 195. aggrediens argumenta quæ pugnant adversus gratiam per se efficacem expedire, nullam aliam agnoscit necessitatem libertati noxiam, prætet eam quæ oritur ex objecto voluntatem necessitante: censet ergo necessitatem illam quæ profluit, juxta Jansenium & ipsius discipulos, ex delectatione gradibus superiori, & quam F. Berti admittit non esse libertati oppositam; ac proinde liberum arbitrium sub imperio gratiæ nullam habere veram indifferentiæ potestatem, ut agnoscat necesse est, quidquid ad illudendum Catholicis reclamet.

II. Subsequens itaque sibi objicit argumentum. *Requiritur ad essentiam libertatis potestas indifferens, quæ positis omnibus requisitis ad agendum agere vel non agere valeat: Data autem gratia ex intrinsicis suis efficaci non remanet hæc potestas indifferens, quoniam hæc gratia dat ipsum velle, ipsum agere, ipsum indeclinabiliter operari, atque determinatio actus tollit indifferentiam. Igitur gratia ab intrinseco efficax libertatem evertit.*

Huic objectioni respondent quidem cum Fratre Berti Theologi Orthodoxi, concedendo majorem propositionem, & negando minorem. Hic F. Berti Theologos Orthodoxos idem secum habet sentientes; sed ratio negatæ minoris propositionis longe diversa est. Ideo animi Orthodoxi negant per gratiam ex intrinseco efficacem auferri potestatem indifferentem, quia connexio gratiæ per se efficaci cum voluntatis consensu, seu necessitas consensus, quæ provenit ex gratia per se efficaci, est necessitas dumtaxat consequens, quæ sequitur ex ipsa libera voluntatis determinatione, seu ex usu & exercitio libertatis, cum, juxta illos, nulla sit gratia efficax, sive illa sit ab intrinseco efficax, sive non, quæ non supponat, ut alibi diximus, voluntatis consensum libere futurum: at vero necessitas quæ oritur ex delectatione prævia, indeliberata, & pro graduum superioritate invincibili, est antecedens, cum non profluat ex consensu voluntatis seipsam pro arbitrio determinantis, imo potius voluntatem ad unum invincibiliter & insuperabiliter determinat, quin ullatenus possit voluntas seipsam ab assensu cohibere: necesse enim est ut id sequatur quod eam magis delectat. Hanc igitur Orthodoxorum rationem quæ Janseniano systemati penitus adversantur, adoptare suamque facere non posset F. Berti, nisi plurium ineptiarum aut æquivocationum subsidio. Ut itaque objectioni propositæ satisfiat, aliam adhibet solutionem Janseniano systemati accommodatorem, & quæ sane cum eo perfecte conciliari potest. Docet enim necessitatem quam infert gratia per se efficax non oriri ex objecto; indeque concludit eam non tollere potestatem indifferentem, quasi nulla alia dari posset necessitas vera & proprie dicta, quæ tollat potestatem indifferentiæ, præter illam quæ oritur ex objecto. Certum est tamen quod, ut jam invictè demonstratum est, illa necessitas quæ in systemate Janseniano oritur ex delectatione indeliberata & pro graduum superioritate invincibili, sit vera & proprie dicta necessitas, ac proinde quod tollat voluntatis indifferentiam, cum ad unum necessario & invincibiliter determinet.

III. Audiamus nunc eum argumento proposito respondentem.

A primum argumentum, inquit, admitto traditam liberi arbitrii definitionem; & nego quod sub gratia efficaci non remaneat potestas ad oppositum, quando operatur in nobis velle & facit ut faciamus; Huic solutioni libenter sub-

subscribunt Thomistæ. Sed ultra progrediamur. Sic autem pergit. *Id enim prestat per supernam illuminationem & inspirationem sanctæ dilectionis, ac non talem quæ nobis verum sub omni ratione veri, & bonum sub omni ratione boni proponat, rapietque in se mentem & animum illa necessitate qua in verum bonumque in communi protendimus.*

Difficile quidem captu est, & hoc Bertinianæ intelligentiæ reservatum videtur, ut capiat quomodo sub necessitate, quam inducit delectatio gradibus superior, remaneat potestas ad oppositum. Nam hic solummodo excludit necessitatem illam quæ provenit ex objecto, qualis ea esset quæ procederet ex Deo clare viso & intuitive cognito, aut quæ oriretur ex innata illa propensione, qua in verum bonumque in communi mens & voluntas necessario rapiuntur. De alia autem necessitate quam infert inspiratio sanctæ dilectionis, id est in sensu Bertiniano, delectatio relative victrix, altum habet silentium; unde satis aperte innuit eam non nocere libertati, & cum ea subsistere posse indifferentiæ potestatem. Sed aperiat F. Berti quomodo in systemate, in quo fieri nunquam potest ut voluntas velit dissentire motioni delectationis superioris, possit tamen eadem voluntas esse indifferens, & quo tandem pacto potestas ad oppositum cum necessaria ad unum determinatione stare possit, ipse explicet.

IV. At, inquiet aliquis ex scriptis F. Berti habetur, quod admittat in homine gratia efficaci & victrici instructo potestatem indifferentiæ, qua voluntas vere possit illi gratiæ dissentire. Hoc quidem F. Berti; sed fictam & illusoriam indifferentiæ potestatem in ejus systemate quis non agnoscat? Per potestatem illam quis nesciat eum intelligere cum Jansenio voluntatis ad bonum & malum flexibilitatem, in qua Janseniani totam reponunt libertatis indifferentiam? Aut eam constituunt in potentia illa absoluta, quam voluntati inesse volunt, actum eliciendi oppositum ei ad quem necessario determinatur, & quem revera eliceret, si delectationis superioris vires infringenterentur. In eo sensu Jansenius, ut supra diximus, agnoscit eandem voluntatis indifferentiam, imo asserit eum Thomistis, voluntatem posse gratiæ efficaci & victrici dissentire in sensu diviso, quamvis illud non possit in sensu composito; sed abusive prorsus & illusorie illud contendit, ut supra demonstravimus.

Ut igitur excludatur erroneus quartæ propositionis sensus satis non est confiteri, quod cum gratia efficaci stet potestas indifferentiæ & potestas dissentendi, sed præterea requiritur quod indifferentia illa & potestas sub motione gratiæ efficaci sit activa, vera & proprie dicta, ita ut voluntas illi possit pro arbitrio resistere vel obtemperare; quod sane a systemate Janseniano, perinde ac a Bertiniano, plane alienum est: nam in illorum systemate delectatio relative victrix inducit agendi necessitatem; & licet illa necessitas objecto non oriatur, non minus est vera ac proprie dicta necessitas, cum voluntas delectationi quæ prævalet necessario obsequatur, quin possit ullatenus a tali obsequio abstinere.

V. Nec juvat Fratrem Berti quod admittat indifferentiam judicii, nam eo redeunt omnes ejus responsiones. *Possumus, inquit, non assentire, (auxilio efficaci) cum talis excitatio non sit luminis gloriæ, & charitatis consummata, sed illuminationis & dilectionis, quæ consistit cum indifferentia judicii.* Verum quidem est quod Thomistæ ex indifferentia judicii libertatem arbitrii consequi communiter asserant; verumtamen iudicium illud voluntatis imperio subesse volunt, ideoque objectum ab intellectu proponi, non ut necessario prosequendum vel fugiendum, sed ut eligibile pro arbitrio voluntatis. Videri potest Sylvius in 1. p. q. 83. art. 3. & 4. & præsertim concl. 2. Quod in systemate Bertiniano dici non potest, cum contendat F. Berti cum Jansenio, voluntatem semper & necessario obsequi delectationi prædominanti. Perperam ergo in systemate duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, quod systema a F. Berti admittitur, perperam, inquam, constitueretur libertas in indifferentia judicii.

Præterea juxta F. Berti, possumus non assentiri cuilibet excitationi gratiæ, modo illa excitatio non sit luminis gloriæ & charitatis consummata: sed si illa excitatio talis sit ut invincibiliter, insuperabiliter, indeclinabiliter ac necessario suum semper obtineat effectum, quin possit voluntas ab illo effectu ponendo ullatenus abstinere, sicut colligitur ex systemate Bertiniano, profecto illa potentia dissentendi, quam admittit F. Berti fictitia ac chimerica est: ergo dum confitetur divinam gratiam esse talem, cui possit humana voluntas resistere vel obtemperare, illud dumtaxat confitetur in sensu Jansenii: ergo anathema pronuntiatum in quartam propositionem effugere non potest.

ARTICULUS XI.

F. Berti ab errore quinta propositionis Jansenii non recedit.

IN primis quatuor propositionibus Jansenium a recto fidei tramite declinantem secutus est F. Berti, eundem sane in quinta propositione a fide Catholica deficientem non deserit. Fatetur quidem Deum velle voluntate antecedenti ut omnes homines, nemine prorsus excepto, salvi fiant, Christumque, non pro prædestinatis tantum, sed pro omnibus omnino hominibus mortuum esse dicit. Hæc quidem Catholica sunt, sed Catholice dicta non sunt, ut verbis Augustini utar Julianum increpantis, *quia non intentione Catholici peccatoris dicta sunt.*

I. Deus igitur vult, juxta Fratrem Berti, salutem omnium, & Christus pro omnibus sanguinem fudisse asseritur; sed in sensu plane Janseniano illud asserit F. Berti; unde sequitur quod hæresim quintæ propositionis in sensu Jansenii damnatæ non rejiciat. Id ut demonstraretur, in memoriam necesse est revocare ea omnia, quæ in priori hujus operis parte diximus circa quintam propositionem.

Diximus autem quod ad ejurandam hæresim in quinta propositione contentam satis non sit confiteri Deum antecedenti voluntate velle omnes homines salvos fieri, in eo sensu quod virtute illius voluntatis antecedentis Deus reprobis præparaverit exteernam dumtaxat quædam media generalia toti humano generi proposita; v. g. prædicationem Evangelii, Sacramentorum institutionem &c. Sed quod insuper requiratur ut admittantur interiores gratiæ ad salutem vere sufficientes, nonnullis saltem reprobis concessæ. Porro F. Berti, dum exponendum suscepit quid sit illa Dei voluntas antecedens erga hominum salutem, & quousque protendatur, eam restringit ad illa media generalia, quæ in priori hujus operis parte paulo fusiùs exposuimus. *Attendendus est, inquit ordo a Deo impositus, in quo omnes homines, tam justi quam impii, donec vivunt, in via, qua ad salutem pervenire possunt, collocantur: omnes jus habent accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam quam hæc efficiunt: omnibus prædicatum est Evangelium, exhibita misericordia, præparata divinorum beneficiorum munera: pro omnibus Christus abunde cumulateque satisfecit & pretium redemptionis exhibuit . . . Hujus ordinis*

impositio est objectum voluntatis antecedentis . . . Deinde attendendum est hujus impositi ordinis complementum & executio, qua hominum plurimi perducuntur ad salutis terminum, accipiunt donum perseverantiæ, percipiuntque reapse fructum Passionis Christi . . . atque secundum hanc postremam rationem, non pro universis, sed pro multis suum fudisse sanguinem & rogasse Christum Catechismus ipse declarat. Igitur voluntatem antecedentem illam dicimus quæ spectat ad ordinis impositionem; & consequentem eam quæ executionem respicit hujus ordinis.

II. Huic forsitan hærebit Lector perplexus, num his novis atque inusitatis verborum involucris significet F. Berti Deum virtute hujus voluntatis antecedentis providisse omnibus & singulis hominibus media quædam, quibus pervenire potuissent ad æternam salutem; an autem Theologus iste cum Jansenius admiserit dumtaxat media illa exteriora omnibus universim hominibus communia, quibus, ut jam pluries diximus, salus æterna absque internis gratiis, iisque vere sufficientibus, non redditur reprobis possibilis. Verum mens ejus non videbitur ambigua ei qui totam ipsius doctrinæ seriem attente perpendet. Quod autem censeat salutem æternam virtute hujus voluntatis antecedentis non reddi reprobis possibilem, sic demonstrari potest.

Virtute voluntatis antecedentis salus æterna reprobis non redditur possibilis, si hæc antecedens voluntas nulla media necessario complectatur, quibus possibilis reddatur reprobis æterna salus: atque, juxta Fratrem Berti, voluntas Dei antecedens erga reproborum salutem nulla media necessario complectitur, quibus salus æterna illis reddatur possibilis; nam juxta Theologum nostrum Deus voluntate antecedenti vult salvari omnes omnino homines, nemine prorsus excepto, ac consequenter parvulos in utero matrum vita functos; atqui idem Theologus docet Deum parvulis in utero matrum vita functis non providisse media quibus illis æterna salus reddatur possibilis, & tamen contendit quod Deus voluntate antecedenti velit illorum salutem; ergo juxta illum, voluntas Dei antecedens erga salutem hominum nulla necessario complectitur media, quibus æterna salus reddatur possibilis: ergo ex eo quod F. Berti asserat Deum voluntate antecedenti velle omnes homines, nemine excepto, salvari, non sequitur quod Deus illis providerit media ad salutem sufficientia; ergo hoc asserendo non ejurat hæresim

sim in quinta propositione damnatam.

Ad perficiendam itaque hanc demonstrationem hoc unum nobis probandum superest, nempe quod, juxta Fratrem Berti, Deus parvulis in utero matris vita functis non provideat media, quibus æterna salus redderetur illis possibilis. Hoc autem expresse docet. Afferit quidem cum omnibus Theologis, nullam his puerilis internam gratiam conferri; contendit quoque pro iis paratam esse & institutam medicinam peccati: quod autem Deus talem medicinam ipsis applicari velit, hoc diserte negat. *Puerilis, inquit, vita functis in utero matrum denegari adiutorium sufficiens inde evincitur, quod cum nondum sint capaces perceptionis & voluntatis, nulla gratia locum habet, nisi exterior, hoc est, ministratio Baptismatis: atqui hujusmodi pueris baptisma non ministratur; ergo nulla his gratia actualis confertur.*

Huic suæ assertioni ait responderi communiter a Theologis, quod etsi puerulis illis nulla conferatur interior gratia, hæc tamen fuit illis præparata, quatenus Deus illis provideat media ad salutem assequendam necessaria, quorum applicationem impediunt causæ secundæ. *Tam plano argumento, ait uno contextu, responderi solet, Deum velle iis infantibus applicari Sacramentum regenerationis, non quidem voluntate consequente, sed antecedente, qua profecto vult illorum salutem, cur autem non applicetur re ipsa, non voluntas Dei est, sed vel culpa parentum, vel series causarum secundarum immaturam mortem inferentium.* Ita quidem loquuntur Theologi Orthodoxi, qui volunt Christum revera mortuum esse pro salute puerulorum in matrum utero vita functorum, adduntque non teneri Deum generalem Providorem ad perturbandum ordinem causarum secundarum, sed hanc Theologorum expositionem rejicit F. Berti. *At nihil movet me, inquit, ista responsio. Primo quia ad voluntatem antecedentem spectat Sacramenti Institutio & remedii applicatio; ideoque conceuendum est tantummodo pro iis parvulis medicinam peccati paratam & institutam; quod extra omnem controversiam positum est.*

Profecto hic manifeste docet F. Berti Deum instituisse quidem pro parvulis in utero materno decedentibus, sicut pro cæteris omnibus, Sacramentum Baptismi, non tamen voluisse illis istud applicari; ac proinde illis non reddidisse salutem possibilem. Ergo ex eo quod asserat iste Theologus Deum velle voluntate

antecedenti omnes homines, nemine excepto, salvos fieri, non potest inferri quod aliis quam prædestinatis salutem possibilem reddiderit.

III. Ex dictis patet magnum intercedere discrimen inter Fratris Berti & Theologorum Orthodoxorum doctrinam. Theologi enim Orthodoxi, qui docent Christum pro salute omnium omnino hominum, etiam parvulorum in materno utero defunctorum, esse mortuum, asserunt consequenter Deum omnibus illis contulisse, obtulisse, vel saltem præparasse media, quibus salus æterna reddita fuerat illis possibilis. Vasquez vero, qui censuit iis infantibus non fuisse præparata media, quibus illis possibilis redderetur æterna salus, opinatur quoque pro illis mortuum non esse Christum. Sed F. Berti contendit simul, & Christum pro illorum salute mortuum esse, & Deum nolle ut ipsis applicentur media, quibus salus æterna ipsis reddatur possibilis. Nonne hæc duo contradictoria sunt?

IV. Ex his quis non inferat Fratrem Berti ideo fateri Deum voluntate antecedenti velle omnes homines salvos fieri, etiam infantes qui in utero materno moriuntur, atque pro salute eorum omnium mortuum fuisse Christum, ut quintam Jansenii propositionem, quam sincere non damnat, damnare videatur?

Patet præterea, quod, etsi F. Berti a Jansenio verbis aliquatenus recedat, ab illo tamen quantum ad substantiam doctrinæ nullatenus discrepet. Docet quidem Jansenius, quod Deus, etsi voluerit antecederet ad Adam peccatum omnes salvare homines præsupposito tamen primævi parentis peccato non amplius velit, voluntate etiam antecedenti, salvare ullos reprobos, utpote quibus nullam gratiam sufficientem confert, qua salutem æternam possint adipisci. F. autem Berti, quamvis cum Jansenio nullam in reprobis agnoscat vere sufficientem gratiam asserit tamen quod Deus, etiam præsupposito primi hominis peccato, velit eos salvare, quia per mortem suam ad delenda omnia peccata abunde sufficientem Christus pro eis satisfecit, pro eis Sacramenta instituit, eis prædicari jussit Evangelium &c.

Hanc pretii sufficientiam admittit cum F. Berti Jansenius; sed iste paulo sincerior, ut jam dictum est supra, vult non ideo dici posse quod Christus pro salute reprobos mortuus sit. F. Berti e contra vult illud posse dici. Discrimen ergo illud non in re,

sed in verbis dumtaxat reperitur.

V. Nec est quod quis pro Fratre Berti reponat plures Theologos docere de voluntate antecedenti, quod respiciat remedia communia omnibus hominibus proposita, Passionem Christi institutionem Sacramentorum prædicationem Evangelii &c. Nam Theologum nostrum non arguimus eo quod asseruerit hæc remedia omnibus proposita pertinere ad voluntatem Dei antecedentem, sed eo quod nullum alium effectum agnoscat hujus voluntatis quo homines non prædestinati possint operari salutem, præsertim dum agitur de exponenda atque refellenda quinta Jansenii propositione. *Mortuus est itaque Salvator noster*, inquit eo in loco ubi refellendam suscipit quintam propositionem Jansenii, *pro omnibus voluntate antecedenti, cujus effectus est institutio cujusdam ordinis complectentis causam & remedia, quibus possent peccata quæque remitti . . .* Et quibusdam interjectis; *ad generalem illam*, ait, *voluntatem, secundum quam Christus pro omnibus est crucifixus, sat est quod passio præcesserit, ut causa quædam universalis; siue instituerit remedia, quibus, si applicentur, deleri potest quaecumque peccatum.* Ea autem remedia virtute voluntatis antecedentis non applicari contendit, ac proinde etsi asserat F. Berti Deum velle voluntate antecedenti omnes homines, nemine ipso excepto, salvari, non ideo vult iis omnibus conferri, offerri, aut saltem præparari gratias interiores ad salutem vere sufficientes.

Et quidem F. Berti in suo systemate duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, nullas admittere potest interiores gratias, quibus salus æterna reprobis reddatur possibilis; nam illæ gratiæ, vel sunt cupiditate superiores, vel non: si cupiditate superiores sunt, pertinent ad prædestinatos, cum suum habeant invincibiliter effectum: si non superiores, cupiditatem vincere non possunt, nec proinde salutem reddere possibilem.

Itaque dum in loco supra laudato F. Berti ait, *quod omnes homines tam justii quam impii, donec vivunt, in via, qua ad salutem pervenire possunt collocantur*, nihil aliud intendit quam omnes homines, donec vivunt, posse gratiam recipere; sed eam non recipiunt illi qui ad salutem non perveniunt, nec eam sibi advocare possunt. Constituuntur in via qua ad salutem pervenire possunt: sed quid ipsis prodest, si hanc salutis viam ingredi non possint, nec in ea ambulare?

Addit quod omnes jus habent accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam quam hæc efficiunt: sed quid juvat illud prætensum jus, si illo non possunt uti absque gratia, qua carent?

Omnibus, inquit, prædicatum est Evangelium; sed prædicatio Evangelii, si non adsit interior gratia, eaque, juxta Fratrem Berti, gradibus superior, salutem non reddit possibilem.

Omnibus, ait, est exhibita misericordia: sed si hæc misericordia auxiliorum exteriorum exhibitionem non excedat, certe per eam salus æterna non redditur possibilis.

Omnibus quoque sunt præparata divinorum beneficiorum munera, pergit F. Berti, & hic latet æquivocatio, quæ paucis enucleanda est, si per hanc præparationem divinorum beneficiorum significare vellet, quod iis quibus non sunt collatæ, vel oblata auxilia gratiæ, præparata tamen fuere ex parte Dei, ita ut eorum exhibitio impedita sit a causis secundis libere agentibus, sane Orthodoxe sentiret Theologus noster: verum hanc expositionem loco supra citato ipsemet rejicit. Nihil aliud ergo his præparatis divinorum beneficiorum muneribus intelligere potuit, quam illa auxilia generalia pro omnibus universim instituta, & omnibus proposita, absque tamen ullis internis gratiis ad salutem vere sufficientibus.

Denique asserit Deum voluntate antecedenti velle salutem omnium omnino hominum, in eo sensu quod omnibus Christus abunde cumulateque satisfecit, & pretium redemptionis exhibuit. Sed hanc esse Jansenii & Jansenistarum expositionem vidimus in priori hujus operis parte.

Itaque F. Berti hoc exquisito atque fucato verborum apparatu nihil aliud significat quam Christum pro omnibus mortuum esse, 1. quantum ad sufficientiam pretii. 2. quantum ad communitatem causæ, scilicet quantum ad causam generis humani susceptam, assumptamque naturam humanam omnibus communem, & alia generalia salutis media toti humano generi proposita atque concessa. Sed hanc antecedentem voluntatem nullas complecti contendit interiores gratias ad salutem vere sufficientes, ac proinde nullas gratias ad salutem vere sufficientes fuisse ulli singulari reprobo præparatas.

VI. Mentem suam clarius adhuc manifestat dum alio in loco probare aggreditur hanc voluntatem salvandi omnes esse in Deo veram, propriam atque sinceram. *Voluntas antecedens,*
in-

inquit, dicitur comparative ad institutionem mediorum quibus omnes salvari possunt: hoc autem est aliquod vere bonum, quod est objectum voluntatis sincere & propriae: ergo est in Deo sincera & propria voluntas illa antecedens salvandi omnes. Notandum quod hic F. Berti admittat; non collationem mediorum, quibus reprobi salvari potuissent, sed dumtaxat eorundem mediorum institutionem.

Porro in cujus mentem venire potest, si sola excipiat Bertiniana mens, satis esse, ut Deus dicatur velle salutem omnium, quod media instituerit, quibus etiam reprobi salvari possint, si ipsis reprobis ea nunquam auxilia conferantur? Præterea per hanc institutionem mediorum non intelligit Theologus noster, ut patet ex supradictis, auxilia ad salutem vere sufficientia alicui ex reprobis concessa, sed solummodo illa auxilia generalia quæ toti humano generi universim proponuntur.

Deinde ita prosequitur. Vere Deus omnes ad agnitionem veritatis invitatur: omnibus, si velint, Ecclesiæ sacramenta dispensat: pro omnibus redemptionem dedit Unigenitum suum. Hæc quoque auxiliorum generalium toti humano generi universæ concessorum limites non excedunt: non excedunt quoque ea quæ deinde ait de voluntate Dei antecedente, quod impletur in aliquo ordine, & semper effectum proprium & immediatum consequitur, primum scilicet, qui est ordinare Creaturam in suum finem, eamque in via constituere salutis. Addit deinde; Jansenius vero, ait, voluntatem hanc generalem a statu naturæ lapsæ prorsus ablegat. Jansenius certe voluntatem hanc generalem a statu naturæ lapsæ nunquam ablegavit: nunquam negavit, nec negare potuit Evangelii prædicationem, Sacramentorum institutionem, aliaque generalia salutis media fuisse toti humano generi universæ concessa. Tribuit ergo F. Berti errorem Jansenio, quem rejicit Novator iste, ut impune tueri possit, & a censura immunem reddere, si posset, hæresim in quinta propositione damnatam.

VII. Verum F. Berti, dum adversariorum objectiones diluere tentat, non aliam tradit voluntatis antecedentis notionem, quam quæ supra tradita est, & quam more suo restringit ad externa illa & generalia auxilia universæ proposita. In responsione enim ad object. 2. exponens hunc Apostoli textum, Deus

omnes homines vult salvos fieri, sic eam voluntatem interpretatur. Postrema expositio est, inquit, Deum contulisse humano generi in universum auxilia quamplurima externa, quibus suam pro omnium salute curam ac sollicitudinem significavit, nimirum legem omnium menti inscriptam, exemplum ac redemptionem Christi, prædicationem Apostolorum, orationes Ecclesiæ, sanctorum virorum merita ac labores: Mitto tres alias quas profert Theologus ille expositiones, quia pertinent ad voluntatem, non antecedentem, sed consequentem.

Et in responsione ad object. 4. Respicit (Deus) voluntate antecedente, inquit, rationalem Creaturam universim, eamque visceribus misericordiæ & charitatis complectitur: consequenti vero hæc vel illa individua &c.

Et in responsione ad 5. object. ait etiam, Deum singulis hominibus quantumvis scelestissimis communia saltem media præbere.

Hanc voluntatis antecedentis expositionem tradidit F. Berti tomo primo, libri quinti cap. 1 ubi hanc questionem agit; scilicet, An divinum beneplacitum erga singulorum hominum salutem versetur. In tertio autem tomo dum exponendas atque refellendas aggreditur quinque Jansenii propositiones, eandem iisdemque fere terminis tradit illius voluntatis antecedentis expositionem. Nam post laudata quædam divi Thomæ testimonia: Ex qua præclara D. Thomæ doctrina, inquit, tria consecutaria inferuntur; Primum est, quod ad generalem illam voluntatem, secundum quam Christus pro omnibus est crucifixus, sat est quod Christi passio præcesserit, ut causa quædam universalis, siue instituerit remedia, quibus, si applicentur, deleri potest quaecumque peccatum: non est autem necesse, ut applicentur reapse, ideoque ex morte Christi pro omnibus non consequitur aut gratiam, aut fidem, aut charitatem, a singulis hominibus actu participari.

Si ex morte Christi pro omnibus non consequitur gratiam a singulis hominibus actu participari, ergo ex ea non consequitur reprobis collatas fuisse gratias ad salutem sufficientes, quas tamen admittere necesse est, ut dici possit Christum pro salute nonnullorum saltem reproborum esse mortuum, ac consequenter ut ejuretur quinta Jansenii propositio.

IX. Alterum (consecutarium) pergit Fr. Berti, est quod ut aliquis dicatur redemptus debet esse in eo statu in quo aut possit conjungi cum Christo, ut sunt infideles & increduli;

duli; aut conjungatur reapse, ut sunt fideles & recti. Legi debet forsan iusti.

Hæc secunda Fratris Berti observatio ad præsentem non pertinet quæstionem, & ab eo dumtaxat in medium adducitur, ut dæmones & damnatos a redemptione Christi excludat.

X. *Tertium quod consequitur est, pergit idem Theologus, voluntate sequente, cujus effectus est applicatio fructum passionis Christi, non omnes fuisse redemptos equaliter, quia non omnibus indiscriminatim eodem modo passio Christi applicatur, sed aliquibus gratia sufficiens, aliquibus gratia efficax, aliquibus etiam donum finalis perseverantiae.*

Hic aperte significat F. Berti gratiæ sufficientis largitionem pertinere, non ad voluntatem antecedentem, sed ad voluntatem consequentem; unde sic argumentari licet. Largitio gratiæ sufficientis, juxta Fratrem Berti, non pertinet ad voluntatem antecedentem, ergo ex voluntate antecedenti, quam in Deo admittit, salvandi omnes homines, nullatenus inferri potest quod Deus ulli reprobo contulerit gratias ad salutem sufficientes; ergo Fr. Berti admittendo hanc antecedentem voluntatem salvandi omnes homines non ejurat hæresim in quinta propositione damnatam, nec profitetur dogma ab Innocentio X. in censura quintæ propositionis Jansenianæ definitum.

XI Sed esto, objiciet fortasse aliquis, quod F. Berti locis supra laudatis non ejuret hæresim quintæ propositionis: esto quod non profiteatur dogma a Summo Pontifice in censura quintæ propositionis definitum, inde tamen colligere non licet quod amplexus sit ipsam hæresim damnatam.

Respondetur, ex iis locis præcise nos illum non arguere quasi ibi expresse propugnaverit hæresim quintæ propositionis, sed eum esse reprehensione dignum contendimus, imo de hæresi damnata valde suspectum, eo quod silentio prætereatur, & quintæ propositionis legitimum, qui damnatus est, sensum, & dogma, quod vi censuræ propositionis hujusmodi definitum fuit a Summo Pontifice, in iis præsertim circumstantiis, in quibus exponere aggreditur propositiones Jansenii a Summo Pontifice damnatas; tunc enim *error cui non resistitur approbatur, & veritas cum non defensatur, opprimitur.* Et id in præsentī materia ita fit verum, ut hæresis, sicuti jam pluries dictum fuit, & nunquam satis repeti potest, ut, inquam, hæresis, quæ in quinta propositione damnata est, fluxu necessario fluat

ex principio duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium, cui principio Fr. Berti adhæret mordicus.

XII. Cum tamen F. Berti alibi hanc eandem moveat quæstionem, dum de gratiæ sufficientis distributione agit, videndum an ibi clare doceat reprobis, saltem nonnullis, dari gratias ad salutem sufficientes.

Agens igitur de gratiæ distributione dissertationem suam septem perficit assertionibus, quarum nulla admittit, in aliquibus saltem reprobis, gratias ad salutem vere sufficientes: quod ut ostendamus singulas hic subjiciemus Theologi illius assertiones.

Prop. I. *Deus pro omnibus ac singulis remedia salutis instituit, paravitque, exhibuit, & quantum est ex se nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem.*

Hic affirmare prima fronte videtur F. Berti, non solum aliquibus reprobis, sed omnibus omnino hominibus dari gratias ad salutem vere sufficientes. Verum aliter res se debet. Nam hanc suam assertionem accipit in eo dumtaxat sensu, in quo docuit Christum pro omnibus omnino hominibus esse mortuum, & Deum velle omnes homines salvos fieri, voluntate scilicet antecedenti, quæ nullas exhibet, juxta illum, gratias sufficientes, sed auxilia dumtaxat exteriora & generalia toti humano generi universim concessa. Sic enim hanc primam probat assertionem. *Quoniam Deus, inquit, vult omnes homines salvos fieri, & pro omnium salute tradidit Unigenitum filium suum. Igitur, quantum in se est, Deus optimus ac beneficentissimus omnes complectitur, omnibus misereatur, omnibus opitulatur.* Si ex eo quod Deus omnes homines salvos fieri velit, voluntate scilicet antecedente in sensu Fratris Berti intellecta, id est, voluntate quæ complectitur media dumtaxat exteriora, non autem gratias internas easque ad salutem sufficientes, si, inquam, ex ea voluntate salvandi omnes sequatur Deum pro omnibus ac singulis remedia salutis instituisse, paravisse, exhibuisse &c. profecto hæc remedia salutis extra limites auxiliorum exteriorum toti humano generi communium non egredientur. Igitur F. Berti per hæc salutis remedia, quæ pro omnibus & singulis assertit esse instituta, parata, exhibita, nihil aliud intelligit quam remedia illa communia omnibus generatim hominibus, seu toti generi humano proposita atque concessa, nullatenus autem

tem gratias internas, easque ad salutem vere sufficientes.

Prop. 2. Fratris Berti. *Non est de fide quod auxilium gratiae omnibus misericorditer exhibitum ac preparatum omnes reapse recipiant.*

Verissima est hæc assertio; nam quod non omnes reapse recipiant auxilium gratiae certissimum est, saltem de infantibus absque baptismo ante usum rationis morientibus. Quod autem auxilium illud gratiae recipiant omnes adulti, ut pervenire possint ad fidem, non est definitum, imo contrarium docent satis communiter Theologi de iis, quos vocant negative Infideles. Quidquid autem sit de his Theologicis quaestionibus, evidentissimum est, quod ex secunda Fratris Berti propositione non possit inferri nonnullis saltem reprobis dari auxilia ad salutem sufficientia.

Propositio 3. *Non est necessaria ad imputationem peccati praesens & actualis divina gratia inspiratio.*

Nec ex ista propositione sequitur etiam reprobis, saltem nonnullis, concedi gratias ad salutem vere sufficientes. Quis e contra non videat Fratrem Berti hanc assertionem aliis verbis ideo intexere, ut aures Christianae Bertiniano systemati non assuefactae illius doctrinam de gratiae sufficientis denegatione minus ægre ferant, & benignius suscipiant? Et non solum contendit actualem gratiam ad imputationem peccati non requiri, sed addit hominem etsi necessitetur ad peccandum in genere, atque ideo peccatum vitare non possit, libere tamen agere & peccare, modo non necessitetur ad illud peccatum in speciali, sed possit inter duo peccata unum eligere præ alio. *Sufficit, inquit, ad merendum demerendum libertas indifferentia quoddam exercitium, non requiritur quoddam specificationem, siue satis est, si adsit libera potestas agendi vel non agendi quod opere ipso exercetur. At hæc libera potestas reperitur in iis etiam qui sufficienti gratia sunt destituti. . . . Igitur demereri possunt & revera peccant. Minorem propositionem sequentibus momentis demonstro. Sit primum. Liberum habemus arbitrium ad malum sine gratia, non enim ad hoc vel ad illud privatum, noxium, ac prohibitum opus voluntas est naturaliter determinata &c.*

Prop. 4. *Cuilibet fideli, nisi libere ponat obicem adest gratia orationis, qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata: hæc tamen gratia destitutus est Infidelis.*

Hac assertione videtur F. Berti confiteri gratias sufficientes cuilibet fidei, ac consequenter pluribus reprobis concedi; sed si ejus doctrinam penitus perpendamus, evidenter patebit eum revera non admittere gratias sufficientes cuilibet fideli concessas.

Advertenda est enim hæc clausula, *nisi libere ponat obicem*; nam hic obex vel est in potestate voluntatis, ita ut possit illum ponere vel non ponere: vel non est in potestate voluntatis. Si obex ille sit in potestate voluntatis, si voluntas hominis illius fidelis possit illum ad libitum ponere & non ponere, profecto F. Berti asserendo quod cuilibet fidei adsit gratia orationis, nisi libere obicem ponat, admitteret in quolibet fideli gratias ad salutem vere sufficientes. Sed hæc non dicit Theologus noster; imo principiis ejus directe adversantur; nam obex ille quem homo ponit recipiendae gratiae orationis est peccatum: sic ergo intelligi debet hæc clausula, *nisi homo peccando illa gratia orationis sese reddat indignum*. Porro cum in systemate Bertiniano absque gratia a peccato non possimus abstinere, sensus illius assertionis est, nec alius esse potest, nisi quod cuilibet fideli, si gratiam habeat qua vitet peccatum, non desit gratia orationis. *Non possumus, inquit, aut peccatum vitare, aut tentationem aliquam sine gratia vincere undequeque, id est, equo moderamine, ita ut motus sensuum compescantur, & frænctur appetitus rebellis*. Si sine gratiae adjutorio non possumus vitare peccatum, nec quoque absque illo possumus gratiae orationis obicem non ponere. Igitur F. Berti asserendo quod cuilibet fideli adsit gratia orationis, nisi libere ponat obicem, nihil aliud dicit, nisi quod cuilibet fideli adsit gratia orationis, si præcesserit gratia qua abstinuerit a peccato. Cum autem hæc gratia qua abstinetur a peccato non magis sit in potestate voluntatis, quam gratia orationis, ex ista Bertiniana assertione nihil aliud sequitur, nisi quod gratia orationis, quam cuilibet fideli liberaliter tribuere videtur, illi dumtaxat adsit, cui antecedenter concessa est gratia vitandi peccatum. Nonne fallax & illusoria est omnino ejusmodi assertio?

Prop. 5. *Nutius absque gratia per se efficaci habet potentiam orandi conjunctam cum actu.*

Certum est quidem, in sententia illorum qui censent gratiam esse per se efficacem, neminem habere potentiam conjunctam cum actu sine gratia per se efficaci: sed ut F. Ber-

ti mentem suam aperiret circa gratias ad salutem sufficientes nonnullis saltem reprobis concessas, de iis aliquid subjicere debuisset. Illius ergo iis in circumstantiis silentium grandem de fide ipsius nobis injicit suspicionem.

Verum quod absque gratia efficaci homo brandi non habeat potentiam, etiam ab actu se junctam, aperte innuit, dum paulo post ait, quod *sine adjutorio quo sive gratia per se efficaci, non possumus presumptionem vitare: & carnem reprimere concupiscentem adversus spiritum*. Et deinde contendit quod absque gratia efficaci orare non possumus potentia ab omni impedimento expedita. Si præterea, inquit, *orare possumus absque gratia efficaci; potentia ab omni impedimento expedita, non absurdum erit asserere, quod unum distinguit ab alio oratio sua*.

Prop. 6. *Est probabilior sententia, auxilia, quæ omnibus divina munificentia paravit, quibusdam aliquando deesse ob impedimenta quæ obijcit humanum demeritum*.

Ibi asserit F. Berti quibusdam deesse auxilia divinæ gratiæ; ex hac igitur assertione concludi non potest nonnullis saltem reprobis dari gratias ad salutem vere sufficientes. Sola superest expedienda assertio septima, ut videamus utrum tandem admittat in nonnullis saltem reprobis gratias ad salutem vere sufficientes.

Prop. 7. *Quisquis non adjuvatur a Deo per gratiæ subministrationem, queri debet de prava sua voluntate, non de Deo ipso beneficentissimo gratiarum suarum largitore*.

Hic quidem docet F. Berti quod si Deus deneget gratiam suam, de illo perperam & injuste quereretur homo. An autem aliquibus saltem reprobis concedatur gratia, qua illis salus reddatur possibilis, a sententia sua dicenda artificiose abstinere, ne forte sibi ipsi aperte contradicat.

XIII. Nec magis Orthodoxe sentit, dum objectiones refert ac refutare conatur. Varia quidem sibi ipsi obijcit sacræ scripturæ testimonia, quibus dicitur Deus omnes hortari ut ad eum convertantur: stare ad ostium & pulsare: nolle aliquos perire: pro omnibus filium suum tradidisse: illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum: neminem se abscondere a calore ejus. Præterea: *Quid est, inquit Dominus Isaïæ quinto, quod debui ultra facere vineæ meæ? Et ipsemet*

Christus Matt. 23. *Quoties volui congregare Filios tuos*. His autem omnibus testimoniis ita respondet. *Generalis responsio est principio, inquit, Deum, quantum in se est, gratiam singulis paravisse, illam exhibere universis, conferre etiam volentibus, & petentibus, & reluctationem, tenebras, cæcitatem pendere ab humanæ voluntatis arbitrio*.

Verum hæ gratiæ singulis præparatæ & exhibitæ nihil aliud sunt, juxta illum, ut jam demonstratum est, præter gratias illas exteriores toti generi humano communes: addit tamen Deum gratiam suam conferre volentibus & petentibus; sed si eam nec velle, nec petere possint reprobi absque subsidio interioris gratiæ, quam non habent, nec sibi advocare possunt, profecto salus non redditur illis possibilis. Asserit denique F. Berti reluctationem, tenebras, cæcitatem pendere ab humanæ voluntatis arbitrio. Sed in quo sensu? Confitetur ne hominem gratia victrici destitutum posse non reluctari, aut tenebras & cæcitatem a se depellere. Nequaquam. Fatetur quidem hæc hominem posse, sed in eo dumtaxat sensu; *Quoniam Deus potest, inquit, illum gratia prævenire*. Sed si Deus, qui potest gratia sua hominem prævenire, illum non præveniat, salus æterna ei non redditur possibilis. Ergo his verbis non asserit F. Berti salutem æternam reprobis reddi possibilem.

Docet insuper Theologus iste, Deum gratiæ suæ auxilia subministrare nullum ponentibus impedimentum; sed immediate post hæc verba addit, *quamquam istud (scilicet impedimentum) non ponere aut removeere munus sit gratiæ, quæ aliquibus denegatur*. His ergo verbis nullam asserit reprobis gratiam, qua reddatur illis possibilis salus æterna.

Et post pauca. *Respectu bonorum operum, inquit, sentio carentem auxilio sufficienti non habere potentiam proximam, peccare tamen illorum occasione, quoniam ejus impotentia est libere volita: nam ideo non potest, quia per pravam erga malum voluntatem ponit potentie proximæ impedimentum*. In memoriam revocare debemus hoc impedimentum quod peccator ponit per peccatum, non libere poni, quidquid in contrarium dicere videatur F. Berti; nam licet in illius systemate possit abstinere ab hoc vel illo peccato in particulari, abstinere tamen non potest a peccato aliquo in genere perpetrando.

XIV. Ex dictis in hoc articulo inferre licet

et F. Berti in tribus quos discutiendos suscepimus articulis, nullam in reprobis admisisse gratiam, quæ ad salutem vere sufficiat, sive in libri quinti cap. 1. ubi inquit an divinum beneplacitum erga singulorum hominum salutem versetur, sive in libri 17. cap. 3. ubi probare aggreditur damnatam esse merito quintam Jansenii propositionem, sive denique in libri 18. cap. 8. ubi agit de variis Theologorum placitis circa sufficientia auxilia pro omnibus instituta. Constans est ubique Theologi illius doctrina, nullasque admittit in reprobis gratias vere sufficientes, quibus salutem æternam obtinere possint.

ARTICULUS XII.

Totius Operis summaria collectio.

FR. Bellelli & Berti Jansenismi convincendos suscepimus: propositum nostrum jam affectos existimamus, si, ut arbitramur demonstraverimus eos adoptasse primo famosum illud ac toties decantatum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus: ex quo principio tanquam rivuli a fonte fluunt ab Innocentio X. damnatæ in Jansenio quinque propositiones. Secundo si jam etiam demonstratum fuerit hos Theologos amplexos fuisse doctrinam in his quinque propositionibus damnatam.

I. Quod autem attinet ad principium duarum delectationum indeliberatarum & pro graduum superioritate invincibilium, illud a F. Bellelli fuisse assumptum ex his quæ dicta sunt satis superque eruitur. *Instillat quippe, ait loco supra citato, carnalis cupiditas in cor hominis suas delectationes illicientes trahentesque ad malum, sicut suas quoque gratia sanctas delectationes inspirat retrahentes a malo. . . . Ne tamen arbitrium primo pulsus per concupiscentiam agitatum ad pravas flectatur illecebras, gratia pugnat, & si fortior est vincit, facitque invincibiliter ut libera facultas adjuncta suo nutu concupiscentiæ delectationibus resistat, bonoque superno magis delectanti consentiat. Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione superatur.*

Hinc clarissime exponitur lucta cupiditatis & gratiæ, quarum ea quæ fortior est alteram vincit. Illos autem motus, tum cupiditatis, tum gratiæ, conceptis verbis asserit esse in-

Berti Theol. Tom. IX.

deliberatos. Quod autem invincibilis sit illa e duabus delectationibus quæ gradibus superat alteram asserit in loco modo laudato; nam de gratiæ delectatione, sic habet, *facitque invincibiliter, inquit, ut libera facultas concupiscentiæ delectationibus resistat.* De delectatione autem cupiditatis docet quod vinci non possit a delectatione gratiæ, si ista non præponderet cupiditatis affectui. *Et si non præponderet, inquit, quomodo illam vincere potest.*

Et quidem quod invincibilem velit esse delectationem illam quæ gradibus superat alteram, patet ex eo quod illud de duabus delectationibus principium firmare nitatur hac S. Augustini sententia male intellecta: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est; ac proinde contendat voluntatem necessario obsequi delectationi, quæ gradibus actu superat alteram.*

Præterea illa gratia vincere non potest concupiscentiam, quæ ad illam vincendam viribus non pollet sufficientibus; atqui talis est illa gratia relative ad concupiscentiam ardentior ac robustior; nec tunc illi gratiæ aliud nomen imponit F. Bellelli, quam gratia parva, quam gratia invalida, scilicet eam non putat habere vires sufficientes ad debellandam oppositam concupiscentiam, & homo illa dumtaxat gratia instructus non magis potest frænare concupiscentiam, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem causæ sunt oculorum genæ. Nemo sane, si sinceræ sit fidei, inficiari potest hominem illum his in circumstantiis positum vera laborare videndi impotentia; ergo eadem omnino concupiscentiæ vires infringendi impotentia laborat ille, cui inest tantum gratia gradibus inferior. Nam, ut superius dictum fuit, a F. Bellelli hæc instituitur comparatio, qua vult hominem gratia parva instructum posse concupiscentiæ resistere eodem prorsus modo, quo homo, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, potest videre. Confectaria enim, quæ ex hac similitudine subsequuntur, jam superius deduximus.

Insuper gratia efficax Salvatoris, nempe gratia cupiditate superior, statuitur a Fr. Bellelli, ut infirmitati per peccatum relictæ succurrat, nempe concupiscentiæ, quæ ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsi relictas sub Demonis potestate devincit. Igitur quamdiu voluntas gratia gradibus superiore destituta est, ineluctabili concupiscentiæ pondere devincta subjacet; ac proinde quamdiu concu-

L

pi-

puscentia gradibus superat gratiam, voluntas illi non potest resistere.

II. Admisso itaque a Fratre Bellelli pernicioso duarum Jansenianarum delectationum principio, doctrinam quoque in quinque propositionibus damnatam ut admittat necesse est; & quia gratias gradibus cupiditate inferiores vult esse invalidas, & cum eis hominem non magis posse operari bonum & mandata servare, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, ideo diffiteri non potest homini gratia efficaci destituto mandata Dei esse impossibilia, ac proinde illa esse impossibilia omnibus qui ea transgrediuntur, etiam volentibus & conantibus secundum præsentis quas habent vires, deesse quoque illis gratiam quam possibilia fiant. Hæc est prima Jansenii propositio.

III. Diffiteri quoque non potest interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resisti; non gratiæ cupiditate fortiori; ut patet, non gratiæ cupiditate debiliori, quia effectus, ad quem inclinat gratia, non impeditur a voluntate, sed dumtaxat a cupiditate gradibus superiori. Hæc est secunda propositio.

IV. Nec diffiteri potest ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione, si contendat simul hominem viatorem non esse liberum, nec mereri aliquid aut demereri, quod tamen certissime non admittet. Fatetur quidem hominem in hac vita liberum esse a necessitate quæ oritur ex objecto, qualis necessitas reperitur in Beatis, non vult tamen, nec velle potest illum quoque esse liberum ab illa necessitate quæ oritur ex delectatione, sive gratiæ sive cupiditatis quæ actu præponderat alteri; imo conceptis verbis asserit necessitatem illam, quia est accidentalis & adventitia, non officere libertati, quasi necessitas illa, etiam si inducta sit per peccatum Adami, ut falso contendit, minus sit vera & proprie dicta necessitas, quam ea quæ oriretur ex primæva institutione. Vide dicta superius art. 4. hujus posterioris operis. Docet ergo quod ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiratur libertas a necessitate vera & proprie dicta; ac proinde tuetur doctrinam in tertia Jansenii propositione damnatam.

V. Docet etiam doctrinam in quarta damnatam propositione; doctrina enim damnata in quarta propositione est, quod voluntas hu-

mana non possit divinæ gratiæ resistere vel obtemperare, sive illa sit gradibus inferior cupiditate, sive superior. F. autem Bellelli conceptis verbis asserit voluntatem humanam non posse resistere gratiæ gradibus superiori. *Augustinus*, inquit, *non sufficienti gratia, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, & insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit*. Et decretum Concilii Tridentini, quo definitur hominem abjicere posse divinam Spiritus Sancti inspirationem, interpretatur de gratia pure sufficienti, quasi Sancta illa Synodus solum definierit quod homo abjicere possit gratiam illam quam revera abjicit. Quid fingi potest ineptius. Vide quæ dicta sunt supra art. 2. §. 2.

VI. Constat denique ab errore quintæ propositionis non recessisse Fratrem Bellelli, cum ex doctrina sua ratum certumque sit Christum pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuum esse. Nam Christus pro iis dumtaxat mortuus est, quibus salutem reddidit possibilem: atqui salus in systemate Fratris Bellelli, solis dumtaxat prædestinatis possibilis est, cum soli gaudeant beneficio gratiarum illarum gradibus superiorum, quibus & adversam possunt frænare concupiscentiam, & æternam sibi comparare salutem; ergo Christus pro solis dumtaxat prædestinatis mortuus est. Quod si eo progrediatur, interdum, ut agnoscat aliquam esse in Deo antecedentem pro salute omnium hominum voluntatem, salvus tamen ac integer damnatus subsistit error, cum virtute antecedentis hujus voluntatis non conferantur reprobis gratiæ illæ gradibus superiores, quibus soli suam possent operari salutem. Si tandem fateatur, urgente lege, Deum illos juvare sufficienti possibilitatis gratia, profecto perinde est ac si non juvarentur, cum nihil ipsis adveniat ad salutem subsidii. Nam per hanc sufficientem possibilitatis gratiam nihil aliud intelligit, quam gratias cupiditate gradibus inferiores, quam gratias illas, ut ipse vocat, parvas & invalidas, quibus qui instructus est non magis potest suam operari salutem, quam videre possit ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ; ac proinde gratias quæ non dant veram præcepta adimplendi potentiam, gratias, quibus in rei sinceritate æterna salus, nec est, nec esse potest possibilis, & quibus tandem nullus reprobis salvari potest. Et hæc sunt hæreses, quas cum Jansenio docuit F. Bellelli.

Eandem quam F. Bellelli doctrinam secutus est F. Berti; nec mirum, inter hos duos socios commune semper extitit opinionum consortium. Ille quoque, ut jam vidimus, famosum amplexus est Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis atque pro graduum superioritate invincibilibus. Docuit enim in luctu duarum delectationum, gratiæ scilicet & cupiditatis, illam esse victtricem quæ gradibus superat alteram. *Cum trahatur animus, inquit, delectatione sancta & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat.* Et consequenter contendit eandem numero gratiam esse modo victtricem, modo inefficacem, prout concupiscentia cum qua luctatur debilior est vel fortior. Nos, inquit, eandem numero delectationem, quæ in aliquibus minus obcecatis atque obduratis, v. g. in Tyriis Sinodiisque foret efficax & ad penitentiam traheret, in aliis majori cecitate & obduratione affectis inefficacem contendimus. Quod ut clarius exponat, addit, gratiam gradualitatem habere.

Quod autem motus cupiditatis sint indeliberati propria & infaulta unusquisque experientia fateri cogitur. De gratia efficaci vero speciatim docet, illam esse sanctam delectationem indeliberatam a Deo excitatam in corde hominum, eamque prevenire motum voluntatis asserit.

Has denique delectationes vult esse invincibiles: adoptat enim hoc Augustini effatum in sensu Jansenii intellectum: *Quod amplius nos delectat secundum id operemur necesse est.* Augustinus, inquit, docet nos necessario sequi quod magis delectat, illudque effatum applicat gratiæ gradibus superiori. Sequitur, inquit, ex hac victtrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat. Invincibiles sunt ergo, juxta F. Berti, hæc duæ delectationes, delectatio scilicet gratiæ, quando illa fortior est cupiditate, & delectatio cupiditatis, dum illa gratiam gradibus superat.

Unde per gratiam gradibus debiliorem non aliam agendi potentiam conferri pertendit, quam potentiam remotam. *Potentia remota, inquit, est in eo qui habet voluntatem parvam.* Remotam autem potentiam appellat illam, quæ remorante aliquo impedimento exercere non potest actum. *Est autem potentia remota, ait, quotiescumque expedite & imme-*

diatè exercere actum non potest aliquo remorante impedimento.

Docet quoque hanc gratiam gradibus debiliorem, quæ sola nobis superest, dum ardenti concupiscentia premitur, non esse idoneam ad superandam cupiditatem: fatetur quidem per eam dari nobis potestatem divina implendi mandata, sed tamen non ita validam & expeditam, ut ea impleri possint atque robustioris gratiæ, qua caremus, subsidio. Quapropter gratia hæc debilior capax tantum est voluntatem in nobis parvam & invalidam excitandi & producendi: unde mavult eam inefficacem potius quam sufficientem appellari.

Ex his quæ admittit F. Berti, & quæ non respuit Jansenius, sequuntur famosæ quinque propositiones, quas pariter cum Jansenio admittat F. Berti necesse est. Nam si gratia debilior oppositam non possit vincere cupiditatem, ergo Dei præcepta impossibilia sunt iis omnibus qui gratia gradibus superiori carent: ergo & iis omnibus qui ea transgrediuntur: ergo aliqua Dei præcepta hominibus, etiam justis, etiam volentibus & conantibus virtute gratiæ cupiditate debilioris, secundum præsentem quas habent vires, sunt impossibilia: deest quoque illis gratia qua possibilia fiant. Et hæc est prima Jansenii propositio.

Ex iis sequitur etiam quod voluntas nunquam resistat interiori gratiæ; non quidem gratiæ gradibus superiori resistit, utpote cui, juxta illum, voluntas resistere non potest: non gratiæ gradibus inferiori, quia quod tunc non habeatur effectus ad quem voluntatem excitat, id nullatenus potest imputari voluntati, sed concupiscentiæ quæ, cum sit gradibus superior, impedit effectum gratiæ; ergo interior gratiæ in statu nature lapsæ nunquam resistitur; quæ est secunda Jansenii propositio.

Quod autem renovet etiam tertiam propositionem his conceptam terminis: *Ad merendum & demerendum in statu lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*, patet ex eo quod ad merendum & demerendum non requiratur libertatem a quacumque vera & proprie dicta necessitate, sed dumtaxat ab illa necessitate quæ oritur ex objecto, quæque reperitur in beatis Deum intuitive videntibus, non autem requirit fidissimus ille Jansenii Assercla libertatem ab illa necessitate, quæ oritur, tum ex gratia, tum ex cupiditate pro graduum superioritate invincibilibus. Vide dicta supra art. 9.

Si in duarum delectationum, cupiditatis & gratiæ conflictu, illa quæ gradibus inferior est, non possit superiorem oppositam vincere; ergo voluntas non potest obtemperare gratiæ gradibus inferiori; si autem illa quæ gradibus superior est non possit vinci, ergo illi resisti non potest, ac proinde *talis est gratia, cui non possit humana voluntas resistere vel obtemperare*, quæ est hæresis quartæ propositionis. Vide supra art. 10.

Quintam denique Jansenii propositionem, proscribens Innocentius X. definiit simul Christum pro nonnullorum saltem reproborum salute mortuum esse aut sanguinem fudisse. Ex ea definitione necessario sequitur, quod Deus illis conferat gratiæ auxilia, quibus sibi possint æternam comparare salutem. Hæc autem

auxilia restringit F. Berti ad generalia illa, eaque exteriora, media toti humano generi; aut proposita, aut oblata, aut concessa, quibus sane possibilis non redditur æterna salus. Vide dicta supra art. 11.

Quod autem sensum in quinque propositionibus damnatum, scilicet sensum Jansenii, tueri velit quasi esset ab omni errore immunis patet ex eo quod dum unamquamque sigillatim propositionem expendit atque insectari simulat, unicuique sensum tribuat, quem non habent, nec habere possunt, & hac via errores Jansenii censuræ Pontificiæ subtrahere tentat. Quid disertius fingi potest, ut Jansenii doctrinam suam esse ostendat?

Non ergo immerito Jansenismum in scriptis FF. Bellelli & Berti asserimus redivivum.

A P P E N D I X I.

A D T R A C T A T U S

D E

B A J A N I S M O E T J A N S E N I S M O

R E D I V I V I S

An purget se F. Bellelli de Bajanismo, & Jansenismo in suo posteriori Tomo centum & unam Quesnellii Propositiones in Bulla Unigenitus damnatas refellens ac confutans.

QUamplurimi, etiam non inferioris notæ, Theologi varia Novatorum effugia, variaque sophismata non sat habentes perspecta, vix suspicari possunt Fratrem Bellelli ex familia Augustiniana Doctorem Theologorum, errores a summis Pontificibus in Bajo ac Jansenio damnatos renovasse, præsertim dum attendunt hunc Theologum in Operibus a se editis debitam omnibus Apostolicis Constitutionibus adversus Baji, Jansenii, atque Quesnellii prava dogmata latis obedientiam aperte profiteri, ac etiam unum integrum volumen impendere, ut Quesnellii Propositiones centum & unam, in Constitutione a felicis mem. Clement. XI., quæ incipit *Unigenitus Dei Filius*, promulgata, proscriptas atque Anathemate confixas sigillatim refellat atque confutet.

Verum toti Bajano & Janseniano systemati hunc Theologum adhærere nemini dubium esse potest, qui horum Novatorum prava dogmata perfecte edoctus Fratris Bellelli Libros debita cum attentione ac diligentia, perlegere atque expendere voluerit.

Nonne tamen, dicet forsitan aliquis in gratiam Fratris Bellelli, nonne Constitutionis *Unigenitus* vindicando æquitatem censendus est priores retractasse errores? Nequaquam. Nam tantum abest ut in hoc posteriori tomo retractet pristinos errores, ut e contrario eos implicite saltem confirmet atque renovet, cum nihil ibi dicat ad refellendas Quesnellii Propositiones, quod etiam non admittatur a Jansenistis æquivocationum apud ipsos usitatissimarum

subsidio.

Si enim constet Fratrem Bellelli ad vindicandam Bullæ *Unigenitus* æquitatem nihil asserere quod latis complexibus non recipiatur a Jansenistis, ac proinde omnem ab illo Theologo illius Bullæ adversus Hæreticos latæ vim enervari atque frangi; profecto non solum a Bajanismo & Jansenismo absolvi non poterit, verum etiam illius hæresis rerum se esse demonstrabit.

Porro Theologus iste, dum damnatas Quesnellii Propositiones refellere aggreditur, vel earum legitimum & genuinum assignat sensum, & tunc eas non sincere damnat, sed fecte, quod ut assequatur, æquivocationes & effugia, quibus Novatores abuti solent, ipse adhibet: vel eis extraneum atque a mente Quesnellii omnino alienum tribuit sensum, ut sic errores Baji & Jansenii a Quesnellio renovatos Pontificiæ Censuræ subducere tentet.

Duo itaque nobis probanda incumbunt, nempe 1. A Fratre Bellelli fecte tantum & non sincere damnari eas Propositiones, Bajanæ aut Jansenianæ, quarum legitimum ac genuinum assignat sensum. 2. Cæteras in extraneum & a mente Quesnellii prorsus alienum detorqueri sensum, ut sic factus reclus reddatur sensus a Quesnellio intentus. Si autem hæc duo præstiterimus, sane Frater Bellelli, ut tollat a se Bajanismi, & Jansenismo potam, hac sua Propositionum in Quesnellii damnatarum confutatione nullatenus juvari poterit.

Advertendum est tamen inter damnatas Ques-

Quesnellii Propositiones reperiri nonnullas, quæ in riguroso ac proprio verborum sensu Calvinianos & Lutheranos potius quam Bajanos renovant errores. Quia autem Quesnellius Calvinianum vel Luteranum earum propositionum sensum se reprobare profiteatur; ideo in his Propositionibus alium sensum, licet forsan occultiozem, indagare necesse est, nempe sensum Bajano & Janseniano systemati consentaneum. Hunc occultiozem sensum, eo quod indagare omiserit eumque silentio præterierit F. Bellelli, non videtur reprehendus; verum quia Bajanos & Jansenianos errores in aliis propositionibus clare & aperte enuntiatos nullibi rejicit ac refellit, profecto in hac Quesnellianarum Thesium confutatione Bajanismi & Jansenismi suspensionem a se nullatenus est remove.

Ut autem propositum assequamur scopum, omnes & singulas Quesnellii Propositiones quæ ad Bajanismum, vel ad Jansenismum aliquatenus pertinent, referemus, eo ipso ordine quo in Constitutione Clementis XI. proscriptæ sunt, atque a Fratre Bellelli etiam confutatae. Majoris autem claritatis gratia eas juxta materiam diversitatem in certos ac distinctos paragraphos dispartiemur. Sit itaque.

§. I.

De Gratia Sufficiente.

Error Quesnellii, sicut & cæterorum Jansenistarum, est nullam aliam dari gratiam præter efficacem, non quod omnis gratia eum semper producat effectum ad quem excitat voluntatem, sed in eo sensu quod gratia eum semper producat effectum, cujus producendi confert potentiam; & ideo duo distinguuntur ab eis genera gratiarum. Aliæ quæ sunt gradibus superiores cupiditate, ideoque efficaces simul & victrices: Aliæ quæ non sunt cupiditate superiores, atque hæc quidem, etsi non producant effectum ad quem excitant voluntatem, aliquem tamen effectum producant juxta eos, illum scilicet quem ob resistantiam cupiditatis gradibus superioris producere duntaxat possunt. Has vocant gratias excitantes parvas, debiles, invalidas.

Adversus hunc errorem Catholici docent dari gratias quibuscum voluntas vere potest operari bonum, etsi illud non operetur, & has sufficientes vocant. Novatores autem, qui videri volunt Catholici, gratias admittere pro-

fiteantur quas ore tenus sufficientes vocant. Nam vere sufficiens dici non potest gratia illa, quæ cum gradibus sit inferior cupiditate, cupiditatem vincere non potest. Contendunt autem cum Jansenio voluntatem semper obsequi, imo resistere non posse delectationi illi indeliberatæ (sive gratia sit sive cupiditas) quæ gradibus alteram superat; ac proinde Jansenistæ, qui Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus: amplectuntur, gratias vere sufficientes nec admittunt, nec admittere possunt. Porro Frater Bellelli hoc exitiosum amplexus est principium. Vide Jansen. rediv. Part. 2. Art. 1. Docuit quoque gratiam gradibus inferiorem cupiditatem veram reipsa non conferre potestatem operandi bonum; ideoque hanc vocat parvam & invalidam, & cum ea hominem non magis posse operari bonum, quam videre possit ille, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Vide ibid. Art. 2. §. 1.

His præsuppositis, superest investigandum, in quo sensu Frater Bellelli refellat Quesnellii Propositiones, quæ huic Catholico Dogmati adversantur, nimirum Propos. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. & 21.

Has jure merito refellit Propositiones Frater Bellelli, quia gratiam omnem sufficientem excludunt, sed cum gratias vere sufficientes ipse non admittat, easque sufficientes vocare non possit, nisi subsidio æquivocationum a Jansenistis confictarum, ex his colligere est hunc Theologum, etsi genuinum ac legitimum istarum Propositionum assignet sensum, illas tamen non sincere, sed fecte rejicere.

§. II

De Gratia Efficaci.

Humanam voluntatem dissentire posse interiori Gratia, sive sufficienti, sive efficaci, Dogma est definitum a Concilio Tridentino. Huic definitioni refragatur Jansenius, refragatur & Quesnellius. Gratia, inquit iste Propos. 10. est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest aut retardare.

Concilii autem Tridentini definitionem eludere tentant Jansenii Sectatores variis cavillationibus & effugiis. Verum Frater Bellelli multo audacior dicere non est veritus Concilium duntaxat definisse, posse resisti Gratia sufficienti. Quam falsa sit hæc expositio, probatum est Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2.

Huic

Huic Concilii Tridentini adulterinæ expositioni adhæret denuo Frater Bellelli, dum Quesnellii Propositionem 10. refellere aggreditur; illud enim solummodo in ea reprehendit, quod Gratiaë sufficienti resisti non posse asserat. *Rejicitur, inquit, hæc Propositio, quæ falsa est, quia gratiam indefinite nihil impedire & retardare posse enunciat. Distinguenda est duplex gratia, sufficiens & efficax; illa impediri & retardari potest, & retardatur interdum absente scilicet efficaci, ab humana voluntate dissentiente: hæc autem in sensu composito impediri & retardari non potest.* Quod gratia efficax impediri & retardari non possit in sensu composito, sicuti sensum compositum interpretantur communiter Thomistæ, certissimum est: nec etenim dubitari potest hæc duo simul componi non posse, gratiam scilicet efficacem, & voluntatis resistantiam. At illi resisti posse in sensu diviso tanquam Catholicum Dogma asserunt Thomistæ omnes, asserit & Jansenius quibusdam cavillationibus fretus; sed his hic confutandis non est locus, cum Frater Bellelli Quesnellii Propositionem 10. solummodo rejiciat, eo quod gratiaë sufficienti resisti non posse enunciet; quod sane a mente Quesnellii est prorsus alienum. *On m'impute, ait ipse in querela & prætena reclamazione quam edidit adversus Constitutionem Unigenitus a Clemente XI. latam n. 2. On m'impute de ne pas admettre des grâces inefficaces aux quelles on résiste effectivement, & qui par la résistance de la volonté, n'ont pas tout l'effet qu'elles devroient avoir. Je n'ay jamais refusé d'admettre ces sortes de grâces, & je les ai effectivement admises &c.*

Itaque Frater Bellelli huic Propositioni 10. sensum fingit extraneum & a mente Quesnellii alienum, ut suam de gratia irresistibili sententiam Censuræ in Bulla *Unigenitus* latæ subtrahat.

Quamvis autem confiteretur gratiaë efficaci resisti posse in sensu diviso, quod & confitetur Jansenius, cæterique ejus Sectatores, profecto nisi simul retractaret Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus, principium, dubitari non potest quin ita loqueretur in sensu Jansenii erroribus plane consentaneo.

Huic Propositioni 10 adjungere licet Prop. 19. 22. 23. 24. & 25. Istarum autem duplex distingui potest sensus, uterque damnandus atque damnatus.

Unus est ille quem exhibent Propositiones in se spectatæ sine ullo respectu ad systema

Auctoris: Alter autem quem habent relative ad Auctoris systema in aliis Propositionibus clarius enunciatur. Propositio 19. in se spectata, v. g. quæ asserit Dei gratiam nihil aliud esse quam ejus omnipotentem voluntatem, sensum habet falsum & revera damnandum, cum Dei gratia sit omnipotentis voluntatis effectus, non ipsa omnipotens voluntas. In Propositionibus autem 22. 23. 24. & 25. operatio gratiaë comparatur Incarnationis Mysterio, creaturarum e nihilo productioni, & corporum sanationi a Christo divina virtute exhibitæ, quasi mere passive se habeat liberum arbitrium dum ad agendum adjuvatur, sicut passive se habuit humanitas Christi in actu unionis hypostaticæ, sicut, passive se habuerunt Creaturæ in actu creationis, & homines a Christo divina virtute sanati in ipso actu sanationis. Sensus autem istarum Propositionum relative ad Quesnellii systema est voluntates humanas non magis resistere posse operationi gratiaë, quam resistere potuit humanitas Christi unioni hypostaticæ, quam resistere potuerunt Creaturæ omnes earum productioni e nihilo, vel homines miraculose sanati a Christo illius divinae operationi.

Cum uterque sensus sit revera damnandus, uterque etiam merito profertur ad vindicandam Censuræ æquitatem, imo alteruter separatim adduci potest, & innoxie adducitur: sed culpandus est valde F. Bellelli, ut dictum est supra, eo quod nullibi redarguat novum Quesnellii Dogma de gratia irresistibili, nequidem dum pravum exponere sensum aggreditur illarum Propositionum quæ gratiam irresistibilem expressis verbis asserunt. Illius Theologi affectum in talibus circumstantiis silentium nullatenus potest excusari.

§. III.

De Morte Christi pro omnibus hominibus.

Inter Quesnellianas Propositiones 12. 30. 31. 32 & 33. aliæ voluntatem Dei atque Christi mortem pro salute hominum restringunt ad solos prædestinatos, aliæ hanc hæresim satis aperte innuunt, & in eo sensu eas intelligit ac interpretatur F. Bellelli, docetque Christum voluisse lapsos homines, non ad terminum usque damnationis ruere, sed in via æternæ salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare. Bene quidem, si illa sufficiens possibilitatis gratia esset vere sufficiens: Sed cum

cum F. Bellelli nullam aliam possibilitatis gratiam admittat præter eam quæ gradibus est cupiditate inferior, quam parvam & invalidam vocat, & cum qua homo non magis potest operari, quam possit videre ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, profecto insufficiens est illa gratia, nec sufficiens aliter dici potest, quam illarum subsidio æquivationum quæ sunt apud Jansenistas usitatissimæ. Vide Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. & ejusdem articuli §. 1. & Art. 5. n. II.

Igitur F. Bellelli istarum Propositionum scilicet Prop. 12. 30. 31. 32. & 33. legitimum quidem exhibet sensum, sed Dogma harum Censura Propositionum definitum fraudulenter, non autem sincero animo, admittit.

§. IV

De Fide prima gratia.

Quesnellius docet nullas dari gratias, nisi per fidem. Prop. 26. Fidem esse primam gratiam & fontem omnium aliarum. Prop. 27. Primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. Prop. 28. & extra Ecclesiam nullam concedi gratiam. Prop. 29.

Quamvis hæ propositiones in rigore & proprio verborum sensu acceptæ significant infidelibus, antequam fidem recipiant, Hæreticis & Schismaticis, antequam ad Ecclesiam redeant, & peccatoribus, antequam eis remittantur peccata, nullam concedi gratiam; atque in eo sensu damnandæ sint, & damnatæ fuerint; nihilominus quoniam Quesnellius easdem Propositiones in eo sensu acceptas damnat; (agnoscit enim quasdam gratias quibus Infideles & Hæretici ad fidem, Schismatici & Peccatores ad Pœnitentiam disponuntur) alter sensus in Propositionibus systemati Quesnelliano congruentior est investigandus.

Notandum est autem damnatam non esse in his Propositionibus sententiam Theologorum illorum, qui docent nullam aliam dari gratiam supernaturalem, ante eas quibus Infideles disponuntur vel excitantur ad fidem; aliud est enim asserere primam gratiam esse fidem, & aliud primam gratiam esse illam qua Infideles disponuntur vel excitantur ad fidem, cui possunt resistere, & cui sæpe resistunt. At in systemate Quesnellii, qui nullas admittit gratias nisi efficaces, ac proinde contendit gratias quibus infideles excitantur ad fidem semper operari aliquod initium fidei, aliquam fi-

dem inchoatam, dicitur consequenter fidem, saltem inchoatam, esse primam gratiam, nullamque dari gratiam ante fidem illam, saltem inchoatam: dicitur quoque nullam dari peccatoribus gratiam, præter illas quibus inchoatur remissio peccatorum. Porro hunc posteriorem sensum qui relative ad systema Auctoris genuinus videtur ac legitimus, damnatum esse in Bulla *Unigenitus*, nullus inficiari potest Theologus, si Catholice sentiat.

Quamvis autem F. Bellelli Quesnellianam Doctrinam refellere simulet, huic tamen omnino favet atque adhærescit, dum asserit fidem inchoatam esse primam gratiam. *Verum, itaque est*, inquit, *fidem inchoatam esse primam gratiam*. Si fides inchoata sit prima gratia, ergo nullæ dantur gratiæ ante fidem inchoatam; ergo nullæ dantur gratiæ quibus resistat Infidelis excitatus ad fidem amplectendam. Gratia etenim qua ad fidem excitatur Infidelis, & quam rejicit, nullatenus dici potest fides inchoata. Ergo F. Bellelli, asserendo fidem inchoatam esse primam gratiam, nullas alias admittit, quibus Infideles ad fidem excitati suum renuant præstare consensum.

§. V.

De Gratia primi Hominis.

Propositio Quesnellii 34. sic habet, *Gratia Adami non producebat nisi merita humana*; & duplici ex capite damnatam in Bajo & Jansenio Doctrinam renovat. 1. quidem merita primi hominis humana vocat Iansenius Lib. 2. de grat. Christ. Salv. Cap. 6. & a meritis hominis lapsi secernit, quia gratia Adami talis erat quod posset illi resistere vel obtemperare; gratia autem in statu naturæ lapsæ meritis Christi concessa talis est juxta Iansenium, ut illi resisti non possit, quod est hæreticum.

Itaque juxta hunc Novatorem, quia Adamus resistere poterat gratiæ in statu innocentiae, merita illius ad ipsum pertinebant potius quam ad gratiam; & quia in statu naturæ lapsæ homo non potest resistere illi gratiæ quæ gradibus concupiscentiam superat illius merita ad gratiam potius pertinent, quam ad hominem lapsum.

2. Merita primi hominis etiam humana dicuntur in systemate Baji & Jansenii, in eo sensu quod producebantur, gratia quæ debita erat naturæ sane & integre, quæ doctrina damnata est in sequenti Propositione Quesnellii 35. de qua mox agetur.

Hanc

Hanc Propositionem 34. aliter exponit F. Bellelli. *Quia gratia simul hominisque libertas*, inquit, *Adami merita producebant, irrefragabili argumento conficitur, minime quidem mere humana, sed una simul humana merita, Deique dona fuisse.* Hunc autem sensum rejicit ipse Quesnellius, negatque se unquam dixisse Adami merita fuisse mere humana.

Fatendum est quidem hunc sensum Propositioni Quesnellianæ in rigore posse adscribi, sed quoniam F. Bellelli nullam aliam propositionis 34. affert expositionem, & illos non assignat pravos sensus, quos congruenter Bajano & Janseniano systemati habet eadem Propositionio, profecto silentio suo Theologus iste favet errori damnato, imo expresse docet sensum in ea Propositione damnatum, ut mox patebit.

Propositio Quesnellii 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita natura sanæ & integra.*

Hanc Doctrinam amplexum fuisse F. Bellelli, demonstratum est in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. *Non potuit Deus*, inquit, *Creaturam condere quæ semper perversa esset, nec nisi perversa esse potuit sine gratiæ adjutorio.* Unde colligitur evidenter Creaturam rationalem in Bellellino systemate sine gratiæ adjutorio non potuisse condi. Docet etiam F. Bellelli, Deum non potuisse Creaturam rationalem non destinare ad visionem sui ipsius intuitivam, vel illi denegare media ad illam consequendam necessaria, ac consequenter impossibilem esse illum statum quem Theologi vocant statum puræ naturæ; quod ut suadere tentet, tertiam partem & amplius Libri de Creat. Ration. ante Peccatum, adhibet expressis verbis docens illum statum esse impossibilem, atque Baji Propositiones in extraneos ac confictos detorquet sensus, ut sic Censuræ suam subtrahat doctrinam. Vide dicta in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2. 3. & 4.

Istius status impossibilitatem defendendam atque probandam iterum suscipit in Opere suo posteriori. Tom. I. Lib. 4. Lib. 17. 18. 19. & 20. Sed cum ibi priores errores de impossibilitate status naturæ puræ non retractet, mirum non est eum denuo confugere ad varias æquivocationes variaque effugia, quibus Anathemati in Bajanæ Propositiones lato se subducere tenet. Vide Bajan. Rediv. ibidem. §. 6.

Quando autem æquitatem Censuræ in Quesnellii Propositiones latæ exponere aggreditur, Berti Theolg. tom. IX.

damnandum quidem Propositioni 35. affingit sensum, sed a mente Quesnellii prorsus alienum. *Gratiam Adami*, inquit, *illis verbis exprimit (Quesnellius) quibus significari a Philosophis solent congenita nature propriitates.* Si igitur Adami gratia nomine sequela Creationis exponitur, jam tamquam create nature proprietas ex intimis ejusdem nascentes admittitur. Addit insuper Propositionio, quod gratia Adami erat debita natura sanæ & integræ. Non igitur supernaturalem gratiam nature indebitam confitetur, sed solam gratiam naturalem, seu gratiam creationis, quæ primum hominem e nihilo traxit. Nature nimirum create sui ipsius proprietates naturali lege debentur.

Contendit ergo F. Bellelli quod Quesnellius voluerit gratiam Adami fuisse ingenitam nature create proprietatem ex intimis ejus nascentem; sed quis, nisi desipiat, potest hunc propositioni damnatæ, & Quesnellio ejus Auctori absurdum atque ridiculum tribuere sensum? Quis, si sit rationis compos, asserere potest gratiam Adami fuisse proprietatem nature ex ejus intimis nascentem, ab eaque inseparabilem? Hoc itaque non docuit Quesnellius, ne hoc in Quesnellio damnavit summus Pontifex.

C'est fausement, inquit Quesnellius, *qu'on m'accuse de n'avoir admis dans Adam qu'une grace naturelle inseparable de sa nature, & que ses merites n'eussent pour principe, qu'une grace de l'ordre naturel.*

Itaque evidenter patet F. Bellelli idem sentire de gratia Adami quod sentit Quesnellius, nec aliter Censuram Pontificiam declinare, quam falsum Propositionibus damnatis tribuendo sensum.

Orthodoxe tamen loquitur in §. sequenti dum exponit quo pacto debitum Providentiæ Dei veræ gratiæ non obsit, quod expositum quoque videre est in Bajan. Rediv. Part. 2. Art. 2. §. 6. num. 9. Supposita enim Dei ordinatione, qua creaturam rationalem ad intuitivam sui ipsius Visionem destinavit, illi consequenter debentur auxilia omnia ad suum finem consequendum necessaria: verissima est hæc Propositionio; sed in hoc differt F. Bellelli ab Orthodoxis, quod isti sentiant hanc ordinationem ad visionem Dei intuitivam esse mere gratuitam, ac proinde gratuita quoque esse subsidia, quæ vi illius ordinationis creaturæ rationali conferuntur. F. Bellelli e contra alibi docuit hanc ordinationem non esse

niere gratuitam, sed creaturæ rationali a Deo non potuisse absque iniustitia denegari, nec hanc doctrinam isto in loco nunc retractat. Etsi ergo gratiæ non oblit debitum Providentiæ quale admittitur a Theologis Orthodoxis, ei tamen obest debitum illud in sensu F. Bellelli intellectum.

In Propositionibus 36. & 37. Quesnellius insinuat eidem illi discrimini quod intercedere contendit inter gratiam Adami & gratiam hominis lapsi, & in eo sensu videtur asserere quod gratia Adami fuerit illi proportionata, quod unusquisque eam in sua propria persona recepisset. Et quod gratia Christiana sit omnipotens & digna Filio Dei, quodque ea non recipiatur nisi in persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

Istæ tamen Propositiones in riguroso verborum sensu alios etiam sensus offerunt Lutheranos plane ac Calvinianos: asserere enim videntur errorem de iustitia Christi extrinsece solum nobis imputata, cum tamen ex Concilio Tridentino ea in nobis recipiatur, in cor nostrum diffundatur, atque nobis inhæreat. Hos autem sensus libenter damnat F. Bellelli, modo Jansenianum & Quesnellianum systema servetur indemne.

§. VI.

De Peccandi necessitate.

Peccatorem non esse liberum, nisi ad malum sine gratia Liberatoris, docet Quesnellius Prop. 38. Liberum Arbitrium sine gratiæ Dei adiutorio non nisi ad peccandum valere docuerat Bajus Prop. 28.

Has Propositiones non sic esse intelligendas, quod absque gratia sanctificante vel quod absque gratia efficaci peccator non sit liber nisi ad malum, vide dicta in Bajan. rediv. Part. 1. Art. 4. & Part. 2. Art. 5. Nam de adiutorio gratiæ actualis in genere agunt, sive illa sit efficax, sive sufficiens, ac proinde restringi non possunt vel ad gratiam habitualement, vel ad gratiam efficacem.

Nec etiam esse intelligendas in eo sensu quod appetitus innatus beatitudinis qui in nobis inest, vel motus indeliberati qui exurgunt in nobis sint peccata, vide dicta ibid.

Nec quoque esse intelligendas in eo sensu quod voluerint Bajus & Quesnellius omnia opera absque adiutorio gratiæ esse mala, non solum defectu debitæ ordinationis in Deum cha-

ritate amatum, sed etiam ex officio, vel ex fine proximo. Quod enim omnia opera humana sint peccata, vel ex officio, vel ex fine proximo nullus unquam docuit, nec docere serio potuit. Quis enim auderet asserere largitionem eleemosinæ cuidam mendico ex motivo commiserationis pure naturalis esse peccatum, vel ex objecto in quantum subvenitur miseriæ illius mendici, vel ratione finis proximi qui est commiseratio pure naturalis? Contendunt duntaxat, duce Bajo & Jansenio, Quesnellistæ eam esse peccatum, quia non refertur ad Deum charitate amatum. Vide dicta ibid. Part. 2. Art. 5. num. 6. Docent enim Bajus, Jansenius, atque Quesnellius absque gratiæ adiutorio nihil fieri posse ab homine, quod non sit peccatum, eo quod absque gratiæ adiutorio nemo possit agere ex motivo charitatis, & peccata sint ea omnia quæ non fiunt ex motivo charitatis; & hic est sensus in Prop. 28. Baji, & in Prop. 38. Quesnelli damnatus.

Frater tamen Bellelli Propositioni Baji 28. & Quesnellii 38. supradictos fictionis & a mente Baji, Jansenii, atque Quesnellii prorsus alienos tribuit sensus; ut autem legitimum & genuinum harum Propositionum sensum merito damnandum atque damnatum Censura liberet; de eo nullam habet mentionem, dum exponendas atque refellendas suscipit Quesnellii Propositiones, eumque silentio valde culpabili consulto præterit.

Eundem errorem enunciant Prop. 39. 40. 41. & 42. sed tantum abest ut sensum Quesnellii rejiciat F. Bellelli, doceatque eas omnes actiones quæ fiunt ex alio fine quam ex charitatis motivo, non esse peccata, ut e contrario expresse asserat dici posse quod quidquid amatur inculpabiliter, charitate ametur, saltem virtuali. *Potest etiam, inquit, Augustini dictum (scilicet quidquid bene amat, charitate amat) sic accipi ut quidquid bene amatur, Charitate ametur, saltem virtuali quæ præcessit, quæque moraliter in subsequentibus bonis durat operibus.* Quod autem hoc vocabulum *bene* accipiat hic non pro meritorio, sed pro innoxio patet ex contextu sermonis istius Theologi.

Quoniam autem istæ quatuor Propositiones in sensu riguroso acceptæ, exhibere possunt sensum etiam revera damnandum, quem Quesnellius ipse rejicit, ut patet ex istius Novatoris querela adversus Bullam *Unigenitus*, hos prave sensus studiose scrutatur & exponit Frater Bellelli, sed sensum Quesnelliano sy-

systemati consentaneum de industria dissimulat silentio.

Prop. 43. inter eas numerari quoque potest in quibus Quesnellius nonnullos amplecti videtur Calvinii errores, qui tamen a Janseniano systemate discrepant, & ita plus forsitan asseruit quam asserere voluit. *Primus effectus gratiae Baptismalis*, inquit, *est facere ut moriamur peccato, adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitae pro peccato, quam homo mortuus habeas pro rebus mundi.* In ea enim Propositione datur intelligi concupiscentiam per baptismum omnino extinguere, & iustitiam in eo collatam esse inamissibilem, quem errorem adversus Calvinum proscripsit Tridentina Synodus. Ut autem haec Propositio Quesnelliano accomodetur systemati dicendum foret gratiam baptismalem tamdiu hunc habere effectum, quamdiu ea in homine perseverat & operatur per gratiam actualem, utpote cui juxta Jansenium non resistitur, nec resisti potest: sed nimium distorta est haec expositio, nec culpari potest F. Bellelli quod de ea si luerit. Certum est tamen quod hanc Propositionem exponens F. Bellelli, systema Jansenianum non magis impugnatur quam dum ceteras exponere & refellere aggreditur.

§. VII.

De Propositione 44. Quesnellii.

Quesnellii Prop. 44. sic habet:

Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostrae nascuntur: Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert, & propter hoc ipsum sit malus.

Huic Quesnellianae Propositioni simillima est Baji Prop. 38. *Omnis amor Creaturae rationalis, inquit Bajus, aut vitiosa est cupiditas qua mundus diligitur, quae a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.*

Sensum in his duabus Propositionibus damnatum esse, quod omnis actio quae non fit ex motivo charitatis sit peccatum, vide Bajan. rediv. Part. 1. Art. 3. §. 1.

Hunc tamen Propositionibus damnatis sensum F. Bellelli non assignat, sed illis extraneos & a mente Baji atque Quesnellii prorsus alienos tribuit sensus. Vide dicta ibid. Part. 2. Art. 1. usque ad num. 14. Imo Doctrinam in his

Propositionibus damnatam ipse amplexus est. Vide ibid. n. 1. 2. 3. & 4.

Et quia Quesnellii Propositiones a Propositione 44. usque ad Propositionem 56. eundem errorem exhibent, ac renovant, F. Bellelli singulis fictitios quoque atque contortos tribuere sensus non veretur, nempe falso contendit eas intelligi debere, non in eo sensu, quod omnia opera & omnes volitiones, quae non sunt ex motivo charitatis, sint peccata, sed in eo sensu quod omnes actiones extra charitatem sanctificantem, omnes actiones peccatorum in statu peccati existentium sunt peccata. Hoc nunquam docuere Bajus, Jansenius & Quesnellius. Vide dicta in Bajan. rediv. Part. 1. Art. 3. §. 1.

Sed quoniam nonnullae ex his Propositionibus deflecti nullatenus possunt & detorqueri in sensum charitatis habitualis & sanctificantis, contendit F. Bellelli summum Pontificem, has proscribendo Propositiones, definiisse dumtaxat dari quaedam opera, quae licet peccaminosa sint defectu debitae ordinationis ad ultimum finem, nempe Deum charitate amatum, sunt tamen bona ex objecto, quam ex fine proximo; atque proinde errasse Quesnellium in eo quod voluerit nullas dari actiones quae ratione objecti & finis proximi sint a peccato immunes. Verum absurda est & inepta omnino haec expositio Quesnellianarum Propositionum; nunquam enim docuit nullas dari actiones, quae ratione objecti & finis proximi sint a peccato immunes. Et vero sit in exemplum eleemosyna mendico oblata ex motivo commiserationis pure naturali. Quis unquam asseruit hanc actionem ratione objecti & finis proximi esse peccatum? Nec ergo voluit Quesnellius ejusmodi actiones esse peccata ex objecto vel fine proximo. Nec definire voluit Summus Pontifex eas esse a peccato immunes. Sed contendit Quesnellius (& in hoc sensu fuit damnatus) eas actiones, quae bonae sunt ex objecto & fine proximo, esse tamen peccaminosas defectu debitae ordinationis in finem ultimum, si non referantur in Deum caritate amatum. Hunc autem errorem silentio praeterit F. Bellelli, ne & ipse eadem Censura irretitus deprehendatur.

§. VIII.

De timore poenarum aeternarum.

Homines peccare, dum poenas aeternas timeant, vel ex illo timoris motivo operantur, & a

& a peccato abstinere, nisi hi actus ulterius referantur in Deum charitate amatum, docuit post Jansenium Quesnellius, huncque errorem exhibent ac renovant damnatae in Bulla *Unigenitus*, Propositiones 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. & 67.

Licet F. Bellelli, Quesnellianas Propositiones confutando, revera hunc errorem refellere simulet, illum tamen revera non rejicit. Docet enim conceptis verbis, *quod timor qui justificationem praecedit, tamquam Spiritus Sancti donum, non esse queat sine aliqua actuali dilectione & charitate, quae omnia in debitum finem dirigat*. Et alibi: *Supernaturalis gehennae timor, ait, ab inchoato & virtuali saltem amore justitiae, ut Augustinus loquitur, sobolescit*: Vide dict. Bajan. rediv. Part. 2. Art. 6. a n. 1. usque ad n. 8.

Quo igitur modo, qua ratione Propositiones Quesnellianas refellere tentat? Primo dum Quesnellius in damnata Propositione pravam Dogma, non solum nude, sed durioribus etiam verbis enuntiat, tunc F. Bellelli culpam quidem ea quae nimis dure dicta sunt, sed in quo sit error Quesnelli non exponit. Sic in Propositione 60. arguit Quesnellium quod asserat poenitentiam, quam animat solus supplicii timor, eo magis ducere ad desperationem, quo magis est violenta. An vero solus supplicii timor, deliberatus scilicet, si sit ab omni amore Dei sejunctus, sit peccatum illud ibi neque affirmat, neque negat F. Bellelli. Afferit quidem attritionem ex consideratione turpitudinis peccati vel ex gehennae metu conceptam, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae, esse donum Dei, & Spiritus Sancti moventis impulsus, quo poenitens adjutus viam sibi ad justitiam parat. Verum & hoc asserunt post Concilium Quesnellistae omnes. Clarius autem mentem suam aperit F. Bellelli, dum refellere aggreditur Quesnellii Propositiones quae sequuntur.

Timor non nisi manum cohibet, ait Quesnellius Prop. 61. & *cor tamdiu peccato addicitur, quamdiu ab amore justitiae non ducitur*. Hujus assertionis, *timor non nisi manum cohibet*, falsitatem probare contendit F. Bellelli, eo quod peccata, non solum externa, sed etiam interna prohibeantur a Deo. Verum Quesnellius non negat actus etiam internos a Deo prohiberi, nec ullus unquam inculpavit eum aut suspicatus est, quasi docuerit prava desideria lege divina non prohiberi. Nihil ergo prodest isti Theologo ad confutandam Quesnelli assertionem dicere & ad nauseam usque

repetere officium timoris esse interni mali fugam incutere, fugam indicere; gehennae terrore, aeternae poenae horriditate Deum praescribere utrumque vitandum malum, externum scilicet & internum; timorem aeternae poenae admonere nos utrumque fugiendum &c. Non enim negat Quesnellius prohiberi a Deo, poenas aeternas minitendo, peccata interna, sed negat solummodo harum timore poenarum peccata interna cohiberi; haec autem duo valde diversa sunt.

Huic tamen effugio non multum confidit F. Bellelli: Nam paulo post ut sententiam Quesnellii a Censura liberet, aliam viam aggreditur, atque Propositioni 61. in Bulla *Unigenitus* proscriptae, sensum affingit a mente istius Novatoris prorsus alienum; & quia hic error Quesnellii jam fuerat a Synodo Tridentina in Luthero damnatus, illius Synodi definitionem etiam eludere conatur, & ipsimet Luthero fallaciter adscribit doctrinam, quam, rejicit ille Haesiarcha. *Aliud est*, inquit F. Bellelli, *gehennae timorem, quantum est ex se se, fugam interni mali non incutere, aliud vero quod suo timens vitio timorem effectui vacuum reddat, intimo ad peccatum retento affectu solam manum cohibet*. Primum falsum est, quia timor gehennae, quantum sua interest, suo nempe inspecto officio, & substantia, id omne fugiendum dicitur quod gehennae poenam mereatur. Secundum interdum accidit; at tunc non vitium timoris est, sed timentis. Primum vero assererat Lutherus. . . Jure merito tamquam de his erroribus suspecta damnata est Quesnelliana Thesis. Dum enim ait, *timor non nisi manum cohibet*, Lutherani erroribus arcto nexu cohaeret.

Quod gehennae timor, quantum est ex se se quantum sua interest, suo inspecto officio & substantia, fugam incutiat mali, etiam interni, nunquam negavit Quesnellius, nec etiam Lutherus. Timorem quoque in se consideratum esse utilem ac bonum fatetur ipsemet Jansenius, asseritque cum F. Bellelli, timentis esse culpam, non timoris, si quis in poena fugienda velut in termino haereat. Vide Bajan. rediv. Part. 1. Art. 5. num. 8. & 6. Et quidem nullus, si sit sanae mentis, negare potest timorem in se consideratum esse bonum. Huic evidentissimae veritati nemo potest assensum abnuere. Disceptatur autem catholicos inter atque Novatores solummodo an actus timoris, vel qui a timore procedunt, ut sint immunes a peccato, debeant habere pro ulteriori motivo Deum charitate amatum. Afferunt Quesnell-

stæ, negant Orthodoxi. Igitur F. Bellelli his cavillationibus a doctrina Novatorum nullatenus recedit, imo ut erroris notam a Quesnellio, removeat, doctrinam illi falso adscribit quam Quesnellianæ omnes & ipse Jansenius repudiant.

Mentem suam clarius adhuc aperit F. Bellelli in sequenti paragrapho, dum fatetur timorem cohibere quidem actus internos, sed hanc addit clausulam, *etiamsi charitate perfecta careat*, ex qua efficitur, & concludere licet, timorem, si a charitate saltem imperfecta sejunctus sit, actus externos dumtaxat cohibere juxta F. Bellelli, non autem internos. *Timor itaque gehennæ, inquit, non cohibet solam manum, sed animam quoque, etiamsi charitate perfecta careat.*

Si enim voluisset timorem gehennæ a charitate etiam imperfecta sejunctum cohibere posse actus internos, perfecto de charitate generatim sumpta, sive perfecta illa sit, sive imperfecta, in assertionem meminisset, non autem de sola charitate perfecta. Dixisset itaque quod timor gehennæ, tametsi charitate careat, cohibere possit animum: his autem verbis, *tametsi charitate perfecta careat*, aperte innuit timorem gehennæ a charitate imperfecta sejunctum solam cohibere manum, vide Bajan. rediv. Part. 1. Art. 5. num. 1. 2. 3. 7. 8. & 9. & Part. 2. Art. 6. a num. 1. usque ad 8.

Fatentur tamen aliquando Novatores timorem gehennæ, non solum cohibere manum, in eo sensu quod voluntas timore perculsa impedit actum externum; hoc autem, cum absque actu interiori voluntatis fieri non possit, (homo enim in eo casu abstinet ab opere exteriori voluntate imperante) sane fieri non potest, quin voluntas actum internum eliciat, quo imperat ne fiat actus exterior. Sed quia actus ille voluntatis, juxta illos, non est immunis a peccato, si non referatur in Deum charitate amatum, ideo ille actus, etsi ratione objecti & finis proximi sit innoxius tamen non est, defectu debitæ ordinationis in finem ultimum, & in eo sensu timor gehennæ, si sit a charitate saltem imperfecta sejunctus, non cohibet nisi manum, quia scilicet non impedit quin actus ille defectu ordinationis in finem ultimum sit peccaminosus: & hic est Quesnellii error quem nullibi refellit Fr. Bellelli, imo eum amplectitur, atque totis viribus propugnare conatur.

Quantum ad alteram Propositionis 61 partem, scilicet quod *cor tandiu peccato addica-*

tur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur, illa hunc habet sensum, ipsomet Fr. Bellelli fatente, illas omnes actiones, in quibus cor ab amore justitiæ non ducitur, esse peccaminosas. Hoc supposito evidenter patet hujus assertionis Quesnellianæ itum esse sensum non quod homo tamdiu peccet, quamdiu est in reatu peccati mortalis, sed quod tamdiu peccet, quamdiu non agit ex amore justitiæ. Hic est obvius Propositionis sensus, & perfecte congruit cum systemate Novatorum. Verum ut hanc doctrinam, quæ est, non solum Quesnellii, sed etiam ipsius F. Bellelli doctrina, censuræ Pontificiæ subtrahat iste Theologus, posteriorem falso & fallaciter tribuit sensum Quesnellianæ propositioni, nempe omnes actiones peccatoris, quamdiu in statu peccati mortalis remanet, esse peccata. Ita enim interpretatur Quesnellii assertionem F. Bellelli, *ut si cor non ducatur ab amore charitatis regnante perfectoque, necesse sit ut peccato sit addictum, quia necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque ejus actiones corrumpat*; qui sensus, pergit idem Theologus, *cum omnia opera ad justificationem prævia tamquam peccata condemnet, hæresicus est.*

Nec etiam hunc Quesnellii errorem de insufficientia timoris ad vitandum peccatum, deficiente charitate saltem imperfecta, arguit F. Bellelli, dum sequentes Propositiones quæ sunt de timore pœnarum confutandas suscipit.

Ait Quesnellius Prop. 62. quod qui a malo non abstinet nisi timore pœne, illud committat in corde suo, & jam sit reus coram Deo. Ad hoc quid reponit F. Bellelli? hoc esse vitium timentis, inquit, non timoris. Verum Quesnellius non asserit vitium esse timoris, si quis solo timore a peccato abstineat, imo conceptis verbis docet hoc esse timentis vitium. *Illud (scilicet peccatum) committit, inquit, in corde suo, & jam reus est coram Deo.*

Addit F. Bellelli Pelagium docuisse solo naturali timore posse legem servari gratia Salvatoris abjecta; sed de hoc errore Pelagii nihil in Propositione Quesnellii. Dum ait Quesnellius quod ille qui a malo non abstinet, nisi timore pœnæ, illud in corde suo committat, & jam sit reus coram Deo, hanc non adjicit clausulam, si existimet se naturæ viribus a peccato abstinere posse. Igitur quid sit de veritate aut falsitate istius postremæ assertionis Bellellianæ, certum est Propositioni Quesnellianæ a F. Bellelli tribui sensum prorsus extraneum, ut eam anathemati in Bulla Unigenitus lato subducatur.

In Propositionibus sequentibus gehennæ timorem spectantibus, nimirum Prop. 63. 64. 65. 66. & 67. Quesnellius doctrinam suam verbis enuntiat durioribus, quibus præter mentem suam innui videntur prava quædam dogmata, quæ in aliis operibus suis ipse rejicere profitetur, nullamque habent cum systemate Janseniano connexionem. Hanc avidissime Fr. Bellelli occasionem arripit refellendi supradictas Propositiones, quasi nullum aliud habeant vitium, præter hos sensus ab ipso Quesnellio reprobatos, ut sic a systemate Quesnelliano & Janseniano omnis labes removeatur.

Prop. 63. *Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.*

Refellit hanc Propositionem F. Bellelli assignando varia discrimina Judæum inter & Christianum ex solo timore operantem. Judæi, inquit, fidem non habent; non sunt Ecclesiæ membra; adventum Messię expectant; non solum ad moralia, sed ad cærimonialia & judicialia quoque præcepta obligabantur: hæc autem baptizatis non competere, illis etiam qui ex solo timore legem adimplent, nemini dubium esse potest.

Verum quis suspicari potest Quesnellium voluisse, quod baptizatus legem non adimplens, aut adimplens ex solo timore, fidem non habeat, adventum Messię expectet futurum, & ad cærimonialia & judicialia legis veteris præcepta obligetur? Hic ergo non est sensus Quesnellianæ propositionis; meritoque reponet Novator ipse, se hanc comparisonem non adhibuisse quasi Judæo per omnia similis sit baptizatus legem ex solo timore adimplens, sed dumtaxat quia ei similis est secundum quemdam modum.

In quo igitur juxta Quesnellium similis est Judæo baptizatus legem non adimplens aut adimplens ex solo timore? In eo quod Judæis peculiare erat legem non adimplere, aut adimplere ex solo timore, & Christianis non liceat ex solo timore operari. Propositio autem Quesnellii sic intellecta duos exhibet errores; unum quod Christianus ex solo timore operans semper peccet; alterum quod Judæi ex solo timore, paucissimis exceptis, legem adimplebant, ac proinde peccabant.

Dixi, paucissimis exceptis, quia Quesnellius, post Jansenium, fatetur Judæos quosdam, qui gratiæ novo testamento propriæ fuerunt participes, ex motivo charitatis legem adimplevisse.

Utrumque hunc errorem dissimulat F. Bellel-

li. Nullibi enim reprehendit Quesnellium quod docuerit 1. peccare semper illum qui ex solo timore gehennæ a peccato abstinet; 2. omnes Judæos, paucissimis exceptis, qui legem servabant, ex solo timore eam servasse: asserit enim dumtaxat iste Theologus quod fuerint in lege veteri sanctissimi homines qui legem ex charitate impleverunt, sed & hoc confitetur Quesnellius, atque toti hujus Propositionis 63. confutationi libenter subscriberet.

Itaque Fr. Bellelli Quesnellium refellere simulans illius erroribus silentio suo plurimum favet.

Prop. 64. *Sub maledicto legis numquam sit bonum quia peccatur, sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem vitando.*

Hanc Propositionem sic interpretatur F. Bellelli, quasi velit Quesnellius Judæos ante Christi adventum sub maledicto legis Mosaicæ existentes, nemine prorsus excepto, ejusdem legis prævaricatores fuisse, nullumque parendo legi fecisse bonum opus. Hanc in eo sensu damnare non recusat Quesnellius. Hanc & damnat ipse Jansenius.

Specialiter autem advertenda est hæc quam adjicit F. Bellelli clausula (*nemine prorsus excepto*) de industria, ut patet, ne Jansenii simul atque Quesnellii damnet errorem.

Arguit deinde Quesnellium quasi proinde peccare asserat homines, sive faciendo, sive vitando malum; sive transgrediendo legem, sive obediendo legi: hoc tamen non dicit Quesnellius. Asserit enim dumtaxat de eo qui ex solo timore operatur, non vero universim de illis omnibus qui ex timore operantur, quod peccent; nec asserit quod perinde peccent, & ii qui malum faciunt, & ii qui illud non nisi ob timorem vitant.

Reprehendit quoque Quesnellium E. Bellelli quasi hanc contradictoriam Propositionem asseruerit, quod *malum evitare sit malum facere*. Sed quis non videt hunc Theologum Propositionibus damnatis absurdos assignando sensus nihil aliud velle quam sensum Quesnellii a censura reddere immunem?

Prop. 65. *Moyse, Propheta, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui sunt absque eo quod ullum Deo dederint Filium, cum non effecerint nisi mancipia per timorem.*

Hæc Quesnellii Propositio in proprio verborum sensu accepta significat in lege veteri nulla fuisse sacramenta, quibus saltem ex opere operantis, remitterentur, tum peccatum originale, tum peccata actualia, quibusque conferretur gratia sanctificans, & in eo sensu dam-

nanda

nanda est, & damnatur a Quesnellio.

Si autem sic intelligatur, ut lex per ipsam nullos dederit Deo Filios, sed solum per merita Christi veturi, vera erit in eo sensu; sed hic non est germanus & genuinus Propositionis sensus, nam hoc vocabulum, *per se ipsam*, nec aliud æquivalens in ea reperitur quod hunc queat determinare sensum.

Quid ergo voluit Quesnellius qui Janseniano systemati perfecte & continuo adhæret? Quod timor pœnarum, etiam æternarum, quem incutiebant Moyse, Prophetæ, Sacerdotes & Doctores Legis, ad vitandum peccatum erat insufficiens, deficiente charitatis motivo, atque ita in mancipiorum, non in filiorum numero annumerari debebant. Hic est error Jansenistarum, de quo silet Fr. Bellelli.

Prop. 66. *Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem sicut bestia, sed per fidem & per amorem sicut filii.*

Prop. 67. *Timor servilis non sibi representat Deum, nisi ut dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.*

In his duabus Propositionibus Quesnellius errorem suum verbis apertis asserere non ausus, sententiam suam verbis durioribus obtegere tentat, quibus præter mentem suam, peregrinos errores asserere atque amplecti videtur. De iis solis erroribus quos rejicit Quesnellius, illum arguit F. Bellelli, quasi in his Propositionibus nihil aliud esset reprehensione dignum. Istos parvos sensus quos arguit & confutat F. Bellelli singulatim perpendere longum esset nimis ac supervacaneum, eo magis, quod cuilibet F. Bellelli confutationem etiam rapidissime legenti satis superque innotescat istius Theologi fallacia.

Illud autem memoria semper est retinendum, quod F. Bellelli Quesnellium non arguat eo quod pro fine ulteriori requirat charitatem saltem imperfectam, ad hoc ut actiones ex timore procedentes sint a peccato immunes, qui est error in Quesnellio, & in aliis Novatoribus damnatus, sed eo quod requirat charitatem perfectam, quam tamen non requirit. Verum hanc Quesnellio perperam tribuit doctrinam ab ipso reprobata, ut sic innoxiam suadeat esse illam quam revera tuetur Quesnellius, quamque amplectitur etiam F. Bellelli. *Proscribenda est, inquit, cum S. Romana Sede Quesnelliana Thesis, quæ non aliam agnoscens ad Deum veniendi viam, nisi per fidem filiorum charitate perfectam indefinite omnem servilem*

timorem, illum etiam qui sincere contra voluntatem peccandi pugnat, quique supernaturalis & donum Dei est, e medio tollit.

§. IX.

De Propositionibus 68. 69. & 70.

Prop. 68. *Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in fide & precibus.*

Hæc quoque Propositio est de numero earum, in quibus Quesnellius ultra systematis sui metam progreditur, & plus significat quam significari vult, ideoque in rigoroso & proprio verborum sensu damnari potest absque eo quod damnetur illius doctrina. Excludere enim videtur necessitatem sacramentorum, atque bonorum operum. In eo sensu eam jure merito damnat F. Bellelli.

Sed quia hunc sensum rejicit ac damnat ipse Quesnellius, alter est investigandus qui Janseniano systemati sit consentaneus. Cum itaque Jansenistæ censeant gratiæ divinæ nec unquam resisti, nec resisti posse, fateantur necesse est supervacaneos omnes conatus nostros, quibus a nobis aliquid conferatur ad opera bona, sed nihil aliud nobis incumbere, quam ut gratiæ divinæ operationem desidiose expectemus, unde colligitur ad salutem a nobis requiri dumtaxat fidem & orationem qua gratiam impetremus.

Quamvis autem F. Bellelli reprehensione non sit dignus, si hunc sensum, utpote distortum, ac a proprio verborum sensu valde remotum Propositioni Quesnellianæ assignare omiserit; attamen quia hunc errorem in nonnullis aliis Propositionibus clare enunciatum n ullibi rejicit, profecto his & similibus damnatarum Propositionum confutationibus de Bajanismo aut Jansenismo nullatenus se potest purgare.

Proposit. 69. *Fides, usus, augmentum & premium fidei, notum est donum pure libertatis Dei.*

Merito rejicit hanc Propositionem F. Bellelli, quia *rocule illæ*, pure libertatis, exclusivum, ait sensum exhibent, videlicet quod fides, usus, & fidei augmentum, ita donum sint pure libertatis Dei, ut non sint etiam merita nostra, & quod premium fidei ita nobis a Deo donatur pure liberaliter, ut non sit merces & coronæ justitiæ merito retributa.

Hæc doctrina ex pravo gratiæ irresistibilis dogmate evidenter sequitur: nam si homo divinæ gratiæ non potest resistere, nihil de suo confert in opere salutis præter cooperationem ine-

vitabilem & necessaria, ac proinde totum erit effectus gratiæ irresistibilis, ac donum puræ liberalitatis Dei. Contra vero si homo divinæ gratiæ possit resistere vel obtemperare, opera bona ita erunt dona Dei, ut sint etiam merita nostra, & vita æterna ita erit Dei donum, ut sit quoque merces meriti.

Jansenistæ tamen, ut definitioni Tridentinæ non videantur adversari, fateri coguntur in bonis operibus nostris meritum, & in vita æterna meriti mercedem. Idem quoque fatetur ipsemet Quesnellius. *Il est faux, inquit, que je combatte la vérité du mérite des bonnes œuvres de l'homme juste. Au contraire j'ai établi par tout le mérite, & je dis avec le Concile de Trente, Anathème à quiconque dira que les bonnes œuvres de l'homme justifié sont tellement des dons de Dieu, qu'elles ne sont pas aussi les merites de l'homme justifié, ou que dans les bonnes œuvres que l'homme justifié fait par la grace de Dieu & par les merites de J. C. dont il est un membre vivant, il ne merite pas véritablement l'augmentation de la grace, la vie éternelle (s'il meurt en état de grace) l'acquisition de cette vie éternelle & même l'augmentation de la gloire.*

Itaque F. Bellelli agnoscendo bonorum operum meritum a doctrina Quesnelli non recedit: ut autem ab ea recederet, confiteri deberet sincera fide voluntatem humanam divinæ gratiæ posse resistere; quod tamen non confitetur. Vide supra §. 2. & Jansen. rediv. Part. 2. Art. 2. §. 2. & Art. 5. n. 10.

Prop. 70. *Nunquam Deus affigit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

Ut hanc Propositionem Quesnelliano & Bellelliano systemati omnino consentaneam a Censura liberet F. Bellelli, huic distortos & absurdos conatur affingere sensus, atque tantum abest ut his fallacibus interpretationibus ab errore Baji se ostendat immunem, ut e contra illius se reum invictè demonstret. Hos autem extraneos & in gratiam Quesnelli confictos sensus supervacaneum foret hic exhibere, cum alibi jam fuerint discussi atque explanati. Vide Bajan. rediv. Part. 2. Art. 1. §. 5.

Propositiones Quesnellii quæ supersunt ad quæstiones de Dei gratia quæ in Scholis agitur directe non pertinent, ideoque ab iis recensendis atque examinandis consulto abstinemus.

E P I L O G U S.

Patet itaque evidenter Fratrem Bellelli, dum Quesnellii Propositiones (quæ sunt numero 70. materiam gratiæ divinæ spectantes) refellere & confutare simulat, a doctrina illius Novatoris nullatenus recedere: nam vel genuinum ac germanum tribuit sensum his Propositionibus quæ Bajanos, ac Jansenianos renovant errores, & tunc dogma adversus eos errores in Bulla *Unigenitus* definitum non confitetur nisi fictè & simulate, earum scilicet æquivocationum & cavillationum subsidio quas adhibere solent Jansenii Sectatores: vel iis extraneum, & a mente Quesnellii alienum sensum affingit, ut doctrinam erroneam, quam ipsemet amplectitur ac tuetur, a Censura reddat immunem.

Refellit Quesnellii Propositiones 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. & 21. eo quod iste Novator nullas admittas gratias sufficientes, nec alias agnoscat præter efficaces. In hoc autem jure merito reprehenditur Quesnellius; sed cum F. Bellelli nullas quoque admittat gratias vere sufficientes, sed eas dumtaxat quas admittunt omnes Jansenistæ, nempe gratias gradibus inferiores cupiditate, gratias parvas ac invalidas, cum quibus homo non magis potest bonum operari, quam videre possit ille cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ; profecto illæ sunt vere insufficientes, nec aliter sufficientes dici possunt, quam æquivocationum in Jansenianis Scholis frequentissimarum subsidio. Vide supra §. 1.

Refellit quoque F. Bellelli Quesnellii Propositiones 12. 30. 31. 32. & 33. eo quod in iis asserat vel innuat Christum pro solorum prædestinatorum salute mortuum esse. Bene quidem; additque contra hunc errorem insurgens Theologus noster, Christum voluisse sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare reprobos. Sed cum illa, quam admittit, possibilitatis gratia, sit vere insufficientis, ut modo observatum est, eo in sensu libenter confitebuntur Jansenistæ Christum etiam pro reprobis salute esse mortuum. Vide supra §. 3.

Hæ sunt Quesnellii Propositiones quas in germano ac legitimo earum sensu damnare simulat, ac revera non damnat F. Bellelli.

Aliæ sunt quas in sensu dumtaxat distorto & commentitio damnat idem Theologus, ut doctrinam suam, quæ est ipsiusmet Quesnellii doctrina, Pontificio Anathemati, subducatur. Summus

mus Pontifex v. g. damnando decimam Quesnellii Propositionem definiit, divinæ gratiæ posse resisti. Ita idem definierat Concilium Tridentinum & Innocentius X. in Bulla adversus quinque famosas Jansenii propositiones lata: contendit F. Bellelli, ut has eludere tentet definitiones, illas, quamvis de gratia generatim sumpta loquantur, intelligi debere de sola gratia sufficienti, & consequenter confitetur resisti posse gratiæ sufficienti, non efficaci. Vide supra §. 2.

Definiit Summus Pontifex damnando Quesnellii Prop. 35. gratiam Adami non esse sequelam creationis, nec fuisse debitam naturæ sanæ & integræ. Contendit F. Bellelli cum Bajo eam fuisse debitam jure providentiæ, ita ut eam absque injustitia Deus non potuisset dene-gare, debitam tamen non fuisse tamquam congenitæ naturæ proprietatem ex intimis ejus nascentem. Quam sit distortus hic Propos. 35. sensus vide supra §. 5.

Extraneum quoque ac a mente Quesnellii alienum sensum tribuit Propositioni 70. in qua asserit Novator iste, quod & docet F. Bellelli, Deum nunquam affligere innocentes, & afflictiones semper servire, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valere docuit Bajus Prop. 28. Peccatorem non esse liberum, nisi ad malum sine gratia Liberatoris docet Quesnellius Prop. 38. Istas autem Propositiones esse intelligendas de gratia actuali evidenter patet. Eas tamen, ut in germano ac legitimo earum sensu innoxie sustineri posse suadeat, intelligi debere contendit de gratia sanctificante. Vide supra §. 6.

Quesnellii Prop. 41. in eo sensu damnata est, quod omnes actiones nostræ, quæ non fiunt ex motivo charitatis saltem imperfectæ, fiant ex motivo cupiditatis. F. Bellelli autem, qui Quesnellii doctrinam hanc amplectitur, falso contendit eam intelligi debere de charitate habituali, in eo sensu quod actiones peccatoris in peccato mortali illiusque reatu existentis sint peccaminosæ. Idemque dicendum de Propositionibus 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. & 59. Vide supra §. 7.

Circa timorem autem gehennæ error Quesnellii ac Jansenistarum in eo situs est, quod velint peccare illum qui timore pænæ a peccato abstinet, nisi actum suum ulterius referat ad Deum charitate amatum. Hunc errorem docet Quesnellius, præsertim Prop. 61. & 62.

Berti Theolog. Tom. IX.

hunc tamen non refellit F. Bellelli. Vide supra §. 8.

Aliæ denique sunt Propositiones, quas damnat F. Bellelli in earum riguroso & obvio sensu, quem prima fronte exhibent: sed quia in illo sensu eas rejicit Quesnellius, & alterum habent sensum systemati Quesnelliano perfecte congruentem, de quo omnino silet F. Bellelli, ideo quamvis eas in sensu obvio ac riguroso confutet, intactam tamen relinquit Quesnellii doctrinam. Ejusmodi sunt Propositiones 19. 22. 23. 24. & 25. Vide supra §. 2. ac Prop. 68. & 69. Vide supra §. 9. Item Prop. 26. 27. 28. & 29. Vide supra §. 4. Item Prop. 34. 36. & 37. Vide supra §. 5. Item Prop. 39. 40. 41. 42. & 43. Vide supra §. 6. Item Prop. 60. 63. 64. 65. 66. & 67. Vide supra §. 8.

Ex dictis in hanc quæstionem quædam colligere liceat consuetaria. Primum. F. Bellelli ea quæ Bajanis & Jansenianis erroribus nimis faventia prius asseruerat non modo non retractat, verum etiam se se iis addictissimum de-novo commostrat, dum in refellendis omnibus & singulis Quesnellii Propositionibus nihil asserit, quod non fateantur Jansenistæ omnes. Fidei enim dogmata damnatis Propositionibus contradictoria, si quæ admittat F. Bellelli, non admittit nisi illarum æquivocationum subsidio quas & ipsi Jansenistæ adhibere consueverunt & in posterum audacius adhibebunt. Nonnullas alias Propositiones F. Bellelli exemplo freti ad extraneos atque fictitios detorquebunt sensus, quorum ope, pristinis erroribus nullatenus depositis, damnatarum Propositionum censuræ libenter subscribent. Cæteras denique Propositiones, quæ in riguroso sensu acceptæ ad Bajanium vel Jansenianum systema non pertinent, Fratre Bellelli duce, rejicient, modo Quesnellii occultior sensus a censura incolumis relinquatur. Atque in Bellellinæ Quesnellianarum Propositionum confutationi libenter adhærebunt Jansenistæ omnes.

Secundum Corollarium. Quoniam Jansenistæ, non immutata priori sententia, Constitutioni *Unigenitus* subscribere detrectabunt, modo eis liceat Propositionibus damnatis Bellellianos as-fingere sensus, evidenter sequitur F. Bellelli variis ambagibus atque diverticulis in libro suo studiose collectis suppeditare omnibus Jansenistis viam qua Constitutionibus Apostolicis fidei at-que simulate se subicere queant, ac in Ecclesia Catholica errores suos retinere & disseminare possint impune. Quod quam sit perniciosum nemo non videt.

Tertium Corollarium. Si Bullas S. Pii V. N ad.

adversus Baji prophanas novitates Innocentii X. adversus quinque Jansenii Propositiones, & Clementis XI. adversus Quesnellii errores, liceat interpretari, sicuti eas interpretatur F. Bellelli, & sicuti Bullas S. Pii Quinti, & Innocentii XI. haftenus interpretati sunt Novatores, ingenue fatendum erit Bajanismum, Jansenismum, & Quesnellismum mera esse phantasmata, Ecclesiam a duobus ferme saeculis adversus umbratilem larvam acerrime dimicasse, atque Summos Pontifices contra hos errores insurgendo, eosque diris anathematibus feriendo, turpiter fuisse deceptos, ab iis autem ineptis & impiis consecutionibus quis, nisi Catholicam abjecerit fidem, non abhorrebit.

Quantum Corollarium. Cum præceptum, quo tenentur Ecclesiae Præpositi Catholicam fidem

servare omnino illibatam, eos adstringat, non solum ad hoc ut Ecclesiae definitionibus exterior reddatur obedientia, verum etiam ut in eis definitionibus proscripti errores denuo non defendantur in Ecclesia, in eaque non reviviscant, atque ut stabilita in iis catholica dogmata ubique inconcussa permaneant, profecto si Fratris Bellelli opera Bajanos & Jansenianos renovent errores, ad ea proscribenda indubie obligantur Ecclesiae Præsules: in iis etenim circumstantiis, præsertim postquam Bajanismi, & Jansenismi suspectos hos esse libros per totam Galliam atque Italiam fama percrebuit, in iis, inquam, circumstantiis: *Error cui non resistitur, approbatur; & veritas, cum non defensatur, opprimitur.*

APPENDIX ALTERA

A N

JANSENIANUM

*Dedubus delectationibus principium tueri licent illi, qui hæreticas
ejus consecutiones, nempe ab Innoc. X. damnatas
Propositiones se rejicere profitetur.*

RATIO dubitandi videtur esse, quod Summus Pontifex non damnaverit Jansenianum de duabus delectationibus principium, sicuti damnavit quinque famosas Jansenii Propositiones; ideoque, etsi Theologi quamplurimi contendunt has V. Propositiones e Janseniano principio, tamquam rivulos e fonte, necessario fluere; alii nihilominus existimant defendi posse innoxie Jansenianum principium, donec de illo Sedes Apostolica suum protulerit judicium, modo consequentias, quæ ex eo eruuntur, non admittant; atque in confirmationem hujus suæ assertionis adducunt Thomistas, qui sententiam suam de prædeterminatione physica innoxie propugnant, etsi nonnulli alii Theologi contendunt ea prædeterminatione perimi liberum hominis arbitrium: innoxie, inquam, imo & laudabiliter suam sententiam tuentur, quia consecutiones, quæ ab Adversariis eruuntur, confidenter pernegant; atque prædeterminatione physica liberum hominis arbitrium nullatenus perimi validis ac firmis momentis adstruunt.

I. Priusquam huic difficultati fiat satis, atque quam absurda sit & inepta hæc paritas demonstretur, præmittendum est 1. quod quando ex aliquo fidei dogmate, mediante altera præmissa, deducitur aliqua conclusio, vel illa præmissa est etiam immediate revelata, vel est dumtaxat naturaliter evidens & certa, vel est dubia & incerta. Si sit immediate revelata, tunc conclusio illa, cum e duabus præmissis quæ sunt de fide eruatur, est quoque de fide, si tamen materialiter spectetur, inquiunt satis communiter Theologi, quia confuse saltem & obscure continetur in præmissis; sed si formaliter spectetur, quatenus ex certa præmissarum & terminorum connexionem eruitur, censetur tantum revelata mediate.

Si autem altera præmissa sit solummodo naturaliter evidens & certa, tunc conclusio quæ eruitur censeri debet revelata tantum mediate; & propositio, quæ huic conclusioni est contradictoria, licet non sit hæretica, erronea tamen dici debet.

Quod si altera præmissa non sit naturaliter certa

certa & evidens, sed dubia solum & incerta, tunc consequentia, quæ ex illa deducitur, etsi major propositio sit de fide, erit etiam dubia & incerta: ac proinde innoxie negari poterit a Theologo, & impugnari. Conclusio enim, ajunt Philosophi, semper sequitur deteriore partem; ideoque, si alterutra præmissarum dubia sit & incerta, illa non potest esse nisi dubia & incerta.

II. Præmittendum est 2. nullas esse propositiones, quæ, etsi prima fronte videantur mediate dumtaxat revelatæ, eo quod per legitimam consequentiam deducantur ex aliquo fidei dogmate: censentur tamen revelatæ, si sint meræ expositiones propositionum immediate revelatarum. Tales sunt propositiones, quæ, licet in Scripturis non legantur expressis verbis, eundem tamen omnino sensum terminis æquivalentibus enunciant. V. g. hæc propositio, *Christus est consubstantialis Patri*, mera est expositio horum Christi verborum: *Ego, & Pater unum sumus*. Tales sunt etiam propositiones particulares, quæ in universalibus revelatis includuntur. V. g. Ista propositio particularis: *Christus mortuus est pro reprobis*, continetur in hac propositione universali immediate revelata, *Christus mortuus est pro omnibus*. Tales sunt quoque propositiones quæ exhibet alicujus rei definitionem, sive adæquatam, sive inadæquatam. Definitio enim alicujus termini est mera ipsius expositio. Hæc Propositio v. g. *Christus est animal rationale*, utpote enuncians accuratam & adæquatam hominis definitionem, censetur immediate revelata in ista: *Christus est homo*; & in ea etiam censetur immediate revelata hæc Propositio: *Christus est rationalis*, quæ exhibet hominis definitionem inadæquatam.

Quamvis itaque hæ propositiones possint per legitimam consequentiam deduci ex veritatibus immediate revelatis, rite etenim confici potest iste syllogismus: homo est animal rationale; Christus est homo; ergo Christus est animal rationale, vel Christus est rationalis; Quia tamen hæ conclusiones ex præmissis deducuntur per meram, & simplicem expositionem, non autem per veram, & proprie dictam illationem, ideo fatentur communiter Theologi eas censerì revelatas immediate.

Verumtamen idem non est judicium de conclusionibus illis, quæ a præmissis distinguuntur saltem virtualiter, sicuti proprietates distinguuntur ab essentia alicujus rei. Ejusmodi enim conclusiones dicuntur revelatæ dumtaxat mediate, quia per veram, & syllogisticam illationem

reipsa eruuntur e dogmate immediate revelato, in eoque continentur solummodo tamquam conclusiones in principio; adduciturque in exemplum a Theologis vulgo iste syllogismus: *Homo est risibilis, atqui Christus est homo, ergo Christus est risibilis*. Hæc conclusio, *Christus est risibilis*, exhibet hominis proprietatem, non essentiam; & risibilitas includitur in hoc termino, *Homo*, tamquam illius essentia, sed tamquam proprietas, ideoque hæc propositio, *Christus est risibilis*, censetur revelata solum mediate.

III. Præmittendum est 3. propositionem aliquam non revelatam, ex qua simul cum altera præmissa immediate revelata eruitur quædam conclusio, dici posse certam dupliciter, scilicet vel quoad se, vel quoad nos. Si sit certa dumtaxat quoad se, potest innoxie non admitti, imo refelli ab eo, qui invincibiliter ignorat eam esse certam. Si autem noverit quis eam esse certam, profecto non potest conclusionem, quæ ex ea evidenter deducitur, non admittere, quin erroneæ doctrinæ se addictum esse demonstret.

IV. Et quoniam confundi non debent nonnullæ Theologicæ opiniones cum Janseniano principio, præmittendum est 4. illud principium in eo consistere quod contendat Jansenius voluntatem humanam semper determinari ad agendum delectatione quadam prævia & indeliberata, vel cælesti, nempe gratia, vel terrena, quæ est cupiditas; ita ut in conflictu duarum illarum delectationum voluntas semper obsequatur, imo non possit non obsequi, non possit dissentire delectationi illi, quæ fortior est altera, seu quæ gradibus alteram superat; ideoque illud a Theologis dici consuevit principium duarum delectationum indeliberatarum, & graduum superioritate invincibilium.

Quando autem illud principium impugnant Theologi tanquam nota censoria dignum, non ideo negant voluntatem humanam, saltem ut plurimum, moveri ad agendum delectatione, tum terrena, tum cælesti.

Nec etiam negant Theologi voluntatem, dum unum eligit præ alio, illud semper eligere quod ipsi magis arridet, & in eo sensu quod eam magis delectat, sicque verissimum est illud S. Augustini: *Quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est*. Si enim illud efatum intelligatur de delectatione, quæ præviam habet liberam voluntatis electionem, hæc profecto delectatio nihil omnino habet commune cum Janseniano principio de duabus dele-

stationibus indeliberatis.

Nec quoque aliquid cum Janseniano principio commune habet doctrina Theologorum illorum, qui efficaciam gratiæ reponunt in delectatione victrici, modo eam victricem agnoscant, non ex graduum superioritate, sed ex absoluta voluntate Dei, qui novit ac decrevit ita movere voluntatem humanam, ut certo & infallibiliter, licet liberrime, delectationi consentiat. Illa autem certitudo & infallibilitas, juxta illos, non innititur, ut volunt Congruistæ, scientiæ conditionatorum, quam scientiam mediam vocant; sed repetitur ex omnipotentia Divina, & ex ipsa ratione ac virtute ipsi gratiæ intrinseca. Unde efficaciam gratiæ cum libero hominis arbitrio conciliant eodem modo, quo Thomistæ cum eo conciliant prædeterminationem physicam: asserunt quippe cum Thomistis necessitatem, quam impertit delectatio, esse dumtaxat hypothecam & consequentem, eo quod necessitas illa futuri consensus desumatur ex decreto absoluto voluntatis divinæ voluntatem creatam prædeterminanti conformiter ad suam naturam (Sive physica sit illa prædeterminatio, sive moralis) ac proinde supponat futuri consensum liberi cum illo decreto infallibiliter connexi. Hanc autem delectationem appellant absolute victricem, ut eam a delectationem Janseniana secernant, quæ est relative victrix, relative scilicet ad minores gradus concupiscentiæ actualiter titillantis.

Contra vero Jansenistæ, qui efficaciam gratiæ repetunt ex graduum superioritate, & docent consequenter gratias illas esse efficaces, quæ gradibus superant cupiditatem, inefficaces autem, quæ non superant; contendunt delectatione gradibus superiori voluntatem infallibiliter & invincibiliter determinari ad operandum absque ullo respectu ad futuram ipsius voluntatis determinationem; ac proinde per illam imponi necessitatem, non solum hypotheticam sed absolutam; non solum consequentem, sed antecedentem.

Altero quoque ex capite differt sententia Theologorum illorum a systemate Janseniano. Jansenius enim congruenter ad suum duarum delectationum principium contendit voluntatem infallibiliter & invincibiliter determinari ad malum per cupiditatem gradibus superiorem, sicut determinatur ad bonum per gratiam efficacem. Quod quam impium sit, nemo non videt. Hoc autem impium dogma detestantur omnes Orthodoxi Theologi.

His præmissis inquirendum superest quam

connexionem habeat cum quinque damnatis Jansenii Propositionibus ejusdem Novatoris de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus principium. Quod ut assequamur, perpendendæ atque ponderandæ sunt separatim singulæ Jansenii propositiones; earumque germanus ac genuinus sensus est investigandus.

V. Prima Jansenii Propositio sic habet:

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum presentes quas habent vires; sunt impossibilia. Deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.

Dogma, in censura hujus propositionis definitum, est quod possibilia sunt omnia Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, sive perfecte velint & conentur, sive imperfecte, ac proinde non solum iis qui ea adimplent, sed etiam iis qui ea transgrediuntur. Illud quoque generalius, & expressius docet Concilium Tridentinum, dum declarat Dei præcepta homini justificato non esse ad observandum impossibilia. Si possibilia sunt homini justificato; possibilia sunt, non solum iustis illis, qui ea adimplent, sed etiam illis, qui ea transgrediuntur.

Porro ex Janseniano de duabus delectationibus principio manifeste sequitur propositio huic veritati definitæ contradictoria: nempe Dei præcepta esse impossibilia omnibus iis, qui ea transgrediuntur, nam in eo consistit Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium, quod velit Jansenius voluntatem humanam non posse suum denegare consensum illi delectationi indeliberatæ, sive gratia sit, sive cupiditas, quæ gradibus alteram superat. In illo autem principio tanquam meræ illius expositiones continentur duæ propositiones, quæ sequuntur. Prima: Dei præcepta impossibilia sunt omnibus iis qui gratia gradibus superiori carent; eundem enim sensum habet ista, quæ expressius in Janseniano continetur principio: Gratia, si non sit gradibus superior cupiditate, illam vincere non potest. Secunda propositio quæ in Janseniano principio continetur tanquam mera illius expositio est ista: omnes illi qui præcepta transgrediuntur gradibus superiori carent, quæ idem omnino, diversis licet terminis, significat ac propositio sequens: Omnes illi, qui gratiam habent gradibus superiorem cupiditate, præceptum adimplent.

Ex his autem duabus propositionibus confici potest sequens syllogismus: juxta Jansenianum principium Dei præcepta impossibilia sunt iis om,

omnibus qui gratia gradibus superiori carent ; Atque ex eodem principio constat quod omnes illi, qui præcepta transgrediuntur, gratia gradibus superiori carent ; Ergo juxta Jansenianum principium, præcepta sunt impossibilia omnibus illis qui ea transgrediuntur, etiam justis secundum præsentem quas habent vires imperfecte volentibus & conantibus, quæ est hæresis dampnata in prima Jansenii propositione . Ergo ex Janseniano principio manifeste eruitur prima illius Novatoris Propositio .

Adde quod cum definitum sit, tum in Concilio Tridentino, tum in Bulla Innocentii X. adversus quinque Jansenii Propositiones, nullum Dei præceptum, saltem hominibus justis, esse impossibile ; cui definitioni Jansenianum deducibus delectationibus principium est directe contradictorium ; evidenter patet illud principium esse dogmati ab Ecclesia definito contradictorium, ac proinde hæreticum .

Neque dici potest primam Jansenii Propositionem intelligi debere de Justis perfecte volentibus & conantibus ac Dei præcepta observantibus . Hic enim sensus a Doctrina Janseniana est omnino alienus : constanter enim docet iste Novator Dei præcepta iis, qui gratia victrici, gratia gradibus superiori sunt instructi, non esse ad observandum impossibilia . Intelligi ergo debet propositio, sicuti eam modo exposuimus, de justis imperfecte volentibus, & conantibus .

Præterea definiit Concilium Tridentinum Dei præcepta esse possibilia omnibus sine ulla exceptione justis, ergo in iis etiam qui ea adimplere, licet imperfecte, volunt atque conantur .

VI. Secunda Jansenii Propositio: *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Ista Propositio in Janseniano principio continetur tanquam mera illius expositio .

Hæc enim propositio: Voluntas semper obsequitur, vel gratiæ cupiditati, prout alterutra gradibus alteram superat, Jansenianum in terminis æquivalentibus exhibet principium . Nam si gradibus superior cupiditate, voluntas illi non resistit, ut per se patet . Si autem cupiditas præponderet, tunc gratiæ resistit cupiditas, non voluntas . Unicum enim in systemate Janseniano voluntatis munus est perpetuum obsequium delectationi gradibus superiori impendere : nulla ex illius parte reperiri potest resistentia ; voluntas in illo systemate nunquam resistit gratiæ . Porro synonymæ sunt hæc duæ propositiones: *Voluntas nunquam resistit inte-*

riori gratiæ ; & interiori gratiæ nunquam resistitur .

Præterea resistere gratiæ nihil aliud est quam illam frustrare suo effectu, seu impedire quin effectum suum producat, vel etiam illam frustrare eo effectu, quem producere potest, ac proinde iste est sensus secundæ propositionis Jansenianæ . Interior gratia in statu naturæ lapsæ nunquam frustratur suo effectu, nunquam frustratur illo effectu, quem producere potest . Voluntas nunquam impedit quin gratia eum semper producat effectum, quem producere potest . Gratia eum semper habet effectum quem habere potest .

Hæretica est ergo hæc propositio: gratia eum semper habet effectum quem producere potest : ideoque, si contineatur in Janseniano principio tamquam mera expositio illius, hæreticum quoque erit principium Jansenianum . Porro illa continetur in Janseniano principio tamquam mera illius expositio . Nam gratia, vel est gradibus superior cupiditate, vel non . Si sit superior, voluntas illi semper obsequitur, ac proinde gratia gradibus superior effectum suum semper producit, illum semper effectum habet quem producere potest . Si autem gratia non sit cupiditate superior, illum quidem effectum, ad quem ipsa voluntatem excitat, non producit, sed quia illum non potest producere, (gratia enim gradibus inferior cupiditatem in illo systemate vincere non potest), evidenter patet quod juxta principium Jansenianum gratia gradibus inferior cupiditate effectum illum producere non potest, quem non producit, ac proinde sive gratia sit cupiditate superior, sive non, eum semper habet effectum quem habere potest : & hæc est propositio quam diximus contineri in secunda Jansenii propositione tamquam meram illius expositionem .

VII. Tertia propositio Jansenii: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione .*

Hæc quidem propositio non continetur in Janseniano principio, tamquam mera illius expositio ; sed ex illo tamen eruitur per legitimam, licet syllogisticam, illationem . Quod sic demonstrari potest sequenti syllogismo: Homo in statu naturæ lapsæ sub dominatu delectationis gradibus superioris, sive gratia sit, sive cupiditas, illa libertate non est præditus, quæ dicitur libertas a necessitate . Hæc major propositio eundem sensum exhibet atque ista, quæ Jansenianum principium verbis expressionibus enuntiat ; Homo non potest non obsequi dele-

cta.

etationi gradibus superiori: Atqui homo in statu naturæ lapsæ meretur vel præmium vel pœnam, prout vel bene vel male operatur: ergo ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas a necessitate.

Major hujus syllogismi propositio est ipsummet Jansenianum principium, diversis quidem verbis, sed æquivalentibus, eundemque sensum referentibus, enunciatur. Minor autem est de fide & tamquam de fide admittitur a Jansenistis. Argumentum omnibus Dialecticæ regulis est omnino consentaneum. Consequentia ergo non potest non esse legitima; ac proinde tertia Jansenii propositio evidenter eruitur ex Janseniano duarum delectationum principio.

VIII. Hæresis damnata in IV. Jansenii propositione hæc est: *Humana voluntas non potest interiori gratiæ resistere, vel obtemperare.* Porro cum juxta principium Jansenianum humana voluntas non possit resistere gratiæ, quæ gradibus superior est cupiditate, nec obtemperare illi, quæ gradibus cupiditatem non superat; evidenter patet principium illud eundem cum hæresi damnata in IV. propositione exhibere sensum.

IX. Denique hæresis damnata in V. Jansenii propositione est quod Christus pro salutē duntaxat prædestinatorum mortuus sit; quod Christus nullis aliis voluerit æternam salutem reddere possibilem; quod cæteris non contulerit, obtulerit, vel saltem præparaverit gratias sufficientes ad æternam salutem; quod æterna salus sit iis, qui non salvantur, impossibilis. Porro illa propositio: Salus æterna est impossibilis iis qui non salvantur, continetur in ista; Præcepta sunt impossibilia iis qui ea transgrediuntur, sicut propositio particularis, seu minus universalis continetur in universaliori propositione; ac proinde, si impossibilia sunt præcepta iis omnibus qui ea transgrediuntur, impossibilis quoque erit æterna salus iis qui non salvantur; atque ita ex principio Janseniano evidenter sequitur, tamquam mera illius expositio, hæresis damnata in quinta propositione Jansenii. Cum ergo Summus Pontifex, prescribendo quintam Jansenii propositionem, definierit salutem æternam non esse impossibilem iis omnibus qui damnantur, definiit quoque consequenter Dei præcepta non esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur.

X. Ut autem totam hanc doctrinam paucis complectamur verbis, sic possumus ratiocinari. Summus Pontifex, damnando primam Jansenii propositionem, definiit Dei præcepta non esset impossibilia omnibus illis qui ea transgrediun-

tur. Ergo damnavit Jansenianum principium, utpote quod asserit Dei præcepta esse impossibilia omnibus illis qui gratia gradibus superiore carent.

Item Summus Pontifex, damnando quintam Jansenii propositionem, definiit salutem æternam non esse impossibilem iis omnibus qui non salvantur. Ergo definiit Dei præcepta non esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur. Ergo damnavit Jansenianum principium, utpote quod asserit Dei præcepta esse impossibilia iis omnibus qui ea transgrediuntur.

Item damnando secundam Jansenii propositionem definiit voluntatem, saltem aliquando, resistere gratiæ interiori, voluntatem aliquando privare gratiam effectu suo, impedire aliquando quin effectum illum producat, cujus producendi confert potentiam. Ergo definiit voluntatem non semper obsequi delectationi gradibus superiori, sive cupiditati, sive gratiæ, quod tamen asserit Jansenianum de duabus delectationibus principium.

Item damnando quartam Jansenii propositionem definiit Dei gratiam talem esse, cui possit humana voluntas resistere, vel obtemperare. Ergo damnavit Jansenii principium docentis voluntatem gratiæ gradibus superiori non posse resistere, nec posse obtemperare illi quæ gradibus est inferior cupiditate.

Denique Summus Pontifex damnando tertiam Jansenii propositionem definiit ad merendum & demerendum requiri in statu naturæ lapsæ a necessitate, & cum aliunde de fide sit hominem in hac vita mereri præmium, vel pœnam, prout bene vel male operatur, definita quoque censeretur debet hæc propositio: Homo in hac vita liber est illa libertate, quæ dicitur libertas a necessitate. Hanc tamen libertatem a necessitate excludit omnino Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis, & pro graduum superioritate invincibilibus principium. Quomodo enim libera a necessitate potest dici voluntas quæ nunquam sua delectationi gradibus superiori potest denegare consensum?

XI. Ex his omnibus patet quantum intersit discrimen Thomistas inter atque Jansenistas. isti asserendo atque propugnando Jansenianum de duabus delectationibus indeliberatis & pro graduum superioritate invincibilibus principium, si bona fide dicant, non possunt rejicere doctrinam in quinque famosis propositionibus damnatam, cum singulæ contineantur in Janseniano principio tamquam meræ illius expositiones, Quod si forsan necesse sit aliquando dia-

dialecticarum argumentationum subsidium accersere, ab iis in dubium nullatenus vocari poterunt legitimæ consecutiones, quæ adversus eos eruuntur ex duabus præmissis quarum una saltem est de fide, & altera omnino certa.

At de Thomistico systemate non eadem est ratio: nullum enim contra prædeterminationem physicam ab Adversariis profertur argumentum, in quo alterutra saltem præmissa non sit valde dubia, vel etiam aperte falsa; ac proinde consequentia quæ ex ejusmodi præmissis eruitur non potest quoque esse nisi valde dubia, vel etiam aperte falsa.

Et vero post celebres Congregationes dī. *ſtas de Auxiliis*, quæ sub Clemente VIII. & Paulo V. habitæ sunt, Summus Pontifex non solum utrique parti permisit propriam defendere ac propugnare sententiam, sed etiam prohibuit alterutram hæreseos, aut alterius censuræ nota insimulare, donec aliter a Sancta Sede deficiatur. Porro in his Congregationibus adversus Thomistas impugnabatur præsertim eorum de prædeterminatione physica sententia. Adde quod cum efficaciam gratiæ ex physica prædeterminatione repetant Thomistæ, impu-

gnari non posset prædeterminatio physica quam tuentur, quin simul impugnaretur eorundem de gratia ab intrinseco, & per se efficaci sententia, quam tamen tanquam laudabilem commendavit Summus Pontifex Benedictus Papa XIII. in sua Bulla quæ incipit: *Pretiosus*.

Qua ergo fronte Novatores pro tuendo suo de duabus delectationibus principio, quod quinque damnatis Jansenii propositionibus intimo nexu cohæret, causari possunt nonnullorum Theologorum ratiocinationes, quibus sententiam de prædeterminatione physica tamquam liberati nociva impugnare tentarunt? Has enim consecutiones non solum repudiant Thomistæ, sed dubias esse & incertas fatentur ipsimet eorum Adversarii. Jansenistæ autem negare bona fide nequeunt quinque famosas propositiones ab Innocentio X. damnatas erui ex Janseniano principio, vel tamquam meras illius principii expositiones, vel saltem tanquam consecutiones legitimas præmissarum, quas velut certissimas propugnant omnes Orthodoxi, imo quas admittere coguntur, si sint bona fide, ipsimet Jansenistæ.

DISSERTATIO IV.

In qua discutitur Jansenismus Redivivus, de Jansenii
hæresi disputatur, hujus calumnia Augustinianis
Theologicis illata denudatur, arguitur,
& revincitur.

CAPUT PRIMUM.

*In quo de Augustiniana, & de Janseniana circa gratiam doctrinam
differitur, utriusque demonstratur discrimen, ac pertractatur
de sensu damnato in quinque Jansenii
propositionibus.*

Servatæ in præcedentibus dissertationibus
methodo insistens, principio exponendum
propositionum Cornelii Jansenii reproba-
tum pravumque sensum, & Augustiniani sy-
stematis patens, latissimuinque a Janseniano
diffidium, atque in veritatis patrocinium com-
plura illustrium Theologorum testimonia pro-
ferenda esse arbitror; quam omnis criminatio-
nis iniquitas facilius collatione testium, quam
litigantium conflictatione revincatur. Quoniam
vero Anonymus contendit quinque propositio-
num doctrinam erroremque manare ea princi-
pio duarum delectationum pro graduum supe-
rioritate invincibilium; primo ad trutinam
revocabimus num in tradito a nobis systemate
aliquid lateat censura dignum, eidemque Jan-
seniano principio cohærens: deinde quomodo
ex principio illo proscriptæ propositiones con-
sequantur; postremo autem qua ratione his ad-
versentur Augustiniani, ac Thomistæ, alique
gratiæ seipsa efficacis propugnatores.

§. I.

*Exponitur Augustinianum systema tribus
propositionibus, quibus constat,
examinatis.*

Systema igitur, quod nos in libris de Theo-
logis disciplinis propugnâvimus, est, Gra-
tiam esse mentis illustrationem, & inspiratio-
nem charitatis, sed magis in delectatione, quam
in illuminatione sitam esse: Gratiam efficacem
esse victtricem delectationem, quæ superat con-
trariam cupiditatem: Delectationem non esse

eamdem in omnibus, sed modo efficacem, modo
inefficacem, & habere charitatem & gratiam
gradus suos, ex quibus absque ullo præjudicio
absolutæ Dei voluntatis miserabilis ejus æco-
nomia una cum vera arbitrii libertate fa-
cile potest dignosci. Hæ sunt theses, quas lib.
xiv. Gratiæ naturam, atque energiam expli-
cantes confirmavimus multiplici genere argu-
mentationum: atque in his totum systema, quod
calumniose traducitur, continetur; nullam si-
quidem litem nobis adversarius intentat, vel
quod in hoc infirmitatis statu admittamus gra-
tiam ab intrinseco efficacem, aut quod hanc
gratiam necessariam minime arbitremur in statu
naturæ integræ, in quo caro non pugnabat ad-
versus spiritum: quæ sunt alia duo doctrinæ
nostræ principia, unum inconcussum, nobisque
ac Thomistis omnibus commune; alterum sal-
tem probabile, a plurimis Theologis admissum,
& Augustini auctoritate, ac permultis argu-
mentis sussultum. Itaque ad tria illa priora
capita revocanda est controversia.

I. Primo gratiam actualem (de hac enim
differendum est) in illustratione mentis, & in
sanctæ dilectionis inspiratione sitam esse, at-
que in hac præsertim, citato in loco demon-
stravi pluribus argumentis: quorum nec unum
adversarius solvit; ideoque cuncta in suo adhuc
pondere perseverant. Neque ea nunc repetere
necessum est, cum & ibidem legi possint, ac
demonstratum apertissime sit, ipsam actualis
gratiæ definitionem, Inspiratio sanctæ dilectio-
nis, ut cognita sancto amore faciamus, deprom-
ptam esse ex Augustini lib. iv. ad Bonifacium,
sive contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 5.
num. 1.

II. De-

II. Demonstravi etiam dissert. 1. hujus Operis cap. 2. §. 6. num. 4. ex Dionysio Petavio de Hæresi Pelagiana, ac Semipelagiana cap. 8. ex Eminentissimo Cardinali de Lauræa Opusc. 3. cap. 15. ex P. Macedo p. 2. Cortinæ, atque ex Stephano Dechamps de Hær. Jans. lib. 3. cap. 16. gratiam, quam Augustinus propugnavit adversus Pelagianos, complecti illa duo, scilicet, *mentis illustrationem, atque inspirationem amoris*. Et ne singula repetamus: prælaudatus Petavius, postquam de priori gratiæ munere accurate pertraxit, affirmat num. 7. etiam Pelagium præter liberum arbitrium illam gratiam tradidisse, quæ non est *sola lex & doctrina Christi extrinsecus sonans, sed ulterius doctrinæ istius applicatio per internam inspirationem & illustrationem*. Addit præter ipsam gratiam, quam Pelagius agnoscebat, aliam desiderasse Augustinum; ideoque evidens est, inquit, non eum putasse sufficere mentis illustrationem, qua quod abendum est cognoscitur: nec eam proprie dictam esse Christi gratiam, de qua cum illis tantopere certabat. Ait de altero gratiæ genere: Porro alterum gratiæ genus, quod in motione voluntatis positum est, declarat in illis omnibus locis, quæ paullo ante commemoravimus. Ac passim id esse situm docet in delectatione, ac suavitate dilectionis, quam Deus cordibus nostris inspirat. Neque hoc Petavius affirmat solum, verumetiam tam expressis, & luculentis Augustini testimoniis demonstrat, ut quisquis nobis objiciat quod auxilium gratiæ potissimum constituamus in sanctæ dilectionis inspiratione, aut temerario ausu in Augustinum insurgat, aut Pelagianæ hæreseos summa ignorantia laboret, aut in votis habeat apertissimam veritatem conculcare, atque per fas, & nefas in crimen catholicorum sententiam adducere.

III. Neminem autem latet communiori Theologorum sententia prævenientis gratiæ auxilium in actibus indeliberatis intellectus voluntatisque consistere. Quid est autem indeliberatus actus intellectus, nisi *illustratio mentis, & præcedens omnem deliberationem sancta cogitatio*? quid actus voluntatis, nisi *pius affectus, bona voluntas, delectatio, desiderium, charitas, cupiditas boni*? Sufficiat unum Theologorum proferre e Societate Jesu, qui nuperrime opus inscriptum *Summa Augustiniana* Romæ typis mandavit, Laurentium Alticotium; is enim quæst. 1. Præambula art. 3. ait: „Dicendum: quod ex Augustino actualis gratia præveniens sita est in utriusque actibus animæ. Huic autem propositioni mox producenda Sancti Docto-

Berti Theolog. Tom. IX.

ris sententiæ sic suffragantur. 1. Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. cap. 18. n. 22. to. 10. hæc habet: *Deum sanctis suis alicujus operis justè aliquando non tribuere, vel certam scientiam, vel victtricem delectationem*. 11. Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 19. num. 33. tom. 10. hæc de utraque gratia definit, *Cum ab illo illius adjutorium deprecamur ad faciendam, perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat*? 111. Serm. 118. num. 3. tom. 4. hæc iterum differit de utraque gratia: *Docet Deus suavitatem inspirando dilectionem. . . Docet scientiam insinuando cognitionem*. Cum itaque alia sint, quæ ideo discimus, ut tantummodo sciamus: alia vero ut etiam faciamus, quando Deus ex docet, sic docet, ut scienda sciamus aperiendo veritatem. Sic docet ut facienda faciamus inspirando suavitatem. iv. Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 17. num. 26. to. 10. rursus gratiam utramque ita describit: *Non lunt homines facere quod justum est, sive quia latet an justum sit, sive quia non delectat. . . Ut autem innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat, gratiæ Dei est*. v. Serm. 8. in Ps. 118. num. 5. tom. 4. hæc tradit de gradibus & incrementis divinæ gratiæ qui complectuntur & pias animæ cogitationes, & pios animæ affectus: *Servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis. Sed quibus gradibus ad eas perveniatur, ostendit. Prius est enim, ut videatur quam sint utiles & honestæ; deinde ut earum desiderium concupiscatur. Postremo, ut proficiente lumine, atque sanitate delectet earum & operatio, quarum sola ratio delectabat*. Ergo S. Augustino actualis gratia præveniens est exercendi operis justitiam tum scientia, tum delectatio: Adjutorium ad faciendam, perficiendamque justitiam est aperitio veri antea latentis; est delectatio boni antea non delectantis; est inspirata suavitas & delectatio; est insinuata scientia & cognitio; est veritatis aperitio; suavitatis est inspiratio. Gratia Dei est cognitio, per quam innotescit quod latebat, affectus per quem suave fit quod non delectabat. His cælestis gratiæ gradibus ad exercenda justa opera ascenditur. Primus gradus est cognitio de justorum operum honestate & utilitate. Alter justorum operum cupiditas ac desiderium. Tertius eorundem voluptas delectatio: cum autem ex recensitis actibus animæ priores ad intellectum, posteriores ad voluntatem pertineant: concluditur quod ex Sancto Doctore actualis gratia præveniens sita est

est in utrisque actibus animæ . „ Hactenus Jesuita, qui omnium postremus mentem Augustini interpretatus est, cui tamen, ut diximus, Petavius, Dechamps, alique plurimi præivere.

IV. Cum nil aliud contineat prior illa nostra propositio, immo & complectatur opinionem ceterorum Theologorum, quorum aliqui gratiam prævenientem constituunt in divina motione, aliqui vero qualitatem esse contendunt; ita enim sonat definitio gratiæ a nobis tradita, *Gratia est actus intellectus & voluntatis, sive mentis illustratio, & inspiratio caritatis; sed magis in delectatione, quam in illuminatione sita est: efficitur autem motione Dei, quæ est ipsa Dei voluntas subministrans hanc delectationem & charitatem, & potest sensu non malo charitas appellari: cumque hujus propositionis momenta sint eadem Augustini testimonia, aliaque illis consimilia, & prævenientis auxilii munera a nobis eisdem omnino verbis explanentur; quis adversus illam propositionem garrit & mustitat, nisi forte qui nunquam Augustinum lectitavit, qui Theologorum scripta nunquam vidit, qui suam & inscitiam, & malevolentiam palam lingua & calamo prodere affectat.*

V. Inconcussa est igitur, aut saltem, quod ad præsens sufficit institutum, ab omni censura immunis tradita a nobis, immo ab Augustino, *actualis gratia* definitio; neque aliud adversus hanc opponi potest, nisi præter *charitatem*, & *delectationem* dari alia bonorum operum principia, quemadmodum præter *charitatem* dantur virtutes aliæ, ut fides, spes, timor; Augustinum vero illam motionem gratiæ, idest *sanctæ dilectionis inspirationem*, præsertim commemorasse, quæ usitator est, & communior, alias minime denegando. At futulis est hæc objectio: cui & in Opere de Theologicis disciplinis, & in præcedentibus dissertationibus non semel respondimus. Neque enim nos in illa universali prævenientis auxilii descriptione *dilectionis & charitatis* nomine intelligimus *inspirationem amoris benevoli*, sed *bonam voluntatem*, quæ actus omnes salutares præcedit; id quod nobis nemo jure negabit, nemo in nobis jure reprehendet: tum qui mentem hanc nostram rotundis verbis explicavimus, ut adversus conviciatorem ostendimus capite secundo 1. dissertationis; tum etiam quia hæc quoque in re Augustini sensum & verba secuti sumus: cujus hæ sunt loquendi formulæ: *Quid est dilectio vel charitas, nisi amor boni? Quid est boni cupiditas, nisi charitas? Quid est aliud*

charitus, quam voluntas? Charitas dicitur voluntas bona. Vide lib. 8. de Trinit. cap. 10. lib. 2. contra duas Epistol. Pelag. cap. 9. n. 21. lib. de Gratia & lib. arbitrio cap. 17. num. 33. in Psalmum 36. serm. 2. num. 13. &c. Omitto reliqua, ne in re notissima sim verbosissimus, & loquacitatis, qua utitur adversarius, fastidiosissimus imitator. Abunde enim hæc pro vindicanda priori nostra propositione sufficiunt; & si quid habet adversarius quod mustitet, promat, & eructet: illi namque aures vellam iterum, exoletamque memoriam refricabo.

VI. Quum nil habeat affinitatis cum damnato sensu Jansenii prior nostra propositio, quæ prævenientem gratiam descripsimus, eamque locavimus in mentis illustratione, atque in inspiratione sanctæ dilectionis; videndum est modo, num Janseniana dicenda sit altera, *Gratia efficax est victrix delectatio, charitas, quæ superat contrariam cupiditatem.* De hac dicturi rursus ab adversario nostro petimus, cur argumenta, maxime Augustini textus, quibus eandem thesim demonstravi, silentio prætereant. Quid enim significant verba illa S. Patris de gratia, quæ egent in vitæ hujus certaminibus filii Adæ, libro de Corrept. & gratia cap. 1. num. 31. hæc differentis: *Secunda (gratia) plus potest, quæ etiam sit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat?* Quid alia, quæ leguntur de Spiritu & litt. cap. 29. num. 51. *Inspirata gratiæ suavitate per Spiritum Sanctum facit (Deus) plus delectare quod præcipit, quam delectet quod impedit?* Quid vero quæ leguntur eodem libro cap. 35. num. 63. *Fieret si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantæ rei.* *Esset autem tanta, si & nihil eorum quæ pertinent ad justitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa superaret?* Quid, ut cetera mittam, significant Augustini verba, quæ leguntur 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 19. num. 52. *Nos autem quantum concessum est, sapiamus & intelligamus, si possumus, Dominum Deum bonum ideo etiam sanctis suis alicujus operis justii aliquando non tribuere vel certam scientiam, vel victricem delectationem, ut cognoscant non a se ipsis, sed ab illo sibi esse lucem, qua illuminentur tenebræ eorum, & suavitatem, quæ det fructum suum terra eorum?* His utique in locis gloriosissimus Gratia vindex appellat auxilium efficax ardorem dilectionis, & voluntatem spiritus, quæ voluntas carnis contraria concupiscens vincitur ac superatur

ratur: appellat *delectationem* animi, quæ superat quodcunque impedimentum alterius voluptatis aut doloris; appellat quoque expressis terminis *certam scientiam*, ac *delectationem victricem*, adeo, ut meridie cæcutiat necessum sit quisquis negat præmissam propositionem nostram esse Augustini.

VII. Ut de hac tamen re addamus aliqua, nubemque omnem concretamque adversarii caliginem scindamus, atque exsufflemus; nostram illam de Gratia efficaci constituenda in *victrici delectatione* sententiam probant Theologi cujuscumque sectæ Catholicorum, tametsi non convenient in ipsa gratia efficaci explicanda. Atque ut primum loquamur de Molinistis, qui ajunt gratiam reddi efficacem dumtaxat a consensu, ideoque gratiam seipsa effectricem negant, & indifferentem solam propugnant; ut hi discrimen statuunt inter gratiam primi hominis & Angelorum, inter gratiam medicinale, hanc in *delectatione* repugnantes animos demulcente, illam vero in sola mentis *illustratione* constituunt. Audiatur Stephanus Dechamps Bituricensis ita mentem suam exponens, ac scribens lib. 3. de H. Janseniana disp. 3. cap. 16. num. 3. *Augustini Opera percurrere, tractatus omnes, in quibus vel obiter, vel ex professo de illa Angelorum & Adam gratia disputat, diligenter evolve: ne semel quidem nuncupatam ab eo invenies spiritum charitatis, inspirationem charitatis, infusionem charitatis, charitatem per Spiritum Sanctum diffusam, dilectionem, inspirationem dilectionis, amoris divini gratiam, amoris Dei inspirationem, concupiscentiam bonam, cupiditatem boni, bonam voluntatem, suavitatem, delectationem, condelectationem, jucunditatem, voluptatem. Ex tot nominibus, quibus motiones voluntatis S. Doctor exprimere solet, quæque alte ejus animo infederant, ut nullum fere de gratia medicinali verbum faciat, quin plura usurpet, & quasi acervatim congerat: ex tot, inquam, nominibus ne unum quidem vel semel adhibet, cum de gratia Adamo & Angelis ad perseverandum concessa tam multis variisque in locis differit. Eadem repetit cap. 19. num. 3. pag. 565. ubi definitionem gratiæ a nobis præcedenti propositione traditam, & ex libro 4. ad Bonifacium cap. 5. petitam affert & ipse, probatque, affirmans Augustinum in hoc statu, præter cælestem illuminationem, requirere gratiam actualem voluntati impressam, eamque interiori suavitatem demulcentem. Jam vero cum gratia medicinalis universim descripta fatente Dechamps sit *jucunditas, suavitas, delectatio,**

voluptas, charitas: quid, obsecro, erit gratia efficax (undecunque hujus efficacia petenda sit) nisi efficax jucunditas, efficax suavitas, efficax delectatio, efficax voluptas, efficax charitas? Ad hæc, si motione voluntatis sita in hac jucunditate & delectatione, quæ voluntatem contraria concupiscentem attrahit ac demulcet, non egebat creatura innocens; manifestum est, nunc motione ista voluntatis, sive inspiratione jucunditatis atque delectationis homines indigere, quoniam in hoc miseriarum statu caro concupiscit adversus spiritum. Quare nostra cum Molinistis concertatio nunquam fuit, an gratia efficax sit qualitas, aut motio, aut amoris inspiratio, sed an ab eventu, & voluntatis assensu, an vero ex promotione, quæ in nobis velle operetur, atque ad actum voluntatem nostram prædeterminet, efficientia prævenientis auxilii sit repetenda. Id si neget Anonymus, ad limina Theologiæ redeat, aut, quemcunque ei libuerit, auctorem legat, rimetur, pervolvet, desinatque laceffere patentissimam veritatem.

VIII. Si etiam, qui ajunt prævenientem gratiam efficacem habere infallibiliter conjunctam actionem ex præscientia conditionata, qua Deus prævidet habituram effectum si desur in talibus circumstantiis, ut loquitur Franciscus Suarez lib. 3. de præd. cap. 10. num. 9. Prolegom. 2. de Grat. cap. 1. num. 7. Vasquesius P. p. disput. 67 alique vulgo *Congruistæ* appellati, haud negant efficacem gratiam esse *victricem delectationem*; ac nobiscum tantum decertant de quo efficax dici debet, num scilicet ex illa præscientia conditionata, num ex antecedenti, & absoluta Dei prædefinitione Vasquesius enim, quem nuper laudavi, de gratia efficaci pertractans 1. p. disput. 88. cap. xi. num. 51. postquam ait vocari illam ab Augustino epist. 107. *secretam & altam vocationem*, ac lib. 1. de Præd. Sanct. cap. 3. & alibi sæpenumero, secundum propositum, subjicit: Denique lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 19. vocat certam scientiam; quia Deus optime novit effectum habituram, vel quia certa quadam cognitione minime perturbata ostenditur nobis per eam vocationem bonum ipsam. Appellat etiam *victricem delectationem*, eo quod vincat voluntatem, & ad se libere eam trahat, superatis omnibus difficultatibus. Dixerat enim peccatum accedere, aut ex eo quod ignorantia est in intellectu, hoc est defectus cognitionis; aut quia bonum cogitatum, quod a peccato retrahere deberet, non delectat. Eadem prorsus repetit in 1. 2. disput. 186. cap. xi. num. 56. Igitur neque Congruistæ

negare audent efficacem gratiam, juxta Augustinum, esse *vittricem delectationem*.

IX. Hoc idem, quod Vasquesius ac Suarez, docuit Eminentissimus Bellarminus lib. 1. de Grat. & lib. arbitrio cap. 12. ubi nititur demonstrare quomodo gratia trahat animum, non physice illum prædeterminando, sed invitando atque alliciendo iis demonstratis, quæ congrua sunt ei, qui vocatur ac trahitur. Ibi enim inter cætera ita Bellarminus loquitur: *Item Augustinus hoc ipsum satis aperte declarat tract. 26. in Joannem, ubi explicat quomodo Deus trahat homines ad fidem, & faciat eos velle credere, nam quemadmodum Pastor trahit ovem cum demonstrat ei ramum viridem, quo scit illam delectari, & pueros parentes alliciunt ostensis nucibus, quæ ætati illi congruunt: sic etiam Augustini sententia, Deus homines trahit inspiratione interius oblata, qualem scit aptam esse, ut ab eis non respuatur. Quare cum iis, qui hanc sententiam sequuntur, minime nobis disceptandum est, num gratia efficax sit inspiratio dilectionis, num animus voluptate ac delectatione trahatur, num congrua sit vocatio, quæ voluntatem refragantem contraria delectatione allicit, demulcet ac trahit; id enim, ut audis, fatentur: sed idcirco decertamus, & ab illis divellimur, quoniam præter moralem illam attractionem, seu vocationem & suasionem congruam, arbitramur nos ad gratiæ efficacitatem requiri, ut Deus inspirando certam scientiam, & vittricem delectationem physice in nobis operetur velle, ac tam robustam voluntatem efficiat, ut quælibet duritia cordis frangatur. Enimvero moralis illa attractio, quæ sita est in propositione objecti delectabilis, cujusmodi est ostendere ovi ramum viridem, & puero nuces, quamvis inspiratio interna sit, nihil est aliud, quam mentis illustratio, vel gratia, quæ menti aperit quod latebat, non autem inspiratio dilectionis, quæ suave sit quod non delectabat; ideoque est gratia intellectus, non voluntatis, & gratia, juxta ea quæ diximus num. 7. naturæ innocentis, non per peccatum corruptæ. Verum quidquid de efficacia gratiæ sentias, nos enim sententiam nostram explicamus, alienam non rodimus; certissimum est vittricem delectationem neque a Congruistis posse negari.*

X. Quid vero physice prædeterminationis assertores, ac Sancti Thomæ discipuli? Hi non conveniunt quidem, an gratia sit qualitas, an sit indeliberatus motus intellectus & voluntatis, quatenus a Deo immediate procedit, & an sit

divina motio ipsos indeliberatos actus præcedens; & videtur sententia hæc postrema, quæ in definitione gratiæ a nobis superius vindicata comprehenditur, esse apud Thomistas communior: eamque acerrime propugnant Thomas Lemos tom. iv. Panopliæ tract. 7. & Joannes Gonzales controversia 1. cap. 4. at in hoc proculdubio conveniunt, quod gratia efficax contrariam concupiscentiam vincat, a nullo duro corde respuatur, atque operetur velle & perficere. Thomistarum aliqui cum Antonino Massoulié. diss. 2. de libert. creata q. 6. art. 6. docent divina motione perfici libertatem, eo quod ex S. Augustino, & Sancto Thoma vittricem delectationem immitat. Et quidem (ait vir ille doctissimus) frequentissimam esse apud D. Augustinum eam phrasim, gratiam esse vittricem delectationem, aut divina gratia delectationem ingenerari in anima, qua voluntas intellectus sponte trahentem gratiam equatur, nemo vel a limine sanctum virum salutavit, qui facile id non animadvertit. Demonstrat vero scriptor præstantissimus nil esse aliud suavitatem atque delectationem, quam inclinationem ipsam voluntatis ad bonum rationi consentaneum, & conveniens naturæ: addit nihil esse, quod efficacius & suavius voluntatem attrahat, ut præstat delectatio, a qua ita se vinci sinit voluntas, ut vix resistendo vires habeat, & licet possit, nolit tamen non vinci: profert plura Augustini testimonia, idem sonantia ac superius præmissa: ostendit ex Doctores Angelico, Opusc. 61. cap. 19. naturam humani cordis cognatam esse actioni dilectionis, unde experimur amore animum pertrahi: ex 1. 2. qu. 24. art. 1. delectatione perfici operationem, ac neminem convenientem vitam agere sine alicujus boni perceptione aut delectatione; atque ex q. 35. Deum naturæ institutorem operationum gratia delectationes posuisse. Producit Poeticum illud etiam ab Augustino laudatum tractatu 16. in Joan. *Trahit sua quemque voluptas*: inquit cum eodem majorem esse voluptatem animi quam corporis, & mentis quam ventris; concludit divina motione non lædi, sed perfici libertatem, cum ea nihil aliud sit quam quædam immissio, & impressio celestis cujusdam suavitatis, qua anima perfunditur, & frequentissimam Augustini de vittrici delectatione sententiam, & communem loquendi modum cum severioris Theologiæ Thomisticæ principiis ad amissim convenire. Atque hæc, si Thomistarum aliquis nostram de vittrici delectatione sententiam velicabit, eo magis fas nobis erit re-

reponere, quod Antoninum affecutum fuisse mentem Doctoris Angelici testantur eruditi Censores Operibus ejus præmissi, inter quos eximii duo Ordinis Prædicatorum Magistri & Socii Raymundus Ertz, & Franciscus Blanco. Complures item alii Opus Antonini Massoulié comprobant, ex Ordine Minorum, Carmelitarum, Minimorum, Clericorum Regularium, aliorumque, atque illud appellant, opus egregium, menti Sancti Thomæ perenniter consonum referens doctrinam, quam in Urbe omnium fere Ordinum Theologi, paucis exceptis, tuentur, nil quod sapiat novitatem, sed sanam doctrinam ubique continens, felicissime cavillos omnes & sophismata dispellens, ac tale, ut quocunque calamo exarari Sanctus Magister debuisset, non potuisset certe vel majori, vel meliori. Nec facultate tantum consueta Romanis typis impressum fuit, sed peculiari quoque licentia Eminentissimorum Cardinalium Generalium Inquisitorum, emanata feria 4. die 23. Nov. 1689. in Generali Congregatione S. Officii. Quare interdum testimoniis hujus auctoris, non tamen solius, sed aliorum quoque multorum, objectum crimen retundam. Ergo ad alios.

XI. Antoninus etiam Reginaldus ex eadem Prædicatorum familia, quo nullus uberiori stylo de Gratia efficaci disseruit, in Opere, cui titulus de Mente Concilii Tridentini part. 1. cap. 52. scribit: Porro hanc gratiam tuam aperte docuit Augustinus, ut mirum sit, si quis ipsa ejus scripta legerit, & eum illam non asseruisse, sibi suadere, aut dicere valeat. Prolixius foret omnia D. Augustini loca, in quibus hanc gratiam a se assertam, & a Pelagianis eorumque Reliquiis impugnatam describit, ad longum recensere: ad præsens sufficere ejus notas ex ipso Augustino velut in compendium redigere. Igitur Augustinus in verbis hanc gratiam circumscribit: Quæ est victrix delectatio supra ipsum liberum arbitrium, sic dicta ab effectu, quia ejus vincit duritiam & renisum; qua Deus operatur in homine voluntatem, ipsam volitionem, ipsum velle, occultissima & efficacissima potestate; qua, quando Deus tangit cor, homo præparat cor; qua reluctanti (sive in homine reluctantem) prius aditus divine vocationis procuratur; qua homines sunt ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes, quæ est magna & efficacissima vocatio; qua sic adjuvatur homo, ut faciat quod jubetur: qua Deus facit ut faciamus præbendo vires efficacissimas voluntati; qua ut gratia potentiore convertit.

quæ sit auxilium quo fit, non sine quo non fit; quo nonnisi perseverantes sint qui illud habent: qua gratia voluntas insuperabiliter, & inclinabiliter agitur, ratione cujus Deus magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas, & habet humanorum cordium quo placuerit inclinandorum omnipotentissimam potestatem; qua fit ut sic velle vel nolle in hominis volentis aut nolentis sit potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem; qua fit ut voluntati Dei humane voluntates non possint resistere; auxilium quo non solum possibilitas juvatur, sed voluntas & actio; qua non solum dat posse, sed dat velle & agere; quæ operatur ipsum velle; per quam possibilitas cum effectu in sanctis provenit; quæ est doctrina quam omnis qui audit a Patre, non solum potest venire ad Christum, sed venit; ubi & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus est; quæ sunt ex nolentibus volentes, non sicut facit doctor homo, sed intus operatur ipsum velle per investigabiles vias suas; quæ a nullo duro corde respuitur, quæ idcirco tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur; quæ mirabili modo operatur & velle; qua voluntas agitur & agit; quæ flectit & inclinat voluntates quas vult, cum vult, & ubi vult; quæ est vocatio ita effectrix bonæ voluntatis, ut omnis eam vocatus sequatur. Agnosco verba Augustini accurate ex ejus Operibus in unum collecta; hisque ultro libenterque subscribo. Quis autem his perlectis gratiam efficacem esse victricem delectationem, quæ superat cordis duritiam, & contrariam carnis concupiscentiam, negare poterit?

XII. Thomistarum utique bene multi a nobis eo in capite dissident, quod tam in statu innocentie, quam in statu infirmitatis ad recte agendum gratiam ab extrinseco efficacem esse necessariam existimant; ac non proinde definitionem, de qua disputationem instituo, ulla ratione repudiant. Nam gratiam efficacem collatam fuisse Angelis sanctis, singulis uno ore se demonstrare ajunt ex Augustino lib. xii de Civit. Dei cap. 5. ubi legimus Angelos qui steterunt, fuisse amplius adjutos, atque amplius hoc adjutorium fuisse magnam per Spiritum Sanctum datam abundantiam charitatis Dei, „ Quis enim dicat (ait prælaudatus Reginaldus p. 2. cap. 31.) magnam illam abundantiam charitatis Dei, quæ fuisset etiam Angelis malis data si stetissent, & quæ consequenter data est illis qui steterunt, esse gratiam ab arbitrii nutu determinabilem? Qui exercitati sunt in scrip-

scriptis Divi Augustini norunt profecto, nihil in ejus Operibus usitatus esse, quam quod gratiam illam, de qua cum Pelagio contendebat, explicet nomine bonæ voluntatis, charitatis, abundantiae divini amoris, & aliis similibus terminis. Et paullo infra: Hoc auxilium, quod significatur per hanc abundantiam charitatis, non aliud est quam gratia per seipsam efficax. Censent itaque Thomistæ etiam gratiam efficacem datam sanctis Angelis fuisse inspirationem uberius charitatis, & vividioris delectationis. Cum vero teneantur iidem Thomistæ fateri gratiam efficacem hujus status differre a gratia efficaci collata sanctis Angelis, & hanc esse illa potentior, ut de corrept. & gratia cap. 11. ait Augustinus, discrimen istud inde repetunt, quod illa gratia non subiciebat rebellantem appetitum rationi, hæc subicit; ideoque ajunt Augustinum vocasse illam gratiam Adami lætior, quia tunc nulla erat pugna, hanc vero potentior, quia domat & subicit renitentem sibi concupiscentiam, ut inquit sequenti cap. 32. idem Reginaldus. Sive ergo creatura innocens indiguerit, sive non indiguerit gratia ab intrinseco efficaci, Thomistæ nobis concedunt hanc gratiam esse inspirationem dilectionis, & charitatis victricis: aut si mavis, motionem, & qualitatem, qua istiusmodi dilectio & charitas inspiratur; non enim ullibi contentiose investigavimus, num delectatio victrix sit ipsa essentia gratiæ efficaci, vel id quod divina supernaturali motione in nobis producit: sed utrumque, ut diximus, propositione nostra complexi fuimus; utrumque etiam, si recte rem perpendamus, commonstrant hæc duæ Augustini verba, *Inspiratio sanctæ dilectionis*.

XIII. Tenuit, propugnavitque nostram de gratia efficaci sententiam Franciscus Macedo ex Jesuita Minor Sancti Francisci, nunquam de Jansenismo suspectus, sed Jansenianæ hæresis profligator in Opere, cui titulus, *Mens Innocentii divinitus inspirata*, & in aliis Theologicis scriptis, quorum potissimum testimoniis Eminentissimus Norisius, ut constat ex quinque dissertationibus Historiæ Pelagianæ adjectis, depulit omnem Janseniani erroris illatam sibi calumniam: Ergo Pater Macedo in *Cortina*, seu in *Oraculis ex D. Augustino editis* pag. 20. hanc thesim 69. proponit: *Efficacia gratiæ in propria virtute intrinseca ipsius gratiæ victricis sita est, cujus victoria in delectatione & suavitate consistit; opponitur suggesti & motui concupiscentiæ, & diaboli delectationi ad malum invitantis*. Atque hanc thesim P. Macedo

decem & octo S. P. Augustini citatis locis confirmat. Luculentius id commostrat alio in Opere, quod *Scrinium, & Mentem Augustini de duplici adjutorio appellavit*: unde nonnulla promam proximo, qui ad hunc consequenter, paragrapho.

XIV. Prætermittere nolo, etsi dicta abunde sufficiant, quæ docet Eminentissimus Cardinalis Laurentius Brancatus de Lauræa in Opusculo 3. de Gratiis actualibus: cujus eximii viri eo magis sententia probanda est, quod certissimis monumentis constat hoc Opusculum edidisse ætate, scientia, hujusque controversiæ, in qua ante annos novem, scilicet anno 1678. Norisianis scriptis adversabatur, plenissima præditus erat cognitione, siquidem tria opuscula Romæ in lucem emissæ sunt an. 1687. Itaque citato Opusculo 3. n. 316. probat vir eximius efficaci gratia infallibiliter fieri bonum opus absque læsione libertatis, quoniam *voluntas prædita gratia illa faciente facere, seu efficaci, quantum est in se potest eam non sequi, sed maxima delectatione, ac suavitate afficitur a gratia, ab eaque suaviter trahitur, sed cum sua libertate*. Explicans deinde num. 330. & seqq. quomodo gratia efficax agat cum suavitate, ac delectatione voluntatis, id primum evincit congerendo multa Augustini loca, scilicet ex libr. de peccat. merit. & remiss. cap. 17. Enarrat. in Ps. 118. lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. de Spiritu & lit. cap. 3. & 19. de Corrept. & grat. cap. 2. in Psal. 33. & 84. priorem argumentationem concludens: *Docet, Augustinus, quomodo Deus per gratiam suam faciat nos operari bonum, dicens hom. 29. cap. ult. inspirando virtutem, dando menti tuæ celestem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur*. Deinde sententiam suam, ac nostram probat scripor clarissimus firmissimis argumentis auctoritate Augustini sustulit: quorum unum num. 338. petit ex modo operandi connaturali humane nature, quæ ad opus trahitur delectatione ac suavitate. Nam primo, inquit, *omnis peccans ideo peccans, quia delectationem, gaudium, & suavitatem percipit & gustat in quovis peccato: & licet res hæc notoria sit, & quilibet purus viator, concupiscentiæ tyrannidi subditus hanc miseriam experiatur; tamen eam sanctus Doctor pluribus in locis probat, incipiens a primis parentibus, qui etiam si concupiscentiæ miseriam adhuc non contraxissent, nihilominus ex delectatione pomi, & desiderio scientiæ boni & mali peccarunt: ita in lib. de Gen. contra Manich. Et de omnibus aliis peccantibus omni peccatorum genere prosequitur probare, quod ideo pec-*

peccant, quia delectationem ex peccatis percipiunt; ita in lib. 22. contra Faustum cap. 18. in lib. 2. de Bapt. cap. 10. lib. 83. qq. q. 86. Et alibi saepe. Unum locum adducam per extensum, estque serm. 6. de Verb. Apost. cap. 1. Quidquid est peccatorum in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur nisi ex mala cupiditate, nisi ex illicita delectatione, &c. Supposita, inquam, hac inclinatione, & facilitate hominis ad peccandum ex mera cupiditate ac delectatione, ait Sanctus Augustinus: Sapientissimus, potentissimus, ac benignissimus Deus, ut hominem ad delectationes malas, ac terrenas deditum, ab illis averteret, & ad bona opera virtutum vitiis illis contraria per gratiam induceret, delectationes ac suavitates spirituales, longe majores, ac dulciores, per gratiam voluntati hominis infundit, & sic intellecta & inflammata voluntas ad ea opera bona, sive praecepti, sive consilii, sive superogationis prorumpit. Producit tum Cardinalis doctissimus ea Augustini loca, quibus doctrina hæc traditur atque explicatur, ex lib. de Contin. cap. 3. ex serm. 6. de Verbis Apost. cap. 9. & ex serm. 17. de Verbis item Apost. cap. 1. illinc inferens num. 339. Dei sapientiam & misericordiam, ut miseros homines ad mala objecta, malasque circa ea operationes ex delectatione concupiscentiae propensos, ab eis avertat, ac ad objecta & opera eis contraria convertat, atque trahat, ut Salvator dicit, per gratiam majorem & nobiliorem delectationem voluntati inducentem, id facere, &c. Præterea num. 340. & seq. hæc omnia confirmat aliis ex eodem Augustino productis locis, quibus gratiam, qua avertimur a malo, & facimus bonum, ita circumscribit, ut nos ad opus trahat, faciens vere cognosci verum bonum, & ingerens delectationem suavitatem: quod revera Augustinus docet lib. 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 17. & 19. aliisque in locis, ex quibus Laura eandem infert consecutionem, idest: Quod Deus per suam gratiam sic operatur cum voluntate humana, ut omnia quæ præcipit, vel consulit alicui, a quo vult ut impleantur, ea reddit clara ut cognoscatur eorum bonitas ac veritas; & delectabilia ac suavia, ut præferantur objectis oppositis perniciose delectabilibus, & hisce spreis illa amentur & complectantur. Tandem Emin. Cardinalis præcedenter ratiocinationes corroborat illustratque plurimum sanctorum exemplis; præsertim Martyrum, quibus, ut Augustinus ait lib. 18. de Civit. Dei cap. 7. in abundantia gratie spiritus illius, qui ubi vult spirat, datum est ut tantum Christum a-

mare possent, ut cum tanto vite discrimine negare non possent. Talis, inquit, fuit Stephanus plenus gratia & fortitudine, de quo canit Ecclesia, Lapidem torrentis illi dulces fuerunt: talis Laurentius, qui præ dulcedine moriendi pro Christo tyrannum deridens aiebat, *Asatum est jam, versa & manduca*: talis Andreas Apostolus clamans, dum ad crucem raperetur, *Bona crux diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quæsitæ, & aliquando concupiscenti animo preparata*! tales Marcus & Marcellianus, qui ad stipem alligati, clavisque confixi, Nunquam (dixere) tam jucunde epulati sumus, quam hæc libenter Jesu Christi causa perferimus. Ex his, aliisque exemplis tuculenter patet, inquit Laura, quod in observantia præceptorum Deus concurrit cum gratia redolente illam dulcem, suavem, delectabilem, & jugundam etiam in cruciatibus, adjiciens exemplis Sanctorum quotidianum experimentum, quo unusquisque contra concupiscentiam agens delectatur & gaudet; quemadmodum Abraham jam senex, se, Ismaelem filium suum adolescentulum, & vernaculos domi suæ circumcisioni subjecit, ac deinde filium suum Isaac immolandum processit: sanctissimi viri ludibria, verbera, vincula, & carceres experti sunt; atque innumeri sponte sese jejuniis, corporisque afflictationibus dederunt; quod nequaquam fecissent, nisi Deus in iis incommodis perferendis inspirasset delectationem ac suavitatem. Absolvit num. 346. dissertationem his verbis: Sic ergo benignissimus Dominus, & amantissimus parens nobiscum operatur, cum præcepta, vel consilia, vel supererogatoria sunt adimplenda; facit enim veritatem boni apparere, inspirat, & inflamat, ut amplectatur, & delectationem, ac suavitatem in exequendo largitur. Erit ne in posterum, qui sententiam constituentem auxilium efficax in delectatione victrici tamquam Jansenianam vellicet & infamet? At illam innumeris Augustini testimoniis, quorum aliqua producta sunt, aliqua tantum indicata, insignium Theologorum approbatione, argumentationibus, exemplis, rerumque experientia, veram, certam, inconcussam, firmissimamque hæcenus demonstravimus.

XV. Hanc proinde sententiam instituti nostri Theologi unanimi consensione propugnant, quamquam inter nos divisi sumus, & aliqui ex nostratibus Ægidiani, aliqui vero Augustiniani dici amant. Nam Ægidiani, ut apparet ex Friderico Gavardi, qu. 2. de Grat. art. 1. & 2. uti gratiam universim locant in actibus indeliberatis, quibus cognoscimus, & diligimus Deum

Deum, nobis donatis & infusis in cordibus nostris, ita energiam gratiæ efficacis in hoc constituunt, ut per ipsam homo velit, & Deum diligat, atque tanto ardore diligat, ut roboretur voluntas ad superandas carnis concupiscentias, quæ ipsum a Dei amore conantur avertere; ac producant & ipsi, quæ de adiutorio Quo, sive gratia efficaci, cap. 11. de Corrupt. & Gratia ait S. Pater: *Qua etiam fit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat.* De iis vero, qui Augustiniani dicuntur, nulla oriri potest dubitatio, ut constabit legenti Opera Norisii, de quo paullo, Aurelium Piette p. 3. cap. 3. Clenaerts in Opusculo, cui titulus, *Augustinus per seipsum docens*, cap. xi. Philippum Van-Waure in erudito contra Jansenium Opere quod inscribitur, *Augustinus Europæus perperam dictus*, Nicolaum Girken in Summa Tractat. x. qu. 2. dub. 6.

XVI. Reliquum est, ut nonnulla dicantur de parte systematis nostri postrema, in qua statuimus sanctam delectationem non esse eandem in omnibus, sed gradus habere, & modo efficacem, modo inefficacem esse: quod, si nonnihil sapio, ex dictis est apertissimum. Nam si gratia universim definita est superna illustratio mentis, & inspiratio sanctæ dilectionis; gratia autem efficax ea est, quæ inspirat certam scientiam, ac delectationem, victtricem: quoniam de fide est, omnem gratiam non esse reipsa effectricem, nec semper homines gratia præventos tanto ardore diligere, ut voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem; consequens erit, admittendam esse voluntatem spiritus parvam atque robustam, delectationemque majorem atque minorem: quarum robusta ac major concupiscentiam superans sit gratia efficax; parva autem & minor sit gratia inefficax, quam Schola *sufficientem* appellat, vocabulo, ut postea dicetur, non in eadem significatione ab omnibus Catholicis usurpato. Et quanquam doctrina hæc ex præcedentibus consequatur; illam tamen demonstravi ex Augustino lib. de peccat. meritis cap. 5. de Gratia & lib. arbitrio cap. 15. sem. 17. de verbis Apostoli, lib. 6. Confess. cap. 5. aliisque locis perspicuis, quæ necessum non est ut repetantur, necnon ex ipsa notione gratiæ medicinalis, quæ refertur ad hominis peccati vulneris affecti infirmitatem, atque languorem.

XVII. Hinc Norisius, cujus paullo supra dixi mentionem a me hoc loco faciendam esse, describens in *Calumnia sublata* cap. 3.

auxilium sine quo non dans posse, non agere; quod idem omnino est, ac auxilium sufficiens Scholasticorum, prout distinguitur ab efficaci: Jam vero, inquit, adiutorio sine quo non movetur voluntas ad eliciendos actus debiles, nempe desideria, conatus, orationes minus servidas pro adimplendis mandatis, in ordine ad quorum executionem adiutorium sine quo non est tantum auxilium remotum, impetratorium tamen auxilii quo, sive gratiæ efficaci atque victtrici, qua sola mandata reapse implentur: productisque verbis Patris Macedi in *Scrinio* paginâ 65. Igitur ad hujusmodi actus imperfectos, quæ sunt inchoata desideria boni in peccatoribus & iustis, istud adiutorium sine quo non & exigitur & invenitur; prosequitur Norisius: *Augustinus lib. de Grat. & libero arbitrio cap. 17. scribit: Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam. Illa bona voluntas est ab adiutorio sine quo non, quo desiderium præcepti implendi excitatur, qui tamen motus est invalidus, nisi adiutorio quo roboretur.* Similia Norisius ad *Germanitatem* viii. xiii. & xiv. prope finem primi Voluminis. Nec poterat Cardinalis amplissimus sententiam nostram, ac suam expressius exponere, quam admittendo gratiam, quæ inspirat desiderium implendi præceptum, & voluntatem bonam, sed parvam, & invalidam, quæ gratia est auxilium ab Augustino appellatum auxilium sine quo non, & a Scholasticis auxilium sufficiens; & rursus admittendo gratiam, qua motus invalidi roborantur, & inspiratur voluntas, quæ proxime, & absque alia gratia sufficit ad implenda mandata; quam gratiam Augustinus vocat auxilium quo, Scholastici autem appellant auxilium efficax. Plura sequenti §. Interim perspicuum ex Augustino & Norisio gratiam modo parvam & invalidam, modo autem robustam & flagrantissimam charitatem inspirare; atque ut ait S. Pater lib. 2. de Peccator. mer. & remiss. cap. 5. num. 6. adjuvare illum tantum, illum autem non tantum; illum illo, illum isto modo; ac perspicuum itidem est, systema, quod Anonymus illusorie simul ac pueriliter nunc *Bellellinum*, nunc *Bertinianum* appellat, Norisianum & Augustinianum esse, nos vero ludificationibus, ineptisque suis cohonestari plurimum, & Augustiniani systematis propugnatores, ac vindices declarari.

XVIII. Et quoniam Cardinalis Norisius paullo supra meminit Patris Macedi; is in *Scrinio*, sive *Mente Augustini de duplici adiutorio* cap. 7. hæc

7. hæc habet: „ Constat esse in nobis parvas quasdam & infirmas voluntates bonas, quæ conatus & impetus quidam ad virtutem sunt: quæ in peccatoribus præsertim vitiis deditis, & inveterato usu peccandi obstinatis inveniuntur, ac eorum pulsant, excitantque voluntates, sed non movent efficaciter, & tantum actus inchoatos & imperfectos eliciunt, qui velleitates dicuntur. In sanctis vero & iustis eisdem sæpe videmus: nam semper ii perfecte operantur, & easdem velleitates experiuntur. Igitur ad huiusmodi actus imperfectos, quæ sunt inchoata desideria boni, in peccatoribus & iustis istud adiutorium & exigitur & invenitur, quod illos tantummodo operetur. Deinde cum vel iidem peccatores peccata multiplicant, & iusti a recta via primum peccando deficiunt, & quoties postea delinquant, toties iis huiusmodi gratia adest, quæ cum leviter pulset ac inefficax sit, & similis illi adiutorio gratiæ, proculdubio illa gratia est, quæ adesse debuit ex ea ratione generali, qua dicitur, *In eo quod vitari non potest, peccari non posse*, & cum adesset, victrix non fuit, atque adeo efficax non fuit, quod est ipsum adiutorium *Sine quo non*, non *Quo*: unde deducitur evidenter fuisse gratiam *inefficacem*, idest, ipsum adiutorium *sine quo non*: cujus in hoc statu virtus est imminuta, ratione naturæ vitiata & corrupta, & arbitrii *inclinati & infirmati*, & *attenuati*, secundum doctrinam Concilii Arausiaci cap. 8. 13. 26. a nobis superius expositam. Hanc differentiam adiutorii inefficacis ab efficaci ita declaratam ex Augustino accepi. E quidem ea clara est circa primam partem auxilii efficientis *parvas illas & infirmas*, ut Augustinus loquitur, *voluntates*: nam illas non esse a gratia magna & efficaci, idest adiutorio *Quo*, per se constat, & perspicue tradit lib. 2. de peccat. meritis & remissione cap. 4. & 5. & 19. clarissime, & lib. de Sp. & lit. cap. 4. expresse nec minus lib. de Grat. & lib. arbitr. cap. 4. & 15. & lib. de perfectione justitiæ prope finem, & aliis plerisque locis, in quibus docet per motus inchoatos, & imperfectos per Gratiam factos in voluntate non impleri mandata: nam sunt voluntates, & impetus, qui tandem in mediis conatibus egri deficiunt. Qui tamen non deficerent, si augeretur gratia, & per eam auctam & robustam voluntas valida & robusta redderetur; per hanc enim præcepta implerentur. Hæc, aliaque bene multa Franciscus Macedo, de quo rursus in huius Operis progressionem: ista enim ad id commonstrandum, quod in præsentia disquiritur, faciunt satis sufficiens.

Berti Theolog. Tom. IX.

perque. Porro si huic Scriptori, aut Norino nostro audeat quis Jansenianæ hæreseos inferre calumniam, aut asserat nos ab horum systemate vel latum unguem discessisse, proximo paragrapho refutabitur, tametsi refutatus sit hætenus, modo absque livore tribus operibus ante oculos positis, idest, *Quinque Norinianis dissertationibus*, cum separatim, tum nuper in tertio Volumine editis, *Scrinio P. Macedi*, & tertio *De Theologicis disciplinis* tomo, quæ nunc exscripsimus aut laudavimus, a lectore nec penitus rudi, nec invidentia excæcato, nec partium studiis addicto, diligentissime conferantur. Habes, ut opinor, tres illas propositiones initio positas, quas systema Augustinianum, nostrumque comprehendunt, & quibus inscius & inofficiosus Anonymus molem fictitii *Jansenismi Redivivi* superstruit, ab omni erroris insimulatione, & suspitione purgatas.

§. II.

Vindicantur quæ in superiori systemate ab adversariis radarguuntur.

BEne habet, inquis: quod gratia parvam, & robustam voluntatem inspiret, quod si victricem tribuat delectationem sit efficax, quod in illustratione mentis, & inspiratione dilectionis constituenda sit actualis gratiæ natura, Catholicum systema est, atque, si ita illud appellare lubet, Augustinianum: sed tria sunt, quæ Jansenianum redolent dogma, & quinque damnatarum propositionum sunt fons & origo, a quibus novi Janseniani, quos inter eminent duo haud dubie spurii Augustinieneses, minime abhorrent. Horum primum est, quod non tantum in delectatione victrici reponunt gratiam efficientem, sed in delectatione victrici, quæ superat minores gradus concupiscentiæ, sive in delectatione *relativa*, non absoluta. Alterum quod negant in delectatione inferioris gradus *potentiam proximè expeditam*, ad hanc requireres ex parte potentiæ & actus primi robustiorem delectationem, ideoque gratia inefficax, sive adiutorium *sine quo* ab ipsis deprædicatum, non est vera gratia *sufficiens*, neque Molinistico sensu, neque Thomistico; cum gratia sufficiens communi sensu Catholicorum conferat ipsam *potentiam proximè expeditam*. Tertium, quod hinc consequitur, veram gratiam sufficientem e medio tollunt, a cujus etiam nomine fraudulenter & insidiosissime abhorrent, illam potius inefficacem, quam *sufficientem* appellantes. Atque hæc sunt Janseniani erroris notæ, hi characteres. Demon-

P

stra

strarunt id productis compluribus Jansenii textibus cum Stephano Dechamps Antijanseniani permulti, necnon Theologorum præstantissimi, quorum monumenta singula collegit ætate nostra Tournelius. Ego vero, tametsi omnium Antijansenianorum commendo studium, firmissime tamen, & absque ulla hæsitazione pronuntio, tria doctrinæ capita nuperrime commemorata nequaquam erronea esse, nec damnatarum propositionum principia; sed aliquos Jansenii quidem refutandi zelo permotos, sed propriæ sententiæ præjudicio abreptos, quid Catholicum sit, quid erroneum ac damnatum minime distinxisse, atque ex horum lucubrationibus veritate ac falsitate permixtis ansam arripuisse sciolum & incautum Anonymum, & si qui alii sunt, curtæ eruditionis & pinguis minervæ homines, inconcussa Augustini dogmata, quæ velint, nolint, sunt eadem ac nostra, tamquam portenta hæresum calumniandi. Quod ubi de tribus hisce punctis pertractatum erit, vel inviti conviciatores singuli fatebuntur, ac magna illi Jansenismi Redivivi machina, quæ ad instar simulacri regis Assyriorum superbissime erecta est, in minutissimum pulverem comminuetur, pudebitque fabricatorem malevolum perspicuisse se bona, ac mala elementa, molemque nulla ligatura compactam luteis erectam cruribus statuisse.

I. Ergo quod gratia efficax sita sit in dilectione victricis, quæ gradu robustioris charitatis, & bonæ voluntatis ardore superet carnis concupiscentiam, Orthodoxi, & nulla Janseniani erroris suspicione laborantes, apertissime tradiderunt. Ac primum ii auctores, qui docent auxilium sine quo non, sive gratiam sufficientem, prout distinguitur ab efficaci, inspirare parvam & invalidam voluntatem, & auxilium quo, sive efficax inspirare voluntatem magnam atque robustam, qua superetur voluntas carnis terrenis voluptatibus inhians, in qua sententia sunt Norisius, & Macedo, prout superius ostendimus, absque ulla ambage, absque ullo verborum involuero locant effectricis gratiæ energiam non in delectatione absolute, sed in delectatione robustiori, ac majori, qua contraria concupiscentia subternitur. Hactenus dicta sufficiunt unicuique probo, ingenuoque Theologo: at pervicacis adversarii cæcutientes oculos provoco ad ea, quæ sequuntur, clariora sole horis meridianis fulgente.

II. Franciscus Macedo, cujus doctrinam, ut diximus, non solum amplectitur, probatque Norisius, verumetiam ea utitur in Germanitatibus, in Calumnia sublata, & in Parallelo

ad se vindicandum, & ad repellendam arcendamque insimulationem Bajanismi & Jansenismi, in præcitato *Scrinii* Opere cap. 7. gratiæ auxiliatricis gradus primum demonstrat ex motibus concupiscentiæ, ad quos frænandos nobis eadem gratia divinitus inspiratur. Illius enim concupiscentiæ, inquit, interdum tam parvi sunt, tamquam tenues motus, ut eos voluntas non curet, præsertim si sit hominis justus, & sanctus: interdum crescunt & intenduntur, ita ut facessant negotium voluntati, & opus sit cum iis exertis omnibus viribus voluntatis luctari, & aliquando in ea lucta contingere justum hominem deficere, & superari. In his quatuor (tot sunt quippe) eventibus semper est libera voluntas, & tamen diverso modo libera, & in eodem statu libero, diversi tamen sunt gradus libertatis, concupiscentiæ tentantis motibus respondentes. Idem in eodem actu videbis inchoari amorem pulchritudinis, & paulatim intendi, donec inflammetur, ardeatque voluntas, & tandem victa consentiat. An non per gradus ardor ille cupiditatis crevit usque ad flammam, quæ in consensum erumpit, decurso spatio libertatis, infra quod ignis ille concurret? Ecquis enim ab illis carceribus primi conatus usque ad metas consensus liberi, curriculum esse non videt latum, amplumque libertatis? imo in eo diversos gradus, stationesque in quibus ipsa libera vis potestasque consistit? Hæc est germana & genuina Augustini mens, de motibus tum libertatis, tum gratiæ, tum concupiscentiæ. Huic ratiocinio, quod num rectum firmumque sit, idoneumque ad sententiam nostram corroborandam, poterit unusquisque proprio comprobare experimento, addit vir doctus complura testimonia ex Augustini libris petita, quorum aliqua dispescunt motus voluntatis in imperfectos, & inchoatos, & in validos ac perfectos, respondentes, ut inquit, aptis & accomodatis gratiæ pulsibus; alia vero demonstrant ejusdem gratiæ minoris, & majoris gradus, sive, ut ait, intentionis & remissionis accomodate ad voluntatem. Testimonia prioris generis exscripta sunt ex lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. & 17. serm. 3. de verbis Apostoli, lib. 2. de peccatorum meritis & remissione cap. 3. lib. de sp. & lit. & cap. 44. & habentur pagina *Scrinii* 69. Testimonia autem alterius ordinis, & pag. 70. producta, extant lib. 2. de peccat. merit. & rem. cap. 5. de Grat. & lib. arbitr. cap. 15. de corrept. & Grat. cap. 11. quibus recitatis, Hinc patet (inquit Pater Macedo) alias esse vires parvas a parva gratia, alias majores a majori, alias effi-

efficaces ab efficaci, alias efficacissimas ab efficacissima. Idem confirmat exemplo Martyrum: Ecquis enim neget invictam illam Martyrum constantiam Dei beneficium & gratiam fuisse, qua voluntates eorum vehementius excitatae, mundum cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus suis vicerunt? subicit pag. 71. Profert eo loci & rationem Theologicam, propterea quod si cum gratia omnino invariata, ac indifferente sine ullo pulsu motuque vehementi, voluntas intensiorem illum motum exerceret; gratia a voluntate vires & intensiorem accipere diceretur. Testatur pag. 72. Augustinum delectationes carnis delectationibus spiritus oppondere, & in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare: nec testatur tantum; probat quoque ex lib. 1. de serm. Domini cap. 12. serm. 6. de verbis Apost. cap. 10 de corrept. & Grat. cap. 8. unde verba producit, decem ac novem aliis locis indigitatis. Quisquis Jansenianum hunc auctorem fuisse purat, magno in errore versatur, siquidem, ut dixi, illius verbis exornavit Norisius vindicationes suas, & quinquies reportavit de accusatoribus victoriam; qui autem hujus auctoris sententiam a nostra vel tantillum discrepare monstrabit, magnus erit nobis Apollo.

III. Nec soli Norisius & Macedo, quibus subscribunt quotquot Augustiniani dicuntur, verum etiam ii, qui inter Nostrates Romani Aegidii sectandae ac propugnandae doctrinae totos sese devoverunt, illud de Gratia systema ab Augustino traditum, Orthodoxum, & inconcussum existimant. Petrus enim Manso Hispanus, Doctor Salmanticensis in Opere inscripto, S. Augustinus sui interpretes & assertores, quamquam acerrime impugnet systema Jansenianum, in quo sola delectatio victrix indeliberata, & voluntas in quolibet motu necessitatis vinculo conficta adstruitur nefario & haeretico sensu, de qua re dicturus sum postmodum; docet tamen quaest. v. §. 1. num. 14. juxta Augustinum adjutorium Quo esse velle illud fortissimum, cui Deus consulit vires efficacissimas ad vincendas omnes difficultates internas, & externas; quod S. Pater de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. vocat ardentissimam voluntatem: ac adjutorium sine non, ait Mansius esse amorem, & quoddam velle indeliberatum, quo voluntas inclinatur ad servanda Dei mandata, & aliquando vult libere & deliberate, sed languide & imbecilliter, subjiciens verba S. Patris eidem adjutorio adtribuentis voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam. Quaest. autem vii. r. §. 4. demonstrat gratiam effectricem, quam repetit

esse adjutorium Quo, non absolutam esse, sed respectivam, non solum respectu operis, quod juxta majorem, vel minorem difficultatem petit majorem, vel minorem gratiam, sed etiam subjecti, laudans auctores quosdam idem omnino sentientes, ut Montalvum, Albeldam, Masfouliè. Atque id Mansius demonstrat argumentationibus plurimis: quarum num. 41. prior illa est, quod si gratia eadem pro gravi & levitatione sufficeret, eo quod habeat efficaciam absolutam, non esset necessarium addere gratiam, quantumcunque cresceret tentatio: ratio altera num. 42. in eo nititur, quod omnis difficultas operis conducentis ad finem vincenda est per amorem finis; ideoque quo major est difficultas operis, eo major debet esse amor finis, quo vincitur: tertia num. 44. petitur ex principiis S. Augustini & Thomae, qui docent duo esse, quae voluntatem impediunt ne faciat bonum, & ne motio Dei perfectam operationem producat, ignorantiam scilicet, atque cupiditatem: Sed contraria (inquit Mansius) contrariis curantur, & cupiditas noxia amore honesto curanda est; ergo amor & velle honestum voluntatis, si superet cupiditatem, facit nos facere divina mandata: quarta eodem numero promittitur ex S. Thoma, qui 1. 2. q. 17. art. 5. hæc scribit de voluntatis imperio: *Animus quando imperfecte imperat sibi ut velit, hoc contingit ex hoc quod non perfecte imperat. Imperfectum autem imperium contingit, quia ratio ex diversis partibus movetur ad imperandum, vel non imperandum; unde fluctuat inter duo, & non perfecte imperat*: quibus verbis recitatis, Ecce (inquit Mansius) nisi amor boni honesti superet contrarium amorem boni delectabilis, non potest voluntas plane imperare actus subsequentes ad primum velle sed fluctuabit inter duos amores: ergo ut cum effectu imperet, & faciat, debet ita amare & fortiter velle, ut reipsa sequatur facere. Quo vides nostrum velle habere gradus, & esse respectivum ad subiectum, & ad difficultatem operis faciendi. Argumentatio quinta depromitur ex ipsa natura gratiae victricis, quae nobis confertur, ut superata operum difficultate eadem opera adimpleamus; ex quo sequitur, ut gratia ad faciendum requisita habeat gradus juxta gradus difficultatis operis faciendi; id quod demonstratur exemplo, quoniam facilius est dare eleemosynam, quam subire martyrium; ergo amor Dei sufficiens & efficax ad dandam eleemosynam, non sufficit ad subeundum martyrium. Producit Mansius argumenta alia bene multa, sed qui hinc Aegidiani scriptoris men-

tem non percipit, quibusnam, obsecro, instrui poterit, ac permoveri? His coherent, quae scribunt Fridericus Gavardi tom. iv. Scholae Aegidianae q. 2. de Gratia actuali art. 2. Benignus Sichrovvhy Tract. x. qu. 1. art. 3. pag. 14. Augustinus Gibbon Burgenfis disput. 21. dub. ult. qui etiam laudat ex nostratibus Aragonium 2. 2. 2. qu. 83. Aloysium, & Basilium Legionenses, & alios; commotratque n. 13 hujus sententiae a sententia Congruistarum latissimam discrepantiam.

IV. Non solum ab Instituti nostri Theologis, tum iis, qui Aegidio Romano nomen dedere, tum iis, qui impensius adherere Augustino, & ab ipso nominari maluerunt, gratia non absolute, sed relative efficax, prout ex dictis manifestissimum est, defenditur & propugnatur: sed in ipso quoque Thomistarum numero ac multitudine inveniuntur bene multi, quibus eadem sententia quammaxime arridet, videtur principiis Doctoris Angelici concordissima. Quod enim Deus pro majori, vel minori hominum corruptela, & concupiscentiae ac tentationum pugna, gratiam nativa sui entitate plus minusve potentem conferat, ita ut quod in uno efficax est, in altero ob vividiorum concupiscentiam sit inefficax, affirmat 1. part. disput. 58. sect. 2. num. 1. Gonzales de Albenda, cujus haec sunt verba; Non oportet, quod gratia praeveniens intrinsece inherens, quae in uno est efficax, sit etiam efficax in alio majori tentatione tentato. Ac proinde non est verum dicere, quod gratia praeveniens intrinsece inherens, quae aliquando est efficax, debeat esse efficax semper, & in quocunque supposito aequaliter tentato: & post pauca D. Augustinus & D. Thomas explicant gratiae praeveniens efficaciam per contemperamentum & congruentiam ejus cum subiecto, in quo reperitur, ut videlicet eo modo quis vocetur a Deo, ut impedimenta & tentationes temperentur a Spiritu Sancto, juxta modum, quantitatem internam inspirationis, quam novit se dedisse ei, qui vocatur. Agunt de sententia hujus auctoris Hyacinthus Serry in Historia de Auxiliis lib. iv. cap. 27. & Antoninus Massoulié in D. Thoma sui interprete tom. 2. dissert. 3. q. 6. Nec desunt, qui sententiam Gonzalesii sic acceperunt, ut illum Congruistis adnumerarint, immerito tamen, ut dicam proximo num. 8. Certe sententia Albendae plurimi est facienda, quum scripserit post celeberrimas Congregationes de Auxiliis, in quibus pro sententia Thomistica egregiam navaverat operam, ut Serrius testator citato in loco.

V. Nec solus Joannes Gonzales adhæsit praeaudatae sententiae de Gratia relative efficaci, sed illam Thomistarum alii propugnarunt, fatente Hyacintho e Graveson de myst. & annis Christi dissert. 16. quo in loco explicata opinione antiquiorum Thomistarum docentium gratiam efficacem distinguunt entitate, ac natura sua a gratia sufficiente, secundo, inquit, alii Thomistae, qui volunt gratiam efficacem non distinguere ex entitate, seu ex natura sua a gratia sufficiente, sed tantum penes intentionem graduum efficaciae, quibus superat gradus malitiae voluntatis creatae, eamque convertit; docent, inquam, illi Thomistae in solius hominis culpa esse quod gratia seipsa efficaci privetur. Idque illustrent hoc clarissimo exemplo: supponunt quippe voluntatem alicujus hominis ex parvis habitibus ac diuturna peccandi consuetudine ad octo, vel decem gradus obstinationis pervenisse; si itaque Deus huic homini male affecto gratiam conferat quae plures & majores efficaciae gradus habeat, quam sint gradus obstinationis, & malitiae in voluntate, tum illa gratia suapte vi, seu viatrice delectatione superabit obstinationem voluntatis, & erit reipsa efficax. At si Deus, ita exigentibus illius hominis demeritis, gratiam minus validam conferat, & quae in gradibus efficaciae superior, major, ac fortior non sit gradibus obstinationis, seu malitiae voluntatis; tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, sed illam non convertet, nec illius obstinationis gradus superabit, eritque tunc temporis gratia tantum sufficiens & inefficax, non quidem ex defectu sui, cum reipsa, & vi sua converteret voluntatem, si minor esset voluntatis resistentia, sed ex defectu voluntatis, quae obstinatione sua magis obstitit. Perinde ac si admotum lignum ignis non comburat, id non oritur ex parte ignis, qui agit, & cui non deest vis agendi, sed ex parte ligni, quod humiditate, & aqua quum sit oppletum, efficaciae, & vi ignis magis obstitit, eamque extinguit. En Gravesonius fatetur sententiam de Gratia efficaci relative, & juxta graduum superioritatem, esse aliquorum Thomistarum; ideoque idem auctor ubi in Epistolis delectationem relative viatricem Jansenianum dogma appellat, intelligendus est de viatrici delectatione superiori gradu injiciente vinculum voluntati, eamque ad opus trahente absque libertate indifferantiae, & cum sola immunitate a coactione, ut explicabo sequenti paragrapho. Nunc enim illud tantum pronuntio, delectationem viatricem, ut supra explicatam, atque a nobis, & a Thomistis illis, de quibus Gravesonius

sonius loquitur, defensatam, tantum differre a *delectatione victrici* Janseniana, quantum decretum *efficax absolutum & gratia prædeterminans*, prout a Thomistis defenditur, differt a decreto efficaci & prædeterminatione Calviniana: siquidem nos, ac Thomistæ cum victrici delectatione & prædestinatione libertatem indifferentiæ, quam Calvinus & Jansenius minime agnoscimus, profiteamur, ac propugnemus.

VI. Joannem Gonzales, ac Thomistas, de quibus supra, non recedere a principiis Sancti Thomæ haud obscure commonstrant eadem principia, quibus Petrus Manse gratiam *relative* efficacem studuit comprobare. Vide quæ scripsi tertio numero hujus §. Verum ne a Thomistis, inter quos versamur, discedat statim oratio; Antoninus Massoulie prælaudata quæst. 6. id proluxa dissertatione studet evincere: ac primo articulo affirmat consentire *cum communi Sancti Thomæ discipulorum sententia* eam, quæ constituit divinæ gratiæ efficaciam in quadam congruitate, qua divinæ gratiæ motio superet malitiam, & resistantiam voluntatis: unde, inquit, *pro varia dispositione & variis veluti gradibus malitiæ, cui superanda consentanea gratia confertur, major in uno esse debeat, quam in alio, ita, ut in uno interdum effectum omnem habeat, quem habere potest, & suæ efficacitati proportionatum actum eliciat, & proprie efficax sit, in altero vero non omnem effectum habeat ex resistantia voluntatis, & tunc efficax quidem sit sua ipsa virtute, effectum tamen ex resistantia, ut dixi, voluntatis non habeat, sed tunc inefficax evadat.* Ad sententiam hanc demonstrandam, principio ait *varios esse posse, & reipsa esse obstinationis & resistantiæ voluntatis gradus; varios item gradus divinæ gratiæ, & motionis, quam ita Deus ex æquissimis suæ providentiæ legibus temperat, ut voluntatem pro libito impellat, vel concutiat solum, vel omnino convertat: ex quo inferret ea ratione efficacem, & sufficientem gratiam distingui, ut efficax major sit, sufficiens minor, quæ resistantiam voluntatis omnino non vincat.* Deinde contendit hanc efficacis & sufficientis gratiæ rationem cohærere communi Thomisticæ Scholæ sententiæ, eo quod etiam Alvarez inter nobiliores Thomistas non postremus disput. 80. docuerit eandem gratiam dici *efficacem respectu effectus imperfecti, quem efficit, inefficacem vero, aut sufficientem respectu actus ultimi ac perfectioris, ad quem disponit.* Idem confirmat ex diversis motibus, quibus impius ad justificationem disponitur, pulcherrima ex Angelico Præceptore qu. 28. de

Verit. art. 3. & ex 1. 2. qu. 113. art. 7. proferens, quo in loco S. Thomas explicat justificationem exemplo *substantialis formæ*; quæ licet *in instanti*, ac momento, ut inquit Philosophi, producat, prius tamen materia *per alterationem* disponitur, qua *alteratione* dispositiones contrariæ depelluntur; quamvis perfecta conversio aliquando momento fiat, ut contingit in Paulo, prout idem Sanctus Thomas docet cit. qu. art. 1. Præterea Massoulie apposite mentem suam explanat comparatione ignis, qui primo immittit aliquem calorem, ac dispositionem aliquam producit. Deinde necessum est, ut majorem vel minorem calorem efficiat, quo lignum magis, vel minus dispositum est, at juxta subjecti variam dispositionem eadem aut similis actio ignis in uno effectum producit, quem non producit in altero: atque hac comparatione varios gratiæ gradus, relativam efficacitatem explicat vir doctus pag. 208. & sequenti, quidquid ait Sancti Thomæ testimoniis illustrans. Secundo articulo a pag. 210. usque ad 214. eandem sententiam corroborat, de efficacia divinæ gratiæ pertractans, eamque locans *in congruitate, & proportionem*, ut illius utar verbis, *in eo posita, quod superet resistantiam voluntatis.* Ait Sanctum Thomam in cap. 5. Epist. ad Rom. comparare gratiam medicinæ: verbisque Sancti Thomæ productis, *Est igitur, inquit, gratia instar medicine, & proportionem quamdam requirit, ut scilicet sua vi superet vim, & effrenis cupiditatis impetum.* R. post pauca; *Ita si fortior sit divinæ gratiæ motio, & ea motione accensa caritas vincat, superetque pravam cupiditatem, tunc motio divinæ gratiæ efficax est: quod si e contra vehementior sit ipsa cupiditas, cassa & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem habeat, non habeat tamen perfectum, ad quem ex divina ordinatione refertur.* Fusc id probat allato discrimine, quod inter causam formalem, & causam efficientem intercedit, quarum illa statim effectum suum habet, & licet minima, contrariam formam expellit; altera autem gradatim agit, donec *excessu virtutis activæ possit sibi passum subjicere*: atque ita, inquit, gratia sanctificans, quamvis minima, omnia peccata mortalia omnino repellit, & tam in adulto, quam in parvulo effectum consequitur suum; sed gratia actualis pertinens ad genus gratiæ efficientis exigit contemperationem ordinemque dispositionum, quibus vincat voluntatis resistantiam, quod assequitur tandem, quando est *major eo cupiditatis motu, qui voluntatem*

hominis pertrahit, aut pertrahere nititur ad malum. Hoc idem evincit ex diversa tentationum pugna, ad quam superandam divina gratia confertur, hinc inferens majorem & amplio- rem esse debere gratiam in eo, qui majori tentatione urgetur, quam in eo qui leviori pulsatur. Idem probat ex discrimine & inæqualitate actuum, quos divina motio in nobis efficit. Demonstrat subinde, quam facilius in hac sententia de gratia relative efficaci vitentur incommoda, quam in aliis explicandi modis Scholasticorum. Hinc enim apparet gratiam sufficientem, quam Schola Thomistica admittit, esse verissime sufficientem, nam motio E. G. quatuor si interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu motionis divine, quæ vim agendi non habeat, sed oritur ex prava dispositione voluntatis, quæ ob pravam habitum intensum V. G. ut quinque, ipsius actionis impressioni, & vi, seu efficacie divine motionis non subjicitur; eo prorsus modo, quo si ignis admotum lignum non comburat, id non est adscribendum igni quasi ei desit sufficiens vis agendi, sed quod lignum humiditate, & aqua plenum vi & efficacie ignis obsistat. Illud etiam commodi ex hac sententia proficisci demonstrat, quod rectissime imputatur homini ad culpam quod non agat, & divina præcepta non impleat, quando deest motio efficax; sufficeret enim divina motio, nisi pravo cupiditatis laqueo compedita voluntas teneretur: quod si in eo statu prave cupiditatis, quæ voluntati dominatur, eamque constringit, præter eam motionem ipsi necessaria sit, & majoris remedii ope eget, imputet sibi, & magnitudini morbi prava hominis voluntas, quæ seipsam sua sese malitia, & cupiditate constrinxerit. Alterum etiam commodum ex ea sententia reportatur, quod ea posita optime explicetur, cur in iis, qui convertuntur, Dei misericordia, in iis vero, qui non convertuntur, justum judicium sit agnoscendum; quod enim a Deo averlus percipiat gratiam, quæ malitiæ vim & magnitudinem superet, solius divine misericordie opus est; quod vero minori motionis pulsatur, divine justitie est, cum ille abundantiori gratia privari omnino mereatur. Hæc Antoninus 2. articulo. In tertio, qui protenditur usque ad 222. paginam, totus est in demonstrando prædictam sententiam certissime esse Augustini, qui innumeris in locis statuit efficaciam gratiæ in delectatione victrici, & tum delectationem a Deo immixtam efficacem esse, cum superat voluptatem terrenam: & ne putes loqui hunc auctorem de victrici delecta-

tione absoluta, expende superius dicta, necnon quæ sequuntur: Adeo virtus nature recte instituta consentanea est, suasque delicias habet, ut nemo iis se non allici sineret, nisi alioquin prave cupiditatis adversa voluptate detineretur. Atque inde illa inter cupiditatem, & virtutem perpetua pugna: nec vinceretur ea cupiditatis voluptas, nisi Deus majorem delectationem immitteret, quæ alterius vires minueret, & cupiditatis resistantiam omnem superaret. Ergo & in eo videtur esse posita gratiæ efficacia, quod sit delectatio victrix, alterius scilicet delectationis, quam sibi subjicit, & cujus resistantiam superat. Habentur hæc verba citata pagina 222. colum. 1. Postremo & quarto illius quæstionis articulo demonstrat Massoulie sententiam, in qua defenditur gratiæ efficacia per delectationem gradu superiore comparate ad pravam adversamque cupiditatem, convenire cum sententia inter Thomistas, quoad modum explicandi, communio- rem; propterea quod etiam sententia illa gratiam admittat se ipsa efficacem, quæ sua vi per modum efficientis causæ, ac physice, consensum voluntatis efficiat, ipsumque prioritate nature & causalitatis antecedit; habeatque connexionem cum effectu, non ex scientia media, quæ Deus futurum voluntatis consensum exploret, sed ex sua causalitate & infallibili vi agendi, quam habet ex absoluto antecedenti divine voluntatis decreto, tantam motionem tribuendo, quantam Deus videt necessariam esse ad actum prædestinitum, prout superiori articulo 3. pag. 113. Massoulie demonstraverat accuratius agens de sua a Congruistis discrepantia. Quapropter in quarto articulo pag. 223. & seq. concludit, nullam aliam inter has duas Thomistarum sententias differentiam adinveniri, nisi quod una utriusque gratiæ, sufficientis, & efficacis propriam notionem separans & distinguens, metaphysica magis, & exacta distinguendi arte utatur, siquidem etsi sufficiens & efficax gratia interdum minime entitate distinguantur, & separentur; dubitari tamen non potest, quin utriusque munera omnino diversa sint, quæ diversa munera in uno, eodemque auxilio inveniuntur, quamvis sufficiens ab efficaci non distinguatur, nisi relate ad diversam subjecti dispositionem. De Antonino Massoulie, ejusque sententia legendus auctor Operis inscriptis: *Le Disciple Pacifique de Saint Augustin*, editi Parisiæ 1715. Hinc auctor cap. ultimo pag. 2. ad pag. 815. Il y a un' autre manière usque ad pag. 821. §. Je ne puis omettre, gratiam relative efficacem accuratissime exponit, commen-

dat,

dat, laudatque. Il y a un autre maniere (inquit) que le Pere Massoulié juge tres propre, & tres utile pour expliquer cette difficulte qui regarde la concorde de la grace efficace avec le libre-arbitre, c'est de dire avec Gonzales celebre Thomiste, que l'efficace de la grace est relative & non absolue, & que elle consiste dans une certaine convenance & proportion speciale, & pour me servir de ce terme recu dans l'ecole, dans une certaine congruite de la grace, a l'egard del'effet pour le quel elle est donnee, la quelle convenance rend la grace tres-propre a vaincre la malice, & la resistance de la volonte, & a surmonter les obstacles, & les indispositions qui se rencontrent dans un sujet pour le bien. Par exemple, a une volonte qui a six degrez d'obstination dans le mal par une mauvaise habitude, il sera besoin pour la convertir d'une grace plus forte qu'a une volonte qui n'auroit que trois ou quatre degrez de obstination: de sorte, que la meme grace qui surmonteroit trois ou quatre degrez d'obstination, parce qu'elle seroit dans un degre tres propre pour le surmonter, pourroit n'avoir pas la meme convenance, ni par consequent le meme effet, & le meme succes, si elle trouvoit six degrez d'opposition, d'obstacle, & de resistance. Nemo, qui auctorem hunc legerit, Jansenianum illum fuisse suspicabitur. Ex ejus verbis pagina 827. P. Francois de Bonne Esperance Theologien de notre Ordre, colligo fuisse Carmelitam.

VII. Mirum propterea est, Anonymum Jansenismi Redivivi auctorem in altera Appendice quam suo discutiemus, fateri nullam affinitatem habere cum hæresi Janseniana sententiam, quæ repetit gratiæ efficaciam a physica prædeterminatione, necnon sententiam alteram, quæ ponit efficaciam gratiæ in delectatione victrici, modo victrix dicatur, non ex graduum superioritate, sed ex absoluta voluntate Dei, qui novit, ac decrevit ita movere voluntatem humanam, ut certo & infallibiliter, licet liberrime, delectationi consentiat. Mira, inquam, res est: nam primo auctor iste ignorat inter Catholicos esse bene multos, etiam ex Thomistis, qui efficaciam gratiæ in delectatione victrici ex graduum superioritate constituunt, ut hætenus evidentissime demonstravi: ideoque Catholicis notam Jansenismi imperite nimium, vel audacter impingit. Deinde nos in delectatione superiori statuimus gratiæ efficacitatem, non ad Jansenii trutinam postea ponderandam, sed ad principia prædeterminationis physiciæ, & delectationis absolute

victricis; siquidem & nos contendimus delectationem illam superiorem pendere ex efficaci & absoluta Dei voluntate, quæ inspirat talem delectationem, quæ certo & infallibiliter, salva tamen indifferentia liberi arbitrii, trahat ad opus, vincendo, contrarios motus concupiscentiæ, imo fatemur ipsam gratiam efficacem, & delectationem victricem interdum esse absolutam, idoneamque ad superandam omnem penitus duritiam cordis, ut conitat legenti librum nostrum xiv. cap. 8. ideoque quantum ad gratiæ efficientiam attinet, omnino cum aliis Catholicis convenimus. Præterea difficultas, quæ invenitur in concilianda libertate cum gratia per se efficaci, non est, an libertas indifferentiæ consistere queat cum qualitate physica, cum motione divina, cum delectatione, aut absoluta, aut relativa; sed an consistere possit cum decreto efficaci absoluto & antecedenti, cum præmotione inferente certo & infallibiliter actum prædefinitum ante exploratum voluntatis consensum, cum prædeterminatione ad unum actum trahente liberum arbitrium, prius quam istud sese ad agendum determinet. Hic nodus est; & hæc difficilis quæstio, quomodo gratia conciliari possit cum libertate. Unde in hac quæstione qui gratiam per se efficacem dari negant, objiciunt interitum libertatis, & principia cum Calviniana, tum Janseniana, non tantum nobis gratiam effectricem locantibus in delectatione relativa, verum etiam Thomistis prædeterminationem physicam adstruentibus. Quæ sane quisquis negat, prorsus ignorat, quæ Bastida ceterique Medistæ Prædicatoribus opposuerunt; ignorat Paralella inter Calvinum & Bannesium ab adversariis excogitata & objecta; ignorat argumenta, quibus auctor litterarum ad Alexandrum probare nititur Thomistarum, & Jansenianorum eadem esse principia, easdemque consecutiones. Falluntur ii quidem omnes, sed turpius fallitur Anonymus ignorans quod in sententia Thomistarum arduum magis ac difficilius adversariis videtur ad conciliandam cum gratia libertatem; id nempe, quod nobis, ceterisque omnibus præmotiones efficaces absque adminiculo scientiæ mediæ tradentibus, commune est; sed a nobis, ut nostra fert opinio, longe facilius expeditur. Insuper adversarium rogo, atque obtestor, ut mihi dignetur explicare, quomodo stet cum libertate indifferentiæ prædeterminatio physica, & delectatio absolute victrix, non stet autem cum eadem libertate delectatio vitrix relative; seu quod idem omnino est, quare libertatem evertat inspiratio sanctæ dilectionis ad quinque E. G.

G. gradus intensa, sibi que subiciens pravam cupiditatem ad quartum usque gradum accensam; & libertatem minime evertat delectatio victrix *absolute*, omnemque concupiscentiam, quantumvis robustam, supremisque gradibus flagrantem, superans ac subjiciens? Illud etiam peto, cur delectatio *victrix* dicatur, nisi comparate ad concupiscentiam, quam vincit? Enim vero arbitramur, ipsamet vocabula ab Augustino usurpata plurimum valere ad veritatem sententiæ nostræ corroborandam, atque ad revincendam Jansenianæ hæreseos calumniam.

VIII. Quid? quod etiam Congruitæ debent gratiam efficacem *relative* tantum adstruere. In horum quippe sententia sufficiens gratia redditur *efficax*, si conferatur in tali congruitate loci, temporis, subjecti; atque sine effectu remanet, si careat ejusmodi congruitate. Efficax est ergo comparate ad subjecti extrinsecas, & intrinsecas dispositiones, non *absolute*. Hinc est, quod Congruitæ Joannem Gonzales de quo supra num. 4. ad partes trahunt suas, sibi que consentire contendunt. Est tamen inter nos, & Congruistas discrimen maximum; quoniam illi putant conferri gratiam congruam, scilicet, hominem vocari in hac opportuna circumstantia, ob præscientiam boni usus arbitrii; quia nempe Deus prævidit quod in tali opportunitate vocatus obtemperabit & præbebit assensum: nos contra asserimus, non pendere a tali præscientia quod Deus talem gratiam inspiret, sed a voluntate efficaci, qua vult, ac prædefinit ejus, qui vocatur, consensum; & ne voluntas illa absoluta ac divina frustretur effectu, inspirat talem delectationem, quæ superat pugnantem cupiditatem, & ex qua certo, atque infalibiliter, omnino tamen libere, effectus ipse consequitur. Ita docuit Antoninus Massoulié, ita Ægidiani nostri, de quibus 2. num. ita nos lib. xviii. cap. 8. & 9. Si præscindamus itaque a *scientia media*, quam nec admittimus, nec admittemus unquam; nil in sententia nostra erit, quod adversariis displiceat: ac tantæ demum criminationes in nos, quoniam hæsternum commentum *scientia media* refellimus, invidioso Jansenismi nomine invenientur esse conflata. Dixi de Gratia *relative* victrici.

IX. Agam nunc de potentia proxime *expedita* quod est hujus §. pars altera. Anonymus nunquam nobis objecisset, quod alicubi scripserimus per adjutorium *sine quo non* excitans in nobis parvas & invalidas delectationes, sive per gratiam sufficiens, prout distinguitur ab efficaci, non conferri potentiam proxime ex-

peditam ab omni prorsus impedimento, si animadvertisset id a nobis eo sensu tradi, quatenus necessariam dicimus gratiam *sese* efficacem, ut voluntas exeat in actum; si ad memoriam revocasset rejici a defensoribus gratiæ efficacis æquilibrium illud, in quo voluntas per gratiam sufficientem constituta habeat potestatem *aque expeditam* ad unam partem, & alteram; ac si legisset dumtaxat Norisii Opera, *Germanitates præsertim, & Calumniam sublatam*. Etenim Norisius in *Calumnia sublata* cap. 1. demonstrat ex Suarez lib. iv. de Gratia cap. 4. num. 6. auxilium illud, quod est actu receptum, nondum esse proxime sufficiens ad illum actum, ad quem illud auxilium præveniens dicitur esse necessarium, sed tantum sufficiens remote. Ergo (inquit) *auxilium illud, quod supponitur actu datum, est proxime sufficiens ad illam priorem dispositionem, & ita ad illam excludit omnia auxilia prævenientia actu data, & respectu ulterioris actu est tantum remote sufficiens*. Hinc Suarezii doctrinam confirmat Norisius aliorum Theologorum auctoritate roboratque Augustini verbis locupletissimis ex lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 15. & 17. & ex libro 3. contra Maximinum cap. 14. concludens, *Transgressorem legis reum esse peccati, tametsi caruerit gratia proxime sufficienti, qua posset exequi mandatum*. Cap. 2. probat Norisius tali auxilio proxime sufficienti privari aliquando etiam justos, dum urget observatio alicujus mandati, quod non potest impleri sine gratia; quod rursus demonstrat ex Suarezio lib. iv. de Grat. cap. 18. num. 19. atque ex Basilio Ponceo 1. p. Relect. de Grat. cap. 17. num. 10. quorum verbis productis, ait: *Auxilium proxime sufficiens ad resistendum graviori tentationi illud est, quo habito nihil ulterius adjutorii a Deo danum superest, ut tentatio possit reapse superari*. Demonstrat subinde, justis quoque orandum esse, ne tentationi succumbant, ex sess. 6. Trident. cap. 11. & August. lib. de nat. & grat. cap. 43. hinc syllogismum istum conficiens: *Qui non habet potentiam proximam observandi præcepti, habet privationem auxilii proxime sufficientis: sed justus quandoque urgente præcepto non orans, non habet potentiam proximam observandi præcepti; ergo tunc habet privationem auxilii proxime sufficientis*. Idem ex Patribus Africanis epistola ad S. Innocentium, atque ex aliis Augustini textibus compluribus doctissimus Cardinalis corroborat confirmatque. Cap. 4. ejusdem Opusculi profert verba Suarezii scribentis lib. 4. de auxiliis cap. 18. num. 19. *Dico ergo sensum Augustini esse,*
Ada-

Adamum recepisse auxilium proxime sufficiens ad perseverandum si vellet, & ita sufficiens, ut pro sua libertate, & velle & perseverare cum effectu potuisset, quod est verissimum. De hoc ergo eodem auxilio ita proxime sufficiente negat Augustinus dari hominibus lapsis, qui cum effectu non perseverant in penam primi peccati, &c. Additque statim auxilium sufficiens naturæ lapsæ non esse tantum ac quale fuit in Adamo propter fomitem, & alia impedimenta bene operandi. Non dicit tamen, inquit, Augustinus hujusmodi homines in præfenti statu nullum auxilium sufficiens recipere ad perseverandum; nam recipiunt saltem remote sufficiens, in eis tamen propter conditionem hujus status tale est, ut non sit proxime, sed remote sufficiens, & ut nunquam consequatur effectum. Unde constat illud tantum juxta Suarezium ac Norisium esse auxilium in hoc statu proxime sufficiens, quod est efficax, id est, effectum consequitur. Vide & responsionem Norisi ad Germanitatem xv. prope finem primi Voluminis. Ex his evidentissimum puto eos, qui nos Janseniani erroris insimulant, propterea quod aliquando affirmaverimus gratiam sufficientem, prout ab efficaci distinguitur, non dare potentiam proxime completam & expeditam, quoniam ad ponendum actum requiritur gratia uberior, nempe adjutorium quo, adversus Norisium, cujus & verba & sensus exscribere consulto studuimus, acuisse stylum, atque sub obscuro nomine nostro Cardinalem doctissimum & celeberrimum iterum fuisse aggressos. Et revera cum lib. 18. in quo disputavi contra hæresim Jansenianam, ubique Norisi verba reddiderim; Anonymus de Norisio callide tacet, ne cogatur asserere me a tanto viro dissentire: quod apertissimum foret mendacium, quemadmodum in eo quod spectat ad gratiam sufficientem, & ad potentiam proxime expeditam, constat ex nuper dictis.

X. Priusquam a Norisio discedam, addendum est, auctorem Prodrumi Velitaris cap. 1. hinc adversus Augustinianum scriptorem moliri iniquam criminationem, quod is neget omnem gratiam proxime sufficientem, cum tamen gratia actualis vulgo in Scholis dividatur in proxime sufficientem & efficacem; quarum illa dicit plenam & proximam potestatem ab omni actu separatam, illa vero plenam potestatem agendi cum actu conjunctam. Dispunxit Norisius hunc librum brevibus & eruditis notis propria manu additis ad libri marginem: in quibus ait: *Illa divisio non ponitur. Lege Suar. pag. 236. Macedo illam rejicit p. 88. Berti Theolog. Tom. IX.*

Scrini: in Cortina pag. 318. & 292. Gratiam datam Adamo dari etiam quandoque in hoc statu ex Augustino affirmo; illa est modo remote sufficiens ad orandum. Alii debitam gratiam dicunt, Jesuitæ incongruam, Thimistæ remote sufficientem, quatenus illi aliquid efficacitatis deest in actu primo ut sequatur actus secundus. Lege Alvarez disp. 92. num. 2. Si resistit liberum arbitrium, non est victrix gratia, sed victa: omnis autem qui vincitur debilis dicitur eo ipso quod a valido superatur. Recte petit Ecclesia actum, quia illa sola gratia (quæ dat actum) plene sufficit. Quid enim prodest, inquit Augustinus cap. 15. de Grat. & liber. arbitrio, si quod possumus, nolumus; aut quod volumus, non tamen valemus implere? Vide orat. in festo S. Norberti 6. Junii. Prudentium pag. 246. Augustinus ait in sententia Pelagianorum tolli orationes, quia illi ponebant possibilitatem completam. Potentia proxima & expedita explicatur in Adam a Bellarmino lib. 5. de Grat. & lib. arb. cap. 27. §. Ut igitur intelligamus. Hæc Norisius in notis ad pag. 4. & 5. Prodrumi: ex quibus apparet juxta Norisium a gratia sufficienti, cui resistitur, non dari potentiam proxime expeditam, atque completam: id affirmari etiam a P. Macedo, a Suarezio, ab Alvarez, a Bellarmino, id evinci ex orationibus Ecclesiæ, quibus justii orant, ut bona opera adjuvante Domino valeant exercere: id tandem manifestum fieri Theologica ratione, quoniam posita possibilitate completa tollitur oratio, qua divinum petitur adjutorium; & irrisoria foret oratio, qua petimus, ut facere jam possumus potentia proxima completa, expedita. Achilles Galliardus Societatis Jesu in Congregat. de Auxiliis exhibuit Summo Pontifici scriptum in quo cap. 6. demonstrat in sententia Congruistarum solam gratiam congruam, qua Deus ita contemperat, & accommodat assensum, ut inde sequatur, esse proxime sufficientem; hinc inferens non habere, juxta Congruistas, gratiam proxime sufficientem, quisque non habet gratiam congruam. Vide to. 2. Mss. Congregat. de auxiliis pag. 23. Scriptum illud propria Jesuitæ manu firmatum est. Eant modo, & rubore suffusi fateantur se Norisium, celebresque auctores ab eo laudatos nunquam legisse, noterici illi, qui inter scita Janseniana recensent denegare potentiam proxime completam ad opus supernaturale, ubi deest auxilium quo sive gratia efficax, ex qua sequitur actus secundus. Profecto si hæc legere non potuerant, quæ nos modo ex Mss. schedis in lucem proferimus, legere tamen poterant, quæ typis

edita sunt, superiori numero commemorata, necnon eximios Theologos a Norisio laudatos, nullique rerum Theologicarum studioso prorsus ignotos.

XI. Videndum modo est, an Norisius recte pro sententia nostra Patrem Macedo, Alvarez, & Bellarminum laudaverit; nam de Suarezio id vidimus num. 9. Igitur Patris Macedi in *Scrinio* cap. 8. hæc sunt verba: *Quod autem dicunt quidam, auxilium sufficiens illud esse, quo voluntas ita preparatur, ut sit in potestate proxima & expedita ad operandum, & tamen omnino indifferens maneat posito illo auxilio, cujus domina sit voluntas, quoque pro suo libito utatur, non utaturve: id sane ab Augustini sensu, & recta ratione prorsus abhorret; & proxima pagina negat cum auxilio sufficienti, ut a plurimis Scholasticorum accipitur, voluntatem esse omnino indifferentem, & cum equali & integra citra omnem inclinationem potestate. Quæ non asserit tantum, verum etiam demonstrat vir ille in Augustini lectione diu multumque versatus. In Cortina item pag. 203. hæc de adjutorio quo scribit Macedo: Secunda gratia Adami secundi, & hominis lapsi major erat, & potentior; quia ut donaret posse, sanabat, & erigebat, & roborabat naturam vulneratam, prostratam, infirmam; supplebatque virtute sua, quod rectitudo, sanitas, & integritas faciebant: unde non solum aderat potentia prompta, expedita, ac preparata, sed etiam liberabat, & preparabat potentiam, & impedimenta removebat; itaque non solum oblata dabat proximum posse, sed etiam inducia faciebat. In quo primum apparet major virtus gratiæ secundæ, quia prima supposebat potentiam expeditam & liberam: secunda impeditam, & servam; prima tantum explicabat in usum potestatem agilem & promptam: secunda ipsamque potestatem suapte pondere tardatam & oppressam expediebat, &c. & pag. 38. Dari hodie in nobis pulsus gratiæ omnino similes iis naturæ integræ: nam quos experimur inefficacis gratiæ motus, qui velleitates tantum excitant, eos ego existimo similes primo adjutorio sane integræque naturæ; sed eo tamen diversos, quod ii satis omnino erant ad operandum in statu recto, imo & cum iis in eo Angelos, & Adamum, quandiu bonus, operatos: nunc vero urgente mole cupiditatis auxilium illud inefficax nec satis omnino esse ad operandum, supposito infirmitate potentia, nec cum eo quemquam operari. Recte ergo Norisius asseruit etiam Patrem Macedo firmissime docuisse, quod in hoc infirmitatis statu solum*

adjutorium quo, & per se efficax dat potentiam expeditam & completam, quæ potentia in statu naturæ integræ aderat cum solo adjutorio sine quo non; præmonstravitque nobis discipulorum suorum minimis (hoc enim nomine gloriamur magnopere) Norisius noster, quomodo si in nos, ut in seipsum olim, Jansenianæ labis probrum objiceretur, facili negotio nosmetipsos, ipsummet, & Augustinianæ doctrinæ cultores, adversus veteres, novasque calumniarum machinationes intrepide tuermur.

XII. Eminentissimum quoque Bellarminum laudavit Norisius fideliter, & accurate: nam citato lib. 5. de Grat. & libero arbitrio c. 27. §. *U* igitur intelligamus, docet ille, liberum arbitrium Adamo ante peccatum duabus in rebus potentius fuisse, quam nostrum; nos enim etsi liberi sumus in actu voluntatis, & possumus pro arbitrio velle & non velle, eligere & non eligere, tamen sæpe non sumus liberi in actibus aliarum potentiarum sive in executione voluntatis, & pati cogimur rebellionem partis inferioris, & dicere cum Apostolo: *Quod nolo, hoc facio. Adam vero ante lapsum liber erat non solum in actu voluntatis, sed etiam in executione, cum nulla esset in ejus corpore rebellio, & omnia membra illi servirent ad nutum. Quæ verba aperte demonstrant nos, etiam cum volumus, experiri rebellis carnis, & noxiæ cupiditatis impedimenta, nec habere ad exequendum id, quod volumus, expeditam illam potentiam, ac plenissimam, & in æquilibrio positam libertatem, quam habuit ante peccatum primus homo.*

XIII. Didacus Alvarez Archiepiscopus Tranenensis, cujus meminît Cardinalis Norisius, lib. viii. de Auxiliis divine gratiæ disp. 79. docet, quod si loquamur de auxilio sufficiente, quo possumus complete operari. Illud auxilium dicitur complete sufficiens ad aliquam operationem, ultra quod nullum aliud auxilium est absolute necessarium, ut illa operatio actu producat: ideoque Alvarez nullam potentiam completam, & expeditam in ordine ad actum supernaturalem agnoscit absque gratia efficaci, qua operatio ipsa producit. Id vero debebat Alvarez necessario affirmare, postquam disp. 18. pag. 148. docuerat auxilium efficax tribuere voluntati ultimum complementum actus primi, ut inquit S. Thomas 3. contra Gentes cap. 66. & q. 3. de potentia art. 7. ad 7. & disp. 19. pag. 155. idem Alvarez tradiderat sententiam S. Thomæ, ac Thomistarum esse, quod *auxilium Dei, sive motio prævia, qua movet & applicat causas*

causas secundas ad operandum, sit in illis aliquid reale distinctum ab earum operationibus, & esse quoddam complementum virtutis activæ, quo actualiter agat. Ubi ergo talis motio, utique efficax, non reperitur, juxta Alvarez, aliosque Thomistas erit quidem auxilium sufficiens, sed non tale, quo detur virtutis activæ complementum, sive ut nos cum Norisio diximus potentia proxime completa, atque expedita. De hac sententia scribit Joannes Gonzalez de Leon, qui anno 1635. & sequ. fuit Romani Collegii S. Thomæ Aquinatis Regens, in Controv. de Auxiliis contr. 5. art. 6. Aliqui doctissimi Thomistæ arbitrantur minus congrue vocari sufficiens illud auxilium, quod contra efficaciam dividitur, sed appellandum esse auxilium generale in ordine gratiæ, vel communem vocationem, sive auxilium sine quo non potest re-
fle operari, vel cum quo potest operari salutis opera: ea ducti, qui voces istæ sunt antiquiores, & traditæ a Sanctis Patribus, & hæc vox sufficiens aliquas patitur difficultates; & specialiter quia Sanctus Thomas pluribus in locis accipit sufficiens pro efficaci. Alii Thomistæ communiter cum omnibus Scholasticis nostri temporis, & cum aliquibus antiquis, judicant auxilium, quod contra efficaciam dividitur, recte appellari sufficiens, & nullum ex hoc sequi inconveniens. Quoad rem vero non dividuntur. Archiepiscopus Traneus Magister Herrera, & alii asserunt in re non esse sufficiens, id est, non reddere potentiam complete actualitatem in ratione principii, sed indigere auxilio efficaci, quod in illorum sententia duo facit, & complet potentiam, & illam applicat ad operandum infallibiliter. Satis, ut opinor, adversarii nostri perceperunt, assertum illud, Gratia sufficiens, prout distinguitur ab efficaci, non dat potentiam completam & proxime expeditam, quam imperite vellicarunt tamquam Jansenianam blasphemiam, non tantum indemnem esse, validisque munimentis suffultam, verumetiam prolatam a clarissimis cujuscumque Scholæ Theologis.

XIV. Verba, quæ ex Joanne Gonzalez nuper exscripsi, exsufflant calumniam alteram, qua nobis Jansenismus imputatur, quia asserimus probare nos quidem maxime gratiam sufficentem Thomistico sensu, sed potius hujusmodi gratiam attenta vi grammaticalis significationis appellandam esse inefficacem. Hoc sane affirmavimus libro xvi. cap. 3. Sed laudavimus Medistas omnes, ac Tournelium, Norisium, Cumel, Lauræam, Macedum, Basilium Pontium, & Sacram Facultatem Lovaniensem id

asserentes. Debuerat Anonymus hos perlegere; quandoquidem ei & auctores, & loca indigitavimus. Nunc ne imposteres, mendacesque videamur; cogimur lectores tædio afficere, ac testimonia illorum auctorum recitare. Pro Medistis unus sufficiat Suarezius, qui lib. 3. de Auxiliis cap. 6. num. 4. hæc scribit: De ratione auxilii sufficientis, si proxime & actu sufficiens sit, est, ut includat omnia auxilia necessaria simpliciter, quæ per modum principii concurrunt ad supernaturalem actum, quia hoc auxilium est sufficiens per modum potentie, potentia autem ut sit sufficiens, oportet ut habeat omnem virtutem necessariam ad agendum; & hoc ipsum præferret nomen sufficientis, nam si aliquod necessarium principium deest, sine illo non potest aliud operari: ergo aliud non erat sufficiens. Cum itaque sententia nostra, omniumque Thomistarum, necessarium sit auxilium efficax quod per modum principii concurrat ad supernaturalem actum; sententia nostra, omniumque Thomistarum nequit dari gratia sufficiens, prout gratia sufficiens explicatur a Suarezio, nisi sit gratia efficax.

XV. Tournelius, quem secundo loco nominavi, P. 2. de Gratia qu. 7. art. 4. concl. 3. inquit. Non placet gratia sufficiens, quæ nunquam immediate suum effectum sortitur defectu gratiæ efficacis physice prædeterminantis. Prob. 1. Quia gratia hujusmodi reipsa nec satis sufficiens ac utilis videtur homini ad observandum præceptum. Siquidem ea gratia reipsa insufficiens & parum utilis videtur, quæ non complectitur id omne, quod requiritur ex parte principii, ut actus ponatur, vel saltem impetretur uberius auxilium, quod accedente actu ipse ponatur; atqui talis est sufficiens sensu Thomistico. Deest enim illi aliquid ex parte principii, ipsa scilicet physica præmotio: deest quoque auxilium, quo certo uberius gratiam homo impetrare possit, nempe gratia orationis, quæ non minus indiget auxilio physice præmovere, quam quilibet alius actus pietatis; ergo gratia illa vere sufficiens nec est, nec dici potest: Dicat nunc, quæso, obrectator: Augustinianus scriptor mavult auxilium sufficiens appellari potius inefficax. Quo sensu sufficiens appellandum est? Proxime & complete, ita, ut nullum aliud auxilium requiritur ad agendum, atque ut efficax sit, desideretur dumtaxat cooperatio liberi arbitrii, ut inquirunt Medistæ? Hoc auxilium tali sensu sufficiens non datur; neque admitti potest ab iis, qui gratiam per se efficacem propugnant. Vide Thomam Lemo-

sum lib. 4. Panopliæ Tract. 2. p. 2. cap. 6. & 7. egregie hujusmodi auxilium *sufficiens* impugnantem. Sensu ne Thomistarum? Admitto auxilium hoc sensu *sufficiens*, sed assero non ita appellandum juxta ideam notionemque illorum, qui ajunt non esse, nec dici posse *sufficiens*, quod aliud auxilium petit ad supernaturalem actum eliciendum, ut ajunt Medistæ omnes, & Congruistæ, necnon Tournelius quem nesciunt omnes cujus sententiæ sit homo. His ita se habentibus, quisnam sani judicii potest nos redarguere, quod fateamur admittebam esse gratiam *sufficientem* Thomistico sensu, & asseramus, quod potius appellanda foret *inefficax*, quam *sufficiens*? Profecto in re Thomistis, in nomine autem ceteris consentimus: immo ut affirmat Gonzalez, de quo num. 13. *aliqui doctissimi Thomistæ arbitrantur minus congrue vocari sufficiens illud auxilium, quod contra efficax dividitur: quod & fatetur prælaudatus Thomas De Lemos eodem lib. 4. Tract. 3. cap. 2. pag. 38. hisce verbis: Aliqui ex discipulis S. Thomæ in ista materia satis periti arbitrantur minus congrue auxilium illud, quod dividitur contra efficax vocari sufficiens.*

XVI. Laudavi in Opere de Theologicis disciplinis etiam Franciscum Cumel, (nam de Cardinali Norio dictum satis) qui tom. 3. Variarum disp. d. 4. sect. 1. tametsi admittit gratiam *sufficientem* distinctam ab efficaci, quemadmodum admittunt Catholici omnes, scribit tamen: *Qui caret efficacia auxilii gratiæ Dei, non habet omnino immediatam, & proximiorē virtutem, & potentiam ad operandum, quia hanc præstat efficax Dei gratia; sufficiens vero auxilium præstat quidem vim potentie, non quidem omnino proximam cum ultima actualitate, sed minus proximam, & quasi mediatam, vel minus immediatam, & incompletam, seu inadequatam.* Et sectione secunda concl. 1. pag. 64. animadvertit se loqui de Gratia Theologica, non grammaticaliter sufficiente, quoniam, *Auxilium gratiæ Dei, quod appellatur sufficiens, non vocatur sufficiens ex eo, quasi solum sit satis ad actu habendam illam operationem, ad quam ultimo ordinatur, quasi non sit aliquid aliud necessarium, nisi quod non ponatur impedimentum.* Idem prorsus nos tradimus Tom. 3. de gratia sufficiente differentes, & sensum grammaticalem distinguentes a Theologico; ubi scripsimus quæstionem esse grammaticalem, an gratia sufficiens Thomistico sensu sit vere & proprie sufficiens, in sensu Thomistarum vocabulum sufficientis

maxime nobis probari, at solam gratiam *efficacem* esse proxime sufficientem, si gratia *sufficiens* accipiatur, quatenus cum illa potest poni actus absque gratia validiori; juxta hanc rationem dicendam, si daretur, *sufficientem gratiam*, quam propugnant Molinistæ: Thomistarum tamen complures docere per gratiam sufficientem potentia reddi completam; mea denique nihil referre, utrum gratiam, quæ distinguitur ad efficaci, dixeris aut *inefficacem*, aut *sufficientem*. Vide, num hæc litteris consignaverim, & miraberis temeritatem eorum, qui me ausi sunt Jansenianis adnumerare, quod dixerim gratiam *sufficientem* non tribuere potentiam proxime completam; & si grammaticalem significationem attendamus, *inefficacem* potius, quam *sufficientem* esse appellandam.

XVII. Quid nunc adversarii nostri dicturi sunt de Thomistis, quos Joannes Gonzales, & Thomas de Lemos doctissimos, atque in his controversiis satis peritos appellant? Quid de Henrico Cardinali Norio, & de Francisco Cumel, quorum & sententias & verba caute prudenterque asurpavimus? Quid demum de Lauræa, aliisque, quos non legulejorum more, post accuratam assiduamque lectionem produximus? Et quidem Cardinalis de Lauræa, ut ad hunc pertranseat dissertatio, Opusculo 3. cap. 4. num. 38. inquit: *Adv. quod verbum sufficit, tam apud Grammaticos, quam apud scriptores profanos, immo & sacros, significat verbum impositum ad ostendendum aliquid idoneum, & aptum ad ponendum effectum aliquem in esse reali, & significat idem, ac satis est ad faciendum. Ideoque sepe cum aliis viris doctis miratus sum, cur Theologi moderni gratiam illam divinam, qua homo vocatur, excitatur, illuminatur, & inspiratur ad bonum faciendum, & effectum non obtines, vocare cæperunt sufficientem, ad distinctionem efficaci, quæ semper habet annexum effectum, cum satis non sit ad eum ponendum, sicut efficax, quæ in rigore dici deberet sufficiens: & cap. 13. pag. 519. ubi de gratia sufficiente prolixius pertractat, ait dari quidem istiusmodi gratiam Theologico sensu sufficientem, at non obvio & grammaticaliter, siquidem hoc vocabulum sufficiens grammaticaliter sumptum significat rem aliquam non indigentem aliquo alio in suo genere ad effectum aliquem producendum.*

XVIII. Franciscus Macedo, quem proxime laudavi, in Cortina ad hunc modum loquitur: *Illud auxilium absolute, ut in se, sufficiens est; cum eo enim voluntas, si expedita esset, posset operari: per accidens tamen non est satis,*

tis, quia supposito statu & impedimentis potentie majorem requirit virtutem, & intensiorem ad expediendam, applicandamque voluntatem. ideo semper malui hujusmodi auxilium inefficax, quam sufficiens appellare. In Scrinio item cap. 8. hæc scribit: Ego semper malui tum in Cortina, tum superiori libro hujusmodi auxilium inefficax, quam sufficiens appellare: & rursus eodem capite: Adjutorium illud sine quo non inveniri in statu naturæ lapsæ, sed mutatum, deflexumque; atque adeo multo minus, quam tunc, sufficiens; nam tunc satis esset omnino ex integro ad recte operandum, & perseverandum nullo alio addito, sed tantum concursu voluntatis sanæ, & sanctæ, & integræ. At nunc illud non omnino & ex integro sufficere propter infirmitatem, & vitia, & corruptionem naturæ, nisi per novam virtutem augeatur & crescat, sine qua est tantum remote & inchoate sufficiens, non proxime, & perfecte sufficiens. Quæ quidem est ipsissima Augustini, uti nos ex eo discendo accepimus, doctrina. Et paucis interjectis: Sin aliter judicant, & illud tantum auxilium sufficiens dicunt, quod Suarius completum & integrum & proximum vocat, uti video recentioris nominis Theologos dicere, Augustinum certe ejus sententiæ auctorem non habent: cum illud ipsum auxilium efficax sit atque adeo inducens opus &c. Idem Macedo eodem capite: Augustinus auxilium sufficiens Efficax dicit, cum proxime sufficiens est, imo non putat sufficiens, quod non habet effectum: & quidem meo judicio recte, nam si sufficit, & datur ut sufficiat, cur non efficit, id, propter quod datur? quod si non efficit, perfecto non sufficit. Nec solus Augustinus, sed etiam alii Patres auxilium, quod Scholastici efficax vocant, sufficiens appellant: ut observat Vasquez, & probat ex Prospero, in 1. 2. disp. 185. cap. 11. num. 55. Hæc Macedo, qui adversus Jansenium strenue certavit, nobisque patronum alium nunc exhibet, cui adversarii nostri obmutescunt asurgent, scilicet, Gabrielem Vasquez fidelissime a se citatum.

XIX. Sacra demum Academia Lovaniensis in Justificatione Censuræ suæ edita anno 1588. num. 177. inquit: Addimus & hoc, qualecunque subsidium, quod aliquando subministrari dicitur in iis, qui neque credunt, neque convertuntur ad Dominum, non fuisse sufficiens ad fidem aut conversionem. Quippe gratia ad conversionem sufficiens ipsa convertit, quæ vero non convertit, non sufficit. Quod vel ex eo satis elucet, quia pro quolibet non converso

orandum esse putet Ecclesia, ut convertatur. Ea est gratia, quam petimus deprecantes, Convertite nos Deus salutaris noster, & averte iram tuam a nobis: & infra pag. 140. Docet Augustinus Christi gratiam sufficienter preparantem non illuminare tantum, suadere, excitare, pulsare, quæ omnia & Pelagius agnoscebat, sed ipsam quoque corrigere infidelitatem, ac donare fidem, cordisque conversionem. In hac ergo Justificatione die 17. Augusti prædicti anni 1588. probata omnium Sacræ Facultatis Doctorum concordia judicio, ut constat ex pag. 132. apertissime traditur illam tantum gratiam esse sufficientem, sive sufficienter preparantem, quæ convertit, donatque cordis conversionem, gratiam scilicet efficacem. Demonstratum est itaque gratiam sufficientem, prout ab efficaci distinguitur, etsi illius nomen retinendum sit, re ipsa inefficacem potius esse, quam sufficientem; si tamen gratiæ sufficientis nomine eam intelligas, quæ ex parte principii nullum aliud auxilium requirit, ut liberum arbitrium prodeat in actum. Demonstratum est, cum gratia, quæ non sit delectatio victrix, adjutorium Quo, & auxilium efficax, haberi quidem potentiam, sed non ita completam, ut possit ponere actum sine gratia ipsa victrice, sive potentiam ab omni impedimento expeditam, nulloque alio adjutorio indigentem, ut exeat in actum, Demonstratum est, quod tunc delectatio est victrix, & auxilium efficax, quando robustiori inspiratione sanctæ dilectionis vincitur prava cupiditas, & carnis concupiscentia: atque hæc tria asserta clarissimorum Theologorum Augustinenium, Thomistarum, Scotistarum, Medistarumque testimoniis, argumentis, & auctoritatibus tradita, probata, & confirmata fuere, ideoque aut insigniter malevoli, aut omnino imperiti sunt, quicunque ob tres illas assertiones Opera nostra Theologica scatere Jansenianis hæresibus pronuntiarunt. Unde ergo (absolvam hoc paradigma, sive hanc nostræ cum doctrina aliorum Catholicorum comparisonem, verbis Prosperi Aquitani) unde ergo hæc diligentia jam severi emerfit examinis? Unde in hanc auctoritatem supercilio se tetricæ fontis amavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum, numeros syllabarum insidiosus scrutator eventilet, magnumque se aliquid conficere præsumat, si Catholico prædicatori totam erroris asfigat. Quasi incognitum aliquod opus, & quod hætenus latuerit impetatur, ac non illa his morsibus doctrina lanietur, quæ novorum hereticorum commenta disjecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis eligit.

eligit ? doctrina scilicet Augustini, quam eandem esse ac nostram tot, tantique viri superius commemorati fatentur.

§. III.

Traditur Janseniana hæresis duplex character.

IN quo ergo sita est Janseniana hæresis, si ea minime consistit in tribus illis capitibus superius vindicatis ? In aliis proculdubio, ac præsertim in his duobus, quod in præsentī infirmitatis humanæ statu Jansenius neque libertatem *indifferentiæ*, neque aliud gratiæ adiutorium quam *efficax*, sive cum effectu conjunctum, agnoverit : id vero, etsi perspicuum est ex propositionibus in ipso Jansenio damnatis ; magis tamen ex his, quæ subjiciam, deprehendi poterit.

I. Revera si Janseniana hæresis minime continetur in iis articulis, qui in antecessum fuerunt discussi ; in quo sita erit, nisi in duobus hisce capitibus nuperrime commemoratis, in quorum uno tollitur e medio *libertas*, in altero autem denegatur gratia *sufficiens* ab efficaci distincta ? Sane hæc duo asserta, vere hæretica, erronea, atque antea in Calvino damnata, in Jansenianis propositionibus enunciantur ; de illis autem prioribus, seu in iisdem propositionibus, seu in Theologorum censuris, quæ illarum damnationem præcesserunt, nulla fit mentio, nullumque adinvenitur vestigium. Præterea in systemate duarum delectationum, prout traditur a Jansenio, & a nobis descriptum est libro xvii. cap. i. verbis ipsius Jansenii, non solum habetur gratiam esse inspirationem dilectionis, gratia efficaci inspirari delectationem victricem, pugnam esse concupiscentiam inter & gratiam : verum etiam delectationem esse vinculum, quo liberum arbitrium in iustitia, vel peccato ita firmiter ligatur & continetur, ut quandiu isto constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem ; atque gratiam & opus bonum ita reciprocari, ut quemadmodum ex gratia data infertur effectum mox consecuturum esse, ita vice versa ex defectu operis inferatur gratiam non fuisse collatam. Ex quibus assertionibus quæ priori loco recensentur, & quæ spectant ad gratiæ inspirationem, ad delectationem victricem, atque ad pugnam concupiscentiæ, ab Orthodoxis traduntur, & propugnantur : quæ vero attinet ad libertatis vinculum, & ad denegationem gratiæ sufficientis & inefficacis ab omnibus Catholicis refelluntur ; ideoque in sy-

stemate duarum delectationum hæc postrema & Jansenii propria, non priora illa & Orthodoxis communia, damnata, & proscripita censeri debent : qui vero hæc postrema & Jansenii propria rejicit & damnat, nequit ob ea, quæ etiam a Catholicis defenduntur, appellari Jansenianus.

II. Ut id luculentius pateat, per ipsa Jansenii scripta aliquantulum divagemus, & loca ejus aliquot, quæ ad gratiam & liberum arbitrium attinent, exscribamus. In libro 6. de Gratia, qui est primus de libero arbitrio, cap. 6. ait juxta Augustinum duplicem reperiri necessitatem, *unam quæ operatur effectum suum etsi nolis, seu quantumcumque renitaris ; altera, qua simpliciter necesse est aliquid fieri sine renitu voluntatis* ; ad quam distinctionem, quæ vera est, sed non adæquata necessitatis partitio, explicandam, quibusdam ex Augustino recitatis verbis, *Doctrina igitur Augustini est, inquit, necessitatem illam primam prout etiam naturam sic explicatam complectitur, nec aliud est respectu voluntatis, quam quedam vis aut violentia aut coactio, qua operatur id quod potest etiam nolente voluntate, capitaliter repugnare libertati, eamque funditus pertinere, non autem illam necessitatem, quæ est simul voluntaria, qua scilicet simpliciter necesse est aliquid fieri non repugnante, sed immutabiliter volente voluntate*. Hinc infert, quod sola necessitas coactionis adimat libertatem ; & quod necessitas illa, qua sine coactione simpliciter aliquid necessarium esse dicitur, libertatem non lædat, sed potius hoc ipso, quod voluntatem affert, statuat. Proximo cap. 7. pergit idem ostendere duobus exemplis ; primo ex voluntate beatitudinis, quæ in hac vita caret indifferentia contrarietatis, in futura etiam contradictionis ; secundo ex voluntate justitiæ, quam habet Deus, quam certissimum est esse ad justitiam omnimodo determinatam, & indifferentia cavere contradictionis. Huc etiam refert doctrinam Scoti scribentis in fine Quodlibeti 15. Deum permanere libere bonum, quoniam propria voluntate bonus est, non extrinsecus adveniente necessitate, aut aliena & violenta oppressione. Id confirmat 8. cap. ex libertate beatorum hominum & Angelorum, qui inamissibiliter & inseparabiliter amant justitiam, neque ab amore Dei cessare possunt, & nihilominus sunt in amando liberrimi ; unde Jansenius infert, paradoxum in Augustini doctrina inauditum esse, quod actus aliquis voluntatis propterea liber sit, quia ab illo desistere voluntas, & non agere potest ; & rationem libertatis, quam Augustinus tradit, tantum dista-

re a libertate indifferentiæ, quam propugnant Scholastici, quantum arcticus polus distans est ab antarctico. Nono capite eadem adstruere nititur ex libertate Christi Domini, cujus voluntas liberrima fuit, etsi in contrarium non poterat immutari, nec a detestanda iniquitate cessare; additque Jansenius hac tantum libertate, quæ solam coactionem excludit, Christum Dominum præcepto Patris obtemperasse, & illud complexisse, Augustinum vero toties a Pelagianis de libertate lacesitum, nullam vel remanentem umbram in tot scriptis suis reliquisse, quod libertas arbitrii in indifferentia collocanda sit, ac summa facilitate libertatem Christi & beatorum expedire, sub cujus premente mole tota Scholasticorum multitudo fatigata suspirat. Ad statuendam hanc solam libertatem, cui nihil repugnet præterquam necessitas coactionis, & violentia, toto eo libro ad paginam usque 731. omnem ingenii sui molem, nisumque Jansenius admovit. Libro autem septimo, qui est secundus de libero arbitrio, præmissam de libertate notionem applicat doctrinæ suæ circa gratiam efficacem, seu victricem delectationem; ac demonstrare nititur, idcirco hanc non officere libertati, quoniam si voluntatem inspirat & efficit, etiam facit ut libere velit, cum nihil sit libertas, quam voluntas: Cum enim (inquit cap. 3.) hoc sit liberum Augustino, quod est in potestate, seu quod fit cum volumus, necessum est illud ipsum, quod arbitrio volendi nolendique causa fuerit, etiam causam esse libertatis. Hinc ait fieri libere quidquid fit cum delectatione, quoniam delectatio voluntatem demulcet, immo delectatione ipsa voluntas fit libera, ideoque libertati arbitrii solam necessitatem coactionis, seu quæ, etsi nolumus, efficit id quod potest, esse contrariam, omnemque actum voluntarium, seu spontaneum, hoc ipso esse liberum. Innixus his principiis Jansenius rejicit sententiam Scholasticorum affirmantium libertatem exerceri in electione mediorum; & contra ipse contendit magis elucescere libertatem in appetitione finis, quoniam cum maxime sit liberum quod minime coactum, seu vi necessitatis exactum est, necessum est motum in finem esse maxime liberum, quia maxima, voluntate, minima necessitate provocatum. Uterius progreditur, & cap. 14. ejusdem libri affirmat, quod, si non est alia libertas vera voluntatis, quam agendi & non agendi, seu faciendi, & abstinendi ab eo quod facis, gravissima absurda evitari nequeunt, quibus non solum tota doctrina Sancti Augustini funditus concutitur,

sed etiam sensus Christianæ pietatis leditur, & communis offenditur. Infinitus forem, si omnia hujus generis loca ex Janseniano Opere vellem exscribere. At satis superque hæc pauca demonstrant, Jansenium in delectatione victrici solam libertatem spontaneitatis ac lubentiae agnovisse, libertati coactionem solam, non vero necessitatem opposuisse, libertatem indifferentiæ tanquam paradoxum, & tanquam Pelagianum commentum rejecisse; nullam denique ab ipso libertatem admitti sub gratia, sanctam delectationem inspirante, præter libertatem illam, qua voluntas fertur in finem, qua homo appetit beatitudinem, qua Deus permanet bonus, qua beatorum spiritus maxima jucunditate ac voluptate adhærent summo Bono clare viso, qua Christus Patrem diligebat, qua (verbo dicam) volentes agimus, non coacti. Hanc esse hæresim Jansenianam circa libertatem sub gratia dixi ubicunque de hac re institui sermonem, præsertim libro 14. cap. 13. lib. 5. cap. 3. lib. 10. cap. 13. lib. 12. cap. 10. lib. 14. cap. 8. & 11. lib. 17. cap. 1. & 3. atque alibi passim, atque hoc idem Jansenianum dogma ab Ecclesia jure meritoque damnatum proluxa dissertatione refutavi libro 16. cap. 2. & 3. sive tom. 3. ubi prædicta, aliaque omnia Jansenii sophismata rejecta & elisa fuere. Quare in iis, quæ ad libertatem spectant, & perspicue Jansenianam hæresim explicavimus, & valide etiam, pro nostra saltem virili, confutare & oppugnare studuimus: obsecramusque ingenuum lectorem, ut præcitata loca legere non gravetur, ac deinde de nostra diligentia, fide, & perpetua a Jansenio discrepantia judicium ferat, simulque propriis oculis intueatur, quænam sit in adversariis nostris æquitas, quænam doctrina, quodnam criterium.

III. Equè manifestum est alterum Jansenianæ hæresis caput, in eo positum, quod Jansenius negat dari gratiam sufficientem distinctam ab ea, quæ est efficax, & conjuncta cum actu: immo gratiam illam inutilem, monstruosam, a Semipelagianis confictam, atque Augustino, aliisque Patribus ignotam ausus est appellare. Jansenius etenim lib. 3. de Gratia Christi cap. 1. inquit: Sufficientem illam gratiam, quam Scholastici multi in Theologiam velut adjutorium Salvatoris intulerunt, ab Augustino destructam, funditusque eversam esse, libens fateor. Et quamvis eo loci videatur loqui duntaxat de Gratia Molinistice sufficiente, de ea scilicet, qua posita nihil aliud requiritur ex parte Dei per modum principii, ut homo actu velit, & operetur, quam utique gra-

gratiam sufficientem nequeunt admittere quotquot ad actu operandum necessarium ulterius putant auxilium efficax; & quamvis affirmet dogmatista se controversiam non agere de illa gratia sufficiente, ut a quibusdam dicitur, præter quam adhuc necessarium est aliud adiutorium, ut homo de facto operetur, qualis est in hoc statu adiutorium *sine quo non*, & gratia sufficiens sensu Thomistico; nihilominus hanc ipsam gratiam in hoc infirmitatis statu penitus e medio tollit. Id primum evidens est ex secunda Janseniana, *Interiori gratiæ in statu nature lapsæ numquam resistitur*, quæ aperte excludit omnem gratiam sufficientem, sensu quoque Thomistico, ut ostendam infra §. v. num. 3. & 4. Deinde excludi a Jansenio quamcumque sufficientem gratiam ab efficaci distinctam demonstrant innumeris Jansenii testimoniis producti Antijanseniani omnes Theologi, quibus adde librum inscriptum *Triumphus Catholice Veritatis*, editum Parisiis anno 1651. necnon *Memorias Historico-dogmaticas* tom. 2. ad an. 1653. pag. 303. & seq. ubi narratur, & evincitur gratiam omnem sufficientem, quæ non sit efficax, a Jansenianis derideri & explodi. Et quidem Jansenius lib. 3. de *Gratia Christi* cap. 2. pertractans de Gratia, quæ distinguitur a Gratia efficaci dante posse, & simul velle quod possumus, quæ utique est gratia sufficiens juxta Thomisticam Scholam, (sufficiens enim Molinistice dat etiam velle & operari absque efficacis gratiæ adiutorio) gratiam illam ab efficaci distinctam appellare non veretur *inutilem ac perniciosam* affirmans non apparere in ejusdem gratiæ collatione *effusam Dei bonitatem, sed summam potius severitatem ejus*. Ad hæc proximo cap. 3. ait gratiam omnem, quæ suo frustratur effectu, in Scholis adstrui *non sine insigni absurditate*: & ne in re extra controversiam posita conteram tempus Jansenius lib. 2. cap. 27. negat apertissime dari aliam Christi gratiam, præter efficacem ac potentissimam. *Quicumque* (en ejus verba) *animadvertit omnia, quæ de adiutorio gratiæ medicinalis ex Augustino diximus, de gratia quadam potentissima, quam efficacem recentiores suo sensu vocant, esse intelligenda, consequenter hoc etiam animadvertere debet, non aliam Christi gratiam medicinalem in scriptis ejus reperiri. Proinde fatendum sibi esse, quod aliam nobis procudendo, novum gratiæ genus Christianis offerat, quod nec Augustinus, nec ullus Latinorum Patrum, qui de Gratia adiutorio cum Pelagianis ex professo decertarunt, nec Ecclesia in Conciliis generalibus vel provincialibus ab*

Apostolica Sede probatis agnovit unquam, nec agnoscere potuit, nisi principia, quibus ipsa per antiquos Patres medicinalem Christi gratiam defendit, funditus evertantur. Quum itaque hæc sit Jansenianæ hæreseos pars altera, nullam dari Christi gratiam, præter efficacem, a Jansenio longissime distare censendi sunt, qui propugnat gratiam sufficientem ab efficaci distinctam; quemadmodum nos, quidquid obganinat convinciator, lib. 14. 17. 18. aliisque in locis innumeris propugnabimus.

IV. Ad duo præcedentia capita revocandam, Jansenianam hæresim clarissimi Theologi docuerunt. Legatur ex Jesuitis Stephanus Dechamps disp. 3. cap. 1. num. 3. & 4. ubi ait: *Hinc constat Jansenianæ doctrinæ capita esse duo, &c.* quorum caput primum productis Jansenii verbis in hoc situm esse concludit, quod Jansenius innocenti tantum creaturæ tribuerit libertatem indifferentiæ, sive, ut inquit Dechamps, *Quod vulgo jactatur, voluntas gratiæ assentiri potest vel dissentiri*. Aliud vero insolentis doctrinæ caput, & quod a communi sensu abhorret magis, & Concilii Tridentini decreta aperte convellit, in eo positum est, quod Jansenius docuerit non esse Christi gratiam, *cui voluntas assentiatur ut velit, & non assentiatur si nolit, sed quæ volendi & assentiendi necessitatem imponat*. Quæ a Stephano Dechamps verissime dicta esse constat ex præcedentibus. Similia docent illi, qui adversus Jansenium scripserunt, ut ex Nostratibus Philippus Van-Waure in Opere inscripto, *Augustinus Europeanus*. pag. 290. 291. 327. ex Prædicatorum familia Antoninus Massoulié tom. 2. pag. 361. col. 2. & pag. 372. col. 1. Cardinalis Gotti tom. 9. pag. 5. aliique permulti.

V. Hinc apparet Jansenianam hæresim in iis præsertim, quæ ad gratiam & libertatem attinent, a Calviniana parum, aut nihil differre: quod ego probe, ni fallor, intelligens utramque simul refutandam esse putavi, ut constet ex libro 16. *Theologicarum disciplinarum*; tametsi contra Jansenium rursus stylium exercui. Revera hæresiarcha Calvinus nullam aliam libertatem agnovit, nisi quæ opponitur *condiçioni*, ut inquit lib. 1. Institut. cap. 15. lib. 2. adversus Pigh. in Antidoto Concil. Trië. ad can. 5. sess. 6. atque in locis aliis, quæ cum Jansenianis diligenter comparavit Franciscus Annatus: qui tamen Jansenianos appellans qui tribuunt potentiam proximam gratiæ efficaci, hanc calumniam Theologis Orthodoxis, inter quos Suarezius, impingit. Vide præcedenti §. num.

num. 9. & seq. Atque hoc est, quod summo-
pere etiam in Adversariis nostris miramur,
Catholicorum nempe sententias incaute permi-
scuisse damnatis, nimiamque soarum partium
Theologis fidem adhibentes, in heterodoxos
simul & Catholicos tela vibraſſe, atque exci-
tatis inter nos diffidiis Novatorum pervicaciæ,
quæ firmissimis principiis, non dubiis Schola-
sticorum placitis frangenda est, scandalum, &
ridendi materiam exhibuisse. At revertamur
ad Calvinum, qui etiam *sufficientem* gratiam
ab efficaci distinctam cum aliis nostrorum tem-
porum hæreticis insectatur lib. 6. de libero ar-
bitrio, lib. 2. Instit. cap. 3. num. 23. & aliis
in locis, quæ lib. 1. disp. viii. Dechampsius
late persequitur. Et tamen in hac quoque De-
champsii dissertatione temperamentum aliquod
desideratur; ea namque sententia, quæ asserit
*privari sufficiente gratia eos, qui diuturna
peccandi consuetudine obdurerunt*, quam Ste-
phanus cap. 6. num. 7. ejusdem dissert. velli-
cat tanquam a Jansenio traditam, atque a Cal-
vino, & Davide Paræo hautam, cum certissi-
me a Catholicorum plurimis teneatur, non de-
bebat tali caractere depingi. Non enim omnia,
quæ hæretici scripserunt, sunt hæretica, cu-
jusmodi hæretica sunt illa duo libertati, &
gratiæ, cui resistitur, adversantia; in quibus
Jansenistæ & Calviniani consentiunt.

VI. Sudarunt propterea Janseniani, ut suam
a Calvino discrepantiam circa illa duo capita
suaderent, prout colligitur ex *Parallelo, seu
comparatione S. Augustini, Jansenii, Calvinii*,
an. 1651. furtivis typis excuso; quem librum
editum arbitror a Liberto Fromondo Leodiensi.
In eo autem libro nulla est Jansenianæ & Cal-
vinianæ doctrinæ comparatio, nisi circa gratiam
semper efficacem, & libertatem a sola coactio-
ne immunem; unde magis, magisque apparet,
hæc potissimum duo Jansenianis crucem fige-
re, atque hinc totum fere proscriptum dogma
manare.

VII. Circa eadem tempora, anno scilicet
1652. & priusquam ab Innocentio X. quinque
Jansenii propositiones damnarentur (contingit
enim hæc condemnatio die ultima Maji anno
1653.) prodiit Lutetiæ Parisiorum liber in-
scriptus „*La doctrine du Livre intitulé, Cor-
nelii Jansenii Iprensis Augustinus*„ In eo li-
bro quatuor primæ Jansenii propositiones consi-
milibus propositionibus Calvinii æquiparantur,
ac decernitur in singulis eandemque doctrinam
contineri. Quænam vero est hæc doctrina? Illa
quidem, quæ docet liberum arbitrium adeo ca-

Berti Theolog. Tom. IX.

ptivum esse, ut vel pondere concupiscentiæ,
vel divinæ caritatis impulsu, simplici quadam
necessitate ad bene, vel male agendum traha-
tur. „Ces quatre Propositions des Calvini-
stes (ita eo in libro legitur) cy dessus sont
censurées par la Faculté de Theologie comme
heretiques; partant les quatre des Jansenistes,
qui contiennent manifestement une mesme do-
ctrine, sont pareillement condamnées comme
heretiques. La sixieme Proposition des Calvini-
stes; *que l'homme est comme captif, & qu'il
ne peut rien du tout*, est la mesme Proposi-
tion que la trois des Jansenistes, *que la liber-
té & la necessité s'accordent ensemble; mais
non pas la contrainte*; d'autant que par le mot
de captivité les Calvinistes n'entendent qu'une
necessité simple: c'est pourquoy ils disent *que
l'homme est comme captif*: ce qui fait voir qu'
il n'entendent pas une captivité de contrainte,
mais une captivité simple, qui est une necessi-
té. Les termes de Jansenius, au tome 3. livre
2. chap. 4. *Captivitas Arbitrii in eo fita est,
quod voluntas concupiscentiæ terrene visco in-
time penetrata, semper & in omni actu &
motibus ejus feratur, & referatur, imperio
ejus & ponderi serviens indefinenter, eodem
plane modo, quo voluntas beatorum in omnibus
omnino motibus servit divinæ caritati*; inter-
pretent l'une, & l'autre des Calvinistes, &
la troisième des Jansenistes; & comme les qua-
tre propositions, sçavoir est la 6. la 11. 13.
& 14. des Calvinistes sont une mesme chose:
pareillement les 2. 3. & 4. des Jansenistes sont
une mesme chose, & ne sont différentes qu'
en termes. „Jansenianæ itaque propositiones
ob sensum, quem continent, Calvinii liberta-
tem indifferentiæ negantis, & necessitatem ar-
bitrii ad bonum, aut malum perpetrandum in-
vincibili pondere inclinati adstruentis, etiam
antequam damnarentur ab Apostolica Sede, re-
jectæ fuerunt, ac reprobatae, eundemque
sensem Apostolica Sedes confixit, ut sequenti §.
ostendam.

VIII. Quoniam ex dictis evidens est, in eo
sitam hæresim Jansenianam, quod sub gratia
efficaci ac victrici delectatione nullam aliam
libertatem adstruat, præter illam, quæ non
patitur coactionem, qualis libertas reperitur in
voluntate beatorum Deo jucundissima necessi-
tate adhærentium; quod recte ante condemnatio-
nem quinque Propositionum Parisienses animad-
verterant, ego vero hætenus satis superque de-
monstravi: necessaria consecutione inferitur illis
per summam calumniam dogma Jansenianum

R

objic

objici & imputari, qui sub quocunque aut concupiscentiæ, aut sanctæ delectationis gradu libertatem indifferentiæ propugnant. Id a nobis præstari neque injustus Conviciator negare audeat: sed cum omnia fraude ac malitia dici confidentissime asserat; nostrum de libertate systema, & quomodo liberum arbitrium cum gratia conciliare studuimus, benigno lectori audire non pigeat. Egimus de libertate, ejusque essentia pluribus in locis, quæ laudavimus 2. numero hujus paragraphi; sed unum tantummodo nunc expendam: ubique enim eadem constantissime tradita sunt. Vide ergo quæ habentur lib. xii. cap. 10. Primum eo loci de iis, quæ ad arbitrium constituendum concurrunt, ita loquor: *Constituitur ergo libertas voluntate, & ratione, non tamen ex æquo, sed voluntas est ipsa potestas, quæ potest in utramlibet partem inclinari: ratio autem vis intelligendi, qua voluntati objectum proponitur, & sine qua non potest in bonum libera deliberatione propendere. Etenim ut Augustinus ait in viii. de Trinit. cap. 4. Nemo amare potest incognitum. Hæc doctrina est S. Thomæ 1. p. q. 83. art. 3. & 4. & 1. 2. q. 1. art. 1. ubi ait: Est autem homo dominus suorum actuum per rationem & voluntatem; unde liberum esse dicitur facultas voluntatis & rationis; item 2. 2. q. 24. art. 1. ad 3. rursus de malo q. 6. art. 1. necnon q. 24. de veritate art. 5. nec arbitror quempiam ratione præditum reperiri, qui id vertat in dubium.*

Hinc infero, absque ratione non dari libertatem, siquidem ea propensio, qua natura quælibet fertur in bonum absque ductu rationis, non potest opus voluntatis appellari, aliqui prædita forent arbitrio etiam animalia bruta, & creature reliquæ, in quibus philosophi plures appetitum quemdam constituunt sensitivum, aut naturalem. Atque hæc pariter est doctrina extra controversiam posita, ac tradita a S. Thoma citata quæst. de verit. art. 2. ubi ait: *Secundum quod aliquid se habet ad rationem, sic se habet ad liberum arbitrium. Ratio autem plene & perfecte invenitur solum in homine, unde in eo solum liberum arbitrium plenarie invenitur. Bruta autem habent aliquam similitudinem rationis, &c. Similia docet S. Thomas 1. p. q. 19. art. 1. & 1. 2. q. 1. art. 2. ad 3. & alibi.*

Prosequor ego ita scribens: *Profecto in ratione liberum arbitrium consistere nequit formaliter: cum non sit in nostra potestate objecta percipere & cogitare; alias peccaret quisquis ante consensum voluntatis, dum mentem subit*

cogitatio aliqua falsa & perversa, nec ulla daretur ignorantia, quæ a peccato excusaret, quandoquidem esset in potestate hominis ipsamet ignorantia. Quapropter S. P. Augustinus in lib. de Sp. & lit. cap. 34. ait: „Nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem; sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis est.” Ex quibus satis revincitur error Durandi statuendis in 2. dist. 24. naturam libertatis tam in voluntate, quam in ratione. Hæc pariter consonant S. Thomæ, qui 1. p. q. 83. art. 4. docet liberum arbitrium nihil esse aliud, quam voluntatem: ad quam pertinet electio; & 1. 2. q. 13. art. 1. demonstrat ad voluntatem, iudicio quidem intellectus præeunte, spectare electionem. Prima etiam parte q. 79. art. 2. ait intellectum creatum esse potentiam passivam, quoniam comparatur ad intelligibilia, sicut potentia ad actum, &c.

Hæc deinde trado litteris: Cum itaque ratio motum voluntatis præcedat; an illius iudicio radicem, ut inquiunt Scholæ, liberi arbitrii statuunt jure ac merito docti celebresque Theologi. Inter quos principem tenet locum S. Thomas, cuius 1. p. q. 83. art. 1. hæc sunt verba: *Considerandum est quod quedam agunt absque iudicio, sicut lapis movetur deorsum, & similiter omnia cognitione carentia. Quedam autem agunt iudicio, sed non libero, sicut animalia bruta. Judicat enim ovis videns lupum eum esse fugiendum naturali iudicio, & non libero, quia non ex collatione, sed ex naturali instinctu hoc judicat: & simile est de quolibet iudicio brutorum animalium. Sed homo agit iudicio, quia per vim cognoscitivam judicat aliquid esse fugiendum, vel prosequendum. Sed iudicium istud non est ex naturali instinctu in particulari operabili, sed ex collatione quadam rationis; ideo agit libero arbitrio, potens in diversa ferri. Ratio enim circa contingentia habet viam ad opposita, ut patet in dialecticis syllogismis, & rhetoricis persuasionibus. Particularia autem operabilia sunt quedam contingentia, & ideo circa ea iudicium rationis ad diversa se habet, & non est determinatum ad unum. Et pro tanto necesse est, quod homo sit liberi arbitrii, ex hoc ipso quod rationalis est. Et 1. 2. q. 13. art. 1. Manifestum est, quod ratio quodammodo voluntatem præcedit, & ordinat actum ejus, in quantum scilicet voluntas in suum objectum tendit secundum ordinem rationis.*

Affirmo præterea, iudicium illud, quo intellectus fertur in prima principia, cum naturale sit, & circa necessaria, non circa contingentia

gentia versetur, ac motum naturalis instinctus, quo voluntas iudicio illo rapitur in bonum in communi, necnon in Deum per lumen gloriæ visum ut est in se, non sufficere ad libertatem; sed ad hanc requiri iudicium indifferens, cum quo stet in voluntate potestas motum illum cohibendi, sive potestas agendi, vel non agendi; Et quoniam (ita prosequor) ad bonum in communi, & ad Deum in se visum dari nequit indifferentia iudicii, cum nulla in his apprehendi possit species mali, nisi voluntas in huiusmodi objecta sponte ac libenter protendat; non habet veram libertatem, quæ est potestas ad utrumlibet, nulla necessitate impellente; necessario enim amatur, quod adeo apprehenditur, ut alio animus a vero, aut apparenti bono rapi non possit. Quæ satis lib. 1v. cap. ultimo, & lib. x. cap. 13. sunt explicata. Ne quis autem hæc a mente Doctoris Angelici crederet aliena, mea prolixius explicata sententia, hanc expono & confirmo his verbis depromptis ex 1. parte q. 82. art. 2. Intellectus naturaliter ex necessitate inheret primis principiis, & voluntas ultimo fini. Sunt autem quadam intelligibilia, quæ non habent necessariam connexionem ad prima principia; sicut contingentes propositiones, ad quarum remotionem non sequitur remotio principiorum, & talibus non ex necessitate assentit intellectus. Quædam autem propositiones sunt necessariae, quæ habent connexionem necessariam cum primis principiis; sicut conclusiones demonstrabiles, ad quarum remotionem sequitur remotio primorum principiorum: & his intellectus ex necessitate assentit cognita necessaria connexionione conclusionum ad principia per demonstrationis deductionem. Non autem ex necessitate assentit, antequam huiusmodi necessitatem conclusionis per demonstrationem cognoscat. Similiter etiam ex parte voluntatis. Sunt enim quadam particularia bona, quæ non habent necessariam connexionem ad beatitudinem, quia sine his potest aliquis esse beatus, & huiusmodi voluntas non de necessitate inheret. Sunt autem quadam habentia necessariam connexionem ad beatitudinem, quibus scilicet homo Deo inheret, in quo solo vera beatitudo consistit. Sed tamen antequam per certitudinem divinæ visionis necessitas huiusmodi connexionis demonstraretur, voluntas non ex necessitate Deo inheret, nec his quæ Dei sunt. Sed voluntas videntis Deum per essentiam de necessitate inheret Deo, sicut nunc ex necessitate volumus esse beati. Eadem tradit S. Thomas de malo quæst. 6. sive de electione humana ad 7. ubi hæc leguntur: Ad 7. dicen-

dum, quod activum non ex necessitate movetur, nisi quando superat virtutem passivi. Cum autem voluntas se habeat in potentia respectu boni universalis, nullum bonum superat virtutem voluntatis quasi ex necessitate ipsam movens, nisi id quod est secundum omnem considerationem bonum, & hoc solum est bonum perfectum, quod est beatitudo, quod voluntas non potest velle, ita scilicet quod velit ejus oppositum, potest tamen non velle actu, quia potest avertere cogitationem beatitudinis in quantum movet intellectum ad suum actum, & quantum ad hoc nec ipsam beatitudinem ex necessitate vult. Sicut etiam aliquis non ex necessitate calefieret, si posset calidum a se repellere cum vellet. His coherent quæ habentur quæst. 24. de veritate art. 7. ubi demonstrat liberum arbitrium nullo particulari bono necessitari, quoniam in hoc differt natura rationalis prædita libero arbitrio ab omni alia natura; quod alia natura ordinatur ad aliquod particulare bonum, & actiones ejus sunt determinatæ respectu illius boni; natura vero rationalis ordinatur ad bonum simpliciter. Sicut enim verum absolute objectum est intellectus, ita & bonum absolute voluntatis: & inde est, quod ad ipsum universale bonorum principium voluntas se extendit, ad quod nullus alius appetitus pertingere potest, & propter hoc creatura rationalis non habet determinatas actiones, sed se habet sub quadam indifferentia respectu materialium actionum. Eadem S. Thomas docet 1. 2. q. 10. art. 2. ubi quæstionem instituens, utrum voluntas moveatur de necessitate a suo objecto, Si proponatur, inquit, voluntati aliquod objectum, quod sit universaliter bonum, & secundum omnem considerationem, ex necessitate voluntas in illud tendit, si aliquid velit, non autem poterit velle oppositum. Si autem proponatur sibi aliquod objectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud. Et quia defectus cujuscunque boni habet rationem non boni, ideo illud solum bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle, quod est beatitudo. Alia autem quælibet particularia bona, in quantum deficiunt ab aliquo bono, possunt accipi ut non bona, & secundum hanc considerationem possunt repudiari, vel approbati a voluntate, quæ potest in idem ferri secundum diversas considerationes. Sequitur immediate, opposita argumenta diluens: Ad primum ergo dicendum, quod sufficiens motivum alicujus potentie, non est nisi objectum, quod tota-

saliter habet rationem motivi; si autem in aliquo deficiat, non ex necessitate movebit, ut dictum est. Ad secundum dicendum, quod intellectus ex necessitate movetur a tali objecto, quod est semper, & ex necessitate verum; non autem ab eo, quod potest esse verum, & falsum, scilicet a contingenti, sicut & de bono dictum est. Ad tertium dicendum, quod finis ultimus ex necessitate movet voluntatem, quia est bonum perfectum; & similiter illa, quae ordinantur ad hunc finem, sine quibus finis haberi non potest, sicut esse, vivere, & huiusmodi. Alia vero, sine quibus finis haberi potest, non ex necessitate vult, qui vult finem: sicut conclusiones, sine quibus principia possunt esse vera, non ex necessitate credit, qui principia credit. Perpetuo sibi constat S. Thomas, & proxima q. 13. art. 3. demonstrat electionem nullo modo esse circa finem, in quem voluntas naturali fertur instinctu, sed circa ea, quae sunt ad finem, atque ita de actibus virtutum electionem dari, secus de beatitudine, ad quam fines proprii virtutum ordinantur, sicut ad ultimum finem. Videat, obsecro, lector, an a Sancti Thomae doctrina, vel minimum discrepet regula, quam nos tradidimus lib. 4. cap. 13. conciliandi libertatem cum divinis praedestinationibus, & cum gratia efficitrice. Videat insuper, num eadem regula recte ne, an male usi fuerimus dirimentes lib. XIV. cap. 11. argumenta eorum, qui ipsam gratiam per se efficacem oppugnant. Videat quoque, num delectationi victrici lib. XVII. cap. 2. necessitatem, an potestatem reluctandi alligaverimus; nam quisquis haec viderit, vehementer admiretur necessum esse confidentissimi Anonymi mendacissimam garrulitatem, quae ad ravim usque clamat, nos ex Jansenianis scriptis vasserrime deprompsisse, quae Janseniano dogmati e diametro sunt adversa, & quae ex sancti Thomae aurea doctrina, locisque nuper adductis, seria ponderatione a nobis semel, iterum, tertio, ac rursus fuerunt producta.

Verum ne ab illo decimo capite libri duodecimi recedamus; animadverto ibidem, Jansenium ceterosque novatores voluntarium & liberum permiscuisse, & ea, quae voluntatis sunt, ut finis prosecutio, cum iis, quae pertinent ad arbitrii libertatem, confudisse: Ad novatorum vitanda sophismata) haec mea verba sunt) distinguendum accuratius est inter voluntarium & liberum, sive, ut recentiores quidam loquuntur, inter libertatem arbitrii: libertas enim voluntatis opponitur coactioni, libertas arbitrii adversatur necessitati, &c. Id quoque

acceptam a S. Thoma q. 24. de Veritate art. 1. ad 20. ubi inquit: *Habemus respectu ejus (id est, finis ultimi) liberam voluntatem, cum necessitas naturalis inclinationis libertati non repugnet secundum Augustinum 5. de Civit. Dei: non autem liberum iudicium proprie loquendo, cum non cadat sub electione: & 1. p. quaest. 82. art. 1. ubi ait: Necessitas naturalis non aufert libertatem voluntatis, &c.* Nos ergo cum S. Thoma non solum libertatem voluntatis oppositam coactioni, sed etiam voluntatem arbitrii, ad quam requiruntur liberum iudicium & electio, admittimus contra Jansenianos: de quorum allucinatione plura etiam diximus lib. 16. cap. 3. sive Tom. 3. Ex laudata nuper quaestione 82. primae partis percipitur illud etiam, quod adversarii nostri ægre ferunt, ac se non capere ostendunt, quomodo scilicet sub delectatione victrici semper remaneat potestas indifferentia, & libertas a necessitate, quotiescumque non sit delectatio summi boni, quo clare viso voluntatis appetitus omnino expleatur. Nam ut eo loci scribit S. Thomas art. 2. ad 2. *Movens tunc ex necessitate causat motum in mobili, quando potestas moventis excedit mobile, ita quod tota ejus possibilitas moventi subdatur. Cum autem possibilitas voluntatis sit respectu boni universalis & perfecti, non subijcitur ejus possibilitas tota alicui bono particulari: & ideo non ex necessitate ab illo.* Similia praecitata quaestione 6. de malo, sive de electione humana.

IX. Placuit haec late prosequi, ut percipiat Anonymus unde hauserim Regulam conciliandi libertatem cum gratia, & cum delectatione, quae voluntatis capacitatem non explet, & quae relinquit indifferentiam iudicii, veramque libertatem a necessitate, Jansenianis ignotam; quae non est extrinseca, & in solo objecto sita, ut ille comminiscitur, sed ipsi voluntati inhærens, & rationali creaturae adeo intima, ut intima est ratio de particulari bono formans iudicium indifferens, ipsaque voluntas, quae particularia bona, ipsumque bonum incommutabile nondum in se inspectum, libera electione prosequitur. Sed Anonymi dictoria singula, nugaeque nugacissimas (quamquam id jam factum esse arbitramur) postea singillatim discutiam. Interim sciat regulam illam conciliandi libertatem cum delectatione victrici, quoad omnia capita, luculentissime demonstrari ab Antonino Maffoulié Volumine 1. a pagina 238. usque ad ejusdem voluminis extrema folia: Quem auctorem si

Iustraverit Anonymus, uti nos fecimus antequam Regulam illam constitueremus, tunc cognosceret nec falsa esse, nec difficilia, nec intelligentiæ nostræ reservata quæ hætenus in hoc argumento dilucidando typis edidimus.

X. Hæc cum ita sint, manifestum puto in hoc Jansenianam hæresim præsertim consistere, quod Jansenius sub vehementiori concupiscentiæ pondere invexerit necessitatem, qua voluntas impellatur ad malum, & sub robustiori & victrici delectatione spiritus necessitatem, qua voluntas inclinatur ad bonum; sive, quod prorsus idem est, libertatem solam voluntatis oppositam coactioni, non vero libertatem arbitrii oppositam necessitati, ex principiis, quæ si probe intellecta & explicata sint, inconcussa sunt, Augustiniana, ac Theologis magni nominis probatissima, non satis accurate libratis, damnatas illas consecutiones inferens, quas inde deduci nos præfixa præcedenti regula negamus & pernegamus. Ita viri docti, & a præjudiciis immunes fatentur nos Jansenianam hæresim affabre delineasse, sollerter ab Augustinianis remotissimam demonstravisse, eamque ex principiis Augustini, quibus Novatores abutuntur, directe, & valide oppugnasse: quod ægre ferentes qui soli Antijanseniani videri volunt, & Scholæ nostræ placita, suis antiquiora & meliora, ut olim Calvini, nunc Jansenii fermento infecta iniquissime clamant, immani & cæco furore in nos debacchantur; quando si vere Jansenianos, non Orthodoxos, horumque doctrinam odissent; gratulandum illis foret, quod iidem Janseniani ab universis Catholicis, & in unoquoque horum systemate refutentur. Ac ne videar hæc nimia jactantia a me dici, tametsi tot ac tanta momenta præmiserim, quæ conviciatores obruunt penitus atque obtundunt, unum addam; privatum utique, sed maximum, & singulare. Dedi operam anno 1739. statim ac lucem priora tria Volumina Theologicarum disciplinarum aspexerant, ut Parisios ad manus cujusdam Eminentissimi Cardinalis perveniret. Cujus jussu litteris Lutetiæ datis eodem anno 1739. die 22. Junii, cum ipse padagra laboraret, hæc mihi fuerunt rescripta: „ Quelques Theologiens, qui ont lu votre ouvrage, m'ont dit qu'ils en sont contents. Vous y développez parfaitement les principes de Saint Augustin, & les soutenez d'une manière, qui met ses vrais disciples à l'abry de toute censure. Vous avez raison de faire consister l'erreur de Jansenius dans la grace & la cupidité tour à tour nécessitantes, c'est à dire en ce que cet auteur prétend que sous l'im-

pression actuelle de la grace & de la concupiscentie, & tant & tant que dure cette impression, l'homme n'a point de pouvoir pour le parti opposé. Ce qui est détruire absolument la liberté, qui ne consiste pas, comme Jansenius le prétend, dans le simple volontaire. mais dans le pouvoir *ad opposita*. Vous expliquez parfaitement bien ce pouvoir, en disant après Saint Thomas, que la reserve de l'amour du bien en général, tout autre objet, Dieu même connu & aimé de manière, dont nous sommes capables de le connaître, & de l'aimer sur la terre, ne remplit pas tout la capacité du cœur de l'homme, & qu'ainsi l'homme conserve toujours le pouvoir de s'en détacher même sous l'impression de la grace la plus efficace, dont l'action est bien différente de celle de la vision beatifique, qui remplit de son objet tout la capacité de l'homme, & ne lui laisse point de pouvoir pour s'en détacher & ne le point aimer. C'est la véritable manière de faire voir, que la grace la plus efficace n'ôte point l'indifférence, qui est nécessaire pour mériter; indifférence bien différente de celle que Jansenius fait quelquefois semblant d'admettre, mais qu'il rejette en effet, puisqu'il ne reconnoît sous l'impression actuelle de la grace & de la cupidité dominante d'autre pouvoir *ad oppositum*, qu'un pouvoir *de mutabilité*, c'est à dire que comme l'impression actuelle de la grace & de la cupidité dominante n'est point permanente & perpétuelle, comme celle de la vision beatifique, l'homme qui aime Dieu peut ne le point aimer, parce que la grace qui le lui fait aimer, peut cesser; ce qui ne peut arriver dans la vision beatifique, dont l'impression est permanente & perpétuelle. Et voilà pourquoi il convient en quelques endroits l'homme sous l'impression de la grace conserve un pouvoir *ad opposita*, qu'il n'a point sous l'impression de la vision beatifique. Cette erreur capitale de Jansenius est la source des autres erreurs, qu'on a condamnées dans cet auteur, & dans ses disciples, comme vous le remarquez bien, &c. „ His consimilia mihi die 29. ejusdem mensis litteris Lutetiæ Parisiorum datis significata fuere, in quibus additur Parisienses quosdam doctores perlectis tribus illis voluminibus, ea quoad omnes partes probasse, Jansenianam hæresim a me adeo perspicue confutatam esse affirmantes, ut nullus futurus sit (in re scilicet Theologica versatus, & præjudiciis immunis) qui audeat traditam a me sententiam vellicare. Doctorum autem Sorbonæ unus non tantum me

innumeris laudibus (quas illi acceptas refero) prosequi dignatus est, verum etiam scripto hæc ad alium Parisiis commorantem, die præcedenti ad epistolam ad me scriptam, significavit: „Je voudrois bien, que la Theologie du Pere Berti peut etre repandue dans ce pais ci. Ce seroit un bon moyen d'areter le progrès du Molinisme qui gagne tous les jours par les discredit ou on a mis nos auteurs Augustiniens en les accusant du Jansenisme. C'est assurément ce qu'on osera dire de l'ouvrage du Pere Berti qui condamne si nettement ces erreurs, &c., Hujusmodi Epistolæ servantur autographæ Romæ in Bibliotheca Angelica ad calcem *Jansenismi Redivivi*, quibusdam adnotationibus nostris dispuncti.

XI. Obiter ex dictis plura sunt colligenda. Primum eos, qui ajunt systema Jansenianum situm esse in adstruenda delectatione per gradus superiori, verum dicere si loquantur de superiori delectatione, cui insit sola libertas voluntatis, & immunitas a coactione: falsum omnino asserere, & complures Catholicos calumniari, si contendunt illos, qui delectationem per gradus victricem simul propugnant, & cum tali delectatione libertatem arbitrii, & a necessitate defendunt, damnato Janseniano dogmati consentire. Secundo eos, qui exscriptis Jansenianis locis propemodum infinitis nisi sunt demonstrare, ut fecit Tournelius, quinque damnatas propositiones inferri ex systemate duarum delectationum, inter Catholica, & Janseniana dogmata non distinxisse, atque uno verbo refutari, dicendo nempe, hæresim Jansenianam sitam quidem esse in delectatione superiori *inferente necessitatem*, non autem in delectatione superiori ita alliciente & permulcente animum, ut non solum a coactione, sed etiam a necessitate liberrimus trahatur ad opus. Tercio falsissimum esse, quod Augustiniani omnes statuunt efficaciam gratiæ in delectatione *absolute* victrici, non autem in delectatione *victrici relative*, & quod in hac non constituent prædeterminationem physicam alioqui Thomistarum, adeo, ut sint Jansenistæ qui *relativam*, sint Catholici qui *absolutam* delectationem propugnant: quum utrique Catholici dicendi sint, qui sub delectatione, aut absolute, aut relative victrici, agnoscunt libertatem indifferentiæ. Quum hæc sint evidentissime demonstrata, in fumum abiit ludicra illa machina, idolumque phantasticum, *Jansenismus Redivivus*.

§. IV.

In primam Jansenii propositionem, oppositam Augustinensium æque, ac Thomistarum systemati.

A Ge modo, quoniam de Scholæ nostræ a Janseniano dogmate in iis, quæ ad principia attinent, discrimine, prolixè & quantum videbatur necessarium esse, disputavimus; quinque damnatarum propositionum sensum investigemus. Prima propositio ita sonat: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus & conantibus, secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.* Hujus propositionis damnatus sensus est, aliqua Dei præcepta esse impossibilia hominibus justis, qui ea præcepta servare volunt, ad ea observanda nituntur, & idcirco esse impossibilia, quia nisi illis divinitus inspiraretur gratia victrix, quæ pugnanti concupiscentiam, in justis quoque vigentem, vincat atque subternat, necessum est, ut iidem justi succumbant & transgrediantur præcepta, absque arbitrii in oppositum potestate, in culpam transgressionemque inevitabili lapsu ruentes. Ab hoc autem errore Theologi illi quamlongissime distant, qui docent nulli mortalium hominum in hac peregrinatione certantium impossibilia esse præcepta Dei, tametsi illorum aliqui aut infidelitatis tenebris obvoluti, aut inolita peccandi consuetudini pressi gratia sufficiente sint destituti; ideoque multo magis divina præcepta possibilia esse justis, qui dum volunt & conantur illa adimplere, sunt divina gratia suffulti; immo hæc gratia semper eis adest, quoniam *Deus neminem deserit, nisi prius deseratur*, ut inquit Tridentina Synodus sess. 6. cap. 11. Quem locum non tantum exponendum esse *de justitia habituali*, quæ nunquam justis subtrahitur, nisi Deum peccato mortali deserant, ut scripsere Sylvius, Estius, Alvarez, Ledesma, alique citati ab auctore Scholæ Thomisticæ vindicatæ, verum etiam *de gratia sufficiente*, demonstravi lib. 17. cap. 3. contra Jansenianos, priorem duntaxat expositionem amplectentes. Verissimum tamen est aliquando hominibus, deesse gratiam *per se efficacem*, quæ sola dat potentiam ita completam, & proxime expeditam, ut nihil ulterius requiratur ad opus perficiendum. Nam si hæc gratia semper justis adesset, cum illa, cooperante libero hominis arbitrio, sit conjuncta cum actu; a justitia nemo unquam decideret. Quamobrem audacter & imperite infi-

insimulantur tamquam assertores primæ Jansenianæ propositionis Theologi illi, qui ajunt justos aliquando carere potentia completa, & proxime ab omni impedimento expedita, ut loquitur Cardinalis Norisius in *Calumnia sub- lata* cap. 1. & 2. & cum Norisio sentiunt Theologi præstantissimi, quos commemoravi §. 2. a numero 9. usque ad ultimum.

I. Hunc esse damnatæ propositionis sensum ex verbis, quibus conflata est, manifeste deducitur. Ubi enim in illa propositione agitur de potentia omnino completa, neque adjutorium aliquod uberius exigente, ut voluntas erumpat in actum? Qua dictione, qua phrasi istiusmodi potentia in hæretica illa propositione delineatur? At damnatus Jansenii sensus est, ut sæpenumero diximus, *quam verba præferunt*: neque tantus aliis scriptoribus, quantus sanctissimis Ecclesiæ Patribus, impendendus est honor, ut quidquid dixerint expendatur, atque explicetur. Profecto thesis, ut sonat, hæretica est, Calviniana, anathemate non semel proscripta, impia, temeraria, ac blasphema. Ita Ecclesia definiti, ita sentiunt omnes Catholici, ita nos libro xvii. cap. 3. & docuimus, & demonstravimus. Clemens XI. Pontifex Maximus in Apostolica Constitutione, *Vineam Domini Sabaoth*, num. 21. conqueritur inquietos homines abuti litteris ab Innocentio XII. decessore suo datis die 6. Februarii 1694. & die 24. Novembris 1694. ad Episcopos Belgii, in quibus significavit, pronunciavitque, *quinque propositiones ex libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba exhibent ac præferunt, damnatas esse*; homines autem illos inquietos, & veritati non acquiescentes, constitutiones Apostolicas temperare, & restringere, asserentes id Innocentium pronuntiasse, *non de ipso met obvio sensu, quem in Jansenii libro habent, quive ab eodem Jansenio intentus, ac ab Innocentio X. & Alexandro VII. damnatus fuit*. Cum hæc Jansenistarum, aut, quicumque fuerint, inquietorum illorum hominum circumventio turbare Ecclesiam, hujusque definitiones implicare & involvere conaretur; idem Sanctissimus Pontifex Clemens XI. §. 25. ad præcidendam occasionem omnem erroris saluberrime decrevit, ut unusquisque non solum ore, sed etiam corde, absque ulla restrictione, nec alia mente, animo, aut credulitate, formulæ ibidem num. 16. insertæ subscriberet, & rejiceret ac damnaret ut hereticum, *damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præferunt,*

ut præfertur, nullatenus Jansenii doctrinam corde animoque reprobare detrectans. Quo ergo jure Janseniani dicuntur, qui illos propositiones damnant, adesse in Janseniano libro non negant, sensum quem verba præferunt improbant, subscribunt formulæ, nullumque Jansenii patrocinium suscipiunt? Videas nunc quæ de singulis Jansenii propositionibus diximus citato capite 3. & quid de subscribendo *Formulario* subjecimus cap. 6. ejusdem libri xvi. & miraberis Anonymi hæresin Jansenianam Scholæ nostræ objicientis intolerabilem procacitatem. Quæ hætenus dixi de sensu in Jansenii libris damnato, ea probat quoque Antoninus Massoulié tom. 2. diff. iv. q. 3. ubi ait: *Dicendum præterea est sensum illum singularem in Jansenio proscriptum, eum existimandum esse, quem ipsa series verborum, ipsaque verba planissimo sensu intellectu exhibent: & frustra eos laborare qui reconditum aliquem sensum ut reperiant, aut aliunde quam ex ipsa propositione eruant, ingenia sua torquent*. Id doctissimus Thomista demonstrat animadversionibus Suaresii in articulos Baji: de qua re plura me scripsisse memini disert. 1. §. 3. quæ ut memoria repetantur, oro, obtestorque.

II. Ne autem adversarius ad sinistra judicia pronus hæc ita a nobis dici opinetur, quasi Jansenii librum ab errore primæ propositionis immunem esse intimo sensu arbitremur; repetendum ducimus, revera propositionem primam contineri libro 3. de Gratia Christi cap. 13. pagina 326. columna 1. quemadmodum demonstravimus in Opere nostro de Theologicis disciplinis. Si vero hac quoque in re nos subdole gessisse Anonymus, mirabilissimus animi nostri spectator, ausus fuerit asserere; addeamus alia, præsertim quod dogmatistes lib. iv. de *Hæresi Pelagiana* cap. 16 reprehendit, refellitque quod ad virginem Demetriadem scripsit Pelagius, *Nec impossibile aliquid voluit imperare, qui justus est*: quæ verba absolute pronuntiata sunt vera; tametsi Catholica sit sententia, non posse absque gratia, & solius arbitrii viribus divina impleri præcepta. Quare authores *Thesium* Antuerpiensium haud recte inquiunt Jansenianam illam propositionem, de qua est sermo, fuisse proscriptam, quoniam Jansenius de *statu nat. lapsæ* cap. 15. affirmavit non posse sine gratia superari ullam tentationem, nec sine ea ullum præceptum impleri, aut vitari peccatum. Nam quamvis gratia necessaria dicatur ad singulas tentationes vincendas, & ad implenda præcepta; non inde tamen sit consequens, præcepta esse impos-

possibilia, sive dicamus gratiam adesse singulis, ut ajunt Theologorum plures, sive, quod nos verissimum arbitramur, singulis esse paratam, oblatamque, a singulis autem actu, & re ipsa non recipi occulto judicio Dei, atque ob impedimentum, quod libere ponitur ab hominum pravitatem. At de his plura inferius. Illarum ergo Thesium auctores injuri fuerunt suarum quoque partium scriptoribus: nullam quippe tentationem etiam minimam vinci posse sine auxilio gratiae per Christum, docuit Franciscus Cardinalis Toletus, quo nemo melius novit perniciosam Baji doctrinam; ut mittam ceteros, quos praecedenti dissertatione laudavi. Primae itaque Jansenianae propositionis sensus est, inductam fuisse peccato Adae peccandi necessitatem, & contra dari gratia Salvatoris necessitatem bene operandi; ac proinde eos, qui tali gratia necessario, ac delectatione invincibili nondum attracti non bene operantur, id nullatenus posse, sed in peccatum fatali necessitate dilabi. Blasphemiae hujus assertionis Jansenium reum esse demonstravi §. 3. compluribus ejus testimoniis productis. Adde, Jansenium, quoniam solam gratiam efficacem, & conjunctam cum actu admisit, ad errorem suum confirmandum inexpiabili temeritate adulterasse ea verba Augustini, *De natura & grat. cap. 43. Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*, a sacrosancto Tridentino Concilio sess. 6. de Justificat. cap. 11. consecrata. Ita enim Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 13. praclarissimam hanc Augustini, & Synodi Oecumenicae sententiam interpretatus est: *Et si exaudiat, adjuvat ut possis*, qua interjecta clausula demonstrat etiam justos, quamvis contentur, velint, & Deum orent, attamen nisi exaudiantur a Deo, & robustae voluntatis, seu victricis gratiae munere adaugeantur, carere illo adjutorio, quo divina praecepta possunt impleri. Nostrates ergo justis sufficiens adjutorium, & Christi gratiam adesse profitentes, quamquam bene sapienterque doceant non semper iis adesse adjutorium quo, plenissimamque illam potestatem, quam tribuit auxilium efficax; distant toto caelo ab errore Jansenii: atque ii praesertim, quorum vestigia sectati fuimus, illa Janseniana clausula, *Et si exaudiat*, dispuncta, suam nostramque doctrinam sartam, tectamque demonstraverunt. Lege Opusculum Petri Clenaerts inscriptum *Augustinus per seipsum docens*; cum Thesibus Bernardi Desirant de divinis auxiliis, §. xiv. num. 13. ejusdem Desirant Dialogos Pacificos,

Dialog. 12. & Cardinalem Norisium in *Calumnias sublata* cap. 2. Ex illo Janseniano capite, quod omnis gratia sit efficax, & detur inter operationem & gratiam reciprocatio, Jansenius coactus est denegare gratiam actua-lem justis, qui non perseverant, sed in peccata labuntur. Quare celeberrimum illud Augustini effatum, *Deus non deserit, nisi deseratur*, sive, *dignos deserit tantum deserit*, quod habetur in libro de nat. & gratia cap. 23. num. 25. & confirmatur a Beato Prospero ad 11. objectionem Gallorum, & ad 7. Vincentianam, necnon a Tridentina Synodo citato cap. 11. ita Jansenius interpretatus est, quod nunquam Deus justos deserat subtractione justitiae, sive gratiae sanctificantis, priusquam ab illis voluntario in crimen lapsu deseratur; quamquam eos deterat non impertiendo auxilium actuale, sine quo, juxta fabricatum a Jansenio nefariumque dogma, necessario peccant, & stare non possunt. Objici solet (inquit Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 19.) quod *Deus non deserat, nisi deseratur*. Ergo nemini negat auxilium sufficiens, si non ante desertus fuerit. Respondetur sententiam illam haberi in Concilio Tridentino, & ex D. Augustino desumptam esse. Tam vero Tridentinum, quam Augustinus perspicue indicant se sic illam intelligere quod Deus neminem deserit ab eo discedendo, ipsa scilicet subtractione justitiae, nisi homo prius Deum per inobedientiam deserat: & infra eodem capite col. 367. Nam si desertionem Dei, quae fit actualis gratiae subtractione, spectare voluerimus, nimis enormiter ab Augustini mente discedunt, qui ei istud paradoxum, & quidem postquam per Adami lapsum in statum damnationis & irae Dei precipitati sumus, imponere volunt. Et post pauca: Nihil enim celebrius in Augustino, quam quosdam a divino adjutorio deserere, etiam justos, ex occulto judicio Dei. En aperte Jansenius docuit praecepta Dei aliquibus esse impossibilia: docuit impossibilia esse iis, qui gratia per se efficaci sunt destituti, sine qua ait inevitabilem fieri lapsum; & docuit justis subtrahi adjutorium illum gratiae actualis, quod necessarium est, ut praecepta possint impleri. Quapropter in sensu ipso Jansenii prior illa propositio tanquam impia, haeretica, omnibusque censuris dignissima rejici debet, ac refutari, ac rejicitur, & refutatur a Theologis omnibus, qui negant aliqua Dei praecepta esse impossibilia; qui negant hominem delectatione victrici destitutum ruere impellente necessitate in peccatum; qui denique negant justos deserere a Deo

a Deo subtractione cuiuscunque gratiæ actualis, antequam ipsi Deum deferant.

III. Si quis dicat, Igitur in eorum sententia, qui ajunt Dei præcepta non posse impleri, absque gratia, erunt eadem præcepta impossibilia iis, qui gratia sunt destituti; cujusmodi sunt nonnulli infideles, atque obdurati; & item in sententia eorum, qui ajunt non dari absque delectatione victrici & gratia efficaci potentiam proximam, & completam ad bonum opus agendum, etiam iusti tali gratia carentes non habent potentiam proximam implendi præcepta: si quis, inquam, id dicat; respondebimus & eos, qui auxilia sufficientia singulis dari negant, & eos, qui ad potentiam proximam expeditam exigunt efficax adjutorium, plurimum a damnata Jansenii propositione distare. Libro enim decimo octavo cap. 8. demonstravi in ea sententia, quæ docet nonnullos gratia sufficiente destitui, fatentibus Theophilo Raynaudo & Vasquesio, stetit Augustinum; Prosperum, Fulgentium, Thomam Aquinatem; sententiam vero illam omni dubio procul tradidisse Ledesnam, Lemosium, Gody, Gonetum, Bannelium, Alvarez, Gonzales, Lovaniensem, & Duacensem Academiis, Theologos Ordinis nostri universos, aliosque quamplurimos. Quibus si immerito ac falso sententiam hanc adtribuimus; ostendat Anonymus errorem fraudemque nostram, & loca opposita recitet: si autem, quod certissimum est, fideliter auctores ipsos allegavimus; fateatur Jansenianos nequaquam esse, qui omnibus a fide alienis, & obsecratis auxilium sufficiens dari negant; aut si tantam habet frontem, nobiscum viros illos omnes Jansenianis adnumeret. Quod si fecerit; respondendum nobis erit, quod Juliano adversariorum suorum impudentissimo Sanctus Augustinus: *Cernis cum quibus tua maledicta sustineam, cernis cum quibus mihi sit causa communis, quam nulla consideratione sobria pulsare calumniis, & expugnare conaris? Cernis quam tibi perniciosum sit tam horribile crimen obicere talibus; & quam mihi gloriosum quodlibet crimen audire cum talibus? Si cernis, cerne, & tandem tace.* Lib. 1. contra Julianum cap. iv. num. 12.

IV. Neque enim Theologi, qui nobiscum gratiam sufficientem impiis & inidelibus aliquando denegari senserunt, his aut conversionem, aut aliorum divinorum præceptorum adimpletionem dixerunt impossibilem; ac multo minus id affirmaverunt de iustis, de quibus præsertim, ac data opera loquitur damnata thesis, & quibus auxilium sufficiens ab effica-

ci distinctam semper adesse, nos, memorati Theologi, & Catholicorum omnes firmissime profiteamur. De iustis dicturus postea, præmitto nunc laudatos Thomistas, si ab his petas, quomodo ille salvari possit, qui destitutus est actualis gratiæ auxilio, facillime responsuros. Posse utique, Quia ut homo dicatur potens salvari, sufficit quod licet non habent gratiam dantem potentiam, possit tamen illam recipere, & Deus possit illam conferre, quod totum verificatur de homine quandiu est in hac vita, & ideo vere dicitur posse salvari. Ita cum aliis respondet Joannes Baptista Gonet disput. 5. de Reprob. art. 6. §. 2. num. 219. Similia habet Lemos in Panoplia lib. 4. p. 2. tract. 3. cap. 16. num. 244. Ut nihil præcipi dicatur impossibile, satis est ut in Dei virtute ac bonitate sit paratum sufficiens auxilium, quo omnes possent salvari, licet de facto non omnes illud habeant sibi collatum. Haud secus Alvarez lib. xi. de auxiliis Div. Grat. disput. 112. §. 9. ubi solvens hoc argumentum num. 3. „Quilibet peccator, quandiu est in vita, potest ad Deum converti. Ergo quilibet peccator, quandiu est in via, habet auxilium sufficiens ad salutem „ inquit: *Ad tertium respondetur, quod sicut dicit S. Thomas q. 6. de Veritate, art. 3. ad 7. Aliquid potest dici posse dupliciter, uno modo considerando potentiam, quæ in ipso est, sicut dicimus quod lapis potest moveri deorsum: alio modo considerando id, quod ex parte alterius est, ut si dicerem lapidem posse moveri sursum, non per potentiam, quæ in ipso sit, sed per potentiam projicientis. Proportionaliter nos dicimus in presenti, quod cum asseritur quemlibet peccatorem, quandiu est in hac vita, posse pro quolibet tempore & momento ad Deum converti & salvari; hoc potest dupliciter intelligi. Primo quod possit converti per potentiam proximam, & physicam, quæ actu sit in illo pro quolibet tempore & momento. Secundo per potentiam, seu auxilium speciale, quod Deus, quantum est ex parte sua, paratus est omnibus dare pro quolibet momento, ut supra explicatum est; & in hoc secundo sensu propositio illa est verissima; non autem in primo, quoniam per solam facultatem nature non potest homo potentia proxima ad Deum converti & salvari. Utuntur communiter eadem responsione Thomistæ alii, asserentes divina præcepta semper servari posse, quoniam impleri possunt cum divino auxilio, quod is, qui non habet, potest habere, & producentes verba S. Thomæ 1. 2. q. 109. art. 4. *Ad 2. dicendum, quod illud, quod**

possumus cum auxilio divino, non est nobis omnino impossibile, secundum illud Philosophi in 3. Ethicorum: *Quæ per amicos possumus, aliquantulum nos possumus*, Vide Sylvium in hunc S. Thomæ articulum, ubi post alia permulta hæc habet: *Sive detur aliqua gratia, quæ tantum est sufficiens & non efficax, sive non detur (qua de re q. 111. differendi locus est) ea secundum rei veritatem est impertinens ad salvandum quod homo non possit divina mandata servare; partim quia ut ipsa illa servet, ea gratia sola non sufficit, sed oportet quod etiam adsit gratia efficax, quæ a solo Deo pendet, & gratis seu sine merito tribuitur; partim quia juxta communem sententiam gratia sufficiens non semper datur, & tamen homines viatores semper possunt divina mandata servare, ac per consequens etiam tunc, quando non habent gratiam sufficientem: ergo ut observatio mandatorum dicatur esse possibilis, non est necesse venire eo, ut dicatur quod habeant gratiam sufficientem.*

V. Adhibere solent Thomistæ responsionem alteram, videlicet, quod, etiam si homini gratia sufficiente destituito insit hebetudo aliqua & impotentia ad implenda præcepta; nihilominus hæc nequeunt dici impossibilia absolute. nec ea aliqua causa antecedente ejus malam voluntatem; sed sibi reddi impossibilia per ejus malam voluntatem sive actualem, sive quæ in primo parente peccavit; ita enim scribit cap. 20. prælaudati Tractatus tertii num. 284. Thomas De-Lemos; eique assentitur Joannes Gonzales de Gratia sufficienti art. 8. his verbis: *Præcepta enim divina possibilia sunt. At si quis potentiam illa adimplendi culpabiliter a se abstulit, non adimpletio illi imputatur, ut jam clare supra ostendimus ex S. P. Augustino, & D. Thoma. Nolo hic Tempus infumere hanc responsionem ab adversariorum objectis vindicando: nam & id memorati duo Theologi abunde præstiterunt; & hoc mihi sat est, si concedatur juxta inculpatæ fidei scriptores divina præcepta neque iis absolute dicenda esse impossibilia, quibus auxilium sufficiens occulto Dei Judicio negatur.*

VI. Affirmavit pariter necessariam non esse sufficientis auxilii actualem collationem, ut præcepta Dei dicantur possibilia, Sacra Lovaniensis Facultas; cujus in Censuræ suæ Justificatione cap. 12. hæc sunt verba: *Respondemus primo, ut homo possit converti non requiri ut habeat gratiam sufficientem eo ipso tempore quo posse dicitur, sed satis esse si habere illam & obtinere, quæ sufficiat, possit. Quomodo homo*

dicatur posse manducare panem etiam cum panem non habet, nec etiam quicquam unde sibi panem compareret: ut etiam dicitur videre posse qui non habet lucem, sed in tetræ carcere conjectus est; quamvis sine luce visurus sit nunquam. Et attendendum, cum dicitur neminem posse converti sine gratia, illud, sine gratia, vel ad posse, vel ad converti adjungi vel referri, quamvis posterius longe sit, usitatus. Siquidem communiter dicimus neminem converti posse sine gratia Dei, eo quod conversio sine gratia nunquam sit, licet gratia quoque absente non desit ipsum posse converti. Quemadmodum nemo potest credere sine fide, etsi credendi facultas eis insit, qui non credunt. Notandum interim illud quoque, potentiam credendi vel convertendi sese, estimari dupliciter; semel ex ipsa liberi arbitrii utramque in partem flexibili facultate, quomodo est potentia in homine gratia destituito; semel ex presentibus viribus satis efficacibus ad fidem & conversionem, juxta quem modum quidam dicuntur non posse credere, aut sequi Dominum, sicut dictum est Petro, Non potes me sequi modo, & aliis; Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis? Et iterum, Non poterant credere, quia dixit Isaias, Excæca cor populi hujus. Poterant ergo illi credere per flexibilem quidem liberi arbitrii in bonum facultatem, non poterant autem per eas vires, seu affectus quos habebant in presentia. Poterant per remotam, ut dici consuevit, potentiam; non poterant per propinquam. Illa de natura surgit, hæc competit per gratiam; ideoque etiam apud veteres uterque sermo reperitur. Nam & Augustinus fidem in nostra potestate esse docet lib. de Sp. & lit. cap. 30. & tamen Celestinus Pontifex in Epistola, quam pro Hilario & Prospero scripsit, dicit in prævaricatione Ade omnes homines naturalem possibilitatem & potentiam perdidisse. Rursus Fulgentius docet hominem naturaliter posse credere in eo quod naturam habet credulitatis fideique capacem; & tamen gratiæ dono credendi virtutem recipere, quam amisit. Est ergo quoddam posse per naturam, omni etiam gratia destitutum propter liberum arbitrium durante hac vita in utramque partem flexibile: & est posse per gratiam, quando jam natura libertas quibusdam divinis adminiculis adjuvatur. Hæc Lovanienses. Similia leguntur in Censuras Duacensis Academiæ ad Assertionem xv. quæ censura Lovaniensi conjuncta est, eique omnino consentit.

VII. At revertendum ad justos, de quibus

singillatim pertractat prima propositio Jansenii. Quis autem nostrum adeo insipiens, adeo improbus censeretur potest, ut affirmare audeat esse aliqua præcepta *impossibilia* iustis conantibus & volentibus, secundum vires, quas actu habent; quando singuli fatemur, non aliqua tantum, sed omnia esse *possibilia* non tantum iustis, verum etiam hominibus scelestissimis, qui nec volunt, nec conantur? Quomodo *impossibilia* dicuntur eadem præcepta iustis, qui non deferuntur a Deo subtractione actualis gratiæ, quando nobis fatentibus nec *impossibilia* sunt improbis, quando iis actualis gratia subtrahitur? Si dicas autem iustis illis volentibus aliquando adesse *parvam voluntatem*, quæ sententia nostra non dat potentiam *proxime expeditam* atque *completam*, donec robustior fiat, & vincat contrariam concupiscentiam; primum respondeo, certissimum esse, quod iustis illis aliquando deest gratia efficax, aut, si vis ut ita loquar, gratia congrua, cum interdum cadant; id, quod sub efficaci gratia nunquam evenit. Certissimum quoque est non dari absque gratia efficaci, congrua, & victrici potentiam illam completam, & expeditam, quæ ut liberum arbitrium erumpat in actum, nullum aliud exigit gratiæ adiutorium; quia ut erumpat in actum, ipsa gratia efficax, victrix & congrua est necessaria. Itaque certissimum est, iniquissime insinulari tamquam primæ Jansenianæ propositionis assertores illos, qui ajunt aliquando iustis volentibus & conantibus deesse potentiam implendi præcepta, non qualemcunque, sed *proximam, expeditam, completam*, & quæ nullum aliud exigit adiutorium, ut actu eadem præcepta impleantur. Vide §. 2. num. 9. & sequentibus.

VIII. Deinde quisnam in his controversiis adeo hospes ac tyro est, ut ignoret virum doctissimum Cardinalem Norisium hac ipsa de causa ab invidis tamquam Janseniani erroris fautorem non semel fuisse traductum, eo quod asseruit non semper instante præcepto adesse iustis sufficientem gratiam, ac potestatem illud implendi? Ab hac autem calumnia quomodo se purget auctor clarissimus, potest unusquisque ex lectione librorum ejus agnoscere. Enim vero ad Germanitatem XV. demonstrat se locutum de illo adiutorio, quod habuit Adam, *proxime sufficiente*, & quod in hoc statu propter infirmitatem & corruptionem naturæ (ut inquit P. Macedo ibidem a Norisio in sui defensionem productus) *nisi per novam virtutem augeatur & crescat*, non est sufficiens *proxime & perfecte*, sed tantum *remote*, & *inchoate*.

Addit Norisius justum divina gratia excitatum, dum vult servare præceptum, & conatur reapse illud implere, posse per illam gratiam, quam habet, vires majores a Deo petere; quoniam gratia, quæ excitat nos ad volendum bonum, accedente cognitione nostræ infirmitatis a rebelli concupiscentia concussæ, est *proxime sufficiens* ad orandum, nobisque cooperatur ut petamus auxilium *proxime* necessarium ad implendum præceptum, modo tamen ille, qui sentit in se cupiditatem boni divinitus inspiratam, non apponat impedimentum superbiæ, præsumens suis viribus præceptum exequi. Profecto Jansenius lib. 2. de Gratiæ Christi cap. 27. negat gratiam, qua nobis boni cupiditas inspiratur, sufficere ad orandum, inquit: *Hæc igitur gratia, quamvis nullo modo sufficiat, ut homo Dei mandata operetur, ut Deum super omnia diligat, ut speret, ut oret, ut credat, &c.* Agit Norisius de hac ipsa potentia *proxima*, dissert. v. sive in Janseniani erroris calumnia sublata, ubi cap. 1. demonstrat *transgressorem legis reum esse peccati, tametsi negata fuerit ipsi gratia proxime sufficiens, qua posset exequi mandatum*. Atque hanc esse pervulgatam apud Theologos doctrinam ostendit citando Card. Bellarminum lib. 2. de Grat. cap. 7. Suarez lib. 4. de Gratia cap. 2. Pontium p. p. Relectionum de Grat. cap. ult. num. 6. Ruiz disp. 39. de Præd. sect. 2. Amicum disp. 18. de Grat. sect. 3. Samaticenses tract. 14. disp. 6. dub. 3. num. 96. Joannem a S. Thoma disp. 10. de Reprobatione num. 30. Gonetum disp. 5. de Reprob. art. 6. §. 2. aliosque passim, & ipsosmet Dechamps lib. 3. cap. 11. & Morainem disput. 24. sect. 1. Ubi vero plura dixit, quorum præcipua ex scriptis supra §. 2. prosequitur demonstrare propositione 2. pag. 1065. *tali auxilio proxime sufficiente privari etiam justos, tum cum urget observatio alicujus mandati, quod non potest impleri sine gratia; ibique tamquam rem notissimam, concludit, auxilium proxime sufficiens ad resistendum gravi tentationi illud esse, quo habito, nihil ulterius adiutorii a Deo dandum superest, ut tentatio possit reipsa superari. Auxilium vero remotum ad illam tentationem vincendam esse gratiam orationis, qua possumus impetrare a Deo auxilium tantum, quantum necessarium est ad resistendum tentationi. Iusti ergo in sententia Norisii dum volunt servare præcepta, cum ob virium infirmitatem oratione indigeant, ac debeant petere tantam voluntatem, quantam sufficiat ad implenda mandata, habent ad hæc implenda privationem*

potentie proxime. Neque dicas, quod juxta Norisium habent iusti saltem potentiam proximam ad orandum, cum tamen semper non habeant ad orandum gratiam efficacem. Mens enim Eminentissimi Scriptoris non est, ut quidam interpretati sunt, ad orandum non esse necessariam gratiam ex intrinsecis suis efficacem; minime: sententia Norisii est, gratiam illam, quæ non est proxime sufficiens ad tentationem vincendam, atque ad implenda præcepta, esse proxime sufficientem ad orandum, scilicet ad impetrandam gratiam uberiores, qua possit tentatio vinci, & præcepta possint impleri: in sententia quippe nostra eadem numero gratia potest esse efficax respectu unius actus, & sufficiens duntaxat respectu alterius. Verum, ut paullo antea dicebamus, illa gratia, quæ adest iustis, hisque dat potentiam proximam ad orandum, illis non cooperatur, ideoque non actu orant, quotiescunque apponunt impedimentum superbiæ, ut Norisius agebat ad Germanitatem XV. sive, ut inquit in Calumnia sublata, quando ex libera suppositione iudicii præficti erronei obicem ponunt potentie proxime ad orandum. Ponit autem homo obicem orationi faciendæ, nec est in potentia proxima ad orandum, si iudicet se posse sine ulteriori Dei auxilio mandatum implere. Hanc sententiam & nos propugnabimus lib. xviii. cap. 8. & 5. ipsis quoque, ut perspicuum erit legentibus, Norisianis verbis adhibitis.

IX, Rursus tamen hoc in loco fateor Thomistarum complures asserere per gratiam sufficientem, quæ iustis nunquam subtrahitur, compleri potentiam in ratione potentie, & per gratiam efficacem, quæ illis aliquando non adest, omnino tamen ad agendum esse necessaria, applicari duntaxat potentiam ad actum efficiendum. Verum nec inter Thomistas desiderantur, qui doceant cum Didaco Alvarez tribui per auxilium efficax ultimum complementum actus primi, ut diximus §. 2. nu. 13. Et quidem si ea potentia dicatur proxima, & completa, quæ nullum aliud postulat ex parte Dei adiutorium, ut proleat in actum, quemadmodum ubique nos declaravimus: omnes ii, qui ad actum exigunt efficax auxilium, tenentur fateri absque tali auxilio non dari potentiam illam proxime completam, prout a nobis accipitur. Quare Antoninus Massoulié tom. 2. diff. 4. q. 3. art. 4. postquam tradiderat multiplex discrimen inter sententiam Jansenianam, ac suam (quod utique discrimen omne a nobis quoque traditum fuisse constat) addita postremo loco discrepantia illa, quæ petitur a po-

tentia completa sub gratia sufficiente, quam potentiam Thomistæ solent adstruere, Verum, inquit, hanc solutionem ultimo loco refero, quod vix ea uti solitus sim; ac multis quidem de causis. Hujusmodi causæ sunt, 1. quia deceptioni opportunior videri potest, eaque abuti soleant diversæ sententiæ auctores, ac si ubicunque auxilium sufficiens esse conceditur, completissimum illud esse debeat, ita ut cum peccatori v. g. vitiis immerso, & omnis nota, ut Tertullianus loquitur, auxilium aliquod sufficiens ad resurgendum non desit, contendant sufficiens illud debere esse proxime & completissime ad perfectissimam conversionem: quod tamen impossibile plane existimo. 2. quia an sufficiens illud auxilium ultimo potentiam compleat, sitque, vel non sit complementum potentie, deceptio esse potest in ea complementi ratione, quem sibi fingere quisque potest. 3. quia admissa ea solutione potentie etiam completissime, superest difficultas quam urgere solent adversæ sententiæ auctores: nimirum non esse iustis divina præcepta possibilia, si ad ea adimplenda requiratur efficax auxilium, &c.

X. Unum insuper addam ponderatione lectoris dignissimum. Anno 1678. mense Februario delatæ fuerunt Supremo S. Officii Tribunali Romæ, tamquam Jansenianæ, propositiones aliquæ Norisii, inter quas num. 9. *Rejicienda est sententia illorum, qui dicunt gratiam proxime sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans.* Quid vero de hac propositione censores judicarent? Lego in pluteis Bibliothecæ nostræ autographum MS. hujus generis: „Il P. Dom. F. D. n. xi. stima che intesa la proposizione conforme le due precedenti (della grazia efficace, la quale certissima cosa è non darsi a tutti quelli, che sono tenuti al precetto) non sia censurabile. Il P. Miroballo foglio M. §. Undecima propositio: giudica l'istesso; cioè che la proposizione non merita censura. Perchè nel corpo della proposizione abbastanza è dichiarato, che cosa intenda Noris col nome di grazia prossima sufficiente, cioè quella, che seco porta l'assistenza della grazia adjuvante, ovvero efficace. Ora così spiegata questa grazia proxime sufficiente, nega Noris, dice il P. Miroballo, e tutti i Thomisti negano semper adesse, quando oblige la legge; mentre acciò obblighi basta la sola grazia eccitante, come prova molto bene Alvarez lib. 8. de Auxiliis disp. 96. num. 5. E in questo senso non darsi a tutti questa grazia sufficiente tiene espressamente Silvio in p. 2. q. 3. concl. 1. degno di esser

esser onninamente veduto; come anco Zúnel nelle disputazioni Varie in 1. 2. disp. 4. concl. 4. Onde basta, che Noris (segue a dire il medesimo Miroballo) conceda l'ajuto sufficiente *Theologicæ*, cioè quello che faccia che l'uomo possa adempire la legge, acciò che essa non gli sia impossibile da osservarsi; e questo solo abbiamo definito contro la prima proposizione di Gianfenio. Che poi tale ajuto sia *proxime* sufficiente, in quanto comprenda anche la grazia adjuvante, ma piuttosto sia sufficiente *remote*, e che non porti l'assistenza di quella grazia, è controversia de' Teologi, che nulla fa per la censura. Così il P. Miroballo. Ma il P. Maestro del Sacro Palazzo foglio c. §. *propositio prima*, dice che potrebbe portare tutta la Teologia per mostrare la verità di questa proposizione. „ Hæc e legitimis monumentis producimus, quæ si a nobis fingi Anonymus judicaret, facillimum nobis foret illum, uti ceterarum, ita hujus calumniæ revincere. Sed quis hac de re poterit hæsitare, quando accusatio illa Norisii ex illius quoque Opusculis comprobatur, accusationis autem falsitas patet ex ejus vindicationibus, ac repetita librorum ejus ventilatione? Adde Norisium post multas Operum suorum discussiones, non tantum immunem evasisse ab omni censoria nota; verum etiam ejusdem libros eximia commendatione fuisse probatos, ipsum vero clarissimum auctorem a Romanis Potificibus amplioribus honoribus decoratum: quod in doctrinæ laudem itidem cedit, ut illustri exemplo demonstrat p. 1. pag. 1. Theologiæ Moralis Leonardus Varray, neque non P. Nicéronius in tertio *Memor. Volumine*, alique viri præstantissimi. Itaque ex causa *Norisiana* manifestissimum est, eos, qui negant absque auxilio efficaci potentiam *proxime expeditam* ad implenda præcepta, aut inscienter admodum, aut inique Jansenianæ hæreseos insimulari.

XI. Absolvam denique hunc paragraphum ratiocinatione planissima. Justis aliquando deest gratia adjuvans, cooperans, & efficax, qua adimpleant Dei præcepta. Id primum constat experimento. Deinde hoc tenentur concedere omnes illi Theologi, qui negant dari in hoc statu auxilium sufficiens Molinistico sensu, illud nempe, quo absque alio adjutorio liberum arbitrium applicatur ad actum: negant vero tale auxilium sufficiens sensu Molinistico quotquot, ut arbitrium applicetur ad actum, exigunt auxilium efficax. Tandem id constat ex Theologica ratione petita ex Ecclesiæ orationibus; nam etiam justis, ut perseverent in accepta justitia,

debent Deum orare, ac petere speciale adjutorium, sine quo illos perseverare non posse definit Tridentina Synodus sess. 6. can. 22. Si itaque hoc adjutorium justis petunt, illud non habent: Nam, ut inquit Augustinus de nat. & gratia cap. 18. num. 20. *quid stultius, quam orare ut facias, quod in potestate habeas?* ideoque deest aliquando justis auxilium *proxime sufficiens*, quatenus auxilium *proxime sufficiens* est illud, quo habito nihil ulterioris adjutorii a Deo dandum superest, ut præcepta possint reapse adimpleri; ut cum Norisio inquit Theologi præclarissimi, de quibus §. 2. num. 9. & sequentibus.

§. V.

De aliis Jansenii propositionibus, & de his opposita Thomistarum, & Augustinianorum sententia.

DE secunda, tertia & quarta Jansenii propositionibus non opus foret plura dicere; constat enim ex §. 3. Jansenianam hæresim in eo sitam esse, quod Janseniani negent auxilium *sufficiens* distinctum ab *efficaci*, & nolint sub auxilio efficaci consistere *libertatem indifferentie*. Ex paragrapho autem proxime præcedenti evidentissimum est, non posse tamquam Jansenianos traduci Theologos asserentes non dari in hoc statu gratiam sufficientem, quæ conferat *potentiam proxime expeditam* ad efficiendum opus, quæ gratia non sit efficax; cum tot, tantique Theologi, quot & quales sunt superius recensiti, doceant illud esse auxilium *proximo sufficiens*, sive illud esse auxilium dans potentiam *in ordine ad actum* completam atque expeditam, quo habito nullum aliud necessarium est, ut liberum arbitrium erumpat in actum; neque in hoc infirmitatis statu auxilium *sine quo non*, seu sufficiens, distinctumque ab auxilio *quo*, seu efficaci, sit eo modo sufficiens, quo erat in Adam; sed *proxime sufficiens* sit, ut repetam Suarezii verba, ad *primam dispositionem*, & respectu *ulterioris actus* sufficiens tantum *remote*. Atque id est apertissime secundam Jansenii propositionem rejicere: nam si in hoc statu datur gratia remote sufficiens, quæ scilicet in nobis producit parvam, remissam, infirmamque voluntatem, cui obstitit concupiscentiæ rebellio, & quæ nondum inspirat voluntatem robustam, validamque, quæ proxime sufficiat ad implenda mandata; consequens est dari in statu naturæ lapsæ interiorem gratiam, cui ab humana voluntate resistitur.

I. Hæc

I. Hac ratione affectam sibi Janseniani erroris calumniam repellit illustris Noris ad Germanitatem decimanquintam: ubi ostendit suam a Jansenio discrepantiam, propterea quod in Vindiciis pag. novæ edit. 825. adductis Augustini testimoniis demonstraverit nos gratiæ debili, incongruæ, ac remote sufficienti resistere; cum Jansenius de Gratia Christi lib. 2. cap. 22. omnem gratiam incongruam rejecerit, scribens, *Nunquam in scriptis suis universis Augustinus illam Christi internam gratiam congruam appellavit, multo minus incongruam, quod aliqui recentiores ausi sunt.* Quibus verbis a Norisio citatis Jansenius hæc alia subjicit: *Cujus rei si quis radicem scire velit, meminisse debet, nullam gratiam actualem ab Augustino pro illa vera Christi gratia agnosci, quam tamquam medicus infirmæ voluntatis attulit, nisi quæ agit & peragit effectum: omnis alia, qualiscumque fuerit, ab ipso ad legem doctrinamque relegatur.* Unde magis apparet negari a Jansenio, quod illa sit gratia Salvatoris, quæ non est efficax, sive, ut ille inquit, effectum non peragit. Immo non alia ratione dici bonam Jansenius autumat, nisi quod semper hominem efficiat bonum, & consequenter semper congrua sit, & congrue moveat voluntatem; Quare juxta Jansenium gratia non congrua, & quæ hominem non efficit bonum, non potest bona appellari; ideoque illi plurimum Jansenio adversantur, qui etiam gratiam non congruam, vel sufficientem, quæ effectum non peragit, commendant, utilem prædicant, & Salvatori omnium hominum acceptam referunt. Hoc pacto, ut aj-bam, Cardinalis Norisius se una, ac nos simul, qui eadem omnino scripsimus, ubi egimus de Janseniana secunda propositione, a veteribus novisque calumniis invicte, naviterque defendit.

II. Produxit eo loci Norisius testimonia quædam P. Macedi, qui tom. 2. Collat. 7. diff. 3. sect. 7. pag. 362. probat contra Jansenium dari gratiam inefficacem, cui resistitur, ex quo tradat Augustinus quasdam gratias parvas & remissas, non efficaces & vehementes, quæ in nobis efficiunt voluntates parvas & infirmas, non validas & robustas, quibus præcepta non implentur, atque adeo cum his operantes in lege Dei deficiunt, nisi ampliori gratia juvantur: & pag. 366. col. 2. Gratia excitans interdum vincitur, cum parva est, remissa; interdum vincit, cum est magna & intensa, ut superet resistantiam voluntatis. Similia Noris tom. 3. pag. 336. & 337. ubi hanc doctrinam pluribus Augustini locis confirmavimus. In No-

rissum itaque, & in P. Macedum, ut alibi monuimus, conviciator insurgit, ætittatque causam sæpe iterumque discussam. Qui plura de Norisio, & P. Macedo, horumque sententia scire desiderat, memoria, ac lectione repetat quæ dicta sunt §. secundo hujus dissertationis.

III. Nullatenus vero audiendi sunt novatores, qui reponere solent Jansenium rejecisse solummodo gratiam sensu Molinistico sufficientem, non autem sufficientem sensu Thomistico; nam præterquamquod luculenter ostendimus hoc commentitium, & inane subterfugium esse §. 3. num. 3. innumera alia produci possunt Jansenii testimonia, quibus mendacium istud redarguatur. Rejcta enim lib. 3. de Gratia Christi cap. 1. gratia sufficiente, ut traditur a Molinistis, de illa gratia sufficiente, quæ satis est ut homo dicatur posse, quamvis alia adhuc necessaria sit ut de facto operetur, quam gratiam constat esse sufficientem sensu Thomistico, Talem sufficientem (inquit Jansenius) fortasse non diffuculter S. Augustinus admitteret, quamvis esse veram illam Christi gratiam, de qua questio est, pernegaret. Ac deterius sequenti capite, Quid homini misero perniciosius, quam illa gratia abundare qua nemo unquam, fatentibus etiam Scholasticis, nisi majorem damnationem affectus est? His autem verbis Jansenius non solum rejicit, sed etiam inutilem ac perniciosam appellat gratiam sufficientem, & quidem sensu Thomistico. Libro demum x. cap. 2. Sufficiencia adjutoria, ait Jansenius, nulla omnino post lapsum sunt.

IV. Iniquies fortassis, At nec Jansenius parvam voluntatem, & gratiam parvam, velleitates excitantem ullibi negat, sed eam aperte adstruit lib. 2. de Gratia cap. 27. aliisque in locis compluribus. Responsionem excipias. Principio quid ad me, si Jansenius sapuit aliquando, Quid etiam, si pugnancia conscripsit? Deinde quid hac objectionem contendis, num Jansenianum esse Norisium, qui profitendo gratiam, qua inspiratur parva ac debilis voluntas, se non esse Jansenianum ostendit? At de viro sapientissimo Romani Censores longe diversum judicium pronuntiarunt; & quem adversarii Jansenianum dixere, Romani Pontifices appellarunt splendidissimum Ecclesiæ lumen. Præterea agnovit quidem Jansenius gratiam parvam, sed primo ait non plus illam valere, quam valeat lex & doctrina, scribens in eodem lib. 2. de Gratia Salvatoris cap. 27. Qui ergo scit Deum super omnia diligendum, spe ac fide colendum, & similia, & nondum ita diligit, sperat, & credit ut lex jubet, nondum illa ipsa quidem

didi-

didicit secundum gratiam, sed tantummodo secundum legem: & cap. 7. libri decimi, Quidquid, inquit, sufficientis gratiae prae-ter istam agendi gratiam (quae operatur & perficit effectum suum) excogitatum est, hoc totum Augustino ad legem pertinet, nec extra limites gratiae Pelagianae constitui debet. Deinde Iansenius existimavit illam gratiam, quae dat parvam, infirmamque voluntatem, esse gratiam Christi, si comparatur ad ipsam voluntatem parvam, quam tribuit; at negavit esse gratiam Christi, si comparatur ad effectum ad quem inclinatur, & ad quem dat potentiam saltem remote sufficientem, ut constat ex praecitato cap. 27. libri 2. ubi post illa verba superius producta, Qui ergo scit Deum super omnia diligendum, spe ac fide colendum, & similia, & nondum ita diligit, sperat & credit ut lex jubet, nondum illa ipsa quidem didicit secundum gratiam, sed tantummodo secundum legem, immediate prosequitur: Quamvis interim aliud quippiam quod praeivum esse solet, ut verbi gratia, quod in Deo vel caritate ac fide ipsius sibi quoquo modo placeat, illosque actus quadam velleitate desideret, & similia secundum gratiam potuerit didicisse. Itaque in sensu Iansenii gratia tenuissimum velle inspirans est gratia Salvatoris comparate tantum ad ipsum velle pertenuae; & in ordine ad actum, cujus voluntas illa parva inspiratur, est gratia duntaxat Pelagiana: cumque haec gratia perficiat id, ad quod datur, nempe illud tenuissimum velle, comparate autem ad actum cujus voluntatem inspirat, & quem non perficit, nullatenus sit gratia Christi; sequitur omnem gratiam Christi juxta Iansenium esse efficacem, & nulli interiori gratiae resisti. Quapropter paullo post adducta verba inquit Iansenius: Quisquis jam alia divina gratiae adiutoria infirmis hominibus afferre nititur, quae deserant si velint, cum quibus tamquam sufficientibus operentur, si velint, nihil aliud imprudens facit, nisi ut originalis peccati virus evacuet, illasque tibi arbitrii vires esse, Christum frustra venisse, & gratis mortuum esse persuadeat. Vide, si plura cupis, Augustinum Europaeum nostri Philippi Van-Waure egregie mentem Iansenii explicantis lib. 3. de prop. 2. sect. 3. Vide etiam ad pravam Iansenii doctrinam opponantur quae nos scripsimus libro XIV. cap. 8. sive tom. 3. pag. 160. & lib. XVII. cap. 3. eodem tom. 3. pag. 334. & 340. & miraberis calumniantium imposturas, atque mendacia.

V. Arbitramur utique nos gratiam illam inspirantem infirmas ac debiles voluntates, quae

est suo modo *sufficiens* ad peragendum opus ad quod inclinatur, atque ad illud opus foret etiam *sufficiens proxime*, nisi illi obstitet humana voluntas, esse efficacem respectu earundem voluntatem debiliam & infirmarum; sed nulla ratione promeretur sententia haec nostra censuram aliquam, notamque erroris Ianseniani. In omnium quippe sententia gratia illa, quae respectu unius actus est tantum *sufficiens*, respectu alterius, & qui sui ipsius immediatus ac proprius est, *efficax* esse debet. Nam in sententia Congruistarum illa gratia, quae est semper *sufficiens*, dum excitat actus voluntatis atque intellectus, & non est *efficax & congrua*, sive quia liberum arbitrium non ei cooperatur, sive quia non datur in tali congruitate, in qua liberum arbitrium cooperaretur; illa, inquam, gratia respectu eorundem actuum intellectus, & voluntatis, quos excitat, *efficax* est: atque ut diximus cum Suarezio §. 2. num. 9. auxilium quod supponitur actu datum *includit omnia auxilia praevenientia* in ordine ad priorem dispositionem, & respectu ulterioris actus est tantum *remote sufficiens*. Et revera quomodo hi, alique omnes Theologi demonstrant dari gratiam *sufficientem* distinctam ab efficaci, nisi quia Deus quibusdam inspirat bona desideria, ut converti possint, qui tamen converti nolunt? Nisi quia Deus stat ad ostium & pulsatur, nec tamen omnes aperiunt pulsanti? Nisi quia multi vocationem divinam accipiunt, & venire tamen detrectant! Certe hisce argumentis probatur dari *sufficientem* gratiam ab efficaci distinctam Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Gratia & lib. arbitrio cap. 11. cui, ut diximus, omnes alii Theologi haec in parte assentiuntur. Gratia ergo *sufficiens* vocationem divinam, pulsationem, & inspirata bona desideria operatur, horumque effectuum comparatione *efficax* est, suorumque actuum operatrix.

VI. Eadem est Thomistarum opinio: nam Alvarez lib. V. de Auxiliis disput. 20. num. 2. hanc propositionem demonstrat, *Omne auxilium sufficiens comparatione unius actus, semper efficax est respectu alterius, ad quem efficiendum decreto absoluto divinae voluntatis destinatur* &c. prout scripsi tom. 3. de Theologicis disciplinis pag. 160 ubi tamen errore typographi pro disput. 80. impressum legitur, *disp. 8.* Addit eo loci Alvarez: *Hanc sententiam docent communiter recentiores Thomistae, praesertim M. Medina 1. 2. q. 109. art. 10. circa finem.* Joannes item Gonzales Controv. v. art. 7. thesism istam demonstrat invictis argumentationibus: *Afferendum est resolutorie. Auxilium suf-*
fia

ficiens est efficax respectu actus indeliberati intellectus, & voluntatis, & respectu consultationis de amplectendo fine vel objecto, & respectu aliorum actuum imperfectorum, quales sunt consideratio poenarum inferni, turpitudinis peccati, attritionis, &c. Thomas quoque de Lemos libro iv. Panopliæ parte 2. tract. 3. cap. 7. *Communis, inquit, & vera Thomistarum sententia est, quod omne auxilium sufficiens comparatione unius actus semper est efficax ratione alterius, ad quem efficiendum ex absoluto, & efficaci decreto voluntatis divine ordinatur.*

VII. Evidens hinc est latissima Thomistarum a Jansenistis discrepantia. Quamquam enim posteriores Janseniani jactitent se, dum ajunt nunquam interiori gratiæ resisti, & ex gratia consequi necessitate bonum opus, sermonem instituere de gratia duntaxat efficaci, & de necessitate sequenti, non rejecta gratia ad sensum Thomistarum *sufficiente*, nec libertate indifferentiæ *in actu primo*; manifestum est tamen hæc inania esse subterfugia & Janseniano systemati repugnare. Quum enim in hoc systemate, seclusa delectatione victrici, necessum sit ut voluntas in parvis desideriis & conatibus hæreat; consequenter gratia, quæ non inspirat delectationem victricem renitentis concupiscentiæ, conferre non potest veram recte agendi potestatem; siquidem ubi est necessitas obtemperandi motibus concupiscentiæ, nequit esse libera potestas ad obediendum Deo, nondum conferenti gratiam necessariam ad motus illos concupiscentiæ trænandos. Illa quippe necessitas, & libertas consistere simul nequeunt. Nec inducta a Jansenianis necessitas dici potest *necessitas consequens*; quum enim soli coactioni opponatur, ac sit ejusdem generis ac necessitas illa, qua omnes volunt esse beati, qua Deus seipsum diligit, & qua Sanctorum spiritus in cælis adhærent summo Bono, ut diximus §. 2. num. 2. est necessitas *antecedens*, & quæ libertatem indifferentiæ omnino excludit. Igitur Thomistæ ab hæresi, quæ in præmissis damnatis propositionibus continetur, duplici ex capite dissident; primo scilicet, quoniam etsi naviter pugnent pro gratia illa, quæ a *nullo duro corde respuitur*, tradita ab Augustino de Prædest. SS. cap. 8. num. 13. & hujusmodi gratiæ nunquam resisti concedant; præter hanc tamen gratiam efficacem, & cum actu conjunctum, agnoscunt *sufficientem*, quæ ulterius in sententia Thomistarum complurium confert *expressam completamque potentiam*, & huic gratiæ resisti concedunt, alieni propterea a

Jansenio, qui nullam Salvatoris agnovit gratiam, ea excepta, quæ effectum infallibiliter operatur, ut constat ex libro 2. de Gratia Christi cap. 17. & 25. atque ex aliis locis, de quibus num. 1. & 4. necnon §. 3. num. 3. Alio etiam in capite Jansenianis Thomistæ adversantur, quod hi propugnantes necessitatem gratiæ victricis ut voluntas applicetur ad actum, tamen doceant non posse cum eadem gratia componi dissensum & reluctantiam, quod est idem ac adstruere necessitatem tantummodo consequentem, nihilo tamen minus liberum arbitrium *in actu primo* immunem a necessitate fatentur; contra vero Jansenius libertatem indifferentiæ penitus e medio sustulit, ut sæpe numero dictum est.

VIII. Quemadmodum Thomistæ, ita Augustiniani, qui duarum delectationum propugnat systema, distant a Jansenianis erroribus quam longissime. Non enim parvam, robustamque delectationem in alio sensu defendunt, nisi in quo laudati Thomistæ explicant sufficientis, & efficaci gratiæ energiam. Et quamquam id asserat, demonstretque Antoninus Massignon inter Thomistas illustris, ut diximus §. 2. num. 6. lubet tamen rursus idem confirmare expedita ac brevi Augustiniani systematis cum Thomistico collatione. Principio itaque Thomistæ docent sufficientem gratiam esse omnino idem, ac excitantem, & nihil esse aliud, quam *vocationem, & tactum, quo Deus cor hominis tangit per illuminationem intellectus, & excitationem voluntatis*, ut inquit prælaudatus Alvarez disp. 74. num. 1. atque nos pariter sufficientem gratiam illam appellamus, quæ excitat *pium animi motum, & bonam voluntatem*, ut diximus lib. 14. cap. 8. Illi inquirunt auxilium sufficiens dici efficax *comparatione actus imperfecti*, quem producit, sufficiens vero *comparatione effectus*, ad quem excitat, & ad quem *ultimate ordinatur*, ut constat ex præcedenti num. 6. atque ex ipso Alvarez disp. 8. num. 2. & nos itidem scripsimus citato cap. 8. *Gratia sufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, ac pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, nisi reluctans perversa voluntas, foret efficax.* Auxilio sufficienti hoc adscribunt Thomistæ, quod tribuat *posse*; non tamen ut dicatur sufficiens requirunt quod sit ita sufficiens, ut ad operandum non sit necessarium aliud auxilium tribuens *actualiter operari*, ut ait prælaudatus Alvarez disp. 79. n. 4. & 5. ac nos pariter *fatemur per gratiam*

etiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax; & rursus in pia illa affectione, quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari, tribuitur operis non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non ita expedita, ut reipsa prodeat in actum: ideoque sufficiens est gratia quaelibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reapse applicetur. Habes ergo circa sufficientis gratiæ definitionem, effectum, atque energiam Augustinianos, ac Thomistas omnino consentientes.

IX. Videndum modo, num iisdem principiis innitatur Thomisticum, & Augustinianum systema, quantum ad Gratiam semetipsa efficacem. Profecto huiusmodi gratiæ adversantes nobis æque, ac Thomistis opponere dogma Jansenianum vidimus in præfatione præcedentis voluminis: & eadem ratione, iisdemque monumentis utrosque defendere inconcussa Majorum nostrorum statuta evincit primus hujus dissertationis §. numer. 10. 11. & 12. Postulat ergo ratio necessitudinis, ut quemadmodum simul impetitur, & proscinditur, ita juncto fœdere, collatisque viribus adversantium conatus reprimere studeamus. Me itaque doctissimorum virorum fidei, & clientelæ committens, quid de gratia victrici statuerim, absque ulla ambiguitate proponam. Acceperam a Didaco Alvarez (hunc unum in præsentia laudo, quoniam de Auxiliis accuratissime pertractat, atque in his, quæ modo in controversia posita sunt, habet consentientes Thomistas omnes) acceperam, inquam, a Didaco Alvarez disput. 83, numer. 8. auxilii efficacitatem non dependere ex complexione naturali subiecti, neque ex aliis accidentibus illius, & auxilia efficacia infallibiliter inducere effectum, ad quem dantur, & hanc certitudinem & infallibilitatem non fundari in præscientia media: atque his quamlibet subscribens lib. 14. cap. 8. affirmavi, quod Deus adjuvet illum tantum, istum non tantum, non pendere a circumstantiis extrinsecis personæ, loci vel temporis, neque a præscientia boni usus arbitrii, sed a secreta æquitatis ratione, & potestatis divinæ excellentia; & cap. 9. Sententia est Thomistarum, & Augustinianorum omnium, gratiam efficacem esse se ipsæ, non talem reddi aut cooperatione liberi arbitrii, aut ex circumstantiis congruis, atque certissime & infallibiliter cum effectu conjunctam esse. Omnino itaque in explicanda

Berti Theolog. Tom. IX.

gratiæ efficacitate, ejusque origine repetenda a Dei voluntate ac potestate, seclusa scientia media, & Congruistarum circumlocutionibus rejectis, cum Schola Thomistica convenimus. Deinde concordissimi quoque sumus in eadem gratia efficaci definienda, & demonstranda. Alvarez enim disput. 82. nu. 3. ait illud esse auxilium efficax, quo Deus facit ut faciamus, & operatur ut operemur, non solum suadendo, alliciendo, invitando, aut aliter, etiam interiorius, moraliter attraendo, sed etiam vere, & efficaciter faciendo, ut ipsum arbitrium a Deo motum, & excitatum se libere determinet ad operandum, & operetur. Id vero probat ex verbis Ezech. 36. 26. ex Augustino de Prædest. SS. cap. 10. & de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. Atque hæc omnia iisdem fere verbis, & productis iisdem omnino Augustinianis testimoniis tradita & comprabata inveniuntur præcitato capite 9. libri XIV. Theologicarum disciplinarum. Igitur etiam in gratia efficaci describenda, & in delectu argumentationum, quibus defenditur, conjuncti Thomistis sumus fœdere indissolubili. Postremo, quod attinet ad modum operandi ejusdem gratiæ electricis, nil in Thomistarum & Augustinianorum libris usitatus, nil expressum magis & frequens, quam ex gratia efficaci consequi effectum infallibiliter, nec posse cum illa componi voluntatis dissensum, at nihilominus effectum consequi illæsa penitus libertate. Quapropter Alvarez disput. 122. num. 17. inquit: *Posita gratia efficaci in libero arbitrio, infallibiliter sequitur, quod ipsum liberum arbitrium pie operetur, ut hæc duo simul sint impossibilia, quod scilicet gratia efficax ponatur in homine, & homo actu dissentiat*: & num. 20. *Per gratiam prævenientem prædicto modo efficacem non destruitur libertas arbitrii, nec usus actualis illius impeditur*. Ego itidem lib. 14. cap. 12. hæc scripsi: *Aliud est posse dissentiri, aliud dissentiri reapse: stat quippe sine actu potentia, & plura possumus facere, quæ non facimus: dum excitamus auxilio efficaci, infallibiliter assentimur: possumus tamen non assentiri: infallibilitas actus excludit negationem actus, minime vero infert negationem potentia ad non agendum*. Sive ergo de gratia sufficienti, sive de gratia efficaci loquamur, paucis exceptis, quæ ad institutam velitationem nequaquam spectant, eandem sententiam Thomistæ & Augustiniani propugnant.

X. Dixi, paucis exceptis. Haud enim immemor sum eorum, quæ animadverti tom. 3. sentire nempe Thomistas, quod au-

T

xilium

xilium sufficiens & efficax inter se specie differant, & natura. Verum hæc opinio, licet communior, non est tamen in Thomistarum Scholis unica: neque ad rejiciendam Jansenianam hæresim necessum est gratiam sufficientem statuere ab efficaci, ut inquit Scholastici, *entitative* distinctam; sed satis est, si admittatur aliqua gratia Christi, cui voluntas humana resistat, & si agnoscatur sub gratia efficaci illesa & immunis a necessitate libertas. Demonstravi enim §. 2. num. 4. & seq. etiam inter Thomistas adinventi Theologos præstantissimos, qui docent eandem gratiam, quæ in uno est efficax, in altero esse tantum sufficientem, neque *entitate sua* efficacem a sufficiente distinguere, sed penes intensiorem graduum, quibus superat malitiam voluntatis humanæ; atque id ab Antonino Massoulié censeri percommodum ad explicandum, quomodo si non sequatur effectus, minime id oriatur ex divina motione, sed ex prava hominis reluctantia; quæ nisi foret adeo pervicax & effrenis, ultro eidem divinæ motioni subjiceretur, eique voluntas libere obtemperaret. Nulla ergo ratione ad Jansenianam spectat hæresim, quod *entitativam* illam auxiliorum distinctionem rejicias, vel tradas. Immo si hæc esset Jansenismi tessera; non tantum Massoulié, & huic adherentes Thomistæ a Gravesonio commendati, verum etiam Medistæ, & Congruistæ omnes non possent notam Janseniani erroris effugere. Quisquis enim ait gratiam esse efficacem ex cooperatione voluntatis humanæ, aut ex loci, ac temporis congruitate, nequit distinctionem illam admittere: sed asserere debet *gratiam efficacem non includere rem aliquam, vel motionem, vel qualitatem, vel quidquid illud sit, quam non includit gratia non efficax*, ut inquit Suarez lib. 3. de Auxiliis cap. 14. sive, ut inquit auctor nuperrimus, *adjutorium sine quo, & quo esse unum, & idem entitative, distinctumque penes adjunctum extrinsecum.* Ab hac tamen Congruistarum sententia eos longe recedere, qui negant motioni efficaci antecedere ex parte Dei præscientiam conditionatam, ostendimus §. 2. num. 8.

XI. Gratiam quoque gradus habere suos, quamquam id non omnes eadem ratione exponant, & a nobis quidam dissentiant, nobiscum tamen fatentur, eodemque prorsus modo explanant superius recensiti Joannes Gonzales, Antoninus Massoulié, alique, de quibus §. 2. num. 4. 5. & 6. Qualemcumque autem viam ineant, Augustinenses, ac Thomistæ singuli affirmant cum Augustino lib. 2. de peccat. mer.

cap. 5. a Deo illum *adjuvari tantum, illum autem non tantum, istum illo, illum isto modo*; cum D. Angelico 1. 2. q. 112. art. 2. ad 3. *quandoque hominem a Deo moveri ad aliquod bonum, non autem perfectum*, quandoque autem *statim perfecte moveri, & subito gratiam, sanctificantem, accipere*; & 2. 2. q. 34. art. 3. ad 1. *Spiritum Sanctum movere mentem hominis plus, vel minus, secundum suam voluntatem.* At quid est adjuvare illum tantum? quid est excitare quandoque ad bonum non perfectum, quandoque vero ad perfectum? quid est excitare quandoque ad bonum non perfectum, quandoque vero ad perfectum? quid est movere plus, vel minus, nisi in uno per gratiam pervenientem pium duntaxat desiderium, & conceptionem quamdam virtutis, in altero fidem & conversionem, in quibusdam statim flagrantissimam caritatem divina inspiratione producere? Hoc quidem nos, non alio modo, gradus, energiam, & æconomiam gratiæ explicavimus tom. 3. pag. 155. parum in verbis, nihil in re a Thomistarum doctissimis discrepantes.

XII. Ulterius si differentia est aliqua in expedienda ea questione, quæ omnium est difficillima, quomodo scilicet cum gratia efficaci cohæreat humana libertas: unanimiter tamen Augustiniani ac Thomistæ fatemur dari in statu naturæ lapsæ sub gratia victrici *libertatem indifferentiæ*, quam denegare præcipuus character est dogmatis Janseniani, ut ostendimus §. 3. num. 2. Quantum vero operis pro ipsa libertate indifferentiæ vindicanda tom. 3. atque in aliis locis compluribus contra Jansenianos impenderim, necessum non est in mentem legentium revocare. Certe perniciosum istud hæreseos caput non vitavimus modo, sed præcidimus atque amputavimus. Quod si in concilianda libertate cum gratia ego usus ubique sum regula, quam præmisi tom. 1. eo loci omnes alias, quæ a Thomistis adhibentur, produxi, explicavi, & ad unum eundemque sensum redegi. Immo ipsam regulam ab Antonino Massoulié prius traditam, doctrinæ Sancti Thomæ concordem esse, apparet ex præcedenti §. 3. num. 8. Hæc cum ita sint, manifestissimum puto quomodo Thomistæ, & Augustiniani Theologi eodem prorsus modo adversentur hæresi Jansenianæ, idem de gratia sufficienti, idem de gratia efficaci, idem de libertate indifferentiæ tradentes, paucis illis exceptis, quæ nuper commemoravi, & quæ nullam ingerere possunt Janseniani erroris suspensionem.

XIII. Quod ergo diximus num. 7. de sententia inter Thomistas communiori, distare illam quam maxime a Janseniana, asserendum quoque est de nostra constituyente gratiam efficacem in delectatione victrici. Hinc Antonius Boucat, qui Thomistis ubique adhæret, dissent. 3. de Gratia art. 4. sect. 2. ait, Jansenium innixum eisdem Calvinii principiis, defendere gratiam per se efficacem, eamque necessitantem, quoniam repetit ejusdem efficaciam a delectatione celesti indifferentiam voluntatis activam absorbente: addit ita gratiæ & concupiscentiæ gradus a Jansenio constitui, ut inde consequatur libertatis exitium, quoniam in ejus systemate delectatio superabundans necessario applicat voluntatem ad actum. V. G. si adsint quatuor concupiscentiæ gradus, gratiæ vero tantum duo, delectatio terrena vincit celestem, & necessario compellit voluntatem ad peccandum; & consequenter demonstrat Augustinianum systema longe distare a Janseniano. 1. quia Jansenius contendit delectationem in gradu superiori concupiscentiæ necessario trahere voluntatem ad bonum: Theologi vero Orthodoxi libere, & electione præsupposita. 2. Jansenius scribit delectationem celestem in gradu inferiorem delectatione terrena istam non posse superare, adeoque in hac hypothese hominem necessario compelli ad peccandum: ab hoc proposito abhorret alii Theologi, & contendunt quamlibet delectationem celestem posse vincere oppositam; adjicitque Boucatius discrimina alia; 3. quia Jansenius docet nullam esse gratiam sufficientem: alii autem Theologi gratias sufficientes admittunt. 4. Jansenius autem aliquem eo ipso liberum dicit, quo sit spontaneæ & cum advertentia: alii insuper requirunt, ut procedat electio a potentia. 5. Jansenius ait, impossibile esse posita delectatione superiori elicere actum oppositum: sed contra alii omnem procul faciunt impossibilitatem, & docent voluntatem manere liberam sub dominio tam gratiæ, quam concupiscentiæ. 6. Jansenius reponit totam gratiæ energiam in delectatione celesti; alii vero in delectatione simul & maxime in virtute intrinseca gratiæ. Denique concludit Boucat: Theologi, de quibus agitur, damnant quinque propositiones, & contrarias ex professo docent, remanente perfecta gratia cum libero arbitrio concordia. Hæc, licet in plura divisa capita, commonstrant duos illos Janseniani systematis characteres, de quibus egi §. 3. & evincunt procul recedere ab hæresi, quam continent secunda, tertia, & quarta Jansenii propositiones, Augustinianos pariter ac Tho-

mistas, qui sufficientem gratiam, cui resistitur, & gratiam effectricem, quæ libertatem indifferentiæ non aufert, firmiter profitentur, unanimiter tradunt, invicte propugnant.

§. VI.

Agitur de postrema Jansenii propositione, & Thomistis, & ab Augustinianis eodem modo rejecta.

JAm de quinta Jansenii propositione dicturus sum, quam Antijanseniani nonnulli ita exponentes, ut ex Christi morte, quam subiit pro universis hominibus, consequi debeat, quod universis actu conferantur auxilia sufficientia, Catholicorum sententiam cum hæresi Janseniana manifeste confundunt; cum certissimum sit plurimos Catholicorum sentire, per Christi mortem, quemadmodum per voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes, parata quidem esse universis sufficientia divinarum gratiarum auxilia, non tamen universis applicari. Illius itaque propositionis Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse, damnatus sensus est: Christus non est mortuus pro reprobis, & iis, qui æternam salutem non consequuntur; a quo sensu quamlongissime distant, qui docent Christum etiam pro reprobis mortem obiisse, etiam pro eorum salute Patrem orasse, & pretiosi sanguinis sui pretium obtulisse, etiam pro illis instituisse Sacramenta, & peccatorum remedia, omnemque gratiam ad salutem capeffendam quomodolibet necessariam promeruisse; tametsi gratiarum applicatio non omnibus adhibeatur, occulto quidem, sed tamen iustissimo judicio, quo etiam post redemptionem peractam communis est universis hominibus natura, non gratia.

1. Jansenii mentem principio manifestant ipsa damnatæ propositionis verba, quæ negant Christum pro omnibus pertulisse mortem, crucisque supplicium; de præparatione autem divinarum auxiliorum nil exprimunt. Accedunt quæ de illa propositione scripsimus tom. 3. Jansenium affirmasse Christum tam pro reprobis mortuum non esse, quam pro dæmonibus, quod sciverit decretum prædestinationis nullius pretii oblatione mutatum iri. Ex quo factum est (inquit) ut non magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam pro diaboli deprecatus fuerit. Et quamquam eo loci Jansenius scribat Christum, si quid pro reprobis rogavit Patrem, rogasse tantum pro temporalibus qui-

busdam iustitie effectibus, & pro iisdem obtinendis obtulisse pretium & fudisse sanguinem suum; quorum temporalium effectuum dæmones nequeunt esse participes: nihilominus in ordine ad eternam liberationem, nullo pacto juxta Jansenium Christus pro reprobis mortuus est sicuti nullo pacto mortuus est pro diabolo, ideoque noluit Jansenius pro reprobis instituta fuisse, ac parata remedia, & gratiarum auxilia, quibus queant eternam liberationem adipisci, sicuti remedia illa atque auxilia pro diabolo nec instituta fuerunt, nec præparata. Deinde Jansenius rotundis quadratisque verbis negat sufficientia adjutoria reprobis omnibus fuisse parata. *Hæc igitur Sancti Augustini principia quisquis perceperit* (inquit Jansenius lib. decimo de Grat. Salvatoris cap. 2.) *jam facile videt, non posse statui, quod recentiores plerumque solent, voluntatem quandam generalem, qua Deus velit omnes homines in damnatione primi peccati positos salvos fieri, ex qua voluntate non solum generalia redemptionis remedia, sed etiam sufficientia adjutorio omnibus etiam reprobis PRÆPARAVERIT.* Vides Jansenium auxilia sufficientia omnis reprobis etiam præparata negasse? Idem Jansenius repetit. cap. 3. ejusdem libri ubi ait: *Nam quod Scholastici plerique putant, Deum post hominem lapsum habere adhuc voluntatem salvandi omnino nemine excepto, & ex illa voluntate omnibus etiam reprobis sufficientem non solum redemptionem, sed etiam gratiam præparasse, ab Augustini doctrina prorsus dissentaneum est.* Apertissima demum Jansenii sententia est, pro illis dumtaxat Redemptorem nostrum oppetiisse mortem, quibus actu gratia effectrix, seu operationis confertur, & quos in suæ prædestinationis decreto Deus a massa perditionis segregavit. Nam lib. 3. de Gratia Christi capit. 20. ita Jansenius loquitur: *Omnibus illis pro quibus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint & faciant id, quod ab eis volendum & faciendum esse decrevit.*

II. Ex iis evidenter consequitur, quod si ex denegatione sive non applicatione gratiæ sufficientis fas esset inferre Christum non esse mortuum pro omnibus, aut non esse in Deo voluntatem generalem salvandi omnes; idem inferri deberet ex denegatione, sive non applicatione gratiæ efficacis: cumque omnes Theologi doceant non dari omnibus reprobis gratiam efficacem, & congruam; sequeretur omnes Theologos esse Jansenianos. Enimvero si

valeret hæc adversariorum nostrorum argumentatio: Idcirco Jansenius negavit Christum esse mortuum pro omnibus, quia negavit omnibus applicari auxilia sufficientia. P. Berti negat omnibus applicari auxilia sufficientia. Ergo F. Berti cum Jansenio negat Christum esse mortuum pro omnibus; valida pariter, imo potiori ratione foret argumentatio ista: Jansenius idcirco negavit Christum mortuum esse pro omnibus, quia negavit omnibus conferri auxilium illud sufficiens, quo non solum possint, sed etiam velint, & faciant id, quod ab eis volendum & faciendum esse decrevit. Sed omnes Theologi, qui propugnant gratiam per se efficacem, aut congruam, quæ utique non omnibus confertur, negant omnibus applicari auxilium illud sufficiens, quo non solum possint, sed velint, & faciant id, quod ab eis Deus volendum & faciendum esse decrevit. Ergo omnes Theologi, qui propugnant gratiam per se efficacem, aut congruam, negant cum Jansenio Christum mortuum esse pro omnibus. Dixi potestremam hanc argumentationem potiori jure, quam primam validam futuram fore; quoniam Jansenius ait omnibus, pro quibus Christus sanguinem fudit, dari auxilium sufficiens, non qualecunque, sed ita sufficiens, ut eo adjuti non solum possint, sed etiam velint, & faciant; quemadmodum constat ex productis Jansenii verbis, nec non ex altero Janseniani erroris capite, quod omne auxilium sufficiens sit actu efficax, atque in hoc statu nulli interiori gratiæ resistatur. Ergone Janseniani erunt omnes FF. Prædicatores, omnes, Augustinenses, omnes Venerabiles Congruistæ? Quidni? Jansenianissimi, si mors Christi pro omnibus sit comprobanda ex actuali participatione illius auxilii quo homines & volunt & faciunt. Sed absit, ut hinc comprobanda dicatur.

III. Quid ergo ex morte Christi pro omnibus, atque ex divina antecedente voluntate salvandi omnes inferitur? Quid catholice sentiendum est? quid relinquitur disputationibus Scholasticorum? Dicam, & dicam aliorum verbis, ne propriæ opinionis amore decipiar. Dominicani primum audiantur, deinde Notrates. Ergo Thomas de Lemos in Panoplia lib. 4. tract. 3. cap. 11. ubi quærit, quibus detur auxilium sufficiens, quo possint ea facere, quæ pertinent ad salutem, num. 147. inquit: *Dicendum primo, si sermo sit de auxiliis divine gratiæ extrinsecis, indubitatum debet esse, quod Deus omnibus in universum hominibus: nullo dempto, illa tribuat, omnibus illa proponat & offerat, quantum est ex parte sua, licet de facto aliqui ea non re-*

ciplant propter altit Dei iudicium. Veritas ista efficaciter probatur primo argumentis in oppositum; illam enim tradunt Scriptura Sacra testimonia ibi inducta, multaque Sanctorum Patrum dicta. Et ratio est manifesta; nam Christus Deus omnibus quoad sufficientiam mortuus est, pro omnibus Sacramenta instituit, omnibus seipsum praeiuit exemplum, Scripturam Sacram, & Legem pro omnibus tulit, omniue creature praecepit Apostolis ut Evangelium praedicarent. Quantum vero ad auxilia intrinseca, num. 148. ait Lemosius data fuisse primo homini: num. 149. inquit dari iustificatis; num. 153. regulariter auxilia sufficientia dari etiam fidelibus. Cap. 12. num. 163. pag. 68. demonstrat non omnibus infidelibus tribui de facto supernaturale intrinsecum auxilium sufficiens immediate ad credendum, aut ad immediate eliciendum alios actus ex objecto, & suis substantia supernaturales, ita quod non omnes illud facto recipiunt, sed multis illud denegatur in poenam peccatorum, saltem in poenam peccati originalis: quod probat duodecimo illo, ac tribus sequentibus capitulis. Decimo sexto p. 81. demonstrat, divinum sufficiens adiutorium iuste denegari etiam fidelibus aliquibus, magis tamen peccatoribus, utpote excecatis & obduratis; & proximo cap. 17. n. 261. pag. 87. solvens postremam objectionem inquit: Tandem alia duo testimonia etiam similia opponebantur pro auxilio sufficienti omnibus dando. Primum ex Apostolo asserente, quod pro omnibus mortuus est Christus, & ex alio consimili, qui est Salvator omnium, maxime fidelium. Ad quae tamen dicendum, haec solum probare mortem Christi Domini quoad sufficientiam fuisse pro omnibus hominibus totius mundi; taliter quod in se sufficientiam habeat ad omnes salvandum ob magnitudinem pretii infiniti quod habet; non tamen inde deduci, quod de facto hominibus applicatum fuerit remedium supernaturale sufficiens passionis Christi, ut patet de parvulis qui vel in utero matris vel etiam sine baptismo decedunt; quibus certe sufficiens supernaturale aliquod remedium passionis Christi applicatum non est; cum tamen etiam pro ipsis quoad sufficientiam Christus mortuus fuerit sine dubio. Quamvis enim pro omnibus mortuus sit Christus, non tamen omnes mortis eius beneficium recipiunt; sed illi dumtaxat, quibus meritum passionis eius communicatur, sive efficaciter, sive sufficienter: etenim auxilium sufficiens supernaturale etiam communicatur ex merito passionis Christi: Unde sicut omnibus non communicatur meritum passionis Christi, etiam

nec omnibus communicatur auxilium supernaturale gratiae sufficiens. Haec Lemosius. Sed quoniam hoc in loco parvulorum mentionem fecit; audias, quæso, quæ docet tom. 2. tract. 4. de Reprobatione cap. 21. & 22. Demonstrat. cap. 21. quod parvulis sine baptismo decedentibus nullum sufficiens salutis remedium Deus vult applicare; & num. 310. proponit sibi adversariorum potentissima fundamenta: Primo, quia Deus voluit dare Christum Redemptorem pro omnibus nullo excepto: ergo omnibus per Christum voluit dare sufficientia remedia ad salutem, & num. 212. Quia Deus vult omnes homines salvos fieri; ergo cum in hac voluntate includantur omnes parvuli, omnibus illis vult baptismum conferre, quantum in se est. Quid ad hæc Lemosius? Resp. ad 1. n. 323. non dissimilem olim fuisse argumentationem Massiliensium, cui respondet S. Prosper ad cap. Gallorum resp. 9. & ad objectiones Vincentianas resp. 1. & Prosperi responsionibus productis, quæ sane non ajut auxilia sufficientia dari omnibus, sed Christum mortuum esse propter unam omnium naturam, & unam omnium causam a Domino nostro in veritate susceptam: & num. 325. ita Thomas de Lemos ait: Non enim requiritur ad hoc, ut cum omni proprietate Christus dicatur omnium Redemptor quo ad sufficientiam (ut dicitur a Prospero) quod in omnibus de facto sufficientia remedia applicentur, sed quod in se habeat sufficientem virtutem, & talem pretii magnitudinem, qua possint sufficientissime omnes redimi ac salvari: quod autem aliquibus non applicetur, ad alia pertinet divina iudicia. Et ne dicas etiam Jansenium agnovisse pretii sufficientiam, ac magnitudinem, ita num. 326. Thomistas de Lemos prosequitur. Propter aliam etiam rationem cum proprietate dicitur Christus omnium in universum Redemptor atque Salvator; quia videlicet sufficientia pro omnibus instituit salutis remedia, nullo sive adulto, sive parvulo excepto. Haec solutio S. Thomae est, hoc enim modo explicat semper, quod Christi est omnium in universum Redemptor atque Salvator quoad sufficientiam, & quod omnes sua passione casualiter a peccatis liberaverit, idest, instituyendo causam nostrae liberationis, ex qua possent quaecunque peccata & quodcumque remitti vel praeiita, vel praesentia, vel futura: sicut si medicus conficiat medicinam, ex qua possint quicunque morbi sanari etiam in futurum &c. Addit num. 328. Est & tertia alia ratio ob quam optimè salvatur, quod omnium in universum sit Christus Redemptor quoad suffi-

ficiens

ficientiam, qua videlicet omnes in statu vite hujus possunt per Christum obtinere sufficiens salutis remedium, omnibus enim illud potest Christus dare: unde S. Thomas 3. p. qu. 8. art. 3. in corp. & solut. ad 1., docet, quod licet infideles non sunt actu uniti Christo, sunt tamen illi uniti in potentia, quia possunt illi uniri, &c. De voluntate autem antecedenti affirmat ibidem num. 231. Lemosius, Hujus voluntatis volentis omnes homines salvos fieri non esse effectum dare de facto auxilia sufficientia, sed hujus voluntatis effectus est dare omnibus naturam ad beatitudinem ordinatam, ut docet S. Thomas q. 23. de verit. art. 2. in fine corp. Similiter effectus illius antecedentis voluntatis est dare omnia naturalia & gratuita, quæ generaliter pro omnibus instituta sunt, ut divina precepta, sancta consilia, divina instituta Sacramenta, quæ æqualiter ex vi illius voluntatis, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus ordinata sunt, ut S. Thomas exponit in 1. dist. art. 1. ut supra dictum est. Eadem insignis Theologus docet Tract. v. de Christi Domini prædest. cap. 13. ubi num. 277. inquit, ut Christus cum omni proprietate dicatur omnium in universum Salvator, satis esse, quod virtutem sufficientem habeat ad omnes salvandos, & quod pro omnibus, nullo excepto, salutis remedia instituerit; & quod omnibus in universum possit Christus illa salutis sufficientia remedia dare; & quod omnibus talia auxilia sufficientia per Christum sint exposita & parata. Hæc si unquam Anonymus legerit, quid obsecro, dicturus est, nisi forte, Quæ dixi commenta Berthiniana, sunt Thomæ de Lemos asserta? Nonne ego eadem ratione explicavi voluntatem antecedentem salvandi omnes libro v. cap. 1. & mortem Christi pro omnibus libro xvii. cap. 4.? Appello tantummodo lectorum oculos.

IV. Neque existimes hanc esse unius Lemosii sententiam, adeo, ut excusandus sit Anonymus, qui unum tantummodo auctorem non viderit, ceteros tamen omnes pervolutaverit. Vereor enim, ne ullum omnino lustraverit: nam & fere nunquam insignem aliquem Theologum laudat, sed, quasi magnus esset Apollo, solus pronuntiat ex cathedra; & si laudat, ut semel facit, Antonium Maslouliè, & Gabrielem Vasquez, extra ollam diffiliit: nam horum primus, ut evidenter demonstravi, sententiam tradidit nostram, alter vero, ut dicam infra, in Jansenismo Redivivo falso, calumniose, atque imperite in medium adducitur. Sane quod ait Lemosius, plenissimis calculis

approbant reliqui Thomistarum. Nam Joannes Baptista Gonet de Volunt. disp. 111. art. 5. num. 99. ait: Per voluntatem antecedentem Deum preparare media, seu auxilia, quibus homines sufficienter ordinentur, & promoveantur in vitam eternam. affirmans ita communiter docere Thomistas contra Jansenium, qui asserit voluntatem illam salvandi omnes in statu naturæ lapsæ omnino sterilem & infructuosam esse, & per illam non conferri tantum, sed nec preparari sufficiens aliquod auxilium ad salutem. Utitur eo loci Gonetus hac comparatione, Sicut medicus, qui aperit apothecam, omnem remedium genus pro infirmitatibus continentem, & omnibus patientem eam ponit, dicitur velle quantum est ex se omnes sanare, licet talia remedia omnibus non applicet; imo forte aliqua ex illis per accidens alicui vel aliquibus non sint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedenti, qua vult omnes homines salvos fieri, pro omnibus preparat aliqua media & remedia, seu auxilia ad salutem sufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat nec applicet, imo interdum aliqua ex illis non sint proxime applicabilia, ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus baptismus, quamvis pro illis preparatus, & a Christo institutus, non est proxime applicabilis. Idem Gonet de Prædest. disp. v. art. 5. disputationem instituit, An Deus de omnis reprobis media ad salutem sufficientia, & num. 159. ait dare utique omnibus, si dare sumatur prout significat idem, quod preparare, seu offerre in communi, quod probat ex voluntate antecedente salvandi omnes, atque ex morte Christi pro omnibus: at si dare sumatur, prout est correlativum ad recipere, & prout significat ipsam intrinsecam receptionem auxiliorum, negat Gonet dare omnibus, laudans immensam Theologorum multitudinem idem asserentium, atque id comprobans §. 3. num. 166. exemplo parvulorum, §. 4. num. 177. exemplo infidelium, §. 5. num. 182. exemplo amentium, & §. 6. num. 186. exemplo peccatorum, qui excæcantur & obdurantur. Constantissime autem Theologus iste tradit ac repetit, per voluntatem Dei antecedentem, & generalem Christi Redemptionem auxilia ad salutem sufficientia omnibus esse divinitus oblata, seu preparata; negatque omnibus indifferenter & promiscue concedi, prout docent Thomistæ alii, paucis exceptis, ac præsertim Bannes, Zumel, Gonzales, Alvarez, Joannes a S. Thoma, Aravius, & Godoy, quos iterum num. 243. honoris causa commemorat. Quo ergo jure ab

ab Anonymo nobis tamquam Jansenianæ hæreseos tessera objicitur, quod *voluntatem antecedentem* ita propugnaverimus, ut vi illius statutus sit ordo, de quo omnibus ad salutem adytus pateat, pro omnibus instituta sint Sacramenta, aliaque peccatorum remedia, omnibus auxilia gratiarum parata sint, ceterum horum donorum applicatio, & actualis distributio, quæ utique non homines universim, sed hæc, illaque individua spectat, ad antecedentem illam voluntatem, atque ad communem Redemptionem non pertineat; quo, inquam, jure id nobis objicitur, quod in Schola Thomistica tam aperte, tam communiter, ac tanta approbatione defenditur.

V. Tametsi hoc Gonetii testimonium ad mentem Thomistarum exponendam abunde sufficiat; quia tamen calumniantium pertinacia penitus est refellenda, & insignis Anonymi ignorantia testibus locupletissimis revinci debet; immorabor aliquantulum in pervolutandis auctorum, quos Gonet laudavit, nulli Theologorum ignotis lucubrationibus. Itaque Dominicus Bannes in 1. q. 23. art. 3. concl. 8. *Si utamur (inquit) verbo dare, prout est correlativum verbi accipere, Deus non dat omnibus hominibus etiam venientibus ad usum rationis auxilium supernaturale gratiæ preparantis, vel ad credendum, vel ad penitentiam agendam.* Concl. 9. *Nihilominus vere dicitur Deus paratus dare omnibus hominibus, quandiu sunt in hac vita, auxilium quo fiant potentes converti, imo & auxilium specialius, quo convertantur si velint; & in hujus conclusionis probatione ait talem auxiliorum præparationem spectare ad voluntatem vel antecedentem, vel signi, quatenus Deus melius proposuit toti mundo sufficientissimum ad omnium salutem, etiamsi voluntate absoluta vel consequenti Deus ab aeterno statuit non dare omnibus supernaturalia auxilia, videlicet eis, qui revera non erunt recepturi.* Voluntate ergo antecedenti media ad salutem necessaria singulis proponuntur, & auxilia sufficientia omnibus præparantur, quæ tamen media & auxilia non applicantur, aut conferuntur omnibus voluntate Dei consequente.

VI. Franciscus Zumel in 1. p. q. 23. ait quidem Deum habuisse voluntatem universalem dandi omnibus hominibus nascituris ex Adam *sufficientia auxilia* ad consequendam salutem, idque certum esse, & negari non posse absque præjudicio fidei, & absque magna Redemptionis Christi injuria. At voluntas antecedens dandi auxilia juxta Zumel solum importat eo-

rumdem auxiliorum præparationem atque oblationem, siquidem statuerat paullo supra pag. 649. conclusionem num. 6. *Deus dat omnibus hominibus supernaturale auxilium sufficiens ad salutem, si dare accipiatur pro eo, quod est offerre auxilium, illudque eis proponere, & invitare;* & sequenti p. 650. conclusionem num. 7. *Si sermo sit de verbo dare, sive donare, quatenus respicit verbum accipere, seu recipere, sic inquam Deus non tribuit omnibus hominibus, etiam ad usum rationis venientibus, auxilium supernaturale preparans & disponens ad credendum, vel ad agendum penitentiam.* Atque id prænotandum esse putavi, ne adversarii nostri tempus terant ex auctoribus, quos producimus, testimonia quædam nobis specie tenus opposita colligentes: quamquam & hæc præmonui lib. 18. cap. 8. ubi etiam de Zumel, de Alvarez, & de Joanne Gonzales sermonem institui: quos omnes Anonymus scripta nostra vellicans perlegere tenebatur, ut si male a nobis producti sunt, nos reprehenderet, ac tantorum virorum præsidio privaret: si autem bene, taceret, ne ignorantie, cujus modo convincitur, a nobis servato omni æquitatis jure redargueretur.

VII. Joannes a S. Thoma tom. 2. in 1. p. q. 19. disput. v. art. 8. num. 31. explicans quo sensu exponenda sint illa Apostoli verba: *Qui vult omnes homines salvos fieri*, duas affert explicationes. Prima (inquit) quod loquatur Apostolus de voluntate antecedente inefficaci, qua vult omnes salvari voluntate quadam generali & conditionali, videlicet omnibus proponendo salutem, & remedia generalia omnibus sufficientia, sicut qui aperit apothecam, omne remedium pro infirmitatibus continentem, & omnibus patentem eam ponit, qui voluerint illa uti, iste omnes vult sanari, quantum est ex vi exhibitionis medicine, licet non velit eam omnibus applicare, &c. Ex quibus constat Gonetum recte de hujus auctoris mente pronuntiasse, & ex illo exscripsisse medici exemplum, quod prius tradiderat Doctor Angelicus 3. p. q. 49. art. 3. ad 1. ut diximus lib. 17. de Theolog. Dicip. cap. 4. Altera Apostolici textus expositio, de qua eo loci Joannes a S. Thoma, est illa Augustini pervulgata & notissima, *de generibus singulorum*: quam ultro, ac libenter amplectimur.

VIII. Non diffiteor aliquos reperiri interire centiores Thomistas, qui probabilius existimant ex voluntate, antecedenti salvandi omnes, atque ex Redemptione Christi omnibus adultis conferri auxilia sufficientia, ut inquit Vincen-

tius Ludovicus Cardinalis Gotti q. 2. de volunt. dub. 3. §. 2. num. 7. & Cajetanus Benitez de vera Christi gratia disput. 1. dub. 1. num. 3. sed uterque refert Gonetii, aliorumque suorum oppositam opinionem, eamque ab errore Jansenii procul distare demonstrat, quoniam Jansenius negavit, *Deum quantum in se est, omnibus remedia ad salutem preparasse, aut offerre*, ut ait in illa disputatione, quæ est de extensione gratiæ sufficientis ad infideles, memoratus Benitez; at ii, qui asserunt ex parte Dei auxilia esse omnibus preparata, & oblata, licet non sint ab omnibus recepta, aperte consentiunt Christum pro omnibus mortuum. Nec nos contendimus neminem Thomistarum a nobis dissidere quod, impossibile prorsus est, quum nec invicem sibi consentiant: sed nobis sat est permultos ad partes nostras accedere, quod nemo unus negabit.

IX. Priusquam a Thomistis discedamus, prætermittere nolumus virum pietate & doctrina insignem Petrum a Soto traduci a Duchesnio in *Historia Bajanismi*, quasi ille Bajanum & Jansenianum Systema conceperit ac præformaverit; atque inter cetera redargui, quod asseruerit gratiam non omnibus adultis conferri, ideoque non omnes fuisse a Christo redemptos. Exornans autem Soti vindicias Theologus nostri ævi doctissimus, Ioseph Augustinus Orsi cap. 6. art. 3. repellit illatam præstantissimo Confratri calumniam; demonstratque Christum esse propitiationem pro peccatis totius mundi, & Redemptorem hominum universorum, quod *Deus omnibus prorsus hominibus gratiam ob Christi merita preparaverit*, id, quod Sotus cum Ruaro Tappero, & Iudoco Ravestenio aperte docuit. Paragrapho autem 3. pag. 297. demonstrat Soti vindex clarissimus, posse etiamnum illæsa fide defendi. *quod non omnes infideles, & qui dicuntur excæcati, & obdurati, divina gratiæ luce perfundantur*, productis verbis Antonini Massoulié tom. 2. disput. ult. q. 3. art. 2. Honorati Tournely de Grat. Christi q. 8. art. 4. Eminentissimi Meldensium Episcopi in Instructione Pastoralis adversus Institut. Theologicas P. Iuenin, & plurimorum Galliæ Episcoporum, qui anno 1720. approbarunt *Doctrinam*, ut vocant, corpus, ac temeritatis illos arguerunt, qui opinionem nostram, quam plures, iique insignes Theologi docent, erroris damnare ausi fuerint. Hæc Theologus celeberrimus. Ex quibus omnibus constat, ad voluntatem Dei antecedentem, & ad communem omnium hominum Redemptionem spectare preparationem divinorum auxiliorum; an vero hæc omnibus confe-

rantur, opinionem esse Scholasticam, ad quam, ut sæpe numero diximus, imperite fidei dogmata revocantur.

X. A Thomistarum sententia alieni nequaquam sunt Theologi Lovanienses, & Duacenses, qui non tantum negant auxilia sufficientia omnibus dari, ut diximus §. iv. num. 6. sed etiam ad assertionem 7. Medistarum, in qua legitur, *Eatenus est Christus omnium redemptor, quatenus per ipsum donantur omnibus sufficientia media*, præmissa responsione S. Prosperi ad 1. objectionem Vicentianam, & ad 9. capit. Gallorum, & citata etiam doctrina S. Thomæ de Verit. q. 29. art. 7. ad 4. necnon 3. p. q. 18. art. 3. inquirunt: *Sufficientia ergo, quam postulat generalis redemptio, in pretio sanguinis Christi est, non autem in auxilio omnibus collato, ut pretendit objectio. Nam alioquin etiam parvulis, quibus per baptismum succurri non potuit, tale auxilium tribuendum erit: aut certe dicere oportebit, non pro illis Christum se dedisse in redemptionem, & ita non pro omnibus.* Laudant ibidem quæ scribit Theodorus Pel-tanus Societatis Jesu Theologus in Lovanien-sium sententiam conspirans, aliaque asserunt ex Augustino, & Ven. Beda deprompta, quæ universalem redemptionem confirmant, quamvis non inferant communem divinarum gratiarum distributionem. Eadem repetunt Lovanienses in justificatione cap. 12. pag. 230. & seq. ubi ulterius advertunt illa duo argumenta, quibus aliqui suadere conantur sufficientem gratiam dari omnibus, quia Deus vult omnes homines salvos fieri, & quia Christus est omnium redemptor, esse Fausti ducis Semipelagianæ factionis. Verum cum etiam Jansenius scripserit Christum pro omnibus mortuum esse *quoad sufficientiam & magnitudinem pretii*, & quod S. Prosper, & Theologorum plurimi catholice docuerant, ille ita interpretatus sit, ut pretium illud, licet in se sufficientissimum ac maximum, non sit persolutum, exhibitum, oblatumque pro omnibus: id quoque adversus Jansenium asserendum esse monuimus de Theolog. Disciplinis lib. 17. cap. 4. Nec aliter docuerunt in illa Justificatione Theologi præstantissimi scribentes pag. 231. *Si autem ad pretii sufficientiam respicitur, Redemptor est omnium, non quod per Christi pretium detur omnibus sufficiens auxilium, vel ad inchoandam salutem; sed quod pro ratione status vite hujus possint omnes per Christum obtinere sufficiens auxilium, & omnes per Christum invocantes Deus ad propriam ipsorum salutem exaudire paratus sit. Atque hoc pacto non sufficit solum pre-*

pretium, veram etiam omnibus expositum est & paratum, ut per id salutem consequantur: Omnis enim qui invocaverit nomen Domini salvus erit. Inquirerem nunc quamlibenter, cur Anonymus expositionem Joannis Lensæi adversus articulos Baji, quæ illi videtur aliquando nobis adversari, frequentissime commendet, urgeatque, ut constet ex præcedentibus dissertationibus; silentio autem prætereat Censuram hanc nobis ubique faventem, editam ab Henrico Gravio, viro Romanis Pontificibus Sixto V. & Gregorio XIV. necnon S. R. E. Cardinalibus amplissimis, in primis vero S. Carolo Borromæo & Ecclesiasticorum Annalium auctori Cæsari Baronio, aliisque acceptissimo, immo, ut quidam ajunt, conscriptam navante simul operam ipso Lensæo, nullo Magistrorum contradicente a Sacra Facultate confirmatam, Romæ non semel discussam, nullaque injustam censura: quamlibenter, inquam, id inquirerem, nisi omnibus comperitum esset, quam ægre adversarii nostri ipsam Lovaniensem, & Duacensem censuram ferant, & quid adversus illam disseminaverint.

XI. Ea, quæ prælaudati Thomistæ, & Duacenses, ac Lovanienses Theologi tradiderunt, quantum ad parvulos attinet, non reprobantur a Gabriele Vasquez Societatis Jesu Theologo præstantissimo; qui 1. parte disput. 96. negat ita parvulis omnibus remedia sufficientia præparata fuisse, ut illis, quæcumque humana diligentia adhibeatur, applicari semper valeant, uti sunt illi, qui in uteris matrum suarum præfocantur. Nec tamen ait Vasquez Christum non esse mortuum pro omnibus parvulis; sed num. 10. affert responsionem Prosperi ad object. Vincentianas cap. 1. & ad objecta Gallor. cap. 9. ubi affirmatur, Christum pro omnibus mortuum esse, quod ad magnitudinem & potentiam pretii, & quod ad unam causam generis humani pertinet; & infra, Ceterum, inquit, tribus de causis dicere possumus, Christum pro omnibus parvulis mortuum esse, qui tamen pro demonibus nullo modo mortuus dicitur: primo, quia communis erat causa parvulorum & omnium hominum, ob quam venerat, & pro qua oravit, extra quam demones omnino erant. Secundo, quia jussu & pie credimus Christum non expresse denegasse ullis parvulis meritum suum, & a fructu sue passionis apud Patrem eos exclusisse, sicut demones rejecit. Tertio, quia non minus pie affirmare possumus, Christum voluntate simplicis affectus omnibus parvulis, nemine excepto, etiam post peccatum primi parentis, salutem desiderasse, sicut sibi ipsi vitam concupivit; atque ita pro omnibus orasse, ut

Berzi Theolog. Tom. IX.

salutem consequerentur, sicut pro se ut liberaretur de morte, sed cum ea conditione, quam orationi pro se facta adjecit; Veruntamen non mea, sed sua voluntas fiat. Hinc obiter nota, quam a vero exorbitet Anonymus, scribens Jansenismi Redivivi: Vasquez vero, qui censuit iis infantibus non fuisse præparata media, quibus illis possibilis redderetur æterna salus, opinatur quoque pro illis mortuum non esse Christum. Mentitur splendidissime conviciator, Vasquesio calumniam irrogat, causamque suam miserrime prodit. Mentitur, inquam, & calumniam Vasquesio irrogat: is namque Christum pro illis parvulis mortuum esse fatetur, & quomodo mortuus sit verbis Prosperi, suisque additamentis exponit; & consarcinator iste mendaciorum, Opinatur, inquit, pro illis mortuum non esse Christum. Prodit vero causam propriam, si enim juxta Vasquesium Christus mortuus est pro parvulis sine baptismo decedentibus, & tamen his denegantur auxilia sufficientia; profecto horum auxiliorum distributio, & applicatio nequit inferri ex quo Christus sit mortuus pro omnibus. Atque hac in re non fallitur Vasquez, sed veritate cogente veram sententiam amplectitur, quam tradiderunt prælaudati Thomistæ; & Scholarum nostrarum universi Doctores. In hoc tamen a Vasquesio recedimus, quod is negat parvulis ante regenerationem sublati conferri, & parata esse salutaria remedia; nos, quidquid accusator obganniat, negamus conferri, sed illis ceterisque omnibus præparata esse affirmamus: quod si contendat, id quoque sentire Vasquesium, quia etsi neget omnibus parvulis remedia fuisse prævisa pag. 465. num. 8. sequenti tamen numero inquit: Cum dicimus, eis non fuisse concessa media sufficientia quæ applicari possent, non negamus in Ecclesia esse media, quæ ex se sufficientia sint, & si applicarentur effectum haberent: si, inquam, hoc adversarius contendat, nil faciet aliud, quam nobis Vasquesium conciliare, & sententiam nostram fulcire validiori præsidio suamque in Vasquesium calumniam reddere atrocior.

XII. Ad instituti nostri Theologos accedendum est modo. Illorum vero, qui Ægidiani appellantur, sententiam explicat, & propugnat illius Scholæ illustrator præclarus Fridericus Gavardi. Is quæst. iv. de Volunt. art. 1. num. 9. statuit adversus Jansenium, in Deo etiam post Adæ peccatum esse voluntatem generalem salvandi omnes, & Christum pro omnibus, etiam reprobis, mortem subiisse. Articulo autem 4. quæstionem instituit, an voluntas illa

antecedens sit inefficax, an aliquando impleatur; & ait semper illam impleri quoad proprium effectum, qui est *imponere ordinem, ordinare naturam, & tribuere auxilia communia, seu sufficientia*. Articulo 4. inquit, quo sensu per voluntatem antecedentem omnibus auxilia sufficientia sint instituta, & exhibita, ac præmissio n. 2. quod sermo sit *de institutione & exhibitione omnibus facta, præscindendo ab applicatione facta cuilibet in singulari, eo modo, quo pharmacopola instituit, & preparat remedia in salutem corporis universaliter pro omnibus, nihil cogitans de applicatione in particulari huic, vel illi corpori; quamvis enim hic, vel ille infirmus illa despiciat, vel negligat, aut renuat illa suscipere, aut defectu ministrorum non applicentur; attamen non tollitur, quin a pharmacopola instituta & preparata sint pro omnibus infirmis universaliter*: hoc itaque documento præmissio, conclusionem illam proponit, & multiplici genere argumentorum demonstrat, *Deus per voluntatem antecedentem instituit, preparavit, & exhibuit omnibus universaliter auxilia sufficientia communia ad salutem*. Atque hanc esse Ægidii Romani germanam sententiam, constat ex locis ibidem a Friderico productis. Quantum vero ad auxiliorum applicationem attinet, non tantum in illa quæstione quarta idem auctor affirmat non spectare ipsam applicationem ad voluntatem antecedentem; sed ulterius quæst. 6. de reprobis. art. 6. docet auxilia sufficientia denegari parvulis sine baptismo pereuntibus, & aliquando etiam infidelibus, & excæcatis: & num. 7. explicans ea verba Joannis, *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quæ nobis objicere solent adversarii, intelligenda esse pronuntiat, vel secundum distributionem accommodam, vel de oblatione, & exhibitione ex parte Dei, qui, quantum est ex se, offert, & exhibet omnibus auxilia sufficientia; non tamen omnes illa recipiunt; sicut sol, quantum est ex se, exhibet omnibus suum lumen, non tamen omnes illud recipiunt, quia cæci lumen solis non recipiunt. Tota ergo Ægidiana Schola, cui Fridericus Gavaridi puppis & prora est, præcessit nobis, eademque responsionem præmonstravit, quam tradidimus, & verbis Sancti Thomæ illustravimus lib. 18. cap. 8. sive tom. 3. & sequenti. Ab eadem Schola edocti fuimus, objectum, & præcipuum effectum voluntatis antecedentis esse *impositionem ordinis, institutionem Sacramentorum, preparationem, & exhibitionem divinorum gratiarum*, ut scripsimus eodem tom. 3.

ac tom. 1. quæ si legisset Anonymus, nequaquam novam sibi, ignotamque sententiam miratus esset, quum ii admiratione rapiantur, qui rem alioqui manifestam ignorant.

XIII. Eorum, qui Augustiniani appellantur, quorum nos minimi sumus, eadem omnino sententia est. Audiantur Lovanienses aliqui insignes Scholarum nostrarum Magistri. Emmanuel Cabeliau Mantissa 3. thesium suarum, postquam adversus Jansenium affirmavit Christum pro omnibus, non vero pro solis prædestinatis pretium sanguinis sui obtulisse, nec a seria voluntate, quam habuit salvandi omnes, excludendos esse parvulos, quorum redemptorem esse disertissime adversus Julianum demonstrat Augustinus lib. 1. Op. imperf. num. 32. & lib. 2. num. 170., quæstionem instituit, quomodo universalis redemptio ad eos etiam parvulos sese extendat, qui in materno utero extincti, aut ratione alia sine regenerationis Sacramento rapiuntur e vita: atque ita quæstionem illam familiari exemplo solvit, *Sit gens integra rebellis (inquit) quæque pertinacia sua mereatur internecionem & iram principis. Interim filius unicus se offerat patri suo, se presto esse protestans sanguinem suum fundere pro venia totius gentis; ita tamen, ut non velit pro omnibus liberationem flugitare pertinaciter, sed tantum pro iis, quibus pretium sanguinis sui Pater secundum misericordiam applicare voluerit, licet tamen serio pro omnibus offerat*. Hinc infert Christum pro omnibus parvulis mortem subiisse, tametsi omnibus parvulis non applicentur auxilia sufficientia. Quum enim gratiam (subjicit) habent parvuli sine baptismo morientes?

XIV. Antonius Rolliers, Constanter, ait, contra Jansenium asseveravimus semper Deum voluntate sincera, sed antecedente velle salutem omnium in individuo hominum; item Christum vere & proprie mortuum esse, non tantum pro generibus singulorum, sed etiam pro singulis generum, ideoque pro omnibus omnino hominibus, etiam pro infantibus, seu in utero matrum morientibus, seu illis, qui currentibus & festinantibus parentibus, Deo nolente conferrè baptismum, non baptizantur: Quo sensu hoc verum sit, declaravimus non semel: ne vero SS. DD. lateat opinio nostra, dicimus Deum vere & sincere velle salutem omnium omnino hominum, non minus quam Rex, Governator, Consul, aut Judex equus, qui non privato odio ducitur, aut inimicitia, vult incolumem atque tranquillam subditorum omnium vitam, quæ etiam si propter scelera quemquam adjudicare mortem

mortui nonnunquam teneatur, serio tamen ad-
judicatum vult vivere, voluntate nempe ante-
cedenti, ex qua profluit, ut cum reluctancia,
& quodam animi dolore etiam sceleratissimum
occidi curet. Christus similiter serio, & vere
pro omnibus mortuus est. 1. Quia sufficientissi-
mum redimendis omnibus pretium sanctissimi
sui sanguinis fundens, illud aeterno Patri ob-
tulit in hostiam placabilem, qua reconciliaret
Patri eos, qui ob peccatum protoparentis nati
erant filii irae, filii vindictae, relinquens in-
terim paternae dispositioni, ut quos vellet e
massa damnationis eriperet. 2. Media prepara-
vit universalissima pro omnibus, V. G. in no-
va lege sacrosanta septem Sacramenta, quorum
efficaciam sanguinis sui pretio coemit, quae si
singulis applicarentur debite, & nisi peccata
præpedirent, applicarentur certissime, e damna-
tionis & mortis perpetuae miseriis eximerent
susceptantes omnes. 3. Gratias suis meritis præ-
paravit plerisque, maxime adultis, quibus se-
pe quandiu vivunt in hac vita præveniuntur:
his gratiis nisi resisterent, sufficientissima media
reciperent, ut sociarentur ei, qui liberandis
omnibus venit. Sunt qui requirunt, ut Chri-
stus Salvator dicatur omnium, ut singuli in
individuo sufficiens per Christi merita conse-
quantur actuale auxilium, quo ad salutem æ-
ternam queant evehi: verum quomodo illi par-
vulorum in uteris parentum suorum morientium
cum hoc requisito statuere possint Redemptorem,
videre hucusque non licuit, maxime si paren-
tum culpa nihil injiciat remora quo minus em-
briones baptizentur. Si Jesus parvulorum sit
Christus sufficienter & vere, sine sufficienti a-
ctuiali auxilio; quare non & aliorum juxta ex-
plicationem a nobis datam? Quidquid sit, opi-
nionem nostram Sanctæ Sedi subijcimus: in-
terim sensa non censurent nostra privati. Hæc docuit propugnare Lovanii an. 1716.
Rolliers. Idem omnino tradidit in Elucidatio-
ne difficiliorum Theologiæ Quæstionum Aure-
lius Piette. Idem Philippus Van-Waure in
caput v. ad Romanos ad versum 9. Christus
pro nobis mortuus est. Idem ipsemet auctor in
refutatione Jansenismi, seu opere inscripto,
Augustinus Europeanus, lib. sexto sect. 3. §.
Non sic veteres Lovanienses. Idem Petrus Cle-
naerts in Opusculo, quod inscripsit, *Augusti-
nus per seipsum docens*, imitatus Archiepisco-
pum Senonensem D. Octavium de Bellegarde,
qui pluribus ex Augustino testimoniis studiose
collectis unno 1653. consimile opus vulgavit,
præmissa ad Clerum suæ Diocesis Pastorali
Epistola una cum Augustiniana Doctrinæ lau-

dibus splendidissimis. Quid vero singulos Au-
gustinenses percenseo? Omnes negant, & ju-
re negant ad voluntatem Dei antecedentem,
& ad universalem Christi redemptionem requi-
ri, ut auxilia sufficientis gratiæ omnibus &
singulis applicentur. Ii vero, qui id conten-
dunt, inconcussam & certissimum fidei dogma
perperam, ut alibi admonui, cum scholastica
& adiaphora quæstione confundunt: immo
(quod debita reverentia dictum volo) dum
argumentantur, Christus pro omnibus mortuus
est: ergo omnibus conferuntur auxilia sufficien-
tia, reddunt Jansenianos pervicaciores, eosque
incitant, ut ex adverso ratiocinentur, Non
omnibus auxilia sufficientia conferuntur: ergo
non pro omnibus mortuus est Christus. Ne-
gant utique adversarii nostri antecedens, sed
illud admittunt Theologi Orthodoxi & Catho-
lici pene innumeri. Cui ergo bono ita sen-
tentiam suam opponere Jansenianæ, quasi illa
tantummodo vera sit, nec alia ratione possit
Jansenismus revinci? Cui bono iis, qui neo-
tericis non consentiunt, Jansenianæ hæresis ca-
lumniam impingere, ansamque veris Janseni-
stis tribuere asserendi sibi consentire Catho-
licos bene multos? Segregandum est ergo
Scholarum placitum a fidei dogmate. Omni-
bus applicari gratiarum auxilia, est placitum
scholæ: Christum pro omnibus sanguinem fu-
disse, est dogma fidei. Quid imperitis sectæ
sue placitum cum fidei dogmate obtrudunt?
Augustiniani omnes, & nobilior pars Thomi-
starum, necnon celeberrimæ Academiæ, atque
auctores hætenus rucensiti, & quos laudavi
tom. 3., propugnant auxilia sufficientia
non omnibus applicari: ac permulti, et-
iam ex adversariis, ut ex recentioribus
Honoratus Tournely, fatentur agi de me-
ra Scholæ quæstione, ubi pertractatur an
auxilia gratiæ conferantur omnibus, asserentes
de solis justis actum fuisse in prima ex quin-
que Jansenii propositionibus. Vide præcit.
tom. 3. Dicendum ergo Christum pro omni-
bus mortuum sufficientia & oblatione pre-
tii, institutione remedii, & præparatione
gratiarum, quemadmodum tradidi libro 17.
cap. 4. & disputationibus Scholasticis relin-
quendum est, an ita pro omnibus sit mortuus,
atque ita omnes redemerit, ut actu omnes au-
xilia gratiæ percipiant.

XV. Unum ex Augustinianis addam, No-
risium nempe, qui ante nos atrocissimam Jan-
senismi calumniam perpeffus est, eamque glo-
riosissime propulsavit. Is, ut liquet ex Germa-
nitate 18. accusatus fuit, tamquam assertor

quintæ propositionis, quoniam, agebat delator, „ Etsi Norisius non protulit propositionem supradictam, sicut protulit Jansenius; verum tamen proposuit principium, unde illa tamquam conclusio deducitur. Principium autem illud est negare dari sufficiens auxilium omnibus „. Quid vero ad hanc accusationem Norisius in præcitato Opusculo, quod edidit sub nomine Annibalis Ricci? *Hujus accusationis, inquit, nervos non uno loco vir doctus infregit. Hic, idest P. Macedo, ait in Scrinio cap. ult. pag. 233. Quintum argumentum a redemptione universali petitum non indiget solutione, cum toties animadversum sit a nobis multum interesse inter redemptionem universalem, & gratiam universalem: nam ut Christus sit mortuus pro omnibus, satis est obtulisse mortem suam pro omnibus humana voluntate: quæ si non acceptaretur a Patre, non sequebatur ex ea gratia universalis, quæ ex divina voluntate pendebat.* Unde etsi admittatur Christus (quod fatemur) omnium esse Redemptor, non inferatur omnibus gratiam conferri, quemadmodum & in Cortina sæpe, & in mente Innocentii & eius Apologia diximus cum Vasquio 1. p. disp. 96. cap. 3. præter alias, quas ibi adduximus, rationes, quibus ea propositio vera sit, nec tamen involvat consequentiam gratiæ universalis. *Quæ repetit lib. 3. de Clavibus in calce cap. 3. Vide quam exacte Macedum Noris imitetur lib. 2. Gist. Pelag. cap. 15. pag. 453. Tertia thesi succedit, Christum non esse mortuum pro omnibus. Si explicetur ita, ut homines reapse futuri sint participes Gratiae datæ per Christum, non universe vera judicatur; etenim plerique, nec infirmi subfellii, parvulos in uteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si vero meritis infinitis sanguinis Christi, vel humane ejusdem voluntati omnes salvare cupienti derogare velit, prorsus rejicienda est. Profecto omnia dixit Macedonice; non ovum ovo similis est.* Hæc Norisius. Præter hanc tamen humanam voluntatem Norisius dari omnibus, non tamen semper, auxilia quædam remote sufficientia, si non resisterent, ampliori gratia donarentur, docuit eodem loco, & in Vindiciis cap. 3. §. 6. hujusque doctissimi viri sententiæ in hac quoque parte adhæsimus lib. 18. cap. 8. Quamobrem a prima ad ultimam adversariorum nostrorum accusatione manifestissimum est, quod semel & iterum monui, novis istis, immo recoctis calumniis universam Scholam nostram, ac præsertim Norisium, a quo nunquam di-

scessimus, impeti, atque accusatorem nostrum rudem omnino, inscium, & in his controversiis penitus hospitem antiqua in nos convicia jactare.

XVI. Prætermittendus non est Eminentissimus Cardinalis Brancatus de Lauræa, qui etsi eam sententiam propugnat, quæ docet omnibus gratiam sufficientem conferri, ita tamen ut illam major hominum pars respuat ac rejiciat, ideoque ulterius non adjuventur, ut inquit Opusc. 3. cap. 19. num. 469. cui sententiæ de gratia omnibus collata, hoc temperamento, & hac exceptione traditæ ego quoque subscribo attamen idem vir præstantissimus Opusculo 2. cap. 11. explicans quo sensu Christus etiam pro reprobis mortuus sit, & qua in re illis profuerit, quæcunque a nobis producta fuerunt, luculentissime tradidit. Priori autem thesi num. 165. Catholicam assertionem statuit, *Christus pro omnibus omnino hominibus, tam prædestinatis, quam reprobis passus ac mortuus est; eamque momentis compluribus confirmavit. Thesis secunda, quam posuit num. 184. hæc est: Quamvis reprobi per Christi passionem & mortem a jugo ac servitute diaboli in effectu liberati, ac soluti non fuerint in effectu; fuerunt tamen soluti ac liberati sufficienter quantum ad solutionem pretii superabundantis, ac infiniti. Hujus thesi præter alias hanc probationem num. 187. produxit: Non alio modo Patres salvant, quod Christus sit Redemptor omnium, tam electorum, quam reproborum, nisi quia passione, ac morte sua meruit media, quibus applicatis homines liberari possint a servitute demonis, & qui non adhibent illa, non liberantur. Ergo magnum hoc beneficium attulit etiam reprobis. In concl. 3. num. 192. demonstrat Christum nedum pro reprobis post ejus adventum natis ac nascituris usque in finem mundi esse mortuum, eisque beneficium sufficienter attulisse per institutionem mediatorum ad salutem; sed etiam pro reprobis, qui a mundi initio usque ad ipsum extiterunt, beneficium eis asserendo per media ad salutem a Deo tunc pro toto humano genere instituta ex prævisione meritorum ac mortis Christi in tempore future. Redemptio itaque universi humani generis, ut nos ubique affirmavimus, sita est in pretio sanguinis Christi, in ejus oblatione, in præparatione mediatorum, siue institutione gratiarum: non vero in applicatione horum mediatorum, neque in actuali participatione gratiarum, iis quoque, qui illam spernunt ac pessumdant, communi.*

XVII. Circa voluntatem salvandi omnes, cet-

eamque explicavi verbis Augustini de Grat. lib. arbitrio cap. 17. ideoque mendaces esse ex hoc etiam capite convincuntur, qui ajunt de negari a nobis deliberatam voluntatis electionem. Eo tamen loci Bellarminus sententiam illam amplectitur, quæ ait *gratiam operantem illam esse, quæ efficit in homine primum actum deliberatæ voluntatis*; sed ait paullo infra, *Deum secundum quoddam genus causæ esse moventem respectu ipsius velle deliberati, & voluntatem non esse moventem, sed tantum motam*; cum tamen secundum aliud causæ genus, ad eundem actum volendi producendum Deus concurrat ut movens, voluntas autem tum ut mota, tum ut movens. Vult autem Bellarminus voluntatem motam esse, quatenus solus Deus illam movet suadendo, hortando, consulendo: moventem autem ac motam esse, in quantum Deus simul cum ipsa operatur velle deliberatum. Quare etiam juxta Bellarminum in voluntate, quatenus per inspirationem divinam movetur ac trahitur, nulla relucet electio, nullaque deliberatio; quæ tamen deliberatio & electio reperitur in eadem voluntate, prout divina adspiratione adjuvante libere assentitur, movetque seipsam.

IV. In Congregationibus de Auxiliis anno 1599. propositum fuit dubium istud, *Quid sentiendum sit de hac propositione, liberum arbitrium habet se passive in ordine ad receptionem auxilii efficaci, & libere. Passive quidem, quatenus recipit illud a Deo; omnis enim recipiens ut sic habet se aliquo modo passive: libere autem, quoniam potest dissentire illi motioni, & operatur libere cum illa*. Fratres autem Prædicatores sententiam suam explicarunt scripto, quod apud nos autographum custoditur, atque ad hunc modum se habet. „Respondetur nulla censura dignam esse præfatam propositionem, sed potius esse necessariam in eo sensu, quem ipsamet explicat. Pro cuius majori intelligentia adverto, in auxilio efficaci duo posse considerari, ut est quædam inspiratio præveniens nostram deliberationem, & hoc modo constat liberum arbitrium non se habere libere in aliquo genere causæ efficientis respectu illius inspirationis; non enim deliberat homo, neque deliberare potest, quod inspiretur a Deo. Nihilominus cum hoc stat, quod illa inspiratio sit actio vitalis tam intellectus illuminati, quam voluntatis quæ inspiratur, in qua inspiratio est quasi primus motus, in quo neque meritum, neque demeritum est, quamvis intellectus & voluntas se habeant active physice dumtaxat. Alterum est, quod in

auxilio efficaci consideratur, ipsa efficacia, quæ actualiter ordinatur ad actum credendi vel ad actum contritionis. Et respectu hujus efficaciar, & efficacis virtutis liberum arbitrium nostrum neque physice, neque moraliter est causa illius, sed ipsum auxilium habet illam, ut progreditur a Deo. Nihilominus cum hoc stat, quod liberum arbitrium ad effectum illius virtutis efficacis concurrat active, & physice, & moraliter. Active quidem physice, quia credere, diligere, & poenitere actiones vitales sunt. Moraliter vero, quia ipse homo sic ajutus deliberat sic operari: neque huic deliberationi repugnat, quod infallibiliter deliberet, quatenus Deus vult ipsum, & facit suaviter operari. Unde quod dicitur in ultima parte præfatæ propositionis, *Libere autem, quoniam potest dissentire illi motioni, & operatur libere cum illa*, intelligendum est quantum ad effectum & terminum motionis: nam quantum ad præmotionem inspirantis Dei secundum seipsam, non habemus nos libere, sed potius in genere moris nos habemus passive, quamvis physice dumtaxat ipse potentia se habeant active, quia sunt actiones vitales. At vero quantum ad effectum credendi, & diligendi Deum, libere utitur homo tali auxilio efficaci, tametsi infallibiliter operetur. Neque obstat quod dicitur in Concilio Tridentino sess. 6. cap. 5. & can. 4. quoniam illic habetur definitio contra asserentes liberum arbitrium mere passive se habere, velut inanime quoddam. Item quod in cap. 5. dicitur, inspirationem illam recipiens, illam abjicere potest, necessario intelligendum est postquam illam recipit, tunc enim potest eam rejicere nolens operari cum illa. Certum est enim repentinas Dei motiones, & inspirationes ante omnem nostram deliberationem in nobis a Deo fieri, juxta doctrinam Concilii Arausiacani can. 20. *Multa in homine bona sunt, quæ non facit homo*. Non itaque repugnat, quod liberum arbitrium hominis in ordine ad receptionem auxilii efficaci aliquo modo se habeat passive, & simul etiam libere diversis rationibus, ut explicatum est. Neque enim divinum auxilium quantumlibet efficax de se, prout progreditur a Deo, exercebit suam efficaciam sine nobis libere consentientibus; sed iste bonus consensus & bonus usus non prævenit efficaciam auxilii, sed potius prævenitur ab illa; neque in illum bonum usum potest reduci differentia: tanquam in primam causam, quare iste homo convertitur, & alter non convertitur: sed reducenda est ad divinam voluntatem, quæ istum ab altero discernit, donando huic

quod

certissimum est, prælaudatum Cardinalem de Lauræa pluribus argumentis contendere, quod celeberrimum Pauli effatum, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, non de singulis omnino hominibus, sed de singulis generum sit exponendum, eo quod, inquit, in Deo non adest velleitas sicut in nobis; sed omnis ejus volitio si sit absoluta, est efficacissima, & non potest a creatura impediri; ideoque si voluisset absolute omnes & singulos homines salvare, singuli salvarentur. Ex hac sententia, quam nostratum quoque plures defendunt, posset inferri, non eodem pacto ratiocinandum esse de voluntate salvandi omnes, ac de morte Christi pro omnibus. Idem sequeretur ex sententia illorum Theologorum, qui negant voluntatem antecedentem proprie, & formaliter in Deo reperiri, cum eadem voluntas a S. Thoma dicatur velleitas, ut sit desiderium quoddam inefficax, quale in Deo nequit esse, ut sentiunt Estius, alique in 1. sententiarum dist. 46. §. 3. Hi enim licet in Deo hujusmodi voluntatem per tropum admittant, non tamen negant veram propriamque universorum hominum redemptionem: ideoque diversa, in horum sensu, debet esse ratio utriusque. Ex sententia item Vasquesii, qui 1. p. disp. 96. cap. 3. num. 10. ait duo illa sacrarum scripturarum loca, *Deus non vult perire animam*, 2. Reg. 14. & *Deus vult omnes homines salvos fieri* intelligenda esse solummodo de adultis, & nihilominus eo loci demonstrat Christum pro omnibus parvulis mortuum esse, evidenter consequitur alia ratione de voluntate antecedenti, alia autem de universali redemptione differendum esse. Quare si in animum nostrum caderet, Anonimum accusatorem, ubi de voluntate antecedente, modo suo, scilicet imperitissime, agit, uno tantum verbo refellere, dicendo voluntatem antecedentem non esse in Deo vere salutem ac proprie, respectu hominum universorum, neque id inter damnata Jansenii asserta comprehendere; absque negotio ullo possemus id præstare, ea tantum commemorando, quæ hoc num. 17 sunt breviter adnotata. Sed quoniam voluntas illa antecedens, & universalis redemptio, si explicentur comparate ad effectum illum, qui est susceptio communis hominum causæ, pretii oblatio, ac solutio, præparatio gratiæ, atque institutio mediorum, quemadmodum a nobis ubique explicata fuere, optime coherent invicem; idcirco a nobis ita communis & universalis Redemptio defenditur, ut illa antecedens voluntas minime denegetur. Ad utramque ve-

ro sufficere, si quantum est ex parte Dei media ad salutem instituta sint ac parata, non autem necessum esse, ut singulis actu applicentur & conferantur, docuerunt Thomas de Lemos, Joannes Baptista Gonet, Dominicus Bannes, Franciscus Zumel, Joannes a Sancto Thoma, Petrus a Soto, Academia Lovaniensis & Duacensis, Norisius, Macedo, Ægidiani, & Augustiniani quamplurimi: quorum testimonio & auctoritate jam tota aerea Jansenismi reviviscentis machina evanui.

§. VII.

Quo sensu delectatio victrix deliberata dicenda sit, & an libertatis admittendum sit æquilibrium.

AT quoniam prolixam disputationem aggressi sumus, nil omnino prætereundum est, in quo rudiores desiderare queant aliquam uberiores explicationem. Potest ergo aliquis querere num delectatio victrix, in qua diximus sitam esse gratiæ efficacitatem indeliberata, an deliberata dicenda sit. Scripsimus nos lib. 14. cap. 8. Jansenium statuisse delectationem victricem, quæ penitus sejuncta est a deliberatione, & indifferentia liberi arbitrii, scilicet, quæ cum libertate indifferentiæ nequis consistere. Hunc errorem, hanc hæresim nobis adversarius adscribit: quo jure, quum tam prolixa dissertatione libro sextodecimo libertatem indifferentiæ adversus Jansenianos, ceterosque novantes propugnaverimus, quo, inquam jure? Nempe quia scripsimus delectationem esse indeliberatam, quatenus inspiratur a Deo. Ita Anonimus Jansenismi redivivi ubi ulterius affirmat me ad Jansenium accedere, quocum doceo indeliberatam esse gratiæ delectationem, totamque ipsius efficaciam ex sola graduum superioritate repetendam. Verum quod spectat ad gratiæ efficaciam satis superque §. 1. & 2. dispunctum est. Nunc de indeliberata delectatione pauca subjiciam. Tomo itaque tertio scripsi utique: Nos dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem, quatenus inspiratur a Deo; sed immediate subjeci. At hac delectatio victrix conjuncta est cum a deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato. Addidi neminem mereri per actum indeliberatum, & per inspirationem illam gratiæ victricis, cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis, sed ad meritum requiratur liberi arbitrii.

trii deliberatus assensus. Cum hæc silentio mittit callidus accusator? in iisdem locis, quæ depravat, ac mutilat, constat tradi a me delectationem *indeliberatam*, quatenus est divina inspiratio; *deliberatam* vero, quatenus est velle liberum, seu deliberatus assensus, a Deo per illam inspirationem, & a libero arbitrio ea inspiratione suffulto cum potestate indifferentiæ & liberrime elicitus. Ingenui lectoris oculos dumtaxat appello.

I. Quod si conviciatoris animum pulset, quomodo actus ille sanctæ dilectionis sit *indeliberatus* quatenus inspiratur a Deo, & tamen stet cum libero assensu voluntatis humanæ; exponat ille nobis, quomodo juxta communioem Theologorum sensum Gratia præveniens & excitans consistat in actibus *indeliberatis* intellectus voluntatisque, & inde efficiatur actus *deliberatus*: atque idem nos de inspiratione dilectionis ultro libenterque affirmabimus. Neque enim aliud reponere quispiam poterit, nisi aut gratiam illam in actibus *indeliberatis* constitutam esse causam effectricem actus secundi prodeuntis ab ipsa gratia, atque a facultate & electione liberi arbitrii; aut eundem actum voluntatis, qui est *indeliberatus* prout divinitus inspiratur, *deliberatum* quoque esse prout elicitur a voluntate adjuncta ejusdem inspirationis auxilio. Utrumque sententiam nos explicavimus eam eligentes, quæ vocet inspirationi delectationis victricis, quia Deus sine nobis deliberate operantibus facit, ut velimus, adjunctam esse deliberationem comparate ad assensum, & ad actus, vel opera, quæ consequuntur: in quibus, nisi foret ipsa deliberatio & libertas indifferentiæ, nihil meriti, vel demeriti inveniretur. Quæ cum a nobis tam aperte, ac tam expresse sint dicta; nescimus quomodo fieri potuerit, ut tam splendido mendatio nobis Anonymus putaverit esse accensendum, quod solam inspirationem sanctæ voluntatis, & delectationem *indeliberatam*, vera libertate semota, & inducta antecedenti necessitate, cum Jansenio ausi fuerimus statuminare: nescimus utique, quomodo fieri id potuerit ab homine, qui retrogradam caput non habeat, oculosque irretortos.

II. Verum si inopia, & obscuritas sermonis nostri traxit accusatorem in tam sinistram ac malevolam suspensionem; conabor mentem meam aliorum Theologorum verbis exponere, spectaturus num adeo prodigiose cæcutiat, ut ut offendat etiam in montes. Ergo Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 185. c. 9. num. 40. docet eandem vocationem & cognitionem sanctam,

& primum motum voluntatis subitum dici gratiam operantem & prævenientem, & cooperantem & comitantem; eandem, inquam, diverso modo consideratam: nam quatenus consensum nostrum antecedit, est operans & præveniens; quatenus vero permanens in nobis efficit nobiscum consensum, est cooperans & comitans. Nam ita consensus noster est a Deo & a nobis, ut Deus non solum immediate physice ad illum concurrat, sed etiam media cogitatione illum in nobis efficere dicatur, eo modo, quo intellectus voluntatem movet & allicit. Fere eadem nos scripsimus tom. 3. asserentes gratiam, quatenus illustrat mentem & animum excitat, esse prævenientem; quatenus vero mentem excitatam, voluntatemque sancta delectatione affectam adjuvat ut libere velit & operetur, esse gratiam cooperantem & adjuvantem. Videt ne insimulator, in gratia præveniente, sive in sancta inspiratione, quæ consensum nostrum antecedit, actum voluntatis *indeliberatum*, & in eadem gratia, prout est adjuvans & cooperans, scilicet prout nobiscum liberum consensum efficit, voluntatem *deliberatam*, quæ simul illius prævenientis inspirationis, & liberi voluntatis arbitrii effectus est? Videt ne id Anonymus? Quomodo ergo mendacissime proferre potuit, nos solam *indeliberatam* delectationem, & necessitatem antecedentem, quæ sine deliberatione voluntatis est, cum Jansenio adstruere? Quomodo potuit prævenientis & adjuvantis gratiæ notionem tam imperite confundere, ut nobis Jansenismum impingeret, quando actum *indeliberatum* & *deliberatum*, divinam inspirationem & liberum voluntatis assensum, effectus prævenientis, & cooperantis gratiæ, tam dilucide, ac tam perspicue tradidimus?

III. Eminentissimus Bellarminus de Grat. & lib. arbitrio lib. 1. cap. 14. ubi inquit quid sit proprie gratia operans, ait quosdam Theologos asserere, quod gratia operans non distinguatur a gratia excitante, neque cooperans ab adjuvante; & quia gratia excitans inspirat initium bonæ voluntatis, ad quod non libere concurrimus, gratia adjuvans juvat ad assensum præstandum, & eligendum, quod Deus inspiravit, in quo plane liberi sumus: ideo dictum esse volunt auctores hujus sententiæ, Deum in nobis sine nobis efficere ut velimus, nobiscum autem cooperari cum volumus; ubi per illud, cum velimus, intelligunt *indeliberatum* & imperfectum desiderium; per illud, cum volumus, perfectam & *deliberatam* electionem. Ab illa Scholasticorum sententia ego non abhorruī, eam-

quod alteri non donavit, juxta vulgatissimam doctrinam D. Augustini in Enchiridio cap. 32. & cap. 95. Quæ testimonia legant, ut pateat quantum discedant saltem a doctrina Divi Augustini illi, qui efficaciam auxilii æqualis nullam aliam cognoscunt, quam ab innata libertate procedentem: & etiam alii, qui ponentes æqualitatem auxilii physica, & in absoluta entitate sua, ajunt esse majus beneficium, quia opportuno tempore datur uni, & non alteri, ut ait Doctor Suarez de Societate in Opusculo quod novissime prælo mandavit Matrili præfenti anno 1599. de concursu, motione, & auxilio Dei lib. 3. cap. 20. ubi etiam defendit Molinæ doctrinam §. 4. Nescio an hic liber Romam sit asportatus, in quo plurima docet contraria doctrinæ Divi Augustini, ne amplius interim dicamus. „ Apparet ex hoc scripto, quomodo gratia, sive divina inspiratio, quæ est actus vitalis intellectus & voluntatis, præcedat nostram deliberationem; & quomodo antecedente assensu liberi arbitrii fiat voluntas deliberata, & causa effectrix operum illorum, quibus inest ratio meriti ac libertatis: id, quod nos aperte scripsimus lib. xiv. cap. 8. his verbis: *Hæc delectatio & caritas prævenit motum voluntatis, & est deliberata dumtaxat, cum voluntas huic prævenienti dilectioni libere obtemperat; & post pauca: si gratia accipitur ex parte Dei, quatenus est ipsa misericordia movens, & caritatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjuncta est, & hoc sensu ait Augustinus, Ut velimus sine nobis operatur. Si consideretur ex parte nostra, est ipsa dilectio simul a Dei inspiratione, & a voluntate nostra promanans; a voluntate tamen, ut a Deo intime præsepe peemota: atque ideo sequitur Augustinus, Cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum operatur. Quare, ut supra dictum est, Gratia quæ prævenit caritatem, est caritas Dei, sive ipse Deus nobis spiritum suæ dilectionis inspirans, & gratia præveniens opera libertatis est ipsa bona voluntas, & caritas nobis inspirata. Prima omnem nostram deliberationem antevertit: altera cum ipsa deliberatione conjuncta est, comparate ad opera, quæ consequuntur, libertatis & meriti. Et infra eodem cap. Nos dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem quatenus inspiratur a Deo. At hæc delectatio victrix conjuncta est cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hæc delectatione excitato. Patiatur lector importunitatem meam, si aliquando eadem repetito. Legit hæc Anonymus, nam ex tertio*

nostrorum Operum volumine quædam exscripsit in *Jansenismo rediivo*; & tamen asserere aude me cum Jansenio propugnare delectationem *indeliberatam*, & necessitatem illam *antecedentem*, quæ oritur ex eadem delectatione indeliberata; quando eodem loco, eademque pagina quadratis litteris scribo, ac repetito delectationem victricem, quæ præcedit opera libertatis, ac meriti conjunctam esse (repetatur ad perpetuam mendacissimi impostoris confusionem) conjunctam esse *cum deliberatione*. Interim illud quoque animadverto, quod fatente Anonymo. *Necessitas, quæ oritur ex delectatione deliberata, oritur ex libera voluntatis electione, ac proinde est dumtaxat consequens, nec ullaatenus officit libertati. Si ergo a me, ante quælibet opera meriti ac libertatis, statuitur cum delectatione deliberatio; proculdubio necessitas, quæ e nostro systemate consequitur, judice ipsomet accusatore, est necessitas dumtaxat consequens, non antecedens. At ipse adjiciens mendacia mendaciis, me ab aliis Augustinensibus discrepare, & necessitatem antecedentem inducere clamat, nescio qua fronte atque temeritate. Sed mittamus Lycurgeum hunc judicem, amussi alba, & Lesbia regula utentem: nam quomodo delectatio, & voluntatis motus *indeliberatus*, aut *deliberatus* dicendus sit, satis superque explicavimus.*

V. Restat, ut unum addatur, non posse in nostra sententia, quemadmodum nec in sententia aliorum omnium, qui gratiam per se efficacem propugnant, admitti æquilibrium illud libertatis, in quo voluntas constituta habeat potentiam æque expeditam, iisdemque viribus præditam ut se in unam, vel alteram partem declinet: quum æquilibrium illud commentitium omnino sit, & ad libertatem sufficiat, si ita eligat quod illi tamquam convenientius, ac præponderans ab intellectu proponitur, ut aliud tamen eligere queat, quatenus & istud secundum aliam rationem ut magis idoneum, & conveniens proponi potest. Porro æquilibrium illud multiplici ratione oppugnatur. Ac primo liberum arbitrium adjutum gratia sufficiente, quæ non sit efficax, divina præcepta plena libertate transgreditur, ac potest eadem implere, nemine Theologorum id diffidente, nunquam tamen implebit, nisi accedat auxilium illud præveniens, & efficax, quo actu opus peragitur. Priusquam vero hæc efficax gratia divinitus inspiraretur, aut erat illud libertatis æquilibrium, aut non erat. Si non erat; igitur absque æquilibrio erat in voluntate potestas indifferentiæ, quoniam hæc potestas stabat cum sola

folia gratia sufficiente: si autem ante gratiam efficacem voluntas in æquilibrio erat posita; hæc gratia voluntatem magis alliciens ac trahens debet æquilibrio illud evertere, cum non possit æqua libra persistere, si pondus aliquod ex una parte superaddatur. Voluntas enim efficaci gratiæ auxilio præmota habet affectionem aliquam, motionemque, quam utique non habebat carens eodem auxilio; ideoque si prius in æqua lance versabatur, novo adjutorio suffulta ab æqua libratione deflectit. 2. Nostra, omniumque Theologorum, quos laudavi §. 2. num. 7. & seq. sententia, ubi non est gratia effectrix, non est in homine *potentia proxime expedita*; ea nempe potentia, quæ nullam aliam ad efficiendum opus gratiam requirat; requirit enim efficacem ac prædeterminantem: at nulla alia potestate indiget, ut libere gratiam abjiciat, & Deo vocanti dissentiat, quum liberum arbitrium ad malum seipso sufficiat. En ergo in voluntate potestas expeditissima ad malum, sine tali potestate ad bonum: en libertas absque æquilibrio. 3. Hoc intercedit inter Adam originali justitia præditum, hominesque lapsos discrimen, quod *tales vires haberet ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipso concupiscentialiter resistebat, ut digne tante bonitati & tante bone vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium.* Nunc vero caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem: nunc in certamine laborantes ac periclitantes dari sibi pugnandi, vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt: nunc posteaquam est illa magna peccati merito amissa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remansit infirmitas. Agnoscis, opinor, verba Augustini de Corrept. & Grat. capit. xii. num. 37. Nunc ergo æquilibrio illud, in quo conditus fuit primus homo, cum naturali facultate in utramque partem flexibili, & cum adjutorio, quod deserveret cum vellet, & in quo permaneret si vellet, subeunte concupiscentia, & lege peccati, deperiit: & qui æquilibrio ipsum propugnant, ut ait Eminentissimus Gotti de Grat. q. 2. dub. 5. num. 26. videntur esse peccati originalis obliti. 4. Revera Pelagiani, qui peccatum originale negabant, adstruebant quoque æquilibrio, de quo in præsentia differitur. Etenim S. P. Augustinus epist. 186. ad Paulinum num. 34. inquit: *Aliquando ita paribus momentis potestatem voluntatis æqua lance perpendit; ut quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definiat Pelagius; quod si ita est, nullus locus adjutorio gratiæ reservatur,*

Berti Theolog. Tom. IX.

sine qua nos dicimus, ad non peccandum nihil voluntatis arbitrium valere. Neque dicas, Pelagianos affirmasse tale dari æquilibrio, quo *sine gratia* voluntas tantum ad non peccandum valeret, quantum valet ad peccandum: nam sicut posito hoc æquilibrio Pelagiano, nullus reservatur locus gratiæ Christi; ita si cum gratia sufficiente duntaxat detur æquilibrio, & æqua ad peccandum, & ad non peccandum potestas, nullus erit locus gratiæ efficaci; nec erit cur Deum orare debeamus, ut operetur in nobis velle & perficere, nobisque adjutorium sanctæ operationis enlargiatur. Disputans præterea Augustinus adversus Pelagianos non semel ait periisse illam libertatem, quæ erat in Paradiso, prout ostendimus lib. 16. cap. 3. at nec in Paradiso erat potestas perseverandi absque adjutorio *sine quo*, quum homo non talis naturæ esset conditus, ut sine auxilio Creatoris posset in accepta justitia perseverare: ideoque in hoc infirmitatis statu, etiamsi adsit adjutorium *sine quo non*, non tamen habetur plena illa libertas, quæ erat in Paradiso, nec æqua in bonum, malumque potestas, & consequenter nec perseverat æquilibrio illud; sed cogimur, quoadusque liberemur gratia Salvatoris, exclamare: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ergo homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum*, inquit ad ad Rom. cap. 7. 23. Apostolus. 5. Definiente Juliano apud Augustinum lib. 3. Op. imperfecti n. 110. liberum arbitrium in tali libramento constitutum, *Ut tam liberum sit homini sacrificium facere velle, quam nolle, tam liberum sit parricidium velle perpetrare, quam nolle, tam liberum sit adulterium committere velle, quam nolle, tam possibile sit verum testimonium perhibere, quam falsum, tam liberum Deo obedire imperanti, quam diabolo persuadenti;* hæc Augustinus Pelagiano respondet: *Verum dicis: hoc est liberum arbitrium, tale omnino accepit Adam: sed quod datum est a Conditore, & a deceptore nitiatum, utique a Salvatore sanandum est.* Quid perspicuum magis proferri potest ad com monstrandum potestatem illam liberi arbitrii in æquilibrio sitam, quam deprædicabat Julianus, spectare ad statum innocentiae, non ad statum hunc, in quo caro concupiscit adversus spiritum? 6. Voluntas, etiam post Adæ prævaricationem, nullo adminiculo indiget ad peccandum, cum ad malum se ipsa suffi-

X

ciat;

ciat; at ad non peccandum eget Dei gratia, & quidem potentiore, quam fuerit illa, quæ collata fuit primo homini; cum ad bonum non sufficiat, nisi adjuvetur ab omnipotenti Bono, & in hoc infirmitatis statu gratia non tantum posse, sed etiam velle inspiret ac tribuat. At in æqua lance constitutum non est, quod absque alterius adminiculo unum potest, alterum non potest; unum actum facit, alterum non opitulante Deo, & quidem subministratione illius adiutorii, quod dat posse & velle, nunquam actu faciet. Quare eodem lib. 3. numer. 117, ita Julianum Augustinus alloquitur: *Pingis tibi ipse quod placet, cui vacat inani corde inania volutare phantasmata. Cur enim tu adminicula gratiæ supponis bonæ voluntati, cum voluntas mala nullo innitatur adminiculo ut mala sit, vel mala esse persistat? An hic libra tua, quam conaris ex utraque parte per æqualia momenta suspendere, ut voluntas quantum est ad malum, tantum etiam sit ad bonum libera, vergendo in unam partem te indicat delirantem?* 7. Tametsi Pelagiani æquilibrium illud, quo voluntas sine gratia ex æquo posset bonum & malum, adstruerent; nihilominus cum faterentur dari Dei gratiam ad facilius operandum, evincitur ex hoc principio non requiri ipsum æquilibrium ad libertatis naturam. Posita enim illa gratia ad facilius operandum, erit in voluntate aliquid virium, quod antea non erat, ideoque non erit tunc præcedens, & in utramque partem æquabilis libra: unde sapientissime Augustinus citata epistola 186. inquit: *Quamquam illa possibilitas liberi arbitrii tam in bonum, quam in malum, ex æqua lancis perpensione nec huic facilitati locum relinquit, quam saltem videtur (Pelagius) esse confessus dicendo, Facilius possunt implere per gratiam, facilius impletur per gratiam, facillime autem sine gratia sit malum: profecto ista possibilitas non æqua lance penditur.* 8. Tantum abest, ut æquilibrium sit necessario admittendum, ut longe verisimilius sit, nunquam voluntatem deliberate operaturam, si æquilibrium illud persisteret. Enim vero si duo media proponantur voluntati, neutrum eliget, nisi iudicio practico unum alteri præferatur: intellectus enim practicus, non speculativus, movet voluntatem, ut omnes docent cum S. Thoma 1. 2. q. 9. art. 1. ad 2. Neque dicas, iudicium practicum esse actum ejusdem voluntatis, unum præ alio eligentis, ut ajunt antiquiorum, & recentiorum Philosophorum bene multi: non, inquam, hoc dicas; nam idem S. Thomas proxima q.

13. art. 6. ad 3. docet, quod si duo æqualia proponantur, ideo voluntas magis in unum flectitur, quam in alterum, quia *consideratur aliqua conditio, per quam unum alteri emineat*: & q. 6. de Electione docet voluntatem ex necessitate ferri in bonum, *quod apprehenditur convenientius, secundum omnia particularia, quæ considerari possunt*, quo pacto voluntas ex necessitate appetit beatitudinem; at non moveri ex necessitate in bonum, *quod non inveniatur esse bonum secundum omnia particularia*: quod vero unum præ alio eligat, inde provenit, quod unum præ altero sit convenientius *consideratum secundum aliquod particulare*. Exponit etiam eo loci Doctor Angelicus, unde sit quod voluntas feratur in id, quod sibi offertur magis secundum hanc particularem conditionem, quam secundum aliam; & ait id tripliciter contingere: Uno quidem modo, in quantum una præponderat, & tunc movetur voluntas secundum rationem, puta cum homo præeligit id, quod est utile sanitati, eo quod est utile voluptati. Alio vero modo, in quantum cogitat de una particulari circumstantia, & non de alia, & hoc contingit plerumque per aliquam occasionem exhibitam, vel ab interiori, vel ab exteriori, ut ei talis cogitatio occurrat. Tertio vero modo contingit ex dispositione hominis; quia secundum Philosophum, qualis unusquisque est, talis finis videtur ei: unde aliter movetur ad aliquid voluntas irati, & voluntas quieti, quia non idem est convenientius utrique, sicut etiam aliter acceptatur cibus a sano, & aegro. Hæc sapientissime dicta sunt, & coherentur ad ea, quæ leguntur in Summa 1. 2. q. 13. ubi docetur art. 3. electionem non esse finis, sed mediorum, & art. 6. bonum, quod non potest apprehendi sub ratione mali, appeti ex necessitate, cetera vero libere eligi, quatenus unumquodque secundum diversam rationem potest apprehendi, *ut eligibile, vel fugibile*. Si ergo ut voluntas libere eligat unum ex iis, quæ illi proponantur, necessum est, ut unum alteri præponderet, aut occurrat cogitatio unius, non alterius, aut spectata subjecti dispositione unum alio videatur convenientius; ubinam erit jactatum a quibusdam recentioribus æquilibrium? 9. Non tantum recentiores Thomistæ his subscribunt, inter quos adversus æquilibrium acerrime pugnant memoratus Cardinalis Gotti q. 2. de divisione Gratiæ dub. 5. §. 3. & Cajetanus Benitez de vera Christi Gratia disp. 3. dub. 1. sed etiam priusquam æquilibrium ipsum excogitaretur a Pelagianis, & refutatum ab

ab Augustino rursus in litterarium orbem intruderetur, Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 43. argumentis pluribus demonstravit, non posse a voluntate ex æqualibus mediis unum eligi, perseverante iudicio, quod utrumque sit æque conveniens; sed necessum esse ut in eo, quod eligitur, inveniatur ab intellectu peculiaris ratio boni, ob quam eligatur, & in eo, quod rejicitur, inveniatur ab intellectu ratio mali, ob quam rejiciatur. Eadem est sententia Cardinalis Bellarmini lib. 3. de Grat. & lib. Arbitrio cap. 8. ubi sexta propositione demonstrat electionem voluntatis necessario pendere ab ultimo iudicio practicæ rationis: sibi-que obiciens, quod in mediis conducentibus ad finem nunquam detur iudicium ita determinatum ad unum, ut non simul etiam adsit tale iudicium, quod alia quoque sint media ad illum finem utilia, Respondeo (inquit) iudicium ultimum non pati secum aliud iudicium simile, quia essent contradicentia, & repugnantia iudicia. Itaque ultimum iudicium non negat, quin alia sint media utilia ad eundem finem, sed dicit omnibus consideratis hic, & nunc, hoc unum esse accipiendum tamquam utilissimum, ac per hoc absolute & simpliciter melius ceteris; quare si voluntas tunc eligeret aliquid aliud, haberet quidem rationem cur eligeret illud tale medium, quia nimirum est utile, sed non haberet rationem ullam cur omitteret illud aliud, quod hic & nunc & simpliciter est iudicatum melius. Non enim nunc habet nisi unum ultimum iudicium, nec potest habere, quia contradicentia essent, nimirum, omnibus consideratis hoc est melius, & omnibus consideratis hoc non est melius. Quapropter etiam juxta Bellarminum, ut voluntas unum præ alio eligat, necessum est ut præcedat iudicium practicum, quo ratio affirmet illud hic & nunc esse eligendum, atque ad tale iudicium requiritur ut id, quod eligitur, secundum aliquam peculiarem rationem melius appareat; quæ duo æquilibrium, & æquam voluntatis in utramque partem flexibilitatem everunt. 10. Æquilibrium denique illud, de quo dictum est hætenus, rejiciunt quoque centum Galliarum Episcopi in sæpe laudata Acceptatione Constitutionis Unigenitus; ubi pertractantes de libertate indifferentiæ ad meritum & demeritum necessaria, ita loquuntur: „ Cette indifférence active, ce pouvoir de résister soit à la grâce la plus puissante, soit aux tentations les plus fortes, ne doit pas être confondue avec un système, qui supposerait

dans la volonté, des forces toujours égales pour faire le bien, & le mal; ce qui est contraire à la doctrine de l'Eglise par le péché; système, dont on pourroit conclure, que Dieu feroit dans l'obligation d'augmenter ses grâces à ses crimes. „ Atque hæc doctissimorum Antistitum verba aliam invictissimamque rationem ad oppugnandum prædictum æquilibrium suppeditant; homini nempe, quo magis peccat, & parvis consuetudinibus sese implicans ad malum robustiori concupiscentiæ inclinatur; conferendum fore a Deo ampliorem & uberiolem gratiam, quæ illum constitueret in æquilibrio, sine quo admissio ejusdem æquilibrii systemate nec posset ad meliorem frugem revocari, neque ulteriora peccata vitare.

VI. Quæ paullo supra ex S. Thoma producta sunt systemati nostro quammaxime quadrant. Affirmo enim voluntatem non ex electione, sed ex necessitate appetere finem ultimum, in quo nulla ratio mali deprehenditur, & quem fertur naturali inclinatione: erga alia objecta & electionem dari, & motum liberæ voluntatis, quia in iis potest adinveniri ratio, per quam a voluntate abjiciantur: quod non repeto, quoniam §.3. num.8. collatione verborum meorum cum iis, quæ de libertate differens tradidit S. Thomas, arbitror satis superque manifestum esse. Etsi autem dum delectatione victrici voluntas trahitur ad bonum, in æquilibrio non est, & sancta delectatio præponderat cupiditati, aut ob validiorem gratiæ impulsam, aut quia animum non subit, nec voluptatem excitat objectum noxium & delectabile, aut quia ob piam affectionem, ac minorem subjecti concupiscentiam apparet illi veritas pulchrior, & virtus delectabilior; tamen bonum prosequitur electione liberrima, ut adversus Jansenium demonstravi libro 16. cap.2. proposit.2. &3. & iudicium practicum, quo accedente voluntas unum præ alio eligit, non evertit libertatem indifferentiæ.

VII. Jansenius contra, præter loca innumera, in quibus asserit necessitatem non repugnare libertati, sed huic solam adversari coactionem, quorum locorum nonnulla produxi præcitato §.3. num.2. negat fieri posse, ut eadem potentia voluntatis circa finem versetur ut natura, quantumvis in eum ferri ponatur necessario, & in ea, quæ sunt ad finem ut potentia libera; affirmatque esse impossibile, ut eadem potentia duos oppositos operandi modos habeat, summo- pere commendans Scotum, qui in 1. dist. 10. absurdum existimat, quod libera dicatur voluntas in eligendis iis, quæ sunt ad finem, &

non in appetendo ipso fine, & concludens eamdem libertatem esse respectu utriusque, & utrumque attingi eodem omnino actu. At memoria repete, quæ nos adversus hanc Jansenii doctrinam, & pro recta Scoti intelligentia scripsimus tom. 3. ubi demonstravimus, quod voluntas naturali instinctu feratur in finem ultimum electione autem & libertate indifferentiæ feratur in media; quod in capite tertio libri xvi. tam sæpe repetitum est, ut hoc unum sufficiat ad calumniam Jansenismi nobis illatam, in iis, quæ ad libertatem attingunt, & ceterorum errorum origo sunt, exsufflandam. Placuit tamen operosius id agere, non ob auctoritatem accusatoris, quem nemo unus comparabit tot tantisque viris, qui nobis rectissimam viam præmonstrarunt; sed in gratiam eorum, pro quorum utilitate conscribendo Operi de Theologicis disciplinis animum apuli, & quibus permanenter quidquid in me reliquum est facultatis, ingeniique, devoveo.

COROLLARIUM I.

Ex hætenus dictis, & insignium Theologorum auctoritate confirmatis manifestissima consecutione deducitur.

1. Jansenianam hæresim circa systema duarum delectationum in hoc sitam esse, quod Jansenius existimavit a delectatione, quæ gradu superior sit, voluntatem necessitate flecti, ita, ut a sola coactione sit libera; non autem in eo, quod Christi gratiam locaverit in inspiratione sanctæ dilectionis, aut auxilium efficax in delectatione victrici, hanc vero non absolutam dixerit, sed relativam: id enim Catholici bene multi, et quidem præstantissimi, etiam post damnationem quinque propositionum, affirmaverunt; prout constat ex §.1. & 2.

2. Sequitur præterea duo esse capita illius hæresis; unum, quod Jansenius non admiserit genus aliquod gratiæ ab efficaci distinctæ; alterum, quod sub gratia efficaci non agnoverit libertatem a necessitate: his vero duobus capitibus illos adversari, qui ajunt dari gratiam, cui voluntas resistit, & sub gratia efficaci propugnant libertatem indifferentiæ; ut apparet ex §. 3.

3. Evidens item est Jansenium turpiter aberrasse, dum ait aliqua Dei præcepta esse justis impossibilia, & dum iisdem justis gratiam, quam sunt possibilia, subtraxit; quamvis verissimum

sit, non semper justis adesse gratiam efficacem, & potentiam illam proxime completam, atque expeditam, quæ ullum aliud exigat adjutorium, ut erumpat in actum; sicuti demonstratum est §. 4.

4. Constat in secunda, tertia, & quarta Jansenii propositione contineri duo illa portentosa capita num. 2. hujus Corollarii expressa, quibus nempe Jansenius affirmavit gratiæ nunquam resisti, nec dari in hoc infirmitatis statu liberum a necessitate arbitrium: a quibus erroribus longe distant qui admittunt auxilium inefficax & sufficiens, tametsi doceant istud quoque esse efficax comparatione alicujus effectus; & ulterius ad meritum, vel demeritum requirunt libertatem indifferentiæ, licet rejiciant æquilibrium illud, quo voluntas parem habeat in unum, & in alterum propensionem, ut liquet ex §. 5. & 7.

5. Quantum denique spectat ad universalem redemptionem, in hoc versatur hæresis Janseniana, quod neget Christum mortuum esse pro reprobis, pro iis obtulisse sanguinis sui pretium, remedia salutis instituisse, & præparasse omnia divinarum gratiarum auxilia; execranda sane hæresis! a qua immunes sunt, qui tradunt Christum pro omnibus sanguinem fudisse, & salutis remedia, atque gratiarum munera omnibus præparasse, quamvis negent hæc singulis applicari, ut demonstravimus §. 6.

COROLLARIUM II.

Rursus ex dictis sequitur, per iniquissimam atrocissimamque calumniam tamquam Jansenianos illos traduci.

1. Qui docent utique gratiam Salvatoris esse illustrationem mentis, sanctæ dilectionis inspirationem, varios in ipsa gratia admittunt gradus, & eam, quæ efficax est, victricem delectationem appellant; at cum Jansenio non affirmant delectatione superiori libertatem everti, atque voluntatem non tantum a coactione, verum etiam a necessitate liberam esse defendunt.

2. Per summam item calumniam Jansenianæ hæreseos, insimulantur, qui libertatem, de qua nuperrime dixi, adstruentes, agnoscunt præterea gratiam inefficacem, cui humana voluntas libere dissentitur, ideoque præcipua Jansenismi capita, unde fluxerunt errores ceteri, oppugnant ac detestantur.

3. Inique pariter Janseniani dicuntur, qui etsi non agnoscant absque gratia efficaci illam completam expeditamque potentiam, quæ ad opus peragendum non exigit auxilium aliud, docent tamen iustis (immo & peccatoribus scelestissimis) divina præcepta esse *possibilia* eisdemque iustos, nisi prius ipsi Deum deserant nunquam a Deo deferri subtractione gratiæ actualis.

4. Nequeunt ulterius salva æquitate tamquam Jansenistæ in crimen adduci, qui licet doceant omnem gratiam esse efficacem respectu alicujus actus, rejiciantque libertatis *æquilibrium*, seu parem ad bonum, & malum, vel ad actum, & non actum, inelinationem; gratiam tamen, cui voluntas resistit, & libertatem *indifferentie* ad meritum & demeritum necessariam adversus Jansenianam asserta propugnant.

5. Immerito demum Janseniani erroris criminationem illi subeunt, qui exponant voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes per institutionem ad præparationem auxiliorum, & universalem redemptionem per effusionem, oblationemque sanguinis Christi pro omnibus, docent a Christo etiam reprobos omnes fuisse redemptos; quamvis horum universis & singulis instituta remedia, & præparata sufficientia auxilia non applicentur.

§. VIII.

In ea, quæ de heresi Janseniana scribit

Anonymus, animadversiones,

& notæ.

I. **N**on erimus in hisce adnotationibus nimium prolixi, siquidem quo sensu damnatæ fuerint quinque Jansenii propositiones, & quomodo idem sensus a Catholicis universis, quantumvis in Scholarum placitis discrepantes sint, unanimiter refutetur, productis plurimis gravissimisque monumentis, in septem præcedentibus sectionibus demonstravimus. Decurram tamen per Jansenismi Redivivi latebras omnes, ne adversarius audeat asserere, a me arreptam potius fugam, quam initum fuisse certamen. Ait ergo articulo 1. Jansenium contendere ita peccato primi hominis sauciatam fuisse humanam voluntatem, *ut vim omnem amiserit flectendi se ad bonum, vel ad malum, ac se in quam vellet partem pro nutu determinandi.*

Fatemur hanc esse Jansenii hæresim, si addatur voluntatem humanam peccato primi parentis vulneratam ita inter oppositas delectationes luctari, ut ab ea, quæ robustior est, *ineluctabili necessitate* flectatur. Ceterum in sententia Augustinensium, sicuti sub quacumque spiritali delectatione admittitur *libertas indifferentie*; ideoque hæc est nostra sententia expressissima, *Sicut quacumque gratia præventus potest iniquus reluctari; ita quacumque præmente cupiditate potest justus perseverare*, lib. 17. de Theol. discipl. cap. 1. atque alibi sæpenu-mero. Negamus præterea nos voluntatem, in quocumque statu spectetur, etiam sine concupiscentia, non habere vim determinandi se ad malum, ad quod se ipsa sufficit: ad bonum etiam sese determinare fatemur, sed virtute præmotionis ac prædeterminationis divinæ, adeo ut sit prædeterminans. Subscribimus demum sententiæ Scholasticorum, quam ipsemet Jansenius commemorat lib. 8. de Gratiâ Salvat. cap. 4. col. 825. sed cap. proximo rejicit, tamquam ab Augustini mente alienam, videlicet, requiri ad libertatem, *ut possitis omnibus ad agendum requisitis, etiam celesti quacumque delectatione, & prædeterminatione, stet simul, ut possitis non velle, non autem ut simul non velit.*

Addit Anonymus, Jansenium ad *necessitatem delectationis* totum systema suum revocare, docendo lib. 4. de gratia Christi cap. 7. lib. 5. cap. 6. & lib. 7. cap. 3. neminem animo amplecti, *quod eum non delectat, & nisi delectet, moveri nullo pacto voluntatem posse.*

Verum hoc, si intelligatur cum principio altero Jansenianæ doctrinæ, quod superior delectatio antecedentem necessitatem imponat, perversum & hæreticum dogma est, propriumque Jansenianæ hæreseos principium: at si intelligatur saniori sensu, idest, quod voluntas delectatione trahatur, salva tamen liberrima illius potestate, nulla ratione refellitur. Vide Antoninum Massoulié tom. 1. pag. 348. & seqq. demonstrantem ex inconvulsa Augustini ac Thomæ doctrina, *divina motione perfici libertatem, quod ex S. Augustino & S. Thomæ delectationem victricem immittat*: quod vir eximius evincit ex Augustino in cap. 5. ad Galat. lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. serm. 26. de verbis Domini, tract. 26. in Joannem, in Psal. 84. & 118. de gratia Christi cap. 13. ex Doct. Angelico in 2. dist. 24. qu. 2. art. 1. in 1. 2. q. 32. art. 1. qu. 33. art. 3. & 2. 2. q. 53. art. 6. quorum perpetua doctrina est, animum voluntatem moveri ad faciendum quodcumque opus, in

in intelligibilibus quod est apprehensum non movere voluntatem, nisi apprehendatur sub ratione boni, naturam humani corporis esse cognatam actioni dilectionis, aliaque id genus plura, etiam ratione & argumentationibus invictissimis comprobata, quæ possunt eo loci perlegi; quum ego satis superque de his in præcedentibus pertractaverim. Quod ergo animus numquam amplectetur quod eum non delectat, a nullo hominum, qui Augustinum ac Thomam lectitaverit, immo qui philosophicis institutionibus mediocriter sit imbutus, nec ignoret pervulgatum, tritissimumque proloquium, *Trahit sua quemque voluptas*, reprehendi potest, & inter Jansenii errores emendari.

II. Animadvertit Anonymus repeti a Jansenio præviæ delectationis necessitatem, *non præcise ex natura voluntatis, sed ex ipsius infirmitate*, productis Jansenii verbis ex lib. iv. de Gratia Christi Salvat. cap. 7.

Adhuc ludit operam adversarius, Janseniana principia ab Orthodoxorum sententiis discernere nescius. Nam quod in statu innocentiae non esset lacertosa cupiditas ad malum inclinans, indubitatum est; quum definitum sit in Concilio Tridentino sess. v. de Peccato Originali concupiscentiam esse *ex peccato*. Quod vero in statu innocentiae non esset *inspiratio sancta dilectionis* per gratiam actualem, docent ii Theologi, qui ajunt gratiam primi hominis in hoc a gratia Salvatoris distingui, quod Adamo & Angelis ad perseverandum collata fuerit gratia, quæ non complectebatur *motionem voluntatis*, & quod in eodem statu Adam cum sola *habituali gratia & adjutorio cognitionis* potuerit perseverare: quam sententiam defendit Stephanus Dechamps de H. Jansen. lib. 3. disput. 3. cap. 16. & sequentibus, contendens in eadem stetit Gregorium nostrum Ariminensem in 2. dist. 29. q. 1. art. 1. quem (inquit pag. 556. Dechamps) *non vite tantum instituto, sed etiam doctrina Augustinianam fuisse norunt omnes, qui vel strictim ejus libros attigerunt*. Eo loci Dechamps ad Janseniana potius decreta refert, quod gratia sanitatis comprehenderet illam voluntatis motionem, quæ ab Augustino *delectatio celestis* appellatur, Jansenium antilogizans, & minime sibi constantis opinionis redarguens. Adhæret eidem sententiæ Honoratus Tournely, cujus in Tract. de Gratia qu. 2. art. 1. hæc sunt verba: *Necessitatem adjutorii Quo, seu gratie efficacis in presenti statu repetit S. August. ex noxia concupiscentia, ex corruptione & infirmitate naturæ per peccatum vitiatæ, ex præviæ, & indeliberatæ,*

quæ indiget ut ad bonum certo inclinetur, motione, delectatione ac suavitate gratiæ vittriciæ. Atqui ejusmodi causæ & rationes locum non habuere in statu naturæ innocentis & integræ. Quapropter gratiam sanitatis nusquam S. Aug. appellat nomine delectationis, voluptatis, præviæ suavitatis, aut motionis & excitationis vittriciæ, quemadmodum gratiam medicinalem sæpius appellat. Si ergo creatura innocens juxta Orthodoxos quosdam Theologos a Deo cum bona voluntate & amore casto producta non opus habebat ad perseverandum in accepta justitia, motione voluntatis, & inspiratione sanctæ delectationis in ordine ad actus consequentes: nequit in hoc sita esse Janseniana hæresis, quod ex infirmitate, & ex concupiscentia repetat necessitatem præviæ delectationis.

III. Pergit Anonymus adnotare, quod Jansenius duplicem delectationem distinguit, *terrenam quæ ad malum trahit, & celestem quæ ad bonum movet*, & quam lib. 4. de Grat. cap. 1. & 8. appellat *gratiam medicinalem Salvatoris*.

Verum utinam nil aliud Jansenius dogmatizasset? Quis enim inficias ibit, aliud esse cupiditatem allicientem ad malum, & aliud sanctam delectationem trahentem ad bonum, & hanc gratiæ deputandam esse? Vide Augustinum de sp. & lit. cap. 29. num. 51. & cap. 36. num. 64. lib. 1. contra duas epist. Pelagianorum cap. 10. num. 22. aliisque in locis a me productis lib. 15. cap. 8. Addamus unum, vel alterum. *Charitatem*, inquit S. P. in 3. de doctrina Christiana cap. 10. 16. *Caritatem voco motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se, & proximo propter Deum: cupiditatem autem motum animi ad fruendum se, & proximo, & quolibet corpore non propter Deum*. Et de Trinitate lib. 9. cap. 7. in fine, *Nemo enim volens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit: quod verbum amore concipitur, sive creature, sive Creatoris, idest, aut naturæ mutabilis, aut incommutabilis veritatis: ergo aut cupiditate, aut caritate*. Igitur ad agendum trahimur amore sive cupiditatis, sive caritatis; sive prava, sive sancta delectatione, sensu exposito, ne iterum *Bajanismum* objicias, in dissertatione priori. Quod autem suavitas, & delectatio celestis sit Dei gratia, nonne satis constat ex lib. 4. contra duas Epistolas Pelagianorum num. 11. ubi Augustinus gratiam definit *inspirationem dilectionis*, & ubi doctissimi Benedictini Editores apposuerunt in margine. *Gratia inspiratio delectationis*.

stationis? Nonne evidens est ex illis Augustini verbis in 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 19. num. 33. Cum autem ab illo illius adiutorium deprecamur ad faciendam perficiendamque iustitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectat? quia & hoc ab illo esse deprecandum ejus gratia didicimus, dum antea lateret, ejus gratia dileximus, dum antea non delectaret, ut qui gloriatur, non in se, sed in Domino gloriatur?

IV. At enim, inquit Anonymus, Jansenius utramque delectationem adstruit, quæ anteverit voluntatis consensum ideoque gratiam constituit in delectatione indeliberata, celitus in voluntatem immissa uti sese explicat de Gratia Chr. Salvat. cap. 12.

Bene, sapienterque; at nil hastenus ad hæresim Jansenianam. Quod enim gratia præveniens sit actus inspiratus intellectus & voluntatis, sive illustratio mentis & voluntatis affectio omnem deliberationem præveniens, est sententia inter Theologos fere communis. Vide auctores id asserentes, horumque sententiæ monimenta apud Fridericum Gavardi tom. 4. pag. 301. Nuperrimus Auctor, qui Summam Augustinianam Romæ edidit, idem demonstrat q. 1. art. 3. ex quo Augustinus prævenientem gratiam appellaverit certam scientiam, & victricem delectationem, & quidem indeliberatam, ut docet part. 4. pag. 7. de quo auctore dictum supra. Parum ab hac sententia discrepare mihi videntur Thomistæ, qui gratiam statuunt in Dei motione actus indeliberatos præveniente, siquidem motionem Dei nemo unus denegat; quamquam Ferrariensis 4. contra Gentil. cap. 145. Sotus de natura & Gratia cap. 26. Medina 1. 2. q. 110. Gonzales 1. p. disp. 48. sect. 3. & quidam alii Thomistarum sententiam priori loco positam approbent. Utut sit, nequit inter scita Janseniana locari quod gratia præveniens in delectatione indeliberata sita sit: quamquam hæc gratiæ definitio non sit adæquata, quum delectationem præcedat illustratio mentis, quæ est gratiæ effectus prior; unde Tournelius, cujus verba produxi num. 2. fatetur repeti ab Augustino in hoc statu necessitatem gratiæ efficacis, ex quo natura per peccatum vitiata indigeat prævia & indeliberata delectatione gratiæ victricis. Quomodo vero delectatio sit indeliberata, quatenus inspiratur a Deo, sed ad actum liberum præcedat deliberatio voluntatis, satis, ut arbitror, explicavi §. 7. Jansenius itaque non erravit constituendo gratiam in actu

indeliberato; sed erravit negando deliberationem voluntatis, ac liberam ejus potestatem, contendens voluntatem a Deo inspiratam necessitate ad agendum impelli.

V. Quod numero v. & sequentibus ait Anonymus, delectationes indeliberatas in Janseniano systemate esse invincibiles, ita ut necesse sit debiliorem semper cedere illi, quæ actu prædominatur; id proprie Jansenianæ hæresis principium & caput est. Gratulamur itaque, quod interdum ex invito pectore erumpat veritas. Verum absolvat nos a Jansenianæ hæreseos calumnia; siquidem & nos principium illud execramus, atque proscribimus, non tantum in hisce vindiciis, & in præcedenti §. 3. verum etiam in locis illis compluribus, in quibus pro libertate indifferentiæ sub quacunque delectatione victrici pugnâvimus. Et ne repetamus siugula; an non tom. 3. hæreticum Jansenii sensum esse tradidimus, quod in illius systemate impossibile est, ut vigente sanctæ delectatione illicitum prævaleat desiderium & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessaria liberum arbitrium succumbat? Vide nos nequaquam fraude, ac dolo hæreticum Jansenii sensum involvere, ut sæpenumero conviciator conqueritur. Verissimum est Jansenianam hæresim in statuendo delectationes invincibiles potissimum sitam esse, sive ut scribit Stephanus Dechamps lib. 2. disp. 3. cap. 5. pag. 231. Jansenius secutus est opinionem a Concilio Tridentino damnatam & execratam, quia pugnat nullam gratiæ efficaciam, nullam necessitatem actibus liberis formidandam esse, sed solam vim, coactionem, & necessitatem violentiæ: lib. 8. de Grat. Christi cap. 19. Quia docet genuinam gratiæ cum libero arbitrio consensionem in eo positam esse, ut voluntas sub gratia non mere passive se habeat, sed sponte agat, & sine coactione; ibidem cap. 17. Quia statuit ad naturam & essentiam liberi consensus non pertinere potestatem dissentendi, & abjiciendi inspirationem si velit; eodem cap. 17. Quia statuit victricem gratiam operandi necessitatem inferre, & gratiam quantumlibet efficacem, etiam talem, qualis in celo cum summa delectatione dabitur, non tollere libertatem, adeoque pugnat, in Christo, qui summa gratiæ torrente visionem Dei claram comitante ad unum determinatus fuit, tantum necessitatem libertati ad meritum necessaria non nocuisse; lib. 8. de Gratia Chr. cap. 3. Quia demum licet videatur admittere ad sensum Thomistarum distinctionem sensus compositi & divisi, atque sub

sub quacunque delectatione victrici potestatem dissentendi; quia tamen in sensu Jansenii hæc potestas dissentendi invenitur, ubicunque est voluntas immunis a coactione, nullibi his verbis Catholicis declarationibus adstruit veram libertatem indifferentie. Ex quibus obiter inferas quum nos pro libertate ista adversus Jansenianos totis viribus certaverimus. Volumine 1. 2. 3. 4. de Theologicis disciplinis, aliisque in locis, systema nostrum distare toto cælo ab errore Janseniano, fluente ex duabus delectationibus invincibilibus.

VI. Possent prætermitti cetera, quæ Anonymus ait de duabus delectationibus, siquidem hoc unum ab eo contendimus, ut demonstret, easdem delectationes ita a nobis admitti, ut ideo liberum fateamur arbitrium, quia cum trahimur delectatione, volumus, nec operamur inviti, libertate indifferentiæ sublata: sed nihilominus attingamus & reliqua. Itaque n. 6. ait, juxta Jansenium in conflictu duarum delectationum ab illa, quæ prævalet, semper trahi voluntatis essentiam. At hoc duplici ratione potest intelligi: si enim dicas in hoc errasse Jansenium, quod asseruerit voluntatem trahi a superiori, ac prævalente delectatione, quadam ineluctabili necessitate, & cum interitu libertatis; utique hoc est dogma Jansenianum, ut nuper diximus. Si autem dicas esse errorem in Jansenio dampnatum, quod voluntas sequatur id, quod magis delectat, allucinatis, & falleris: nam est doctrina S. Thomæ, atque, ut arbitror, omnium philosophorum, quod voluntas sequatur judicium practicum intellectus, quo judicio id proponitur amplectendum, quod magis bonum, seu convenientius apprehenditur. Quare id nequit inter Janseniana placita connumerari.

VII. Eiusdem generis est, quod Anonymus animadvertit seq. num. scilicet, in Janseniano systemate, si due delectationes oppositæ, atque ejusdem ponderis contrariantur, voluntatem hæere suspensam. Id enim errorem comprehendit, si hoc ita accipias, ut illarum oppositarum delectationum conflictus sopiri nequeat, nisi altera delectatio prævaleat, ac prævalente voluntas necessitate trahatur; ut revera docet Jansenius lib. iv. de Grat. cap. 10. citato ab Anonymo, ubi ait in hoc infirmitatis statu periisse libertatis indifferentiam, & immani delectationum pondere voluntatem ita delectabiliter captivam destineri, ut neque libeat, neque velit, neque possit, neque sciat surgere. Immo non veretur voluntatem appellare non solum egrotam, sed etiam mor-

tuam, Vide Jansen. Ceterum si quis dixerit voluntatem non moveri, nisi una delectatio alteram vincat, salva ipsius voluntatis libera potestatem, verum dicet, neque ob id tantum merebitur tanquam Jansenianus traduci. Idem namque docet, nec docet tantum, verum etiam demonstrat Antoninus Massoulié citato art. 6. ubi ait: Certum est, & a Sancto Augustino in caput 5. Epist. ad Galatas verissime dictum, Quod amplius non delectat, secundum illud operemur necesse est. Quod hoc accommodatissimo exemplo explicat. Si occurrat alicujus pietatitudinis species, quæ incantam voluntatem ad voluptatem pelliciat; si tamen plus delectat illa intima & sincera forma castitatis, hæc delectatio alteram delectationem vincet, alteriusque vires subtrahet alter amor. Unde tanquam certissimam in Philosophia Morali & Ethica Christiana regulam statuit idem Augustinus peccati causam duplicem esse, sive quia bonum latet, sive quia non delectat, lib. 2. de peccator. meritis cap. 17. Tanto quippe vehementius volumus, quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamur ardentius. Ignorantia igitur & infirmitas vitia sunt, quæ impediunt voluntatem ne moveatur ad faciendum. Hæc verissime a sancto Viro dicta, quibus omnino consentanea sunt quæ toties docuit D. Thomas, bonum, quo voluntas movetur, esse bonum, cognitum & convenientem: cognitum quidem, quia ignoti nulla cupido, neque amari potest si lateat convenientem vero, quia alioquin non moveret voluntatem &c.

VIII. In sequenti adnotatione statuit Anonymus, ita Jansenii systema suum in duplici delectatione locasse, ut delectationi, quæ gradibus superior est altera, atque ad unum movet ac determinat, voluntas nullatenus possit suum denegare consensum, producitque ad hoc demonstrandum loca quædam Jansenii, quæ & nos Volum. 3. aliisque in locis ad Jansenianæ hæreseos pravitatem demonstrandam protulimus. Sanè citato in loco hæc nostra de Jansenio sententia est: Docet Jansenius lib. ix. de Grat. Christi cap. 1. gratiam esse delectationem & suavitatem, qua animus in bonum appetendum delectabiliter trahitur; ac pariter delectationem concupiscentiæ esse desiderium illicitum quo animus etiam repugnans in peccatum inviat. Eodem lib. cap. 9. docet utramque delectationem invicem pugnare, earumque conflictum sopiri non posse, nisi alteram altera delectando superaverit, & eo totum animæ pondus vergat, ita ut vigente delectatione car-

nati impossibile sit, quod virtutis & honestatis consideratio prevaleat, &c. Hæc eadem Anonymus præfert laudato num. 8. Consentimus ergo cum Orthodoxis omnibus, immo cum ipsomet adversario in designando præcipuo Jansenii dogmate, neque istud artificiosa fraude ulli dissimulare ausi fuimus. Verum cum ipso damnato pravoque dogmate aut nostra, aut nostratum asserta immerito accusator confundit.

IX. Ait proximo numero ix. Jansenianæ doctrinæ basim ac fundamentum esse quod Augustinus scribit in caput 5. Epistolæ ad Galatas, *Quod enim amplius non delectat, secundum id operemur necesse est.* In quo Jansenius prave Augustini verba interpretatur, *Augustinus enim commentario suo in Epistolam Pauli ad Galatas de iis agens, in quibus regnat iustitia, qui libera voluntatis electione ac determinatione virtutem vitiis anteponunt, & quos virtus consequenter magis delectat, quam vitium, de iis inquam assertit Sanctus Doctor, quod dum eis inest virtutis amor, talis amor impediatur ne tentationi cedant, ac nature pravitate vincantur; quia scilicet tunc magis delectat virtus, quam vitium, & hæc delectatio causa est cur non peccato consentiamus.* Hinc infert Augustinus loqui de illa delectatione, quæ oritur ex amore virtutis, ex eo quod virtutem vitio libere præponamus, quæ est delectatio deliberata, & quæ ex libera voluntatis determinatione procedit; Novatorem vero contendere per id quod amplius nos delectat intellexisse Augustinum delectationem præviam, indeliberatam, & invincibilem, qua ad aliquid volendum necessario impellamur. Hæc Anonymus.

Aliquantulum in his immoremur; necessum est. Ac primum aperte est demonstrandum, nos ab hac interpretatione Jansenii penitus recessisse: quod constat ex nostra Augustiniani loci expositione lib. xiv. cap. 11. sive tomo 3. *Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum: quo sensu necesse est ut sedeamus quandiu efficaciter sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus.* Et lib. xvii. cap. 1. hæc scripsimus: *Sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti assentimur, neque necesse est ut sequamur quod magis delectat.* Non potuit ergo a nobis expressius refelli Jansenianum dogma, in eo situm, quod ex prævia delectatione superiori

Berti Theolog. Tom. IX.

ad aliquid volendum necessitate antecedenti, & absque potestate reluctandi impellamur, Certissimum deinde est, nonnullos Theologos Orthodoxos uti ad explicandam efficacitatem gratiæ, quæ prævenit omnem actum deliberatum, atque determinationem voluntatis, præcitato Augustini testimonio, ut constat ex Antonino Massoulié, de quo præcedenti num. 7. Nec proinde tamen vir præstantissimus assentitur Jansenio; siquidem posita gratia per se efficaci, sive ea sit delectatio victrix, seu Dei motio hanc delectationem inspirans, seu physica qualitas, necessum est ut consequatur opus, non illa necessitate, quæ tollit potestatem ad oppositum, & quam Scholæ appellant *antecedentem*, sed necessitate illa, quam *consequentem* dicunt, & quæ infert infallibilem consecutionem effectus, salva liberi arbitrii potestate ad oppositum, ut nuperrime egomet explicavi, & luculenter ipse Antoninus *De libertate creata* quæst. 7. art. 2. & 4. Tandem animadvertendum est, præcedere quidem operi deliberationem voluntatis, seu voluntatem, ac delectationem deliberatam, quam Orthodoxi omnes fatentur adversus Jansenianos: at hinc non sequitur gratiam præveniente huiusmodi deliberationem non esse inspirationem sanctæ delectationis; neque enim voluntas libere aliquid amplectitur, nisi Deus inspiratione gratiæ aperiat quod latebat, & suave faciat quod non delectabat, ut ait Augustinus de Peccat. meritis cap. 19. Sed repete quæ scripsimus libro xiv. cap. 8. prop. 2. ac supra §. 7. ac lege ipsum Massoulié tom. 1. pag. 449. & sequentibus.

X. Hin sequitur ad nos nullatenus pertinere quæ addit Anonymus pag. 22. ut evincat Augustinum non loqui de illa delectatione prævia indeliberata & invincibili, qua ad aliquid volendum necessaria impellamur. Etenim & nos huiusmodi delectationem necessitate impellentem rejicimus. Neque ad nos spectant quæ assertit num. x. ad ostendendum loqui Augustinum in Epistolam ad Galatas cap. 5. de amore deliberato castitatis; siquidem amorem deliberatum agnoscimus, sed asserimus huic præcedere motionem & inspirationem suavitatis, quæ delectare faciat quod antea non delectabat, uti explicavimus §. 7. luculenter, & in 2. de peccat. meritis num. 33. tradidit Augustinus. Hæc autem suavitatis inspiratio, quum fiat in nobis sine nobis libere volentibus, indeliberata dicenda est, sed deliberationis & voluntatis liberæ causa præveniens & effectrix. Augustinum autem non loqui de indeliberata amoris

Y

in.

inspiratione hoc modo a nobis exposita, quomodo adversarius evincit? Primum, quia hoc exemplum Augustinus adducit: *Occurrit forma speciosa femina, & movet ad delectationem fornicationis: si plus delectat pulchritudo illa intima, & sincera species castitatis, per gratiam quæ est in fide Christi, secundum hanc vivimus, & secundum hanc operamur.* Perspicuum est (inquit Anonymus) hic agere Augustinum de amore deliberato castitatis, secundum quem actionis nostras dirigimus & ordinamus. Verum longe melius Antoninus Massoulie, de quo supra n. 7., ait eodem exemplo explicari ab Augustino quomodo voluntas delectatione trahatur, ratione scilicet, quæ efficacitati gratiæ potest aptari. Detur enim Augustinum loqui de amore castitatis deliberato, quod ea hoc testimonio non constat: nonne ad amorem illum deliberatum necesse est, ut *pulchritudo intima, & sincera species castitatis* voluntatem alliciat, ut secundum gratiam deliberate operemur, & cum delectatione deliberata faciamus quod Deo placere cognoscimus, quemadmodum forma speciosa feminae allicit excitatque illicitam delectationem, quæ, nisi plus delectet pulchritudo illa intima, trahit ad incestuosam fornicationem? Hoc itaque in loco Augustinus delectationem indeliberatam minime excludit. Immo si attente legas, percipies sanctum Patrem eo loci ante deliberatas actiones agnoscere *motus voluptatis & cupiditatis sine nutu consensionis*: qui utique indeliberati sunt, ac si ad immunditiam titillent, sunt motus infeminate vitio Adæ concupiscentiæ; si ad castitatem alliciant, sunt gratiæ Salvatoris effectus, non tamen cum demerito, siue cum merito, nisi accedat deliberatus voluntatis assensus. Futilis est ergo prima Anonymi argumentatio. Nec est melioris notæ secunda. Inquit, Augustinum lib. 22. contra Faustum asserere Angelum & Adamum peccasse, quia illos aliquid illicitum delectavit, nec tamen in Angelis & Adamo præcessisse indeliberatam delectationem, quam Jansenius contendit ortam esse ex infirmitate per peccatum contracta. Profitemur rursus nulla nos de Jansenio, cujus dogmata jure Ecclesia proscripsit, angere cura: at oriri motus indeliberatos pravæ delectationis ex concupiscentia in nobis ad agonem permanente certissimum est, & gratiam inspirantem bonam voluntatem necessariam esse in hoc infirmitatis statu ob vulnus naturæ asserunt Theologi præstantissimi, ut diximus num. 2. Perperam ergo hæc ab Anonymo repetuntur. Peccatum quoque patra-

ri delectatione deliberata, utro concedimus: at huic non præcedere indeliberatam animi motionem in hoc statu, in quo caro concupiscit adversus spiritum, quomodo, obsecro; infertur ex peccato primi parentis & Angelorum? Hi præterea ab initio non habebant utique præviam delectationem ingenitam, aut præcedenti peccato infeminatam; sed habere poterant, atque habuerunt reipsa præviam delectationem, sibi rei illicitæ contemplatione immissam: neque enim deliberate appetissent, quod concupiscibile & voluptuosum antea non judicassent. Itaque Augustinus adversus Faustum hoc unum docet, hominem & Angelum non ita conditos, ut nihil eos posset illicitum delectare, sed in eo genere creatos, ut inesset eis possibilitas frænandi delectationem ab illicito, quam non frænando peccaverunt. Ex hac possibilitate frænandi delectationem demonstrat bonam esse naturam humanam & Angelicam, & laudabilem esse Deum Conditorem utriusque naturæ. Hic Augustini scopus est, hæc adversus Manichæos ratiocinatio, ad delectationem, quam gratia inspirat, omnino impertinens. Probat denique Anonymus Augustinum non agere de delectatione indeliberata argumento ad hominem, ut inquirunt, contra Jansenium; quoniam delectatio indeliberata, quam admittit Jansenius, non est effectus gratiæ, sed juxta illum est ipsamet gratia: Augustinus autem agit de delectatione castitatis per gratiam, idest, quæ gratiæ effectus est. Inviectum supra quam dici possit argumentum! Hoc argumento premuntur (si premuntur tamen) & ii, qui gratiam constituunt in actibus indeliberatis; nam & hi actus sunt per gratiam, non per solius naturæ virtutem. At enervat Augustinus puerilem illam lusionem, definiens gratiam, *Gratia est inspiratio sanctæ dilectionis*: inspiratio gratia est, sancta dilectio effectus est. Vide definitionem a nobis traditam tom. 3. ad istiusmodi scrupulos eradicandos aptissimam.

XI. Sequitur Anonymus Jansenium refellere, eo quod præcitatum Augustini locum milles obtrudens totum systema suum eo nitatur exponere, adeo ut juxta Jansenium necesse sit, ut e duabus delectationibus indeliberatis, gratia nimirum & cupiditate, voluntas semper illi obsequatur, quæ actu alteram gradibus superat, neque gratiæ, neque cupiditati resistere unquam valeat, cum una aut altera ardentior ac superior est. Nunc bene Anonymus hæresim Jansenianam delineat: nec aliud optamus, nisi ut oculos adaperiat, videatque num ita nos locum illum Augustini interpretati simus.

Ex

Extant verba ab adversario legenda paullo supra num. 9.

XII. Adducit præterea Anonymus argumentum, quod vocat *peremptorium*; „Omnes enim etiam Janseniani, fatentur Commentarium in Epistolam ad Galatas editum ab Augustino antequam ad Episcopatum eveheretur, & quatin Semipelagianorum detineretur errore, de qua re, ut omne dubium tollatur, consuli possunt Tillemontius, Dupinius, & nova Patrum Benedictinorum editio. Jansenius ergo Sancti Doctoris textui adulterinum sensum, suoque errori faventem, quem ipsi tribuit, tribuere non potest, quoniam *textus Augustini in sensu Janseniani intellectus directe impugnatur non solum hæresim Pelagianam, sed etiam Semipelagianam quoad initium fidei.*

His rejecto duarum delectationum systemate, ut a Jansenio statuuntur invincibiles, & necessitatem ineluctabilem inferentes, respondeo esse revera Augustinianam expositionem Paulinæ ad Galatas Epistolæ conscriptam, antequam sanctus Pater penitus a Semipelagianis declinasset: ad quod dignoscendum non opus est Tillemontium, Dupinium, & Maurinos Patres perlegere, quos Anonymus, ut aliquantulum ostendet eruditionis, indiligenter locisque prætermisissis commendat; quum evidens sit ex lib. 1. Retract. cap. 23. & 24. eandem expositionem perfectam fuisse ab Augustino adhuc præbytero. Verum illic S. Pater loquitur de *sancta delectatione castitatis*, quam & Semipelagiani gratiæ adscribebant, nativæ arbitrii facultati tribuentes solum sanctæ credulitatis effectum, quem & a castitate, & ab omni opere secernebant, ut gratiam simul admitterent, ac salutis initium a naturali voluntatis facultate repeterent. Quod S. Hilarius aperte scribit in Epistola ad Augustinum his verbis: *Ceterum ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam sibi sufficere posse consentiunt; & Augustinus ipse lib. de Dono Persev. cap. 1. num. 2. Per venerunt etiam, ut preveniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ad nullum opus bonum vel incipiendum, vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse consentiant.* Nil ergo adversus duarum delectationum systema efficit, quod Augustinianum illud proloquium depromptum sit ex libro edito ab Augustino adhuc inter Semipelagianos versante. In hoc tamen culpandus Jansenius, quod libertati indifferentiæ indicto bello, verba Augustini interpretatur sit de illa necessitate antecedenti, quæ talem libertatem non patitur. At nos ea verba de necessitate tantum sequen-

te, prout hanc sub divinis præfinitionibus salva potestate ad oppositum exponit universa schola Thomistica, accepimus & explanavimus. Repete quæ numero 5. dicta sunt. Eadem ratione Augustiniana verba exposuit P. Belli, scribens lib. 3. de modo Reparationis cap. 6. *Etenim, ut etiam docet in Exposit. Epist. ad Galatas num. 42. Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Quoniam scilicet, facta suppositione quod virtus, tametsi indifferens, operi ac actioni applicetur, agat tunc, opereturque necesse est; necessitate tamen consequentiæ & illationis.* Ait vero Theologus præstantissimus, ut etiam docet in Epistolam ad Galatas, quoniam per gratiam fieri ut velimus, & tanto ardore diligamus ut voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem, sive ut vehementius velimus, & delectemur ardentius, itidem S. Pater de Corrupt. & gratia cap. 11. num. 31. cap. 12. num. 38. de peccator. meritis lib. 2. cap. 17. num. 26. & 27. atque in aliis locis compluribus, de quibus §. 1. & 2. Atque hinc magis apparet infirmitas illius argumenti, quod Anonymus existimat *peremptorium*; quum voluntatem operari secundum id, quod vehementius & ardentius delectat, docuerit sapientissimus Augustinus non solum in Expositione Epistolæ ad Galatas, verum etiam in posterioribus contra Pelagianos Operibus. Redarguatur itaque Jansenius verbis Augustini abutens ad libertatis exitium, & ad necessitatem antecedentem inferendam; sed præmoneatur simul iisdem verbis sobrie & castigate Theologos illos uti, qui ita victricem delectationem cum Augustino propugnant, ut libertatem a necessitate immunem adversus hæresim Jansenianam defendant.

XIII. Evincit præterea Anonymus, Jansenianum systema aperte Augustino adversari, quod nunquam S. Patri in mentem venerit, *oriri ex delectatione indeliberata invincibilis agendi necessitatem*; imo expresse Augustinus docuerit, immunem a necessitate voluntatem posse pro nutu prævenienti gratiæ consentire, vel dissentire. Duo hanc in rem Augustini loca producit. Primus ex lib. de sp. & lit. cap. 34. ad hunc modum se habet: *Agit Deus ut velimus, & ut credamus, sive extrinsecus per Evangelicas exhortationes, sive intrinsecus, ubi non habet in potestate quid ei veniat in mentem, sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est.* . . . *Consentire autem vocatiioni Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* Et in libro de Civit. Dei supponit idem Doctor, & duobus hominibus

aqualiter animo, & corpore affectis, & eadem tentatione pulsatis unum peccare, alterum in bono perseverare; atque hujus discriminis nullam aliam apparere causam reponit, nisi quia unus voluit, alter vero noluit tentationi assentire. Hæc Anonymus citans e vestigio Augustini lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. Addit quædam alia ad demonstrandum adversari S. Doctori Jansenianum dogma de *ineluctabili necessitate*.

Gratulandum mihi est adversario, quod Jansenio eripiat Augustini patrocinium, & quod Jansenianum dogma non in delectationem utcumque situm agnoscat, sed in *delectatione invincibili*, ex qua oriatur *necessitas ineluctabilis*. Hunc Jansenianæ hæreseos characterem & ego superius statui §. 3. num. 2. & priusquam manus huic Operi admovebam tom. 3. de Theologicis Disciplinis atque alibi passim. Itaque fidem nostram commendat, & quod nos a Jansenianis divellit, non taceat, maxime quod non unum, aut duo, sed quamplurima Augustini loca produximus, ut adversus Jansenium invictè defenderemus, auctoritate præsertim S. Patris, persistentem cum gratia efficaci *libertatem indifferentiæ*. Nunc ergo quantum a Jansenio discesserimus, evincimus ex istis Anonymi prænotatis. Nam statuit Jansenius *invincibilem delectationem*, ex qua oritur *agendi necessitas*, hanc ex Augustino pessime inferens, quum S. Doctor adversus eandem necessitatem propugnaverit liberam ad assentiendum, vel dissentiendum voluntatem. Hæc illius num. 13. summa est. At nos negamus indeliberatam illam delectationem, ex qua voluntas ad agendum *invincibili necessitate* trahatur, ac defendimus sub concupiscentiæ, vel gratiæ robustiori delectatione liberum a *necessitate ineluctabili* arbitrium. Id vero argumentum est totius fere libri xvi. Theologicarum disciplinarum. Igitur Jansenio, iudice ipsomet Anonymo, nos e diametro opponimur, & adversamur. Ceterum quid sibi volunt interpolationes illæ priori loco de sp. & lit. ab Anonymo infixæ? Ibi nempe Augustinus commendat prævenientem gratiam, *quæ Deus ipsum velle operatur in homine*, atque hinc infert non ex solo voluntatis arbitrio pendere quod unus assentiatur, alter dissentiat Deo vocanti, sed repetendum hoc esse ex ampliori gratiæ virtute, & ex beneplacito Dei in uno vocationem, in altero etiam suasionem voluntatemque operantis. Quare addit paullo infra Augustinus: *Si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, cur illi ita*

*suadeatur, ut persuadeatur, illi autem non ita; duo sola occurrunt interim quæ respondere mihi placeat: O altitudo divitiarum! & Nunquid iniquitas apud Deum? Intersecanda itaque erant Augustini verba a Scriptore, qui statim erat affirmaturus, ex duobus *aque affectis* unum peccare, alterum perseverare in bono; atque hujus discriminis nullam aliam causam apparere, nisi quia unus voluit, alter noluit tentationi assentire. Non ita profecto Augustinus, qui docet ei, qui perseverat ita bonum suaderi, *ut persuadeatur*, ei autem, qui peccat, *non ita*, ideoque non esse æqualiter affectos, sed dispari gratia præventos. Hinc agnoscimus cuius sententiæ sit adversarius, ex eorum nempe genere, qui ajunt ex duobus æqualiter animo & corpore affectis, eademque vocatione pulsatis, unum cadere, alterum stare, neque aliam hujus discriminis dari causam, nisi liberam voluntatem. Nil ergo mirum, si nos Jansenismi damnat homo, qui aperte se prodit eorum unus, penes quos nil solemnius, quam defensoribus gratiæ efficacis opponere libertatis interitum, & fatalem necessitatem.*

Dices, opinor, annon idem revera tradidit Augustinus lib. 12. de Civit. Dei cap. 6.?

Huc, etiamsi non provocasses, jam accedebam. Augustini verba hæc sunt: *Hanc igitur consensionem, hanc malam, quam male suadenti adhibuit, voluntatem, quæ in ea res fuerit, quærimus. Nam ut hoc quoque impedimentum ab ista questione tollatur, si eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat, alter consentiat, alter idem, qui fuerat, perseveret; quid aliud apparet, nisi unum voluisse, alterum noluisse a castitate deficere? Unde nisi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & animi affectio? Norunt omnes hæc a Medistis urgeri, ut suadeant sub eadem præveniente gratia unum pro nutu voluntatis assentiri, non alterum: produxitque Augustinianam hunc locum disp. 12. Concordiæ Ludovicus Molina, quem postea Medistarum reliqui sequuti sunt ad systema suum confirmandum. Rursus itaque Anonymus Medistam se prodit; aut potius, quoniam nullibi sententiam eorum, qui gratiam absolute victricem defendunt, audet aperto Marte refellere, Proteum quemdam, de quo fabulantur in varias sese formas vertere solitum, nunc animal, nunc stipitem apparuisse. Ceterum qualiscunque ei arrideat opinio, neque enim nos ulli in crimen adscribimus quod a nobis recedat; argumentationi ex verbis Augustini petitiæ responsum est a Thomistis, atque a No-*

stra-

stratibus, agere S. Patrem lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. de causa malæ voluntatis, quam Manichæi malæ attribuebant substantiæ, ideoque demonstrare seq. cap. 7. & 8. malæ voluntatis initium repetendum esse ex solo libero arbitrio, non autem asserere non esse tribuendam Deo voluntatem bonam, quam cap. 9. oriri docet ex operante adiutorio Creatoris. Responderunt quoque, nil verius esse, quam unum assentiri, alium vero dissentiri gratiæ vocanti, pro nutu atque optione voluntatis suæ; sed in eo tamen, qui assentitur, præparari voluntatem a Domino, eique divina misericordia conferri efficacem gratiæ adiutorium, quod alteri occulto Dei iudicio negatur, prout S. Pater expresse docet in libro de Prædest. SS. cap. 6. n. 11. ubi ad objectionem Semipelagianorum, *Multi audiunt verbum veritatis: sed alii credunt, alii contradicunt; volunt ergo isti credere, nolunt autem illi, respondet: Quis hoc ignoret? quis hoc neget? Sed cum aliis præparetur, aliis non præparatur voluntas a Domino, discernendum est, utique, quid veniat de misericordia ejus, quid de iudicio.* Jam ego hæc animadverteram lib. 4. cap. 12. ac similia tradiderat Alvarez disput. 108. n. 5. Hinc habes Anonymum recte contra Jansenium asserere libertatem indifferentiæ, perperam autem uti iis Augustini verbis, quibus Medistæ auxilium efficacem, atque in iis, qui assentiuntur, voluntatem inspirans, ac prædeterminans oppugnare nituntur; quum nil ex iisdem verbis ad hanc rem pertinens inferatur.

XIV. Concludit Anonymus priorem articulum asserendo Jansenianum duplicis delectationis indeliberatæ principium in hoc situm esse, quod *delectatio victrix voluntatis consensum certo ac necessario obtinet: quod vigente delectatione carnali impossibile est, ut virtutis & honestatis consideratio prævaleat*, ut ait ipse Jansenius lib. 4. de Gratia Christi cap. 9. quod voluntas nunquam possit suum denegare consensum illi e duabus delectationibus, quæ actu prædominatur: quod demum constet ex hoc principio duarum delectationum invincibilitatem, tanquam ex radice fluere alios fere omnes Jansenii errores, ac præsertim quinque ab Innocentio X. damnatas propositiones.

Subscribimus utroque pollice huic adversarii prænotationi; at illum enixe oramus, ut pauca ex libris nostris exscripta legere non dedignetur. Docet Jansenius (ita scripsimus lib. 17. cap. 1.) lib. 4. de Grat. Christi cap. 11. gratiam esse delectationem & suavitatem, qua animus in bonum appetendum delectabiliter

trahitur; ac pariter delectationem concupiscentiæ esse desiderium illicitum, quo animus etiam repugnans in peccatum inhians. Eodem lib. cap. 9. docet utramque delectationem invicem pugnare, earumque conflictum sopiri non posse, nisi alteram altera delectando superaverit, ita, ut vigente delectatione carnali impossibile sit, quod virtutis & honestatis consideratio prævaleat. Addit lib. 7. cap. 5. delectationem esse vinculum, quo liberum arbitrium in iustitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quandiu isto constringitur, actus oppositus sit extra ejus potestatem, ita videlicet ut arbitrium non liberatum eum velle non possit. Contendit lib. 4. cap. 7. naturali ordine ex delectatione dilectionem, ex dilectione operationem consequi: & lib. 2. cap. 25. gratiam & opus bonum ita reciprocari, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis consequuturum esse inferatur, ita vice versa ex defectu operis inferatur gratiam non esse datam. Demum lib. 3. cap. 21. scribit omnibus illis, pro quibus Christus sanguinem fudit, etiam sufficiens auxilium donari, quo non solum possint, sed etiam reipsa velint, & faciant id, quod ab eis volendum, & faciendum esse decreverit. Hæc omnia verbis ipsis Jansenii a nobis narrata sunt. Equidem oportet, ut his perlectis, velit, nolit, fateatur Anonymus notum nobis Jansenianum duplicis delectationis principium: in scriptis nostris expressius & absque permixtione impertinentium rerum delineatum; ipsis Jansenii verbis descriptum, agnitumque tanquam oppositum libertati, atque damnatarum propositionum turbulentissimum fontem. At legat ulterius, cernatque Jansenianum illud principium a nobis penitus refutari. Nullis enim verbis interjectis ita prosequimur: *Videt, ut arbitror, qui legerit superiores dissertationes nostras cum hæreticum sensum propositionum Jansenii, tum maximum Augustinenstum a Jansenianis discrimen.* Ait Jansenius impossibile esse, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium, & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbere: Justis ergo conantibus & volentibus, dum deest victrix delectatio & gratia efficax, impossibile est divina observare præcepta. Nos contra contendimus, nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus; propterea quod hæc duo tantum tollunt indifferentiam

judicii: ideoque sicut quacunque gratia preventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare. Ita propositionem primam Jansenii rejicimus, damnamus, refellimus, reprobamus. Quod de reliquis eadem ratione dicendum est. Nam sententia nostra nec semper gratia dilectionem inspiranti assentimur, neque necesse est ut sequamur quod magis delectat, neque potestas reluctandi gratiae, quae datur per subministratorem Spiritus Sancti, Semipelagianismi est indicium; neque solis praedestinati gratia operationis intuitu meritorum Christi confertur. Habes ergo Jansenianae haereseos principium perspicue a nobis expositum: habes systema delectationum invincibilium & necessitatem ineluctabilem inferentium a nobis aperte rejectum: habes fluentes ex eodem systemate propositiones a nobis evidenter proscriptas: habes denique Anonymi calumniam ex sui ipsius praenotationibus omnino sublatam.

§. IX.

In praenotationes Anonymi ad primam Jansenii propositionem.

I. TAmetsi apparet ex dictis maxima Augustinensium a Jansenianis discrepantia, ipsius adversarii praenotationibus comprobata; magis tamen elucebit ex iis, quae art. 2. Anonymus praemittit de prima Jansenii propositione. Ubi itaque rursus ait oriri eandem propositionem ex systemate duarum delectationum invincibilium, quod & nos paullo supra affirmavimus, quia revera justis sub victrice delectatione carnali, prout a Jansenio traditur, ad transgrediendum praecepta necessitate trahuntur: inquit propositionem illam, *Aliqua Dei praecepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum praesentes, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia qua possibilia fiant*, expressam haberi lib. 3. de Gratia Christi Salv. cap. 13. Hujus vero propositionis sensum eruendum esse censet ex responsionibus, quibus Jansenius diluere nititur oppositionem illam; *Justi peccant transgrediendo praecepta: ergo habent auxilium sufficiens, quo praecepta possunt implere.*

Priusquam ulterius progrediamur, primum repetenda sunt, quae nos de ea propositione scripsimus §. 4. ibi enim ostendimus quantum a Jansenio Augustiniani, ac Thomistae diffiti sint in ea quaestione, *Quomodo divina praecepta possint impleri?* Deinde nostra, omniumque Au-

gustinensium sententia primo reponimus, ex Janseniano systemate consequi, justis conantibus & volentibus divina praecepta esse impossibilia; quoniam in eo systemate impossibile est, ut vigente sancta delectatione illicitum prevaleat desiderium, & contra sub viviori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbit: at juxta Augustinenses Theologos nulla de delectatione injicit vinculum libertati, & sicuti quacunque gratia preventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare: ita enim scripsimus lib. 17. cap. primo. 2. Nos itidem affirmavimus Jansenianam propositionem contineri lib. 3. de Grat. cap. 13. unde Jansenii verbis exscriptis haec subjecimus: *En prima propositio verbis expressissimis in libro Jansenii.* 3. Illud quoque animadvertimus deprehendi Jansenianam haeresim ex responsionibus ad objectionem illam, *Si justis praevaricentur, peccant; igitur non carent gratia, qua possunt vitare peccatum.* Habet ergo Anonymus reprobatum in libris nostris Jansenianum principium, habet demonstratam a nobis in Jansenio primam propositionem, habet nostra opera jam perfectum quidquid in praesentia ipsemet agendum aggreditur.

II. Jansenii responsionibus allatis, quas nos item produximus tom. 3. animadvertit Anonymus non errare Jansenium, quod praecepta possibilia esse fateatur cum auxilio gratiae, sed quod neget esse possibilia iis, in quibus cupiditas gradibus gratiam superat: id vero cum in justis aliquando contingat, quotiescunque scilicet victrici delectatione sunt destituti, idcirco ita Jansenius concludit: *Hec igitur omnia plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in Sancti Augustini doctrina certius ac fundatius, quam esse praecepta quaedam, quae hominibus non tantum infidelibus, excecatis, obduratis, sed fidelibus quoque, & justis volentibus, conantibus, secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam, qua fiant possibilia.* Addit Anonymus frustra Jansenium sententiam firmare suam exemplo Petri, aliorumque multorum, qui tentantur ultra quam possint suslinere.

Quum non sit culpandus Jansenius per hoc tantum, quod praecepta dixerit observatu possibilia cum gratiae auxilio; a censura immunes sunt Augustinenses, qui cum PP. Concilii Carthaginensis negant ad Dei mandata complenda solam sibi humanam sufficere posse naturam. Errorum namque Jansenii propositione prima enuntiatum Augustinenses ipsi refellunt: imo egomet illum exposui, & refutavi praemisso eodem

eodem integro testimonio, *Hæc igitur omnia plenissime, &c.* Nil itaque novi hactenus ab adversario didicimus. De exemplo item Petri a Jansenianis adhibito, hæc nos scripsisse meminimus: *Exemplum Petri inscite nimis a Jansenio, & Arnaldo adhibetur, ut demonstrent gratiam aliquando deesse justo, & hunc deferri a Deo subtractione auxilii actualis, antequam Deus ab eo deferatur: probatur enim lapsu, & exemplo Apostoli oppositum.* Ergo & secundum Anonymi prænotatio nos a nota Jansenismi apertissime vindicat, susceptamque ab illo causam perfundat.

III. Demonstrat Anonymus Jansenium lib. 3. de Grat. cap. 5. denegasse justis gratiam orationis, siquidem suis principiis cohærens exigit ad orandum *delectationem victricem* scribens: *Nam etiam ad orandum quam maxime delectatio necessaria est, &c.*

Sapientissime; at quid Augustinenses? In libris de Th. Disc. lib. 13. cap. 8. scriptum adinvenies: *Justis sufficientem gratiam adesse, & neminem deferri a Deo, nisi ipse Deum deferat, cum omnibus Catholicis profitemur.* Et lib. 17. cap. 3. *Adest justis sufficiens gratia ad orandum, cum habent notitiam præcepti & cupiunt illud implere, atque propriam agnoscunt infirmitatem ex hujus consideratione ad implorandum Omnipotentis Dei adjutorium moventur.* Requirit autem ad orandum *victricem delectationem* docuit Augustinus lib. 2. de peccat. meritis cap. 19. num. 33. Id ergo non Jansenianæ, sed Augustinianæ sententiæ character est. Stat enim sine delectatione victrici potestas orandi, at non conjuncta cum actu; quoniam datur absque gratia efficaci, ut scholastica utamur phrasi, *potentia possibilitatis, sed non positionis.* Interpellamus itaque his verbis Anonymum: Ajunt ne Augustinenses *sufficientem gratiam* adesse justis? Ajunt. Negant ne iis, antequam superbia implicati Deum deferant, *sufficiens auxilium ad orandum*? Nequaquam. Calumniator ergo, qui Jansenistis Augustinianos accenset, & hac quoque tertia prænotatione, suoque judicio revincitur ac redarguitur.

IV. Prosequitur Anonymus, & num. 4. arguit Jansenium, quod asserat justis etiam, ac non tantum excæcatis & obduratis, absque injustitia denegari gratiam, & nihilominus illos præcepta damnabiliter transgredi, quoniam *culpa peccantium promeruit, ut æquissima ista severitate puniantur.*

Sed jam ex dictis manifestum est, in Augustinensium sententia justis *auxilium sufficiens* non

subtrahi, nisi prius Deum deserant, ac de viribus suis præsumentes obicem gratiæ ponant. Ceterum si loquamur indiscriminatim de omnibus, nequit impietatis, aut erroris redargui sententia eorum, qui docent *auxilium sufficiens* in præteritum præcedentium peccatorum aliquibus denegari; quum eidem sententiæ adhæreant Orthodoxi quamplurimi, ut ostendi præced. §. 6. Quamquam tamen aliqui supernæ gratiæ adjutorio actu careant; nequeunt tamen præcepta dici illis *impossibilia*, & quia quamdiu vivunt, habere possunt gratiam, quæ Dei misericordia singulis præparatur, ut inquiunt Lemos, Alvarez, Gonet, alique Thomistæ, laudati §. 4. num. 5. & quia carentes auxilio sufficienti nullam habent *impotentiam, nisi libere volitam*; nam ideo non possunt, quia prava voluntate ponunt *potentiæ proximæ impedimentum*, ut ego scripsi lib. 18. cap. 8.

V. Præterea observat Anonymus, *multipliter juxta Jansenium lib. 3. de Grat. cap. 15. hominem dici posse aliquid, at semper verbum posse æquivoca significatione a Jansenio usurpari.* Is enim ait 1. dici hominem posse *remotissime* per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem. Paulo propinquius per fidem. 3. Multo plenius per charitatem, quæ *justificatur*. 4. *Complectissime*, quando Sancti Spiritus inspiratione *sic voluntas præparatur, ut non tantum possit, sed etiam velit.* His omnibus in justo, qui delectatione victrici careat, non agnoscit Jansenium veram præcepta adimplendi potentiam: immo sine illa delectatione *tam est impossibile voluntari, ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis eis & lux, & species, & scipiones, & omnia cetera sanitatis adjumenta supputant.* Ita enim Jansenius loquitur lib. 2. de Grat. Ch. Sal. cap. 1. Quapropter cit. cap. 15. concludit reliquos tres *possibilitatis modos* adeo esse imperfectos, ut nisi adsit postremus, qui per actualem gratiam datur, non magis hic, & nunc & absolute fieri posse præceptum dici potest, quam si sine aliis volare posse diceretur.

Verum quid contra docent Augustinenses? 1. *Duplicem dari potestatem, unam ab actu separatam, aliam cum actu conjunctam; quorum illa dat posse, ista facit ut potentia exeat in actum.* 2. *Potentiam separatam ab actu aliam esse proximam, aliam remotam, aliam remotissimam: proximam, quæ ad operandum non eget nisi motione, qua determinatur ad actum, ut est potentia videndi in oculo sano & clara luce persuso, etiamsi clausus teneatur,*

aut adversus 3. remotam, quæ expedit & immediate exercere actum non potest, aliquo remorante impedimento, ut oculus tenui luce illustratus, & pes in via præcipiti & lubrica: remotissimam, quæ est omni adjumento expoliata, ut oculus in tenebris, pes cum podagra. 3. Potentiam remotissimam adinveniri in quolibet peccatore, qui potest esse sine peccato, dummodo gratia Christi sanetur: potentiam remotam in eo qui habet voluntatem parvam: potentiam proximam in illo adinveniri, qui magnam habet, & robustam voluntatem, cum qua faciente Deo ut faciamus per inspirationem victricis delectationis, habetur etiam potestas quæ conjungitur cum actu. 4. Hanc solam potestatem tradi a Jansenio, qui scripsit esse extra potestatem arbitrii actum oppositum, quovisunque prævalet carnalis delectatio, & sub ista nullam esse potestatem justitiæ, sed vinculum arbitrii, & necessitatem peccandi. 5. In sententia autem nostra, in eo qui habet voluntatem parvam & invalidam, esse potentiam proxime sufficientem ad orandum, & sufficientem remote ad observantiam præceptorum, quæ poteris proxime implere, dum per orationem obtinueris magnam & robustam voluntatem. 6. Cum voluntate illa parva & invalida observandi præcepta stare horum possibilitatem; quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis. Hæc omnia habentur in Libris de Theolog. Discipl. ad prop. 1. Jansenii: quæ si Anonymus vidit, quid distent æra lupinis prorsus ignorat.

VI. Ad hæc producit Anonymus verba Jansenii, memorato in loco asserentis juxta quosdam Theologos vere peccare eos, qui adjutorio sufficientis gratiæ carent: Non enim ideo peccant quia non possunt abstinere a peccato, quamvis revera non possint, sed idcirco peccant quia non volunt, neque vellent, etiamsi possent.

Reprobamus nos & hanc Jansenii assertio- nem: de qua lib. 26. cap. 2. hæc litteris consignavimus: Refellitur scitum Jansenianum primo scripturis, quæ nobis delineant liberum arbitrium, tamquam potestatem extendendi manum ad ignem & aquam, eamque potestatem opponunt necessitati, explanantque verbis optionem, dominium, ac vim electivam significantibus. Deinde definitionibus Tridentini decernentis esse in potestate hominis vias suas malas facere, & dissentire si velit gratiæ excitanti. Ex Romanis quoque Pontificibus damnantibus tertiam propositionem Jansenii, & recensitos

Bajanos articulos constituentes peccatum in illis etiam, quæ vitare non possumus, & opposentes libertati solam coactionem, & vim inferentem violentiam. Rejicitur præterea plenissimis Patrum suffragiis, & præclarissimi præsertim Augustini nullam statuentis in peccato naturalem necessitatem, nullamque in bonis operibus determinationem immutabilis voluntatis. Janseniani insuper revincuntur ratione ipsa, quoniam ubi est necessitas, nec vitium est, nec virtus, nec vituperium, neque præconium laudis: & locum ibi non habent præceptiones, hortationes, commitationes. Hæc aut legenda, aut memoria repetenda erant adversario, qui ait nos asserere in iis quoque patrari peccatum, quæ necessitate eveniunt, & vitari non possunt, ut videbimus seq. cap.

VII. Perstringit ulterius Anonymus quod præcitat in locis ait Jansenius, impotentiam, quæ laborant qui transgrediuntur præcepta, nullo modo excusare eam, qui non implet quod præcipitur, posset enim implere si vellet: quæ postrema verba in sensu Janseniani idem sonant, ac si diceretur, si vellet illud implere, quod tamen non potest actu velle, illud posset tunc implere, & illud revera impleveret. Enim vero juxta Jansenium non datur medicinalis gratia, nisi sit gradibus superior cupiditate, quod e nostra nunquam elaboratur memoria, & sine hujusmodi gratia impossibile est voluntati, ut bene velit, sicut homini cæco est impossibile ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibi is fracto ut recte gradiatur. Quare omnes a Jansenio allatæ responsiones fuitiles sunt, ac penitus evanescent.

Evanescent utique; sed non evanescit, & magis magisque Jansenianæ adinvenitur opposita Augustinenium doctrina: hi enim negant ad meritum, vel demeritum sufficere libertatem lubentiae, in eo sitam, quod homo velit; & requirunt ut simul possit nolle, negantes haberi rationem peccati in iis, quæ vitari non possunt, atque ex necessitate contingunt: negantes insuper, quod e nostra nunquam elaboratur memoria, delectationem illam gradibus superiorem, quæ obstringat arbitrium vinculo necessitatis. Sat est, si dicta num. præcedenti, ut reliqua præteream, iterum perlegantur.

VIII. Congerit deinde Anonymus testimonia quædam Jansenii asserentis lib. 3. de Grat. Christi Salvat. cap. 15. post Adæ transgressionem posse Deum idipsum homini post peccatum jubere, quod ante peccatum jussit, quamvis ei jam propria culpa factum sit impossibile, nec teneri ipsi conferre magnum il-

Iud redemptionis adiutorium, quod hominem nolentem velle facit, & facere, quamvis sine magno illo adiutorio peccatum jam vitare propria & culpabili volendi infirmitate non possit.

Quid vero Augustinenses? Docent, si loquamur de originali peccato, ab hoc liberum non esse posteris Adæ abstinere, nisi comparate ad illam voluntatem, a qua primo descendit ipsum originale peccatum: at si loquamur de peccatis actualibus, hæc a nullo hominum committi, nisi ab iis abstinere sit liberum unicuique; demonstrantque allucinationes Jansenii, qui in libris Augustini adversus Pelagianos non distinxit quæ de peccato originis & de carnis inseminata concupiscentia, ab iis, quæ de peccatis propria voluntate patris idem Augustinus differuit. Hæc a me demonstrata sunt in proluxa dissertatione lib. 16. cap. 3. Præterea nostrates docent dari, etiam sine gratia efficaci & sine delectatione victrici, potentiam implendi præcepta, non tamen potentiam conjunctam cum actu, ut diximus paullo supra num. 5. Tandem asserunt non esse characterem Jansenismi affirmare quod gratia actualis, etiam sufficiens & non efficax, in pœnam præcedentium peccatorum aliquibus denegetur, quum proculdubio hæc sit sententia Augustini, aut saltem, fatentibus omnibus, quæstio in utramque partem a Scholasticis agitata. Characteres itaque Jansenianæ hæreseos sunt, qui §. 3. fuerunt producti.

IX. Ex præcedentibus adnotationibus suis Anonymus colligit, præcepta in sensu Jansenii fore iustis possibilis, si cupiditas, quæ actu gradibus superior est, debilius evaderet, & quamvis plures possibilitatis modos admiserit, nullam tamen veram potentiam in ipsius systemate adstrui, nisi potentiam illam, qua præcepta adimpleri possunt cum auxilio gratiæ, quæ gradibus superet cupiditatem; ideoque ab errore Jansenii nequaquam recedere, qui ajunt posse mandata servari cum gratia gradibus superiore, & qui, licet gratias parvas & inferiores admittant, principium tamen duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium non deserunt. Gratia enim gradibus inferior sufficiens vires non confert, quibus frænari possi robustior concupiscentia, & consequenter adimpleri præceptum.

Verum pari ratione ex nostra sententia Jansenianæ e diametro opposita, atque luculentissimis testimoniis hucusque productis legitima consecutione inferitur, a nobis reprobari pri-

Berti Theolog. Tom. IX.

mam ex damnatis propositionibus, quoniam e si ad potentiam conjunctam cum actu, quam Scholam potentiam positionis appellat, requiramus gratiam efficacem, seu delectationem victricem; agnoscimus tamen in gratia inferioris gradus potentiam possibilitatis, nec admittimus systema duarum delectationum invincibilium, sed duarum delectationum, quarum nec superior trahit necessitate ad agendum, nec inferior hæret necessario in parvo motu, quem excitat, systema nimirum traditum a Theologis §. 2. enumeratis: in quorum lectione si aliquantulum Anonymus sese exercuisset, non ausus esset orthodoxis scriptoribus novitatis studium, & hæresim Jansenianam adscribere.

§. X.

Ad prænotata Anonymi in secundam Jansenii propositionem.

IN secundam Jansenii propositionem, *Interiori gratia in statu nature lapsæ nunquam resistitur*, nil peculiare profert Anonymus, quod in antecessum non sit omnino discussum. Cuncta nihilominus summam attingamus. Ait primum istius propositionis sensum non esse, quod interior gratia non semper consequatur effectum, ad quem excitat voluntatem, quandoquidem parva etiam gratia excitat in sensu Jansenii velleitates quasdam, vel complacentias, ut idem Jansenius ait lib. 2. de Grat. Christi cap. 27.

Certe, ut monet Anonymus, in hoc non consistit Jansenianus error; quod enim gratia sæpenumero excitet parvam voluntatem, comprobatur experimento, demonstratur a Norisio aliisque Theologis præstantissimis, quorum meminimus §. 1. & secundo, imo & a Ludovico Molina: qui disp. 44. Concordiæ affirmat motus gratiæ prævenientis sæpe admodum debiles esse, tum propter modicam preparationem, & curatum nostram, & præcedentia delicta, pravæque affectiones; tum etiam, quoniam Spiritus ubi vult spirat, nemini interim denegando, quæ ad salutem opus sunt. Tenuissimos hujusmodi motus, qui auctore eodem Molina interdum adeo sunt debiles, ut deprehendi & agnosci nequeant, qui dixerit producere effectum, ad quem excitant? Id multo minus affirmari potest in sententia Congruistarum de vocatione non congrua. & in sententia Thomistarum ac nostra de Gratia non efficaci. In quo ergo situm sit Jansenianum dogma ostendimus nos §. 5. num. 4.

Z

& lon.

& longe antea lib. 14. cap. 8. ubi scripsimus : Jansenius parvam quidem , & invalidam voluntatem a Deo inspirari fatetur , sed necesse sit permanere infirmam atque torpentem , nisi subministratur delectatio tam vivida , quæ arbitrium trahat indeclinabili necessitate , & rursus : In Janseniano systemate , impie fabricato ad libertatis exitium , non datur sanctæ operationis potestas , nisi adsit gratia necessitatem inferens , & nisi in alterno cupiditatis & castæ delectationis conflictu hæc illam superans in bonum voluntatem nostram tanta vi , ut nequeat contrahiti , compellat : & in 2. prop. Jansenii lib. 17. cap. 3. Per Jansenium sub gratia parva premente perversa cupiditate , non est potentia recte operandi , & sub gratia magna & robusta non stat potestas peccandi , & necessitate alligati illud tantum facere possumus , quod magis delectat ; ita ut alternantibus delectationibus , nec una alteram superante , necessario inefficacibus desideriis hæreat animus . Hunc esse damnatum Jansenii sensum concludit tandem Anonymus , ut paulo infra videbimus .

II. Deinde Anonymus ait , nec eos Theologos a Pontifice cum Jansenio damnari , qui asserunt interiorem gratiam semper producere aliquem effectum in voluntate , modo fateantur , non semper producere omnem illum effectum , cujus producendi veram confert potentiam .

Præmonstravimus nos ipsi hanc veritatem Anonymo lib. 14. cap. 8. testimonio Archiepiscopi Traneſis , & lib. 17. cap. 3. ex omnium fere Theologorum sententia , pluraque addidimus §. v. num. 5. & 6. ubi quod proletarius iste scriptor jejune ac frigide narrat , perspicue & luculenter comprobatur Nunc , quoniam veritate cogente fatetur eos dissidere a Jansenio , qui docent dari gratiam , quæ non producit effectum , cujus producendi veram confert potentiam , ad ea loca , unde quædam nuper exscripsimus , mitigato aliquantulum animo revertatur . Itaque lib. 14. cap. 8. exposita Jansenii doctrinam noxiam , blasphemiam horrendissimam , que appellavimus , ita sententiam nostram exposuimus : In pia illa affectione , quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari tribuitur operis , non quidem executio , sed vera potestas , quamquam non ita expedit , ut reapse prodeat in actum ; & paulo supra statemur qualemcumque gratiam in hoc statu sive parvam , sive magnam esse gratiam Christi . Deinde defendimus dari gratiam inefficacem , cui voluntas resistit : ac tandem per gratiam sufficientem dari nobis potestatem implendi divina mandata , sed non taliter validam , &

expeditam , ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax atque in lib. 17. cap. 3. Gratia inspirans voluntatem parvam & invalidam respectu hujus voluntatis est efficax , quoniam actu hanc voluntatem ipspectu operationi , libere , E. G. conversionis , & adimplenti præcepti , est sufficiens tantummodo . Ex his vero fluit hæc obvia ratiocinatio ; Fatente Anonymo , a Janseniano errore sunt alieni , qui licet asserant internam gratiam semper producere aliquem effectum , ut mentis illustrationem , piamque motionem voluntatis , docent tamen dari gratiam , quæ non producit effectum , cujus producendi veram confert potentiam : ita accusator cit. num. 2. At Augustiniani Theologi , quamvis doceant gratiam semper aliquem producere effectum , piam scilicet cogitationem , & voluntatis affectum , confitentur attamen dari gratiam , qua non exequimur opus , cujus exequendi veram tribuat potestatem : ita nos in locis nuperrime laudatis . Igitur Augustiniani Theologi , fatente ipso net convinciatore , a Janseniano errore sunt alieni .

III. Ex quo in Janseniano systemate necessum sit voluntatem obsequii delectationi gradibus superiori , & absque hujusmodi delectatione omisso actus non sit libera , sed omnino necessaria ; infert Anonymus duo requiri , ut dici possit quod voluntas gratiæ resistat , idest , quod gratia careat eo effectu , ad quem excitat , & quod conferat voluntati potentiam operandi ipsum effectum .

Rursus ex hac Anonymi prænotatione , seu potius reciprocatione per lineam eandem , apparet nostrum Jansenio discrimen ; quum Jansenianam illam necessitatem rejiciamus , & gratiam absque effectu , ad quem excitat voluntatem , veramque cum tali gratia agendi potentiam dari fateamur , ut ostendimus paulo ante .

IV. Animadvertit præterea Anonymus secundam Jansenii propositionem nequaquam in eo sensu fuisse proscriptam , quod gratia nunquam privetur eo effectu , ad quem inclinat voluntatem , vel quod nunquam privetur eo effectu , quem revera produxisset , si minorem habuisset debellandam cupiditatem , propterea quod etiam Jansenius lib. 4. de Grat. Christi cap. 4. & 5. luctam , conflictumque gratiæ & concupiscentiæ describit , nec negat gratiam illo frustrari effectu , ad quem excitat , fatetur quoque gratiam effectum in aliis circumstantiis fore consecuturam , si nimis cupiditas , quæ actu robustior , & ardentior est , gradibus esset debilior . Quare frustra novatores conantur iniussimodum sub-

terfugiis eludere Summorum Pontificum constitutiones.

Ad hæc reponimus, quod licet novatores his effugiis dolose utantur; sunt tamen omnia recta fide ab orthodoxis ac præstantissimis Theologicis tradita. Ut enim demonstravi §. 2. n. 2. affirmat Macedus, *Augustinum carnis delectationibus spiritus opponere, & in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare*. Docent Thomistæ laudati a Gravesono, ibique a nobis num. 5. quod si Deus homini male affecto gratiam conferat, quæ plures & majores efficaciarum gradus habeat, quam sint gradus obstinationis & malitiæ in voluntate, tunc ea gratia suapte vi, seu victrice delectatione superabit obstinationem voluntatis, & erit reipsa efficax: at si Deus gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciarum superior, major, ac fortior non sit gradibus obstinationis, seu malitiæ voluntatis, tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, sed illam non convertet, nec illius obstinationis gradus superabit, eritque tunc temporis tantum sufficiens & inefficax, non quidem defectu sui, cum reipsa & vi sua converteret voluntatem, si minor esset voluntatis resistentia, sed ex defectu voluntatis, quæ obstinatione sua magis obstitit. Affirmat doctissimus Massoulié, de quo eo loci num. 6. quod si fortior sit divinæ gratiæ motio, & ea motione accensa charitas vincat superetque gravem cupiditatem, tunc motio divinæ gratiæ efficax est: quod si è contra vehementior sit ipsa cupiditas, cassæ & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem habeat, non tamen habet effectum, ad quem ex divina ordinatione refertur. At quid plura fastidiosè repeto? quando ipsemet Augustinus de Persev. cap. 14. num. 35. ait Tyrrios Sidoniosque credituros fuisse, si qualia viderunt Corozaitæ & Bethsaitæ signa vidissent, quia non erant sic excæcati oculi, nec sic induratum cor Tyrriorum & Sidoniorum: ideoque gratiam in his ob minorem excæcationem minoremque duritiem futuram fuisse effectricem, quæ in illis ob majorem obdurationem & cæcitatem sufficiens fuit & inefficax. Discat ergo tandem Anonymus quænam sint subterfugia novantium, & quænam Catholicorum asserta. Luctam esse inter concupiscentiam & gratiam, hanc efficacem esse quando gradibus superat contrariam cupiditatem, & sufficientem & inefficacem quando superior non est gradibus obstinationis atque malitiæ, ac demum in tali

circumstantia nonsequi effectum, quem produceret si minor esset cupiditas & resistentia voluntatis, est insignium Theologorum sententia, ut vident qui forte non sunt magis excæcati, quam fuerint Corozaitæ. Quo ergo jure hæc dicantur subterfugia novantium? In eo isti decipiuntur, quod ex illo gratiæ, & concupiscentiæ conflictu, (qui utinam non daretur!) inferunt sub robustiori concupiscentia voluntatem necessitate succumbere, & sub victrici delectatione necessario obsequi & assentiri, e medio sublatis gratia sufficiente, & libertate, ut diximus sæpenumero.

V. Advertit præterea Anonymus, sensum secundæ Janseniæ propositionis non esse, quod cupiditas nunquam resistat gratiæ, sed quod homo nunquam ei resistat, hoc est nunquam eam privet eo effectum, quem posuisset producere, atque etiam produxisset, si voluntas gratiæ consentire voluisset: neque etiam sensum ejusdem propositionis esse, quod gratia interdum eo privetur effectum, quem in alio subjecto minus resistente assequeretur; quoniam juxta Jansenium eadem gratia in uno victrix est, in altero non victrix pro majori, vel minori concupiscentiæ resistentia.

Poterit adversarius, quandoquidem quinque hisce prænotationibus nondum Jansenii sensum adinvenit, illum a nobis percipere legendo quintam hujus dissertationis sectionem. Duo tamen hic animadvertat, primum, ex quo gratia interdum eo privetur effectum, quem in alio minus resistente assequeretur, doctissimum Thomistam Antoninum Massoulié inferre quod revera detur gratia sufficiens, cui in hoc statu infirmitatis resistitur: ait enim diss. 3. de div. grat. q. 6. art. 2. sufficientem gratiam, quam Schola D. Thomæ admittit, verissime & propriissime sufficientem esse, hac producta ratione: Quod enim gratiæ divinæ motio v. g. ut quatuor interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipsius motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat: est enim verissime sufficiens, imo & natura sua efficax, nec minorem suam in ordine vim habet agendi, quam habeat v. g. calor in ordine physico, quem nemo negaverit vim habere sufficientem comburendi, ita ut si admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex quo ipsi igni desit virtus comburendi, sed quod lignum oppletum humiditate & aqua, impressioni, seu vi & efficaciarum ignis obstitat. Atque idem de voluntate sentiendum est: nam si prava voluntas minori v. g. obstinatione obfirmata esset, minusve intensus esset parvus

ipsius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur; ipsa eadem divine gratie motio ut quatuor voluntatem ad virtutem impelleret, atque hujus consensum obtineret: superaret enim vim pravi habitus, & malitiam voluntatis, eamque a sequendo vitio retraheret. Quod si ea gratie divine motio ut quatuor voluntatis consensum non obtinet, id non oritur ex defectu ipsius motionis gratie divine, sed ex prava dispositione voluntatis, quæ ob pravam habitum intensum, v. g. ut quinque ipsius actionis impressioni, & vi seu efficacie divine motionis non subicitur. Hinc apparet nos (eadem quippe tradita a me tuerunt lib. 4. cap. 12. lib. 13. cap. 8.) ex conflictu concupiscentiæ & gratiæ, variisque gradibus utriusque, unde Janseniani perversa illusionem deducunt nullam in hoc statu dari gratiam sufficientem, cui libere humana voluntas resistat, meliori, & legitima consecutione inferre ipsam sufficientem gratiam, & Catholicum dogma secundæ Jansenii propositioni contrarium. Aliud vero, quod Anonymi memoriæ subicimus est, Mucedum quoque, Norisium, Augustinienfes & Egidiano, Joannem Gonzales, præcitatum Massoulié, immo & Congruistas omnes, negare entitativam distinctionem inter auxilium sufficiens & efficax, atque affirmare quod eadem gratia, quæ in uno victrix est, in altera non sit victrix, ut evidenter ostendimus §. 2. & 5. ideoque cavendum adversario, ne id enumeret inter dogmata Janseniana a Summis Pontificibus condemnata.

VI. Tandem Anonymus, quo sensu damnata sit propositio secunda Jansenii, post præcellentia diverticula exponit, ait, Theologos Orthodoxos ad evitandas Jansenianorum cavillationes atque fallacias exigere quod potestas, quæ per gratiam confertur, non sit actu ligata per cupiditatem majorem, seu quod sit potentia expedita: & ulterius quod potestas illa sit relativa ad gradus cupiditatis, ita ut homo secundum præsentem, quas habet, vires possit operari bonum illud, ad quod gratia excitat voluntatem, seu ita ut revera possit gratia consentire in circumstantiis cupiditatis fortioris.

Videntur hæc ad primam, non ad secundam Jansenii propositionem spectare, atque abunde iis satisfactum §. 2. num. 9. & §. 4. num. 3. ac seqq. Repetamus nihilo tamen minus nonnulla, ne dicamur flocci habuisse hanc eruditorum Margaritam. De potentia expedita non esse eandem omnium Orthodoxorum mentem demonstravimus prælaudatis §§. locupletissime.

Indicet ergo Anonymus, quos modo nominet Orthodoxos; nam si loquatur de universis, suam in lectione summorum Theologorum vel oscitantiam, vel mentis hebetudinem patefacit. Audivit nuper præclarum Thomistarum, qui ait gratiam illam esse inefficacem, & sufficientem dumtaxat, ac proinde talem, cui voluntas resistit, quæ cum sit motio ut quatuor, non superat pravam habitum intensum ut quinque: ideoque adinvenit Theologum Orthodoxum, qui negat gratiam sufficientem, ut distinguitur ab efficaci, conferri potentiam expeditam a glutine robustioris cupiditatis. Inveniet Thomistes alios, utique Orthodoxos, docentes illam esse gratiam sufficientem tantummodo, quæ in gradibus efficacie superior, major, & fortior non est gradibus obstinationis, seu malitiæ voluntatis, si legerit quæ scripsimus §. 2. num. 5. ideoque nec hi agnoscunt in gratia sufficientem, & non efficaci, potentiam expeditam a glutinamento concupiscentiæ fortioris. Si autem coniecit oculos in num. 9. ejusdem §. percipiet ex Cardinali Norisio illam juxta Suarium, aliosque, dici potentiam completam atque expeditam, quæ includit omnia prævenientia auxilia, & quæ ad agendum alio non indiget adiutorio; & consequenter occurrent Orthodoxi alii negantes conferri per auxilium mere sufficientem potentiam expeditam. Si ulterius legerit §. 6. num. 5. discet a Theologis quamplurimis, nec non a centum Galliarum Episcopis rejici æquilibrium illud, in quo gratiæ gradus æquiponderent gradibus concupiscentiæ, quam non teneatur Deus iis, qui majoribus criminibus sese implicant, ampliorem gratiam conferre: unde & in his sufficiens gratia, cui reluctantur, nequit esse expedita a glutino cupiditatis robustioris. Ex his perpaucis (non enim præstat omnia repetere) intelliget criminatorem gratiæ sufficienti, cui voluntas obstitit, non adscribi ab Orthodoxis omnibus hanc proprietatem, ut voluntatis conferat completam expeditamque potentiam. Ceterum quum in hisce vocabulis potentia expedita latere possit æquivocatio, iisque adversarii nostri abuti soleant, ut agebat Massoulié, de quo vide §. 4. num. 9. idcirco nos affirmavimus tom. 3. aliisque in locis, potentiam, quam confert gratia inspirans piam affectionem, a qua non superatur fortior cupiditas, non esse ita expeditam, ut reapse prodeat in actum: quod a nemine eorum, qui ad ponendum actum requirunt auxilium efficax, negari potest. Necessum ergo non est ad refellendam Jansenii hæresim, gratiæ, quæ ab efficaci

eaci contradistinguitur, adscribere potentiam *expeditam*, neque id requirunt *Orthodoxi* omnes, prout Anonymus præmittit, tamquam rem singulis Theologis exploratissimam, Quamobrem in eo consistit Jansenianus error, quod *sub delectatione victrici voluntas necessitate flectitur, nec actus oppositus in ejus sit potestate: ideoque per Jansenium sub gratia parva, premente perversa cupiditate, non habetur potentia recte operandi, & sub gratia magna & robusta non fiat potestas peccandi, & necessitate alligati illud tantum facere possumus, quod magis delectat.* Atque ita nos Jansenianam descripsimus hæresim. Profecto Augustinenses, etsi in delectatione victrici agnoscant *auxilium operationis*, seu gratiam efficacem; in delectatione tamen minori agnoscunt gratiam *possibilitatis*, sive auxilium sufficiens; quoniam licet gratia sit minor gradibus, est altioris nihilominus ac supernaturalis ordinis, & potens est superare quoscunque gradus concupiscentiæ; hæc vero, quantumvis robustissima, non obstringit arbitrium *vinculo necessitatis*. Quod vero minor gratia majorem concupiscentiam non superet, non evincit quod superare non possit, sicuti quod gratia *sufficiens* sensu Thomistico, aut gratia *non congrua* sensu Suareziano non habeat obsequentem sibi voluntatem, minime probat quin hujusmodi gratiæ voluntas obsequi & obtemperare non valet; sed hoc unum commonstrat, in minori sancta delectatione non haberi gratiam victricem, gratiam quæ ita movet ut persuadeat, gratiam quæ præparatur a Domino non tantum ut voluntas possit, sed etiam ut velit & faciat; quod necessum non est iterum iis explicetur, qui efficacis gratiæ naturam, & energiam quomodolibet assequuntur.

VII. Nil aliud num. 7. addit Anonymus, nisi ad grassantem Jansenianam hæresim coercendam minime satis esse si fateamur interiori gratiæ in eo sensu aliquando resisti, *quod homo aliquando non producat effectum, ad quem gratia excitat voluntatem, vel quod eum effectum non producat, quem per gratiam, si debilior adesset cupiditas, revera produxisset*: alioquin insons foret ipsemet Jansenius, qui eadem omnino confitetur.

Jam hæc audivimus num. 1. eadem rursus repetita sunt num. 3. iterum hæc attentis auribus excepimus num. 5. & ubique ostendimus ulterius ad coercendam hæresim requiri, ut in minori delectatione agnoscatur vera potestas agendi, & a superiori delectatione tollatur

vinculum necessitatis.

VIII. Ait postremo Anonymus plures reperiri Jansenianos, qui asperiora Jansenii verba emollientes, *non solum docent sæpe resisti interiori gratiæ, sed admittunt præterea gratias sufficientes, quæ dant veram bonum operandi potentiam.* Alii etiam addunt illam potentiam esse completam, proximam, imo *expeditam & relativam*: mera tamen hæc verba esse, atque ad involvendum errorem accommoda: quoniam evidens est, non posse hæc omnia catholico sensu proferri, quamdiu non rejicitur doctrina duarum delectationum *indeliberatarum* & invincibilium pro graduum superioritate: admissa enim hac doctrina nunquam voluntas resistit delectationi victrici, & si victrix non sit, gradibusque superior, necessum est ut voluntas obsequatur cupiditati.

Fateor me ignorare quinam sint Janseniani illi adeo secum pugnantes, qui cum adhæreant delectationum invincibilium systemati, asserunt dari gratia sufficiente, quæ distincta sit a delectatione victrici, *potentiam completam, proximam, imo expeditam & relativam*. Non enim hæc duo consistere possunt, dari plenam resistendi potentiam, & voluntatem necessario obsequi cupiditati gradibus superiori; nec puto talia aut Calphurnium Lanarium, aut Margitem dicturos. Novi quidem dari Jansenianos, qui abstinere a *necessitate* vocabulo, & affirmant *necessitatem & libertatem* pugnare invicem: sed hi distinguunt *necessitatem naturalem a necessitate inclinationis*, nihil esse naturali necessitati alligatum, si in illud voluntas propendeat; & ejunt quidem voluntatem a gratia excitatam aliquando resistere & reluctari, sed negant dari hanc reluctandi *potestatem*, quandiu voluntas sub *victrici delectatione* consistit, libertate indifferentiæ sublata. Atque hæc verborum aucupia egomet exfufflavi in præfatione libri xvi. Verum sive reperiantur, sive non, Janseniani illi, vel potius cucurbitæ, adstruentes *potentiam reluctandi expeditam & relativam*, simulque *necessitatem* obsequendi cupiditati quæ gratiam gradibus superet: memoria repetendum est, a nobis systema duarum delectationum defendi, at non duarum delectationum invincibilium, & necessitatem graduum superioritate inferentium, ut ostendimus in octava sectione ad articulum 1. Anonymi n. 14. ad art. 2. n. 5. & 6. atque ad hunc art. 3. n. 1. & 2. necnon to. 3. de Th. disc.

§.XI.

*De Anonymi prænotationibus in tertiam
Jansenii propositionem.*

I.

PAUCIS me expediam a prænotationibus Anonymi in tertiam Jansenianam, quamvis integrum occupent articulum. Sunt enim omnia, quæ a nobis prius, & quidem luculentius, fuerunt tradita, ac proinde talia, quibus, etsi nulla alia momenta suppetere, Anonymus manifestæ calumniæ convinceretur. Postquam ergo præmisit, tertiam propositionem his verbis expressam, *Ad merendam & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione*, a Jansenio latius exponi in tribus libris de Gratia Christi, scilicet 6. 7. & 8. eamque propositionem consequi ex systemate duarum delectationum, quarum robustiori necessum sit voluntatem obtemperare; ait Jansenium *duplicem tantum distinguere necessitatem, unam coactionis, alteram simplicem, seu voluntariam*, ut constat ex lib. 6. de Grat. Christi. cap. 6. sub necessitate autem coactionis Jansenium completi omnes actus, qui sunt voluntate actu resistente, & qui non possunt volendo impediri. Jam vero constat nos propositionem illam tertiam reprobasse lib. 17. cap. 3. ac demonstrasse tradi illam a Jansenio pluribus in locis, & profluere a principio duarum delectationum invincibilium, juxta quod voluntas necessario abripitur a superiore, produxisse quoque Jansenii verba deprompta ex lib. 6. de Grat. Christi cap. 6. quibus Jansenius adstruere nititur *duplicem tantum necessitatem, coactionis, & simplicem, seu voluntariam*; ac demum hæc omnia Jansenii commenta rejecisse tum eo loci, tum præcedenti lib. 16. cap. 2. & 3. Manifestum est ergo, nos ab errore & hæresi tertie propositionis penitus recessisse, ex ejusdem accusatoris allata prænotatione.

II. Præmonet deinde Anonymus, Jansenium ea distinctione supposita asserere quod libertati repugnet necessitas coactionibus, non autem necessitas simplex & voluntaria; idque adniti ut demonstret lib. 7. de Gratia Christi Salvatoris cap. 1. & lib. 8. cap. 14. pluribusque aliis in locis, quæ retexere supervacaneum foret ac ædiosum. & ubique doctrina & verbis Augustini eundem Jansenium abuti.

Quid vero nos? Præcitato lib. 16. cap. 3. non tantum id de Jansenio affirmavimus, verum etiam sophismata ejus omnia diluimus, ac primum ea, quæ dogmatistes ex Augustino deprompsit. Ea enim sophismata proponentes scripsimus: *Audiendi sunt modo Janseniani. Illud, inquiunt, est in potestate voluntatis, perfecte liberum, & sufficiens ad meritum, quod facimus cum volumus. At dummodo operemur cum sola libertate a coactione, volumus operari. Sola ergo libertas a coactione sat est, ut opus sit perfecte liberum, in nostra voluntate, ac patratum cum merito.* Hic subjecimus argumenta Jansenii, ac priori loco ex Augustini libris petita. Singula autem refutavimus inferius, responsionem nostram his verbis eghredientes: *Hydram hanc sese tali ausu erigentem nihil negotii est concidere & obtruncare.* Pudeat ergo rursus Anonymum conviciorum suorum, quæ ex secunda quoque prænotatione in ipsum recidunt.

III. Tradit Anonymus prævidisse Jansenium, quod modus hic inauditus exponende libertatis, requisitæ ad meritum & demeritum, commovere poterat Christianorum animos, ac mirus videri Scholasticis. Deinde producit prolixum Jansenii locum ex lib. 6. de Grat. cap. 35. ubi perspicue docet, *actus voluntatis necesarios, a quibus abstinere non possumus, esse tamen in potestate nostra, & nos illorum actuum dominos esse.*

Et hæc criminatorem Augustinianæ Scholæ aperte redarguunt. Quod ut facilius lector percipiat, animadvertere debet, quomodo Jansenius, licet lib. 6. de Grat. Chr. Salv. cap. 6. col. 532. scribat, *miræ videbitur Scholasticis ista doctrina*; paucis tamen interjectis ad se trahere conatur S. Thomam, & cap. 25. col. 700. etiam Scotum, idemque facere nititur de aliis Scholasticis antiquioribus. Ego vero præcitato cap. 3. lib. 17. Scholasticorum quoque auctoritate demonstravi non sufficere ad merendum, vel demerendum libertatem immunem a coactione; & postquam Jansenium usurpato Scholasticorum præsidio expoliavi, ad hunc modum responsionum mearum seriem absolvi: *Ex dictis manifestè deprehenditur aut dolus, aut oscitantia Jansenistarum in captando sibi patrocinio veterum Scholasticorum.* Quod vero attinet ad verba Jansenii eodem lib. 6. cap. 35. totus ibidem est, ut ex Augustino evincat actum voluntatis deliberatæ necessarium esse in potestate, & dominio ejusdem voluntatis, quoniam juxta Augustinum nihil tam est in nostra potestate, quam ipsa voluntas, & il-

Illud omnino liberum est, quod cum volumus facimus. Vide Jansenium pag. 716. & seq. Nos autem eodem cap. 3. hæc Jansenii argumenta exscripsimus, & sequenti cuncta dissolvimus, contra ex Augustino demonstrantes, nulla ratione motum voluntatis esse culpabilem, si ex necessitate eveniat, ac docentes quo sensu intelligendus sit S. Pater adversus Manichæos, & quo sensu adversus Pelagianos decretans. Ex eo itaque tertio capite, prænotationi suæ comparato, poterit rursus Anonymus nostrum a Jansenio discrimen, suamque in calumniando turbulentam præcipientemque inconsiderantiamprehendere.

IV. Pergens Anonymus investigare Jansenii sensum, ait ab illo nequaquam rejici *indifferentiam contradictionis*, sive *potestatem agendi & non agendi ad libitum voluntatis*, productis ad id commonstrandum verbis Jansenii ex præcitato capite 55. & ex cap. 37. ac 38. libri 6. de Gratia Christi Salvatoris.

Verum admittit Jansenius, ac simul non admittit *potestatem agendi, & non agendi*; quoniam, ut nuper dicebamus, illud in sensu Jansenii est in potestate voluntatis, quod cum volumus, facimus, etiam si necessario velimus. Id affirmat Anonymus proximo n. 5. & colligitur ex hoc n. 4. verbisque Jansenii ab Anonymo recitatis. In primo enim testimonio ait Jansenius nullum esse *detrimentum libertatis*, etsi voluntas necessarie & immutabiliter velit; in altero inquit, ubicunque est voluntas, adesse modum libertatis, sive *contingenter agat, sive necessario*; in tertio addit voluntatem actus sui dominam esse, *quantumcunque aliquid immutabiliter, necessarioque velit*. Hæc tandem nihil sunt aliud, quam potestatem voluntatis pro sola *spontaneitate* usurpare, ut evincunt etiam loca a nobis præmissa §. 3. num. 2. At ego ad refutandas technas omnes Jansenianas demonstravi diversa ratione voluntatem protendere in finem ultimum; diversa autem ratione eligere media; & aliter loquendum de voluntate *ut natura est*, aliter vero ut est *liber ad faciendum & non faciendum animi motus*, necessitatemque voluntatis inveniri in naturali instinctu, quo fertur in finem, sed in electione mediorum, in qua proprie relucet libertas, admittendam esse libertatem oppositam necessitati. Vide tom. 3. Vitavi ergo ambiguitatem omnem, qua Jansenius errorem involvit suum, & jure in conviciatorem quartam quoque ejus prænotationem obtendam.

V. Ex Jansenius verbis infert Anonymus,

Jansenium quando voces istas usurpat, quod voluntas possit ad libitum agere, & non agere, quod sit domina suarum actionum, quod habeat quodam sensu indifferentiam contradictionis, quod seipsam moveat & determinet ad agendum, &c. nil aliud asserere, quam voluntatem velle cum advertentia & reflexione, licet ab eo volendo nullatenus possit abstinere; ideoque solam coactionem, quæ rationis advertentiam excludit, repugnare libertati, necessitatem vera simplicem & voluntariam vere cum libertate subsistere.

Bene habet: nequeunt ergo, nisi per summam calumniam, tamquam Janseniani traduci, qui negant libertatem a coactione esse veram libertatem, quæ requiritur ad merendum & demerendum: & qui docent necessitatem evertere essentiam liberi arbitrii, quatenus liberum arbitrium est; sicuti ego præstiti tom. 3. n. loca alia commemorem: ideoque & quinta Anonymi prænotatio fidem nostram testatur, calumniam ipsius aggravat, dicteria cuncta dispellit.

VI. Prosequitur num. 6. Anonymus animadvertere, quod Jansenius, dum asserit voluntatem posse dissentire si velit, id affirmat, non quod revera voluntas polleat dissentendi potentia, sed quod dissentiret si vellet, quum tamen velle dissentire non possit. Ait hoc Tridentinæ Synodo adversari: nihil enim fingi potest absurdius, quam Concilium adversus hæreticos definiisse, voluntatem posse velle dissentire, si velit dissentire. Neque enim Lutherani & Calvinistæ negabant voluntatem posse velle, quando vult. At adulterina Jansenii interpretatio in ea Concilii verba, posse dissentire si velit, mirifice congruit duarum delectationum systemati, in quo voluntas consentiens delectationi alteram gradibus superanti, nequit profecto intelligi quomodo possit velle ei dissentire.

Hæc semel, iterum, ac terti audivimus: atque hinc eandem, quam supra, consecutionem deducimus, Jansenismi calumniosissime insimulari Theologos negantes voluntatem necessario velle, & necessario assentiri delectationi, quæ gradibus alteram vincit. Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi sit delectatio summi boni manifestati per lumen gloriæ, aut boni in comuni, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus. Ita scripsimus lib. 17. cap. 11. Affirmamus itaque in voluntate, quando vult, esse potestatem nolendi. De Concilio itidem Tridentino scripsimus lib. 14. cap. 11. Cum

hæc

heretici ex promotione Dei & doctrina de gratia per se efficaci mala consecutione inferrent liberum arbitrium non cooperari Deo moventi; definit Synodus Tridentina præveneri utique & excitari, sed liberum arbitrium non rapi necessitate, sed etiam motum posse dissentire si velit: quibus verbis a Dei excitatione, & voluntate auxilio efficaci prævota apertissime sejunximus necessitatem. Verum tamen est, quod Theologi oppugnantes gratiam per se efficacem, utuntur adversus nos eadem definitione Tridentini: ac Thomistæ communiter respondent, non posse voluntatem cum ipsa prævotione efficaci conjungere dissensum; quum impossibile sit voluntatem simul velle & nolle: at non proinde iidem Thomistæ negant potentiam dissentiendi. Horum vero sententiam ego approbens hæc scripsi cit. capite 11. Responleo optime exponi definitionem Tridentini Concilii per sensum compositum ac divisum. Neque enim Thomistæ docent quod in sensu composito excitationis & motionis divine non sit in nobis potentia dissentiendi, ut cavillantur nonnulli, sed docent tantummodo quod non possit componi dissensus cum ipsa efficaci excitatione & motione, ita ut sensus compositus & divisus appellet positionem actus, non possibilitatem. Et post pauca: Aliud est posse dissentire, aliud dissentire reapse. Lum excitamur auxilio efficaci, infallibiliter assentimur; possumus tamen non assentiri. En Augustinenses, quorum nos minimi sumus, agnoscetes cum gratia efficaci, & cum delectatione victrici veram dissentiendi potentiam, atque cum Thomistis, non cum Jansenio, exponente Tridentini Concilii decreta.

VII. Superius dicta Anonymus summam colligit, inferens ab errore tertiæ propositionis eos non esse alienos, qui ajunt: Voluntatem non posse dissentiri illi delectationi, quæ gradibus alteram superat; si enim non possit dissentiri delectationi gradibus præponderanti, libera non est libertate a necessitate.

Spectavimus satis le refrain de la ballade. Qui ergo ajunt voluntatem posse dissentire præponderanti delectationi, Judice Anonymo, iniquissime appellantur Janseniani.

§. XII.

Ad Anonymi prænotata in quartam Jansenii propositionem.

I. IN quarta Jansenii propositione duæ sunt partes. 1. Semipelagiani admittebant præ-

venientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei. 2. Et in hoc erant heretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. Quum hæc propositio damnata sit, tanquam falsa & hæretica. Anonymus num. 1. affirmat juxta communem Theologorum sententiam falsitatis nota affici priorem partem, & nota hærescos posteriorem.

Sententia nostra est, Semipelagianos ad initium fidei admisisse gratiam illuminationis, etiam interioris, at non gratiam, quæ ad illuminationem mentis addit inspirationem dilectionis per subministrationem Spiritus Sancti; & hanc sententiam nos demonstrasse arbitramur invictissimis monumentis. Quæ si Anonymo videantur infirma, ea diluat, solvatque. Quod etsi fecerit, vincetur tamen auctoritate illustrium Scriptorum, hanc nostram communem Theologorum sententiæ non adversari. Ac primo ostendimus lib. 14. cap. 5. gratiam internæ illuminationis neque a Pelagianis in postremo statu fuisse rejectam, laudatis Joanne Gonzalez controversia 4. de auxiliis art. 6. Lovaniensi & Duacensi Academia, ceterisque permultis. Deinde auctor Scholæ Thomisticæ vindicatæ, animad. 29. affirmat in eadem sententia stetisse Thomam de Lemos, Didacum Alvarez, aliosque primæ notæ Scholæ Thomisticæ Professores, necnon Censores selectos in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis. Insuper Joannes Baptista Gonet. disput. 2. de Grat. art. 3. demonstrat, aliquos saltem Semipelagianos ad initium fidei & bonæ voluntatis necessariam putasse indifferentem gratiam, quæ ab humana voluntate determinationem expectaret, laudans pro eadem sententia Franciscum Macedo, qui idem tradidit in libro inscripto, *Mens divinitus inspirata*, art. 5. Steterunt insuper in eadem opinione Salmaticenses, Contensonus, Piccinardus, Massoulie: de quibus præcitatus auctor Scholæ Thomisticæ Vindicatæ anim. 26. Nec hujus sententiæ infirma sunt argumenta, quod Semipelagiani eam tantum gratiam denegarent, ex qua arbitrabantur consequi libertatis exitium, & quod S. Prosper adversus illos pugnaverit pro gratia excitante bonam voluntatem, ut vidimus lib. 15. cap. 5. Me non latet Honoratum Tournely in proposit 4. Jansenii vehementer optare, ut Franciscus Macedo suam retractasset sententiam, sicuti retractasse dicitur Gonet in editione Lugdunensi ann. 1681. Sed nunquid propterea Gonet sententiam priorem in Jansenio damnatam asseruit? Nunquid ab ea recesserunt complures alii hætenus rece-

recensiti? Præterea Gonetus in *Manuali* editionis Lugduni prædicti anni 1681. priorem sententiam utique retractasse videtur, prout animadvertit Tournelius; sed simul cum *Manuali*, eodem anno 1681. iisdemque Lugdunensibus typis curavit ut iterum imprimeretur *Clypeus*, continens ampliores Theologicarum disquisitionum tractatus: ibique tom. 17. pag. 18. n. item 18. asseritur Semipelagianos, non quidem omnes, sed tamen aliquos revera ad initium fidei admisisse interiorem gratiam illuminantem, & moraliter excitantem, & quæ nutum & determinationem voluntatis expectaret, atque hæc eadem est sententia nostra, necnon Dionysii Petavii. Sententia vero Gonetii ad hunc modum exposita traditur etiam in *Manuali* posteriorum editionum, ut constat ex Veneta anni 1691. pag. 423. ac Patatavina anni 1704. pag. 418. At quoniam de Tournelio incidit mentio; ex ipsomet evidenter demonstrabo, valde esse probabile Semipelagianos ad initium fidei admisisse interiorem gratiam supernæ illustrationis. Calcans enim Tournelius vestigia Stephani Dechamps, de quo dixi nonnulla superius ad 1. Anonymi art. num. 2. ac pertractans de Gratia Adami q. 2. pag. Ven. edit. 25. tamquam rem in Augustino exploratissimam statuit, adiutorium *sine quo non* Adamo collatum, seu gratiam sufficientem & possibilitatis in sola mentis illuminatione situm fuisse, secundam suæ conclusionis probationem his verbis absolvens: *In mente igitur S. Doctoris gratia innocentis naturæ solam includebat mentis illustrationem, cui pro præsentis statu semper opponit gratiam voluntatis*. Audiatur modo Petavius, qui de Hær. Pelag. cap. 9. num. 12. demonstrat internam revelationem, qua Dei voluntas innotescit, sed non inflammatur voluntas, revocandam esse ad legem forinsecus insonantem. Nam etsi Semipelagiani (inquit) gratiam Christi non in externa legis propositione, sed in interna voluntatis excitatione, verum metaphorica & morali positam putarent, ut eruditiores Theologi fatentur, præter paucos illos, qui consensu majoris partis exploduntur: nihilominus eos, Prosper queritur in Carmine de ingratis, nullas alias gratiæ Christi mandasse partes, quam doctoris, monitoris, ac forinsecus insonantis. Idem nos de Semipelagianis scripsisse apparet ex tom. 3. Jamverò ita ratiocinamur. Semipelagiani admiservunt internam revelationem, atque illustrationem mentis, qua voluntas moraliter, & metaphorice excitaretur: hanc propositionem, teste Cl. Petavio,

Berti Theol. Tom. IX.

tradunt eruditiores Theologi, præter paucos illos, qui consensu majoris partis exploduntur. Atqui interna revelatio, & illustratio mentis est auxilium *sine quo non*, collatum Adamo: hæc propositio est Dechampsii, Tournely, aliorumque recentiorum. Ergo Semipelagiani non denegarunt necessarium esse ad initium fidei auxilium *sine quo non*, collatum Adamo. Ut ut sit de hac facti quæstione; manifestum est sententiam nostram de gratia interioris illustrationis, sed non voluntatis, a Semipelagianis non denegata, traditam fuisse a Petavio, invicte propugnari, & ab omni censura esse prorsus immunem.

II. Ait Anonymus, nonnullos alios, licet numero paucissimos, velle priorem partem Jansenianæ propositionis nulla inustam censura: sed horum assertionem ab aliis rejici tamquam temerariam, quoniam Summus Pontifex notæ hæreseos addendo notam falsitatis, quæ in censura aliarum propositionum omissa est, aperte innuit hanc notam cadere in primum propositionis membrum. Præterea inquiunt iidem Theologi, quæstionem illam, an Semipelagiani necessitatem gratiæ ad singulos actus, etiam ad fidei initium, admitterent, ita ad factum pertinere, ut etiam spectet ad dogma. Nam si Jansenianus quis contendat, quod talis gratiæ necessitas revera a Semipelagianis fuerit admissa, sequi videtur eos in hoc esse hæreticos, quod admiservint talem gratiam, cui posset voluntas obistere vel obtemperare: quæ est hæresis proscripta in altero membro quartæ propositionis. Quidam alii Semipelagianos in classes duas dividentes fatentur unam, non alteram, admiservisse necessitatem gratiæ ad fidei initium; sed horum quoque opinionem alii censent esse explodendam, quum & Jansenius illam Semipelagianorum distinctionem tradiderit. Hæc Anonymus.

Diximus sententia nostra Semipelagianos omnes admiservisse ad initium fidei gratiam duntaxat supernæ illuminationis, quæ sola cum non sit vera illa gratia, quam Augustinus adversus Pelagianos propugnavit, consequens est Semipelagianos ad initium fidei veram Christi gratiam non admiservisse. Quare nos primam quoque Jansenianæ propositionis partem falsam diximus tom. 3. Ceterum qui ajunt Semipelagianos admiservisse gratiam a libero arbitrio pendulam, quæcumque gratia ea sit, sive intellectus, sive voluntatis, sive utriusque, nullatenus frivolis hisce Anonymi notationibus refelluntur. Nam ad 1. respondebunt non esse paucissimos illos

Theologos, sed permultos, ac præclarissimos, ut constat ex num. præcedenti, & ex tom. 3. de Theol. Disc. Potest autem utraque nota *hæreseos, & falsitatis* convenire uni eidemque parti: ut constat ex quinta propositione, in cuius censura nota falsitatis minime omittitur, quidquid affirmet Anonymus immemor eorum, quæ scripserat pag. 6. Attamen neque nos primam illam conjecturam prætermisimus, sed eam produximus octavo argumento in eodem vol. 3. Ad 2. reponent, eam consecutionem, quæ infertur in systemate Janseniano, in quo e medio tollitur potestas ac libertas utendi & abutendi adjutorio gratiæ, & adstruitur sola gratia inferens necessitatem, non inferri ex sententia Catholicorum, qui pro libertate indifferentiæ, & pro gratia sufficiente & efficaci distincta a sufficiente, adversus Jansenianos decertant. Ad 3. evidens est a me quoque prænotatam fuisse illam distinctionem Semipelagianorum traditam a Jansenio lib. 7. H. P. cap. 2. & Jansenium refutatum fuisse ejusdem vol. 3. Nihilominus qui contendunt Semipelagianos non denegasse ad fidei initia gratiæ indifferentis necessitatem, respondebunt se a Jansenio discrepare, quod non inter damnatas hæreses, sed inter fidei dogmata recenseant *libertatem indifferentiæ*.

III. Prætermisissis Anonymus quæstionibus ad historiam spectantibus, quas *ad fidem directe* non pertinere fatetur, inquit rem esse certissimam & indubitatam, hæresim in quarta Jansenii positione cubantem hanc esse, *quod divina gratia talis sit, cui humana voluntas resistere, vel obtemperare non possit*. Et quamquam id ex prænotationibus aliis perspicuum sit, idem tamen uberiori explicatione commonstraturus advertit primo eandem quartam propositionem ex eo principio manare, quod *voluntas eo semper necessario & immutabiliter rapiatur, quo eam trahit major voluptas*: iisdem repetitis, quæ jam singulatim produximus; & expendimus. Addit vero num. 4. pag. 64. Jansenii discipulos post Innocentii X. constitutionem, quartam, sicut & ceteras propositiones, simulate rejicere, fatentes posse quidem humanam voluntatem divinæ gratiæ obtemperare, aut resistere: verum id asserere adjecta semper conditione, *si velit*: quæ ignorantibus Jansenianorum mysteria fucum facit, propterea quod *in circumstantiis, in quibus voluntas reperitur, idest sub pondere robustioris concupiscentiæ, nullo pacto velle possit*. Monet insuper fidem non adhibendam esse Jansenio, ubi

ait hominem posse gratiæ inferiori obtemperare, & gratiæ quæ cupiditati prædominatur resistere, aut *per solam liberi arbitrii flexibilem facultatem*, aut paullo propinquius *per fidem* vel multo plenius, propinquiusque *per caritatem*, ut dixerat art. 2. num. 5. siquidem hæc omnia minime ad veram libertatem constituendam sufficient. Quum enim in Janseniano systemate *cupiditas, quæ in nobis remanet tamquam pondus ad peccandum*, non possit vincere *superiorem gratiæ delectationem oppositam, a peccato retrahentem, & ad bonum invincibiliter determinantem*; consequens est, quod humana voluntas sub illa minus robusta cupiditate nequeat divinæ gratiæ resistere: atque his effugiis perperam conari Jansenium, ut sese a Tridentino anathemate possit subducere. Advertit quoque pag. 67. n. 7. ut suos ostendat errores Jansenium se induere *larva Thomistica*, & adhibere *sensus compositi & sensus divisi distinctionem*; sed Thomistis, verbis, non re consentire: quum hi sub gratia efficaci *veram potentiam* resistendi cum ceteris Orthodoxis admittant, quam potentiam veram, ac proprie dictam Jansenius rejicit; ideoque affirmans posse hominem resistere gratiæ efficaci *in sensu diviso*, id asserit prædictarum subsidio æquivocationum, *quæ in famoso duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum superioritate invincibilium principio perfecte coherent*. Hæc Anonymus de quarta Jansenii propositione.

Manifestissimum est eadem ab Anonymo semper repeti: quod tamen absque ullo fastidio, & maxima animi jucunditate excipimus; quoniam nil nobis acceptum magis, quam si universa Janseniorum effugia detegantur; quibus scripta opposcentes nostra referre possumus solemniorem de adversario triumphum. Hæresis itaque Janseniana in quarta propositione est, *quod humana voluntas divinæ gratiæ resistere, & obtemperare non possit*, nempe quod necessario robustiori obsequatur delectationi. At nos scripsimus tom. 3. aliisque in locis, quorum nonnulla præmonstravimus ad præced. prop. num. 6., nec superiori delectatione concupiscentiæ, nec robustiori delectatione gratiæ *injici vinculum necessitatis*, ac Tridentinam Synodum definire, quod liberum arbitrium motum & excitatum gratia efficaci *non rapiatur necessitate*, sed possit dissentire si velit. Quartam igitur propositionem, sensumque ejus legitimum reprobavi. Quid? An non in quartam Jansenii propositionem hæc prænuntiavi, *Quod vero Massiliensium error situs non fuerit in*

in hoc, quod homo lapsus possit cum adiutorio gratiae credere, sit tamen in potestate arbitrii non credere, tam falsum est, quam est falsum non pertinere ad liberum arbitrium potestatem agendi vel non agendi, & libertatem A NECESSITATE? Poterat ne sensus Jansenii, ab ipso Anonymo expositus, verbis magis expressis refelli? Quod Anonymus addit de Jansenianorum calliditate latente in ea conditione, si velit, qua in transennam inducuntur ignorantes Jansenianæ hæreseos mysteria; evidens itidem est, a me calliditatem ipsam præmonstratam fuisse in præfat. ad librum 17. in qua de Jansenii discipulis hæc litteris tradidi: *Abhorrent illorum plurimi etiam a necessitatis vocabulo, affirmantes necessitatem ac libertatem pugnare invicem: at necessitatem naturalem, & necessitatem inclinationis distinguunt, autumantes nihil esse naturali necessitate alligatum, si in illud voluntas propendeat.* Hanc vero Jansenianam doctrinam annon execratus sum lib. 14. cap. 5. prop. 4. ita scribens, *Hæc est communis liberi arbitrii notio, ut sit potestas animi libera ad faciendum, vel non faciendum; unde jure ac merito damnata est janseniana propositio, quod ad merendum, vel demerendum in hoc statu non requiritur libertas indifferentiæ, dummodo arbitrium sponte & voluntarie velit, ita ut libertas cum necessitate consistat?* Annon cuncta Jansenii effugia, innixa conditioni istiusmodi, dummodo velit, lib. 16. cap. 2. & cap. 3. in medium attuli, diligenterque contrivi? Et nos ergo Jansenianæ hæreseos arcana novimus: nec novimus tantum; refutavimus quoque & disjecimus, & quamvis minimi simus Augustinienorum universorum; non tamen indigemus præstantissimi hujus Anonymi singulari doctrina ad hæreses discernendas. Præterea nos non tantum facultatem arbitrii flexibilem, ac potestatem a fide, & a gratia habituali collatam adversus novantes tradidimus, verum & potestatem resistendi gratiæ, tametsi prævaleat carnalis delectatio; prout ostendimus ad prænotata Anonymi in prop. 28 num. 5. & 6. ideoque a Jansenianis hoc etiam in capite sumus alienissimi. Insuper distinctionem sensus compositi ac divisi explicavimus lib. 4. cap. 13. quatenus sub prædeterminatione persistit libera potestas ad oppositum, non autem ut traditur a Novatoribus, asserentibus non remanere sub efficaci decreto libertatem indifferentiæ, quod jure damnatum est a Tridentino sess. 6. can. 4. Et lib. 14. cap. 11. ad hunc modum loquimur: *Respondeo optime exponi definitionem*

Tridentini Concilii per sensum compositum ac divisum. Neque enim Thomistæ docent quod in sensu composito excitationis & motionis divine non sit in nobis potentia dissentendi, ut cavillantur nonnulli; sed docent tantum, quod non possit componi dissensus cum ipsa efficaci excitatione & motione, ita ut sensus compositus & divisus appellet positionem actus, non possibilitatem. Distinctionem ergo sensus compositi & divisi, prout traditur a Thomistis salva libertate indifferentiæ, non ut adhibetur a Jansenio eadem libertate sublata, admittimus ac propugnamus: atque hoc etiam nomine a Jansenianis discedimus. Quantum denique spectat ad systema duarum delectationum; constat ex adnotationibus xiv. ad primum Anonymi articulum, aliisque vii. ad art. 4. præcedentem, a nobis veram ad oppositum potestatem agnosci, etiam sub delectatione, quæ gradibus alteram superat, & consequenter nullus a Jansenianis characteribus ab adversario delineatis in Augustiniano systemate adinvenitur; sed oppositis omnino, insignibusque notis istud præfulget: & quot Anonymus apices in Jansenium hætenus exaravit, sunt totidem argumenta ad ipsius criminationes redarguendas.

§. XIII

Ad prænotationes Anonymi in quintam Jansenii propositionem.

I.

AD postremam Jansenii propositionem prægrediens Anonymus præmittit in hoc omnes consentire, quod Christus Prædestinatorum Redemptor his gratias efficaces meruerit, quibus vitam assequantur æternam: Jansenium vero post Calvinum ad solos electos Redemptionis nomen limitando, docuisse Christum mortuum pro salute duntaxat Prædestinatorum, & tamquam Semipelagianos traduxisse, qui dixerint Christum pro universis hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse; ut habetur prop. 5. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.* Ait ergo falsam, temerariam & scandalosam esse hanc propositionem, quatenus redarguit communem sententiam Orthodoxorum, affirmantium Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, tamquam id foret Semipelagianorum assertum; impiam vero, blasphemam, contumeliosam, derogantem

divinae pietati, & hæreticam, quatenus enuntiat Christum duntaxat pro salute Prædestinatorum esse mortuum. Itaque hinc infert tenendum esse, tamquam fidei dogma inconcussum, quod Christus *non pro prædestinatorum duntaxat, sed etiam pro nonnullorum saltem reproborum salute* mortem subierit: & quamvis Summus Pontifex constitutione sua non definierit, *Utrum Christus pro omnibus omnino hominibus sit mortuus*; asserere tamen communiter Theologos, esse de fide quod Christus mortuus sit pro omnibus fidelibus, qui per baptismum gratiam regenerationis acceperunt, imo plurimos censere, quod certum sit certitudine fidei Christum mortuum esse pro omnibus hominibus, nullo excepto, pro reprobis etiam infidelibus, qui nihil unquam audierunt de Christo, necnon pro parvulis in utero materno morientibus: quamvis nonnulli Theologi numero paucissimi, & quorum sententia ab aliis rejicitur, & firmioribus momentis convellitur, docuerint *Christum pro salute parvulorum in utero materno morientium non esse mortuum*. Hæc Anonymus.

De censura, qua delator ait quintam Jansenianam propositionem fuisse ab Apostolica Sede reprobata, nihil est quod modo reponam. Censuram enim illam omni æquitate latam fuisse demonstravi lib. 17. cap. 3. & lib. 28. cap. 9. atque hinc etiam colligitur, quam præcipiti, & iniquo judicio Jansenianis censere. In cetera Anonymi verba alibi leviori calamo animadvertam. Ac primum Christum promeruisse Prædestinatis singulis *gratias efficaces*, quibus veniant ad regnum, & *efficaces gratias* intelligas, quæ ex absoluto Dei beneplacito, non ex præscientia in actum certissime erumpunt; non omnes consentient, quod hujusmodi gratiæ sint admittendæ, atque non a Medietis omnibus rejicientur. At quoniam a nobis propugnantur; sinamus hominem de his quidquid ei libet proferre. Ad sequentia quod spectat, & nos firmissime profiteamur Christum *pro omnibus omnino hominibus mortuum esse*. Id prælaudatis in locis demonstravimus ex Apostolo scribente 2. ad Corinth. 5. *Unus pro omnibus mortuum est*. 1. ad Timoth. 2. *Dedit Redemptionem semetipsum pro omnibus*, & cap. 4. *Salvator est omnium hominum*: ex Tridentino Concilio sess. 6. cap. 3. *Ille pro omnibus mortuus est*: ex universa Traditione Patrum, unde collegimus testimonia complura Irenæi, Clementis Alexandrini, Athanasii, Cyrilli, Gregorii Nazianzeni, Optati Milevitani,

Ambrosii, Augustini, Leonis Magni, Prosperi, aliorumque. Qui sunt ergo ii Theologi, Qui sunt adversus tam expressam divinarum Scripturarum auctoritatem, plenissimamque traditionem asserere audent *Christum non esse mortuum pro omnibus*? Si qui sunt, his Augustinenses unanimiter adversantur. Pro parvulis quoque in utero matrum decedentibus mortuum esse Christum Redemptorem universorum, omni proculdubio credimus & profiteamur: atque ac præsertim ratione, confirmata lib. 13. cap. 1. testimoniis Apostoli & Augustini ostendimus contrahi ab omnibus parvulis originale peccatum, quoniam *pro omnibus mortuus est Christus*. Vide tom. 3. Vereor tamen, quin Anonymus existimaverit Theologos illos asserere Christum non esse mortuum pro parvulis materno in utero decedentibus, qui negant conferri iisdem parvulis auxilia sufficientia; nam revera p. 43 Gabrieli Vasquez gratiam iisdem infantibus deneganti audacter imponit, quod etiam opinatus sit, *pro illis mortuum non esse Christum*: quam in Vasquium calumniam a nobis sublatam invenies §. vi. n. 11.

II. Nil aliud num. 2. in Jansenismo Redivivo legimus, nisi a Jansenio lib. 3. de Grat. Christi Salvat. cap. 21. *beneficium mortis Christi ad solos Prædestinatos restringi*. Verum negant ne id Augustinenses Theol. discipl. cap. 3. legitur: *scripsit Jansenius lib. 3. de Grat. Christi cap. 21. Omnibus illis, pro quibus Christus sanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam sufficiens auxilium donari, quo non solum possit, sed etiam reipsa velit, & faciant id, quod ab iis volendum & faciendum esse decrevit*. Non ergo, si Jansenio fides habenda est, obtulit Salvator noster Jesus Christus divini sanguinis pretium pro iis, qui efficaci gratia privantur. Vides ne a nobis Jansenianam propositionem ipsomet in loco, in quo eam deprehendit Anonymus, præmonstratam?

III. Animadvertit præterea Anonymus, Jansenium eo loci errorem suum aliis verbis adstruere, dum ait de Augustino: *Nullo modo principiis ejus consentaneum est, ut Christus Dominus vel pro infidelibus in infidelitate morientibus, vel pro iustarum non perseverantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fuisse, semetipsum Redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiat*.

Hæc quoque a nobis prænotata fuerunt, eademque omnino verba, immo & alia produximus citato cap. 3. eademque ad evincendum quintam propositionem in Jansenii libro inveniri.

ri. Non ergo fraude veritatem abscondere, nec Jansenianam hæresim renovare studuimus.

IV. Suscipit Anonymus patrocinium Augustini, subjiciens: *Quam injuriosa sit Augustino doctrina hæc quæ ipsi calumniose imputatur, nemo non videt.* Addit etiam Christo contumeliosam, & divinæ pietati derogantem esse. Observat Jansenium eo extulisse hujusce doctrinæ impietatem, ut cit. loc. scripserit, Christum *juxta sanctissimum Doctorem* tam deprecatum fuisse *pro æterna liberatione reproborum, quam pro salute diaboli.* Ait exitialem illum errorem manare ex quo *nulla alia sit operandi gratia, quam delectatio victrix*: ex quo enim delectatio, quæ prævalet, semper necessario, ac invincibiliter suum habeat effectum, sequitur Dei mandata, & perseverantiam in justitia esse impossibilia iis omnibus, qui deficiunt. Si enim iis omnibus, qui non perseverant, impossibilis sit perseverantia; Christus noluit ipsis æternam salutem possibilem reddi, voluitque ad istos mortem, sanguinem, redemptionem, & propitiationem suam dilatare.

Anonymo primum gratias rependimus, quod Jansenii doctrinam dixerit *injuriosam Augustino*; quamquam auxiliis ac defensoribus istis ille non egeat, pro quo filii, & discipuli collatis viribus certant. Nos quidem Augustinum Jansenio adversarii demonstravimus in *Anthithesi* ad quintam Jansenianam eodem lib. 17. cap. 3. de eadem propositione tom. 3. scripsimus: *Derogat divinæ misericordie, extenuat pretium sanguinis Christi, magnum Redemptionis opus imminuit, & Salvatoris meritum, cruciatus, obedientiam, orationem & vulnera parvipendit.* Quantum vero ad reliqua pertinet; de systemate duarum Delectationum non semel petravimus, & ostendimus a nobis rejici delectationes invincibiles, & ad agendum *necessitate* impellentes. Itaque & principium unde fluit thesis quinta Janseniana, refellimus. Ceterum sententia nostra sunt nonnulli, quibus occulto Dei judicio non tantum d. negatur *delectatio victrix, & finalis perseverantia*, verum etiam auxilium sufficiens; cujus generis sunt obduratorum quidam, & parvuli maternis in uteris decedentes; & nihilominus pro iis quoque mortuus est Redemptor hominum universorum. Demonstravimus enim §. 6. actualem collationem auxiliorum ad peculiarem Dei providentiam, non ad universalem communemque redemptionem, spectare. Specialissimum quoque *Perseverantia*

donum iis tantum dari, quos Deus a massa perditionis discrevit, & ad salutem prædestinavit voluntate efficaci, sententia est Augustinensium ac Thomistarum omnium; idque nemo unus ignorat. Et tamen ii etiam, quibus aut gratia efficax, aut perseverantia negatur, servare mandata, & salutem consequi possunt, ut ostendibus eodem §. 6. & 4. plurimorum Theologorum auctoritate. Iure ergo contendimus in ea quæstione, *An Christus pro omnibus omnino hominibus subierit mortem, & pretiosum sanguinem fuderit*, præscindendum esse a Scholasticis controversiis, quæ ad gratiarum distributionem, ad auxilia efficacia, & ad finalem attinent perseverantiam: in quibus Theologi non conveniunt, etsi Christum pro omnibus hominibus mortuum contra Calvinum & Jansenium fide firmissima, & unanimi consensione propugnent.

V. Anonymus ulterius animadvertit Jansenianos quosdam ad temperandam quintæ propositionis duritiem, fateri *Christum non solum pro salute prædestinatorum mortuum esse, sed etiam pro temporalibus illis gratiæ donis, quibus aliqui reprobi hæc in vita exornantur.* Verum allucinantur, dum hoc effugio a Jansenii doctrina putant se esse alienos. Neque enim diffitetur Jansenius Christum mortuum esse ad obtinenda reprobis quædam divinæ gratiæ munera sed hoc diserte docet lib. 3. de Grat. Chr. cap. 21.

Subscribendum Anonymo, quotiescumque non aberrat a veritate, & fatendum est præter temporalium gratiarum munera ad veram communemque redemptionem constituendam aliud requiri, idest, oblationem pretii pro omnibus, susceptionem communis causæ remedium institutionem, & gratiæ præparationem atque exhibitionem: quod vero hæc omnia recipiantur ab iis singulis, pro quibus Christus crucem mortemque subiit, falsum est; quoniam licet pro omnibus mortuus sit, *non tamen omnes beneficium mortis ejus recipiant*, ut inquit Tridentinum Concilium sess. 6. cap. 3. Porro nos de communi illa redemptione, ad quam plura præter temporales gratias exiguntur, scripsimus lib. 17. cap. 4. *Christus & oravit, & mortuus est, quantum ad communem causam pertinet, ut institueret remedia, quibus omnium hominum possint deleri peccata, pretium sanguinis sui pro omnibus offerens, Quomodo enim esset omnium Redemptor, Salvator, animarum Medicus, & Mediator Dei, & hominum, nisi pro omnibus pretium obtulisset, preces sudisset,*

remedia instituisse, necnon etiam inimicis, reprobis, obduratissimis parasset, atque exhibuisset? Occurrunt vero in scriptis nostris quamplurima alia his consimilia, quæ opportuniori loco proferentur: hæc enim sufficiunt ad monstrandum in iisdem scriptis characterem alium recta Janseniano adversantem.

VI. Infert Anonymus ex dictis sensum quintæ propositionis ex mente Jansenii nullum alium esse, quam quod *Christus pro nullius reprobis æterna salute mortuus sit, non autem quod pro nulla reprobis gratia temporali obtinenda sit mortuus; quidquid reclamant adversarii falso contendentes, ideo damnatam esse propositionem, quia mortis Christi beneficium ad electorum salutem restringendo, excludit gratias temporales reprobis collatas.*

Jam constat ex præced. num. nos in eo adversariorum genere nequaquam comprehendere: nec Fulgentio Bellelli, nec mihi hoc Jansenistarum effugium: quod Christus etiam reprobis temporales promeruerit gratias, in altera parte Anonymus objecit. Sunt autem in omnium Augustinensium, Thomistarumque plurimum sententia nonnulli, quibus nec temporalis gratia confertur, ut sunt puerili in maternis visceribus pereuntes; pro quibus tamen mortuus est Dominus. Quare non cohæret Scholarum nostrarum principiis Jansenisticum illud assertum de gratia ad tempus reprobis distributa, cujus tantum causa iidem reprobi dici possint communis redemptionis participes.

VII. Ait hoc num. 7. Anonymus Jansenianos dolosa uti distinctione, ut Innocetii X. definitionem eludant. Volunt enim *Christum non solis prædestinatis; sed pro omnibus omnino hominibus fuisse mortuum, in quantum scilicet omnibus omnino redimendis pretium ejus sanguinis fuit sufficiens.* Demonstrat non aliter sensisse Jansenium lib. 3. de Grat. Christ. Salvat. cap. 21. At Jansenius præter sufficientiam pretii jure meritoque contendit, requiri ad Redemptionem, quod *Christus sanguinem suum obtulerit ex intentione ut omnibus profit: sed hanc intentionem negat ad illos extendi, quibus non confertur delectatio superior & victrix, per quam infallibiliter, invincibiliter, & necessario salvantur.*

Arbitramur nos, Theologos affirmantes Christum pro omnibus mortuum esse quantum ad magnitudinem & sufficientiam pretii non esse Jansenistarum nomine traducendos, quum id asseruerint Lovanienses & Duacenses, Thomistæ, Cardinalis de Lauræa, Vasquesius, immo &

S. Prosper ad objecta Gallorum, ut demonstravimus §. 6. Sufficientiam enim hi opponunt applicationi; neque denegant oblationem ejusdem pretii, piissimamque Redemptoris intentionem ut omnibus profit, sed negant tantummodo ipsius pretii omnibus & singulis actualement communicationem. Ad præcludenda tamen omnia Jansenistarum effugia nos lib. 17. cap. 4. diximus præter sufficientiam pretii admittendam quoque esse illius exhibitionem pro omnibus, una cum Redemptoris in omnes effusa, ac beneficentissima caritate. Christum (ita legitur tom 3.) pro omnibus mortuum quantum ad sufficientiam pretii verissimum est, & constat hoc passim affirmari a Patribus, & Theologis: necesse est autem, ut præter sufficientiam pretii admittatur hujus pretii exhibitio: si enim ad redemptionem sufficeret sola pretii sufficientia, proculdubio etiam damnati & demones forent redempti.

VIII. Hæc cum ita sint, reliqua Anonymi prænotata velociori gressu percurram. Num. 8. inquit Jansenianos etiam asserere Christum pro omnibus mortuum esse quod communitatem causæ, scilicet propter causam totius generis humani susceptam, & propter assumptam naturam omnibus communem; addunt quoque quod *Christus media quedam, & auxilia generalia toti generi humano proposuerit atque contulerit, idest, creationem hominis ad beatitudinem, legem nature omnibus inditam, prædicationem Evangelii, Sacramenta per Christum instituta, &c.* Num. 9. animadvertit hæc omnia ad generalem redemptionem non sufficere; quum Jansenius lib. 3. de Grat. Christ. Salvat. cap. 2. eadem docens dixerit quod nullo modo inde sequatur sufficiens adiutorium omnibus ex tali redemptione omnium esse præparatum. Num. 10. inquit ad hæresim quintæ propositionis ejurandam requiri, ut *Christum quisque fateatur mortuum quantum ad intentionem pretium offerendi, & quantum ad applicationem illius pretii per media, quæ redimendis reprobis vere sufficiant, ita ut Deus virtute meritorum Christi aliis quam prædestinatis conferat auxilia vere sufficientia, quibus salus possit obtineri.* Num. 11. pertractat de voluntate Dei antecedenti definiens, quod Theologi satis communiter hanc voluntatem antecedentem explicantes ajunt eam esse, quæ fertur in objectum, non quidem quale est in ipso, sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis: voluntatem vero consequentem eam, quæ fertur in objectum, quale est in seipso suis omnibus circumstantiis vestitum: Jansenium vero lib. 3. de Grat. Christ. Sal-

Salvat. cap. 2. referre voluntatem antecedentem ad statum Adami ante peccatum; ideoque posito Adami lapsu manere in Deo erga reprobos *nudam quamdam velleitatem, quæ non determinatur ad danda ulla sufficientia auxilia, per quæ salus ipsis fiat possibilis*. Num. 12. inquit id Jansenianæ doctrinæ mirifice cohære; nam in systemate duarum delectationum, quæ invicem colluctantur, & quarum superior gradibus alteram insuperabiliter vincit, ille tantum potest bonum agere, perseverare, & salutem æternam adipisci, qui habet gratiam cupiditati præponderantem, ideoque æterna salus illis censenda est impossibilis, qui carent gratia gradibus superiori; ac proinde noluit Christus iis obtinere auxilia ad salutem sufficientia. Num. 13. monet rursus, quosdam Jansenii discipulos reprobis quoque concedere gratias parvas cupiditate minores: sed quoniam in Janseniano systemate necessum est sub hujusmodi gratiis succumbere robustiori cupiditati; non sufficit earundem gratiarum collatio ad statuendam voluntatem illam antecedentem, qua salus etiam reprobis reddatur possibilis: neque harum cavillationum subsidio hæresis quintæ propositionis repellitur. Num. 14. addit alios Jansenii sectatores eatenus in Deo admittere voluntatem antecedentem salvandi omnes, quatenus tali voluntate Deus vult *quidquid in se bonum est & rectum*; cujusmodi generis est salus omnium hominum *in se præcise considerata*; verum sensum huc Apostolicæ sententiæ, *Deus vult omnes homines salvos fieri*, a vero alienum esse, & longissime accersitum; quum nec Jansenius antecedentem Dei voluntatem ita acceptam negare potuerit; ac præterea istiusmodi voluntas sterilis sit, & otiosa: nec dici possit Christum tali voluntate mortuum esse pro reproborum salute. Num. denique 15. ait Jansenium asserre expositiones duas Apostolici textus traditas ab Augustino, in quarum una explicatur *de accommodata distributione*, quatenus Deus vult salutem eorum omnium, qui revera salvantur; in altera exponitur *de generibus singulorum*, scilicet, de Judæis, gentibus, servis liberis, adultis; parvulis, &c. addere insuper expositionem tertiam, nempe quia Deus facit, ut sancti homines salutem omnium velint, & orando peroptent. Verum ex his expositionibus minime infertur, juxta Augustinum, Deum velle ut salvi fiant solummodo electi; quum S. Doctor pluribus in locis expresse doceat, Deum velle salutem omnium omnino hominum, præsertim lib. de Catechiz. rud. n. 52.

& de Sp. & lit. cap. 33. Christum autem pro omnibus mortuum affirmet lib. 1. Op. imperf. cap. 64. aliisque locis innumeris. Quando igitur Augustinus textum illum Apostoli exponit de solis electis, loquitur de voluntate Dei absoluta & efficaci adversus Pelagianos & Semipelagianos, quia absolutum & efficax Dei decretum pro electorum salutem rejiciebant: at voluntas ista consequens & absoluta non excludit voluntatem conditionatam & antecedentem salvandi reprobos. Perperam ergo Jansenius in patrocinium erroris sui advocat Augustinum. Hæc Anonymus.

Nemo, ut etiam in has prænotationes aliquid animadvertamus, debet Jansenianus censeri eo quod scripserit Christum rectissime dici pro totius mundi redemptione crucifixum, propter veram humanæ naturæ susceptionem, propter communem in primo homine omnium perditionem, propter unam omnium naturam, & unam omnium causam in veritate susceptam, ut nos diximus tom. 3. Sunt enim hæ phrasæ ac verba S. Prosperi ad 9. objectionem Gallorum, & ad primam Vincentianam. Nescimus itaque cur Anonymus hæc inter Janseniana effugia recenseat. Imo si accuratius Jansenium legerit lib. 3. de Grat. Chist. Salvat. cap. 20. percipiet allatam Prosperi explicationem a Jansenio refelli; quoniam Prospero antiquior & doctior Augustinus nunquam in scriptis suis fateatur Christum pro omnibus, nullo excepto, se dedisse redemptionem, vel crucifixum esse, vel mortuum; atque ex hac falsa de Augustino opinione audacter procedere ad interpretationem aliam, quam traditæ a Prospero non veretur præferre his verbis: *Hinc genuinius, veriusque respondemus, Christum dici se dedisse redemptionem pro omnibus, hoc est, pro universa sua Ecclesia toto orbe dispersa*. Amplectentes itaque sententiam ac verba Prosperi, adversantur Jansenio, non ipsi adhærent. Vide Philippum Van-Waure lib. 6. Janseniani item dici nequeunt, qui docent singulis hominibus conferri auxilia quædam generalia: id siquidem tradunt Thomistæ, horumque celeberrimus Thomas de Lemos, prout ostendimus §. 6. num. 3. Enimvero quod auxilia supernaturalia & intrinseca universis hominibus actu conferantur, spectata antecedente Dei voluntate, & humani generis Redemptione, scholastica est quæstio, non fidei decretum. Patemur, quantum ad num. 9. attinet, requiri ad communem redemptionem, quod sufficiens auxilium sit omnibus preparatum, ut recte hoc in loco scribit Anonymus: sed hortamur, ut sibi

sibi constans, dum nobiscum congregietur, a præparatione ad distributionem pertransiens attendat hujusmodi vocabulorum discrimen. Reminiscatur quoque, scriptorem cui diem indixit, nullibi docuisse auxilia sufficientia non esse omnibus, & singulis hominibus præparata, sed de his instituendo quæstionem disputasse, *Num ipsa auxilia sufficientia singulis omnino hominibus non solum parata sint & exhibita, verum etiam pro qualibet temporis circumstantia, & præsertim urgente præcepto collata: definiisse, quod Deus omnibus & singulis paravit, exhibuit, & quantum est ex se nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem: non de præparatione, sed de actuali receptione tantum habitasse, subjiciendo positionem alteram, Non est de fide, quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum, ac præparatum, omnes reapse recipiant.* Quum itaque Anonymus post varia in quintam Jansenianam propositionem prænotata concluderet, illius propositionis verum & proprium sensum esse, quod Deus voluntate antecedenti velit omnes omnino homines salvos fieri, quodque virtute voluntatis illius antecedentis illis omnibus, & singulis concesserit, obtulerit, aut saltem præparaverit auxilia sufficientia ad salutem; revincetur ipsemet suis verbis, si Theologis auxilia sufficientia singulis parata fatentibus objecerit hæresim propositionis quintæ Jansenianæ. Ad 10. constat ex præe. num. 7. etiam Augustinenses præter sufficientiam ac magnitudinem pretii ad communem redemptionem requirere ejusdem pretii oblationem, ideoque iudice Anonymo Jansenianis undique opponi. At quod ille subjicit ad hanc oblationem spectare, *ut Deus virtute meritorum Christi, aliis, quam prædestinatis conferat auxilia vere sufficientia* aliqua indiget explicatione: nam quod revera ob Christi merita aliis quam prædestinatis conferantur auxilia, certissimum omnino est; quod autem horum auxiliorum collatio descendat ex voluntate Dei antecedenti, & ex communi Redemptione, non ex voluntate consequente, atque ex redemptionis & meritorum Christi applicatione, falsum est, aut saltem positum in controversia: siquidem voluntas antecedens, & communis redemptio ad omnes & singulos homines extenditur; ideoque si ex antecedenti Dei voluntate, & Christi Redemptione auxilia sufficientia conferrentur aliquibus: deberent eadem ratione conferri omnibus: atque ideo Medistæ contendunt dari omnibus auxilium sufficiens, quo-

niam hujus distributionem referendam putant ad ipsam voluntatem Dei antecedentem. Ad 11. constat ex lib. v. de Theolog. disciplinis a nobis non repudiari sententiam Thomistarum, qui ajunt antecedentem voluntatem connotare homines secundum se spectatos, voluntatem vero consequentem comparari ad creaturas rationales in certis constitutas circumstantiis; & ulterius ad illam addere ordinem, quo omnes ad salutem pervenire possint, & præparata singulis divinorum beneficiorum munera. Tradita autem a nobis hæc notio antecedentis voluntatis nequaquam nova visa fuisset Anonymo, si auctores laudatos §. 6. pervolutasset: at solet oriri ex rerum ignorantia hominum admiratio. Systema duarum delectationum invincibilium, quarum num. 12. rursus Anonymus meminit, Augustinensium neminem propugnare constat ex dictis. Referri quoque a Iansenio voluntatem antecedentem ad statum, qui Adæ prævaricationem præcessit, nos ante Anonymum tradidimus tom. 1. & ulterius, quod ipse non fecit, inanem illam Iansenii elusionem refutavimus. Sunt tamen ex Orthodoxis nonnulli, atque hos inter Joannes Driedo in libro de Captiv. & Redemp. Gen. hum. tract. 1. cap. 4. ad 2. qui docent, Deum voluisse salvare omnes homines secundum primam naturam humanam institutionem, in qua recepit Adam pro omnibus hominibus justitiam, per quam salvari possent; non tamen habuisse Deum similem generalem voluntatem circa omnes homines, postquam illos lapsos in Adam prænovit; ut inquit de ea Driedonis sententia Franciscus Suarez lib. 4. de Provid. cap. 1. n. 8. Et si ergo falsum est, & a nobis quoque rejectum, quod antecedens Dei voluntas solum pertineat ad statum innocentiae; non tamen ob hoc tantum Jansenius damnandus esse videretur. Si quis etiam voluntatem antecedentem ita acceperit, ut velit vocari antecedentem, quia est de objecto, seu sine bono secundum se spectato, præscindendo ab adjunctis, seu a particularibus circumstantiis; non erit statim Jansenianæ hæresos culpandus; nam hanc esse S. Thomæ, omniumque Thomistarum sententiam scribit idem Suarez lib. 11. de Attrib. cap. 8. num. 7. & revera id S. Thomas disertissime docet 1. p. q. 19. art. 6. ad 1. Quod demum ait Anonymus num. 15. de allatis a Jansenio tribus Augustini expositionibus; primum recolenda sunt quæ de iisdem expositionibus tradidit Opusc. 3. cap. 20. doctissimus Cardinalis de Lauræa, de quo §. 6. num. 17. Deinde animadvertendum est nos etiam lib. 5.

lib. 5. cap. 1. adversus Jansenianos scripsisse, non regici a Sancto Protoparente Augustino antecedentem voluntatem salvandi omnes; & ejus interpretationes supra recensitas de voluntate efficaci & absoluta accipiendas esse, quam præsertim volebant admittere Pelagiani. Vide tom. 1. de Theol. disc. Ex his autem omnibus constat, ipsa Anonimi prænotata in quinque Jansenii propositiones fuisse a nobis præmissa, omniaque dogmatistarum effugia fuisse diligenter dispuncta; & consequenter prænotata ipsa vindicationibus nostris fulcrum præsidiumque præbere.

IX. In postremo primæ partis articulo demonstrat Anonymus quinque Jansenii propositiones necessario fluere ex principio duarum delectationum invincibilium; quod utique a nobis præmonstratum fuit tom. 3. necnon in singulis hujus articuli VIII. adnotationibus. Itaque necessarium non est, ut de his, in quibus convenimus, fiat inter nos diuturna & acerrima concertatio. Si nos gratiæ, quæ robustiorem concupiscentiam non superat, antecedentem peccandi necessitatem, & non veram recte agendi potentiam, delectationi autem victrici, aut concupiscentiæ prædominanti necessariam, & a sola coactione immunem operum reciprocationem alligavimus, excusare errorem nostrum non possumus; contra autem si in parva delectatione potestatem agendi, atque in delectatione superiori agnoscimus libertatem indifferentiæ; non poterit adversarius criminationis, & calumniæ suæ magnitudinem ullatenus occultare. At proh Deus immortalis! Poterat ne quispiam illas Janseniani erroris syrtes accuratius vitare, quam sæpenumero repetendo, nullam delectationem injicere vinculum libertati: sed sicuti quacunque gratia præventus potest iniquus reluctari; ita quacunque præmente cupiditate posse justum perseverare; Fraude hæc, & similia a nobis dici ubique Anonymus clamat; nam ex charismate id asserat, alii dijudicent. Nolumus ut Jansenismi Redivivi auctorem lateat judicium clarissimorum Theologorum, quibus librorum nostrorum discussio, & censura commissa fuit: quorum aliqui, & quidem Medistarum addicti partibus, non solum agnoverunt, & declararunt in illis defendi Cardinalis Norisii, & Antonini Massoulie doctrinam, judicio supremæ Inquisitionis immunem a Jansenii erroribus; verum etiam Theologis omnibus compertum esse, fontem quinque propositionum non esse delectationem victricem relativam, prout ab Augustinensibus traditur, Berti Theol. tom. IX.

sed delectationem ipsam *fatali necessitati* adstrictam, & a *libertate indifferentiæ* sejunctam, ut statuitur a Jansenio. Quod vero plura a nobis artificiose, & Janseniano sensu dicta esse Anonymus ubique scribit, iidem censoribus visum est omnes limites æquitatis transcendere, idemque affirmarunt ignorari ab ipso Anonymo regulam Hadriani VI. de quo Ludovicus Vives lib. v. De tradendis discipl. prope finem, Omnia quorumvis Catholicorum dicta, quantum fas esset, benigne solebat interpretatione condire, ac monitum S. Athanasii scribentis Orat. 4. adversus Arianos, de ancipiti quadam horum hæreticorum enuntiatione: Hoc si quis ex Orthodoxis simpliciter diceret, nihil esset, quod male suspicaveris de hoc dicto, quippe ibi bonam mens superaret simpliciorum loquendi morem. Et quantum ad Fulgentium Bellelli spectat, addiderunt, eo jam vita functo in Romanæ Ecclesiæ communione, si ambiguum quid & minus exactum protulisset, servandam fuisse Anonimo præceptionem illam Facundi Hermianensis lib. x. cap. 5. Non ex levi sono verborum, sed ex intentione dicentis æstimanda sunt quæ dicuntur: dicentis autem intentio, cum jam persona defuncta est, ex communione religiosus æstimatur. Hæc aliaque plura viri sapientissimi, quos Roma plurimi facit, celebrat, & veneratur, judicarunt servanda fuisse ab auctore Jansenismi Redivivi, si quid in scriptis nostris offendisset exhibens aliquam Janseniani erroris suspicionem; quæ tamen omnino evanescit, dum a nobis sub delectatione relative victrici defenditur libertas indifferentiæ.

X. Postremo Anonymus inquit systema duarum delectationum, quæ sint relative victrices, sententia P. Hyacinthi Amat de Graveson e Sacra Prædicatorum fuisse ab Ecclesia jure optimo proscriptum, tamquam virulentum principium, ex quo fluunt quinque damnata Jansenii propositiones: ita enim vir Cl. scripsit in Epistolis, quas Benedicto XIII. Pontifici Maximo nuncupavit to. 2. epist. 6.

Verum Theologi hujus judicium accipiendum est de indeliberata delectatione victrici & necessitante; tum quia eodem in loco, quem citat Anonymus hoc vocabulum necessitante expresse additur delectationi relative victrici: tum quia vir præclarus ignorare non poterat sententiam Joannes Gonzales, & Antonini Massoulie ejusdem Ordinis; de qua §. 2. num. 4. & 6. tum demum quia idem Graveson alibi scribit, ex Thomistis alias tradere efficacem gratiam entitative distinctam a sufficienti; alios autem velle

gratiam efficacem non distingui ex entitate, seu ex natura sua a gratia sufficiente, sed tantum penes intensiorem gradum efficaciam, quibus superat gradus malitiae voluntatis creatae, addens alia plura, quae gratiam relative victricem dilucide explicat, & aperte confirmant; prout constat ex citat. §. 2. num. 5. Quare spectato quoque P. Gravesonii judicio, quinque damnatae propositiones fluunt ex duplicis delectationis systemate, prout a Jansenio statuitur cum antecedenti, atque inevitabili necessitate; non autem ut in Scholis nostris traditur, necessitate illa seclusa, & cum libertate indifferentiae: quemadmodum interitus liberi arbitrii, & peccandi necessitas consequitur ex decreto absoluto, & ex grati efficaci necessitante, prout adstruitur a Calvino; non vero ut salva libertate, & fatali necessitate semota, defenditur a Thomistis,

C A P U T II.

Vindicantur libri De Theologicis disciplinis ab iniqua Janseniana hereseos calumnia.

NUllum Jansenianae haereseos characterem Scriptis a me exaratis inesse non tantum evincunt superiores adnotationes, sed etiam Theologi doctissimi pronuntiarunt, quorum aliqui dixerunt doctrinae nostrae orthodoxiam esse satis manifestam ex propositionibus tertio Voluminis subiectis, a sexagesima secunda usque ad octogesimam quartam; aliqui vero affirmarunt omnem erroris suspensionem a me procul amandasse, dum praefatione ad librum 16. enarratis Jansenianorum effugiis, haec omnino vitanda praemonui, & subinde mandavi litteris: *Sincere enim, & absque sermonis ambiguitate tenendum est, nunquam justos deferri a Deo, nisi Deum ipsi prius deserant, nec deesse illis gratiam sufficientem, dum praecpta servare volunt. Tenendum est dari in hoc statu gratiam, cui voluntas libere, & culpabili retinencia resistit: solum libertatem indifferentiae, in istis etiam, quae cum inclinatione & voluptate fiunt, non sufficere ad meritum, vel demeritum: libertatem arbitrii non consistere absque electione, potestate, ac dominio: omnes denique redemptos a Christo, dum vivunt, posse salvari, atque omnibus patere aditum ad salutem; quamvis salvi fiant soli praedestinati. Ad hanc declarationem, non ad animi fraudulentiam erant ab Anonymo revocanda, quae ipsi aut ambigua visa sunt, aut fuerunt ignota:*

maxime quod non semel, sed innumeris in locis, addito etiam jurejurando, quinque damnatas propositiones eadem perspicuitate proscripterim, & compluribus quoque argumentis oppugnaverim. Quid enim magis consentaneum aequitati, quam ea, quae in librorum lectione obscura & difficilia videntur, cum aliis, quae obvia & aperta sunt, comparare? aut quid magis juri dissonum atque iniquum, quam sententiis expresse traditis omnino neglectis ac praetermissis, & aliis obscurioribus, atque e suo loco divulsis, orthodoxis scriptoribus accusationem intendere? Hoc autem artificio uti Anonymum, ac insuper in delectis a se locis Catholicorum placita a damnatis erroribus non secernere, quamvis evidentissime constet ex dictis, ostendam collectione eorum locorum, quae sententiam nostram comprehendunt, & ponderatione aliorum, quae tantam in ejus animo indignationem excitaverunt, ut nos odisse videatur cane pejus & angue: atque id operis, propitio Numine, aggredior.

§. I.

Denegatur in libris Theologicarum disciplinarum delectatio illa gradibus superior, quae ita sit invincibilis: & necessitatem inferens, ut sub illa voluntas a sola coactione sit libera.

I.

UT nonnulla rursus exscribamus ex 3. Volum. quod fere totum versatur in exponendo Augustiniano systemate; lib. XIV. cap. 8. haec leguntur: *Jansenius statuit efficaciam gratiae in delectatione victrici, quae a deliberatione & indifferentia liberi arbitrii penitus sejuncta est. Nos vero dicimus indeliberatam quidem esse hanc delectationem quatenus inspiratur a Deo, & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, nisi accedat liberi arbitrii deliberatus assensus, firmissime tenemus, cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis. At hac delectatio victrix conjuncta est cum deliberatione comparate ad opera, quae efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato. Et paucis interjectis: Sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat; sed sequitur libere, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali.*

Ac rursus ibidem: Non ergo nos, neque nostratum aliqui propugnant delectationem victricem juxta Janseniana decreta.

II. Lib. XIV. cap. II. solvendo argumenta adversus gratiam per se efficacem memini hæc me scripsisse: Nego quod sub gratia efficaci non remaneat potestas ad oppositum, dum operatur in nobis velle, & facit, ut faciamus: id enim præstat per supernam illuminationem, & inspirationem sanctæ dilectionis, ac non tantum, quæ nobis verum sub omni ratione veri, & bonum sub omni ratione boni proponat, rapiatque in se mentem & animum illa necessitate, qua in verum bonumque in communi pro tendimus. Neque inducit gratia efficax necessitatem, propterea quod ipsa sit infallibiliter conjuncta cum actu: nunquam enim eveniet, ut non amplectamur liberrima voluntate quod nos magisque delectat, quandiu ipsa delectatio, bona voluntas, & deliberatio animi perseverat, & nihilominus id potest non evenire, quoniam ea delectatione non absorbetur voluntas a plenitudine bonitatis, ideoque potest alio amore superari, & ex mundi delectatione marcescere. Ibidem: Concedo posse hominem dissentire etiam in sensu composito vocationis & excitationis divine. Itemque: Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum: quo sensu necesse est ut sedeamus, quandiu sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus.

III. Diximus paullo ante a nobis in Præfat. lib. XVII. hæc rejectis Jansenianorum cavillulis, pronuntiari: Sincere tenendum est dari in hoc statu gratiam, cui voluntas libere, & culpabili venientia resistit: solam libertatem indifferentiam in iis etiam, quæ cum inclinatione & voluptate sunt, non sufficere ad meritum, vel demeritum: libertatem arbitrii non consistere absque electione, potestate, ac dominio. Eo loci animadvertimus illam Jansenianorum æquivocationem, quæ in nobis mendaciter & iniquissime latere dicitur, ita de quibusdam recentioribus Jansenii affeclis pronuntiantes: Illud quoque concedunt posse voluntatem a gratia excitationem ei reluctari: verum hanc reluctandi potestatem dari negant, quandiu voluntas actualis gratiæ inspiratione movetur, ita ut libertas indifferentiæ nunquam actu consistat sub victrici delectatione. Verbis itaque, non re, Theologi illi sunt a damnatis erroribus ædificati.

IV. Cap. I. ejusdem libri Jansenianam hæresim exponentes verba hæc adhibuimus. Ait Jansenius impossibile esse, ut vigente sancta delectatione illicitum prævaleat desiderium & consideratio peccati; & e. contra sub vividiori concupiscentia necessario liberam arbitrium succumbere. Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit, voluntatis instinctus; propterea quod hæc duo tantum tollunt indifferentiam judicii; ideoque sicut quacunque gratia præventus potest iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate potest justus perseverare. Atque post unam, alteramve lineolam: Nam sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti assentimur; neque necesse est, ut sequamur quod magis delectat. Eademque pagina: Satis quippe est ad profliganda scita Jansenii, sub parva delectatione veram potestatem agendi, atque sub delectatione victrici potestatem agnoscere reluctandi.

V. Tertio autem capite productis Jansenii verbis hanc illationem depromo. Ergo per Jansenium quisquis meretur, necessario abripitur a superiori delectatione; qui vero peccat, necessitate succumbit sub premente cupiditate, & tam meritum, quam demeritum nulla alia ratione dicitur liberum, nisi quia est voluntarium: Opposita autem Jansenio doctrina Augustini hanc statuo adversus Jansenianos consecutionem. Ergo docet Augustinus non posse cum necessitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum spectans ad mediorum electionem, non demeritum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna. Huc spectant subjicienda proximo §. 4. quamvis hæc abunde demonstrant eos, qui ajunt nos efficacem gratiam constituisse in delectatione indeliberata, in vincibili, & necessitante, vel ratione omnino carere, vel oculis.

§. II.

Apertissima falsitatis convincuntur, qui ajunt negari in Scriptis nostris gratiam sufficientem ab efficaci distinctam.

I.

E Nimvero libro IV. cap. II. explicata gratiæ efficacia, hæc addo de auxilio sufficienti.

ficienti: Si carnalis delectatio, cui humana voluntas obstringitur, illius gratiae delectationi praevalcat, frustratur haec suo effectu, & redditur inefficax: & haec est gratia sufficiens, cui liberum arbitrium quam frequenter resistit; quam sufficientis gratiae descriptionem esse illam, quam tradunt Antoninus Massoulié, & quidam alii Thomistae, constat ex §. 2. n. 5. & 6.

II. Lib. XIV. cap. 3. rejecta gratia Molinistice sufficienti, haec litteris trado: Est ergo gratia sufficiens sensu Thomistico, ac nostro, illa, quae dat posse, non velle: & quamvis eo loci fatear me discedere ab ea Thomistarum sententia, quae tenet auxilium sufficiens, & efficax inter se natum, ac specie differre, ac potius amplectar sententiam alteram, quae censet eandem gratiam, quae in uno est efficax, in altero esse dumtaxat sufficientem; ostendi tamen §. 2. hanc assertionem meam a Theologis praestantissimis, inter quos eminent quoque Thomistarum nonnulli, plenissimis calculis approbari; atque in eo sitam esse nostram cum Medistis disceptationem, quod nos ad actum requirimus gratiam seipsa efficacem, non autem controversiam statui in deneganda, vel adstruenda distinctione illa entitativa divinorum auxiliorum. Ceterum quod ad praesentem rem attinet; eodem cap. 8. scripsimus: Pari jure discrepamus a Jansenio circa gratiam inefficacem. Primo enim fatemur qualemcumque gratiam in hoc statu, sive parvam, sive magnam, esse gratiam Christi. Deinde defendimus dari gratiam inefficacem, cui voluntas resistit. Ac tandem per gratiam sufficientem dare nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax. Legendus Norisius in Janseniani erroris calumnia sublata cap. 4. Vide, num a Norisio latum, ut ajunt, unguem distemus.

III. Aequae manifesta sunt, quae leguntur eodem in capite: Gratia sufficiens, quae imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, ac pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum excitat, ad illum etiam, nisi reluctaretur perversa voluntas, foret efficax. Et ibidem: In pia illa affectione, quam per gratiam sufficientem nos dicimus hominibus inspirari, tribuitur operis, non quidem executio, sed vera potestas, quamquam non ita expedita, ut reapse prodeat in actum; quod ut diximus, non gratiae defectus est, sed voluntatis humane obiceat ipsi gratiae opponentis. Porro quod diximus

de potentia non ita expedita, ut prodeat in actum, rectissime dictum esse, atque antea traditum a Theologis praestantissimis, & strenue vindicatum a Cardinali Norisio, demonstravimus capite 1. §. 2. n. 9. & seqq. necnon §. 4. n. 1. & 2.

IV. Quid vero in dissertatione adversus haeresim Jansenianam, sive in XVII libro? Scripsimus in Praefat. Sincere enim & absque sermonis ambiguitate tenendum est, nunquam justos deferri a Deo, nisi Deum ipsi prius deferant, nec deesse illis gratiam sufficientem, dum praecepta servare volunt. Addidimus cap. 1. ut constet ex praeced. §. justum habere potestatem perseverandi, & quidem a gratia sufficiente, quacumque premente cupiditate, atque sub gratia, quantumvis parva, dari veram potestatem agendi coherentem ad ea, quae praemissa fuerant cum minima gratia actuali posse homines resistere cuilibet concupiscentiae. Capite item 3. contra secundam Jansenianam statuimus hanc Augustinianam antithesim: Augustinus agnoscit in hoc statu non solum adjutorium quo, sed etiam adjutorium sine quo non, sive pure sufficiens. In eodem cap. 3. ad objecta Jansenianorum respondi: Gratia sufficiens non dat posse conjunctum cum actu, & proxime completum, & expeditum, concedo. Non dat posse ab actu separatum, & incompletum, nego. Et ne aliquis tardioris ingenii, & Augustinianae Scholae ignorans loquendi formulas, ad ea vocabula posse completum atque expeditum corrugaret obesas nares, advertimus iterum illam a nobis appellari potentiam proxime expeditam, quae ut ponat actum gratiam uberiores non postulat. Rursus prope finem illius thesisi haec scripsimus: Sufficiens est gratia quaelibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia praedeterminans, ut ad actum reipsa applicetur. Quibus an lucidiora ad gratiae sufficientis commendationem produci valeant, ignoro.

V. Attamen de gratia sufficienti, & quidem ut distinguitur ab efficaci lib. 18. cap. 8. data opera pertractavi: ibique haec mandavi litteris: justis sufficientem gratiam adesse, & neminem deferri a Deo, nisi ipse Deum deferat, cum omnibus Catholicis profiteamur. Item: illud tantum in questione versatur, num reapse auxilia sufficientia singulis omnino hominibus non solum parata sint & exhibita, verum etiam pro qualibet temporis circumstantia, & praesertim urgente praecepto collata. Ibidem; Haberi veram gratiam sufficientem, etiamsi non inspiraretur a Domino sancta victrix delectio, quem-

admodum adversus secum propositionem Jansenii propugnativimus, repetimus in presentia. Rursus: Est ergo valde probabilis, & in Scholis recepta sententia, omnibus indiscriminatum dari sufficientis gratia adiutorium. Iterum: Deus pro omnibus ac singulis remedia salutis instituit, paravitque exhibuit, & quantum est ex se nulli mortalium denegat supernas illustrationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem. Præterea: Cuilibet fidei, nisi libere ponat obicem, adest gratia orationis, qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata. Erit ne posthac, qui absque turpissimo mendacio affirmare audeat nos a nomine gratiæ sufficientis abhorreere, quoniam illam alicubi appellavimus inefficacem. Erit ne, qui sine manifesta calumnia possit asserere, quod in hac gratia non fateamur veram recte agendi potentiam, quod gratiam justis auferamus, quod negemus singulis viatoribus paratam esse, atque exhiberi? Si erit qui hæc effutiat; negabit quoque solem in meridie splendescere.

§. III.

*Decipitur, & allucinatur quisquis ait:
vos existimare aliqua præcepta esse
justis impossibilia.*

I.

Justis siquidem sufficientem gratiam adesse testati sumus in locis præcedenti §. laudatis. Quid enim his verbis expressius: *Sincere & absque sermonis ambiguitate tenendum est, nunquam justos deferri a Deo, nisi Deum ipsi prius deferant, nec deesse illis gratiam sufficientem, dum præcepta servare volunt?* Quid his luculentius: *Quacunque premente cupiditate potest justus perseverare?* Quid clarius istis: *Justis sufficientem gratiam adesse, & neminem deferri a Deo, nisi ipse Deum deferat, cum omnibus catholicis profiteamur?* Profecto hæc tantum accusatoribus universis ora occludunt.

II. His adde quæ scripsi adversus primam Jansenianam lib. 17. cap. 3. Ipsam enim propositionem refutavi ex Augustini verbis lib. de Fide contra Manichæos capite 10. Quis nam clamet stultum esse præcepta dare ei, cui liberum non est quod præcipitur facere, & iniquum esse eum damnare, cui non fuit potestas iusta complere? Serm. 191. de Temp. Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid a Deo esse præceptum, Lib. de Nat. &

Grat. cap. 43. Non igitur Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet & facere quod possis, & petere quod non possis. Ostendi æquitatem censure, qua Sedes Apostolica eandem propositionem declaravit temerariam, impiam blasphemiam, anathemate damnatam, & hæreticam, primum ex Scripturis, Deuter. 30. 11. Matth. 11. 30. & ad Corinth. prima 10. 13. Deinde ex Tridentina Synodo sess. 6. cap. 11. Insuper ex damnatione Bajani artic. 52. Insuper ex Patribus, ex Theologis, ex naturali ratiocinatione. Quid ultra a viro Theologo præstandum erat?

III. In solvendis vero Jansenianis argumentis passim veritatem Catholicam inculcavi, modo scribens, *Justi gratiam frequenter inspirantem voluntatem bonam habent, igitur & potestatem: modo negans non esse potestatem bonorum operum sine gratia per se efficaci: modo addens, Adest justis sufficiens gratia ad orandum, cum habent notitiam præcepti, cupiunt illud implere, atque propriam agnoscentes infirmitatem ex hujus consideratione ad implorandum omnipotentis Dei adiutorium moventur: modo reponebans, Nego deesse justis potentiam implendi præcepta, dum illis subtrahitur gratia efficax, per quam eadem præcepta actu adimplent: modo subjiciens, In victrixi delectatione, qua carent iusti dum cadunt, non constituimus gratiam sufficientem, quæ dat posse, sed gratiam efficacem, quæ facit ut faciamus; gratiam autem illam sufficientem ab operatione sejunctam agnoscimus etiam in voluntate parva & invalida. Quare hæc omnia conviciatores prætereunt? Quare unum saltem non proferunt?*

IV. Non tantum iustis, verum etiam cuilibet fidei arbitror adesse gratiam orationis, qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata; id enim peculiari propositione demonstravi libro XVIII. cap. 8. ratiocinationem itam produciens: *Fidelis enim credit sibi mandata a Domino esse præscripta; novit scriptum in Evangelio: Petite, & dabitur vobis; & nisi superbe de se presumat, propriam infirmitatem agnoscit, & retrahentem a bona concupiscentiam experitur. Atqui si credit, nec superbe presumit, habet gratiam sufficientem ad orandum; ut enim Augustinus scribit de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. Ipsa est fides, quæ orando impetrat; & epist. ad Asellicum, Utilitas legis est, ut homines de sua infirmitate convincat, & gratiæ medicinam, quæ in Christo est, implorare compellat. Igitur nisi fidelis presumptionis obicem ponat, gratiam habet*

habet orandi, eaque nisi in penam libera elationis non caret. Credo autem neminem existimaturum esse me adeo stupidum, adeo insanum, ut justos eo auxilio destitutos esse putaverim, quod singulis fidelibus, nisi tumescentes superbia sponte illud abjiciant, adesse contendo.

V. Omnem insuper fidem superat, quod affirmaverit praecepta Dei esse *impossibilia* justis gratia sufficienti suffultis, qui docet nec *impossibilia* dicenda esse hominibus sceleratissimis, si gratia auxiliatrice justo Dei judicio priventur. Constantissima est autem sententia nostra, omniumque Augustinensium, ac Thomistarum, posse quemlibet impium converti, *etiamsi gratia careat*, quoniam potest gratiam ipsam recipere. Demonstravi hoc praeaudato cap. 8. ex *Justificatione* Lovaniensium, atque Doctoris Angelici auctoritate; addidique in hoc Opere Gonetii, Lemosii, Alvaresii, Gonzales, Sylvii, aliorumque idem asserentium verba sole splendiora. Scripsi insuper priori in loco: *Neque dicas illusorie hoc dici, si auxilium quoque divinum nobis desit. Deest quippe nobis volentibus, & libere ponentibus impedimentum, cum simus etiam sine gratia liberi ad malum, quod optione nostra eligentes Domino vocante, & extendenti manus suas dorsa vertimus.* Et rursus: *Respectu bonorum operum, sentio carentem auxilio sufficienti non habere potentiam proximam, peccare tamen illorum omissione, quoniam ejus impotentia est libere volita; nam ideo non potest, quia prava erga malum voluntate ponit potentia proxima impedimentum.* Post pauca: *Ceterum potentia remota semper in hac vita superest cuilibet peccatori, quoniam adjuvari potest a Deo, & quae per amicos possumus, aliquantulum per nos possumus, ait S. Thomas 1. 2. q. 109. art. 4. ad 2. At dicis, quid si amicos nolit opem ferre? Respondeo Deum non defuturum, nisi tu ponas impedimentum.* Itaque non tantum justis, verum etiam fidelibus universis, immo, & hominibus improbiis divina praecepta *possibilia* esse firmissime profiteamur.

§. IV.

Propugnari in Scriptis nostris non tantum sufficientem gratiam, cui voluntas resistit, sed etiam libertatem indifferentiae persistentem sub gratia victrici, fateri cogitur quilibet, quantumvis perversus, criminatur.

I.

DE sufficienti auxilio egimus §. 2. & proxime praecedenti. Ad libertatem vero persistentem sub delectatione victrici spectant, quae §. 1. producta sunt. At occurrunt in libris nostris alia quamplurima, quarum aliqua commemorabimus. Lib. IV. cap. 13. pertractans de libertate cum gratiae adiutorio concilianda ita loquor: *In sensu Jansenii sub dominio concupiscentiae, aut gratiae consistit libertas a coactione, quoniam homo peccat culpabili cupiditate, & recte agit victrici delectatione: neque cogit arbitrium cupiditas, vel delectatio. Haec est perversa doctrina Jansenii.* Adversus hanc doctrinam ibidem statuo non tolli auxilio efficaci libertatem *indifferentiae*, quoniam sub eo remanet in voluntate vera libertas, vera *indifferentia*, & vera potentia ad oppositum, explicans quomodo id contingat, ratione scilicet rursus exposita cap. 1. §. 3. num. 8. & quoniam illam inscius Anonymus nostram commentationem putavit, testimoniis Doctoris Angelici confirmata.

II. Rursus lib. XII. cap. 10. posteaquam egimus de libertate primi hominis, & universum statuimus, quidquid ex necessitate agitur, non posse opus liberi arbitrii appellari, explicata libertate a necessitate, quam diximus sitam esse in potestate eligendi haec vel illa media, etiam ad invicem contraria, haec quadratis verbis enuntiavimus: *Errant turpissime Calvinii & Jansenii gregales, qui putant libertatem cum necessitate consistere.* Et ne lividus conviciator posset criminari, tegi a nobis callida simulatione errorem talia asserendo de libertate Adae, quam nec Novatores necessitati alligarunt, hoc addidi fidei nostrae ineluctabile testimonium: *Eadem a necessitate libertas etiam in hoc infirmitatis statu certissime perseverat. Etenim Deus, ut Augustinus ait in VIII. de Gen. ad lit. cap. 23. nunquam ita punit voluntatem malam, ut naturae perimat dignitatem.* Scripsi item eo loci: *Augustinus in hoc statu miseriarum non negat libertatem indifferentiae: dixi rursus, libertatem a necessitate reperiri tam in bonis, quam in malis, nec sine illa meritum dari: iterum vero, Libertas a necessitate etiam post Adae praevaricationem in hominibus perseverat: pariter, Jansenianos, ac Novatores reliquos liberum arbitrium non meliorem saxo putasse, dum ausi sunt dogmatizare voluptatem ita animum deficere, ut ne-*

cessario moveatur, nec potis sit contrahere: ulterius, Motus liber erit tantummodo, ubi sit in voluntate potestas illum cohibendi. Non poterat libertas a necessitate evidentius describi, manifestius doceri, & absit invidia verbo enucleatius exponi.

III. De Pelagiana hæresi, seu lib. 14. cap. 5. propositionem num. 4. enuntiavi, prout sequitur: Non est connumeranda inter errores Pelagii indifferentia liberi arbitrii; nisi ita accipiat, ut inspecta sola naturali facultate possit ex aequo bonum & malum. Quam propositionem sic probō: Demonstratur prima pars; quia hæc est communis liberi arbitrii notio, ut sit potestas animi libera ad faciendum, vel non faciendum: unde jure merito damnata est Janseniana propositio, quo ad merendum, vel demerendum in hoc statu non requiratur libertas indifferentiæ, dummodo arbitrium sponte & voluntate velit; ita ut libertas cum necessitate consistat. Quem errorem non semel in hoc Opere profligamus & rursus insectabimur, cum ad hæresim Jansenianam perventum erit.

IV. Liberavi autem fidem meam: nam ad 3. Jansenii propositionem, ubi demonstravi per Jansenium, tam meritum, quam demeritum nulla alia ratione dici liberum, nisi quia est voluntarium, apposui Augustinianam istam antithesim: At magnus Augustinus, quamquam fatetur, tanto esse ad quæcunque mala perferenda quemque iniquorum duriores, quanto in eo major est cupiditas mundi; & quemquam justorum tanto esse ad quæcunque mala perferenda fortiores, quanto in eo est major caritas Dei, in libro de Patientia capite 17. Quamquam docet in hoc statu, in quo caro concupiscit adversus spiritum, in tali certamine laborantes, ac periclitantes indigere gratia, quæ carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat, De corrupt. & grat. cap. 11. Quamquam in voluntate, prout naturali instinctu fertur in finem, agnoscit congenitam libertatem immutabilis voluntatis, lib. 6. Op. imperf. num. 11. nihilo tamen minus liberum arbitrium, cujus proprietas est mediorum electio, negat liberum habere motum, nisi potestatem habeat motum suum cohibendi lib. 3. de lib. arb. cap. 3. negat esse peccatum, unde non est liberum abstinere: negat hominem: quamdiu in corruptibili corpore rationalis anima detinetur, non posse resistere gratiæ, De nat. & grat. cap. 67. Ergo docet Augustinus non posse cum necessitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie

acceptum peccatum, non meritum spectans ad mediorum electionem, non demeritum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna. Sed de his plura cap. 2. & 3. præced. dissert. de H. Luthero-Calviniana.

V. Nolo ex loco nuperrime laudato plura exscribere, jam enim parcendum est nimis accusantis erubescentiæ: Duas tantum propositiones ibidem demonstratas producam: quarum una est, Pertinet ad libertatis essentiam posse agere, non vero posse peccare, quod inest libertati creaturarum ad istarum imperfectionem: altera autem, Libertas indifferentiæ superius explicata requiritur etiam in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum. Si legeris librum XVII. seu tom. 3. adinvenies harum positionum prolixam explanationem, copiam argumentorum uberrimam, & eorum, quæ Janseniani opponunt, plenissimam refutationem. Vocant itaque album nigrum, & nigrum album, qui ajunt a nobis denegari libertatem indifferentiæ, eamque in hoc statu non requirere ad merendum, vel demerendum.

§. V.

*Nunquam tanto ingrati animi vitio peccavimus,
ut negaverimus piissimum Jesum esse
omnium omnino hominum*

Redemptorem.

I.

A Gens enim ego lib. v. cap. 1. de antecedenti voluntate, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, produxi præter alias hanc asserti mei probationem: Validissime probatur propositio ex quo Christus pro omnibus hominibus mortem subierit. Id in libro de Hæresi Janseniana adversus quintam propositionem sumus demonstraturi. Nunc satis est Jansenii dogma brevissime refutare. Ac primo opponitur allato Pauli testimonio: Unus est mediator Dei, & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus: quod de solis prædestinatis non potest intelligi; quum nos hortetur Apostolus ad orandum pro omnibus etiam reprobis ac perditissimis. Rursus idem Apostolus 2. ad Corinth. cap. 5. v. 14. Si unus, inquit, pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Probatur hoc Pauli testimonio omnes Adæ posteros originalem culpam contrahere, ut constat ex lib. 6. Augustini contra Jul. cap. 4. & ex 20. de Civit. Dei cap. 6. Igitur

tur sicut omnes in Adam mortui sunt, ita Christus pro omnibus mortuus est &c. Quamquam vero Anonymus ægæ ferre videtur, antecedentem illam voluntatem a nobis exponi per institutionem, & præparationem, non vero per actualem distributionem sufficientis auxilii; hoc tamen universali redemptioni nil derogat, quoniam sententia nostra, *Quisquis non adjuvatur a Deo per gratiæ subministrationem, queri debet de prava sua voluntate, non de ipso Deo beneficentissimo gratiarum suarum largitione*; quam propositionem & enuntiavimus, & pluribus argumentis veram ostendimus lib. 18. cap. 8. prop. 7. ne repetam, quod evidentissime demonstratum est cap. 1. hujus dissert. §. 6. ita voluntatem antecedentem exponi a doctissimis Thomistarum, atque ab universis Ægidianis; quæstionem vero de gratia actu omnibus collata in utramque partem salva fide ac pietate agitari; negantem assertionem, latentibus adversariis, tradi ab Augustino, Fulgentio, Prospero, ac Theologis bene multis: ad libellam denique Scholasticarum opinionum, quæ varix sint & oppositæ, non esse fidem catholicorum dogmatum exigendam.

II. Demonstrans insuper transfundi ad posteros Adæ originate peccatum, ita ratiocinationem, quam paulo ante tetigi, adversus Pelagianum adhibui: *Alterum argumentum sumitur ex iis locis, in quibus ostenditur Christum Dominum universos Adæ posteros redemisse, & pro omnibus mortuum esse: quod affirmat Apostolus quinto ad Rom. capite vers. 9. Christus pro nobis mortuus est, ergo omnes mortui sunt. In qua universali sententia etiam parvulos comprehendere nemo non videt.* Addidi eo loci plura testimonia Augustini eadem argumentatione Pelagianos urgentis; ac similia conscripsi tom. 3. & aliis in locis. Ex quo autem Christi redemptio, & ipsius morientis benefica voluntas non minus late, quam Adami peccatum, extendatur, validissime Jansenianam hæresim revinci & profligari demonstrat Stephanus De-champs lib. 3. disput. 7. cap. 3. Næ ergo hæresim sinu fovemus, quam lethali jaculo invadimus?

III. At ne credas, me hoc uno argumento quintam Jansenianam propositionem oppugnasse. Statui adversus illam Catholicum theorema, *Augustinus Christum pro omnibus, & singulis pretiosum sanguinem effudisse innumeris locis commonstravit.* Quibus id momenti ostenderim, legi potest lib. 17. cap. 3. Per omnes etiam notas, quibus quinta illa propositio damnata &

confixa est, singillatim discurrens illarum omnium æquitatem confirmavi multiplici genere argumentorum, concludens: *Igitur Janseniana thesis opponitur veritati, quæ ubique conclamat Christum universi humani generis Reparatorem ac Redemptorem, clamat ore Apostolico clamat oraculis Conciliorum, clamat omnium Patrum sermone, clamat denique concordissimis Scholasticorum enuntiationibus.*

IV. Instituta contra Jansenium dissertatione haud contentus, iterum pro universali Redemptione pugnavi lib. 28. cap. 9. & Jansenianum dogma appellavi *immitem rigidamque sententiam, a Tridentina Synodo sess. 6. prædilatam, contumeliosam Christo, ejusque flagrantissima & maxime caritati derogantem, contrariam divinis Scripturis, impium, blasphemam, & repugnantem traditioni Patrum universorum.* Postquam vero hæc omnia demonstravi, plura simul argumenta rationi innixa conglomerans scripsi: *Adversatur tandem placitum illud hæreticorum rationi, quæ petitur ex originali peccato, cui omnes filii Adam nascuntur obnoxii: ex oratione, quam pro omnibus tenemur effundere: ex Ecclesia, quæ in sui gremium quoscunque excipit: ex Evangelii predicatione per universum terrarum orbem: ex Domini JESU nomine: ex Mediatoris officio: ex judicis potestate: ex Sacrificii ejus valore; ex caritate, qua proditorem amplexus est, qua pro crucifixoribus oravit, qua tota die ad populum non credentem, & contradicentem manus extendit.*

V. Omnes denique ingenioli mei conatus intendi, ut undique subverterem Socinianorum de Christi satisfactione hæresim perniciosissimam; quod præstiti eodem volum. 5. peculiari dissertatione. In qua licet de veritate potius Redemptionis, quam de illius universitate pertractetur: ubique tamen inferuntur, quæ universitatem ipsam commostrant, præsertim quæ omnia poterit ibidem expendere quisquis ampliora & locupletiora sententiæ fideique nostræ munimenta requirat, etsi nescimus quid amplius, quid locupletius dictis possit rigidissimus ac severissimus adversarius expetere.

CONCLUSIO.

In libris de Theologicis Disciplinis non traditur Jansenianum duplicis delectationis systema neque ulla ratione probantur quinque propositiones inde fluentes, & ab Ecclesia proscriptæ; sed aperte systema illud rejicitur, ac propositio-

nes istæ omnino perspicue, & luculenter dam-
nantur, reprobantur, & refutantur.

DEMONSTRATUR.

Jansenianum duplicis delectationis systema est, utramque delectationem, spiritus & carnis, ita invicem pugnare, ut earum conflictus nequeat sopiri, nisi altera alteram superaverit: quæ autem victrix est, habeat voluntatem sibi necessitate invincibili obsequentem, nec alia ratione liberam, nisi quia non cogitur, sed vult, atque trahitur voluptate; quæ vero minor est gradibus, vere potestatis agendi sit expers. Quare in hoc Janseniano systemate justis, etiam con-
nantibus, & volentibus, si desit illis victrix delectatio, & gratia efficax, impossibile est divina observare præcepta, & necessum est a justitia deflectere. Nulla est etiam in eo systemate gratia sufficiens, cui voluntas resistet, quoniam si concupiscentiæ sancta delectatio prævaleat, voluntas necessitate obtemperat gratiæ: si autem prævaleat concupiscentia, caret voluntas ea gratia cui valeat obtemperare. Quum vero præponderante sancta delectatione bonum ex necessitate operemur, & premente robustiori cupiditate, in ipso Jansenii systemate, operemur ex necessitate malum; nequit in hoc statu, in quo caro concupiscit adversus spiritum, admitti libertas indifferentiæ, seu potestas agendi & non agendi, his omnibus positis, quæ requiruntur ad opus: ideoque hæc libertas minime necessaria est ad merendum, vel demerendum: ac videtur esse commentum Semipelagianorum, qui rejecta delectatione victrici, auxilium indifferens ad omnia bona opera, etiam ad fidei initia admittebant. Quibus demum denegatur victrix & invincibilis gratia, bene agere, ac perseverare non possunt, neque eorum salutem vult Deus, qui illis hanc gratiam denegat: quam ut obtinerent Christus mortuus pro solis electis nec oravit, nec sanguinem fudit, nec pretium obtulit redemptionis. Hanc esse Jansenianam hæresim constat ex primo capite.

Contra in libris *Theologicarum Disciplinarum* asseritur superiori delectatione non injici libero arbitrio vinculum necessitatis: sub delectatione victrici consistere potestatem ad oppositum: dari sub parva delectatione veram recte agendi potentiam, & sub delectatione victrici veram potestatem reluctandi. Affirmatur justos nunquam deseriri a Deo, nisi prius ipsi Deum deserant; habere gratiam sufficientem, dum

Berti Theolog. Tom. IX.

volunt servare præcepta, & qualicumque premente cupiditate, ac tentatione pulsante, posse in bono perseverare. Propugnatur sufficiens gratia, cui voluntas resistit. Defenditur necessaria ad merendum, vel demerendum libertas indifferentiæ; denegatur hanc esse commentum Semipelagianorum: vindicatur a Novatorum: argutationibus, atque inter Catholicæ fidei dogmata recensetur. Totius demum humani generis redemptionem, quæ ad omnes omnino homines extenditur, non uno, aut altero tantum loco, sed in per multis, atque in repetitis de hoc argumento lucubrationibus pro modulo nostro defendimus, tradidimus, propugnavimus. Id vero in hoc secundo capite quisquis oculos non habet lippiantes, vidit, atque pervidit.

In libris ergo *Theologicarum disciplinarum* nec traditur systema duarum delectationum invincibilium, ut fabricatum est a Jansenio, neque quinque hujus propositiones probantur: sed systema illud subvertitur, & quinque propositiones rejiciuntur omnimode, & oppugnantur: quod erat demonstrandum.

§. VI.

*Scrupuli criminantis evelluntur,
atque eradicantur.*

I.

Posteaquam Anonymus me rursus initio articuli 6. appellavit novitatum studiosum defensore, & utentem variis flexibus ad Jansenianum errorem aliquatenus emolliendum, ait se daturum operam, ut omnibus manifestum fiat doceri a me famosum Jansenii principium de duabus delectationibus indeliberatis pro graduum superioritate invincibilibus. Quod ita evincere nititur: Primo in conflictu duarum delectationum, quas admittit F. Berti, aniceps & pendula debet esse voluntas, donec a robustiore in unam partem deprimatur. Cum trahitur (inquit) animus delectatione sancta & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior, eamque deprimat, „ Tom. 3. lib. 34. cap. 11. Atque ita consequenter agnoscit delectationem, quæ fortior est, semper debiliorem oppositam superare. Nullus enim, pergit ibidem, nisi a fortiori vincitur & superatur. Hoc est primum adversarii argumentum.

C e

10-

Proprium esse eorum, qui aut ignorantia, aut invidentia excæcantur, veritati objicere novitatem, etiam illi commoſtrant, qui docente Domino Marc. 1. 27. agebant: *Quidnam est hoc? Quenam doctrina hæc nova?* In conflictu duarum delectationum pendere ancipitem voluntatem, nisi una alteram superet, neque consequi opus, nisi delectatio victrix accedat, docuerunt viri doctissimi prælaudati cap. 1. §. 2. Macedus nempe scribens, *Augustinum delectationes carnis opponere delectationibus spiritus, in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam assignare: Mansius ore omnium Augustinensium affirmans, non posse voluntatem plene impetrare actus subsequentes, sed inter duos amores fluctuare, nisi amor honesti superet contrarium amorem: Gonzales, alique Thomistæ a Gravesonio laudati docentes gratiam nunquam fore efficacem, nec voluntatem recte operaturam, nisi gratia majores efficacie gradus habeat, & superet gradus obstinationis: Antonius Massoulie demonstrans itidem nunquam gratiam fore effectricem, si resistantiam voluntatis omnino non vincat: Auctor Operis inscripti, *Le disciple pacifique*, plurium commendans sententiam docentem, *que la meme grace qui surmonteroit trois ou quatre degrez d'obstination, parce qu'elle seroit dans un degre tres propre pour le surmonter, pourroit n'avoir pas le meme convenance, ni par consequent le meme effet & le meme succes, si elle trouvoit six degrez d'opposition, d'obstacle, & de resistance: S. Thomas docens voluntatem non moveri a congruo, & convenienti bono, nisi sua vi superet vim, & effrenis concupiscentie impetum: Augustinus demum sæpenumero affirmans gratia inspirari certam scientiam, & victricem delectationem, fieri, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntas spiritus vincat, atque ut plus delectet, quod Deus precipit, quam delectat quod impedit. Ergo quod inter delectationes sit pugna, & quod fortior alteram superet, nec Janseniana doctrina est, nec nova, nec quæ commovere debeat theologum vel mediocriter eruditum. Jansenii error, & hæresis delectationi, quæ alteram vincit, alligat necessitatem antecedentem & physicam: quam a nobis rejici rursus ostenderem, nisi ex præcedenti §. 1. & 4. atque ex tota hac dissertatione manifestissimum foret. Vide ergo quam facile Anonymi diluatur objectatio: *Agnoscat F. Berti delectationem, quæ fortior est, semper debiliorem oppositam superare, voluntati necessitatem in-***

ferendo, aut auferendo liberam ad oppositum potestatem, nego: neque inferendo necessitatem ineluctabilem, neque auferendo liberam agendi & non agendi potentiam, concedo. Si adversus propugnatores gratiæ per se efficacie objicias: *Hæc gratia conjuncta est cum actu, superat contrariam concupiscentiam, atque a nullo duro corde respuitur; ergo est invincibilis*, respondebunt Thomistæ falsissimam esse consequentiam, quoniam cum hæc gratia effectrix subministratur, ut voluntas agat, & agat cum libertate indifferentiæ, non aufert antecedentem reluctandi potentiam. Idem nos respondemus: quo autem jure §. 3. primi capitis, aliisque in locis amplissima explicatione declaravimus.

II. Ne credas, melioris notæ esse alia adversarii sophismata. Opponit secundo loco: *Docet delectationum vim ac robur ex graduum superioritate oriri, ita ut una sit altera eo fortior, quo pluribus gradibus eam superat; nec ipsi placet, quod nolint Thomistæ in gratiis gradualitatem agnoscere. Deinde totam gratiæ efficaciam in graduum numero reposuit cum Jansenio, ita ut efficax aut inefficax sit eadem gratia, prout concupiscentia, quæ adversus eam pugnat, pluribus, aut paucioribus constat gradibus tom. 3. in equali tamen gratiæ, & concupiscentiæ gradu, gratiæ concupiscentiam prævalere contendit, propter eam quam subijcit rationem, quia inquit, homo etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum, quam ad bonum inclinationem. In hoc sane usum contradicit Jansenio, neque ab illo recedit, in casu enim assignato, cum major illa ad malum inclinatio concupiscentiæ pondus augeat, mirum non est quod tunc gratia prævaleat concupiscentiæ cum sit robustior.*

Fateor me hæc omnia docuisse, sed miror Aristarchum nostri temporis nescire quod similia docuerint viri doctissimi, & orthodoxi. Adeat rursus §. 2. capitis primi, ac totum §. 8. ac intelliget non hastas se jacere, quæ umbonem penetrent, sed scandulas, quæ repelluntur uno ut inquit, digitulo. Admitto gradus concupiscentiæ, & gratiæ, quos rejiciunt Thomistæ aliqui, non tamen omnes: at doceo tom. 3. nullam delectationem injicere vinculum libertati: doceo impium, quacunque gratia præventum posse reluctari, & justum quacunque premente cupiditate posse perseverare: doceo necessum non esse ut sequamur quod magis delectat; atque id innumeris aliis in locis demonstravi, ut constat ex citato §. 8. atque ex primo hujus capi-

tis. *Systema Jansenianum* in hoc fuisse reprobatum, quod superiori delectationi tribuerit talem determinationem ac motum, *ut voluntas ei nullatenus possit suum denegare consensum*, fatetur ipse Anonymus ac in toto fere articulo primo: nos vero art. 3. primi capituli id non asseruimus tantum, sed insuper invictissime demonstravimus. Ab hac ergo labe purgatum *systema* duplicis delectationis relativæ perperam quatur: atque ita quod in ore Jansenianorum blasphemum est, in ore Augustinensium est orthodoxum, haud secus ac *systema* gratiæ victricis, quod in ore Calvinii est hæreticum, in ore Thomistarum est catholicum: nam quemadmodum Thomistæ propugnando gratiam efficacem negant necessitatem illam, quam gratiæ efficaci adnectit Calvinus; ita Augustinenses propugnando *systema* victricis delectationis negant necessitatem, quam victrici delectationi adnectit Jansenius. Hinc vir sapientissimus, æque doctrina ac dignitate conspicuus, istud de prædicto, aliisque Adversarii objectis, innixis nostro duplicis delectationis *systemati*, iudicium protulit: „ Il principio degli errori circa la grazia si pone dal Censore nelle due dilettazioni relative, & indeliberate; quando non dee riporsi in queste precisamente, ma come necessitanti di necessità fisica, e antecedente, senza lasciare la libertà d'indifferenza, ma la sola a coactione, e seguir ciò, che più diletta. E tutto questo complesso esser la fonte delle cinque proposizioni dannate in Gianfenio, si raccoglie dalle stesse proposizioni, altrimenti la Chiesa avrebbe recisi i rami, e lasciata intatta la radice del male, contra ogni regola di buon governo. E abbenchè il Tournely, seguito forse dal Censore coll' autorità di Gianfenio, e de' Gianfensisti si sforzi di far vedere insegnar questi la dilettazione vincitrice relativamente a' gradi, e da questa nascere i loro errori circa la grazia; ciò non ostante non tutto ciò; che scrivono Gianfenio, e i Gianfensisti, sono errori, siccome nè meno tutto ciò, che scrivono Calvino, e Lutero: e la fonte de' loro errori non dee prenderli dall' uno, o dall' altro testo, ma dal intiero contesto della dottrina, e nel particolare di Gianfenio da quelle parole nel lib. 2. *Grat. cap. 1. Tam impossibile est voluntati, ut bene velit, & operetur, quam homini ceco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, vel avi ut volet sine alis*. Il che, come vede qualsivis, importa una necessità fisica e antecedente, che leva la libertà d' in-

differenza all' opposto. Quindi insegnando puramente i PP. Bellelli, e Berti il *systema* delle due dilettazioni indeliberate, e relative, ma negando apertamente questa fisica, e antecedente necessità di seguire ciò, che più diletta, e sotto la maggior dilettazione difendendo la libertà d'indifferenza; chiaramente ne segue, non seguir loro il funesto, ed erroneo principio in materia della grazia da Gianfenio insegnato, e difeso. „ Idem alii viri clarissimi tradiderunt, non tali tantum, sed Galli etiam qui oculis non lividis scripta nostra legerunt. Ex dictis hominem ad statuendas calumnias cernulum, scriptaque nostra expilantem, suismet spiculis compungimus: Jansenius ita instituit duarum delectationum conflictum, ut voluntas nullatenus possit robustiori, & quæ gradibus aliam superat, oblectari. Non sumus ergo Janseniani, dum negamus in illa delectationum conflictatione non posse voluntatem resistere ac victrici.

III. Præterea opponit Anonymus, quod doceam cum Jansenio indeliberatas esse gratiæ & cupiditatis delectationes. Quoad cupiditatis motum, hos rationis usum antevertere nimium gravi experientia omnibus compestum est. Quoad vero gratiæ delectationem, docet (de me loquitur) speciatim eam esse indeliberatam, tum quid Deus illam excitat in corde hominum, tum quia delectatio illa voluntatis humanæ prævenit motum. Quædam hic ex meis libris exscribit, præsertim quod legitur tom. 3. *Hæc itaque delectatio & caritas prævenit motum voluntatis, & est deliberata dumtaxat, cum voluntas huic prævenienti dilectioni libere obtemperat, & profequitur opus, ad quod trahit faciendo ut delectet, quod antea non delectabat*. Deinde, quoniam dixi nonnullos Theologos docuisse hujusmodi delectationem eodem momento, quo gratia movet voluntatem, esse deliberatam, sed posse hanc sententiam cum nostra conciliari, si dicamus gratiam, quatenus est ipsa misericordia movens & caritatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjunctam esse, si autem consideretur ex parte nostri, esse dilectionem ipsam, simul a Dei inspiratione, & a voluntate nostra promanantem; fervescens fellis evaporatione ait, ea omnia a me proferri ad fraudem & fucum faciendum: Theologos, qui victricem delectationem admittunt, addere delectationem illam totam esse deliberatam: a me doceri conceptis terminis indeliberatam esse: absque ullo animi candore cum supradictis Theologis societatem intire. Quid plura? me Jan-

Janseniano systemati adherere, & hæc satis esse perspicua.

Nolo formicas, muresque imitari repetendo mordentem, quod lib. 2. de Iracundia Seneca esse ait *pussilli & miseri hominis*. Rejuncta sunt hæc omnia cap. 1. §. 7. satis superque. Siste paullulum, vir egregie! & quod sacra monent Proverbia, & lex præcipit Evangelica, *Locum da iræ*; ac reminiscere illius moniti, nec dam-natis propinanda esse venena, nisi melle circumlita. Nunquam audisti Thomistas docentes, liberum arbitrium ad receptionem gratiæ efficacis *passive* se habere, *libere* autem, dum assentitur, & gratiæ cooperatur? Nunquam Vasquesium asserentem motum voluntatis a gratia excitatum *indeliberatum* esse, ut prævenit consensum nostrum, deliberatum vero, dum voluntas eidem motui obtemperans assum præbet? Nunquam Bellarminum scribentem, Gratiam ut inspirat bonam voluntatem excitantem, nec nos ad illam *libere concurrere*, dum vero nobiscum cooperatur, conjunctam esse *cum perfecta, & deliberata electione*? Nunquam Augustinum agentem, Deum operari *sine nobis* ut velimus, nobiscum vero cooperari *cum volumus, & sic volumus ut faciamus*? At hæc nos, quibus succum, fraudemque objectas, scripsimus eadem a te præcitata. Ne ergo flammam in pilis leporinis scirpisque excites. Inspiratio sanctæ dilectionis est gratia: quatenus est a Deo operante *sine nobis*, est *indeliberata*; quatenus nobiscum cooperatur, deliberationi nostræ conjuncta est. Hæc eodem capite 8. lib. 14. unde perpauca exscripsisti, semel, iterum, ac tertio tradidi. Gratia alia est præveniens, subsequens alia. Prima est, qua Deus in nobis operatur priorem motum sanctæ cogitationis, ac dilectionis. Secunda est illa, quæ priorem illum motum subsequitur, ut homo salutare perficiat. Huic gratiæ nos *libere assentiri* demonstravimus ex Tridentino Concilio sess. 6. cap. 5. verba, quæ mutilata affers, sunt hujusmodi: Si gratia accipiatur ex parte Dei, quatenus est ipsa misericordia movens, & caritatem inspirans, nullatenus cum nostra deliberatione conjuncta est, & hoc sensu ait Augustinus, Ut velimus *sine nobis* operari. Si consideretur ex parte nostri, est ipsa dilectio simul a Dei inspiratione, & a voluntate nostra promanans, a voluntate tamen, ut a Deo intime presente promota; atque *idcirco* sequitur Augustinus, Cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum cooperatur. Quare, ut supra dictum est, Gratia, quæ prævenit caritatem, est caritas Dei, sive

ipse Deus nobis spiritum suæ dilectionis inspirans; & gratia præveniens opera libertatis est ipsa bona voluntas, & caritas nobis inspirata. Prima, scilicet gratia præveniens, & sine nobis a Deo inspirata, omnem nostram deliberationem antevertit: altera, idest, gratia adjuvans, qua Deus nobiscum cooperatur, cum ipsa deliberatione conjuncta est, comparate ad opera quæ consequuntur, libertatis & meriti. Nos dicimus *indeliberatam* quidem esse hanc delectationem, quatenus inspiratur a Deo, & proinde per primum actum *indeliberatum* nos nihil mereri, nisi accedat liberi arbitrii deliberatus assensus, firmissime tenemus; cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis. At hæc delectatio *victrix* conjuncta est cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac deliberatione excitato. Tria ergo evidentissime constant. Primum, a nobis dici delectationem *indeliberatam*, ut est gratia præveniens, & inspiratur a Deo; sed *deliberatam*, ut est a voluntate cooperante gratiæ adjuvanti; ideoque Anonymum esse aut stupidum, aut mendacem. Alterum, neminem Theologorum asserere totam delectationem esse *deliberatam*, quatenus inspiratur a Deo; quum bona voluntas inspiretur a Deo sine nobis libere operantibus, ut Augustinus docet adversus Pelagianos; ideoque adversarium, quem nunquam existimarem Pelagianum esse, vix Theologicum compendiolum, quale traditur in Clericorum Seminariis, lectitasse. Tertium, non esse perspicuum, quod nos adhæreamus Janseniano systemati; sed perspicuum esse, quod Jansenismi Redivivi auctor sit, ut Æschinem appellabat Demosthenes, Tragicus quidam Theocrines.

IV. Pergit vir illustris: Denique F. Berti docet cum Jansenio hanc delectationem, tum gratiæ, tum cupiditatis, esse pro graduum superioritate invincibilem. Afferit enim ex gratia efficaci effectum sequi infallibiliter: addit præterea nos necessario amplecti quod magis delectat; atque per istam gratiam, quæ non tantum dat posse, sed etiam velle, subventum esse voluntati humanæ, ut inclinabiliter operemur. Profert deinde verba mea, quæ habentur tom. 3.

Obsecro, obtestorque lectorem, ut paulisper attendat quo animo præditus sit accusator, qui nobis fraudem, fucum ac dolum infinita garrulitate objectat. Principio bullatum mendacium est, delectationem victricem a me appellari invincibilem. Evidens quippe est ex præcedenti §. 1. sententia mea ex gratia efficaci non indu-

Quæ necessitatem: evidens est ex eadem gratia effectum consequi libere: evidens est sub ea gratia consistere libertatem indifferentie: evidens est necessum non esse, ut sequamur quod magis delectat. Unde ergo in mentem calumniatoris hæc prodigiosa mendacia venerunt? At inquis: Laudat Anonymus loca. Quænam vero? Tomo 3. de Teolog. disciplinis legitur: Sequitur ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat, Et alibi, idest, Augustinus docet nos necessario sequi quod magis delectat. Et post pauca: Hujus gratie proprium est tribuere non tantum posse, sed etiam velle, atque subvenire infirmitati voluntatis humane, ut indeclinabiliter operetur. Jam omnibus mediocriter in re Theologica versatis compertum est, omnes Gratiae per se efficacis propugnatores asserere effectum ex eadem gratia consequi indeclinabiliter & infallibiliter, quoniam decreta frustrari nequeunt, immo illum necessarium esse necessitate sequente, quæ libertatem non tollit. Paullulum vero in lectione Augustini excitatis constat, eadem a S. Protoparente affirmari de auxilio, Quo, in lib. de Corrupt. & Gratia cap. xxi. aliisque in locis non semel a me productis, & in ea quoque dissertatione, ex qua adversarius hæc exscripsit. Non debebat ergo vulgaribus hisce, protritæ operam suam ludos facere, & Hypervertigine circumvolvi. Si autem id agere velit, ludat, & circumagatur: ut lubet: sed verba saltem nostra reddat, ut sonant. Igitur to. 3. ita scripsimus: Sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat, sed sequitur libere, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali. Subticuit vir probus ea verba, sed sequitur libere, &c. Rursus scripsimus ad hunc modum: Augustinus enim docet nos necessario sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum, quo sensu necesse est, ut sedeamus quandiu efficaciter sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus. Omisit homo verax quæ sequuntur ad verbum delectat. Quid ergo hujus ingenii viro reponam? Profecto nil aliud, quum pervulgatum illud: Redde verba mea, & evanescet calumnia sua.

V. Rursus conviciator dirigit contento nervo sagittas. Ait me a se non redargui quod

contendam gratiam efficacem suam habere effectum infallibiliter, cum id Catholici quoque doceant; sed quod in meo systema necessitas illa, cui homo subjacet sub imperio celestis ac terrenæ delectationis, est antecedens & absoluta: oritur enim ex graduum superioritate; unde infallibilitas effectus necessario futuri talis est, ut veram dissentendi tollat potentiam. Explicat deinde sententiam Thomistarum, qui reponunt efficaciam gratiæ in physica præmotione: sed in illo systemate voluntas humana a Deo præmota ad actum pium, operabitur illum infallibiliter, & necessario necessitate consequentiæ; quoniam præmotio illa includit futuritionem liberam actus, dum enim supponitur præmotio, supponitur quoque futuritio libera actus; & ideo necessitas operandi, quam præmotio physica importat, est dumtaxat necessitas consequentiæ, & hypothetica, necessitas iuproprie dicta, non autem necessitas antecedens, & absoluta. Addit, modo sane diverso efficaciam gratiæ exponi a Molinistis & Congruistis: in quorum systemate perfecte conciliari liberum arbitrium cum gratia, satis per se patet, & ipsi Thomistæ non dissententur.

Humillime virum audiamus, cui tantum doctrinæ, ac temperantiæ specimen ostendit alto insidere animo Hieronymianam in Epist. ad Titium admonitionem: Nihil est fœdus præceptore furioso, qui cum debeat esse mansuetus & humilis ad omnes, ex adverso torvo vultu, tremantibus labiis, rugata fronte, effrenatis convitiis, facie inter ruborem, & pallorem variat, clamore prostrepit. Itaque pronuntiare videtur me non esse Catholicum, non enim ait, Hoc docent alii Catholici; sed forte ut me ex horum numero extrudat, inquit, Non redarguitur P. Berti ex eo quod contendat gratiam efficacem suam habere effectum infallibiliter; hac quoque docent Catholici. At ergo quidem, si me adversarius dixerit hominem scelestissimum, haud ægre feram: si omnium peripsema existimabit, patiar: si percusserit dexteram, præbebo sinistram, si probri incusaverit, memor ero Dominici præcepti, Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos; si vero audeat me A catholicum dicere, certior sit minime a me toleratum iri tam effrænem conviciorum intemperantiam. Neque enim aut Gregorius Neocæsariensis Sabellianismi calumniam, aut Dionysius Alexandrinus Arianismi, aut magnus Basilius hæreseos Tritheitarum, aut Nyssenus Origenismi, aut Manichæismi Hieronymus & Augustinus,

aut hæresis Photiniana Fulgentius, aut Aetiana Petrus Damiani, aut id genus aliam viri sanctissimi, atque præclara mansuetudinis exempla putarunt esse ferendam. Jam vero intolerandæ criminationis causam expendamus. Hæc una est, quod in meo systemate adstruatur *necessitas antecedens & absoluta*, & quæ tollat veram *dissonantiæ potentiam*. Verum hoc splendidissimum esse mendacium demonstratum est cap. 1. §. 3. num. 8. §. 6. num. 7. §. 8. num. 3. §. 9. n. 6. §. 11. num. item 6. §. 12. num. 3. in hoc secundo capite §. 4. per totum; hoc quoque §. 6. & præcedenti etiam numero. Unum addo. Experientia omnibus compertum esse, quod concupiscentiæ motus non tantum deliberationem voluntatis, sed rationis quoque usum antevertat, aiebat Anonymus ipse paullo supra num. 3. Quare ergo indeliberatus concupiscentiæ motus non infert *necessitatem antecedentem & absolutam*? Profecto non alia ratione, nisi quia dum ei voluntas obsequitur, agit deliberate, & cum libertate indifferentiæ; nec imputatur in culpam quod ille motus exsurgat, sed quod ei voluntas libere consentiat. Atqui demonstratum est, etiam præcedenti num. 3. indeliberatam inspirationem dilectionis fieri utique in nobis *sine nobis*, sed accedere illi deliberationem voluntatis prodeuntem ex ejus liberrima potestate, nec mereri homines dum illis sancta delectatio, ac pius voluntatis motus, seu præveniens gratia inspiratur, sed quando huic inspirationi libere assentiuntur. Igitur in nostro systemate non traditur *voluntas antecedens & absoluta*, nec talis, quæ tollat veram *dissonantiæ potentiam*. Quod vero nobis Anonymus explicet Thomistarum, ac Medistarum systemata, gratias ei rependimus: at non indigemus tali præceptore; nam & nos ea lib. 14. cap. 9. longe ampliori explicatione tradidimus. Quamquam & illud, si non falsum, saltem obscurum & ambiguum est, quod Anonymus ait, in sententia Thomistarum induci necessitatem dumtaxat consequentiæ, quia dum supponitur præmotio, supponitur futuritio libera actus: ideoque talem necessitatem esse hypotheticam: nam præmotio non supponitur una cum futuritione: sed præsupponitur, cum futuritionis sit causa: neque illius necessitas est hypothetica, quasi sit e præmotione conditionata, non absoluta. Igitur in sententia Thomistarum ea necessitas non est antecedens, sed consequens; quia Dei præmotio, applicat voluntatem ad se libere determinandum, ita ut duplex admitti debeat, determinatio, una antecedens, & a solo Deo

proveniens, in ordine ad quam voluntas passive se habet; & altera consequens, quæ simul est a Deo, & a voluntate se determinante sub indifferenti judicio rationis, & sub motione ac determinatione primi liberi, ac primi determinantis, a quo participat totam suam libertatem & contingentiam. Vide Gonetum disp. 4. art. 3. num. 32. In hoc revera situm esse systema Thomisticum norunt omnes. Cum itaque & nos doceamus inspirationem dilectionis fieri in nobis *sine nobis*, quod idem est, ac si dicas voluntatem se ad illam habere passive; atque alterius affirmemus voluntatem ipsam ea inspiratione præmotam se determinare ad agendam deliberationem suam & cum indifferentia judicii, ut sæpenumero demonstravimus; consequens est nullam aliam a nobis in actibus liberis adstrui necessitatem, præterquam consequentiæ, ad quam nempe prærequiritur liberrimam voluntatis determinatio.

VI. Constat ex dictis, quid ponderis habeant producta ab Anonymo num. 6. ubi præmittit duo esse Theologorum systemata, quorum unum gratiam a se ipsa efficacem admittit, alterum eandem gratiam repudiat; ac deinde fatetur Augustinianos ut plurimum efficacitatem gratiæ repetere ex inspiratione victricis delectationis; sed ait me ab his recedere, ut ad Jansenium accedam; quoniam Augustiniani illi docent, certitudinem effectus non oriri ex gradu superioritate, quæ, ut volunt Janseniani, a voluntate nullatenus emanat, sed ex eo, quod delectatio illa sit in manu omnipotentis Dei instrumentum efficax, quo Deus voluntates humanas inclinât ad quoscunque actus pios insalubriter futuros, libere tamen a creatura eliciendos: quod & ego de Augustinensibus nostris affirmasti tom. 3., a me autem, ait, totam gratiæ efficacitatem repeti ex sola graduum superioritate, inducta necessitate antecedenti, qua voluntas ad bonum adstringitur sub imperio gratiæ, atque ad malum impellente concupiscentiæ.

Hæc sane repetita cantilena est, non talis, inquam cadat proloquium illud, Δις, καὶ, τοῖς το καλόν, sed potius videatur pomum illud sylvestre, quod Plinius unedonem appellavit. Jam sepe demonstratum est, non statui a nobis gratiam in tali delectatione, quæ inferat antecedentem necessitatem, ideoque frustra Anonymum ad instar Thraciæ hirundinis innumerare. Ne tamen de sua battologia gloriatur, addimus, præter duo illa systemata, tertium a viris doctissimis propugnari, ut vidimus cap. 1.

§.2. quamquam gratanter audiamus revocari & istud ad primum, in quo gratia per seipsam efficax propugnatur. Apparet insuper ex eodem §.2. nos ab aliis Augustinensibus nullatenus dissentire, eorumque sensus ac verba usurpasse. Ad fastidium autem usque repetitum est, *delectationem victricem consistere una cum libertate indifferentiae*, & cum potestate ad oppositum. Quod vero ad imponendum imperito lectori addit Anonymus, a me non repeti efficaciam gratiae a voluntate Dei omnipotentis, sed cum Jansenianis ex sola graduum superioritate, inducta necessitate antecedenti, & seclusa libera voluntatis electione, quasi delectatio concupiscentiae, vel gratiae, ad instar machinae cujusdam mechanicae voluntatem humanam necessario in hunc, vel illum motum impelleret: tametsi refutatum est omnibus iis testimoniis, quibus libertatem indifferentiae propugnavimus; rursus tamen apertissimi mendacii revincitur ex his, quae leguntur libro 14. cap.8. Quod Deus illum adjuvet tantum, istum non tantum, non pendet a circumstantiis extrinsecis personae, loci, vel temporis, neque a praescientia boni usus arbitrii: sed a secreta equitatis ratione, & potestatis divinae excellentia: & cum Deus efficaciter vult, inspirat tam vividam delectationem, quae facile vincat, salva semper indifferentia liberi arbitrii, contrarios motus pugnantis concupiscentiae. En delectatio victrix instrumentum potestatis divinae: en gratiae efficacitas repetita ex decreto & voluntate Dei: en sub victrice delectatione indifferentia liberi arbitrii: en nostra cum ceteris Augustinianis concordia: en in Jansenismo Redivivo Sisyphi molimina, & undique fluentia mendacia.

VII. Carpit deinde Anonymus num. 6. quod libro 18. cap.3. prop.3. scripserim nos habere liberum arbitrium ad malum sine gratia; eo quod ad hoc, vel illud privatum, noxium, ac prohibitum opus voluntas non sit naturaliter determinata, sed fruatur indifferentia iudicii. Quod Jansenianum censet, quia in systemate duarum delectationum invincibilium, quod admittit F. Berti, voluntas etiam quoad exercitium, scilicet in hoc, vel illo particulari actu ducitur antecedenti necessitate. At ostendimus systema duarum quidem delectationum, at non invincibilium & necessitatem inferentium, a nobis defendi; quod ex hoc eodem loco aperte consequitur, quum etiam sine gratia agnoscamus in impiis libertatem indifferentiae, quae cum necessitate antecedenti componi nequit: atque ita adversarius hoc etiam loco revincitur, quem

profert ex praecit. proposit.3. caditque propria vineta. Dicam tamen de hoc loco rursus; nam apertis tibiis perstrepat, clamantque convulsa marmora, & Frontonis platani.

VIII. Itaque ex quo scripserim hominem, etiamsi destitutus sit gratia, habere liberum arbitrium, & libertatem indifferentiae ad malum amarulentus, & habens acerbam bilem in naribus exclamat: *Etsi Jansenius & F. Berti veram exercitii indifferentiam admitterent, quam tamen non admittunt, nunquid vel una specificationis necessitas Christianas aures offendit? Quis enim patienter audire potest hominem lapsum, absente gratia gradibus superiori, non alia gaudere libertate, praeter eam, qua necessitatus ad peccandum potest unum praeter alio eligere peccatum? Quis non ingemiscat audiendo justum, dum peccat mortaliter, necessario peccare? Quid ipsi proderit hoc vel illud malum posse eligere, si gratia gradibus superiori destitutus damnationem eternam evadere non possit?* impletque istiusmodi clamoribus integram paginam.

Ad haec nequaquam commotus respondeo mollior infima auricula, satis ex hac tantum exclamatione apparere Anonymum scientia expertem esse, Theologiae rudem, atque saltante satyro leviolem: nam imperitia se prodit in carpendo superiorem doctrinam de libertate ad malum etiam sine gratia, habetudo in inferenda necessitate peccandi, levitas ad justos fabulationem torquendo: quod aperte demonstro, data prins venia quod me rursus Jansenio comitem adjunxerit, piper, quo abundat, oleribus miscens omnibus. Itaque gratiam non esse ad peccandum necessariam, & absque illa habere hominem libertatem indifferentiae, principio ratio ipsa & communis sensus ostendunt; propterea quod producta ex nihilo rationalis creatura ad malum semetipsa sufficiat, nec ullius fulcro & adminiculo indigeat, ut cadat, ac sese dejiciat in praecipitium. Praeterea comperitum est Theologos plurimos ac praestantissimos, quos eodem cap.8. recensuimus denegare obduratorum plerisque auxilium sufficiens; omnesque consentire, non esse fidei decretum, sed opinionem scholasticam, quod istiusmodi auxilium singulis conferatur, & nihilominus nemo adeo insipiens est, ut putet obduratos illos necessario ruere in peccata; nemo adeo impius, ut non execretur blasphemiam haereticorum illam peccandi necessitatem statuminantium. Insuper demonstravi propositionem illam meam esse S. Thomae 2. 3. qu. 89. art. 4. Bellarmi-

ni lib. 5. de Grat. cap. 24. Etii 2. sent. dist. 7. Petavii lib. iv. de Opif. sex dierum cap. 9. n. 3. aliorumque, qui docent non viatores tantum, quibus gratia parata est, atque exhibita, verum etiam pervicacissimos dæmones, quibus nulla spes salutis affulget, habere liberam electionem mediorum, & peccare; ad quod, ut Petavii utar verbis, sat est, *si in malis unum optari possit e pluribus*. Ulterius, ut ad hæc demonstrata fuerunt, nonnulla addam; Honoratus Tournely 2. p. de Grat. q. 8. art. 4. etsi eam amplectamur sententiam, quæ docet obduratos & excæcatos non privari omni penitus auxilio, fatetur tamen alios contendere, *peccare obduratos, & peccata merito ipsis imputari, tametsi gratia priventur in penam præcedentium peccatorum*. 1. Quia ipsorum culpa est, quod ea priventur gratia sibi necessaria, eorumque impotentia consequens est ac voluntaria, non antecedens, non necessaria. 2. Quia libere peccant; & possunt non peccare per simplicem actus suspensionem seu non positionem: quo sensu, inquit, S. Thomas qu. 24. de Verit. art. 12. ait, posse aliquem existentem in peccato mortali vitare omnia peccata mortalia auxilio gratiæ, posse etiam ex naturali virtute singula vitare: quamvis non omnia. Et ideo non sequitur, concludit Angelicus Doctor, quod peccatum committendo non peccet. Ergo cum quilibet induratus possit singula distributive peccata naturali virtute vitare, necessaria non est ipsis gratia, ut sit inexcusabilis, ac peccata merito ipsis imputentur. 3. Negant illi ad libertatem actus mali necesse esse, ut voluntas simul expedita sit ad actum bonum oppositum; quia nempe, inquit, sola libertas contradictionis qua potest homo agere, vel non agere, pertinet ad essentiam libertatis: siquidem posse malum operari non est perfectio in humana libertate, sed potius vitium, ac defectus. Hæc Tournely edit. Ven. & hæc dumtaxat. cit. prop. 3. auctoritate & ratione comatus sum demonstrare. Tandem Cardinales, & Episcopi Galliarum in *Explicationibus* sæpe laudatis art. 3. inquit: „Ce seroit une temerite de traiter d'erreur l'opinion de plusieurs scavans Theologiens, qui enseignent que la grace suffisant n'est pas donnée aux aveuglez & les endurecis, & qui ne croient pas qu'elle soit accordée a tous les infideles. Il seroit encore plus temeraire quelque sentiment, que l'on soutienne, ne dire que les aveuglez, & les endurecis ne pechent pas, & que leurs pechez ne leur sont pas imputez. „ En patefacta ignorantia Anonymi car-

pentis sententiam nostram traditam lib. 18. cap. 8. prop. 3. *Non est necessaria ad imputationem peccati præsens & actualis divina gratie inspiratio*, insertamque probationem petitam *in libertate indifferentia*; ad quam sufficit posse vitare singula peccata distributive, cum ad essentiam libertatis pertineat sola libertas contradictionis. Et tamen Anonymus tanti facit figmentum illud suum, ut repetendum duxerit iisdem omnino verbis.

Vide modo in rationando hebetudinem, dum ex doctrina inferri putat hominem *necessario peccare, & non posse eternam evadere damnationem*. Audisti jam Tournelyum fatentem Catholicorum plures negare esse necessitatem peccandi, si peccata singula possit vitari distributive, & si adsit sola libertas contradictionis, non contrarietatis. Cum itaque evidentissimum sit, hæc duo a me in ea propositione 3. doceri, quare me non Catholicis istis, sed Janse- niani iniquus accusator accenset? Insuper eadem prop. 3. non tantum dico gratia destitutum habere libertatem indifferentiæ ad hoc, vel illud opus noxium, ac prohibitum, propter quod Anonymus adeo excandescit; sed etiam addo communem Thomistarum, & Lovanien- sium sententiam, quæ docet sufficere ut homo possit converti, si possit sufficientem gratiam habere atque obtinere, quod nulli mortalium deest, quandiu vivit: eamque sententiam a me propugnari constat ex testimoniis, verbisque meis productis præced. §. 3. & cap. 1. §. 4. Cur itaque criminatur de his silet, ut me ad Janse- nianos, non ad Lovanenses, ac ad Thomistas amaudet? Ad hæc eo loci affirmo aliquibus deesse gratiam ob impedimentum, quod libere ponunt; idque in ea disputatione pluries repe- to, & confirmo apertissima SS. Augustini, Pro- peri, ac Thomæ Aquinatis auctoritate. Ecce me non istorum, sed Episcopi Iprensensis appellat discipulum. Cur fidei meæ perspicua testimo- nia omittit? Cur ante funestam illam illatio- nem suam in præmissis discutiendis aliquantu- lum non immoratur? At satis de hujus hominis in contexendis Theologis ratiociniis inconsiderata facilitate.

Cerne tandem saltationem, levitatemque ex- clamatoris. Evidens est in illa 3. propositione agi de homine impio gratia actuali, & habituali destituto: unde ergo Abydena illa irruptio, *Quis non ingeniscat audiendo justum, dum peccat mortaliter, necessario peccare?* Ad justos orationem convertit, qui & gratia habituali or- nati sunt, & actuali quoque suffulti. Redi paul-

paullulum ad §. 3. nostrasque de justis assertiones lege atque expende; ac miraberis hujus excursus clamorisque turbulentam illuvionem. Ceterum sententia nostra neque homines excæcatissimi atque flagitiosissimi peccant in iis, quæ vitare non possunt, uti constat ex eodem §. 3. num 5. ideoque multo minus peccant necessario homines justi, quos Deus non deserit nisi prius ab ipsis deseratur. Habes ergo in illa una criminatoris Scolasticarum opinionum crassissimam ignorantiam, Theologicæ illationis fallacem texturam, atque ab impiis gratia carentibus ad justos auxiliis sufficientibus adjutos ineptissimam excursionem.

IX. Postremo articuli 6. conatu Anonymus contendit me ubicumque sufficientis gratiæ meminisse, admittere gratias sufficientes dumtaxat nomine tenus, addita frequenti illa interjectione, *Quis nesciat Fratrem Berti in verbis ludere, ut solent Janseniani?* Me in verbis ludere affirmat, quoniam in meo systemate, ut opinatur, gratia sufficiens nullam veram potentiam, nullum verum posse tribuit. Glorietur a se hoc demonstrari invictis syllogismo. En ille. *In systemate Bertiniano gratia sufficiens dicitur illa, quæ gradibus est inferior cupiditate: atqui in systemate Bertiniano gratia, quæ est inferior cupiditatem superiorem oppositam: ergo in eodem systemate, cum gratia sufficiens non possit vincere cupiditatem, evidenter veram potentiam, seu verum posse non tribuit.* Minorem probat, quoniam pluribus in locis affirmo gratiam, quæ gradibus est inferior cupiditate, nequaquam esse victricem; unde ita formidandus dialecticus: Sequitur, inquit F. Berti, ex victrici delectatione infallibiliter effectus eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat; atqui juxta fratrem Berti animus æque amplectitur malum, si illud magis delectat, ac amplectitur bonum, quando delectatio sancta gradibus superior est: ergo ex delectatione noxia sequitur quoque infallibiliter malum. Quod si ex victrici delectatione noxia sequatur malum, illa delectatio noxia, seu cupiditas suo effectui frustrari nequit, ergo est invincibilis in malo, sicut gratia gradibus superior invincibilis est in bono; ergo gratia gradibus minor cupiditate illam vincere non potest: ergo gratia illa verum posse non tribuit: ergo F. Berti abusive prorsus & illusorie gratiam illam adpellat sufficientem.

Consequentias seminanti Reverentiæ suæ ita Frater respondet: Systema, quod leges etymologicæ ignorans appellas Bertinianum, esse Berti Theol. tom. IX.

systema Norisii, Macedi, Gozales, Augustinensium omnium, & Antonini Massoulié ostendi cap. 1. §. 2. Si ergo Bertinianum appellas, quod ego illud instauraverim aut ediderim, te nimis inscium prodixi: si autem quod illud illustraverim, & celebrius reddiderim, non contumelia, ut existimas, sed singulari honore me afficis. Interim cum Antonini Massoulié honestum nomen occurrerit; memoria repetas velim, quod ubi is ostendit illam esse victricem gratiam, quæ motione efficaciori superat obstinationem voluntatis, eamque infringit, si vero major sit voluntatis obstinatio & resistentia voluntatem ad perfectam conversionem disponere, eam tamen nondum efficere, quod sufficientis gratiæ propriissimum munus est; consecutionem istam profert, tanquam satis apertam, atque perspicuam: Ergo reipsa in eo posita est efficacia gratiæ, quod ita contemperata sit, ut obstinationem vincat: & ea ratione efficax & sufficiens distinguuntur, quod efficax major sit, sufficiens minor, quæ resistentiam voluntatis omnino non vincat, sed eam paululum concutiat, & ad perfectam conversionem disponat. Hinc vero gratiam malitia voluntatis inferiorem esse vere sufficientem ita vir præclarus demonstrat: Si hic explicandi modus obtineat, palam est eam sufficientem gratiam, quam Schola Divi Thome admittit, verissime & propriissime sufficientem esse: cum reipsa ipsi nihil desit, si vis ipsius agendi spectetur. Quod enim gratiæ divinæ motio v. g. ut quatuor, interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipsius motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat: est enim verissime sufficiens, immo & natura sua efficax, nunc minorem sufficiens, immo & natura sua efficax, nec minorem suo in ordine vim habet agendi, quam habeat v. g. calor in ordine physico, quem nemo negaverit vim habere sufficientem comburendi, ita ut si admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex eo quod ipsi igni desit vis agendi, sed quod lignum oppletum humiditate, & aqua impressioni, seu vi & efficacia ignis obstat. Nam si prava voluntas numeri obstinatione obfirmata esset, minusque intensus esset pravus ipsius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur; ipsa eadem divinæ gratiæ motio ut quatuor voluntatem impelleret, atque hujus consensum obtineret; superaret enim vim pravi habitus, & malitiam voluntatis, eamque a sequendo vitio retraheret. Quod si ea gratiæ divinæ motio ut quatuor voluntatis consensum non obtineat, id

non oritur ex defectu ipsius motionis gratiae divinae, sed ex pravum habitum intensum v. g. ut quinque, ipsius actionis impressioni, & vi seu efficacie divinae motionis non subjicitur. Hæc cap. 1. §. 2. num. 6. & 10. num. 5. a me præmissa fuerunt; sed tardiora ac duriora ingenia materialibus exemplis indigent, & sæpe maleolis tundenda sunt. Itaque ad plexilem syllogismum, concessa majori, nego minorem. Ad probat. dist. majorem: Sequitur ex victrici delectatione infallibiliter effectus, cum deliberatione voluntatis & cum potestate ad oppositum, conc. absque tali deliberatione & potestate, nego: & dist. min. Atqui animus sequitur quod magis delectat, & sequitur libere, cum indifferentia judicii, & cum potestate ad oppositum, concedo: sine tali potestate, & indifferentia, nego minorem: & itidem dist. consequens, Ergo ex superiori delectatione noxia sequitur infallibiliter malum, cum libertate indifferentiæ & potestate ad oppositum, conc. absque hujusmodi potestate, ac libertate, nego consequentiam, hujusque exortas spuriasque filiolas. Jam futilis hæc argumentatio soluta fuit supra num. 4. ubi ulterius ostendimus vitiligatorem textus nostros mutilos truncatosque produxisse: quod & fecit invidum illum syllogismum plectendo ut vafritiem adderet vafritiei. Persistendo autem in responsione Antonini Massoulie addimus gratiam gradibus inferiorem esse sufficientissimam, quia si non producit effectum, id non oritur ex virtute gratiæ, sed ex majori ac libera voluntatis renitentia: gratiam vero superiorem gradibus esse efficacem, & effectum producere infallibiliter quidem, sed libere & cum potestate ad oppositum. Neque enim ex quo effectus sequatur infallibiliter, fas est inferre necessitatem antecedentem; nam ex gratia quoque efficaci accepta in communiori Thomistarum sensu effectus consequitur infallibiliter, seu tamen libere.

X. Reponit Anonymus magnum interesse discrimen inter gratiam pure sufficientem Thomisticam & gratiam parvam Jansenii: quoniam ista defectu virium caret effectui, ad quem excitat voluntatem, quia est gradibus inferior, & cupiditatem vincere non potest: Gratia vero sufficiens Thomistica veram tribuit potentiam, ideoque privatur effectus, quia voluntas consentire renuit, non quia ipsi gratiæ defuit vires. Resistencia quæ fit gratiæ Thomisticae sufficienti oritur ex libera voluntate: resistencia autem, quæ fit gratiæ Bertiniana, oritur ex cupiditate prædominante. Respectu gra-

tiae sufficientis Thomistica infallibilitas est consequens & hypotheca, & respectu gratiæ Bertiniana est antecedens, & absoluta. Atque id a se iterum demonstratum iri promittit, dum perpendet ea, quæ a me proferuntur ut me alienum fingam ab erronea doctrina, quæ in quinque Jansenianis propositionibus continetur.

Satis ex dictis constat quid novi ferat hæc circumlocutio. De parva gratia Jansenii, & de nostro ab illa discrimine egi §. x. cap. 1. ad secundam propositionem: at ne longinquius vagemur, nuper diximus etiam Antoninum Massoulie, cui assentiuntur quidam alii ex Thomistis, ex nostratibus vero omnes, illam gratiam appellare sufficientem, quæ minor est gradibus obstinationis. Id ergo ad Jansenianum systema non pertinet; atque inter Jansenianam & Bertinianam gratiam tantum intercedit discriminis, quantum inter laudatum Antoninum, & Anonymum, idest, inter probum doctissimumque Theologum, ac tumidam ineptissimumque nugigerulum. Hujusmodi autem gratia tribui veram potestatem agendi ostendimus hoc 2. capite §. 2. num. 2. & 3. per illam non produci effectum, quoniam ei resistimus culpabili, & libera retinentia, diximus §. 1. num. 3. & 4. necessitatem ortam ex gratia efficaci infallibiliter operante (nota conviciatorem adeo ineptire, ut infallibilitatem adscribat gratiæ sufficienti) esse dumtaxat consequentem, evidens est ex §. 1. num. 4. atque ex §. 4. per totum, denique ex hoc §. 6. num. 4. & 5. Ut ergo Anonymus sexto articulo dignam apponeret coronidem, ventosque pasceret, addidit mendaciis, vel potius ineptias ineptis. Interim num ego fingam, num ipse calumniatur, facile agnoscet, dummodo semetipsum

Castiget trutina, nec se quæ siverit astra.

§. VII.

Sequitur oppositum Anonymi refutatio.

I. **U**bi insimulator momentis jam dispunctis sibimet persuasit a nobis defendi duarum delectationum systema ad sensum Jansenii, in qua re plurimum illud decipi constat ex cap. 1. §. 2. & 3. atque ex hoc secundo capite §. 1. & ex §. proxime præcedenti; aggreditur art. 7. secundum criminationis caput, & inquit me oretenus, ut Jansenistæ solent, primam propositionem damnare, eo quod aliquibus ju-

his denegando gratiam concupiscentiæ victri-
cem, eis quoque denegem potentiam adimplen-
di præcepta. Ut id evincat, ait me verbis in
rei veritate fallacibus, ubicunque gratiæ suf-
ficientis meminigi, nullam fateri veram agendi
potentiam in homine instructo ea gratia, eam-
que appellare sufficientem ad catholicis illu-
dendum; quod ait hoc syllogismo demonstrari:
Gratia illa, quam F. Berti sufficientem vocat,
confert solum potentiam agendi remotam: atqui
potentia remota, qualis admittitur a F. Berti,
non est vera potentia: ergo gratia sufficiens
F. Berti non confert veram agendi potentiam.
Hic recitat verba mea, quibus Tom. 3. distin-
guo potentiam in proximam, & remotam, &
scribo: Potentia remota est in illo, qui habet
voluntatem parvam; proxima in illo, qui habet
magnam, & robustam.

Jam ostendi cap. 1. §. 2. n. 9. hanc objectio-
nem esse calumniam illatam Cardinali Norisio,
hunc vero eam exsufflasse demonstrando in sen-
tentia doctissimorum Theologorum illam po-
tentiam esse proximam & completam, qua po-
sita nihil ulterius requiritur adjuvantis a Deo
conferendi, ut ponatur actus: quam doctrinam
confirmavi eodem cap. 1. §. 4. num. 7. aliisque
in locis. Ostendi etiam superiori §. 2. num. 3.
a me cum Norisio illam dici potentiam proxi-
mam atque expeditam, cui nihil deest, ut rea-
pse prodeat in actum, quod asserere debent
quicunque ad ponendum actum exigunt auxi-
lium per se efficax. Puto quod jam centies
hæc sint a me repetita. Dist. itaque majorem
Gratia sufficiens in sensu Norisii (Norisium
dico, ut pudore suffundatur Anonymus sum-
mum virum, Cardinalem amplissimum, Ec-
clesiæ lumen, nostro sub nomine vellicans)
confert solum potentiam remotam, idest, non
confert quidquid requiritur ut voluntas reapse
prodeat in actum, concedo: idest non confert
quidquid requiritur, ut voluntas dicatur posse,
nego majorem. Hæc duo verba elidunt cuncta
hominis contumeliosi sophismata. At quoniam
intorsit oculos turgido & petulcos; cur non le-
git quæ eadem scripta sunt: Respondeo dupli-
cem esse potestatem, unam ab actu separatam,
aliam cum actu conjunctam: illa dat posse, idest
constituit potentiam in actu primo, ut possit e-
xire in actum, ut est in homine virtus & fa-
cultas videndi, aut ambulandi: ista facit ut
potentia exeat in actum, E. G. ut videat, ut
ambulet? Cur non legit quæ de potestate, quæ
conjungitur cum actu, subjicio eadem. Hanc solum
veram esse potestatem censuit Jansenius,

qui scripsit esse extra potestatem arbitrii
actum oppositum, quotiescunque prævalet car-
nalis delectatio, & sub ista nullam esse pote-
statem justitiæ, sed vinculum arbitrii, & ne-
cessitatem peccandi? Cur non legit, quæ paul-
lo post subsequuntur: Itaque dicimus, in
eo, qui habet voluntatem parvam & invali-
dam, esse potentiam proximè sufficientem ad
orandum, & sufficientem remote ad observan-
tiam præceptorum, quæ poterit proximè im-
plere, dum per orationem obtinuerit magnam
& robustam voluntatem? Cur non legit, quæ
immediate sequuntur: Nego cum voluntate il-
la parva & invalida observandi præcepta stare
horum impossibilitatem, quoniam contraria vo-
luntas carnalis, quantumvis prævalens, non
stringit arbitrium vinculo necessitatis, sed re-
linquit indifferentiam judicii, & potentiam ad
oppositum? Cur non legit verba statim con-
sequentia: Quæ Arnaldus profert ad proban-
dum non esse potestatem bonorum operum sine
gratia per se efficaci; si accipiantur de poten-
tia conjuncta cum actu, hæc de ipsamet ope-
ratione, vera sunt: si de potentia indifferente
ad agendum, falsa penitus? Hinc unusquisque
colligat, num vere, an mendaciter, num æ-
qua, an iniqua criminatione scripserit Anony-
mus a me tom. 3. admitti solum gratiam suffi-
cientem, quæ non confert veram potentiam:
unusquisque colligat, num utar fallacibus ver-
bis, num illudam Catholicis; an potius adver-
sarius illudat legentibus, & veritatem occul-
tet infida, flexuosa, & inexpressibili fraude: ego
enim sapientium judicio acquiescam, homini-
que insensissimo do veniam, parvipendens Chri-
stiana humilitate philosophicum illud: Inimi-
citiæ concitat ira, incommodatio, calumniæ.

Insurgit Anonymus: Theologus iste ait ibi-
dem, hanc potentiam esse remotam, quoties-
cunque expedite, & immediate exercere actum
non potest aliquo remorante impedimento; ex
quo loco ita argumentatur: Illa potentia non
est vera potentia, quæ actum exercere non po-
test propter aliquod impedimentum, quod ipsa
non ponit, & quod semel positum non potest
sollere: atqui talis est illa potentia; nam cum
concupiscentia gradibus superior sit, in syste-
mate Fratris Berti, impedimentum illud, quod
efficitur ne gratia parva actum possit exercere,
& cum aliunde illa concupiscentia sit in nobis
etiam reluctantibus, neque eam pro libito pos-
sumus exuere, manifeste sequitur potentiam
quam confert gratia sufficiens Bertiiana non
posse exercere actum remorante concupiscentiæ

impedimento, quod remove non possumus, ac proinde potentiam remotam, quam confere gratia sufficiens, non esse veram in sensu Fratris Berti ac propriam dictam potentiam. Addit ob eandem rationem non esse veram potentiam orandi superius a me commemoratam, cum ligata sit per impedimentum concupiscentiae fortius & ardentius delectantis, & ab orando removens, cui in illo systemato voluntas nullatenus posset resistere, ideoque iustis parvam duntaxat habentibus voluntatem praecepta Dei esse impossibilia, & ipsis deesse gratiam, qua vere possibilia fiant: quae est haeresis ab Innocentio X. damnata in prima Jansenii propositione, quam Frater Berti in scriptis suis renovare non erubuit.

Diximus illam in Augustiniana Schola appellari potentiam proximam, & expeditam, qua posita nullum aliud adiutorium a Deo conferendum superest, ut voluntas prodeat in actum; idque demonstrari a Norisio in Janseniani erroris calumnia sublata cap. 1. ex Francisco Suarez lib. 4. de Grat. cap. 4. n. 6. & 18. num. 19. atque ex Basilio Poncio 1. p. Relect. de Grat. cap. 10. necnon ad Germanitatem XIV. ubi repetitis verbis S. P. Augustini de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. Qui vult ergo facere Dei mandatum & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, seu parvam & invalidam, doctissimus Cardinalis concludit: Ex his eliditur recentiorum sententia, qui potentiam proximam ad observandum praeceptum semper adesse commentantur. Qui plura desiderat, aderat ipsum Norisium loc. cit. & hanc differt. cap. 1. §. 2. & §. 4. Modo ad syllogismum Anonymi, nego minorem: nam in verbis illis meis, Est autem potentia remota quotiescunque expedita & immediate exercere actum non potest, non negatur potentia utcumque, sed potentia proxima & expedita, & quae includit omne adiutorium necessarium ad ponendum actum; nec dico ea potentia non posse voluntatem tollere impedimentum robustioris concupiscentiae, quod adversarius semel iterumque inserit praedictae argumentationi; sed eodem loco semel, rursus, tertio, & quarto oppositum trado. Jure itaque, nec una de causa de subiecta insinulatoris fide queri debeo: ac primum, quod verba mea enuntiata de potentia proxima, expedita, & quae immediate potest exercere actum, interpretatur de potentia quae actum exercere non potest propter impedimentum, quod ipsa non ponit, & semel positum non potest tollere: quae omnia vocabula

ab Anonymo conficta sunt. Deinde quero quod ait in mea sententia gratiam, quae inspirat parvam voluntatem, nulla ratione posse tollere impedimentum concupiscentiae robustioris, cum eo loci scribam: At nego cum voluntate illa parva & invalida observandi praecepta stare horum impossibilitatem; quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis praevaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentiam iudicii, & potentiam ad oppositum: quare impedimentum, propter quod potentia remota non exit in actum, est libera resistantia voluntatis; ideoque subijcio paullo infra eodem cap. 3. Potentia alia est expedita ab omni impedimento impotentiae, alia est expedita ab omni impedimento nolentiae, prima est cum gratia sufficiente, altera cum efficaci monens non semper me hisce vocabulis uti propter illorum barbariem. Queror insuper, quoniam cum auxilium sufficiens in voluntate parva tam diserte constituerint Macedus, Norisius, Massoulié, omnesque nostrates, id modo figmentum meum appelletur; & insuper quum ego voluntati illi parvae tribuerim potentiam proximam sufficientem ad orandum, dummodo, ille, cui voluntas haec inspiratur, praesumens de proprii arbitrii viribus non ponat obicem orationi faciendae (quae itidem sunt verba Norisii in Calumnia sublata cap. 3. §. 2.) convinciator scripserit in mea sententia parvam voluntatem nullatenus posse resistere impedimento concupiscentiae ab orando removens. Rursus queror, quod haec data opera, & castigate ab Orthodoxis summisque viris exscripta; immo expressa Augustini verbis nuper laudatis, inverecundiae meae commentum inverecundus homo ausus sit appellare. scribens de haeresi Janseniana, Quam F. Berti in scriptis suis renovare non erubuit. At quid pergo impostoris fucum abradere, atque detrudere omnia pigmenta? Magnus ille Norisius ad cit. Germ. 14. ita scribit nomine Annibalis Riccii: Erunt fortasse qui me otiosum hominem putabunt, qui tam apertis mendaciis resellendis tempus insumam. Equidem veniam peto, nam hisce fallacis aperiendis stylam admovi, quod scio plerisque Norisii librum evolvere negligentes, imposturas mendacis Parallelistae manu propinatas forbuisse, eidem ex asse fidem praestantes; nec defuerunt viri alias non indocti, qui eidem occinerint: Euge, Eugepe. Videtis interim, quos dolos nectat. Parallelista adverbium proxime malitioso substituit, cum plane intelligeret unica illa vocula suam illam

Germanitatem extinguere.

II. Persequar cetera majori brevitate, quum jam singula undique sint contrita. Anonymus num. 2. me redarguit quod lib. 14. cap. 8. a Thomistis discedens admittam in eadem gratia gradualitatem, ita ut quæ in aliquibus minus excæcatis, v. g. in Tyriis Sidoniisque foret efficax, in aliis majore cæcitate affectis inefficax sit; ac præsertim eum movet, quod gratiam inefficacem appellaverim delectationem nondum idoneam ad superandam vetustate roboratam cupiditatem; nam hæc gratia nondum idonea ad superandam cupiditatem non dat veram potentiam; cum præceptum impleri nequeat nisi prius superata cupiditate. Tertio ait, me eodem cap. 8. dum affirmo gratia sufficiente dari nobis potestatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, continuo, eodemque contextu gratiam sufficientem negare addendo. Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax. Quod enim ad ponendum actum sit necessaria gratia efficax asserunt etiam Thomistæ; verumtamen simul consentiunt illam potentiam, quam confert gratia sufficiens, esse proxime expeditam, hoc est ab omni impedimento liberam, & ita validam, ut possit actum exercere. Quarto in me, quasi negassem alicubi, aut malitiose occultassem catholicam veritatem, vibrat gravi ferro hæc hastila: Si reipsa putasset mandata Dei esse justis secundum præsentem quas habent vires vere possibile, id ingenue, id candide, id absque ullo verborum circuitu confessus esset; sed id confitendo suam ipse negasset sententiam. Hanc ergo mandatorum Dei possibilitatem de industria prætermittens, satis superque innuit se hanc possibilitatem non agnoscere. Præterea ait, me scribentem tom. 3. a nobis agnosci gratiam sufficientem ab operatione sejunctam, vocibus dumtaxat, non re, a Jansenio discriminari, quoniam de gratia illa parva & invalida affirmo quod vincere non possit cupiditatem gradibus superiorem, ac consequenter insufficiens sit. Addit me pariter quoad verba, non autem quoad doctrinam differre a Jansenio circa libertatem indifferentiæ: quod pollicetur se demonstraturum artic. 9. Ac tandem concludit: Indubitatum remanet Fratrem Berti docuisse impossibilia esse mandata Dei in sensu Jansenii illis omnibus, qui ea transgrediuntur, & non aliter quam in sensu ejusdem auctoris esse possibile, sententiam denique meam esse totam Jansenianam.

Ad argumentum priori loco positum respondeo, admittere gradualitatem gratiæ, & affir-

mare quod eadem gratia, quæ in uno est efficax, in altero sit inefficax, Norisium, Macedum, Albendam, Mansium, Massoulié, aliosque plurimos; de quibus §. 2. capitis primi: exemplum quoque Tyrriorum, ac Sinodiorum traditum esse ab Augustino lib. de Dono Persev. cap. 14. parvam insuper voluntatem ita a nobis dici nondum ad superandam robustiorem concupiscentiam quemadmodum ait S. P. Quæ vult facere Vel mandatum & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed parvam & invalidam, scilicet, quia habet potentiam, at non proximam atque expeditam. Exsi autem præceptum impleri nequeat nisi prius superata cupiditate, potentia, ut inquiunt Scholæ, positionis, impleri tamen potest potentia possibilitatis: alioqui qui non vincunt rebellem concupiscentiam, necessitate peccarent: quod blasphemum est atque hæreticum. Alterum dicimus, potentiam proxime expeditam, ut a nobis explicata est cap. 1. §. 2. & 4. esse illam quæ aliam gratiam non exigit ad ponendum actum. Sed ne hæc vocabula a me primum adhibita censeantur, audi quam diserte loquatur Card. Norisius in Calumniæ sublata cap. 2. At homo etiam justificatur, inquit, cum sit viribus destitutus, debilis ac infirmus, non habet eam plenam ac proxime expeditam potestatem implendi mandata, unde eandem cogitur orando a Deo petere. Hæc infirmitas oritur ex rebelli concupiscentia, ut patet ex Apostolo cap. 7. epist. ad Romanos, cujus verba egregie hanc in rem expendit Card. de Laurea Opusc. 2. de Grat. act. cap. 7. & 13. Hos ergo viros Vaticana Purpura ob singularem doctrinam exornatos legat scriptorum nostrorum corrosor. Falsum est autem omnes Thomistas agnoscere potentiam proximam & completam absque gratia efficaci; ut demonstravi cap. 1. §. 2. n. 13. & §. 4. num. 9. Quidam etiam Thomistarum, ut eo loci animadvertit, docent hæc vocabula, potentiam completam, ab iis, qui gratiam efficacem respuunt, sensu longe diverso usurpari de gratia sufficiente, ac usurpetur ab iisdem Thomistis: at ego iis vocibus usus sum ad commostrandam auxilii efficacis necessitatem ad ponendum actum, ut perspicue demonstrant eadem verba ab Anonymo objecta, Sed non taliter validam & expeditam ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax: quo utique sensu nullus Thomistarum dicturus est gratia non efficaci conferré potentiam proximam atque completam. Acedit non posse a nobis admitti confictum, quod a recentioribus æquilibrium, in quo voluntas ab omni glutine ex-

pedita possit eodem libramento in bonum, & in malum æque inclinari, quod admitti videtur ea phrasi, quam frustra a nobis extorquere nititur adversarius, *potentia proxima, completa, expedita*. At illud, quod sequitur, arbitramur satis constare ex præcedenti §. 3. num. sincere, num. candide, num. absque furo damnaverim primam Jansenii propositionem: ac de tanta licentia verborum, quibus in nos Anonymus debacchatur, de tam aperto mendacio prorsus si-lemus, neque in memoriam criminantis revocamus illud Apollonii apud Stobæum: *Constat quam inurbanum sit silere non posse; tum effugire palam cum turpitudine, quæ honestius obtrivisset*. Ad postremum evincitur ex hæcenus dictis, ac præsertim ex §. 2. & 6. de me illiberaliter, subdole, & mendaciter dici, quod *gratia parva vincere non possimus cupiditatem gradibus superiorem*; ideoque indubitatum est, conviciatorem nectere adinstar aranearum casses & filamenta.

§. VIII.

Ad ea, quæ adversum nos producit Anonymus, ut nitatur evincere quod a secunda Jansenii propositione non recesserimus.

I. **Q**Uæ ex dictis habent planissimam solutionem, paucis attingam, ne rancidas strophas repetenti videamur panico timore perculsi, clamoribusque prælargo atque anhelante pulmone emissis perterrefacti: attingam tamen, ne camarine loquens credat suis officiis lectorum oculos subliniri. Præmittit itaque ad secundam Jansenii thesim ejurandam, oportere ut resistatur gratiæ, *quæ conferat effectus producendi potentiam*: quod a me præcedenti capite §. 9. probatum est, ac inde demonstratum nostrum a Jansenio discriminat: atque istud etiam apparet ex locis repetitis hoc capite §. 2. in quibus gratiæ sufficienti, cui resistitur, attribuiamus veram agendi potestatem, quamvis ab actu sejunctam. Monet 2. num. Janseniano asserere *gratiam parvam concurrere cum ardenti concupiscentia, quam superare non potest*; ideoque vires quas subministrat nullatenus esse idoneas, sed omnino insufficientes ad vincendam oppositam cupiditatem: atque hanc esse hæresim Jansenianam toto capite annuimus, magnopere mirantes nolle Anonymum pertinaciter audire, sententia nostra impium, justumque sub qualibet p. mente cupiditate habere a parva & minori gratia veram recte a-

gendi potentiam, etsi non expeditam ad actum ad quem debet applicari auxiliante gratia victrici. Atque hanc doctrinam adversari Jansenianæ manifestissimum est; quoniam in sententia nostra voluntas robustiori concupiscentiæ libere cedit, in sententia autem Jansenii necessitate succumbit.

II. Quod vero spectat ad *potentiam*, quam confert gratia sufficiens etiam comparate ad *presentes circumstantias robustioris concupiscentiæ*; certo certius est admittendam esse sub qualibet gratia veram eidem gratiæ obtemperandi, & ardentiori concupiscentiæ resistendi potestatem: & recte Anonymus ait *sufficientem gratiam non esse, quæ oppositam concupiscentiam superare non potest*: quod & nos affirmavimus in locis plurimis §. 1. 2. & 3. productis. Negamus tantum debere esse illam potentiam ita *expeditam*, ut voluntas eadem ratione possit malum, ac bonum, atque ad istud non egeat victrici delectatione, quæ dat velle, & tantum velle, ut *voluntas spiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiscentem*, quemadmodum loquitur Augustinus. Vide tom. 3. Theolog. disc. Id vero jure negamus, primum quoniam semel admitta potentia illa *expedita*, tolleretur auxilium per se efficax, ut satis constat: deinde quia admitteretur *equilibrium*, de quo plura cap. 1. §. 7. insuper quia Janseniani erroris, cujus ubique verba usurpavimus, prout demonstratum est §. præcedenti, & fusius §. 2. & 4. præterea quia ex monumentis *Causæ Norisane* productis eodem §. 4. num. 10. necnon ex illius causæ exitu certiores sumus non esse in damnatione propositionum Jansenii definitum, quod gratia sufficiens, qua possunt impleri mandata, & qua potest resisti rebeli concupiscentiæ, conferre debeat *potentiam illam proximam & completam*; ac postremo quia etiam Thomistæ monent istiusmodi vocabula esse ambigua, & iis adversarios abuti ad impugnandam gratiam victricem, ut item vidimus eodem §. 9. constantissime autem docent per auxilium sufficiens non dari *tantum influxum, quantum requiritur, ut actio sit*, prout loquitur Lemos to 4. Panopl. 2. p. tract. 3. cap. 6. n. 50. Prosequatur itaque reliquas oppositiones Anonymi.

III. Recitatis verbis meis ex tom. 3. *Est ergo gratia sufficiens in sensu Thomistico ac nostro illa, quæ dat posse, non velle, aut si dat velle, istud adeo est invalidum, atque imperfectum, ut desideria carnis contraria concupiscentis non vincat, nisi superveniente flagrantissimo*

rissima & potentissima caritate; recitatis, inquam, his verbis ait: Theologus iste gratiam sufficientem definiendo illam, quæ dat posse, non velle, Thomistas, immo & Theologos omnes consentientes habet; sed dum adjicit gratiam hanc si dat velle, illud esse adeo invalidum & imperfectum, ut concupiscentiam non vincat, nisi superveniente potentissima & flagrantissima caritate, profecto satis aperte innuit, gratiam illam semper vinci a cupiditate fortiori, nisi superveniat caritas cupiditate potentior. Deinde carpit quæ ibidem scribo: Constat omnem Dei gratiam, quantumvis minimam, esse in se ad opera salutaria sufficientem, ut alibi diximus, idest, non efficere actus salutes propter obicem carnalis & robustioris delectationis, cum tamen tribuat voluntati posse eam superare si velit: ut autem velit, requiritur in hoc statu sancta delectatio victrix, quæ a nullo duro corde respuitur, & hanc nos dicimus gratiam esse efficacem. Hinc infert me non recedere a Jansenio: nam licet illa gratia sit in se sufficiens, non potest tamen actus salutes efficere propter rationem, quam assignat F. Berti, propter scilicet obicem carnalis & robustioris delectationis. Addit me quidem fateri gratiam quantumvis minimam tribuere voluntati posse robustiorem illam delectationem superare, si velit, attamen non ejurari a me Jansenismum, cum juxta me non possit velle illam superare sine delectatione gratiæ gradibus superiore.

Haud vereor, quin ex hac una Anonymi oppositione quilibet Theologorum dignoscat, ab Auctore puras putas fabulas venditari, non lepore cordis, sed dolosis cuniculis nobiscum agi, eumque transversum ferri longicula sua, animique intemperie. Nota sabellas: Contendit a me negari sufficientem gratiam eo in loco, ubi assero Gratiam sufficientem sensu Thomistico ac nostro esse illam, quæ dat posse non velle; atque ubi repeto, gratiam quantumvis minimam esse in se ad opera salutaria sufficientem. Vide consutos implexosque dolos: Scribo gratiam sufficientem non efficere actus salutes propter obicem carnalis & robustioris delectationis; at ille inquit, me de gratia illa hæc asserere: Non potest tamen actus salutes efficere propter rationem, quam assignat F. Berti: at rursus ego, Ut autem velit requiritur in hoc statu sancta delectatio victrix, ille vero, Cum non possit velle illam superare sine delectatione gradibus superiore. Adverte longiculum: Non vincit, ergo non potest vincere:

quarum argumentationum proposito prior mea est, consequens sua. Mirare fragoriam, turbulentamque intemperiem: A Jansenio non dissidet, non recedit a Jansenio, Jansenismum non ejurat F. Berti; hæc inter paucas lineas repetuntur. Blanda tamen pace respondeamus. Verba, quibus describo gratiam efficacem, quod sit, quæ non tantum dat posse, sed etiam velle, facitque, ut homo carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat, sunt Augustini de Corrept. & Grat. cap. 11. ut apparet ex eadem: Bonam illam voluntatem esse inspirationem flagrantissimam & luminosissimam caritatis, ait idem S. Pater de Grat. Chr. cap. 35. Gratiam efficacem esse, quæ a nullo duro corde respuitur, docet ipsemet Augustinus de Prædest. SS. cap. 8. Nullum ergo in his deprehenditur Janseniani erroris vestigium. Quod vero addo, velle inspiratum a gratia sufficiente esse invalidum & imperfectum, adeo ut concupiscentiam non vincat, nisi superveniente flagrantissima ac potentissima caritate, nequit ulla ratione reprehendi. Gratiam enim, cui voluntas resistit, inspirari voluntatem parvam, debilem ac invalidam docuit Macedus in Scrinio cap. 6. scribens adjutorium sine quo non efficere in nobis voluntates parvas & infirmas, non validas & robustas: docuit Norisius in Calumnia sublata cap. 3. §. 1. demonstrans eodem adjutorio in hoc statu excitari in nobis præcepti implendi desiderium; qui tamen motus est invalidus, nisi adjutorio Quo roboretur: docent Augustinenses, alique laudati cap. 1. §. 2. asserentes hominem gratia, quæ non sit efficax, excitatum velle, sed languere, & imbecilliter: docent Thomistæ, qui cum Antonino Massoulié ajunt cassam reddi motionem gratiæ, si vehementior sit in voluntate cupiditas: docuit Augustinus Appellans libr. 8. Conf. cap. 11. novam conversionis voluntatem, nondum idoneam ad superandam priorem vetustate roboratam, & lib. de Grat. & lib. arbitr. cap. 17. voluntatem bonam, sed parvam invalidam: docuit Apostolus ob repugnantem concupiscentiam, legemque membrorum exclamans ad Rom. 7. 18. Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio: docet demum ratio; non enim voluntas hominis lapsi adjutorio sine quo, & auxilio sufficienti præmota, est æque robusta & fortis, ac erat in Adam nondum pugnantem concupiscentiam experto. Cur itaque ob hæc vocabula voluntatis puvæ, invalidæ, nondum idoneæ, dicor adhærere Jansenio? Cur præcepti criminatio ambitione quadam inflatur?

flatur demonstrandi se nunquam Augustinum, nisi forte dormitando parvolutasse? Innititur ergo tota scelerati criminis insimulatio repetitæ cantioni, quod affirmemus gratiam sufficientem non posse efficere actus salutes. At id nigerimum somnium est, refutatum verbis meis auctora, & meridie splendidioribus, non tantum allatis supra §. 3. verum & iis, quæ opponitur: quibus affirmo gratiam, quantumvis minimam, tribuere voluntati posse superare robustiorem delectatione si velit. Neque potestatem hanc denego, propterea quod scribam, actu nolle propter obicem superioris delectationis: enim vero superior hæc delectatio, ut sæpe diximus ac repetimus, non inicit voluntati vinculum necessitatis; non est quædam vis mechanica, a qua voluntas absque libertate flectatur: sed cum persistat sub ea delectatione liberum a necessitate arbitrium; resistantia non est solius cupiditatis, sed etiam ac potissimum voluntatis libera. Atque id scribo tom. 3. affirmans gratia sufficiente non perfici actus salutes quia ei ob reluctentem concupiscentiam porsæpe liberum arbitrium resistit: quia resistit, suæque perversitatis repugnat; quia sub parva delectatione habet veram potestatem agendi: quia voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentem iudicii, & potentiam ad oppositum. Hæc nostra sententia est, non quam pingit & expandit Anonymus; qui profecto jam deberet a turbulenta, vel insidiosa inquietudine cohiberi.

IV. Piget præterea, pudetque me repetere satis decantata Anonymi convicia, quibus nos trabali quodam clavo putat Jansenio configere. Subdolum enim ac prodigiosum mendacium est, quod inquit juxta nos delectationem, quæ gradibus superior cupiditate non sit, eam superare non posse: & quasi hæc a nobis scripta forent, subjicit verbis grandibus, & cothurnatis: *Aliiter non potuisset loqui Jansenius*. Constat enim a me oppositum ubique tradi, gratiam nempe minimam sufficere ad superandam quamlibet concupiscentiam: ut num. præcedenti, ex §. 1. hujus capituli, necnon ex tom. 3. Th. Discip. & ne singula repetam ubi legitur: *Concedimus eum minima gratia actuali, posse hominem resistere cuilibet cupiditati, ac non potentia illa proxima & expedita, quæ necessitatem gratiæ prædeterminantis ad perficiendam operationem penitus tollat*. Dum itaque vult insimulator idem esse posse ac non posse, atque operam ludens in fluctibus venatur aprum, & delphinum

in sylvis; Turpia quid referam vana mendacia lingue? Porro si hæc nauci facienda, si repetitam eadem objectionem. quam supra deprompserat ex verbis meis, imo Augustini. *Nondum idonea ad superandam vetustate roboratam cupiditatem*, si alteram recoctam de voluntate parva & invalida, si illam quoque innixem iis testimoniis, quibus nego sub gratia parva adesse potentiam validam & expeditam; quod, tamquam novum foret commentum, urget iterum si hæc rursus exciperem, jure viderer plurimi facere Dodonæum oraculum, pelvesque complofas ac tintinnabula.

V. Præterire tamen non debeo, quod num. 5. ait magis *in me elucere malam fidem*, dum insistent vestigiis eorum, qui Jansenium exterius erubescunt, licet illi sint intus & corde additissimi, duobus in locis simulo me longe distare a Jansenio: primo tom. 3. ubi dico: *Hæc doctrina nihil habet affinitatis cum hæresi Janseniana*; Primo enim fatetur qualemcunque gratiam in hoc statu sive parvam, sive magnam esse gratiam Christi: deinde, quia ibidem subjicio, *Defendimus dari gratiam efficacem, cui voluntas resistit*. Primum aptem discrimen, inquit, nullum est, quia etiam Jansenius expresse docet in loco jam alicubi laudato parvam gratiam in hoc statu esse gratiam Christi, scilicet respectu voluntatis imperfectæ, seu velleitatis; immo addit me ipso Iprensi Episcopum esse sinceriores, quoniam ille non appellat gratiam parva sufficientem; ego vero ita illam appello, etsi doceam non posse vincere cupiditatem gradibus actu superiorem: sed & Jansenius fatetur multos in ipsa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna suasionem, & inclinationem dissentiant, & ideo dumtaxat damnatus fuit, quod velit gratias, a quarum suasionem dissentimus, non conferre potentiam operandi bonum illud, ad quod excitant voluntatem. Hæc Anonymus.

Vide patientiam meam, vide Anonymi gladiatoriam hostilitatem. Vocor homo male fidei, ac taceo: Jansenio corde additissimus, ac tolero: minus sincerus Episcopo Iprensi, & ignosco: atque licet furor fiat lesa sæpe potentia, ut lib. 4. de Consolat. Philosoph. prosa 6. inquit Boethius; attamen nec furore, nec ira, nec perturbatione ulla commoveor. En patientiæ argumentum. Demonstravi autem cap. 1. §. 5. num. 4. pluribus Jansenii testimoniis, quid quid gratiæ sufficientis admittitur a Scholasticis distinctum ab efficaci, juxta eundem Jansenium pertinere dumtaxat ad legem & doctrinam,

nam, nec excedere limites gratiae Pelagianae. Primum ergo discrimen inter Jansenianam, & Augustinianam sententiam bene, sapienterque statutum est, Ex his etiam, quae Anonymus scripsit ratio discriminis confirmatur; nam gratia parva in sensu Jansenii est vera gratia tantum comparate ad velleitates, quas excitat; at sententia nostra est gratia sufficiens respectu operationis liberae, cuius veram potestatem largitur, ut constat ex nostris animadversionibus ad Jansen. Rediviv. supra cap. 1. §. 10. atque ex hoc cap. 2. §. 2. necnon ex hoc ipso, ac precedenti. Quare ita refellitur conviciatoris impostura ac mendacium. Jansenius dumtaxat damnatus fuit, quod velit gratias illas, a quarum suasionem dissentimus, non conferre potentiam operandi bonum illud, ad quod excitant voluntatem. Atqui nos defendimus per gratiam inefficacem, cui voluntas resistit, dari nobis potestatem, eamque veram & propriam implendi divina mandata, sive operandi bonum illud, ad quod excitant voluntatem. Ergo toto caelo distamus a sententia, ob quam Jansenius dumtaxat damnatus fuit. Prima propositio est Anonymi Jans. Red. Secunda est nostra tom. 3. ut ibidem fatetur Anonymus. En contracta gladiatoria criminis hostilitas. At insurgit vir litigiosus: Orthodoxa plane foret haec ultima propositio, si nil adderet F. Berti quod eam inficiat; sic autem proseguitur. Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax. Si potestas illa, quae nobis per gratiam sufficientem datur, non est valida & expedita, quomodo dici potest vere & proprie dicta potestas? Jansenius ipse libenter confitetur per gratiam parvam & inefficacem conferri potentiam majori cupiditate ligatam potentiam invalidam. Non ergo a Jansenio differt F. Berti. Ehu! quam truculenter circumgrassatur cruentus ensis? At illum non multo conamine retundam. Etenim mea illa propositio foret Orthodoxa, si nil adderem: ita Anonymus. Sed quod addo, potentiam, quae datur per gratiam sufficientem, non esse taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non sit necessaria gratia efficax, pariter est orthodoxum; ut ostendi num. 2. & praec. §. num. 1. Igitur nihil est in ea propositione, quod non sit orthodoxum. Rursus: Jansenius confitetur per gratiam parvam conferri potentiam invalidam, sed majori cupiditate ligatam, ita ut cupiditati necessitate succumbat, nec revera possit operari bonum illud, ad quod excitat voluntatem. Ita Anonymus. Atqui nos

Berti Theol. Tom. IX.

fatemur per gratiam inefficacem conferri potestatem implendi mandata, eamque veram & propriam; & quae, licet non sit expedita, & in aequa lance tam ad bonum, quam ad malum flexibilis, non tamen invincibiliter succumbit, neque obstringitur vinculo necessitatis, ut constat ex praeced. num. 3. atque ex tota hac prolixa dissertatione. Ergo sententia nostra omnino differt a sententia Jansenii.

VI. Quum scripserim tom. 3. discrepare sententiam nostram a pravo dogmate Janseniano, quoniam per nos gratia sufficiens, quae imperfectum actum, aliquam scilicet mentis collustrationem, & pium voluntatis motum producit, etiamsi ad actum non trahat, ex se ad illum etiam, nisi reluctaretur perversa voluntas, foret efficax ait insimulator me uti verborum circuitione, nec aliud asserere, quam quod Jansenius asserit, quoniam is vult gratiam parvam ad actum excitare, & fore efficacem nisi repugnaret perversa voluntas fortiori cupiditate impedita; cumque in nostro systemate gratia semper operetur id quod operari potest, concludit: In hoc ergo consentiunt Jansenius & F. Berti.

Delator sibi ubique simillimus, ut constitutum lege Papia praemium assequatur eamque consecutionem Consentiunt Jansenius & F. Berti, legitimam esse ostendat, iterum aculeata calumnia, quam, ut aiebat Cicero in Verrem pati prudentes ac boni viri difficillime possunt, mendacissime repetit in meo systemate gratiam semper operari id quod operari potest. At id esse hominis derilantis figmentum constat ex cap. 1. §. 10. num. 2. atque ex hac secunda dissertationis parte seu capite §. 2. num. 4. & 5. ex §. 7. num. 1. & 2. ex hoc ipso num. 1. & 3. Quid, quod eadem scribo, & confirmo ex Alvarez auxilium sufficiens, quod est efficax respectu pii desiderii, actusque imperfecti, esse vere sufficiens comparatione actus perfecti, quem potest producere, & ad quem ultimate ordinatur? Quid; quod ibidem scribo per gratiam sufficientem, qua nobis pia illa affectio inspiratur, tribui nobis veram operis potestatem, & si haec non prodit in actum, non gratiae defectum esse, sed voluntatis humanae? Quid, quod in 2. Jansenianam eadem repetens assero gratiam, qua inspiratur voluntas parva, respectu hujus voluntatis esse efficacem, respectu conversionis, & adimplentionis praecepti sufficientem? Quid demum, quod eo loci pronuntio potentiam sub tali gratia esse expeditam ab omni impedimento impotentiae, Nunquam ergo

E c di

dixisset delator me uti verborum circuitione, & consentire Jansenio, si omnia accurate expendisset. Quamquam circumvolitans, ut ex floribus venena sugat, nec stillulam potuit extrahere, qua nos inficiat. Quod enim ait, Jansenium quoque fateri gratiam fore efficacem nisi repugnaret voluntas, damnatum non esset, nisi addidisset sub parva gratia voluntatem non posse non repugnare, & a fortiori delectatione abripi ineluctabili necessitate. Quod cum nos ubique, & etiam eadem damnemus; evidens est latissimum sententiæ nostræ a Janseniana discrimen.

VII. De Jansenio scripsi eadem: *Jansenius e contra parvam quidem & invalidam voluntatem a Deo inspirari fatetur; sed quam necesse sit permanere infirmam atque torpentem, nisi subministraretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili necessitate, adeo ut quibus hæc deest, gratia inefficax conferatur, non ut possint converti, sed ut Deo vocanti vetusta cupiditate, quam refranare non valeant, & fatali quadam necessitate repugnantes evadant iniquiores.* Crederes contentiosissimum hominem tacere, dum Jansenium damno, quod sub gratia parva tradiderit inevitabilem necessitatem peccandi, & docuerit sub ea gratia homines evadere nequiores, etsi non possint refranare cupiditatem robustiorem? Nil minus. Mendacem me, & calumniosum hominem appellat, atque ait: *Nunquid ita dure locutus est Jansenius; imo contrarium expresse asserit: docet enim quod gratia illa parva, sive inefficax, disponant ad viciem, Deumque provocent per actus imperfectos, quos ex voluntate eliciunt, quales sunt velleitates, conatus, vota, alique pii motus, ad conferendas novas & ubiores gratias.* Videmus, inquit lib. 2. de Grat. Salvat. cap. 27. plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis se abstinere possunt, vehementer tamen optare continentiam, cujusmodi vota divitiarum gratia sunt munera, & majoris gratia provocativa, quamvis nullo modo veræ perfectæque continentia comparanda sint. Nec hic satis mirari possumus Fratrem Berti, qui ut a doctrina Jansenii aliquatenus recedere videatur, illi novatori falso tribuit elocutiones ab ejus mente prorsus alienas.

At ego satis mirari non possum accusatoris infirmitatem atque malevolentiam, qui ut me iniquio rem demonstraret, Jansenii errorem emollet. Recte de calumniatoribus Lucianus: *Ut probabitem, & dignam fide calumniam faciant,*

non quod fortuito casus ostendit prehensant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delecta observent, ne quid absonum aut alienum a causa fide incidat: adeo rationes ejus, quem criminantur, universas in pejorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Sufficit proferre de hac criminatione præclarissimorum Theologorum judicium. „ L' accusatore, inquit, impegnato a far comparire il P. Berti un franco Giansemita, procura di divertire l' attenzione del lettore dal punto principale, e farlo pensare ad altre cose, che non fanno a proposito. Il dotto Theologo Agostiniano nel passo riportato dell' accusatore ha ragionato benissimo, e ha fatto vedere la diversità della grazia sufficiente da lui ammessa da quella di Giansemita. La prima, dice egli, non è data da Dio affinché l' arbitrio resti ozioso, ma perchè si studi coll' orazione d' impetrare da Dio una grazia più forte, e per lo contrario Giansemita afferma ispirarsi da Dio una grazia piccola, e invalida, quam necesse sit remanere infirmam atque torpentem senza la grazia robusta. In quel necesse sit consiste la diversità fra la grazia piccola di Giansemita, e quella de' veri discepoli di S. Agostino. Quel necesse sit è sentimento, che il P. Berti attribuisce a Giansemita; ed è certo che questi lo sostiene. Il di più viene imputato dal medesimo P. Berti a Giansemita per forza di necessaria conseguenza, poichè se è necessario, che la grazia piccola rimanga inferma, ed oziosa senza la grazia efficace necessitante, è manifesto, che quella grazia piccola non è data da Dio acciocchè gli uomini possano far bene; ma piuttosto ut evadant nequiores. „ Nec tantum id infero necessaria consecutione, sed etiam expressissime Jansenius lib. 3. de grat. Chr. Salvat. cap. 2. col. 257. gratiam sufficientem ab efficaci distinctam appellat inutilem, perniciosam, utpote qua nihil aliud assequimur, nisi majorem damnationem, ut vidimus cap. 1. §. 2. num. 3. Igitur ita dure, imo durius, quam dixi, Jansenius locutus est, atque conviciatoris admiratio exoritur ex verna ipsius ignorantia. In cap. etiam 27. Jansenius col. 211. post verba accusatore prosequitur: Itaque optime subjungit Augustinus: „ Hoc modo (per gratiam) quisquis discit, agit omnino quidquid agendum didicerit. „ Nempe quia quidquid nondum agit, id nondum agendum didicit secundum gratiam, sed secundum legem. In sensu ergo Jansenii vota illa majores gratia provocative compara-

te ad perfectam continentiam habent virtutem legis, non gratia. De gratia autem sufficiente, quam admittunt Scholastici, Jansenius lib. 3. cap. 9. col. 207. interpretatur verba Apostoli 1. Cor. 15. *Virtus peccati lex: littera occidit, & est virtus peccati, & facit abundare peccatum, & praevaricationem, & iram operatur, & per legem est cognitio, non evictio peccati, & operatur omnem concupiscentiam, & concludit omnia sub peccato; & est ministratio mortis, & ministratio damnationis.* Quare Jansenius ita dure, imo durius quam dixi, locutus est eo quoque in loco, quem eriminator opponit; ac iste non solum miratur ob ignorantiam, verum etiam caligat oculis, nec intuetur colossos. Idne tantum? Laborat etiam memoria; nam in sensu Jansenii necessum esse delectationem debiliorem semper cedere ei, quae actu praeponderat, recte ipsemet Anonymus scripserat atque alibi passim: cumque sub illa necessitate quisque juxta Jansenium revera peccet; profecto sub gratia parva Janseniana nequior evadit. Nil ergo Anonymus consecutus est hactenus, quam sese magis, magisque ostendere inscium, caecum, obliviosum.

VIII. Tandem ex quo to. 3. scripserim, De quaestione Grammaticali, idest, an gratia sufficiens Thomistico sensu sit vere & proprie sufficiens, non opus est definite sententiam dicere. Ego sane mallem appellare inefficacem; eo quod non inspiret voluntatem illam robustam, quae inspiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in consuetudine sermonis vocabulum istud quam sufficientis; quod tamen in sensu Thomistico probo maxime; ex hoc, inquam, ita ratiocinatur Anonymus: Si F. Berti gratiam suam parvam cupiditate inferiorem existimaret veram conferre operandi potentiam, cur egre ferret illam vocari sufficientem? cur mallet illam appellare inefficacem? Et sic parvae gratiae nomen inefficacis potius quam sufficientis tribuendo, numquid suspicionem movet, cum velit ad Jansenium propius accedere? Nam Jansenius gratias sufficientes repudiatur, & gratias inefficaces admittit; docet enim lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 19. esse quandam gratiam ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi. Merito sane suspicari possumus vellem Fratrem Berti gratiam parvam appellare inefficacem, quia eam recte admittit in eodem sensu, quo Jansenius, idest, ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi. Sic loquendo abunde manifestat suam

pro errore propensionem.

Hæcine sunt nostra dogmata Jansenianis affinia, propterea quod mallem gratiam sufficientem Thomistico sensu appellare potius inefficacem, hæc suspicionis origo? Restissime Augustinus serm. 354. n. 3. *Malevole anime quasi dulciter sapit, quod pessime suspicatur.* Hanc vero esse pessimam suspicionem perspicue demonstro, primum quia manifestum est a me gratiam inefficacem plurimis in locis appellari sufficientem, ut constat tum ex hoc §. tum ex §. 2. hujus capituli, adeo ut Anonymus scripserit me verbis ludare, me uti verbis fallacibus, Ipresem Episcopum me esse sinceriores, quoniam ego inefficacem gratiam non recuso vocare sufficientem; in quibus tamen locis aliquantulum, etsi non satis, castigavi præcipitem conviciatoris loquacitatem. Deinde hoc ipso in loco, idest tom. 3. profiteor me loqui de quaestione grammaticali, & infra de significatione vocabuli sufficiens, ac paullo post de illo sensu, quo gratia sufficiens dicitur a Molinistis, qui nempe negant gratiam per se efficacem: quæ omnia homo levi suspicionem, tanquam turbine, & nimbofo vento pulsus, transiit. Preterea in iis quoque verbis, quæ rodit, nonne dico de vocabulo gratiæ sufficientis, Quod tamen in sensu Thomistico probo maxime? Non itaque ægre fero, quod maxime probo. Ad hæc eriminator, ut suspicioni suæ momentum addat, inquit me cum Jansenio asserere gratiam, quæ cupiditatem non superat, ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem possit sequi: quod non tantum nullibi affirmo, sed ubique refello. Postremo quidquid assero confirmo testimoniis Tournelli, Cumel, Norisii, Brancati, Macedi, Poncii, Sacrae Facultatis Lovaniensis, aliorumque: quos omnes adversarius alto præterit silentio, ut in me solum calumniam conflet atrocior. Verum hanc nube testium refutavi cap. 1. §. 2. n. 14. & sequentibus: ideoque concludam verbis Cardinalis Norisii cap. 4. *Calum. sublata, prope finem; In gratia proxime sufficientis exponenda Doctores diversimode opinantur.* Nam Cardinalis Brancatus de Laurea Opusc. 3. de Grat. cap. 4. n. 83. mirari se dicit cum aliis viris doctis, cur a recentioribus Theologis gratia, qua homo vocatur, illuminatur, & excitatur ad faciendum bonum, & effectum non obtinet, dicatur sufficiens ad distinctionem efficacis, quæ semper habet annexum effectum,

etum; cum satis non sit ad eum ponendum, sicut efficax, quæ in rigori dici deberet sufficiens. Propterea Franciscus Macedo in Augustini lectione versatissimus, in *Scrinio S. Augustini* cap. 8. universam Norisii doctrinam, quam hactenus defendi, uti Augustinianam tuetur, & a pag. 87. pluribus contendit solam gratiam efficacem dici posse proxime sufficientem; quod aliis quoque Theologis placuit, quos inter est Cumel tom. 3. *Variar. disp.* 5. sect. 1. pag. 207. Sed cum de re illi conveniant, haud vocat de nominibus disputare. Redeat modo Anonymus ad locum illum nostrum videatque num recte, num pessime suspicetur, quod Augustinus malevolæ animæ attribuit: quamquam nos nolumus criminatorem imitari, & de occultis animorum affectionibus iudicium ferre.

§. IX.

Ad ea, quæ Anonymus ix. & x. articulo objicit, ut nobis tertiam Jansenianam positionem adscribat.

NUnquam sane credidissem, id quoque nobis adversantium aliquem objecturum fuisse, quod negaverimus libertatem indifferentie necessariam in statu naturæ lapsæ ad merendum & demerendum, postquam lib. 16. tam proluxa dissertatione pro hac libertate pugnavimus, refutatis omnibus Jansenianorum effugiis & argumentis. Deberem itaque quidquid Anonymus conglomerat art. 9. & 10. prorsus omittere, imitatus Norisium, ad Germanitatem 16. hac eadem calumnia constantem nil aliud reponendum duxit, præterquam verba Augustini lib. 2. Op. Imperf. n. 102. *Jam responsum est; rogo te, aliquid dicere non potes: tace, si potes, sed quod pejus est, nec hoc potes.* At quoniam gloriatur Anonymus a se hoc invictè demonstrari, videamus num hujusmodi demonstrationes ejusdem sint generis, ac precedenti.

I. Igitur ait, me lib. 4. cap. 31. pro libito recensere varias quasdam opiniones Theologorum circa modum conciliandi libertatem cum divinis prædefinitionibus; ac subinde statuere opinionem meam, in qua solam illam necessitatem repudio, tanquam libertati adversantem, quæ oritur ex objectio, recitatque regulam quintam, propositam in primo volumine Th. Discip. quam non repeto,

quoniam rursus producta fuit cap. 1. §. 3. num. 8. Hac autem regula præmissa inquit: *Inde inferre licet voluntatem in hac vita semper esse liberam, licet delectationi gradibus superiori ad agendum necessitetur. Ratio est quia cum in præstanti rerum statu nullum voluntati proponatur objectum particulare, in quo non apprehendi possit, & aliqua boni; & aliqua mali species, & cum aliunde nullam aliam necessitatem agnoscat F. Berti præter eam, quæ ex objecto proficiscitur, hinc fit quod voluntas futura sit semper libera, etiam sub invincibili, & inevitabili necessitate.*

Respondetur, me non pro libito opiniones Theologorum recensere, sed apposite, consulto optime. Regulæ enim illæ sunt, quod aliquid recurrant ad sensum compositum ac divisum, sive ad potentiam possibilitatis, & positionis: quam regulam probò eodem tom. 1. atque ab objectis adversariorum vindico tom. 3. ea etiam utor aibi. Alia regula ibidem tradita est, quod alii Theologi distinguunt inter necessitatem antecedentem, & consequentem, quarum prima, non secunda repugnat libertati; atque hanc regulam commendo tom. 2. eamque adhibeo tom. 3. Trado & aliam regulam S. Thomæ, quod scilicet prima causa non effectum duntaxat, sed etiam modum attingit, & de hac regula scribo, quod ea, si nos uti velimus, possumus percommode. Alias, quæ captum meum superant, describo, nec damno: & quæ falsæ mihi videntur, modeste rejicio. Id ne est pro libito opiniones recensere? Ad quintam vero regulam quod attinet, illam cum ceteris formulis in Schola Thomistica usurpatis compono; eamque per omnia traditam fuisse a S. Thoma demonstravi hac dissert. cap. 1. §. 3. n. 8. Dixi ibidem num. 9. fuisse uberrime explicatam ab Antonino Massoulié dissert. 1. ex qua pauca exscribam, quæ sunt universorum compendiolum. Cum voluntas, inquit vir illustris tom. 1. naturalem & necessariam coaptationem habeat cum bono tanquam proprio objecto, est enim voluntas appetitus boni convenientis cogniti: si quod unquam voluntati bonum offeratur, quod omni ex parte conveniens sit, in quo nullum defectum, nullum nevum animadvertat, non potest voluntas non capi tanta objecti bonitate, quæ nonnisi bonitas sit. At vero si quis sit vel minimus in objecto defectus, cum ea parte, quæ malum aliquod seu privatio boni admixta est, nulla ratione conveniens sit, poterit vo-

lun-

luntas illud objectum rejicere: Atqui ea est conditio boni universalis & ultimi finis, ut sit aggregatione & consortio omnium bonorum perfectissimam; e contra vero nullu creatum & finitum bonum reperire est, cui tantundem perfectionum non desit; quantum res alie possident: Ergo unicum est, infinitum, & universale bonum, quod voluntas non potest adversari; cetera omnia potest a se rejicere. Atque hæc est regula illa: quam eo loci, nec non tom. 2. confirmavi iisdem S. Thomæ testimoniis, quibus utitur Massoulié. Hinc autem non inferitur a me admitti solam necessitatem, quæ proficitur ex objecto, ut inepte ratio- cinatur Anonymus: sed inferitur tantummodo non haberi indifferentiam judicii necessariam ad libertatem immunem a necessitate, ubicunque in objecto nil potest apprehendi, cujus causa a voluntate rejiciatur. Objectum enim debet menti occurrere, ut judicet de illius convenientia, judicium vero liberam præmoveat voluntatem. Vide cit. §. 3. num. 8. Pudet autem me cum adversario luctari, qui hæc adolescentulis notissima ignoret. Ex his itaque nostris, immo S. Thomæ principiis, nimium insulse inferitur a nobis admitti solam libertatem labentia, quæ consistit sub invincibili, & ineluctabili necessitate; sed deducitur omnino oppositum, ut demonstro iisdem verbis Anonymi ad syllogisticam formam re- ductis: Non est necessitas invincibilis & ineluctabilis operandi, sed est in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum, si hoc particulare bonum non proponatur voluntati, ut omnimode bonum, neque evidenter ut tale apprehenda- tur: Hæc est regula illa mea tom. 1. Atqui sub delectatione victrici, & gradibus superiore cupiditati, hoc particulare bonum non proponitur voluntati ut omnimode bonum; neque ut tale ab intellectu apprehen- ditur. Id fatetur adversarius in sua illa, ob- torta illatione. Ergo sub delectatione victri- ci, & gradibus superiore cupiditati, non est necessitas invincibilis & ineluctabilis operan- di, sed est in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppositum.

II. Deinde Anonymus inquit me ac Pa- trem Bellelli agnoscere illam duntaxat liberta- tem, quæ sit immunis ab ea necessitate, quæ ex objecto oritur: ac parum sollicitos esse de necessitate, quæ provenit ex superiori delecta- tione ad unum invincibiliter determinante, ac prosequitur: Sed si voluntas delectatione re-

lative victrici ad agendum necessitetur, & nihilominus dicatur libera, ut volunt FF. Bellelli & Berti, consequens erit quod ad merendum, vel demerendum in statu nature lapsæ non requiratur libertas a vera & pro- prie dicta necessitate.

Respondeo Anonymi consequentiam fore legi- timam si verum esset nos adstruere delectatio- nem relative victricem necessitantem; at hoc est falsissimum, ut constat ex præcedenti §. necnon ex primo, aliisque hujus capituli: ideo- que nil mirum, si criminatur ex falsissimo antecedenti inferat calumniosissimam falsissi- mamque consequentiam.

III. Quoniam tom. 1. præmissa regula, de qua paullo supra, scripsi: Ex quibus inferitur primo contra Jansenium, Beatos cum Deum videant intuitive, non esse in ama- re beatifico liberos, cum ad amandum Deum clare visum sint naturaliter determinati, ut suadeat Anonymus iis, qui scripta mea nun- quam legerunt, me esse hominem commentor- um usu exercitatum (ita enim me inferius appellat) Sed esto, inquit, quod in hoc a Jan- senio dissentiat F. Berti; quid ad rem? Cum hac sane discrepantia integer adhuc subsistit error in tertia propositione damnatus: nam tertia propositio præsentem statum attingit, & loquitur tantum de libertate in statu nature lapsæ ad merendum, & demerendum nece- saria.

Vereor, ne mihi cum homine lapidei cor- dis, atque emotæ mentis res sit. Ex ea re- gula quinta, quam Anonymus non insectare- tur, si in lectione S. Thomæ paullulum sese exercuisset, plura consectaria deduco; ac pri- mum est, quod ipse mutilum profert, Docto- ris Angelici verbis rescatis. Secundum est, quod possumus, quandiu sumus in hac morta- li vita, Deum libere odio habere, ut ex San- cto Thoma ibidem confirmo. Tertium, quod concupiscentia non evertit libertatem, non quia accidit ex peccato, aut quia est immunis a coactione, ut inquit Jansenius, sed quia stat cum indifferentia judicii, & voluntas potest concupiscere bonum illi contrarium. Quartum, quod in hoc infirmitatis statu gratiam præde- terminans stat cum libertate, quoniam & ipsa gratia ab indifferentie judicii non se- jungitur, nec ita mentem illustrat, aut vo- luntatem incendit, ut hæc repugnare non va- leat. Hæc fusiori stylo eadem tom. 1. unde adversarius duas lineas exscripsit. Ergo si to- tam lustravisset pagellam, minime exclama- set,

set, *Quid ad rem? Tertia propositio presentem statum attingit*; siquidem, & ad presentem statum pertinent consecutaria secundum, tertium, & quartum. Deinde illud quoque primum valeat ad revincendum Jansenium; is enim lib. 6. de Grat. Christi Salv. cap. 8. pag. 639. nititur demonstrare in hoc statu nullam aliam libertatem dari, præter libertatem a coactione, ex quo necessitas non repugnet libertati, intrudena ad hoc demonstrandum beatos Deo necessario adhaerentes, & tamen, ut ipsi Jansenio videtur, cum libertate: atque in fine illius capitis pag. 646. affirmat nullum aliud libertatis genus tradidisse Augustinum in acerrimo diuturnoque conflictu cum Pelagianis, ubi docet stare eum gratia libertatem, quia ipsa gratia voluntatem nihil agentem potentissime velle & operari facit. Non igitur impertinens est, ubi de libertate agitur, demonstrare quomodo libertas indifferentie non persistat cum lumine gloriæ, persistat tamen sub gratia; sed hoc ad refellendum Jansenium est summopere necessarium, atque opportunum. Idcirco etiam si nil aliud addidissem præter verba a criminatore selecta; insulse tamen, & inaniter reposuisset, *Quid ad rem? Tertia propositio presentem statum attingit*. Præterea evidentissimum est, quod ego pertractans de concilianda libertate cum gratia per se efficaci, (quemadmodum pertracto in illo capite 13.) dissero tantum de statu naturæ lapsæ; nam ibi agito quæstionem, *An futura supernaturalis ordinis ad statum naturæ lapsæ pertinentia prævideat Deus in absoluta illorum prædestinatione*; ac præterea in hoc statu propugno eandem gratiam semetipsa efficacem: unde ergo elegans ille, & mellitus excursus, *Quid ad rem? Tertia propositio presentem statum attingit*. Adde me lib. 4. cap. 13. universim agere de concilianda libertate cum absoluto decreto, non autem singillatim explicare quid sit libertas indifferentie. Id exequor lib. 16. ibique cap. 2. statuo, ac demonstro thesim istam: *Libertas indifferentie requiritur etiam in statu naturæ lapsæ ad meritum, vel demeritum*: quod repeto aliis in locis, de quibus vide superiorem §. 4. Cumque præcedenti prop. 2. libertatem hanc definiërim cum Augustino potestatem voluntatis, quæ sua deliberatione potest huc, aut illuc flecti, hinc atque illuc referri, & cum S. Thoma vim electivam mediorum, ac scripserim libertatem a coactione si ab indifferentia di-

vellatur, non esse illam veram, & propriam libertatem de qua ait Augustinus, unde liberum est abstinere; evidentissima res est, a me damnari & refelli tertiam propositionem Jansenii in eo sensu, quo damnata & refellenda est, nempe admittendo in hoc statu veram libertatem indifferentie, non tantum immunem a coactione, sed etiam a necessitate; quod præstiti aliis in locis bene multis, de quibus vide §. 4. præcitatum.

IV. Insuper inquit Anonymus: *Forſan clamabit Fr. Berti se fulminato anathemati nullatenus subjacere cum non solum tertiam Jansenii propositionem proscribat, verum etiam conceptis verbis asserat ad merendum, & demerendum in voluntate requiri veram libertatem, veram indifferentiam, & veram potentiam ad oppositum*. Sed ait me simulate agere tum lib. 4. cap. 13. tom. 1. unde rursus exscribit, quæ objecerat num. 1. tum lib. 16. cap. 2. tom. 3. ubi scribo: *Hæc potestas remanet, cum nulla propositio boni creati, atque apparentis, nec etiam summi boni cogniti tantum abstractivè, auferat indifferentiam judicii*. Inquit per hæc verba, quæ prima fronte videntur orthodoxæ, me non recedere ab errore Jansenii. Quare? Quia in systemate Bertiniano objectum non proponitur ut indifferenter eligibile, sed ut necessario prosequendum, vel fugiendum: nam delectatio gradibus superior, sive gratiæ, sive cupiditatis necessario & invincibiliter ad unum determinat, & figit animum in objecti fuga vel prosecutione. Hinc insert me adoptare revera doctrinam, quam negare fingo, & quam Ecclesia in Jansenio proscripsit.

Quamquam hæc repetita ad nauseam usque synonyma simulat, fingit, plus quam clamorem promereantur; attamen quia vir insigni, ter prudens volam dat lopidi, & utre tetritat nullatenus expavescens, fulminatum anathema, quod in Jansenium omni æquitate vibratum demonstravi tom. 3. nec clamito; nec mussito, nec nares, nec frontem corrugo, strepetque, clepat, harpaget vir clamorissimus, ut libet, ut lubet. De his, quæ scripsi tom. 1. ac 3. Quæ vero adduntur ex tom. 3. forent, teste Anonymo, orthodoxa, si in nostro systemate objectum proponeretur, ut indifferenter eligibile, & delectatio gradibus superior necessario & invincibiliter non determinaret ad unum. Atqui in nostro systemate ita res se habet; nam proponitur indifferenter eligibile quidquid non proponitur adeo bonum

num, ut nequeat in eo apprehendi aliquid mali: hæc enim est regula illa nostra, quam paullo supra adversarius rodebat & vellicabit. Itaque systema nostrum undique est orthologum, & damnando Jansenium nec fingimus, nec simulamus. Quod vero ait in nostro systemate delectationem gratibus superiorem necessario & invincibiliter determinare ad unum, est vetus illa calumnia *Anonymiana*, quam tam sæpe refutavimus, ut cogamur opponere auctori Plautinum illud quod inseruit *Calumnia sublata* eximius Norisius.

Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios; una res.

Quoniam tamen incautus homo citavit tom. 3. legat, quæ illic post verba a se laudata ad demonstrandam propositionem illam, *Libertas indifferentie* requiritur etiam in statu nature lapsæ ad meritum, vel demeritum, afferuntur: Refellitur, ita ibidem, scitum Jansenianum primo Scripturis, quæ nobis delineant liberum arbitrium, quo meremur, tanquam potestatem extendendi manum ad ignem & aquam, eamque potestatem opponunt necessitati, explanantque verbis optionem, dominium, ac vim electivam significantibus. Deinde Definitionibus Tridentini decernentis esse in potestate hominis vias suas malas facere, & dissentire si velit gratiæ excitanti. Ex Romanis quoque Pontificibus damnantibus tertiam propositionem Jansenii, & recensitos Bajanos articulos constituentes peccatum in iis etiam, quæ vitare non possumus, & oppponentes libertati solam coactionem & vim inferentem violentiam. Rejicitur præterea plenissimis Patrum suffragiis, & præclarissimi præsertim Augustini nullam statuentis in peccato naturalem necessitatem, nullamque in bonis operibus determinationem immutabilis voluntatis; demonstrantis autem contra Manicheos peccatum oriri a voluntate, non ut natura est, sed ut est potestas movendi se, movendi que suum cohibendi; & adversus Pelagianos necessitatem gratiæ, cui potest resisti, & quæ minime tribuit non posse peccare, nisi videntibus Deum in se. Janseniani insuper revincuntur ratione ipsa, quoniam ubi est necessitas, nec vitium est, nec virtus, nec vituperium, neque præconium laudis: & locum ibi non habent præceptiones, hortationes, comminationes. Id ne est propugnare gratiam, aut cupiditatem necessario & invincibiliter determinantem ad unum? Id ne est simulare fingere, revera adoptare Jansenianam doctrinam? Vah obstreperum hominem, scopulis asperiores!

V. Duo præstat Anonymus num. 5. Primum ait, se invictè demonstrasse quod aperte adhæream Jansenio. Nec aliquid Fratri Berti, inquit, impositum nemo putet, cum eum adoptasse Jansenii doctrinam jam satis constet: id enim invictè demonstrant omnia ei, quæ ex ipso relata sunt. Deinde ait idem manifeste evinci ex diverticulis a me adhibitis, ut probem doctrinam meam distare a Janseniana. Primum diverticulum est cavillatio, quæ Jansenio ejusque discipulis tribuo doctrinam ipsi incognitam, dum scribo tom. 3. Janseniani, qui ad merendum necessariam putant solam libertatem lubentia, etiam in motibus indeliberatis, & in parva illa delectatione, quam Deus operatur in nobis sine nobis, meritum tenentur agnoscere. Exclamat Anonymus hoc in Jansenium calumniose dici, quoniam idem Jansenius lib. 6. de Gratia Christi cap. 35. testatur se egere de sola volitione deliberata. Alterum diverticulum, de quo sermo instituitur nu. 6. est, quod tom. 1. scripserim, Jansenianos delineare arbitrium adinstar bilancis, eo quod doceant positum inter cupiditatis & gratiæ equalia pondera nihil posse operari, ita ut necessario agat quod amplius delectat, uti statim a graviore pondere necessitate dejicitur. Hoc autem, inquit, traditur in systemate Bertriano, in quo voluntas necessitatur a prævia delectatione indeliberata, quidquid in contrarium harrist iste Theologus. Tertium diverticulum, de quo num. 7. est, quod ego calumnier Jansenium, de illo scribens tom. 3. At Jansenium quod attinet, & ipse tenetur asserere cum Bajo, omnem motum concupiscentiæ, & prava desideria, etiam necessaria esse peccata: quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur sufficere ad meritum, vel demeritum. Hanc vero calumniam constare ex quo Jansenius lib. 6. de Grat. cap. 36. aperte fateatur indeliberatos concupiscentiæ motus non esse liberos: unde concludit adscribi a me Jansenio errores, quos nusquam docuit, atque id ita insidiosè factum, ut ab hoc Novatore saltem aliquatenus dissentire videar. Sane hoc in loco, si essem Demipho ille Terentianus, responsionem aggrederer hisce verbis:

*En unquam cuique contumeliosus
Audistis factam injuriam, quam hæc
est mihi?*

Sed omne adhibens temperamentum, dabo
ope

operam, ut vitiligatorem: nisi fungum pro corde gerat, ineptiarum suarum & pœniteat, & pudeat. Quod ergo ait se *invidere demonstrasse*, quod hæresim Jansenianam adoptaverim, jactantia est puerilis. Neque enim hoc demonstravit impugnando regulam, qua utor in concilianda libertate cum gratia, quoniam hæc regula præmonstrata est nobis a Theologis præstantissimis, atque a cavillulis supra evulsis illustrata potius; quam oppugnata; nec repetendo, a me defendi delectationem superiorem necessitatem, quia hoc est splendidissimum illud mendacium, ex quo frequentissime repetitio in tam absurda deliramenta prorumpit; & quo rejecto demonstrationes in elenchos & in sophismata commutantur. Loquamur itaque de iis, quæ a recta insinuator divertens appellat *diverticula*; ac primum de tertio, quo disuncto præcedentia evanescent. Me non calumniari Jansenium, neque insidiosè de illo agere, sed Anonymum id asserentem esse insidiosum calumniatorem triplici manifesta ratione commonstro. Primum in verbis mihi objectis ex tom. 3., etiam ut ab Anonymo mutilata referuntur, non legitur, *Jansenius asserit cum Bajo omnem motum concupiscentiæ, & prava desideria etiam necessaria esse peccata*; sed legitur, *Et ipse TENETUR asserere*; est autem inter hæc duo, *Asserit*, ac *Tenetur asserere*; discrimen illud, quod intercedit inter hæc duo alia, *Accusator verum refert*, & *Tenetur verum referre*: quorum unum falsissimum est alterum proculdubio verissimum. Itaque verborum meorum sensus est, quod licet Jansenius scribat *motus indeliberatos non esse peccata*, & asserat se a Bajo recedere; admissio tamen Janseniano principio, quod *peccatum stet cum necessitate ipsemet Jansenius tenetur inter peccata connumerare prava desideria, etiam necessaria, propter rationem eo loci immediate subjectam*: Quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur sufficere ad meritum, vel demeritum; unde declinare tentans errores Bajæ, parum sibi constat, figitque in eodem luto vestigia: atque hæc sunt verba, quæ vir ingenuus ac prudens, qui nos calumniosos & insidiarum fabros appellat, penitus prætermisit. Secundo in eodem loco tom. 3. præmiseram illud idem, quod de Jansenio affirmat Anonymus, illum nempe docuisse, hominem non peccare in motibus indeliberatis concupiscentiæ; verumtatem dixi, hoc idem sequi ex Janseniana doctrina. Respondent quidam, at-

tende verba mea, recte has propositiones, *Sola violentia repugnat libertati homini naturali, & Quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere tamen fit, fuisse damnatas in sensu Bajæ asserentis hominem peccare etiam in motibus indeliberatis concupiscentiæ, & in eo etiam quod facit necessario, ut animadvertit Vasquesius 1. 2. q. 190. cap. 18. Egregie quidem. ITA ETIAM JANSENIUS LIBRO VI. DE GRATIA CAP. XXXVI. At ego ex opposito dicam verum esse, quod motus quilibet concupiscentiæ peccatum est, & homo peccat damnabiliter in eo quod necessario facit, si verum sit quod sola libertas a coactione est vere & proprie libertas*: atque ibidem consuetarium hoc e Janseniano dogmate manare demonstro. Non ergo infero calumniam Jansenio, nec in sidiose me gero; sed me calumniatur Anonymus, atque ex insidiis aggreditur. Tertio animadverti eodem tom. 3. eademque disput. allucinationem Jansenii, quid dogmatizans peccari in iis, quæ necessario fiunt, abutitur iis Augustini locis, in quibus concupiscentiam, non proprie, sed quatenus est pœna peccati, atque illecebris suis ad peccandum inclinat, & sicut linguam dicimus formam tenoremque verborum. Idem advertens Stephanus Dechamps de Hær. Jans. lib. 3. disput. 4. cap. 2. num. 7. demonstrat ex illa Jansenii allucinatione evidenter inferri, quod constare sibi nequeat Jansenius, nisi etiam dicunt peccari in quolibet concupiscentiæ motu necessario atque indeliberato, idem prorsus Dechampsius affirmans, quod mihi ab homine, (nescio qualem dicere oporteat) vertitur in crimen inextinguibile: Et vero, ait Dechamps, si adversarius condentit peccatum esse proprie, quod necessario fit, licet Augustinus asserat eo tantum modo peccatum esse quo scriptura manus est; quidni & Calvino contendere licebit, concupiscentiam in renatis proprie peccatum esse; licet S. Augustinus diserte asserat eam non alio modo esse peccatum, quam scriptura manus est? Cur, inquam, istud Calvino pari jure non licebit, cum eo loco, quem expendimus, manifeste S. Augustinus de concupiscentia ejusque motibus INDELIBERATIS loquatur? Similia Dechamps proximo num. 8. Manifestissimum est ergo, me neque insidiosè agere, nec calumniam inferre Jansenio; sed reliquum esse, ut conviciator consulat famæ suæ, ostendatque se e calumniis, trucibusque insidiis cavisse. Ex his vero prior quoque criminatio in caput auctoris reflectitur; nam etiam pag. 161. de mo-

motibus indeliberatis sermo est, ibique pariter non legitur, *Janseniani in motibus indeliberatis meritum agnoscunt*, sed, *TENENTUR agnoscere*: hæc autem æque distant, ac illa duo, *Accusator verum refert*, & *Teneatur veram referre*. In altero autem capite nihil imponi Jansenio evidens est ex cap. 1. §. 8. immo ex ipso auctore *Jansf. Rediv.* ubi ait in sententia Jansenii voluntatem in conflictu duarum delectationum hære suspensam, nisi altera alteram deleclando superaverit, & eo totum animæ pondus vergere, quo vigens delectatio impellit; & necessario voluntatem inflectit: cum vero nos oppositum doceamus, ut constat ex eodem §. nu. 8. & 9. necnon ex hac dissertationis parte §. 1. 4. & 6. jure concludimus adversarium iterum calumniari, atque in insidiis subsidere, dum loquacior cornice ait nos *garrere*, & in systemate nostro voluntatem necessitari a prævia delectatione indeliberata, & gradibus superiore.

VI. Postremo ait Anonymus, a me deferri Fratrem Bellelli docentem non requiri ad meritum, vel demeritum libertatem a necessitate accidentali, sed duntaxat libertatem a necessitate essentiali: nam exposita Fratris Bellelli concilianda gratia cum libero arbitrio ratione, scripsi tom. 1. *Doctrinam nuper traditam, quod Theologorum illorum pace dixerim, verbo tenus, non re a Janseniano errore disorpare arbitramur*. Hinc infert, non immerito a se Fratri Bellelli reviviscentem Jansenismum opponi.

Verum nescio, quinam lemures somnium Anonymo inspiraverint, me citato loco de *Patre Bellelli* verba facere: cujus sane eo loci non memini. Theologus noster docet quidem prædeterminationem gratiæ victricis accidentalem esse, atque ex infirmitate hominis lapsi repetendam, qua in re eidem assentior: at negat sub illa determinatione non persistere indifferentiam judicii, veramque potestatem antecedentem, ut ostendam proximo capite. Refutavi itaque nonnullos, qui cum scripta sua non ediderint in lucem, non videbantur expresso nomine reprehendendi, & qui opinantur posse conciliari libertatem cum gratia per hoc tantum, quod necessitas exorta ex gratia prædeterminante accidat naturæ infirmæ & corruptæ. Atque id sane probare non potui: quoniam & in hoc statu admittenda est libertas indifferentiæ, & Jansenius hanc libertatem negavit, quod in ejus systemate concupiscentia, quæ ob peccatum accessit, induxerit peccandi necessitatem,

Berti Theol. Tom. IX.

& gratia hujus concupiscentiæ victrix necessitatem recte operandi. Illud unum a me refelli constat ex eodem loco. Ceterum de quocunque scriptore pertractaverim; poterat a me Anonymus addiscentiam, ac temperamentum in refutandis aliorum opinionibus adhibendum.

XII. Ex his corruunt, quæ adversarius recoquit art. 10. agens de quarta Jansenii propositione: nam quod primo num. ait, me a Jansenio non dissentire, quoniam doceo voluntatem humanam necessitari ad obtemperandum delectationi illi, quæ gradibus alteram superat, & ad illi invincibiliter consentiendum, est illa falsissima opinio, cujus causa nos falsidicia fallacis dilaceravit. Quod 2. nu. addit, a me non admitti sub gratia, per se efficaci necessitatem duntaxat consequentem, est falsitas alia, refutata §. 8. num. 9. & §. 6. num. 5. Id vero, quod 3. num. inquit reservatum intelligentiæ meæ, quomodo superior delectatio non inducat necessitatem, quando objectum cadit sub indifferentia judicii, percipiet & ipse, si S. Thomam, & Antoninum Massoulie lustraverit aliquantulum; & fortassis hæc poterit a me intelligere, si in §. 3. primi capitis, & in locis ibidem laudatis paulisper pacatè mente immorabitur. Adjecta numero 4. ubi ait a me tradi fictam & illusoriam indifferentiæ potestatem, hujusque nomine nihil aliud intelligere, quam voluntatis ad bonum & malum flexibilitatem, quæ tamen sub victrici delectatione necessitate ad unum, vel alterum determinetur, ex §. 1. 4. 6. atque ex præcedenti penitus evanescunt. Ex iisdem locis evincitur, quam flocci facienda sint quæ addit num. 5. clamitans a me quod non subest imperio voluntatis, quoniam contendo cum Jansenio voluntatem semper & necessario obsequi delectationi prædominanti, quum id nobis mendaciter & calumniose imputetur. Quum itaque omnia prorsus conviciatoris hujus sophismata innitantur falsissimo illi principio, quod nos cum Jansenio statuerimus delectationem victricem necessitantem, & quod nullus catholicorum sententiæ adhæserit nostræ, qua in re ostendimus illius mentem esse Cimeriis tenebris atrio-rem; evidentissimam est, consecutiones illas suas, quod admittamus libertatem fictitiam & chimericam, & non possimus effugere anathema in Jansenianam hæresim pronuntiatum, esse fulgura ex pelvi, nec pili faciunda; sed cachinnis exhibilanda.

§. X.

Refutatur postrema insimulatrix criminatio.

Perventum est ad calumniam ceteris omnibus atrociorē, quam mihi criminātor intētat, affirmans me ab errore quintæ Janse-
nii propositionis non recessisse. Etsi enim, inquit, *Fatetur P. Bexti Deum velle ut omnes homines, nemine prorsus excepto, salvi fiant & Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse; hæc tamen, quæ catholica sunt, catholice dicta non sunt, quia, verba sunt Augustini lib. 2. de nupt. & conc. cap. 4. Julianum increpantis, non intentione catholici pectoris dicta sunt.* Antequam audiamus, cur tam sinistre ac tam impudenter de nobis, animique nostri intentione confidentissimus homo iudicium ferat; ipsum monemus, ut præcitati capitis quarti titulum illum perlegat, Quo-
modo refutandæ adversarii calumniæ; videatque num forte ea verba Augustini, *Non intentione catholici pectoris dicta sunt*, prolata adversus Julianum, qui S. Patri objiciebat Manichæismum, & adversus illum ediderat librum inscriptum, *Contra eos, qui nuptias damnant*, sibi potius, quam nobis convenient. Enimvero si Julianus non loquebatur intentione catholici pectoris laudando nuptias, quæ laudandæ sunt, ut Augustino *Manichæismum* objiceret; nescio, an intentione catholici pectoris loquatur Anonymus laudando humani generis Redemptionem, quæ sane, & quidem magnopere laudanda est, ut opponat Augustini discipulis *Janseuismum*. At de pectoris intentione *CHRISTI JESU*, qui totum iudicare debet, quia pro toto pretium dedit, reservato iudicio; expendamus atrocissimæ hujus criminationis momenta.

I. Itaque Anonymus num. 1. repetit, quæ supra docuerat, non sufficere ad ejurandam Janseuianam hæresim, si dicatur voluntate antecedente Deum reprobis preparasse externa, duntaxat quædam media toti humano generi proposita, V. G. predicationem Evangelii, Sacramentorum institutionem, &c. sed quod in super requiratur, ut admittantur inferiores gratiæ, nonnullis saltem reprobis concessæ. His præmissis, ut suadeat a me denegari voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes, ait eandem a me restringi ad illa media generalia; recitatque fere totum locum tom. 1. quam fin-

dit, & hiulcam, atque in media parte hiantem relinquit.

Quoniam hæc est criminationum ejus præcipua, ad quam reliquæ referuntur, duo aper-
tissime demonstrabo; unum, quod eodem loco & ubicunque de voluntate Dei antecedente, & de Christi morte, aut de auxiliis sufficientibus pertracto, doceam non tantum externa, sed etiam interna gratiarum auxilia, pro omnibus hominibus instituta, exhibita, ac præparata esse, & quantum est ex parte Dei, singulis conferri; alterum vero, quod actualis applicatio eorundem auxiliorum non est effectus voluntatis antecedentis & mortis Christi, consideratæ sub ea ratione, qua ad omnes omnino, tam prædestinatos, quam reprobos ampliatur: atque inde apparebit, quanta iniquitate vitiligator mihi Catholici nomen aut invidet, aut deneget. Itaque tom. 1. ab adversario expilata, scribo: Omnibus prædicatum est evangelium, exhibita misericordia, præparata divinorum beneficiorum munera: pro omnibus Christus abunde cumulateque satisfecit, & per etiam redemptionis exhibuit. Præter prædicationem igitur Evangelii: quæ gratia exterior, actu collata atque impensa, expresse commemoro munera aliorum beneficiorum, si non collata omnibus, saltem omnibus præparata. En gratia interior; quam homo mendax inquit sententia nostra præpatatam non esse reprobis. Ibidem ita loquor: Omnes homines, virtute voluntatis antecedentis, in via, qua ad salutem pervenire possunt, collocantur: omnes jus habent accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam, quam hæc efficiunt. Num, ut possimus perveniri ad salutem, sat est in mea sententia externum auxilium, etiam a Pèlagianis admissum, aut Sacramenta non conferunt interiorem gratiam habitualem, cui actualis quoque, nunquam justis denegata, nisi prius Deum deserant, conjuncta est? Nemo id unquam effatiet. Ergo rursus interior gratia, sine qua non possumus salutem consequi, omnibus omnino hominibus præparata. Paullo post in eodem capite dico effectum voluntatis antecedentis esse, Rationalem creaturam ad finem supernaturalem ordinare, eamque in via locare salutis, necnon ei parare, exhibere, conferre quoque, nisi ea detrectet, auxilia gratiæ sufficientia. Atque id est ne denegare gratiam sufficientem reprobis præpatatam? Progrediamur modo ad lib. 17. cap. 4. ubi quæritur, quo sensu Christus sit crucifixus pro omnibus. Ibidem tom. 3. ad

ad hunc loquor modum: *Mortuus est itaque Salvator noster pro omnibus voluntate antecedenti, cujus effectus est institutio ejusdem ordinis complectentis causam, & remedia, quibus possunt peccata quæque remitti, atque ita Sanctus Thomas 3. p. q. 49. art. 1. ad 4. „ Christus sua passione nos a peccatis liberavit casualiter, idest instituens causam nostræ liberationis, ex qua possent quæcunque peccata quandocunque remitti, vel præterita, vel præsentia, vel futura: sicut si medicus faciat medicinam, ex qua possint quicunque morbi sanari, etiam in futurum. „ At causa nostræ liberationis, spiritualis medicina, qua possunt deleri: & abstergi omnia vulnera peccatorum, remedia, quibus scelera cuncta possunt remitti, non externis auxiliis duntaxat, sed ulterius, ac potissimum in interioribus gratis consistunt. Scripsi ibidem Christus est propitiatio omnium peccatorum. Mediator, & Redemptor omnium, quantum ad oblationem pretii, institutionem remedii, & Sacramenti virtutem; & infra Christus & oravit, & mortuus est, quantum ad communem causam pertinet, ut institueret remedia, quibus omnium hominum possint deleri peccata, pretium sanguinis sui pro omnibus offerens. Quomodo enim esset omnium Redemptor, Salvator, Animarum Medicus, & Mediator Dei & hominum nisi pro omnibus pretium obtulisset, preces fudisset, remedia instituisset, necnon etiam inimicis, reprobis, obduratissimis parasset atque exhibuisset? Atque id est ne negare reprobis auxilia sufficientia præparata, atque exhibita? Oh perfricatam frontem calumniatoris! Apage, nonnulla quoque excribamus ex libro 18. cap. 8. in quo disputamus num auxilia sufficientia omnibus conferantur? Affirmo non solum exteriores gratias, verumetiam salutes Christi influxus, & omne auxilium ex parte Dei conferendum, ipsam quoque vitam cum Christo sempiternam, omnibus & prædestinatis & reprobis indiscriminatum parata esse; atque hoc tantum in questione versari, num reapse auxilia sufficientia singulis omnino hominibus non solum parata sint & exhibita: verum etiam pro qualibet circumstantia, & præsertim urgente præcepta, collata? Atque hoc in loco negatur ne, an asseritur, omnibus omnino hominibus auxilia sufficientia parata esse? Addo Deus pro omnibus, ac singulis remedia salutis instituit paravitque, exhibuit: & quantum est ex se, nulli prorsus mortalium denegat supernas illu-*

strationes, aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem: quæ sane verba si quis de gratis duntaxat exterioribus interpretatur, non Theologica reprehensione, sed Orbili scutica & Grammaticorum ferula est puniendus. Eodem capite affirmo cum Norisio cap. 3. Vindiciarum §. 6. omnibus etiam reprobis interdum Deo inspirari auxilium remote sufficiens, situm in collustrationibus cito evolutibus, & leviter tangentibus voluntatem: quæ sunt ipsa Norisii verba, & quæ a nullo sanæ mentis accipi possunt de gratia tantummodo exteriori. Istic vero auxilium remote sufficiens, non præparatum duntaxat, verum & aliquando unicuique collatum esse pronuntio: quod repetens dico adesse semper omnibus singulisque hominibus gratiam sufficientem. Quatenus est in promptu, scilicet singulis præparata: & post pauca, Cui libet scelestissimo peccatori, quandiu est in via non subtrahi gratiam omnino, quoniam interdum recipit illustrationes: & rursus, Semper adest misericordia Dei & gratia increata, ac semper non est sancta cogitatio & pia animi effectio in animo mortalium hominum, quæ non ad misericordiam juvantem se convertunt humiliter, sed ad amorem sui, & ad sensuum illecebras: & item, Est etiam probabilius omnes homines gratiæ motionem aliquam per vitæ decursum experiri: & post pauca, Si velis cunctis immitti quasdam bonas cogitationes certis temporibus, est sententia Norisii, cui non repugno. Evidentissimum est ergo, me in ea sententia firmissimum esse, quod auxilia sufficientia, vera, propria, atque interna, omnibus & singulis hominibus præparata sunt, & quantum est ex parte Dei, conferuntur; Anonymum vero id negantem aut esse insignem calumniatorem aut cæcum omnino, aut adeo senio & oculorum caligine affectum, ut nec perspicillorum ope litteras prælo impressas discernat.

II. Quod autem secundo loco dixi, ad voluntatem antecedentem, atque ad communem humani generis redemptionem non spectare æqualem collationem auxilii sufficientis, quatenus conferre non idem est, ac præparare, sed quatenus refertur ad verbum recipere; id principio demonstratum est tom. 3. testimoniis complurium Theologorum, qui aut nobiscum sentiunt, aut fatentur cum Tournelio, dum disferitur, an auxilium sufficiens detur omnibus, agi de mera Scholæ questione, & hoc unum Ecclesiam statuisse contra Jansenium, gratiam sufficientem non deesse iustis, quando volunt

obtemperare mandatis. Voluntatem vero Dei *antecedentem*, communemque redemptionem exponi eadem omnino ratione, qua a nobis exponuntur, a Thoma De Lemos, a Goneto, a Bannes, a Francisco Zumel, a Joanne a S. Thoma, ab Academia Lovaniensi, ab omnibus Ægidianis, & Augustinensibus, tam aperte demonstravi cap. 1. §. 6. hujus Operi Apologetici, ut nobis videatur res prodigio simili, quod extet in orbe homo, qui sibi jus arroget ex pectoris nostri penetratibus catholicam fidem evellere, & ad hæc notissima iis qui primis labiis Theologiam degustarunt, tanquam ad nuper delapsam igniferam crinitamque cometam, horreat, expaveat, nobisque fulmen, exitiumque imprecetur. Qui vero ista ignorat, nesciet quoque Notissimum illatam sibi quintæ Jansenii propositionis calumniam iis verbis exulasse: *Tertia thesis*, Christum non esse mortuum pro omnibus, si explicetur, ita ut homines reapse futuri sint participes gratiæ datæ per Christum, non universe vere judicatur: etenim plerique nec infirmi subselli parvulos in uteris matrum decedentes nullam Christi gratiam participare existimant. Si vero meritis infinitis sanguinis Christi, vel humane ejusdem voluntati omnes salvare cupienti, derogare velit, prorsus rejicienda est. Postquam vero doctissimus Cardinalis ostendit similia tradidisse P. Macedum (quod itidem præmissi cit. §. 6. num. 15.) ait satis superque lectorem intelligere, spurias esse, quas *latus Parallelus*, invidia obstetricante, germanitates peperit, gerras esse germanas, & suppositam sententiarum multis parasangis distantium propinquitatem. Ea tamen est calumniatorum garulitas, ut cum utramque accusationum manticam excusserint, easdem cum lectorum fastidio cantilenas cantent ac recantent. Hæc a nobis, cum eadem sit causa, eadem criminatio, eademque loquali conciatoris cantiones, jure ac merito repetuntur. Præterea, quod actualis gratiæ collatio non spectet ad voluntatem Dei antecedentem, atque ad communem humani generis redemptionem, ex ipso Anonymo duplici ratione demonstro. Patetur enim Jansen. Red. Satis communiter Theologos docere, quod voluntas Dei consequens ea sit; quæ fertur in obiectum, quale est in seipso suis omnibus vestitum circumstantiis: voluntas autem antecedens ea, quæ fertur in obiectum, non quidem quale est in se ipso, sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis: atque idem a nobis traditum est tom. 1. de Th.

disc. tom. 3. & in hanc dissert. cap. 1. §. 12. num. 8. Igitur ex voluntate Dei antecedente non sequitur quod gratia sufficiens debeat actu conferri omnibus & singulis humani generis individuis, quæ sane in certis & peculiaribus circumstantiis sunt constituta, ideoque nec voluntatis antecedentis, sed consequentis, sunt obiecta. Præterea de hac nostra propositione, *Non est de fide, quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum, ac preparatum omnes reapse recipiant* quam defendimus tom. 3. ita Anonymus ait Jans. Red. *Verissima est hæc assertio; nam quod non omnes recipiant auxilium gratiæ certissimum est, saltem de infantibus absque baptismo ante usum rationis morientibus. Quod autem auxilium illud gratiæ recipiant omnes adulti, ut pervenire possint ad fidem, non est definitum, imo contrarium docent satis communiter Theologi de iis, quos vocant negative infideles. Apposite. Disjecit, dispruit, evertitque ipsemet insinuator omnia criminationum suarum machinamenta; ita enim argumentamur: Quod descendit ex antecedenti Dei voluntate, & ex communi humani generis redemptione, debet convenire omnibus & singulis hominibus, nemine excepto; quoniam Deus vult omnes homines salvos fieri, & Christus pro omnibus mortuus est. Hæc propositio non potest negari ab homine sanæ mentis. Atqui reapse recipere auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum ac preparatum, non convenit omnibus & singulis hominibus, nemine excepto. Hæc propositio, fatente Anonymo, *verissima est*; quoniam auxilium gratiæ non recipiunt infantes decedentes sine baptismo, nec juxta sententiam satis communem iis omnes, qui dicuntur negative infideles. Ergo reapse recipere auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum ac preparatum, non descendit ex voluntate Dei antecedente, & ex communi humani generis Redemptione. Ad voluntatem ergo antecedentem, quæ connotat communem causam, humanamque naturam a Verbo Deo in veritate susceptam, pertinet gratiam, quam Christus sua morte promeruit, omnibus preparare atque exhibere; ad voluntatem vero consequentem, quæ respicit homines in certis circumstantiis constitutos, spectat eandem gratiam secundum Dei beneplacitum actu conferre. Duo ergo perspicue demonstrata sunt, primum in sententia nostra omnibus tam prædestinatis, quam reprobis preparata esse, exhibita, & quantum est ex parte Dei, etiam collata auxilia*

alia omnia gratiarum : alterum vero hanc preparationem, atque exhibitionem, & quantum est ex parte Dei, munificentissimam largitatem esse id, quod requiritur ad voluntatem antecedentem salvandi omnes, & ad Salvatoris nostri universalem communemque redemptionem.

III. Hinc apparet omnia, quæ mihi objicit adversarius, gerras esse, apinas lusionesque verborum ; quamquam nescio num. lusio dicenda sit audacia, qua nos e Catholicorum numero extrudit. Brevi videamus quid ponderis habeant illius dictoria. Postquam animadvertit explicari a me antecedentem Dei voluntatem per impositionem ordinis, per ordinationem rationalis creature ad finem supernaturalem, institutionem causæ nostræ liberationis, atque preparationem exhibitionemque gratiarum, putat lectorem hæere suspensum ignorando quid his novis atque inusitatis verborum involucris significet Frater Berti.

Porro non est novum, quod homini in lectione Theologorum parum, aut nihil versato, atque, ut constat, crassæ pinguisque minervæ, ipsæ insignium virorum præceptiones videantur esse involucria. At consulto cap. 1. §. 6. istorum virorum documenta præmissi, si forte per eorum lectionem obvoluta illius mens ab involucris extricaretur. Legat ergo, ac discat voluntatem Dei antecedentem, & universalem humani generis redemptionem exponi per auxiliorum preparationem ab omnibus Thomistis: per institutionem causæ nostræ liberationis a Doctore Angelico: per ordinis impositionem ab Egidio Romano: per institutionem mediorum ad salutem a Cardinali de Lauræa. At inquit adversarius: Theologus iste admisit dumtaxat media exteriora omnibus universim hominibus communia. Hæc in re ex num. 1. apertissimi mendacii revincitur. Prosequitur: Idem Theologus docet Deum parvulis in utero matrum vita functis non providisse media, quibus illis æterna salus reddatur possibilis. Mentitur iterum; media enim ad salutem necessaria omnibus parata esse, dictum supra: ac repetitum etiam in questione de parvulis tom. 3. ubi scribo concedendum esse pro iisdem parvulis in utero matrum denatis medicinam peccati paratam & institutam, quod extra omnem controversiam positum est. Quod si ibidem dico, Nulla hæc gratia actualis confertur, loquor aperte & absque furore, de collatione mediorum, non de illorum preparatione: & consentientes habeo Thomistarum nobilissimos, inter quos

Thomam de Lemos lib. 4. Panopliæ p. 2. tract. 3. cap. 15. num. 215. Gonet disput. 5. de Re-probat. art. 5. §. 3. num. 166. aliosque; imo & ipsum Anonymum scribentem. Quod non omnes reapse recipient auxilium gratiæ certissimum est, saltem de infantibus absque baptismo ante usum rationis morientibus. Insurgit Anonymus: Manifeste docet F. Berti Deum instituisse quidem pro parvulis in utero matris decedentibus, sicut pro ceteris omnibus Sacramentum Baptismi; non tamen voluisse illis istud applicari. Ceterum neque id objectaret, si percepisset actualem auxiliorum applicationem non antecedentis Dei voluntatis, sed consequentis effectum esse; aut si legisset in aliquo Thomistarum, Deum ab æterno statuisse voluntate absoluta, vel consequenti non dare omnibus supernaturalia auxilia, videlicet eis, qui revera non erant recepturi, ut loquuntur Bannes 1. p. q. 23. art. 3. alique apud Alvarez de auxiliis disput. 113. num. 4. Insistit calumniator: Patet magnum intercedere discrimen inter Fratris Berti, & Theologorum Orthodoxorum doctrinam. Theologi enim Orthodoxi, qui docent Christum pro salute omnium omnino hominum, etiam parvulorum in materno utero defunctorum, esse mortuum, asserunt consequenter Deum omnibus illis contulisse, obtulisse, vel saltem preparasse media, quibus salus æterna reddita fuerit illis possibilis. Verum suomet laqueo prælocatur artifex calumniarum: constat enim ex dictis num. 1. in mea sententia & parvulis & adultis omnibus auxilia, ac media ad salutem preparata fuisse: igitur fictitium est discrimen doctrinæ a doctrina Theologorum Orthodoxorum. Insurgit autem: Vasquez, qui censuit his infantibus non fuisse preparata media, quibus illis possibilis redderetur æterna salus, opinatur quodque pro illis mortuum non esse Christum. Sed nunquam mendacium a calumnia divellitur: Vasquez enim affirmat, non negat pro illis infantibus Christum mortuum esse, quoniam etsi Deus nolit eis media sufficientia applicari, in Ecclesia tamen etiam pro illis instituta sunt, & si applicarentur, effectum haberent, ut demonstravimus cap. 1. §. 6. num. 11, & unusquisque legere potest apud ipsum Vasquezum tom. 1. Lugdun. Concludit veritatis tuba, et eruditionis prodigium: Frater Berti contendit, simul & Christum pro illorum salute mortuum, & Deum nolle ut ipsis applicentur media, quibus salus æterna ipsis reddatur possibilis. Nonne hæc duo contradictoria sunt?

sunt? Respondebunt pueriliter argumentanti pueri ac tyrones scholarum: Per Christi mortem remedium esse institutum, sed voluntate consequente non applicari occulto, sed iustissimo Dei iudicio; & contradictoria quidem fore, si diceretur, Est institutum, & non est institutum, Deus vult applicari, & non vult applicari; in his autem enuntiationibus, Remedium paratum atque institutum est, & Remedium iusto Dei iudicio non applicatur, inveniri contradictionem solus ille arbitrabitur, qui polleat insimulatoris huius præstanti, præclaro, perspicacissimo ingenio. Nobis interim melimela hæc degustantibus, sinamus respondere Lemosium ita scribentem præc. cap. 15. n. 21. Dico parvulis, qui vel in uteris maternis, vel qui jam in istam lucem venerunt, & sine baptismo mortui sunt, nullum omnino sufficiens auxilium fuisse applicatum, quia pro omnibus etiam pro ipsis a Christo institutum fuit, quod per Ecclesiam eis potuit applicari, & de facto applicaretur, nisi aliud ordinassent divina iudicia, utique iustissima. Cum ergo parvuli illi, qui sic pereunt, ad illam universitatem pertineant, de qua dictum est, quod Deus vult omnes homines salvos fieri, & alias similes Scripturæ universales locutiones, ex quibus solet ab aliquibus deduci omnibus dari auxilium sufficiens, ut hac ratione tales universales locutiones verificentur, satis convincitur ex vi illarum non inferri omnibus talia auxilia sufficientia dari, sed aliquibus iuste in penam præcedentis peccati saltem originalis negari, quod sine ulla dubietate manifestatur in prædictis parvulis. Ex ipsa ergo parvulorum causa qua sæpissime utitur Augustinus adversus Pelagianos, ut ostendimus eadem infertur applicationem auxiliorum non spectare ad illam voluntatem Dei antecedentem, ad omnes Adæ posteris universim extenditur.

IV. Eiusdem omnino generis, ac præcedentia, sunt quæ Anonymus objicit: At primo, me nullam in reprobis agnoscere verum gratiam sufficientem, sed tantum in Christi redemptionem pretii sufficientiam; & esse minus sinceriores Jansenio, quoniam & is admittit mortem Christi ad delenda omnia peccata abunde sufficientem, at paullo sincerior asserit Christum pro salute reproborum non esse mortuum, ideoque a me eundem Jansenium differre verbis duntaxat, non re. Sed cum nolim ulterius siculneas istas machæras retundere; obsecro cæcutientem insimulatorem, ut sibi palpebras obungat, & videat vel tom. 3.

Theol. Discipl. vel huius dissert. cap. 1. §. 13. num. 7. vel hoc eodem §. me præter sufficientiam pretii ad communem redemptionem requirere ejusdem pretii oblationem, nec non factam pro omnibus institutionem remedii, & præparationem atque exhibitionem omnium gratiarum, ad consecutionem salutis. Addit me ideo arguendum esse, quoniam contendo virtute voluntatis antecedentis remedia non applicari; atque hinc concludit: Etsi asserat F. Berti Deum velle voluntate antecedenti omnes homines, nemine prorsus excepto, salvari, non ideo vult iis omnibus conferri, offerri, aut saltem præparari gratias interiores ad salutem vere sufficientes. Quis vero circuliunculis istis minutis, vitiosa glande, & inani putamine villioris iterum respondebit? Auxiliorum actualis applicatio est alicujus effectus productio: ideoque non pertinet ad voluntatem antecedentem, ut a consequenti distinctam. Ex non applicatione autem non præparationem inferre, non Theologi est, sed trioboli treffisque logiculi; atque asserere quod in mea sententia interiores gratiæ sufficientes singulis non præparentur, nec exhibeantur, non solum est hominis debacchantis sed etiam rimarum, unde mendacia effluunt, plenissimi. Vide paullo supra num. 1. Repetit, a me nullas admitti gratias interiores, quibus salus æterna reprobis reddatur possibilis, nisi gratias illas, quæ cupiditatem vincere non possunt: ideoque dum scribo, omnes homines, quando vivunt, esse in via, qua ad salutem pervenire possunt, omnes habere jus accedendi ad Ecclesiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam, quam hæc efficiunt, omnibus esse exhibitam misericordiam, & præparata divinorum beneficiorum munera, pro omnibus Christum abunde & cumulate satisfecisse, & pretium redemptionis exhibuisse, (quæ omnia & seq. a me doceri fatetur) uti exquisito, atque fucato verborum apparatu, & nihil aliud significare quam Christus pro omnibus mortuum esse quantum ad sufficientiam pretii, quantum ad communitatem causa, & quantum ad generalia salutis media, universo humano generi proposita; sed in mea sententia antecedentem voluntatem nullas complecti interiores gratias ad salutem vere sufficientes, ac proinde gratias illas non fuisse reprobis preparatas: postquam vero hæc semel, iterum, tertio, ac sæpissime repetivit, recoxit, atque sus deque vertit, fatetur rae non propugnasse expresse hæresim quintæ propositionis, sed nihilominus de hæ-

Heresi damnata esse valde suspectum, quoniam silentio præterivi sensum, & dogma *vi censuræ propositionis hujusmodi definitum*, sub-jicitque præclaram illam sententiam: *Error*, cui non resistitur, approbatur, & veritas, cum non defensatur, opprimitur.

Ceterum hæc omnia nec obulo digna sunt, nec teruncio, nec casta nuce. Quod enim autumat, a nobis non agnoscere interiores gratias, nisi quæ superant cupiditatem, refutatum est §. 3. & 8. : quæ addit de nostra voluntatis antecedentis explicatione, disjuncta sunt cap. 1. §. 6. nec non in præsentibus discussionibus: quæ appellat *exquisitum fucatumque apparatus verborum*, esse enunciationes insignium Theologorum, Sanctorumque Prosperi, ac Thomæ, evidens est, tum ex tom. 3. *Theol. Disc.* tum ex præcitato §. 8. num. item 3. quod subjicit me denegare interiora auxilia gratiæ sufficientis omnibus, etiam reprobis, *preparata*, est sæpe sæpiusque rejecta calumnia: quod postremo ait, me in explicanda *antecedenti Dei voluntate* non proscribere sensum in quinta propositione *definitum*, est atrocissima ac intolerabilis injuria iis omnibus illata, qui voluntatem antecedentem, communemque rationem humanæ Redemptionis, eodem prorsus modo, iisdemque vocabulis exposuerunt; de quibus plura cit. cap. 1. §. 6. num. 3. & deinceps usque ad 17. Itaque Anonymi criminationem cum tot sarcinibus non uno cochleare excreverunt, atque inepte objicitur nobis præclara illa sententia, quam impostor proferens hoc in loco, & in quadam appendice inferius ventilanda, atque utrobique sine auctoris nomine, videtur ignorare, cui sit adscribenda. Id nos, quamquam nullo numero esse arbitratur, docere possumus virum hunc æque temperatum, ac eruditum, de quo jure repetendum illud Homeri x. Odiss.

Isle sapit solus, reliqui versantur in umbris.

Estat ergo sententia illa in *Decreto Gratiani* dist. 83. cap. *Error* ibique tribuitur Innocentio. At in editione Romana ann. 1726. quam exornavit Justus Fontanini Archiepiscopus Ancyranus tom. 1. recte adnotatur, *carptim sumptam esse ex epist. 1. Cælestini I. cap. 1. ad Episcopos Gallie*. Hæc vero Cælestini epistola scripta est adversus eos, qui, cum sibi discere magis competere, quam docere, conabantur naufragio mergere, quos intra portum stantes

statio facit fida securos; & nitebantur etiam quiescentium fratrum memoriam dissipare, ut legitur eodem cap. 1., sive adversus eos, qui jactantes in libris Augustini *damnabilia se reperisse*, ut ab his, quæ infamassent, curam exterriti lectoris averterent publicarunt quædam capitula, quæ damnationis titulo prænotarunt, eaque circumferebant afferentes prodigiosa illa mendacia, talia in nostro sensu esse, qualia diabolico continerentur induculo: inter quæ mendacia primum erat, *Quia Dominus noster Jesus Christus non pro omnium hominum salute, & redemptione sit passus*; alterum, *Quia Deus nolit omnes salvare, etiamsi omnes salvari velint*: quæ duo quemadmodum Augustino, ita nobis ejusdem filiis ac discipulis imminuto objiciuntur.

V. Carpit deinde Anonymus num. 12. omnes propositiones meas de Gratia sufficiente lib. 18. cap. 8. Harum prima est: *Deus pro omnibus ac singulis remedia salutis instituit, paravitque, exhibuit, & quantum est ex se nulli prorsus mortalium denegat supernas illustrationes aliarumque gratiarum beneficentissimam largitatem*. Cum vero hæc sola propositio cuncta illius mendacia revincat, atque evidentissime prodatur, ait a me eo tantum sensu enuntiar, in quantum comprehendit media duntaxat exteriora, non autem gratias internas, easque sufficientes. At quis mortalium, nisi obductæ frontis, & linguæ non redargutæ, indefinitam enuntiationem ad gratiam Pelagianam audeat coarctare. cum in præmio ejusdem libri declaraverim me disputaturum de Gratia Christi, de qua Scholastici disputationes instituunt? Nunquid Gratia Christi exterior est tantummodo, aut Scholastici de exteriori tantum gratia differunt, ubi quærent an sit necessaria ad tentationes vitandas, & an aliquibus denegetur? Quis etiam, nisi in turpissima inscitia versetur, dixerit remedia salutis: supernas illustrationes, & alia divinarum gratiarum munera ad externa duntaxat auxilia restringi? Verum istiusmodi ineptias refutavit paullo supra num. 1. Adde tamen, me eodem capite aperte distinguere gratias exteriores, vim & efficaciam instituti remedii, & auxiliorum preparationem: ideoque mentitur, quisquis ait a me auxiliorum nomine intelligi gratias duntaxat externas. Adde rursus, me eodem cap. scripsisse, Gratia sufficiens ad credendum, de qua disputo Prop. 6. nequit aliud esse, quam sancta de amplectenda fide cogitatio & affectio: cui autem nisi cucurbitam

gerat pro cerebro, cogitatio & affectio exterior sunt? Adde etiam, me ubique gratiæ sufficientis nomine intelligere supernam, intimamque inspirationem bonæ voluntatis, ut constet ex eodem tom. 3. in quibus locis gratiam illam sufficientem appello *pium animi motum*, & *bonam voluntatem*: *mentis illustrationem*, & *inspirationem caritatis*: gratiam internam, qua Deus nobis loquitur illapsu, & *subministratione spiritus sui*: *piam cogitationem*, *interiorem sensum*, *bonum desiderium*. Adde & istud, Anonymum art. 8, Jans. Rev. recoctis, verbosissimis, infinitis argutiunculis (rejectis contritiisque § 8.) nobis objecisse, quod in nostro systemate non detur gratia sufficiens, quoniam hæc inspirat *voluntatem bonam* quidem, sed *parvam*, sed *imperfectam*, sed *modum idoneam*. Et hæc voluntas non excitatur in corde? Hæc voluntas homini exterior est? Torqueat ergo se, ut potest, fallax insimulator: ea propositione prima docuimus gratias interiores, & vere sufficientes a Deo omnibus *præparatas esse*, omnibus *exhiberi*, & *quantum est ex parte Dei*, nulli *proprorsus hominum denegari*: ideoque hanc propositionem commemorando suam illam artificiosam Jansenismi machinam imprudens architectus uno ictu confregit. Altera, quam reddit, propositio est: *Non est de fide quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum ac præparatum omnes reapse recipiant*. Veram hanc, imo *verissimam* dicit, & ea tantum de causa vellat, quod non scripserim *nonnullis saltem reprobis dari auxilia ad salutem sufficientia*. At duo hic adverte: primum sateri adversarium, quod in sententia nostra gratiæ auxilium omnibus sit *exhibitum ac præparatum*, ideoque a nobis agnosci beneficium mortis Christi in omnes copiosa redemptione diffusum: alterum vero, Anonymum dum ex *præparatione* ad *actuale collationem* progreditur, & dum ex hoc antecedenti, *Non omnes recipiunt* infert sententia nostra nullis reprobis dari auxilia sufficientia, magnum esse dialecticum, & longurionem tredecim cubitorum. Sed repete dicta num. 1. Tertia nostra propositio est: *Non est necessaria ad imputationem peccati præsens & actualis divine gratiæ inspiratio*. Hic rursus nos calumniatur, ut fecerat art. 6. num. 8. quasi asseramus hominem libere peccare etiam si peccatum vitare possit, eo quod scripserimus, liberum arbitrium sine gratia sibi met sufficere ad peccandum, & nihilominus habere libere libertatem indifferentiæ, quoniam determina-

tum non est *ad hoc*, vel *illud privatum*, *utrum*, ac *prohibitum opus*. Sed doctrinam meam communem esse inter ceteros Orthodoxos, qui ajunt non semper omnibus & singulis hominibus excæcatis, & a fide alienis, adesse auxilium sufficiens ostendimus §. 6. n. 8. ubi accusatoris inscitiam, consuetaria, & in omittendis verbis Theologorum idem, quo a me traditur, affirmantium, aut socordiam aut circumventionem, satis superque repressimus & castigavimus. Quarta propositio nostra ista sonat: *Cuilibet fidei, nisi libere ponat obicem, adest gratia orationis, qua impetrare potest auxilium immediate sufficiens ad implenda mandata*: *hac tamen gratia destitutus est infidelis*. Inquit Anonymus me ea clausula, *nisi libere ponat obicem*, negare gratias sufficiens cuilibet fidei. Quare? Quia in systemate nostro obex ille est peccato autem in systemate itidem nostro non possumus absque gratia abstinere: ideoque assertio nostra omnino est *fallax & illusoria*. Verumtamen fallax potius & illusoria est argutatio adversarii: in omnium quippe Augustinensium, ac Thomistarum sententia, eorum saltem, qui negant auxilium sufficiens adesse omnibus, etiam sine gratia homo libere peccat, ideoque *libere ponit obicem*: unde §. 3. num. 5. scripsimus sufficientem gratiam deesse *libere volentibus*, & *libere ponentibus impedimentum*. Quomodo id eveniat explicatum est supra §. 6. numero 8. & fusius capit. 1. §. 4. num. 4. & sequentibus. Ut addam pauca: optime hæc duo coherent, quod impii libere ponant impedimentum gratiæ, etiam si ad non ponendum impedimentum gratiæ indigeant superno auxilio, quo carent; quia ad peccandum & ad malum voluntas *seipsa sufficit*, ad non peccandum & ad bonum non sufficit, *nisi adjuvetur a Deo*. Hinc S. Thomas 3. contra Gentes cap. 59. & 160. plura docet, quæ universa a nobis enuntiata comprehendunt. Ait primo: *Deus, quantum in se est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri*. En voluntas antecedens salvandi omnes explicata per gratiæ præparationem. Sequitur S. Thomas: *sed illa gratia privantur, qui in seipsis gratiæ impedimentum præstant*; sicut sole mundum illuminante, in culpam imputatur ei, qui oculos claudit, si ex hoc aliquod malum sequatur, licet videri non possit, nisi lumine solis præveniatur. En gratia denegata aliquibus ob impedimentum, quod prava voluntate libere ponunt, explicatum a nobis eadem solis comparatione tom. 3.

Addit Sanctus Doctor : Quod autem dictum est, in potestate liberi arbitrii esse, ne impedimentum gratiae praestet, competit vis, in quibus naturalis potentia integra fuerit : si autem per inordinationem precedentem declinaverit ad nullum, non erit omnino potestate ejus nullum impedimentum gratiae praestare. En quod si impius impedimentum non ponat, deputandum est gratiae, & non illius potestati. Prosequitur Scholarum Angelus : Unde apparet fulta Pelagianorum opinio, qui dicebant hominem in peccato existentem sine gratia posse vitare peccatum. En gratiae necessitas, ne in peccata labamur. Post hæc ait Doctor egregius : Quamvis autem illi, qui in peccato sunt, vitare non possint per propriam potestatem, quin impedimentum gratiae praesent, vel ponant, nisi auxilio gratiae praeveniantur : nihilominus autem hoc eis imputatur ad culpam, quia hic defectus ex culpa precedente in eis relinquitur, En impotentia libere volito, quam ego iisdem S. Thomae verbis explicavi tom. 3. Th. Discipl. Concludit Scholarum Columen : Præterea licet ille, qui est in peccato, non habeat hoc in propria potestate, quod omnino vitet peccatum, habet tamen potestatem nunc vitare hoc, vel illud peccatum : quodcumque committit, voluntarie committit, & ita non immerito imputatur ad culpam. En libertas a Sancto Thoma explicata per hoc, quod voluntas non sit determinata ad hoc, vel illud privatum, noxium, ac prohibitum opus. Fallax ne est, & illusoria sententia nostra? Eam quoad omnes partes tradidit S. Thomas, neque hoc tantum in loco, sed etiam in aliis, de quibus vide Thomam de Lemos lib. 4. Panopliae p. 2. tract. 3. cap. 11. num. 154. & seq. Nostra propositio quinta est : Nullus absque gratia per se efficaci habet potentiam orandi conjunctam cum actu; in qua nihil aliud vellecandum invenit molestissimus censor, nisi quod ad potentiam proximam, atque ab omni impedimento expeditam, qua possimus praesumptionem vitare, & coercere perduellem concupiscentiam, requirat Schola nostra gratiam victtricem : sed plura de hac potentia proxima, & de Catholicis ac praesentibus viris, a quibus verborum quoque phrasas mutuati fuimus, cap. 1. § 2. n. 4. & § 4. num. 3. cap. item 2. § 7. n. 1. & 2. ac § 8. num. 2. & 3. Sexta nostra propositio est hujusmodi : Est probabilior sententia, auxilia, quae omnibus divina munificentia preparavit, quibusdam aliquando deesse ob impedimenta, quae obicit humanum

Berti Theol, Tom. IX.

demeritum. In hac impostor calumniatur quod non addiderim gratias vere sufficientes dari nonnullis saltem reprobis ; sed ineptissime iisdem crepundiis oppedit : nam si dico auxilia omnibus esse parata, & negari ob impedimentum demeritorum, equidem doceo quod negat Jansenius, ut ostendi §. 6. num. 1. & probo quod de voluntate antecedenti tradunt Theologi praestantissimi eodem §. laudati ; si addo auxilium sufficiens aliquando quibusdam deesse, profecto non dico deesse omnibus reprobis, ut opinatur delator, forte ignorans quid sit menuisse, ac tribuens voluntati antecedenti Thomistico sensu explicatae actualem distributionem gratiarum, quæ cum sit effectus in re productus, evidentissime spectat ad voluntatem consequentem, atque efficacem. Tandem propositio nostra septima est : Quisquis non adjuvatur a Deo, per gratiae subministrationem, quæri debet de prava sua voluntate, non de Deo ipso beneficentissimo gratiarum largitore. Et nihil hic corroendum adinvenit, nisi quod non expresserim gratiam concedi aliquibus saltem reprobis : quod ait a me artificiose factum, ne mihi aperte contradicerem. Quod puto alia non indigere confutatione.

VI. Impendam nunc aliquantulum operis, ut quilibet percipiat, quisnam artificiose se se gesserit, an accusator, an ego. Primo hæc omnes propositiones enuntiatae sunt universim, quatenus comprehendunt omnes reprobos : & criminatores ita singulas accepit, quasi in sententia nostri nulli reproborum conferatur gratia. II. Responsiones nostræ eadem loquendi universitate proponuntur ab omnibus Theologis, qui negant auxilium sufficiens semper omnibus & singulis adesse, ut unusquisque deprehendere poterit lectione Scriptorum, quos laudavi tom. 3. & vitiligator harum propositionum texturam adtribuit artificio & fraudi hominis Janseniana labe corrupti. III. In harum propositionum probationibus quidquid produco ex Sanctis Augustino, Prospero, ac Thoma, atque ex clarissimis Theologis depromptum est, horumque omnium testimoniis corroboratum : conviciator autem neglectis omnibus momentis, nec Patrum ac Theologorum mentione facta, exoletæ anui assimilis garrit, blaterat, rugosamque frontem perstringit. IV. Disputandum est de voluntate antecedenti, & de redemptionem prout ad omnes extenditur ; & architectus fallaciarum cuncta detorquet ad actualem gratiae distributionem. V. In cunctis illis propositionibus sermo instituitur de gratia

necessaria ad consequendam salutem, & de sancta cogitatione & inspiratione divinitus immissa; ac tortuosus insectator singula interpretatur de gratia dumtaxat exteriori. VI. Fateatur expresse a me doceri. Deum velle voluntate antecedenti ut omnes homines salvi fiant, & Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse; & ne me a Janseniana hæresi pronuntiet immunem, usurpator divinorum iudiciorum inquit hæc non dici intentione Catholici pectoris. VII. Constantissime doceo omnibus parata esse salutis remedia, omnibus exhiberi gratiam pro omnibus Christum obtulisse pretium redemptionis, & homo amarulentus atque iracundus clamat a me tradi solam pretii sufficientiam, & me esse Jansenio callidiorum. VIII. Utor ad explicandam communem redemptionem iisdem verbis Sanctorum Prosperi, ac Thomæ: & vir alborum præcordiorum ea appellat nova & inusitata involucra verborum. IX. Demonstrandum aggredditur me esse Jansenianum, & sub cortice septem propositionum latere peremptorium præsentissimumque venenum; atque insimulatore in nugas merfus nil aliud repetit, quam figmentum illud suum, me nullibi affirmare sufficientem gratiam nonnullis saltem reprobis a Deo concedi. X. Romani censores ex præmissis propositionibus definite concludunt, „ Si consideri tutta la connessione della dottrina del P. Berti, si comparino gli antecedenti e consequenti, le risposte colle obbiezioni, e si scorgerà manifestamente esser falsissimo, che niente si dica dal P. Berti, che un buon Gianseista non possa dire. Un buon Gianseista dirà egli, che Iddio voglia salvar tutti gli uomini senza eccezione? concederà egli, che Iddio abbia preparati per tutti quanti gli ajuti sufficienti, con liquali possano conseguire la salute, se vogliono? Un buon Gianseista, come scrive il Padre Berti tom. 1. voluntatem hanc generalem a statu nature lapsæ procul ablegat, nullam gratiam admittit, cui liberum arbitrium resistat: nullam sinceram voluntatem salvandi, nisi prædestinatos, nullum, præter electos, a Christo Reparatore redemptum: at cavillator ex iisdem propositionibus inferri pronuntiat, me esse reprehensione dignum, & de hæresi damnata valde suspectum. Igitur Insimulator aut cardine versatiliior est, aut lustrunculis ludit, aut sibi placens ingeniumque suum ostentans dementior est terebintho. Si hæc autem videantur alicui plus æque asperiora, animadvertat acui

a me stylum in hominem, qui me plusquam everfas urbes sale perfundere, & vespa acerbior aculeis irritare tentavit; imo nec hylum acui sed temperari atque obtundi, quum nec sint ista eorum, quæ promeretur pars minima. Ipse quoque adversarius memoria repetat Terentianum illud:

Tum si quis est, qui dictum in se inclementius

Existimavit esse, sic existimet

Responsum, non dictum esse, quia læst prior.

VII. Dixi paullo supra figmentum somniumque esse criminantis, quod existimaverit sententia nostra nullas gratias conferri aliquibus reprobis. Primo enim constat ex num. 1. non arbitrari neminem reproborum ita deferi a Deo, ut interdum illi non inspirentur sanctæ cogitationes ac pia desideria, quamquam in pluribus ob animi perversitatem cito avolent, atque pertranscant. Deinde si legerit nostram de Reprobatione dissertationem, deprehendat a nobis tom. 1. assignari primum ejusdem reprobationis effectum justam denegationem supernaturalium auxiliorum, non omnium, sed eorum, quæ efficaciter ad gloriam perducunt, quorum non sunt vasa iræ, filiique perditionis participes. Excepta itaque finali perseverantia, quæ proculdubio est donum specialissimum electorum, reproborum permultis non tantum auxilia sufficientia, sed etiam efficacia, immo & justificationem, a qua tamen libere peccando decidunt, divinitus dari fatemur. Præterea in quintam Jansenii propositionem tom. 3. affirmo voluntate consequenti passionem Christi non omnibus eodem modo applicari, sed aliquibus gratiam sufficientem, aliquibus auxilium efficax, aliquibus etiam donum finalis perseverantiæ conferri. En rursus aliquibus privatis perseverantiæ dono, ideoque reprobis, auxilium sufficiens actu collatum, aliquibus aliis etiam auxilium efficax. In eodem volumine disputans de justificatione demonstro ex Augustino, quosdam de filiis perditionis aliquando fideliter & juste vivere, & postea cadere, atque ex duobus piis huic donari, illi autem non donari perseverantia usque in finem; ideoque affirmo dari filios perditionis ac reprobos qui non solum auxilium sufficiens acceperunt, verum etiam fuerunt aliquando pii, fideles, ac justi. Tomo item quinto assero Christum pro omnibus mortuum esse, sed reperiri permultos, qui non recipiunt, ut ait Tridenti-

nam, mortis ejus beneficium, atque hoc comprobant experientia reproborum multorum: quorum aliqui predicato Evangelio non credunt, aliqui suscepta fide transgrediuntur mandata, aliqui a justificatione statim decidunt, aliqui demum justitiam, quam diu servaverant, miserando lapsu pessundant. Nescio itaque, undenam in mentem venerit homini micam salis habenti, quod sententia nostra nulli reproborum detur gratia vere sufficiens; ac multo magis ignoro, quomodo id erui possit ex iis assertionibus, in quibus diximus idem auxilium omnibus paratum esse, & omnibus exhiberi: & certe aut ego nil habeo cerebri, aut cerebrum adversarii sex capit congruos.

VIII. Anonymus tamen, quasi figmentum illud foret Achillis hasta, atque ut solent in tragœdia comici, jugulans mortuos, & luctans cum larvis, clamat nec me orthodoxe sentire in refutandis oppositionibus, quæ fieri solent adversus eos, qui negant auxilium sufficiens adesse omni momento universis. Ei autem, ut nos impetat argivis insectationibus, prebet ansulam, quod objicientibus scripturarum sanctarum auctoritate Deum nolle aliquem perire, stare ad ostium & pulsare, illuminare omnem hominem, omniaque Patris de filiorum salute solliciti implere partes, ita respondeam: *Generalis responsio est, Deum quantum in se est, gratiam singulis paravisse, illam exhibere universis, conferre etiam volentibus & petentibus, & reluctationem, tenebras, cecitatem pendere ab humane voluntatis arbitrio. Hæc, quæ orthodoxa non esse vix linearæ caput somniaret, a me non dicta esse orthodoxe contendit vitiligator; quoniam a se demonstratum putat gratiam singulis exhibitam, sententia nostra esse gratiam duntaxat exteriorem: quod in systemate nostro homo gratia victrici destitutus non possit reluctari, ac tenebras a se depellere: quod sine gratia removere non possit impedimentum; ac demum non habeat potentiam proximam, & possit absque gratia abstinere ab hoc, vel illo peccato, non autem ab omni peccato in genere.*

Responsio illa, quam nos tradimus tom. 3. est communis inter Thomistas, eaque utuntur Lemos lib. 4. Panopliæ parte 2. tract. 3. cap. 15. num. 260. & 261. Gonet de Reprob. disput. 5. art. 6. num. 204. Gonzales de Grat. suff. art. 8. pag. 257. &c. Hi etiam addunt responsiones alias nostras, quas Anonymus silentio prætermittit. Ceterum quum nos tum hoc po-

stremo articulo, tum in præcedentibus invictissime demonstraverimus, Anonymum insigniter decipi, dum ait nos *sufficientis* gratiæ nomine intellexisse gratias tantummodo *eternas*, turpissime allucinari, ubicumque affirmat in systemate, quod propugnamus, hominem destitutum gratia efficaci succumbere *necessitati* ineluctabili; supina laborare ignorantia, dum traditam a nobis *potentiam proximam* notiorē tanquam recens commentum suspicit, horret, & Vatiniano odio persequitur; atque dum vellicat quæ diximus *de impedimento libere posito*, & de justa culpæ imputatione, quando *homo vitare potest hoc, vel illud peccatum*, audacter insurgere in Sanctum Thomam, cujus verbis usi sumus, ut constat ex præcedenti n. 5. ac fatente Tournely, de quo §. 6. num. 9. in omnes Orthodoxos, qui negantes auxilium sufficiens omnibus & singulis excæcatis conferri, iisdem nostris responsionibus passim utuntur: extra omnem controversiam positum esse arbitramur, postremas conviciatoris reciprocationes adeo fractas esse atque elisas, ut æstimandæ sint panno lacero viliores, universamque *Jansenismi Redivivi* molem non modo everfam ac dirutam esse, verum etiam in minutissimum pulverem comminutam. Oramus autem Redemptorem & Judicem universorum, ut si vel in libri Theologicarum disciplinarum, vel in his vindicationibus conscribendis fraude aliqua, commentis, studio novitatis, simulatione, vitisque nobis in omni fere pagella ab inhumanissimo, acerbissimoque adversario objectis, usi fuimus; mortis suæ beneficia nomine consequamur: si autem curavimus calcare Majorum nostrorum vestigia, si quæ litteris mandavimus, hausimus ex documentis scriptisque Orthodoxorum virorum, si & ore & corde damnatas hæreses execramur; exurgat Dominus, & judicet causam pauperum: criminatori autem nostro pro illatis nobis injuriis amplitudinem gloriæ, pro maledictis benedictionem uberrimam, pro atrocissimis contumeliis spiritum caritatis retribuatur, nec inquam nobis e memoria excitat, quod dum ipse Dominus pro humani generis redemptione penderet in ligno, dum potaretur aceto, dum inter iniquos deputaretur, cum lacrymis & clamore valido oravit: *Pater, dimitte illis; non enim sciunt quid faciunt.*

CAPUT III.

*Reprimitur illata Fulgentio Bellelli viro.
Clarissimo Janseniani erroris ca-
lumnia.*

Credo neminem futurum fore, qui legens in *Jansenismo Redivivo* Fulgentium Bellelli renovare Jansenianum principium duarum invincibilium delectationum, quinque propositiones inde pullulantes docere, mera verba profundere, ut Orthodoxos decipiat, & nobiscum conjunctum esse pestifera errorum societate, fidem adhibiturus sit homini cujus judicium inconsideratum ac præposterum esse tot tantisque momentis ostendimus. Quisquis ergo hanc Apologiam majori jam ex parte absolutam ad extremum usque perlegere non dedignatur; non ex abjectis inhonestisque coloribus, quibus ab ignoto accusatore depingitur, Theologi nostri debet sibi met. imaginem præformare, sed ex morum ejus probitate, ex munerum amplitudine, atque ex editione librorum ejus, factam servatis præscriptionibus juris, et probantibus viris summis, necnon ex ceteris adjunctis, quæ attigimus in priori Voluminis præfatione. Ubique etiam legentium oculis occurret vocabulum *Bellellini systematis*, quod interum in hac postrema criminatione repetit lepidus conviciator, rerumque dulcissimus; ne abliviscantur lectores eorum, quæ præmissa sunt primo capite, ex quibus constat viro percelebri in eadem sententia prævisse nostratum plurimos; ut non immerito compellare possimus Vitiligatorum verbis Joannis Chrysostomi Græcorum Patrum eloquentissimi: *Tu quidem putas fratrem tantum te contumelia afficere; redundat autem contumelia etiam in locum.* Quanquam vero Scriptor eximius ingenio, quo pollebat, maximo novum, ac de suo nomine appellandum systema elaborasset, ex quo criticis narium quoque egiunctarum consequi viderentur proscriptæ Jansenii theses; non tamen *Jansenianos* jure diceretur, dum theses ipsas aperte damnat, negatque a principiis a se statutis profluere, juxta monitum viri Cl. Jacobi Bossuetii: *Consequentia minime attendenda sunt, quæ ex aliqua doctrina deduci possunt, sed id solum, quod concedit, & quod ponit qui eam docet.* Multo minus invidioso illo nomine Augustinianus Theologus notandus erat, quum ipsius principia casta & lucida sint, consecutiones

autem Anonymi, ut mox demonstrabo, illegitimæ, ac turbulentæ.

§. I.

Fulgentius Bellelli non statuit efficacitatem gratiæ in delectatione victrici, quæ cum sit gradu superior cupiditate, antecedenti necessitate liberum impellat arbitrium, eique tollat agendi, & non agendi potentiam.

IN priori libro de modo Rep. in quo disputat de gratia sufficiente, Augustinianus Theologus affirmat quidem cum Augustino efficacem gratiam a sufficientem distinctam esse delectationem, quæ vincitur delectatio peccati, seu inspirationem luminosissimæ, & flagrantissimæ caritatis, ut S. Pater inquit cap. 35. de Grat. Christ. & lib. 3. Op. imperf. n. 107. at sedulo monet indeliberatam delectationem, seu gratiam divinitus inspiratam, admittendam esse delectationem deliberatam, quæ a libera voluntate divinitus præmota procedit, ac prævenit opera libertatis ac meriti: *Discernenda est, inquit, indeliberata fides a fide deliberata, quæ a libera voluntatis assensione perficitur; sicut indeliberata caritas a deliberata caritate, seu dilectione, optima etiam ratione discernitur. Indeliberata enim fides est inchoata fides, seu semen veluti fidei, sancta videlicet credendorum cogitatio nobis infusa, quæ ad fidei pertinet initium. Deliberata fides, quæ ad ipsius pertinet incrementum, adhesionem insuper liberam explicat voluntatis, qua quis vult credere, fideique mandato parere. Quemadmodum & indeliberata caritas inchoata est boni salutis delectatio, quam Deus tamquam caritatis semen vel initium largitur; deliberata autem caritas libera delectatio est, qua homo suaviter delectatus vult ipse eligere.* En præter inspirationem actus indeliberati, deliberata caritas, & quidem libera, & procedens a libera adhesionem voluntatis.

II. Explicans lib. 5. cap. 6. efficacem gratiam sitam in victrici delectatione, iuculentissime declarat, hac non inferri libero arbitrio necessitatem. *Efficacias gratiæ, inquit, in eo sita est, quod sancta delectatio & illuminatio tantum accendatur, & tantum crescat, ut vincat. Hoc est, ut homo gratia operante tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contrariis concupiscentem voluntate spiritus.*

Tau-

Tantum quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possit, quia sic volunt, & ideo sic velint, quia Deus operatur, ut velint. Cap. 11. de corr. & grat. num. 31. Quod & dixerat etiam Augustinus lib. 2. de peccat. mer. cap. 17. „Nolunt homines facere quod iustum est, sive quia latet an iustum sit, sive quia non delectat. Tanto enim quidquam vehementius volumus quanto certius quam bonum sit novimus, eoque delectamur ardentius. Vide ibi. Etenim ut etiam docet in Exposit. Epist. ad Galat. num. 49. Quod amplius nos delectat secundum id operemur necesse est, Quoniam scilicet facta suppositione, quod virtus, tametsi indifferens, operi, ac actioni applicetur, agatur, opereturque necesse est; necessitate tamen consequente, & illationis. Quis enim id neget? Non est igitur hæc necessitas activæ virtutis, seu liberæ potestatis, non est actus primi, non non antecedens. Sed est necessitas consequens, necessitas suppositionis, necessitas actus secundi: quæ etiam a S. Thoma 2. 2. q. 112. art. 3. necessitas infallibilitatis, & certitudinis, hoc est certa, & infallibilis illationis nuncupatur juxta doctrinam S. P. Augustini, quam tradit de Sanctorum Prædestinatione, qua certissime liberantur, quicumque liberantur. Istiusmodi vero consequens necessitas, applicationisque determinatio, quæ dicitur consuevit sensus compositi, non sensus divisi, tametsi suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servat illasam. Non enim immutat objectum, quod sic apparet vel imperfectum, vel adeptum difficile, ut apparebat: non cognoscendi modum, qui æque inter certitudinem & obscuritatem, vel inter scientiam & ignorantiam nutat. Igitur activam, & essentialem arbitrii indifferentiam indemnem relinquit. Accidit nimirum indifferenti arbitrio, sicut nigredo accidit homini, & hominis essentiam non diminuit. Etenim si in probabili quorundam censetur sententia, arbitrium gratiam indifferentem determinare, applicare, prævenire, quin gratia ejusdem indifferentiam aliquatenus ledat; cur vice versa probabile non censebitur gratiam seipsa efficacem determinare, applicare, & prævenire indifferentem libertatem, quin ab ipsa libertas indifferencie damnum vel minimum patitur? Quin imo ita juvari temendum est, ut concordæ vinculo simul junctæ in liberam, salutaremque actionem exerantur. Vide lib. 2. cap. 16. ad 2. & lib. 4. cap. 39. ad 5. Non poterat insignis Theologus expressius declarare necessitatem, quæ descendit ex victrici delectatione, esse duntaxat consequentem, atque illationis.

III. Delectationem victricem esse necessariam in hoc statu duntaxat ratione actus secundi, atque ut voluntas libere exeat in actum, ideoque ea inferri solam necessitatem consequentem, & illationis, non antecedentem & absolutam, primis in locis affirmat vir præstantissimus. Est namque, ait eodem volumine adjutorium se ipso efficax applicatio potestatis ad actionem; Non ergo ad primum actum, sed ad secundum pertinet: Cavendum est, ne determinatio gratiæ in essentiam ipsam arbitrii, seu actum ipsius primum essentialem derivetur, ac paullo infra, Efficacis gratiæ determinatio potestatem indifferentem ad operationem faciendam applicat conjungitque: Adjutorium per se efficax ad consequentem spectat voluntatem, estque adjutorium non possibilitatis, sed actionis: pariter de eodem adjutorio: Solum secundum actum determinat; applicat enim indifferentem virtutem ad bonum primumque opus iterum: Necessitas efficacis per se gratiæ consequens dicitur, quoniam auxilium est, non actus primi virtutis indifferentis, sed applicationis ejusdem ad primum opus, applicatio autem virtutis usus virtutis est. Usus vero non est actus primus, sed secundus. Poterat ne Augustinianus Theologus expressius docere efficacem gratiam seu delectationem victricem spectare ad solum actum secundum, applicare duntaxat ad actum potestatem indifferentem, & necessitatem, quæ inde inferitur, esse consequentem tantummodo, atque ex suppositione applicationis liberæ voluntatis?

IV. Quod de Gratia delectatione, ita de cupiditate & delectatione carnali tradidit v. r. illustris illa scilicet, quamvis robustior sit, non tamen induci ineluctabilem necessitatem, scribens lib. 4. cap. 27. Quoties vero cupiditati delectatio fortis per gratiæ delectationem fortior non vincitur, facitque sibi liberum arbitrium consentire, necessitas non est antecedens, sed consequens. Est videlicet nihil aliud, quam applicatio ad consensum indifferentis facultatis, quæ potest illi per gratiam resistere: quæque determinata applicatio, quemadmodum de gratiæ per se efficacis applicatione ad salutare opus diximus, quoniam indifferentiam judicii, & objecti non immutat, ad actum spectat secundum, non primum. Supposito autem quod indifferens libertas, quæ antecedenti virtute potest concupiscentiæ resistere, libere fuerit ad consensum applicata, necesse est ut consentiat, necessitate scilicet consequente, illationis, & suppositionis, quemadmodum Scholæ loquuntur. Ad hanc itaque necessitatem Sum-

mos Pontifices Innocentium, & Celestinum respexisse non dubitamus: Necesse est enim, inquirunt, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur. Innoc. Epist. ad Conc. Carth. Celest. Epist. ad Gall. Ep. cap. 6.

V. Sequitur vir præclarus eodem capite: *In necessitate absoluta & antecedenti motionum concupiscentia indeliberatarum, quas inviti patiuntur homines, quæve omne tempus deliberandi auferunt, plane constat nullam Augustinum culpam agnovisse: Non enim pati ad veritatem carnis, sed duci a carne damnatio est. Culpam autem, vel meritum in consequenti necessitate gratiæ fortioris, vel fortioris concupiscentia agnovit; quia hæc indifferenter actus primi potestatem ad consensum applicat. Hæc vero necessitas non est sensus divisi, facultatisque in actu primo inspectæ secundum se; sed sensus compositi, actusque secundi ut fert antiqua, & convulsa nunquam, Thomistarum distinctio.*

S. II.

Perspicue tradidit Augustinianus Theologus sufficientem gratiam distinctam ab efficaci.

I. **E**Xscribendum foret totum fere viri eruditissimi Opus inscriptis *de modo Rep.* ac præsertim liber 1. ut veritas apertissime invidis obtrektoribus elucesceret. Per pauca tamen illinc excerpta proponam, quæ sat erunt cuilibet moderato proboque lectori. Itaque libro illo primo cap. 4. hæc leguntur: *Interior virtus excitans est illa gratia sufficiens, quæ urgente lege omnibus, & singulis datur hominibus, qui Dei mandatis obedire tenentur; quæque etiam data fuisset, tametsi nullum peccati contagium primævam integritatem humani generis infirmasset. Sed innocenti creaturæ datur ex bonitate Conditoris; lapsis autem hominibus ex misericordia Redemptoris.*

II. In eodem libro cap. 5. quum paullo antea docuisset sufficientem gratiam, quæ in Adamo innocentem proximam potestatem conferbat ad servanda mandata, in hoc infirmitatis statu tribuere potentiam remotam, atque interdum accendere vividiores sanctæ delectationis flammulas, & cum ad implenda præcepta non adhuc proxime sufficit, humanam excitare voluntatem ad orandum; ita prosequitur damnans Jansenii hæresim: *Huius autem interiori,*

sive proxime, sive remote sufficienti, sive operandi legisque faciendæ, sive etiam orandi adiutorio, quodcumque illud sit, non solum homines resistere, ejusque conatum irritum reddere quinimmo penitus abicere possunt, id subinde demonstrans ex Tridentina Synodo sess. 6. cap. 5. ex pluribus Augustini locis, necnon ex damnatione secundæ Jansenianæ propositionis.

III. Satis autem mirari non possumus, quod aliqui Fulgentio Bellelii opponant, denegari ab ipso sufficiens auxilium: quum capite 8. ejusdem libri contendat, *nedum justos, sed peccatores insuper, Paganos, Judeos, Hereticos, aliosque hujus generis homines, quotquot scilicet divinis mandatis obligari non dubitamus, sive ut convertantur ad fidem, sive ut reliqua, quæ ad salutem pertinent, exequantur, gratia sufficiens ad orandum, tempore saltem, quæ lex obligat, adjuvari.* Immo nec denegavit auxilium sufficiens, quandocumque urget præceptum, quibusdam peccatoribus obduratissimis, ut constat ex eodem libro & apertius ex lib. 4. idem auxilium sufficiens ad diligendum Deum super omnia, saltem ut auctorem naturæ, semper adesse negative infidelibus affirmans ipso met libro ulterius, quam opus foret, progressus: cum obduratorum, atque infidelium singulis paratum quidem semper sit auxilium, at non semper urgente quoque præcepto collatum; ut docent nobilissimi Thomistarum, & Augustiniani non semel in hoc Apologetico laudati.

IV. In his quidem, aliisque in locis, ubi insignis Theologus commemorat sufficiens gratiæ adiutorium, docens pertinere istud ad actum primum, esse auxilium possibilitatis, non adplicationis, eique resisti, manifeste distinguit gratiam sufficientem ab efficaci. Quod & alibi præstat; atque ad hunc modum differit lib. 3. cap. 5. Nunquam enim gratia efficax sine sufficiente tribuitur, tametsi sufficiens a Deo sine efficaci doneatur sapissime. Luculento id calamo S. Antistes lib. 4. ad Bonifacium cap. 6. expressit his verbis: „Reluctanti enim prius auditis vocationis ipsa Dei gratia procuratur; ac deinde in illo jam non reluctantæ studio veritatis accenditur. Verumtamen in omnibus, quæ quisque agit secundum Deum, misericordia ejus prævenit eum.

V. Perpetuo sibi constans hæc vir doctissimus scribit in altero Volumine ad Prop. 2. Quesnellii, Jesu Christi gratia principium efficax boni cujuscunque generis, &c. „ *Regitur*

Sur hac propositio. Quoniam gratia Jesu Christi generatim sumpta perperam restrictio illa additur, Principium efficax. Non enim omnis gratia Jesu Christi efficax est, sed duplex est distinguenda, sufficiens, & efficax. Vide 1. P. lib. 1. & lib. 2. cap. 1 & lib. 4. cap. 2. & seqq. Post pauca: Duplici namque modo facit Deus bona salutis opera possibilia, possibilitate virtutis, per gratiam sufficientem, remotam saltem ad orandum; & possibilitate actionis per gratiam seipsa efficacem, qua possibilia facit cum effectu, eadem operando in illo, cui possibilia facit. Ac rursum: Deficiente enim interiori per se gratia efficaci, quæ cor emollit, non lex, non exhortatio cur obdurat, sed prava peccatoris voluntas, cum male agendo gratia sufficienti & excitanti resistit. Hujus generis quamplurima in eodem Opere inveniuntur.

§. III.

Imponunt Augustiniano eximio viro, qui ajunt docere illum quod aliqua Dei præcepta, secundum presentes quas habent, vires, sint justis impossibilia.

I. Libro enim 1. cap. 8. aperte docet hominibus etiam impiis, urgente mandato, etsi desit sufficiens ac proxima gratia obediendi, non deesse tamen sufficientem & proximam gratiam petendi, probatque sententiam Norisi in Vind. cap. 3. §. 6. tum vero ita prosequitur: *Quam aequo jure tanquam temeraria, impia, blasphema, anathemate damnata, & hæretica: prima Jansenii propositio proscripta sit liquet: Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentia, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant. Etenim si peccatoribus secundum præsentia, quas habent, vires, Dei mandata possibilia sunt; quanto magis justis hominibus? Si iniquis gratia petendi observantia possibilitatem non deest, cur justis ipsamet cavere offerantur? Utrosque enim sine disparitate lex urget: atrosque sine differentia minis atque terroribus coercet & admonet.*

II. Quarto item libro argumenta, quibus Janseniani nituntur evincere impossibilia esse præcepta, si desit gratia efficax, seu delectatio superior & victrix, tali pacto vir egregius elidit. *Respondet autem perperam con-*

tendere Jansenistas impossibilia esse pietatis opera, absente gratia per se efficaci. Etenim, ut jam ostendimus, tametsi gratia quibusdam per se efficax desit, quæ dicitur actionis, seu applicationis virtutis ad opus; nulli tamen urgente lege deest gratia parva & excitans; quæ est gratia vere sufficiens. Orandi enim adjutorio, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare potest, gratia profecto virtutis, possibilitatis & potestatis præditus est. Quapropter Dei mandata nemini sunt impossibilia; quia Deus impossibilia non jubet. Et quia per vires nature impleri non possunt, non deest gratia, qua possibilia fiant. Rursus fatetur se amplecti doctrinam Norisi Vind. ic. cap. 3. §. 6.

III. Præterea objicientibus Jansenistis non haberi potestatem recte operandi, quum gratia efficax ad recte & pie operandum sit necessaria, ita vir illustris occurrit lib. 4. cap. 1. *Distinguenda est illa propositio, Gratia efficax est necessaria ad omne opus pium, tanquam potentia & virtus antecedens, negatur; tanquam conditio operativa; & applicativa virtutis, & potestatis, conceditur (non est pura & mera conditio). Eaque distinctione etiam illata propositio est exponenda: Ergo sine gratia efficaci non potest esse opus pium, si verbum non potest indefinite ad generalem impotentiam significandum usurpetur, negari debet: si ejusdem sensus cum debita limitatione ad significandam impotentiam consequentem, seu absentiam possibilitatis cum effectu restringatur, est concedenda; ac ibidem de verbis Augustini, quibus Novatores abuti solent: Ubique S. P. de Gratia per se efficaci scripsit, hominem sine illa non posse, aut posse, de potentia aut impotentia consequente, seu cum effectu, aut de possibilitate cum effectu, aut de possibilitate cum effectu; nusquam vero de potentia, aut impotentia antecedente virtutis, & indefinite possibilitatis, est exponendus.*

IV. In propositionem Quesnellianam 9. *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum obnegamus, ita Augustini discipulus: Gratiam efficacem per falsam definitionem exponit; huic enim perperam illa notio affigitur, sine qua confiteri Christum nunquam possumus. Vera esset propositio si diceret, sine qua confiteri proxime, & cum effectu non possumus. Sed cum dicat, nunquam possumus, omnino falsum evinciat. Namque*

interdum nedum peccatoribus, sed iustis enim deficit gratia efficax; qui nihilominus per vires gratiae sufficientis, habituumque supernaturalium, quibus praediti sunt Deum possunt confiteri, si non proxime saltem remote, quia possunt orare. Vide lib. 1. & lib. 4. cap. 1. & seqq.

V. Multus atque infinitus essem, si cuncta huius generis loca ex libris eruditissimi viri proferre vellem. At quid clarius istis quae habetur adversus 2. Quesnellii propositionem: absque gratia per se efficaci, tametsi opus salutare nunqua fiat, aut si ita loqui placet, proxime etiam fieri non possit, fieri tamen potest saltem remote, per vires gratiae sufficientis, quae dat posse orare? Quid expressius istis in prop. 3. Non in vanum, non frustra, sed utiliter, providenter, rectoque consilio praecipit id Deus hominibus, quod per vires sufficientis gratiae facere possunt, aut saltem petere quod non possunt? Quid manifestius his in prop. 7. in presenti autem fœdere Deus quod petit a nobis, aut per gratiam seipsa efficacem donat, aut per sufficientem orandi saltem gratiam, ut reddere possimus largitur? Quid enunciatius istis in propos. 11. Recte enim fide credimus, Deum jubere quod saltem possumus petere? Mirum ergo dictu! quod extent, qui Fulgentio Bellelli calumniam hanc inferant, defendi ab illo absque delectatione victrici, qua iusti aliquando carent, impossibilitate divinarum praeceptorum, & sufficientis auxilii carentiam.

§. IV.

Aperte, & sensu plane catholico P. Bellelli explicat, propugnatque libertatem a necessitate, quae in hoc statu naturae lapsae requiritur ad merendum, & demerendum.

I. NE forte alicui suspicio in animum caderet, Augustinianum Scriptorem, dum pertractat libro 3. de libertate indifferentiae, accipere libertatem a necessitate in peculiari aliqua significatione; praemittit cap. 1. ejusdem libertatis communes ac satis obvias definitiones. Libertas a necessitate, inquit, est volendi facultas opus suum cum indifferentia potestatis exercens. Tum: Libertas a coactione idem est, ac voluntarium, libens, seu spontaneum. Libertas vero a necessitate idem

est ac libertas indifferentiae. Vide S. Thomam 1. p. q. 82. art. 1 in corp. & ad 1. Deinde hanc libertatem describit communi illa definitione Theologorum: Facultas voluntatis, quae positis omnibus ad agendum requisitis potest agere, & non agere: nec praetermittit breviorē S. Thomae definitionem 1. p. q. 83. art. 4. Vis electiva, seu facultas eligendi, unum praeter altero. Hanc vero potestatem agendi, vel non agendi, hanc libertatem indifferentiae, hanc vim electivam, facultatemque unum eligendi praeter altero, omnino requiri ad liberum voluntatis arbitrium affirmat Theologus noster tum eo loci, tum lib. 4. cap. 39. repetens, spectare ad libertatem indifferentiae, quod positis omnibus ad agendum requisitis potestatem habeat agendi, & non agendi.

II. Hanc itaque libertatem dari in hoc statu Augustinianus Theologus cap. 2. praecitati libri tertii demonstrat octo argumentis, quorum primum e sacris litteris depromptum his verbis aggreditur: In homine etiam lapsa libertatem indifferentiae necessariam omnino ad merendum consistendam esse, invictissimis argumentis comprobatur. Et primo loco Sacrae Scripturae occurrunt quibus apertissime vis electiva, seu indifferentiae libertas ad meritum vel demeritum homini lapsa asserta continetur. Tam vero in hoc, quam in sequentibus argumentis semper eandem libertatem appellat potestatem indifferentem & electivam potestatem, qua homo lapsus agere, & non agere potest, seu peccare & cohibere peccandi motum: indifferentiae libertatem ad agendum, vel non agendum: sive in vitam bonam, sive in vitam malam potestatem indifferentem, aliisque phrasibus frequentissime repetitis.

III. Productis autem in octavo argumento verbis Augustini lib. 6. Op. imperf. num. 12. ubi de libertate immutabilis voluntatis, qua beati esse volumus, ait non sufficere nec ut beatus sit quisque, nec ut vivat recte, ita illustris Theologus prosequitur: Tam praclare, invictique Augustini isthac sententia tertium Jansenii articulum expungit, quam quod maxime. Nam qua fronte Augustinus assertio illius articuli obtenditur. Ad merendum, & demerendum in statu naturae lapsae non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione? Illo nimirum Augustinus, quem libentissime sibi Iudicem Jansenistae conclamant, & quidem senior, ac doctior factus in postremis vitae laboribus pro-

jure ac veritate Sanctæ Romanæ, Apostolicæ-que Sedis decertans, de libertate quæ a sola coactione, & non est etiam a necessitate ait, quod ad merendum, recteque vivendum, ut beatus sit quisque, NON SUFFICIT.

IV. Magnopere autem miramur, quod viro Catholico adversarii objecerint illam tantum indifferentiam ab eo deprædicari, quæ repetitur ex objecto, quasi voluntatem intrinsicè necessitate adactam, & potestate ad utrumlibet exspoliata dogmatizaverit. Id enim non tantum ex hæcenus dictis refellitur, verum etiam ex cap. 5. ejusdem tertii libri; ubi postquam docuerat quomodo ex objecto pendeat indifferentia judicii, plura alia ad libertatem indifferentiæ necessaria recenset. Quorum primum est, *Libera facultas, quæ, cum sit creata, quantum ad esse non solum, sed etiam quantum ad operari, perfectissime a Deo exigit dependeri.* Quapropter in actu primo potestatis Deus concursus generalem paratum exhibet, ut in actionem, seu actum secundum volendi, aut nolendi queat exire. II. Objecti boni, malive notitia, quoniam in incognitum voluntas ferri non potest. III. Judicium indifferens, seu cognitio, quæ varias rationes boni vel mali, delectabilis, aut ardui in objectoprehendit, & quæ actum primum essentialiter libera facultatis constituit. IV. Voluntatis a coactione, & violentia immunis: coactio enim cum voluntarium auferat, libertatem etiam subruat necesse est. V. Potestas antecedens arbitrii, seu activa indifferentia ad bonum, vel malum, ad meritum, vel demeritum, in qua nulla determinatio, nullaque necessitas reperitur.

V. Explicans tandem cap. 6. quomodo sub gratia per se efficaci permaneat hæc indifferentiæ libertas, ut dixi §. 2. docet adjutorium efficax pertinere ad actum secundum; non ad potestatem, seu virtutem actus primi: docet esse applicationem potestatis ad actionem: docet hanc potestatis applicationem presupponere virtutem & potestatem jam constitutam: docet necessitatem effectus sub eadem gratia viatrice esse necessitatem consequentem; necessitatem consequentem; necessitatem suppositionis, necessitatem applicationis, necessitatem actus secundi: docet non esse necessitatem illam necessitatem activæ virtutis, neque necessitatem actus primi, neque necessitatem antecedentem: docet per adjutorium applicationis, tametsi suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servari illam: docet gratiam

Berti Theol. Tom. IX.

seipsa efficacem determinare, applicari, & prævenire indifferentem libertatem, quin ab ipsa libertas essentialis indifferentiæ damnum vel minimum patiatur. id ne est consentire Jansenio, & libertatem indifferentiæ, seu a necessitate ab hoc statu ablegare?

§. V.

*Manifeste calumniantur qui asserunt reje-
ctam a Fulgentio Bellelli divinam sal-
vandi omnes voluntatem, &
communem universorum
hominum redem-
ptionem.*

I. Idem quippe docti piique scriptoris commendant quæ leguntur lib. 1. de modo Rep. cap. 10. *Voluit Christus omnes, singulosque post lapsum homines, secus quidem ac demones, in via salutis, unde defici similitur merebantur, remanere. Qua nimirum voluntate, media ad ipsam necessaria instituit, preparavitque.*

II. Eandem fidem confirmant, quæ habentur lib. 4. cap. 4. *Si de voluntate antecedenti sermo sit, omnes & singulos salvos fieri vult Deus; si autem verba Apostoli de voluntate consequenti exponantur, de generibus singulorum, non autem de singulis generum intelligi debent.*

III. Commendant eandem fidem, quæ habentur in propositionem 12. *Quæsnellianam: Deus enim, docente Apostolo, vult omnes homines salvos fieri, voluntate videlicet antecedenti, & inefficaci: Et quidem hac voluntate, sive sit eminenter, sive formaliter in ipso; vult etiam reproborum salutem, pro qua Christus quoque mortuus est.*

IV. In propositionem quoque 30. hæc vir præclarus: *Rejicitur hæc propositio, Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter, quæ sensum reddit, Christum mortuum esse pro salute duntaxat prædestinatorum. Fuit autem hic sensus ab Innocentio X. in quinta Jansenii propositione damnatus. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus mortuum esse, & sanguinem fuisse; quam propositionem idem Summus Pontifex sequenti censura notavit. „Falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam in eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam*

H h

de

declaramus, & uti talem damnamus.,.

V. Adversus eandem propositionem docet voluntatem Dei antecedentem, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, esse illam, qua vult, *lapsos homines non ad terminum usque damnationis ruere, sed in via eterne salutis manere, legibus dirigere, atque sufficienti possibilitatis gratia, urgente lege, juvare.* Ait velle Deum per merita Salvatoris hac voluntate antecedenti etiam reprobos salvos fieri. Repetit Christum omnes singulosque homines sui sanguinis pretio ea voluntate redemisse. Addit auxilia sufficientia voluntate antecedenti per mortem suam omnibus & singulis præparare voluisse. Subjicit: *Quemadmodum Deus non prædestinatos duntaxat, sed reprobos etiam inefficaci, & antecedenti voluntate salvos fieri vult, sub conditione si velint; ita & Christus antecedenti, & inefficaci voluntate, quantum in se est, salutem, requiem, eternamque pacem omnium, singulorumque desiderat.* Inquit rursus: *Qui pro singulis venit, pro singulis fudit sanguinem, atque pro singulis mortuus est.* Concludit, redemptionem, mortem, sanguinem, dilectionemque Christi omnibus hominibus esse communem; adeo ut nec melius, nec frequentius, nec validius potuisset vir insignis & Orthodoxus Catholicum dogma explicare, profiteri, ac defendere.

CONCLUSIO.

Fulgentius Bellelli docuit, ac propugnavit dogma catholicum, quod directe opponitur hæresi, & erroribusque comprehensis in quinque Jansenii propositionibus.

DEMONSTRATUR.

Catholicum dogma, quod Jansenianæ hæresi, & erroribus quinque damnatarum propositionum directe opponitur atque adversatur, est nec gratiam *viatricem*, sive inspirationem *sante dilectionis*, qua vincitur voluntas carnis contraria concupiscentis, nec carnalem istam voluntatem robustam, & præponderantem esse *invincibilem*, & *necessitate antecedenti & physica* ad opus indeclinabiliter trahere: præter viatricem illam delectationem, cujus inspiratio est efficax gratiæ adiutorium, dari gratiam *sufficientem*, quæ etsi ab actu sejungitur, illius tamen peragendi tribuit *potestatem*: huiusmodi gratiam non deesse iustis, quamvis aliquando careant adiutorio efficaci, seu *applicationis* &

operis: sub eadem gratia efficaci, necnon sub robustiori concupiscentia indemnem persistere *libertatem indifferentia*, *vim electivam*, atque *potestatem agendi vel non agendi*: hanc potestatem, libertatemque requiri in præsentis statu ad merendum, vel demerendum; omnibus demum, singulisque hominibus, *voluntate antecedenti*, Deum optimum, maximum, gloriam, & auxilia ad hanc consequendam necessaria præparavisse; pro omnibus item, ac singulis Christum mortuum esse, fuisse sanguinem, persolvisse pretium, universosque redemisse, aut prædestinatos, aut reprobos. Hæc propositio certissima est, paucisque comprehendit quidquid de hæresi Janseniana diximus in primo capite huius dissertationis.

Augustinianus autem Theologus docet cum delectatione *viatrici*, & concupiscentia ad malum alliciente, consistere *liberam voluntatis adhesionem*, ex superiori autem delectatione nullam aliam inferri necessitatem, præter consequentem, & *illationis*, quæ supponit *applicationem liberæ voluntatis*: admittit in hoc infirmitatis statu adiutorium collatum Adamo, qui proculdubio caruit adiutorio *Quo*, sive efficaci; propugnatque *gratiam proximam*, & *remote sufficientem*, cui voluntas resistit, affirmat iustis omnibus, immo & impiis; adesse urgente præcepto gratiam *proximam sufficientem ad orandum*, etiamsi desit eis aliquando auxilium *applicationis*, sive auxilium efficax, quo datur *potentia positionis*, & cum effectu: defendit *libertatem indifferentia*, eamque appellat *vim electivam*, ac *potestatem agendi, vel non agendi*, docens sub gratia applicationis, & effectu, illæsam immunemque persistere; eandemque libertatem omnino requirit ad merendum, vel demerendum: diserte tandem, ac sæpe commendat & adstruit voluntatem Dei *antecedentem*, qua singulis hominibus præparata sunt media ad salutem necessaria; & Christum pro singulis etiam reprobis orasse, fuisse sanguinem, pretium redemptionis solvisse, constanti & incontaminata fide sæpenumero profitetur. Hæc eorum, quæ in hoc tertio capite præmissa sunt, synopsis quandam, & doctrinæ nucleum comprehendunt.

Igitur Augustinianus Theologus docuit, propugnavitque Catholicum dogma, quod Jansenianæ hæresi, & erroribus quinque damnatarum propositionum directe opponitur, atque adversatur: quod erat demonstrandum.

§. VI.

*Diluuntur & exsufflantur Insimulatores
oppositiones.*

Reliquum est, ut proponamus illas Anonymi objectiones, quæ adversus Fulgentium Bellelli ab ipso peculiariter proferuntur: quandoquidem quæ adversus systema nostrum militant, præcedenti capite solutæ atque elisæ fuerunt. Principio itaque Anonymus objicit, Fratrem Bellelli admittere, & docere Jansenianum principium duarum delectationum, quæ indeliberatæ sint, & relative invincibiles; quoniam docet esse impossibile, ut dilectio Dei, si non præponderet, vincat cupiditatem, eamque e corde dispellat. Lib. enim 1. de statu creat. rat. cap. 19. inquit: *Respondemus dilectionem inchoatam esse inchoatam justificationem, non esse remissivam peccati, quia cum adhuc imperfecta sit, affectui cupiditatis non præponderat, & si non præponderat, quomodo illam vincere potest, atque e corde depellere? Amores siquidem ab Augustino ponderibus comparantur. Amor meus, inquit, pondus meum, eo feror, quocumque feror. Porro nullum pondus oppositum pondus elevat, & in contrariam partem retorquet, nisi eidem gravitate, & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio superat cupiditatem, nisi eidem perfectione præstet.*

Resp. eo loci Fulgentium Bellelli pertrahere quæstionem, an quælibet charitas actualis justificet, quam quæstionem proposuerat cap. 16. & prosequutus fuerat duobus sequentibus; cap. vero 19. solvere objecta contra sententiam suam, in Augustiniana Schola communem, quod scilicet non omnis actus caritatis, initialis, tenuis, ac remissus vim habeat delendi peccata, & formaliter justificandi: nullatenus vero attingere eam quæstionem, an voluntas cum minori delectatione spiritus possit superare robustiorem delectationem carnis. Comparat ergo cupiditatem, qua homo peccat, caritati, qua homo justificatur, non liberum arbitrium necessario obsequens cupiditati, eidem libero arbitrio necessario obtemperandi sanctæ delectationi, ut interpretatur Anonymus. Profe cto certum est pertenuem cupiditatis motum, quem centum Galliarum Episcopi, ut vidimus diss. 1. appellant *la cupidité foible*, & per quem patrantur venialia peccata, non sufficere ad delendam caritatem dominantem in justis,

prout iidem Episcopi demonstrant ex Augustino de sp. & lit. cap. 27. Hinc tamen minime sequitur non posse liberum arbitrium cum illa debili cupiditate peccare lethaliter. Ad hunc modum recte docet Augustinianus Theologus, quemlibet actum caritatis initialis extra Sacramentum non superare cupiditatem prædominantem, nec perfecte justificare: atque inde male inferitur, quod admittat Jansenianum principium, doceatque liberum arbitrium necessario obtemperare robustiori delectationi. Aperte mentem suam aperit proximis verbis *Convertit dilectio inchoata animam ad Deum, sed inchoata duntaxat & imperfecta conversione; sicut veniale peccatum animum convertit ad creaturam: igitur sicut hoc non reddit animam iniquam, ita nec illa reddit animam sanctam.* Quamquam vero scripsisset P. Bellelli voluntatem necessario consentire concupiscentiæ, nisi adjuventur gratia victrici, quod sane non scripsit; intelligendus foret de necessitate duntaxat consequentiæ, ut ex ejus operibus ostendimus §. 1. & 4.

II. Opponit 2. Anonymus: Tam Jansenius, quam F. Bellelli fatentur motus gratiæ cælitus immisos esse indeliberatos. Jansenius lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 11. *Delectatio ista, inquit, quam ad omnia opera bona S. Augustinus exercenda postulat, non est aliud, quam actus quidam indeliberatus cælitus immissus in voluntatem.* F. autem Bellelli de Gratæ motibus sic loquitur: *Illud autem in primis statuendum est nomine gratiæ auxiliatricis piæ inspirationes excitationesque Augustinum intellexisse, indeliberatus videlicet motus intellectus & voluntatis a Deo immisos.* De modo Rep. lib. 1. cap. 1.

Quam inanis sit objectio ista, satis constat ex primo hujus dissertationis capite §. 1. & 8. in quibus ostendimus innumeros esse orthodoxos, qui gratiam actualem in actibus indeliberatis constituunt, neque in hoc sitam esse Jansenii hæresim, sed in eo, quod dogmatizaverit voluntatem delectatione superiori trahi invincibili necessitate ad consensum. Ut autem videas Augustiniani Theologi in gratiæ prævenientis natura describenda accuratissimam diligentiam; memoria repetas, Scholasticorum complures, quorum triginta producit in Schola Ægidiana Fridericus Gavardi tom. 4. 3. actualem gratiam constituere in illustratione mentis, & in pio voluntatis affectu a Deo nobis inspirato, liberam omnem voluntatem atque operationum præveniente, adeo, ut memoratus Ægidianus Theologus hanc sententiam

dixerit, communissimam inter Catholicos. Thomistarum tamen multi animadvertentes actus indeliberatos intellectus, ac voluntatis, esse vitales, & cum supernaturales sint, produci non posse a sola naturali facultate; maluerunt gratiam locare in illa Dei motione, quæ istiusmodi actus præcedit, ac proinde docuerunt cum Alvarez disp. 74. num. 4. Gratiam esse illustrationem intellectus, & piam affectionem non formaliter, sed casualiter. De actibus vero deliberatis consentiunt omnes quod sint effectus gratiæ prævenientis; quoniam per huiusmodi actus non vocamur a Deo, nec excitamur, sed potius nos Deo vocanti & excitanti respondemus, consentiendo, & cooperando eisdem actus, ut inquit idem Alvarez disp. 75. num. 3. Jansenius vero, etiam cap. 11. citato ab Anonymo scribat, actibus illis indeliberatis animam in Deum deliberato actu diligendum suscitari, invitari, trahi, rapi, ideoque agnoscere videatur deliberatum voluntatis consensum: in hoc tamen deliberato consensu solam agnoscit libertatem a coactione, non a simplici, seu voluntaria necessitate, ut demonstrare nititur lib. 8. de Grat. cap. 6. & lib. 7. cap. 3. quod est, ut sæpe diximus, Jansenianæ hæreseos caput præcipuum. Redeat modo accusator ad legendum caput illud primum de modo rep. ac percipiet Fulgentium Bellelli explicasse auxiliatricem gratiam, ac motus indeliberatos vocabulis inspirationis, & excitationis, ceterisque in schola passim usurpatis, additis pag. 2. iisdem verbis Friderici Gavardi. Adeat proximum caput 2. invenietque pag. 3. propugnari a Theologo præstatissimo actum deliberatum, in eoque liberam voluntatis adhesionem, liberam assensionem voluntatis, & pag. 4. liberum voluntatis assensum: quod sane accipiendum est de libertate indifferentiæ Jansenianis ignota, de qua toto libro 3. pertract. Perlegat cap. 3. ac pag. 6. intuebitur motionem, virtutemque divinam actus indeliberatos prævenientem, quam accuratus Scriptor, ex Augustino, S. Thoma, atque ex Scholasticis, quorum nomina commemorat, (scilicet P. Marium, & Maccum) his verbis adstruit, probatque: Optima ratione plerique insignes Theologi, quibus plane assentimur, prævenientem quandam virtutem supernaturalem, quæ Dei donum est, præviā ad singulos etiam indeliberatos actus agnoscunt, & confiteantur. Quod ergo adversarius carpit in Fulgentio Bellelli gratiam describente, tradunt communiter Theologi, probant doctissimi Thomista-

rum, ac nullatenus spectat ad hæresim Jansenianam.

III. Opponit 3. „ Docet F. Bellelli, non solum concupiscentiam prævenire voluntates nostras per indeliberatas suas delectationes, sed etiam his indeliberatis delectationibus effici, ut si deficiat victrix delectatio, arbitrium succumbat, & in consensum ruat. „ Quoniam, inquit lib. 4. cap. 28., præveniente concupiscentia per delectationes suas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrice delectatione gratiæ, arbitrium succumbit, & in consensum ruit, illam consuevit Augustinus appellare peccandi necessitatem.

Resp. desiderare nos in conviciatore meliorem fidem, atque ut saltem periodos non mutilet; quod vitium coacti sumus, vel inviti, sæpenumero ipsi exprobrare. Pater Bellelli eo loci tom. 1. pag. 248. ita scribit: Verumtamen quoniam præveniente concupiscentia per delectationes suas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrice delectatione gratiæ, arbitrium succumbit, & in consensum ruit, illam consuevit Augustinus appellare peccandi necessitatem, accidentalem videlicet, & CONSEQUENTEM. Nam etsi prævia, subitaque motiones non deputentur ad culpam; qui sequitur tamen ex LIBERTATE consensus, culpa carere non potest. Libera enim voluntas est ad ponendum actum, sua inspecta natura, IN SENSU DIVISO. Evidentissime igitur Theologus iste loquitur de necessitate consequente, atque ex suppositione liberi consensus, sive de necessitate, quæ in sensu composito gratiæ victricis dissensus nequit ab ipsa gratia, per quam voluntas applicatur ad opus, separari & sejungi; licet sejungi ac separari possit in sensu diviso.

IV. Opponit 4. „ F. Bellelli eodem lib. cap. 27. scribit carnalem cupiditatem instillare in cor hominis suas delectationes illicientes, trahentesque ad malum, sicut suas quoque gratiæ delectationes inspiret retrahentes a malo. Tali autem ordine fiunt, ut ex indeliberatis & primis, sive in malo, sive in bono, deliberata denique subolescant. Ne tamen arbitrium primo pulsu per concupiscentiam agitatam ad pravas flectatur illecebras gratia pugnat, & si fortior est, vincit, facitque invincibiliter, ut libera facultas adjuncta suo nutu concupiscentia delectationibus resistat, bonoque superno magis delectanti consentiat. Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet stimuletque, a fortiori cupiditatis de-

delectatione superatur. Hinc qui motus in mente hominis omnem deliberationem antevertit, simplex delectatio dicitur: qui vero ad illam sequitur, dicitur consensus. „ Hinc Anonymus infert, in sententia B. Bellelli, superiorem delectationem a minori nunquam vinci posse, ita ut voluntas siue ad bonum, siue ad malum inclinetur invincibiliter, prout fortior, ac gradibus intensior est celestis, aut terrena delectatio „: productisque verbis Jansenii, de quibus supra ad 2. object. concludit: *Unde patet quam perfecte hucusque inter se cohaereant Bellellina ac Janseniana doctrina.*

Resp. Exscriptis ab Anonymo verbis nihil aliud evinci, nisi quod *delectatio vitrix vincat carnis concupiscentiam, quod parva & invalida delectatio non superet contrariam delectationem robustam; & quod supposita gratia efficaci applicante voluntatem ad opus, istud necessitate consequentiae, infallibiliter, & indeclinabiliter peragatur: quae omnia sunt expressa Augustini verba lib. 2. de peccat. mer. cap. 19. lib. 8. Confess. cap. 11. de Grat. & lib. arbit. cap. 17. & de corrept. & grat. cap. 11. & 12. ut non semel in hac dissert. adnotavimus. Iniquum est igitur eam ob rem Catholicum Scriptorem infamare criminatione Janseniani erroris, in eo siti, quod superior delectatio inferat necessitatem, auferatque libertatem indifferentiae, & potestatem ad oppositum. Sed audiamus iterum Fulgentium Bellelli illatam sibi calumniam propulsantem, & quidem eodem cap. 27. pag. 245. Quoties, inquit ibidem, *cupiditatis delectatio fortis per gratia delectationem fortiorem non vincitur, facitque sibi liberum arbitrium consentire, necessitas non est antecedens, sed consequens. Est videlicet nihil aliud, quam applicatio ad consensum indifferentis facultatis, quae potest illi per gratiam resistere. Quaeque determinata applicatio, quemadmodum de gratia per se efficaci applicatione ad salutare opus diximus, quoniam indifferentiam iudicii, & objecti non immutat, ad actum spectat secundum, non ad primum. Supposito autem, quod indifferens libertas, quae antecedenti virtute concupiscentiae resistere potest, libere fuerit ad consensum applicata, necesse est, ut consentiat, necessitate scilicet consequente, illationis, & suppositionis, quemadmodum Scholae loquuntur.* Cur haec Anonymus praetermittit, quum occurrant eodem in loco, unde objectionem, alias nauci vocisque faciendam, exprompsit, nisi forte accurato defectu observans, *ne quid absorum,**

aut alienam a causa fide incidat, quem agendi morem in calumniantibus, ut dictum alibi; Lucianus quoque infectatur; Dum vero gravis ac probus homo, ut belle Patrem Bellelli debellet, necit etiam elegantissimos rythmos, cuius generis est venustus ille, ac suavis; Cohærent Bellellina, & Janseniana doctrina; sane non ignorat, quod aiebat præcitatus Lucianus, aures calumniis ita suaviter strillari, ac se pennis confricentur. Titillet ergo, demulceat, confricet, suasque partes adimpleat; atque nos itidem pulsemus barbiton:

*Tous les discours sont superflus,
Revenons a Jansenius.*

V. Opponit 5. Jansf. Red. auctor „ Nec silentio præterit F. Bellelli toties decantatum Sancti Augustini effatum, quod totius Janseniani ædificii basis est ac fundamentum: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.* Quamvis hic S. Doctoris textus de deliberata debeat intelligi delectatione, ut jam alibi demonstravimus, p. 1. art. 1. num. 9. & seq. eodem tamen textu, & eodem, quo Jansenius, modo abutitur F. Bellelli. *Efficitur gratia, inquit de modo rep. lib. 3. cap. 6. in eo sita est, quod sancta delectatio & illuminatio tantum accendatur, & tantum crescat, ut vincat.... Etenim, ut etiam docet Augustinus in Expositione Epist. ad Galat. num. 49. Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est.*

Resp. Non Augustini effatum, sed pravam interpretationem eo abutentium esse Jansenianæ hæreseos fundamentum, quemadmodum non scripturarum sanctarum oracula, sed his abutentium perversitas fuit complurium hæresum seminarium. Eodem quippe Augustini textu ad explicandam gratiæ efficacitatem, quæ utique prævenit actum omnium supernaturalem deliberatum, uti Theologos Orthodoxos, neque istos ullatenus refelli cavillulis, quos animadvertor æquinarat demonstrationibus, pluris sua, nihil æstimans aliena, colligi potest ex cap. 1. §. 8. num. 9. Tantummodo igitur expendendum est, num Jansenius ac P. Bellelli (Frater Bellelli dicendum erat) eodem textu, eodemque modo abutantur. De Jansenio satis compertum arbitror abuti eo loco in libro 4. de Gratia Salv. cap. 6. & in lib. 7. cap. 3. necnon alibi, ad evincendum non posse parvam delectationem sine majori delectatione compesci, & necessum esse ut sequamur quod
magis

magis delectat, necessitate non coactionis, sed actus voluntarii & spontanei, quod unice in sensu Jansenii sufficit ad veram libertatem, in hoc statu expertem indifferentis ad utrumlibet potestatis. Explicabo Jansenianum sensum ipsius Anonymi verbis *Contendit Jansenius Augustinum per id, quod amplius nos delectat, intelligere delectationem præviam, indeliberatam & invincibilem, qua ad aliquid volendum necessario impellamur.* Videamus modo, an ita loquatur Augustinensis Theologus, & quidem eodem cap. 6. eodemque loco, quem opponit Anonymus. Etenim (inquit) *ut etiam docet Augustinus in Expositione Epist. Ad Galat. num. 49. Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est; necessitate tamen consequente, & illationis. Quis enim id neget? Non est igitur hac necessitas activæ virtutis, seu liberæ potestatis, non est actus primi, non est antecedens; sed est necessitas consequens, necessitas suppositionis, necessitas applicationis, necessitas actus secundi.* Et paucis interjectis: *Istiusmodi vero consequens necessitas, applicationisque determinatio, quæ divi consuevit sensus compositi, non sensus divisi, tamen si suspensionem auferat, indifferentiam tamen activam servat illasam.* Id vero est abuti verbis Augustini ad denegandam cum Jansenio libertatem indifferentiam, atque ad statuendum sub delectatione victrici necessitatem invincibilem, atque immunem duntaxat a coactione? Appello legentium oculos, iudicium universorum, ejusdemque accusatoris synderesim.

VI. Ex præcedentibus Augustiniani Theologi verbis, productis tamen hoc in loco detruncatis ac mutilis, quamquam paullulum integra repetat animo alieno, trahensque sinistrorsum, & subdolæ menti prænuntiatis distinctiones adscribens; ex præcedentibus, inquam, verbis hæc infert Anonymus: *In Bellellino perinde, ac in Janseniano Systemate tota res in eo versitur, quod absque prævia & impellente delectatione non potest voluntas agere; neque ad bonum flecti, neque ad malum queat ullatenus inclinari, quin prævaleat, aut gratia, aut concupiscentiæ delectatio.* Præsupposito autem pernicioso hoc, damnatoque systemate, quod repetit a Fratre Bellelli adoptatum, inquit perspicuum esse eundem P. Bellelli totum Jansenii systema, & quinque famosas propositiones ex eodem principio necessario fluxu manantes admittere. Ulterius autem progrediens ait. Fratrem Bellelli, etsi doceat singulis hominibus urgente præcepto

adesse auxilium proxime sufficiens ad orandum, mera tamen dare verba, ut securius decipiat; propterea quod in Systemate Fratris Bellelli voluntas necessitatur ad malum sub imperio cupiditatis, ideoque gratia cupiditate minor, quæ, ut docet P. Bellelli, parva est, & invalida, non est revera sufficiens. Ut vero nullum remaneat dubium de Jansenismo Bellellino, spondet se daturum operam, ut tribus articulis, quos subjicit, præcludantur Theologi nostri effugia, tollantur equivocationes, & elucescat accensum ipsius & acre in Jansenianas pravitates studium.

Respond. Anonymum nullatenus demonstrasse, ut supponit, Scriptorem Augustinianum adoptasse hæreticum principium delectationum invincibilium, & voluntatem necessitate impellentium, sed omnino constare oppositum. Constat enim in systemate Augustiniani Theologi, adjutorium efficax inspirans delectationem victricem esse applicationem potestatis ad actionem; pertinere non ad actum primum, sed ad actum secundum; esse determinationem potestatis indifferentis ad operationem faciendam, esse adjutorium non actus primi virtutis indifferentis, sed applicationem ejusdem ad opus adjutorium non possibilitatis sed actionis. Ita Fulgentius Bellelli in locis productis §. 1. num. 3. Constat præterea in hujus Theologi systemate auxilium sufficiens distinctum ab efficaci, nec inspirans delectationem victricem pertinere ad actum primum, esse auxilium possibilitatis, non applicationis, ac per ipsum fieri possibile bona opera possibilitate virtutis: ita in locis productis §. 2. num. 4. Constat insuper in eodem systemate admitti solam necessitatem consequentem, quæ supponit iudicium indifferens, ac potestatem indifferentem activam ad bonum vel malum, ad meritum vel demeritum, & quæ oritur ex suppositione applicationis liberæ potestatis ad actionem: ita in locis præcitatis §. 4. num. 5. Hinc vero apertissime sequitur in systemate illo principium Jansenianum penitus refutari; quod evincitur obvia hac ratiocinatione; Ex gratia efficaci, quæ est applicatio potestatis indifferentis ad actum secundum, quæ supponit ipsam potestatem per auxilium sufficiens constitutam in actu primo, & ex qua sequitur effectus necessitate duntaxat consequentiæ, sive supposita applicatione liberæ potestatis ad actum; ex tali, inquam, gratia non consequitur inspirationem victricis delectationis imperioso dominatu funditur evertere libertatem, aut sine hujusmodi de-

delectatione non dari potestatem agendi, vel non agendi, sed tantummodo inferitur absque huiusmodi delectatione victrici non poni sanctam operationem; posse tamen sine illa poni potentia, ut inquit Scholæ, *possibilitatis*. Apertissima hæc sunt apud omnes, qui gratiam per se efficacem propugnant. At Fulgentius Bellelli, ut constat ex eius verbis, ita statuit gratiæ efficacitatem in victrici delectatione, ut hæc sit applicatio indifferentis potestatis ad actum secundum, ac præsupponat potentiam constitutam in actu primo per auxilium sufficiens, ita ut effectus illinc sequatur necessitate tantummodo consequentiæ, sive ex suppositione applicationis liberæ potestatis ad actum. Ergo ex systemate Fulgentii Bellelli minime sequitur inspiratione victricis delectationis everti libertatem indifferentiæ, aut absque tali delectatione non dari potestatem agendi, vel non agendi; sed hoc unum inferitur, non poni reipsa sine gratia efficaci & victrici sanctam operationem, quæ tamen sine eadem gratia potest poni potentia, quam Scholæ appellant *possibilitatis*. Hac una ratiocinatione manifestissimum est non uti Theologum nostrum æquivocationibus, effugiis, merisque verbis, atque Anonymum, dum se id extra omnem dubitationem pollicetur esse demonstraturum, ollas ostentare, atque anthericum metere. Spectemus nihilominus virum gloriosissimum procedentem post Democritum, Cæsarem Dictatorem, & Domitium Neronem ad Isthmum perfodiendum.

§. VII.

Sequitur obsectorum Anonymi.

UT evincat Anonymus Fulgentium Bellelli adhibere sensu Janseniano usurpata in Scholis vocabula, demonstrare nititur, illum ad trita Jansenistarum effugia, crebrius ab iis usurpata, confugere, eorumque vestigiis insistendo, fateri duplicem sensum pati hæc verba, *Homo potest, homo non potest*, ita tamen ut magistrum suum, scilicet Jansenium, unanimi consensu imitans perpetuo afferat hominem gratia relative victrici intractum non posse male operari, destitutum vero tali gratia non posse peccatum vitare.

I. „Audire, inquit, non pigeat cavillationem, F. Bellelli lectoris sui oculis *nebulosam quamdam caliginem* offundit. Ait de modo Rep. lib. 4. cap. 11. *Tametsi gratia quibusdam per se efficax desit, quæ dicitur actionis, seu applicationis virtutis ad opus, nulli tamen, ur-*

gente lege, desit gratia parva & excitans, quæ est gratia vere sufficiens. Orandi animi adiutorio, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare potest, gratia profecto virtutis possibilitatis, & potestatis præditus est, „Quare his verbis Augustinianus Theologus cavillatur, offunditque *nebulosam caliginem*? Quoniam in Bellellino systemate, cum nulla fieri possit actio nisi ex prævia & indeliberata delectatione, non minus illa gradibus superior requiritur ad orandum, quam ad operandum.

Verum non tantum *nebulosa*, sed picea, crassa, teterrima caligine Anonymi huius oculi, ne aspiciant lucem, præpediuntur. Quum enim Fulgentius Bellelli disertissime doceat gratiam efficacem, & victricem delectationem requiri duntaxat ad actum secundum, sive ut libera potestas exeat in actum, quod de gratia per se efficaci affirmant universi Thomistæ; imperite accusator ab actu ad potestatem discurrens ita ratiocinatur: *Delectatio victrix requiritur ad orandum, ergo sine huiusmodi delectatione non habetur gratia sufficiens.* Legitima penes Thomistas omnes, imo & Congruistas, consequentia est: *Ergo sine tali delectatione non habetur gratia efficax, non actus secundus, non applicatio liberæ potestatis ad opus.* Id vero adeo planum est, adeo certum adeo perspicuum, ut ab iis tantum cerni nequeat, quorum oculi non sint caligine quadam, aut nebula, sed obductis tenebris, cæca nocte, densisque umbris circumdati.

II. „Juxta F. Bellelli ibidem sunt oculi necessarii ad videndum est, necessarium lumen, necessaria est insuper oculorum aperitio. Oculi necessarii sunt ut potentia, seu visiva virtus: lumen est adiutorium virtutis; aperitio vero oculorum tamquam conditio, quæ potentiam illuminatam ad videndi actionem applicat. His assentitur Anonymus, sed prænotat, quando dicitur habentem oculos non posse videre, intelligi, modo adsint cetera ad videndum necessaria, nempe lumen, atque oculorum aperitio: conditiones vero potentiæ visivæ necessariae, aliæ sunt sub hominis potestate, aliæ ab illius nutu nullatenus dependent; sic v. g. *aperitio oculorum*, si sint, pendet ex libero hominis arbitrio, potest enim homo si ei libuerit oculos aperire, vel non aperire: si vero sint gravati, clausæque palpebræ ob aliquam infirmitatem, tum sane oculorum aperitio a libera hominis voluntate est prorsus independens. Hinc illustratur gratiæ æconomia exemplo oculorum, quo utitur Augustinus libr. de nat.

nat. & grat. cap. 26. dum ait: Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus non potest cernere; sic homo etiam perfectissime iustificatus, nisi aeterna luce iustitiae divinitus adjuvetur, recte non potest vivere; nimirum, sicut oculus plenissime sanus non potest cernere absque lucis candore, ita homo quamvis iustificatus non potest salubriter operari, nisi gratia divina adjuvetur. At longius progreditur F. Bellelli, & praeter istas duas condiciones requirit tertiam, cui comparat gratiam per se efficacem. Sicut ergo, ait, numeravimus tria necessaria ad videndum, oculos, lumen, oculorumque aperitionem; sic tria necessaria ad pie vivendum numeranda sunt, libera potestas, adiutorium sufficiens potestatis, adiutoriumque efficax applicativum potestatis ad actionem. Etiam hoc tertium admittunt Thomistae, sed ab illis, & ab omnibus Orthodoxis discrepat primo in eo, quod adiutorium sufficiens, cum sit cupiditate minor, sit vere insufficiens. Secundo in eo, quod doceat gratiae illi, quae cupiditate major est, non posse resisti.

Attingit aliquantulum Anonymus, at non essequitur Augustiniani Scriptoris doctrinam, eamque obtruncat, ut dedolet tudiculam, & quaerat nodum in scirpo. Eam enucleatius exponam, afferamque a collectore praetermissa: quamvis in productis hucusque nihil sit non Orthodoxum, damnata duplici discrepantia postremo commemorata, quae Fulgentio Bellelli inique obijcitur. Tria ergo vir doctus distinguit, liberum arbitrium, quod comparat oculo; auxilium sufficiens, quod aequiparat lumini; & auxilium efficax, applicans motione sua potestatem ad actum, quod assimulat aperitioni oculorum. Pervulgata est compositio ista in Schola quoque Thomistica; nam Alvarez disp. 23. num. 32. explicans quomodo auxilium sit vere sufficiens, etsi requiratur aliud principium, ut potentia reducatur ad actum, Est exemplum, inquit, in potentia visiva, quae quidem est sufficiens ad videndum in ratione actus primi; quia in isto genere non requiritur alia potentia, per quam homo habeat virtutem habitualement, per quam possit videre. Nihilominus ut haec potentia reducatur ad actum, ultra illam necessarium est lumen, & applicatio objecti, & motio potentiae. Cum ergo motio, qua Deus efficienter praedeterminat liberum arbitrium ad operandum talem actum bonum in particulari, non sit necessaria ut homo possit operari actum illum si velit, sed solum ut reipsa operetur & velit; relinquitur salvari in homine verum

auxilium sufficiens, quo vere possit pie operari si velit, etiamsi non recipiat in se auxilium efficax, quo Deus efficienter praedeterminet illum ut velit. Utitur eadem comparatione illustri Vindex Soti. Hinc duo aperte inferuntur, primum comparationem Theologi nostri adhiberi quoad omnes partes etiam a Thomistis: alterum vero, quod sicuti in horum sententia gratia efficax supponit liberam potestatem, eamque minime evertit, quoniam applicat liberum arbitrium ad actum: ita in sententia Fulgentii Bellelli auxilium efficax applicativum potestatis ad actionem supponit, & non evertit liberam potestatem.

Quantum ergo attinet ad hanc potestatem, nil aliud haec, quam liberum arbitrium, sive ut Scholae loquantur, activa indifferentia, animae rationali naturaliter a Creatore attributa, & vis quaedam media, quae nulla necessitate trahente intendi, & inclinari potest in unam, vel aliam partem; atque hoc liberum arbitrium, licet viribus attenuatum ob Aedae praevagationem, non tamen extinctum est, aut eversum, quemadmodum sessione 6. cap. 1. definit Synodus Tridentina. Hoc itaque liberum arbitrium, cum rationali creaturae sit naturaliter attributum, atque sit in naturalibus bonis, sicuti Augustinus docet de sp. & lit. cap. 33. & de peccator. meritis lib. 2. cap. 18., est in hominibus singulis ante, & post lapsum: quumque sit naturalis facultas, persistit etiam sine gratia, non tantum in sententia Thomistarum, verum etiam aliorum Theologorum: inter quos Bellarminus lib. 6. de grat. & liber. arbitr. cap. 13. ait: Homo ante omnem gratiam liberum habet arbitrium, non solum ad opera naturalia & moralia, sed etiam ad opera pietatis, & supernaturalia: quod probat ex Augustino cit. cap. 33. de sp. & lit. laudatque Driedonem in lib. de Concordia lib. arbitrii & praedest. cap. 3. & Tapperum in Explicat. art. 7. Exponens vero Bellarminus, quomodo liberum sit arbitrium ante gratiam ad utrumlibet, si bonum facere non potest, utitur exemplo oculi: Nam, inquit, absente specie sensibili habet homo potentiam & libertatem videndi non enim ea species causa est libertatis, aut potentiae videndi; tamen potentia remota est, & potestas ligata, donec accepta specie potentia perficiatur, & in actum prodire possit. Similia Petavius lib. 4. de opere sex dierum cap. 1. n. 4. Paris. 440. Recte itaque Fulgentius Bellelli naturalem liberi arbitrii potestatem, compa-

rat oculo, eamque lib.3. cap.5. appellat *actionem indifferentiam ad bonum vel malum, ad demeritum, in qua nulla determinatio, nullaque necessitas reperitur.*

Progrediamur ad gratiam *sufficientem*, necessariam ac recte agendum, sicut *lumen* requiritur ad videndum. Augustini verba ex cap.26. de nat. & gratia, producta fuerant ab ipso Augustiniano Theologo eodem capite 1. lib.4. quod vellicat criminator. Producta autem fuerant ad significandum, quod *libera facultas sine gratie adiutorio non potest recte vivere, sicut oculus sine luce non potest cernere*; hæc enim verba a Fulgentio Bellelli immediate subjiciuntur. Porro Augustini verba eodem sensu accipiuntur a Bellarmino lib. de Grat. 1. hom. cap. 4. ubi ait: *Neque subtilius inquirendum est, quomodo lux cooperetur oculo ad videndum. Siquidem Sanctus Augustinus in eo, solo similitudinem constituit, quod sicut oculus perfectissime sanus non potest cernere, nisi extrinsecus adjuvetur: sic plenissime justificatus non potest bene vivere, nisi extrinsecus illi sit cooperatio omnipotentis boni.* Haud secus Petavius citato in loco, ubi avertit etiam consimilia verba Augustini lib.2. de peccat. meritis cap.5. *Sicut enim corporis oculus non adjuvatur a luce, ut ab eadem luce clausus, aversusque discedat, ut autem videat adjuvatur ab ea, neque hoc omnino, nisi illa adjuverit, potest: ita Deus, qui lux est hominis interioris adjuvat nostræ mentis obtutum, ut non secundum nostram, sed secundum ejus justitiam boni aliquid operemur.* Similia scripsere Africani Episcopi in Sardinia Exules Epist. Synodica cap.5. *Sicut ergo corporis oculus semper indiget lumine accipere, ut ipsum lumen possit aspiciere: sic & libero arbitrio hominis nulla potest gratie suffragare cognitio, nisi detur ipsius gratie spiritus infusio.* Dum itaque Theologus præstantissimus comparat *auxilium sufficiens*, sine quo non possumus recte vivere, lumini, ad videndum necessario, loquitur ore Augustini, ore Sanctorum Episcoporum, ore Theologorum, quos singuli suspiciunt ac venerantur.

Tertio appellat *auxilium efficax* *auxilium applicationis ad actionem*, lingua, ut constat ex dictis, omnium Thomistarum. Ab his utique discrepat, quod arbitratur hoc *auxilium* requiri dumtaxat in hoc infirmitatis statu; sed non differt in eo, quod idem *auxilium efficax* spectet ad actum secundum, atque necessarium sit, ut potestas applicetur ad operationem; id

Berti Theol. Tom. IX.

enim apertissime docet, ac repetit. Relinquit ergo *auxilium istud potestatem indifferentem* a necessitate immunem, additque solam determinationem actus secundi, sicut oculorum apertio facit ut oculus videat, salva potestate videndi, vel non videndi. Sane in hoc infirmitatis statu necessarium esse *auxilium efficax* sentiunt omnes Augustinenses, demonstratque id Augustinus citato cap.26. de nat. & gratia, subjiciens: *Sanat ergo Deus non solum ut deleat quod peccavimus, sed ut præstet etiam ne peccemus.* & item lib. 2. de peccat. meritis cap.5. productis verbis hæc addit: *Sed etiam ut convertamur ipse adjuvat; quod certe oculis corporis lux ista non præstat.* De Gestis quoque Pelagii cap.3. num.5. ait S. Pater, requiri *medicinam gratie*, ut homo rectis passibus ambulet, ipsam gratiam comparans curationi, qua adhibita, qui erat claudus, ambulare continuo potest; ac pariter epist. 186. n. 34. scribit debuisse Pelagium confiteri *liberum arbitrium invalidum & infirmum*, donec sanentur omnes languores animæ. Mitto quæ leguntur de Corrupt. & Grat. cap. 12. num. 37. ubi expressius ait, Deum primo homini, cui nihil ex ipso concupiscentialiter resistebat: contulisse gratiam, qua posset perseverare; nunc autem majoribus donis fuisse adjuvandum infirmitatem, atque ideo nobis possibilitatem & voluntatem divinæ gratiæ largitate donari; nisi autem Deus in nobis operetur & velle voluntatem inter tot, & tantas tentationes sua infirmitate succumbere, aliaque plura satis nota. Haud immerito itaque Augustinianus Theologus *auxilium efficax*, quod dat velle & operari, atque applicat potestatem ad opus, in hoc solo infirmitatis statu propugnat. Ipsemet Bellarminus cit. cap.4. de primi hominis justitia docet Adam non indiguisse dono, quod facit hominem velle & operari, laudato capite illo duodecimo de Corrupt. & Grat., nos autem illo dono indigere propter carnales illecebras, quæ assidue vel incitant ad peccandum, vel a bono retardant, defidesque ac dormitantes efficiunt. Nec dubitat Bellarminus, quin eidem sententiæ adhæserint nobiliores Scholastici, laudatis Magistro sententiarum lib. 2. dist. 24. § 4. S. Bonav. in ead. dist. qu. 2. Gregorio Arim. dist. 29. q.1. art.1. concl.3. & S. Thoma. 1. 2. q. 109. art. 3. Adhibita ergo a Fulgentio Bellelli comparatio, ac doctrina est quoad omnes partes irreprehensibilis.

Placuit hæc singulatim expendere: ceterum

fat erat ad vindicandam Catholici viri sententiam ea exscribere, quæ textus ab Anonymo recitatos proxime subsequuntur. Post priorem nempe textum statim additur: *Absque oculis necessariis homo non potest videre, sed verbum non potest significat defectum virtutis ac potestatis. Absque lumine necessario homo oculos habens non potest videre, sed verbum non potest significat, non defectum potentie & virtutis; sed adjutorii. Absque aperitione oculorum homo oculos habens sufficienterque illuminatus videre non potest; at verbum non potest significat non defectum potentie, non defectum adjutorio, sed defectum necessariae conditionis, seu applicationis potentie ad videndum. Item post alium textum hæc immediate sequuntur verba: Et quemadmodum ex defectu solius aperitionis oculorum nullo jure generalis & indefinita ad videndum impotentia colligitur, nec vere dicitur. Homo clausis oculis indefinite videre non potest: ita ex solius adjutorii per se efficaci defectu generalis impotentia ad pie operandum inferitur perperam; nec vere dicitur indefinite: Homo sine gratia efficaci pie operari non potest. Et grassantis præsertim Janseniani erroris tempore, verbi non potest sexus definiendus semper & limitandus est, dicendo: non potest plane; non potest cum actu; non potest potentia consequenti, quemadmodum diligentissime sanctiores Theologi loquuntur. Evidentissimum itaque est, in hujus viri sententia hominem absque gratia efficaci inspirante delectationem victricem revera posse obtemperare mandatis, ipsam vero efficacem roatiam pertinere ad actum secundum, & applicare potentiam indifferentem ad actionem, atque ab illo explicari potestatem antecedentem & consequentem sensu Thomistico, & pervulgato; quomobrem cogimur cum Augustino repetere: Quis ferat tantam fallaciam, tantamque superbiam, quæ non modo non exhibet scientiam quam promittit atque veritatem, sed ea dicit quæ vehementer sunt scientie veritatique contraria? At prosequitur adversarius.*

III., Dilucidè a F. Bellelli statuitur gratiam non esse vere sufficientem; inquit enim tom. 2. in prop. 14. Quesnell: *Ultra enim (gratiam scilicet efficacem) asserenda etiam sunt Jesu Christi gratiæ parvæ, & invalidæ, quibus humana obstinatio resistit. Eas quoque gratias parvas appellat tom. 1. lib. 4. cap. 27. Si invalidæ, ergo cum illis operari bonum homo nullatenus potest,*

Resp. ab Augustiniano Theologo gratiam, quæ non est efficax, appellari parvam & invalidam, quatenus excitat quidem & stimulat voluntatem, at non est delectatio illa fortior quæ est applicatio ad consensum indifferentis facultatis; ita enim sese explicat citato cap. 27. In propositionem vero Quesnellianam 12. lectorem remittit ad lib. 1. cap. 5. & ad lib. 3. cap. 1. Priori loco demonstrat ex Augustino auxilium sufficiens esse gratiam possibilitatis, eique sæpius resisti; altero autem in loco inquit adjutorium sufficiens esse illud, quod dat posse, & adjutorium efficax esse illud, quod dat velle. Appellans ergo gratiam sufficientem parvam & invalidam, loquitur comparate ad potentiam positionis, non ad potentiam possibilitatis. Præterea eodem cap. 1. aliisque in locis productis supra §. 2. & 8. docet gratiam, quæ nondum proxime sufficit ad implenda mandata, sufficere ad orandum, ad id vero nihil aliud requiri ut compleatur potentia, sed necessariam tantum esse illius applicationem ad actum; non ergo gratiam sufficientem ad omne quodcumque opus parvam, & invalidam vir sapientissimus appellavit. Insuper per gratiam sufficientem inspirari voluntatem parvam, debilem, invalidam, & gradu inferiorem cupiditate, docuerunt viri clarissimi, Norisius, Macedo, Massoulié, alii, ut ostendimus cap. 1. §. 2. immo hæc sunt eadem prorsus verba Augustini, prout demonstravimus cap. 2. §. 7. Cur itaque ad hæc, quasi ad repentinum & igniferum fulgur, terreri ac pallere? Postremo fides docet, Adamum innocentem cum auxilio sine quo, sive sufficienti, & non per se efficaci, potuisse perseverare; absque tali auxilio non potuisse. Si ergo cum eodem auxilio homo lapsus æque potest, ac poterat Adam innocens; quomodo liberum arbitrium est infirmum, quomodo extenuatum & inclinatum? Confert itaque sufficiens gratia posse, sed non velle; & quoniam velle non est in arbitrio hominis lapsi, quemadmodum erat in arbitrio Adami innocentis; adhuc illud posse hominis infirmi adjuvandum est gratia, quæ dat velle & operari: ac si adjuvandum est; non est omnino validum atque expeditum, nec arbitrio primi hominis comparandum. Hoc, non aliud docent Augustinenses.

IV., F. Bellelli ad rem suam explicandam adhibet hanc similitudinem de modo Rep. lib. 4. cap. 1. Itaque ob aliquam infirmitatem clause sint oculorum generis: tunc homo oculorum plane integer sufficientique lumine præditus

videre non potest. Est autem oculorum hæc similitudo ad rem nostram explicandam aptissima. Atqui ille, cujus ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ, non habet veram videndi potentiam; ergo neque veram habet potentiam bonum operandi ille, in quo reperitur gratia cupiditate inferior. Et quoniam Theologus noster ibidem fatetur, illum, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ; posse videre, quia non est cæcus, & quia non est in tenebris; sed in lumine, hæc subjicit accusator: *Sed quamvis nec cæcus, nec in tenebris sit, non magis videre potest durante ac tenaciter perseverante eadem infirmitate, quæ clausos invincibiliter detinet oculos, quam possit homo surdus audire, vel tibiis fractus recte gradi; quibus exemplis utitur Jansenius: fatebitur autem Fr. Bellelli cum Jansenio, quod homo surdus audire non possit, nec tibiis fractus ambulare: ergo neque etiam eum, cui ineluctabilis necessitas oculos obstruit, posse ullatenus videre fateatur necesse est.*

Resp. in ea comparatione oculi cum libero arbitrio, gratiæ sufficientis cum lumine, & gratiæ efficacis cum aperitione oculorum, quam comparationem paullo supra illustravimus & vindicavimus advertendum esse discrimen, quod intercedit inter lumen, & gratiam sufficientem, ibidem a viro doctissimo demonstratum. Productis enim verbis Augustini de nat. & grat. cap. 26. ait: *Duo distinguit S. Doctor, hominis videlicet liberam facultatem ad recte vivendum, & gratiæ adjutorium, sine quo non potest recte vivere, sicut oculus sine luce non potest cernere. Quæ quidem (libera facultas, & adjutorium sine quo) ad sufficientiam operativæ virtutis, ad potentiam antecedentem, ad simplicemque operis possibilitatem pertinent.* Ceterum in hoc gratia differt a lumine, quod lumen, ut supra diximus cum Bellarmino, extrinsecus adjuvat, cum sit lux corporis, non animi; gratia autem, quæ est lux hominis interioris, adjuvat intrinsecus, dans posse, si gratia sufficiens est, dans velle, si est gratia efficax: quod certe, inquit Augustinus, cujus verba profert eo loci P. Bellelli, *oculis corporis lux ista non præstat.* Valet itaque ad id, quod hic agitur, lucis similitudo, ut lumen adjuvet oculum, sicut convenit naturæ oculi, gratia adjuvet liberum arbitrium, sicut convenit libero arbitrio; ac idem animadvertitur quoque a Petavio lib. 4. de Opif. sex dierum cap. 1. Quare eo spectat præclari Theo-

logi comparatio, ut quemadmodum non est extincta acies oculorum, quando infirmitate aliqua genæ clauduntur; ita extincta non est potestas liberi arbitrii, siue libertas indifferentiæ, quando ob languorem animi, & concupiscentiam carnis recte non operamur, nisi oculi medicina sanentur, nisi voluntas gratia Salvatoris & possit & velit. Hinc corruunt adversarii sophismata; primum quia in ophthalmia, seu morbo oculorum, etsi oculi non aperiantur, nisi sanentur per artem medicam, persistit tamen oculorum natura, seu potentia visiva; atque ita infirmitate per peccatum contracta, licet liberum arbitrium non operetur, nisi sanetur per gratiam victricem, perseverat nihilominus liberi arbitrii natura & potestas indifferentiæ. Deinde quia nulla oculorum infirmitas obstrueret oculos *ineluctabili necessitate*, si lux corporea oculorum venas fibrasque pervadens conferret veram potentiam videndi; cum gratia sufficiens det posse, quod certe oculis corpori lux ista non præstat, nunquam conjungi potest cum *necessitate ineluctabili, atque invincibili*. Insuper quia Jansenius affirmans lib. 2. de Grat. cap. 1. sine delectatione superiori *tam esse impossibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel surdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur*; aperte sine gratia victrici adstruit necessitatem physicam, absolutam, atque antecedentem, qualis est in cæco, in surdo, in tibiis fracto; qui vero exigunt cum Fulgentio Bellelli gratiam victricem *ad actum secundum*, veram propriamque libertatem indifferentiæ agnoscunt in actu primo, prout diximus §. præcedenti. Immo unde Anonymus exscripsit verba superius objecta, legitur adjutorium efficax hoc sensu correspondere aperitioni oculorum, quatenus *applicat potentiam ad actionem*, ita ut dum dicimus, Homo absque adjutorio *Quo pie operari non potest*, verbum *non potest* significet *non defectum potentie, non defectum adjutorii, sed defectum necessaria conditionis, seu applicationis potentie ad actionem*, eo prorsus modo, quo loquuntur Alvarez, alique Thomistæ, ut vidimus num. 2. Sequitur Anonymus.

V., Nullam aliam videtur F. Bellelli admisisse gratiam, quæ veram conferat operandi potentiam, præter illam, quæ per se efficax est, quasi illa sola infirmitati per peccatum contractæ mederi possit. De statu enim creaturæ rationalis lib. 2. cap. 32. docet gratiam efficacem Salvatoris requiri duntaxat, *ut infir-*

mitati relicta per peccatum succurrat, atque eidem gratiæ adscribit, quod det nobis efficacissimam virtutem contra rebellem concupiscentiam, & voluntatem de malo ad bonum trahat indeclinabiliter: & insuperabiliter. In hoc sane reviviscit Jansenii principium. Docet enim Jansenius, quod post Adæ peccatum ita per concupiscentiam ad malum impellamur, ut nisi accedat gratia fortior, voluntas depressa a peccato nullatenus possit abstinere. Idem docet F. Bellelli, dum loco superius laudato ait: *Concupiscentia nos miseros ad peccatum inclinât, ad illecebras trahit, ad malum compellit urgetque, & ineluctabili pondere voluntates nostras sibi ipsi relictas sub demonis potestate devincit.* Adversus hanc animarum perniciem statuit necessitatem gratiæ efficacissimæ. Quamvis autem verbis in speciem catholicis videatur alicubi admittere gratias sufficientes, cum tamen juxta sua principia gratia sufficiens sit parva & invalida, & necessario cedat cupiditati gradibus superiori, atque sola gratia per se efficax mederi possit infirmitati, adiutorium illud sufficiens evanescit omnino, nec alio consilio videtur a Fratre Bellelli fuisse admissum, nisi ut imperitis fucum faceret, & ut, si posset, Jansenii censuram declinaret.

Ubique Anonymus similem sui adinvenio, inurbanum, asperrimum, cunctaque trahentem in deteriolem partem. Expendamus & hæc cavillula, imperturbatæ mentis ratione. Jam ostendimus cap. 1. §. 2. num. 7. gratiam medicinalem dici ab Augustino inspirationem caritatis, concupiscentiam bonam, delectationem, jucunditatem, suavitatem, voluntatem, voluptatem; & Stephanum Dechamps, Tournellum, Maurum, aliosque contendere hanc gratiam, quæ passim in Augustini Operibus appellatur jucunditas, suavitas, delectatio, voluptas, caritas, requiri in hoc statu duntaxat ob infirmitatem: ob carnis illecebra, ob perduellem concupiscentiam: Idem ostendi §. 8. num. 2. & 4. recitatis illis verbis Tournely de Grat. q. 2. art. 1. *Necessitatem adiutorii Quo seu gratiæ efficacis in presenti statu repellit Augustinus ex noxia concupiscentia, ex corruptione & infirmitate nature per peccatum vitiate, ex prævia & indeliberata, qua indiget ut ad bonum certo inclinetur, motione, delectatione, ac suavitate gratiæ victricis.* Addidi paullo supra num. 2. hanc esse sententiam Eminentissimi Bellarmini, eoque teste, celebriorem Scholasticorum: tametsi in explicanda ejusdem gratiæ victricis natura ii-

dem Scholastici plurimum inter se discrepent. Ille ergo solus Anonymus propria existimatione tanquam vento distentus, & quo neminem aut Catholicorum, aut hæreticorum, legi unquam audaciorem, & verbosiorum, poterat Augustinianum Theologum Jansenianæ hæreseos damnare, propterea quod tradat necessitatem gratiæ victricis ob vulnera peccato contrita. Verba autem, quæ genuino dente conviciator mordet ex lib. 3. de statu Creat. ration. cap. 33. pag. 331. omnia sunt Augustini, paucis exceptis, quæ deprompta sunt ex Synodo Tridentina. Inquit P. Bellelli. *Ex Adæ peccato concupiscentia nata est, quæ nos miseros ad peccandum inclinât.* Et Trident. Synodus sess. 5. can. 5. *Ex peccato est, & ad peccatum inclinât.* Theologus noster ait: *Ad malum compellit, urgetque:* & Augustinus lib. 1. Op. imperf. nu. 17. *Mentem resistentem, repugnantemque sollicitat:* & lib. 4. numer. 28. *ad mala pertrahit,* & eodem lib. n. 41. *Urget & compellit hominem facere malum.* Appellat deinde Augustini discipulus concupiscentiam pondus ineluctabile, nisi gratia Christi succurrat: & S. Pater de concupiscentia scribit lib. 7. Confess. cap. 17. *Diripiebar abs te pondere meo,* & lib. 13. cap. 9. *Pondus meum amor meus,* lib. item 1. de Civ. Dei cap. 2. *Pondera malorum cupiditatum;* atque lib. 1. Op. imperf. num. 106. *pondus quod impellet in malum.* Docet præterea Fulgentius hujusmodi malo in animarum perniciem grassanti Deum occurrere, ac mederi per merita Unigeniti Filii sui: & magnus Augustinus de Gratia Salvatoris ait 1. Retract. cap. 23. *Liberat a concupiscentia dominatu:* in Psal. 118. conc. 26. *Accipiet homo victoriam concupiscentiæ, ut voluntate pertrahatur:* de Corrupt. & Grat. cap. 11. num. 29. *Ille, Adam, non opus habebat eo adiutorio, quod implorant nunc isti, cum dicunt: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum: quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, ac in tali certamine laborantes, ac periclitantes dari sibi pugnandi vincendique virtutem per Christi gratiam poscunt.* Hanc virtutem & gratiam P. Bellelli appellat efficacissimam: nec aliter Augustinus scribens de Grat. & lib. arbitrio cap.

16. n. 32. *Facit ut faciamus præbendo vires efficacissimas voluntati.* Concludit illustris Theologus gratia, qua subventum est infirmitati, trahit voluntates de malo ad bonum indeclinabiliter: & Augustinus de Corrept. & Grat. cap. 12. nu. 38. *Subventum est igitur, inquit infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur.* Quis ergo non videat, quod si velimus verba omnia sinistre interpretari, atque hinc unum, inde alterum auctoris textum exscribere, nec omnia æquo animo expendere; non solum Fulgentium Bellelli, sed etiam Augustinum, immo & Apostolum Paulum, qui concupiscentiam appellat *legem membrorum repugnantem legi mentis, captivitatem in lege peccati*, hæretici dogmatis inculpabimus, nobisque Janseniani, Calvinistæ, & Manichæi gratias agent? At quod fidem humanam superat, Anonymus tanta vel ignorantia, vel malitia excæcatur, ut cum Fulgentius Bellelli eodem capite pag. 330. e regione appposita objectis verbis, apertissime Jansenianam hæresim refellat, id Anonymus aut cæcus non viderit, aut imprudens contempserit, aut iniquus tacuerit. Ergo ita scriptum est eo loci: *Atque in primis futuri contra Jansenium necessariam meritum, & demeritum in statu naturæ lapsæ libertatem nedum a coactione; sed etiam a necessitate: ejusdem propositionem 3. Ad merendum, & demerendum in itata naturæ lapsæ non requiritur, in hominibus libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione, optimo jure damnatam dicimus quemadmodum fufus alias fortassis erimus exposituri. Quoniam scilicet, ut noster sapientissimus docet Magister lib. de duabus Animabus cap. 12., Animæ . . . si libero ad faciendum, & ad non faciendum motu animi carent; si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur earum tenere non possumus. . . De gratia autem parva, atque invalida dictum non semel, ac etiam præced. num. 3. At audiamus adversarium.*

VI. „ Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 8. definit liberum arbitrium a Deo motum & excitatum *posse dissentire si velit*: unde concluditur adversus Lutherum & Calvinum, quorum doctrina isto canone proscrbitur hominem posse cuicumque gratiæ dissentire, non solum sufficienti, sed etiam efficaci. At juxta doctrinam Fratris Bellelli & Jansenii, *que eadem est, licet aliquando verbis differant*, spreto Tridentino decreto, impuden-

ter asseritur hominis arbitrium non posse resistere gratiæ efficaci. Dicimus (inquit F. Bellelli de modo repar. tom. 1 lib. 2 cap. 16.) *id a Tridentina Synodo definitum fuisse, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum vocationi interiori sufficienti, quæ dat posse, valeat resistere si velit; quam quidem gratiam si vult abjicere, etiam potest, imo & interdum abjicit.* Et paullo post: *Arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti profecto sanxit Concilium Tridentinum. Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, quæ dat vellet, & perficere, arbitrium minime posse resistere scribit.* Indicet F. Bellelli, quo loco scripsit Augustinus efficacem gratiam talem esse, cui arbitrium minime possit resistere: Id esse insigniter falsum, si esset his locus, probarent innumera fere Augustini testimonia. Nec ignoramus hanc esse Novatorum consuetudinem, ut sibi Augustinum vindicent, quamvis S. Doctor illis aperte contradicat. Non minus falsum est a Tridentina Synodo fuisse tantum definitum, liberum arbitrium posse resistere soli gratiæ sufficienti. Loco enim citato proscripsit Tridentina Synodus gratiam necessitantem Calvinii, quæ haud dubie efficacior erat, cum ad agendum necessitaret. Qua ergo fronte potuit F. Bellelli asserere gratiam sufficientem ex mente Tridentini, & Augustini solam esse, cui possit liberum arbitrium resistere? Hæc Anonymus doctissimus, modestissimus, prudentissimus.

Profecto si F. Bellelli ea tantum verba absque ullo additamento, ac tam crude, tam expresse enuntiavit, ut statuerit gratiam Jansenii, aut Calvinii necessitatem; frontem perfrictam habuit, impudenter se gessit, ab Augustino descivit, & ego hætenus in lavando Æthiope operam perdidi. At si alia inservat, quæ omnino redolentia sensum Catholicum & Orthodoxum, ipse Anonymus ferreus, loquax, impudens, atque inverecundus censendus erit. Quoniam ergo ubique impostorem invenimus aliena verba arrodentem, ac mutilantem; Theologi nostri responsionem integram asseramus. *Ad secundum, inquit tom. 1. dicimus, id a Tridentina Synodo definitum fuisse, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum, vocationi interiori sufficienti, quæ dat posse, valeat dissentire si velit. Quam quidem gratiam, si vult, abjicere etiam potest, imo & interdum abjicit.* Idque profecto Sanctæ Synodi scopo quammaxime congruit, ut scilicet

in Lutheranos liberum arbitrium non activa pollere virtute, sed mere passive se habere mentientes, equissimum anathema diceret. Cum qua fidei doctrina prorsus recte coheret, quod arbitrium non dissentiat, nec resistat, nec respuat, nec respuere possint gratiam per se efficacem, ut dici jam consuevit a clarissimis Thomistis, in sensu composito; tamen in sensu diviso possit ab actione, quam efficit, temperare. Quapropter Augustinus ait cap. 8. de prædest. Sanctorum: Hæc gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur: ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur. Quia videlicet Deus, cum quidquam absoluta, efficacique vult voluntate, vocatione sua efficacissima auferit cor lapideum, & dat cor carneum, sicut Propheta prædicante promisit. De hoc efficaci per se adiutorio scripsit etiam cap. 12. de Corrupt. & Grat. Subventum est igitur infirmitate voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur. Et cap. 14. adhuc expressius: Non est itaque dubitandum voluntati Dei, qui in cælo, in terra omnia quæcunque voluit, fecit, & qui etiam illa, quæ futura sunt, facit (hoc est efficaci statuto facienda decrevit) humanas voluntates NON POSSE RESISTERE, quominus faciat ipse quod vult, quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus quod vult cum vult, facit. Cœcumenicam autem Tridentinam Synodum hæc S. Augustini de gratia per se efficaci sententias proscribere voluisse, quis asserat? Ergo arbitrium posse resistere gratia sufficienti profecto sanxit. Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, & insuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime posse resistere scripsit. Thomistica tamen distinctio sensus compositi, ut sensus divisi, huiusmodi difficultatibus complanandis aptissima, præ manibus est semper habenda. Quandoquidem igitur sufficienti gratiæ nedum arbitrium resistere potest, sed interdum etiam resistit, optimo jure secundo Jansenii propositio tamquam hæretica rejicienda est: Gratia interiori nunquam resistitur. Perperam namque Jansenius, & Jansenistæ cunctas per Jesum Christum adiutrices gratias per se efficaces, nullasque mere sufficientes, & excitantes esse quibus arbitrium hominis interdum resistat, contendunt.

Ex hac integra viri ornatissimi responsione tria sunt manifesta. Primum a Fulgentio Bel-

lelli expressis verbis damnari hæresim Jansenianam, & admitti gratiam sufficientem, cui non tantum potest liberum arbitrium resistere sed resistit re ipsa. Alterum affirmare eundem auctorem, quod Augustinus & Tridentina Synodus tradiderint non posse resisti gratiæ efficaci in sensu composito, scilicet cum gratia efficaci, quæ applicat liberam potestatem ad assensum, non posse simul componi dissensum; id, quod evidenter commonstrat repetita sensus compositi, ac divisi distinctio, tum scopus disputationis ibidem institutæ adversus illos, qui gratiam per se efficacem a lapsis hominibus prorsus eliminant, atque ex Tridentino probare nituntur, quod posita motione & excitatione gratiæ necessariæ ad actum secundum, liberum arbitrium possit dissentire, si velit, ideoque componere cum divina excitatione & præmotione dissensum: atque hanc esse quæstionem ibidem pertractatam, & hoc esse argumentum eo loci solutum, evidens est ex eodem lib. 2. de modo Reparatur. Postremum a viro doctissimo afferri quoque verba Augustini, quibus ait voluntates humanas non posse resistere voluntati divinæ, huiusque efficaci decreto, eaque verba produci eadem, unde responsio eximii viri obicitur mutila, ac depravata, & produci insuper conscripta litteris grandiusculis, quæ subterfugere non debebant criminantis obtutum: quumque iisdem verbis abuti soleant liberi arbitrii eversores, caute prudenterque Theologus noster repetit explicanda esse juxta Thomisticam distinctionem sensus compositi, ac divisi. Hinc apparet quam inepta sint, ludicra ventoque inflata scribillatoris huius cavilla. Et quamquam plura addat, ut persuadeat imperitis adhibere Fulgentium Bellelli distinctionem sensus compositi, & divisi, artificiosa fraude, Janseniano effugio, & significatione Thomistarum sententiæ opposita; evidens tamen est ex §. 1. & 4. hunc Theologum adscribere gratiæ victrici, quod solummodo requiratur ad actum secundum, & applicet liberam potestatem ad actum, ideoque solam illam necessitatem adstruere, quæ est ex suppositione huius applicationis, & consequenter hoc affirmare dumtaxat, quod cum tali gratia, ac tali applicatione nequeat componi dissensus. Discutiam tamen, evellamque in hac quoque re Anonymi scrupulos in sequenti paragrapho, quandoquidem inflanti retia, & lapides elixanti gerere morem invita minerva compellor.

Verum ut magis mireris accusatoris eruditionem; scias oportet, nec desse inter Theo-

logos Orthodoxos, qui contendunt Tridentinam Synodum de gratia sufficienti, non de gratia per se efficaci in præcitato can. 4. exponendam esse; non tantum in Schola eorum, qui ipsam gratiam per se efficacem oppugnant, sed etiam in eorum cœtu, qui eandem gratiam defendunt. Alvarez enim disp. 92. num. 8. scribit: *Aliquid Theologi dicunt Concilium Tridentinum loqui de auxilio sufficienti, non de efficaci, mihi tamen videtur dicendum cum aliis, quod loquitur etiam de efficaci.* Joannes Gonzales de Grat. suff. contr. 5. ait: *Respondetur nec Concilium, nec S. Thomam asserere, quod auxilio efficaci possit resistere homo: unde possunt de inefficaci, & excitante motione intelligi.* Et paullo post: *Etenim S. Thomas ubique docet quod efficaci Dei motioni non potest homo resistere.* Thomas quoque de Lemos lib. 4. Panopliæ p. 2. tract. cap. 23. n. 296. inquit: *Concilium docet arbitrium motum & excitatum consentire de facto Deo excitanti atque vocanti: non autem docet, quod Deo efficaciter moventi possit dissentire, quia revera hoc est impossibile in sensu composito, quem importat illa propositio, quæ est S. Thomæ 1. 2. q. 10. art. 4. Ad 3., inquit, dicendum, quod si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas non moveatur, non tamen est impossibile simpliciter.* Et num. 297. Concilium, ut diximus, & ejus verba expresse tradunt, definit quod motum, & excitatum arbitrium potest dissentire Deo vocanti & excitanti; quod omnes Sancti Thomæ discipuli concedunt: non autem quod potest dissentire Deo efficaciter moventi, quod S. Thomæ discipuli, & ipse S. Thomas ubi supra docet; ut ab omni Theologo dicendum est, nisi velit cum Pelagianis negare efficaciam divinæ motionis supra liberum hominis arbitrium. Diverse ergo, & valde diverse illæ due propositiones sunt, Liberum arbitrium motum & excitatum potest dissentire Deo vocanti, & excitanti; quæ verissima est; & a sacro Concilio in terminis tradita; & ista alia, Liberum arbitrium a Deo motum & excitatum potest dissentire Deo efficaciter moventi; quæ falsa omnino est, & a discipulis S. Thomæ negatur. Quamvis igitur Fulgentius Bellelli tantum scripsisset, liberum arbitrium non posse dissentire gratiæ efficaci, non tamen mandandum esset tanquam Jansenianus; quoniam gratiam efficacem, cum prædeterminet applicetque liberum arbitrium ad actum secundum, significat, etsi non exprimat, sensum

compositum: unde ab ea propositione, Liberum arbitrium non potest dissentire auxilio efficaci, non abhorrent doctissimi Thomistarum. Quanto magis ab omni censura immunis erit, qui Theologicas exceptiones, & recentiorum formulas prudentissime ac frequentissime adhibuit.

§. VIII.

Recensetur ea, quæ Anonymus effugia, æquivocationes, & mera verba appellat, ut inde concludat Fulgentium Bellelli esse Jansenii discipulum.

Articulo 3. Jansenismi Redivivi auctor scribit: *Frater Bellelli asserere voluntatem resistere non posse, siue gratia, siue cupiditati, secundum quod una alteram gradibus superat, & necesse esse ut voluntas consentiat illi e duabus delectationibus inde liberatis, quæ est gradibus superior altera.* 2. inquit: *F. Bellelli ut aliquatenus imminuat horrorem, quem auribus Christianis incutere valet hæc doctrina, de gratia scilicet, & cupiditate voluntatem humanam alternatim necessitantibus, varias, easque plurimas affert Scholasticas distinctiones, quarum si non firmitate, saltem numero obruantur incauti lectoris; recitatque Anonymus distinctiones illas superius recensitas, & rursus expendendas.* 3. ait: *Harum Scholasticarum distinctionum quedam sunt apud Theologos Orthodoxos, & præsertim apud Thomistas, valde usitate; aliæ vero a F. Bellelli videntur excogitate, ut super hac jam satis intricata questione densiores adhuc tenebras magis, ac magis effudat.* 4. Ut appareat quantum inania sint atque ineptæ F. Bellelli diverticula, duo assumit demonstranda, primum, Scholasticas Theologorum Orthodoxorum distinctiones nullatenus congruere aut aptari posse systemati Bellelliano: alterum novis, quas ipse F. Bellelli excogitasse videtur, distinctionibus illum nullatenus a systemate Janseniano recedere, immo illius systematis se assertorem atque protectorem profiteri.

II. Prior distinctio, quam F. Bellelli adhibet de modo Rep. tom. 1. lib. 2. cap. 20. est: *Necessitas, quam infert gratia efficax, non est necessitas absoluta, sed diminuta, ex suppositione scilicet applicationis liberæ voluntatis ad actum.* Alvarez de Aux. disp. 22 num.

num. 40. utitur eadem distinctione scribens : *Necessitas futuri consensus, quæ desumitur ex antecedente decreto voluntatis divine, non est necessitas absoluta, sed conditionalis.* Hujus sententiæ istam affert rationem ibidem num. 39. *Solus Deus propter suam infinitatem, & omnipotentiam, quia est auctor voluntatis create, potest illam immutare conformiter ad suam naturam, & movere efficaciter, atque applicare ad producendum actum in particulari, non solum secundum substantiam, sed etiam secundum modum libertatis.* Ita etiam S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8. q. 22. art. 4. & q. 8. art. 1. &c. *Necessitatem autem hypotheticam in sensu Thomistico intellectam (inquit Anonymus) revera non admitti F. Bellelli, licet illam admittere simulet.* Reperit enim efficaciam gratiæ non ex omnipotentia & absoluta Dei voluntate, quæ Deus ipse absque ulla liberi arbitrii læsione ita promoveat & prædeterminat actiones hominum, ut vere possint semper agere vel non agere; sed illam efficaciam repetit ex superioritate graduum ipsiusmet delectationis celestis, quæ graduum superioritas secum non involvit liberam effectus futuritionem, quam involvit præmotio aut prædeterminatio divina; sed secum importat actum antecedenter & necessario futurum, & simul negationem potentie vere & proprie dictæ ad actum oppositum. Illa ergo necessitas, quæ oritur ex graduum superioritate in delectatione celesti, non est necessitas ullatenus hypothetica, sed vera & absoluta necessitas.

III. Addit F. Bellelli necessitatem illam non esse antecedentem, sed consequentem, quæ distinctione utuntur Orthodoxi, sed in sensu longe diverso. *Necessitas enim antecedens in sensu Catholicorum illa est, quæ non supponit Dei decretum absolutum de futuritione actus alicujus liberi: unde Alvarez disput. 22. num. 41. Necessitas ex suppositione voluntatis divine non est necessitas antecedens, sed potius consequens causam rei.* Licet enim antecedit causam secundam, quæ est voluntas creata, non tamen antecedit causam primam simpliciter, scilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum, quam causa secunda. Necessitas autem, quam admittit F. Bellelli, cum non supponat futurum usum liberi arbitrii, imo supponit, & consequitur solummodo Dei Decretum de concedenda gratia, quæ gradibus superet cupiditatem, ac proinde quæ præ-

graduum superioritate sit invincibilis, hæc necessitas, inquam, est necessitas antecedens, id est quæ vera & proprie dicta necessitas.

IV. Quid intelligit Theologus iste nomine necessitatis antecedentis & consequentis? *Necessitas antecedens, inquit de modo Rep. tom. 1. lib. 4. cap. 39. ea est, quæ in essentia ipsa humane voluntatis collocatur: consequens vero, quæ post inflata per peccatum vulnera in accidentali forma eidem accedente statuitur.* Similia de statu creat. rationalis lib. 3. cap. 19. Agnoscit ergo in statu naturæ lapsum necessitatem obsequendi delectationi gradibus superiori, quæ idcirco non est antecedens, quia orta est ex Adami peccato: unde manifestum est, quod F. Bellelli hæc vocabula, necessitas antecedens, & necessitas consequens, non solum aliter intelligat, quam Theologi Orthodoxi, sed etiam quod eis tribuat sensum heresi Jansenianæ perfecte consentaneum.

V. Distinctio sensus compositi & sensus divisi, juxta Fratrem Bellelli, est vera necessitas consentiendi; quum præcedenti articulo demonstratum sit ab eo admitti in homine gratia superiore instructo dissentendi impotentiam; ac insuper de modo rep. lib. 4. cap. 39. aperte docet distinctionem sensus compositi, ac divisi idem significare, ac si dicatur consensum liberum esse essentialiter & absolute, determinatum vero dumtaxat accidentaliter, & consequenti voluntati. Præterea etsi supponeretur Fratrem Bellelli intellexisse distinctionem sensus compositi & divisi, sicut illam intelligunt Thomistæ, non ideo notam erroris a se amoveri poterit, quandiu in voluntate veram potentiam dissentendi delectationi prædominanti non agnoscat. Quare assentietur Alvarez, ceterisque Thomistis eadem distinctione utentibus, modo ipsi liceat adjicere potentiam illam dissentendi non aliam esse, quam eam, quæ præditus est homo, cui ob aliquam infirmitatem clausæ sunt oculorum genæ. Hanc enim Theologus noster affert comparisonem de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Nec aliter opinari potest, cum asserat tanquam systematis sui ac Janseniani præcipuum caput, voluntatem humanam non posse repellere delectationem prædominantem, sive caritas illa sit, sive cupiditas.*

VI. Necessitatem illationis & infallibilitatis, quam alii vocant necessitatem consequentis, F. Bellelli non potest admittere, nisi in sensu Janseniano, cum, ut sæpius observavimus, contendat cum Jansenio voluntatem dis-

sentire non posse, & necesse esse ut consentiat delectationi, quæ actu gradibus superat alteram, ac proinde gratiæ, si sit gradibus superior cupiditate.

VII. Quantum spectat ad distinctiones alias a F. Bellelli usurpatas, quid sibi velit, dum necessitatem, quam gratia efficax imponit, contendit esse non amplam, sed diminutam, seu restrictam, non facile quidem captu est: sed quod quid sub his lateat verbis, certissimum est eam necessitate destrui liberum arbitrium, cum oriatur ex graduum superioritate, ita ut necesse sit voluntatem consentire illi delectationi indeliberata, quæ actu fortior est altera, eamque superat. Deinde Anonymus ea verba, non amplam, sed diminutam, ita interpretatus, quasi in sententia Augustiniani Theologi necessitetur quidem voluntas ad obtemperandum gratiæ per se efficaci, sed non æque necessitetur ad obsequendum alteri cuilibet rei v. g. variis stellarum constellationibus, ita mirabundus exclamat: Innoxius ne erit F. Bellelli Jansenianam hæresim pertinaciter asserendo, modo alia antiquorum hæreticorum non amplectatur deliria?

VIII. F. Bellelli distinguit necessitatem actus primi, sive activæ virtutis, a necessitate actus secundi, seu applicationis: atque hæc locutiones Theologo nostro peculiare videntur adinventæ ad offundendam lectorum oculis caliginem. Thomistæ quidem docent quod gratia seipsa efficax se teneat ex parte actus secundi, non autem ex parte actus primi, & quod activa virtus per gratiam sufficientem sit completa, proxima & expedita: sed nec Thomistæ, nec ullus unquam Theologus Orthodoxus ut liberum hominis arbitrium servet incolume, his usi sunt loquendi rationibus, quod necessitas voluntatis obsequendi efficaci gratiæ sit necessitas actus secundi, non actus primi; imo cum expresse doceant voluntatem non necessitati ad actum secundum, omnino rejiciunt tamquam hæreticas has hæcenus inauditas propositiones: Necessitas obsequendi gratiæ efficaci est necessitas actus secundi; est necessitas applicationis.

IX. Afferit F. Bellelli hanc necessitatem esse necessitatem accidentalem, non essentialem: sed ex hoc ultimo effugio nihil ad sui causam præsidii potest erui. Quamvis enim necessitas illa non pertineat ad essentiam voluntatis, sed accidentalis sit, & adventitia, si sit vera & propria necessitas, sicut constat esse talem, certum est hac necessitate perimi liberum ar-

Berti Theol. Tom. IX.

bitrium. „ Hæcenus vitiligator.

§. IX.

Demonstratur quam inepta sint, ac futilia præmissa objectamenta.

I. **P**roducta superiori §. evincunt non Jansenianum, sed Orthodoxum esse Fulgentium nostrum, ejusque criminatorem audacter omnia perstringere, & sycophantice interpretari. Atque objecta priori numero, quoniam nihil crepant aliud, quam pertinacissime inflatam calumniam gratiæ & cupiditatis gradu superioris voluntatem necessario impellentis, nullibi ab insigni Theologo traditæ, pravumque animum illudendi, offundendi tenebras, ineptaque diverticula excogitandi, operæ pretium est contemnere atque irridere, ne adinstar aviculæ milvinos oculos omnia lustrantes expavescere videamur. Quare distinctiones a Fulgentio Bellelli adhibitas, earumque sensum investigabimus, auditis quoque Sylvio, & Alvaresio, quos adversarius commemorat. Quantum vero attinet ad illarum distinctionum vocabula; certum est horum plura esse communia, ac tritissima, scribente ipsomet Alvarez disp. 25. num. 2. necessitatem ex suppositione auxilii efficaci, quæ libertati non obstat, appellari a S. Thoma nunc necessitatem in sensu composito, nunc necessitatem modalem de dicto, nunc necessitatem infallibilitatis, nunc necessitatem immutabilitatis, nunc necessitatem conditionatam, nunc denique necessitatem consequentiam, quæ est necessitas secundum quid: quæ omnia illustris Thomistæ verbis S. Thomæ, aliorumque Scholasticorum, in eadem disputatione diligenter explanat.

II. Gratia efficaci nequaquam inferri necessitatem absolutam, sed hypotheticam, ideo Thomistæ docent, quoniam hæc necessitas desumitur ex antecedenti decreto voluntatis divine, unde sequuntur actus nostri liberi arbitrii, ut revera docet Alvarez disp. 22. num. 40. Si eo tamen loci animadvertisset Anonymus, Alvaresium ulterius asserere illam esse antecedentem necessitatem, quæ sumitur ex natura rei, sive ex ipsa connexionem extremorum secundum se, sicut necesse est celum volvi, & citata disput. 25. num. 3. absolute dici aliquid necessarium propter necessariam habitudinem adinvicem terminorum, qui in aliqua propositione ponuntur, sicut hominem esse ani-

K k

mal, quæ sunt verba Aug. Doct. q. 23. de Verit. art. 4. haud miratus esset, ab Augustiniano Scriptore necessitatem absolutam dici *essentialem*, & *naturæ in se spectatæ*. At ne statim ad hæc vocabula descendamus; aut fallitur, aut mentitur. Anonymus, dum ait Fulgentium Bellelli non reperere gratiæ efficacitatem ex omnipotenti, & absoluta Dei voluntate, sed solum ex superiori delectatione. Tomo enim 1. de modo Rep. lib. 2. cap. 16. inquit gratiam efficacem conferri a Deo ex libito misericordie sue, atque inscrutabili iudicio absolutoque decreto. Eodem lib. cap. 20. eandem gratiam demonstrat ex verbis Augustini de Corrept. & grat. cap. 14. Magis habet in potestate voluntates hominum, quam ipsi suas, & ait: Eam itaque Deus homini confert, ut decretum efficax minime sua intentione frustretur. Lib. 4. cap. 42. Statuto decreto efficaci prædefiniente consensum, utrumque constantissime amplectimur, & hominem posse libera voluntate dissentire, & non posse infallibile Dei decretum frustrare. Eodem lib. cap. 42. In sensu composito cum decreto efficaci voluntas potest consentire, quoniam hæc est voluntas Dei, ut consentiat; at in sensu composito cum decreto efficaci voluntas dissentire non potest; nequit enim componere dissensum cum efficaci decreto, quia non est supra Dei voluntatem infirmi hominis constituta voluntas. Ita ergo Fulgentius constituit gratiam efficacem in delectatione videlicet, ut hæc effectui conjuncta sit ex Dei potestate, ex Dei voluntate, ex Dei efficaci decreto prædefiniente actum liberum voluntatis humanæ, eo prorsus modo, ac tradunt Thomistæ.

III. Necessitatem antecedentem, & consequentem recte Alvarez disput. 22. num 4. explicat dicens: Necessitas ex suppositione voluntatis divine non est necessitas antecedens, sed potius consequens causam rei: licet enim antecedit causam secundam, non tamen antecedit causam primam simpliciter, scilicet voluntatem divinam, quæ magis insit in effectum, quam causa secunda. Disp. autem 115. num. 11. ait efficacem Dei motionem non inducere necessitatem antecedentem, quia non est necessaria ut homo possit operari, sed ut actu operetur, & potentia reducat ad actum. Ita & Lemos lib. 4. Panopl. tract. 4. cap. 14. num. 180. Efficax motio supernaturalis in se a Deo habet hæc duo sibi communicata, & effectivam, & modum liberum, applicando voluntatem ad libere operandum. Quid autem

Fulgentius Bellelli? Lib. 5. de modo Rep. cap. 6. de Gratia efficaci scribit: Est applicatio potestatis actionem, quæ Deus ipse humanum arbitrium, adjutorio possibilitatis instructum, ac roboratum ut possit, ad effectum pie operationis conjungit, sicut artifex applicat securim ad sciendum, ut inquit S. Thomas 1. p. q. 105. art. 5. Et cap. 7. Hujusmodi gratiæ per se efficaciæ determinatio non ad potentiam constituendam, sed ad ejusdem applicationem pertinet: Cap. 8. Efficaciæ gratiæ determinatio primum actum ad secundum, seu arbitrii potestatem indifferentem ad operationem faciendam applicat, conjungitque; & lib. 4. cap. 39. Indifferens de se virtus bonæ piæque actioni vigore superaddite gratiæ conjungitur. Igitur in Catholico Thomistarum sensu ea dicitur necessitas consequens, non antecedens, quæ oritur ex suppositione efficaciæ motionis applicantis liberum arbitrium ad opus. A Fulgentio Bellelli adstruitur sola necessitas orta ex suppositione gratiæ efficaciæ applicantis liberum arbitrium ad opus. Ergo a Fulgentio Bellelli adstruitur in Catholico Thomistarum sensu necessitas consequens, non antecedens.

IV. Quid vero P. Bellelli significet dum necessitatem antecedentem appellat *essentialem*, sequentem vero *accidentalem*, primum patet ex præcedenti num. 2. Vidimus enim, etiam S. Thomam descripsisse necessitatem antecedentem, quod ea sit, quæ sumitur ex natura rei, atque necessaria connexionem terminorum. Nequit ergo melius intelligi quid sit necessitas *essentialis*, quam si præmittatur quid sit *essentialis* libertas eidem necessitati contraria. Thomistæ libertatem *essentialem* appellant activam indifferentiam, vim electivam mediorum, & potestatem agendi, vel non agendi, nec Thomistæ tantum, sed omnes Theologi, ut diximus num. 6. §. 7. De hac indifferentia *essentiali* inquit Alvarez disp. 115. num. 10. Si loquamur de indifferentia intrinseca & *essentiali* ipsi libertati, eandem indifferentiam habet liberum arbitrium antequam operetur, & dum actu operatur: nam indifferentia *essentialis* consistit in indivisibili, nec recipit magis ac minus. Hæc autem indifferentia est illa, quæ opponitur determinationi ad unam ex necessitate. Et Franc. Sylvius 1. p. q. 83. art. 1. Necessitas est multiplex. Prima est, patiendi motus concupiscentiæ. Secunda, peccandi ex ignorantia. Tertia, peccandi ex infirmitate. Quarta, peccandi venialiter. Quinta, peccandi aliquando mortaliter in eo, qui non est per Chri-

Christum liberatus. Sexta, necessitas gratiae. Septima, necessitas mortis & poenarum hujus vitae. Octava, necessitas coactionis. Nona est necessitas naturalis, qua quidpiam est naturaliter determinatum ad unum. Inter quas sola due postrema simpliciter repugnant libertati arbitrii. Si ergo Fulgentius Bellelli sub delectatione victrici admittit libertatem essentialem, & excludit necessitatem coactionis, & necessitatem naturalem, rectissime, & inculpate ait sub eadem delectatione non esse necessitatem essentialem, sed accidentalem. At hæc omnia disertissime tradidit. Etenim libertatem essentialem eadem communi ratione descripsit, appellavitque indifferentiam activam, vim electivam mediorum, & facultatem eligendi unum præ alio, lib. 3. cap. 1. aliisque in locis, de quibus §. 4. & 7. Necessitatem a coactione procul a libertate rejecit, scribens eodem lib. cap. 5. Coactio cum voluntariam aufert, libertatem etiam jubruas necesse est. Ac demum auxilium efficax, delectationemque victricem non exigit, quia facultas liberi arbitrii sit naturaliter determinata ad unum, sed tantum ut ejus potestas indifferens, extenuata, & infirma applicetur ad actum; prout vidimus num. præced. Adhibuit ergo distinctionem necessitatis essentialis, & accidentalis in sensu Catholico & Orthodoxo.

V. Idem afferendum est de distinctione sensus compositi, ac divisi. De hac distinctione prolixè agit Gonetius disp. 6. art. 4. productis verbis Bannes, Alvares, Gonzales, aliorumque celebriorum Thomistarum; quorum omnium concordissima sententia est, Quod efficaci Dei motione posita in voluntate liberum arbitrium potest dissentire in sensu diviso, quia etiam prout stat sub tali motione semper retinet potentiam proximam & expeditam ad dissentiendum, sicut homo sub gratia constitutus potentiam proximam ad peccandum: non potest tamen dissentire in sensu composito, quia cum talis motio inferat infallibiliter consensum, & isle sit in eodem instanti temporis cum illa, nunquam potest componi cum actuali dissensu, sicut nec gratia sanctificans cum peccato mortali. Porro eadem est Patris Bellelli doctrina. In sensu composito, inquit de modo Rep. lib. 4. cap. 42. cum decreto efficaci voluntas libera potest consentire, quoniam hæc est voluntas Dei ut consentiat. At in sensu composito voluntas dissentire non potest: nequit enim componere dissensum cum efficaci decreto, quia non est supra Dei voluntatem infirmi hominis con-

stituta voluntas. Dissentire tamen potest in sensu diviso, inspecta scilicet essentia liberae potestatis, dissensuque secundum se considerato, non autem quatenus COMPONIBILI cum decreto. Scripserat supra eodem lib. 39. Ut consensus dicatur liber, minime exigitur ut cum efficaci per se gratia arbitrium possit dissensum componere; satis namque est, si in sensu diviso possit consentire, vel dissentire. Utitur ibidem vir doctissimus exemplo voluntatis humanæ sese ad agendum applicantis, a qua applicatione dividi nequit indifferentia actus primi, & cum qua infallibiliter componitur actus secundus: eodemque exemplo utuntur quoque Thomistæ, ac præsertim Gonzales contr. 5. art. 6. Itaque & in hac distinctione adhibenda Theologus Augustinensis defendit libertatem indifferentiæ; & gratiam victricem non a potentia dissentendi, sed ab actuali dissensu divisit, eadem fere usurpans verba, quæ adhibuit Alvaresius disp. 29. num. 11.

VI. Necessitas infallibilitatis ita explicatur a S. Thoma 1. 2. qu. 312. art. 3. Si preparatio ad gratiam consideretur secundum quod est a Deo movente, tunc habet necessitatem ad id ad quod ordinatur a Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest, secundum quod Augustinus dicit in libro de Prædest. SS. quod per beneficia Dei certissime liberantur quicunque liberantur. Unde si ex intentione Dei moventis est quod homo, cujus cor movet, gratiam consequatur, infallibiliter illam consequitur, secundum illud Joannis 6. Omnis, qui audit a Patre, & didicit, venit ad me. Hinc discipuli S. Thomæ ajunt necessitatem infallibilitatis & consequentiæ esse, quæ petitur ex suppositione præscientiæ, & efficacis Dei præmotionis, cum qua consistit, quod effectus comparate ad causam secundam liberam & contingentem sit contingens & liber. Vide Antoninum Maussoulie dissert. 1. de div. mot. q. 8. art. 2. & Didacum Alvarez disp. 25. n. 6. His adhærens Augustinianus Theologus scribit lib. 4. de modo Rep. cap. 39. Dicimus utique gratiam per se efficacem ad unum esse determinatam, & suapte natura cum consensu connectam. At negamus a sola per se efficaci gratia consensum effici. Simul enim producit a gratia & libertatem, quarum illa determinata, hæc vero indifferens est. Adde quæ præmissa sunt n. 2. & 3.

VII. Ex his apertissimum est, quomodo accipiendæ sint distinctiones aliæ, quas Anony.

mus damnat novitatis, irridet, atque ad faciendum fucum excogitatas esse pronuntiat. Neque enim Fulgentius Bellelli solitarie, & absque ullo additamento, inquit sub gratia efficiari dari necessitatem *diminutam, restrictamque*, sive *necessitatem accidentalem*, & *actus secundi*; sed plura addit, quibus horum vocabulorum sensus dignoscitur. Si enim, ut ex dictis perspicuum est, docet auxilium efficax applicare *potentiam ad actum secundum*, si docet necessitatem ortam *ex tali applicatione* non esse *absolutam*, si docet sub tali necessitate permanere *libertatem essentialem*, ac *potestatem agendi, vel non agendi*; profecto eandem necessitatem appellat *diminutam*, quatenus non est absoluta & ampla, neque extenditur ad indifferentiam activam; appellat necessitatem *actus secundi*, quatenus oritur ex suppositione gratiæ efficacis applicantis liberum arbitrium ad opus; & appellat necessitatem accidentalem quatenus non evertit essentialiam liberi arbitrii sitam in potestate agendi, vel non agendi. Adde, ut magis, magisque appareat quam ineptiæ futilesque sint adversarii cavillæ, quod legitur de modo Reparati. lib. 3. cap. 8. *Cavendum est, ne determinatio gratiæ in essentialiam ipsam arbitrii, seu actum ipsius primum derivetur: quod apte fit, si efficacis gratiæ determinatio affixa operi asseratur, & actioni, quatenus scilicet primum actum AD SECUNDUM, seu arbitrii potestatem indifferentem ad operationem faciendam applicat, conjungitque.* Quare ergo tanta magniloquentia & jactantia contendit novus iste Palæphatus Theologorum, qui ipsum superat plusquam fulicam cygnus, adversari Thomistis asserentibus gratiam seipsa efficacem se tenere *ex parte actus secundi*?

§. X.

Comprimatur postremus adversarii conatus, & consequentium falsitas inferatur ex antecedentium confutatione.

Addit articulos duos Anonymus, in quorum uno agit de essentialia liberi arbitrii tradita a Patre Bellelli, in altero prædicta colligens infert hujus doctrinam omnino consentire Jansenianæ. De libertate tamen, quam & nos repetimus ex indifferentia judicii, quo in eligendis iis, in quibus non relucet plenissima ratio boni, mens sedet arbitra, & uni præ aliis adhæret, satis pertractatum est §. 3. capitis primi, & §. 2. cap. 2. Consectaria vero

refutatis antecedentibus per se corrumpunt. Ceterum quia postremo loco producta ab Anonymo Theologi nostri potius orthodoxam confirmant, quam erroris inferant suspicionem, eadem quoque brevi discutiam.

I. De libertate disputans Fulgentius Bellelli lib. 3. *de modo Rep.* ex pluribus Augustini locis demonstrat quæstionem hanc esse ad solvendum *difficillimam*, nec aliquos perturbandos esse ejusdem quæstionis *obscuritate*. Cap. 8. idem repetit nos admonemus cum eodem Augustino, ne aut liberum arbitrium, aut Dei gratiam negemus, quotiescunque ipsa ratio quemlibet nostrum querentem vehementer angustat: urgetque excelsum Trinitatis mysterium, in quo firmissime confitemur unitatem *essentiæ* adversus Arium, & distinctionem *Personarum* adversus Sebellium, quamvis hujus mysterii celsitudinem assequi non valeamus. Ex hujus autem quæstionis obscuritate colligit liberum arbitrium sub gratia efficaci non solum a coactione, verum etiam a *necessitate* esse immune, scribens priori in loco: *Quamobrem Calviniana, Bajana, & Janseniana heresis, quæ potestatem arbitrii ad unum necessitatem, determinatamque posuerunt, quo eam facillime cum divina Gratia per se efficaci componerent, aliam in lapsu homine libertatem, quam a coactione non agnoscentes argumentis Doctissimi Cardinalis Bellarmini lib. 3. de Grat. & liber. arbit. cap. 5. valide conteruntur. Cujus quidem ea vis est: Si ab hoc doctrine articulo, quo gratia cum arbitrio componitur, tollitur difficultas; tollitur etiam Fidei veritas. Et cit. cap. 8. Difficultas ipsa, libertatis indifferentiæ cum victrici per se gratia concors vinculum, unionemque suadet. Nam si gratia per se efficax non esset, quæstio hæc teste Card. Bellarmino lib. 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. nec difficilis foret, nec obscura, sed plana & perspicua.* Familiare est etiam Thomistis asserere hujus quæstionis difficultatem, atque uti etiam divinorum mysteriorum comparatione; ut facit Alvarezius disp. 118. n. 6. Nil ergo nos, neque Anonymum permovere debet, si forte Fulgentius Bellelli difficillimam quæstionem perfecte non solverit, & omnibus non satisfecerit: sed hoc uno contenti esse debemus, quod libertatem indifferentiæ & gratiam victricem simul conjungi docuerit. Neque enim debebat Augustini discipulus sese supra Magistrum extollere, ac sibi met proponere perspicuum & facile, quod Sancto Doctori visum est obscurissimum ac difficillimum. Quoniam vero nos etiam

etiam haud mediocriter hac quaestione pulsa-
mur; oramus Anonymum hujus ætatis mira-
culum & singulare ornamentum, ut dicteris,
nugisque, quæ ipsum dedecent, abjectis, do-
ceat nos meliorem gratiæ cum libertate con-
ciliandæ rationem: sed animadvertat eam, quæ
obscura sit, iisdem difficultatibus implicari;
eam autem, quæ sit facilior ac planior, Au-
gustini discipulis ob ipsam facilitatem reddi su-
spectam.

II. Deberet hæc responsio cuilibet frugi se-
ctori satis esse: ac silentio prætereundum non
est, quod Augustinianus Theologus lib. 2. de
statu creat. ratione demonstrans Adam, & An-
gelos non indicuisse ad perseverandum gra-
tia per se efficaci, conatur demonstrare præ-
determinationem non exigere, ut censent Thomi-
stæ, ob essentialem dependentiam causarum
secundarum a prima, qua Fulgentius arbitra-
tur interimi libertatem. Ut ergo Anonymus
hanc sententiam in invidiam trahat, quasi Augu-
stinianus Doctor scripsisset Thomistas liberta-
tem evertere, *Hanc*, ait, *adversus prædeter-*
minationis physice assertores illatam calumniam
haud difficulter repellunt Thomistæ. Ubinam
Pater Bellelli calumniatur Thomistas? Ubinam
ait denegari ab his libertatem? Profecto si ca-
lumniam dicenda sit quælibet argumentatio, qua
impugnatur aliqua Scholarum opinio ex conse-
ctariis, quæ illinc ab oppugnatoribus inferun-
tur, negantur autem ab assertoribus ejusdem
opinionis; nemo calumniosior erit iis, qui ne-
gant dari gratiam per se efficacem, apud quod
nil solemnius, aut usitatius ratiocinatione ista,
Gratia per se efficax non stat cum libero arbi-
trio ergo rejicienda est. Sed absit, ut vestigiis
inhærentes Anonymi calumniatoris, ab argu-
mentandi ratione non distinguamus calumniæ
piaculum. De Thomistis Fulgentius noster lo-
cutus est, ut par erat, de his, ac de Augu-
stinensibus præmittens initio illius quaestionis:
Utrinque nobilissimi Scholastici contraria opi-
nantes inveniuntur & singuli sibi suffragantem
Augustini auctoritatem declamant. Ab iisdem
Thomistis veniam quoque sibi pollicetur,
ad sententiam suam post Lovaniensium doctis-
simos trahens Angelici Doctoris auctoritatem,
ita exorsus cap. 18. *Scio nobilissimos Thomistas*
veniam duros mihi, & Angelicum Doctorem
pro nostra sententia recitaverim. Neque P.
Bellelli negat Deum aliquando physice præde-
terminare rationales creaturas ad opus sua om-
nipotentissima potestate, nullatenus libertate
læsa: sed hoc demonstrat cap. 27 auctoritate ac

ratione, illud tantum affirmans non exigere
hanc determinationem *propter essentialem crea-*
turarum a Deo dependentiam, quoniam repeti-
ta prædeterminatione ex hoc capite, putat
prædeterminandum etiam fore *actum primum*
virtutis, & liberæ facultatis, cum & iste a-
ctus primus essentialiter pendeat a prima cau-
sa: atque id probare nititur vicesimo quinto ca-
pite ejusdem libri. Num vero argumentatio
illa firma sit, aut spernenda, mea non interest.
Refert tantummodo ab illata Thomistis calum-
nia virum optimum vindicasse. Neminem præ-
terea latet, nisi forte novum hunc hospitem,
plurimos esse Fulgentio Bellelli consentientes
in neganda pro statu innocentiae victrici gra-
tia, ideoque in oppugnanda prædeterminatione
ex titulo dependentiæ secundarum causarum a
prima. Capite 19. p. 253. & seqq. ostendit Pater Bel-
lelli sibi in ea sententia prævisse Gregorium
Ariminensem, Cardinalem Norisium, Ba-
silium Poncium, Cristianum Lupum, Francis-
cum Macedum: quibus alios plurimos accessis-
se egomet alibi demonstravi.

III. Forte ne hos, aliosque auctores eidem
objiceremus, siluit Anonymus laudari a Ful-
gentio Bellelli inter ceteros Antonium Arnal-
dum, & de hujus operibus scribi: *Nihil a-*
liud, quam Augustinum redolent; quam ta-
men objectionem quidam clanculum obtrudunt
& instant: atque, ut opinor, una est, quæ vi-
rum alioqui eruditum, non semper accuratum
& circumspectum fuisse aliquibus persuadeat.
Antequam vero accusatores hæc verba carpe-
rent & amplificarent; eadem ego ipse præno-
taveram, nulla tamen admiratione commotus,
quod optimo scirem homines non esse, non An-
gelos, aque in Canonicis Epistolis adinventi
scriptum: *Siquis in verbo non offendit, hic*
perfectus est vir. At incidit postea in manus
meas Fulgentii Bellelli Opusculum Apologeti-
cum, conscriptum die 4. Junii anno 1777. cu-
jus lectione inanis illa suspicio prorsus eva-
nuit. Ibi enim §. 11. ita leguntur: „Quod
autem Arnaldum clarissimum virum appella-
verim, in causa fuit egregium plane *Opus de*
fidei Eucharistiæ perpetuitate cunctorum eru-
ditorum calculis comprobatum, quorum sum-
mis laudibus ob id Arnaldum excipere ignorat
nemo. A Summis quoque Pontificibus, san-
ctæque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus Ar-
naldum olim fuisse laudatum, explorata res
est. Nonnulla ejusdem Opera indici prohibi-
torum inserta, & nonnulla etiam non inserta,
quibus se in Augustini lectione versatum ex-
hibet,

hibet, est manifestum: sed quisquis ille sit, non mihi magno vertendum erat piaculo, quod non Arnaldum ubi erravit, sed ubi catholice de adjutorio primi hominis sensit, laudaverim. Non enim propterea fides Eucharistica deferenda est, quia eam Jansenianus Arnaldus propugnavit. „ Hanc Epistolam, seu Opusculum Apologeticum in Bibliotheca Angelica reponere nuper curavi, ut qui putant a se novi aliquid proferri, discant nil aliud opponi, quam ante annos triginta objecta, atque excussa. Itaque nosmetipsos in semitam revocemus.

IV. Contendit Anonymus Fulgentium Bellelli simulare dum damnat Jansenianum de necessitate systema, quoniam ne nullum quidem verbum facit de immunitate a simplici necessitate. Etenim, inquit, ad libertatem indifferentiae requirit. 1. concursum Dei generalem; de qua prima conditione ait Anonymus: *Huic suffragantur alii Theologi.* 2. Exigit objecti notitiam; & accusator reponit: *De hac quoque conditione nullum potest esse dubium.* 3. Postulat, ut objectum non appareat sub pura ratione boni; & animadversor subjicit: *Hec tertia conditio admittitur quoque a Theologis.* 4. Requirit, ut voluntas sit immunis a coactione; & inquit criminator: *Verum de immunitate a simplici necessitate altum habet silentium.* Exigit tandem, ut arbitrium sufficienti gratia fulciatur; & censor omniscius ait: *Conveniunt de hac ultima conditione omnes Theologi Orthodoxi.* Arguitur ergo F. Bellelli, quod solum requirat immunitatem a coactione, cum debuisset etiam exigere immunitatem a necessitate. Ita Anonymus. At nequaquam verbis istis luderet, & illuderet adversarius, si accuratius librum illum Fulgentii tertium legisset, ac tertiam insuper conditionem integram recitasset. Nam cap. 1. præter libertatem a coactione requirit libertatem indifferentiae, & vim electivam faciendi, & non faciendi quidquam prohibito; cap. 2. eandem libertatem demonstrat eo quod sit in homine indifferens & electiva potestas, qua agere, & non agere potest, eo quod nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahamur, eo quod Aduemetini, ad quos S. Pater librum de gratia & libero arbitrio direxit, cum verebantur ne gratia per se efficaci læderetur libertas, non poterant quæstionem movere, nisi de libertate indifferentiae ad agendum, vel non agendum, eo quod difficillimum sit cum gratia libertatem conciliare, quod cum de sola im-

munitate a coactione dici nequeat, invictissimum indifferentiae libertatis est argumentum. Conditio autem tertia, de qua supra, his verbis exprimitur: *Insuper exigit libertas indifferentiae, ut objectum; quod percipitur, sub pura ratione boni, vel sub pura ratione mali haud appareat, sed quamdam utriusque mixtionem per suimet exhibeat ideam; atque ita latitudinem potestatis ad utrumque flexum probandi, improbandive reddat indifferentem.* Hæc cognitio, quæ varias rationes boni, vel mali, delectabilis, aut ardui, in objecto deprehendit, nuncupatur indifferens, seu, ut Scholæ ajunt, *judicium indifferens.* Ex his constat Fulgentium Bellelli acerrime pugnasse pro libertate a necessitate, & quidem a simplici necessitate, etsi hujus vocabuli simplicis non meminerit; quod aperte intelligitur, si præter coactionem, quæ opponitur spontaneitati, aditruatur libertas indifferentiae: unde neque Ecclesia in damnatione tertiæ propositionis vocabulum illud inseruit. Jansenius enim necessitatem coactionis illam dicit, *quæ operatur effectum suum etsi nolis, seu quantumcunque venitaris;* & necessitatem simplicem, seu voluntariam illam appellat, *qua simpliciter necesse est aliquid fieri sine renisu voluntatis.* Ita lib. 6. de Grat. Salvat. cap. 6. Quisquis ergo præter voluntatis renisum, seu coactionem, excludit a libero arbitrio necessitatem voluntariam, & libertatem indifferentiae propugnat; is agnoscit non solum immunitatem a coactione, verum etiam immunitatem a simplici necessitate: ideoque P. Bellelli libertatem illam propugnans, non simulat, sed apertè, & catholico animo damnat refutatque hæresim Jansenianam.

V. Nec audiendus est Anonymus, dum ait Fulgentium Bellelli non posse *Fugere anathema ab Innocentio X. in Jansenianos pronuntiatum*, quia etsi admittat libertatem, quæ oritur ex objecto, non tamen fatetur eque requiri libertatem ab ea necessitate, quæ ex alio capite oriri potest. Augustinianum enim Theologus, quantum spectat ad actum primum: atque ad potestatem liberi arbitrii, agnoscit activam indifferentiam, in qua NULLA determinatio, NULLAQUE NECESSITAS reperitur; ut constat ex §. 7. num. 2. atque ex illius verbis tom. 1. de modo Rep. quantum vero ad actum secundum pertinet, nullam in eo agnoscit necessitatem, nisi consequentem, atque ea suppositione applicationis liberæ potestatis ad actum secundum; prout evidens est

ex præcedenti §. num. 3. atque ex ejusdem verbis in eodem Volum. 1. qua in re locutus est lingua ac mente omnium Thomistarum. Ab his minime recessit, dum ait *judicium indifferens esse*, ut scholæ ajunt; *radicem libertatis*, atque hujusmodi judicium non adinveniri, quando summum bonum perspicue & absque ulla caligine percipitur; sed tantum quando bonis aut veris, aut apparentibus quadam mali permixtionem propositis, mens uni adhæret: nam & istud Thomistæ tradunt; ut constet ex Alvarez disput. 115. atque ex Gonet disput. 6. art. 1. Ex quo vero *objectum* menti occurrere debeat, ut illa in eo disjunctando occupetur, non nisi nugaciter ac pueriliter conjicitur, *judicium indifferens*, deliberationem, agendique vel non agendi potestatem oriri tantummodo ex *objecto*. Atque ex his manifestissimam puto calumniam viro doctissimo illatam atrocem & iniquam esse ob criminis falsitatem; atrociorē & iniquiorē ob acrimoniam; contemptum, furorēque criminantis, ob momentorum autem, quibus adductus est, ineptitudinem ac pravitatem, esse atrocissimam & iniquissimam.

VI. Itaque allucinatur plurimum adversarius, dum ex dictis inferri autumat inter Jansenium & Patrem Bellelli perfectissimam harmoniam. Doceri namque ab illo primam propositionem contendit temere ac pertinaciter, quoniam arbitratur Theologum nostrum Janseniano sensu probare illud Augustini pronuntiatum; *Quod amplius non delectat; secundum id operamur necesse est*; & ulterius quia idem P. Bellelli gratiam; quæ non vincit superiorem cupiditatem, appellat *parvam & invalidam*. Verum cum vir doctus interpretetur Augustini effatum *de necessitate consequentia illationis, quæ indifferentiam activam servat illasam*, ut ostendimus §. 6. num. 5. appellando autem voluntatem, quæ a gratia nondum victrice inspiratur, *parvam & invalidam* vocabulis non usurpatis duntaxat a Norisio, Macedo, aliisque Theologis præstantissimis, verumētiā ab Augustino adhibitis, bene ac sapienter utatur ad demonstrandum eandem gratiam non superare voluntatem carnis contraria concupiscentem, nisi tantum Spiritu Sancto accendatur voluntas, *ut velit atque applicetur ad actum*, ut itidem ostendimus §. 7. num. 3. consequens est Anonymum; quemadmodum in præmissis, ita in consecutionibus laborem ferere, & ovum adglutinare. Hoc autem in loco ut Augustiniani systematis omni-

no ignarum se prodant, quasi id ex præcedentibus nondum omnes novissent, multus ac verbosissimus in præstantem virum invehitur, quoniam in Opere *de statu creat. ration. lib. 2.* asserit efficax gratiæ auxilium in hoc tantum infirmitatis statu, ac facta divisione duplicis adjutorii *sine quo, & quo*, ait istud nobis conferri per Christum, illud vero comparat lumini necessario ad videndum, atque alimentis sine quibus vivere nequaquam possumus, & præterea affirmat nonnullis in hoc statu deesse: unde Anonymus nova, atque inaudita illatione eruit, Fulgentium Bellelli agnoscere in hoc statu solum auxilium *quo*, auxilium autem *sine quo* in statu naturæ lapsæ juxta illius sententiam nihil prodesse. Ceterum si librum de Corrupt. & Grat. legisse insimulator, facile intellexisset hæc verba, *Aliud est, adiutorium, sine quo aliquid non fit, & aliud est adiutorium, quo aliquid fit*, esse verba Augustini: hanc comparisonem, *Adiutorium alimentorum est sine quo non fit, non quo fit ut vivamus*, esse comparisonem Augustini: hanc sententiam, *Nunc autem quibus deest tale adiutorium (sine quo collatum Angelo & primo homini) jam pena peccati est, quibus autem datur secundum gratiam datur, non secundum debitum*, esse sententiam Augustini: hanc demum enuntiationem, *Tantum amplius datur per Jesum Christum Dominum nostrum, quibus id dare Deus placuit, ut non solum adsit sine quo permanere non possumus, etiam velimus, verum etiam tantum ac tale, ut velimus*, esse enuntiationem Augustini. Quid ergo? Quemadmodum Augustinus, ita Augustini discipulus sicut in hoc statu commendat auxilium *quo*, pariter ab hoc statu non excludit auxilium *sine quo*; imo docet istud nunc ali- quibus deesse in penam peccati, & quibus datur, dari gratis, non secundum debitum, ut inquit S. Pater verbis paullo antea productis, iisdemque verbis repetit Fulgentibus Bellelli in Opere *de statu creat. rat. libro secundo cap. 4. & in Opere de modo Reparati. lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 1.*

VII. A Patre Bellelli propugnari secundam Jansenianam Anonymus se aparte demonstrasse gloriatur, propterea quod gratiam, quæ gradibus non superat cupiditatem, *parvam* dixerit atque *invalidam*; & insuper asserendo carere illam effectu; ad quem excitat voluntatem, a Jansenio idem docente nullo pacto discesserit. At nihil hamati hi funiculi attrahunt; siquidem gratiam; quantumvis parvam, esse

esse verum *possibilitatis* auxilium, & dici *invalidam* Augustiniana, nimiumque criminari invisa, sed aptissima phrasi, quatenus ut prodeat in actum, adjutorio Quo infirmitas remanet adjuvanda, non autem *invalidam* dici sensu Janseniano, in quo necesse est, ut voluntas robustiori delectationi succumbat, aperte demonstravi §. 2. & 7. illustris Theologi testimonii: ac præterea quam iniquum sit, quam ludicrum ob istiusmodi argutiolas nota Jansenianæ hæreseos quempiam inurere, ostendi supra cap. 2. §. 7. in librorum meorum vindicationem

VIII. Eadem est ratio tertiæ propositionis, quam a sodali nostro defendi positum extra omnem controversiam jactat tricarum conduplicator, putans se demonstrasse quod ab illo denegatus libertas a necessitate antecedenti, quam alicubi appellavit *accidentalem*, & quod fraude pravoque sensu adhibeantur distinctiones Scholasticorum. At versat saxum, nec hilum proficit reciprocator. Nam cum delectatio victrix exigatur ab insigni Theologo, ut *potestas indifferens applicetur ad actum*, quemadmodum constat ex §. 4. & 7. evidentissima res est nullam aliam in ejus sententia admitti necessitatem, nisi *consequentia, illationis, atque ex suppositione applicationis libere potestatis ad actum*: quod ubique ab eo traditum ac repetitum unanimi Thomistarum sensu, constat ex §. 5. Atque hinc etiam perspicuum est, necessitatem illa appellari interdum *accidentalem*, non quod concupiscentia, quæ adventitia est, & exorta ex Adæ peccato, aut victrix delectatio evertat *indifferentiam activam*; sed quoniam in natura rationali primitus instituta nec erat lacertosa illa cupiditas, quæ ad peccatum allicit & inclinat, nec Adam opus habebat adjutorio, quod implorat homo in agone constitutus, adjutorio scilicet, quo Deus in nobis *operatur velle & perficere*, juvando *liberam potestatem* ut agat, non vero illam obstringendo *necessitate*, ut hujus laqueo suffocetur, ac pereat.

IX. Distinctis in 4. propositione iis, quæ ad historiam pertinent, a dogmate eadem propositione damnato, quoniam P. Bellelli ait Semipelagianos admisisse ad fidei initia *gratiam Conditoris*; quam nempe habuit Adam, & voluntatis *pedissequam*, vir temperatissimus id appellat *effugii Bellellini ineptiam*; propterea quod propositio damnata *gratiam minime* restringat ad *gratiam Conditoris*. Quantum vero spectat ad dogma proscriptum, in-

quit hoc ab Augustiniano Theologo apertissime renovari, quoniam is docet liberum arbitrium posse resistere *gratie sufficienti*, non autem *gratie efficaci*, adhibetque *distinctionem sensus compositi ac divisi* in ea prorsus significatione, in qua adhibetur ab omnibus Jansenianis.

Ceterum quantum ad primam partem, demonstravi cap. 1. §. 12. idem cum Fulgentio Bellelli sentire Thomistarum complures, & si *gratia Conditoris* restringatur ad solam *mentis illustrationem* cum Stephano Dechampsio, aliisque, eidem sententiæ haud repugnare Dionysium Petavium. Quamobrem si Anonymo ubique simul verbis ludere, & veri aliquid proferre placuisset; assertum Confratris nostri non debebat appellare *ineptiam effugii Bellellini*, sed phrasi illa sua eleganti, seria ac pulcherrima *ineptiam effugii Thomistini, Macedini, Contensonini, Piccinardini, Petavini*. Sed mittamus, ne & ipsi ineptire dicamur, ineptias. Inter auctores, quibus P. Bellelli adhæsit, commemoravi eodem §. 12. Salmanticensis, quorum nomine non unum proletarium Scriptorem, sed doctissimorum Theologorum Collegium significamus. Hi rego recensita opinione eorum, qui putant, *plures Semipelagianorum admisisse gratiam internam sufficientem pro initiis fidei*, productisque sententiæ munimentis, *Hæc motiva* (inquit) *& alia, quæ facile possent expendi non mediocre afferunt probabilitatem horum auctorum opinioni, quam proinde amplectimur*. Objecta autem sibi quarta Jansenii propositione, *Semipelagiani admittebant prevenientis gratie necessitatem, &c.* præter alias responsiones, de quibus citato §. 2., ajunt, quod *Gratia a Semipelagianis concessa, nempe indifferens, & determinabilis per arbitrium, non sit vere preveniens, sed concomitans, & pedissequa voluntatis*: quod & confirmat Lemsius lib. 4. Panopl. tract. 2. cap. 6. Cum ergo Janseniana propositio expresse restringatur ad *gratiam prevenientem*; ea pars historica revocanda est ad quæstionem illam in Scholis tanta animorum contentione agitatam, *Num gratia preveniens sit indifferens; an predeterminans*. Atque hæc de parte propositionis priori. Nam ad secunda quod attinet; cavillulæ Anonymi rejectæ sunt §. 7. num. 6. ubi manifestissime ostendimus Fulgentium Bellelli, asserendo liberum arbitrium non posse resistere *gratie efficaci*, locutum fuisse de potentia illa, quæ cum gratia victrice actu conjungatur dissentius; nec-

necnon §. 9. ubi evidentissime; demonstravimus adhibuisse distinctionem *sensus compositi ac divisi*, aliasque consimiles, non in pravo sensu Jansenii, sed in Orthodoxo & communi eorum, qui pro gratia *per se* efficaci strenue naviterque decertant.

X. Quintam propositionem *conceptis terminis* damnari a Fulgentio Bellelli Anonymus negare non audet; verum id non dubitat tribuendum esse cordis *simulationi*, quoniam exponens Augustini discipulus voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes, communemque redemptionem homines universos, etiam reprobos comprehendentem, confugit ad præparationem sufficientium auxiliorum, quæ cum gradibus non superent cupiditatem, revera *sufficientia* appellari non possunt.

Verum postquam cap. 1. §. 2. ostendimus illa sufficientium auxiliorum notionem tradi ab Orthodoxis aliis quamplurimis: postquam cap. 2. §. 8. demonstravimus in Augustiniano systemata gratiam, quantumvis minimam, conferre veram agendi *possibilitatem*, etsi in actum prodire nequeat *potentia positionis* absque auxilio efficaci: postquam cap. hoc 3. §. 6. & 7. palam fecimus, delectationem vietricem, & effectricis gratiæ adjutorium spectare ad actum secundum, atque duntaxat requiri, ut potestas indifferens applicetur ad actum postquam demum in hac universa Apologia sepiissime protestati sumus rejici a nobis systema duarum delectationum, quarum superior necessitatem inducat, & inferior non conferat veram agendi potestatem; arbitramur neminem futurum fore, qui illatæ nobis calumniæ noo agnoscat iniquitatem, necnon hujusce synopsi, quam Anonymus in duplici appendice eandem argutiolas repastinando scurriliter repetit, insulsißimas confectiones. Has tamen tanti fecit asperrimus atque imperiosissimus

confarcinator, ut in postremo contra Patrem Bellelli articulo scripserit *facile ex dictis intelligi, Theologum nostrum parum sincera fide invehiri in Jansenium ipsiusque propositi ones, hujus Novatoris in omnibus sectari doctrinam, vafro ac tortuoso animo errores Jansenii proscribere, totam denique Jansenii doctrinam in ejus scriptis reviviscere*; similia affirmans de me in altera parte, quam justis de causis hinc præmittendam esse putavi. Tanta ergo verborum licentia, & criminatoris iniquitas nobis veniam ab æquo frugique lectore impetrabit, si nobis ex ore rusticum aliquid & inficetum exciderit: immo & id patietur Anonymus, qui in nos, a sacratoribus musis, atque utilioribus studiis abductos, pulverem omnem excussit. Ejus certe, si palam, & Christiana moderatione nos provocasset, rationem habuissimus aliam; sed quum insidiose egerit, & personam calumniatoris induerit, assumptæ larvæ figmenta, non ignotum & latentem virum paulisper pupugimus. Nec in eum hæreseos crimen, quod in nos tam frequenter jactavit, ausi sumus impingere, tametsi potuissimus facillime, ac debuissimus quoque, si dieteria dieteriis, & convicia trudenta fuissent conviciis, Verum id neque Christiana caritas, neque Instituti nostri ratio, neque indoles ingeniumque nostrum patiebatur. Quare his animum intendentes finem dissertationi imponimus verbis a Glensærtio olim in consimili causa prolatis: *pacis gratia; ne deinceps Gratia Augustino Viætrix cum JANSENISMO, & famosa operum in Deum relatio vapulet cum BALANISMO, cum Glorioso Scholæ nostræ Doctore votum pono, ut, impetremus si possimus a fratribus nostris, ne nos insuper appellent hereticos, quod eos talia disputantes appellare possimus forsitam, si velamus, nec tamen appellamus.*

DISSERTATIO V.

IN QUADUPLEX

ANONIMI APPENDIX

Adversus Fulgentium Bellelli discutitur, & refellitur.

CAPUT PRIMUM.

Demonstratur effugere non posse notam calumniatoris, qui Scriptorem catholicum damnati erroris insimulant, quoniam is utitur principiis unde insimulatoribus videtur inferri error ipse proscriptus; dummodo principia illa non sint pariter damnata, & a quibusdam Catholicis propugnentur, Scriptor autem ille ita principia hæc statuatur, ut consecutiones inde ab adversarii deductas, erroresque objectos refutet, & damnet.

PErspicue demonstratum arbitror, Augustinianum Systema minime inniti iisdem omnino principiis, quibus Baji, Jansenique reprobata dogmata fulciuntur. Etenim Bajus solam gratiam *sanctificantem*, eamque cujuscunque boni operis effectricem, ac solam cupiditatem prædominantem, omniaque impiorum opera inficientem agnoscit, liberi arbitrii potestate ad utrumlibet, & operum officiorumque moralium honestate rejecta: ac Jansenius duplicem delectationem, quarum superior alteram invincibiliter dejiciat, trahatque ad agendum voluntatem humanam ineluctabili necessitate, constituit hæreseos suæ fundamentum. Qui ergo propugnant actualem gratiam a *sanctificante* distinctam, honesta in impiis & infidelibus opera non infecta cupiditate, ac libertatem *indifferentiæ* sub delectatione superiori & victrici, principiis hærent, doctrinæ Baji ac Jansenii evidentissime repugnantibus. Detur tamen cavilloso Sophistæ, Augustinianos Theologos in pluribus principiis, non quidem in his, quæ nuper commemoravi, aperte continentibus hæresim erroremque, sed in quibusdam aliis amplioribus, Bajo, Jansenio, horum affectis consentire; in exemplo sint definitio gratiæ mentem illustrantis & inspirantis sanctam delectationem, hujus gradus aut minores, aut majores cupiditate, ejusdem gratiæ efficacia vincens voluntatem carnis contraria concupiscentem, & humanorum officiorum in

ultimum finem directio: quis, nisi pro cerebro fungum gerat, dicturus est nostram, dogmatistarum illorum unam eandemque esse causam, quia & nos utimur his principiis; & non potius fatebitur maximum inter nos versari discrimen, quoniam unde nos gratiæ æconomiam & efficacitatem inferimus, salva humani arbitrii liberrima potestate, illi fatalem quandam necessitatem inducunt, atque ubi nos ostendimus honorum operum conditiones, omnia illis in Deum non directa criminibus & inquinamentis adnumerant? Profecto ex falsitate consecutionum, etsi adversariis legitimæ videantur, non sequitur falsa esse principia, neque contra ex veritate principiorum sequitur veras esse consecutiones, quotiescunque evidens non est utrorumque connexio: & plerique oppositum sentientes in principiis conveniunt, in consecutionibus autem sibi invicem adversantur.

II. Deum esse, & quidem substantia unum, sempiternum, incommutabilem, præsciumque futurorum, non denegat mortalium aliquis, nisi forte insipiens & atheus: ex hac autem veritate ingenito naturæ lumine, rerumque aspectabiliæ contemplatione, necnon innumereis argumentis comprobata, recte inferimus eundem Deum frui perfectissima libertate, esse conditorem universorum, ex nihilo omnia in tempore produxisse, nullamque ex rebus ab eo conditis, aut postea creandis adinveniri, quam non prænoverit, & rectissima providentia

tia non ordinaverit. At ex eo, quod ipse Deus immutari nequeat, philosophorum nonnulli se evidenter colligere arbitrabantur sempiternam hujus mundi existentiam, & ex illius æternitate Hermogenes adstruere conatus est materiam quamdam ingenitam, ac Valentinus nescio quam fictitiam Aeonum generationem: ex præscientia, ac prædefinita rerum creaturarum constitutione induxerunt Gnostici, Manichæi, ac Priscillianistæ fatum inevitabile; alique contra, inter quos Latinorum eloquentissimus Tullius, ne huic fato subjicerent humanum arbitrium, sacrilega temeritate negarunt invariabilem ejusdem Numinis providentiam. Ergone quoniam ego iisdem adhæreo principiis, Deumque unum, æternum, incommutabilem, atque rerum omnium auctorem rectoremque firmissime credo, me aut delirantibus illis philosophis, aut Hermogeni, aut Valentino, aut Maneti, aut cuiquam alteri hujus fursuris accensebis; & principia approbantem de nefariis, horrendisque consecutionibus, illorum ignorantia ac perveritate deductis, pronuntiabis esse damnum?

III. Canonicis divinisque litteris, quarum nos auctoritate propugnamus ineffabile Trinitatis mysterium, Sabellius ausus est illegitima illatione unam dumtaxat personam intrudere in divinitatis substantiam: Arius vero substantiam ipsam dissecuit, Verbum Patri impar, & ab simile blasphemando: atque ex iisdem Paulinis Epistolis, quibus nos demonstramus merita bonorum operum, electorumque prædestinationem ad vitam; contendunt Calvinus, Lutherus, & Novatorum reliqui consequi ineluctabilem impiorum prædestinationem ad mortem, & inde ulterius conatur evincere, quod salus æterna non comparetur meritis, sed sola in Christum fiducia. Hinc ne Sabellianis, Arrianis, Lutheranis, Calvinianis non connumerandos esse affirmabis? Vereor fane, ne & istud audeas, si in ea opinione verferis, eodem calculo omnes indiscriminatim comprehendendos esse, qui iisdem principiis inhærentes sibi invicem in consecutionibus adversantur. Quod si feceris, non solum pingentium more cervino capiti adjunges caudam equinam, quum cervus equusque in genere brutorum animalium conveniant; neque tantum nos Jansenianis, quod propugnemus non denegatam ab ipsis efficacitatem gratiæ, delectationemque victricem, accensendos & comparandos esse arbitraberis; verum etiam Valentinianis audebis æquiparare Irenæum una cum illis sempiternum Princi-

pium venerantem, Arrianis Athanasium cum eis simul excipientem divinarum Scripturarum oracula, necnon Pelagio Augustinum, ac Tridentinis Patribus gregem impurissimum Novatorum; propterea quod Augustinus cum Pelagio agnoscit adversus Manichæos liberum voluntatis arbitrium, & Patres Tridentini fatentur cum Luthero transfusionem originalis peccati, atque eodem peccato disseminatam, & allicientem ad malum lacertosam concupiscentiam. Si vero fatearis, quemadmodum tibi, si micam salis habeas, fatendum est, Irenæum nunquam propugnasse Gnosticorum figmenta, Athanasium pro *consubstantialitate* Verbi certasse, Augustinum ex quo homines præditi sint libertate nunquam cum Pelagio negasse gratiam prævenientem, sed pro ipsa gratia exercuisse gloriosa certamina, Tridentinos denique Patres non intulisse ex originali peccato perniciosissima Novantium consecutaria, sed hæc profligando tradidisse libertatis arbitrium nequaquam post Adæ transgressionem extinctum, ac permanentem in renatis concupiscentiam, quæ non est ipsa labes originalis, latens adhuc neque, ut comminiscuntur heterodoxi, deleta regenerationis lavacro: si id, inquam, fatearis; ulterius concedas oportet, aut ingenio magnopere laborare, aut insigniter esse malevolos, qui Augustinianos Theologos appellandos ajunt Bajanos & Jansenistas, propterea quod affirmant cum Bajo non aliter creandum fuisse Adamum, quam cum gratia superna, doceantque dirigenda esse in Deum opera deliberata, atque officia virtutum; sed negant gratiam collatam primo homini spectasse ad conditionem, seu proprietatem naturæ, omniaque opera illorum, qui fide & gratia sunt destituti esse intrinsecus mala, & fermento cupiditatis corrupta, quæ sunt Baji consecutiones, eademque ratione asserunt cum Jansenio pugnam mundanæ & cælestis delectationis, in hujus victrici energia constituentes efficacitatem divini adjutorii; negant liberum arbitrium sub robustiori concupiscentia, vel gratia, obstringi vinculo necessitatis, nec dari modo libertatem *indifferentia*, in quo necessario dogmate potissimum sita est hæresis Janseniana.

IV. Neque in rebus tantum credendis, quarum exempla quædam produxi, verumetiam in dirigendis formandisque moribus non debent in eandem classem, aut in eundem ordinem redigi, qui ex iisdem prænotionibus diversas, atque inter se pugnantes consuetudines induxerunt; nisi sorte in eundem numerum rejiciendi

ciendi sint, qui propter honorem parentibus debitum sovent frigidam illorum senectutem ac barbaræ illæ gentes, quæ genitores avosque suos decrepita ætate gravatos in ardentem ro- gum projiciunt, ne hujus vitæ afficiantur incommodis: mulieres, quæ propter sacrosanctam connubii legem nunquam alteri viro commiscantur, nisi maritus e vivis excesserit, & quæ per summam maximamque ignorantiam putant sibi ad improbi conjugis nutum alienos subeundos esse complexus, aut credunt conjugii fidem postulare, ut una cum virorum exuviis tradant semetipsas flammis consumendas, ii demum, qui ex mortis contemplatione excitantur ad temporalium rerum contemptum; & qui spe æternarum abjecta, nec attenta perpetua vita animorum, cranio in mensis appposito, mortisque simulacro pendente e triclinii laquearibus, humanæ conditionis admoniti genio largius indulgent, & cum perditissimis ajunt: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur*. Quid vero notum magis, cunctorumque inditum animo, quam honorem exhibendum esse parentibus, connubiorum fidem servandam esse, & corruptibile corpus in pulverem solutum iri, aut quæ oppositæ magis opiniones hominum, quæ major dissonantia prædictorum morum, quamvis ex iisdem prænotionibus, aliis bene, aliis male ratione utentibus, invaluerint?

V. Dices, opinor, principia vel naturæ lumine nota, vel ob divinam revelationem certissima, vel sanctissimis morum regulis consona, a me fluxis aliis, ambiguis, & in controversia positis comparari. Sit ita sane: at istud pro ea, quam ætito, causa videtur mihi robustius validiusque præsidium. Nam si ex prænotionibus natura inditis, divino testimonio firmatis, atque morum probitati maxime congruentibus, hominum quorundam cavillatio & superstitio fluere putat scita noxia, improba, atque impurissima; quid mirum, si ex doctrinæ nostræ fontibus, quos conviciator præjudiciis abreptus existimat esse veneficos ac turbulentos, manare crediderit damnata ac pestilentissima cunctaria? non defunt tamen exempla alia permulta assertionum, quæ in disputationem trahuntur, atque etiam a magno Auctorum numero refutantur, & ex quibus pars una Catholicam, pars altera Theologorum infert absurdissimam illationem; & nihilominus evitare non posset notam obrectatoris, quisquis propter istiusmodi assertiones affirmaret Doctores Scholasticos iisdem opinio-

nibus adhærentes illatis inde, proscriptisque propositionibus consentire. Atque ne a doctrina morum statim recedamus; permultæ quidem illarum propositionum, quæ ab Apostolica Sede fuerunt confixæ, continebantur in Catholicorum lucubrationibus; & proculdubio auctores ex innoxiiis moralis Theologiæ præceptionibus easdem propositiones fallaci atque obtorta consecutione deduxerunt. Earnobrem qui calumniandi prurigne titillantur, atque ex unius, alteriusve lapsu in invidiam adducere student universos alicujus Instituti doctores, positiones illas in Theologicis scriptis labore improbo expiscari curarunt, quidam in Jesuitarum Operibus, ut auctor Epistolarum Provincialium Paschalis Blasius; nonnulli in Thomistarum Voluminibus, ut Amadeus Guimenius; alii in libris Augustinenſium Theologorum, & in theſibus Lovanieſium, aliorumque Belgarum, ut Editor *Speciminis doctrinæ per Belgium manantis*; a quorum ingenio plurimum ego abhorrens illud tantum recensco omnibus exploratissimum, inter morum regulas, de quibus agitur controversia, celebrem esse, quæ spectat ad conscientiam, seu opinionem probabilem: ex qua viri doctissimi manare putant quamplurima absurda, atque illud maxime, quod probabilem sententiam amplexus imprudenter se gerat, exponatque se peccandi periculo; alii vero cunctarium istud rejiciunt atque explodunt, interim assertionem, ex qua alii alia depromunt, inter adiaphoras persistentem. Verum ad alia progrediamur.

VI. Ex illa universali natura, quam Scotus *formalem* appellat, & quam existere in rebus ejusdem Scoti affectu pugnaciter asserunt, & absque piaculi nota defendunt, annon Bayle & Budæus existimarant consequi *Spinosismum*? Atque ne horum judicium plus æque facere videamur; annon ex distinctione, quam *formalem* itidem dicunt prælaudatus subtilis doctor, ejusque discipuli, & quam aptissimam esse putant ad res divinas explicandas, atque percipiendas, Theologi alii bene multi censent quodammodo lædi individuum supremi Nominis unitatem? immo annon visum Dionysio Petavio tanti nominis viro distinctionem istam Scolasticam parum, aut nihil a Giberti heresi discrepare? Oro nunc te, acutissime Jansenismi & Bajanismi Redivivi commentator, quum abjicias (si abjicis tamen) hujusmodi Scoti *formatitates*, auderesne adversus Scotistas edere librum singulari illa tua eloquentia inscriptum *Spinosismum, aut Gibertismum*? Non ita delirus

ficus sum, inquis; Scotus enim unum Deum esse propugnat, Trinitatis mysterium veneratur, ideoque absque injuria maxima dici nequit *Spinossista*, vel *Gibbertista*. Aliqua in re conviciandi vitio non excæcaris, fortasse quod Scotus plura de prædestinatione, & de Gratia, scilicet de argumento, in quo te ceteris præfers, & de omnibus Augustinensibus audes proferre judicium, indefinite & in utramque partem tradiderit. . . aut subobscura divinorum decretorum partitione ita involverit, ut parum a me quidem, a te vero minus, & forte nihil intelligatur. Apage ergo cum tuo *Bajanismo*, ac *Jansenismo*, morose Censor. Augustinenses enim Theologi Apostolicas Constitutiones late adversus Jansenium, Bajum, Quesnellium, ceterasque universas excipiunt ac venerantur & majori, quam tu exhibeas, reverentia; nam contra easdem Constitutiones tu Jansenianæ hæreses infundas sententiam Orthodoxorum haud ignorantibus ipsis Romanis Pontificibus ubique terrarum hæcenus propugnatam; ne addam, (quod fateor me ignorare) te opinione multorum unum ex illis esse, quorumdem Pontificum auctoritatem imminuunt, negantque horum judicium esse irreformabile, priusquam accedat aliorum Episcoporum assensus: qua sane in re neminem latet a nostratibus, quos Jansenianis accenses, jura Apostolicæ Cathedræ vindicari. Augustiniani insuper omnes decertant pro libertate *indifferentiæ*, damnantque eo prorsus modo, quo ab Ecclesia damnatæ fuerunt, singulas Novotorum propositiones, ideoque fas tibi non erat, ob eam dumtaxat rationem, quod istæ videantur cerebello tuo legitime ex illorum principiis inferri, eosdem Augustinianos tamquam Baji, Jansenique discipulos infamare.

VII. At quoniam paullo supra Scotistarum mentionem feci, producam ex illorum opinionibus exemplum aliud præsentis causæ magis accommodatum; atque simillimum. Nullus enim imbutus est eorumdem Scotistarum opinionibus, qui non affirmet inesse creaturæ rationali appetitum & inclinationem naturalem ad visionem beatam. Contra Vasquesius, Suarez; necnon Thomistarum permulti hanc Scotistarum sententiam refellunt, atque omnino rejiciendam esse pronuntiant, propterea quod inde sequi arbitrantur, fore Deum in se visum spiritualium animorum finem naturalem, itemque virtutem ac facultatem, qua pervenitur ad supernam beatitudinem, inter naturæ limites coarctandam, ipsam denique visionem Dei su-

turam fore conditioni atque institutioni rationalis naturæ omnimode proportionatam: quæ omnia si quis enuntiaret, proculdubio nec latum unguem distaret a Bajo. Non ideo tamen, quod præstantissimis Theologis ex asserto a Scotistis naturali illo appetitu consequi videatur error Bajanis articulis consentaneus, eo audaciæ processerunt, ut dixerint a Scotistis Bajanismum propugnari, sibi proscribendi assertum illud Scoticum arrogaverint facultatem: quippe non eos latebat Mästrium Commentatorum Scoti facile principem a se, suisque amovisse suspicionem omnem erroris; reponendo naturalem quidem esse appetitum & inclinationem ad visionem beatam, non tamen inter naturæ ordinem statuendam esse visionem ipsam, seu virtutem ad hanc perveniendi: *Quia illa qualitas dicitur alicui naturaliter debita, quam ita ex sui intrinseca constitutione postulat, ut vel ex intrinsecis ejus principis emanet, ut sunt calor in igne, frigus in aqua; vel saltem necessario illis ab extrinseco agente reproducantur, naturali sua constitutione sic postulante, qua sunt, & qua sine conservari naturaliter non possunt, sicut corpora celestia habent suas qualitates perfectionesque eis possibiles, nec ex se ipsis effectas, nec ab aliis receptas, sed a Deo penitus creatas.* Hæc Mästrius, alique Scotistæ, ut vidimus dist. 2. cap. 1. §. 6.

VIII. Intendat nunc animum obrectator, videatque num jure exemplum istud ad ipsius obsterendam revincendamque calumniam aptissimum appellaverim. Contendit Anonymus defendi a nobis errorem Michaelis Baji assentis gratiam atque immortalitatem primi hominis fuisse naturalem ipsius conditionem; quoniam nostratum sententia homo ad imaginem Dei conditus, & nulla culpa inquinatus exigit gratiæ auxilia, quibus usque ad visionem Dei, in quam inclinat, valeat pertingere: id, quod adversariis nostris videtur idem esse, ac beneficia supernaturalium gratiarum deprimeret ad naturalem hominis conditionem. Verumtamen negamus nos, & pernegamus gratiam homini & Angelis in priori conditionem collatam spectasse ad ordinem supernaturalium beneficiorum, quoniam ipsamet (audias Fulgentium Bellelli) non ita debita fuit naturæ, sicut naturæ sunt debita ejusdem proprietates, quæ ex ejusdem visceribus enascuntur, neque necessario concreta fuit, postulante eadem gratiam naturali conditione creaturæ rationalis ut esset, atque in propria natura conservare-

tur; quod est prorsus idem, ac illud, quod scripserat Maftrius: ideoque si Bajanismi damnandum non est systema *Maftrinum*, (hoc enim utar vocabulo, ut elegantissimo adversarii stylo accedat rudi huic & impolito aliquid decoris & ornamenti) nec Bajanismi infimulandum erat systema *Bellellinum* ob sententiam de creatura rationali supernæ gratiæ adjutorio in prima sui conditione exornanda.

IX. A Scotistarum palæstris ad castra eorum, qui ab Angelico Doctore Thomistæ dicuntur, procedendum jam est: Horum permultos, ac fere omnes propugnare physicam prædeterminationem materiale peccati sciunt quotquot a limine Theologiam Scholasticam salutarunt. At Deum futurum effectricem peccati causam, si tali prædeterminatione ad ipsum materiale actum concurreret, arbitrantur Medistæ omnes, & alii quidam ex classe eorum, qui nolunt prædeterminationem ipsam exigere ob dependentiam secundarum causarum a prima: Immo, si fides habenda est P. Livino Meyer in *Historia vindicata Controversiarum de Auxiliis*, etiam nonnulli ex ipsa præclarissima PP. Prædicatorum Familia, ac præsertim Joannes Vincentius, Basilius Verdu, Raymundus Pasqualius, Didacus Janguas, & Joannes Nicolai, illam ad materiale peccati prædeterminationem rejecerunt ne Deum facerent nostrorum scelerum auctorem. Aliter ego de illa Thomistarum sententia censeo, quamvis prædeterminationem illam non esse necessariam alio ex capite arbitror; ideoque adversus impugnatores sententiæ Thomistarum ita scripsi: *Impius Calvinus vult causam primam prædeterminare actus malos, istos absoluta necessitate evenire: Thomistæ defendunt prædeterminationem actus, sed non malitiæ, quam in causam proximam refundendam esse propugnant. Toto igitur cælo distant ab hæresi Calviniana, & qui eos audent infimulare, sunt, me iudice, iniquissimi obtretractores.* Puto autem tam castigatum loquendi modum neque illos in me reprehensuros, qui mihi iniqua criminatione exprobrant Bajanismum. Hos interim commonefaciendos esse reor, nefas sibi esse in nos hanc terribilissimam criminationem urgere, ex quo ingenio suo videantur Bajani errores ex principiis nostris profluere; quemadmodum nefas est infimulare Calvinianæ hæreseos Thomistas, quod asserant prædeterminari a Deo materiale peccati, unde quibusdam Teologis videtur inferri Deum fore ejusdem peccati auctorem: nam

sicut Thomistæ consecutionem istam legitimam esse negant, & Calvinianam hæresim damnant & execrantur; ita nos contendimus rationes adversariorum nostrorum contortas & illegitimas esse, omnesque errores Baji refellimus & proscribimus. Nullum vero in hac comparatione invenitur discrimen, nisi forte quod objicientibus Scholæ Thomisticæ consecutionem illam Calvinianæ blasphemiam, sunt viri Theologi in Litteraria Republica notissimi; impingens autem nobis errores Baji adeo obscurus est, & ignarus, ut solius audaciæ, ac propriæ existimationis singulare specimen præsetulerit.

X. Eadem, ac prædeterminationis ad materiale actum peccati, operum supernaturalium, quam laudati Thomistæ invicte naviterque propugnant. Dixi enim in Præfat. 1. Voluminis n. 2. præcitatum Livinum in Opusculo de mente Concilii Tridentini circa gratiam physicæ prædeterminantem, contendere Calvinianam doctrinam de gratia a se ipsa efficaci, & prædeterminantium opinionem nullo in apice videri dissimilem immo invidiosam provinciam subiisse demonstrandi, quod non alias hinc consequentias Calvinus deduxerit, quam deducant illi, qui gratiam physicæ prædeterminantem cum ipso defendit, testimoniis Calvinii verbisque Domini Bannes invicem collatis: quod antea in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis in Scripto exhibito SS. D. N. Paulo V. molitus fuerat P. Bassida, a Patribus Prædicatoribus scripto alio valide refutatus. Et quem oro Medistarum invenies qui non sentiat ex antecedenti prædeterminatione consequi libertatis interitum, quum idcirco scientiam illam mediam, adeo celebre, adeo prodigiosum Ludovici Molinae inventum, totis lacertis viribusque extremis defendant, quod sibi met persuadeant, absque ejusdem scientiæ prædio actum iri de libertate? Nihilo tamen minus Medistæ ratio cinia talia nectentes, atque prædeterminantem gratiam eo nomine quod libertatem subvertat, toto nisu oppugnant, fatentur (cordati saltem ac temperati) Thomistas ejusdem gratiæ assertores dissidere a Calvino, quoniam illationes illas Calvinianas, quæ sane Medistis videntur legitimæ, abjiciunt & damnant liberum arbitrium adversus Calvinianam hæresim profitentur. Livinus ipse, ut Jesuitam in his controversiis exercitissimum in testem tertio producam, dum elucubraret Responsionem ad librum F. Henrici a S. Ignatio, cui titulus, *Gratiæ per se efficaciæ adversus inju-*
Rant

nam Jansenismi accusationem justa defensio, quamquam ageret cum auctore, cuius Opera censuram subierant, in fine tamen Præfationis inquit: *Non eos damno. nec Jansenianos appello, qui gratiam per se efficacem sic defendunt, ut deducta ex hac Corollaria hæretica detestentur. Quod si fecerit F. Henricus a S. Ignatio tunc famam suam, quam lesam queritur, ab omni, quod opto, Bajanismi, & Jansenismi suspitione liberaverit.* Igitur iudice Jesuita, qui in controversiis de auxiliis divinæ gratiæ diu sese exercuit, quisquis corollaria hæretica detestatur, immunis est ab omni Bajanismi & Jansenismi suspitione.

XI. Priusquam a Thomistis recedam, commemorabo iudicium alterius Jesuitæ, qui sup-presso nomine edidit epistolas decem ad Natalem Alexandrum, Gallice primum, deinde Latine editas Augustæ Vindelicorum & Dilingæ. Demonstrare auctor iste conatur, eadem prorsus consecutaria proficisci ex Gratia Janseniana, atque ex prædeterminatione Thomistica: *Consecutaria*, ait epist. 8. *quæ tuis ex principiis duco, ea ipsa doctrina sunt, quam profitentur eorum dogmatum artifices; eorum assertiones ipsissimæ sunt.* Putasne ab hujus epistolæ auctore tam asseveranter doctrinam Thomisticam comparantem Jansenianæ, Thomistas ipsos una cum Jansenistis damnari? Id nequaquam audet, tametsi ut ejus ostendit oratio, non parvo sit animo, neque abjecto: sed ad hanc plane modum profequitur: *Ecclesia quidem, scio, dum veritatis hostes damnavit, doctrina vestra non inussit notam, quia vestre assertiones cum novis opinionibus fabricantium assertionibus pugnant, quia consecutiones e vestris principiis derivari solitas constantissime pernegatis.* Ita a Jansenianis Thomistas diffidere fatentur Jesuitarum doctissimi, Joannes Martinus de Ripalda lib. 2. adversus errores Baji disput. 14. sect. 5. Stephanus Dechamps lib. 2. de H. Jans. disput. 3. cap. 3. Joannes Martinonus in Anti-Jansenio necnon Franciscus Annatus, qui edidit librum inscriptum, *Jansenius a Thomistis gratiæ per seipsam efficacis defensoribus condemnatus.* En ergo plurimum Medistarum testimonio Catholicos dicendos esse non autem Jansenianos, Theologos illos, qui negant ipsorum Jansenistarum consecutaria, quamvis statuant assertiones, ex quibus Medistæ eadem consecutaria legitime inferri existimant. Quare perperam Anonymus in *Appendice* ait, ac repetit dogmata Jansenii consequi ex principiis nostris, non ex Thomisticis: neque enim

ex illis, neque ex istis necessaria connexion sequuntur: ac si Anonymo ex nostris fluere videntur; Theologis quibusdam Anonymo doctioribus effluere quoque visa sunt. Thomistarum principiis. Hi vero doctiores ac prudentiores negant Thomistas accensendos Jansenianis. Negasset ergo hoc idem, non audacter affirmasset Anonymus, si Livino, Dechampsio, Martinono, Danieli, Annato, aliisque Medistis morem gessisset, ac si fuisset aliquantulum doctior, atque prudentior.

XII. Quum nuper Medistarum occurrerit mentio puto Anonymum non latere, quot graves doctique Theologi illorum sententiam rejiciant, illam non tantum falsam existimantes, verumetiam affinem Semipelagianorum erroribus, pravarumque consecutionum altricem. Neque enim id asseruit solus Jansenius in opusculo, quod addidit libro perperam *Augustinus* inscripto, idest in *Parallelo, seu statera erroris Massiliensium, & opinionis quorundam recentiorum*; sed ulterius idem affirmarunt in suis censuris Sacre Facultates Lovaniensis & Duacensis, Thomistæ fere omnes, ac præsertim Thomas Lemos, Didacus Alvarez, Joannes Gonzales, Antoninus Reginaldus, Salmanticensis, & alii. Autographa apud nos extant, *Comparatio doctrinæ Molina cum doctrinæ Cassiani, Fausti & aliorum Semipelagianorum*, auctore Hieronymo Pallanterio consimile *Ludovici de Creil* acerrimumque iudicium, aliud *Lelii Landi Episcopi Neritonensis* proprio ipsius charactere firmatum, *Collatio altera opinionum Cassiani & Molina* Gregorii Nunni Coronel Augustinensis, item authographa, *Propositiones* item complures *Ludovici Molina* propria subscriptione octo Consultorum Sacre Congregationis de Auxiliis disunctæ tanquam affines Semipelagianorum erroribus, aliæque id genus monumenta quamplurima, & quidem indubiæ fidei; unde constat præstantissimos Theologos in ea fuisse sententia, quod intruso Moliniano systemate Semipelagiana hæresis fuerit instaurata. Sufficere arbitror ad hoc dijudicandum *Instructionem*, seu decretum pro facultate *Theologica Remensi* Caroli Mauriti Le Tellier an. 1697. ubi Cl. Præsul sententiam Molinianam appellat *rejecté de tout temps dans l'Eglise*, necnon jam ab Anno 1347. censura inusitam ab Universitate Parisiensi in propositionibus Joannis de Mercuria. Nunc vero, obsecro te, Anonyme, si ego tot doctissimorum virorum insistens vestigiis collationes illas doctrinæ Semipelagianorum ac Medistarum typis ederem, atque

atque audacter propter consecutiones, quæ viris doctissimis videntur legitimæ, afferem Medistas esse puros puros Semipelagianos; quot in me non excitarentur clamores, quis me omnium mortalium audacissimum non appellaret, quis in scripta mea censoris notis, in personam animadversione pœnarum, atque in faciem unguibus insiliendum esse non diceret? id quidem agerent, & jure meritoque universi: primum quia Religiosissimi scientiæ mediæ assertores Palagiana omnia consecutaria negant ac repellunt: deinde quia importunum est antiqua Scholarum dissidia criminationibus non semel discussis iterum excitare ac fovere; ac tandem quia decretis Pauli V. & Urbani VIII. cautum est, ne Theologi de auxiliis divinæ gratiæ disputantes sese invicem censuræ nota perstringant. Vide, quæso, an eadem prorsus in eos quadrent, qui Jansenianas consecutiones e nostro systemate ratiocinatione sua derivantes, confidentissime ajunt non esse puros puros Jansenianos, dum nos consecutiones illas rejicimus ac retundimus: istiusmodi insimulationes non semel fuerunt discussæ; & Romanorum quoque Pontificum Innoc. XII. Clem. XI. & XII. vetitum est, ne *invidioso Jansenismi nomine* traducantur qui palam Majorum suorum doctrinam propugnant, nec legitime de eis constet aliquam ex quinque damnatis propositionibus tradidisse.

XIII. Quod attinet ad Scholam nostram; arbitror eos quoque, qui de Baji, & Jansenii erroribus accusarunt Henricum S.R.E. Card. Norisium, aut clanculum, aut e mentito nomine Risbrochii, & Neufferii, de quibus dictum est alibi, non adeo fuisse stupidos, ut in celeberrimum virum molirentur acerbissimas criminationes, nisi eis visum foret ex Norisianis scriptis proscripta dogmata inferri, quod & de Christiano Lupo, & de aliis in Præfat. 1. commemoratis est asserendum. Adde Lambertum Le-Drou, ceterosque omnes cum illo adstruentes necessitatem amoris initialis ad justificationem in Sacramento obtinendam: quibus Augustinus Michel in discussione Theologica num. 15. Proœmii objicit Bajanismum, addens tamen *Bajanos non esse, cum profiteantur se a Bajo alienissimos, quamvis ipsorum doctrina a Bajanismo discerni nequeat*. Quod sane temperamentum imitari debebat Anonymus, quamquam ipse nostram a Bajana sententia discernere non valeret. At necesse non est uberiora exempla proferre, quum lucidiora sint omnibus, quæ de ipsis Augustini libris, atque de doctrina

in illis tradita, huic Apologetico Operi fuerunt præmissa. Illinc enim Adrumetini quidam Monachi, quos eorum Abbas Valentinus epist. 216. inter Augustinianas num. 2. appellat *imperitos fratres*, putabant consequi exitium liberi arbitrii, neque corrigendos esse, qui peccant. Horrebant idem consecutarium Massilienses, qui tamen erant *ingenia bona, & meritis atque honoribus clari*; atque ea de causa Augustinianam doctrinam repudiabant; quibus adde quotquot ad initia usque currentis sæculi propugnatoribus illius doctrinæ Prædestinarianam hæresim objecerunt. Ex Augustiniana item sententia *de animarum traduce*, quam S. Pater aliquando hæsitanter docuit, complures consequi existimarunt, rationalem animam futuram esse corpoream, nec defuerunt, qui opinionem illam Augustini damnatam fuisse scripserint: quos egregie refutarunt Alypius Roylos lib. 6. de Anima, Norisius in Vindiciis, necnon Estius in 2. dist. 17. §. 14. Ostendi egomet lib. 12. cap. 4. quam imperite nonnulli ex iis, quæ S. Pater disseruit de origine animæ, ubi agit de transfusione originalis peccati, conati fuerint statuere animarum propagationem per corporeum semen; ut mittam quæ de ipsa propagatione per vehiculum concupiscentiæ, ac de aliis Augustinianæ doctrinæ placitis addi possent, quæ alii strenue defendunt, alii ut rejiciendarum consecutionum fontem atque principium oppugnant.

XIV. Postremo loco illos calumniose traducendos non esse, qui damnant consecutaria reprobanda & damnanda, nec insimulandos ab iis, qui putant eadem consecutaria manare ex illorum principiis, apparet ex ipsa perditissimorum hæreticorum confessione. Calviniani siquidem putant tam ex Catholicorum, quam ex Lutheranorum circa Eucharistiam doctrinam inferri necessaria & appetissima consecutione Dominici Corporis, & humanæ naturæ a Verbo assumptæ destructionem; & nihilominus ajunt id non posse Lutheranis absque calumnia imputari, quoniam iidem Lutherani consecutionem ipsam expresse abjiciunt: idcirco in Synodo Carentonii anno 1631. ipsimet Lutherani a Calvinistis in communionem recepti fuerunt; & Joannes Dallæus in quadam Epistola ad Monglatium inquit: *Est opinio Lutheranorum circa Eucharistiam non minus, ac opinio Romanorum destruat humanam Jesu Christi naturam, nequit tamen hæc consequentia ipsis Lutheranis adtribui absque calumnia, quoniam consequentiam illam expresse reprobant*. Hinc Cl. Bossuetius in *Expositione doctrinæ*
E. cl. f.

Eccl. Cathol. recitatis Dallæi verbis inquit c.2. Est itaque regula firmissime inter ipsos heterodoxos statuta, attendendas non esse consecutiones, quæ ex alicujus doctrina deduci possent, sed id tantummodo spectandum esse, quod concedit, & quod constituit ejusdem doctrinæ auctor. Ita dum vi consequentiæ, quam ex doctrina nostra inferri contendunt, affirmant deprimi a nobis Dei gloriam, officium Salvatoris ac Mediatoris Christi Jesu, sacrificii, quod pro nobis in cruce obtulit, ac meritum ejus maximam dignitatem; facillimum erit hujusmodi consecutiones refellere adhibendo responsum, quæ utitur ipse Dallæus, affirmando scilicet, consequentias ipsas non posse absque calumnia imputari Ecclesiæ Catholice, expresse eas reprobanti. Abjicientibus ergo nobis ac reprobantibus Baji, Jansenii, & Quesnelli proscriptas ab Apostolica Sede propositiones, Anonymus non poterat absque calumnia opponere Jansenismum, tametsi ei viderentur ex scriptis nostris eadem propositiones inferri; quod discurrendo per Philosophorum sectas, per hæresum portenta, per Scotistarum, Thomistarum, Medistarum placita, per ipsam Augustinianam doctrinam, atque per regulas ab omnibus etiam heterodoxis receptas, hætenus demonstravi.

C A P U T II.

Anonymi consecutiones illegitimas esse convincitur, & prior Appendix breviter refutatur.

I. **V**erum in deducendis pravis consecutionibus Anonymus decipi constat, cum ex præcedentibus dissertationibus, tum ex utraque appendice in qua discutienda, quoniam nil continet, quod refutatum non sit, brevissimus ero, ne *xtra modum* lepidissimum criminatorem sectando bonum tempus male conteram, & nauci facienda videar plurimi, quam opus sit, æstimare. Ait itaque Append. 1, *Quamplurimos, etiam non inferioris notæ Theologos, varia Novatorum effugia non sat habentes perspecta, vix suspicari posse Fratrem Bellelli ex Familia Augustiniana Doctorum Theologorum, errores a Summis Pontificibus in Bajo & Jansenio damnatos renovasse.* Hinc primum constat propositiones in Bajo, & Jansenio proscriptas non inferri ex libris Augustiniani scriptoris aperta, & manifesta consecutione; quandoquidem consecutionem istam non perci-

Berti Theol. Tom. IX.

piunt Theologi *quamplurimi, etiam non inferioris notæ.* Constat secundo falsum esse, quod Anonymus scribit in fine hujus Appendicis, Opera P. Bellelli per totam Galliam atque Italiam de Bajanismo, & Jansenismo suspecta esse; quum in hanc suspensionem trahi nequaquam potuerint Theologi plurimi, & quidem conspicui, nec inferioris subelli. Constat tertio existimare Anonymum, sensum in Bajo, & in Jansenio damnatum adeo esse reconditum, adeo obscurum, ut nec illud assequantur Theologi præstantissimi, si omnia Dogmatistarum subterfugia non calleant. Constat quarto eundem Anonymum sese compluribus, nec vulgaribus Theologis præferre, eosque adeo parvipendere, ut asserat eos nec deprehendere legitimum sensum damnatarum ab Apostolica Sede propositionum.

Verum enimvero perspicuum est Theologos, qui Fulgentii Bellelli libros ab omni censura immunos pronuntiarunt, præ ceteris in his controversiis versantissimos esse. Hi enim Theologi sunt, qui ante annos triginta sedente Clemente XI. Pontifice Optimo Maximo, Opus inscriptum *Mens Augustini de statu creat. ration. ante peccatum*, delatum Supremo S. Inquisitionis Tribunal, nulla nota censoria expunxerunt, cum tamen iidem Theologi circa eadem tempora scripta Quesnelliana discussissent ac reprobasent. Iidem Theologi sunt, qui Romæ ad munus dijudicandi res ad fidem spectantes ab Apostolica Sede ob singulare doctrinæ meritum selecti, Auctoris nostri Opera sedulo pervolutarunt, plenisque probata calculis ad evertendam Quesnellianam hæresim summopere idonea atque aptissima existimarent. Sunt hi Theologi qui cura ac sollicitudine Pontificis omnium sapientissimi, & qui ipsa Patris Bellelli Opera pervolutare, ac in eruditissimis lucubrationibus suis commendare dignatus est, illis id numeris demandante, post has Anonymi recoctas insulasque criminationes, censuerunt libros Augustinentis Scriptoris tam distare a damnatis erroribus, quantum a recti accusatoris ingenio, atque a boni Scriptoris temperamento distat veterum conviciorum conflator. Vide ergo, quam male sibi consulat adversarius prologo illo turgido, ineptoque Appendicis. Insuper certum est non tantum ab eo affici injuria Theologos summos, quibus rerum, quas scire tenentur, turpissimam exprobat ignorantiam, electi enim a Superioribus censors illud dignoscere, & investigare tenentur, cujus discretio, judicium-

M m

que

que eis committitur) verum etiam alios, quos idem Anonymus ait bene sapienterque Jansenianam hæresim delineare. Talis est Ignatius Hyacinthus Amat de Graveson, cujus verbis Anonymus *Jans. Rediv.* num. 6. explicat reprobaturque duarum delectationum principium. At Gravesonus in *Hist. Eccles.* recenset Patrem Bellellium inter eos, qui Augustinianam de Gratia doctrinam egregie illustrarunt, & Cardinali Norisio adhæserunt. Opere, quod criminatorem inculcat, commemorato. Facta enim Christiani Lupi mentione, *Alter vero* (inquit Graveson) *qui in doctrina S. Augustini Cardinalis Norisii vestigia pressit, est doctissimus P. Fulgentius Bellelli, nunc Ordinis S. Augustini Procurator Generalis, qui anno 1711. librum edidit ad explicandam mentem S. Augustini circa statum creature rationali ante peccatum.*

II. Contendit Anonymus Patrem Bellellium Opere adversus propositiones Quesnellianas, quibusdam ipsarum propositionum *legitimum sensum* adscribere, sed eundem sensum simulate duntaxat, effugisque dolosis rejicere: quibusdam aliis effigere *sensum extraneum*, & omnino a Quesnelli mentem alienum, ut Quesnellianus error sartus tectus persistat, sive in illis propositionibus reprobare sensum Calvinianum ac Lutheranum, nunquam vero rejicere, ac refellere sensum Baji, & Jansenii, in pluribus articulis perspicue & aperte enunciatur. Ac primo Anonymus agit de propositionibus Quesnelli denegantibus gratiam *sufficientem*, a prima scilicet usque vicesimam primam. Ne tibi in mentem veniat aliquid novi ab adversario proferri. Ait se demonstrasse *Jans. Rediv. art. 2.* Fratrem Bellelli amplexum esse noxium principium duarum delectationum, quarum gradibus inferior vincere nequit oppositam, superiori autem voluntas non potest resistere; unde sane inferitur nullam dari gratiam sufficientem quoniam delectatio superior gradibus est efficax, inferior autem non sufficit: ideoque P. Bellelli gratiam gradibus inferiorem cupiditate appellat *parvam & invalidam*; atque ait cum ea hominem non magis posse bonum agere, quam videre ille possit, cui ob aliquam infirmitatem clausa sunt gena oculorum. Repetitis autem quæ dixerat *art. 2. Jans. Red.* ait de Quesnellianis propositionibus sufficientes gratias negantibus: *Has jure merito refellit propositiones Frater Bellelli, quia gratiam omnem sufficientem excludunt; sed cum gratias vere sufficientes ipse non admittat, easque sufficientes*

vocare non possit, nisi subsidio equivocationum a Jansenistis confictarum, ex his colligere est hunc Theologum, etsi genuinum ac legitimum assignet sensum, illas tamen non sincere, sed fide rejicere.

Ait viro magnorum præcordiorum, animique alieni prodigioso inspectori, hoc potius modo ratiocinandum erat: Quisquis assignat damnatarum propositionum *legitimum ac genuinum sensum*, easque refellit ac reprobat, non dolo & tergiversatione, sed obvium propriumque sensum reprobando, illas proscrit: Fulgentius Bellelli assignat damnatarum propositionum sensum *legitimum ac genuinum*, easque refellit ac reprobat. Igitur Fulgentius Bellelli non tergiversatione, aut dolo, sed proprium obviumque sensum reprobando, illas proscrit. Istud vero ratiocinium & caritati, & veritati maxime congruebat. Enimvero a Fulgentio Bellelli non admittitur principium duarum delectationum *invincibilium* ad libram Jansenianam; sed duarum delectationum, quarum gradibus superior consistit cum libera potestate ad oppositum, atque ad mentem Francisci Macedi, Ant. Mussoulie, Joannis Gonzalez, ac totius Scholæ Augustinianæ, ut vidimus præced. diss. cap. 3. §. 1. & 6. Agnoscit quoque Bellellius *sufficientem* gratiam inefficacem, quæ veram tribuit agendi *potestatem*, ut constat ex eodem cap. §. 2. eandemque gratiam appellando *parvam & invalidam*, atque illam explicando comparatione oculorum & luminis, utitur verbis Augustini, Africanorum Patrum, atque clarissimorum Theologorum, Jansenianas technas officinasque devitans, ac docens victtricem delectationem requiri duntaxat *ad actum secundum*, & non ut liberum arbitrium revera possit operari bonum, sed ut applicetur ad opus: ut cit. cap. 3. §. 7. num. 3. atque alibi sepe evidentissime ostendimus. Corruit ergo prima *Appendicis* argumentatio, seu potius verborum lusio, ejusdemque veteris & vulgatæ cantilenæ repetitio.

III. Haud melioris notæ sunt, quæ Anonymus repetit §. 2. pertractans de gratia efficaci, Inquit 1. definitum a Concilio Tridentino voluntatem humanam dissentire posse interiori gratiæ *sive sufficienti, sive efficaci*; huic autem definitioni refragari Jansenium, & Quesnellum proposit. 10. *Gratia est operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire potest aut retardare.* At Frater Bellelli, inquit humanissimus adversarius, multo audacior Jansenianis dicere non est vetitus Concilium duntaxat *desinisse*

Anisse posse resisti gratia sufficienti. Huic *adulterina Expositioni* adhæret denuo F. Bellelli, dum refellens propositionem illam 10. illud solummodo in ea reprehendit, quod *gratia sufficienti, non efficaci, resisti non posse asserat.* Ait quidem eo loci, quod gratiæ efficaci resisti possit in *sensu diviso*; sed idem asserit Jansenius, quibusdam fretus cavillationibus, quas necesse hic non est confutare, cum F. Bellelli solummodo rejiciat propositionem Quesnellianam, eo quod enuntiet non posse resisti *gratia sufficienti.* Id sane a mente Quesnelli alienum esse constat ex sua Protest. adv. Constit. *Unigenitus*, ubi num. 2. queritur sibi falso imputari, quod rejecerit *gratias inefficaces quibus resistitur.* Extraneum ergo sensum illi propositioni Frater Bellelli tribuit, ut gratiam suam *irresistibilem* censuræ subtrahat. Revera nisi non retractet Jansenianum principium duarum delectationum pro graduum superioritate invincibilium, loqui debet in sensu Jansenii, erroribus penitus consentaneo. Sunt aliæ propositiones Quesnelli, idest, 19. 22. 23. 24. & 25. in quarum refutatione valde F. Bellelli culpandus est, quia nullibi redarguit novum Quesnelli dogma de *Gratia irresistibili*, adeo ut *affectatum* hujus Theologi silentium nullatenus in talibus circumstantiis sit excusandum. Hæc Anonymus.

Quum autem demonstratum sit cap. 3. dissert. præced. Patrem Bellelli data opera contra Jansenianos propugnare tum gratiam *sufficientem* ab efficaci distinctam, tum *libertatem indifferentie* sub gratia efficaci, nescio quo tendat tædiosa harum cavillarum fabularumque refutatio, nisi forte ad conviciatoris pervicaciam iterum obtundendam. Obtundatur, quandoquidem id ipsi lubet. Non alia ratione P. Bellelli scripsit *de modo Rep.* lib. 2. cap. 16. liberum arbitrium non posse dissentire gratiæ efficaci, nisi *sensu composito Thomistarum*, eadem omnino verba adhibens quibus usi sunt Lemos, Gonzales, Alvaresius, ac Thomistæ alii doctissimi; & insuper criminatorem Theologi nostri verba mutila fraudulenter produxit; prout ostendimus dissert. præced. §. 3. 7. num. 6. In sensu quoque Thomistarum, non Jansenii usurpasse Theologorum nostrorum distinctionem *sensus compositi & divisi* eodem cap. 3. luculentissime demonstravimus. Prior itaque conjectura non *audaciam* P. Bellelli, sed Anonymi vesitiem, & in calumniando pervicaciam confirmat. Quesnelli protestatio, „ On m' impute de ne pas admettre des graces inef-

ficaces, aux quelles on résiste effectivement, qui par la résistance de la volonté n' ont pas tout l' effet qu' elle devroient avoir, &c. „ facta est adversus Episcopos Gallicanos eorumque Pastoralem Institutionem Præsulum suffragio firmatam, in qua revera *Reflexiones Morales Quesnelli dicuntur contraires a toutes les Ecoles & a la foi Catholique*, quoniam Scholæ omnes se reunissent ensemble pour reconnoître, qu' il y a une grace a la quelle on résiste, qu' elles nomment *suffisante*; & qu' il y en a une autre, a la quelle on peut résister, quoiqu' on n' y résiste jamais &c. Adversus hanc *Instruct.* loqui præcitato in loco Quesnellum manifestum est, cum illam, in qua leguntur, ibidem indiget hoc pacto, *Instruct.* Pastor Mendax itaque est, judicio centum Episcoporum, Quesnellus, dum ait præter gratiam efficacem se agnoscere *gratiam inefficacem, cui resistitur*; præterquamquod hanc inefficacem gratiam renuit ibidem appellare *sufficientem*, uti revera appellat Fulgentius Bellelli sæpe sapius. Qui autem scire vult quanti facienda sit *Protestatio* illa Quesnelli adeat eruditum Propugnatorem Constitutionis *Unigenitus* ad proposit. 2. cap. 10. ad proposit. 30. cap. 15. ad 33. cap. 5. atque in toto illo Opere locupletissimo. Profecto Quesnellum solam efficacem gratiam agnovisse convincitur ex ipsa propositione 10. quam Anonymus memorat, in qua gratiam in communi, adeoque omnem, appellat *operationem manus omnipotentis*, idque cum Episcopis Galliarum testantur Antijanseniani omnes, ac præsertim Auctor prælaudatus tom. 1. Igitur Pater Bellelli docendo Quesnellum loquutum esse de *Gratia indefinite*, quasi omnis gratia sit conjuncta cum actu, profligavit legitimum Quesnelli sensum. Fateor & in hoc dogmatistam errasse, quod eadem propositione decima, & sequentibus usque ad vigesimam quintam, negaverit sub gratia *libertatem indifferentie*, & gratiam *necessitatem* invexerit, cui nequeat resisti: id enim constat ex ipsa proposit. 10. necnon ex aliis, in quibus gratiæ operationem comparat ei, qua Deus perfecit incarnationem & resurrectionem Filii sui, & qua creaturas produxit ex nihilo, mortuis vitam reddidit, atque solo nutu suæ voluntatis corporis languores sanavit: in quibus operationibus nullam invenies in subiecto veram propriamque libertatem, sed vel solam non reluctantiā, vel etiam nullum voluntatis motum; ideoque certissimum est Quesnellum induxisse

tiam necessitantem, & sub ea voluntatem hoc tantum nomine liberam, quod sponte & non coacte operetur. At calumniose imputatur Patri Bellelli, quod ad talem gratiam intrudendam utatur affectato, & minime excusando silentio. Nam præterquamquod p. 1. libro tertio totus est in propugnanda sub efficaci auxilio libertate indifferentia, & libro quarto versatur in refutandis Jansenistarum argumentis, falsissimum quoque est non reprehendere in præcitatis propositionibus sensum gratiæ irresistibilis. Legat Anonymus ad prop. 14. p. 45. ubi hæc occurrunt: *Quia de gratia indefinite prolata est, eum sensum obviū habet, quod unicuique Jesu Christi gratia oportet ut peccator se dedat, accurrat, seque humiliet, ac proinde quæcunque Christi gratia sit efficax. Addendum, quod verbum oportet in ore Jansenistæ est de necessitante gratia suspectum. Qui quidem sensus hereticus est, quoniam juxta Orthodoxam doctrinam gratia efficax non est necessitans.* Legat ad prop. 19. pag. 48. ubi hæc habentur: *Est etiam propositio de gratia necessitante suspecta, cum eam omnipotentem vocat; quæ fuit Calvinii, & Jansenii hæresis jam damnata.* Legat ad prop. 21. pag. 59. ubi scriptum est captiosam esse thesīm Quesnellianam, Etenim lector intelligere potest incautus, quod sicut Christi humanitas mere passive se habendo, ad hypostaticam unionem erecta, & a morte resuscitata fuit; ita arbitrium mere passive se habendo, per gratiam fortem, potentem, supremam, & invincibilem ad salutare opus agatur; ibique contra Jansenium, & Quesnellum asserit Bellellius nunquam excludendam esse arbitrii humani cooperationem, de qua p. 1. lib. 3. cap. 2. & 3. docuerat non esse absque potestate ad oppositum, & sine libertate indifferentia. Legat ad proposit. 25. pag. 55. ubi hæc extant: *Anima, quæ a Deo in hac providentia sanatur, non æque ac inanime corpus, nihil omnino agit, mereque passive se habet; sed Deo moventi & excitanti libere cooperatur, eique potest, si velit, dissentire.* Qua ergo fide, quo jure, qua fronte potuit viro doctissimo imponere, quod refellens Quesnellianas de gratia efficaci propositiones, non excusando silentio prætermiserit sensum gratiæ necessitante inferentis, sive, ut impostor inquit, irresistibilis? Verum oportebat, ut in Appendice idem ingenium, eundem stylum, eandemque consuetudinem suam exhiberet.

IV. Tertium paragraphum omitto; in eo quippe Anonymus agit de morte Christi pro

omnibus hominibus, ac fatetur Theologum nostrum propositionis 12. necnon 30. & consequentium trium Quesnelli sensum legitimum assignare, ac temere pronuntiat: *Dogma harum censura propositionum definitum fraudulentè, non autem sincero animo admittit.* Non alia ratione id affirmat delator, nisi quia supponit Patrem Bellelli non admittere gratiam sufficientem, idque a se demonstratum Jans. Redivivi p. 2. art. 2. & art. 5. At cum revera Augustinianus Theologus sufficientem gratiam propugnet, & quod citatis in locis protulit criminatorem, superiori dissertatione dispunctum sit & elisum, apparet non in Fulgentio Bellelli dolosam fraudem, sed in Anonymo culpandam esse in suis scriptis dijudicandæ extremam philautiam, in carpendis vero alienis inverecundam procacitatem. Eiusdem generis est, nisi procacius ac stolidius sit appellandum, quod complectitur §. quarto de fide prima gratia. Postquam enim ait Quesnellum prop. 26. asseruisse primam gratiam & fontem omnium aliarum esse fidem, ideoque extra Ecclesiam nullam agnovisse gratiam, quod & expressit prop. 29. ait Fratrem Bellelli huic errori omnino adhærescere, quoniam in prop. 28. Quesnelli §. 2. inquit *Fidem inchoatam esse primam gratiam; ex quibus verbis infert semirecto angulo acutior: Si Fides inchoata sit prima gratia, ergo nullæ dantur gratiæ ante fidem inchoatam, ergo nullæ dantur gratiæ, quibus resistat infidelis excitatus ad fidem amplectendam.* At oportebat animadvertere, quid Theologus noster nomine fidei inchoatæ significaverit. Ergo in proposit. 27. pag. 57. ait: *Est enim inchoata fides in sancta atque indeliberata illustratione, seu pia quadam cogitatione credendi, quæ a Deo tanquam fidei semen in cor hominis præmittitur.* Porro Anonymus fatetur non esse in propositionibus. Quesnelli damnatam sententiam Theologorum, qui docent nullam aliam dari gratiam supernaturalem ante eas, quibus infideles disponuntur, vel excitantur ad fidem. Si ergo Pater Bellelli nomine fidei inchoatæ non fidei habitum vel actum, sed supernam illustrationem, ac piam cogitationem credendi intellexit, id nempe, quo infideles excitantur ad fidem; iudice Anonymo alienissimus est ab errore damnato in propositionibus Quesnelli. Et revera ead. pag. 58. P. Bellelli docet, quod prima gratia non est fides actualis, sed præveniens illuminatio Spiritus Sancti. Pag. 59. ait, quod fides a gratia adjuvante atque

excitante praevenitur. Pag. 60. inquit, Infideles antequam credant gratiam excitantem accipere. Repetit primam excitantem atque praevenientem cuncta salutis opera gratiam esse sanctam illuminationem, delectationemque a Deo inspiratam auxiliatricem. Exponens verba Augustini tract. 3. in Joan. num. 8. Quam gratiam primo accepimus? Fidem, ita scribit: De fide inchoata, seu de sancta illustratione praeveniente loquitur. Poterat ne expressius asserere vir praestantissimus ante fidem gratiam Christi ad ipsam fidem disponentem atque excitantem? At Quesnellus proposit. 27. Fidem nequaquam accepit pro initio quodam & semine fidei, seu pro affectu pie credulitatis, neque pro aggregatu quodam ex credendi actu, & necessariis ad fidem dispositionibus, quæ tamen Fidei acceptio non est peregrina, sed uniformis Tridentino sess. 6. cap. 8. ut fatetur Jacobus Fontana cap. 4. num. 2. Sed Quesnellus contendit primam gratiam esse Fidem, quæ est actus virtutis Theologicæ, imo talis, quæ iustificet, itaut prima gratia sit remissio peccatorum, ut inquit proposit. 28. extra Ecclesiam vero, & ubicunque deest fides, nulla concedatur gratia, prout autumat prop. 29. innovans errorem Baji art. 25. Omnia opera infidelium sunt peccata, ac 31. inter proscriptos ab Alex. VIII. Pagani, Judæi, Heretici, alique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti. Ita de Quesnello præcitatus Pater Le-Fontaine; ita Bellelli ad prop. 28. & 29.

Audiendus propterea non est Quesnellus, qui in sua protestatione num. 9. inquit: „ Il n'est pas vrai, comme on m'impute que j'ai enseigné que la foi claire & distincte en Jesus-Christ soit toujours la première grace, c'est du premier rayon de la lumière surnaturelle de la foi que je l'ai dit, comme étant la racine & la source de toutes les autres grâces surnaturelles. „ His enim Quesnellus carpit Institutionem Episcoporum Galliarum, in qua legitur: „ L'auteur en parlant de la Foi, ce qui dans un livre de morale & à l'usage du peuple, ne s'entend que de la Foi claire & distincte en Jesus-Christ, assure que la Foi est la première grace & la source de toutes les autres; ainsi il ne distingue, ni celles qui préparent à un si grand don, ni celles qui le produisent dans le cœur d'avec les grâces qui sont accordées, ou qui peuvent être accordées aux

infideles, avant que l'Evangile leur soit prêché. „ Quare Anonymus Quesnelli protestationem producens, ut investigetur sensus illius systemati congruentior, plus Novatori, quam centum doctissimis Præsulibus fidem præstat. Verum id novum non est: idem enim servavit paullo supra agens de gratia efficaci ac affirmans Bajum & Quesnellum in propositionibus, de quibus dissert. 1., damnatos non esse in sensu caritatis habitualis, quod prælaudati Episcopi tam expresse docuerunt. Mirum itaque non erit in nos hominem debacchari, qui amplissimo tot Episcoporum honori nequaquam consulit.

V. Pertractat Anonymus §. 5. de Gratia primi hominis, & ait Fratrem Bellelli propositionibus Quesnellianis 34. & 35. affingere sensum a mente Quesnelli alienum, imo absurdum & ridiculum, dum Augustinianus Theologus docet Quesnellum asseruisse gratiam Adami naturalem, & ingentam naturæ proprietatem, ab eaque inseparabilem: quod, inquit, falsum esse constat ex Protestatione Quesnelli num. 8. „ C'est fausement, qu'on m'a voit admis dans Adam qu'une grâce naturelle inseparable de sa nature, & que ses mérites n'eussent pour principe qu'une grâce de l'ordre naturel. „

Satis, opinor, vindicavi sententiam Patris Bellelli præced. Volum. dissert. 2. Quod enim Theologus noster de præcitis propositionibus docuit, traditum ab aliis compluribus eo loci demonstravi. Adde Cl. Thomistam Pium Vanden-Dyck Theologorum Casanatensem, qui in Clementina Unigenitus Vindicata cap. 3. §. 2. Quesnellus, inquit, in Adam nonnisi humana merita fuisse asserit, quod humane dumtaxat nature viribus parta essent, absque ullius gratiæ supernaturalis adjutorio. Quippe supernaturale adjutorium in Adam fuisse negata, solam admittens gratiam, qualem nec Pelagius negavit, quæ sequela creationis, & debita natura fuerit, quo sensu intellectus, voluntas, libertas, memoria, & cetera anime humane vires dici queunt gratia, quatenus gratis, nullis meritis præcedentibus dantur. Quod attinet ad Quesnellianam Protestationem, repetimus Anonymum eam producendo injuria maxima afficere Galliarum Antistites, contra quos fuit edita? maxime quod in ipsa Protest. num. 8. citatur Instructio Pastoralis, ac revera in ea Institutione asseritur Quesnellum in homine primo non admisisse, quod une grâce naturelle, insuperable de sa condition. Vide tom. 1. Itaque

que non tantum confratris, quantum omnium Galliarum Præsulum vindicantes assertionem, dicimus Quesnellium mentiri, & inanes querelas fundere. Nam cum scripserit gratiam Adami fuisse sequelam creationis, & naturæ proportionatam, aperte negavit fuisse supernaturalem; unde Propugnator constitutionis *Unigenitus* ad proposit. 37. illam Quesnelli Protestationem tamquam officiiis, & evictionibus plenam refellit. Animadvertit quoque in Protestatione Quesnelliana gratiam Adami dici superadditam naturæ *sensu ridiculo*, ut scilicet *sanitas, seu recta corporis, humorumque dispositio etiam in homine lapsa est aliquid naturæ hominum superadditum, ab eaque separabile, & frequentissime separatur, nemo tamen eam propterea dixerit supernaturalem.* Ita vir doctus eo loci cap. 8. num. 10. col. 823. Idem nos de Bajo prænotavimus dissert. 11. cap. 1. §. 3. & de ipso Quesnello §. 4. *Ridicule ergo Anonymus sensum, quem P. Bellelli tribuit Quesnellianis propositionibus, appellat sensum ridiculum, & ridicule fidem præbet, non centum Episcopis, sed Novatori adversus eos protestanti, & gratiam primi hominis superadditam naturæ afferenti sensu ridiculo.* At mittamus dicacitatem hominis natura exequentis, quod arte docuit Quintilianus lib. 6. cap. 3. scilicet, indicando *ridicula*, dicendo *subabsurda*, simulando *venusta*.

VI. Arguit Patrem Bellelli Anonymus n. 6. quod induxerit *peccandi necessitatem* exponendo propositionem 28. Baji, & 38. Quesnelli de gratia *sanctificante*, ac cocendo in proposit. Quesnell. 40. num. 2. nihil inculpabiliter amari *absque charitate*, idest, nihil esse innoxium, quod non referatur in Deum *charitate amatum*. In propositione etiam 43. de industria sensum de gratia, cui nequit resiti, Quesnelliano systemati consentaneum dissimulaverit, eumque sensum tantummodo expunxerit, quem Quesnellus ipse rejecerit, ut patet ex sua Protest. num. 6.

Verum, etsi exponere propositiones priori loco commemoratas de gratia *sanctificante* erroneum non est, ut diximus, & ostendimus diss. 3. tamen P. Bellelli in proposit. Quesn. 38. docet peccatorem *sine gratia sanctificante non posse facere opera bona de condigno meritoria salutis, vel regni æterni; nec sine gratie actualis adjutorio meritoria de congruo, sed nihilominus quedam officia moraliter bona, quæ non sunt perfecta virtutis, quæque ad salutem non prosunt, sine gratia Liberatoris facere*

potest. Ibidem negat hæc opera facta sine gratia actuali esse *peccata*, refutans Quesnellium ex damnatione Bajani articuli 28. Imponit ergo, & inique criminatur Anonymus, dum inquit Augustinensem Theologum ex industria omittere sensum Quesnellianum, quod scilicet *peccata sint opera, quæ non referuntur in Deum, nec fiunt ex gratia actuali.* Appellamus, ut impostura hæc innotescat, legentium oculos. Eadem calumniosa impostura dignoscitur ex iis, quæ præclarus Theologus assertit adversus proposit. 40. ibi enim docet mentem esse Augustini, quod aliquando inveniatur etiam in pessimis morale aliquod opus, quod suis viribus agere possit homo; tale autem bonum, quamquam ad salutem minime ducat, non tamen ducit ad condemnationem. Ita §. 1. Proximo autem §. exponens verba Augustini in Pl. 72. *Quidquid enim bene amas, caritate amas; primo inquit S. Doctorem loqui de amore ad justificationem conducente.* Deinde ait posse Augustinum accipi de caritate virtuali, quæ præcessit, quæque moraliter in subsequen-
tibus bonis durat operibus. Tandem concludit *At vero sine gratia, Deo tamquam auctore nature cooperante nobiscum aliquod etiam amare possumus bonum, non pium quidem, non salutare, non meritorium, sed minime tamen ad nostram condemnationem conducent.* Id vero est nihil innoxium, nihil ad nostram condemnationem non perducens, nihil quod non sit peccatum admittere absque gratia actuali, Proh stellione fraudulentior, omniumque sycophantarum fallacissimum ac versutissimum! De Quesnelli Protestatione dictum supra: sed hoc etiam loco, quem innuit accusator, carpit Dogmatista Instruct. Episcoporum; e vestigio his verbis appositis. *Instruct. pag. 36. Et quidem in Protestatione Quesnelliana num. 6. legitur: „On m'accuse d'avancer, que sans la grace qui a toujours son effet, on est dans une vraie impuissance de faire le bien. C'est une fausse accusation. „ In Instructione autem Episcoporum citata pag. 36. „Il y en a d'autres (propositions) qui établissent encore, que sans la grace qui a toujours son effet, on est dans une vraie impuissance de faire le bien. „ Igitur aut Quesnelliana Protestatio mendax est; aut Episcopi Galliarum Quesnellio falsum errorem imputaverunt: quod postremum dici nequit absque maxima temeritate, ideoque perperam Anonymus, & cum injuria ipsorum Episcoporum ad Planctum Quesnelli nos rursus provocat.*

VII. Sequitur Anonymus garrere clamitando Fratrem Bellelli inverecunde tribuisse propositioni 44. Quesnelli, & 38. sensus *fictitios*, atque *contortos*, nullibi docens proscriptas fuisse in eo sensu, quod omnia opera & omnes volitiones, quæ non sunt ex motivo caritatis, sint peccata, ac præteriens silentio Quesnelli sensum, scilicet actiones, quæ bonæ sunt ex objecto, & sine proximo, esse flagitiosas defectu debite ordinationis in finem ultimum: quod ab Augustiniano Theologo data opera factum pronuntiat, ne & ipse eadem censura irretitus deprehendatur. A se autem hoc demonstratum jactitat p. 1. Bajanis. Rediv. ar. 3. §. 1.

At nos demonstravimus tom. 1. Fulgentium Bellelli pluribus in locis, in propositionem quoque præcitatam 44. atque in duas proximas, affirmasse actiones permultas adinveniri, quæ non fiunt ex caritate, nec tamen a cupiditate vitiantur, neque ob defectum debite ordinationis in Deum redduntur peccata, refutatis etiam singulis impostoris hujus cavillationibus. Falsissimum est ergo, calumniosissimum, iniquissimumque a Theologo nostro descriptum ab Anonymo sensum Quesnellianum prætermisum fuisse silentio ad evitandam censuram. Ad obterendam vaferrimi hominis pervicaciam præstat quædam exscribere ex eodem loco, ubi Fulgentius, hoc nomine ob perspicuitatem, qua accusatorum suorum convicia retundit, dignissimus agit de citata propositione 44. Peccatores, (inquit) quorum habitualis amor in semetipsos & mundo ultimum finem habet, uti jam diximus, plerasque actiones faciunt pias, salutes, Deoque acceptas, quæ ex pravo mundi amore, vel ordine non nascuntur, quemadmodum de Cornelii orationibus, & elemosinis scripsit Augustinus de Prælest. SS. c. 7. Vides agnoscî ab eximio Theologo pias & salutes actiones absque gratia sanctificante? Sequitur immediate: Sed insuper bonum aliquod officium, non tamen veræ virtutis, posse eos naturaliter facere, quod ex prædominante amore sui non procedat, sed ex objecto, & sine proximo bonum sit, res certa est. Tamen si vero ad salutem illud non proficit, veramque pietatem; non tamen absolute malum esse, & peccatum ad condemnationem ducens censendum est, si per charitatem in Deum non ordinetur. Vides absque gratia actuali, & absque ordinatione in finem ultimum agnoscî ab eodem Theologo bona quædam officia, non tantum ex objecto & sine proximo, sed etiam non procedentia ex prædominante cupiditate, nec

absolute mala, nec ad condemnationem trahentia? I ergo, atque impostoribus fidem adhibe. Ceterum, ut ad criminationem revertar, si Theologus noster exposuit Quesnellianam propositionem de Gratia sanctificante, id jure fecit, ac præeuntibus viris doctissimis, inter quos centum Galliarum Episcopi, ut vidimus dissert. 1. §. 4. Adde recentiorum Thomistam, de quo præcedenti num. 5. demonstrantem Bajum & Quesnellum in propositionibus, de quibus agitur, manifeste de caritate stricte dicta, seu Theologica virtute fuisse locutos, atque omnia opera ex illa non profecta, peccati postulasse, de sententia autem quam propugnant Nostrates, hæc subjicientem: Sunt, fateor, aliqui Theologi Catholici, qui hominem peccare saltem venialiter doceant, quoties actiones suas deliberatas non in Deum ex aliqua imperfecta caritate referat: sed nullus eorum dicit, actiones ipsas ex objecto & officio bonas propterea inquinari, & esse veri nominis peccata. At de his plura dissert. 3. cap. 1. §. 6. & 7.

VIII. Repetit Anonymus §. 8. rancidula illa objectamenta, quæ balda ex nare in Bajanis. Red. art. 6. part. 2. produxerat: eaque tendunt ad virum præstantissimum infamandum, quoniam ad propositionem 60. & septem sequentes Quesnellianas, nunquam Quesnelli sensum proscripserit, sed *fictitias*, ab hujus Novatoris mente prorsus alienos attulerit, censuram dolosa simulatione vitans, nec docens timorem penitus a caritate sejunctum non proficisci a cupiditate, non esse malum, non esse peccatum; quod Orthodoxi omnes fateri debent. Quod enim P. Bellelli ait timorem absque caritate esse bonum secundum se, & spectata substantia sua; quod inquit timoris officium esse interni mali fugam incutere, præscribere ac monere vitandum esse peccatum, aliaquæ id genus, quæ repetit ad nauseam usque; quod asserit vitium in eo, qui serviliter timet, non timoris esse, sed timentis; hæc omnia a Quesnello ipso docentur. Timorem vero sine caritate conceptum, atque actus ex eodem timore manentes, qui non referuntur in Deum amore benevolo, non esse immunes a culpa, nec fluere a noxia cupiditate, (qui est Bajanus, seu Jansenianus sensus legitimus) nusquam Frater Bellelli affirmavit. Ita Anonymus.

At non potest quis Ulyssis hujus irato mare nauseantis crassam madidamque coercere pituitam, ingesta particula aliqua amari sibi acidique

voluminis, in quo si nauseoso credimus, *salucia etiam rapidissime legenti innotescit*? Profecto in 8. illo §. aut delirat, aut mentitur, aut imponit; quod etsi constat ex prima ac tertia dissertatione, brevi iterum ostendam. Falsissimum quippe est, Fulgentium Bellelli differentem adversus Quesnellum non rejicere dogmatistæ hujus damnatum sensum, scilicet quod timor in Deum per caritatem non ordinatus procedat a carnali cupiditate, & noxius sit, nec immunis a culpa. Postquam enim in propositionem 45. §. 1. demonstravit ex Tridentino sess. 6. cap. 6. fidem, ac timorem, & quidem a Dei amore segregatum, disponere ad justificationem; Si autem, inquit, hisce operibus peccator ad justificationem se præparat, quis nisi heretico ductus spiritu, eametsi dicat esse prava, & carnali cupiditate corrupta? Ac in propositionem 60. Quesnelli §. 1. docuit eundem timorem esse impulsus Spiritus Sancti moventis, & parare viam ad justificationem; & prop. 65. inquit; Supernaturalis amor ex gratia præveniente profluit, idque sæpissime repetit, Qua ergo æquitate homo sui compos pronuntiare potuit in systemate P. Bellelli timorem, qui formidine pænæ incutit peccati fugam, & a caritate, seu amore Dei benevolo segregatur, oriri ex noxia cupiditate, quando Augustinianus Theologus oppositum expresse docet, demonstratque esse effectum gratiæ prævenientis, atque Spiritus Sancti impulsus? Deinde falsissimum est ab illustri Theologo timorem, de quo agimus, inter peccata censeri, nec bonum in se existimari. Volumine enim primo produxi testimonia, quæ evincunt oppositum; ac sunt alia permulta ejusdem generis in præcitatas propositiones Quesnellianas; sit in exemplo, quod legitur in prop. 60. Bonus est & iste timor, utilis est. Bonus est suppliciorum timor, & quanto fortius animum concutit, tanto utilior, pleniorque terroribus ad salutem penitentiam parat. In prop. 64. Ergone & credere, & sperare salutem, & timere futurum judicem, hisque se pietatis operibus ad justificationem Deo adjuvante disponere, peccata censentur? In prop. 66. Quid ergo? Si peccator orat, si contritionem imperfectam habet, illam scilicet, quæ attritio dicitur, non adhuc charitate perfectam, si novam vitam inchoare proponit, servareque divina mandata, non accedit ad Deum? His, aliisque in locis, ubi Fulgentius Bellelli timorem servilem commendat, quomodo fieripotuit, ut criminatorem timo-

rem damnari crediderit, aut tam bullata ac prodigiosa mendacia confingeret? Præterea falsissimum est, quod in sensu Quesnelli timor dici possit secundum se, & spectata substantia sua bonus, ita ut nullum sit vitium timoris, prout fatente Anonymo docet Augustinensis Theologus. Nam si Quesnellus ait proposit. 60. timorem ducere ad desperationem, proposit. 61. addicere cor peccato, proposit. 62. reum coram Deo constitutur, prop. 64. peccari dum malum ob timorem vitatur, prop. 66. hominem timorem duci ad instar bestiarum; quomodo in sensu Quesnelli nullum est vitium ex parte timoris, quomodo timor secundum se juxta Quesnellum bonus est? Deinde quidquid oritur ex cupiditate, secundum se malum est, actus enim in se, & intrinsecus corrumpitur ab eo noxio & vitioso principio, a quo profluit; si ergo in sensu Quesnelli timor est a noxia & vitiosa cupiditate; quomodo in sensu Quesnelli timor est bonus secundum se? Vide tom. 1. Falsissimum denique est, Patrem Bellelli adscribere timori munus duntaxat incutiendi terrorem, & præscribendi vitandum esse internum externumque malum, non vero timorem pænarum peccata interna cohiberi, quod negat Quesnellus; siquidem ille in propositionem 61. scribit; Sanctus etiam Augustinus a Deo incussum æternæ pænæ timorem non externi tantum operis mali, sed interni etiam suadere fugam, & non solum manum, sed animum quoque colubere, perspicue docet. Et post pauca; Profecto non solum manum cohibet, sed etiam animum. Ac rursus in prop. 66. Internam quoque voluntatem malam corripit. Quare non satis mirari possum animositatem in calumniis inflando refertas tot criminationibus & imposturis, supra quam dici possit ineptis, subrancidis, commentitiis. Sed tria ingenii sui octavo etiam §. indicia præbet: quorum primum est iterum lectorem amandare ad Protestationem Quesnelli n. 13. ubi Novator queritur Episcopos Galliarum sibi per calumniam imposuisse, quod dogmatizaverit, *Que tous qui étoient avant ou sous l'ancienne loi, fussent dans l'impuissance de l'accomplir*: quod legitur in Institutione Pastoralis xlii. Episcoporum, ibi etiam a Quesnello citata hoc pacto, Instruit ideoque Anonymus scribens Ap. Quesnellum ipsum damnavisse propositionem 65. in eodem sensu, quo refutatur a P. Bellelli, & citans præmonstratum n. 13. Protestationis, temere & audacter, ut fecit supra n. 4. & 6. in Instructionem illam tacite invehitur, eique præ-

præfert mendacissimam *Protestationem* ejusdem Quesnelli. Idem facit scribendo, Novatorem prop. 63. non adhibuisse comparisonem inter Judæum, & Baptizatum adimplentem legem ex solo timore, quasi Judæus per omnia similis sit baptizato, iterum lectorem amandans ad *Protestationem* Quesnelli n. 12. ubi idem Quesnellus vellicat, sibi que imputari conqueritur, quod legitur in *Istructione* doctissimorum Præsulorum pag. 43. Quis ergo talem hominem patietur, qui contra Orthodoxum Scriptorem profert damnati hominis testimonium, ac testimonium repugnans, & calumniam inferens quadraginta, immo centum Episcopis pietate, & doctrina conspicuis? Alterum ingenii ejus indicium est, quod ait Theologi nostri lucubrationes in theses Quesnellianas eadem non absque nausea repetere, cum interim in Appendice ista nil sit non insulsum, non recotum, non insipidum, atque in omni fere *Bajanismi sui* pagina repetitum, ut res portento similis censenda sit, hominem continuo eadem ructantem, & nauseantem, nec piperato aceto, quo undique perfunditur, comprimere diuturnam concitationem atque molestiam. Habes & indicium ejus animi tertium, nam inquit *rapidissime legenti* statim innotescere Theologi nostri *fallacias*; quas viri doctissimi, ac Romani Censores matura discussione, sedulo examine, & exquisita ponderatione deprehendere non valuerunt: ideoque ipse, cui statim innotuerunt, Opus *de modo reparationis* rapidissimo & concitato motu, cuncta permiscens, nil discernens, subvertens omnia pervolvavit: quod revera commostrant fluctuosæ ipsius, ac turbulentæ excursiones.

IX. Agit tandem Anonymus de propositionibus Quesnelli 68. 69. 70. Ait Fratrem Bellelli merito quidem damnare priores duas propositiones, quatenus excludunt necessitatem bonorum operum, horumque merita: sed quia ipse Quesnellus *Protestat.* num. 7. *fateretur in bonis operibus meritum*, & conqueritur sibi imputari, quod oppugnaverit *la vérité du mérite des bonnes œuvres de l'homme juste*; F. Bellelli agnoscendo meritum bonorum operum a doctrina Quesnelli non recedit. Ut enim ab doctrina recedat, fateri debet humanam voluntatem divinæ gratiæ posse resistere: alicui nil aliud in bonis operibus agnosceret, quam voluntatis humanæ cooperationem inevitabilem & necessariam, cumque pravum gratiæ irresistibilis dogma statuerit, ut constet ex præcedenti §. 2. atque ex parte 2. *Jansenismi Rediv.* *Verti Theol. Tom. IX.*

consequens est F. Bellelli nullibi rejicere errorem Quesnellianum. Propositioni autem 70. affingit F. Bellelli extortos absurdosque sensus: de quibus p. 2. *Bajan. Rediv.* art. 3. §. 5. Ita adversarius.

Verum hæc quoque eodem vitio laborant. Supponunt enim percelebrem Augustinensem Theologum gratiam propugnasse, cui nequeat resisti, atque bulla lata insignique impostura censor repetit nullibi ab eo reiectam gratiam necessitatem. Id quidem falsum esse cum superior dissertatio, tum quæ attigimus præcedenti n. 3. satis superque demonstrant. Absurdissimæ itaque impostura innituntur universa criminantis Anonymi consecraria. De propositione 70. Quesnelliana, quam adversarius produxerat pertractans *de statu pure nature*, egimus 2. dissert. cap. 1. & 3. ac si ulterius conferantur, quæ in refutatione ejusdem propositionis 70. docuit P. Bellelli, & quæ concessit Propugnator Clementinæ Constitutionis; evidens erit nil dictum ab Augustiniano Scriptore, quod fusiori disputatione demonstratum non sit a Jesuita clarissimo. Eadem quippe Scripturæ loca, eadem Ecclesiasticæ definitiones, eademque exempla ab utroque Scriptore adversus Quesnellum adduci perspectum est. Duabus vero propositionibus præcedentibus Quesnellum commendare solam fidem, Lutheranam hæresim renovare, meritaque bonorum operum excludere, uti P. Bellelli, ita alii, qui de hoc argumento scripserunt, pari ratione observarunt. Nec verum est, quod effutiit Anonymus, Augustinianum Theologum, dum meritum agnoscit, excludere libertatem, & adstruere gratiam, cui non possumus resistere, quin etiam in propositionem 69. inquit: *Orthodoxe enim fatendum est, una simul (fidem, ejusque augmentum) esse donum Dei, & meritum nostrum; donum Dei, quia fecit, ut credamus; meritum autem nostrum, quoniam libere credimus.* Et infra docet in actione salutari esse mixturam quamdam meriti & doni, Bonitatis Dei & cooperationis nostræ: paullo infra, mixtum quoddam ex gratia & libertate. Ac libertatis nomine Theologum nostrum intelligere libertatem indifferentiæ constat ex toto libro tertio primæ partis. Quamobrem ita meritum de prædicat, ut libertatem simul defendat, in iis quoque locis, ubi censet obrectator cubare fallaciam. Rursus autem Anonymus *Protestationem* commemoravit, ubi Quesnellus conqueritur sibi imputari, quod merita excluderet. Eo loci, idest num. 7. agit Novator adversus

Instructionem Pastoralem doctissimorum Galliarum Præsulum, & ait: *L' auteurs des Reflexions, dit ensuite l' Instruction Pastorale, combat encore dans le juste le merite des bonnes œuvres*: quæ utique verba in *Instructione* leguntur pag. 37. Quesnellus ex adverso excludi a se meritum negat; nec veretur id appellare *calomnie rougisse*, ipsam Præsulum Clarissimorum *Instructionem* temerario ausu vocans *Enorme Instruction Pastorale*. Ergo P. Bellelli scribens a Quesnello denegari merita bonorum operum, loquitur mente & ore doctissimorum illorum Præsulum: Anonymus contra affirmans Quesnellium meritum fateri, mendaci dogmatistæ fidem præstat. Quisnam *Pastorali instructioni* magis adhæreat, Bellellius ne, vel Anonymus, Lector dijudicet. Id ego, tantum pronuntio, Quesnellium mendaciter asserere, se agnoscere meritum; nam si totum est *pure idest, solius liberalitatis Dei*; si non datur *libertas ad merendum necessaria*; si operatio gratiæ similis est operationi Dei incarnantis & suscitantis *Filium suum*, excludens scilicet liberrimam voluntatis cooperationem, atque reluctandi potestatem, ut dogmatizat Novator iste; profecto in sensu Quesnelliano non datur meritum, & recte sapienterque Galliarum Antistites in sua *Instructione* dixerunt: *L'auteur des Reflexions combat encore dans le juste le merite des bonnes œuvres*. La foi, dit il, l'usage, l'accroissement, & la récompense de la foi, tout est un don de la pure liberalité de Dieu. Recte item sapienterque P. Bellelli eundem sensum in Quesnello perstringit, Anonymus vero inepte garrit, temere fallaciam in Augustinianæ doctrinæ vindicæ, pio, orthodoxo, ac doctissimo suspicatur.

X. Postremo Anonymus Appendici epilogum addit, & quædam ex dictis *Corollaria* deducit. Epilogus nil aliud est, quam prædictarum rerum lepida repetitio, & consueta gesticans, ac se effereus insolentius jactatio, quod evidenter pateat, Fratrem Bellelli simulate Quesnellianas propositiones refellere, & nullatenus recedere ab earum doctrina. In hac tamen castiganda reprimendaque jactantia non moror, nec mea quidquam interest, si gloriosus homo propriæ existimationis aura tumescat, si prædominante, quam passim commemorat, cupiditate quaquaversum abripiatur, si festucam in oculo fratris perquirrat, trabem non videns oculis hærentem suis. Veniamus igitur ad *Corollaria*. Primo inquit consequens futurum esse, ut si Fratris Bellelli scripta a cen-

sura judicentur immunia, Novatores freti illius exemplo confugiant ad sensus extraneos atque fictitios, & Bellellinae confutationi etiam Janseniani acquiescant. Secundo ait, quod iidem Jansenistæ non immutata priori sententia, ac Patris Bellelli ambagibus, & perversiculis studiose collectis, non detrectarunt subscribere Constitutioni *Unigenitus*, erroresque suos disseminabunt impune. Tertio addit, admissa interpretatione ac doctrina Fratris Bellelli ingenuè fatendum esse, Bajanismum, Jansenismum, & Quesnellismum mera esse phantasmata, atque Ecclesiam a duobus ferme seculis adversum umbratilem larvam acerrime dimicasse. Quarto concludit, adstringi Ecclesie Præpositos, qui tenentur Catholicam fidem servare omnino illibatam, ad proscribenda F. Bellelli Opera, in quibus Bajani & Janseniani renovantur errores, & de quorum prava, ac suspecta doctrina per totam Galliam, totamque Italiam fama percrebuit; quoniam in iis circumstantiis, ut habetur cap. *Error, dist. 93. Error, cui non resistitur approbatur, & veritas, cum non defensatur, opprimatur*. Hæc pulcherrimæ Appendicis corona.

Contra ego arbitror ex dictis manifestissima consecutione inferri, Anonymum ad conflandam, urgendamque calumniam nil præter evulsas cavillulas, & ingeminata convicia produxisse: ex præconcepto semel errore, quod Theologus noster gratiam irresistibilem statuerit, easdem nugas ubique eructasse: Augustiniani systematis ignorare penitus elementa: Nobilium libros nunquam legisse; Opera, in quæ insiliit, pervolutasse lividis oculis, averso animo, præoccupata mente, judicioque præpostero; ac demum ad trahendam sententiam nostram in vituperium atque offensionem, majorem Quesnello, quam hujas oppugnationibus dedisse fidem. Num vero hujusmodi consecutiones sint legitimæ, ipsius *Appendicis*, quam paululum exagitavimus, evincit lectio. Quatuor autem Anonymi *Corollaria* disiectis fundamentis labuntur. Ad singula tamen respondens: atque ad primum dico, si doctrinæ nostræ Janseniani subscribent, ejusque temperamento debitam Constitutioni *Unigenitus* exhibebunt obedientiam, proculdubio eandem sententiam nostram ad revocandos ab hæresi Novatores censendam esse percommodam; eodem autem Novatores Ecclesia materno affectu plenisque ulnis excipiet, cuicunque Catholicorum Scholæ adhærescant, modo proscriptos errores sincera fide detestentur; quod si per-

stant in hæresi, percipient se ab omni Orthodoxorum Schola refelli, ac primum a nostra, cujus præsidio immerito & perperam gloriantur. Ad *Corollarium* alterum repono, Jansenianos, si Patris Bellelli amplectantur doctrinam, hæresim suam damnaturos, ad quam ejurandam necessum non est accedere ad castra illorum Theologorum, qui solo *videlicet delectationis* audito vocabulo Jansenismi notam adversariis inurunt; sed sufficit a constitutis ab Ecclesia terminis non deflectere, atque ita gratiam prævenientem adstruere, ut non tollatur libertas indifferentiæ, neque pravum aliquod dogma adoptetur. Ad *Corollarium* tertium hæc sit responsio. Autumant novi dogmatistæ Bajanismum & Jansenismum esse *phantasma*, asseruentes omnia, quæ ipsi tradunt, communia esse dogmata omnium Augustinen- sium, multorumque ex Thomistis. Jam vero constat doctrinam Fulgentii Bellelli inter Augustinenses communem esse, pluribusque Thomistis probatam; id enim superior dissertatio evidentissime ostendit. Tunc ergo Jansenianis præberetur ansa rursus affirmandi hæresim suam esse quoddam *phantasma*, quando cum Operibus Fulgentii Bellelli damnaretur doctrina Catholica, atque inter Augustinianos communis; & contra evidens est hæresim Jansenianam non esse *phantasma* aliquod, sed perniciosissimum dogma, quod a Baji ætate ad hæc usque tempora Pastores Ecclesiæ studuerunt evertere; quum etiam Augustiniani, quorum nomine Jansenistæ temere gloriantur, hæresim illam existere, omni jure proscriptam, atque ab Augustino prædamnatam esse demonstrarent. Ad *Corollarium* ultimum hoc habeto responsum. Quantumvis impenderit operis atque artificii Anonymus, ut Patris Bellelli scripta adduceret in Jansenismi suspensionem; teste ipso Anonymo istiusmodi suspicio non subit animum *quamplurimorum Theologorum, etiam non inferioris notæ*, ita enim legitur initio Appendicis: non subit animum alicujus nostrarum partium Theologi; non subit animum doctissimorum virorum, qui has vindicias, antequam in lucem prodirent, accurate usurarunt, inter quos & Itali & Galli, iique viri summi connumerantur: non subit animum clarissimorum Antistitum, qui Fulgentium Bellelli, ejusque scripta summore commendaverunt. Intentata est itaque suspicio illa, & falsis criminationibus injecta, sed expugnata quoque ac repressa. Quod si adhuc quorundam, qui opinionum suarum præjudiciis abripiuntur,

eadem suspicio adhæreat animo; facile illam excutient lectione hujus Apologetici, aut doctiorum consultatione. At sibi met persuadere debet Anonymus majorem de seipso, quam de nobis exortam esse suspensionem, si non de Jansenismo, de erroribus Juliani, mortem, concupiscentiam, & virtutes steriles, quæ Deo virtutum non serviunt, laudantis, viresque liberi arbitrii gratia Salvatoris destituti extollentis: quos tamen errores ei nos nequaquam obijcimus, memores officii nostri, caritatis & communionis Christianæ. De Anonymi autem præcipiti judicio, ignorantia, loquacitate, & in Orthodoxos Scriptores stylo illiberali ac furioso, non suspensionem, aut conjecturam, sed firmissimam certissimamque persuasionem ingerit universa librorum ejus complexio. Itaque meliori nos ratione confidimus servaturos Ecclesiæ Præpositos monitum illud cap. *Error* dist. 83. nec unquam passuros, dum nos errori resistimus, *opprimi veritatem*, haud ignorantes ea verba primum fuisse prolata adversus Gallicanum nonnullum, qui Augustino obsequabantur, eique eadem omnino, quæ nobis opponit Anonymus, obijciebant. Prænotatum id est præmissa dissertatione IV, cap. 2. §. 10. Verum & nos Refutationi I. *Appendicis* finem statuimus sententia ex decreto Gratiani deprompta, & a Doctore Angelico laudata; ac sit quæ habetur cap. *Si quem panituerit*, 11. qu. 3. *Accusatorum temeritas tribus modis detegitur: aut enim calumniantur, aut prævaricantur, aut tergiversantur.*

CAPUT III.

Appendix altera Anonymi expenditur, atque discutitur.

Subjicit Anonymus Appendicem alteram, in qua ad examen revocat, *An Jansenianum de duabus delectationibus principium tueri liceat illi, qui hæreticas ejus consecutiones, nempe quinque ab Innoc. X. damnatas propositiones se rejicere profitetur.* Arbitramur ipsum Anonimum certiores factum adinveniri Theologos qui existiment defendi posse innoxie Jansenianum illud principium, donec de illo *Sedes Apostolica* suum protulerit judicium, modo consequentias, quæ ex eo eruntur, non admittant; quemadmodum Thomistæ propugnant physicam prædeterminationem, ex qua nonnulli alii Theologi putant interim libertatem, quoniam Thomistæ consequentiam hanc aperte

rejiunt. Dixi de hac re Anonimum certiore factum; nam proutquam Appendix. ista prodiret, sapientissimi cujusdam Galliarum Antistitis epistolas legi; unde quidquid narramus evidenter eruitur: ipsaque Anonymi verba, quæ diverso characteris genere nuper exscripsi, eadem opinionem meam confirmant. Ut ut sit, aliud est principium duarum delectationum, ut defenditur ab Augustianis Theologis; aliud vero principium duarum delectationum, ut statuitur a Jansenistis. Principium duarum delectationum, ut a Jansenianis constituitur, ita describitur ab ipso Anonymo num. 4. hujus Appendixis. *Illud principium in eo consistit, quod contendat Jansenius voluntatem humanam semper determinari ad agendum delectatione quandam prævia & indeliberata, vel celestis, nempe gratia, vel terrena, qua est cupiditas; itaut in conflictu duarum illarum delectationum voluntas semper obsequatur, immo non possit non obsequi, non possit dissentire delectationi illi, quæ fortior est altera, seu quæ gradibus alteram superet; ideoque illud a Theologis dici consuevit principiarum duarum delectationum indeliberatarum pro graduum superioritate invincibilium.*

II. Ex principio duarum delectationum ad hunc modum constituto probat Anonymus consequi damnatas propositiones illatione quadam legitima ac necessaria, præmissis quibusdam præceptionibus nulli tyronum ignotis circa conclusiones, quæ ex præmissis inconcussis, certis ac definitis deducuntur, ac deinde demonstrans quinque propositionum cum eodem principio arctissimam connexionem. Hæc autem omnia jure prætermittam. Nan quantum ad regulas, seu propositiones ab Anonymo præmissas attinet, eis lubenter subscribo; sunt enim eadem, ac traditæ in vestibulo Theologiæ, & in Prolegomenis quoque nostris capite quinto. Do etiam, ex eo Janseniano principio, quinque proscriptas theses manare; & ne contentiosus videar, apologiam illam secundam, & illatam inde Thomistarum, ad Jansenistarum discrepantiam probo maxime. Immo ulterius pronuntio, Jansenianum duarum delectationum principium ut supra explicatum, non consecutione tantum, sed expresse in damnatis propositionibus contineri, atque Ecclesiam unicuique eisdem propositionibus illud damnaße, adversario; ubi ab æquitate non discedat, plus, quam contendit, libentissime concessurus. Et quidem, ut agebat Romanus Censor clarissi-

mus, inverisimile est Romanam Ecclesiam damnando hæresim Jansenianam, hujus radicem non præcisam evulsamque; sed affixam adhuc, & ad eadem germina emittenda idoneam reliquisse. Quid vero aliud est sub vividiori delectatione voluntatem necessario agere, sub infirmiori necessario succumbere, quam sub inferiori gradu negare potestatem agendi, sub gradu autem superiori potestatem indifferentiæ? Sive ergo dixeris: *Absque victrici delectatione nequit voluntas obtemperare mandatis; delectationi, qua obtemperare potest, numquam resistit, sub illa delectatione spontanee quidem & lubenter, sed necessario, & absque potestate ad oppositum agit*; sive dixeris, *Præcepta etiam justis sunt aliquando impossibilia; Gratia interiori nunquam resistitur; non datur in hoc statu libertas indifferentiæ, neque necessaria est ad merendum*; idem profecto affirmabis, variata licet paululumque immutata complexione verborum. In propositionibus ergo Jansenianis principium duarum delectationum, ut statuitur, in Jansenio, cum libertatis interitu, seu cum necessitate physica & antecedente, perspicuo, & expresse damnatum est: Ecclesia radicitus dogma Jansenianum evulsit atque extirpavit; ac nescimus plane, quinam sint illi Theologi, quos initio Appendixis censor commemorat, afferentes *Summum Pontificem non damnaße Jansenianum de duabus delectationibus principium, & etiamnum illud posse innoxie defendi*. Damnatum est, & absque piaculo defendi nequit.

III. At principium duarum delectationum, prout in Schola nostra defenditur, in hoc situm est, quod amor ac delectatio est pondus animi, quo fertur, sive prosequendo bonum, sive fugiendo malum, quod ipsi bono adversatur, adeo ut semper, voluntas bono aliquo sibi proposito alliciatur, præcedatque actionem liberam inspiratio quadam delectationis, aut carnalis dum peccat, aut celestis dum recte agit, aut naturalis dum officia exercet humana; sed hac inspiratione præmissa operetur libera delectatione, ac potestate ad utrumlibet indifferente: quoniam etsi amplectitur quod magis delectat, fugitque malum quod bono delectanti adversatur, dummodo tamen bonum istud non sit summum, incommutabile, & propositum absque indifferentia judicii, utitur eligendo jure liberrimæ potestatis; neque succumbit necessitate sub majori delectatione, nec indita potestate privatur sub delectatione minori. Hoc autem systema duarum

duarum delectationum est illud, quod innoxie defendi potest; & quod Anonymus, ut nobis Jansenismum imputaret, cum Janseniano ubique confudit. Hujusmodi enim systema cum damnatis propositionibus nulla ratione connectitur, sed undique Orthodoxum est; & quoad omnes partes a Theologis quamplurimis propugnatum, prout antecedens dissertatio luculentissime evincit.

IV. Qua vero ratione illud cum sententia Thomistarum conveniat, satis superque in præcedentibus declaravimus, demonstrantes *victricem delectationem* idem præstare, quod præstat *physica prædeterminatio*, applicare scilicet ad actum secundum liberi arbitrii facultatem, salva in actu primo potestate ad oppositum; docentes pendere a Dei beneplacito, si unus tantum, alter non tantum moveatur, atque si huic detur gratia victrix, quæ a nullo duro corde respuitur, alteri inspiretur parva voluntas, nondum superans carnis concupiscentiam. Quare hoc pacto systema nostrum defendimus comparatione Thomistici: Si adversus Thomistas objiciat aliquis, Calviniani statuunt decreta absoluta, prædeterminationem causarum secundarum, & gratiæ auxilium suapte natura efficax, atque hinc inferunt perisse libertatem humanam, & Deum esse causam effectricem peccati; igitur Thomistæ ea decreta, illam prædeterminationem, eandemque efficacem gratiam propugnantes assentiuntur iisdem consecutionibus: ridebunt quidem doctissimi Thomistæ objectionem hanc insulsiſſimam, ac reponent decreta divina, prædeterminationem, & gratiam victricem requiri duntaxat ut libera potestas prodeat in actum, & perficere, non evertere libertatem contra ac faciat prædeterminatio Calvinistarum efficiens actum primum, atque inducens antecedentem & physicam necessitatem. Atque ita adversus non objicienti, Jansenistæ propugnant principium duarum delectationum, atque hinc manant famose quinque propositiones; igitur Augustinenses amplectendo duarum delectationum principium, subscribunt damnatis propositionibus, respondemus quinque propositiones oriri ex principio delectationum, quæ in sensu Jansenii libertatem interimunt; non vero ex principio delectationum, quibus voluntas trahatur absque necessitate; ac proinde objectionem illam insulam esse, atque risu explodendam. Quapropter principium duarum delectationum rejiciendum est in sensu Jansenii, non in sensu Theologorum Augustinensium; quemadmodum præ-

determinatio physica rejicienda est in sensu Calvinii, non in sensu Thomistarum. At vide dissertationem præcedentem cap. 2. §. 6. num. 2.

V. Hæc cum ita sint, ut Anonymus Fulgentium Bellelli, aut Augustinianum alium quempiam Janseniani erroris innovatorem esse convinceret, demonstrare debebat damnatas propositiones fluere ex principio duplicis delectationis, ut in Schola nostra defenditur, nullam necessitatem inferente, non autem in illud incumbere, ut evinceret easdem propositiones consequi ex principio duarum delectationum pro graduum superioritate *invincibilia*, quod Fulgentio Bellelli, & a nobis refellere evidens est ex priori §. secundi, ac tertii capitis quartæ dissertationis. Dedit itaque operam adversarius in suo Jansenismo reviviscente, ut in scriptis nostris principium illud damnatum & Jansenianum latere imperitis hominibus suaderet: sed præterquam quod ostendimus quam decipiatur, & quantis viris Orthodoxis inferat injuriam, ad omnem ipsius calumniam explodendam, & contundenam hoc unum sufficit, a nobis defendi libertatem indifferentiæ sub quacunque vel terrena vel cælesti delectatione, quod plane Jansenianum principium subvertit. Quid si adhuc ei videatur libertatem illam obscure, non librato exactoque criterio a nobis explicari, patiatur ingenioli nostri imbecillitatem, non culpet fidem, non infectetur Scholam, non arroget sibi auctoritatem temere calumniandi sententiam, quam propugnarunt viri inconcussæ fidei, quam non semel Censores summa æquitate & doctrina præditi tutam atque indemnem esse pronuntiarunt, quam etiam ad concilianda dissidia, & Refractarios ad Ecclesiæ gremium revocandos commodiorem atque utiliore Auctores quidam doctissimi existimant.

VI. Itaque hæc sunt, quæ in defensionem doctrinæ nostræ duximus exaranda, ad illam pro modulo & ingeniolo nostro propugnanda: rati, si eam rursus impetendi libido adversarium extimulet, atque si id faciat veritatem amando, loca integra producendo, perlectis Theologorum, quos citavimus, lucubrationibus, habita Scholæ nostræ ratione, objectis non subrancidis, sed novis, & nondum a nostris al quo solutis difficultatibus, & quod caput est, caritate Christiana non læsa. Nam si veteres tantum nugas, insectationes, convicia, & procaci impudentique stilo repetitas criminationes objecerit, non faciam responden-

do jacturam temporis : ac silentium meum , non mihi utiliora studia & animi tranquillitas amanti , sed calumniatori operam ludenti , & rixarum amantissimo erit solummodo tribuendum . Immo si alia ad umbilicum ductis vindiciis superadderem ; jure pertimescerem , ne litterarii hujus certaminis spectatores compararent illud pugnae nimis acri duorum gal-
lorum , in quibus , ut lib. I de Ordine cap. 8.

num. 25. narrat sapientissimus Augustinus , videmus *intenta projectis capita inflatas comas , vehementes ictus* , nec illam in victore intuemur legem , quam *superbum cautum , & membra in unum quasi orbem collecta , velut in fastum dominationis signum autem victi elatas a cervice pennulas & in voce atque notu deferre totum* . Sileat interim lacertosus Anonimus . nec leviori plumula nobis evulsa .

DISSERTATIO VI.

QUÆ DAMNANTUR PROPOSITIONUM,

Et Augustinianæ doctrinæ illius oppositæ prospectum exhibet,
ac est quædam præcedentium Velitationum
epitome..

CAPUT PRIMUM.

*In quo recensentur Bajani errores, atque ex principiis Augustinianæ
Theologiæ refutantur..*

BAjanos errores ad certa quædam capita
revocari affirmant, qui de illis data o-
pera pertractarunt. Quænamea capita sint,
dignosci potest ex Ripalda, Suarefio, Turria-
no, atque ex ipsa *Explicatione* Joannis Lensæ
Operibus Baji inserta: ipso Anonymus parti-
tionem quamdam, ac distributionem præmittit.
Sequimur tamen ordinem ceterorum, qui agunt
priori loco de propositionibus pertinentibus ad
primam rationalis creaturæ conditionem, con-
gruum est enim, ut primo de natura integra,
Bajus nimium extulit, ac deinde de natura
lapsa, quam nimium depreffit, dicere inti-
tuamus.

§. I.

*Errores Baji circa gratiam Angelorum
ac primi hominis.*

Itaque circa primi hominis, atque Ange-
lorum gratiam Bajus undecim proposi-
tiones enuntiavit. Sunt autem. I. in qua ne-
gant Angeli ac primi hominis adhuc integri
merita rectæ vocari *gratiam*. III. qua asserit
felicitatem, quam boni Angeli consecuti sunt
mercedem, non *gratiam* fuisse, ac mercedem
pariter futuram fuisse in Adam, si in accepta
justitia perseverasset. VII. in qua repetit er-
rorem enuntiatum in prima, scilicet *merita*
primi hominis fuisse *munera creationis*, nec
rectè vocari *gratiam*. IX. in qua fatetur ea-
dem creationis *munera* posse dici *gratiam* am-
pliori sensu, & non improbanda ratione quam-

vis revera *gratia* non sint, quoniam in sacris
libris non ea tantum munera *gratia* dicuntur,
quæ conferuntur per Christum *male merentibus*
& *indignis*. XXI. in qua dogmatizat *exalta-
tionem* humanæ naturæ in consortium divinæ
id est justitiæ & sanctificationem, sive adoptio-
nem Dei, *naturalem* dicendam esse, non au-
tem supra naturæ ordinem, cum debita fuerit
primæ conditionis integritati. XXIII. quæ præ-
cedentem errorem confirmat, & manifestius
promit, asserendo in homine primo non fuisse
donum aliquod *supernaturale* & gratuitum,
quod excederet conditionem naturæ, neque ho-
minem integrum donis naturalibus conditio-
nem suam excedentibus indiguiffe, ut fide, spe,
caritate *supernaturaliter* Deum coleret. XXIV.
in qua non tantum repetit errorem præcedentis
articuli, verum etiam traducit tanquam vanam,
absurdam; & Pelagiano errore scatentem sen-
tentiam Catholicorum, qui in primo homine
admittunt *dona supernaturalia*, veram gratiam,
atque exaltationem supra conditionem naturæ
sue; eandem sententiam idcirco damnat Pe-
lagianismi, quoniam Pelagiana hæresis est,
muneribus creationis tribuere veræ gratiæ pro-
prietatem. XXVII. in qua Bajus hærens eo-
dem in luto appellat integritatem primæ crea-
tionis *naturalem hominis conditionem*, & rur-
sus negat fuisse *exaltationem* quamdam inde-
bitam, atque excedentem naturæ fines. LXXV.
in qua idem de integritate, enuntiatur, nimi-
rum ipsam immortalitatem fuisse *conditionem*,
ac proprietatem naturæ, non autem benefi-
cium gratiæ, ac donum excedens naturalem
ordi-

ordinem. LIII. quæ enuntiat Deum non potuisse ab initio creare hominem, *qualis nunc nascitur*, nempe absque integritate, aliisque primæ conditionis muneribus, quibus in sensu Baji homo exspoliari ab initio non poterat, quia non erant juxta Bajum beneficia gratiæ, sed ipsa conditio, ac naturalis perfectio a natura integra inseparabilis. LXVI. quo ob eandem rationem, & parvæ doctrinæ coherentiam rejicit tamquam falsam sententiam illorum Theologorum, qui docent justitiam, & integritatem primi hominis non fuisse *conditionem naturæ*, ideoque nec talem, sine qua primus homo a Deo creari non potuisset.

II. Ex earum propositionum complexu constat earundem sensum esse illum, quem viri doctissimi prænotarunt. I. Bajus negavit integritatem, justitiam, immortalitatem, & cetera dona Angelis, & primo homini ab initio collata, fuisse *beneficia gratiæ, & dona naturæ superaddita*, ut observarunt in suis censuris Theologicæ Facultates Salmanticensis, & Complutensis. II. Afferitur integritatem illam, justitiam, immortalitatem, aliaque primæ conditionis munera fuisse *proprietates naturæ integræ*, atque ex hujus principiis, non ex gratia Creatoris derivasse, ut recte scripserunt Bellarminus de Grat. primi hominis, & Jacobus Fontana in prop. 35. Quæsnelli. III. Propter eandem rationem Bajus affirmavit primum hominem non fuisse exornatum *gratia aliqua supernaturali*, idem de natura integra dogmatizans, quod effutiunt de natura lapsa hæretici Pelagiani: prout observarunt Bail de Benef. Crucis, Suarez Prolegom. 6. de Grat. Ripalda disput. 3. sect. 1. Vasquez 1: 2. disput. 195. Turrianus de erroribus Baji cap. 1. alique permulti. IV. Ex quo Bajus existimaret creaturam rationalem adhuc integram potuisse *naturæ viribus* promereri vitam æternam, & originalem justitiam fuisse *conditionem naturæ* bene institutæ, non vero hujus *exaltationem* in consortium naturæ divinæ per dona gratiarum naturali conditioni superaddita; progressus est ad asserendum non potuisse hominem cordi absque integritate & justitia, cum hæc integritas & justitia *sit ipsa conditio*, ac proprietas naturæ integræ, ideoque hominem in sensu Baji non potuisse a Deo creari absque gratia, & sanctitate, quoniam creari non potuit sine iis, quæ ad ipsam naturæ conditionem spectant, modo creandus esset hujus conditionis, hujusque naturæ: atque id etiam observarunt Estius 2. sent. dist. 25.

Gonet de statu puræ naturæ art. 1. Macedus Collat. in 2. sent. collat. 8. Noris cap. 3. Vindiciar. §. 2. alique præstatissimi viri, quorum testimonia producta fuerunt cap. 1. secundæ dissertationis.

III. Prænuntiatos errores nos, & qui nobiscum propugnant Augustinianam doctrinam, aperte rejicimus. I. Principio enim, etsi inter gratiam necessariam Angelis, & primo homini ad perseverandum, & gratiam, quam implorant in hac agone certantes, arbitramur magnum interesse discrimen; negamus tamen integritatem *primæ conditionis*, justitiam, immortalitatem, aliaque dona supernaturalia fuisse *creationis munera*, nec fuisse beneficia gratiarum naturalem ordinem excedentia, edocti ab augustino lib. xii. de Civit. Dei cap. 9. Deum creasse Angelos *cum bona voluntate, & amore casto*, quo illi adhærerent, & condendo naturam simul largitum fuisse gratiam; atque de Corrupt. & Grat. cap. xi. homini pariter dedisse *bonam voluntatem*, eumque fecisse *rectum*, ac præterea ei dedisse *adjutorium*, sine quo non posset permanere si vellet. Fate-mur itaque in prima conditionem gratiam, tam *habitualement*, quam *actualement*, & negamus utramque gratiam; una cum originali justitia, atque immortalitate, non fuisse dona superaddita naturæ. II. Hanc gratiam, atque hæc dona superaddita, non improbanda tantum ratione, secundum quam appellantur *gratia* natura quoque rationalis hujusque proprietates, sed recte, ac proprie *gratiam* fuisse defendimus, asserentes Angelos ac primum hominem per solas liberi arbitrii vires non potuisse perseverare, sive, ut inquit S. Pater cap. 106. Enchiridii, *Etsi peccatum in solo libero arbitrio erat constitutum, non tamen justitiæ retinendæ sufficiebat liberum arbitrium*; & ulterius affirmantes cum eodem S. Patre de Corrupt. & Grat. cap. 11. quod si angelo, vel homini, cum primum facti sunt, defuisset supernaturalis gratiæ adjutorium, non usque sua culpa cecidissent. III. Admittentes propterea in prima conditione *gratiam* proprie dictam, prout distinguitur a muneribus, quæ naturaliter consequuntur naturam & creationem, non agnoscimus in statu primæ integritatis gratiam tantummodo Pelagianam, sed veram gratiam supernaturalem, exaltationem indebitam, atque immortalitatem, quæ erant beneficia Conditoris, non autem *conditio corporis animalis*; quemdammodum lib. 6. de Genesi ad lit. cap. 20. lib. 13. de Civit. Dei cap. item

20. & lib. 4. contra Julianum cap. 14. docuit sapientissimus Augustinus. IV. Sententia utique nostra fertur creatura rationalis naturali instinctu in Deum, & donec in alio requiescat, *inquietum est cor nostrum*, ut Augustinus ait 1. Conf. cap. 7. tenemur etiam in quolibet statu Deum super omnia diligere, *quod prorsus donum Dei est*, neque sine gratia potest adimpleri: ideoque innocens imago Dei, ne absque culpa a fine, in quem naturaliter tendit, & quem ob hujus præstantiam non potest naturaliter assequi, divelleretur, ac posset implere præceptum dilectionis, cui reposita est ejusdem finis possessio, exornanda erat supernaturalis gratiæ adjutorio. Poterat tamen cordi absque originali integritate, gratiam quoque habitualement, pluraque alia supernaturalia dona complectente; quæ dona nec erant conditio naturæ, neque naturæ proprietates, sed erant beneficia indebita, ac totius naturalis constitutionis ordinem excedebant. Hæc autem omnia directe contraria præmissis Baji propositionibus traduntur a nobis lib. x. & xii. Theologicarum Disciplinarum, sive tom. 2.

§: H.

Baji errores, qui comprehenduntur in propositionibus de libero arbitrio lapsorum hominum enunciatis.

I. **U**T Bajus naturam integram nimis extulit, ita nimis depreffit naturam lapsam, a cujus libero arbitrio omnia prorsus boni principia evulsa esse autumavit, tredecim propositionibus ab Apostolica Sede proscriptis inferens pravam, erroneamque doctrinam. Propositiones autem illæ sunt, quæ sequuntur. XXVIII. in qua ait liberum arbitrium absque gratia Reparatoris, seisque viribus relictum nihil posse agere, quod non sit peccato inquinatum, & noxium. XXXIX. XXXVIII. quibus audet Pelagianam hæresim illis adscribere, qui agnoscunt bonum aliquod naturale, quod peccatum non sit, & cupiditatis labe corruptum si a solis naturæ viribus oriatur. LXXII. hæresim itidem Pelagianam attribuens Theologis admittentibus absque gratia Christi usum aliquem bonum liberi arbitrii. XXII. quæ inter Pelagianos rursus detrudit Orthodoxos Scriptores, qui docent absque gratia fidei Gentes naturalem legem

Berti Theol. Tom. IX.

servare, & qui de gentibus a fide alienis verba Apostoli ad Rom. 2. 14. interpretantur. XXX. XXXIV. & XXXVI. quibus Bajus pariter damnat, tribuitque inani philosophiæ, innixæ hominum præsumptioni, & afficienti injuria passionem Christi, *amorem naturalem* immunem a culpa, atque ex viribus naturæ exortum; appellatque fures, latrones, & Christi inimicos, quicumque putant sine gratiæ ipsius adjutorio posse agi aliquid boni, aut tentationem aliquam superari. XXXVII. quæ dividit omnem amorem creaturæ rationalis in vitiosam cupiditatem, & in caritatem laudabilem a Spiritu Sancto diffusam, adeo, ut amor, qui non sit laudabilis illa caritas, censeri debeat cupiditas vitiosa, ac prohibita, scilicet amor peccato obnoxius, & in se malus. XXV. & XXVI. propositiones, quæ a plerisque solent in unam conjungi, inter peccata, & vitiosæ cupiditatis effectus connumerant quælibet infidelium opera, necnon virtutes Gentilium philosophorum, fide, & caritate per Spiritum Sanctum diffusa carentium XXXV. inter peccata recenset quidquid agit peccator destitutus caritate illa, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur, & quidquid agit servus peccati, is nempe, in quo vitiosa cupiditas dominatur, & regnat. XL. propositio enuntiat peccatorem servire dominanti cupiditati in omnibus suis actibus, ideoque in singulis peccare, antequam per caritatem a Spiritu Sancto diffusam justificetur; & a regno cupiditatis ad regnum dominantis caritatis pertranseat.

II. Præmissis enuntiationibus Bajus enormiter a veritate, a fide, atque a debita erga Catholicorum sententias moderatione exorbitavit. I. Affirmavit liberum lapsorum hominum arbitrium non extenuatum & inclinatum duntaxat, sed etiam adeo oppressum, & a cupiditate gravatum esse, ut nisi gratia Salvatoris liberetur a vitiosa cupiditate, quod sit per caritatem prædominantem, in peccatum necessitate trahatur, atque nonnisi ad peccandum valeat; quoadusque careat superno lumine fidei, & nondum gratia per Christum, & Spiritus Sancti munere justificetur. Ita de erroribus Baji pronuntiarunt præstantissimi Theologorum, Vasquesius, Turrianus, Suarez, Estius, Macedus, Norisius, centum Galliarum Episcopi, aliique præcitati initio primæ ac tertiæ Vindiciarum istarum dissertationis. II. Quoniam infidelibus, & peccatoribus, in quibus juxta Bajanum systema nondum laudabilis caritas exercent imperium, existimavit

O o

No-

Novator, nullum prorsus adinveniri opus, quod ex venefico vitiosæ cupiditatis fonte non oriatur; idcirco asseruit quidquid infideles, aut impii operantur, intrinsicè inquinari a noxia cupiditate: atque id non tantum laudati Theologi prænotarunt, sed etiam censor noster Anonymus *Bajanismi Rediv.* affirmans in sensu Baji omnia, quæ ex caritate non fiunt, oriri ex cupiditate vitiosa, eaque labefieri & corrumpi. III. Omnia proinde, quæ ex caritate non fiunt, ex noxio, cunctaque inficient principio Bajus derivans, nil in sua productione bonum agnovit ex solius naturæ facultate provenies, amorem quoque naturalem, quo parentes, necessarios, & amicos diligimus, omniaque vitæ hujus officia inter damnabiles, turpesque cupiditatis scæus detrudens; quod præcedentium errorum, ut observavit præaudati Theologi, apertum est confectarium. IV. Severo quoque judicio, impudentique censura auctoribus naturalem amorem, atque opera plura peracta absque gratiæ adjutorio probantibus in suo genere, & a peccati labe, atque a vitio cupiditatis omnino fecernentibus, studium in philosophiam Christianæ humilitati adversantem, & Pelagianæ hæreseos tumorem objecit inique, temere & audacter, Vāsquo, Macedo, Norisio id asserentibus; quod etiam ex 22. 19. 30. 37. & 62. enuntiationibus Bajanis compertum satis est, ac perspicuum.

III. Nos vero negamus liberum arbitrium, etsi careat prævenientis gratiæ adjutorio, in omnibus actibus suis inquinari, ac inter bona naturæ connumeramus, præter indeliberatum beatitudinis amorem, quem rationalis creatura in tot tantisque miseriis nunquam potuit amittere, deliberatos quoque actus, quos secundum *justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito relictos laudamus*, ut lib. de Spiritu & lit. cap. 27. docet Augustinus: quamquam impiorum, & infidelium opera vix laudem promereantur, si disentiatur quo fine fiant; ac sententia quidem nostra, nisi fiant propter Deum, atque in hunc dirigantur auxiliante gratia, sine qua nemo bene utitur creaturis, sint quidem bona secundum substantiam, officiumque, neque erumpant a cupiditate, qua labefiant: at non sint bona spectatis omnibus circumstantiis, & ratione ultimi finis. II. Absque caritate autem prædominante, & absque gratia, qua impius justificatur, plura bona opera, etiam ad justificationem disponentia, fieri a libero arbitrio

profitemur cum Augustino, qui de Prædest. SS. cap. 7. commendat eleemosynas Centurio-
nis, *antequam in Christum crederet*, de Sp. & lit. cap. 28. asserit sine aliquibus operibus bonis difficilime vitam cujuslibet *peccati hominis inveniri*; ac sæpenumero laudat fidem, timorem, spem, aliosque actus, quibus ad justificationem adulti disponuntur: ideoque execramur, tanquam perniciosissimam hæresim, opinionem Bajanistarum, atque affinem Lutheranorum, dogmatizantium ante fidem dominantem, oriri actiones omnes a noxia cupiditate, ac inter sordes & inquinamenta esse rejiciendas. III. Sunt utique juxta Augustinum contra Pelagianos disputantem virtutes a vitiis *non officiis, sed finibus* discernendæ; & quidquid non sit propter Deum, cui veræ virtutes deserviunt, caret rectitudine finis; ac proinde negamus esse *veras virtutes*, quæ serviunt aut carnalibus delectationibus, aut quibusdam commodis & emolumentis temporalibus: ulterius probare non possumus virtutes illas steriles, quæ nulli deserviunt, arbitantes joculari, vel delirare qui *sterilium fructos arborum laudant*, ut adversus Julianum scribit lib. iv. cap. 3. sanctissimus ac sapientissimus Institutor. Verum non adeo decipimus, ut quæ ex naturali principio, & humanæ consuetudinis, honestatisque præceptionibus oriuntur, atque in sui productione innoxia sunt, producta ex vitiosa cupiditate, ac intrinsicè corrupta esse dicamus. IV. Opiniones autem Scholarum, quamquam imperiti quidam nos conviciis proscindant, in sua probabilitate relinquimus, & juxta Apostoli monitum finimus unumquemque *in suo sensu abundare*, scripta nostra subicientes judicio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; hujus Constitutionibus obtemperantes, & magnopere execrantes temeritatem Baji, alioemque Novantium. Hanc esse veram, sibi quoque constantem nostram, omniumque Augustinensium sententiam demonstrant prima ac tertia hujus Apologetici dissertatio; & quidquid modo innuimus, extremisque labiis attingimus, prolixius, & accuratius explicavimus lib. 18. & 23. de Theolog. Discip. idest tom. 3. & tom. 4. &c.

§. III.

*Propositiones Bajanae pertinentes ad
libertatem, legisque trans-
gressionem.*

I. **N**Rque in extenuandi tantum liberi arbitrii viribus Bajus procul recessit a veritate, sed in percipienda quoque ac delineanda libertati essentia turpiter lapsus est, hæresim, quæ postea Janseniana dicta est, præformans; ut constat ex subjectis decem articulis. XXXIX. expresse libertatem indifferentiæ subvertens ait libere fieri *quidquid sit voluntarie*, idest, sponte, lubentique animo, non autem invito, contranitenti, & coacto; tametsi fiat antecedenti necessitate, & sine potestate ad oppositum. XLI. statuit hæc duntaxat ratione *libertatis naturam* esse explicendam; eos autem, qui exigunt ad veram propriamque libertatem, ut a necessitate immunis sit, asserere libertatis modum, qui non reperitur in Scripturis, in quibus tantummodo occurrit nomen libertatis a peccato. III. affirmat peccari in iis, quæ vitari non possunt, ac proinde Deum præcipere homini aliquid, *Deus impossibilitatem non jubet*, esse definitivam sententiam Pelagii. LXIII. LXIV. & LXV. repetit prænuntiatis errores, scilicet violentiam & coactionem adversari naturæ libertatis humanæ, & hominem peccare, *etiam damnabiliter*, in iis, quæ facit adactus necessitate, & evitare non potest; unde peccatis adnumerat *infidelitatem negativam*, idest eorum, quibus prædicatum non est evangelium, & nondum possunt excutere errorem ac fidem, quam prorsus ignorant, amplecti. XLVIII. XLIX. LXXI. & LVXII. appellat peccatum, *transgressionem* atque *inobedientiam legis*, & noxium opus prohibitum præcepto, *Non concupisces*, motum quemlibet indeliberatum concupiscentiæ, quamvis illi homo non assentiatur, immo & illum patiatur invitatus; etsi dicat hanc transgressionem præcepti sitam in pravis concupiscentiæ motibus homine invito exurgentibus in peccatum non deperari: immo ipsam concupiscentiam permanentem in renatis, qui in peccatum mortale labuntur, censet esse verum peccatum, ejusdemque generis esse pravos illos habitus, qui repetitis ac voluntariis transgressionibus contrahuntur.

II. Arbitror satis apertum esse, quid Bajus absurdis hisce assertionibus significaverit.

I. Evidentissime, & absque ulla verborum ambiguitate docuit liberum hominis lapsi arbitrium consistere cum necessitate operandi, atque ad merendum, & ad libere transgrediendum quodcumque præceptum sufficere si homo velit, agatque lubenter ac sponte, nec patiatur violentiam & coactionem, ut advertit, *auctor Bajanissimi Redivivi*; atque longe antea Ripalda disput. 2. num. 13. Bail, ac Turrianus in 39. articulum, aliique omnes, sive de Baji, sive de Jansenii erroribus per tractantes. II. Quod hæretici hujus asserti confectarium est, affirmavit Bajus peccare hominem lapsum, tametsi non possit a peccato abstinere, ideoque inevitabili necessitate reprobos trahi ad interitum ac perditionem, a Manichæis, Prædestinarianis, ceterisque libertatis everforibus parum aut nihil distans. III. Prava quælibet desideria, & infeminate concupiscentiæ motus, in quibus velle quoddam adinvenitur, licet deliberationem optionemque præveniens, accensuit iis peccatorum generibus, quibus impii evadunt iniquiores, atque divina præcepta transgrediuntur, prout observarunt Suarelius, Lessæus, Macedus, Norisius, aliique dissertatione 1. cap. 1. §. 7. num. 2. a nobis producti. IV. Concupiscentiam, & pravam ad malum inclinationem, quæ post peccatum remanet in renatis, omnesque vitiorum habitus ex pluribus malis actibus acquisitos esse peccata proprie dicta putavit, ita ut non solum ad malum alliciant, sed etiam sint prævaricationes & scelera, etsi non ducant ad actum elicatum libero voluntatis consensu atque post Ludovicum Bail ad propositionem 73. p. 205. & Joannem Lessæum in Expositione doctrinæ contrariæ damnatis articulis cap. 12. id quoque fatetur insinuator p. 40. num. 5. *Bajanissimi reviviscentis*. III. Procul a prænuntiatis erroribus recessit Augustiniana sententia. I. Hæc enim perisse quidem per peccatum censet *libertatem, quæ in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate justitiam*, ideoque nunc potentiore gratia adjuvandam esse infirmitatem humani arbitrii: *Qui autem nostrum*, ut loquamur ore magni Protoparentis refutantis duas Epistolas Pelagianorum, *dicat quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere*. Nec illud esse liberum arbitrium, quod est duntaxat voluntarium atque spontaneum: sed ad hoc, ut opus revera sit liberum, requirimus voluntatem illam, quæ *huc & huc ferri, hinc atque hinc referri potest*, seu in cujus potestate est cohibere motum.

& cui ab opere liberum est abstinere; quem-
admodum in 3. de lib. arbitr. cap. 2. de pec-
cat. merit. lib. 2. cap. 18. & lib. 1. Oper.
imperf. num. 47. ait Augustinus, vel, ut in-
quiunt Theologi e Schola, *libertatem indiffe-*
rentie. II. Eandem libertatem a simplici ne-
cessitate, immunem necessariam esse ad pec-
candum constantissime asserimus; haud enim
ignoramus peccatum ab eodem Augustino de-
finiri voluntatem retinendi, aut consequendi
quod iustitia vetat, & unde liberum est ab-
stinere: quam definitionem traditam adversus
Manichæos S. Pater disputans adversus Pela-
gianos non alia exceptione limitavit, nisi as-
serendo in ea non comprehendi originale pec-
catum, quod contrahitur propagatione naturæ,
necnon concupiscentiam, quæ ampliori signi-
ficatione peccatum dicitur, quatenus ex pecca-
to est, & ad peccatum inclinat. III. Ipsam
itaque concupiscentiam, ejusque motus pecca-
tum hoc tantum sensu cum Apostolo, Triden-
tinis Patribus, eodemque Augustino appellantes,
firmiter credimus ac profitemur, prava desideria
nonnisi consentientibus nocere, & moveri qui-
dem nolentibus nobis nonnullos affectus sed
nullum effectum relaxari, si voluntatis non
adhibeatur assensus, ut fides docet Catho-
lica, atque in Psalmum 118. Enarrat. 3. de
peccato originali cap. 40. aliisque in locis tra-
didit ipsemet Augustinus, Latinorum Patrum,
totiusque Ecclesiæ lumen fulgidissimum. IV.
Hujus concupiscentiæ reatum expiari Sacra-
mentu regenerationis, ac soluto reatu, quo
vinculos detinebat, concupiscentiam illam ma-
nere ad agonem, ex libris ejusdem Doctoris
didicimus, præsertim ex 1. de nupt. & con-
cupisci. cap. 23. ex 2. de peccat. merit. cap.
4. atque ex lib. 6. contra Julian. cap. 18.
Quare etsi concupiscentia bellatrix, alique vi-
tiosi habitus contracti peccandi consuetudine
augent infirmitatem animique languorem, &
reddant homines proniores in lapsum, pecca-
ta nihilominus, seu transgressionem legis dici
nequeunt; quidquid commentus sit Baius. At-
que hæc rursus Augustinianæ doctrinæ capita
commonstrant nostrum a Bajanistis discrimen:
quod evidentius patebit legenti dissertationes
nostras de Concupiscentia, de Peccato origina-
li, & de libero arbitrio, in libris 12. 13. &
16. Theologicarum disciplinarum, idest tom.
2. ac tom. 3. &c.

§. IV.

Michaelis Baji errores circa merita
Operum.

I. AD merita operum bonorum nullam gra-
tiam habituales, qua iusti in Dei fi-
lios adoptantur, Baius necessariam existimavit,
sed naturali lege illis operibus vitam æter-
nam deberi commentus est in duodecim proxi-
me subjiciendis propositionibus. II. universim
pronuntiat; opus bonum ex natura sua esse
meritorum vitæ æternæ, quemadmodum opus
malus ex natura sua promeretur æternam
mortem. IV. differens de meritis hominis ad-
huc integri, & angelorum, inquit beatitudi-
nem fuisse eis repromissam intuitu bonorum
operum, quæ non ex acceptance, & largi-
tate Dei, sed ex lege naturæ, rerumque con-
stitutione ad eam consequendam sat erant.
V. eandem doctrinam eudens ait promissionem
factam Angelis ac primo homini nihil aliud
fuisse, quam naturalis iustitiæ, præscriptum,
ita ut vita æterna fuerit illis repromissa spe-
ctatis in se operibus, & sine alio respectu.
VI. repetit primum hominem, si in obedien-
tia perseverasset, consecuturum fuisse peren-
nem beatitudinem atque immortalitatem solius
legis naturalis constitutione. VIII. excludit a
redemptis per gratiam Christi omne meritum,
etiam in iis, qui per gratiam sanctificantem
constituti sunt Dei filii adoptivi, & hæredes,
omniaque gratis post lapsum Adæ conferri pu-
tat hominibus prorsus indignis. XI. cohæren-
ter docet iustos consequi æternam felicitatem,
non per gratiam, qua dei filii constituentur,
immo nec per meritum passionis Christi, sed
ex vi ordinationis naturalis, atque primæ in-
stitutionis humani generis, qua per legem na-
turæ statutum fuit, ut recto Dei judicio æter-
na vita redderetur obedientiæ mandatorum.
XII. & XIII. negat propterea opera bona non
esse meritoria regni cælestis, si fiant citra
gratiam adoptionis, negatque ab ipsa gratia
adoptionis, quæ diffunditur in cordibus iusto-
rum per Spiritum Sanctum habitantem, non
autem ex naturali tantum lege, & ex quo
opera legi conformia sint, promereri rationem
meriti, acri censura, & nota Pellagiani erro-
ris sugillans sentientes oppositum. XIV. &
XV. rursus metitur quantitatem mercedis ex
sola operum conditione, nullo habito gratiæ
sanctificantis respectu, iterum docens rationem.

meriti non esse repetendam ex quo bene operantes habeant gratiam, & Spiritum Sanctum inhabitantem; & iustos in die iudicii illam tantum mercedem consecutores, quæ ipsis operibus in se consideratis debetur, nil prorsus ad ampliorem mercedem conferente gratia adoptionis. XVII. extollit rursus merita operum, eosque damnare audet, qui requirunt ad meritum, ut homo *per gratiam sanctificantem* adoptetur in Dei filium, & sublimetur ad participationem divinæ naturæ. XIX. ita Bajus quantitatem meritorum cum natura operum comparavit, ut videamur insinuassee meritis Christi Domini majorem valorem nequaquam accessisse ex summa atque infinita dignitate persone.

II. In præmissis Baji propositionibus gravissimi quidam Theologi censent reprobari sensum auctoris, quoniam tribuit rationem meriti bonis operibus ex naturali constitutione, seclusa promissione divina. Ita censet Card. Bellarminus lib. 5. de Justificat. cap. 14. Licet vero Scholasticorum nunnulli ad meritum promissionem Dei, tanquam *essentialem* rationem non requirant; illam tamen major Theologorum pars exigit, saltem ut conditionem aliquam ad meritum necessariam. II. Quidquid sit de promissione Dei; omnes, qui de Bajanis egerunt articulis, affirmant denegari in his necessitatem gratiæ sanctificantis ad meritum *de condigno*; ut perspicue demonstrant iidem articuli, atque expresse docent Vasquezius r. 2. disput. 214. cap. ultimo, Turrianus de erroribus Baji cap. 2. Ludovicus Bail de Beneficio Crucis, & ne singulos commemorem, Lovanienses in sua Expositione cap. 13. rerum Bajanarum. III. Ut sapienter in eadem expositione animadvertitur; noluit Bajus gratiam sanctificantem, quæ reddit hominem Deo conjunctum, eumque exornat participatione divinæ naturæ, afficere ac perficere bona opera, eaque reddere digna æternæ retributionis: quare Theologis ad meritum requirantibus gratiam, & adoptionem Dei, obfecit Pelagianum errorem; quia Pelagius, etiam si tollens originale peccatum promitteret æternam vitam naturali parvulorum innocentia, absque regenerationis lavacro; istud tamen necessarium esse docebat, ut per baptismum ad regni cælestis jris & possessionem adoptarentur. IV. Adversus certissimam firmissimamque Catholicorum omnium sententiam affirmans Bajus merita Christi non traxisse ampliorem valorem *ex dignitate persone*, ne fa-

teretur opera iustorum per gratiam adoptionis reddi digniora, quemadmodum opera Christi maximum habuere pretium, propterea quod fuerint opera filii dei naturalis; aperte derogavit merito redemptionis, & satisfactionis Christi, summopere æstimandæ, quoniam exhibita fuit a deo homine.

III. Distat toto, ut ajuut, cælo a prænuntiatis Baji erroribus Augustiniana sententia. I. Enimvero defendimus bonis operibus reddendam esse æternæ vitæ mercedem, non ex naturali lege, atque spectata ipsorum operum conditione, sed ex liberali promissione supremi Domini, qui tantum ex conventionem ac misso potest fieri debitor creaturarum suarum: *non aliquid a nobis accipiendo, sed aliquid quod ei placuit promittendo*; prout in Psalmum 109: & Sermone 158. alias 16. de verbis Apostoli docuit Sapientissimus Augustinus. II. Inter alias meriti, quod Schola appellat *de condigno*, libro 19. cap. 6. a nobis traditas condiciones, hanc præsertim adversus Bajum necessariam esse putamus, ut bonum opus proficiscatur a caritate habituali, quæ in sententia nostra, aliorumque plurimorum non distinguitur a gratia sanctificante, & juxta Theologos universos nequit ab eadem gratia sejungi. Quamobrem cum Augustino epist. 94. ad Sixtum, de sp. & lit. cap. 14. lib. 4. contra Jul. cap. 3. scripsimus & docuimus remissionem peccatorum esse gratiam, quæ nullis præcedentibus meritis datur: Deum coronare in misericordia & miserationibus, quia ejus miseratione bona opera operamur: coronam operibus bonis dari: per legem adduci hominem ad fidem, per fidem impetrare spiritum largiorem, per spiritum diffundi caritatem, per caritatem impleri legem: atque ita bene operantibus usque in finem reddi tanquam mercedem vitam æternam bonis ipsorum meritis, quæ ad caritatem & ad gratiam sanctificantem potissimum referendam esse docet quoque S. Thomas 1. 2. q. 114. art. 4. cui Orthodoxi omnes subscribunt. III. Illam vero caritatem, quæ ut definiunt sess. 6. cap. 7. Tridentini Patres, diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inheret, non tantum necessariam arbitramur, ut filii Dei nominemus & simus, verum etiam ut signemur spiritu promissionis Sancto, ut habeamus pignus hereditatis, atque ut fiat in nobis fons aquæ vivæ salientis in vitam æternam, firmissime credentes fore hæredes regni, qui per gratiam adoptionis sunt filii Dei, & perseverant usque

que in finem; regnum vero nunquam consequuturos, qui per gratiam sanctificantem non adoptantur in filios, nec habent arrham & pignus hereditatis, atque id etiam cum Augustino scripsimus ac demonstravimus in 1. 6. & 7. capite libri XIX. quum hoc titulo insignivimus, *De justificatione, bonorumque operum meritis*. IV. Redemptionis quoque pretium, & meritum Christi valorem repeti oportere ex incarnati Verbi persona, ex cujus dignitate factum est, ut Deo exhibita fuerit condigna & ad omnes juris apices satisfactio, ostendimus libro vicesimo octavo asserentes cum Augustino in Psalmum 129. & serm. 27. alias 71. de diversis, *illum potuisse nos redimere, qui se non potuit vendere*, atque ad humani generis reparationem, ut decebat Dei justitiam ac majestatem, necessum fuisse *creari creatore, servire dominatorem vendi redemptorem, humiliari exaltatorem, occidi suscitorem*. Asserta hæc nostra tom. 3. Theol. discipl. ac tom. 5. nostram a Bajo dissensionem facile obrectatoribus patefacient.

S. V.

Recensetur errores Baji circa justificationem.

I. **P**roxime consequuntur errores Baji ad justificationem spectantes: neque enim negavit tantummodo necessitatem gratiæ Spiritus Sancti inhabitantis, ut homo promereatur *de condigno* vitam æternam; verum etiam singulis operibus bonis, patratis quoque ante remissionem peccatorum cum sola gratia actuali, eandem vim ac perfectionem adtribuit, ac si facta essent cum gratia adoptionis ac sanctitatis, nullum bonum opus admittens, quod non justificet, habeatque meritum æternæ vitæ; prout erui potest ex quindecim hujus dogmatistæ propositionibus. XVI. effluit Bajus nullam inveniri *veram legis obedientiam absque caritate*, quæ utique per Spiritum Sanctum diffusa sit, atque operantem justificet: quod expressius asseruit propositione LXVI. in qua constituit justificationem simpliciter in sola legis obedientia, negatque hominem justificari per *occultam communicationem, & inspirationem gratiæ*, per quam justificatus legem adimpleat, æternamque vitam promereatur. XVIII. affirmat idcirco opera catechumenorum, facta priusquam adoptentur in Dei filios, obtineantque peccatorum remissionem, esse vera opera, quæ justificant, & promerentur vitam æter-

nam; quam tamen iidem catechumeni non consequuntur, nisi per Sacramentum regenerationis *precedentium delictorum impedimenta tollantur*. XLII. XLIII. & XLIV. insistent Bajus iisdem vestigiis repetit impium *formaliter* justificari per *obedientiam mandatorum*, non vero per gratiam animæ infusam, per quam homo adoptetur in filium Dei, ac *divine nature consors* efficiatur; ac rursus dogmatizat in catechumenis ac pœnitentibus, dum credunt, & pœnitentiam agunt, *veram reperiunt justificationem*, omnibus bonis operibus conjunctam, etiam nondum obtinuerint *remissionem peccatorum*: eademque ratione asserit fideles semper *justificari*, dum mandatis obtemperant, putandum obediunt parentibus, dum reddunt depositum, dum ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinere, propterea quod in sensu Baji obedientia legis a vera justitia minime separatur. LVIII. & LIX. commentitiam explodendamque censet distinctionem bonorum operum, quorum aliqua recta sint *quoad substantiam*, & ex omnibus circumstantiis, nec tamen sint meritoria regni æterni, aliqua vero possint operantem perducere ad vitam æternam, eo quod fiant a vivo Christi membro per spiritum caritatis: quibus aperte indicat nil esse undique bonum, quod non sit meritorium regni cælestis, nec præstet munera caritatis, & gratiæ sanctificantis, qua vivificamur in Christo. LX. & LXI. explodit similiter tanquam *commentitiam*, & Scriptoris minime congruentem, distinctionem *duplicis justitiæ, & duplicis vivificationis*, quarum una sit ex Spiritu Sancto movente, & excitante cor hominis ad pœnitentiam, altera fiat per Spiritum Sanctum inhabitantem, ideoque censet impium, dum auxiliante gratia ad pœnitentiam excitatur, justificari, & effici vivum in Christo palmitem, eo prorsus modo, quo in sententia Catholicorum vivificatur per gratiam Spiritus Sancti cor inhabitantis, & in eo justificationem, & caritatem diffundentis. XXXI. XXXII. XXXIII. & XXVII. admittit in pœnitentibus & in catechumenis ante remissionem peccatorum, quam per Sacramentum recipiunt, *charitatem perfectam, & sinceram*, quæ est ex corde puro & conscientia bona, quæ est plenitudo legis, & qua iuste, recte, & sancte vivunt: quod effutire coactus est, ex quo in iisdem catechumenis ac pœnitentibus admiserit vivificationem, & justificationem, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem, comparatam bono quocunque actu, quo ad suscipiendum Sacramentum dis-

ponuntur, ac præparantur. XLIII. & LV. eadem omnino repetens veram adstruit *justificationem* in pœnitentibus ante Sacramentum absolutionis, & in catechumenis ante baptismum, affirmans peccatorem a solo Deo *justificari, & resuscitari*, dum ei pœnitentiam suggerit atque inspirat. Quia vero pœnitens nondum solutus est ministerio Sacerdotum, & catechumenus nondum regeneratus baptismo, ait Bajus justificationem illam, etsi veram, & indistinctam ab ea, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem, separatam tamen esse a remissione peccatorum.

II. Revocantur enuntiationes præcedentes ad quatuor sequentia capita. I. Bajus putans hominem justificari, dum mandatis obtemperat, & quando per varios actus fidei, spei, timoris, & contritionis ad justificationem disponitur, negat justitiam inhærentem & gratiam infusam, eandem habens rationem operum, quæ fiunt per Spiritum Sanctum moventem, & illorum, quæ fiunt per Spiritum Sanctum inhabitantem. Ita de Baji sentiunt Ludovicus Bail, Lovanienses in sua Expositione cap. 10. inter Bajanæ, Turrianus cap. 2. §. 3. alique passim, quibus subscribit Anonymus affirmans Bajan. Redivivi, hominem in sensu Baji justificari *absque gratia infusa*, sive, ut inquit *quando incipit obtemperare mandatis*. II. Ante justificationem, & vivificationem, quam Theologi tribuunt caritati in cordibus iustorum diffusæ, non admittit Bajus *inchoationes* justitiæ, sive opera, quæ ad veram justificationem disponant, & ab ea segregentur: quas tamen inchoationes admittendas esse docet Catholica fides; ut ad versus Bajum tradunt Lovanienses citato cap. 10. Bail de Benef. Crucis omnesque Theologi, qui de Bajanis articulis pertractarunt. III. Ex quo autem in sensu Baji omne opus bonum justificet, ideoque omnis gratia præveniens bona opera sit gratia sanctificans, nullum in Bajanismo datur opus bonum, quod non sit meritorium vitæ æternæ; ita ut hanc revera promereantur quocunque actu, quo ad gratiam disponuntur, pœnitentes & catechumeni; quemadmodum docent omnes Theologi laudati diff. 1. cap. 1. Vasquez; Suarez; Ripalda, Turrianus; Estius, Macedo, Norisius, & centum Episcopi Galliarum: quorum omnium concordissima sententia est, Bajum statuisse cujuslibet boni operis principium caritatem diffusam per Spiritum Sanctum, sive gratiam sanctificantem. IV. Quoniam vero catechumeni, & pœnitentes, antequam Sacramentum

Baptismi, vel Pœnitentiæ suscipiant, ut plurimum sunt adhuc obnoxii peccato (tamen aliquando per contritionem *caritate perfectam* justificentur ante susceptionem Sacramenti) Bajus in illis veram justificationem agnoscens, portentosa, sed necessaria illatione segregavit ipsam justificationem a remissione peccatorum, affirmans eosdem catechumenos & pœnitentes esse simul justificados, & nondum solutos a reatu peccati; ut observarunt memorati Theologi, a quibus non dissentitur noster Anonymus, *Bajanismi Redivivi*.

III. In his quoque capitibus Augustinenses Theologi distant immenso intervallo a Bajanis. I. Nam asserimus pœnitentes, & catechumenos variis fidei, timoris, spei, amorisque initialis actibus disponi ad obtinendam in Sacramento justificationem, minime vero iisdem actibus justificari; quandoquidem justitia non consistit, ut inquit Schola; *formaliter* in obedientia mandatorum, & in quolibet bono actu, sed in justitia inhærente, atque in caritate per Spiritum Sanctum diffusa, sive in *occulta communicatione, & inspiratione gratie spirituales*, qua quisque *haeret Domino, unus spiritus est*, ut lib. 1. de peccat. meritis cap. 10. ait Augustinus; cujus verba produximus lib. 19. cap. 2. demonstrantes impios justificari per gratiam inhærentem, seu per caritatem *habitualement*. II. Itaque eodem lib. cap. 4. necnon lib. 34. cap. 6. demonstravimus actus prædictos catechumenorum & pœnitentium esse utique dispositiones ad gratiam, ut definit Sacrosancta Synodus Tridentina, atque ut q. 2. ad Simplic. loquitur sanctus Pater, inchoationes quædam justificationis & vitæ *conceptionibus similes*: at negamus appellandos esse veram propriamque *justificationem*, hominesque ad illos actus excitatos per Spiritum Sanctum moventem, sancte recteque vivere, nec indigere præstantiori illa gratia, quæ per Spiritum Sanctum inhabitantem diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur; atque cum eodem Augustino Tract. 13. & 96. in Joannem firmissime profiteamur, catechumenos priusquam Sacramento regenerationis abluantur, nondum illuminatos esse; nondum justos; sed portare adhuc *sarcinam iniquitatis suæ*. III. Quum vero ad merita necessaria sit *caritas habitualis*, & vera justificatio; prout diximus §. 4. præcedenti; nullum meritum *de condigno* inesse arbitramur operibus illis, quibus adulti ad justificationem disponuntur, ac nondum justificantur; quod fusius explicavimus lib. 19. cap. 6. & 7. ubi

ea quoque Augustini verba produximus ex Epistola ad Sixtum: *Quid enim habere boni meriti possunt peccatores?* IV. Tantum adest, ut cum Bajo arbitremur posse justificationem consistere simul cum remissionem peccatorum, ut nec etiam subscribendum esse putemus quibusdam e Schola Theologis, qui sentiunt posse, spectata absoluta Dei potentia, gratiam sanctificantem simul consistere cum peccato mortali, ea ducti ratione, quod in peccato præter reatum pœnæ sit etiam maculæ turpitudine, quam Bajus, ut paullo infra videbimus, denegavit; atque percipere non possumus quomodo simul existant forma & privatio, vita & mors, lux & tenebræ: de qua re legenda quæ scripsimus capite 3. præcitati libri XIX. Qui ergo lucubratiunculas nostras in locis nuper commemorantis, idest Volum. 3. Theol. discipl. necnon Volum. 7. aliquantulum expendere non dedignabitur, optime percipiet non potuisse a nobis expressius rejici & damnari dogmata omnia Baji, quæ hætenus recensuimus.

§. VI.

Afferta Baji de peccatis, jure a Romanis Pontificibus proscripta.

Quemadmodum Bajus cuilibet bono operi vim tribuit justificandi, ita cuicunque operi malo attribuit æternæ pœnæ reatum, æque de malis ac de bonis meritis tradens erroneam pravamque doctrinam, quæ octo proximis articulis comprehenditur. XX. propositio Baji enuntiat omne peccatum promereri panam æternam, ac nullum esse peccatum ex natura sua veniale. LXXIII. exprimit, veraciter non impleri præceptum caritatis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, quandiu in diligente est aliquid concupiscentiæ carnalis, ideoque in hac vita nunquam ad rationem peccati non pertinere ut sit voluntarium, ideoque peccatum originale habere veram rationem peccati absque ullo respectu ad voluntatem Adami, a qua originem habuit. XLVII. affirmat peccatum originis esse in parvulis voluntarium voluntate habituali, & in eis habitualiter dominari, quia non gerunt contrarium voluntatis arbitrium: atque ex illa habituali voluntate, quæ dominatur in parvulis, infert eos absque baptismo, & ante usum rationis decedentes, actualiter Deum odio habere, Deum blasphemare,

& Dei legi adversari. LI. & LH. asserunt omne scelus esse ejusdem conditionis, & suum auctorem, ejusque posteros posse eo modo inficere, quo infecit prima transgressio: ex vi autem transgressionis tantum meritum malorum contrahi a generante qui nascuntur cum minoribus vitiis, quam qui cum majoribus. LXX. ait omnes justorum afflictiones esse ultiones peccatorum ipsorum; ideoque quidquid Job, ac Martyres passi sunt, propter peccata, quæ contraxerunt, fuisse perpeffos. LXX. Deiparæ quoque afflictiones peccati ipsius, vel originalis, vel actualis, ultiones fuisse autumat; eamque propter peccatum contractum ex Adam, a quo neminem præter Christum eximit, mortuam esse pronuntiat.

II. Quid in præmissis propositionibus sensus erronei meritoque reprobari comprehendatur, satis perspicuum est. I. Primo Bajus negat dari peccatum veniale, & peccatis omnibus reatum æternæ damnationis adscribit. Jure hæc in re Bajum reprehendunt Lovanienses in sua Expositione cap. 8. Bellarminus lib. 1. de amiss. Gratiæ cap. 10. Gregorius de Valentia 1. 2. disp. 6. quæst. 18. puncto 1. Turrianus in Tractatu de erroribus Baji cap. 3. §. 1. Ipsemet Bajus in sua Apologia fateatur a se quæstionem illam, *An dentur peccata ex natura sua venialia*, recenseri inter eas, quæ salva pace Catholica, varie disputantur, licet Staphilus eam hereticis erroribus annumeraverit. Addens vero Bajus non impleri præceptum diligendi Dei, si aliquid concupiscentiæ inveniat in diligente, præter hæresim, quæ cuilibet motui concupiscentiæ tribuit rationem peccati, ac transgressionis, etsi homo eidem motui dissentiat, de qua hæresi dictum supra §. 3. videtur existimasse nunquam in hac vita posse diligere Deum ex toto corde, non tantum eo sensu, quod concupiscentiæ motus impediatur, ne cor toto impetu feratur in Deum; verum etiam quod lex non impleatur per caritatem, quæ consistit cum aliqua carnis rebellionem, tametsi violenta. II. De peccato originali gravissima effudit, ac principio commentus est non posse illud appellare voluntarium, nec etiam comparate ad primi hominis transgressionem, qui voluntarie peccando communem naturam infecit, hoc inferens ex erroneo principio, ad peccatum universum non requiri, ut sit voluntate patratum. Tum seclusa a peccato originis voluntate primi parentis, cuilibet peccato posteriori tribuit vim inficiendi totum genus humanum, eo prorsus modo, quo ipsum in

infecit prima transgressio, etiamsi peccatum illud esset *veniale*, quod in systemate Bajano minime datur. Hinc licet peccatum originale sit unum idemque in omnibus, idque Bajus negare non audeat; haud obscure tamen innuit, unum nasci alio praviorem & nequiores, atque ob peccata parentum cum majori, aut minori meritorum malorum hereditate. Nec affirmavit tantum manere in parvulis concupiscentiam rationi adversantem, & inseminatam primo peccato; sed ulterius concupiscentiam illam, quæ ex actuali voluntate ad quædam peccata singillatim inclinatur, adeo ut parvulus discedens ante usum rationis, & absque lavacro baptismi propter concupiscentiam illam debeat actualiter Deum odio habere, ac blasphemare, atque cum peccatoribus scelestissimis a prava voluntate, sive a dominante concupiscentia in omne turpissimum scelus abripiatur. Legitote Expositionem Lovaniensium cap. 7. asserta hæc in Bajanis articulis proscribentium, Turrianum de erroribus Baji cap. 9. §. 1. Ludovicum Bail aliosque de hoc argumento pertractantes. III. Non ait duntaxat Bajus, mortem, miserrimamque hujus vitæ conditionem ex originali peccato derivasse, quatenus per illud decidit homo a primæ integritatis felicitate, hujusque vitæ incommodis & calamitatibus sese subiecit, quod a nullo Catholicorum negari potest; sed ulterius dogmatizavit mortem, afflictiones, aliasque vitæ hujus ærumnas, quæcunque, & quomodocunque contingant, esse pœnam peccati: quod nequit dici, maxime si de justis loquamur, & de iis, quibus peccata remissa sunt; his enim multæ afflictiones immittuntur, non in vindictam peccatorum, sed in probationem virtutis, & in gloriæ augmentum. Videtis prælaudatos Theologos agentes de Baji erroribus, Lovanienses præsertim citato cap. 7. Turrianum cap. 9. §. 2. num. 12. ac 13. necnon Prolegomeno 6. cap. 2. n. 16. præclarum Suarezium. IV. Injurius demum Bajus in Virginem temere ei originale peccatum attribuit, impie vero etiam actualia: quæ tamen omnia, etiam venialia ac minima, ex speciali gratiæ privilegio sanctissimam Dei Matrem vitasse, ut sess. 6. can. 23. definit Tridentina Synodus, Catholica tenet Ecclesia: & quod deterius est, inverecunde ait Bajus in eadem Virgine, sacratissimi Verbi habitaculo, & impolluto Spiritus Sancti Templo, transfixionem juxta crucem, & corporis mortem fuisse punitionem, multamque originalem, actualisve peccati. Ita Theologi

Berti Theol. Tom. IX.

superrime laudati.

III. Profecto Bajana hæc deliramenta in Augustinianum lucubrationibus refelluntur. I. Dari peccata *venialia* demonstravimus omni argumentorum genere lib. 21. cap. 7. expresse rejecto vicesimo Baji articulo. Diximus eo loci doctrinam Tridentinæ Synodi definientis sess. 6. can. 31. justos, licet in hac mortali vita in levia saltem & quotidiana, quæ etiam *venialia* dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinere esse justos, ex Augustini libro de Nat. & grat. cap. 35. & 36. desumptam fuisse. Cum ipsis vero quotidianis levibusque peccatis, in hac etiam vita, in qua caro concupiscit adversus spiritum, dari veram caritatem, quæ sit plenitudo legis, reddatque homines Dei amicos, tum citato in loco tradidimus, tum cap. 14. libri tertii ac vicesimi. II. Differentes de originali peccato in lib. 13. negavimus transfundi in posteror peccata proximorum parentum, & puerulos nasci cum majoribus, vel minoribus malis meritis, repentes cum Augustino de peccatorum meritis cap. 10. alia esse propria cuique peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt, aliud hoc unum, in quo omnes ille unus homo fuerunt. Addidimus cum eodem S. Patre disputante adversus Julianum lib. 6. Op. imperf. num. 21. primam transgressionem Adæ habuisse suam vim, & suum meritum singulare, ut potueris omnium ex viro & muliere nascentium in deterius mutare naturam, ideoque non omnia scelera tantæ esse malitiæ, ut potuerint eadem ratione inficere universum humanum genus, ut effutiit delirus Bajus, cujus rursus damnatos articulos in medium ibidem attulimus, & refutavimus. Eodem in libro cap. 6. scripsimus: *Ut peccatum actuale est voluntarium voluntate arbitrii illud perpetrantis; ita originale voluntarium est singulis originaliter voluntate protoparentis, qui legem transgressus stirpem quoque suam in se tanquam in radice vitiauit*: quibus verbis depromptis ex Augustino cap. 26. Enchiridii, satis aperte significavimus, quod prolixius evincere studuimus lib. 16. cap. 3. pertinere ad rationem peccati, ut sit voluntarium, & peccatum originis voluntarium dicendum esse comparate ad voluntatem Adami, ut didiceramus ab ipsomet Augustino agente lib. 1. Op. Imp. contra Julianum num. 47. *Origo etiam hujus peccati descendit a voluntate peccatoris*. Nono item, ac postremo capite prælaudati libri XI. 1. dilucide & absque furo proscripsimus Bajanos articulos,

P P

qui-

quibus afferitur parvulos nondum regeneratos ideo peccato originis esse obnoxios, quia contrariam non gerunt voluntatem, atque ob dominantem voluntatis nequitiam, si nondum expiati discedant, in Dei odium, in blasphemias, aliaque horribilia peccata prorumpere. III. Mortem huiusque vitæ miseras esse pœnam peccati, quatenus inductæ sunt primi hominis transgressione, nos quidem tradidimus, & luculenter demonstravimus lib. xii. cap. 13. & lib. xiii. cap. 3. at nullibi diximus iis, quibus peccata remissa sunt, mortem huiusque vitæ incommoda semper immitti in peccatorum pœnam atque vindictam: quin lib. 6. cap. 8. ostendimus in renatis *nil remanere damnationis nil pœnæ*, quæ cum reatu culpæ conjuncta sit: quamvis etiam dimissa culpa manere pœnam aliquam temporalem eluendam doceat fides Catholica, prout demonstravimus contra hæreticos p. 2. libri 34. cap. 10. admonentes cum Augustino lib. 2. de peccatorum meritis c. 34. *ea, quæ ante remissionem erant supplicia peccatorum, post remissionem esse certamina, exercitationesque iustorum.* IV. De Virgine autem Maria lib. 13. cap. 3. asseruimus pie credi a peccato originali præservatam, mortuam vero, quoniam genita fuit ex ea carne, ex qua mors corporalis consequitur, *quanquam anima ex huius carnis consortio non fuerit singulari privilegio inquinata.* Idem scripsimus cap. 6. ejusdem libri. Tandem lib. 18. capite item 6. posteaquam cum Augustino libro xi. de Civit. Dei cap. 31. affirmaveram iustos in venialia peccata quotidie labi, statim animadverti, *non comprehendi in hac generali assertionem purissimam Dei Matrem*, producto etiam canone 23. sess. 6. Ecumenicæ Synodi Tridentinæ. Itaque manifesta res est, a nobis refelli & damnari articulos Baji, de quibus hucusque egimus: quod evidentius dignoscet quisquis legerit libros de Theologicis disciplinis tom. 1. tom. 2. tom. 3. tom. 4.; atque tom. 8. &c. quibus in locis fusus producit, & comprobatur quidquid breviter & contracte significatum est modo.

§. VII.

Articuli Baji versantes circa virtutem Sacramentorum, & circa solutionem temporalium pœnarum.

1. **EX** quo Bajus justificationem statuerit in obedientia mandatorum nulla habita ra-

tione vivificationis & adoptionis per Spiritum Sanctum inhabitantem, eodemque pacto ratiocinatus fuerit de peccatis; horum singulis inesse putans *meritum æternæ pœnæ*, & præter actum transeuntem, solum *reatum*, seu meritum punitionis agnoverit, ut vidimus duobus paragraphis præcedentibus, factum hinc est, ut non solum *remissionem peccatorum*, & solutionem a reatu pœnæ sejunxerit a *justificatione*, asserens hanc sine illa persistere; verum etiam extenuaverit efficacitatem, Sacramentorum, Baptismi præsertim, ac Pœnitentiæ: quoniam in sensu Baji non alia ratione peccata per hæc Sacramenta remittuntur, nisi quia a reatu & obligatione pœnæ solvunt suscipientes, non autem producendo gratiam sanctificationis, quam in Bajano Systemate catechumeni & pœnitentes obtinuerant, dum a Spiritu Sancto movente excitarentur, & se per varios fidei, spei, timoris, & caritatis initialis actus ad ipsam gratiam recipiendam disponent. Quamquam id ex dictis evidens sit, magis tamen proximis damnatis assertionibus comprobatur. LIV. enuntiat in peccato inveniri *actum*, & *reatum*, quorum primo transeunte, nil maneat præter *reatum*, sive obligationem ad pœnam. Quare in Sacramento Baptismi, aut absolutione Sacerdotis tollitur duntaxat *reatus peccati*, scilicet ad hæc Sacramenta accedentes solummodo liberantur a pœna subeunda. LXVIII. ait non remitti peccatum, scilicet non solvi prædictum *reatum pœnæ*, sine actuali susceptione Sacramenti extra casum necessitatis, aut martyrii, etiam homo habeat caritatem perfectam (quæ nempe justificat) cum voto suscipiendi Sacramenti conjunctam. XLV. negat sacrificium Missæ esse sacrificium, nisi *sacrificium* accipiatur in ampliori illo sensu, quo sacrificium dicitur *quodlibet bonum opus*, quod sit, ut Deo Sancta societate adhareamus. Extenuata vero Sacramentorum, & sacrificii dignitate ac virtute, consequens erat, ut pœnitentiæ quoque opera Bajus deprimeret: quod præstitit reliquis quatuor articulis. X. inquit *solutionem pœnæ temporalis*, quæ remanet etiam peccato dimisso, sicuti & corporis resurrectionem, proprie non nisi meritis Christi ascribi oportere. LVI. & LVII. asserit per eleemosynas, aliaque pœnitentiæ opera, necnon per passionem Sanctorum in Indulgentiis communicatas, nequaquam offerri Deo *pretium dignum pro peccatis nostris*, nec proprie redimi nostra delicta, sed aliquid fieri, cujus intuitu satisfactio Christi, & sanguinis ejus *pretium*

tium nobis communicatur & applicatur. LXX. affirmat per satisfactiones laboriosas justificarum non posse de condigno expiari poenam temporalem, quæ post culpam condonatum luenda superest.

II. Prædictorum vero dogmatum perversitas ex se patet. I. Bajus etenim principio aperte in his articulis negat inhærentem peccati maculam, per quam peccator actu flagitioso pertransiente manet aversus a Deo, & gratia sanctificante expoliatus, non vero cum solo reatu, seu obligatione ad subeundam poenam, ut ait idem Bajus adversus S. Thomam 1. 2. q. 86. art. 1. & 2. communemque sententiam Theologorum. Etsi autem Bajus in sua *apologia* queritur a Collectore articulo suorum in propositione 54. adjectam particulam *nihil*, ac si dixisset, *contra S. Thomam transiente actu peccati non permanere malitiam*, immo addit inter Scholasticos Doctores ea, quæ de hærente malitia dicuntur, controversi, nec certo definiri posse; nihilominus vere, ut sonat, peccati maculam tollit Bajanus articulus; & in eo, quod addit solvi per Sacramenti administrationem *duntaxat reatum poenæ*, quoniam Deus *per semetipsum*, non per ministerium Sacerdotum *purificat* (ut inquit in Opusculo de Orat. pro defunctis cap. 4. unde articulus excerptus est) aperte in Sacramentis denegat vim sanctificandi, & inhærentem gratiam producendi, nec fatetur præter reatus solutionem vere per Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ homines justificari, & *abunde in eos Spiritum Sanctum effundi*; quod recte credendum esse docent Lovanienses in sua Eplicatione cap. 10. pag. 175. Bail de Benef. Crucis pag. 167. & 171. Vasquez 1. 2. disput. 179. cap. 2. Salas 1. 2. tract. 13. disp. 14. num. 20. Turrianus in Tractatu contra errores Baji cap. 10. §. 2. alique permulti. II. Dum ait Bajus sacrificium Missæ esse *sacrificium* ea tantum ratione, qua sacrificium appellatur quodlibet bonum opus, errat turpissime in fide; atque ex tam nefaria assertionem consequi videtur in oblatione Domini Corporis nullatenus inveniri propriam sacrificii rationem, & nullum speciale Sacerdotium in Evangelica lege relinqui, quod commune non sit omnibus Christianis; prout cap. 14. ratioeantur prælaudati Lovanienses. III. Ulterius negat Bajus *caritatem perfectam*, etsi conjuncta sit cum voto Sacramenti, extracatum necessitatis, aut martyrii delere peccata quoniam licet justificet, (per Bajum enim justificatur homo, quando movente Spiritu

Sancto excitatur ad poenitentiam, & incipit obtemperare mandatis) non solvit tamen a reatu, & obligatione poenæ, quæ in Bajano systemate manet in justificatis, donec impedimenta peccatorum per Sacramenta tollantur, quemadmodum constat ex dictis §. 5. atque animadverterunt Theologi prælaudati. IV. Tandem Bajus ex quo omne meritum a nobis comparetur per gratiam Christi, quod nullus Catholicorum in dubium revocat, imperite progressus est ad negandam veram rationem meriti in iis operibus, quæ in satisfactionem peccatorum suorum exercentur a justis. Hi enim, quum sint viva Christi membra, & per Spiritum Sanctum inhabitantem efficiantur filii & amici Dei, hujusque naturam participant, tantam in se dignitatem habent, ut non solum pro temporalibus poenis, sed etiam pro æterna vita, & iis, quæ ad beatitudinem spectant, condignum pretium exhibeant. Videsis Bellarminum lib. 4. de Pœnit. cap. 7. cui Orthodoxi omnes subscribunt. Eisdem justos promereri *resurrectionem* quoque & *gloriam corporis*, communior est Theologorum sententia, ut demonstrat Ægidius noster a Præsentatione tomo 3. de beatitud. lib. 1. q. 5. art. 7. Idem dicendum est de passionibus Martyrum nobis in *Indulgentiis* communicatas; in quibus agnoscere debemus proprietatem satisfactionis, prout adversus Bajanum articulum 57. docent in sua explicatione c. 14. Lovanienses. Putant alii cum Ludovico Bail pag. 176. in eodem articulo, in quo agens Bajus de *Indulgentiis* commendat *solum communionem caritatis*, negari in Ecclesia jurisdictionem, & auctoritatem ipsas indulgentias largiendi: sed videtur mihi perspicuum, articulum illum ex cohærentia Bajanæ doctrinæ eo collimare, ut a quolibet justificatorum opere vim satisfaciendi Deo, ac proprie redimendi poenas peccato debitas, impie, temere, & audacter excluderet; quemadmodum cap. 4. §. 1. n. 7. animadvertit Aloysius Turrianus, haud dissentientibus aliis, qui de Bajanis erroribus data opera pertractaverunt.

III. Contra nos Majorum nostrorum, omniumque Orthodoxorum doctrinæ inhærentes, præter communioem sententiam, quæ defendit peccati maculam permanentem in corde impiorum, & quam sententiam amplexati fuimus lib. 19. cap. 2. & rursus lib. 21. cap. 6. demonstravimus lib. 30. cap. 19. & lib. 31. cap. 1. & 2. baptisate homines renasci, justificari innovari spiritu, eisque remitti peccatum, quod

contraxerunt carnali generatione, pluribus ex Augustino testimoniis productis, ex libris de peccatorum meritis, de spiritu & littera, in Evangelium Joannis, atque ex ejus Epistolis: quæ testimonia repetenda esse non arbitror. Pœnitentiæ item Sacramento, & Sacerdotum absolutione non solvi dumtaxat pœnæ reatam, sed ulterius infundi sanctificationem, communicationemque gratiæ spiritualis ostendimus prima parte lib. 34. cap. 2. exponentes quomodo Pœnitentia inter Sacramenta novæ legis obtineat locum, necnon in eiusdem libri parte altera cap. 7. prolixè agentes de vi & efficacia absolutionis Sacramentalis. II. De Sacrificio autem Missæ pro modulo ingenio nostri in libro 33. differentes docuimus, & propugnâvimus, cap. 19. & 20 in eo adinveniri sacrificii veram propriamque rationem, sitam in oblatione *victimæ sanctæ, quæ Chirographum deletum, est*, ut magni Parentis Augustini verbis eo loci usurpatis rursus utamur; non vero esse sacrificium acceptum in significatione ampliori, qua idemmet Augustinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 6. sacrificium appellavit omne opus, *quod agitur ut sancta societas inheretur Deo*: quibus verbis abusum fuisse Bajum in articulo 45. abunde evincit articuli ejusdem syntaxis. III. Insuper jure meritoque damnatum Bajum, quod commentus fuerit pœnitentem nequaquam *vivificari ministerio Sacerdotis*, & certissime credendum esse, aliquando peccatorem ob caritatem perfectam, contritionemque vehementem obtinere peccatorum remissionem, *priusquam adu Sacramentum suscipiat*, tradidi, ac pro mea virili evincere studui libro 34. Theol. discipl. cap. 6. Bajanis, qui huc spectant articulis recitatis rejectis, atque discussis. IV. Quidquid postremo de operibus justificatorum, & singillatim de satisfactionibus, nos cum sodalibus nostris sentiamus, dijudicare quisque poterit tum ex libro 19. cap. 7. & 8. ubi de justorum meritis instituiamus disputationem, tum ex libri 32. parte altera cap. 10. proposuit. 3. ubi expresse quoque adductis proscriptisque Bajanis verbis, demonstravimus justos per *satisfactiones laboriosas mereri de condigno*, ne ipsis temporales pœnæ infligantur; ac revera, ut Sanctus Pater docet Sermone 351. *satisfieri Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum per contriti cordis sacrificium*. Hæc fusiori pertractata stylo legi possunt to. 3. discipl. Theol. Hinc vero non unam, aut alteram tantum Baji propositionem, sed prorsus omnes ac singulas in

Theologicis libris a nobis in lucem editis refutatas, rejectas, atque opugnatas fuisse brevis hæc synopsis in prospectu exhibet, & dilucide manifestat.

C A P U T II.

De quinque Jansenii propositionibus.

I. **Q**uid verbis exprimant quinque Jansenii propositiones, adeo perspicuum est, ut neminem id possit latere: I. propositio asserit aliqua præcepta esse justis *impossibilia secundum præsentem, quas habent, vires*, etiam si iidem justi velint & conentur eadem præcepta adimplere: ipsis ulterius *desse gratiam*, qua Dei mandata servare possint. II. enuntiat in hoc infirmitatis statu nullam dari supernaturalem gratiam interiorem, cui resistatur. III. & IV. negant ad merendum, demerendum requiri *aliam libertatem* præter illam, qua voluntas a violentia, & a *coactione* immunis est: neque enim Jansenius agnoscit in hoc statu gratiam aliquam, cui voluntas possit pro nutu resistere, vel obtemperare gratiam hujus generis, quæ agendi necessitatem non infert, rejiciens inter *Semipelagianorum* hæreticas assertiones. V. tanquam *Semipelagianos* item traducit, qui dicunt Christum mortuum esse, aut sanguinem fudisse pro omnibus omnino hominibus.

II. De sensu harum propositionum Jansenii pertractarunt Theologorum quamplurimi, missisque Scholastici opinionibus, quas unusquisque solet scriptis inserere juxta proprias sententiæ præoccupaciones, in quatuor proximis capitibus omnes convenire videntur. I. Jansenius asserit *impossibilia* esse Dei præcepta, & aliquando etiam justificatis, amplexus sententiam, quam *temerariam*, & a Patribus *sub anathemata prohibitam* appellat Tridentina Synodus sess. 6. cap. 41. & can. 18. proscriptam a Pio V. & Gregorio XIII. cum propositione 52. Bajana rejectam anno 1519. a sacra Facultate Lovaniensi: & ab Academia Parisiensi anno 1521. contrariam Augustino, cujus verba ex lib. de Nat. & Grat. cap. 43. Non igitur *Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet & facere quod possis, & prætere quod non possis*, usurpavit consecravique citato in loco Synodus Tridentina, refutatam a Scholasticis omnibus cum S. Thomas q. 24. de Verit. art. 14. Quodlibeto 2. art. 6 & 1. part. qu. 42. art. 2. Asseritur quoque in eadem propositione *justis*

justis aliquando subtrahi gratiam, qua possint obtemperare mandatis, ita ut justis illi, qui praecepta transgrediuntur, tantummodo habeant in sensu Jansenii potentiam illam, quae sita est in flexibili arbitrii facultate, & quam adauget fides, & gratia sanctificans, at non potentiam, quam confert sufficiens gratia. Hac enim justos aliquando carere Jansenius contendit, quamquam non justis illi velint, & conentur obtemperare praeceptis, contra quam definit Tridentinum Concilium de justis. sess. 6. cap. 13. doceatque Augustinus de Nat. & Grat. cap. 26. Deum neminem deserere, *si non deseratur*, quod & repetit S. Prosper ad object. Gallorum, confirmantque unanimi sententia Theologi, asserentes sufficientem gratiam abesse justis; quidquid sit de quibusdam excæcatis, & parvulis immaturo fato ante Baptismum denatis, quibus an semper adsit gratia apud Scholasticos controversitur. Porro Jansenianam hæresim sita esse in adstruenda divinorum praeceptorum impossibilitate, & derelictione justorum, priusquam hi præsumentes de suis viribus Deum deserant, tradunt ac demonstrant Stephanus Dechamps lib. 2. de Hæresi Jansen. disp. 6. p. 284. Gonet in Apologia Thomistarum art. 10. to. 1. Clypei p. 361. Antoninus Massoulie to. 2. dissert. 4. art. 3. p. 356. Philippus Van Waure in suo *Augustino* lib. 1. cap. 19. p. 75. & cap. 5. p. 148. & Henricus Cardinalis Norisius ad *Germanit.* 14. & in *Calumnia sublata* cap. 1. & 2. quos tantum, cum celeberrimi sint, atque in hac re ostendant Augustinensium, Thomistarum, Medistarumque consensum, postquam e scopulis enavigavimus, sat erit compendiaria hac disquisitione protulisse. II. Præter gratiam efficacem, quæ auctore Augustino de Prædest. Sanctorum cap. 8. *a nullo duro corde respuitur*, nullam Jansenius admittit internam gratiam, cui humana voluntas resistit, ablegans ab hoc statu adiutorium *sine quo non*, dans posse, & reliquens in voluntatis arbitrio velle & operari, seu gratiam sufficientem, quæ non sit efficax; unde Jansenius ait nullam prorsus gratiam *effectu carere*, sed gratiam & opus ita reciprocari, ut ex defectu operis inferri possit gratiam non fuisse collatam. Nefarium hoc dogma repugnat Apostolo nos hortanti 2. ad Corinth. 6. *ne in vacuum gratiam Dei recipiamus*, scilicet, ne illam absque fructu reliquamus, sed ea utamur ad vitanda peccata, & ad vitam æternam consequendam: adversatur etiam Augustino docenti de Grat. & lib. arb. cap. 17. *adinveniri sæpenumero in nobis voluntatem bonam, sed ad-*

huc parvam, & invalidam; nullibi autem asserenti, quod gratia semper hominem efficiat bonum, & consequenter semper congrua sit, ut effutiit Jansenius lib. 2. de Grat. Christi Salvat. cap. 22. contrarium est demum Orthodoxis omnibus, adversus Calvinos, ceterosque hujus fursaris hæreticos fatentibus non tantum externæ vocationi, verum etiam interiori, gratiæ cor tangenti per supernam inspirationem, sæpenumero homines reluctari. At vide Norisium nostrum in *Calumnia sublata* cap. 3. §. 1. necnon ad *Germanitatem* 15. ubi etiam plura ex Collationibus Macedonianis: ac præterea lege Gonetum præcit. art. 9. num. 14. Philippum Van Waure lib. 3. cap. 1. p. 265. Massoulie. laudata diss. 3. art. 5. p. 368. & Stephanum Dechamps lib. 3. disp. 8. p. 715. Auctorem vero istum, sicut & reliquos putantes in damnationem Jansenianæ hæreseos probata Scholarum suarum placita, audiendos non esse, ubi tanquam Jansenianam opinionem oppugnare nituntur sententiam eorum, qui contendunt gratiam sufficientem non semper actu ferri infidelibus obduratisque omnibus, probe noverunt qui sciunt hanc esse controversiam in Scholis hinc inde agitatam; nec ignorant eos, qui hanc definitam jactitant, temeritatis redargui suffragio centum sapientissimorum Anstitorum. Vide proximum cap. 3. §. 1. num. 1. Consulto itaque ea, in quibus omnes consentiunt, seligimus, quæstione, in qua dissident, prætermittam. II. Negat Jansenius in hoc statu *libertatem indifferentem* necessariam ad meritum, vel demeritum, admittens solam libertatem *a coactione*: autumat enim libertatem a necessitate periisse in Adamo, & contendit illud esse liberum, quod sit *cum volumus*; additque ad solum peccatum Adæ, quod summa libertate patratum fuit, spectasse Augustinianam illam definitionem, *Peccatum est voluntas resistendi, vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere*. Ita nos peccare existimat in iis, quæ vitare non possumus; itemque mereri sub gratia, nos ad bonum trahente ea necessitate, qua Deus seipsum diligit, qua Beati adhærent Deo, & qua singuli appetunt beatitudinem, animo quidem non invito aut coacto, sed tamen ex necessitate ineluctabili attracto ad agendum. Immo gratiam cum qua persistat dissentendi potestas, Jansenius tanquam Semipelagianum commentum eliminat, ratus nec Massilienses negasse ad fidei quoque initia id genus gratiæ, cui humana voluntas pro libito resistat, vel obsequatur. Est autem

autem hæc Janseniana hæresis in Luthero, & in Calvino damnata a Tridentino Concilio sess. 6. cap. 5. nam cum hæreticis moveri quæstionem de sola libertate a necessitate, recte monet libro 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. Cl. Bellarminus. Anathemate quoque percussam in Bajanis articulis constat ex præcedenti capite §. 3. nec dubitari potest, quin Patribus universis, & sacris litteris adversetur. Adeas Deschampsium lib. 2. disp. 2. p. 157. Norisium ad Germanitatem 17. prope finem prioris Voluminis, Massoulié prælaudata dissert. 4. art. 6. p. 371. & artic. 7. p. 374. Gonetum in Apologia n. 142. & 143. Philippum Van-Waure lib. 4. adversus Jansenium 4. p. 321. & lib. 5. p. 371. ac sequentibus IV. Jansenius demum in quinta propositione ausus est affirmare Christum non esse passum & crucifixum pro omnibus, contrariam Catholicam, firmissimamque fide propugnandam sententiam suggillans Semipelagiani erroris criminatione. Nefaria illa assertione haud negat Jansenius pretium Sanguinis Christi, utpote infinitum, fuisse sufficiens ad redemptionem omnium infidelium, imo etiam demonum omniumque damnatorum, id enim fatetur lib. 3. de Grat. Salvat. cap. 21. p. 385. sed negat fuisse pro omnibus oblatum ex intentione redimentis; ut nempe universis prodesset, cunctique possent redemptionis fructus percipere: impiissime enim dogmatizat ita Christum Dominum non orasse, lytrumque solvisse pro reprobis, quemadmodum id non fecit pro diabolo Nemo autem ignorat hanc sententiam a Beato Prospero dici impiam, prodigiosam, profanam, atque blasphemam, & refutari in resp. ad 9. object. Gallorum, & ad 1. Vincentianam, rejici ab Augustino demonstrantem ex Christi morte contrahi ab omnibus Adæ posterioris originale peccatum, omnesque a Domino judicandos esse, quoniam ipse pro omnibus pretium dedit: refelli denique Theologis universis, qui etsi fateantur non ab omnibus percipi beneficium mortis Christi, ejus tamen pretium pro omnibus oblatum, & per Christi merita gratiam necessariam ad consequendam salutem universis hominibus paratam esse propugnat, dico autem paratam esse; nam utrum actu omnibus & singulis conferatur, quæstio est adiaphora; docentque ad universitatem redemptionis necessariam non esse gratiæ receptionem, sed solam hujus præparationem, & exhibitionem sufficere, Augustiniani omnes, Thomistarum quamplurimi, Academia Lovaniensis, & Duacensis, aliique a

me laudati dissert. 4. cap. 1. §. 6. Qui vero hoc errare arbitrantur, ac propterea ipsos tanquam Jansenianos traducunt, non effugere notam temeritatis censuerunt tres Purpurati, De Rohan, De Bissy, & de Gesures, cum aliis nonaginta quatuor Galliarum Præsulibus, qui anno 1720. die Martii subscribere librum, cui titulus, *Explication sur la Bulle UNIGENITUS*, ut diximus paullo supra num. 2. atque ut constat ex eodem libro Parisiensis Regiæque impressionis, §. *Ce seroit une temerité*. Quare iterum monemus, ut Scholarum placita ab Ecclesiasticis dogmatibus secernantur, neque in catholicorum viscera convertantur arma, quibus Janseniani sunt debellandi. Adversos istos firmissime profiteamur Christum pro omnibus omnino hominibus subisse crucem, sanguinisque sui pretium lytrumque obtulisse: in quo Catholici consentiunt omnes, tam ii, qui gratiam universis dari putant, ut constat ex Stephano Dechamps lib. 3. disput. 7. p. 658. quam illi, qui omnibus paratam censent, sed non omnibus universim & indiscriminatim collatam, quemadmodum tradunt Augustiniani omnes cum Norisio ad Germanitatem 18. to. 1. p. 1476. & Philippo Van-Waure lib. 6. contra Pentadem Jansenianam, necnon Thomistarum plerique cum Antonino Massoulié disp. 4. q. 3. art. 8. p. 376. & Joanne Baptista Gonen in Apologia, seu Calvinismi & Jansenismi depulsionem, art. 10. num. 144. Hæc de sensu quinque propositionum Cornelii Jansenii.

III. Adversus hæc Janseniana dogmata pugnant cum ceteris Theologi Augustinenses. I. Hi namque docent justis omnibus, etsi aliquando desit auxilium efficax, quod si haberent, nec unquam caderent, neque illud orationibus suis petere tenerentur, potestatem tamen esse omnia præcepta adimplendi, & quavis tentatione pulsantur, aut carnis alliciantur illecebris, posse in bono perseverare, imo & in sanctitate proficere, faciendo quod possunt, & quod non possunt humiliter postulando. Enimvero nulli mortalium præcepta Dei impossibilia dicenda sunt, sacri litteris attestantibus mandata Dei non esse supra nos, & jugum Domini leve, onusque suave; ac Patribus, Conciliisque œcumenicis tanquam impios, blasphemos, hæreticosque damnantibus asserentes Deum præcipere impossibilia. Etsi autem sunt aliqui supernaturali auxilio, (sine quo ad non peccandum non valere voluntatis arbitrium, constans est Augustini sententia) occulto Dei ju-

dicio

dicio carentes; nihilominus omnes quandiu in hac vita morantur, possunt gratiam largiter singulis præparatam obtinere; & obtinebunt reipsa, nisi ei sceleribus plena libertate patris posuerint obicem: quod sufficit, ut saltem habere dicantur potentiam illam, quam Scholæ *remotam* appellant. At iusti non tantum habere possunt auxilium illud, quo habito nullum aliud ad præceptum faciendum desideratur, & quod petunt omnes in hac vita certantes; sed ulterius habent auxilium *sufficiens*, quod nunquam illis subtrahitur, Deo neminem deferente, priusquam deferatur; quemadmodum libro de Nat. & Grat. cap. 23. in psalm. 145. aliisque in locis docet Latinorum Patrum nobilissimus Augustinus. II. Dari in hoc infirmitatis statu auxilium illud *sufficiens*, quod laudatus Augustinus appellat adiutorium *sine quo non*, eique humanam voluntatem sæpenumero resistere, & adversus imbrem gratiæ *congelascere* & duram fieri, sententia nostra est firmissima atque expressissima. Quamquam vero, nisi accedat adiutorium quo, liberum arbitrium non vult, aut ita non vult *voluntate spiritus*, ut vincat *voluntatem carnis contraria concupiscentem*; potest tamen velle, pugnare, ac vincere: immo voluntas, cui dulcescit Deus, & quæ incipit quod durum erat amare, tametsi aliquando *parva sit & invalida*, & nondum *idonea ad superandam priorem vetustate roboratam*; est nihilo tamen minus proxime sufficiens ad orandum, sive ad implorandam voluntatem illam robustiorem, quæ sufficit ad implenda mandata; modo qui vult facere Dei mandatum, & non potest, propriam agnoscens infirmitatem ad gratiam convertatur juvantem, nec de viribus proprii arbitrii præsumens implicetur superbia, & gratiæ repugnet & reluctetur. Gratia enim, quæ ad orandum *proxime sufficiens* est, nil aliud requirens quam applicationem ad actum, in ordine ad conversionem & ad præceptum implendum interdum est, *sufficiens tantum remote*. Ita datur gratia, cui resistitur, inspirans voluntatem *parvam*, & conferens potentiam, aut *proximam*, aut *remotam*. Si autem *potentiam proximam* ita accipias, ut sit completa, expedita, neque egeat adiutorio applicationis ad actum, ut accipi solet ab oppugnantibus gratiæ *per se* efficacis, huiusmodi potentiam in gratia, quæ non sit efficax, agnoscere nequaquam possumus. Propugnamus enim cum Augustino dari per Jesum Christum: quibus id Deo dari placuit, *ut non solum ad-*

fit sine quo permanere non possumus, etiam si velimus, verum etiam adiutoriam tantum ac tale, ut velimus. At plura de his lib. 14. cap. 8. ubi egimus de actualis gratiæ divisionibus, ac libro 17. cap. 3. ubi de Hæresi Janseniana. III. Requirentes insuper ad meritum, vel demeritum *libertatem a necessitate* scripsimus in 2. Jansenianam, ac præfixius lib. 16. cap. 2. & 3. nulla ratione esse culpabilem motum, qui *necessitate existit, & cohiberi non potest*. Ostendimus etiam in hoc statu requiri ad peccatum, ut ab eo *liberum sit abstinere*; ac demonstravimus Augustinum, ubi adversus Julianum ait id non requiri ad peccatum, *quod simul peccatum est, & pœna peccati*, locutum fuisse de peccato originali, quod fuit voluntarium in Adam. & de concupiscentia, quæ peccatum appellatur, quatenus a peccato est, & ad peccatum inclinatur. At negavimus ipsius concupiscentiæ motus in culpam imputari, quando his libere, & cum potestate ad oppositum non assentimus. *Indifferentiam* denique liberi arbitrii non inter Pelagiana decreta, sed inter Ecclesiastica dogmata recensuimus lib. 14. cap. 5. rejecto duntaxat fictitio, atque a recentioribus intruso *æquilibrio*. IV Christum Jesum pro omnibus suffixum cruci, fudisse sanguinem, & pretium lytrumque obtulisse, non sola oris confessione, sed magna etiam argumentorum copia Augustinenses testantur. Didicerunt enim ex Apostolo unum *pro omnibus* mortuum esse, & hunc a Deo propositum *propitiationem pro peccatis totius mundi*; & a magno Augustino præceptore atque Institutore suo acceperunt, sicut omnes mortui sunt in peccatis, *nemine prorsus excepto*, ita pro omnibus, *nemine prorsus excepto* vivum mortuum esse unum. Duo tantum Augustinenses contendunt, unum, quod etsi Salvator pro omnibus mortuus sit, *non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt*; alterum vero, quod licet Christus cumularissime pro omnibus satisfecerit, ejusque meritis omnia gratiarum munera pro universis instituta sint, ac parata; nihilominus auxilium *sufficiens* ex vi communis ac perfectissimæ Redemptionis non omnibus singulisque confertur, *sed quibus deest, pœna peccati est; quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum*: quorum unum traditur a Tridentino Concilio sess. 6. cap. 3., alterum ab Augustino de Corrupt. & Grat. cap. 11. At de his plura lib. 17. cap. 3. & 4. Quisquis ergo nostram a Jansenio disciplinarum

Volumenterrium, sed caveat, ne inter Ecclesiae definitiones connumeret placita recentiorum; atque id, quod sancitum est probatumque Orthodoxis omnibus, ab eo, quod relitum est disputantium arbitrio, caute prudenterque secernat, propria absque timore defeudens, & absque livore ponderens aliena.

C A P U T III.

De erroribus, qui continentur in propositionibus Quesnellianis per Constitutionem, Unigenitus, jure meritoque damnatis.

EXtiterunt complures, qui in propositiones Quesnellianas ediderunt doctissimos Commentarios, atque ab iniquis Jansenistarum expositionibus egregie vindicarunt celeberrimam Clementinam Constitutionem UNIGENITUS. Illorum quidam Quesnellii articulos singulatim expendere, dispungere, atque oppugnare curarunt, ordine ipsorum articulorum servato; quamadmodum praestant viri percelebres, Jacobus Pontana, Dominicus Viva, Henricus Cardinalis de Bissy, Gregorius Cardinalis Sella, Bernardus Desirant, Fulgentius Bellelli, & auctores plurium Opusculorum Gallica, Latina, & Italica etiam lingua editorum. Quidam vero Quesnellianos errores in certa capita revocarunt; uti fecerunt in Pastoralibus Institutionibus praeclari Galliarum Antistites, & in suis Explicationibus nonaginta septem Episcopi, Antonius Rolliers, Pius Vanden Dyck, alique bene multi. Nobis aliquod tantum specimen praedictorum errorum, prospectumque Augustinianae doctrinae iisdem contrariae praebentibus posterior methodus, utpote expeditior ac planior, servanda est.

§. I.

Quesnellii propositiones, in quibus agitur de Gratiae necessitate, & natura.

I. Paschalis Quesnellii propositiones, quibus praesertim ejus de Gratiae hujus status natura & necessitate sententia comprehenditur, sunt numero vigintiquae: in quibus, ut de Bajanis, & Jansenianis factum est hactenus, priori loco simplicem enuntiationem, deinde sensum perversitatem, tertio oppositionem,

quam habent cum Augustiniana doctrina, summatim, strictimque exponemus. Itaque propositio I. affirmat in peccatore post gratiae amissionem nil esse praeter peccatum, superbam paupertatem, atque generalem impotentiam ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum. II. III. IV. enuntiant sine gratia, quae est principium efficax cujuscunque boni operis, non solum nihil boni fieri, sed nec fieri posse; & absque ipsa gratia, quae actu operatur, & dat quod praecipit, praeccepta non possibilia esse, sed in vanum data, ac inutilia. V. asserit absque interiori gratia, quae cor emolliat, gratias exteriores non inservire nisi ad cor magis obdurandum, VI. VII. VIII. pronuntiant neminem pertinere ad legem gratiae, nisi in eo Deus operetur quod praecipit; cum sola gratia, quae Deus dat quod praecipit, donatque quod petit, distingnat novum saeculum a veteri. IX. X. & sequentes usque ad XXI. gratiam universim describunt, quod sit manus, operatio, & voluntas omnipotentis Dei, ejusdemque voluntatis effectus indubitabilis; quam nihil potest impedire, aut retardare; cui nulla voluntas humana resistit, sed peccator quantumcumque obstinatus sit, oportet ut se dedat & humiliet; quae operatur obedientiam quam petit, est vox faciens venire ad Christum quos interior docet, est semen semper afferens fructum suum: vult sibi obediri & obeditur, imperat, & omnia fiunt, loquitur & omnia sibi submissa sunt. XXI. XXII. XXIII. XXIV. & XXV. operationem gratiae, quam rursus appellant potentem, fortem & invincibilem effectum voluntatis omnipotentis, comparant operationi Dei incarnantis & resuscitantis Filium suum; eodemque Incarnationis exemplo, velut in archetypo omnium gratiarum, demonstrari ajunt concordiam ejusdem gratiae cum libero arbitrio: ipsam quoque operationem gratiae equiparant operationi, qua Deus producit creaturas ex nihilo, & qua mortuos ad vitam revocat, necnon operationi illi, qua omnipotens solo nutu suae voluntatis utitur in sanandis corporibus.

II. In praemissis Quesnellianis articulis proximae continentur haereses. I. Principio Quesnellus in peccatore gratia destituito nullam admittit recte agendi potestatem, immo nec opus aliquod non vitiatum a dominante cupiditate, renovatque haeresim Joannis Hus art. 16 inter damnatos a Concilio Constantiensi, Lutheranam proscriptam a Tridentino sess. 6. can. 7. ac Bajanam propos. 35. 40. 44. Ita Veritas, & Equi-

& *Æquitas Constit.* Unigenitus, pag. 5. *Les Cent & une Propositions qualifiées en détail* pag. 55. *Venin de 101. proposit.* pag. 3. Jacobus Fontana Tom: 1. pag. 22. *Instructio Pastoralis* XLII. Episcoporum pag. 37. edit. Moguet, & *Explications* centum Episcop. pag. item 37. Impress. Regiæ S. *Les Peres de l'Eglise*. II. Negat Quesnellus gratiam omnem sufficientem, & ab efficaci, quæ cum actu conjungitur, distinctam, gratiæ hujus status necessitatem operationis attribuens: quod itidem animadvertunt laudati centum Episcopi pag. 22. S. *Ce qu' on on doit sçavoir.* Hi tamen Episcopi pag. 23. S. *Ce seroit une temerité*, arguunt temeritatis eos, qui erroneam putant opinionem plurimum Theologorum, qui enseignent que la grace suffisante n' est pas donnée aux aveuglez & aux endurcis, & qui ne croient pas qu' elle soit accordée a tous les infideles: ac pag. 25. de sententia Thomistarum, ac nostra, quæ propugnat gratiam per semetipsam efficacem, inquirunt, *Et l' on ne doit pas souffrir que l' on rende suspecte une doctrine si autorisée.* Horum ergo centum Episcoporum judicio temeritatis & intolerantæ audaciæ culpantur, qui Theologis gratiam per se efficacem propugnantibus, ac docentibus sufficientem gratiam non semper obsecatis, singulisque infidelibus conferri, objectant Quesnellianam hæresim, in hoc sitam, quod solam gratiam effectricem, & necessitantem intrudat. Adstrui in Quesnellianis thesibus gratiam duntaxat victricem animadverterunt etiam Quadraginta Episcopi in sua Pastoralis Institutione pag. 35. S. *On ne peut combattre les deux principes sur la grace*, ac P. Fontana pag. 30. ubi ait juxta Quesnellum, non solum nihil boni fieri reipsa, sed nec fieri posse sine gratia obtinente effectum, quod repetit pag. 98. 114. 153. &c. Idem auctor Opusculi, *Veritas & Æquitas*, &c. pag. 7. affirmans Quesnellum asserere, quod sine gratia per se efficaci nulla possit fieri actio bona, ac renovare hæresim primæ Jansenianæ; ac similia in Opusculo altero, *Les cent & une propositions qualifiées en détail* pag. 20. 63. 64. *Venin de 101. proposit.* pag. 4. Vanden-Dyck pag. 162. alique passim. III. Uterius negat Quesnellus libertatem indifferentiæ, quod constat apertissime exemplis, quibus utitur ad explicandam gratiæ efficacitatem, & concordiam liberi arbitrii, idest, exemplo Incarnationis, in qua natura humana Christi, (ut verbis utar Episcoporum Galliæ in Pastoralis S. *Les Refle-*

Berti Theol. Tom. IX.

xions morales, pag. 35.) refutare non potuit hypostaticam unionem. Adde exempla alia creationis, & patrationis miraculorum, in quibus homines aut passive se habent, aut solum spontanee. Hisce exemplis inductam a Quesnello necessitatem, explosamque liberam cooperationem arbitrii, observarunt centum Episcopi ad prop. 21. pag. 26. subinde cum Augustino libro 2. de peccatorum meritis cap. 18. monentes, ne ob difficultatem conciliandi liberum arbitrium cum gratia, unum sine altero superba impietate asseramus. De libertate, quam post Jansenium Quesnellus sustulit, fuse Jacobus Fontana ad prop. x. pag. 160. & ad proposit. xxii. pag. 352. Cardinalis Sella ad prop. 10. & undecimam, tom. 2. pag. 118. & sequentibus, Cardinalis de Bissy in suo Tractatu Theologico pag. 244. atque sensu unanimi omnes. IV. Quesnellus insuper facit Deum auctorem peccati, dum majorem cordis obdurationem, cujus nulla est præter malitiam, & voluntatem humanam. Dei exhortationibus, exterioribusque gratiis adscribit: quod Deo summopere injuriosum merito dixerunt centum Episcopi pag. 24. S. *Ce seroit une impiété.* Henricus Cardinalis de Bissy Quesnellum revincit pag. 136. demonstrando testimoniis Augustini tribulationes esse medicamenta ad salutem, misericordiam fieri, cui proponitur bonæ imitationis exemplum, & facta servorum Dei in sinum congesta absumere cogitationum torporem. Legi potest & Jacobus Fontana tom. 1. pag. 124. Hic auctor etiam animadvertit Quesnellum, dum ait exteriores gratias absque interiori inservire duntaxat ad cor obdurandum, rejicere, ut perniciosam, gratiam sufficientem, quoniam Quesnello omnis interior gratia est efficax, & operatrix, ideoque in Thesibus Quesnellianis de gratia contineri blasphemiam propositioni sextæ inter 31. ab Alexandro VIII. damnatas: *Gratia sufficiens statui nostro, non tam utilis, quam perniciosa, sic, ut proinde merito possimus petere, A gratia sufficiente libera nos, Domine.* Idem traditur ab Auctore opusculi, *Veritas, & æquitas*, &c. pag. 23. necnon a Dominico Viva pag. 56. editionis Beneventanæ. Advertit eo loci uterque auctor, in systemate Jansenii omnem gratiam, quæ non sit per se efficax, deservire solummodo peccatis faciendis, & majori damnationi, atque relegari ad legem & doctrinam, ad gratiam scilicet exteriorem & Pelagianam. His confirmantur quæ nos scripsimus dissert. 19. cap. 1. S. 5. num. 4.

Q 9

Con-

Constat ergo in Quesnellianis propositionibus paullo supra recensitis enuntiari, absque gratia efficaci nil boni fieri, nec fieri posse: gratiam ab efficaci distinctam non dari in hoc infirmitatis statu, ac si daretur, futuram fore inutilem ac perniciosam: sub gratia efficaci liberum arbitrium necessario, & absque potestate ad oppositum invincibiliter agere; exteriores demum gratias, cujusmodi sunt exempla sanctorum, conciones, sacrificia, miracula, nisi gratia adsit efficax, inservire tantummodo majori perversorum obdurationi.

III. Adversus hæc Quesnelliana asserta nos firmissime profiteamur ab impiis, tametsi gratia sanctificante sint destituti (imo etiam si fide careant), permulta bona opera; quibus ad justificationem disponuntur, fieri cum adjutorio gratiæ actualis: quod lib. 18. cap. 2. demonstravimus ex sacris litteris humilitatem Publicani, & eleemosynas Cornelii commendantibus, ex actibus, qui justificationem præcedunt, atque ad ipsam obtinendam disponunt, necnon ex auctoritate Augustini affirmantis de Sp. & lit. cap. 28. sine aliquibus bonis operibus *difficillime vitam cujuslibet pessimi hominis inveniri*: ac ulterius docemus non omnia impiorum opera, seclusa etiam actuali gratia, oriri, tamquam ex principio cuncta inficiente, ex cupiditate vitiosa, atque ad finem pravam directæ esse; nam multa etiam impiorum, neque Deum veraciter colentium facta legimus, vel novimus, quæ, ut citato in libro agebat Augustinus, *secundum justitiæ regulam non solum vituperare non possumus, verum etiam merito recteque laudamus*. II. Dari in hoc statu adjutorium *sine quo non*, sive gratiam dantem posse, non velle, quam Schola *sufficientem* appellat, atque illud adjutorium aliquibus misericorditer dari, aliquibus denegari *jussu Dei judicio*, Augustini discipuli constanter firmiterque propugnant. At Sancti Patris magisterio, & ratione edocti, non eandem esse in præsentia virtutem liberi arbitrii, ac erat in primæ conditionis integritate, sed, quemadmodum docet fides, non extinctum quidem, attenuatum tamen, inclinatum, & carnis cum ratione certamine læssitum nunc esse, jure negamus esse in homine per illud solum auxilium eam potestatem expeditam, nulloque alio adjutorio juvandam, quo non tantum possit, sed etiam velit: idque valere plurimum arbitramur ad revincendum Quesnellum, hoc duntaxat adjutorium postremo commemoratum, non illud

dans posse, & inefficax, inducentem definitionibus illis suis; in quibus *indefinite* appellans gratiam *virtutem & operationem omnipotentis Dei*, atque e numero gratiarum extrudens eas, quæ non operantur, nec donant quod Deus præcipit, manifestissime demonstrat: solam gratiam *sefe efficacem*, nullam vero ab effectu sejunctam, in suo, & Jansenii systemate prædicari. De mente autem nostra certiores reddere possunt unumquemque vel ea tantum, quæ de gratiarum partitione scripsimus libro 14. cap. 8. ac superiori capite prænotavimus agentes de propositionibus Jansenianis. III. Quamquam agnoscamus in Christo Jesu exemplum clarissimum splendidissimumque *prædestinationis nostræ*, in quantum nullis præcedentibus meritis ad gratiam & ad gloriam eligimur, quemadmodum natura humana, priusquam hujus prænoscerentur opera, prædestinata fuit ad unionem, quam dicimus *hypostaticam*; non arbitramur tamen exemplum istud, aut aliud consimile, idoneum esse ad explicandam concordiam liberi arbitrii cum gratia; quippe, ut sæpenumero dictum est, ac in libro xvi. Theologicarum disciplinarum cap. 2. luculentissime demonstratum, non sola *libertas voluntatis* immunis a coactione, & a violentia, verum etiam *libertas arbitrii* soluti ab antecedentis necessitatis vinculo agnosci debet in Adæ potteris: quæ utique libertas, sicuti non adinvenitur in actibus deliberationem nostram præcedentibus, ita nequit excogitari, vel in unionem *hypostaticam*, vel in rerum productione, vel in resurrectione mortuorum, vel demum in aliis exemplis, quibus Quesnellius abutitur in explicanda effectricis gratiæ energia. IV. Absit vero, ut aliquis in tantam dementiam nos devenisse opinetur, ut cæcitatibus, & obdurationis nostræ causam in Deum refundamus, obliti Augustinianæ illius præceptionis 2. lib. de peccati meritis cap. 17. *Nullius culpe humane in Deum referas causam: vitiorum namque omnium humanarum causa superbia est*. In hanc propterea, non in consilia, præcepta, & comminationes supremi Domini, neque in inspirationes gratiarum, quibus humana obruitur pervicacia, referentes peccatorum duritiem, eos brutis animantibus deteriores existimamus, qui vel Dei legem incusant, vel gratiam sufficientem derident, vel aliunde, quam a propria voluntate, causam suæ perversitatis arcessunt, ceteris proculdubio atrociori, nisi resipiscant, plectendi supplicio, non quia aut vocati, aut admo-

niti, aut gratia præventi; sed quia vocationi, monitis, & Spiritus Sancti impulsibus obstantes ad iracundiam concitaverunt Dominum, cui *similiter odio sunt impius, & impietas ejus*, Sap. 14. 9. Hanc esse fidem nostram constat ex dissertatione, quam conscripsimus citato libro 19. cap. ultimo *de causa effectrice peccatorum*. Adeat ergo quisquis cupidus est cognoscendi, num in scriptis nostris præmissæ Quesnellianæ theses refutentur, loca indigitata nuper, quæ occurrent prævoluntanti tertium Theolog. discipl. Volumen.

§. II.

Propositiones Quesnelli spectantes ad Fidem.

I. SEquuntur quatuor propositiones Quesnelli pertinentes ad fidem. In XXVI. inquit nullas dari gratias, nisi *per fidem*. In XXVII. repetit *fidem* esse primam gratiam, omniumque aliarum fontem. In XXVIII. enuntiat primam gratiam, quam Deus peccatori elargitur, esse *remissionem peccatorum*: atque in XXIX. concludit, extra Ecclesiam, scilicet ubi non est fides & peccatorum remissio, a Deo *nullam gratiam* concedi.

II. Constat pravum Quesnelli sensum non esse in eo situm, quod asseruerit fidem primam dari, *ex qua impetrentur cetera*, aut fidem esse *humane salutis initium*; id enim traditur ab Augustino de Prædestinat. Sanctorum c. 7. necnon a Tridentino Concilio sess. 6. cap. 8. sed cum in fide distinguendum sit, quod ad ipsam præparat, cujusmodi sunt divina inspiratio, pius credulitatis affectus, aliaque gratiarum munera concessa infidelibus, priusquam credant, & quod ipsa fidem peculiariter constituit, assensus nempe præstitus mysteriis divinitus revelatis; Quesnellus nullam gratiam admittens extra Ecclesiam, nomine *fidei* intellexit fidem claram, & distinctam in Christum; atruè ita (inquiunt Galliarum Præsules In Instruct. Pastoralis pag. 39.) non distinxit inter gratias, quæ præparant ad fidem, atque inter eas, quæ ipsam fidem producant. Similia centum Episcopi pag. 34. §. II *Il faut faire une distinction nécessaire entre les divers degrez de la Foy*. Et quidem recte: nam ante fidem præparari voluntatem ad credendum per gratiam prævenientem, docet Augustinus de dono perseverantiæ cap. 16. definit Synodus Arausiana can. 2. ac Tridentina sess. 6. can. 3. & adversus Semipelagianos Catholici fatentur omnes. Vide Jacobum Fontana pag. 438. tom. 1.

Henricum Cardinalem de Bissy pag. 529. Verit. & æquit. Constit. pag. 38. aliosque auctores superius commemoratos. II. Quod consecrarium est præcedentium, Quesnellus *nullam* in paganis & infidelibus extra Ecclesiam positis admittit *gratiam sufficientem*; id vero damnatum est ab Alexandro VIII. propositione quinta inter xxxi. & quidem omni æquitate: ex opposito enim dogmate sequeretur nullum infidelem, nullum hæreticum, nullumque schismaticum converti, immo nec pro sua conversione Deum orare posse. Atque id pariter observarunt prælaudati auctores in propositionem 29. necnon Dominicus Viva pag. 179. Cardinalis Selleri tom. 4. pag. 188. Desirantius p. 3. pag. 152. auctor O. pusculi, *Les cent & une propositions*, &c. pag. 74. alique communiter. III. Effutiens Quesnellus primam omnium gratiarum esse *peccatorum remissionem* cohærenter affirmat non tantum Judæis, Paganis, ceterisque omnibus extra Ecclesiam constitutis, atque illis præsertim, quibus nunquam contingit ut ad Deum convertantur, sed nec fidelibus in peccatum lapsis, nullam unquam obvenire supernam gratiam, quandiu permanserint in peccato. Portentosus hic error tollit dispositionem omnem, quæ justificationem præcedit, aut hæresi plusquam Pelagiana negat eandem dispositionem pendere a supernaturali gratiæ adjutorio. Recte ergo Theologi Quesnellum confutarunt ex his, quæ Tridentina Synodus definit sess. 6. cap. 6. de modo, quo peccatores disponuntur ad justificationem, atque ex his, quæ eadem sessione can. 3. statuit de gratia omnem actum fidei, spei, & dilectionis, quibus ad justificationem disponimur, præveniente. Observarunt quoque hisce thesibus renovasse Quesnellum propositiones Baji 35. & 40. necnon 8. inter 31. damnatas ab Alexandro VIII. quibus asseritur infideles & impios, priusquam justificentur, utpote omni gratia destitutos, & servientes dominantī cupiditati, peccare in omnibus suis actibus. Vide Jacobum Fontana tom. 1. pag. 496. Epistolam V. Abbatis demonstrantis æquitatem Constitutionis *Unigenitus*, pag. 64. *Venin des 101. propositions*, pag. 11. Opusculum inscriptum, *Veritas & æquitas*, pag. 38. Gregorium Cardinalem Selleri tom. 5. pag. 128. Bernardum Desirant p. 3. lib. 28. pag. 122. Cardinalem de Bissy tom. 1. pag. 512. Institutionem Pastoralem Episcopi Svesionensis per Augustinianum Theologum latine redditam §. 8. pag. 58. *Les cent & une propositions qualifiées en détail*, pag. 74. Hinc vero perspicuum est nullam a Quesnello admitti gratiam ante fidem perfectam, nullam in iis, qui sunt

extra Ecclesiam, nullam denique in peccatoribus ad justificationem se disponentibus.

III. Orthodoxiam Augustinianæ Scholæ, atque oppositionem cum præfatis Quesnelli erroribus, aperte scripta nostra declarant. I. Disputantes enim libro 15. adversus Semipelagianam hæresim ostendimus cap. 4. necessariam esse gratiam prævenientem ad fidei initium, ac divini muneris esse, ut oremus, petamus, queramus, atque pulsemus, uti de dono perseverantiæ cap. 23. ait Augustinus. Perspicue etiam eodem capite docuimus distinguenda esse in fide sanctam cogitationem, & collustrationem mentis, deinde inspirationem sanctæ voluntatis audiendi Evangelium *ex desiderio salutis*, tum deliberatum assensum, & actum ipsum credendi, probantes, & auctoritate canonum, Patrum testimoniis, exemploque Cornelii, Zachæi, & Nathanaelis confirmantes quidquid adversus 26. & 27. propositionem Quesnellianam prælaudati Theologi produxerunt. II. Insuper differentes de operibus eorum, qui destituti sunt gratia fidei, libro 18. cap. 2. prop. 4. demonstravimus auctoritate Augustini disputantis contra Julianum, etiam infideles aliquando bona opera facere *ex gratia adjutorio*; ibique produximus exemplum Polemonis, cujus continentiam adscribendam gratiæ censet ipsemet Sanctus Pater ob ea, quæ leguntur Sapientiæ 8. *Nemo esse potest continens, nisi Deus det.* Propositione autem prima ejusdem capituli statuimus tum ab infidelibus ante fidem perfectam, tum ab impiis ante justificationem plura fieri, quæ nequeunt censeri peccata, producto Tridentino canone, damnatisque Witclési, & Michaelis Baji propositionibus. Infidelibus item, necnon perveracissimis peccatoribus coferri *sufficientem gratiam* (quamquam non semper, ut adversarii nostri contendunt) eodem libro cap. 8. sæpenumero testati sumus. III. Demum, ne ab eodem libro discedamus, neque de re notissima prolixiori oratione tractemus, secundo capite præcitato expresse refutavimus dogmata Baji & Quesnelli, propterea quod ante remissionem peccatorum in impiis, in catechumenis, & non semel in infidelibus inveniuntur bona opera facta supernaturalis gratiæ adjutorio; Tridentini vero doctrinam de dispositionibus, quæ justificationem præcedunt, libro undevicesimo cap. 4. pro nostra virili explicavimus propugnativisque, immunes propterea ab omni labe erroris Quesnelliani paullo supra descripti. Appellamus autem criminatum oculos ad ea, quæ mandavimus lit-

teris in tertio Theologicarum disquisitionum Volumine.

§. III.

Sequuntur errores Quesnelli circa Dei voluntatem salvandi omnes, & circa Christi mortem ac redemptionem.

I. Proximæ propositiones quatuor enuntiantur a Quesnello adversus voluntatem, quam Deus habet, salvandi omnes, & adversus mortem Christi, redemptionemque hominum universorum: In propositione itaque xxx. dogmatizat omnes *infallibiliter* per Christum salvari, quoscunque Deus vult ut salventur. Ait in xxxi. impleri, & consequi effectum suum omnia prorsus desideria Christi, ac semper obtinere intimam cordis tranquillitatem eos omnes, quibus illam Christus ipse peroptat. In xxxii. asserit Jesum Christum se morti tradidisse, *ut pro semper liberaret* de potestate angeli exterminatoris primogenitos, idest, *electos*. Addit in xxxiii. oportere, ut bonis terrenis & sibi metipsum renuntiet, quisquis fiduciam habere vult sibi appropriandi Christum Jesum, ejusque amorem, mortem, & mysteria, quemadmodum fecit Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.*

II. Negat Quesnellus in his propositionibus, velle Deum, ut aliqui salvi fiant, prædestinatos electosque, qui certissime salvantur. I. Hunc Jansenii errorem notant xlii. Episcopi in sua Pastoralis Institut. p. 6. ubi ajunt insinuassee Quesnellum, *que Dieu n'a voulu sauver, que les seuls Elus, & que Jesus Christ n'a formé des souhaits, & qu'il n'est mort pour le salut, que des seuls prédestinez.* Similia centum Episcopi art. 3. p. 19. ubi sapientissimi monent, quibusdam maxime fidelibus dari per Christum *moyens plus immédiats, & des secours plus abondants pour se sauver*; atque ad electos extendi *une volonté très spéciale & absolue*; tametsi in voluntate conditionata, & in communi redemptione singuli comprehendantur. Negari a Quesnello prop. 30. & 31. voluntatem salvandi alios, præter electos, recte scripserunt Cardinalis de Bissy tom. 1. p. 573. Desirantius lib. 30. pag. 167. ubi ingeniose distinguit *inter voluntatem salvandi, & voluntatem salvantem*, Vanden-Dyck in Clementina, seu adversus Theologiam Supplicem, pag. 111. & Jacobus Fontana tom. 1. pag. 556. ubi ait pravum Quesnelli sensum *patulum esse*, nulli-

que obnoxium dubitationi. II. Una cum voluntate Dei salvandi omnes constat Quesnellum negasse mortem Christi pro omnibus, & in quintam Jansenianam impegisse. Refert auctor opusculi, cui titulus, *Veritas & equitas, &c.* Quesnellum versiculo 20. capitis xvii. Joannis hunc Jansenio affectu affixisse titulum, *Jesus orat pro electis*, atque in Officio Portus Regii sublatum fuisse ex hymnis, *Jesu Redemptor omnium*. Vociferantur Vindicees Quesnelli, Christum dici mortuum pro solis electis, quatenus hi vocantur *secundum propositum*, eisque preparatur donum finalis perseverantiae: sed præterquamquod Quesnellianæ propositiones indefinite, neque appositæ ulla tali limitatione enuntiantur; constat ex proposito 12. juxta Quesnellum ex Dei voluntate & redemptione Christi consequi effectum *indubitabilem*, ideoque eos, qui *infallibiliter* non salvantur, minime fuisse redemptos. III. Quid sibi velit Quesnellus prop. 33. subobscurum videtur, quibusdam apud Vanden Dyck pag. 141. asserentibus innovasse hæresim *Fraticellorum*, qui aiebant neminem posse habere in Christum fiduciam, nisi terrenis omnibus per voluntariam paupertatem abdicatis; quibusdam aliis apud auctorem Opusculi, *Veritas & equitas, &c.*, thesism illam damnatam existimantibus, quod fiduciam locandam esse pronuntiet, non in Dei promissi, & in Christo Mediatore, sed in sola terrenorum bonorum renuntiatione. Arbitramur autem nos illam esse surculum quemdam præcedentium, planissimumque sensum illius esse, reprobos, & qui nondum terrenarum rerum cupiditate sunt expediti, dicere non posse fiducialiter cum Apostolo, *Christus dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*; atque ita Quesnellum captiose indicare, Christum non esse mortuum pro omnibus, nec posse quemlibet sibi applicare productam Pauli sententiam. Ita in ea propositione, fascino dolosæ pietatis obducta, Jansenianam hæresim detexerut Antonius Rolliers in suis Reflexionibus cap. 2. pag. 21, Jacobus Fontana tom. 1. pag. 695. & Cardinalis de Bissy in Tractatus Theologici parte prima, pag. 576. Videtur propterea Quesnellianam pravitatem aperta ratiocinatione evincere auctor celebris Opusculi, cui titulus, *Les cent & une propositions qualifiées en détail.* Il fait ensuite (inquit de Quesnello pag. 32.) un second pas en disant, qu'il faut comme Saint Paul, renoncer à toutes les choses de la terre, & à soi même, pour pouvoir dire comme cet Apôtre avec confiance:

Jesus-Christ m'a aimé, & s'est livré pour moi. En lisant ces paroles, un lecteur attentif se demande naturellement à soimême; puis-je dire comme Saint Paul, que Jesus Christ m'a aimé, & s'est livré pour moi? On m'avertit qu'il n'appartient pas à tout le monde de parler ainsi; mais qu'il faut avoir renoncé, comme cet Apôtre, à toutes les choses de la terre, & à soi même, pour pouvoir tenir ce langage avec confiance. Cependant si Jesus Christ étoit mort généralement pour tous les hommes, il me suffiroit d'être homme pour pouvoir dire, *Il m'a aimé, il s'est livré pour moi*. Hinc habes Quesnellum tria in recensitis thesibus dogmatizasse, Deum nolle salutem omnium hominum: Christum pro omnibus nequaquam mortem oppetiisse: nec omnes in ejus morte posse spem ac fiduciam suam collocare.

III. Quid vero nos, quid Augustinianæ doctrinæ propugnatores? I. Nos quidem, ac nostrates omnes credimus Deum optimum maximum electorum suorum, quos *secundum propositum voluntatis suæ* prænovit, segregavitque a ceteris, peculiarem gerere providentiam, eisque uberiora gratiarum munera, quibus certissime liberentur, intuitu meritorum Christi præstituisse; quod non tantum memorati Galliarum Antistites tradiderunt, sed ii omnes tenentur docere, qui unum præ altero eligi credunt, & perseverantiam specialissimum donum esse cum Tridentinis Patribus asseverant. Verum si de voluntate illa loquamur, quam Scholæ appellant *antecedentem*, & quæ subtili indagine, nec eadem ratione a Scholasticis solet exponi, versari illam circa salutem omnium, nec sterilem esse, atque prorsus inefficacem, sed universis media ad consequendam salutem necessaria præparavisse, docuimus lib. v. cap. 1. Prophetarum testibus, qui nos sæpe monent Deum nolle mortem impiorum, sed ut convertantur & vivant, verbisque Apostoli Pauli nos hortantis ut oremus pro omnibus, quoniam *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Quomodo etiam Janseniani testimonia Augustini disputantis contra Pelagianos a voluntate absoluta, & quæ est de rerum effectu, ad voluntatem conditionatam, & solam rerum possibilitatem, & quæ ad hanc requiruntur certo inferentem, imperite detorqueant, eo loci demonstrare curavimus. II. Quid vero de morte Christi pro omnibus sentiamus, quoniam declaratum est uberiori stylo dissertat. 4. ac nonnulla que

quoque repetita sunt paullo supra cap. 2. num. 3. omnibus compertum esse confidimus: & si qui sunt, qui hæsitent adhuc, sciant nos, tum laudato libro sexto cap. 1. tum lib. 17. cap. 3. necnon libro 28. cap. 9. sincero animo propugnasse quod Paulus frequenter repetit, Patres docent, Augustini demonstrantis originalis peccati transfusionem argumenta confirmant, conclamantque piissimi Jesu vulnera ac preces, ita unum pro omnibus mortuum esse, quemadmodum omnes in Adam mortui sunt. Hoc tantum nobis licere putamus, dogma istud fidei defendere absque præsidio opinionum, quæ in Theologiam superiori ætate irrepsit, & quæ Catholicorum Scholas in partes discindunt, rati non esse dogmata fidei exigenda ad Scholasticas concertationes, in quibus veteres a Junioribus, nostrique Proceres a Medistis salva Fide dissentiant. Hujus autem rei, quamquam necessarium non est proferre rationem, quum satis apparet petendam non esse credendi normam a fluxis opinionibus hominum privatorum, sed ab Ecclesiasticis definitionibus, a traditione Patrum, atque a Theologorum constanti, communique sententia; præcitato tamen libro 17. capite 4. momenta, rationesque produximus. III. Omnibus denique, tametsi improbi sint, & gravati iniquitatum suarum pondere, sperandum esse, ac summam fiduciam, (quæ tamen salutarem timorem, & sollicitudinem non excludat, nec degeneret in præsumptionem atque inanem jactantiam) in Christo Redemptore locandam esse, scripsimus ac demonstravimus lib. 23. cap. 11. differentes de spe, ibique inter ceteras sperandi causas eam protulimus, quam in Psalmum 148. ita proposuit beatissimus Augustinus: *Promissionis Dei tales arxas accepimus; tenemus mortem Christi, tenemus Sanguinem Christi.* Undique igitur Quesnellianos errores execramur, profligamus, evertimus, ut dicta nuper evincunt: quæ Theologica methodo, atque uberiori doctrina exponuntur ac demonstrantur tom. 1. *Theolog. Discipl.* & tom. 3. tom. 4. & tom. 5.

§. IV.

Enuntiationes Quesnelli de gratia naturæ integræ.

I. AD gratiam collatam primo homini pertinent proximæ quatuor propositiones. XXXIV. in qua asseritur gratiam Adami produxisse merita duntaxat humana. XXXV. quæ ipsam Adami gratiam appellat *sequelam creationis*, ac debitam fuisse ait naturæ primitivæ institutæ, & adhuc integræ. XXXVI. hanc differentiam constituens inter gratiam Adami ac status innocentie, & gratiam Christi hujusque status, quod primam unusquisque recepisset *in propria persona*, ista vero recipitur tantummodo *in persona Jesu Christi*, qui a mortuis surrexit, & cui nos conjungimur, atque unimur. XXXVII. propositio exprimit gratiam Adami, *sanctificando* illum in semetipso, fuisse *ei proportionatam*; gratiam vero Christianam, nos *sanctificando* in Christo Jesu, esse gratiam omnipotentem, dignæque Unigenito Filio Dei. Atque hæc sunt Quesnellianæ proscriptæ theses, quantum attinet ad sonum complexumque verborum.

II. Sensus vero istarum thesum judicio XII. Episcoporum est, merita Adami nullum aliud habuisse principium, præter gratiam duntaxat naturalem, quæ a naturæ conditione esset prorsus *inseparabilis*, nec merita aliqua producere posset, quam merita tantum humana: horum autem Episcoporum verba produximus præcedenti Volum. dissert. 2. cap. 1. §. 4. Ostendimus eo loci testimoniis Jacobi Fontanæ, Cardinalis Bissy, Cardinalis Selleri, aliorumque, Quesnellum in statu naturæ integræ agnovisse gratiam, quæ non excederet naturæ ordinem, quæ esset naturalis proprietas, & quæ non esset donum naturæ superadditum, gratiam nempe Pelagianam, eamque tantum significatione dignam *gratia* nomine, juxta quam *gratia* dicitur ipsa natura, in qua conditi fuimus nullis meritis præcedentibus. Rursus de hoc Quesnelli sensu egimus dissert. 5. cap. 2. §. 5. Addamus testimonium centum Episcoporum, qui docent juxta Augustinum de Prædest. SS. capit. 15. num. 31. merita Adæ dici humana, *dans un sens très-catholique*: cavendam vero, ne cum Quesnello dicantur humana tantummodo, scilicet comparata absque adjutorio gratiæ supernaturalis, *qu'on ne peut sans erreur confondre avec les dons*

donis naturæ, ou inseparablement attachez à la nature. Quare adversus 34. & sequentem propositionem Quesnellianam opus est, ut in Adam agnoscamus cum Augustino cap. 106. Enchiridii, & cap. 11. de Corrept. & Grat. *supernaturale adiutorium*, sine quo promereri non poterat, neque in accepta iustitia perseverare. II. Quantum vero ad propositionem 36. temere & audacter Quesnellus ait, inter gratiam Adami, & gratiam Christi istud versari discrimen, quod illa ab omnibus recipitur, hæc vero non recipiatur nisi ab iis, qui per fidem & caritatem conjuncti sunt Christo: hinc enim, si id verum esset, sequeretur infideles, & impios nunquam gratiæ Christi fieri participes. Atque id revera Quesnellum dogmatizasse eruitur ex ejus propositionibus secundo §. recensitis. Sed cubat in eadem propositione sensus alter, & Novatorum damnata heresis; nam cum loquatur Quesnellus *de gratia sanctificante*, qua efficiamur viva in Christo membra, eique per caritatem unimur; asserendo hanc gratiam recipi in sola persona Christi, significat hominem non justificari per inhærentem iustitiam, sed per solam imputationem iustitiæ Christi; quod canone 10. sess. 6. damnatum est a Synodo Tridentina. Hunc vero sensum in Quesnelliana positione redarguunt Henricus Cardinalis de Bissy tomo I. pag. 732. Auctor Opusculi inscripti, *Veritas & equitas*, p. 47. Jacobus Fontana tom. I. pag. 767. Dominicus Viva p. 244. aliique plurimi. Desirantius tamen lib. 36. seu p. 4. p. 28. negat Quesnellum hæresi *de iustitia imputativa* adhæsisset; at nihilominus ait manifestam esse propositionis pravitatem, dum aperte negat a nobis gratiam recipi in propria persona. III. Propositio autem 37. rursus demonstrat Quesnellum in statu innocentie admisisse gratiam naturalem & Pelagianam; dum vero addit gratiam hujus status esse *omnipotentem*, confirmat errorem, & heresim propositionum, de quibus §. 1. hujus capituli, & quæ gratiam *sufficientem*, & *libertatem indifferentiam* a statu corruptæ per peccatum naturæ procul arcent. Recte Auctor Opusculi, *Les cent & une propositions qualifiées en détail* hanc trigessimam septimam vocat, *suspecte de Pelagianisme par cette grace proportionnée à l'homme, la quelle sent une grace d'un ordre purement naturel; & de Jansenisme par la grace tout-puissante, la quelle sent fort la grace irresistible*. Idem est ceterorum judicium. Vide Cardinalem de Bissy citato in

loco pag. 734. Jacobum Fontanam pag. 786. librum, cui titulus, *Veritas & equitas*, pag. 48. Quoniam tamen hæc propositio xxxvii. aperte agit *de gratia sanctificante*, perspicuum arbitror, denegari a Quesnello in Adam gratiam habitualement, & iustitiam asseri connaturalem, non vero naturæ superadditam, ideoque renovari Bajanos errores; de quibus cap. 1. hujus dissertationis §. 1. gratiam vero sanctificantem hujus status dici *omnipotentem*, quoniam amitti nequit, si non sensu Calviniano, & Lutherano, Janseniano saltem, scilicet per resistantiam liberi arbitrii. Ita de hac propositione xxxvii. Desirantius p. 4. pag. 54. & Vanden-Dyck pag. 105. Constat ergo ex horum complexione adversus Quesnellianas theses admittendam esse in statu naturæ gratiam habitualement, & actualement, naturæ superadditas, distinctasque a naturalibus donis, & a gratia Pelagianorum; in hoc autem statu gratiam cum *habitualement*, quam iusti inhærentem habent, & in suamet persona recipiunt, ac insuper pro sua libertate possunt amittere, tum *actualement*, cui liberum arbitrium valeat obtemperare, aut resistere.

III. Jam diximus §. 1. & 2. refelli in scriptis nostris ea Quesnellianæ doctrinæ capita, quæ spectant ad actualement hujus status gratiam, quæ iis etiam, qui Christo uniti non sunt, misericorditer impenditur, & liberum arbitrium adjuvat ac perficit, sed non interimit, nec trahit invincibili necessitate. At cetera etiam Quesnelli placita a nobis refutata sunt, & reprobata. I. De gratia Adami egimus supra cap. 1. §. 1. discurrentes per articulos Baji, quibuscum concordare Quesnellianos asserunt omnes Clementinæ Constitutionis propugnatores. Præterea disput. 2. cap. 2. demonstravimus primum hominem conditum fuisse cum gratia sanctificante, naturæ ordinem excedente, atque exornatum supernaturalibus donis, & adiutorio *sine quo* perseverare non poterat; quoniam Augustino, aliisque Patribus hoc tradentibus, solius naturæ viribus nunquam in accepta iustitia stetit, nec consequi potuisset beatitudinem. Vide cap. 1. §. 1. num. 3. Huc etiam spectant, quæ scripsimus lib. 4. *Theolog. Disc.*, potuisse primum hominem, ut fecerunt angeli sancti, permanere per liberum arbitrium, ac merita humana, ut inquit S. Pater de Prædest. SS. cap. 15. perisse per Adam, quoniam ipse Adam perseverare potuit, non per liberum arbitrium sola nativa vi operans, sed per

per liberum arbitrium suffultum adiutorio versatili, nunc apparere quid possit gratiæ beneficium, quoniam adjacent nobis carnalis appetitus illecebræ, ac privati sanitate primæ imploramus auxilium Christi, quo & possimus, & velimus. Atque ita sectantes Augustini vestigia incedimus media quadam regiaque via inter Quesnellianos, Bajanosque negantes primæ conditionis gratiam, eamque naturalibus muneribus accensentes, ac inter Sempipelagianos moleste ferentes ita dividi gratiam, ut primo homini datum sit *posse perseverare*, nunc vero *perseverantia ipsa donec*. II. Iustificari autem impios per caritatem & gratiam ipsis inhærentem, non autem sola imputatione iustitiæ Christi, neque in huius tantum persona, sed in cordibus eorum, qui iustificantur, per Spiritum Sanctum caritatem diffundi; antequam vero id contingat, per inspirationem actualis gratiæ peccatores sese ad justificationem consequendam disponere, decimonono libro cap. 2. & 4. demonstravimus adversus Heterodoxos; ideoque Quesnellum his iudicio doctissimorum virorum, quos supra commemoravimus, adhærentem simul confiximus atque oppugnavimus. III. Capite ejusdem libri postremo, Scripturarum auctoritate, Majorum traditione, invictisque argumentis ex Augustino depromptis, demonstratum est justos, quandiu vitam agunt mortalem, posse gratiam & caritatem amittere, & quidam libero lapsu, ad quem vitandum tenetur assiduis precibus postulare gratiam auxiliatricem, & cum timore & tremore salutem suam operari: ideoque & hac in parte a Quesnellio discessimus, (si velis illum præter tot ac tanta errorum portenta iustitiam quoque *inamissibilem* excogitasse) fideique nostræ occurrent ampliora argumenta legenti volumen 1. Theolog. discipl. & volumen. 3.

§. V.

Sex Quesnelli propositiones circa vires liberi arbitrii primo peccato inclinati.

I. **A**git Quesnellus in quinque proximis propositionibus de libero arbitrio absque gratia sibi que relicto, in quadragesima autem tertia de ipso met libero arbitrio simul cum gratia per Baptismum collata. Propositione xxxviii. enuntiat peccatorem absque gratia *Liberatoris*, (de qua gratia recolendum est quid vigintiquinque primis propositionibus dog-

matistes asseruit) non esse liberum, *nisi ad malum*. Duabus proximis xxxix. & xl. pariter docet voluntatem, quam *Christi gratia* non prævenit, posse tantummodo aberrare, in *precipitium ruer*, ac *sese vulnerare*; capacem esse cujuscunque mali, omnisque prius boni incapacem, nil posse amare nisi in sui perditionem, ac damnationem. In lxi. affirmat, omnem, *etiam naturalem*, cognitionem, quam Philosophi Ethnici habuerunt, non posse venire nisi a Deo, *sine gratia* autem producere præsumptionem, vanitatem, atque pervicaciam, qua Deo opponimur & reluctamur, loco piæ affectionis, cultus, amoris, gratique animi, quem ipsi Deo exhibere tenemur. XLII. definit absque *sacrificio fidei*, ad quod offerendum *sola Christi gratia* reddit nos aptos, nihil in nobis adinveniri, nisi *impuritatem* atque *indignitatem*. XLIII. contra dogmatizat gratia baptismali id primum in nobis effici, ut ita *moriamur peccato*, ut spiritus, cor, sensusque noster non habeant pro ipso peccato plus vitæ, quam homo *mortuus* habeat pro rebus mundi.

II. Quadraginta Episcoporum iudicio in *Instruct. Pastoralis* pag. 37. in prioribus quinque propositionibus Quesnellus tradidit hominem absque gratia *Liberatoris* necessitate impelli ad peccatum. *Dans ces principes* (inquiunt) *l'homme n'est libre, que pour le mal, il se trouve nécessairement déterminé au péché, & ne à pour toute liberté que le choix du crime*. Cumque solam gratiam efficacem Quesnellus admiserit, eamque necessitantem; damnatæ propositiones exprimunt illam ad malum determinationem haberi etiam sub gratia sufficienti, atque, ut ajunt laudati Antistites, *sans la grace, qui a toujours son effet*. Idem docent centum Episcopi pag. 28. exigentes adversus damnatas theses, ut fateamur liberum arbitrium ita cooperari gratiæ excitanti, ut huic valeat obistere, & reluctari, atque cum Augustino de Grat. & lib. arbitrio cap. 2. & 4. lib. 2. contra duas Epist. Pelagian. cap. 5. & de corrept. & grat. cap. 2. defendamus liberum arbitrium ad bonum & malum etiam in hoc infirmitatis statu persistens. Auctor item Opusculi, cui titulus, *Veritas & equitas*, &c. propositionem xxxviii. & duas proximas appellat *suspectas de hæresi*, propterea quod innuant *sine gratia efficaci*, & *absque caritate dominante* peccati in omnibus, liberum arbitrium esse *titutum sine re*, omniaque opera, quæ ante justificationem sunt, *effic*

esse vera peccata. Ita in parvo etiam libro inscripto, *Les cent & une propositions qualifiées en détail*, prænotatur propositiones, de quibus sermo est, accipiendas esse, pour la grace efficace, sans la quelle on est dans l'impuissance de faire le bien, ou pour la charité dominante, sans la quelle (in sensu Quesnelliano) on est necessitate a pecher en tout ce que l'on fait. Jacobus item Fontana tom. 2. pag. 5. ait sensum, qui ab Auctore intenditur, esse peccatorem destitutum auxilio, cui resistere nequeat, & voluntatem boni indeclinabilem inferente, necessario delinquere; quippe non aliam gratiam, quam omnipotentem, & quam nihil impedire potest, aut retardare, Quesnellus intellexisse convincitur ex x. xi. ac xxxvii. propositionibus. Idem sentiunt Pius Vandendyck in *Clementina Vindicata* §. 8. pag. 220. Dominicus Viva pag. 254. Episcopus Sueffoniensis in 1. Institut. Pastoralis n. 22. & Antonius Rolliers cap. 4. pag. 23. suarum Reflexionum. II. Prædicti omnes auctores alium sensum in Quesnello damnatum animadvertunt, in his scilicet propositionibus inter peccata censeri officia illa moralium virtutum, quæ sunt absque gratia, quoniam in Quesnelliano systemate l'homme destitué du la grace ne peut plus être déterminé à agir que par le mouvement de la concupiscence, qui l'entraîne vers le peché, inquit Cardinalis de Bissy tom. 1. pag. 776. Augustinianos omnes rejicere hunc sensum constat ex diff. 3. ubi ostendimus illos, etsi non admittant officia virtutum moralium undique bona absque gratia actuali, non tam ea existimare secundum substantiam, & intrinsecus mala, ac multo minus exigere ad vitandum peccatum gratiam cum remissione peccatorum conjunctam, & caritatem prædominantem; qua in re Bajus & Quesnellus exorbitasse fuisse ostendimus in priori, & in tertia dissertatione, ibidem quoque animadvertentes discrepantiam Gregorii Ariminensis a Bajo ex vindictis Norisianis. Quod, tacta hoc in loco mentione Cardinalis de Bissy, duximus repetendum; is enim pag. 774. sententiam a nullo alio traditam, & ab Ecclesia proscriptam putat, duplici deceptus errore, ut constet ex citata dissert. 3. pag. 322. ubi permultos laudavimus Gregorio adhaerentes. III. Perspicuum item est, Quesnellum in præmissis enuntiationibus nil boni absque fide agnovisse, & cum Bajo damnasse omnia infidelium opera, nec fidem qualemcumque necessariam putasse, ne quod agitur sit impuritas atque indi-

Berti Thot. Tom. IX.

gnitas, sed talem fidem, quam caritas imperet, aut comitetur; ut inquit, atque ex coherentia aliarum propositionum evincit Jacobus Fontana tom. 2. col. 139. cui ceteri assentiuntur. IV. In propositione demum xlii. juxta auctorem Opusculi, *Les cent & une propositions qualifiées en détail*, latet Lutheranæ hæreseos suspicio, scilicet, collatam baptismi justitiam amittere non posse, aut per illam penitus concupiscentiam extinguere. Jacobus Fontana pag. 239. tom. 2. idem asserit; observatque præterea errorem Quesnelli accedere ad apathiam Stoicorum, qui aiebant se immunes esse ab omni animorum perturbatione, necnon ad Quietistarum turpitudinem, & insaniam. Legantur insuper Desirantius lib. 43. pag. 222. de Bissy tom. 1. pag. 846. Epistola 7. Anonymi ad Episcopum pag. 87. & Vandendyck pag. 415. Ex quibus omnibus constat adversus theses Quesnellianas asserendum esse, homines habere liberum arbitrium ad vitandum peccatum absque gratia efficaci & necessitante, quam dogmatistæ propugnant: posse absque gratia exercere officia quædam moralium virtutum, quæ non fiant ex cupiditate, a qua corrumpantur: non omnia quæ fidem præcedunt esse inquinamenta, sordesque; baptismate demum originale deleri peccatum, hominemque constitui adoptivum Dei filium, sed in eo permanere concupiscentiam ad agonem, acceptamque justitiam amittendi liberrimam potestatem.

III. Jam vero extra omnem dubitationem positum esse reor, tum in lucubrationibus nostris, tum in Operibus nostratum firmiter doceri, neminem, etsi actu careat gratiæ adjutorio, impelli necessitate ad peccandum; necnon ut homo dicatur posse obtemperare præceptis, minime requiri inspirationem viatricis gratiæ, quæ a nullo duro corde respuitur, scilicet effectricis & cum operatione conjunctæ: idque luculenter traditum de Theologicis disciplinis tertio Volumine lib. 18. cap. 8. unde loca quædam exscripsi dissert. 4. cap. 2. §. 3. & 4. istarum Vindiciarum. Aequè vero apertum est commendare nos officia virtutum, quæ sine superna gratia exercentur, tametsi Augustiniana Schola his neget omnimodam virtutis rationem inesse; eosque esse falsidicos, qui ajunt sententia nostra opera omnia, quæ in Deum minime diriguntur, fluere ex cupiditate, atque hinc labefieri, & corrumpi; quemadmodum tradidimus præcitato lib. 13. cap. 3. & 5. atque in tertia

R r

harum

harum dissertationum, cap. 2. §. 3. & 4. nec non in 1. cap. 2. §. 1. & 2. atque cap. 1. hujus sextæ dissertationis §. 2. & 3. agentes de Bajanis articulis. III. Eadem ratione perspicuum esse arbitramur ex lib. 18. cap. 2. ac ex tertia dissertatione cap. 2. §. 2. agnosci a nobis in Gentibus destitutis fide Christi, & gratia quoque carentibus, honesta quædam officia, qua secundum justitiæ regulam vituperare non possumus, litterisque cubitalibus degenerari, quod omnia illarum Gentium opera sint germina cupiditatis, & appellanda sint inquinamenta, aut peccata. IV. De gratia autem, quam confert regenerationis lavacrum, num Catholice sentiamus, ac per omnia probemus Tridentinos canones, veterumque, & recentium dogmatistarum dispungamus, ac refutemus errata; si quis de nobis formaverit præposterum, sinistrumque judicium, nil temere proferat, nisi perfecto vigesimoquinto capite libri xxiv. Theolog. discipl. sive tom. 6.

§. VI.

Quesnelli propositiones de caritate, & cupiditate.

I. AD caritatem vero pertinent quindecim Quesnellianæ propositiones, quæ post nuper discussas locum tenent proximiorum. Propositio xlv. enuntiat duo esse humanarum omnium actionum principia, *amorem Dei*, qui agit omnia propter Deum, quemque Deus remuneratur, & *amorem quo nos & mundum diligimus*, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum malus est. XLV. asserit in corde peccatoris, in quo non amplius regnat caritas, regnare cupiditatem, omnesque illius actiones corrumpere. XLVI. enuntiat bonum usum sensum a caritate, malum vero usum a cupiditate proficisci. In xlvii. xlviii. xlix. & l. traditur debere obedientiam legis profluere a caritate, & quidquid illinc non derivat, esse *hypocrisim*, *aberrationem*, atque *peccatum*; adeo ut ubi deest spiritus caritatis, falsa sit justitia, & oratio quoque frustranea. Propositio li. enuntiat fidem justificare quando operatur, sed nunquam operari nisi per caritatem. Propositionum lxi. lxi. lxi. lxi. lxi. & lvii. idem sensus est; significant nempe, nil boni absque caritate adinveniri, non fidem, non spem, non religionem; ac solam caritatem facere

actiones Christianas, istas ad Deum dirigendas solam caritatem obtinere coronam & remunerationem a Domino: sola demum caritate ipsi Domino honorem cultumque præstari. Propositione vero lxi. concluditur *orationem impiorum* (in quibus non regnat caritas, ideoque in sensu Quesnelliano quidquid agunt, corrumpitur a regnante cupiditate) esse novum peccatum, ac proinde Deum, si orationem illam exaudiat, pœnam infligere, atque exercere judicium.

II. Doctissimi viri demonstrarunt Paschasium Quesnellum in hisce propositionibus nullum aliud principium bonorum operum agnovisse præter caritatem in justis prædominantem, quæ justificat, & quam Deus coronat & remuneratur; quem utique sensum ipsa damnatarum thesium verba dilucide præferunt, & commendant. Perstringunt autem Quesnellianum hunc sensum quadraginta duo Galliarum Episcopi in sua Pastoralis Institutione, §. *Est cela le langage*, &c. pagina 53. Centum item Episcopi in Explicationibus suis, *C'est encore*, pagina 37. Jacobus Le-Fontaine, alique plurimi, quorum testimonia collegimus differt. 1. cap. 1. §. 4. 5. 6. neque ullam de pravo hoc damnatoque sensu dubitationem superesse censemus. II. Serpit ibidem sensus alter, æque noxius ac reprobandus, nimirum neque fidem, neque spem, neque virtutem aliquam permanere in impio, qui caritatem amisit, neque ab illo posse bonum aliquod opus exerceri: unde centum laudati Episcopi inquirunt: *Ce sont donc autant d'erreurs contre la foy; & justement condamnées par la Bulle, de dire que le pecheur, qui perde la charité habituelle, perde en meme temps la foy; qu'il n'y ait plus de sentiment de crainte, ni acte d'espérance, ni bonne oeuvre, ni culte, ni prière, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la charité*: quod itidem asserunt alii quamplurimi, eadem prima dissertatione recensiti. III. Nec tantum in sensu Quesnelliano in impiis gratia, & caritate habituali carentibus pereunt virtutes omnes, & amore Dei non amplius in illorum corde regnante, in nihilum abeunt, atque evanescent: verum etiam regnante ibidem cupiditate, omnesque actiones juxta Quesnellianum systema eliciente, vel imperante, necessum est, ut omnia opera, quæ justificationem, & diffusionem caritatis dominantis, seu habitualis præcedunt, sint germina ejusdem noxiæ cupiditatis, intrinsecus mala, & peccata: quare ita centum Galliarum Antistites ex-

III. Jam vero constat nostra, aliorumque Augustinenſium ſententia plura ab homine fieri, non tantum laudabilia ſecundum juſtiſſimam regulam. ſed etiam ad juſtificationem diſponentia, caritate habituali nondum in illius eorde per Spiritum Sanctum diſfuſa; ut animadvertimus paulo ſupra agentes de articulis Baji §. 2. num. 3. necnon in priori diſſert. cap. 2. §. 1. atque in Opere Theologicarum diſciplinarum pluribus in locis eodemmet §. 1. repetitis. II. Evidens quoque eſt defendi in Scholis noſtris permanentes abſque caritate habitus fidei, ſpei, aliarumque virtutum, necnon illorum actus pios perutiles, atque ad juſtificationem diſponentes; quamvis a caritate, ſive a delectione Dei benevola ac propter ſe (a qua tamen perfectionem virtutis nanciſci debent) ſegregati ſint, ac ſejuñcti: quod utique ſcripſimus, ac demonſtravimus libro 21. 23. & 34. Operis Theologiſſimi, & locis illinc exſcriptis confirmavimus prioris harum Viadicarum voluminis. III. Illud præterea maniſeſtiſſimum eſt ex prima diſſertatione cap. 2. §. 2. & 1. ex tertia, capite item 2. §. 2. & 3. atque ex testimoniis pluribus ibidem productis, neque nos, neque Auguſtinenſium aliquem rejicere inter noxiæ cupiditatis effectus quælibet opera, quæ ex caritate non ſunt; quum plura auxilio gratiæ patrata ad obtinendam juſtificationem diſponent; quædam alia, etſi non undique bona, non tamen ſint intrinſecus mala, neque a noxia cupiditate profluant & corrumpantur. Vide tom. 1.

Otto Quesnelli propositiones de Timore.

I. **C**onhärenter ad ea, quæ dicta sunt, Quesnellus damnat, atque inter actus noxia cupiditate corruptos rejicit timorem gehennæ, qui exper sit caritatis; prout ex sequentibus positionibus constat. Enimvero propositione lx. inquit pœnitentiam, si hanc exciret *solas timor supplicii*, quo magis violenta est, eo magis ducere ad desperationem. Propositione lxi. & lxii. asserit timer *non nisi manum cohiberi*, & eum, qui non ducitur amore justitiæ, dum abstinet a malo timore pœnæ, illunt *in corde* committere, & coram Deo reum esse. Propositiones lxiii. lxiv. & lxv. enuntiant, eum, qui ex solo timore adimplet legem, esse adhuc *sub lege*, ac si foret Judæus, immo esse *sub maledicto legis*, quoniam peccatur sive malum faciendo, sive malum *ob timorem* evitando; legem vero, ac Moysen, Sacerdotes, legisque Doctores nullum Deo *filium* dedisse, quoniam timorem incutendo non effecerunt *nisi mancipia*. Duabus proximis propositionibus, idest lxvi. & lxvii. adeo Quesnellus timorem servilem deprimit, ut non vereatar asserere eos, qui per timorem Deo appropinquant, violenter adduci, atque *ad instar bestiarum*; eundemque timorem non aliam de Deo nobis speciem ingerere, prætarquam duri, imperiosi, injusti, ac intrastabilis Domini.

II. Quesnellus in prænuntiatis articulis audacter opponitur Tridentinæ Synodo definienti sess. 6. cap. 6. peccatores divitiis timore utiliter concuti, & sess. 14. cap. 4. eundem timorem esse denum Dei, Spiritus Sancti impulsus, atque ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam disponere. His vero definitionibus adversari præmissas theses demonstrant in sua Pastoralis Institutione pag. 43 & seq. xlii. Episcopi, atque in suis Explicationibus art. 5. pag. 41. centum Galliarum Antistites: quibus subscribunt Jacobus Fontana tomo 2. col. 878. Joannes Joseph. Languet Episcopus Sueffionensis in 1. Institut. num. 10. Gard. de Bissy tomo 2. pagina 173. Desirant tomo 5. pag. 186. aliisque omnes agentes de Quesnellianis dogmatibus. Neque enim aliud hæc sonant, quam timorem peccato addicere, trahere ad desperationem, peccatum esse: quod idem est, ac sextum Lutheri articulum, & decimumquartum, ac decimumquintum ex 31. ab Ale-

xandro VIII. proscriptis, instaurare atque intrudere. II. Falso etiam ac temere Quesnellus de lege instituit sermonem, comparando baptizatum, qui timet æterna supplicia, Judæo timenti inflictionem pœnarum temporalium, ac asserendo veterem legem nonnisi *mancipia* peperisse, quasi lex solum afferret timorem, dilectionem Dei non præciperet, omnique justificationis remedium careret: quæ omnia dogmatizans ulterius repetit prænuntiatam hæresim: timorem scilicet esse peccatum, & a peccato abstinere *propter timorem* legem trasgredi. Id vero prænuntiati Theologi animadvertunt, necnon autor Opusculi, *veritas & æquitas*, &c. pagina 32. auctor libri, *Les cent & une propositions qualifiées en détail*, pag. 91. & auctor alterius Opusculi, *Venin des 101. propositions*, pagina 21. & sequenti. III. Quesnellus de timore loquens adeo desipuit, & quoniam existimavit actiones, quæ non emanant a caritate, originem ducere a cupiditate vitiosa, ut diximus superiori §. & quoniam non distinxit *timorem servilem*, qui bonus est, a *servilitate*, quæ est mala: quamobrem scriptor Opusculi nuperrime laudati, *Les cent & une*; &c. de cuius pretio egimus diff. 1. cap. 1. §. 4. ita adversus Quesnellianos scribit pag. 42. „La crainte servile, qui nous fait éviter le péché à cause des châtimens, & la servilité de la crainte qui consiste dans la disposition de commettre encore le péché, si l'on n'étoit retenu par la crainte du châtimement, sont deux choses biens différentes, & qu'il importe extrêmement de bien distinguer. Nous condamnons la servilité de la crainte, & nous reconnoissons en même temps avec le Concile de Trente, que la crainte servile est un don de Dieu. „ Itaque adversus Quesnellianos articulos certissima fide tenendum est, timorem pœnarum esse donum Dei, bonum ac perutilem; non vero malum, noxium, & vitiosæ cupiditatis prolem veneficam: firmiter quoque credendum est eos, qui ob timorem gehennæ abstinere a peccatis, non proinde peccare, sed bene salubriterque timere, atque ita recta æquissimaque ratione ad amorem & ad caritatem perducere; sedolo tendere, ut bonum a malo, & donum Dei ab hominum culpa secernatur; timor servilis a *servilitate* distinguere debet.

III. Quantum ab errore Quesnelliano distet Augustiniana doctrina, quæ ad gratiam in Sacramento consequendam necessarium existimat dolorem ex benevola dilectione conceptum, ea loca satis superque demonstrant, in

quibus ostendimus *timorem servilem* esse donum Dei, supernaturalem, substantia sua bonum, coercere a malo, atque viam sternere caritati. Id vero tradidimus lib. 21. cap. 4. ubi expresse rejectis Quesnelli thesibus affirmavimus timorem hunc oriri ex fide, atque ex consideratione rectissimæ justitiæ Dei, huiusque supremum dominium & æquitatem representare, & cum divinæ majestatis reverentia conjunctum esse. Idem docuimus lib. 23. cap. 12. afferentes scripturarum, & Patrum testimonia, quæ ipsum timorem suadent, atque commendant, ac præsertim ex Augustino commonstrantes quomodo eodem timore mala cupiditas coerceatur. Lib. autem 34. cap. 5. rursus propositiones Quesnellianas refutantes ostendimus timori adscribendum non esse, si timens pœnam adhuc peccato adhæreat; sed per timorem peccandi licentiam frænari potius & comprimi, eoque cohiberi effluentem animum, vetustamque frangi consuetudinem. II. demonstravimus quoque eo loci, timendo nec perpetrari peccatum, nec legem servari more quodam Judæico; itemque produximus discrimen inter comminationem temporalium malorum, quæ Judæi formidabant; timoremque æternorum suppliciorum, quem saluberrime inculcit lex Christiana. Quomodo vero lex vetus sancta & immaculata erat, quomodo cultum Deo exhibebat; & idololatriam ac superstitionem vetabat; insertis Patriarcharum vindictis, præceptisque pertinentibus ad vitæ institutionem, ac ritibus, typisque futurorum expositis, vicesimo libro capite 6. & 8. pro modulo nostro significare, & declarare studuimus. III. *Servilitatem* quoque a timore distinguendam esse docuimus lib. 23. cap. 12. Sancti Thomæ, & illustrium Theologorum doctrinam propugnantes; juxta quam timor bonus est, quamvis *Servilitas* sit mala, quoniam eadem *servilitas* nullatenus spectat ad *substantiam timoris*: quod rursus declaravimus diff. 3. cap. 1. §. 6. num. 15. Ad id, qui plura desiderat, tomum vi. Theol. disc. ac tomum 7. precedentem quoque Refutationem *Bajanis mi Redivivi*.

§. VIII.

De reliquis Quesnellianis propositionibus.

I. **B**revi damnatas alias theses percurram, quum illarum nulla obijciatur adversus Augustinianum systema; si excipias septuagesimam, quæ eadem est cum 69. Bajana, de qua cap. 1. hujus dissert. §. 6. Propositionibus itaque lxxiii. & lxxix. commendatur Christiana fides; tamquam donum, in quo claudu-

tur totum ad salutem pertinens, ejusdemque fidei usus, augmentum & præmium *pura Dei liberalitati tribuitur*. In lxx. asseritur nunquam Deum immittere innocentibus *afflictiones*, utpote quæ ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem semper deserviant. Propositio autem lxxi. inquit posse hominem ob sui conservationem sese dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejusdem hominis utilitatem. Agitur a lxxi. usque ad lxxviii. de Ecclesia, eique attributa hæc nota, quod electos omnes, angelos hominesque comprehendat, statuitur ad illam eos tantum pertinere tanquam membra qui vivunt & aguntur *Dei Spiritu*, quorum Christus *sanctificator* est, & qui non credunt tantum Evangelio, verum etiam *secundum illud* vitam instituunt, ita ut neque sit Ecclesiæ membrum, neque habeat Christum pro capite, quisquis non ducit vitam dignam Filio Dei. Proximæ octo propositiones, idest, a lxxix. ad lxxxvi. suadere nituntur lectionem Scripturarum Sanctarum semper, ubique, & omni personarum generi necessariam esse, ac perutilem: nec laicis, nec sœminis fas esse se ab ea lectione dispensare ob illarum obscuritatem: diem Dominicum ipsa præsertim lectione sanctificari: maximam esse *illusionem* eorum, qui censent mysteria Religionis mulieribus communicanda non esse; atque abusum aliquem, vel errorem oriri posse ex illarum simplicitate: idem esse abripere e Christianorum manibus *novum Testamentum*, lectionemque *Sacra Scriptura* interdiceret, atque obturare illis *os Christi*, lumen *filii lucis* subtrahere, atque efficere ut patiantur speciem aliquam *excommunicationis*; id demum *intentioni Dei*, necnon *praxi Apostolica* contrarium esse. Tres propositiones, quæ sequuntur, nimirum lxxxvii. lxxxviii. & lxxxix. ad eos attinent, qui agunt patratorem scelerum poenitentiam, enuntiantque esse modum sapientia & caritate plenum dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, atque ad minus satisfaciendi justitiæ Dei, antequam reconciliantur; eos autem, qui volunt statim restituere propter Titioni bonorum, quæ peccando amiserunt, ac detrectant ferre *confusionem* hujus separationis; ignorare quid sit peccatum, & quid sit vera poenitentia; tunc denique poenitentem habere jus affluendi sacrificiis Ecclesiæ, quando jam reconciliatus est. Ultimæ decadis positiones a xc. ad c. usque pertinent ad excommunicationem; atque primum ad auctoritatem excommunicandi requirunt *consensum*,

saltem præsumptum, *totius Corporis Ecclesiæ*: docent metu excommunicationis injustæ neminem exire de Ecclesia, nec detineri debere, quin debitum suum adimpleat: injustum anathema in pace ferendum esse potius, quam prodere veritatem; qui enim hac ratione se gerit, *Apostolum imitatur*, non autem scindit unitatem, nec adversus auctoritatem erigitur: primos Pastores excommunicationem intelligendo ductos *inconsiderato zelo*, ac *præcipiti festinatione*: pessimam ingeri de Ecclesia opinionem ejus inimicis, quando exercet dominatum *supra fidem credentium*; veritates eo devenisse, ut plerisque Christianorum sint *lingua quasi peregrina*, & idioma quoddam incognitum, idque *a simplicitate Apostolorum* esse valde remotum, & signum quoddam sensibile iræ Dei, atque senectutis Ecclesiæ: permittente Deo omnes potestates contrarias esse prædicatoribus veritatis, & tanquam indigna & ab Ecclesia separata respici ac tractari ea membra, quæ *magis sancte*, & *magis stricte* eidem Ecclesiæ unita sunt: esse plerumque ultimam probationem, & maxime meritoriam, dum quis habetur *tamquam hereticus, flagitiosus & impius*. Quorundam denique præventionem ac pervicacia multos, quos Deus posuit in Ecclesia ut essent odor vitæ, commutari in odorem mortis, atque idem evenire in libris, institutionibus, exemplisque bonis ac perutilibus, adeo ut advenerit tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus persequendo veritatem; ejusque discipulos rejici tanquam putrida membra, & indigna omni commercio cum Deo, necnon frequenter sacrificari diabolo *Dei servum*, dum credimus sacrificari Deo hominem *impium*. Addidit Quesnellus, ut maximum plenissimumque errorum cumulum excederet, propositionem centesimamprimam, in qua asseruit nil magis opponi spiritui & doctrinæ Christi, quam *communia facere juramenta in Ecclesia*, atque id esse multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, atque efficere ut aliquando nomen & veritas Dei deserviant consilio impiorum. Atque hæc sunt, quæ in proscriptis Quesnelli propositionibus comprehenduntur atque enuntiantur.

II. Harum propositionum pravitatem Theologorum Censorumque plurimi demonstrarunt: & quantum ad 71. attinet, in qua sermo est de legis divinæ dispensatione, (quæ enim de fide agunt, eique totum salutis negotium attribuant, nimum favent Potestantibus, qui omnia salutis media in sola fide concludunt, asser-

affertisque Michaelis Molinosii, quæ inducunt virtutum, bonorumque operum contemptum; at prætera Dei liberalitati totum tribuentes, cum liberam cooperationem nostram, tum meritum denegare videntur:) quod, inquam, ad 71. attinet, causam exhibet laxitatis, omniaque licere suadet: Nam si ob sui conservationem fas sit a lege seipsum dispensare, fieri poterit quidquid humanæ vitæ conducit, & fidem quoque abjurare licebit, minitantibus mortem persecutoribus. Adde naturalem legem nunquam admittere dispensationem: in divina autem & positiva non pro libito, hominumque arbitrato dispensandum esse, sed ex consulto, atque auctoritate Pastorum. Ita centum Episcopi p. 17. §. *Enfi l'Eglise Catholique*, prædictam propositionem censura dignissimam esse evidenter evincunt. II. Propositiones autem de Ecclesia enuntiatae, dum in ea prædestinatos tantum, justosque comprehendunt, eandem Ecclesiæ notam constituunt, quam obtendunt Lutheri, Calvinique gregarii; ideoque Ecclesiam intrudunt acephalam, & absque vilibili capite, excludunt a membris ejus scelestos & impios, & Episcopis quoque, ac presbyteris erimine aliquo irretitis, unionem mystici illius corporis, ideoque jurisdictionem potestatemque, cum Hussitis, aliisque Novantibus negant: quæ omnia Jacobus Fontana tom. 3. col. 408. ac sequentibus, Cardinalis de Bissy tom. 2. pag. 380. Episcopi Galliarum in sua Instit. pag. 47. §. *L'idée qu'on nous donne de l'Eglise*, Desirantius p. 6. p. 30. aliique plurimi reſutarunt. III. Propositiones, quæ agunt de l.ctione Scripturarum, temere carpunt Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem ac disciplinam, necnon monita Patrum docentium sæpe ex illarum l.ctione oriri offensiones, non quod Scripturæ ipsæ noxiæ sint, sed quod plerumque *infirmus sit legentium animus* ut inquit Epistola 1. ad Chilonem S. Basilii. Probare quoque videtur Quesnellus praxim hæreticorum, sacros libros, ut a laicis feminisque intelligantur, patrio idiomate & vernacula lingua legentium, in Liturgiis quoque, sacrisque mysteriis: nec attendi quot errores invexerint mulieres divinis imbutæ litteris, ut secundo sæculo Maximilla & Priscilla, sæculo nono Thiota, & proxime elapso Guionia, atque Antonia de Baurignon. At lege Explicat. centum Episcoporum art. 8. pagina 53. Institutionem Episcopi Sueffionensis num. 11. pagina 24. Opusculum in scriptum, *Veritas, & equitas &c.* pagina 102. Vanden-Dyck cap. 12. pag. 435. necnon alios su-

perius recensitos, addita regula quarta Indictæ Tridentini. IV. Quesnellianæ theses de poenitentia non solum damnant eximiozem doctorum praxim, quæ illi certe dispositis absolutionem statim impendunt; verum etiam dum ajunt præmittendam esse satisfactionem, approbant doctrinam Petri de Osma damnatam a Sixto IV. & propositiones 16. 17. & 18. ex confixis ab Alex. VII. Dum vero Quesnellus insinuat eos, qui reconciliati non sunt, non habere jus assistendi sacrificio Missæ, opponitur Tridentino desinienti sess. 22. nullos a sacrificio illo excludendos, nisi publice & notorie criminosos; ignoreteque jus illud fundari in baptismo, quo efficimur Ecclesiæ membra, atque in ipsius natura sacrificii, instituti, ut supremo Domino cultus exhibeatur, ut redemptionis recolantur mysteria, atque ut venia peccatoribus impetretur. Legito Reflexiones Rolliers cap. 8. pag. 42. *Les cent & une propositions qualifiées en détail*, p. 47. & 104. *Venir des 101. propositions*, p. 36. *Veritas & equitas Constit. Unigenitus*, p. 110. *Explications C. Episcoporum §. Les grand pecheurs*, p. 47. Jacobum Fontanam q. 3. p. 1113. ceterosque prælaudatos. V. Propositiones autem Quesnelli circa Excommunicationem omni jure proscriptæ sunt, quoniam dum requirit *presumptum saltem consensum Ecclesiæ*, detrahit Pontificum & Episcoporum auctoritati, meritoque præsumitur quod ab excommunicationis vinculo eximere velit omnes illos, qui protestantur adversus excommunicationem latam in provinciis *Batavo federatis*; ut cap. 9. animadvertit Ant. Rolliers. Afirmans præterea Quesnellus eos, qui in pace ferunt inustum anathema, imitari Apostolum Paulum, uti recte observarunt art. 7. pag. 52. centum Episcopi, ac num. 15. prioris Instit. Antistes Sueffionensis, videtur suadere, ut superba securitate negligant media, quæ adhibere tenentur, ut a se inflictam excommunicationem amoveant, ac rursus divinorum Sacramentorum participatione fruantur. Nec silentio prætereundum est, Quesnellum, dum inducere studet excommunicationis contemptum, morem gerere ceteris Jansenianis, de quibus recte in Pastoralis documento anni 1714. doctissimi Galliarum Præsules, „ *Les défenseurs de Jansenius*, qui se font revoltés contre l'Eglise, & qui craignent avec raison les censures & les excommunications, font tous leurs efforts pour s'en garantir, &c. „ VI. Ob eandem rationem Quesnellus invehitur in juramenta, ægre ferens personas de Jansenismo suspectas subscribere

Formula, ut inquit Auctor opusculi, *Veritas & equitas*, &c. p. 130. Rolliers p. Reflexionum suarum ultima, Vanden-Dyck cap. xi. §. 2. Episcopi Galliarum in docum. Pastoralis p. 63. §. 11. *Il n'est pas plus fidele à la verité*, atque in Explicat. p. 62. art. 10. *Touchant les sermens*, Suffraganeus Antistes §. 9. num. 27. alique. Sane iuramentum cum iis conditionibus, *in veritate, in iudicio, & in iustitia*, Theologi omnes approbant, Concilia & Pontifices jure exigunt, induci ad finiendas controversias docet 2. 2. q. 89. art. 2. S. Thomas; & qui oppositum sentiunt, impingunt in illum articulum 13. quo Synodus Constantiensis declaravit, *Ad mandatum Judicis iuramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunam, etiam pro purificatione infamiae, esse licitum*.

III. Reliquum est, ut demonstremus sententiae nostrae a Quesnelliana discrimen. Ac primo praeter fidem, quam lib. 21. cap. 4. & lib. 23. cap. 10. aliisque in locis a caritate secernimus, requiri ad salutem opera, atque in his non solam Dei liberalitatem, verum etiam liberam cooperationem, meritumque nostrum adinveniri, liber 19. cap. 5. & 6. luculenter evincit. Discedere a lege, sive, ut inquit, se dispensare (quod in lege naturali locum non habet, & in aliis legibus assensum postulat legislatoris, vel ejus, in quem translata est iurisdicendi facultas, quemadmodum scripsimus lib. 20. cap. 5. & 21.) nemini arbitratus, propriique duntaxat commodi ratione habita licitum esse, commonstrat brevis nostra *de dispensatione praecipuo*, tradita quarto Volumine Th. discipl. inter *juris & equi Regulas*. II. De Ecclesia nondum peculiarem dissertationem in lucem emisimus: at libri haecenus a nobis editi perspicue tradunt Romanum Pontificem tanquam visibile Caput praesse Ecclesiae, praeditumque esse Ecclesiastica & politica potestate, lib. 20. cap. 16. Propugnamus Sacerdotes etiam improbos & scelestissimos esse ministros sacrorum mysteriorum, ideoque Ecclesiae membra, lib. 30. cap. 14. Docemus fideles impios, etsi careant *gratia sanctificante*, ornatos adhuc esse fide habituali, qua corpori Ecclesiae sunt conjuncti; lib. 23. cap. 10. quod utique sufficit ad oppugnandam notam ipsius Ecclesiae traditam a Quesnello, innixasque eidem regulas erroneas, ac de haeresi valde suspectas propositiones. III. Quid vero de Scripturarum Sanctarum lectione sentiamus, erui potest ex nostra dissertatione de Ritibus Sacra-

mentorum, lib. 30. cap. 23. quo in loco refutavimus morem haeticorum, qui promiscue omnibus, laicis etiam ac feminis, necnon patria & vernacula lingua legendos proponunt sacros utriusque Testamenti libros, non absque magno Christianae plebis offendiculo, atque adversus veterem disciplinam, Patrumque saluberrimam institutionem. IV. Absolvendos rite dispositos, non autem inolita consuetudine, & noxia, quam nolint vitare, occasione implicatos, offendimus p. 2. lib. 34. cap. 8. & 11. ibique pluribus argumentis evicimus necessum esse, ut satisfactio praecedat absolutionem, q. cap. thesibus Quesnellianis, una cum damnatis ab Alexandro VIII. expresse commemoratis, atque rejectis. De sacrificio item Missae, quod *propitiatorium* esse, & peccatoribus perutile demonstravimus lib. 33. cap. 20. ita pertractavimus, ut nihil eorum, quae ad fidem moresque pertinent, in Theologicis Institutionibus omiserimus. V. Insuper quae scripsimus agentes de Ecclesiae Pastoribus, quibus lib. 20. cap. 16. vindicavimus potestatem *coactivam*, demonstrantes hanc potissimum exerceri inflicta excommunicatione, atque exemplis Apostolorum, & Zosimi, Babylae, Ambrosii, Joannis Chrysostomi, aliorumque ostendentes ad eam infligendam non requiri corporis Ecclesiae consensum, ac magnopere esse omnibus formidandam, quidquid enuntiavit Quesnellus falsitatis revincunt, evidenterque refellunt. VI. Tandem iuramenta, modo adsint praescriptae conditiones, licite fieri, atque a Judicibus utiliter exigi, docuimus in praecipua Decalogi lib. 20. cap. 8. Immo quae obedientia & religione subscribendum sit *Formula*, parendumque Romanorum Pontificum Constitutionibus, tradidimus lib. 17. cap. 6. ubi etiam sacramento Jansenianam haeresim ejuravimus, ad idem praestandum parati, quotiescunque opus fuerit. Adeas interim Theolog. discipl. Volum. 3. Volum. 4. Volum. 6. Vol. 7. atque Vol. 8. pluraque adinvenies, quibus propositiones Quesnelli, de quibus in hoc postremo §. pertractavimus, ratione multiplici refutantur. Hinc vero colliges, non unam, vel alteram Baji, Jansenii, & Quesnelli propositiones, sed omnes ac singulas in libris nostris refelli. Easdem vero propositiones suomet ordine, atque ut sonant, exhibent subjectae Romanorum Pontificum Bullae; quarum auctoritatem, & Apostolicas confirmationes legere quisque potest lib. 17. cap. 1. & seqq. ubi egimus de rebus gestis a Bajo, a Jansenio, a Quesnello.

R E V E R E N D I S S I M I
JOANNIS JOSEPH LANGUET
ARCHIEPISCOPI SENONENSIS
J U D I C I U M
DE OPERIBUS THEOLOGICIS
FF. BELLELLI, ET BERTI.

NON sine intimo doloris sensu in Libris Theologicis FF. Bellelli & Berti ex Augustiniorum familia, deprehendimus plerosque renovatos errores Baji, Jansenii, & Quesnellii, toties a Sede Apostolica, & Episcopalibus judiciis profligatos. Temeritatem tantum in viris religiosis, præsertim qui in Italia libros suos publicarunt, nusquam suspicari, nedum credere potuissemus, nisi diligenti illorum scriptorum lectione perversa doctrina nobis manifesta apparuisset. Porro cum Episcopos *super speculam positos* sciamus, ut *gladium venientem* a longe prospiciant, & populis sibi commissis omni studio caveant; non est fas nobis ea, quæ fidei noxia sunt, dissimulare quocumque loco appareant. Etenim *Ecclesia Dei*, ut ait Augustinus, *quæ sunt contra fidem, & bonam vitam non approbat, nec tacet*. Sane Religiosis viris, & Ordini Sanctissimo additis parcere dissimulando desideraremus; nisi venenum ovibus Christi paratum, & jam apud nos serpere incipiens, a nobis exegisset, ut postquam errores in regionibus nostris grassantes reprimere conati sumus, eosdem denuo grassaturos omni vi, & opera propellere conaremur.

Maturo igitur examine Libris Theologicis FF. Bellelli, & Berti ponderatis, judicavimus illos Auctores in pluribus contra sanam doctrinam, & orthodoxam peccasse, principia nova, contraria, & noxia proferendo; erroribus in quinque libri Jansenii propositionibus contentis favendo; eosdem errores aliquando subdole, aliquando aperte propugnando; veritatem Catholicam contra Baji, & Quesnellii

placita assertam dissimulando; & tali arte ut horum Novatorum Sectatores Fratrum placita facile adoptare parati sint sine errorum suorum ejuratione. Quod quidem aliquot exemplis inter plurima selectis apparebit.

I.

De voluntate Dei circa salutem hominum & Christi redemptionem.

Juxta Definitiones Concilii Tridentini, & judicium in librum Jansenii; & propositiones ex eo extractas a SS. PP. Innocentio X. & Alexandro VII. latum judicarunt centum, & amplius Episcopi Gallicani, *nullum esse ex Fidelibus, qui non teneatur credere fide firma Deum velle ipsam salvare, & Christum pro ejus salute sanguinem suum omnem sudisse, ac proinde illi gratias concessisse necessarias, ut possit salvari*. Enim vero quilibet fidelis tenetur de fide credere Christum pro ejus salute passum, & mortuum; prout fert Symbolum Nicænum a quolibet fidei recitandum, & a quolibet fidei in articulo mortis exigitur, *ut fide credat Christum pro illo, & ejus salute æterna mortuum*. ex quibus Fidei punctis duo ad fidem æqualiter pertinentia sequuntur: alterum Deum voluntate vera & sincera velle salutem æternam, saltem cujuslibet fidelis, juxta illud Evangelii: *Hæc est voluntas Patris, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Alterum quod Deus cuilibet fidei subministret gratias, quæ illi salutem æternam reddant vere possibilem, juxta illud Concilii Arausiaci: *Hoc secundum fidem Catholicam credimus, quod acceptam per Baptismum gratiam, omnes baptizati, auxiliante Christo, & cooperante, que*

que ad salutem animæ pertinent, possint, & debeant adimplere, si fideliter laborare voluerint.

Hoc Catholicum Dogma nullibi clare, ac distincte exponitur in libris Theologicis Fratrum Bellelli, & Bertii. Imo ea principia ponunt, quibus aut infirmatur, aut destruitur. Equidem ut a Jansenio recedere videantur, student asserere voluntatem Dei, & passionem Christi pro salvandis omnibus hominibus; sed voluntatem illam ita exponunt, ut a Jansenio, & ejus discipulis admittatur, absque eo, quod errori in sensu libri Jansenii damnato renuntient.

Loco voluntatis veræ, & sinceræ, quæ est in Deo, salvandi saltem omnes fideles, admittit uterque Frater Bellelli, & Bertii voluntatem, quam vocent *metaphoricam*, & quæ nulla habeat adjuncta media vere sufficientia ad salutem eorum, qui pereunt. Illam quoque *antecedentem* vocant, sed *antecedentem* ad prævisionem peccati Adami, quæque sit in Deo quatenus omnes suas creaturas dilexit, præscindendo ac Angelorum, & hominum lapsu.

Quantum autem ad voluntatem salvandi omnes homines, quam admittere se profitentur, ita illam explicant: Sic scribit Frater Bertii: *Deo universos homines redemptos, quatenus proposita est omnibus propitiatio per fidem in sanguine Christi: quatenus Christus sua passione instituit causam nostræ liberationis; quatenus obtulit pretium, vi cuius omnia peccata deleantur; quatenus demum humanam naturam suscepit propter communem hominum perditionem. Atque hæc est voluntas antecedens, quam dixi connotare ordinis institutionem.*

Nihil illic de voluntate illa sincera, & benefica, qua Deus quemlibet fidelem, etiam eos, qui pereunt, adjuvat ut salutem assequi possint: imo illam excludit postmodum sic loquendo: „ Fateor eandem esse de voluntate „ antecedenti, & de morte Christi rationem; „ sed voluntas illa antecedens connotat, sententia nostra, institutionem remedii, pretii, oblationem, redemptionis virtutem, non „ distributionem, & applicationem beneficiorum, & passionis Christi effecta, atque munera, quæ sint etiam extraneis communia. Verissimum est ergo eam Apostoli „ sententiam, *Vult omnes homines salvos fieri:* „ accipiendam esse cum Augustino pro generibus singulorum, non pro singulis gene-

Bertii Theol. Tom. IX.

rum, si loquamur de largitione gratiam &c. Ex his concludit voluntatem illam antecedentem esse in Deo metaphorice, si comparatur ad actualem consecutionem salutis, & redemptionis proprietatem: sincera est autem, & vera, & etiam effectum suum consecuta, ut refertur ad unam causam humani generis a Domino in veritate susceptam, ad effusionem sanguinis, ad institutionem Ecclesiæ, ad virtutem pretii, ad præparationem remedii, ad vocationem gentium, & ad efficaciam Sacramentorum.

En, ut jam observavimus, silet de voluntate illa speciali, qua singulis fidelibus, etiam iis, qui pereunt, Deus subministrat media, quibus salutem possunt assequi; silet, inquam, ubi hæc media maxime commemorare debuisset. Voluntas ergo quæ alios quam prædestinatos respicit, nihil aliud, ex Fratre Bertii, connotat, quam sufficientiam præstii infiniti, & alia hujusmodi, inter quæ non recenset largitionem mediorum salutis vere, & proprie sufficientium, nequidem pro fidelibus. Hoc autem adhuc clarius aperit, dum voluntatem illam *metaphoricam*, quam etiam *antecedentem* vocat, docet omnino sterilem, nec auxilia distribuentes iis, qui pereunt: quibus auxiliis salus æterna vere fiat possibilis saltem fidelibus renatis in Christo; sic enim loquitur: „ Ex voluntate antecedente in singulos actualis gratiam non derivat, sive voluntatem illam dixeris signi, non beneplaciti, illam explicaveris comparate ad unum versum genus humanum, at non ad hujus generis individua incertis circumstantiis constituta; sive ejus effectum dixeris institutionem ordinis, non consecutionem: quam „ postremam sententiam nos amplectimur. „ & paulo post sic de S. Prospero injuste loquitur: „ in respons. ad objecta Massiliensium, „ & Carmine de Ingratis, ubi generalem voluntatem salvandi omnes, & communem humani generis redemptionem explicat per „ institutionem, & efficaciam remedii, non „ per actualem gratiæ largitionem, ut ostendimus. Quæ omnia & Jansenius, & Jansenii defensores admittunt libenter, & hoc sensu Christum pro omnibus mortuum confitentur absque eo quod errorem in v. propositione damnatum ejiciunt, & ejurent.

Iisdem principiis consonant placita Fratris Bellelli. Voluntatem quidem antecedentem salvandi omnes agnoscit in Deo, sed quæ homines præcise ut homines sunt, & ante pec-

catur Adami considerat. „ Etenim, inquit,
 „ Deum antecedenti voluntate hominem quem
 „ innocentem rectumque condidit in quantum
 „ hominem saluum fieri velle satis diserte
 „ scripat S. Augustinus; Ad vero post cul-
 „ pam tametsi cunctis hominibus nemine pror-
 „ sus excepto per Filium suum Crucifixum
 „ redemptionem præparaverit, volueritque il-
 „ los esse in via salutis, consequente nihilo-
 „ minus voluntate quosdam misericorditer li-
 „ berat, quosdam vero iusto iudicio plectit;
 „ antecedenti quoque Redemptoris voluntate
 „ omnes homines post lapsum secus ac Dæmo-
 „ nes in via salutis voluit remanere, conse-
 „ quenti vero ostendit, quid deinde posset gra-
 „ tiæ beneficium, iustitiæque iudicium.”

Patia rapet itidem fere verbis tom. 3. in
 propositionem 30. Quesnelli. „ In Christo,
 „ inquit, duplex voluntas satis hominum af-
 „ ferenda videtur cum Patris voluntate con-
 „ formis, altera scilicet inefficax, & antece-
 „ dens qua voluit sicut Pater lapsos homines
 „ non ad terminum usque damnationis ruere,
 „ sed in via salutis æternæ manere, legibus
 „ dirigere, atque sufficiente possibilitatis gra-
 „ tiæ urgente lege juvare: altera vero efficax
 „ &c.”

Tria in his textibus facile est perspicere,
 & improbare.

Primo. Non aliam asseri voluntatem sal-
 vandi homines nisi illam, qua Deus homines
 præcise ut homines, & antecedenter ad cul-
 pam Adami considerat, in quo contradicit
 Apostolo, qui de hominibus etiam in Adamo
 lapsis pronunciat, quod *Deus vult omnes
 salvos fieri, & ad agnitionem veritatis ve-
 nire.*

Secundo nullam magis specialem ab eodem
 Bellelli agnosci voluntatem in Deo, & Chri-
 sto salvandi fideles, qui pereunt, quamvis de
 fidelibus specialiter dicat Christus: *Hæc est
 voluntas Patris, qui misit me, ut omnis qui
 videt filium, & credit in eum, habeat vitam
 æternam.*

Tertio quod quidem dicit F. Bellelli Deum
 velle ut homines post culpam secus ac Dæ-
 mones in via salutis remaneant. Id est, quem-
 admodum ille explicat, ut non illico damna-
 tionem addicantur, sed exterioribus fruantur au-
 xiliis, lege Evangelii dirigantur, intra Ec-
 clesiæ sinum recipiantur, & vivant. Sed nul-
 lo modo indicat veram, & sinceram inesse
 Deo, & Christo voluntatem post Adami la-

psum circa salutem eorum, qui pereunt, ne-
 quidem fidelium.

Quæ quidem, iis maxime simul attentis, &
 perpensis quæ de duplici delectatione relative
 necessitante, nec non de insufficientia gratiæ
 omni gratia efficaci destitutis concessæ, quod
 paulo post ex F. Bellelli referemus, manife-
 stum faciunt ab eo non agnosci media fide-
 libus, qui pereunt, concessa, quibus salus il-
 lis sit vere possibilis vera possibilitate, & re-
 lativa ad obstacula, & urgentes tentationes,
 in quo aberrat a concilio Arausicani superius
 citati doctrina pronunciantis, quod omnes ba-
 ptizati auxiliante Christo quæ ad salutem per-
 tinent possunt adimplere; quod de vera &
 relativa potestate non potest non intelligi.

Porro in his omnibus F. Bellelli a Janse-
 nii errore minime recedit, & vidimus ejus
 sectatores, qui in hoc regno pro Quesnellii
 defensione scripserunt, sæpius eadem cum F.
 Bellelli statuere, & confiteri absque eo quod
 Quesnellianos errores ejurent, & 5. Jansenii
 propositionibus renuntiarent.

I I.

*De merito, & demerito, & libertate ad utrum-
 que requisita.*

Non minus luculenter a Veritate Catholica
 recedunt FF. Bellelli, & Berti circa liberta-
 tem ad meritum, & demeritum requisitam,
 circa possibilitatem mandatorum Dei, ac res-
 sistentiam liberam gratiæ interiori. Equidem
 nomina libertatis, possibilitatis, resistentiæ
 usurpant libenter, sed tali sensu, quem Jan-
 senius ante ipso admisit, aut quem ejus asse-
 clæ ultro admittunt absque eo quod erroribus
 damnatis in sensu libri Jansenii derogent.

F. Bellelli expresso agnoscit necessitatem
 prævenientem imponi libertati, aut a fortiori
 gratiæ, aut a fortiori cupiditate prout domi-
 nantur. Cum illa tamen necessitate stare me-
 ritum, ac demeritum; & hoc impudenter,
 & falso S. Augustino tribuit. *Constat in ne-
 cessitate absoluta, inquit, & antecedenti...
 vel fortioris concupiscentiæ agnovit.* Ut
 hanc necessitatem a gratiæ, vel concupiscentiæ
 voluntati impositam conciliet cum libertatis
 dogmate, distinguit libertatem essentialē ho-
 mini a necessitate inducta accidentaliter per
 gratiam victricem, aut concupiscentiam for-
 tiorem, & peccatum originale. Quasi vero
 voluntas accidentaliter, & relative necessitata
 ad actum possit esse capax meriti, & demeri-
 ti, Voluntas enim meriti, & demeriti capax

esse non potest nisi mota, & excitata sit actu libera ad agendum relative ad quodlibet impedimentum. Et secundum presentes, quas habet, vires, sic autem loquitur, consensus voluntatis. accidentaliter necessarius dicitur. Et postea de gratia, quæ fortior est concupiscentia, ait quod non eam inducit necessitatem, quæ in essentia humane voluntatis collocatur, sed consequentem, quæ post inflicta per peccatum vulnera. & per victricis gratiæ adiutorium inducta.

Paulo superius hanc sibi proposuerat objectionem: Gratia per se efficax. oppositum est impossibile. Catholice credenti responsio erat facilis negando maiorem, quæ expresse contradicit Concilio Tridentino statuenti hominem sub gratiæ actualis motum posse dissentire. Aliam responsionis viam sibi aperit F. Bellelli. Respondemus, inquit, gratiam per se efficacem (hoc est piam delectationem superiorem, & indeliberatam) impedimentum esse. non est absolute (hoc est abstrahendo a peccato originali, & a delectatione superiore gratiæ) & ex omni parte impossibilis, & consequenti necessitate, nimirum per peccatum originale, aut per gratiam fortiolem inducta.

Sibi quoque objecerat ex S. Anselmo quod necessitas antecedens est illa, quæ facit rem esse; necessitas vero consequens, quam res ipsa facit. Sic autem respondet parum curans de definitione S. Doctoris. Ab Anselmo tradita definitio admitti poterit. in accidentali forma eidem accidente statuitur. Quod idem est ac si diceret libertatem essentialem fuisse in homine innocente ante peccato necessitatem experiri per concupiscentiam, nisi alia necessitas per victricem gratiam succedat.

Aliam objectionem hoc quoque modo exposuerat: Consensus liber producit a virtute indifferenti. Porro gratiam efficacem sustinet esse ad unam determinatam. Ad hoc respondet quod Consensus a gratia, & arbitrio procedens dici potest simul necessarius, & liber. consensum necessarium. Et paulo post: Suum opus recte dicitur relate ad gratiam necessarium, & relate ad indifferentem arbitrii potestatem dicitur liberum. Sic F. Bellelli omnia miscet, & super quæstionem simplicem tenebras spargere conatur, ut se a censura eximat. Quis enim ante illum hominis libertatem per mysterium Trinitatis explicare unquam tentavit? Sed quod pejus est, iudicio Ecclesiæ il-

ludit; & sub prætextu libertatis essentialis, quam in homine agnoscere cogitur, illius exercitium sustinet immutatum in necessitatem accidentalem: quæ necessitas accidentalis libertatis exercitium tollit relate, seu relative ad gradum delectationis aut concupiscentiæ, aut gratiæ, quæ necessitas ad bene, aut male agendum prout una fortior est altera. Unde sequitur quod quamvis voluntas prædicetur libera essentialiter libertate indifferentiæ, tamen accidentaliter non potest resistere aut cupiditati, aut gratiæ dominanti secundum præsentem quas habet vires; & in actu sua caret activa indifferentia relate ad delectationem victricem, quæ superior est. Porro hæc dogmati Janseniano ita congruit, ut nullus sit inter Jansenii affectas, qui eodem pacto libertatem non agnoscat, modo admittatur cum illo Theologo meritum, & demeritum componi posse cum necessitate relativa, quæ actum bonum, aut malum efficiat.

Hæc autem in illo Theologo eo pejus sonant, quod de prædeterminatione physica in naturalibus differens dicat expresse: rationales, aut liberas voluntates. ad actum, & oppositum ejus. Ex quo principio prædeterminationem physicam Thomistarum rejicit, ut libero arbitrio noxiam. Prædeterminatio physica, inquit, siue qualitas sit. prædeterminationem physicam excludit. Si essentia libertatis consistit in potestate indifferenti ad actum ejus, & oppositum; si virtus ad unum determinans tollit illam indifferentiam, certe gratia victrix, aut concupiscentia fortior necessario determinans ad actum tollit libertatem illius actus. Nec refert quod dicitur illam tollere accidentaliter, siquidem tollit relate, ut ait, ad motivum gratiæ, aut concupiscentiæ, quæ sit in gradu fortior. Unde sequitur actum, quem gratia, aut concupiscentia dirigit relative ad circumstantias ubi versatur voluntas, carere illa indifferentia ad oppositum, quam essentialem actui libero esse ipse confessus est.

F. Berti cautius loqui videtur, ubi de libertate hominis, & de necessitate, quæ secundum F. Bellelli voluntati per gratiam, aut concupiscentiam victricem imponitur accidentaliter, & consequenter ad peccatum Adami, voces libertatis, indifferentiæ, resistantiæ, auxilii sufficientis frequenter usurpat, ut a Jansenio longe remotum se ostendat. Verum lectori fucum facere conatur, nec aliter a sodali suo de libertate, & merito iudicat.

Ac primo qualis est illa *indifferentia*, quam activam vocat? Illa secundum ejus doctrinam in eo sita est, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam alternis vicibus moveri, non autem quod possit secundum præsentes, quas habet, vires, aut resistere gratiæ moventi, aut adjuncta a gratia resistere concupiscentiæ actu dominanti, & relative ad illam. *Semper est*, inquit, *in natura posse recipere gratiam*. . . . & dici consuevit remota. Quæ sit autem illa *potentia remota*, qua possit homo resistere concupiscentiæ, aut motioni divinæ, ita explicavit approbando dictum quorundam Lovaniensium, qui tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant. *Ut homo posset converti. . . visurus est nunquam*. Sane qui non habet panem nec quicquam unde sibi panem procuret, eritne in vera potentia manducandi? Deus justus, & bonus potestne talem punire eo quod panem non manducavit? Potestne justum in hac impotentia deserere urgente præcepto? Et qui in tali impotentia versatur potestne implere præceptum secundum præsentes, quas habet, vires?

Objectioni huic occurrit dicendo: *Neque dicas illusorie hoc dici. . . . dorsi vertimus*. Sed hoc non potest exprobrari justo, qui post justitiam receptam nondum peccavit, & tamen urget mandatum præsens, & gratia destituitur? Deus ergo deserit illum antequam deseratur, & justo illi secundum præsentes, quas habet, vires, mandatum sit impossibile, & deest gratia, qua ei possibile fiat. Quod est præcise una ex Propositionibus in Jansenii libro damnatis.

Porro fuit hæc propositio sicut & cæteræ in Jansenio damnatæ ex illo principio Yprensis Episcopi, quod magis delectat delectatione indeliberata, illud operari necessum est. Idem principium sibi genuinum fecit F. Berti, & ita pro certo ab eodem traditur, ut concurrentibus duabus delectationibus gratiæ, & concupiscentiæ inæquali gradu voluntas debeat remanere anceps: *Cum trahatur animus*, inquit, *delectatione, si ex æquo afficiatur delectatione sancta, & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram; sed pendebit anceps, donec una sit robustior, eamque deprimat*. Rationem reddit illico, nullus enim nisi a fortiori vincitur, superatur. Quod impossibilitatem, & necessitatem a F. Bellelli traditam omnino exprimit. Quis ergo libertatis humanæ, & indifferentiæ usus?

Hinc est quod ita gratiam efficacem definiat?

Est victrix delectatio, siue caritas, quæ superat contrariam cupiditatem. Quam definitionem explanando ait: *Hæc delectatio, & caritas. . . quod antea non delectabat*. Nec vox illa *libere obtemperat* ad faciendum facum apposita quicquam systemati gratiæ necessitantis detrahit; siquidem paulo post addit: *Sequitur ex hac victrice delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat*, lib. 14. cap. 8. p. 156. Hæc fretus sententia, quam ex Augustino male intellecto depromsit, & cui sæpius in suo opere inhæret, Augustinus, inquit, docet nos necessario sequi quod magis delectat.

Ut autem hanc necessitatem relativam conciliet cum iis, quæ præclare dicere videtur de libertatis indifferentia, & de merito, & de demerito aliam a sodali suo viam inire tentat, quæ non minus definitionibus Ecclesiæ contradicit, & Jansenii erroribus non minus favere videtur. Contendit enim ad meritum sub gratiæ impulsu fortioris, seu superioris delectationis cælestis indeliberatæ sufficere in statu naturæ lapsæ potestatem non quidem abstinendi a bono opere, sed potestatem hoc vel illud bonum eligendi. Item sub impulsu concupiscentiæ fortioris sufficere ad demerendum potestatem eligendi hoc, vel illud purum, nec requiri potestatem abstinendi simpliciter a peccato. Ex quo principio sequitur justum in statu naturæ lapsæ sufficienter esse liberum solo impulsu gratiæ necessitantis ad bonum, si unum præ alio bono possit eligere. Similiter & justum, cui gratia a Deo denegaretur, sufficienter esse liberum ad demerendum si solum possit, v. g. loco furti homicidium perpetrare, aut fornicationis loco adulterium. Quæ doctrina æque pugnat cum Concilio Tridentino, & cum decretis summorum Pontificum latis contra Jansenium.

Audiat ipse Auctor: *Contingere tamen potest, ut voluntas sit determinata. . . . liberi arbitrii potestas, indifferentia, & dominium*. Hæc F. Berti de libertate ad merendum requisita. Audiat etiam differens de libertate ad demerendum sufficienti in statu naturæ lapsæ. . . . Possumus ergo objicientibus hominem &c. . . . unum, vel alterum eligendo. Et paulo post: *Insuper Theologi clarissimi refellunt hoc argumento Jansenianos. . . . quoniam hoc postremum in controversis est*.

Sane Jansenii sectatores hanc libertatis speciem non rejicerent, imo ultro adoptarent. Porro justus urgente præcepto post acceptam gra-

gratiam justificantem reusne censebitur, & sufficienter liber ad demerendum si praesertim agatur de impletione praeccepti affirmativi, cuius obligatio instat, quodque omittere non potest sine peccato; nec aliud peccatum potest eligere? Erit ergo reus etiam justus, etiam si *mandatum ei fiat impossibile secundum praesentes, quas habet, vires, & desit ei gratia, quae illi fiat possibile*, quod est puta Jansenii doctrina in 4. ejus propositione damnata ut haeretica, & impia.

III.

De efficacia gratiae, & gratia sufficiente.

Quamquam FF. Bellelli, & Berti ausi fuerint ipsis terminis asserere nullam esse gratiam vere sufficientem aut gratiae inferiori resisti non posse; dogma tamen Catholicum in hoc puncto impugnare non sunt veriti non solum ei opponendo errorem de duabus delectationibus relative voluntatem necessitantibus; verum etiam tortuosis, & ad fraudem compositis de gratia sufficiente sermonibus, qui sensum illarum aperiunt. Hac arte utitur F. Berti in primis cum ex una parte dicat se probare maxime gratiam sufficientem sensu Thomistarum, & ex altera profiteatur se dubitare utrum illa gratia Thomistica sit vere sufficiens; imo se malle illam appellare inefficacem, quam sufficientem. Quid enim putandum de Theologo, qui dubitaret utrum praemotio physica destruat libertatem, eamque nihilominus probaret maxime? Hæc F. Berti verba sunt: *De questione grammaticali, idest, an gratia sufficiens gratia illa Thomistarum notione sufficiens vere sit talis, Scholastici non consentiunt.*

Hic F. Berti lectori fucum facere conatur, & sub larva gratiae Thomisticae sufficientis quid de vera insufficiencia illius gratiae sentiat abscondit. Etenim vidimus supra quod juxta ejus systema gratia est efficax, quando gradibus superat concupiscentiam debiliorem. Est vero inefficax si concupiscentia huic gratiae gradu suo superior est; quæ concupiscentia major in gradu non potest vinci a gratia, quæ in gradu est minor. Huc refert passim illud S. Augustini de delectatione indeliberata male intellectum, & eodem sensu praepostere a Jansenio decantatum: *Secundum id quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est.* Ex quo sequitur gratiam illam, quam sufficientem vocare utcumque consentit, esse vere insufficientem relative ad gradus concupiscentiae superioris, ac proinde relative ad praecceptum implendum.

In hoc ergo ejus error consistit, quod asserat iusto concurrente tentatione, aut urgente praeccepto a Deo denegari gratiam, quæ relative ad ejus vires sit vere sufficiens, & dari ab eo tantum gratiam inefficacem, cum qua concupiscentiam in gradu superiori iustus vincere non potest:

His notatis facile intelligitur id quod ibidem F. Berti asserit de gratia illa sufficiente, quod dat posse, sed incompletum, & cur vel licet Thomistas ex eo quod dicant per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime, & complete potentem producere effectum, statuitque potentiam non debere nominari potentiam proxime expeditam nisi potentiam, quæ ut ponat actum gratiam uberiores non postulat. Quo denique sensu asseruit ibidem quod etiam venati, & sancti cum gratiam, & adiutorium petere debeant, ut in bono possint perdurare, etsi habeant gratiam sufficientem, non habeant semper proximam perseverandi potentiam: & Augustino tribuit, quod ipse addit quod cum sola gratia sufficiente non potest mandata facere, qui caritatem non habet magnam, atque vehementem, idest non potest proxime, complete, expeditè; poterit vero cum impetravit gratiam uberiores, congruam, & efficacem.

Hæc omnia in ejus systemate significant, idcirco iustum cum illa gratia inefficaci non posse proxime, & complete mandatum urgens implere, quia delectatio cælestis in gradu inferior, quo solum pollet, non potest vincere concupiscentiam validiorem. Ex quo sequitur hanc gratiam vere esse insufficientem relative ad praesentes vires iusti.

Non carpinus F. Berti quod asserat iustum aliquando gratia proxime sufficiente carere urgente tentatione, si potest proxime petere gratiam, quæ illi deest. Possumus utcumque tolerare, quod contra commune Thomistarum sententiam, asserat gratiam sufficientem non dare potentiam proxime completam, & expeditam, si id duntaxat assereret sensu ab aliquot Thomistis intellecto de potentia ex parte actus secundi completa, & expedita. Sed illum ineusandum judicamus, quod secundum principium, quod posuit, gratia inefficax, quam sufficientem ægre vocare consentit, est vere insufficientis iusto relative ad ejus praesentes vires, quia a validiore concupiscentia opprimitur.

Quod quidem systema excludit quoque a iusto potentiam orandi urgente tentatione, nisi habeat

habeat ad orandi urgente tentatione, nisi habeat ad orandum gratiam efficacem, quamvis haberet gratiam inefficax, secundum systema Fratris Berti, non potest vincere concupiscentiam validiorem; & ideo inefficax nominatur, quia concupiscentia illam gradibus suis superat. Hinc posse justum aliquando deferi, illique denegari auxilia communia, & gratiam vere, & relative ad tentationis vires sufficientem; cujus derelictionis non aliam causam reddit quam profunda, & occulta Dei judicia. Sic enim loquens de iis, quos Deus etiam inter barbaros, aut scelestissimos eligit divitias misericordie sue; addit quod ex iis sunt nonnulli quibus ad ostensionem justitie Hi autem gratiam sufficientem non habent. Quod ut probet addit: Gratia sufficiens donum est, nec ulla foret in Deo iniquitas, si Deus illam singulis denegaret. Unde concludit, quod illa gratia sufficiens est donum gratuitum, & post Adami peccatum indebitum beneficium (etiam) supposito legis præcepto.

Hæc autem doctrina, & systema unde derivatur, omnino contradicit Apostolo dicenti. *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione preventum, ut possitis sustinere.* Contradicit Concilio Tridentino docenti, *Neminem a Deo deferatur.* Contradicit eidem Concilio dicenti post Augustinum: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis & petere quod non possis, & adjiciat, ut possis.* E. contra consonat primæ propositioni damnatæ in libro Jansenii asserentis justo quædam mandata esse impossibilia secundum præsentem, quas habet, vires, & ei deesse gratiam, quæ possibilia fiant.

IV.

De possibilitate mandatorum Dei per gratiam.

Non minus disertè F. Bellelli docet per gratiam parvam, & inefficacem, quæ sola secundum illum justis urgente præcepto sæpe conceditur, nullam dari veram potentiam seu proximam, seu remotam. Ille enim potentiam, quam confert ejusmodi gratia inefficax, quam tamen sufficientem nominare non dubitat, tali exemplo, & similitudine explicat, quæ ejus insufficientiam aperte declarat. Sic enim loquitur: *Sunt oculi necessarii ad videndum. Est necessarium lumen &c. Est autem hæc oculorum similitudo ad rem nostram explicandam aptissima.* Ita F. Bellelli.

Et similitudinem explicando potentiam, quam

habet justus ad implenda præcepta per gratiam sufficientem seu inefficacem, assimilat potestati hominis ad videndum, qui habet oculos, & lumen, sed infirmitate cogente oculos aperire non potest. Quæ autem est illa infirmitas? concupiscentia, quæ vinci non potest nisi per gratiam efficacem. Sed si justus non habet quo infirmitatem possit vincere, non potest mandato satisfacere. Sicut vere non potest videre ille, qui infirmitate oculos aperire non potest; necessitatur ad violandum præceptum, sicut infirmus ille necessitatur ad non videndum. Verum est de utroque dicere, quod necessitantur, ille ad non implendum præceptum, hic ad non videndum. Quis autem ejusmodi hominem, quem infirmitas opprimit, dicat esse liberum ad videndum? quis ei audeat attribuire veram, & proximam videndi, & legendi potentiam? & talem potentiam, quæ satis esse possit ut defectus visionis ipsi ad culpam deputetur? Sane qui huic videre imperaret non tollendo infirmitatem, qui irasceretur, quod non videret, omnino injustus appareret. Porro potentia justi ad exequendum mandatum talis esse debet, ut secundum præsentem, quas habet, vires, illud ita possit exequi, ut sine injustitia condemnatur si non exequatur; & si infirmus est auxilium habeat, quo infirmitatem vere possit vincere.

F. Bellelli, cujus jam errorem circa libertatem resistendi gratiæ exposuimus, dogma Catholicum de eodem puncto alio adhuc modo impugnare conatus est, limitando nempe definitionem Concilii Tridentini circa hanc materiam, eamque ad solam gratiam sufficientem restringendo. Oecumenica synodus anathema pronunciat in eos, qui dicunt *liberum arbitrium motum, & excitatum a Deo non posse dissentire, si velit.* Idem definit Deo tangente cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem hominem posse inspirationem illam abjicere. Ex his sacri Concilii definitionibus certo infertur hominem posse gratiæ vere resistere, nullamque ipsi imponi necessitatem a gratia etiam ab illa, quæ sit ex natura sua efficax.

Displicet F. Bellelli hoc sensu obvio & naturali verba Concilii intelligi, quemadmodum omnes Theologi illi intelligunt. Illa ergo explicat quasi de sola gratia sufficienti sacrum Concilium fuisset locutum: *Dicimus, inquit: id a Tridentina synodo definitum & interdum abjicit, idque profecto S. Synodi scopo maxime congruit &c.*

Tum

Tum Lutheranorum dogma a Concilio damnatum suo sensui accommodare nititur, & sic concludit: *Arbitrium posse resistere gratiæ sufficienti professo sanxit Tridentina synodus. Augustinus vero non sufficienti gratiæ, sed per se efficaci, victrici, indeclinabili, atque insuperabili, quæ dat velle, & perficere, arbitrium minime resistere scripsit.* Sic contra omnium Theologorum etiam Thomistarum sensum Concilii Tridentini definitionem explicat, imo eludit omnino, & contorquet, ut inconcussum servet suum de gratiæ efficaci necessitante errorem. Ut autem a Jansenii dogmate alienum se ostendat, & secundæ propositionis damnatæ in sensu ejus libri sensum respuere videatur, sic addit: *Optimo jure secunda propositio tanquam hæretica damnata est interdum resistit contendunt.* Quod falsum est: ubique enim Jansenius agnoscit gratias parvas, & invalidas, quæ cor hominis excitant; sed quæ remanent ob concupiscentiæ dominatum inefficaces, nec producunt effectum, ad quem tendere videntur. Has illius sectatores aliquando *sufficientes* nominaverunt. Sed omnino subdole, & eodem sensu, quo vocem hanc adhibet F. Bellelli. Qui ita eorum errorem, & condemnationem contorquet, eis adhærere se probat.

Contra illa erronea placita hæc docet Fides Catholica: *A Deo dantur gratiæ interiores, quibus resistitur non resistantia improprie dicta, sed vera resistantia, quæ gratiam privat eo effectu, quem volebat. Talis gratia adest semper iusto, qui cadit, itaut sua propria culpa cadat absque eo quod illi quicquam desit, ut perseverare possit. Contra scripturam, & traditionem loquitur, qui gratiam ita necessitantem admittit, ut homo ei consensum suum recusare non possit. Qui cadunt minime queri possunt, quod plena, & perfecta potentia (scilicet per gratiam), eis denegata fuerit. Cooperatio gratiæ ita libera est homini, ut possit resistere gratiæ cuiuslibet etiam potentissimæ, illam respuere, & ei denegare consensum, siquidem agendi, aut non agendi dominium etiam in instanti, in quo a gratiæ excitatur. & determinatur ad agendum sub ejus impulsu, (& consequenter relate ad illam) servat illam indifferentiam activam, & immunitatem non modo a coactione, sed etiam a necessitate; quæ immunitas a necessitate ad merendum, vel demerendum requiritur. Quæ doctrina clare consonat definitioni Concilii Tridentini pronuntiantis anathema illi, qui*

dicere audet liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum non posse dissentire si velit, Sess. 6. Porro qui asserit hominem sub impulsu, & motione gratiæ necessitati ad assentiendum, illud anathema incurrit.

Quæ quidem doctrina certior ita apparere debet, quod in eam approbandam, & prædicandam an. 1720. concurrerunt omnes Cardinales, Archiepiscopi, & plusquam 100. Episcopi Ecclesiæ Gallicanæ tam ii, qui Bullæ *Unigenitus* adhærebant, quam Cardinalis Noailles, & alii pauci qui ab illa acceptanda huc usque distulerant. Quorum concordiam non nisi evidens fidei expositio potuit operari.

Cæterum F. Bellelli Jansenio, & ejus dogmatibus damnatis favisse ex professo vincitur ex eo, quod encomio celebret doctrinam Antonii Arnaldi discipulorum Jansenii antesignani, qui *apologias pro Jansenio* contexit, & publicavit, *Ex exteris*, inquit F. Bellelli, *nobis consentit Cl. vir Arnaldus passim in suis operibus, quæ nihil aliud quam Augustinum redolent.* Hoc doctrinæ Arnaldi encomium horruere omnes Catholici, & non sine causa judicarunt illum, qui D. Augustinum in scriptis Arnaldi reperit, Jansenii *Augustino* licet a S. Sede damnato totis visceribus adhærere.

V.

De charitate Theologica & ejus necessitate a duobus Theologis inducta pro quolibet opere bono etiam moraliter.

FF. Bellelli, & Berti non errant solum circa Christi mortem, libertatem necessariam ad merendum, & demerendum, & resistantiam gratiæ; addunt alios errores ab Ecclesiâ proscriptos: scilicet liberum arbitrium absque gratiâ, quam in caritatis Theologicæ motu constituit, peccare semper in omnibus suis actibus; adeout liberi omnes motus voluntatis, qui a gratiâ caritatis non procedunt, necessario a mala cupiditate oriantur; ac quidquid a motivo caritatis non procedit, non aliud habeat motivum, quam pravam cupiditatem. Charitatem autem non accipiunt quatenus tantum involvere potest omnem amorem recti, & boni, & omnem bonam voluntatem, sed veram charitatem Theologicam; quæ ab amore perfectissimo non differt nisi gradu. Sic loquitur F. Bellelli; *Cumque in praxi & in individuo voluntas deliberate agat . . . suis viribus incidat, ac peccet.*

Idem: *Utique non omnis actio humana deliberata omnibus inclusis (hoc est etiam quoad*

offe

officium) sed tamen omnis fruitio , seu dilectio & amor Dei tanquam finis creature rationalis aut est charitas bona , aut cupiditas mala . Hæc Propositio ex superioribus patet .

Idem : Quod si Jansenio consimilis dicendi modus relationis virtualis (per charitatem) arrisit , infortunium fuit non prædictæ solius probatæ sententiæ , sed plurium veritatum Catholicarum , quæ tamen deservende non sunt , quia Jansenio placuerunt .

F. Berti consentit cum F. Bellelli ; ait enim : Prælice loquendo affirmo nunquam hominem lapsum agere . . . a temptatione donec prævalet rationi concupiscentiæ .

Potest (liberum arbitrium) exercere officia virtutum , & præcepta . . . inflat , non edificat . Ita F. Berti .

Quod autem , ut diximus , nomine charitatis licet inchoatæ tantum intelligant charitatem Theologicam , patet ex illorum dictis . F. Berti charitatem , quam opponit cupiditati , definit illam , qua Deus in se propter se diligitur gratis , & amore benevolo . F. Bellelli adhuc expressius asserit charitatem inchoatam , & perfectam esse ejusdem speciei , idem objectum specificativum habere , & proinde inter se differre tantum quoad gradum , & effectum , in quantum perfecta justificat , non autem inchoata ; sic enim loquitur : Patemur inchoatam charitatem ejusdem speciei esse cum perfecta . . . & perfecta charitate dicendum existimamus . Clarius charitatem Theologicam designare non poterat , ex quo sequitur de illa loqui semper , ubi de charitate , quam cupiditati opponit , quæque aut inchoata , perfecta est , & a gratia inspiratur . Gratia autem , ut ajunt ubique , nihil aliud est , quam sanctæ dilectioni seu charitatis inspiratio .

Hæc ergo utriusque opinio est , quod absque charitate Theologica saltem inchoata omnia aut fidelis , aut infidelis opera quamvis ex officio bona peccata sunt , etiamsi in his actionibus a lumine naturali dirigantur ; suntque semper philautiæ seu cupiditatis veneno infecta , & ab ea procedunt . Quæ doctrina a summis Pontificibus Pio V. & Clem. XI. proscripta jacet sequentium propositionum damnatione : Liberum arbitrium sine gratia Dei , & adjutorio nonnisi ad peccandum valet . Bajus Prop. 27. Omnia Infidelium opera sunt peccata : prop. 25. & virtutes philosophorum sunt vitia . Peccator non est liber nisi ad malum sine gratia liberationis . Quesnell. prop. 38. Voluntas , quam gratia non prevenit , non habet lumen nisi ad aberrandum , ardorem nisi

ad se precipitandum , vires nisi ad se valnerandum , capax est omnis mali , & incapax omnis boni . Prop. 39. Sine gratia non possumus aliquid amare , nisi ad nostram condemnationem . Prop. 40. Omnis cognitio Dei etiam naturalis in Philosophis paganis non potest venire nisi a Deo ; sine gratia non producit nisi superbiam , vanitatem , & oppositionem ad Deum loco adorationis , gratitudinis , & amoris .

Ex iis , quæ diximus , sequitur necessario , & manifeste eos , qui inter cupiditatem dominantem , & charitatem justificantem nihil medium agnoscunt præter cupiditatem inchoatam , & charitatem inchoatam , sive inchoationem charitatis , errores ab Ecclesia proscriptos tenere , censuramque contra illorum defensores latam certo incurrere ; siquidem damnatione illarum propositionum judicatum est , voluntatem posse aliquando non peccare etiam si careat illa gratia , quæ est inspiratio charitatis .

VI.

De actibus timoris , fidei , spei .

Ex iis FF. Bellelli , & Berti principiis fluit error a Concilio Tridentino & a Clem. XI. damnatus , qui spectat gehennæ timorem .

Docet Concilium Tridentinum timorem gehennæ esse bonum , & utilem , & Spiritus Sancti inspirationem , Sess. 6. Can. 8.

Clemens XI. Pontifex Max. plures Quesnelli propositiones proscripsit ; quæ asserunt timorem gehennæ esse malum .

Prop. 60. Si solus supplicii timor animas penitentiam , quo hæc magis violenta , eo magis ducit ad desperationem . Quesnelli prop. 62. Qui a malo non abstinet nisi timore pænæ &c.

Prop. 61. Timor nonnisi manum cohibet &c.

Prop. 63. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judeus &c.

Ante Clem. XI. S. Pont. Alexand. VIII. inter varias propositiones has duas condemnavit , quarum censura omnem effugii viam FF. Theologis præcludit .

Prop. 12. Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor &c.

Prop. 15. Attritio , quæ gehennæ , & pænarum metu concipitur sine dilectione Dei propter se , non est bonus motus , & supernaturalis .

Ex iis damnationibus , imo & ex Concilio Tridentino sequitur actus timoris gehennæ æternæ , & etiam actus fidei , & spei esse a Spiritu Sancto inspirante absque eo quod , a charitate saltem inchoata inspirentur ; falsumque

que esse omnino quod Quesnellius adhuc asseruit, & condemnatum est, in ejus propositione 51. scilicet *fidem non operari nisi per charitatem*. Fides enim actum suum proprium habet absque eo quod charitas Theologica illum inspiret: qui actus ipsa charitatis initia in conversione peccatoris secundum Concilii Tridentini doctrinam præcedit; cum peccator incipiat diligere Deum postquam per fidem, & timorem ad conversionem excitatur.

E contra Quesnellius, & alii ejusdem sectæ nullum agnoscunt timorem, qui a fide, & gratia procedat præter timorem filialem a charitate saltem inchoata, & Theologica procedentem; & omnem alium timorem cupiditati noxiæ adscribunt. Hunc sensum sic excipit F. Bellelli illum Augustino, quo abutitur, tribuendo. *Ipsa, inquit, docente secundum scripturas didicimus dupliciter legem servari posse . . . seu ad caritatem, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur*. Nullum ergo medium inter timorem filialem a charitate saltem inchoata, & timorem carnalem a cupiditate noxia incussum, & nullus remanet locus timori, qui secundum ipsum Augustinum *venturæ dilectioni præparat viam*, & a Spiritu Sancto inspiratur.

Idem docet F. Berti: *Timor, & caritas idem principium habent &c. . . . & sanctæ dilectionis præcessit*: Nec aliud est pondus, quo fertur animus, nisi amor. *Timor sanctus non sine aliquo amore (charitatis) excitatur*.

Ergo secundum utrumque non est timor, quem caritas Theologica saltem inchoata non præcesserit; & animi timor, qui ab illa charitate non procedit, est a cupiditate noxia. Ita contradicitur S. Concilio Tridentino, quod inter dispositiones ad penitentiam non reponit initium dilectionis, nisi post actus timoris, & spei: & SS. Patribus, & in primis ipsi S. Augustino, qui docet timorem a Deo incussum viam præparare sanctæ dilectioni, quæ nondum in cor peccatoris intravit. Sic fidei ipsius principium erit cupiditas noxia, nisi a charitate theologica saltem inchoata procedat, quod certe damnavit Clem. XI. ut vidimus, dum hanc Quesnellii propositionem proscripsit; *Fides non operatur nisi per charitatem*.

Pariter pro judicato, & definito constat aliquos motus esse agnoscendos in peccatoribus, aut etiam in infidelibus, qui a lumine naturali prodeunt, & qui peccata non sunt, nec reputari pro peccatis debent non modo quoad officium, sed etiam quoad finem. Un-

Bert Theolog. Tom. IX.

de in Bajo damnatum est quod dixerat, ut supra retulimus: *Omnia opera Infidelium esse peccata, & liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio non nisi ad peccandum valere*. Si enim omnia a cupiditate noxia proveniunt, nisi adsit dilectio charitatis, cum illa charitas in infideli, qui non habet fidem, non resideat; sequitur omnem infidelis actum peccatum esse, & ejus liberum arbitrium non valere nisi ad peccandum; quod condemnationem latam incurrit, & eo magis incurrit, quod iidem errores fuerunt renovati a Quesnellio in ejus propositionibus 39. 40. 41. & 42.; quas supra retulimus, & quibus omnino concordant principia, & propositiones utriusque Theologi. Patet sufficienter ex iis, quæ retulimus. Addemus quædam ex utroque. Cum in praxi, inquit F. Bellelli, & in individuo voluntas deliberata agens, indifferens, & media esse non possit; proinde fit ut carens omni adjutorio gratiæ ad Deum amandum in amorem mundi pravam inordinatumque, seu in philautiam suis viribus incidat, ac peccet. Et in alio opusculo: *Omnis fructus, seu dilectio, & amor Dei tanquam finis creature rationalis aut est charitas bona, aut cupiditas mala*. F. autem Berti sodali suo concordat: *Prædicte loquendo, inquit, affirmo nunquam hominem lapsum agere. . . . Quoniam sine hujus delectationis dono prævalebit rationi concupiscentia*. Notandum quod hic sub nomine dilectionis veram uterque caritatem intelligant, & charitatem proprie dictam, ut supra ostendimus, & sine hac charitate omnia a cupiditate infecta esse judicant.

Hæc autem utriusque dogmata explanari, & sustineri non possunt, nisi aut admittendo charitatem Theologicam saltem inchoatam in iis, qui nequidem prima fidei lumina acceperunt, quod ridiculum est, & ab omni ratione Theologica alienum; aut cupiditati noxiæ attribuendo quicquid infideles lumine naturali inducti operantur juxta leges æquitatis, probitatis, humanitatis, & misericordiæ. Quod ipsissimus est error in Bajo, & in Quesnellio damnatus.

VIII.

De censuris in sensum exoticum detortis.

Aliter F. Berti censuras eludere conatur illas ad sensum exoticum detorquendo, scilicet ad errores, quos Bajo, & Quesnellio tribuit, de quibus ne quidem cogitaverunt, ut hac arte errores, quos adoptat, a censura eximere possit. Utrique enim imputat 1. quod dicendo

T c

non

non esse nisi *duos amores* charitatem, & cupiditatem, intendebant negare amorem naturalem, quo omnes in suam beatitudinem feruntur; quemque licet animis omnium insitum per peccatum Originale periisse supponebant. 2. quod contendebat illum amorem esse liberum ea libertate, quæ sufficiat ad demeritum. *Datur, inquit, amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem . . . hic amor non est a gratia, nec liber ea libertate, quæ sufficit ad meritum, ut Bajus, Quesnel. & Jansen. commenti sunt.* Novat oribus illis imponit. Nusquam eo deliramenti pervenerunt, ut negarent esse in homine innatum amorem suæ beatitudinis, qui in eo non est liber; multo minus dixerunt illum amorem esse liberum.

Porro qui ita infideliter censuram erroribus chimericis applicat, eo ipso erroribus veris patrocinium conciliare se probat.

Eodem modo respondet subjicienti condemnationem hujus prop. Baji: *Liberum arbitrium sine gratia Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet.* Et huic Quesn. *Peccator non est liber nisi ad malum sine gratia Liberatoris, & imputat utrique sensisse liberum arbitrium nequidem posse beatitudinem suam naturali instinctu appetere.* *Liberum arbitrium, inquit, sine gratia potest beatitudinem suam appetere naturali instinctu . . . potest aëlus plures indeliberatos peragere, quos culpabiles Bajus, & Quesnel. impie dixerunt.* Si ab eo exigeretur, ut ostenderet ubi, & quando hæc docuit Quesnel. deficeret sane. Aliud ibidem æquale deliramentum Quesnellio tribuit, quasi negasset hominem sine gratia posse exercere bona opera, & implere præcepta quoad *substantiam, & ex officio.* Quæ quidem calumniæ eo tendunt, ut verum objectum censurarum oculis lectorum subtrahatur, & ut iisdem censuris chimericos errores percelli suadeatur.

Eadem arte, & dolo utitur pluries F. Bellelli, dum discutere aggreditur Quesnelli propositiones in specie, ut eas impugnet, in rei veritate ut plures errores a Clem. XI. proscriptos propugnet. Etenim ne veri errores a Bulla *Unigenitus* damnati appareant, propositiones Quesnellii ad sensus peregrinos detorquet, quos nec Quesnellius, nec ejus affectæ unquam intenderunt. Pauca exempla hujus malæ artis addere præcedentibus sufficiat.

In 1. ejus propositione, damnata legitur: *Quod sine gratia remanet in homine generalis impotentia ad omne opus bonum.* Hanc falsam prædicat F. Bellelli, quia, inquit, *remanet*

potestas faciendi opera moraliter ex officio bona. Quasi aut Bajus, aut Quesnel. id negassent, de quo nullibi disputatur ne quidem cum Lutheranis. Eundem sensum imponit Quesnellio, ubi de censura propositionis 41.

Prop. 39. Quesnelli sic habet: *Voluntas, quam gratia non prævenit, capax est omnis mali, incapax ad omne bonum.* Ut hujus propositionis, & etiam 38. censuram justificet, Quesnellio imputat locutum fuisse de gratia sanctificante, quod mera calumnia est. Insuper contra eundem conatur probare Infideles producere posse bona opera *ex officio.* Denique censet propositionem hæresim sapere. Nam *illa propositio, inquit, liberum arbitrium velut lapidem, vel truncum tanquam inanem sit quoddam, & mortuum significare videtur.* Quem sensum Quesnellio attribuire non modo falsum, sed & ridiculum est.

Differens de propositione 47. Quesn. hunc Novatorem impugnat quasi docuisset omnia Infidelium opera esse peccata gravia ex defectu gratiæ sanctificantis; & hoc addit, quod suo pravo systemati circa opera infidelium larvam omnino detrahit: *Qui levem in operibus infidelium sine gratia factis labem agnovere, ab hac Quesnelliana pravitate plurimum distant, & tanto magis quia Quesnellius de charitate sanctificante locutus est, qua absente omnia impie dixit esse peccata, ut jam sape observavimus.*

Sic F. Bellelli eludere conatur censurarum applicationem ubicumque suo systemati contrariæ sunt. In aliis materiis sæpe catholice Quesnellium, & cum æquitate insectatur. Verum zelo, quem commonstrat, dissidendum est, ubi toties censurarum applicationem ad errores chimericos detorquet; quod est & simplicitati discipulorum, & etiam constitutionibus S. Sedis illudere.

VIII.

De Baji erroribus renovatis circa statum naturæ puræ.

Eadem methodo F. Bellelli, & F. Berti censuras eludere conantur datas in Baji doctrinam circa statum, quem Theologi nominant *naturæ puræ statum.* In hac materia peccaverat Bajus, quod gratiam sanctificantem, immortalitatem, & destinationem ad visionem beatificam naturæ innocenti ita debitas sufficeret, ut illas dotes Deus Adam non imper-

iri

tiri non potuisset illæis attributis bonitatis, justitiæ, providentiæ, quæ in Deo sunt. In hoc derogabat omnipotentia divinæ; & Adamum quodammodo dispensabat a gratitudine, quam Deo debebat pro donis illis, quæ a benevolentia pura Dei acceperat. In hoc peccasse visus est Bajus a summis Pontificibus, qui ejus in hac materia propositiones damnaverunt plaudente Ecclesia.

Ut ergo hanc damnationem a Bajo averteret, huic errorem imputare tentavit, cujus Bajus innocens videtur cuilibet ejus opera pervolventi. Illi ergo imputat quod gratiam, & cætera dona contenderit ad Adamum pertinuisse quasi naturæ dotes, sicut ceteræ proprietates naturæ rationalis, non vero ut dotes quæ ordinem naturalem superarent, & essent sua natura supernaturales. Hoc autem omnino alienum erat a mente Baji, qui unum docebat indignum sibi videri providentiæ & justitiæ Dei creaturam rationalem innocentem absque illis dotibus creari, & illam morti obnoxiam.

Eodem dolo utuntur FF. Theologi, ut Baji doctrinæ damnationem eludant, censuras Pontificias ad errorem chimericum detorquent, & spretis censuris solemnibus sustinere pergunt creaturam rationalem a Deo creari non potuisse sine gratia sanctificante, aut saltem sine auxiliis ad eam obtinendam requisitis, morti quoque obnoxiam, & sine destinatione ad adoptionem, & visionem Dei cælestem. Hoc est, quod damnavit Ecclesia, ut patet legenti propositiones a S. Pio V. damnatas. Ita Bajus.

Prop. 21. *Humane nature sublimatio, & exaltatio in consortium Divine Nature debita, fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.*

Prop. 26. *Integritas primæ creationis non fuit indebita &c.*

Prop. 55. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.*

Prop. 78. *Immortalitas primi hominis . . . naturalis conditio.*

Prop. 69. *Omnes omnino justorum afflictiones . . . &c.*

Bajum exscripserat Quesnellius docendo propositione 34. *Gratiam Adami fuisse sequelam creationis, &c.*

Ex propositione 70. *Nunquam Deus affligit Innocentes &c. . .*

Ecclesiæ visum est illum contra gratitudi-

nem peccare, qui agnoscere renuit immortalitatem, gratiam sanctificantem, *destinationem* ad Beatitudinem æternam fuisse in Adamo munera Dei gratuita, quæ naturæ humanæ pro suo in creaturas dominio denegare potuisset. Ideo illæ propositiones labe ingratitude infectæ, & quæ Omnipotentia divinæ metas ponunt, damnatæ fuerunt. Unde Catholici DD. concluderunt *naturæ puræ*, ut ajunt, *possibilitatem*.

Damnatam doctrinam instaurare non verentur ambo illi Theologi. Ac primo immortalitatem, & immunitatem a pœnis hujus vitæ debitam Adamo innocenti docet aperte F. Bellelli: *Nunquam, inquit, sub Deo justo Creatura rationalis misera esse potest, si non peccat, & culpa sua miseriam tanquam penam mereatur.* F. Berti thesīm eandem pro probabili dare tentat: *supposita divina providentia, & superiore hominis parte . . . sine culpa subjici morti.* Quasi probabilitas inesse possit propositioni adeo clare damnatæ in 69. Baji & in 70. Quesnelli.

Adoptionem, gratiam sanctificantem, & destinationem ad gloriam debitam Adamo innocenti sustinet F. Bellelli: *Quoniam, inquit, rationalis creatura, eo ipso quod imago Dei est, excellentissimum finem habet, qui . . . indigna adjutorio reddatur . . . Merito hujus providentiæ, & naturalis ordinationis contendimus supernaturalia . . . Ut proinde pura natura repugnet.*

Ibidem sic adhuc pronunciat: *rationalis creatura est imago Dei viva, & vera, quæ utique propter aliquam felicitatem est condita. Non enim misera, & propter miseriam condi potuit, quin eo ipso Deus rectissimus perversitatis arguendus esset, omnisque, quod absit, creaturæ perversitas, & defectio in ipsum conditorem esset revocanda.*

Ex cap. 12. *Sed quoniam beatitudinem tam excellentem magnitudini, & capacitati imaginis Dei congruentem . . . Hinc est quod elevatio ad media naturalis creaturæ dicenda non est, cum sit gratia naturæ adjuncta.*

Idem inculcat alibi. *Per seipsam ergo rationalis creatura constituitur sancta, & justa veluti negative, hoc est sine culpa. At formaliter sancta fit per gratiam adoptionis, quæ ex lege rectissimæ providentiæ Imagini Dei omni culpa, carenti denegari non potest. Igitur concedimus gratiam adoptionis esse debitam rationali creaturæ prout stat sub recto ordine providentiæ divine, sed negamus in-*

de consequens fieri esse naturam.

Paulo post: *Dicendum est teneri Deum lege providentiae suae, ut creatura rationali innocenti quantumvis servae gratiam adoptionis, alique dona necessario impertiat.*

Hic supersedere animus est, non quod deficiant alia in utroque Theologo juste carpenda, & improbanda, sed brevitati studere cogimur, cum ea, quae protulimus, abunde sufficiant, ut sanæ doctrinae amatores intelligant illam sub e mentito zelo pro Apostolicis Constitutionibus sapius ab utroque Theologo pessumdari; falsas doctrinas Baji, Jansenii, & Quesnelli renovari ab iis ipsis, qui illas insectari ardentem se simulant; denique doctrinam, quam dicunt Catholicam ab illis ita exponi, ut quilibet horum trium Novatorum discipulus illam ultro amplecti possit absque eo, quod errores in illorum libris damnatos ejuret, & deferat.

His omnibus consideratis, & mature perpensis, Dei nomine prius invocato, & vocatis in consilium plurimis doctissimis viris, &

in sacra Theologia peritissimis, prædictos libros sic inscriptos: *Mens Augustini de statu naturae ante peccatum &c. Mens Augustini de modo reparationis &c. Joannis Laur. Berti de Theologicis Disciplinis &c.* tamquam continentes propositiones falsas, captiosas, subdole confictas, male sonantes, perniciosas, constitutionibus Apostolicis derogantes, & iis injurias, Jansenianis, & Quesnellianis faventes, hæresim sapientes, pluries damnatas, erroneas, hæresi proximas, hæreses in libro Jansenii contentas, & in eo proscriptas in ipso sensu, in quo damnatae sunt; innovantes judicamus, & ut tales respective damnamus. Mandantes &c.

Datum Senonis sub signa nostro Camerae nostrae Sigillo, & Secretarii nostri chirographo Anno Domini 1750. in die annunciationi B. M. V. dicata quinta Aprilis.

Signatum ✠ E. Joseph. Archiepiscopus Senonensis.

De mandata D. D. Archiepiscopi Senonensis.

AD SANCTISSIMUM PONTIFICEM

B E N E D I C T U M XIV.

E P I S T O L A P R I M A.

S A N C T I S S I M E P A T E R.

JAm triginta, & amplius anni effluxerunt, a quibus, opitulante Deo, adversus eos, qui in hoc Regno sanctae Sedi inimicos, & Constitutioni *Unigenitus* rebelles, & ab ea ad Concilium appellantes sese declaraverunt, pugnare non cessavi. Meae hac in causa Institutiones pastorales, & varia opuscula Sanctitati vestrae ignota non fuerunt. Evolventi enim mihi ejus varia Opera tam sapienter, quam docte, & solide scripta, nonnulla occurrerunt, quibus de scriptis meis aliquid cum honore allegare, & laudare, Sanctissime Pater, non ea dedignatus. Aliunde non ignorat Sanctitas Vestra quomodo bonae memoriae Defessor vester Benedictus XIII. Scriptiunculis meis suam benedictionem cum laude impertiendo, mihi ad eandem pugnam continuandam animos addidit.

Victoriis, quas causae evidens aequitas, & Sanctae Sedis benedictio nobis pepererat, pacifice fruabamur, cum Fratrum *Bellotti* & *Berti* Scripta theologica Quesnellianis nostris innotuerunt, & ei Sectae animos addiderunt, quae antea sub auctoritate damnante fere oppressa videbatur. Illic viderunt & summo legerunt, ac exceperunt gaudio illa effugia, subtilitatesque, quibus uti solebat inter nos Secta versipellis, quasque pluries detexeramus, & contriveramus; & in illorum duorum Theologorum operibus exemplum, & praesidium reperisse sibi plauserunt.

Verum est quidem quod illi duo Fratres magno zelo pro Constitutione *Unigenitus*, & pro impetendis Quesnellii propositionibus excitari se monstrare conati sunt. Sed hujus Sectae versutias minus experti, plura illius principia,

eipia, & dogmata adoptarunt ignorantes; atque de libertate, de gratia, de possibilitate mandatorum, de voluntate Dei, & redemptionis Christi pro salute fidelium, qui pereunt, de duarum delectationum systemate a quo tot fluunt errores, easdem conclusiones, & solutiones admiserunt, quas Jansenii auctoritas admittere non recusant, ut damnationem videantur effugere absque eo quod erroribus suis renuncient. Ita Jansenii dogma paululum captiosis responsionibus obvelantes, ipsius fundum intactum reliquerunt, atque ad errores chimericos sanctæ Sedis Decreta, & censuras detorserunt.

Nos vero qui per tot disputationis annos experientia frequenti novimus, quæ sit hujus sectæ vafrities, & astutia, non nisi cum intimo dolore easdem artes, & suffugia in horum duorum Theologorum scriptisprehendimus. Zelus noster adversus novitates huic Regno tam exitiosas exarsit, & exardere debuit. Timuimus prudenter ne fideles curis nostris commissi Novatorum errores ex his Libris haurirent, quos liberos, & quasi approbatos viderent in his Ecclesiæ partibus, in quibus sana doctrina quasi in suo centro habitare, & requiescere confidunt.

Sed quid zelus noster, etiam si usu, & experientia instructus, poterit esse remedii, nisi ab illo secundetur, cui Christus *confirmandi fratres suos* potestatem, & auctoritatem concessit, cuique certantibus pro fide succurrendi onus imposuit? Ad hoc enim Petri Sedi uberiorem scientiæ, & potestatis abundantiam distribuit, ut & agnos, & oves per pascua salubria deduceret, & a noxiis averteret. Nos ergo, qui Pastores erga populos, erga Petrum oves sumus, sub ejus pede confidenter ambulabimus, & ejus patrocinio sustulti, lupos ipsos a grege arcebimus securi.

Porro eo confidentius a Vestra Sanctitate præsidium, & lumen expectamus, quod per ea, quæ abunde, & sapienter pro Ecclesiæ utilitate conscripsit, te. Sancte Pater, a Deo ante pontificatum, præparatum intelligamus, ut toti Ecclesiæ, & auctoritate prælucescas.

Ita obsequentissimus noster erga sanctam Sedem animus, si augeri posset, certe aliquid incrementi ex multiplici Sanctitatis vestræ eruditione acciperet.

Hoc ergo obedientis animi motu ad pedes Sanctitatis vestræ meum de Theologicis duorum Fratrum judicium audeo proferre; quæ certe solemnibus Ecclesiæ definitionibus exitiosæ forent, nisi ex Episcoporum collegio aliquid emergeret, quod errori per astutias grassanti obicem poneret, & pararet remedium. Nos ad hoc a Spiritu Sancto positos super speculam, intelligimus, ut, decente Propheta, gladium venientem super Israel a longe prævideamus, & populum clamoribus nostris servemus a periculo. Sed si speculatoris est vigilare, & commonere, ejus est quoque ad exercitus præcipuum Ducem, ad ovium Pastorem primum quæ videt, & prævidet denuntiare.

Hoc igitur utrumque zeli nostri, & officii munus simul adimplemus, alterum vigilantia erga succrescentes in terris nostris errores; alterum obsequii, & reverentiæ erga Sanctissimam Sedem. Primum auctoritatis, ut ita dicam, gradum adimplemus nostro judicio, quo errori grassanti frænum imponere festinamus. At Sanctæ Sedis erit Auctoritatem supremam curis nostris addere, & supereminenti suffragio omnibus populis venerando, quæ fidei integritati apud nos necessarium duximus, confirmare. Unde liceat meis precibus finem imponendo Sanctitati vestræ dicere quod olim Augustinus ad Sanctum Innocentium Pontificem scribebat: *Non rivulum nostrum, tuo largo fonti augendo refundimus; sed utrum noster licet exiguus, ex eodem quo etiam tuus abundans emanet capite fluentorum; hoc a te probare volumus.*

Ergo in omni humilitatis, & obedientiæ affectu ad Sanctitatis Vestræ pedes provolutus, illos amantissime amplector, & enixe rogo ut & me, & zelum pro servanda nos fide sancta, vestra benedictione coronare digneris; quod humillime precor.

AD SANCTISSIMUM PONTIFICEM
B E N E D I C T U M X I V .
 E P I S T O L A S E C U N D A .
 S A N C T I S S I M E P A T E R .

Crescente scandalo, crescere debet illorum sollicitudo, & zelus, quos Spiritus Sanctus in Ecclesia fidei, & doctrinæ sub sanctæ Sedis auctoritate, custodes, & defensores constituit. Per Prophetam non modo ut vigilemus, iussit; non modo ut *gladium venientem supra Israel annuntiemus*, caveamusque; sed ut *clamemus, & exultemus in fortitudine voces nostras*. Hæc est causa, cur ad pedes S. V. provolutus, periculum, quod sanæ fidei, & Apostolicis Constitutionibus imminet ex parte operum FF. Bellelli, & Berti, exponam, & urgeam iterum, licet importunus videri possim. Jam monuimus, non ego solus, sed longe ante eminentissimus Cardinalis de Tencin, quem scientia eximia, & celebres cum Appellantibus pugnæ Ecclesiæ Gallicanæ charum fecerunt; & fato functus Archiepiscopus Viennensis, vir & scientia theologica, & multiplici pietate, & caritate conspicuus, quos in hoc zeli ministerio subsequi gloriabor. Restat ut monente Apostolo, *instemus, arguamus, obsecremus*, imo ea, quæ me decet, modestia, *inrepemus*, non opportune modo, sed & importune. Hoc enim & summum, & præsens fidei periculum exigit. Non enim ignorat S. V. quod unus ex sanctissimis suis Decessoribus pronuntiabat: *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, quæ minime defenditur, opprimitur*.

In priori mea ad S. V. Epistola, ut intelligeret quantum ex horum Fratrum operibus immineret fidei periculum; exposueram quod illorum doctrina ita Jansenianorum erroribus faveret, ut sine dubio illam ultro adoptarent, absque eo, quod erroribus suis, & Jansenii dogmatibus renuntiarent, & Ecclesiæ Romanæ in causis Baji, Jansenii, & Quesnellii, latis judiciis se se obsequendo obligarent. Id conjectare facile nobis erat, qui illius sectæ subtilia effugia, & vasfritiem sumus, & deteximus;

quippe per tot annos in illa confutanda laboravimus. Verum quod tunc quasi vaticinando prædicebamus, effectu confirmatur, hodie, & vaticinium quasi in prophetiam evasit. Et enim unus inter Appellantes celebris, novo Libello, nomine totius sectæ declarare ausus est Appellantium doctrinam omnino cum duorum Fratrum Theologia concordare, & nihil circa dogmata per Apostolicas suo modo explicatas Constitutiones præscripta se sentire ac docere, quam ea, quæ illi duo Theologi in Theologicis suis disciplinis statuerunt.

Hunc præcesserat Episcopus Altissiodorensis sua Appellatione apud sanctam Sedem notus, qui in novissimo opusculo, in quo omnes antea expositos errores, & suam Appellationem refutando, auctoritate, & testimonio Fratris Berti tutari se conatur, *cujus, inquit, opera in Vaticano, cum omnibus solemnitatibus, & approbationibus quæ desiderari possent, typis sunt edita*. Sed quod ille, quasi per transennam annuntiare ausus est, illud ex professo exponere, & probare aggressus est novissime Auctor foliorum, quæ Jansenianorum *Gazeta* nominatur, longo codice, quem periodicis nuntiis anni 1750. adjecit.

Quis, & qualis sit scriptor ille omnibus notum est, Jansenii, & Quesnelli sectator publicis; imo & ridiculorum Diaconi Paris miraculorum, & infamium convulsionum impudens defensor. Sese adhuc in hoc libello, illorum hæresiarcharum sectatorem sine fronte audet profiteri. Bajum ut *Doctorem venerandum* encomiis ornat. Archiepiscopo Viennensi quasi erranti, imo & sensui communi deroganti exprobrat quod Sancti Pii quinti Bullam contra Bajum asseruerit ab universa Ecclesia fuisse probatam. Jansenii libro non minus favet; ejus doctrinæ apologiam ex placitis Fratrum Bellelli, & Berti contexuit. Nulla,

inquit, *iusta exprobatio ejus sectatoribus opponi potest*, quin doctrina horum Theologorum revincatur, etiam illorum, qui formulario Fidei pure, & simpliciter subsignare detrectant. Horum pertinaciam excusat, tum quia, inquit, *Ecclesia de Jansenii facto non pronuntiavit*, tum quia *Ecclesia in his factis judicandis errare potest*. Imo cum aperto Bullæ Apostolicæ Vineam Domini Sabaoth contemptu pronunciat Ecclesiam in talibus judiciis, obsequioso silentio esse contentam, & ita indubitanter statutum per pacem a Clemente IX. seculo pristino initam.

Constitutionem Unigenitus omnibus improperis prosequitur; hanc perniciosam nominat. Hæc, inquit, *quoque modo inspicitur, nullam utilitatem asserere potest, nec dissimulari potest* quibus præcipuas veritates circa doctrinam fidei, & morum disciplinam vulneribus impetit. Huic non nisi auctoritatis phantasma permittit, additque, *nihil magis chimericum, quam illa, quæ ei attribuitur, universæ Ecclesiæ acceptatio, & obedientia*. Sese ab illa cum sociis, quorum nomine loquitur, appellantes esse, & in Appellatione perseverare gloriatur. Porro has blasphemias his verbis concludere non veretur: *Sanctæ veritates, pro quibus pugnamus, & patimur, per Apologiam Patris Berti triumphant*. Et paulo post: *Illarum veritatum ruinam exitioso huic Decreto attribuit*, quo, inquit, *intellecto, in sensu proprio, & nativo plura puncta ad fidei depositum pertinentia perimuntur*.

Porro qui tam impie in judicia Ecclesiæ insurgit, idem ille est, qui Fratrum Bellelli & Berti apologiam contexuit, & eorum causam defendendam in se suscepit; quippe se ex Appellantium, & discipulorum Jansenii grege esse gloriando, simul declarat se nihil aliud sentire circa propositiones in Bajo, Jansenio, & Quesnellio damnatas, quam ea, quæ sentire se, & docere illi Fratres profitentur. Pater Berti, inquit, *idem nobiscum sentit, idem cum illo sentimus*. Quidquid de charitate, de Gratia, de libero arbitrio pronuntiat, idem pronuntiamus. Quos errores rejicit, rejicimus. In uno solum ab eo dissentimus circa Bullæ Unigenitus sensum, super quo idem cum Archiepisc. Viennensi sentimus; scilicet quod dicta Bulla in suo sensu obvio, & nativo damnat doctrinam, quam suæ sectæ pretiosam vocat.

Alibi sic loquitur: *Conspicientibus calo, & terra declaramus, quod de duplici amore, de*

præcepto omnia implendi per charitatis motum, de gratia necessitate, de operibus infidelium, de fide, quæ est prima gratia, de libertate ad merendum, & demerendum requisita, de hominum redemptione per Christum, nullam aliam tenemus doctrinam, nisi illam, quam P. Berti nomine Ordinis sui defendere aggressus est. Ejus triumphus noster est, & in hoc fundatur, quod fatente Archiepiscopo Viennensi, nostra doctrina ab illa, quam P. Berti proficitur, nihil differt.

Æquali encomio prosequitur Fratris Bellelli Theologiam, & ei se omnino adhærere proficitur. Ejus systema, inquit, *illud est, quod vulgo Augustinianum vocatur, quod Jansenius secutus est, & post eum Theologi, qui Portus-Regii, (de Port-royal) vocantur*. Ex cujus Theologia quædam capita plaudendo exscribit inter alia: *Quod liberum arbitrium ad malum ita est inclinatum, ut non possit illam actionem Deo gratam producere, nisi gratia per se efficaci sit adjutum*. Quæ ipsissima verba sunt primæ propositionis in Quesnellii Libro damnatæ.

Quod gratia illa per se efficax nemini debetur, nequidem iusto, quia peccatum originale omnes homines illa reddit indignos. In quo manifeste pugnat cum Apostolo dicente: *Nihil damnationis est iis, qui sunt in Christo*. Et alibi: *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis*.

Quod Deus hominem creare non potuit sine charitate, & gratia sanctificante, neque additum morti, & penis hujus vite. Quæ omnino idem exprimunt, etiam conceptis verbis, quod in propositionibus 26. & 27. Baji, & 38. & 70. Quesnellii condemnatis exprimitur.

Non in hoc solum temeritatem suam manifestat auctor ille, sed insuper audet asserere utriusque Fratris Theologi, & consequenter Baji, Jansenii, & Quesnellii doctrinam in ipsa principe Roma probari, & illic ab omni censura tutam esset. Sic autem loquitur: *Dicta Apologia Patris Berti Romæ typis mandata est cum approbationibus, quibus nihil desideratur*. Et postea: *Hæreses, quæ Jansenio tribuuntur, ipsi minime peculiæres sunt; illas habet cum PP. Bellelli, & Berti communes*. Unde sequitur illam hæresim nihil aliud esse, quam imaginariam hæresim. Etenim sub summi Pontificis oculis, & in totius Ecclesiæ conspectu P. Berti illam esse vere catholicam asseruit.

Sic temerarius ille S. V. in testimonium vocat,

vocat, & vestrum silentium, tolerantiamque pro approbatione valere asserit. Quod alibi incutiet adhuc expressius, cum ait, *ex catholicitatis centro, a Spiritu Sancto vocem excitati quæ orbi universo annuntiat doctrinam, quam ut a Sancta Sede damnata respicimus, non minus nunc in honore haberi quam ante recentium Bullarum tempora. Hoc clamat non Religiosus solus, sed totus Fratrum Augustinorum Ordo. Clamat multitudo Theologorum quos pro sua defensione laudat P. Berti. Clamant Cardinales, Doctoresque, quibus a summo Pontifice Librorum utriusque Theologi examinandorum provincia demandata est; quique nihil in illis censura dignum invenerunt. Clamat ipse summus Pontifex, qui Apologie P. Berti editionem permittit, quia illius doctrinam ab omni suspitione liberam non dubitavit.*

Sic autem triumphum, quem sibi cum Fratribus Bellelli, & Berti paravit, non veretur concludere dicendo *Ecclesiam* suo sinu fovere non Appellantes solum, sed etiam alios plures, qui doctrinæ SS. Augustini, & Thomæ adhaerentes, purique a doctrinæ merum corruptela, Constitutionem *Unigenitus* indirecte proscribunt, absque eo quod a sancta Sede carpan- tur; imo cum ejus approbatione.

Quid ex his concludit impudens ille sanctæ Sedis calumniator? Concludit Jansenianorum sectam nullibi existere, nihil aliud esse, quam *chimeram, & vanum phantasma*. Sic enim argumentatur: Si Fratrum Bellelli, & Berti opiniones pro orthodoxis Romæ habentur: Jansenii secta nihil aliud est, quam inane phantasma, cum illius defensores nihil aliud doceant, quam quod illi duo Theologi docent; & quod hi duo Theologi respuunt, a Jansenii secta respuitur.

Ah his impropriis, quibus sanctam Sedem maculare audet, horrebis sane, Sancte Pater, sed non sine fructu salutem hauries ex inimicis nostris; & intelliges tandem nos qui a tot annis contra Jansenianorum sectam pugnamus, in detegendis eorum fraudibus, & in scrutandis illorum fidei professionibus, oculatiores fuisse præ illis Theologis Romæ degentibus, quibus examinandi duorum Fratrum opera provinciam commisisti. Non quod me illis doctiorem existimaverim, absit; sed quia illi, qui inter hæreticos versantur, & cum eis manus quotidie pugnando conferunt, illorum varietatem, vana effugia, larvatas fidei confessiones sæpius experti, & penitus scrutantur, &

certius insectantur. Sic olim Clerus Romanus cum Zosim Pontifice, tum Caletii, tum Pelagii confessiones fidei mirabantur, & vere Catholicas existimabant; quæ tamen ita subdole erant confictæ, ut hæresim suam minime ejarent. Tandem male eorum fides plenus & manifestus apparuit, ut ait Augustinus, venientibus ex Africa litteris, in qua Provincia horum calliditas evidentius innotuerat.

Mirum ergo videri non debet, quod larvati homines ab iis, qui illorum frequentia non utuntur, non statim agnoscantur. Aliunde qui bona fide agunt, in aliis eandem præsumunt sinceritatem. Sic non longe ante Pontificatum S. V. quidam ex Dominicanorum familia, quos Archiepiscopus Aquisgranensis, postea Parisiensis, & Archiepiscopus Viennensis ob Jansenii doctrinam censura notaverant, Romæ defensores repererunt, & non nisi post longas, & iteratas sollicitationes fuerunt coerciti, & castigati.

Qui Romæ Fratrum Bellelli & Berti opera theologica defendere aggrediuntur, illorum censores arguunt quasi Molinæ addictos, & Scholæ Thomisticæ infensos. Hæc est vetustissima, & sæpius a Jansenii, & Quæsnellii sectatoribus repetita criminatio, & calumnia. Quotquot fuere, qui illos insectati sunt, illos pro Molinismi, & laxioris disciplinæ defensoribus traducere enixi sunt; simulque dogma perversum, quod statuunt, sancti Augustini, & S. Thomæ nomine insignire, & commentare falso conati sunt. Hæc est ars, qua contra Archiepiscopum Viennensem utitur adhuc idem scriptor. Errat sane in illo Archiepiscopo accusando, cujus opera a viris Thomistis probantur, & quæ Thomistarum systemati plena congruunt: Sed etsi aliquam anam huic accusationi præbuisse, ille ergo sum, in quem ne suspicio quidem Molinismi potest cadere: In his omnibus, quæ contra Appellantes a triginta annis abundanter conscripsi, Molinæ scholæ non inimicum, sed prorsus alienum me probavi. Thomistas Theologos præ cæteris laudavi, & in probationem adhibui. Nihil protuli quod systemati verorum Thomistarum, qui a Jansenio alieni sunt, repugnare videatur. Nihil ad fidem pertinere docui, nisi quod Thomistæ ad eam pertinere docuerunt. Imo aliquando me Thomistarum scholæ primas daturum professus sum, si Episcopum uni scholæ præ aliis nomen dare deceret; cum ejus sit muneris omnes, quas permittit Ecclesia, tutari, & libertati suæ permittere. Insuper ali.

aliquando clare, & præcise exposui, quæ & quanta sit inter Thomistarum, & Jansenianorum systemata discrepantia. Me ergo ut Molina sectatorem traducere mera esset calumnia, quæ etiam a verisimili aberraret.

Porro hoc unum, & præcipuum ex his, quæ hic exposui S. V. concludere est theologicum systema duorum FF. Bellelli, & Berti, ut Baji, Jansenii, & Quesnelli systemati consentiens, eandem censuram non posse effugere. Censuræ ratio, & motivum ad evidentiam prædicare non verentur, & non fatentur modo, sed etiam gioriantur. Restat considerandum an S. V. silentio suo iis favebit, cum tale silentium hucusque servatum, iis triumphum quem sibi arrogant; præparaverit.

Sicut ergo olim Sopronius Jerosolymitanus per Episcopum Dorensem, quem Romam miserat, summum Pontificem Honorium humiliter, sed instanter rogabat ut, grassanti in Orienter hæresi Monothelitarum remediæ afferet: ita S. V. oro, atque instanter supplicare perservero, ut fidei periclitante opem ferat, quam illi pro sua sublimi debet dignitate. Non longo examine opus est, ubi aperta est perniciēs, & habemus partem maximam reorum confitentem.

Times S. P. ne incendium in Ecclesia excitentur per horum Fratrum scriptorum damnationem, sed attendas; rogo, quod incendium jam excitatum est. Quod ut extinguas, aquam salutaris censuræ a te suppliciter exposcimus. Ecce Scriptor audet dicere *Italiam, Germaniam, Hungariam, Poloniam, Galliam, Hispaniam* scaturire Prælati, & Doctoribus catho-

licis qui idem sentiunt cum Fratribus Bellelli, & Berti, circa gratiam, & charitatem, quique saltem de illorum systemate judicant non esse damnatum. Suam exaggerationem in hoc fundat, quod Fratres ejusdem congregationis per multas universitates, & Academiae dispersi, suorum confratrum Theologiam impune docent. Sed quo magis patet incendium perversæ doctrinæ, eo citius remedium adhibendum. Extinctum fuisset, si S. V. Gallicanis Antistitibus confidens, censura notasset libros, quorum Ecclesia non indigebat, quique in fidei perniciem; te silente, & quasi protegente, divulgati sunt. Prior Alexander Jerosolymitanus Arium condemnavit; prior Augustinus Pelagium; prior Sophronius Monothelitas; priores Episc. Gallicani Jansenium insectati sunt; nec puduit Romam illorum zelo applaudere, & sua posteriori, sed majori, imo & suprema auctoritate confirmare.

Idem S. P. a Sanctitatis vestræ zelo præfide Catholica, pro Prædecessorum suorum Constitutionibus, pro fidelium salute expectamus me delibari sentio, & forsan *tempus resolutionis meæ* instare. Ante Tribunal Christi doctrinam, quam a Sanctæ Sedis Constitutionibus hausi, integram portabo confidenter; sed simul testimonium proferam contra illos, qui ab aperta perniciē damnanda S. V. avertunt; quique exitiale silentium, & funestam fidei prudentiam suggerere non verentur; dum interea falsa doctrina, ut cancer serpit, & ita prævalere videtur; ut Janseniani triumphent, & Sanctam Sedem sibi favere impie gloriantur.

Sancte Pater

Sanctitatis vestræ

Humillimus, & Obsequentissimus
Servus, & Filius

Signatum ✠ J. Joseph Arch. Senonensis,
Senonis 25. Martii 1751.

IN OPUSCULUM INSCRIPTUM
 REVERENDISSIMI
 JOANNIS JOSEPH LANGUET
 ARCHIEPISCOPI SENONENSIS
 JUDICIUM
 DE OPERIBUS THEOLOGICIS
 FF. BELLELLI, ET BERTI
 ÆQUISSIMA
 HUIUS
 EXPOSTULATIO
 CAPUT PRIMUM

De voluntate Dei circa salutem hominum, & Christi redemptionem.

ARCHIEPISCOPUS.

Juxta definitiones Concilii Tridentini, & judicium in librum Jansenii, & propositiones ex eo extractas a SS. PP. Innocentio X. & Alexandro VII. latum, judicarunt centum, & amplius Episcopi Gallicani, nullum esse ex fidelibus, qui non teneatur credere fide firma, Deum velle ipsum salvare, & Christum pro ejus salute sanguinem suum omnem fuisse, ac proinde illi gratias concessisse necessarias, at possit salvari. Enim vero quilibet fideles tenetur de fide credere, Christum pro ejus salute passum, & mortuum, prout fert Symbolum Nicenum a quolibet fidei recitandum; & a quolibet fidei in articulo mortis exigitur, ut fide credat Christum pro illo, & ejus salute æterna mortuum. Ex quibus fidei punctis duo ad fidem equaliter pertinentia sequuntur: alteram Deum voluntate vera, & sincera velle salutem æternam, saltem cujuslibet fidelis, juxta illud Evangelii Jo. 6. Hæc est voluntas Patris,

ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam: alterum quod Deus cuilibet fidei subministret gratias, quæ illi salutem æternam reddant vere possibilem, juxta illud concilii Arausiaci: Hoc secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, auxiliante Christo, & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint, & debeant adimplere; si fideliter laborare voluerint.

F. J. LAURENTIUS.

Quidquid definivit sacrosanctum & œcumenicum Tridentinum concilium, & confirmarunt in condemnatione propositionum Jansenii, Innocentius X. Alexander VII. alique Romani Pontifices, necnon quantum attinet ad antecedentem Dei voluntatem salvandi omnes, atque ad universalem humani generis & singulorum hominum redemptionem, cuncti profitentur Catholici, ac tradunt in Pastoralibus Institutionibus anni 1714. & 1720. Galliarum Episcopi: id inquam, firmissimè

fide, iis tantum exceptis, quæ inter Theologos adiaphora sunt, ac inter scholarum placita connumerantur, nec definita fuerunt, tenendum esse absque ulla hæsitationem affirmo, credo, ac declaro.

Ac primo Dominum Jesum, non pro fidelibus tantum, verum etiam pro universis hominibus passum, & crucifixum fuisse demonstravi multiplici argumentorum genere *libro V. Theolog. discipl. cap. 1. & libro 17. cap. 3.* unde testimonia, verbaque mea luce meridiei clariora produxi altero *Vindiciarum* mearum volumine, *Differ. 4. cap. 2. §. 5.* Quis negabit me citato *cap. 3.* impugnasse quintam Jansenianam propositionem, adductis verbis Apostoli ex *Epistola 2. ad Corinthios cap. 6. & ex 1. ad Timoth. cap. 2.*, verbis Tridentinæ synodi *sess. 6. cap. 2. ac 3.*, verbis complurium tam Græcorum, quam Latinorum Patrum? Quis negabit me catholica veritate comprobata, hæc subjecisse? *Janseniana thesis opponitur veritati, quæ ubique clamat Christum universi humani generis Reparatorem ac redemptorem: clamat ore Apostolico, clamat oraculis conciliorum, clamat omnium Patrum sermone, clamat denique concordissimis Scholasticorum enunciationibus.*

Queritur autem Senonensis Archiepiscopus, nullibi a me exponi aut voluntatem illam antecedentem, aut universalem redemptionem per actualem collationem divinorum auxiliorum, & gratiæ præsertim sufficientis, qua fideles consequi valeant sempiternam salutem.

Verum, nisi omnino desipiam, aliud est omnes fideles regeneratos baptismo posse, si fideliter laborare voluerint, auxiliante, & cooperante Christo, adimplere quæ ad salutem animæ pertinent, ut *canone 25.* definivit Arausicana secunda synodus: aliud est, singulis fidelibus actu sufficiens auxilium istud conferri ex voluntate antecedenti, quæ est in Deo, salvandi omnes homines.

Posse baptizatos auxiliante, & cooperante Christi gratia implere divina præcepta, & æternam consequi vitam quis negat? Non solum baptizati, auxiliante, & cooperante Christo, credere possunt: sed an iusto Dei iudicio, aut quidam fidelium prolapsi in profundum peccatorum suorum destituti sint auxilium, quæstio scholastica est, non autem dogma fidei. Quot enim obsecro, extant in florentissima Thomistarum schola, qui cum pueris in utero matrum

pereuntibus, tum quibusdam infidelibus, ac peccatoribus flagitiosissimis, subtrahi sufficientis gratiæ auxilium totis lacertis propugnant? Horum permultos commemoravi *lib. 18. Theol. discipl. cap. 8. & in Vindiciis dissert. 4. cap. 1. §. 4. & 6.* Nec tempus conteram notissima unicuique nomina recensendo; quandoquidem ipsemet auctor *Jansenismi Redivivi*, idest, conscripti adversus me operis, de hac mea positione, *Non est de fide, quod auxilium gratiæ omnibus misericorditer exhibitum ac præparatum, omnes reapse recipiant*, scribit. *Verissima est hæc assertio; nam quod non omnes recipiant auxilium gratiæ, certissimum est, saltem de infantibus absque baptismo ante usum rationis morientibus. Quod autem auxilium illud gratiæ recipiant omnes adulti, ut pervenire possint ad fidem, non est definitum, imo contrarium docent satis communiter Theologi de iis, quos vocant negative infideles. Addere autem præstat officiosissimus auctor, & de fidelibus excecatis idem tradunt Theologorum quamplurimi. Istorum autem omnium, quibus gratia non confertur sufficiens, Deus vult antecedente voluntate salutem, & pro iis omnibus mortuus est Christus: imo, ut hi omnes salvari possint, satis est, ut in Dei virtute ac bonitate sit paratum sufficiens auxilium, quo omnes possint salvari, licet de facto non omnes illud habeant sibi collatum. Atque hæc sunt verba clarissimi Thomæ de Leinos *libro 4. Panoplie p. 2. tract. 3. cap. 16.* cui omnium fere Thomistarum nomine subscribunt *Alvarez lib. 11. de Auxiliis disput. 12. §. 9. & Gonet disp. 5. de Reprob. art. 6. §. 2.* Hæc præmostraverat discipulis suis Doctor Angelicus *1. 2. qu. 109. art. 4. ad 2. & qu. 6. de Verit. art. 3. ad 7.* Quare si Deus vult omnium salutem, si Christus pro omnibus mortuus est, & nihilominus auxilium gratiæ sufficientis actu omnibus non confertur, aut id saltem a pluribus Catholicis propugnatur; quis non percipit, voluntatem illam generalem, rationemque communem redemptionis non postulare, ut gratia iis, quos Christus redemit, & quos Deus vult salvos fieri, actualiter sit collata?*

Ceterum licet ad voluntatem illam antecedentem, atque ad communem totius humani generis reparationem necessum non sit, ut gratia actu singulis, qui in via sunt, conferatur; voluntate tamen Dei consequente, fidelibus singulis, nisi libere ponant obicem dari ob me-

rita Christi gratiam sufficientem, eandem gratiam interdum cuique, infidelibus quoque, & magnis peccatoribus affulgere, quamquam non semper urgente quoque præcepto, expresse a me traditum est, ut paullo post demonstra- bo, notionem voluntatis *antecedentis* exponens, & revincens apertæ falsitatis Accusatorem.

A R C H I E P I S C O P U S.

II. Hoc catholicum dogma nullibi clare, ac distincte exponitur in libris Theologicis Fr. Bellelli, & Berti: Imo ea principia ponunt, quibus, aut infirmatur, aut destruitur. Equidem, ut a Jansenio recedere videantur, student asserere voluntatem Dei, & passionem Christi pro salvandis omnibus; sed voluntatem illam ita exponunt, ut a Jansenio, & ejus discipulis admittatur, absque eo quod errori in sensu libri Jansenii damnato renuntient.

Loco voluntatis veræ, & Ancoræ, quæ est in Deo salvandi omnes fideles, admittit uterque, Fr. Bellelli, & Berti, voluntatem, quam vocant metaphoricam, & quæ nulla habent adjuncta media vere sufficientia ad salutem eorum, qui pereunt. Illam quoque antecedentem vocant, sed ad prævisionem peccati Adami, quæque sit in Deo, quatenus omnes suas creaturas dilexit, præscindendo ab Angelorum, & hominum lapsu.

F. J. LAURENTIUS.

Perspicuum est, virum doctissimum, dum ait a me appellari voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes *metaphoricam*, oscitanter, non maturo, ut inquit, examine meas pervolutasse lucubrationes. Etenim lib. 5. Theol. discipuli. cap. 1. hanc præmitto propositionem: Deus voluntate antecedenti vult omnes homines, nemine prorsus excepto, salvos fieri; deinde statuo propositionem alteram: Hæc voluntas salvandi omnes est in Deo vera, propria, ac sincera.

Propositionem primam demonstro verbis Ezechielis cap. 33: versu 32. & Apostoli in prima ad Timotheum capite 2. necnon Sancti Prosperi ad 2. objectionem Vincentianam. Utor præterea multiplici argumentorum genere, atque illo præsertim, quod Christus pro omnibus hominibus mortem subierit, productis aliis Apostoli verbis ex epistola 2. ad Corinth. cap. 5. 13. Quare non solum pro fidelibus, sed

etiam pro omnibus omnino hominibus Christum fuisse cruci suffixum, ac pretiosum fuisse sanguinem, & Deum voluntate *antecedente* omnium hominum salutem velle firmissime teneo, ac profiteor.

Quoniam tamen certissimum, exploratissimumque non est, singulis omnino hominibus auxiliatricem gratiam actu conferri, ut paullo supra dixi, cunctique fatentur: apertissima consecutione inde inferitur, generalem illam voluntatem salvandi omnes, & redemptionem illam, in qua omnes homines comprehenduntur, non importare actualem collationem gratiæ sufficientis, sed ejusdem gratiæ preparationem; tametsi eadem gratia sufficiens voluntate sequente fidelibus, aliisque secundum mensuram donationis Christi conferatur. In sententia itaque illorum Theologorum, qui propugnant privari sufficiente gratia puerulos denatos absque Sacramento regenerationis, & quosdam ex infidelibus, & ex peccatoribus excæcatis; cui sententiæ adhærere me fateor antecedens Dei voluntas, & communis ratio redemptionis humanæ important gratiæ preparationem, non actualem ministracionem. Alioqui, rogo, quomodo vellet Deus salutem parvulorum, sceleratissimorumque peccatorum, quibus iustissimo Dei judicio sufficiens gratia negatur? Præparatio itaque gratiæ ad antecedentem Dei voluntatem, actualis collatio gratiæ ad voluntatem consequentem refertur: quod fortasse melius paullo post explicabo.

Itaque catholicum dogma, & extra omnem controversiam positum, est Deum velle salutem omnium, & Christum passum esse pro omnibus: sed gratiam actu conferri omnibus, placitum est scholæ, quod in utramque contrahitur partem. Catholico dogmati absque ulla hæsitacione subscribo; at nemo suadere potest, ut in iis, quæ arbitrio subjiçuntur disputantium, derelictis signis majorum, debeam ad recentiorum castra transire.

Propositionem alteram, Hæc voluntas salvandi omnes est in Deo vera, propria, ac sincera, demonstro pluribus argumentis, quorum primum est: Quidquid sacra littera de Deo affirmant, si maxime debeat ipsius bonitatem, misericordiam ac providentiam, qua rationales creaturas dirigit in viam salutis, id absque ulla hæsitacione est asserendum de ipso Deo. Atqui in sacris libris legitur velle Deum, ut omnes homines salvi fiant; id vero magnopere decet infinitam ipsius caritatem, & directio-

rem creaturarum in finem ultimum. Igitur absque ulla hesitatione asserendum est, Deum proprie ac sincerissime velle salutem omnium. Dicit ergo album nigrum, & nigrum album, quisquis ait a me antecedentem voluntatem Dei non sinceram vocari, sed metaphoricam, in eo quod connotat, ejusque objectum est; nam esse dumtaxat voluntatem signi, non beneplaciti, nec voluntatem simpliciter, sed secundum quid respectu effectuum, qui pendent a voluntate sequente, est apertissima S. Thomæ sententia, ut paullo post demonstrabo.

Advertendum est enim modo, quod licet ergo antecedentem Dei voluntatem absque ullo additamento metaphoricam tantum dixissem, non proinde forem redarguendus. Etenim sunt Theologorum bene multi, qui docent ipsam voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes, voluntatem signi, quæ tantum est metaphorica, seu interpretativa, quia ita se gerit Deus, ac si illum actum voluntatis haberet. Ita sentit Cajetanus ad Timoth. 1. & Marsilius in 1. dist. 45. Hæc sunt verba Francisci Suarez lib. de Providentia gratie cap. 2. In qua sententia ii quoque versantur, qui docent voluntatem divinam, quam Scholastici vocant voluntatem beneplaciti, semper impleri: de quibus plura Gabriel Vasquez p. p. disp. 83. cap. 1. Puto duo Medistarum lumina. Suarezium nempe, ac Vasquesium sufficere, ne quis hæsitet, an inter Catholicos extent, qui tradunt antecedentem illam voluntatem esse tantummodo metaphoricam. Qui plures quarit idem sentientes, adeat Joannem Baptistam Gonet disp. 4. de Volunt. art. 3. asserentem hoc idem propugnasse Estium, Basilium Legionensem, Bannez, Navarretam, Zumel, Alvarez, Nazarium, Gozalez, Salmanticenses. Non caute idcirco se gerit, qui Theologum aliquem Jansenianis accenset, propterea quod voluntatem Dei antecedentem scripserit esse tantummodo metaphoricam.

Duo igitur evidentissima sunt, unum, a me voluntatem Dei antecedentem non dici metaphoricam, cum vera, propria, & sincera dicatur, spectato proprio ejusdem voluntatis effectu, qui est præparare omnibus & singulis auxilia supernæ gratiæ, necessaria ad capeffendam salutem, alterum, nullos eos perstringendos esse censura, qui affirmant voluntatem, de qua loquimur, esse revera metaphoricam. Illud præterea falsum est, a me voluntatem ipsam dici antecedentem quidem; sed antecedentem ad

prævisionem peccati Adam, & quatenus in Deo est, in quantum omnes rationales creaturas dilexit præscindendo ab Angelorum, & hominum lapsu. Istud enim ego sententiæ meæ oppono, non affirmo: nec satis mirari possum imputari mihi ab Episcopo, a iudice, a viro dignitate, doctrina, & fama clarissimo sententiam, quam refello. Postquam enim voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes propugnavi auctoritate divinarum Scripturarum, ac Patrum, lib. 5. cap. 1. hæc scripto mandavi: Respondent Janseniani productum Pauli testimonium referri ad homines status innocentie, non vero ad illos, quos originalis culpa devinxit. Quod ostendi potest etiam ex idea voluntatis antecedentis, quam supra tradidimus ex Thomistis: hæc enim respicit rationalem creaturam secundum se, & abstrahendo a superinductis circumstantiis peccati. Ubi ergo originalis culpa supponitur, voluntas antecedens non habet locum. Huic vero responsioni ita occurro: At inanis profecto elusio. Nam in primis Apostolus de his loquitur, pro quibus affirmat orandum esse; at præcipit ut oremus pro omnibus, etiam regibus improbis, quales tum orbis terrarum dominabantur, & quos specialiter ibi (in epist. 1. ad Timoth. 2.) commemorat. Ergo ad omnes homines Apostolica spectat sententia. Addo rationes alias, quas brevitate gratia prætermitto; quum hæc solu evidenter commonstret obijci mihi id, quod a me refutatur.

Porro quod nuper de Thomistis dixi, nullatenus suffragatur Jansenianis; quoniam ea consideratio, juxta quam in eorum schola voluntas Dei appellatur antecedens, in unoquoque hominum statu locum habet, & a circumstantiis, in quibus homo actu ponitur a parte rei, abstrahitur, ac præscinditur. Audiatur Gonet initio citatæ disput. 4. art. 1. Thomiste, inquit, cum Sancto Doctore existimant voluntatem antecedentem esse illam, qua aliquid amatur consideratam solum secundum se, & ut præcisum a circumstantiis, tum quibus ponitur a parte rei.

Et quidem Doctor Angelicus 1. p. q. 19. art. 6. ubi docet divinam voluntatem semper impleri, priori loco hanc proponit objectionem: Videtur quod voluntas Dei non semper impleatur. Dicit enim Apostolus 1. ad Timotheum 2. quod Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Sed hoc non ita evenit. Ergo voluntas Dei

non semper impletur. Ita vero S. Thomas huic argumentationi respondet: *Ad primum ergo dicendum, quod illud verbum Apostoli, quod Deus vult omnes homines salvos fieri, potest tripliciter intelligi. Uno modo ut sit accommodata distributio; secundum hunc sensum, Deus vult salvos fieri omnes homines qui salvantur, non quia nullus homo sit, quem salvum fieri non velit, sed quia nullus salvus fit, quem non velit salvum fieri ut dicit Augustinus. Secundo potest intelligi, ut fiat distributio pro generibus singulorum, non pro singulis generum; secundum hunc sensum, Deus vult de quolibet statu hominum salvos fieri viros & feminas, Judeos & Gentiles, parvos & magnos; non tamen omnes de singulis statibus. Tertio secundum Damascenum intelligitur de voluntate, antecedente, non de voluntate consequente, quæ quidem distinctio non accipitur ex parte voluntatis divine, in qua nihil est prius, vel posterius, sed ex parte velitorum. Ad cuius intellectum considerandum est, quod unumcunque secundum quod bonum est, sic est volitum a Deo. Aliquod autem potest esse in prima sui consideratione, secundum quod absolute consideratur, bonum vel malum: quod tamen prout cum aliquo adjuncto consideratur (quæ est consequens consideratio ejus) e contrario se habet. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum, secundum absolutam considerationem; sed si addatur circa aliquem hominem, quod sit homicida, vel vivens in periculum multitudinis; sic bonum est eum occidi, & malum est eum vivere: unde potest dici quod iudex justus antecederet vult omnem hominem vivere; sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antecederet vult omnem hominem salvari; sed consequenter vult quosdam damnari, secundum exigentiam suæ justitiæ. Neque tamen id, quod antecederet volumus, simpliciter volumus, sed secundum quid: quia voluntas comparatur ad res secundum quod in seipsis sunt in particulari. Unde simpliciter volumus aliquid, secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle. Unde potest dici, quod iudex justus simpliciter vult homicidam suspendi; sed secundum quid vellet eum vivere, scilicet in quantum est homo: unde magis potest dici velleitas, quam absoluta voluntas. Et sic patet quod quicquid Deus simpliciter vult, fit; licet id, quod antecederet vult, non fiat. Hactenus*

S. Thomas, ad cuius Summæ marginem citantur Augustinus de Prædest. SS. cap. 8. Ench. cap. 10. lib. 4. contra Julian. cap. 8. de Corrupt. & Grat. cap. 14. & Damascenus lib. 2. de Fide Orth. cap. 29.

Hæc sententia, quam amplectuntur omnes Thomistæ, probatur etiam Dionysio Petavio: qui Theologic. dogm. tom. 1. lib. 5. cap. 4. num. 15. allata voluntatis antecedentis, & consequentis divisione, *Voluntas prima*, inquit, est qua Deus ex se vult aliquid sine ulla consideratione circumstantiarum rerum, ut cum velle dicitur omnes homines salvos fieri. Secunda, sive consequens voluntas est, qua ex certis circumstantiis vult aliquid, quod alioqui nollet, ut cum aliquos damnari vult. Consentit, nescio in vita Minerva, an veritate cogente, Auctor Jansenismi Redivivi, affirmans eam esse voluntatem antecedentem, quæ fertur in obiectum, non quidem quale est in seipso, sed abstrahendo a quibusdam circumstantiis. Hæc est mea de antecedente Dei voluntate sententia, quam vellicat Senonensis Antistes; eamque tradidi lib. 5. cap. 1. §. Itaque voluntatem antecedentem, &c. libro 17. cap. 4. §. Quantum spectat ad sententiam Thomistarum, & in Vindiciis disp. 4. cap. 2. §. 10. num. 2. qui incipit, *Quod autem secundo loco dixi, ad voluntatem antecedentem, &c.*

Consequitur ex dictis, ad voluntatem Dei antecedentem non requiri, ut auxilia divinarum gratiarum omnibus præparata, actu conferantur iis, qui in certis circumstantiis constituti sunt; ad hos enim non tendit actus divine voluntatis antecedentis, qua homines considerantur secundum se, sed actus voluntatis consequentis, quæ refertur ad homines in certis positis circumstantiis, seu, ut loquitur scholarum Angelus, cum aliquo adjuncto. Quamobrem ludunt operam qui nobis opponunt, denegari voluntatem Dei antecedentem salvandi omnes, si subtrahatur gratia sufficiens, vel parvulis obnoxiiis originali peccato, qui rapiuntur sine baptismi lavacro, vel adultis pondere peccatorum gravatis, qui aut non vocantur, aut non ita vocantur, ut sequantur vocantem; quippe hi non abstractim, & in quantum homines sunt, considerantur, sed in iis vel originalis, vel personalis peccati circumstantiis, & adjunctis, in quibus obiectum sunt voluntatis sequentis; & in quibus si gratia conferatur, misericorditer confertur, si negatur autem, iusto iudicio negatur.

Quæ.

Quoniam tamen voluntas Dei *antecedens* & *consequens* sunt in Deo una eademque voluntas, & distinguuntur tantum *respectu volitorum*, ut ait S. Thomas, ac nos etiam tradidimus prælaudato capite primo libri v. §. *At pessime novæ hæreseos patroni*; idcirco gratia, quæ, si consideretur homo *secundum se*, unicuique præparata est, nonnullis in certis circumstantiis negatur, idest, præparatur *antecedente* voluntate, subtrahitur voluntate *sequente*, quæ *consequens* voluntas nulla alia ratione distinguitur ab *antecedente*, nisi ea, qua scientia Dei *abstractiva* distinguitur ab *intuitiva*, respectu nimirum, prout nuper dixi, connotatorum.

Quod itaque censor addidit, ita a me voluntatem *antecedentem* exponi, ut meo in sensu nulla habeat adjuncta media vere sufficientia ad salutem eorum, qui pereunt, (debita cum reverentia dictum sit) ludicrum est, atque inane. Enimvero voluntas *antecedens* adjuncta habet media vere sufficientia, parata omnibus hominibus *secundum se* consideratis; & non habet adjuncta media vere sufficientia actu collata omnibus hominibus consideratis in certis circumstantiis: qua duplici consideratione supposita, inepte dicitur per voluntatem *antecedentem* media vere sufficientia actu omnibus constitutis in statu peccati conferri, quoniam iis gratiam actu conferre pertinet ad voluntatem Dei *consequentem*, non ad voluntatem Dei *antecedentem*. Quæ cum omnibus Thomistis sint apertissima; jure miror, quomodo ignorentur a Præsule sapientissimo, qui adversus me stylum acuens testatur, se nulli scholæ esse addictum, sed potius Thomistis adhærere, quam ceteris.

Profecto, ut supra monui, & nemo unus ignorat, Deum auxilia sufficientia non omnibus actu elargiri, tametsi velit omnes, & singulos salvos fieri, docuerunt Theologi, quos laudavi in Vindiciis *differt. 4. cap. 1. idest, Thomas de Lemos tom. 2. Panoplia pag. 308. & 310. ac tom. 4. pag. 65. Gonet de volunt. disput. 3. art. 5. & disp. 5. art. item 5. Ban. nes 1. p. q. 23. art. 3. concl. 8. Zumel. 1. p. q. 23. Joannes a S. Thoma 1. p. q. 19. disp. 5. art. 8. alique innumeri, qui Apostolica verba, Deus vult omnes homines salvos fieri, explicant de præparatione, non de actuali collatione divinorum auxiliorum. Et, si alii diversa ratione voluntatem *antecedentem* exponunt, & auxilium sufficientis gratiæ singulis actu conferri propugnant; non tamen*

audent prædictæ sententiæ notam erroris incurrere, paucis fortasse exceptis, qui opiniones suas extollere & propagare aliarum depreffione, & criminatione, præteritorum discriminum immemores, auramque stantem captantes perperam adnituntur.

ARCHIEPISCOPUS.

III. Quantum autem ad voluntatem salvandi omnes homines, quam admittere se profitentur, ita illam explicant. Sic scribit Fr. Berti: Dico universos homines redemptos, quatenus proposita est omnibus propitiatio per fidem in Sanguine Christi: quatenus Christus sua passione instituit causam nostræ liberationis: quatenus obtulit pretium, vi cuius omnia peccata deleantur: quatenus demum humanam naturam suscepit propter communem omnium redemptionem. Atque hæc est voluntas *antecedens*, quam dixi connotare ordinis institutionem.

Nihil illic de voluntate illa sincera, & benefica, Deus quemlibet fidelem, etiam eos, qui pereunt, adjuvat ut salutem assequi possint: imo illam excludit postmodum sic loquendo: Fateor eandem esse de voluntate antecedenti, & de morte Christi rationem; sed voluntas illa antecedens connotat, sententia nostra, institutionem remedii, pretii oblationem, redemptionis virtutem, non distributionem, & applicationem beneficiorum, & passionis Christi effecta, atque munera, quæ sint etiam extraneis communia. Verissimum est ergo eam Apostoli sententiam, Vult omnes homines salvos fieri, accipiendam esse cum Augustino pro generibus singulorum, non pro singulis generum, si loquamur de largitione gratiarum, &c. Ex his concludit: Voluntatem illam antecedentem esse in Deo metaphorice, si comparatur ad actualem consecutionem salutis, & Redemptionis proprietatem: sincera est autem, & vera, & etiam effectum suum consecuta, ut refertur ad unam causam humani generis a Domino in veritate suscepta, ad effusionem sanguinis, ad institutionem Ecclesiæ, ad virtutem pretii, ad præparationem remedii, ad vocationem gentium, & ad efficaciam Sacramentorum.

En, ut jam observavimus, silet de voluntate illa speciali, qua singulis fidelibus, etiam iis, qui pereunt, Deus subministrat media, quibus salutem possunt assequi; silet, inquam, ubi

ubi hæc media commemorare debuisse. Voluntas ergo, quæ alios quam prædestinatos respicit, nihil aliud ex F. Berti connotat, quam sufficientiam pretii infiniti, & alia hujusmodi; inter quæ non recenset largitionem mediorum salutis vere, & proprie sufficientium, nequidem pro fidelibus. Hoc autem adhuc clarius aperit, dum voluntatem illam metaphoricam, quam etiam antecedentem vocat, docet omnino sterilem, nec auxilia distribuentem iis, qui pereunt, quibus auxiliis salus æterna vere fiat possibilis, saltem fidelibus renatis in Christo; sic enim loquitur: Ex voluntate antecedente in singulos actualis gratia non derivat, sive voluntatem illam dixeris signi, non beneplaciti: sive illam explicaveris comparate ad universum genus humanum, non ad hujus generis individua in certis circumstantiis constituta; sive ejus effectum dixeris institutionem ordinis, non consecutionem: quam postremam sententiam nos amplectimur. Et paullo post sic de S. Prospero injuste loquitur in responsione ad objecta Massiliensium, & carmine de Ingratis, ubi generalem voluntatem salvandi omnes, & communem humani generis redemptionem explicat per institutionem, & efficaciam remedii, non per actualem gratiæ largitionem, ut ostendimus. Quæ omnia & Jansenius, & Jansenii defensores admittunt libenter, & hoc sensu Christum pro omnibus mortuum confitentur, absque eo, quod errorem in quinta propositione damnatum ejciant, & ejurent.

F. J. LAURENTIUS.

Quemadmodum de voluntate antecedente, ita in Augustinensium, Thomistarumque sententia ratiocinandum est de morte Christi, quatenus crucem subiit pro totius mundi redemptione, & propter communem humani generis causam, sive, prout redemptio omnia, & singula comprehendit humanæ naturæ individua. Dixi per voluntatem Dei antecedentem auxilia vere sufficientia omnibus præparari, sed in ipsa antecedente Dei voluntate considerari homines secundum se, non in certis rerum circumstantiis vel adjunctis: per voluntatem sequentem sufficientem gratiam non omnibus actu conferri, sed denegari aliquibus, & juxta Dei beneplacitum, juxta mensuram donationis Christi, quibusdam dari auxilia sufficientia, quibusdam gratiam per se efficacem, & quibusdam, nimirum electis, specialissimum do-

num finalis perseverantiæ. Eodem prorsus modo Christus universos homines redemit, propter unam omnium causam in veritate susceptam, & quoad magnitudinem & potentiam pretii, atque secundam communem rationem redemptionis, quæ comparatur ad unam omnium hominum naturam in Adamo corruptam & mortificatam, & ad quam liberandam & sanandam mors Unigeniti Filii Dei est maximum & singulare remedium, pro omnibus paratum, & cunctis exhibitum: quæ communis ratio nostræ redemptionis non est dissimilis voluntati antecedenti, qua consideratur homo secundum se, eique remedia salutis, & gratiarum munera præparantur. At Christus non est mortuus pro omnibus & singulis, secundum peculiarem rationem atque proprietatem, quæ beneficium mortis ejus singulis applicetur, aliis quidem per vocationem ad fidem, aliis per regenerationem baptismi, & remissionem originalis peccati, aliis per aliorum sacramentorum fructus multiplices, & uberrimos, aliis demum prædestinatis secundum propositum voluntatis sue, magno dono collato perseverantiæ, atque hæc redemptionis proprietas, & ratio peculiaris respondet voluntati Dei consequenti. Pertractavi paullo supra de voluntate divina; nunc breviter agendum est de Christi Domini redemptione.

Generalem itaque illam, cunctisque hominibus communem redemptionem sitam esse in pretio sanguinis Christi, atque in institutione causarum, seu preparatione mediorum, quibus remitti possint quæcunque peccata, non autem in auxilio gratiæ omnibus actualiter collato, fateri tenentur qui cum celeberrima Thomistarum schola permultis gratiam illorum culpa, & iustissimo Dei judicio subtrahi propugnant. Quod, etsi libro 17. Theol. discipl. cap. 4. prolixa differt. demonstravi; opportunum tamen videtur compendio rursus id agere. Ignorat nemo, principem scholasticorum beatissimum Thomam, ut mittam interim præstantissimos divinæ gratiæ vindices Augustinum, & Prosperum, 3. p. 49. art. 1. ad 3. hæc habere: Christus in sua passione nos a peccatis liberavit casualiter, id est, instituens causam nostræ liberationis, ex qua possent quæcunque peccata quandoque remitti, vel præterita, vel præsentia, vel futura: sicut si medicus faciat medicinam, ea qua possint quicumque morbi sanari, etiam in futurum. Et proximo art. ad Preparatum est homini remedium ex passione Christi, quo se

potest tueri contra hostes impugnatores, ne deducatur in interitum mortis eternæ.

Hiscæ verbis præceptoris Angelici utitur Thomas de Lemos tom. 2. *Panoplia tract. 4. de Reprob. cap. 21. ubi num. 325. ait: Non enim requiritur ad hoc, ut cum omni proprietate Christus dicatur omnium redemptor, quoad sufficientiam remedia applicentur; sed quod in se habeat sufficientem virtutem, & talem pretii magnitudinem, qua possint sufficientissime omnes redimi, ac salvari: quod autem aliquibus non applicetur, ad alia pertinet divina judicia. Similia Gonet de volunt. Dei disp. 3. art. 5. num. 99. Joannes a S. Thoma in 1. p. q. 19. disp. 5. art. 8. nom. 31. Benitez de vera Christi gratia disp. 1. dub. 1. num. 1. Orsi in Petri a Soto Vindiciis cap. 6. art. 3. verbo dicam, Thomistæ omnes; qui sive doceant sufficientem gratiam singulis dari, sive istud negent, unanimiter tamen fatentur ad voluntatem antecedentem, & ad communem humani generis redemptionem requiri præparationem mediorum, quibus unusquisque salutem consequi possit, non vero necessariam esse actualem ipsorum mediorum applicationem.*

Præter Thomistas idem tradiderunt Cardinalis de Lauræa opus. 2. concl. 2. num. 183. & concl. 3. num. 192. Franciscus Macedo in Scrinio cap. ult. & lib. 3. de Clavibus cap. 3 & cum nostratibus singulis Cardinalis Norisius libro 2. Hist. Pelag. cap. 15. atque in opusculo edito sub nomine Annibalis Ricci. Quorum, aliorumque verba produxi in Vindiciis disp. 4. cap. 1. §. 6. Addidi eo loci censuram Theologorum Lovaniensium ad assertionem 7. Medistarum, ejusdemque censuræ justificationem: ad quam elevandam non abstinerunt adversarii (videte quale illis ingenium) ab opponenda mihi censura altera Duacensi, eo nomine proscripta, quod Janseianis adnumeret Antoninum Maffoulié, Thomistarumque alios sententiæ nostræ propugnatores, Quæ ne dicta videantur ad constandam alicui calumniam, demonstratum est vulgata typis lucubratiuncula, italico sermone conscripta. Omnium vero, quos laudavi, firmissima sententia est, ex quo Christus sit universorum redemptor, non inferri quod gratia collata sit universis.

Quidquid ergo sit de sententiâ Theologorum illorum, qui ex Christi redemptione gratiam singulis conferri putant (quam sententiam nec probo, nec damno) ea profecto, quam nuper explicavi, Catholica est, & vetu-

Berti Theol. Tom. IX.

itior, necnon magis apta, nisi mea me fallat opinio, ad revincendos hæreticos dogmatizantes Christum non esse mortuum pro omnibus. Nam si adversus istos ostendere nitamur, universalis redemptionis, & universalis collationis gratiæ unam esse eandemque rationem; vereor, ne audacter reponant. Atqui gratia omnibus juxta veteres clarissimosque Theologos non confertur: ergo pro omnibus Redemptor mortem non subiit. Sed judicium de hac re ferant, qui putant valere plurimum ad hæreses confutandas opinionem eorum, qui nudius tertius prodierunt, Theologorum; & nihili faciendam illorum sententiam, quos magnopere venerabantur antiquitas.

Horum ego inhærens vestigiis dico Christum mortuum esse pro parvulis, qui non regenerati morte rapiunt acerba; quibus tamen auxilia gratiæ non conferuntur. Dico Christum mortuum esse pro fidelibus, atque his maxime; quorum tamen nullis, dum rebelles lumini fiunt, actualis gratia justo judicio subtrahitur. Dico Christum mortuum esse pro omnibus; non tamen omnes beneficium mortis ejus recipere. Quæ postrema verba sunt etiam sacrosanctæ Tridentinæ synodi sess. 6. cap. 3. Ac si mihi lingua eorum uti fas est, quorum opera aliquandiu (utinam utiliter) pervoluntavi; addo cum Augustino de Nat. & gratia cap. 23. Prævaricatorem legis digne lux deserit veritatis: & de dono persever. cap. 12. Deus hominibus dat gratiam quibus vult, quoniam misericors est; quod etsi non det, justus est: & non dat quibus non vult, ut nota faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ; nec non de Corrupt. & grat. cap. 11. num. 32. Nunc autem quibus deest tale adjutorium (appellatum ibidem ab Augustino sine quo) jam pena peccati est; quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum. Addo etiam quæ habentur in epistola synodica Episcoporum Africanorum in Sardinia exsulum scripta anno 523. cap. 9. De gratia vero non digne sentit quisquis eam putat omnibus hominibus dari: cum non solum non omnium sit fides, sed adhuc nonnullæ gentes inveniantur, ad quas fidei prædicatione non pervenit: Beatus autem Apostolus dicit: Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante? Non itaque gratia omnibus datur: quandoquidem ipsius gratiæ participes esse non possunt qui fideles non sunt; nec possunt cre-

X x

dere,

dere, ad quos invenitur ipse fides auditur minime pervenisse, ipsa vero gratia quibuscunque datur non equaliter datur sed secundum mensuram donationis Christi, & unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei: qui non hominum personas accipit, sed omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens propria singulis prout vult.

Ex his Africanorum Patrum verbis aperte intelligimus, gratiarum dona, quæ propter merita Christi præparata sunt omnibus non equaliter dari quibus dantur. In illa præparatione relucere dicimus communem redemptionem, in qua universi homines comprehenduntur; in hac distributione apparet redemptionis proprietates; & in diversa gratiarum distributione splendet diversa fructuum passionis Christi communicatio. Hanc Africani Patres non esse in omnibus æqualem rectissime affirmaverunt. *Adjuvos enim homines novimus Dei spiritu, ut ea vellent, quæ Dei sunt, ante baptismum, sicut Cornelium: quosdam vero nec post baptismum, sicut Simonem Magum. Judicia enim Dei sicut multa abyssus: & gratia ejus non ex operibus, alioqui gratia jam non est gratia, inquit S. P. Augustinus lib. 1. operis imperf. contra Julianum num. 98. Interdum etiam sanctos & fideles suos in aliquibus vitiis tardius sanat: nec in eo ipso vult nos damnabiles esse, sed humiles, commendans nobis eandem gratiam suam, ne facilitatem in omnibus affecti, nostrum putemus esse quod ejus est: qui error multum est religioni pietatique contrarius, ait idem S. Pater lib. 2. de peccat. merit. & remis. cap. 19. num. 33. Aliquando sanctis suis alicujus operis justii non tribuit vel certam scientiam vel victricem delectationem, ut cognoscant non a seipsis, sed ab illo sibi esse lucem qua illuminantur tenebre eorum, & suavitatem qua de fructum suum terra eorum, scribit eo luci num. 31. Gratia Magister. Prædestinati autem, qui recipiunt beneficium passionis Christi præstantissimum, pro quibus specialiter oravit, quique sunt oves, quas nemo potest rapere de manu ejus, suo, ut pereant, desiderio non dimittuntur; eorumque numerus in Dei regnum, donata sibi etiam usque in finem perseverantia; integer pervenietur, & illis integerrimus jam sine fine beatissimus servabitur, adherente sibi misericordia Salvatoris sui, siue cum convertuntur, siue cum præstantur, siue cum coronantur:*

quæ item verba sunt Augustini in libro de gestis Pelagii cap. 3. & de corrept. & gratia cap. 13.

Ad hos prædestinatos proculdubio præsertim comparatur voluntas Dei salvandi omnes, quam Scholastici appellant voluntatem consequentem: de qua prælaudatus S. Pater interpretatur verba Apostoli 1. ad Tim. 2. 4. *Qui vult omnes homines salvos fieri, cap. 103. enchiridii, lib. 4. contra Julianum cap. 8. & lib. de corrept. & grat. cap. 14. ut recte animadvertit S. Thomas 1. p. q. 19. art. 6. de quo supra.*

Istius diversæ distributionis beneficiorum Dei, & applicationis meritorum Christi nulla alia ratio invenitur in Augustiniana sententia, nisi quæ repetitur ab inscrutabilibus Dei judiciis, ideoque ratio ipsa constituenda non est in redemptione humani generis, quatenus ad omnes homines comparatur, neque in voluntate Dei antecedente quæ respicit homines secundum se. Etenim si ab Augustino petamus; Cur uni ita veritas suadeatur ut persuadeatur, illi autem non item; cur alios religiosus facit, alios non facit; cur ex duobus parvulis originali peccato pariter obstrictis iste assumatur, ille relinquitur; & ex duobus ætate jam gradibus, cur iste ita vocetur, ut vocentem sequatur, ille autem aut non vocatur, aut non ita vocetur; cur ex duobus piis huic donetur perseverantia usque in finem, illi non donetur: Si hæc, inquam, ab Augustino, petamus; non aliam accipiemus responsionem quam istam, *inscrutabilia sunt Judicia Dei. Ita S. P. lib. de Spiritu, & lit. cap. 34. ita lib. 1. op. imperf. numer. 135. ita libro de dono persever. cap. 9. ita in omnibus fere adversus Pelagianos operibus. Quare præter illam catholicam, certissimamque veritatem, quod Dei gratia cui datur, misericorditer datur, cui autem non datur, justo judicio non datur: quærenti a me, cur uni baptismatis gratia, alteri caritas & religio, hinc ornamenta ceterarum virtutum, illi poenitentia & conversio, prædestinatis secundum propositum voluntatis divine donetur perseverantia usque in finem, nil habeo quod respondeam aliud, nisi, Inscrutabilia sunt judicia Dei. Nam si invictissimus ille Pelagianorum debellator nullam aliam responsionem adhibuit, & utique hac monitione de sp. & lit. cap. 34. Cui responsio ista displicet, querat doctiores, sed caveat ne inveniat præsumptiores; audacissimus forem, si ego parvulus ejus; humique*

repens responſionem alteram ingeniolo meo excogitarem.

Corruunt ex dictis Archiepiſcopi Sennoneſis objectamenta. Ubi enim *lib. 17. cap. 4.* dico, *universos homines fuiſſe redemptos, quatenus propoſita eſt omnibus propitiatio per fidem in ſanguine Chriſti, quatenus Chriſtus ſua paſſione inſtituit cauſſam noſtræ liberationis, quatenus obtulit pretium, vi cujus omnia peccata delentur, quatenus demum humanam naturam ſuſcepit propter communem hominum perditionem, quæ verba mea eſſe fateor; ubi, inquam, hæc dico, aperte loquor de voluntate antecedente, quæ præparationem, non actualem applicationem mediorum importat; ideoque immediate ſubjicio, *Atque hæc eſt voluntas antecedens.* Ita vero loquens imitatus ſum Evangelii præconem Apoſtolum Paullum; ſiquidem iſte *ad Rom. cap. 3. 25.* ait de Chriſto: *Quem propoſuit nobis propitiationem per fidem in ſanguine ipſius; & ego ita ſcripſi: Universos homines eſſe redemptos, quatenus propoſita eſt omnibus propitiatio per fidem in ſanguine Chriſti.* Imitatus ſum ſcholarum columen S. Thomam; quippe is *3. p. q. 49. art. 1.* ait: *Chriſtus ſua paſſione nos a peccatis liberavit cauſſaliter, ideſt, inſtituens cauſſam noſtræ liberationis, ex qua poſſent quæcumque peccata remitti; ego vero iſdem fere verbis: Chriſtus universos homines redemit, quatenus ſua paſſione inſtituit cauſſam noſtræ liberationis, & quatenus obtulit pretium, vi cujus omnia peccata delentur.* Imitatus ſum fideliffimum Auguſtini diſcipulum Proſperum; ipſe namque ad nonam oppoſitionem calumniantium Gallorum ſcripſit: *Cum Dominus reſiſſime dicatur pro totius mundi redemptione crucifixus propter veram humanæ nature ſuſceptionem, & propter communem in primo hominum omnium perditionem, poteſt tamen dici pro his tantum crucifixus, quibus mors ipſius proſuit; & ego pariter affirmo crucifixum Salvatorem pro redemptione omnium hominum, quatenus humanam naturam ſuſcepit propter communem hominum perditionem.* Quid igitur iſtud rei eſt, quoniam in illam incidimus temporum calamitatem, in qua nobis conflatur calumnia, quod loquamur ore Proſperi, ore Thomæ, ore Pauli? Et quænam, obſecro, eſt adverſariorum noſtrorum aut eruditio, aut ſinceritas, ipſa Sanctorum verba vel non audire, vel audita non intelligere, vel intellecta reprehendere?*

Verum ait Senonenſis Præſul nil a me

prædicto in loco agi *de voluntate illa ſincera, & benefica, qua Deus quemlibet fidelem, etiam eos, qui pereunt, adjuvat, ut ſalutem aſſequi poſſint.* Sed quorſum hæc? adjuvare actu fideles per collationem gratiarum, non eſt munus voluntatis antecedentis; quæ comparatur ad omnes omnino homines, in quantum ſunt homines: ſed munus eſt voluntatis ſequentis; quæ comparatur ad homines in aliquo adjuncto conſtitutos, in ſtatu nempe fidelium. Recolantur quæ diximus ſupra cum Angelico Thoma.

Ceterum ſententia noſtra non conferri fidelibus, iſis etiam, qui pereunt, adiutorium gratiæ, quo ſalutem aſſequi poſſint, niſi ſpreta conſcientia, proculdubio manifeſto errore ſcribit Senonenſium Antifites. Enimvero ipſo capite *4. libri 17.* ex quo verba exſcribit mea, addo. *Non omnibus indiscriminatim eodem modo paſſio Chriſti applicatur, ſed aliquibus gratia ſufficiens, aliquibus auxilium efficaci, aliquibus etiam donum finalis perfeverantiæ confertur.* Et rurus: *Eſt igitur Chriſtus propitiatio peccatorum omnibus propoſita: ſed quæ per fidem, quemadmodum per alia gratiarum munera applicatur nobis ad percipiendum fructum ipſius, ut recte obſervat S. Thomas.* Item. *Applicatur paſſio Chriſti aut per fidem, aut per caritatem, aut per ſacramenta.* Ubi autem de gratia diſputo *lib. 18. cap. 8.* demonſtro cuilibet fideli ad eſſe gratiam orationis; ſi divina auxilia quibuſdam non conferuntur, id evenire ob impedimenta, quæ obijcit humanum demeritum; Deum, quantum eſt ex ſe, gratiam largiri omnibus, nec tantum pro fidelibus, ſed pro omnibus & ſingulis remedia ſalutis paraſſe, inſtituiſſe, & quantum eſt ex ſe nulli proſus mortalium denegare ſupereas illuſtrationes, aliarumque gratiarum beneficentiſſimam largitatem: cum, qui actu a gratia non adjuvatur, queri debere de prava ſua voluntate, ut ii, qui non illuminantur a ſole, propterea quod claudant fenestras, atque in tenebroſa domo velint commorari. Atque hoc etiam exemplum accepi a S. Thoma *1. 2. q. 79. art. 3.*

In eo itaque criminatores ſententiæ noſtræ, venia illorum id dictum velim; allucinantur, quod cum ſchola Medistarum ad voluntatem Dei antecedentem, & ad Chriſti redemptionem putant neceſſum eſſe, ut Dei gratia actu conferatur, & fructus paſſionis Chriſti actu applicetur. Ex alia autem parte non ignorantes, in ſententia complurium gratiam actu

singulis non conferri, fructusque passionis Christi cunctis non applicari, ajunt *ex illa antecedente voluntate*, & totius humani generis redemptione consequi, ut saltem fidelibus, iis etiam, qui pereunt, Deus adjutorium, quo salvari queant, largiatur. At quænam est nova ista Theologia? Voluntas *antecedens*, & Christi redemptio, non fideles tantummodo, sed omnes ac singulos homines complexitur; ideoque si ex voluntate *antecedenti*, & ex communi redemptione infertur actualis gratiæ collatio, non solis fidelibus, sed omnibus & singulis hominibus gratia debet actu conferri. Atque id docent Medistæ, non mali hac in re dialectici. Si autem gratia non omnibus actu confertur, sed tamen omnibus præparatur, ut putant Augustiniani & Thomistæ; omni proculdubio *antecedens* Dei voluntas, & universalis redemptio *præparationem* gratiæ, non actualem *collationem* requirit; & hæc actualis *collatio* pertinet ad voluntatem *sequentem*, & ad redemptionis proprietatem, juxta quam distribuuntur gratiarum dona, non æqualiter omnibus, sed *secundum mensuram donationis Christi*, ut supra diximus cum Episcopis Africanis, imo cum Paulo Apostolo *ad Ephesos* 4. 7. Constat itaque novos istos Theologos neque bonos esse Medistas, quoniam fatentur gratiam parvulis ante usum rationis sine baptismo raptis, & quibusdam quoque infidelibus denegari; quum tamen in Medistarum sententia ex voluntate Dei *antecedente* debeat gratia sufficiens conferri omnibus. Constat neque bonos esse Thomistas, quia voluntatem *antecedentem* referunt ad homines, ut existunt in certis rerum circumstantiis, & ad actualem divinorum donorum distributionem. Ac si fas esset Augustini discipulo injuriam injuria, & calumniam calumnia pellere, isti, inquam, censores nostri negant revera voluntatem Dei *antecedentem* salvandi omnes, negant revera Christum esse mortuum pro omnibus; quia docent ex voluntate illa, & ex redemptione Christi inferri actualem gratiæ *collationem*, & fatentur gratiam omnibus non conferri. Sed videant ceteri, an legitimæ sint ac veræ istiusmodi consecutiones.

Dixi itaque, & dixi iterum, & rursus dico, ad voluntatem Dei *antecedentem*, & ad Christi redemptionem, prout ad omnes extenditur, necessariam esse *præparationem* mediorum, & pretii oblationem, qua cuncti, qui ipsi Christo tanquam capiti uniri possunt, con-

sequi valeant salutem. In hoc sita est benefica illa voluntas, in hoc virtus & potentie passionis Domini. Nullibi tamen nego aliis, præter prædestinatos, conferri gratiam. Confertur hæc fidelibus, confertur impiis, confertur infidelium pluribus, sed inæqualiter, & *secundum mensuram donationis Christi*, meritorum ejus intuitu, dividente Spiritu, qui omnia operatur, *propria singulis, prout vult*. Hæc vero distributio, hæc collatio spectat ad voluntatem *consequentem*, & ad effectum, quem passio Christi sortitur in iis, quibus applicatur per fidem, & caritatem, & per fidei sacramenta. De hac voluntate *sequente*, de hæc applicatione fructum Dominicæ passionis loquor, dum sententiam Apostoli; *Vult omnes homines salvos fieri*, expono cum Augustino *pro generibus singulorum, non pro singulis generum*. Opus ne est, ut cum legentium fastidio hæc frequentissime repetantur? Attentius ergo libros nostros legant, qui vel Theologicæ disciplinæ laborantes ignorantia, vel calumniandi prurientes libidine, confundunt quæ dicimus de voluntate Dei *antecedente* cum iis, quæ asserimus de voluntate Dei *consequente*.

Tria sunt, quæ remanent breviter diluenda; unum quod accusator ait a me voluntatem, quam etiam *antecedentem* voco, dici *metaphoricam* & *omnino sterilem*, nec auxilia distribuentem iis, qui pereunt. Alterum, me asserere voluntatem Dei, quæ alios, quam prædestinatos respicit, nihil aliud connotare quam *sufficientiam pretii infiniti*, & alia hujusmodi, inter quæ non recenseo largitionem mediorum saluti vere & proprie sufficientium, nequidem pro fidelibus. Tertium denique, *injuste* me loqui de S. Prospero ad objecta Massiliensium, & in carmine *de Ingratis*, & asserere tantum quæ libenter Jansenius, & Jansenii defensores admittunt.

Ad primum autem constat ex dictis, voluntatem Dei *antecedentem*, & *consequentem* distinguere solummodo respectu connotatorum, sive, ne abjiciam phrasim Thomisticam, *respectu volitorum*; & voluntatem *antecedentem* propriam esse, veramque voluntatem ut connotat *præparationem* auxiliorum, & refertur ad homines *secundum se*; esse autem voluntatem *secundum quid*, *velleitatem*, nec in certis rerum circumstantiis impleri, nec fieri quidquid Deus *antecedenter* vult, seu, ut Scholastici plurimi tradunt, esse voluntatem *signi*, non *beneplaciti*, & voluntatem *metaphoricam*.

comparate ad homines, ut sunt, & a parte rei in certis circumstantiis rerum adjunctis existunt, quoniam ad istos non refertur voluntas Dei *antecedens*, sed *consequens*. Ideo autem voluntas illa *antecedens* non est sterilis, nec infructuosa, quoniam per illam præparantur singulis media ad salutem conducentia, licet per talem voluntatem Deus illa media singulis non conferat, nec applicet; Jansenius vero, ejusque affectu docent post Adæ lapsum omnibus neque *conferri*, neque *preparari*. Atque hæc responsio traditur consensu ceterorum Thomistarum a Joanne Baptista Gonet disput. 4. de Voluntate art. 5. num. 99.

Ad secundum pariter constat voluntatem illam, qua fidelibus, aliisque distribuuntur actu auxilia gratiarum, esse voluntatem *consequentem*, non *antecedentem*. Quamquam & de voluntate *antecedente* lib. 17. cap. 4. prope finem scribo: *Præter sufficientiam pretii, necesse est, ut ad universalem redemptionem admittatur hujus pretii exhibitio, & institutio causæ liberationis, qua possint peccata omnia remitti*; quæ sunt verba non tantum Lovaniensium in *Justificat.* censuræ suæ pag. 231. verum etiam S. Thomæ 3. p. q. 49. art. 1.

Ad postremum respondeo a me præcit. cap. 4. lib. 17. exscriptam fuisse nullo verbo immutatam S. Prosperi responsionem ad capitulum 9. calumniantium Gallorum, verbisque Prosperi nulla a me additur interpretatio. Quia in re appello legentium oculos. Eodem capite 4. in quo pertractatur de Christi morte, nullus ex carmine Prosperi de Ingratis a me versus producit. Libro autem 5. cap. 1. proferuntur quidem ex eodem carmine cap. 16. hæc verba:

At vero omnipotens hominem cum gratia salvat,

Ipsa suum consummat opus: cui tempus agendi

Semper adest, quæ gesta velit; non moribus illi

Fit mora: non causis anceps suspenditur ulli.

Verum hi S. Prosperi versus a me adversus sententiam meam opp. 2. obijciuntur; ac respondeo verba Prosperi accipienda esse de voluntate *consequente*, & *absoluta*, quæ suum consummat opus, id est, de voluntate quæ connotat rerum effectum; non autem de voluntate *antecedente*, & quæ est de rerum possibili-

tate. Ex quibus apertissimum esse reor, qualem fidem detractores nostri promereantur, quam infirmis conjecturis in nos obstrepant, & quomodo celebriores Augustini & Thomæ discipulos, quorum doctrinam Apostolica Sedes non semel declaravit *tutissimam & inconcussam*, probroso & invidioso Jansenismi nomine temere audacterque traducant.

CAPUT II.

De merito, & demerito, & libertate ad utrumque requisita.

ARCHIEPISCOPUS.

I. F. Berti cautius loqui videtur, ubi de libertate hominis, & de necessitate, quæ secundum Fr. Bellelli voluntati per gratiam, aut concupiscentiam victricem imponitur accidentaliter, & consequenter ad peccatum Adami, voces libertatis; indifferentiæ, resistentiæ, auxilii sufficientis frequenter usurpat, ut a Jansenio remotum se ostendat. Verum lectori fucum facere conatur, nec aliter sodali suæ de libertate, & merito judicat.

Ac primo qualis est illa indifferentia, quam ætivism vocat? Illa secundum ejus doctrinam in eo sita est, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam alternis vicibus moveri, non autem quod possit secundum præsentia, quas habet, vires, aut resistere gratiæ moventi, aut adjuncta a gratia resistere concupiscentiæ actu dominantis, & relative ad illam. Semper est, inquit, in natura posse recipere gratiam... & dici consuevit remota. Quæ sit autem illa potentia remota, quæ possit homo resistere concupiscentiæ, aut motioni divine, ita explicavit, approbando dictum quorundam Lovaniensium, qui tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant. Ut homo possit converti, &c. Sane qui non habet panem, nec quidquam unde sibi panem procuret, erit ne in vera potentia manducandi? Deus justus, & bonus potest ne talem punire, eo quod panem non manducavit? potest ne justum in hac impotentia deferere urgente præcepto? & qui in tali impotentia versatur, potest ne implere præceptum secundum præsentia, quas habet, vires?

Objectioni huic occurrit dicendo: Neque dicas illusorie hoc dici, &c. Sed hoc non potest exprobrari justo, qui post justitiam receptam nondum peccavit, & tamen urget mandatum præ-

præfens, & gratia destituitur. Deus erga deferit illum antequam deferatur, & justo illi, secundum præfentes, quas habet, vires, mandatum fit impossibile, & deest gratia, qua ei possibile fiat, Quod est præcise una ex propositionibus in Jansenii libro damnatis.

F. J. LAURENTIUS.

Quæ secundo articulo Cl. Senonensis Archiepiscopus præmittit de Fulgentio Bellelli, iis in compendium redactis, quæ ipsi objecerat Antistes Ruthenus, satis superque refutata, penitusque contrita a me fuerunt in altero volumine Augustiniani systematis vindicati. Illic in me quoque contorta, prolixè rejecta fuere, & confracta. Nihilo tamen minus ad ora calumniantium obstruenda non abs re erit adversantium tela rursus retundere. Quod autem Languetius fateatur a me nomina *libertatis, indifferentiæ, resistentiæ, & sufficientis auxilii* frequenter, ac saltem oretenus usurpári, gratias illi refero maximas; quoniam orthodoxis me sæpenumero consentire sermone linguæ non denegant. Fucum quidem verborum meorum, tum hic, cum alibi sæpe inofficiose reprehendit: sed operæ pretium est patetfacere, num ipse potius lætitans scripta mea oculis lippientibus, lividisque, totus in caligine & in fuco versetur.

Pronuntiat ex tripode, secundum doctrinam meam, indifferentiam illam, quam voco *activam*, in eo sitam esse, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam alternis vicibus moveri, non autem quod possit secundum præfentes, quas habet, vires, aut resistere gratiæ moventi, aut adjuncta a gratia resistere concupiscentiæ actu dominantis, & relative ad illam.

Ita ne explicatur in libris meis activa libertatis indifferentia? Ita ne? Lustret, quæso, optimus senex scripta mea paullo accuratius, adhibitisque, quandoquidem ei caligant oculi, conspiciat. Legat in præfat. libri 17. qui inscribitur *de heresi Janseniana*, sive tom. 3. ubi de recentioribus Jansenii affectis scribo: *Jam illud quoque concedunt, posse voluntatem a gratia excitatam ei reluctari: verum hanc reluctandi potestatem dari negant, quandiu voluntas actualis gratiæ inspiratione movetur, ita, ut libertas indifferentiæ nequaquam actu consistat sub victrici delectatione. Verbis itaque, non re, Theologi illi sunt a damnatis erroribus alieni.* Paulo inferius

addo: *Ait Jansenius impossibile esse, ut virgine sancta delectatione illicitum prevaleat desiderium & consideratio peccati, & e contra sub vividiori concupiscentia necessario liberum arbitrium succumbere.* Et paucis interjectis subjicio, Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, nisi summi boni per lumen gloriæ manifestati, aut boni, ut inquirunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis instinctus. Ibique, *Sicut quacumque gratia præventus potest iniquus reluctari, ita quacumque premente cupiditate potest justus perseverare.* Et rursus, *Sententia nostra nec semper gratiæ dilectionem inspiranti assentimur, neque necessum est, ut sequamur quod magis delectat.* Iterum eadem pagina necessum esse affirmamus, *Ad profliganda scita Jansenii, sub parva delectatione veram potestatem agendi, atque sub delectatione victrici potestatem agnoscere reluctandi.* Evidentissimum itaque est, ingenuum illum delatorem, censorem librorum accuratum, judicem incorruptum (talis enim existimari vult Gallicanus iste Archiepiscopus) illam mihi doctrinam adscribere, quam ad dogmata proscripta rejeci. Et quoniam de libertate ad meritum, & ad demeritum requisita, data opera pertractavi libro 16. cap. 2. & 3. oro, obtestorque lectorem, ut in eam dissertationem, ex qua potissimum debet de me judicium proferri, non dedignetur oculos conjicere.

Laudato igitur libro 16. cap. 2. thesim hanc secundam propono, *Pertinet ad libertatis essentiam posse agere & non agere:* eamque thesim demonstro ex idea, & definitione libertatis, quam Augustinus definit voluntatis potestatem, *quæ sua deliberatione potest huc atque illuc flecti, hinc atque illinc referri,* & S. Thomas 1. p. q. 62. art. 8. *vim electivam mediorum*, animadvertens hujusmodi potestatem in iis, quæ necessario fiunt, non posse deprehendi: demonstro ex idea deliberationis; nemo quippe de iis deliberat, quæ in sui potestate non sunt, atque indifferentia, electio, & deliberatio semper liberum comitantur arbitrium: demonstro ex quo voluntas habeat operum suorum dominium ac potestatem; & decente Augustino de Sp. & lit. cap. 3. hoc quisque in potestate habere dicitur, *quod si vult, facit: si non vult, non facit:* demonstro denique ex damnatis propositionibus enuntiantibus solam violentiam & coactionem repugnare libertati, & libere fieri

et quod fit voluntarie, etiam si necessario fiat. Addo adversus Jansenianos propositionem tertiam: *Libertas indifferentie superius explicata requiritur etiam in statu nature lapsa ad meritum vel demeritum*, evertens principium illud, quod sub dominatu concupiscentie, atque sub gratia victrici non maneat in libero arbitrio relucendi potestas. Quomodo ergo adhibenda est fides adversario affirmanti in eo per me sitam esse indifferentiam arbitrii, quod voluntas possit aut per gratiam, aut per concupiscentiam moveri alternis vicibus, non autem quod resistere valeat aut gratiae moventi, aut concupiscentiae actu dominanti: quomodo, inquam, fides adhibenda est adversario eam mihi sententiam obicienti, quam totis lacertis exagito, & evertere studeo?

Sed rogo, quando Episcopus me impetit tam evidenti, tam atroci calumnia, in quam librorum meorum invenit dogmatizatum a me, non posse ab homine adjuvato gratia concupiscentiae actu dominanti, & relative ad istam? Num lib. 17. cap. 1. ubi Jansenianam doctrinam expono: nequaquam. Ibi oppositum trado, ut demonstratum est paullo superius. Num ubi impugno sequenti cap. 3. primam Jansenii propositionem? Nequaquam. Ibi hæc trado: *Contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obstringit arbitrium vinculo necessitatis, sed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppositum*. Numquid ubi fusiori stylo de libertate pertracto? nequaquam. De libertate enim pertracto lib. 4. cap. 13. ibi vero tom. 1. dico: *In sensu Jansenii sub dominatu concupiscentie, aut gratie consistit libertas a coactione, quoniam homo peccat culpabili cupiditate, & recte agit victrici delectatione; neque cogit arbitrium cupiditas, vel delectatio*. Hæc est perversa doctrina Jansenii. De libertate rursus pertracto lib. 21. cap. 10. & illic scribo; *Errant turpissime Calvinus, & Jansenii Gregales, qui putant libertatem cum necessitate consistere. Libertas a necessitate etiam post Adæ prævaricationem in hominibus perseverat. Motus liber erit tantummodo, ubi sit in voluntate potestas illum cohibendi; aliaque id genus, de quibus vide 2. tom. Vindic. mearum*. De libertate demum pertracto lib. 16. ubi quæ mihi obijciuntur instituta dissertatione refelli demonstratum est nuper, idque non fucis, verborumque pigmento, sed verbis potius quadratis, rotundis, & quantum fieri poterat, apertis atque perspicuis.

Unde ergo in mentem sagacibus doctisque viris cadere potuit tam præceps de me, iniquum sinistrumque judicium, quod asseram non persistere sub validiori concupiscentia, aut gratia potestatem relucendi? Aut forte fortuna, aut tendens aucupia incidit is in hæc mea verba lib. 18. cap. 8. sive tom. 3. *Semper est in natura posse recipere gratiam, ideoque semper est in hac vita libertas in utramque partem flexibilis, in malum seipsa, in bonum adminiculis suffulta divinis*. Atque hæc potentia, ut dici consuevit, remota. Hinc disputator, ut sibi videtur, acutus, mentisque nostræ inspector omniscius, ratiocinium infert istud: *Quæ sit autem illa potentia remota, qua possit homo resistere concupiscentie, aut motioni divine, ita explicavit approbando dictum quorundam Lovaniensium, qui tunc ad Jansenii doctrinæ defensionem satis aperte laborabant*. Ut homo possit converti, non requiritur ut habeat gratiam sufficientem eo ipso tempore, quo posse dicitur; sed satis est, si habere illam, & obtinere possit. Quomodo dicitur homo posse manducare panem, etiam cum panem non habet, nec etiam quidquam unde sibi panem comparet; ut etiam dicitur videre potest, qui non habet lucem, sed in tenebrosam carcerem injectus est, quamvis sine lucem visurus sit numquam. Sane qui non habet panem (prosequitur recitatis verbis Lovaniensium Linguetius) *nec quicquam unde sibi panem procuraret, non erit in vera potentia manducandi? Deus justus & bonus potest ne talem punire, eo quod panem non manducaverit? Potest ne justum in hac impotentia deferere urgente præcepto? Et qui in tali potentia versatur, potest ne implere præceptum, secundum præsentem, quas habet vires?*

Bene, & apposite. Atque debebat criminatorem meum de libertate sententiam scrutari, ubi consulto, & data opera de illa pertracto, non autem quæ illic demonstro singula Jansenianis præcludens effugia, negligere, ac præterire silentio. Sed age: quoniam hæc avide arripuit insimulandi causas prætexens, nodosque quærens in scirpo; ostendam quid octavo illo capite libri 18. agatur; quam recte proferatur Lovaniensium doctrina; & quam inepte detorqueantur ad justos quæ illic a me traduntur.

Itaque libro 18. Theolog. discipl. cap. 8. differendum suscepi de gratia sufficiente; & propositione 3. unde quæ mihi obijciuntur,

exscripta sunt, definitio, quod non sit necessaria ad imputationem peccati praesens & actualis gratiae inspiratio. Non agitur ibidem de justis, sed de impiis, quibus juxta plurimorum sententiam subtrahitur in poenam peccati sufficiens auxilium; & nihilominus eodem auxilio destituti libere peccant, & converti possunt: peccant quidem, quoniam ad malum humana natura seipsa sufficit: converti autem possunt, quia etiamsi gratia actu careant, illam tamen, quandiu sunt in hac vita, habere possunt a Domino, qui cui donat eandem gratiam, misericorditer donat.

Non arbitror Adversarium nostrum esse in Theologia adeo rudem, ut ignoret hanc esse Thomistarum fere omnium firmissimam assertionem. Hi enim objicientibus non posse impios, si destituti sint gratia, converti, & evitare peccatum, cum ad se convertendum, vitandumque peccatum ipsa gratia sit necessaria; respondent posse, quoniam possunt eandem gratiam recipere, atque, ut docet Doctor Angelicus, illud non est impossibile quod possumus cum auxilio divino, quia ut Philosophus ait in 3. ethic. *Qua per amicos possumus*. In revera S. Thomas ait 1. 2. q. 109. art. 4. & 2. 2. q. 156. art. 2. atque haec Angelici Doctoris verba ibidem, citatis locis produxi; sed ea callidus accusator praetermisit, interpolatis verbis meis. Ceterum pari fraude nos insectante Gallo altero, ostendi secundo Vindiciarum volumine revera sententiam meam esse beatissimi Thomae, hujusque discipulorum. Unum nunc addam, cui Thomistae reliqui subscribunt utroque publice, Gonetum scilicet, qui disp. 4. de Reprobato, art. 6. §. 2. nu. 249. inquit: *Ut homo dicatur posse salvari, sufficit quod licet non habeat gratiam dantem potentiam, possit tamen illam recipere, & Deus possit illam conferre, quod totum verificatur de homine, quandiu est in hac vita; & ideo vere dicitur posse salvari*. Addit paullo post nu. 121. *Possibile dicitur dupliciter; primo extrinsece ab extrinseca potentia alterius; nam ut docet Aristoteles lib. 3. ethic. cap. 3. id, quod per amicos possumus, per nos ipsos posse censetur. Secundo intrinsece, ratione principii actu in subiecto existentis, proportionati ad id, quod possibile dicitur*. Atque infert praclarus Thomista, infideles, & peccatores alios omni auxilio destitutos habere solum illam potentiam extrinsecam, fundatam principaliter in potentia Dei, & virtute meritorum Christi, &

minus principaliter in arbitrii libertate, ut docuit D. Thomas 3. p. q. 8. art. 3. ad 1. Hoc nos praelaudata prop. 3. tradidimus; strepitque murmure, & excandescit perperam conviciator.

Venio ad verba Lovanensium, quae a narrata Thomistarum sententia nullatenus differunt. Habentur eadem verba cap. 12. *Justificationis*: ibique non tantum legitur, ut homo possit converti, non requiri ut habeat gratiam sufficientem eo ipso tempore, quo posse dicitur; sed additur, si habere illam, & obtinere possit. Propter additamentum istud dixi Lovanensium sententiam a sententia Thomistarum non discrepare. Eo autem modo nonne recte dicitur mendicus, qui caret pane, & pecunia, qua panem sibi comparet, posse manducare, quia misericors homo potest illi panem stipemque largiri? nonne recte dicitur in tenebrosam carcerem injectum posse videre, quoniam, etsi caret luce, afferti potest lucerna, & oclusa fenestra aperiri? Cur ergo adversarii nostri quasi subannando regerunt, *Qui non habet panem, nec quidquam unde sibi panem comparet, eritne in vera potentia manducandi?* Quomodo ita caecutiunt, ut in verbis Lovanensium non cernant conditionem illam, *Si habere & obtinere possit*, neque discernunt extrinsecam illam & intrinsecam potentiam tam dilucide a Bannefio, a Gonetio, & ab ipso Angelico Doctore explicatam?

Quoniam vero criminator justificationem Theologorum Lovanensium parvipendit & rejicit, atque supino errore, evidenti mendacio, manifesta quoque injuria tunc editam asseverat, quando ad Jansenii doctrinae defensionem satis aperte laborabant; tædet me in viro, quem alioqui veneror plurimum, temporum quoque ignorantiam, densamque, qua judicium in me proferens circumfundebar, caliginem patefacere. Certum quippe est, Jansenium anno 1585. adspexisse primum mortali lucem: anno 1617. consecutum Lovanii lauream doctoratus: anno 1635. indeptum Episcopalem Iprensem Cathedram; neque de Jansenii doctrina disputatum est, nisi post ejus obitum, qui contigit anno 1638. At censura Lovanensium prodit die 9. Septembris anno 1587. & justificatio censurae anno 1588. die augusti decimaseptima, quando Jansenius agebat tertium ætatis annum. Quis ergo, nisi labilis memoriae seniculus, scripsisset de Lovanensibus censuram, & justificationem conscribentibus, *Tunc ad Jansenii doctrinae defensionem*

nam satis aperte laborabant?

Dixisset saltem Archiepiscopus, *Ad defensionem Baji*, cujus doctrinam ajunt renovasse Jansenium. At id asserenti facillimum fuisset respondere, *cenfuram & justificationem* Lovanienfium fuisse editas contra 24. propositiones Medistarum, quibus Leonardus Lessius, & Joannes Hamelius anno 1585. ceperunt Lovanii tradere novam de divina gratia doctrinam. Quisquis solam *cenfuram*, & *justificationem* legerit praefationem, vel theses & antitheses simul contulerit, editas illas adversus Molinianos non diffitebitur. Ipsimet religiosissimi Patres Societatis Jesu in *imagine I. seculi lib. 6. cap. 4.* querebantur, ad ipsorum dedecus majorem Episcoporum partem, & quaedam collegia Canonorum, geminis duarum *Academiarum censuris* (Lovanienfi, de qua modo, & Duacensi latae die 9. Septembris anno 1587.) *calculum adjecisse.*

Parcendum est, cum haec ita se habeant, scientiae mediae patronis, si commemoratas censuras odio prosequantur Vatiniano. Iisdem censuris vulnus sententiae Lessii & Hamelii inferebatur acerbum. Omnem propterea movent lapidem, ut ipsarum censurarum elevent auctoritatem, nobisque inverecunde obijciunt posteriorem alteram Duacensem, licet proscripta sit, & indici librorum expurgandorum inserta. In cassum tamen illorum recidunt machinationes. Lovanienfes enim saepe *cenfuram* suam confirmarunt, eandemque Ven. Baronius, & in Congregationibus de Auxiliis sub Clemente VIII. Thomas de Lemos, postea complures summi Theologi adprobaverunt. At vide *Historiam de Auxiliis lib. 1. a capite 2. usque ad 13.* Etenim mihi a *cenfura & justificatione* Lovanienfium ad judicium Archiepiscopi Senonensis revocanda est dissertatio.

Posteaquam aperto mendacio ait justificationem *cenfurae* tum editam a Lovanienfibus, cum satis aperte ad Jansenii doctrinae defensionem adlaborarent, interrogationem hanc irrisoriam subjecit: *Deus justus & bonus potest ne talem punire eo quod panem non manducavit? Potestne justum in hac impotentia deferere urgente precepto, & qui in tali potentia versatur, potestne implere preceptum secundum praesentes, quas habet, vires?*

Verum aut callide, ac versute, aut certo certius fallaciter de una in alteram quaestionem, ut me Jansenianis adnumeret, transgreditur insimulatur: sed perperam nititur retia

Berti Thol. Tom. IX.

expandere ante oculos pennatorum. Vidimus, quod sola librorum nostrorum, & praeaudati capitis octavi inspectione cuique perspicuum erit, agit propositione illa tertia de ea quaestione, *An imputari possit peccatum iis, quibus ob illorum culpam denegatur actualis gratiae inspiratio*, non de quaestione altera, *An justis denegetur gratia sufficiens.* Unde ergo praecipue ille saltus, & excursio extra oleas, *Potestne justum in hac impotentia deferere?* Aliter de impio destituto gratia, aliter de justo, cui gratia adest, ratiocinemur, oportet: de illo dicimus habere potentiam evitandi peccatum, quia praeditus est libero arbitrio, & potest recipere gratiam: de justo autem, ubi de hoc pertractamus, & liberum arbitrium, & sufficientem gratiam habere docemus. In impotentia vero nec justus versatur, nec impius, quia ille habet gratiam, & iste potest habere.

In capite illo octavo rom. 3. positionis nostrae munimenta petimus ex Augustino, cujus de *corrupt. & grat. cap. 6.* haec sunt verba: *Si nondum regenerati sunt, primam esse causam, cur objurgati quod sint inobedientes Deo, sibi debeant displicere, quia fecit hominem rectum ab initio, & non est iniquitas apud Deum. Si autem jam regeneratus & justificatus in malam vitam sua voluntate relabitur, certe iste non potest dicere, Non accepi, quia acceptam gratiam Dei suo in malum libero amisit arbitrio.* Porro neque ii, qui nondum lavantur aere, pronuntiarent non regeneratos, & regeneratos, ac justificados, qui in malam vitam voluntate sua relabuntur, esse justos. Producimus deinde Prosperi versus ex carmine de *Ingratis cap. 32.*

Non autem recte, nec vere dicitur, illos Qui sunt exortes divini muneris, & quos Gratia neglexit, degentes mortis in umbra Peccati non esse reos, quia recta gerendi Non data sit virtus.

Quis vero adeo hebes ingenio est, ut justos appellet, quos gratia neglexit, & qui degunt in umbra mortis? Haec Augustini & Prosperi testimonio verbis Lovanienfium, quae mihi exprobrat accusator, proximum tenent locum, non tamen illa vidit, qui scripta nostra *mature examine* a se ponderata fuisse testatur.

De iis ergo, qui rectissimo Dei judicio non adjuvantur a Deo, a quorum numero excludimus justos, asserimus reos esse peccati,

Y y

quo-

quoniam voluntate sua cadunt; & adiutorio divinæ gratiæ propter mala merita sua exspoliantur; & asserimus posse converti, quia habent naturalem facultatem liberi arbitrii, & quandiu sunt in hac vita, possunt recipere gratiam, quæ iis, quibus datur, misericorditer datur; & quibus non datur, iusto iudicio non datur. Hæc est nostra de iis, quibus gratia subtrahitur, sententia. Qui utique redarguendi, & corripiendi sunt, dum peccant, quia acceptam Dei gratiam suo in malum libero amiserunt arbitrio; quemadmodum redarguendus, & corripiendus foret prodigus ille filius, qui relicta paterna domo, in qua etiam mercenarii abundant panibus, & abiens in regionem longinquam, premeretur fame, & filiquis vesceretur.

Profecto non est eodem pacto ratiocinandum de iustis. Pertractatum de his a me fuerat de *her. Jansen. lib. 17. cap. 3, prop. 1.* ubi cum SS. Augustino, & Prospero demonstravi, Deum neminem deserere antequam deseratur, verbisque Apostoli in 1. ad Corinthios 10. 12. Tridentinæ synodi sess. 6. cap. 11. condemnatione articuli 54. Baji, Auctoritate S. Thomæ, aliorumque Theologorum, primam Jansenii propositionem refutavi. Quamobrem evidentissima res est, me non eodem modo ratiocinari de impio destituto gratia, & de iusto gratia suffulto; sed criminatores Augustiniani systematis quæ a me de illo traduntur, cum ii quæ dicuntur de altero, aut subdole, aut imperite, aut, quod de viris optimis existimandum est, incogitanter confundunt.

ARCHIEPISCOPUS.

II. Porro fluit hæc propositio, sicut & ceteræ in Jansenio damnatæ, ex illo principio Yprensis Episcopi, quod magis delectat delectatione indeliberata, illud operari necessum est. Idem principium sibi genuinum fecit Fr. Berti, & ita pro certo ab eodem traditur, ut concurrentibus duabus delectationibus gratiæ, & concupiscentiæ in equali gradu voluntas debeat remanere anceps. Cum trahatur animus, inquit, delectatione sancta, & noxia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram, sed pendebit anceps, donec una sit robustior, eamque deprimat: Rationem reddit illico: Nullus enim, nisi a fortiore, vincitur, & superatur. Quod impossibilitatem, & necessitatem a F. Bellelli traditam omnino

exprimit. Quis ergo libertatis humanæ, & indifferentiæ usus?

F. J. LAURENTIUS.

Principium illud, Quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est, traditur ab Augustino in caput 5. epistolæ ad Galatas, & dummodo germano intelligatur sensu, nequit ulla ratione reprobari. Hunc sensum nos talem esse affirmavimus libro 14. Theol. discipl. cap. 11. & tom. 2. Apolog. Augustinus docet nos necessaria sequi quod magis delectat, sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum: quo sensu necesse est ut sedeamus, quando efficaciter sedere volumus, salva semper potestate non volendi quod volumus. Nemo non videt de qua necessitate interpretemur Augustinianum illud proloquium: Accipiendum illud esse affirmamus, Sumpta necessitate pro infallibili consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum, idest, de necessitate illa consequente, quam Thomistæ & Augustiniani omnes agnoscunt sub gratia per se efficaci. Imo contra Jansenium disputans lib. 17. cap. 1. five tom. 3. me scripsisse memini, Sententia nostra nec semper gratiæ delectationem inspiranti adsentimur, neque necesse est ut sequamur quod magis delectat. Neque hæc pugnant cum præcedentibus, quia illie de consequente, hic vero de antecedente necessitate loquuti sumus. Consentire nobiscum per omnia Antoninum Mafrouliè in opere, cui titulus, S. Thomas sui Interpres, disp. de libert. q. 6. art. 6. demonstratum est tom. 2. Vindic. dissert. 4. cap. 1. §. 8. num. 7. Necessum non est, ut singula repetantur. Vide Mafrouliè tom. 1. pag. 149. nostramque dissertationem tom. 2.

In Augustiniano illo axioma addidit pro lubitu Senonensis Antistes, ea verba, delectatione indeliberata, tacite Janseniani erroris insinulans Theologos, qui ipsum axioma de sola delectatione deliberata non explicant. Verum priusquam voluntas deliberet, sibi propositum bonum amplectatur, requiritur, ut Deus illi delectationem victricem immittat; quoniam animus voluptate trahitur, ejusque pondus est amor. Ut ergo bonum velimus, facit Deus sine nobis inspirando dilectionis suavitatem: quando autem volumus, operatur nobis

nobiscum adjuvans voluntatem nostram, ut quod volumus, impleamus. Ita inspiratio dilectionis, & effectricis gratiæ præmotio, indeliberata est; actus verò dilectionis, & opus quod perficitur, deliberatus. Qui non ignorat gratiæ prævenientis, & operantis, a gratia subsequente, & cooperante discrimen, facile percipiet quæ dicimus: si quis ignorat, is taceat, redeatque ad vestibula Theologiæ.

Theologi itaque constituentes prævenientem gratiam in sanctæ dilectionis inspiratione, & nobiscum propugnantes hanc gratiam in iis, qui actu operantur, ut oportet, esse adiutorium per se efficax, ipsam prævenientem gratiam absque ulla hæsitazione appellare tenentur *delectationem indeliberatam*, qua voluntas efficaciter trahitur. Ab hac autem præveniente gratia, sive ab hac inspiratione sanctæ dilectionis excitata voluntas liberum exequitur opus, quod sequitur ex præmotione divina necessitate illa, quæ in schola Thomistica agnoscitur sub physica prædeterminatione, necessitate nimirum *sequente*, non *antedecedente*, sive, ut nos supra diximus, *infallibilis & certa consecutione actus*, & non sublata liberi arbitrii ad actum oppositum potestate.

Augustinianum proloquium, de quo agitur, eodem modo de delectatione indeliberata explicavit quoque Petrus de la Broue Episcopus Mirapiscæ in opere inscripto, *Defense de la grace efficace par elle-mesme*, edito Parisiis anno 1721. Cujus utique viri, quamquam unus fuerit Appellantium, credo posse me testimonium exscribere, propter inserta verba Eminentiissimi Cardinalis de Bissy, & doctrinam præstantissimi Meldensium Antistitis Jacobi Benigni Bossuet, maxime quod prælaudata gratiæ seipsa effectricis *defensio* nulla, ni fallor, confixa est Romana censura. Hujus itaque operis articulus 22. est hujusmodi, *Explication de l'axiome de S. Augustin*, Qu'il est nécessaire que la volonté agisse, selon ce qui lui plaît. „ Doctrina autem hujus Episcopi est quæ sequitur. Il ne paroît pas que Saint Augustin dise dans cet endroit rien de plus, que ce que nous venons de lire dans les passages du livre de l'esprit & de la lettre, & de l'enchiridion, que j'ai déjà cités. Cependant cet axiome fournit une occasion aux nouveaux Molinistes, d'attaquer les défenseurs de la grace efficace par elle-mesme, comme s'ils enseignoient cette meme grace nécessi-

tante lorsqu'ils employent cet endroit de Saint Augustin, pour expliquer la force de la grace médicinale de Jesus Christ.

Ils n'abuseroient pas de cet axiome de Saint Augustin, pour calomnier les docteurs catholiques, qui font une profession particuliere de suivre la doctrine de ce Saint, s'ils étoient aussi équitables, que M. l'Eveque de Meaux, aujourd'hui M. le Cardinal de Bissy. Voici comme il s'explique au commencement de son ordonnance sur le Jansenisme: „ On peut entendre ce texte de Saint Augustin d'un plaisir indélible, qui nécessite l'homme à agir d'une nécessité physique & antécédente, qui est celle à la quelle on ne peut résister, & qui précède le consentement de la volonté. Et tout de suite: On peut aussi l'entendre d'un plaisir indélible, mais qui n'impose à la volonté, en la faisant agir, qu'une nécessité morale & improprement dite. Car il réduit tout l'effet de la nécessité, qu'impose à l'ame le plaisir de la grace, à lui faire mener une vie chaste, & il ne prétend nullement lui ôter le pouvoir de changer de conduite, & de pecher. „ Plura addit vir præstantissimus de indeliberata delectatione explicans Augustini proloquium: de quo accipiendum esse docet cum Meldensi Episcopo Bossuet verba illa ipsius Augustini, *Rogandus est Deus ut velit, quia necesse est fieri si voluerit*; & quæ sequuntur, *Si Deus hoc velit, necesse est hoc esse*; ut quæ habentur lib. 5. de Civit. Dei cap. 10. *Si autem illa definitur esse necessitas, secundum quam dicimus necesse, ut ita sit aliquid, vel ita fiat, nesci quid eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis*. Quæ omnia de necessitate consequente, & ex suppositione voluntatis & præmotionis divinæ, non de necessitate absoluta & antecedente, explicanda sunt, quemadmodum nos explicavimus axioma S. P. Augustini, *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est*. Modo ad judicium Senonensis Episcopi revertamur.

Auctor quoque Jansenismi Redivivi mihi objecit, quæ iterum urget illustrissimus Archiepiscopus, & scripta fuerunt a me lib. 14. cap. 11. idest, tom. 3. Cum trahatur delectatione, si ex æquo afficiatur delectatione sancta, & nexia, nunquam se inclinabit in unam potius, quam in alteram; sed pendebit anceps, donec una sit altera robustior; nullus enim, nisi a fortiori, vincitur, & superatur.

Vellem cetera Adversarius prosequutus fuisset : ita enim immediate hæc subjicio , *Et voluntas vetus & nova , dum ista illam non superat , & pugnant conflictatione , discordando diffinant animum , ut Augustinus docet lib. 8. Conf. cap. 5. Tertio quia in equali gradu concupiscentiæ & gratiæ , gratia concupiscentiæ , non concupiscentia gratiæ succumberet ; quia homo etiam cum equali virtute majorem habet ad malum , quam ad bonum , inclinacionem ; & ideo Augustinus scribit de corrept. & gratia cap. 12. , Nam si in tanta infirmitate vitæ hujus , in qua tamen propter electionem reprimendam perfici virtutem oportebat , ipsis relinqueretur voluntas sua , ut in adjutorio Dei sine quo perseverare non possent manerent si vellent , nec Deus in eis operaretur ut vellent ; inter tot & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet , Denique agere & non agere in equilibrio virium , & determinare seipsum absque efficaci Dei præmotione , est liberi arbitrii sani , & robusti , non autem infirmi . Pugno itaque in loco , qui mihi objicitur , pro gratia efficaci , sine qua homo in statu naturæ lapsæ succumberet , licet libere , nec potestate ad oppositum per peccatum prorsus extincta , eo modo , quo libere in peccatum labitur , & nunquam resistit concupiscentiæ , solo gratiæ sufficientis adjutorio , non gratia efficaci , aut congrua suffultus . Debebat hæc animadversor expendere , aut inspicere quæstionis , quæ ibidem agitur , inscriptionem .*

Veterem ergo cantilenam repetenti succinendum est eodem tono . In conflictu (ita scripsi tom. 2. Vindic.) in conflictu duarum delectationum pendere ancipitem voluntatem , nisi una alteram superet , neque consequi opus , nisi delectatio victrix accedat , docuerunt viri doctissimi prælaudati cap. 1. §. 2. Macedus nempe scribens , Augustinum delectationes carnis opponere delectationibus spiritus , in ea pugna concupiscentiam cum gratia committere , & fortiori victoriam assignare : Mansius ore omnium Augustinenis affirmans , non posse voluntatem plene imperare actus subsequentes , sed inter duos amores fluctuare , nisi amor bonelli superet contrarium amorem : Gonzales , alique Thomistæ a Gravesenio laudati , docentes gratiam nunquam fore efficacem , nec voluntatem recte operaturam , nisi gratia majores efficacis gradus habeat , & superet gradus obstinationis : Antoninus Massoulié demonstrans ibidem nunquam gratiam fore effectricem , si

resistentiam voluntatis omnino non vincat : Auctor Operis inscripti Le Disciple pacifique , plurimum commendans sententiam docentem , Que la même grace qui surmonteroit trois ou quatre degrez d'obstination , parce qu'elle seroit dans un degré tres-propre pour le surmonter , pourroit n'avoir pas la même convenance , ni par conséquent le même effet & le même succès , si elle trouvoit six degrez d'opposition , d'obstacle , & de résistance : S. Thomas docens non moveri voluntatem a congruo & convenienti bono , nisi sua vi superet vim , & effrenis concupiscentiæ impetum : Augustinus domum sæpenumero affirmans , gratia inspirari certam scientiam & victricem delectationem , fieri , ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntas spiritus vincat , atque , ut plus delectet quod Deus præcipit , quam delectat quod impedit . Ergo quod inter delectationes sit pugna , & quod fortior alteram superet , nec Janseniana doctrina est , nec nova , nec quæ commovere debeat Theologum vel mediocriter eruditum . Jansenii error & hæresis delectationi , quæ alteram vincit , alligat necessitatem antecedentem & physicam : quam a nobis rejici rursus ostenderem , nisi ex præcedenti §. 1. & 4. atque ex tota hac dissertatione manifestissimum foret . Hæc ego citata , disert. 4. cap. 2. §. 6. & longe plura cap. 1. §. 2. ad quæ loca lectorem remitto .

Ex dictis colligitur , sub gratiæ per se efficaci , vel sub delectationis victricis præmotione , talem esse usum humanæ voluntatis , ut libere quidem , sed infallibiliter operetur : libere cum potestate ad oppositum ; infallibiliter cum actus , qui supposita hæc præmotione numquam suspenditur , certissima consecutione . Quod disertis planisque verbis affirmavi præcitato capite 11. libri 14. & cap. 1. libri 17. prout demonstratum est hactenus .

ARCHIEPISCOPUS.

„ III. Hinc est quod ita gratiam efficacem
„ definiat : *Est vivax delectatio , sive caritas ,*
„ *quæ superat contrariam cupiditatem .* Quam
„ definitionem explanando ait : *Hæc delecta-*
„ *tio & caritas , &c. Nec vox illa libere ob-*
„ *temperat ad faciendum facum appositum quid-*
„ *quam systemati gratiæ necessitantis detrahit :*
„ *liquidem paullo post addit : Sequitur ex hac*
„ *victrice delectatione infallibiliter effectus , eo*
„ *quod animus amplectatur bonum , quod ma-*
„ *gi*

gis delectat. Hac fretus sententia, quam ex Augustino male intellecto deprompsit, & cui sæpius in suo opere inhæret, Augustinus, inquit, licet nos necessaria sequi quod magis delectat.

Uc autem hanc necessitatem relativam conciliet cum iis, quæ præclare dicere videtur de libertatis indifferentia, & de merito, & de demerito, aliam a sodali suaviâ inire tentat, quæ non minus definitionibus Ecclesiæ contradicit, & Jansenii erroribus non minus favere videtur. Content enim ad meritum sub gratiæ impulsu fortioris, seu superioris delectationis cælestis indeliberatæ, sufficere in statu naturæ lapsæ potestatem non quidem abstinendi a bono opere, sed potestatem hoc, vel illud bonum eligendi. Item sub impulsu concupiscentiæ fortioris sufficere ad demerendum potestatem eligendi hoc, vel illud peccatum, nec requiri potestatem abstinendi simpliciter a peccato. Ex quo principio sequitur justum in statu naturæ lapsæ sufficienter esse liberum solo impulsu gratiæ necessitantis ad bonum, si unum præ alio bono possit eligere.

F. J. LAURENTIUS.

Stupenda res est, systematis nostri impugnatores rodere rursus & carpere definitionem illam gratiæ efficacis, *Est victrix delectatio, sive caritas, quæ vincit contrariam concupiscentiam*. Demonstravi in Vindiciis disput. 4. cap. 1. §. 2. num. 6. S. P. Augustinum eandem tradidisse definitionem in libris de corrept. & grat. cap. 9. num. 31. ubi ait adiutorio quo fieri, ut homo tanto ardore diligat, *Ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat*: lib. de Sp. & lit. cap. 29. num. 51. ubi inquit: *Inspirata gratiæ suavitate per Spiritum Sanctum facis (Deus) plus delectare quod præcipit, quam delectet quod impedit*: eodem libro cap. 35. num. 63. ubi scribit: *Fieret si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantæ rei*. *Esset autem tanta, si nihil eorum quæ pertinent ad iustitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa superaret*: libro 2. de peccat. meritis & remiss. cap. 19. num. 32. ubi per effectricem gratiam docet a Deo tribui certam scientiam & victricem delectationem. Quid vero intercedit discriminis inter

definitionem illam meam, & inter verba hæc Augustini?

Meam definitionem, quod illam tradiderim, non quod ego omnium primus invenerim. P. Macedo eandem definitionem produxerat in Cortina pag. 20. Cardinalis Brancatus de Lauræa illam pluribus argumentis exemplisque illustrat & comprobat opusc. 3. de gratia num. 316. Illam ex Thomistis probarunt Joannes Gonzalez controversia 1. de gratia cap. 4. & Antoninus Massoulié diff. 2. de libertate creata q. 6. art. 6. Ipsimet Congruistæ gratiam, quam congruam vocant, & putant esse efficacem ab eventu, & a determinatione voluntatis, *victricem delectationem* appellari ab Augustino fatentur, ut Vasquez p. 1. disp. 67. & 1. 2. disp. 186. cap. 11. num. 56. Quorum, aliorumque testimonia produxi tom. 2. Vindic. dissert. 4. cap. 1. ideoque ab eis iterum exscribendis abstineo.

Ridiculum est etiam, quod subjicit criminator, ludere me verbis, & fucum facere, dum libertatem sub victrice delectatione commendo, eo quod scripserim lib. 14. cap. 8. sive to. 3. *Sequitur ex victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus completatur bonum quod magis delectat*. Enimvero *Infallibiliter* dixi, non *Necessario*; immo si *Necessario* dixissem, solam consequentiæ necessitatem adstruendo, recte dixissem. Est ne unus inter Theologos, non Thomistas tantum, & Augustinenses, verum & inter Congruistas, qui non affirmet ex gratia efficaci consequi effectum *infallibiliter*? Est ne unus, ad cujus notitiam non pervenerit quod ait Augustinus in libro de corrept. & gratia cap. 12. numer. 38. *Infirmis servavit Deus, ut ipso donante inviolissime quod bonum est vellent, & hoc deferere inviolissime nollent*: Et de prædestin. SS. cap. 8. num. 13. *Hæc itaque gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur, Ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur*? Est ne unus, qui nesciat S. Thomam 1. 2. q. 112. art. 3. hæc scripsisse: *Si præparatio ad gratiam consideretur secundum quod est a Deo movente, tum habet necessitatem ad id, quod ordinatur a Deo, non quidem conditionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest, secundum quod Augustinus dicit in libro de prædest. SS. quod per beneficia Dei certissime liberantur quicumque liberantur. Unde si ex intentione Dei moventis est quod homo, cujus cor movet, gratiam con-*

consequatur, infallibiliter illam consequitur, secundum illud Joannis 6. „ Omnis, qui audit a Patre, & didicit, venit ad me? Hinc Thomistæ omnes cum Didaco Alvarez de auxiliis disp. 122. num. 17. Posita gratia efficaci, inquit, in libero arbitrio, infallibiliter sequitur, quod ipsum liberum arbitrium pie operetur, ut hæc duo simul sint impossibilia, quod scilicet gratia efficax ponatur in homine, & homo actu dissentiat.

Cum hæc tamen sint cunctis Theologis apertissime: criminari nos audet conviciator, quod asseramus effectu ex vitrici delectatione consequi *infallibiliter*, aperto, Marte pugnans adversus fulgidissima Ecclesiæ lumina Augustinum, & Thomam, Et quod caput est, ac in nobis intolerabile foret, & in adversariis nostris non advertitur, aut excusatur, eodem cap. 8. unde verba mea obtruncata, & mutilata producant, ita locutus sum ambiguitatem omnem evitans: Nos dicimus *indeliberatam esse hanc delectationem*, quatenus inspiratur a Deo; & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, nisi accedat liberi arbitrii deliberatus assensus, firmissime tenemus: cum meritum haberi nequeat sine indifferentia libertatis. At hæc delectatio *vitrix* conjuncta est cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato. Quamvis enim sit hæc efficax gratia antecedens, & Deus sine nobis faciat ut velimus nihilotamen minus per illam non proponitur nobis bonum sub omni ratione boni, quemadmodum proponitur Beatis per lumen gloriæ, ideoque remanet indifferentia judicii, & vera libertas, quam habere nequeunt Beati in patria: ut explicavi in libro de scientia Dei cap. 13. regula 6. de Angelis capite pariter 13. & de primo homine cap. 10. Quamobrem sequitur quidem ex hac vitrici delectatione *infallibiliter effectus*, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat, sed sequitur libere, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali. En libertas, & indifferentia judicii, a me eo ipso in loco asserta & explicata, ubi verbis meis mutilatis autumant denegari. Sed est iniquorum Accusatorum temeritas & confidentia, ut sibimet persuadeant propositi a se objecta in suis, non autem in scriptis meis legi, & dijudicari oportere.

Cetera huius paragraphi criminantis verba non moror. Quo enim in loco scriptum est a me, sub vitrici delectatione non remanere

potestatem abstinendi simpliciter a peccato, & sub impulsu gratiæ necessitantis ad bonum posse hominem eligere hoc, vel illud bonum, neque habere potestatem peccandi? Aut delirat, aut somniat, aut saltem sibi monstra fingit, ista scriptitat. Nostra hæc apertissima sententia est, quam declaravimus lib. 17. cap. 1. Sicut quacumque gratia preventus potest iniquus reluctari; ita quacumque premente cupiditate potest iustus perseverare: & paullo inferius affirmamus oportere ad profliganda scita Jansenii, Sub parva delectatione veram potestatem agendi, & sub delectatione vitrici potestatem agnoscere reluctandi. Vide etiam quæ dixi lib. 14. cap. xi.

Me non latet, displicere nonnullis, quod efficacem gratiam dixerim *vittricem* illam delectationem, quæ superat contrariam concupiscentiam adeo ut eadem gratia relative ad diversos gradus carnalis delectationis sit efficax, vel inefficax: sed hanc esse complurium catholicorum Theologorum sententiam, tam luculenter demonstravi *dissert. 4. apolog. cap. 1. §. 2. a numero 1. usque ad 9.* ut necessum non sit eadem rursus cum legentium radio repetere.

ARCHIEPISCOPUS.

IV. Similiter & iustum, cui gratia a Deo denegaretur, sufficienter ait esse liberum ad demerendum, si solum possit, ex. gr. loco furti homicidium perpetrare, aut fornicationis loco adulterium. Quæ doctrina æque pugnat cum Concilio Tridentino, & cum decretis Summorum Pontificum latis contra Jansenium. Audiatur ipse Auctor: contingere tamen potest, ut voluntas sit determinata, &c. Hæc F. Berti de libertate ad merendum requisita.

F. J. LAURENTIUS.

Atrox est, & iniquissima postrema hæc exprobratio. Nam iustus non solum habet potestatem liberi arbitrii, & potentiam illam extrinsecam, qua potest adjuvari a Deo, quando in hac vita versatur; sed habet ulterius potentiam illam intrinsecam, quam illi tribuit auxilium gratiæ sufficientis. Profecto illis verbis, *Contingere autem potest*, &c. quæ habentur lib. 16. cap. 2. non affirmo haberi rationem meriti in iis actibus, qui peraguntur necessitate, sed in iis, quos liberum arbitrium peragit libere, & cum indifferentia judicii. Loquor enim de Deo, qui cum necessario amet

met seipsum, libere tamen diligit creatura : loquor de Christo, qui etsi peccare non poterat, habebat tamen liberam potestatem ponendi animam suam; & loquor de Beatis, qui licet videndo Deum, ut in se est, necessario illum ament, sua tamen possent libertate erga objecta reliqua, quæ sub indifferentia iudicii eis proponuntur. Belle igitur, bel-
lissime! Debat ex hoc loco adversarius fateri sententia mea requiri ad opus meritorium libertatem indifferentiæ, nec sufficere libertatem a coactione, sive illam spontaneitatem & lubentiam, qua Deus seipsum, & Christus, & Beati diligunt Deum: id debebat fateri; sed meis, ut alibi, verbis excisis, & mutilatis infert oppositum, id est, negari a me veram libertatem indifferentiæ ad merendum, vel demerendum; pro qua libertate eo in capite 2. cerrime, & absque invidia verbo, accuratius, quam multi Theologi fecerint, decertavi.

Reddantur itaque verba mea, & evanescet calumnia. Contingere autem potest, ut voluntas sit determinata ad unam speciem boni, v. g. ad diligendum Deum, quomodo determinata est voluntas Beatorum, & erat ante mortem voluntas Christi; & nihilominus maneat indeterminata ad hunc actum vel illum. Qui enim Deum videt in se, est ad illum amandum determinatus immutabili necessitate pollet autem sua libertate in actibus ceteris, qui versantur circa objecta indifferentia, & ab illa caritate, a qua nequeunt deflecti, imperantur. Ita Christus Patrem, quem necessaria diligebat, orabat libere, & libere illi obtemperabat dando corpus suum percutientibus, & genas suas vellentibus, Promeruit hoc pacto, & operatus est hominum redemptionem cum potestate ponendi animam suam, ac perfectissima libertate.

ARCHIEPISCOPUS.

V. Audiatur etiam differens de libertate ad demerendum sufficienti in statu nature lapsæ, Possumus ergo objicientibus hominem, &c. & paullo post: Insuper Theologi clarissimi refellunt hoc argumento Jansenianos, &c.

„ Sane Jansenii sectatores hanc libertatis speciem non rejicerent, imo ultro adoptarent. Porro justus urgente præcepto post acceptam gratiam justificantem reus ne censetur, & sufficienter liber ad demerendum, si præsertim agatur de impletione

„ præcepti affirmativi, cujus obligatio instat, quodque omittere non potest sine peccato, nec aliud peccatum potest eligere? Erit ergo reus etiam justus, etiamsi *mandatum ei fiat impossibile secundum præsentem, quas habet vires, & desit ei gratia, qua illi fiat possibile*; quod est plura Jansenii doctrina in prima ejus propositione damnata, ut hæretica, & impia.

F. J. LAURENTIUS.

Vellicat demum Senonensis Antistes quæ de libertate ad merendum scripsi tom. 3. *Possumus ergo &c.* Loquor ibidem de homine destituto gratia sufficiente, ac verba mea, si prout jacent, recitentur, sunt hujusmodi: *Possumus ergo objicientibus hominem destitutum a gratia non peccare, quoniam est determinatus quod specificationem ad malum, respondere quod illius voluntas non est determinata ad hoc malum, vel illud; ideoque peccat per liberum arbitrium unum, aut alterum eligendo.* Afferebat Calvinus peccare homines extincto licet arbitrio, cum peccet etiam Diabolus arbitrio carens. At hæreticum refellit doctissimus Bellarminus lib. 5. de grat. & lib. arb. cap. 14. ad 3. his verbis: Respondeo tam angelos sanctos, quam malos Dæmones respectu finis ultimi non habere liberum arbitrium a necessitate; tamen respectu mediorum liberum arbitrium a necessitate habere, quia multa faciunt, quæ possunt non facere, & e contra; & in hujusmodi Dæmones vere peccare, & bonos Angelos opus vere laudabile facere; quamvis nec pœna, nec præmium essentiale crescere possit cum utrique sint in termino, & omnia ipsorum opera ad exercitium damnationis, vel gloriæ sempiternæ pertineant. Videte etiam Estium in libro 2. sent. dist. 7. §. 5. & dist. ultima lib. 4. S. Thomam q. 89. art. 4. Si ergo peccant in operibus de liberatis damnati, ac Dæmones, qui gratiam nequeunt habere, quanto magis mortales, qui illam habere possunt? Insuper Theologi clarissimi refellunt hoc argumento Jansenianos obtendentes privationem gratiæ, ut dogma suum libertati contrarium propugnet: etiamsi nihil boni absque gratia possimus perficere, habemus tamen in faciendis malis optionem ac libertatem: igitur ex privatione gratiæ non infertur peccandi necessitas. Et sane, me iudice, facilius hoc responso illorum ora obstruuntur, quam si respondeas gratiam adesse singulis; quoniam
„ hoc

„ hoc postremum in controversia est, & Jan-
 „ seniana consecutio pleno Catholicorum ore
 „ damnata & explosa. Hæc mea verba sunt;
 „ in quibus satius duxit calumniator refecare
 „ Ven. Bellarmini lucidissimum testimonium, &
 „ insignis Theologi Estii, & S. Thomæ Theo-
 „ logorum Principis nomen prætermittere, quam
 „ sententiam meam absque censura dimittere;
 „ tametsi paullo post demonstrarem, eadem
 „ responsione a Dionysio Petavio Jansenistas re-
 „ felli lib. 4. de opificio sex dierum cap. 9.
 „ num. 3.

„ Similia mihi objicienti Auctori Janse-
 „ nismi Redivivi respondi tom. 2. Vindic.
 „ & seq. producto etiam testimonio Hono-
 „ rati Tournelii, qui licet teneat auxilium gra-
 „ tiæ numquam scelestissimis peccatoribus deesse:
 „ tamen 2. p. de gratia q. 8. art. 4. pagina
 „ 634. Venet. edit. demonstrat sententiam, quam
 „ carpit adversarius, esse inter Thomistas com-
 „ munem & pervulgatam. Vellem in hanc Vin-
 „ diciarum partem, quam nuperrime laudavi,
 „ oculos humanus lector aliquantulum intende-
 „ ret. Jam enim, cum hæretica sit & impia
 „ sententia dogmatizantium solam libertatem
 „ coactione sufficere in statu naturæ lapsæ ad me-
 „ rendum vel demerendum, & non requiri li-
 „ bertatem indifferentiæ, sed voluntatem robu-
 „ stiori delectatione excitatam reluctari non pos-
 „ se, & huc vel illuc abripi impulsu cupidita-
 „ tis, vel caritatis, ineluctabili necessitate, &
 „ absque potestate ad oppositum: evidentissimum
 „ est sententiam nostram, qua dogmata ista re-
 „ probantur & refelluntur, non impiam, & hæ-
 „ reticam censendam esse, piam, catholicam,
 „ atque orthodoxam.

C A P U T III.

„ De efficacia gratiæ, & gratiæ sufficiente.

A R C H I E P I S C O P U S.

„ I. Q Uum FF. Bellelli, & Berti ausi fue-
 „ rint expressis terminis asserere nul-
 „ lam esse gratiam vere sufficientem, aut
 „ gratiæ interiori resisti non posse, dogma ta-
 „ men catholicum in hoc puncto impugnare
 „ non sunt veriti, non solum ei opponendo
 „ errorem de duabus delectationibus relative
 „ voluntatem necessitantibus: verum etiam
 „ tortuosis, & ad fraudem compositis de gra-
 „ tiæ sufficienti sermonibus, qui sensum illo-
 „ rum aperiunt. Hac arte utitur F. Berti im-

„ primis cum ex una parte dicit se probare
 „ maxime gratiam sufficientem sensu Thomista-
 „ rum, & ex altera profitetur se dubitare
 „ utrum illa gratia Thomistica sit vere suffi-
 „ ciens: imo se malle appellare inefficacem,
 „ quam sufficientem. Quid enim putandum est
 „ de Theologo, qui dubitaret utrum præmotio
 „ Physica destruat libertatem, eamque nihilo-
 „ minus probaret maxime? Hæc Fr. Berti
 „ verba sunt: De questione grammaticali, idest
 „ an gratia sufficiens, &c. usque ad ea verba,
 „ Scholastici non consentiunt.

„ Hic F. Berti Lectori fucum facere cona-
 „ tur, & sub larva gratiæ Thomisticæ suffi-
 „ cientis quid de vera insufficientia illius gra-
 „ tiæ sentiat, abscondit. Etenim vidimus su-
 „ pra quod juxta ejus systema gratia est effi-
 „ cax, quando gradibus superat concupiscen-
 „ tiam debiliorem. Est vero inefficax, si con-
 „ cupiscentia huic gratiæ gradu suo superior
 „ est; quæ concupiscentia major in gradu non
 „ potest vinci a gratia, quæ in gradu est mi-
 „ nor. Huc refert passim illud S. Augustini
 „ de delectatione indeliberata male intellectum,
 „ & eodem sensu præposere a Jansenio de-
 „ cantatum: Secundum id, quod amplius de-
 „ lectat, secundum id oportemur necesse est.
 „ Ex quo sequitur, gratiam illam, quam suf-
 „ ficientem vocare ut cumque consentit, esse
 „ vere insufficientem relative ad gradus con-
 „ cupiscentiæ superioris, ac proinde relative
 „ ad præceptum implendum. In hoc ergo ejus
 „ error consistit, quod asserat iusto, concur-
 „ rente tentatione, aut urgente præcepto, a
 „ Deo degenerari gratiam, quæ relative ad
 „ ejus vires sit vere sufficiens, & dari ab eo
 „ tantum gratiam inefficacem, cum qua con-
 „ cupiscentiam in gradu superiori vincere ju-
 „ stus non potest.

F. J. LAURENTIUS.

„ Etiam si affirmassem solam gratiam seipsa
 „ efficacem esse vere sufficientem, accepta gratia
 „ sufficiente pro illa, quæ sufficit ad perficien-
 „ dum actum, seu ad operandum; nullus in
 „ Theologia mediocriter versatus me ob id re-
 „ prehendendum esse putaret. Thomistæ, alii
 „ Theologi, necnon Congruistæ, ac præterea
 „ ipsamet obvia, & manifesta ratio hoc decla-
 „ rant. Thomistæ quidem; nam Didacus Alvarez
 „ lib. 8. de aux. disput. 79. inquit, „ Illud au-
 „ xilium dicitur complete sufficiens ad aliquam
 „ operationem, ultra quod nullum aliud au-
 „ xilium

„*auxilium* est absolute necessarium, ut illa o-
 „peratio actu producat; & *Joannes Gonzalez*
 „*controv. 5. art. 6.* Aliqui doctissimi Thomistæ
 „arbitrantur, minus congrue vocari sufficiens
 „illud auxilium, quod contra efficax dicitur.
 „*Alii Theologi; siquidem Cardinalis de Lau-*
 „*rea opusc. 3. cap. 4. num. 83. ait;* Sæpe
 „cum aliis viris doctis miratus sum, cur
 „Theologi moderni gratiam illam divinam,
 „qua homo vocatur, excitatur, illuminatur,
 „& inspiratur ad bonum faciendum, & effe-
 „ctum non obtinet, vocare cœperunt suffi-
 „cientem, ad distinctionem efficacis, quæ
 „semper habet annexum effectum; cum satis
 „non sit ad eum ponendum, sicut efficax,
 „quæ in rigore dici deberet sufficiens; & *P.*
 „*Macedo in serinio cap. 8.* Augustinus auxi-
 „lium sufficiens efficax dicit, cum proxime
 „sufficiens est, imo non putat sufficiens quod
 „non habet effectum: & quidem meo iudicio
 „recte, si sufficit, & datur ut sufficiat, cur
 „non efficiet id, propter quod datur? Quod
 „si non efficit, profecto non sufficit. Nec,
 „solus Augustinus, sed etiam alii Patres au-
 „xilium, quod Scholastici efficax vocant,
 „sufficiens appellant: uti observat Vasquez,
 „& probat ex Prospero, in 1. 2. disp. 185.
 „cap. 11. num. 35. *Mediste demum; nam*
 „*præter Vasquezium Suarez lib. 3. de auxiliis*
 „*cap. 6. num. 4. scribit:* De ratione auxilii
 „sufficientis, si proxime & actu sufficiens sit,
 „est, ut includat omnia auxilia necessaria
 „simpliciter, quæ per modum principii con-
 „currunt ad supernaturalem actum, quia hoc
 „auxilium est sufficiens per modum potentie;
 „potentia autem ut sit sufficiens, oportet ut
 „habeat omnem virtutem necessariam ad a-
 „gendum: & hoc ipsum præsefert nomen
 „sufficientis; nam si aliquod necessarium
 „principium deest, sine illo non potest aliud
 „operari: ergo aliud non erat sufficiens. „
 „Accedit evidens ratio. In horum nempe Theo-
 „logorum sententia auxilium illud est revera
 „sufficiens, quod non requirit aliud auxilium ad
 „supernaturaliter operandum, & includit omnem
 „virtutem necessariam ad agendum: at sine
 „gratia efficaci non habetur quicquid requiritur
 „ad supernaturaliter operandum, sive omnis vir-
 „tus necessaria ad agendum: ergo sine gratia
 „efficaci non habetur auxilium revera sufficiens.
 „Hujus syllogismi propositio prior est Theolo-
 „gorum, quorum protuli testimonia. Propositio
 „altera est omnium Augustinensium, ac Thomi-
 „starum. Auctoritate itaque, & ratione perspi-

Berti Theol. Tom. IX.

cum est, solam gratiam per se efficacem esse
 revera sufficientem, si gratiam sufficientem ob-
 vio, & literali sensu; pro ea scilicet, quæ
 sufficit ad ponendum actum, intelligamus.

Admisso tamen discrimine inter gratiam
 sufficientem & efficacem eo Thomistarum sensu,
 quo gratia sufficiens non excludit necessitatem
 gratiæ efficaci, atque una potestatem tribuit
 agendi, altera operatur effectum; mentitur
 splendide quisquis autumat a me auxilium
 sufficientis gratiæ denegari. Ostendi in Vin-
 diciis dissert. 14. cap. 2. §. 2. & seqq.
 pluribus e Theologia a me in lucem edita
 collectis testimoniis. Inter quæ est illud libri
 14. cap. 8. *Est ergo gratia sufficiens sensu*
Thomistæ, ac nostro, illa quæ dat posse,
non velle: & inferius, Fatemur per gratiam
sufficientem dari nobis potestatem implendi
divina mandata, eamque veram & propriam,
sed non taliter validam & expeditam, ut ad
ponendum actum non sit necessaria gratia efficax.
 Rursus lib. 17. cap. 3. *Augustinus agnoscit in*
hoc statu, non solum adjutorium quo, sed
etiam adjutorium sine quo non, sive pure suf-
ficiens. Sed legito alia plura præcitato secundo
 paragrapho Vindiciarum mearum; atque num
 ibi loquar tortuosis, & ad fraudem compositis
 sermonibus, judica quisquis legeris.

Evanescit ex dictis quælibet impostoris ca-
 villatio. Dum enim dico, dubitari posse an
 gratia sufficiens Thomistica sit revera sufficiens,
 loquor ipsorum Thomistarum ore: & si can-
 dido animo loquendum est, non dubito, sed
 nego esse revera sufficientem, si gratiæ suffi-
 cientis nomine illam accipiamus, præter quam
 nulla alia gratia requiritur ad ponendum actum.
 En evidentissima ratio, quia ad ponendum
 actum necessaria est gratia per se ipsam efficax:
 nam si gratiæ sufficientis vocabulum accipiamus
 pro ea gratia, quæ dat posse, sed non excludit
 necessitatem gratiæ per se efficaci ad actu o-
 perandum; gratiam istam sufficientem probe
 maxime, ut dixi cit. cap. 3. Desinat idcirco
 accusator ineptam illam interrogationem rege-
 rere. „ Quid enim putandum est de Theologo,
 qui dubitasset utrum præmotio physica destruat
 libertatem, eamque nihilominus probaret ma-
 xime? Hujus farinæ Theologus esset Luthera-
 nus, Calvinianus, Jansenianus: sed qui phy-
 sicam prædeterminationem, simulque veram
 libertatem propugnat, is est verus SS. Augu-
 stini, & Thomæ discipulus. Hæc ad rem no-
 stram facienda est interrogatio: Quid existi-
 mandum de viro Theologo, qui assereret gra-

Z z

tiam

tiam efficacem esse necessariam ad ponendum actum adversus Medistas affirmantes cum Suarezio illam esse gratiam *sufficientem*, præterquam ad ponendum actum nulla alia gratia requiritur? Atque huic interrogationi facillima est responsio: In sensu hujus Theologi, & in ea *sufficientis* gratiæ significatione, sola gratia *efficax* est vere, & proprie *sufficiens*.

Quoniam vero Languetius mea verba profert ex libro 17. cap. 3. usque ad illum dumtaxat terminum, quo difficultatem proponunt, meamque sententiam non explicant, opus est integre ea verba proferre, cum abunde omnem exsufflent, elidantque calumniam. „ De quæstione grammaticali (ita ego tom. 3.) idest, an gratia sufficiens Thomistico sensu, sit vere & proprie sufficiens, non opus est definite sententiam dicere. Ego sane mallem appellare *inefficacem*, eo quod non inspiret voluntatem illam robustam, quæ inspiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in consuetudine sermonis vocabulum istud, quam *sufficientis*: quod tamen in sensu Thomistico probò maxime, ut explicavi in cap. 8. de H. P. At num inspecta significatione vocabuli, gratia illa Thomistarum notione sufficiens vere sit talis, Scholastici non consentiunt. „ Hucusque Archiepiscopus. Constat me loqui de quæstione grammaticali, idest, de significatione vocabuli *sufficientis*, & ita prosequi nullo interjecto vocabulo. „ Negant talem esse Medistæ omnes, & cum illis Honoratus Tournely p. 2. de gratia q. 7. art. 4. concl. 3. quia ea gratia insufficiens censenda est, quæ non complectitur totum id, quod requiritur ut actus ponatur, vel saltem ut impetretur auxilium ad ponendum actum necessarium. Videtur consentire Norisius, qui, ut dictum est modo, negat dari sine adjutorio efficaci potentiam proxime expeditam ad perseverandum in accepta justitia. Solam gratiam efficacem esse proxime sufficientem defendit Zumel tom. 3. disp. 5. sect. 1. Cardinalis Brancatus de Lanza opusc. 3. de grat. cap. 4. Franciscus Macedo in scrinio cap. 8. & in cortina pag. 318. Ex nostris Basilius Poncius 1. p. relect. de gratia cap. 17. Joannes Schuveitzerus dissert. 3. de præd. dub. 6. & Petrus Clenaerts de gratia efficaci cap. 6. §. 3. not. 7. Consentiant Theologi Lovanienses in justif. cap. 12. num. 177. Horum, aliorumque sensus est, gratiam inefficacem non esse revera sufficientem, si gratia sufficiens accipiatur grammaticaliter, quatenus cum illa potest poni actus absque gratia validiori. Juxta hanc notionem esset

sufficiens illa gratia, quam propugnant Molinistæ, si præsentī statu daretur, & sufficeret naturæ infirmæ adjutorium collatum Adæ innocentī. Alia ex parte non desunt Thomistis rationes, atque exempla ad probandum gratiam inefficacem appellandam esse vere, & proprie sufficientem. Primo docent plura necessaria esse ad actum, quam ad potentiam: quod verissimum est, probatumque a nobis superiori propositione eodem exemplo apud Thomistas frequentissimo oculi, qui potest videre, etiamsi, ut actu videat, necessaria sit lux. Verum posse oculum cernere, nisi præbeatur luminis adjutorium, negat Augustinus lib. de gestis Pelagii cap. 3. de nat. & gratia cap. 26. de peccat. meritis cap. 5. libri 2. epist. 106. nunc 186. Sed Thomistæ reponent, loqui Augustinum de potentia conjuncta cum actu. Dicent insuper, recte appellari sufficiens in uno genere, quamquam alia in alio genere sint necessaria. Quod commotrabunt facile in omni genere causarum, cum erudito Thomista Francisco Sylvio in 1. 2. q. 3. art. 3. & Aurelio nostro Piette Lovaniensi tom. 3. cap. 2. q. 2. Afferent exemplum ex Angelico Præceptore 3. p. q. 61. art. 1. ubi pertractans de necessitate Sacramentorum, cum 3. loco objecisset, Posita causa sufficienti nihil aliud videtur necessarium ad effectum: „ sed passio Christi est sufficiens causa nostræ salutis: non ergo requiruntur sacramenta ad salutem humanam; ita difficultatem solvit: „ Ad tertium dicendum, quod passio Christi est sufficiens causa humanæ salutis; nec propter hoc sequitur, quod sacramenta non sint necessaria ad humanam salutem, quia operantur in virtute passionis Christi, & passio Christi quodammodo applicatur hominibus per sacramenta. „ Itaque *sufficiens* est gratia quælibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reapse applicetur. Accedit comparatio naturalium omnium potentiarum, quæ completæ dicuntur singulæ in suo genere, quamquam actu non operentur, nisi prima causa movente. Itaque pro libito gratiam, quæ opponitur efficaci, dicito aut inefficacem, aut sufficientem; mea enim non refert, utrum horum dixeris: dummodo fatearis contra Jansenium interiorē aliquam gratiam, cui in statu naturæ lapsæ resistitur. „

Ex iis, quæ necessum fuit exscribere, manifestissima res est. lib. 17. cap. 3. differendo contra secundam Jansenii propositionem, ac demonstrando dari in hoc infirmitatis statu interior-

teriores gratias, quibus humanum resistit arbitrium, & ea occasione inquirendo num gratia, quæ non est *per se efficax*, appellari debeat *sufficiens*, instituere quæstionem de significatione hujus vocabuli *sufficiens*, tam Thomistarum, quam aliorum Theologorum recitare opiniones, & eam, quam tenent Thomistæ, luculentius exponere, nihil vero de grammaticali illa quæstione definire. Manifestissimum insuper est, ludum eos ludere, qui hinc conantur inferre denegari a me gratiam Theologico sensu *sufficientem*, idest, quæ dat *posse* sejunctum ab actu. Et, si non levi utendum est conjectura, Senonensis Archiepiscopus, quem nemo ignorat fuisse Medicarum partibus addictissimum, alicui hujus sectæ Theologo provinciam commisit seligendi ex libris meis loca, quæ sibi viderentur suspecta, atque ex iis mutilatis, disparatisque connexis, fonte neglecto, suum protulit judicium, a subleſtæ fidei confarcinatore deceptus. Alioqui, cum sapiens fuerit, & sagax, quomodo contigisset, ut cuncta, quæ a me scripta censoriis notis perstrinxit, obtruncaret, subverteret, & in sensum detorqueret oppositum? Dixi hanc non levem esse conjecturam: nam si ipse textus nostros collegit, suisque lustravit oculis; aut iniquus fuit eligendo perpauca, nec quæstionem ibidem actitatem discernens; aut fuit imprudens, proxima, & quæ sequuntur, ac nostram mentem explicant, prætermittendo. Absit vero, ut illum, vel iniquum, vel imprudentem existimemus.

De illo autem principio, *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est*, necnon de sancta delectatione opposita delectationi carnali, satis superque præcedenti paragrapho pertractavi.

A R C H I E P I S C O P U S .

II. His notatis facile intelligitur id, quod ibidem F. Berti asserit de gratia illa sufficienti, quæ dat *posse*, sed incompletum; & cur vellent Thomistæ ex eo quod dicant, Per gratiam sufficientem constitui potentiam proxime, & complete potentem producere effectum; statuatque potentiam non debere nominari potentiam proxime expeditam, nisi potentiam, quæ ut ponat actum, gratiam uberiorem non postulat: quo denique sensu asserat. Quod etiam renati, & Sancti, cum gratiam, & adjutorium petere debeant, ut in bono possint perdurare, etsi habeant gratiam sufficientem, non habent semper proximam perseverandi potentiam: &

Augustino tribuat quod ipse addit, Quod cum sola gratia sufficiente non potest mandata facere, qui caritatem non habet magnam, & vehementem, idest, non potest proxime, complete, & expedite, poterit vero cum impetaverit gratiam uberiorem, congruam, & efficacem.

„ Hæc omnia in ejus systemate significant, „ idcirco justum cum illa gratia inefficaci non „ posse proxime, & complete mandatum urgens „ implere, quia delectatio cælestis in gradu „ inferior, qua solum pollet, non potest vincere concupiscentiam validiorem. Ex quo „ sequitur hanc gratiam vere esse insufficientem relative ad præsentis vires justis.

„ Non arguimus F. Berti quod asserat justum aliquando gratia proxime sufficienti „ carere, urgente tentatione, si potest proxime petere gratiam, quæ illi deest. Possumus „ utcumque tolerare, quod contra communem Thomistarum sententiam asserat gratiam sufficientem non dare potentiam proxime completam, & expeditam; si id duntaxat assereret sensu ab aliquot Thomistis intellecto „ de potentia ex parte actus secundi completa; „ & expedita. Sed illum incusandum judicamus, quod secundum principium, quod posuit, gratia inefficax, quam sufficientem ægre „ vocare consentit, est vere insufficientis justo „ relative ad ejus præsentis vires, quia a validiore concupiscentia opprimitur.

„ Quod quidem systema excludit quoque a „ justo potentiam orandi urgente tentatione, „ nisi habeat ad orandum gratiam efficacem, „ quamvis haberet gratiam inefficacem. Gratia „ enim inefficax, secundum systema F. Berti, „ non potest vincere concupiscentiam validiorem; & ideo inefficax nominatur, quia „ concupiscentia illam gradibus suis superat. „ Hinc ponit justum aliquando deferri, illique „ denegari auxilia communia, & gratiam vere, „ re, & relative ad tentationis vires sufficientem; „ ejus derelictionis non aliam causam reddit, quam profunda, & occulta Dei „ judicia. Sic enim loquitur de iis, quos Deus „ etiam inter Barbaros, aut scelestissimos eligit. Ut ostendat divitias misericordiae suæ, „ non solum perducere illos ad baptismum, „ allicere ad fidem, movere ad resipiscentiam, „ verum etiam facere perseverantes, & coronare in misericordia, & miserationibus. „ Addit quod ex iis sunt nonnulli, quibus ad „ ostensionem justitiæ gratia subtrahitur, nec „ Deus rénuentes illos vocat, nec trahit per-

„vicaces, sed occulto, & justo judicio eos deserit.” Hi autem, *inquit*, sufficientem non habent gratiam. *Quod ut præbet, addit*: Gratia sufficiens donum est, nec ulla foret in Deo iniquitas, si Deus illam denegaret: *Unde concludit, quod illa gratia sufficiens est donum gratuitum, & post Adami peccatum indebitum beneficium, etiam, supposito legis præcepto.*

Hæc autem doctrina, & systema, unde derivatur, omnino contradicit Apostolo dicenti: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Contradicit Concilio Tridentino docenti, Neminem a Deo deferri, nisi prius deferatur. Contradicit eidem Concilio dicenti post Augustinum; Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis. Et contra consonat primæ propositioni damnatæ in libro Jansenii asserentis, justo quædam mandata esse impossibilia secundum præsentem, quas habet, vires, & ei deesse gratiam, qua possibilia fiant.

F. J. LAURENTIUS.

Cujus generis fuerint adversarii prænotationes, ex dictis percipit unusquisque: sed prodit illæ ulterius vel inscitiam, vel allucinatio- nem suam, affirmans a me vellicari Thomistas, eo quod asserant, *Per gratiam sufficientem constitui potentiam proximam, & complete potentem producere effectum; & statuere potentiam non debere nominari potentiam proximam expeditam, nisi potentiam, quæ, ut ponat actum, gratiam uberiores non postulat.* Quo enim modo fieri potest, ut vir in Thomistarum doctrina versatus ignoret ipsorum Thomistarum permultos tradidisse, solo adjutorio efficaci tribui potentiam agendi proximam expeditam, atque completam? Audiatur Dida- cum Alvarez lib. 8. de auxiliis disp. 79. „Illud auxilium dicitur complete sufficiens „ad aliquam operationem, ultra quod nul- „lum aliud auxilium est absolute necessarium, „ut illa operatio actu producat. Audiatur „Joannem Gonzales contrav. 5. art. 6. Ar- „chiepiscopus Tranensis, Magister Herrera „& alii asserunt auxilium sufficiens in re non „sufficiens, idest, non reddere potentiam „complete, actuatam in ratione principii, sed „indigere auxilio efficaci, quod in illorum „sententia duo facit, & complet poten-

„tiam, & illam applicat ad operandum im- „fallibiliter. Audiatur Franciscum Zumel tom. „3. var. disput. d. 4. sect. 1. Sufficiens au- „xilium præstat quidem vim potentiam, non „quidem omnino proximam cum uliima actua- „litate, sed minus proximam, & quasi me- „diatam, vel minus immediatam, & incom- „pletam, seu inadæquatam. Itaque non „ego Thomistas vellico: sed Languetius cuncta „vellicat, & exagitat, vel, ut rectius loquar, „vellicaret, & exagitaret, si posset. Præterea, „quomodo Thomistarum sententiam vellico, „quam, ut nuper ostendi, rationibus exemplif- „que expono, & explico? Ac si vellicarem „etiam, & solum auxilium, quod nullum aliud „requirit ad actu operandum, appellavisse com- „plete sufficiens, cur non potuisset sufficiens au- „xilium eo modo describere, quo descripserunt „Macedo, de Lauræa, Norisius, Vasquesius, „Suarez, Toumelius.

Verum, ut omnem dissipemus caliginem; peto, quid sit auxilium tribuens poten- „tiam expeditam, proximam, & completam? Si respondeas cum Suaresio lib. 3. de auxiliis cap. 6. n. 4. esse illud, *Quod includit omnia auxilia necessaria simpliciter, quæ per modum principii concurrunt ad supernaturalem actum*: dico; non dari potentiam proximam, expeditam, atque completam absque gratia efficaci. Probo quod dico, Quia in sententia omnium Thomistarum gratia efficax per modum principii concurrunt ad supernaturalem actum. Si vero potentiam expeditam atque completam illam dixeris, quæ non excludit necessitatem gratiæ per se efficaci ac prædeterminantis ad supernaturaliter operandum; perspicuum est ex n. præced. a me istiusmodi potentiam non denegari. Sed audiatur integro responso mea ad objecta Jansenistarum, ex qua calumniator mea verba producit more suo, mutilata scilicet, & diminuta. Gratia sufficiens (ita ego lib. 17. cap. 3. ab adversario cita- to) gratia sufficiens non dat posse conjunctum cum actu & proxime completum & expeditum, concedo. Non dat posse ab actu se- „junctum & incompletum, nego. Addendum unum „est, ne Thomistæ (neque enim inter se, quod „ad rem spectat, consentiunt, ut inquit citato „in loco Gonzalez) qui docent per gratiam „sufficientem constitui potentiam proximam & com- „plete potentem producere effectum. verborum „meorum sensum respuant, me cum Norisio „cap. 4. calumnie sublata, & cum Theologis „probatissimi ibidem enumeratis appellare po-

sentiam proxime expeditam illam, quæ, ut ponat actum, gratiam uberiores non postulat.

His aperte mentem meam explicavi, affirmans nomine *potentie complete proximeque expeditæ* potentiam illam a me intelligi, quæ non requirit ad ponendum actum *gratiam uberiores*. Cedo nunc: unum ne invenies Thomistam, qui mihi, aut alteri hoc pacto definienti cum viris sapientissimis potentiam *expeditam atque completam*, respondeat. Uti que, hac definitione recepta, habetur per solam gratiam sufficientem, seclusa gratia per se efficaci, talis potentia *completa, expedita, actuata*? Nullus ex Thomistis, nullus omnino, nisi gratiam per se efficacem abiciat, id poterit respondere. Videas igitur, quam imperite scripserit adversarius a me *vellicari Thomistas*, & quam fraudulentè potentie *expeditæ ac proxime* diversam notionem a Theologis traditam, & a me dilucide expositam prætermiserit, mea verba obtruncans, & refecatis intermediis, pro lubitu traducens, invertens, obscurans. Imponamus ergo huic paragrapho finem meis itidem verbis eodem capite 3. „ Aliud est verbo contendere, aliud „ dogmate. Dogma Jansenii est) *legant,* „ *scrutentur hæc verba calumniatores*) sub „ delectatione victrici tale vinculum injectum „ esse voluntati, ut necessitate flectatur, nec „ actus oppositas in ejus sit potestate. Ergo „ per Jansenium sub gratia parva, premente „ perversa cupiditate, non est potentia recte „ operandi; & sub gratia magna & robusta „ non stat potestas peccandi; & necessitate „ alligati illud tantum facere possumus, quod „ magis delegat, ita ut alternantibus delecta- „ tionibus, nec una alteram superante, ne- „ cessario inefficacibus desideriis hæreat ani- „ mus „. Quis modo crederet, tale esse ad- „ versariorum meorum ingenium, talem libro- „ rum meorum lectionem, talem æquitatem, „ tale judicium, ut hanc ipsam sententiam a me „ rejectam inter damnata Jansenii dogmata, as- „ severanter pronunciarent tradi a me ipso, tra- „ di autem eo ipso in loco, in quo illam re- „ jicio, & oppugno? Id, quod videtur prorsus „ incredibile, verissimum esse ex iis, quæ hoc „ paragrapho dicta sunt, iidem adversarii, ve- „ lint, nolint, coguntur fateri.

Jam vero si cetera Languetii persequeretur objecta, nimium abuterer patientia legentium. Liquet enim ex dictis, eatenus a me negari aliquando in justis illam potentiam *proximam & completam*, quæ aliud ad perseverandum

in accepta justitia non exigit adjutorium, quoniam revera quidam justi non habent gratiam semetipsa efficacem, quam propterea debent suppliciter petere, & qua si essent semper adjuti, numquam peccarent: talis quippe gratiam numquam suo caret effectu. Vide Augustinum lib. 2. de peccat. meritis, & remiss. cap. 19. n. 32. Perspicuum est etiam, esse contra communem Thomistarum sententiam agnoscere in gratia *sufficiente*, & sine gratia per semetipsam efficaci illam potentiam *proximam & completam*, quæ ut prodeat in actum, nullum aliud exigit adjutorium; quum præter gratiam *sufficientem* Thomistæ omnes ad ponendum actum necessarium existiment adjutorium gratiæ per se efficaci. Insuper certissimum est, juxta propugnatum a nobis systema: gratiam quoque *sufficientem & inefficacem* tribuere potentiam superandi concupiscentiam validiorem, me scribente lib. 17. cap. 1. id tom. 3. „ Ait Jansenius, impossibile esse, ut „ vigente sancta delectatione illicitum præva- „ leat desiderium, & consideratio peccati, & „ e contra sub vividiori concupiscentia ne- „ cessarie liberum arbitrium succumbere. Ju- „ stis ergo conantibus, & volentibus, dum „ deest victrix delectatio, & gratia efficax, „ impossibile est divina observare præcepta. „ Nos contra condendimus (*audiant hæc ite- „ rum, & confundantur conviciatores*) nul- „ lam delectationem injicere vinculum liberta- „ ti, nisi summi Boni per lumen gloriæ ma- „ nifestari, aut boni, ut inquirunt, in communi, „ ultra quod divagari nequi voluntatis instin- „ ctus; propterea quod hæc duo tantum tol- „ lunt indifferentiam judicii, ideoque sicut „ quacunque gratia præventus potest iniquus „ reluctari; ita quacunque premente cupidi- „ tate potest justus perseverare. Ita priorem „ propositionem Jansenii rejicimus, damna- „ mus, refellimus, reprobamus „. Hæc est, „ non ambigua, non implexa, non fucio illita, „ sed enucleata, perspicua, & majoribus thea- „ tris proposita, filii Romanæ Ecclesiæ, disci- „ puli S. Augustini, & pro hujus doctrina ago- „ nizantis, sententia.

Demum, quod nemo satis mirabitur, urget Senonensium Antistes adversum me textum Pauli 1. ad Corinthios cap. 10. 13. *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis subsistere*, necnon verba Tridentini Concilii sess. 6. de Justif. cap. 11. desumpta ex Augustino libro

libro de nat. & gratia cap. 43. *Non igitur Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis*: quum agomet hæc eadem verba Apostoli, hæc eadem verba Augustini consecrata a Tridentino Concilio, aliaque bene multa produxerim cap. 3. libri 17. ad demonstrandam æquitatem censuræ contra primam propositionem Jansenii. Videatur tom. 3. Theolog. disc.

C A P U T IV.

De possibilitate mandatorum Dei per gratiam.

ARCHIEPISCOPUS.

NON minus diserte F. Bellelli docet, per gratiam parvam, & inefficacem, quæ sola secundum illum justis urgente præcepto sæpe conceditur, nullam dari veram potentiam, seu proximam, seu remotam, &c.

F. J. LAURENTIUS.

Nil contra me in hoc articulo profert Archiepiscopus, qui tamen contra Fulgentium Bellelli plura effutit. Horum summa est, explicasse Theologum nostrum potentiam illam, quam habet justus implendi præcepta, per gratiam sufficientem, comparando eandem potentiam potestati hominis ad videndum, quando habet oculos, & lumen, sed infirmitate cogente oculos aperire non potest, Verum demonstravi in Vind. dissert. 4. cap. 3. §. 7. eadem oculorum similitudine, iisdemque plane verbis usum fuisse S. P. Augustinum lib. de nat. & gratia cap. 26. num. 29. & libro 2. de peccat. meritis & remissi. cap. 5. num. 5. eandemque comparisonem adhibuisse Africanos Episcopos exules in Sardinia in epistola synodica cap. 5. illam insuper fuisse traditam a Didaco Alvarez disp. 23. num. 32. a Joanne Maldonato S. Jesu in caput 6. Joannis n. 5. a Venerabili Bellarmino in lib. de gratia primi hominis cap. 4. & a Dionysio Petavio lib. 4. de opif. sex dierum cap. 1. num. 4.

Secundo loco in crimen vertitur Theologo præstantissimo, quod definitionem illam Tridentinæ synodi sess. 6. canone 4. *Liberum arbitrium a Deo motum, & excitatum posse dissentire, si velit*, detorserit ad solam gratiam sufficientem. Norunt autem omnes Tridentinum illum canonem Thomistis, & Augusti-

nensibus passim objici ab impugnatoribus gratiæ per se efficaci; sub cujus motione, & excitatione videtur ipsis liberum humanæ voluntatis arbitrium obstringi indeclinabili necessitate. Et norunt quoque omnes, a Thomistis & Augustinianis responderi, aliquo sensu necessum esse, ut fiat id, ad quod faciendum gratia efficax subministratur; nam ipsa gratia efficax a nullo duro corde respuitur, nec humanæ voluntates efficere possunt, quominus Deus omnipotens faciat, quod voluntate absoluta faciendum esse decrevit: hanc tamen necessitatem esse tantummodo consequentem, & liberum arbitrium non posse quidem in sensu composito abstinere ab opere, ad quod præmotione divina determinatur, sed posse tamen in sensu diviso.

Hæc doctrina imbutus Fulgentius Bellelli de modo rep. lib. 2. cap. 16. explicat utique Tridentinum canonem de gratia sufficiente, quam liberum arbitrium abjicere potest, & interdum abjicit; sed minime negat eundem canonem etiam accipiendum esse de gratia efficaci in prædicto sensu composito Thomistarum. Post ea enim verba, quæ Archiepiscopus objicit, cap. illo 16. p. 49. scripta a Fulgentio, hæc immediate subjiciuntur: *Cum quæ fidei doctrina prorsus recte coheret, quod arbitrium non dissentiat, nec resistat, nec respuat, nec respuere possit gratiam per se efficacem, ut dici jam consuevit a clarissimis Thomistis, in sensu composito, tametsi in sensu diviso possit ab actione, quam efficit, temperare.* Hæc est Fulgentii Bellelli sententia; quam reprehendere non potuisset censor, si Theologi nostri verba fideliter exscripsisset: sed quoniam consuetum illi est, ut ubique deprehendimus, quæ frivolæ objectiones suas enervant & infringunt, simulatione negligere: eo incaute, ne dicam imprudenter & inverecunde, processit, ut scriberet, Theologum ipsa Thomistarum verba usurpantem explicavisse sacrosanctæ Tridentinæ synodi definitionem contra omnium Theologum, etiam Thomistarum, sensum.

Tertio loco Fulgentio Bellelli objicitur, quod in libro de statu naturæ rationalis ante peccatum laudaverit Antonium Arnaldum. Ignorat autem tum Senonensis Archiepiscopus, cum Auctor Jansenismi Redivivi, qui hoc idem objecit Augustiniano Theologo, jam ab anno 1717. ipsum Fulgentium hanc a se criminationem invictissime propulsasse; quemadmodum ostendi tom. 2. Vindic.

CAPUT V.

**De Caritate Theologica, & ejus necessitate a
duobus Theologis inducta pro quolibet
opere bono etiam moraliter.**

ARCHIEPISCOPUS.

I. **F**ratres Bellelli & Berti non errant so-
lum circa Christi mortem, libertatem
necessariam ad merendum, & demerendum, &
resistentiam gratiæ; addunt alios errores ab
Ecclesia proscriptos, scilicet liberum arbitrium
absque gratia, quam in caritatis Theologicæ
motu constituunt, peccare semper in omnibus
suis actibus; adeo ut liberi omnes motus vo-
luntatis, qui a gratia caritatis non proce-
dunt, necessario a mala cupiditate oriantur;
ac quidquid a motivo caritatis non procedit,
non aliud habeat motivum, quam pravam cu-
piditatem. Caritatem autem non accipiunt,
quatenus tantum involvere potest omnem amo-
rem recti, & boni, & omnem bonam volun-
tatem, sed veram caritatem Theologicam,
quæ ab amore perfectissimo non differt, nisi
gradu.

F. J. LAURENTIUS.

Constitui a me gratiam in caritatis Theo-
logice, seu amoris Dei super omnia, motu,
atque inspiratione, & absque hujusmodi gratia
liberum arbitrium juxta sententiam nostram
in omnibus actibus suis peccare, nemo potest
asserere, nisi qui lividis oculis perlegerit edi-
tas a nobis theologicas lucubrationes. Actua-
lem Christi gratiam esse mentis illustrationem,
& inspirationem caritatis, revera a me tra-
ditur tom. 3. sive libro 14. cap. 7. Car-
itatis autem Theologicæ nomen, idest, illius
caritatis, qua Deus amore benevolo, & super
omnia diligitur, & quæ constituit peculiarem
virtutem, in scriptis meis, ubi de gratia uni-
versaliter agitur, non occurrit, additque illud
de penu suo criminatur. Utor ego cit. cap.
7. verbis S. P. Augustini lib. 2. de peccatis
meritis cap. 17. & 19. atque de gratia Chri-
sti cap. 6. 9. 10. 11. 21. & 26 nemo autem
jure me poterit reprehendere, dum loquor ore
Augustini. Declaravi mentem meam in Vind.
tom. 2. dissert. 4. cap. 1. ubi ita scripsi:
*Neque enim nos in illa universali prevenien-
tis auxilii descriptione dilectionis, & caritatis*

nomine intelligimus inspirationem amoris be-
nevoli, sed bonam voluntatem, quæ actus
omnes salutares præcedit; id, quod nobis ne-
mo jure negabit, nemo in nobis jure repre-
hendet: tum quia mentem hanc nostram ro-
tundis verbis explicavimus, ut adversus con-
viciatorem ostendimus capite 2. primæ dissert.
tum etiam quia hac quoque in re Augustini
sensum & verba secuti sumus; cujus hæ sunt
loquendi formulæ: Quid est dilectio, vel cari-
tas, nisi amor boni? quid est boni cupiditas,
nisi caritas? quid est aliud caritas, quam vo-
luntas? caritas dicitur voluntas bona. Vide
lib. 8. de Trinit. cap. 10. lib. 2. contra duas
epist. Pelag. cap. 9. num. 21. lib. de grat. &
libero arb. cap. 17. num. 33. in psalmum 36.
serm. 2. num. 13. &c.

Neque verbis abutimur, dum in gratiæ de-
finitione adhibemus caritatis vocabulum. Nam,
ut mittam Antoninum Reginaldum de ment.
Concili. Trid. p. 1. cap. 52. Augustinum in
cunctis libris, ac tractatibus suis appellare
gratiam in hoc statu necessariam. Spiritum ca-
ritatis, inspirationem caritatis, infusionem ca-
ritatis, dilectionem, inspirationem dilectionis,
amoris divini gratiam, amoris Dei inspiratio-
nem, concupiscentiam bonam, cupiditatem bo-
ni, bonam voluntatem, suavitatem, delecta-
tionem, condelectationem, jucunditatem, vo-
luptatem, tradit Stephanus Dechamps lib. 3.
de her. Janseniana disp. 3. cap. 16. num. 3.
ac Dictionysius Petavius lib. 10. Theolog. Dog-
mat. cap. 20. demonstrat apud Augustinum
caritatis vocabulo plerumque censeretur motus
omnes, & affectus piæ voluntatis, tam qui
justificationem antecedunt, quam qui sunt ea
posteriores. Quod vir doctissimus ostendit pro-
ductis ipsius Augustini testimoniis ex lib. de
gratia Christi cap. 2. de correptione & gratia cap.
5. lib. 1. operis imperf. contra Julianum cap.
82. & de nat. & gratia cap. 70. Vide autem
quæ in meum advocem patrocinium: duos
advoco Societatis Jesu Theologos præclarissi-
mos, Stephanum Dechamps, & Petavium.
Adde, si lubet, Gallicanos Præsules in In-
structione Pastoral. anno 1714. art. 4. p. 36.
quorum verba recitavi in Vindiciis diss. 1. cap.
1. §. 4. num. 3.

Ut autem evidentius adversariorum nostro-
rum detegamus alucinationem, & frangamus
pertinaciam (omnes quippe, aut fere omnes
accusationes suæ traditæ a nobis definitioni
gratiæ innituntur) quid nos in eadem gratiæ
definitione intelleximus nomine caritatis, non
uno

uno in loco cubitalibus litteris significavimus. Demonstratum id est differt. 1. Vindic. cap. 2. §. 5. & seq. ac modo sufficit unum proferre ex libro 23. Theolog. disc. cap. 10. sive tomo 4. ubi leguntur: *Contendit* (Schola Augustiniana) *humanam voluntatem in quolibet exercitio virtutis duci vario amoris affectu, sive boni cupiditate, quæ non deest in fide informi, auctore S. Thoma 2. 2. q. 5. art. 2. ad 2. sed non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, ceterisque præstantiorem, quæ speciali quadam ratione dicitur CARITAS.* Qui hæc legit, quæ fronte potuit asserere, a me hanc specialem caritatem existimari necessariam ad quodlibet opus bonum etiam moraliter? qui autem non legit, quo jure potest asserere, se libros a me conscriptos maturo examine ponderasse?

Non inducat in animum suum lector, me in eo tantum loco, quem nuper produxi, quadratis verbis declarare, caritatis nomine in nostris de gratia, & de virtutibus dissertationibus, intelligi cupiditatem boni, non caritatem Theologicam, quæ peculiaris virtus est, & speciali titulo caritas nuncupatur, adeo ut una a nobis solitaria declaratio lynceos censorum oculos subterfugerit; non, inquam, id lector in animum inducat suum. Enimvero sufficere cupiditatem boni, absque actu caritatis, ad fidem, trado lib. 21. cap. 4. tom. 4. Sufficere ad timorem, trado eodem capite & libro 23. c. 12. necnon de pœnit. lib. 34. cap. 1. tom. 7. Sufficere ad spem, trado lib. 23. cap. 11. tom. 4. & lib. 21. cap. 4. atque lib. 34. cap. 5. tom. 7. De his rursus proximo articulo. Quum itaque in libris, ubi de virtutibus pertracto, declaraverim expresse, dilucide, evidentissime, necessariam non esse sententiam nostram ad cujuslibet virtutis actum caritatem Theologicam; imploro hominum omnium mortalium, omniumque superum fidem, potuit sine mendacio, potuit sine calumnia, potuit sine maxima iniquitate ab homine christiano, a viro Theologo, ab Episcopali characterè insignito affirmari omnino contrarium, nimirum, nullum a me agnoscere actum alicujus virtutis absque caritate Theologica? Sed repetam, quod dictum est alibi, Optimus Archiepiscopus collecta ab aliquo conviciatore, e suis locis divulsa, & mutilata testimonia perlegit, hæc ponderavit tantummodo, ex his bo-

na fide judicium suum pronuntiavit. Alioquin nemo illum poterit a mendacio, & iniquitate purgare. Ipsi inimici nostri sint iudices.

ARCHIEPISCOPUS.

II. F. Berti consensit cum Fr. Bellelli; ait enim: Practico loquendo affirmo numquam hominem lapsum agere. convertendo se ad illam intimam legem, absque cupiditate, & philautia, ideoque quodlibet opus bonum fieri ex speciali gratia. Et Potest liberum arbitrium exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere quoad substantiam, operatione secum se laudabili, & honesta, etsi extrinsece, & ex fine operantis non bona undequaque.

F. J. LAURENTIUS.

Quid hæc ad demonstrandum, non posse in mea sententia exerceri officia virtutum sine caritate Theologica, & proprie dicta? Affirmavi quodlibet opus bonum fieri ex gratia: non affirmavi quodlibet opus bonum fieri non posse absque caritate Theologica. Oppositum a me doceri, constat ex numero proxime antecedenti. Requirit uti vel actualem, vel virtualem caritatem, per quam opus deliberatum referatur in Deum, ut sit bonum undequaque, nempe, tam quoad officium, quam quoad finem, omnium Augustinenſium sententia est, nec ulla posse perstringi censura declararunt in suis Censuris doctissimi Galliarum Antistites, Archiepiscopus Burgenſis de Leny de Vantadour anno 1659. die 6. Februarii; Joannes Baptista de Contes, & Alexander de Hodencq. Vicarii Generales Archiepiscopi Parisiensis anno 1658. die 23. Augusti; Ludovicus Henricus de Gondrin eodem anno 1658. die 3. Septembris; Nicolaus Comes de Beauvais Vidame Episcopus Bellovacensis eadem anno, die 12. Novembris; Gilius Episcopus Ebroicensis anno 1659. die 15. Januarii, & centum Galliarum Episcopi in suæ Bullæ Unigenitus explicatione anno 1720. Vide in Vind. dissert. 3. cap. 1. §. 5. num. 8. His omnes temeritatis illos redargunt, qui erroneam audent appellare prælaudatam sententiam. Quorum si nullam habendam esse rationem censet Archiepiscopus Senonensis; reveretur saltem præclarum, honestissimumque nomen prædecessoris sui, Domini de Gondrin, neque ei memoria excidat, censuram hujus sapientissimi

issimi Archiepiscopi fuisse in synodo Provinciali anno 1660. ab omnibus illius provinciae Episcopis adoptatam, & confirmatam. Quantum ergo spectat ad opera deliberata in Deum actuali, vel virtuali caritate referenda, praeter munimenta alia quamplurima: ab omni nos animadversione protegit sacer Episcoporum Galliarum conventus, ipsaque nobilissima Cathedra Senonensis.

Requiri itaque ad opus bonum, ne oriatur a noxia cupiditate, caritatem Theologicam, nullibi a me scriptum est: sed hoc a me propugnari fateor, actus quoslibet, fidei, spei, timoris, ceterarumque virtutum, quamvis spectato officio, substantia sua, & intrinsece sine caritate boni sint, carere tamen recto ordine finis. si ab iis, qui Deum noverunt, in ipsum, tamquam in ultimum finem, non referantur.

ARCHIEPISCOPUS.

III. Quod autem, ut diximus, nomine caritatis licet inchoate tantum intelligant caritatem Theologicam, patet ex illorum dictis. F. Berti caritatem, quam opponit cupiditati, definit illam, qua Deus in se, & propter se diligitur gratis, & amore benevolo.

F. J. LAURENTIUS.

Imo si attente locum ipsum quem citat cernatur: tranquillo animo, menteque pacata inspexisset; proculdubio agnovisset, ibidem, non tantum supernaturales actus timoris, spei, aliarumque virtutum, sine caritate Theologica commendari, sed etiam amor naturalem Dei appellari in se bonum, non a cupiditate corruptum. Licet (prima illius paginae linea haec habentur) licet aliquando non habeat rectitudinem finis, si Deus non diligitur propter se, gratis, & amore benevolo. Quamobrem hunc benevolam amorem Augustiniana schola requirit, ut opera deliberata referantur saltem virtualiter in Deum, ac ita sint bona undequaque, tum officio, tum fine; non autem eundem amorem existimat necessarium, ut non sint mala intrinsece, & secundum substantiam neque corrumpantur a vitiosa cupiditate.

Jam vero, quoniam adversarius repetit, & etiam circa hujus articuli finem regerit definitionem illam gratiae, de qua supra num. 1. & iactat se demonstrasse a me caritatis vocabulo ubique significari solam caritatem Theologicam, sive amorem Dei propter se: rursus

Berti Theol. Tom. IX.

omnium legentium, & mihi quoque adversantium, imploro fidem & aequitatem. Nonne lucidissimis clarissimisque verbis ostendi, nos dum generaliter de gratia, aut de bonis operibus, vel virtutum actibus instituimus orationem, caritatis nomine intelligere bonam voluntatem, cupiditatem boni, & inspirationem amoris, sive sit amor iustitiae, sive beatitudinis, sive boni alterius, neque adstruere necessitatem caritatis proprie dictae, ne opus a cupiditate vitietur, & corrumpatur? Quid est ergo falsae accusationis pertinacia, si haec non est? quid est ulterius inneptire, & ludum ludere, si inneptire ludamque ludere non est, affirmare sententia nostra admittendam esse caritatem Theologicam saltem inchoatam in iis, qui ne quidem prima fidei lumina acceperunt, eandemque sententiam risui exponere; quando nos diximus, & iterum diximus, & tertio dicimus, in definitione gratiae, quae fidem praevent, accipi nomen caritatis pro bona voluntate, nec requiri ad actum substantia sua bonum, Explicitum illum amorem (repetantur, ad confusionem calumniantium, verba mea) quae tendit in Deum, ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, ceterisque praestantior, quae speciali quadam ratione dicitur CARITAS?

ARCHIEPISCOPUS.

IV. Haec ergo utriusque opinio est, quod absque caritate Theologica, saltem inchoata, omnia aut fidelis, aut infidelis opera, quamvis ex officio bona, peccata sunt, etiam si in his actionibus a lumine naturali dirigantur; suntque semper philautiae, seu cupiditatis veneno infecta, & ab ea procedunt. Quae doctrina a Summis Pontificibus Pio V., & Clemente XI. proscripta jacet sequentium propositionum damnatione: Liberum arbitrium sine gratiae Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet. Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia. Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia liberatoris. Voluntas, quam gratia non praevent, nihil habet luminis nisi ad aberrandum, ardoris, nisi ad se praecipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; capax est omnis mali, & incapax ad omne bonum. Sine gratia non possumus aliquid amare, nisi ad nostram condemnationem. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, in philosophis Paganis non potest venire nisi a Deo: sine gratia non producit

A a a

ni

nisi superbiam, vanitatem, & oppositionem ad Deum, loco adorationis, gratitudinis, & amoris.

„ Ex his, quæ diximus, sequitur necessarie,
„ manifeste, eos, qui inter cupiditatem do-
„ minantem, & caritatem justificantem nihil
„ medium agnoscunt, præter cupiditatem in-
„ choatam, & caritatem inchoatam, sive in-
„ choationem caritatis, errores ab Ecclesia
„ proscriptos tenere, censuramque contra illo-
„ rum defensores latam certo incurrere; si-
„ quidem damnatione illarum propositionum
„ judicatum est, voluntatem posse aliquando
„ non peccare, etiam si careat illa gratia, quæ
„ est inspiratio caritatis.

F. J. LAURENTIUS.

Nullam esse adversarii illationem, quæ af- firmat, omnia opera infidelium in nostra sententia esse infecta veneno cupiditatis, & ab eadem cupiditate proficisci, quoniam nil boni fiat *sine caritate Theologica saltem inchoata*, ideoque nos impingere in damnatas a Summis Pontificibus S. Pio V. & Clem. XI. propo- sitiones: nullam, inquam, esse hanc illationem, ex eo apparet, quod falso innitatur principio; neque a nobis in definitione gratiæ actualis, qua præmovente fideles, & infideles bona plura operantur *caritatis* nomine intelligatur *caritas Theologica*. Quamquam & Pius V. & Clemens XI. Baji, & Quesnelli articulos pro- scripserunt, quoniam in his affirmatur primam gratiam esse *inhabitantis Spiritus Sancti*, & principium bonarum actionum esse *caritatem habituales*. Atque id in primo *Vindiciarum* volumine, ubi de omnibus Baji, & Quesnel- li propositionibus, quæ nobis obijciuntur, pro- lixe differui, puto fuisse evidentissime compro- batum. Ne singula repetantur, sententiam no- stram in prospectu ponunt quæ scripsimus li- bro 21. cap. 4. tom. 4. *Multa opera de- liberata sunt absque caritate habituali, & si- ne gratia Spiritus Sancti inhabitantis; multa etiam spectato efficio, & secundum operis sub- stantiam recta sunt, neque a noxia cupiditate proficiscuntur, etsi virtutis laudem ex alio capite minime promereantur, ut explicatum est præcedenti volumine ex quo nempe recto ordine sint destituta.*

Amphibologiam exsufflemus omnem. Absque *caritate Theologica* multa sunt opera deli- berata recte, intrinsece, & secundum sub- stantiam suam bona, nec vitiantur pravæ cu-

piditatis fermento; sed quatenus destituta sunt recto ordine finis, nec *caritate* referuntur in Deum, sunt bona *officio*, non *sine*; sunt bona, non *bene facta*. Nec repugnat omnia infide- lium opera eatenus appellare *peccata*, illorum- que virtutes *vitia*, quatenus carent rectitudine finis, eodemque pacto censere virtutes mora- les fidelium in Deum non ordinatas; dummo- do illorum operum commendentur officia, nec perfecta dicantur, & labefactata a noxia cupiditate. Notissima quippe sunt verba S. P. Augustini lib. 4. contra Julianum cap. 3. n. 21. „ Noveris non officiis, sed finibus a vitiis di- „ scernendas esse virtutes: officium est autem „ quod faciendum est: finis vero propter quod „ faciendum est. Cum itaque facit homo ali- „ quid; ubi peccare non videtur, si non pro- „ pter hoc facit, propter quod facere debet, „ peccare convincitur. Quæ tu non attendens, „ fines ab officiis separasti, & virtutes veras „ officia sine finibus appellandas esse dixisti: „ & num. 30. Si Gentilis, inquis, nudum o- „ peruerit, numquid, quia non est ex fide, pec- „ catum est? Profus, in quantum non est „ ex fide, peccatum est: non quia per se ip- „ sum factum, quod est nudum operire, pec- „ catum est; sed de tali opere non in Do- „ mino gloriari, solus impius negat esse pec- „ catum;... Eandem sententiam tradi a Pro- „ ptero in carmine de ingratis, & in epit. ad „ Rufinum; a Leone Magro serm. 2. de jeju- „ nio Pentecostes; a Juliano Pomerio lib. 3. de „ vita contemplativa cap. 1. ; a S. Remigio, & „ ab Ecclesia Lugdunensi in libro de tribus e- „ pistolis cap. 22. & ab aliis compluribus; ut „ post Norisium demonstravi *diff. 3. Vind. cap. 1. §. 4. 5. 6.*

Hac itaque distinctione præmissa operum bonorum, & moralium virtutum, cujusmodi sunt, operire nudum, honorare parentes, con- jugem proximumque diligere, in quantum of- ficia bona sunt, & in quantum non referun- tur in Deum; consistit optime, esse bona in- rinsece, & non labefieri a cupiditate perva- sa, in se, spectato opere, & actu operien- di nudum, honorandi parentes, diligendi pro- ximum; & tamen dici peccata extrinsece, res- pectu finis, id est, defectu ordinationis in Deum. Hanc enim sententiam Augustinianam & catholicam esse declaravit Summus Pontifex Paulus III. Brevis dato Perusie anno 1534. quod in archivo Vaticano asservatum, supe- riori anno inventum est, atque ad notitiam pervenit aliquorum Purpuratorum Patrum, eru- dito.

ditorumque Virorum Romæ degentium. (a) Attamen nos nullibi omnia infidelium opera esse peccata affirmavimus: sed diximus opera & exercitamenta virtutum in Deum minime ordinata esse officia laude digna, eaque patrando, e. g. honorem exhibendo parentibus, fieri quod naturali lege præcipitur, neque in hoc facientem delinquere, sed transgredi primum ejusdem legis præceptum, quod postulat, omnia, quæ sunt, referantur

in Dei gloriam. Hæc, ni fallor, est sententia S. Thomæ, cujus 1. 2. q. 100. art. 10. ad 2. hæc sunt verba: *Præceptum caritatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex caritate honorare, non vi hujus præcepti, quod est, Honora parentes; sed ex vi hujus, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

CA-

(a) Prælaudatum Breve Pauli III. ad Augustinum Mainardi instituti FF. Eremitarum S. P. Augustini professorem est hujusmodi.

PAULUS Pp. III.

Dilecte Fili, salutem, & Apostolicam Benedictionem, Alias cum fel. recordationis Clementi Pp. VII. Prædecessori nostro significatum fuisset, quod tu quasdam erroneas, minusque catholicas conclusiones in Civitate Astensi in tuis prædicationibus, & aliis privatis colloquiis, & disputationibus pro veris proposueras, idem prædecessor Venerabili Fratri Nostro tunc Episcopo Astensi, per quasdam in forma Brevis litteras commisit, ut faceret te dictas conclusiones, sive articulos revocare, vel corrigere, vel imposterum te prædicare non permetteret, prout in dictis litteris plenius continetur. Cum autem tu ad purgandam malam contra te propterea ortam famam ad Romanam Curiam personaliter (ut asseris) te contuleris, nobisque humiliter supplicare feceris, ut hujusmodi conclusiones, quas catholicas, & non erroneas prætendebas, per aliquem peritum examinari facere vellemus, ac hoc ut tales quales tu prætendebas reperirentur, dictam malam famam contra te, ut præfertur, ortam purgate videres, & nos conclusiones ipsas dilecto filio Thomæ Badia Sacri Nostri Palatii Magistro examinandas dederimus, dictusque Thomas Magister asserens hujusmodi conclusiones vidisse, eas prout per te declaratae fuerunt, catholicas, & non erroneas esse retulerit, & propterea tu nobis humiliter supplicare feceris, ut tibi adversus molestias, quæ ex his tibi inferri possent, succurrere de benignitate Apostolica dignaremur; Nos volentes te præmissorum occasione aliquid indebite pati, hujusmodi supplicationibus inclinati volumus, & Auctoritate Apostolica decernimus,

quod tu dictarum conclusionum quarum tenor inferius inferetur, ut infra apparebit, declarationum occasione quomodolibet molestari, impediri, vel perturbari non possis, mandantes tam eidem Episcopo, quam quibusvis Superioribus, & aliis, ad quos spectat, ne te occasione hujusmodi molestare, impedire, vel perturbare audeant, vel præsumant, præmissis ceterisque in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque. Tenor autem prædictarum conclusionum sequitur, & est talis. Prima Conclusio: *Si non esset aeterna prædestinatio, nullus hominum posset recte agere.* Secunda Conclusio, *Divina prædestinatio est causa omnium bonorum operum.* Tertia. *Dicentes de Divina prædestinatione non esse prædicandum populo, ignorant verbi Dei virtutem, & adversantur Gratia Dei.* Quarta. *Non possumus sine Gratia Dei per nostrum liberam arbitrium aliquod bonum facere, sed tantum peccare.* Quinta. *Dogma Aristotelis dicentis, hominem esse dominum suarum operationum, est erroneum.* Sexta. *Quaecumque agunt homines sine fide, vel gratia, vel caritate, peccata sunt, quia sine fide impossibile est placere Deo.* Septima. *Iusti homines semper sunt in peccato.* Octava. *Pueri decentes cum solo originali peccato, damnantur ad æternos cruciatus ignis inferni.* Nona. *Præceptum de dilectione Dei, ut lex jubet, nemo potest implere, nisi qui pervenerit ad summam caritatis gradum, qui erit in Patria.* Decima. *Pecant in eo mandato viri sanctissimi, quia in caritate deficiunt.* Tenor vero dictarum Conclusionum, tua declarationi similiter sequitur, & est talis. Prima & secunda Conclusiones, intelliguntur, non de aeterna prædestinatione, communiter, sive generaliter accepta, prout operatur omnia Deus secundum propositum voluntatis suæ, ad Ephesios 1. Tertia de Divina prædestinatione intelligitur prout in sacris lit-

CAPUT VI.

De actibus timoris, fidei, & spei.

ARCHIEPISCOPUS.

I. **E**X iis FF. Bellelli & Berti principiis fluit error a Concilio Tridentino, & Clemente XI. damnatus, qui spectat gehennæ timorem.

Docet Concilium Tridentinum timorem gehennæ esse bonum, & utilem, & Spiritus Sancti inspirationem.

Clemens XI. Pontifex Maximus plures Quærelli propositiones proscripsit, quæ asserunt timorem gehennæ esse malum.

Si solus supplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc magis violenta est, eo magis ducit

ad desperationem.

Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur.

Qui a malo non abstinere, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.

Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.

Ante Clementem XI. Summus Pontifex Alexander VIII. inter varias propositiones has duas condemnavit, quarum censura omnem effugit viam FF. Theologis præcludit.

Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides.

Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione Dei propter se, non est bonus motus, & supernaturalis.

„ Ex

teris continetur, pie, ac sobrie: & ad gratiæ Dei commendationem. Quartæ sic declaratur: ex peccat Adæ nostri liberi arbitrii tam infirmata, tamque debilitata est natura, ut ex se quidem peccare possit, non autem opus Deo gratum efficere. Quintæ declaratio: Liberum arbitrium in nobis etsi catholice fateamur, esse nihilominus hominem dominum suarum operationum, ut mens fuit Aristotelis, & gratiam Dei excludere est erroneum. Sextæ declaratio: Eadem ratione probatur hæc conclusio, qua & quarta, & est Augustini contra Julianum Pelagianum: Item tertio de spiritu & littera. Septima declaratio est hæc: Quia dum in hac mortalitate vivunt, numquam carent concupiscentia, Augustinus de sententia Jacobi ad Hieronymum: item de perfectione justitiæ contra (1) Cælestinum. Octavæ declaratio ex Augustino 14. serm. de verbis Apostoli 4. 6. (2) Hypognosticon. Item de fide ad Petrum, &

multis aliis locis. Nonam sic intelligo, ut Augustinus ultimo de spiritu, & littera. Item de perfectione justitiæ contra Cælestinum. Item de sententia Jacobi ad Hieron. Decimæ declaratio: Peccatum in eo mandato voco cum caritatis defectum, sive imperfectionem, quæ etiam in viris est sanctissimis. Datum in Civitate nostra Perusiæ sub annulo Piscatoris die 28. Septembris 1531. Pontificatus nostri anno primo.

Fabius Vigil.

Extra.

Dilecto Filio Augustino Mainardo Ord. Eremitarum S. Augustini Professore.

(1) Cælestius Pelagii discipulus apud Genadium in libro de script. Eccl. cap. 44. dicitur *Cælestinus*, quamvis ut observat Garnierius dissent. 1. de H. P. cap. 5. vitio librario- rum.

(2) Librum *Hypognosticon*, quod sonat idem, ac *subnotationum*, non esse genuinum Opus S. P. Augustini, norunt hac ætate eruditi omnes: sed illi communiter olim attri-

buebatur. & vindicare quoque studuit, licet irritò conatu, Hinemarus Rhemenfis. Locum item habuit in veteribus editionibus inter Augustini scripta. Nil ergo mirum, si eundem librum sub nomine Augustini Mainardus laudavit. Haud secus asserendum est de Opere inscripto, *De fide ad Petrum*, quod Fulgentio, non Augustino, debet adscribi.

„ Ex iis damnationibus, immo & ex Con-
 „ cilio Tridentino sequitur actus timoris ge-
 „ hennæ æternæ, & etiam actus fidei, & spei
 „ esse a Spiritu Sancto inspirante, absque eo
 „ quod a caritate saltem inchoata inspirentur,
 „ falsumque esse omnino quod Quesnellius
 „ adhuc asseruit, & condemnatum est in ejus
 „ propositione 51., scilicet *fidem non operari,*
 „ *nisi per caritatem.* Fides enim actum suum
 „ proprium habet, absque eo quod caritas
 „ Theologica illum inspiret: qui actus ipsa
 „ caritatis initia in conversione peccatoris se-
 „ cundum Concilii Tridentini doctrinam præ-
 „ cedit; cum peccator incipiat diligere Deum,
 „ postquam per fidem, & timorem ad con-
 „ versionem excitatur ”.

P. J. LAURENTIUS.

Confectis suo Marte principiis Theologiæ
 nostræ, ac præmissis animadversionibus suis,
 quibus contendit nullam a nobis gratiam ad-
 mitti præter caritatem Theologicam, & nul-
 lum medium inter caritatem justificantem &
 cupiditatem dominantem, præter cupiditatem
 inchoatam, & caritatem inchoatam; progre-
 ditur Archiepiscopus ad teterrimam alteram
 illationem ex iisdem principiis fluentem, de-
 negari a nobis bonos esse, si a caritate Theo-
 logica sint divulsi, actus timoris, fidei, &
 Tridentinum canonem octavum sess. 6. & Cle-
 mentis XI. definitiones, quibus attritio, timor
 gehennæ, atque spes, & contra Quesnelliana
 asserta, laudantur, ausu temerario conculcari.
 Sed prænotatis illis, principiisque rejectis, cor-
 ruunt sponte sua, & illiduntur funesta hæc
 confectaria.

Revincendi nihilominus adversarium, quam-
 quam abunde id præstiti in Vindiciis, consi-
 lium inivi. Ac primum, quantum attinet ad
 timorem, lib. 21. cap. 4. tom. 4. scripsi:
Timor, qui virtus est, oritur ex consideratione
incorruptæ justitiæ, ac supremi imperii illius
Dei, qui potest animam, & corpus perdere in
gehennam; quæ consideratio non est absque im-
plicito amore justitiæ, & reverentia divinæ
Majestatis, licet non sit cum actu explicito
caritatis. Qualis ergo sententia nostra requiri-
 tur amor ad salutarem actum timoris? Amor
 justitiæ, & reverentia divinæ Majestatis, non
 amor caritatis Theologicæ.

Scripsi rursus libro 23. cap. 12. seu tom. 4.
Alius est timor naturalis incussus a malo,
quod unusquisque naturaliter refugit, nec im-

peratus a voluntate; alius rationalis & liber,
elicitus ex aliqua cognitione, & amore. Na-
turalis timor passio animi potius dicendus est,
quam liber ipsius animi motus: unde nulla
ratione potest inter peccata connumerari, scri-
bente Augustino q. 77. inter 83. Omnis au-
 tem passio, in quantum ipsa passione patimur,
 non est peccatum; sic & si patimur timorem,
 non est peccatum. Timor autem voluntarius
 & rationalis est, qui ex libero amore profici-
 scitur, vel ex amore, quo animus inheret
 bonis fluxis ac mutabilibus, tamquam ultimo
 fini; vel ex amore sui ipsius; vel ex amore
 simul sui ipsius, & Dei; vel ex amore Dei
 tantummodo. Primus dicitur timor mundanus:
 de quo ait S. Pater in Psalm. 127. n. 7.
 Tantum timent ne aliquid mali in terris pa-
 tiantur, ne illis ægritudo accidat, ne damnum,
 ne alicujus amissio cari, ne exilium, ne da-
 mnatio, ne carcer, ne aliqua tribulatio. Alter
 est timor servilis, de quo ibidem Augustinus:
 Alius timet unde terruit & Dominus. Audi-
 tis cum Evangelium legeretur, Ubi vermis
 eorum non morietur, & ignis eorum non ex-
 tinguetur. Audiunt hæc homines, & quia vere
 futura sunt impiis, timent & continent se a
 peccato: timent quidem, sed non amant ju-
 stitiam. Tertius est timor initialis, medius
 inter servilem & castum, quo abstinens se a
 malo ob timorem pænæ concipit aliquem Deo
 amorem, de quo sequitur Augustinus: Cum
 autem per timorem continet se a peccato, fit
 consuetudo justitiæ, & incipit, quod durum
 erat, amare. Postremus est timor filialis &
 castus, non alia ratione timens, nisi quatenus
 filii timent offensam patris, & casta sponsa
 timet, ne illam sponsus deserat; de quo S.
 Pater ibidem: Tam incipit propterea juste
 vivere, non quia timet pœnas, sed quia amat
 æternitatem. Exclusus est ergo timor a cari-
 tate, sed successit amor castus. Unde ergo
 sententia mea proficiscitur amor servilis, &
 initialis? Ab amore sui, ab amore justitiæ;
 non a caritate, a qua excluditur, non a cari-
 tate Theologica.

Scripsi ejusdem in fine: Potest timor esse or-
 dinatus & rectus, quia potest formidare ge-
 hennam ob sui amorem, qui non sit vitiosa
 cupiditas, nec summum bonum sibi ipsi postpo-
 nat. Hic autem timor servilis, quo formida-
 tur gehenna, & non est vitiosa cupiditas,
 unde exoritur? ab amore sui, non a caritate
 Theologica.

Scripsi eodem cap. 12. Timor servilis est
 he-

bonus, utilis, supernaturalis, & donum Dei. Quam propositionem demonstro divinis Scripturis, definitionibus Ecclesiae, auctoritate Sanctorum, argumentis Theologicis, & provenientibus ex ipso timore fructibus saluberrimis. Est ne id timorem rejicere inter actus a cupiditate corruptos?

Scripsi libro 34. cap. 1. sive tomo 7.
 „ Quid vero dicendum de poenitentia, quam
 „ in nobis excitat timor gehennae, ac turpi-
 „ tudo peccati? Illam proculdubio inter veras
 „ virtutes connumerare debemus. Quamquam
 „ enim volumine 4. a nobis tradita est defi-
 „ nitio illa virtutis, *virtus est ordo amoris*,
 „ quae utique definitio Augustiniana est, Au-
 „ gustini verbis contexta, & Augustinianae
 „ doctrinae munimentis firmata; non tamen
 „ inde interre quis potest, denegari a nobis
 „ veras propriasque virtutes a caritate distin-
 „ ctas. In eodem quippe volumine 4. eodem-
 „ dem capite testati sumus *dari plures virtu-
 „ tum supernaturalium habitus absque cari-
 „ tate*, quod iterum asseruimus lib. 23. cap. 10.
 „ commonstrantes veram ac supernaturalem
 „ fidem remanere in homine impio; ac rur-
 „ sus cap. 12. ubi adversus Novatores osten-
 „ dimus timorem servilem esse bonum ac
 „ supernaturalem, atque inter dona Dei ad-
 „ numerandum, neque in eo inveniri aliquid
 „ vitii, quod eidem timori sit adscribendum.
 „ Affirmavimus itaque, iterumque profite-
 „ mur, & cuique forte haec legenti declaramur, eo
 „ sensu a nobis virtutem locari in ordine
 „ amoris, quoniam etsi *absque caritate* virtu-
 „ tes sunt plurimae, eaque actus suos bonos
 „ exerunt; debet nihilominus caritas iisdem
 „ virtutibus dare formam, ac perfectionem. Atque id est ne gehennae formidinem, timoremque servilem rejicere inter actus a noxia cupiditate corruptos?

Scripsi eodem libro 34. cap. 6. propositiones Quaesnellianas nobis ab Archiepiscopo insulse objectas, merito fuisse proscriptas: Nam *timor praeter cohibitionem manuum, sive operis exterioris, cohibet effluentem animum, frangit vetustam consuetudinem, & preparat locum caritati*: ac tantum abest, ut addicat peccato, quinimo vere ab eo retrahit; & licet seipso ad justificationem non sufficiat, facit tamen, ut poenitens studeat adhibere ea, quae sufficiunt, inter quae locum obtinet, sententia nostra, *motus contritionis & amor*. Id, rursus quaero, est ne timorem rejicere inter actus a noxia cupiditate corruptos? Itaque perspicua,

& manifestissima res est, non constitui a nobis principium timoris in *caritate Theologica*, neque ipsum timorem existimari a cupiditate corruptum; eos autem, qui id scriptitant, esse iniquissimos, mendacissimosque impostores.

Age paullulum: loquamur de fide. De qua disputans lib. 23. cap. 10. tom. 4. ac demonstrans remanere ipsam fidem in homine impio, dummodo crimine infidelitatis non se commaculet, ad verba Apostoli 1. ad Corinth. cap. 13. 2., & ad canonem 28. sessionis 6. Tridentini Concilii, addo propositionem 12. ab Alexandro VIII. damnatam, *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamsi videantur credere, non est fides divina, sed humana*; necnon 52. Quaesnelli a Clemente XI. confirmam, *Fides non est absque amore, & fiducia*. Obiciens autem proxima mihi metipsum, Quomodo id, si nulla absque caritate datur virtus? respondeo:
 „ Principio ad virtutem non requirit schola
 „ Augustiniana caritatem habitualementem, sed ordinem dilectionis, qua virtus non sit inflata, dum ad seipsam refertur, nec vitio labefactetur, dum marcescit cupiditate: de quibus plura libro 18. cap. 3. deinde proponitur habitus virtutum etiam supernaturalium a caritate distinctos; tametsi caritas actibus ceterarum virtutum tribuat formam ac perfectionem, ut explicavi supra. Denique contendit humanam voluntatem quolibet in exercitio virtutis duci vario ipsius amoris affectu, sive boni cupiditate, quae nec deest in fide informi, auctore D. Thoma 2. 2. quaest. 5. art. 2. ad 2. sed non requirit ad cujuslibet virtutis actum *explicitum* illum amorem, qui tendit in Deum ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, ceterisque praestantior, quae speciali quadam ratione dicitur *CARITAS*. In his autem verbis quis non videt, a me propugnari *habitus fidei*, ceterarumque virtutum, medios inter habitualementem caritatem, & habitualementem cupiditatem, neque *habitus* tantum, sed etiam *actus*, qui licet oriantur ab aliquo amore, non tamen proficiuntur ab amore, qui tendit in Deum tamquam summum bonum, & peculiari titulo caritas appellatur.

Quid vero de spe? Eodem libro 23. cap. 11. ita loquor: *Spes a fide, & a caritate distinguitur, etiamsi ad actum spei requiratur amor aliquis inchoatus, quo diligitur Deus,*

ut inquit *Eslius* in 3. dist. 26. §. 2. quatenus ab intellectu proponitur, ut summum ac beatificum nostrum bonum, licet semper non adsit amor caritatis, quæ voluntas affecta cetera omnia summo Bono postponat. Vides ne in libris meis laudari & habitum, & actum spei, etiam si non adsit caritas Theologica? Fatearis itaque oportet, eos qui autumant a me neque timoris, neque fidei, neque spei actus censerì bonos, & a cupiditate non exortos, ubi non adest caritas proprie dicta, omnium aliorum conviciatorum superare malitia, perfricatam gerere frontem, & undique scatere mendaciis: nec tantum reos esse quod me erroris insinulaverint, sed etiam quod exhibitis nonnullis verbis meis mutilatis, & in pravum sensum detortis Archiepiscopo Senonensi, præclarum hunc Præsulem deceiverint, & fraudulenta delatione adversum me concitaverint, ejus famam, ut meam pessundarent, in discrimen temere, & inconsiderate trahentes.

ARCHIEPISCOPUS.

II. Idem docet *F. Berti*: Timor, & caritas idem principium habent, &c. huic timori inspiratio bonæ voluntatis, & sanctæ dilectionis præcessit: Nec aliud est pondus, quo fertur animus, nisi amor: timor sanctus non sine aliquo amore (caritatis) excitatur.

F. J. LAURENTIUS.

In loco, quem adversarius opponit ex lib. 14. cap. 8. tom. 3. affirmo quidem timorem, & caritatem idem principium habere: sed quale principium? caritatem Theologicam, & amorem Dei super omnia, ut interpretatur tergiversator? Minimè. Idem principium dico, sive consideretur voluntas, quæ timet & amat; sive Spiritus Sanctus, qui timorem & amorem inspirat; sive gratia, a qua timoris est actus. Tum hujus gratiæ manerem explanans, dico ea primum fieri, ut voluntas contemnat quod antea illicite delectabatur, inspiratque bonæ voluntatis fervorem; Voluntas sic excitata deprehendit in bono, quo antea delectabatur, mala plurima, præsertim vero meritum gehennæ: concutitur hoc pacto timore, & huic, ut liquet, inspiratio bonæ voluntatis, & sanctæ dilectionis præcessit. Quisquis enim bene timet, bonam voluntatem habeat necesse est. Et quoniam timor supernaturalis refertur in Deum, eum

que respicit ut judicem justum, & rectum, nec aliud est pondus, quo fertur animus, nisi amor; timor sanctus non sine aliquo amore excitatur. Ipse tamen non est amor, quoniam sistit in rigore justitiæ, & nondum adscendit ad summi boni jucunditatem.

Cum his aperte asseram, dilectionem, amoremque, unde procedit timor, esse bonam voluntatem, quæ inspirata a Deo incipit odio habere voluptatem, qua primum delectabatur, & ad aspectum malorum inde provenientium horrescit, & terrore concutitur: cum asseram, tum bonam illam voluntatem respicere Deum ut judicem justum ac rectum, sistere in contemplatione justitiæ, & nondum adscendere ad summi boni jucunditatem, quis, rogo, potest affirmare, sententia mea timorem gigni ac produci ab ea dilectione, quæ est caritas proprie dicta, & quæ respicit Deum, non ut judicem justum, sed ut summum bonum, neque sistit in rigore justitiæ, sed fertur in summi boni suavitatem? Quod si homini in lectione librorum S. P. Augustini parum versato, amoris, & sanctæ dilectionis nomina aliquam ingerebant suspicionem; debebat proculdubio ea loca consulere, ubi de timore pertracto: in quibus disertissime trado ipsum timorem procedere ab amore justitiæ, & a reverentia divine Majestatis, non autem ab illo amore, qui tendit in Deum summum bonum, & peculiari ratione caritas nuncupatur. Hæc loca indicata fuere paullo superius.

Saltem in eum, in quo nunc versamur, offendisset; verba enim nuper producta hæc proxime consequuntur: Ita gratia timorem, timor caritatem præcedit: & illa est bonorum omnium principium, timor remota ad justificationem dispositio, caritas vero proximior. Profecto si timor caritatem & benevolum Dei amorem, præcedit; caritas & amor benevolutus non est principium timoris, nisi timoris illius filialis, qui, ut phrasi loquamur divinarum Scripturarum, permanet in seculum sæculi. Propter verba nuperrime laudata Auctor *Bajanismi Redivivi* arguebat me antilogiæ, scribens. Quo pacto Fratrem Berti cum seipso conciliabimus? Socum sane certare videtur. Modo vult, ut timor caritatem præcedat; modo e contra declarat quod caritas timorem præcedat. Verum nullam esse excogitatam ab adversariis antilogiam istam, ex dictis apertum est: quippe caritas præcedit timorem, si cum Augusti no nomine caritatis intelligas bonam voluntatem, sive cupiditatem boni ut cari-

caritas idem sit, quod gratia præveniens motus omnes & affectus bonæ voluntatis, non autem dilectio Dei propter se: & timor præcedit *caritatem*, si nomine *caritatis* intelligas dilectionem illam, & amorem qui tendit in Deum, ut summum bonum, & *caritas* peculiari titulo nuncupatur. Ex dictis id clarescit. Quare evanuit objecta nobis antilogia, & inutilis Senonensis Archiepiscopi objectatio.

Is tamen non solum inepte nos insectatur, sed etiam verba mea corrumpit, & adulterat. Etenim quod scribo, *Timor sanctus non sine aliquo amore excitatur*, ad hunc profert modum, parenthesi interjecta, *Timor sanctus non sine aliquo amore (caritatis) excitatur*. Illa vox *caritatis* in textu meo non occurrit. Extant verba mea tom. 3. ac potest unusquisque illa inspicere propriis oculis. Quamquam accepto *caritatis* vocabulo, in Augustini sensu, pro qualibet bona voluntate, timorem a *caritate* excitari certissima fide credendum est. At quia adversarius ostendere nititur, principium timoris sententia mea esse dilectionem Dei propter se, & *caritatem Theologicam* (quod constat esse falsissimum) mea verba, vel iniqua interpretatione, vel fraude, additamento illius vocabuli *caritatis*, adulterata fuere. Vide duplicem *caritatis* sensum, a me non semel distinctum, in *instructione Pastoralis* Episcoporum Galliarum anni 1714. art. 4. pag. 36. De qua in Vind. dissert. 1. cap. 1. §. 4. tom. 1.

ARCHIEPISCOPUS.

III. *Addemus quadam ex utroque*. Cum in praxi, inquit F. Bellelli de modo reparationis, & individuo voluntas deliberate agens, indifferens, & media esse non possit; proinde fit, ut carens omni adjutorio gratiæ ad Deum amandum, in amorem mundi pravam, inordinatumque, seu in philautiam suis viribus incidat, ac peccet, &c.

„Frater autem Berti sodali suo concordat:
„*Prædixit loquendo*, inquit, *affirmo numquam*
„*hominem lapsum, &c.* Quoniam sine hujus
„*delectationis dono prævalebit rationi concu-*
„*piscentia*. Notandum, quod hic sub nomi-
„ne delectationis veram uterque caritatem
„intelligunt, & caritatem proprie dictam, ut
„supra ostendimus, & sine hac caritate omnia
„a cupiditate infecta esse judicant.

„Hæc autem utriusque dogmata explicari,
„& sustineri non possunt, nisi aut admiuen-

„do caritatem Theologicam saltem inchoatam
„in iis, qui ne quidem prima fidei lumina
„acceperunt, quod ridiculum est, & ab omni
„ratione Theologica alienum; aut cupiditati
„noxie attribuendo quidquid infideles lumine
„naturalis inducti operantur juxta leges æqui-
„tatis, probitatis, humanitatis, & misericor-
„diæ. Quod ipsissimus est error in Bajo, &
„in Quesnellio damnatus”.

F. J. LAURENTIUS.

Bene habet. Quamvis sententia illorum Theologorum, qui docent posse fieri bona opera moralia absque gratia (de qua sententia pertracto tom. 3. id. libro 18. cap. 3.) speculative vera foret, *prædixit* tamen est falsa; atque homo gratia destitutus bona virtutum officia exercendo, non bene ea exercebit, sed mundi, & suipsius delectatione marcescet. Hæc est sententia Cardinalis Norisii in Vindiciis Augustinianis tom. 1. pag. 936. cap. 3. §. 4. Francisci Macédo tom. 2. collat. in 2. sent. collat. 10. sect. 3. quorum ego verba usurpavi. Immo de ea quæstione in utramque partem disputavi; ut ostendi 1. p. Vindic. mearum sive dissert. 1. cap. 2. §. 6. Fac tamen, me in ea sententia persistere, quod sine gratia Salvatoris nequeat exerceri opus ullum morale, & infidelium opera citra omnem fidem, omnemque gratiam patrata, in quantum carent recto fine, nec referuntur in Deum, philautia, & cupiditate polluantur, ob id ne me reprehendes? Reprehende Hieronymum Seripandum Cardinalem amplissimum, & in Concilio Tridentino Apostolicæ Sedis Legatum: Franciscum Senault in libro Gallice edito *l'homme criminel* tract. 3. Vincentium Contensonum dissert. 2. de gratia cap. 1. specul. 2. & innumeros alios Theologos, qui propugnant fieri non posse absque ullo fidei lumine, & absque gratiæ igniculo ætuum aliquem moraliter bonum. De his vide dissert. 3. Vindic. cap. 1. §. 2. & 4. Reprehende Joannem S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalem Bonam idem, quod nos scripsimus, luculenter docentem in libro, quem inscripsit, *Principia vite christianæ* 1. p. §. 29. Quorum, aliorumque testimonia a me producta sunt dissert. 3. nuper laudata.

Accurate de virtutibus agit S. P. Augustinus pluribus in locis, sed præsertim lib. 5. de Civit. Dei cap. 12. & lib. 4. contra Julianum cap. 3. Priori in loco docet, Romanos
a Chri-

a Christi fide, & vera religione alienos, ceteras cupiditates, *laudis & gloriæ cupiditate* preffisse. Ob hanc gloriæ cupidinem, cum regalem dominationem non ferrent, institutos Consules, & expulsum Tarquinium, ut inquit Sallustius. Virtutis, & honoris fuisse apud Romanos conjunctissimas ædes; quoniam ad honorem virtutes omnes ab iisdem Romanis referebantur. Catonem etiam, cujus virtus veritati videtur propinquior fuisse, quam Cæsaris, honores, Plutarcho teste, quæsiisse. Amorem laudis *vitium* censeri ab Horatio, cujus versus ex libro 1. epist. & ex carmine lyrico ibidem Augustinus producit. Hanc vero, cur omnes virtutes Romanorum judicet esse vitiis simillimas, profert rationem, *Neque enim est vera virtus, nisi quæ ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis, quo melius non est,*

In 4. autem libro contra Julianum, infidelium virtutes sine fide, & sine gratia Christi comparatas deprædicantem, S. P. Augustinus cap. 3. num. 12. laudat illam Ciceronis definitionem, *Virtus est animi habitus, nature modo, & rationi consentaneus;* sed inquit extorres a fide ignorasse, *quid sit consentaneum liberandæ, & beatificandæ nature mortalium.* Ait num. 20. illas, quæ apud Gentiles censentur virtutes, esse vitia, *quæ finitima videntur, & propinqua virtutibus.* Num. 11. docet, *Non officiis, sed finibus discernendas esse virtutes,* in eamque erumpit sententiam: *Cum itaque facit homo aliquid, propter quod peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Scribit paullo post, illum, qui manus abstinet ab alieno, ne plus pecuniæ litibus percat, non exercere veram justitiam, *cum serviat avaritiæ.* Demonstrat, neque veras virtutes esse, quas Epicurus induxit *voluptatis ancillas;* idemque existimandum de illis, *quæ carnalibus delectationibus, vel quibusve commodis, & emolumentis temporalibus serviunt.* Virtutes etiam, *quæ nulli serviunt rei,* nec ipsas veras esse declarat; nam ait, *Quidquid boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.* Inquit autem S. Pater, *ipso non recto fine,* idest, non propter hoc, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit: & non inquit, ut quidam interpretantur, *perverso fine;* quoniam hic loquitur

Hort Theolog. Tom. IX.

de virtutibus, *quæ nulli rei serviunt.* Demonstrat num. 22. eum, qui aliquid facit amando gloriæ hominum magis, quam Dei, *non bono bonum facere,* quia non bona voluntate facit: *Abfit enim, ut sit, vel indicatur voluntas bona, quæ in aliis, vel in seipso, non in Domino gloriatur.* Hæc Augustinus de virtutibus eorum, qui fide, & gratia sunt destituti. De virtutibus etiam, quæ appetuntur, vel exercentur propter ipsarum decorem, docet S. Pater lib. 19. de Civit. Dei, cap. 25. & serm. 156. vel 13. de verbis Apostoli, num. 7. eas quoque, *Cum ad seipsas referuntur, inflatas & superbas esse;* & ideo *non virtutes judicandas esse, sed vitia.*

Prælice itaque loquendo, homo, sine gratia Salvatoris, opus morale non peragit absque cupiditate, & philautia. Quo enim fine operatur? ob voluptatem cum Epicuro? *Cupiditas est,* ait Augustinus. Ob decorem & honestatem virtutis cum Stoicis? *Cupiditas est,* ait Augustinus. Ob commoda & emolumenta temporalia? *Cupiditas est,* ait Augustinus. Ob nullam omnino rem? *Ipso non recto fine peccatum est,* ait Augustinus. Ob gloriæ magis hominum, quam Dei? *Non est voluntas bona,* ait Augustinus. *Prælice* itaque loquendo, ubi non est gratia, & relatio saltem virtualis in Dei gloriæ, bonum opus morale, quod undique sit inculpatum, non exercetur.

Hæc Augustinus docuit adversus hæreticos Pelagianos. Contra Semipelagianos autem asserentes, *Inesse omni anime naturaliter virtutum semina, beneficio Creatoris inserta,* ita Augustini discipulus S. Prosper in libro contra Collat. num. 38. & seq. „ Virtutum itaque semina, quæ beneficio Creatoris inserta sunt, prævaricatione primi parentis ever-
sa sunt; nec haberi queunt, nisi eo restituente qui dederat. Reformabilis enim est natura humana Formatori suo, & eorum bonorum, quæ habuit, capax est; ut per mediatorem Dei & hominum Christum Jesum, in eo ipso quod ei remansit, possit recuperare quod perdidit. Remansit autem ei rationalis animus, qui non virtus, sed virritutis habitaculum est. Ex participatione enim sapientiæ, & justitiæ, & misericordiæ, non sapientia & justitia, & misericordia, sed, sapientes & justii & misericordes sumus. Quæ bona, quamvis rationale nostrum vitiis occupatum sit, & prævaricantibus nobis Dei templum spiritus

Bbb

„ im-

„ immundus invaserit, possunt tamen rursus in
 „ ipsum rationale confluere, per eum qui
 „ mundi principem foras mittit, & ligans
 „ fortem vasa ejus rapit, fugatoque mundi
 „ hujus spiritu, dat spiritum qui ex Deo est,
 „ ut sciamus quæ a Deo donata sunt nobis.
 „ Qui autem Spiritum Christi non habet, hic
 „ non est ejus.

„ Puto autem istum veri similitudine deci-
 „ pi, & in specie falsarum errare virtutum,
 „ dum ea bona, quæ non possunt nisi ex Dei
 „ munere haberi, etiam in impiorum animis
 „ æstimat reperiri; ideo scilicet, quia multi
 „ eorum sint justitiæ, temperantiæ, continen-
 „ tiæ, & benevolentiae sectatores: quæ omnia
 „ non frustra quidem, neque inutiliter habent,
 „ multumque ex eis in hac vita honoris, &
 „ gloriæ consequuntur: sed quia in iis studiis
 „ non Deo, sed Diabolo serviunt, licet ha-
 „ beant temporalem de vana laude mercedem,
 „ ad illam tamen beatarum virtutum non per-
 „ tinent veritatem. Et ita manifestissime pa-
 „ tet, in impiorum animis nullam habitare
 „ virtutem: sed omnia opera eorum immun-
 „ da esse atque polluta, habentium sapien-
 „ tiam non spiritalem sed animale, non cæ-
 „ lestem sed terrenam, non christianam sed
 „ diabolicam, non a Patre luminum, sed a
 „ principe tenebrarum; dum & ipsa quæ non
 „ haberent nisi dante Deo, lubunt ei qui
 „ primus recessit a Deo. Hactenus Prosperi
 „ docens nulla virtutum semina post Adæ præ-
 „ varicationem in nobis reperiri ante gratiam,
 „ sine qua omnia impiorum opera immunda sunt,
 „ atque polluta.

Ex hac nostra, immo SS. Augustini &
 Prosperi doctrina, non sequitur, ut calum-
 niantur nonnulli, omnia opera infidelium esse
 peccata, eorumque virtutes esse vitia, sive
 germina cupiditatis; quoniam etsi carent recto
 fine, neque referuntur in Deum, & in hoc
 sensu convincuntur esse peccata; tamen officia
 bona sunt, neque infideles peccant, quia ea
 exercent, sed quia de ipsis operibus non in
 Domino gloriantur, quod *solus impius negat
 esse peccatum*, ut ait S. Pater. Atque pariter
 qui nudum operit, qui continentiam servat,
 qui honorat parentes, non peccat, sed bona
 opera facit: peccat tamen, & bonum non be-
 ne facit, quia non diligit Dominum ex toto
 corde, & in se vel in aliis, non in domino
 gloriatur. Vide præced. artic. num. 4. Si au-
 tem recto fine ab infidelibus opera aliqua fiant,
 ea sunt ex gratia; nec sunt opera duntaxat

infidelium, sed ipsius, qui bene utitur malis,
 ut inquit S. Pater cit. libro 4. contra Julia-
 num cap. 3. num. 32. Auxiliante enim Dei
 gratia multa bona opera ab infidelibus patrari,
 docet S. Pater epistola 130. nunc 144. num.
 2. de gratia Christi cap. 24. num. 25. libro
 1. contra duas epistolas Pelagian. cap. 20.
 num. 33. & de prædest. Sanctorum cap. 7.
 num. 12. Videantur quæ scripsi in *Vindictis*,
 dissert. 6. cap. 1. §. 6. tom. 1.

C A P U T VII.

De Censuris in sensum exoticum detortis.

A R C H I E P I S C O P U S.

I. **A** Liter F. Berti censuras eludere cona-
 tur, illas ad sensum exoticum detor-
 quendo, scilicet ad errores, quos Bajo, &
 Quesnellio tribuit, de quibus nequidem cogi-
 taverunt, ut hac arte errores, quos adoptat,
 a censura eximere possit. Utrique enim impu-
 tat 1. Quod dicenda non esse nisi duos amo-
 res, caritatem, & cupiditatem, intendebant
 negare amorem naturalem, quo omnes in suam
 beatitudinem feruntur, quemque licet animis
 omnium insitum, per peccatum originale pe-
 ruisse supposebant. 2. Quod contendebant il-
 lum amorem esse liberum ea libertate, quæ
 sufficiat ad demeritum. Datur, inquit, amor
 naturalis, quo animus fertur in beatitudinem:
 hic amor non est a gratia, nec liber ea li-
 bertate, quæ sufficit ad meritum, ut Bajus,
 & Quesnellius, & Jansenius commenti sunt.

Novatoribus illis imponit. Nusquam eo de-
 lirarenti pervenerunt, ut negarent esse in ho-
 mine innatum amorem suæ beatitudinis, qui
 in eo non est liber: Multo minus dixerunt
 illum amorem esse liberum.

Porro qui ita infideliter censuram erroribus
 chimericis applicat, eo ipso erroribus veris
 patrocinium vel conciliare se probat.

F. J. L A U R E N T I U S.

Peregrinum, extraneum, & exoticum sen-
 sum a me adtribui Baji, & Quesnelli propo-
 sitionibus, ut Ecclesiasticas eludam censuras,
 inquit art. 7. Archiepiscopus Senonensium.
 Ad quod demonstrandum producit quæ habentur
 lib. 18. cap. 4. ubi trado non posse Deum
 diligi super omnia, etiam ut auctorem natu-
 ræ, sine auxilio supernæ gratiæ. Ibi autem
 ad.

ad 34. & 36. Bajī propositionem tom. 3. hæc scripsi: Respondetur hujusmodi propositiones rectissime fuisse proscriptas. Primo quia datur amor naturalis quo animus fertur in beatitudinem, cujus desiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere, atque hic amor non est a gratia, quemadmodum nec liber ea libertate, quæ sufficiat ad meritum, ut Bajus, Quesnellus, & Jansenius commenti sunt, sed est amor inditus a natura, indeliberatus, & necessarius. 2. Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut est auctor nature, neque amor iste secundum substantiam malus est, sed bonus. & recte rationi consentaneus, licet aliquando non habeat rectitudinem finis, si Deus non diligatur propter se, gratis, & amore benevolo. 3. Etiam datur amor Dei auctoris nature bonus undequaque sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quam dumtaxat admisit Bajus, ut constat ex articulo 62. in quo rejicit tamquam commentitiam & odiosissimam distinctionem duplicis justitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem, & alterius, quæ fit per inspirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis. Ex qua prava doctrina sequerentur quæcumque sunt ab homine nondum justificato, vere esse peccata: quod & Bajus asseruit art. 35. ut cap. 2. dictum est. Promeruit ergo etiam articulus 33. & 36. hanc perniciosam, hereticamque doctrinam comprehendens, censoriam Ecclesiæ animadversionem.

Criminator, ut imperitis suadeat, me damnatas propositiones in sensum ab auctoribus alienum detorquere, ubique sui similis, mutilat hanc meam responsionem. Priorem partem, qua sibi videtur rem conficere, arripit, ac stylo configit. Duas alias, quæ aperte cavillationes ejus elidunt, & ora calumniantium obtundunt, reticet, altissimoque premit silentio. Atqui illas non omisisset, si libros meos maturo ponderavisset examine, & veritatis fuisset diligens inquisitor. Breviter ergo & priorem partem, quam carpit, & ceteras, quas præterit, expendamus.

In illa prima parte ait censor, me Bajo, & Quesnello imputare i. quod asserentes non dari nisi duos amores, caritatem & cupiditatem, intendebant negare amorem naturalem, quo animus fertur in beatitudinem, secundo quod contendebant amorem illum esse liberum

ea libertate, quæ sufficiat ad meritum, vel demeritum.

Non id ergo Baio & Quesnello præcitatis verbis imputo. Mentitur tergiversator. Dico, damnatarum propositionum, quarum una est 38. Bajī, Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, aut laudabilis caritas, & 44. Quesnelli, Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones nostræ nascuntur, &c. ex quibus fluunt reliquæ, quibus enuntiat opera, quæ a caritate prædominante non fiunt, procedere a cupiditate, a qua corumpuntur, adeo ut omnia infidelium, & impiorum opera, quoniam in illis non regnat caritas, sint peccata; damnatarum, inquam, propositionum illarum falsitatem primo deprehendi, quod inter caritatem & cupiditatem medius sit amor naturalis beatitudinis, cujus desiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere. Hoc ego assero, verbaque mea sunt perspicua. Non dico, a Bajo, & Quesnello denegatum fuisse innatum beatitudinis suæ amorem. Nequaquam. Puto & ego non eo deliramenti eos pervenisse, sed ex quo certum sit hujusmodi amorem singulorum animis inditum esse, demonstro omnem amorem creaturæ rationalis non esse vitiosam cupiditatem, aut laudabilem caritatem, quia in creatura rationali est naturalis amor beatitudinis, qui non est vitiosa cupiditas, neque caritas laudabilis. Hæc prior meæ responsionis pars. Est ne adeo profunda, ut ad eam hauriendam opus sit natatoribus & urinatoribus istis.

Ut vero criticorum, censorumque hujus ævi, qui gloriantur se adversus Jansenistas pugnas ampliori annorum intervallo, quam duce Augustino acies catholicæ Ecclesiæ dimicavit adversus hæreticos Pelagianos, idest supra annos triginta, eruditionem maximam admireris; vide, quæso, an responsio illa sit a me exco-gitata. Illam ante me tradidit Cardinalis Norisius, qui in Vindiciis Augustinianis cap. 3. §. 4. ubi pertractat de virtutibus infidelium tom. 1. p. 84. Scio, inquit de adversariis Augustinianæ doctrinæ, opponere damnatam hanc Cajī propositionem, Omnia opera infidelium sunt peccata. Sed hac censura S. Patris sententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima saltem sui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam sine gratia homo appetitu innato ex Augustini sententia amat summum bonum; nullus enim est, qui

non velit esse beatus. Similia P. Macedo in *corina*, in *sermone*, & in *collationibus*, ubique repetens propositiones Baji ex hoc etiam capite fuisse jure proscriptas, quod sine gratia plura opera fiant *indeliberata*, & *sine advertentia*, quæ neque ex *cupiditate*, neque ex *caritate* proveniunt. Recitata a me fuere testimonia Macedi tom. 1. *Vindic. disert.* 3. cap. I. §. 2. num. 4.

Forte dixeris: Norisius item Bajanismi suspicione non caruit. Ita est: sed purgavit quoque seipsum, ac tanto nominis sui incremento, ut quemadmodum olim Risbrochius, Bruno Neusser, & qui sub isto, vel alio corio, contra illum latrarunt, ita Philalethes Hispanus, ceterique, quorum occultat nomen pudor, & calumniæ dedecus, prudentum judicio sint ranæ quaxantes contra solem, aut corvi nigerrimi perperam crocitantés.

Quid autem, si non solum Norisius & Macedo, sed etiam præcipuus Baji impugnator, ad quem me sæpe provocabat auctor *Bajanismi Redivivi*, eadem naturalis amoris beatitudinis mentione facta, tricesimum octavum ejusdem Baji articulum refutavit? Est ille Joannes Lensæus, qui in sua *Expositione* inserta secundæ parti Operum Baji p. 168. inquit *Omnino hoc a vero abhorreere censemus, omnem creaturæ rationalis amorem aut vitiosam cupiditatem esse, qua mundus diligitur, quæque a Divo Joanne prohibetur, aut laudabilem illam qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur, caritatem. Est indubie medius, quem natura auctor inseruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, sed & parentes, & amicos, liberos, & conjuges, & quacumque alia ratione propinquos irreprehensibiliter, ipsaque natura impellente diligimus.*

Vides, quod etiam Lensæus docet articulum Baji 38. a vero abhorreere, propterea quod inter vitiosam cupiditatem, & laudabilem caritatem, sit medius amor, quem nobis natura auctor inseruit, & quo beatitudinem omnes expetimus? Id ne vides? Si dicas, Lensæum afferere, non modo amorem beatitudinis, sed & amores alios natura impellente a nobis concipi medios inter caritatem, atque cupiditatem, respondeo a me etiam istiusmodi amores admitti, cum libro 21. cap. 4. tum secunda hujus responsionis parte, quam ab adversariis diximus prætermitti.

In quolibet autem actu, etiam *indeliberato*, qualis est amor innatus beatitudinis, dari juxta Bajum libertatem, quam putat sufficere ad

meritum ac demeritum; solus Languetius ignorat; ideoque nil mirum, si scribat a me errorem istum eidem Cajo imputari. Illam, quam is ait esse falsam imputationem meam, esse revera doctrinam Baji, demonstrat Gabriel Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 81. ubi ait: *Adde prædictum Michaellem ita putasse hominem peccare in omnibus affectibus & motibus suis, qui non essent virtutis, ut etiam in his, quæ sine libertate fiunt, peccatum esse diceret. Nam proposit. 62. dicit, Sola violentia repugnat libertati hominis naturali: & proposit. 63. inquit: Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit: in qua nec Augustinus, nec ejus discipuli peccatum agnoscunt: Similia Suarez lib. 1. de grat. c. 24. num. 22. ubi observat in sententia Baji primas quoque motus concupiscentiæ esse peccata. Et quidem manifestum id est ex propositionibus Baji 48. 49. 71. 72. 73. Quod ergo nos de Bajo affirmavimus, statui ab illo in quovis actu, etiam *indeliberato*, libertatem naturalem, quam putat sufficere ad meritum, vel demeritum, non est imputatio mea: est doctrina, quæ comprehenditur in damnatis articulis; quod ante me demonstrarunt duo per celebres Societatis Jesu Theologi, Gabriel Vasquez, & Franciscus Suarez.*

Jansenius, & Quesnellus doctrinam Baji de actibus quoque *indeliberatis* videntur rejicere, neque illos adnumerant inter peccata. Non tamen falsum iis imputatur. Nam Jansenius prop. 3. dogmatizat, ad merendum, vel demerendum sufficere libertatem a coactione. Hæc vero libertas in amore quoque innato beatitudinis, & in quolibet actu, etiam *indeliberato*, modo coactus non sit, invenitur. Quesnellus prop. 45. affirmat, necessum esse, ut ubi non regnat caritas, actiones omnes corrumpantur a carnali cupiditate: si omnes; *indeliberatæ* etiam, & quilibet motus animi. Bajo itaque sententiam adscribo, quam ab eo tradi exploratissimum est. De Jansenio, & de Quesnello idem ratiocinando ex illorum principiis existimo esse inferendum: & quamvis in hoc a veritate aberrarem, puto non talem futuram fore imposturam ac fraudem, qualem in criminatione mihi illata patefactam a me fuisse confido.

Dispunctam, refutatam ac penitus elisam arbitror animadversionem Archiepiscopi Languetii, qua aiebat detorqueri a me in exoticum sensum damnatos Baji articulos, propterea quod inter cupiditatem carnalem & lau-

dabilem caritatem medium dixerim innatum amorem beatitudinis . Sed queror , & omni æquitate queror , eundem Archiepiscopum hanc solam responsionis meæ partem , ut suaderet eludi a me Apostolicæ Sedis Censuras , duabus aliis neglectis , exscripsisse .

Præter naturalem beatitudinis amorem , & indeliberatos animi motus , inter cupiditatem & caritatem affirmo medium esse amorem naturalem , non tantum , quo diliguntur parentes & propinqui , ut ait Lensæus , verum etiam amorem deliberatum , quo diligitur Deus ut Auctor naturæ , (non tamen super omnia , ad hoc enim necessariam esse Dei gratiam celeberrimi plurimique tradunt Theologi) & dico hunc deliberatum amorem esse secundum substantiam suam bonum , & consentaneum rationi . Secundo (mea repeto verba) datur amor naturalis , etiam deliberatus , quantum ad objectum , eoque revera diligitur Deus , ut est Auctor naturæ , neque amor iste secundum substantiam malus est , sed bonus , & recte rationi consentaneus . Quare cavillator hæc a me scripta dissimulat ? Est ne sensus iste exoticus , & aliunde adscitus ?

Queror insuper , silentio prætermisum ab adversario tertium illum sensum , quo articulos Baji proscriptos affirmo , eo quod nempe admiserit solam gratiam inhabitantis Spiritus Sancti , id , quod de Bajo cuncti , quos laudabo proximo numero , tradiderunt , & consequenter docuerit , omnia opera esse inquinamenta , sive noxiæ cupiditatis , effectus , si fiant absque gratia sanctificante , vel sine caritate , quæ per Spiritum Sanctum in cordibus nostris diffunditur . Tertio (ita prosequor in eodem , qui mihi objicitur , loco) datur amor Dei Auctoris naturæ , & bonus undequaque sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis , quam duntaxat admisit Baji , ut constat ex articulo 62. in quo rejicit tamquam commentitiam & odiosissimam distinctionem duplicis justitiæ , alterius quæ sit per Spiritum caritatis inhabitantem , & alterius quæ sit per inspirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis , & in eo caritatem diffundentis : Ex qua prava doctrina sequeretur quæcumque sunt ab homine nondum justificato vere esse peccata : quod & Baji asseruit art. 35. ut cap. 2. dictum est . Qui demonstrandum suscepit detorqueri a me damnatos articulos in sensum exoticum , nonne debebat hunc sensum a me traditum recensere ? Peto itaque , quam ob causam sensum hunc prætermisit ? Est ne verum a Bajo

fuisse admissam solam gratiam sanctificantem ? Est ne hujusmodi sensus exoticus ? Spectatis itaque libratique verbis a Senonensi Præsule adductis , iisque additis , quæ adduci oportebat ; vel alios versute decipit , vel ipse incaute decipitur .

A R C H I E P I S C O P U S .

II. Eodem modo respondet objicienti condemnationem hujus propositionis Baji , Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet ; & hujus Quesnelli , Peccator non est liber , nisi ad malum , sine gratia liberatoris ; & ibid. cap. 5. pag. 420. imputat utrique , sensisse liberum arbitrium nequidem posse beatitudinem suam naturali instinctu appetere . Liberum arbitrium , inquit , sine gratia potest beatitudinem suam apperere naturali instinctu ; potest actus plures indeliberatos agere , quos culpabiles Baji , & Quesnellus impie dissimulant . Si ab eo exigeretur , ut ostenderet , ubi & quando hæc docuit Quesnellus , deficeret sane . Aliud ibidem equale deliramentum Quesnellio tribuit , quasi negasset hominem sine gratia posse exercere bona opera , & implere præcepta quoad substantiam , & ex officio . Quæ quidem calumnia eo tendunt , ut verum objectum censurarum oculis lectorum subtrahatur , & ut iisdem censuris chimericos errores percelli suadeatur .

F. J. LAURENTIUS .

Utique ego eodem sensu , quo proscriptæ fuere propositiones Baji 34. & 36. scripsi lib. 18. cap. 5. seu tom. 3. damnatas fuisse propositionem ejusdem Baji vicesimam septimam , Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet , & tricesimam octavam Quesnelli , Peccator non est liber nisi ad malum , sive gratia Liberatoris . Sed Antistes Senonum in eundem impingit lapidem , aberratque eadem chorda : quoniam illam responsionis partem exscribit , quæ a Norisio , a Macedo , & a Lensæo tradita , & ex principiis Baji transgressionem legis & peccatum existimantis motum concupiscentiæ , cui homo non assentitur , fluens sponte sua , videtur illi a me conficta , idoneaque ad incendendum in me ignem , injiciendamque in me tragulam ; duas autem alias ipsius responsionis partes omittit . Expendat Lector verba mea , diligentiam , æquitatem-

tatemque præclarissimi viri dijudicet.

„ Liberum arbitrium (*hec est mea non*
 „ *mutilata responsio*) sine gratia potest suam
 „ beatitudinem appetere naturali instinctu,
 „ quem non potuit amittere depravata natura:
 „ cui proinde post lapsum non solum tenebræ
 „ & malitia manent, sed etiam imago Dei
 „ non omnino detrita, idea honestatis & lumen
 „ rationis, & in bonum universale congenita,
 „ & antiqua propensio. Potest actus plures
 „ indeliberatos peragere, quos culpabiles Ba-
 „ jus, & Quesnellus impie dixerunt. Potest
 „ exercere officia virtutum, & præcepta ali-
 „ qua implere *quoad substantiam*, operatione
 „ secundum se laudabili, & honesta, & ex
 „ fine operationis non bona undequaque. Potest
 „ & rectissimo fine vitare peccatum cum sola
 „ gratia actuali sine habitu fidei, & remissio-
 „ ne peccatorum, qualem gratiam a justifica-
 „ tione sejunctam Bajus & Quesnellus aper-
 „ tissime oppugnarunt. Omni ergo jure isto-
 „ rum assertiones anathemate confixæ sunt;
 „ & quamquam aliquæ sensum catholicum
 „ habere queant, & videantur speciem veri-
 „ tatis præferre, sunt in sensu ab auctoribus
 „ intento respectu falsæ, scandalosæ, & hæ-
 „ reticæ. Quæ cum ita sint, miramur justis-
 „ sima harum propositionum damnatione non
 „ nullos abuti ad criminationem Augustinianæ
 „ doctrinæ: quasi nullam tentationem etiam
 „ minima sine gratia superari non posse,
 „ non propugnent etiam Bellarminus, Fran-
 „ ciscus Toletus, & Vasquez; quem vide p.
 „ 2. disp. 190. cap. 107. aut quasi in con-
 „ demnatione Baji & Quesnelli proscripterit
 „ Ecclesia, quæ olim definivit adversus hære-
 „ ticos Pelagianos. Ad hunc modum se ha-
 „ bet responsio nostra. Definitiones autem Ec-
 „ clesiæ definientis contra Pelagianos, non posse
 „ nos, *sine gratia*, terrenæ labis, & mundani
 „ corporis vincere errores: pares nos ad resi-
 „ stendum, non liberum arbitrium, sed Dei
 „ solum facere auxilium: necesse esse, ut priva-
 „ tus gratia diaboli laqueis irretitus occumbat:
 „ divini esse muneris, cum pedes nostros a fal-
 „ sitate, & injustitia continemus: neminem ha-
 „ bere de suo, nisi mendacium, & peccatum;
 „ has, inquam, definitiones eo loci, præmittimus
 „ ipsis verbis S. Innocentii I. epist. ad Patres
 „ Concilii Carthaginensis, & Milevitani, & 9.
 „ ac 22. can. secundæ synodi Arausicanæ.

Cernere puto cunctos, qui oculi omnino
 non carent, a me præter innatum beatitudinis
 amorem, ac præter actus indeliberatos in cul-

pam nulla ratione imputandos, agnosci in il-
 bero humanæ voluntatis arbitrio sine gratia
 actuali, & non sanctificante, officia, exerci-
 tamenta, & actus moralium virtutum, sive
 opera intrinsece, secundum se, & quoad sub-
 stantiam suam laudabilia & honesta, ideoque
 non erumpentia a vitiosa cupiditate. Sensus
 autem iste censendus ne est ecclesiasticis censu-
 ris oppositus, exoticus, & peregrinus, sive
 non alienus a mente dogmatizantium, actiones
 omnes humanas fluere vel ab amore mundi,
 & a noxia cupiditate, vel ab amore Dei, &
 a caritate in cordibus nostris per Spiritum
 Sanctum diffusa? Cernere item puto omnes,
 præter actiones istas laudabiles & honestas se-
 cundum se, suæque substantia, a me propu-
 gnari actus virtutum rectissimo etiam fine, &
 cum relatione in Deum perpetratos cum sola
 gratia actuali disjuncta a remissione peccatorum.
 Atque sensus iste debet ne existimari exoticus,
 aliunde advectus, neque cohærens censuræ latæ
 in articulos dogmatizantium primam gratiam
 esse remissionem peccatorum, atque omnia
 opera, quæ facit peccator, vel servus peccati,
 peccatum esse? Nemo sane dicturus est hujus-
 modi sensus esse damnatis propositionibus affi-
 nes, ipsarumque propositionum censuræ extra-
 neos, & exoticos.

Vis autem ostendam, unde sensus illos, qui-
 bus damnatorum articulorum pravitate, er-
 roremque declaro, deprompserim? Primus,
 quo inter caritatem & cupiditatem dixi medios
 esse naturalem beatitudinis amorem, & actus
 indeliberatos combures, traditur a Norisio,
 a Macedo, a Lensæo, fluitque, quantum ad
 actus indeliberatos attinet, a Baji propositio-
 nibus illis, in quibus enuntiat motus concupi-
 scentia indeliberatos esse peccata, ut bene sa-
 pienterque observarunt Vasquez & Suarezius.
 Atque id præcedenti num. 1. demonstratum est.

Sensus alter, quo inter cupiditatem & caritatem,
 nullum actum honestum, substantia sua bonum,
 neque a concupiscentia mundi corruptum, sine
 ulla gratia dogmatistæ constituunt, manat, fa-
 tentibus adversariis nostris, ex 38. Baji, &
 44. Quesnelli propositionibus, immo est error
 iisdem propositionibus expressus; ideoque dum
 ego affirmo dari sine gratia officia, & opera
secundum se bona, laudabilia, honesta, non
 polluta, non exorta ex vitiosa cupiditate, di-
 recte proscriptum sensum objicio, & execror,
 neque a Vaticano fulmine meipsum protego
 interpretatione *exotica*, & aliena.

Dum autem prædicta opera secundum se
 bona,

bona, neque a cupiditate fluentia, dico non esse bona *undequaque*, & ex fine operantis, illa non dirigentis in Deum; sequor sententiam catholicorum Doctorum, docentium opera deliberata in Deum tamquam in finem ultimum referri oportere: de qua sententia pertractavi in *Vindiciis* differt. 3. cap. 1. ac breviter superioribus articulis 5. & 6. Audet ne Senonensis Antistes hanc quoque sententiam a prædecesore suo *De Gondrin*, & a synodo suæmet dioceseos comprobata, declarataque SS. Patrum, S. Thomæ, & clarissimorum sacræ Theologiæ Doctorum assertionibus, censoria nota expungere? Audetne Galliarum Præsul redarguere unicum Augustinensibus Theologis Centum Gallicanos Episcopos, qui in explicationibus celeberrimæ constitutionis *Unigenitus* eidem sententiæ adhæserunt? *L'obligation* (inquiunt laudati Centum Episcopi, Explications sur la Bulle *Unigenitus*, anno 1720. art. 4.) *de rapporter à Dieu toutes ses actions, renfermée dans le premier précepte, fait partie du culte, que nous devons au souverain Esprit & de la gloire, que nous sommes obligés de lui rendre. La doctrine que enseigne cette obligation a de trop grands fondements dans l'écriture, & la tradition, pour souffrir que des Auteurs teméraires osent la combattre.*

Quod tertio loco diximus, Bajum & Quesnellum solam gratiam sanctificantem agnovisse, & consequenter ab illis recedere Theologos, qui docunt liberum arbitrium cum gratia actuali, & sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis & sanctificantis actu animam, posse rectissimo fine vitare peccata; superare tentationes, & opera bona exercere, id vero unde didicimus.

Si loquamur de Baji; hoc sequitur ex ejus propositione 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* In sensu itaque Baji nullus actus, qui non sit corruptus a vitiosa cupiditate, fieri potest ab homine peccatore, & nondum justificato, & consequenter sine gratia sanctificante.

Ex propositione 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominantī cupiditati.* Hæc enim idem significat, ac propositio præcedens.

„ Ex propositione 60. *Distinctio duplicis justitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem, alterius quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad penitentiam excitantis; sed nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis, qua divinæ legis justificatio impleatur, ut*

„ odiosissima, & pertinacissima rejicitur.

„ Ex propositione 61. Denique & illa distinctio duplicis vivificatur peccator, dum „ ei penitentia, vitæ novæ propositum, & „ inchoatio per Dei gratiam inspiratur; alterius, quæ vivificatur, qui vere justificatur, „ & palmes vivus in vite Christo efficitur, „ commentitia judicatur, & scripturis minime „ congruens. *Sublata namque distinctione duplicis justitiæ, & duplicis vivificationis, con-*

„ *sequitur unam juxta Bajum esse vivificationem, & unam justitiam, qua divinæ legis justificatio adimpletur, & qua vivificatur qui vere justificatur, & in vite Christo vivus palmes efficitur.*

Ex ipsa propositione 38. quæ basis est ceterarum, *Omnis amor creature rationalis aut vitiosa est cupiditas, quæ mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa caritas, quæ per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.* Caritatis enim nomine per Spiritum Sanctum in corde diffusa communiter intelligitur illa caritas, quæ justificationi conjungitur, præsertim apud Bajum, qui contendit omnia bona opera justificare, & habere meritum vitæ æternæ; ut constat ex ejus propositione 44.

Si autem loquamur de Quesnello; dogmatizatum ab ipso corrupta pravaque esse quæcumque fiunt *sine gratia sanctificante*, & a peccatore, in quo caritas & Dei amor non regnat, colligitur ex propositione 44. in qua ait ab amore mundi originem habere volitiones, & actiones omnes, quæ non nascuntur ex amore Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, scilicet, ex caritate, quam Deus coronat, ac remunerat, ut inquit prop. 55. & 56. quæ alia caritas esse nequit, nisi justificans.

Ex propositione, *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, necesse est, ut carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.*

Ex propositione 51. *Fides justificat quando operatur; sed non operatur nisi per caritatem.*

Ex propositione 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio.* Ex his, aliisque propositionibus demonstrari, nullam a Quesnello gratiam, & caritatem admitti præter gratiam sanctificantem, & caritatem habitualement, deprehendi facile potest ex confutatione harum propositionum, elucubrata ab illustri Propugnatore Con-

stituti.

stitutionis Unigenitus mox laudando.

Non autem ego omnium primus affirmavi a Bajo & Quesnello solam sanctificantem gratiam, sine qua opera omnia oriantur a cupiditate regnante, fuisse traditam. De Bajo idem ante me affirmarunt Gabriel Vasquez 1. 2. disp. 190. num. 184.

Franciscus Suarez lib. 1. de gratia cap. 4. num. 5.

Aloysius Turrianus in tractatu conscripto adversus errores ejusdem Bajii cap. 5. & 6.

Ludovicus Bail in opere inscripto, De beneficio Crucis pag. 184.

Joannes Lensæus in expositione articulorum ipsius Bajii ad art. 38. pag. 168.

Guilelmus Estius in 2. sent. dist. 25. §. 6.

Joannes Baptista Gonet disp. 1. de statu nature pure art. 3.

Vincentius Contensonus lib. 8. Theologie mentis & cordis dist. 2. cap. 1.

Franciscus Macedo in scrinio pag. 250. & in corvina pag. 247.

Henricus S. R. R. Cardinalis Norisius in Vindiciis Augustinianis cap. 4. §. 5. & in Parallelo propositionum damnatarum, prope finem tomi 1. edit. Veron.

Fridericus Nicolaus Gavardi tom. 4. Scholæ Egidianæ q. 5. de virtutibus art. 7.

De Paschasio Quesnello idem affirmavere in sua Instructione Pastoralis an. 1714. Episcopi 42. Galliarum §. Les Propositions condamnées.

Centum Episcopi in explicationis sur la Bullæ Unigenitus §. La foy & l'esperance. §. Ce sont donc autant d'erreurs. §. C'est encore un' erreur déjà condamnée; & §. Les Peres de l'Eglise.

Auctor opusculi inscripti, Veritas & equitas Constitutionis Unigenitus theologicè demonstrata, ad prop. Quesnelli 44. pag. 56.

Jacobus Le Fontaine in Opere anno 1719. Romanis typis procuso, cui titulus: SS. D. N. Domini Clementis P. XI. Constitutio Unigenitus theologicè propugnata, tom. 2. ad proposit. 44. cap. 1. & 4. pag. 266. columna 1. & rursus pag. 502. & in Appendice cap. 1. 2. 3. & 4. necnon in synopsi prop. 44. Horum omnium testimonia producta a me fuerunt in Vindiciis dissert. 1. cap. 1. Hæc tantum repetam, quæ postremo loco citato scribit prælaudatus Jacobus Le Fontaine: Testantissima igitur Quesnelli doctrina est, in omnibus votationibus, actionibusque peccari, nisi profluant

ex amore Dei perfecto, justificante, dominante, & habituali,

Ad illos modo mea revertitur oratio, qui aiebant tradi a me damnatarum propositionum exoticum extraneumque sensum, ut eludam Apostolicæ Sedis censuras. Dixi, in Bajii & Quesnelli sententia nullum dari medium inter cupiditatem & caritatem, quoniam putarunt omnia, quæ a caritate habituali, & a gratia sanctificante non fiunt, oriri a cupiditate a Joanne prohibita. Peto, est ne sensus iste a me confictus? Si ex meo prodiit cerebro, quomodo ipsum tradidere qui ante me floruerunt? qui fieri potuit, ut longo antea temporis intervallo ingenio mei præviderent figmenta? Si fuerunt divini, ac præoverunt; cur illa adoptarunt, cur dogmatistis imposuerunt quæ nec somniarunt quidem, cur eadem damnatas propositiones pensarunt trutina? Peto rursus, iste ne sensus est exoticus? Si exoticus est, eccur de Bajo scripsit Vasquesius solam ab eo adstrui gratiam sanctificantem, & Spiritus Sancti animam inhabitantis? cur idem ait Suarezius? cur Turrianus? cur Theologi alii bene multi? Quare eadem libra Centum Galliarum Episcopi proscripserunt Quesnelli propositiones pensitaverunt? Quare, dum ipse Quesnellus sibi imputari quereretur quod nullum bonorum operum admitteret principium præter caritatem habitualement, in vindicando Centum illorum Episcoporum, qui id affirmaverant, judicio Jacobus Le Fontaine tantam impendit operam? Tradidi autem egomet prorsus idem, quod prælaudati Centum Episcopi, sive affirmans a Novatoribus æstimari a cupiditate vitiatum quidquid non emanat a caritate habituali, vel a gratia sanctificante, sive docens actiones omnes deliberatas in Deum tamquam in ultimum finem referendas esse; & quamquam secundum se officia virtutum honesta, bona, & laudabilia sint, neque oriantur a cupiditate vitiosa, si tamen careant ea relatione, non esse bona undequaque, & spectata circumstantia ultimi finis. Si hoc a me traditum est, quod a Centum Episcopis Galliarum; in istos insurgere debebat Archiepiscopus Senonensis, & istos redarguere, quod in sensum exoticum proscripserunt dogmata detorsissent.

C A P U T VIII.

F. J. LAURENTIUS.

De Baji erroribus renovatis circa statum naturæ puræ.

ARCHIEPISCOPUS.

” I. E Adem methodo F. Bellelli, & F. Berti, Censuras eludere conantur
 ” datas in Baji doctrinam circa statum, quem
 ” Theologi nominant *naturæ puræ statum*. In
 ” hac materia peccaverat Bajus, quod gra-
 ” tiam sanctificantem, immortalitatem, & de-
 ” stinationem ad visionem beatificam naturæ
 ” innocenti ita debitas sustineret, ut illas
 ” dotes Deus Adam non impertiri non potuif-
 ” set, illæis attributis bonitatis, iustitiæ,
 ” providentiæ, quæ in Deo sunt. In hoc de-
 ” rogabat Omnipotentia divini; & Adamum
 ” quodammodo dispensabat a gratitudine, quam
 ” Deo debebat pro donis illis, quæ a bene-
 ” volentia pura Dei acceperat. In hoc pec-
 ” casse visus est Bajus a Summis Pontificibus
 ” qui ejus in hac materia propositiones dam-
 ”naverunt, plaudente Ecclesia.
 ” Ut ergo hanc damnationem a Bajo aver-
 ”tere, huic errorem imputare tentavit, cujus
 ” Bajus innocens videtur cuilibet ejus opera
 ” pervolventi. Illi ergo imputat, quod gra-
 ” tia, & cetera dona contenderit ad Ada-
 ” mum pertinuisse quasi naturæ dotes, sicut
 ” ceteræ proprietates naturæ rationalis; non
 ” vero ut dotes, quæ ordinem naturalem su-
 ” perarent, & essent sua natura supernatura-
 ” les. Hoc autem omnino alienum erat a
 ” mente Baji, qui unum docebat, indignum
 ” sibi videri providentiæ, & iustitiæ Dei crea-
 ” turam rationalem innocentem absque illis
 ” dotibus creari, & illam morti obnoxiam.
 ” Eodem dolo utuntur FF. Theologi,
 ” ut Baji doctrinæ damnationem eludant.
 ” Censuras Pontificias ad errorem chimeri-
 ” cum detorquent, & spretis censuris solem-
 ” nibus sustinere pergunt creaturam rationa-
 ” lem a Deo creari non potuisse sine gratia
 ” sanctificante, aut saltem sine auxiliis ad
 ” eam obtinendam requisitis; morti quoque
 ” obnoxiam, & sine destinatione ad adoptio-
 ” nem, & visionem Dei cælestem.

Berti Theol. Tom. IX.

Nullum ex libris Theologicæ disciplinæ a me conscriptis protulit, nec proferre potuit Languetius Archiepiscopus testimonium, quo status naturæ, quam vocant *puram*, a me absolute propugnatam impossibilitatem evinceret. In *Appendice* enim lib. 12. ubi de illo statu pertracto, cap. 1. & 2. propono partis utriusque argumenta. Tertio autem capite affirmo, nullo titulo in prima conditione debuisse Deum impertiri rationali creaturæ *caritatem habituales, sive gratiam sanctificantem, & supernaturalium virtutum habitus, & consequenter integritatem & originalem iustitiam hæc omnia complectentem primo homini debitam nequaquam fuisse, atque Deum posse creaturam rationalem condere absque talibus ornamentis. Quod manifestum puto ex damnatione articulorum Baji, & ex communi Doctorum Scholasticorum sensu: inter quos opinantur plures, quod habitualis gratia nec Ade fuerit a principio collata; omnes vero liberalissimum Dei beneficium illam esse fatentur.* Hæc verba mea tom. 2. Dum ergo ait censor, sententia mea non potuisse a Deo primum hominem condi *sine gratia sanctificante*, id asserit bullato, splendidissimoque mendacio.

Addit quidem, *Aut saltem sine auxiliis ad eam obtinendam requisitis*; verum, si Theologos accuratius consulisset, non ignorasset propositiones Baji de integritate primi hominis enuntiatas, eatenus fuisse damnatas, quatenus comprehendunt *gratia habituales absolute justificantes*, ut inquit Gonet de *statu puræ nature* art. 1. sect. 3. *Estius in 2. sentent. dist. 25. 6. Facult. Theologica Lovaniensis ibidem ab Estio laudata, aliique; quorum testimonia produxi disert. 2. cap. 1. §. 1. num. 12. & seqq.* An ergo creaturæ rationali, cum primum condita fuit, conferri debuisset supernaturalis gratia actualis, qua auxiliante posset Deum conditorem suum super omnia diligere, & pervenire ad illam beatitudinem, in quam naturali fertur instinctu, adiaphora quæstio est; & pars affirmans nullatenus connexionem aliquam habet, fatentibus Theologis orthodoxis, (iis etiam, qui pugnant pro *status naturæ puræ* possibilitate, ut Joannes Baptista Gonet) cum damnatis Baji propositionibus.

Immo sententia, quæ affirmat indiguisse
 C c c pri-

primum hominem actualis supernæ gratiæ adiutorio, ut sibi meritum compararet, & ad beatitudinem, quam naturaliter appetit, supernaturali suffultus auxilio posset pertingere, est opposita e diametro articulis Baji, dogmatizantis Deum non esse finem supernaturalem rationalis creaturæ, & hominem integrum potuisse ad illum pervenire propria virtute, & sine gratia, sive viribus solius naturæ, quemadmodum tradunt doctissimi Societatis Jesu Theologi, Vasquez 1. 2. disp. 195. cap. 4. num. 30. Suarez, prolegomen. 6. de gratia cap. 2. num. 5. Turrianus in tractatu contra errores Baji cap. 1. §. 1. & Martinez de Ripalda disp. 3. sect. 1. necnon Ludovicus Bail de beneficio Crucis, pag. 59. qui ait non immerito Bajum posse appellari Pelagium Paradisi terrestriis. Si id verum est; unis dixerit impingere in Baji articulos circa integritatem primi hominis Theologos illos Augustinenses, qui putantes beatitudinem, quæ in visione Dei sita est, esse finem hominis naturalem quoad appetitum, supernaturalem vero quoad consecutionem, (ut ait Ven. Bellarminus de gratia primi hominis cap. 7. & fatente Ludovico Molina 1. p. q. 12. art. 1. disp. 3. communior est sententia Scholasticorum) propugnant primum hominem, ut finem illum consequeretur, quem naturaliter appetebat, adjuvandum fuisse actuali gratia supernaturali, cum pervenire ad ipsum finem minime posset propria virtute, sine gratia, sive viribus solius naturæ?

Illud etiam, quod carpit vitiligator, & tanquam chimericum, & a Baji mente alienum esse clamat, quod contenderit gratiam, & dona reliqua pertinuisse ad Adamum quasi naturæ dotes, sicut ceteræ proprietates naturæ rationalis, non vero, ut dotes quæ ordinem naturalem superarent, & essent sua natura supernaturales: imperite admodum in nostratibus redarguitur. Nam in censura sacre facultatis Theologicæ Complutensis, & Salmanticensi, ad quam præsertim in damnatione articulorum Baji attendit Apostolica Sedes, declaratur articulorum Baji attendit Apostolica Sedes, declaratur articulum 27. proscribendum fuisse, quatenus in illo negatur dona primo homini in sui conditione collata debere dici supernaturalia, adeo ut supernaturalis non fuerit humanæ naturæ sublimatio & exaltatio in consortium divinæ naturæ, Nec primus homo fuerit sublimatus, & in Dei filium

adoptatus per dona naturæ superaddita. Ven. etiam Bellarminus lib. 5. de justificat. cap. 12. & 15. docet, Baji articulos fuisse damnatos, quoniam is agebat in statu naturæ integre necessarium non fuisse ad meritum, ut homo per justificationis gratiam, & Spiritum inhabitantem adoptaretur in filium Dei, & in statum quemdam supernaturalem eveheretur. Similia habent alii Theologi, quos laudavi in Vindiciis dissert. 2. cap. 1. §. 1. 2. & 3. Neque enim magni Bellarmini commemoratione facta, necessarium est ceteros recensere Theologos; maxime cum paullo superius commemoraverim, Vasquesium, Suarezium, Turrianum, & Ripaldam, nempe, quatuor alios sanctissimæ, doctissimæque Societatis Jesu Theologos, affirmantes Bajum in ea perstitisse sententia, quod ante lapsum Angelus & homo potuissent perficere omnia opera meritoria, & perseverare in accepta iustitia per solas vires naturales arbitrii; & sine gratia. Peto nunc. Qui iustitiam originalem haberet absque gratia Spiritus Sancti inhabitantis, & per vires arbitrii sine gratia actuali perseveraret, nonne foret iustus, ac mereretur per naturalem, non per supernaturalem virtutem? nonne solius naturæ præditus foret proprietatibus, & donis supernaturalibus exspoliatus? Si ergo Bajus asseruit potuisse hominem integrum perficere opera meritoria, ac perseverare per solas liberi arbitrii vires, ejusque integritatem atque exaltationem in consortium divinæ naturæ, non supernaturalem, non comprehendentem dona Spiritus Sancti inhabitantis: sed naturalem dicendam esse affirmavit, ut Ven. Bellarminus, Suarez, Vasquez, Turrianus, Ripalda, alique plurimi tradiderunt: necessaria, obvia, apertissimaque illatione consequitur, juxta Bajum iustitiam, sanctitatem, ac potestatem perseverandi ac merendi fuisse naturæ dotes, non supernaturalia Dei conditoris beneficia. Quare hoc asserentes non spernunt solemnes censuras; sed verissimum sensum, quo damnatæ sunt Baji propositiones, assequuntur, ac tradunt: & qui jactant, eundem sensum a nobis Bajo imputari, numquam Venerabilis Bellarmini, aliorumque Theologorum scripta hac in parte legerunt solemnibusque censuris ad insectandam Augustinensium, horumque Institutoris sententiam supina ignorantia, & incredibili temeritate abutuntur. Enimvero Augustinenses Theologi, dum propugnant hominem conditum ad imaginem Dei non

non potuisse creari, absque gratia, spectata ipsius Dei providentia, ad quam pertinet largiri creaturæ rationali media supernaturalia, sine quibus perungere nequit ad finem illum supremum, ad quem naturali fertur instinctu, neque sub iusto Deo affici pœnis, quibus, modo subicitur: nullo præcedente peccato, non recedunt a doctrina beatissimi Patris; prout evidenter demonstravi citata *dissert. 2.* ac fatetur Garnerius paulo post laudandus.

ARCHIEPISCOPUS.

II, Hoc est, quod damnavit Ecclesia, ut patet legenti propositiones a S. Pio Quinto damnatas.

Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

Integritas primæ creationis non fuit indebita, &c

Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.

Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.

Omnes omnino iustorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde & Job, & martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt.

Bajum exscripserat Quesnellus docendo: Gratiam Adami fuisse sequelam creationis, &c Numquam Deus affligit innocentes, &c.

F. J. LAURENTIUS.

Propositio Baji 21. *Humane naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis*, proscripta fuit, quoniam Bajus credidit primum hominem non fuisse adoptatum in Dei filium, neque ad statum quemdam supernaturalem evectum per justificationis gratiam, & Spiritum inhabitantem; inquit Ven. Bellarminus. Revera gratia, per quam adoptamus in Dei filios, & efficimur divinæ naturæ consortes, est gratia sanctificans & donum Spiritus Sancti inhabitantis. Quis gratiæ non sanctificanti eximiam hanc dotem adscripserit, ut per illam humana exaltetur, & sublimetur in consortium divinæ? Qui ergo affirmant primum hominem in prima sui con-

ditione, præter naturales proprietates, accepisse a Deo gratiam sanctificantem, per quam in Dei filium adscitus fuit, & hanc fuisse illi indebitam, atque supernaturalem, non autem naturalem dicendam esse, ab errore illius articuli vigesimiprimi quam longissime distant, totoque cælo recedunt.

Altera propositio, idest, 26. *Integritas primæ conditionis non fuit indebita humane naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio*, jure confixe proscriptaque fuit, quoniam eadem propositione enuntiatur, ut inquit sæpe laudatus Bellarminus lib. 1. de gratia primi hominis cap. 5. *rectitudinem illam, in qua creatus est Adam, fuisse illi naturalem, nimirum quod fuerit, veluti quedam sanitas debita naturæ, aptaque nasci ex ipsa natura bene constituta, idest, non corrupta, sive, ut loquitur Joannes Martinez de Ripalda disp. 3. sect. 1. non alia ratione Bajus dona primæ integritatis voluit esse gratiam appellanda, nisi quia ipsa creatio est gratiosa, & adjutorium non est debitum ante voluntatem creandi, sed post illum; quemadmodum est gratia homini vivere, sentire, & intelligere. Et quidem Bajus in libro de primi hominis justitia pag. 55. nititur ostendere integritatem primi hominis fuisse naturalem, quoniam ad naturam illam pertinebat adhærere Deo, sicut ad naturam oculorum pertinet visus, & ad naturam aurium pertinet auditus; nunc autem illius integritatis privationem esse vitium naturæ, sicut vitium oculorum dicitur cecitas, & vitium aurium dicitur surditas. Pagina insuper 55. ait pœnas, quas modo patimur pro peccato primæ transgressionis, non consistere in ablatione doni supernaturalis, sed in privatione bonorum naturalium; & profert exemplum serpentis, qui supra pectus suum graditur, ac terræ, quæ furculos degeneres parit, fructusque producit acerbos. Immo ait eos ineptire, qui sentiunt primum hominem fuisse exaltatum dono aliquo supernaturali, ut Deum coleret fide, spe, & caritate, quemadmodum absurde sentiret, quisquis arbitraretur etiam serpentem supernaturali dono indiguisset, ut graderetur erectus, & terram pariter dono supernaturali indiguisset, ut fructus produceret sine lab oris molestia. Nisi quis forte, inquit, tam absurde sentiat, ut putet statim initio creationis rerum, non tantum hominem dono quodam supernaturali & gratuito, supra naturæ suæ conditionem fuisse exal-*

tatum (a), ut fide, spe, & caritate Deum supernaturaliter coleret; sed etiam serpentem, ut sublime erectus pedibus insistens graderetur (ut ait S. Basilius in homilia de Paradiso tom. 1.) & terram, ut sine laboris molestia sue fecunditate fruges humano victui necessarias ultro produceret. Vide præcitatum diff. 2. cap. 1. §. 3. Cum ergo Bajus dogmatizaverit, ita pertinuisse ad naturam integram adhærere Deo, & illum colere, ut ad naturam oculorum pertinet visus, & ad naturam aurium auditus, si nulla oculis auribusque insit ægrotudo; fuisse autem dixerit naturalem primi hominis proprietatem, fide, spe, & caritate Deum colere, absque dono aliquo supernaturali, quemadmodum ante maledictionem serpens naturali virtute gradiebatur erectus ac terra naturali item virtute sine spinis, tribulisque germinabat herbam virentem & fruges proferebat victui necessarias humano: recte sapienterque docuit Eminentissimus Bellarminus, putasse Bajum rectitudinem Adæ fuisse ei naturalem, ut naturalis est sanitas debita naturæ, & apta nasci ex ipsa naturæ bene constituta; recte sapienterque docuit Ripalda, non alia ratione Bajum inter gratiarum dona computasse integritatem illam, ac rectitudinem, nisi ratione illa, qua gratiam dicitur ipsa creatio, & gratiæ beneficium est, non redditum præcedentibus meritis, vivere, sentire, atque intelligere. Quomodo ergo negantibus status naturæ puræ possibilitatem obijcitur propositio illa Baji 26. quando ipsi negant esse possibile quod Bajus terrestris Paradisi Pelagius nullum supernaturale donum in prima integritate cognoscens, propugnabat de facto, & creaturam rationalem supernaturalibus donis exaltatam, in puris naturalibus constitutam fuisse asserere? quando juxta Bajum naturalis erat integritas primi hominis, ut oculorum naturalis est visus, ut aurium naturalis est auditus, ut serpentis, antequam deciperet Adam, naturale erat gradi erectis pedibus, ut terræ erat naturale fruges producere absque molestia laboris? Quomodo insuper Augustinenses Theologi hæc reponentes objicientibus sibi

articulos Baji, huic errorores ab ejus mente alienos imponunt? quomodo illi chimericum sensum affigunt? quomodo ipsi ad eludendas solemnes Ecclesiæ censuras fucum faciunt, verbisque ludunt? quomodo impingunt in damnatos articulos? quomodo id potuit tam confidenter asserere Archiepiscopus?

Propositionem 53. Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur, dixi supra cum Estio, & Gonet, fuisse damnatam, quatenus comprehendit gratiam sanctificantem. Cardinalis Norisius in Vindictis cap. 3. §. 2., docet putasse Bajum subjectionem concupiscentiæ non fuisse ex dono Creatoris, sed ex exigentia naturali humane substantiæ, tamquam hujus proprietatem: quod utique constet ex nuper dictis. Addit alias responsiones, quas vide eodem §. 2. vel tom. 1. Vindictiarum mearum. Certissimum est autem illam Baji propositionem non esse in omni sui amplitudine condemnatum: nam nunc homo nascitur cum originali peccato, cum quo potuisset Adamum creari a Deo, aures cunctorum fidelium horrent audire. Neque cum illa perduelli concupiscentia, cum qua modo nascimur, potuit creari a Deo primus homo, sententia saltem complurium Theologorum, quos recensuit cit. disert. 2. cap. 1. §. 7. Enimvero eandem concupiscentiam esse malum, decem invictissimis argumentis ostendit lib. 6. de amissione gratiæ cap. 14. Venerabilis Bellarminus. Malam vero dicit Eminentissimus Scriptor, non indifferentem, & ad instar ensis, quo uti bene ac male possimus; quis enim bene utitur vitiosa qualitate, quæ ex peccato est, & ad peccatum inclinatur? quis indifferentem dixerit legem membrorum repugnantem legi, quæ in mente est? Sed hæc alibi. Sufficit enim modo adnotasse, articulum Baji quinquagesimum tertium fuisse proscriptum, quoniam revera Deus potuisset creare primum hominem sine gratia sanctificante, neque hæc fuit primæ conditionis, & naturæ integræ passio, aut proprietas, ex ipsa natura bene constituta promanans.

Eadem de immortalitate, ac de integritate, in qua conditus fuit primus homo, tradidit Bajus

(a) Constat huic fuisse depromptum articulum 23. Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam super-

naturali, & gratuito, supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Caritate Deum supernaturaliter coleret.

Bajus, affirmans immortalitatem illam fuisse naturalem conditionem, non beneficium gratiæ. Etenim immortalitas in illa integritate comprehenditur; & mors, & aliæ, quibus nunc subijcitur, calamitates, nihil sunt, juxta Bajum, nisi naturalium privato bonorum, ut cæcitas, surditas, & ægrotudines reliquæ; cum visus, auditus, sanitas immortalitas nihil sint aliud, quam primarum proportio qualitatem. Ita enim Bajus libro de primi hominis justitia cap. 6. & in sua Apologia. Perperam ergo S. P. Augustini discipulis obijcitur propositio Baji 75. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.* Illi enim affirmant non potuisse hominem innocentem creari obnoxium morti; non quod immortalitas esset ejusdem primi hominis naturalis conditio, atque ex principiis naturæ integræ sine gratiæ beneficio promanaret; sed quia Conditor aptans materiæ, quæ natura sua dissolubilis est, & corpori ex contrariis elementis comparato conjungens immortalem atque incorruptibilem animam, eidem corpori, licet animali, licet conditione naturæ suæ corruptibili, impertiri debebat incorruptionem & immortalitatem, ne ipsa anima ideo producta, ut corporis natura sua corruptibilis sit forma, eodem corpore macie soluto, a sua divelleretur materia; atque in statu violento, & repugnante ei substantiali hominis parti, quam Philosophi formam vocitant, sola, & absque subjecto, vel absque comparte sua permaneret. Justum enim erat, ut imago Dei nullo fusca & obsoleta peccato, tali infereretur corpori, quamvis de terrena materia creato, atque formato, ut ei de ligno vita subministrata vivendi stabilitas permanceret; ac viveret interrim per animam viventem, quam nulla ab illo necessitas separaret; atque inde propter obedientiam custoditam ad vivificantem spiritum perveniret; ita ut non ei subtraheretur hæc vita minor, ubi & mori, & non mori posset, sed illa amplior adderetur, ubi viveret sine ullius ligni beneficio, morique non posset. Hæc verbo non sunt F. Berti fucum facientis, ut solemnes eludat censuras; sed sunt Augustini lib. 6. operis imperf. contra Julianum num. 39. At legenda est nostra de immortalitate a morte dissertatio in Vindiciis Augustiniani systematis tom. 1.

Propositio Baji 69. perperam ad status puræ naturæ possibilitatem adstruendam proferatur. Ea ita sonat: *Omnes omnino justorum*

afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum; unde & Job, & martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt. Hæc de justis hujus status, in quo Job, ac martyres extiterunt, evidentissime pronunciat. In hoc autem statu, providentia illius Dei, qui etiam de malis potest bona facere, remanet mors inflicta peccato primi parentis, quam Deus prædestinatione sua præordinat ad gloriam martyrum, & ad electorum salutem, atque liberationem e terreno carcere, & a corpore mortis hujus: remanet lacertosa concupiscentia ad agonem, ut in infirmitatibus nostris elucescet gratia Christi, quæ tribuit nobis pugnandi vincendique virtutem; ac remanent mortalis vitæ incommoda & afflictiones, quibus justorum exercetur patientia, augetur meritum, & momentaneum hoc, & leve tribulationis, æternum gloriæ pondus operatur. Ex his quomodo inferitur, posse conditionalem creaturam morti addictam, lacessitam concupiscentiæ pugna, atque sine culpa miserrimam? Ex quo Deus misericors converterit in electorum suorum emolumentum camna illata humano generi propter prævaricationem Adæ, quomodo inferitur potuisse Deum justum hæc ipsa damna inferre creaturæ rationali ad imaginem suam conditæ, nulla præeunte prævaricatione parentis? Plura de hac 69. Baji, & de 70. propositione Quesnelli dicta a me sunt disert. 2. Vindic. cap. 1. §. 9. quæ fortissis perlegere non erit ingenio lectori injucundum.

Restat itaque adversariis nostris unicum duntaxat, infirmumque præsidium in propositione 34. Quesnelli, *Gratia Adami non producebat nisi merita humana, & in propositione 35. Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.* Sed præcit. disert. 2. §. 4. demonstratum est, ideo istas Quesnelli propositiones fuisse proscriptas, quoniam gratiam collatam Adamo, gratiam vocant improprio & Pelagiano sensu, non gratiam naturæ ordinem excedentem: quoniam, ut natura gratis condita est, ita quidquid eam sequitur, licet fluant a principio naturæ, Quesnellus gratiam appellari non prohibet: quoniam idem Quesnellus inquit, *Gratia Adami erat sequela creationis, idest naturalis, non superaddita naturæ ac superans naturæ ordinem:* quoniam agebat, tam naturale fuisse in Adamo credere Deo, & diligere Deum, quam naturale est, quod oculi lumen recipiunt: quo-

quoniam assererat in homine primo nullam fuisse gratiam, nisi naturalem, a conditione naturæ inseparabilem, naturæ proportionatam, ac meritorum duntaxat naturalem effectricem: quoniam nolebat fuisse auxilium supernaturale adjutorium illud, sine quo Adam perseverare non poterat, ut ait Augustinus de corrept. & gratia cap. 11. Sunt ne hæ Augustinensium Fratrum chimeræ? Sunt ne artificia, fraudesque ad censuras evitandas confictæ? Minime gentium. Sunt enim verba instructionis Pastoralis Episcoporum Galliarum pag. 41. sunt verba Jacobi Fontanæ in Constitutione Unigenitus propugnata tomo 1. pag. 747. & seq. sunt verba aliorum, qui de sensu propositionum Quesnelli pertractaverunt, & de quibus plura in præcitato §. 4.

A R C H I E P I S C O P U S.

„ III. Ecclesiæ visum est, illum contra
„ gratitudinem peccare, qui agnoscere renuit
„ immortalitatem, gratiam sanctificantem, de-
„ stinationem ad beatitudinem æternam fuisse
„ in Adamo munera Dei gratuita, quæ na-
„ turæ humanæ pro suo in creaturas dominio
„ denegare potuisset. Ideo illæ propositiones
„ labe ingratitude infectæ, & quæ Omni-
„ potentia divini metas ponunt, damnatæ
„ fuerunt. Unde Catholici Doctores conclu-
„ serunt; *Naturæ puræ*, ut ajunt, *possibi-*
„ *litate*.

F. J. L A U R E N T I U S.

Numquam Ecclesia damnavit sententiam illorum Theologorum, qui ita propugnant status naturæ puræ impossibilitatem, ut fateantur integritatem primi hominis, & dona gratiarum Angelis, & Adamo collata, immunitatem a morte, atque subjectionem concupiscentiæ, non derivasse ex principiis naturæ, sed ex beneficentissima Conditoris liberalitate; neque ad naturalem ordinem, sed ad supernaturalem credunt eadem dona spectasse; tametsi arbitrantur justum fuisse, ut Imagini Dei nullo obfuscatæ peccato subministraretur in corpore de terrena materia formato vivendi stabilitas; & animæ naturali instinctu tendenti in illam beatitudinem, ad quam solius naturæ viribus pervenire non poterat, conferenda forent media necessaria ad ipsam beatitudinem consequendam, ne Imago Dei innocens, & sine culpa, defraudata desiderio suo puniretur. Si hæc sen-

tentia fuisset damnata ab Ecclesia; proculdubio damnata fuisset in propositionibus Baji; sed iisdem propositionibus e diametro oppositam esse, demonstratum est nuper. Et quidem doctissimus Thomista Gonet, quamvis impossibilitati status puræ naturæ acerrime adversatur, affirmat tamen in Bulla Pii V. non fuisse proscriptam: ac idem asserit, quantum ad concupiscentiam, Guilelmus Estius. Ubi vero id Gonet, & Estius doceant, indicavi superius; consulantque, si lubet, loca adversarii. Franciscus item Macedo tom. 2. collationum in 2. sent. collat. 8. diff. 1. sect. 1., quamquam prædictæ Augustinianæ sententiæ non adhæret, docet nihilominus falso illi notam injuri ductam a Bulla Pii V. & Gregorii XIII. ut proscripta existimetur in Michaeli Bajo: iisdemque productis rationibus, quæ a nostratibus afferuntur, *Itaque*; ait, *inoffenso pede licebit huic opinioni deinceps in Theologico pulvere currere, nec turpari.*

Sententiam superius expositam propugnantes nequaquam laborant ingrati erga Creatorem suum animi vitio, neque illius aut omnipotentia, aut sapientia, aut providentia fines præfigunt; neque demum extenuant gratiam, neque justitiam evertunt. Docent enim Deum universorum conditorem præter res corporeas ac spirituales, creasse hominem ex utraque substantia, corporea, & spirituali compositum: huic ingenerasse imaginem ipsius; in eo facultates, quæ in terrenis animantibus, & in cælestibus spiritibus distribuerat, mirabili nexu conjunxisse; dedisse operam, ut in illo utriusque naturæ proprietates, simulque dona spiritualia elucerent: quod est summi opificii, & omnipotentia Creatoris præclarissimum argumentum. Quisquis id recogitat, quomodo Creatoris sui poterit oblivisci? Absit vero, ut omnipotentia supremi Artificis censeatur metas præscribere, qui & nescit, & profitetur potuisse Deum Optimum Maximum non condere creaturam illam rationalem, quam condidit: ei immortalem animum non inserere, quem inseruit: imaginem sui non imprimere, quam impressit; atque non inspirare Auctoris sui cognitionem, quam inspiravit.

Posteaquam vero talem creaturam ad imaginem suam Deus creare decreverat; justum ne erat, ut illa ex his, quæ facta sunt, ad invisibilia animum non erigeret, erigendo ad perfectiorem cognitionem non adspiraret, adspirando videndi Conditorem suum desiderio non arderet, ardendo illum super omnia non dili-

diligeret? diligendo assequi nequaquam posset? Quoniam ergo ad tantam felicitatem solius naturæ viribus pervenire non valebat inditum creaturæ rationali desiderium, adjuvandum erat auxilio divinæ gratiæ, quod dici nequit naturalis conditio, cum supra naturæ ordinem ipsam creaturam eveheret, eamque capacem redderet consequendi beatitudinem illam, quæ tam amabilis est, ut creaturæ gerentis imaginem Dei attrahat naturalem inclinationem; tam sublimis ut nullo solius creaturæ conatu possit attingi. Prævaricante autem Adam, mors corporis, & gratiæ privatio factæ sunt pœna peccati; & ideo apparet in creatione hominis virtus omnipotentis, in ejus integritate amplitudo gratiarum, in prævaricatione æquitas justitiæ, in Christi demum redemptione potentior gratia, & futuræ vitæ perennitas. Atque hæc est nostratum doctrina: in qua vides, opinor, Dei potestatem, vides creaturæ rationalis admirabilem conditionem, vides magnitudinem divinorum beneficiorum, vides justitiam punientis, vides redimentis misericordiam maximam, & incomprehensibilem caritatem.

Permultos esse Theologos Orthodoxos, qui arbitrantur ex damnatione articulorum Baji consequi naturæ, ut inquit, puræ possibilitatem, nemo nostrum ignorat: sed omnes Catholicos idem sentire, falsum est penitus, nimisque confidentia pronuntiat Archiepiscopus proscriptam in Bajo sententiam, quæ in utramque partem, salva fide, controversitur. Principio enim quod nos defendimus, non coherere damnatis articulis, docent, ut supra vidimus, Gonet, Estius, & Macedo. Deinde Bajus statum naturæ puræ, non impossibilem esse, sed æstu in homine integro existentem asseruit; quoniam putavit eundem hominem nullo dono supernaturali in consortium divinæ naturæ fuisse exaltatum, & potuisse viribus solius naturæ ad supernam beatitudinem pervenire, quam & finem ipsius hominis integri naturalem, non supernaturalem esse autumabat. Quod & Vasquez tradit 1. 2. disp. 195. cap. 4. num. 30. qui de Baji doctrina a Francisco S. R. E. Cardinali Toletio plenissime fuit instructus, & confirmant alii Societatis Jesu Theologi superius laudati. Consentire autem dogmatizanti hominem primum fuisse in puris naturalibus conditum, nostrates qui docent neque ita fuisse conditum, neque ita condi potuisse: quis sanæ mentis asseverabit? Præterea Summus Pontifex Clemens XI., ille idem Pontifex, qui adversus propositiones Quesnelli anno 1713. edidit ce-

leberrimam Constitutionem *Unigenitus*, in altera; quæ incipit, *Pastoralis*, anno 1718. declaravit non esse priori Constitutione proscriptas sententias illas, ac doctrinas, quas nonnulli cum erroribus damnatis confundunt, & quæ palam & libere in Catholicis Scholis defenduntur; cujus generis esse sententiam nostram exploratissimum est universis; nam illam semper, & ubique tradiderunt Majores nostri, ii etiam qui de Ægidii nomine nuncupantur, ut constat est volumine 4. Scholæ Ægidianæ. Præterea oblatis Alexandro VIII. thesibus quamplurimis, quæ collectoribus videbantur confingendæ, in libello inscripto, *Specimen doctrinæ per Belgium manantis*, decreto ejusdem Pontificis anno 1690. quæ post maturum examen judicatæ fuerunt erroneæ, Apostolica censura dispunctæ sunt; nulla tamen iniusta fuit censoria nota, vel anathemate hæc propositio, *Status puræ naturæ est impossibilis*; quæ tamen delata fuit tamquam consona Bajanis articulis, i. p. ejusdem *speciminis* cap. 7. §. 3. Insuper eadem propositio non reperitur inter Jansenianas ab Ecclesia damnatas, quamvis Jansenius adversus statum puræ naturæ integrum librum conscripserit: unde Macedo præcitata collat. 8. inquit: *Hæc eadem sententia fuit Jansenii*, qui eam *toto tertio libro confirmavit*; nec, tametsi ejus doctrina serio, ac severe examinaretur, ea proscripta fuit cum aliis quinque propositionibus damnatis per Constitutionem Innocentii X. quod idoneum argumentum est ejus *indemnizatis*. Adde; Romæ in statera appensis, post accusationes quas innovet Præsul Senonensis, meis, & Fulgentii Bellelli libris, Theologi in Urbe clarissimi, quique inter purpuratos Patres ob sapientiam plurimum commendantur, non solum accusationes illas declaraverunt injustas; sed etiam in mei defensionem, pro qua re gratias eis ago immortales, strinxerunt calamum, & apologetica scripta Beatissimo Pontifici Benedicto XIV. obtulerunt. Ulterius sententiæ, quæ statum puræ naturæ impossibilem censet, defensores acerrimi sunt complures Theologi præstantissimi, quos commemoravi in *Vindiciis* dissert. 2. cap. 1. Denique traditur eadem sententia a Seraphico Doctore S. Bonaventura; cujus in *Breviloq.* 3. p. cap. 10. hæc sunt verba: „ Cum enim „ primum principium simul sit optimum, & „ justissimum; quia optimum, non debuit facere hominem, nisi bonum, ac per hoc innocentem & rectum; quod vero justissimum, „ non debuit infligere pœnam ei, qui nullum „ omni-

„omnino habebat peccatum, ac per hoc illi
 „animæ rationali tale corpus constituit, quod
 „sibi esset ita obtemperans, ut nulla esset in
 „eo pugna rebellionis, nulla pronitas libidi-
 „nis, nulla imminutio vigoris, nulla corru-
 „ptio mortis. „Quam doctrinam Doctor Se-
 „raphicus didicit ab Augustino lib. 6. Op. im-
 „perf. contra Julianum num. 39. ut vidimus
 paullo superius num. 2. §. Eadem de immor-
 talitate &c.

A R C H I E P I S C O P U S .

IV. *Damnatam doctrinam instaurare non
 verentur ambo illi Theologi. Ac primo immor-
 talitatem, & immunitatem a pœnis hujus vite
 debitam Adamo innocenti docet aperte F. Bel-
 telli: Nunquam, inquit, sub Deo justo crea-
 tura rationalis misera esse potest, si non pec-
 cet, & culpa sua miseriam, tamquam pœnam,
 mereatur. F. Berti thesism eandem pro proba-
 bili dare tentat: Supposita Divina providen-
 tia, & superiore hominis parte; in qua divina
 relucet imago, magna saltem probabilitate con-
 cluditur, non potuisse creaturam rationalem
 sine culpa subijci morti, ceterisque animi,
 corporisque miseriis. Quasi probabilitas inesse
 possit propositioni adeo clare damnatæ in 69.
 Baji, & in 70. Quesnelli.*

F. J. L A U R E N T I U S .

Articuli hujus initio scripsi nullum ex libris
 meis de Theologicis disciplinis testimonium
 potuisse Languetium producere, quo evinceret
 propugnatam a me fuisse impossibilitatem status
 puræ naturæ. Et revera verbis meis, quæ
 tandem exscripsit, fatetur me tentare, ut hanc
 thesism, *Nunquam sub Deo justo creatura ra-
 tionalis misera esse potest, si non peccet, &
 culpa sua miseriam, tamquam pœnam merea-
 tur*, a me tamquam probabilem dari, ideoque
 posse juxta opinionem meam inesse probabilita-
 tem propositioni adeo clare damnatæ in 69.
 Baji, & 70. Quesnelli. Atqui nullam inter
 istas, ac præcedentem propositionem interce-
 dere affinitatem ostendi hoc eodem articulo
 num. 2. Affirmasset saltem Languetius me eo-
 dem in loco tradidisse, quod primus homo
 condi poterat *absque caritate habituali, sive
 gratia sanctificante, & sine supernaturalium
 virtutum habitibus*, quod gratia actualis non
 fuit Adæ debita, neque hanc primus homo
 exigebat, *ut in se absolute, & in genere spe-*

*ciei suæ præditus esset naturali qualibet perfe-
 ctione*; sed oportuisse nihilominus, ut superna-
 turali divinarum auxiliorum fulcimento orna-
 retur, si consideretur *ut est imago Dei*, debe-
 batque *ultimo fini inherere*: quod adhibui ea-
 demmet verba S. P. Augustini lib. 4. contra
 Julianum cap. 3. num. 15. & S. Thomæ in
 2. dist. 3. q. 2. artic. 1. necnon in 4. contra
 Gentiles cap. 5. aliaque plura, quibus inter
 oppositas sententias medius incedens nihil pro-
 tuli vel ab Augustino, vel ab Angelico Do-
 ctore, vel a Theologis orthodoxis non tradi-
 tum, non probatum.

Magnopere autem mirandum est, Præfulem
 supra speculam positum, ut venientem gla-
 dium a longe prospiceret, non vidisse illam
 ipsam propositionem, *Sub Deo justo creatura
 rationalis nunquam misera esse potest, nisi
 mereatur*, esse S. P. Augustini, eaque impu-
 gnari Pelagianos negantes mortem, ceterasque
 misérias, quibus subijcitur, esse pœnam ori-
 ginalis peccati. Ita est: S. Augustinus non
 solum contra Pelagianos pugnavit sacris litte-
 ris, & Patrum auctoritate, verum etiam ar-
 gumentationibus inde petitis, quod sub justo
 Deo creatura rationalis, non præcedente pec-
 cato, subijci non debuit morti, & lacerosæ
 concupiscentiæ; quod Languetius affirmans
 fuisse proscriptum in prop. 69. Baji, & in 70.
 Quesnelli. Pace sua dictum sit, incredibili te-
 meritate asserit, proscriptam esse S. Augu-
 stini doctrinam, ejusque adversus Pelagianos
 argumenta esse damnatam dogmata Bajanista-
 rum. In hunc scopulum impellit adversarios
 nostros zelus immoderatus, imprudens censura
 fluctuante præjudiciorum suorum procella.
 Et quidem etsi propositionem illam, quam in
 Bajo, & in Quesnellio damnatam affirmat Se-
 nonum Præsul, conceptis verbis esse Augustini
 itidemque Augustini esse argumenta, quibus sta-
 tus naturæ puræ a nostratibus impugnatur, de-
 monstraverim in Vindiciis dist. 2. ostendam mo-
 do ex Joanne Garnerio, Jesuita clarissimo, &
 de Pelagianorum Historia optime merito: cujus
 nunc, quoniam & supra hujus viri mentio-
 nem feci, exscribens fidem meam liberabo.

„Alterum invenit Augustinus (ita Garne-
 „rius dissert. 7. de ortu, & incremento hæ-
 „resis Pelagianæ cap. 4. §. 3. in Appendice
 „Augustiniana), „Alterum invenit Augu-
 „stinus, quod opinor, Mercatorem Hypogno-
 „sten, & auctorem librorum de vocatione
 „gentium docuit, quodque hausit ex capite 40.
 „Ecclesiastici dicentis impositum esse jugum
 „grave

„grave uer per filios Adam a die exitus de
 „ventre matris eorum usque in diem sepultu-
 „ræ in matrem omnium, in parvulis expo-
 „ponens: languescunt, ait epist. 28. ægritudi-
 „nibus, torquentur doloribus fame, & siti
 „eruciantur, debilitantur membris, privantur
 „sensibus, infestantur a Dæmonibus, &c.
 „quomodo ista sine ulla sua mala causa juste
 „patiuntur? Et alio in loc. oper. imperf. lib. 1.
 „si tibi placet innocentia parvulorum remove
 „eis, si potes, grave jugum quod est super
 „filios Adam a die exitus de ventre matris
 „eorum; sed puto quod Scriptura, quæ hoc
 „dixit, melius te noverat quid esset innocen-
 „tia creaturæ, & quid justitia Creatoris: quis
 „autem non videat, si habent parvuli qualem
 „prædicas innocentiam, in gravi jugo eorum
 „Dei non esse justitiam? Perro quia in jugo
 „gravi eorum divina justitia est, non est in
 „eis, qualem prædicas, innocentia, nisi forte
 „tibi in hac quæstione laboranti Deus justus
 „quidem, sed infirmus, quodammodo subve-
 „nire poterit, qui suis imaginibus, ne inno-
 „centes gravi jugo miseriæ præmerentur, sub-
 „venire non potuit, ut cum dicas voluisse
 „quidem, quia justus est, sed non potuisse,
 „quia omnipotens non est: atque ita de iis
 „angustiis ex eas, ut fidei caput perdas,
 „qua fide primitus in symbolo confitemur
 „credere nos in Dum Patrem Omnipotentem.
 „Deus igitur tuus, in tot, & tantis malis,
 „quæ parvuli patiuntur, aut justitiam, aut
 „omnipotentiam, aut ipsam curam rerum hu-
 „manarum perditurus est; quodlibet autem
 „istorum dixeris, vide quid egeris.

„Tota vis argumenti in hoc uno principio
 „vertitur, quod injustum sit, parvulos ejus-
 „modi miseriis conflictari, sin minus aliquid
 „est in ipsis, quod Deus displiceat, atque
 „vindictetur, ætas enim ista, cum per se sit
 „innocens opus Dei, aliunde vitium habere
 „non potest, quam unde aliud contrarium
 „Deo existit, ex malæ nimirum voluntatis
 „peccato, quod unum, cum a Deo non sit,
 „contrarium Deo est; id vero quia per æta-
 „tem in parvulis reperiri non potest, oportet a
 „parente totius generis in parvulos transvivi-
 „se. „Hæc Garnerius demonstrans Augu-
 „stinum probare contra Julianum, ceterosque
 „Pelagianos transfundi in Adæ posteros origina-

Berti Theol. Tom. IX.

le peccatum, quoniam Deus foret injustus, si
 parvulos nullo peccato obstrictos premi sine-
 ret ægritudinibus, aliisque hujus vitæ miseriis.
 Qua ergo arrogantia id in Bajo, & in Ques-
 nellio damnatum, pronuntiare potuit Languet-
 tius? De miseriis autem adultorum, ita eadem
 pag. 295. Jesuita Garnerius.

„Huic argumento affine est alterum, quod
 „ex parte majorum sumitur. Suas enim ipsi
 „patiuntur miseras, non communes tantum
 „cum infantibus, sed proprias longe plures,
 „quas graphice Augustinus depingit libro 22.
 „de Civitate Dei. Omnium, inquit cap. 22.
 „mortalium progeniem fuisse damnatam, hæc
 „ipsa vita si vita dicenda est, tot, & tantis
 „malis plena testatur. Quid enim aliud indicat
 „profunditas ignorantia, ex qua omnis error
 „existit, qui omnes filios Adam tenebroso
 „quodam sinu suscipit, ut homo ab illo libe-
 „rari sine labore, dolore, timore non possit?
 „Quid amor ipse tot rerum vanarum, atque
 „noxiarum, Paulo post: Verum hæc hominum
 „sunt malorum, ab illa tamen erroris, & per-
 „versis amoris radice venientia, cum qua om-
 „nis filius Adam nascitur, &c. Tum capite
 „consequente: Præter hæc mala hujus vitæ
 „bonis, malisque communia, habent in ea
 „justi etiam proprios quosdam labores suos,
 „quibus adversus vitia militant, & in talium
 „præliorum tentationibus, periculisque ver-
 „santur. Aliquando enim concitatus, aliquan-
 „do remissus, non tamen desinit caro concu-
 „piscere adversus spiritum, & spiritus adver-
 „sus carnem &c.

„Manifestum inde est miseras majorum
 „propriam ad duo capita revocari: aliæ liqui-
 „dem animi, ut concupiscentia, ignorantia
 „recti, & difficultas boni; aliæ corporis, ut
 „mortalitas, morbi, laboriosa terræ cultio,
 „difficilis parturitio feminarum &c. spectant:
 „Oportet vero (August. lib. 4. contra Julian.
 „cap. 16. & lib. 1. oper. imperf. c. 40.) ut ho-
 „rum malorum causa sit aut iniquitas, vel im-
 „potentia Dei, aut pena primi, veterisque
 „peccati (1). NEQUE ENIM SUB DEO JUSTO MI-
 „SER ESSE QUISQUAM, NISI MEREATUR, POTEST.
 „Ex priore parte, mali scilicet animæ,
 „primus omnium, quod sciam, Augustinus
 „argumentum duxit; nam ex altera duxerant
 „jam inde a primis temporibus veteres fidei

D d d

desen-

(a) Nota propositionem, quam Archiepiscopus Senonensis ait in Bajo, & Quesnellio fuisse

IN JOANNIS LANGUET JUDICIUM

„defensores, quibus tacite respondes. Rosinus:
 „*Dicimus*, inquit in libello fidei cap. 6. n. 35.
 „*quod in bonum Deus prestitit primo homini*
 „*Adam sudores pariter, ac labores, quos de*
 „*terra pateretur; quippe cum non aliter in-*
 „*visibiles inimicos, contra quos habemus conti-*
 „*nuam luctationem, veneranda fide superare*
 „*possimus, nisi corporis laboribus fatigati &c.*
 „Id vero pluribus disputat. allatis utriusque
 „testamentis locis, & eo quidem probabilis,
 „in speciem, quod antiqui Genesis Interpre-
 „tres, ut Chrysostomus, Ambrosius &c. de
 „laboribus proinde ac de morte scripserint,
 „collatis nempe hominibus a Deo beneficii
 „potius, quam supplicii loco.

„Augustinus hoc in loco magnum causæ
 „suæ præsidium posuit, quasi vitiatam homi-
 „num naturam aperte monstret id omne, quod
 „contrarium felici primorum parentum statui
 „patimur: ita vero ratiocinatus videtur. In-
 „formatur primum animo ideam perfectæ cu-
 „jusdam vitæ, quam ageret in jucundissima se-
 „de innocens homo, cujus suprema pars ani-
 „mæ Deo, inferior superiori, utrique corpus
 „subesset, cui natura quælibet rationis expers
 „dominanti, atque ipsa etiam tellus colenti,
 „ad nutum pareret. Deinde hominem ita in-
 „stitui debuisse, confecit partim ex eo, quod
 „opus infiniti Artificis deceat esse dignum
 „auctore, atque ita omni ex parte absolutum:
 „partim, quod imago Dei debeat exemplari
 „suo respondere, idest, pulcherrima creatura
 „optimo Creatori, sui que, & inferioris natu-
 „ræ domina omnium Domino. Cum cerneret,
 „longe diversam esse nunc hominem, quam
 „olim Adami conditionem, pro felicitate mise-
 „riam, pro subjectione rebellionem, pro vita
 „perenni mortalitatem, pro perfectione vitium
 „irrepisse; conclusit aliquo totam hominum
 „gentem peccato teneri: certum enim crede-
 „bat, in opus Dei vitium irrepere non po-
 „tuisse, nisi humana voluntatis peccato aperien-
 „te viam, idest, spontanea hominis a Deo
 „aversione. Nam qui aiebat, aliunde posset
 „Omnipotens cogi, opus suum deserere, ut
 „alter potentior invidensque noceret, aut quo-
 „modo, si non cogèretur, vel bonus repete-
 „ret collata beneficia, nisi ab indigno; vel
 „justus privaret bonis jam concessis hominem,
 „(quod profecto punire est) nisi demeritum;
 „vel amantissimus hominum imponeret grave
 „jugum super filios Adam a die exitus de
 „ventre matris eorum usque ad diem sepulture in
 „matrem omnium, nisi communis culpæ reos?

„Aliquam igitur oportet esse culpam, eamque
 „communem omnium, quam voluntate com-
 „miserit totius generis auctor, tunc cum om-
 „nes essent unus ille homo; quamque poster-
 „contrahant, cum ex carne peccatrice, idest,
 „propter peccatum spoliata donis, procrean-
 „tur; Iuantque in loco miseriæ, exclusi a loco
 „innocentis felicitatis.
 „Suum istud ratiocinium tanti fecit Augu-
 „stinus, ut Pelagianos, cum ea quæ patimur
 „jactarent esse primordia naturæ, minus re-
 „fellat, quam rideat, velut absurditatis fa-
 „tuitate majoris, convictos; atque Paradisum,
 „ubi creatus Adam est, pingendum a Pelagia-
 „nis dicat, lib. 3. oper. impert. cap. 163. &
 „199. Tamquam magnæ beatitudinis locum
 „in quo habitatores ita beata pace fruerentur,
 „ut in seipsis intestino bello, ne in consensum
 „illiciti, vel inhonesti concubitus laberentur,
 „contra motus concupiscentiæ dimicarent. Ubi
 „etsi ipsa concupiscentia occultis motibus cor-
 „da casta sollicitans, non posset ulla exprimi
 „parte pictoris; pingi tamen possent gravidæ
 „feminae, cibos utiles, fastidio repellentes,
 „fœda delectatione noxios appetentes, nau-
 „seantes, vomentes, pallentes, immaturos fœ-
 „tus abortu aliquando fundentes, in ipso etiam
 „partu, pœna, quam mater Eva suscepit,
 „miseriam suam protestantes, etsi non sonan-
 „te pictura, tamen facies tristium, gemen-
 „tium, plorantium sicut poterat, imitante,
 „&c. *Pergit vero*: Hanc picturam nasciens
 „quisquis aspiceret, & titulum legeret, caus-
 „asque requireret, hæc ei videlicet, sed a
 „vobis, egregia ratio redderetur, qua dice-
 „retis: *Talis esset omnino etiam ibi conditio*
 „*generis humani, quia talis est hic, ubi sci-*
 „*licet a fœtibus hominum nulla trahitur ori-*
 „*go peccati*. Si acquiesceret, fieret Pelagia-
 „nus: si vero irritè huic insipientiæ acquie-
 „scere nollet, argueretur a vobis ut Mani-
 „chæus &c. Hactenus Jo. Garnerius asserens,
 „ac demonstrans argumenta, quibus Augustinus
 „evicit peccati transfusionem originalis ex animi
 „corporisque miseriis, quas nunc patimur, in-
 „niti huic principio, quod eadem miseriæ sub
 „Deo omnipotente ac justo, nequeant aliunde
 „provenire, quam a prævaricatione primi pa-
 „rentis. *Ridendi* sunt ergo potius quam *refel-*
 „*lendi*, qui ajunt potuisse fieri, ut in creatura
 „rationali condita ad imaginem Dei essent *pri-*
 „*mordia naturæ*; magisque his ad laborandum
 „ostendunt hæc Pelagianorum, quam nobis in-
 „sudandum, ut S. Patris nostramque sententiam
 „de-

demonstraremus oppositam damnatis Baji, & Quesnelli propositionibus.

ARCHIEPISCOPUS.

„ V. Hic supersedere animus est, non quod
„ deficiant alia in utroque Theologo iuste car-
„ penda, & improbanda, sed brevitati studere
„ cogimur, cum ea, quæ protulimus, abunde
„ sufficiant, ut sanæ doctrinæ amatores intel-
„ ligant illam sub e mentito zelo pro Aposto-
„ licis constitutionibus sæpius ab utroque Theo-
„ logo pessunderi; falsas doctrinas Baji, Jan-
„ senii, & Quesnelli renovari ab iis ipsis, qui
„ illas insectari ardentem se simulant; denique
„ doctrinam, quam dicunt Catholicam, ab illis
„ ita exponi, ut quilibet horum trium Nova-
„ torum discipulus illam ultro amplecti possit
„ absque eo, quod errores in illorum libris
„ damnatos ejuret, & deserat.

F. J. LAURENTIUS.

Senonensis igitur Præsul, ubi existimavit nos damnatorum dogmatum evidenter esse convictos, ab aliis nostris assertionibus exagitantis abstinendum sibi esse, ac supersedendum putavit, ac manum e tabula amovit. Innuit tamen alia non deesse in libris nostris carpenda, & jure meritoque improbanda; sed necessum non esse, ut productis nulla ratione excusandis reliqua adjiciantur. Certum est autem nil prorsus vel ab ipso, vel ab Archiepiscopo Vienneensi contra nos fuisse vulgatum, quod in MS. quodam anonymo, cui titulus, *Remarques sur la Theologie du Pere Berti de Rome imprimée a Rome sous le dernier Pontificat*, & in altero MS. ejusdem tituli adversus libros P. Bellelli non comprehendatur: quæ utique MSS. antequam accusationes Domini de Saleon suppresso auctoris nomine transmitterentur ad Urbem; oblata Benedicto XIV. Pontifici Maximo, eundem impulerunt, ut opera a nobis edita rigidissimo rursus subicerentur examini, commissa præ alii Censura D. Joachimo Besutio tunc Abbati Monasterii S. Crucis in Jerusalem, & D. Fortunato Tamburini Abbati Monasterii S. Pauli extra muros; quos ob doctrinæ præstantiam idem Summus Pontifex creavit S. R. E. Cardinales. Priusquam ergo istiusmodi criminationes renovarentur, præmissis laudatorum, aliorumque suffragiis, jam causa finita erat, nobisque insciis, licet Romæ commorantibus, vigilantissimus Pontifex scripta nostra in San-

ctuarii trutina pensitaverat, ita ut supervenientium earumdem accusationum nullam noverit habendam esse rationem, & singulari, quæ pollet, prudentia, cum nostro, & adversantium honore silendum esse censuerit.

Nimius tamen accusantium zelus, obscurum meum abjectumque nomen, humilis conditio, & nullius unquam patrocinii captatio, vel ut probe sentio, voluntas Numinis, ut melius veritas inquireretur, & doctrina olim de Pelagianis triumphans: nunc a nonnullis, qui præteritorum obliviscuntur discriminum, tamquam Janseniana contra Apostolicas inhibitiones tracta, ad pristinum revocaretur honorem; hæc omnia fecerunt, ut iisdem Criminatoribus buccinas instantibus, nil aliud mihi comparaverit diuturnus labor præter calumnias; ii vero, qui mihi calumnias intulere, styli præter indolem ingeniumque meum concitati experti fuerint acumen, & acrimoniam. Sibi ergo, sibi met monitis sapientissimi Pontificis minime adque-scentibus adscribant Insectatores Augustinianæ doctrinæ telorum, quæ ipsi jaculati sunt, reflexiones; me interim gratulante, quod solus, & imperterritus pro eadem doctrina pugnaverim per bonam famam, & per infamiam. Interea in eum, qui primitus memoratas animadversiones (*remarques*) consarcinavit, quidquid a me paullo asperius dictum videtur, intortum fuit. Docti enim Archiepiscopi illinc doctrinam meam hauserunt, scilicet, non ex fonte, sed ex rivulo cœnoso & lutulento. Ipse turbulentus compilerator eximios sefellit Antistites: ipsius hi adnotationes pervolutarunt, & maturo, id enim testantur, ponderaverunt examine; neque observarunt catholicum in libris nostris habere sensum, quæ in pravum detorta notantur in conviciatoris indiculo.

At viderit suismet oculis, scriptaque nostra lustraverit optimus Senonensium Archiepiscopus. In iis, quæ vellicavit, humani aliquid passus est, eumque traxit in præceps præposterumque iudicium præconcepta de scriptis nostris fallax suspicio. Cetera, quæ prætermittit obiecta, si ejusdem sunt generis, eadem quoque ratione labefactantur. Quod nos simulationis inculpet, parum commovet nosmetipsos, propterea quod solus Deus est cordium nostrorum inspector. Ante Christi tribunal jam viderit, an sibi jure arrogaverit hanc nulli mortalium concessam auctoritatem.

Profecto si Novatorum discipuli jactant doctrinam amplecti nostram; Præsuli ipsi Senonensium, & alteri, qui acuerunt in me sty-

lum, id, quod illorum pace dictum sit, videtur esse imputandum. Enimvero carpentes in libris nostris tamquam cohærens damnatis propositionibus, atque ab Apostolica Sede proscriptum, systema duarum delectationum, quod a nobis propugnari fatemur, hinc novis dogmatistis occasionem præbuerunt reponendi: en aperte in iis accusamur, quæ palam Theologi Augustiniani propugnant. Pari modo de assertionibus aliis in controversia positis, ut monui in Præfatione, ratiocinantur. Oportebat itaque principia vera, aut probabilia ab erroneis falsisque consecutionibus segregare: atque a Jansenianis (si tales sunt revera cum quibus Senonum Præsul peregit tam diuturnum certamen) petere, Num Augustinenses dogmatizent sub delectatione superiori humanum arbitrium necessitate succumbere? Num doceant ea, quæ non fiunt laudabili caritate, proficisci & corrumpi a cupiditate vitiosa? Num removeant dona supernaturalia a priori creaturæ rationalis integritate? Num constituentes actualem Salvatoris gratiam in sanctæ dilectionis inspiratione, *dilectionis* nomine intelligant solam caritatem proprie dictam, sive amorem Dei propter se? Numquam hæc, & his similia in scriptis nostris reperientur, sed plura occurrent e diametro epposita. Numquam item affirmavimus aut quinque propositiones non haberi in libro Jansenii, aut defendi posse in sensu auctoris, aut subreptitias esse Bullas adversus Bajum, aut subscribendum non esse celebri *Formulario*, aut judicium Romanorum Pontificum de Factis dogmaticis errori esse obnoxium, aut a Constitutione *Unigenitus* esse appellandum. Libro enim 17. Theolog. discipl. hæc omnia Jansenistarum asserta impugnavimus. Sane qui nobiscum in his sentiunt, a nullo mortalem reputari possunt Jansenii asseclæ: qui autem nobiscum minime sentiunt, perperam gloriantur se doctrinam nostram complecti.

ARCHIEPISCOPUS.

VI. *His omnibus consideratis, & mature*

perpensis, Dei nomine prius invocato, & vacatis in consilium plurimis doctissimis Viris, & in sacra Theologia peritissimis, prædictos libros sic inscriptos, Mens Augustini de statu naturæ ante peccatum, &c. Mens Augustini de modo reparationis, &c. Joannis Laurentii Berti de Theologicis disciplinis, &c. tamquam continentes propositiones falsas, captiosas, subdole confictas, male sonantes, perniciosas, Constitutionibus Apostolicis derogantes, & iis injurias, Jansenianis, & Quesnellianis faventes, hæresim sapientes, pluries damnatas, erroneas, hæresim proximas, hæreses in libro Jansenii contentas, & in eo proscriptas in ipso sensu, quo damnate sunt, innovantes judicamus, & ut tales respective damnamus. Mandantes, &c.

Datum Senonis sub signo nostro, Camera nostræ sigillo, & Secretarii nostri chyrographo anno Domini 1750. in die Annunciationi B. M. V. dicata. 25. Aprilis.

Signum ✕ J. Joseph Archiepiscopus Senonensis.

De Mandato D. D. Archiepiscopi Senonensis

F. J. LAURENTIUS.

Forte qui legerint meum hoc opusculum, opinabuntur me in ejus exitu indignatione, & perturbatione maxima commotum iri. Nil minus. Inquirendum non arbitror, quinam sint plurimi illi, doctissimique viri, quos in consilium vocavit; nec utrum collecta ex libris meis testimonia, vel ipsos meos libros lectione singuli exploraverint accurata; tametsi ex illius confessione cuncti noverint, aliquando adversus Episcopum Antiodorensem protulisse attestationem Canonorum Cathedralis ejusdem Urbis, ac de falsitate convictum, semetipsum ludicra illa responsione purgasse, quod eadem attestatio fuerat Rectoris Collegii Jesuitarum, qui Canonici Antiodorenses dici possunt, quoniam eorum Collegium canonicali gaudet præbenda (a). Quid autem, si tot viri in
facta

(a) Ne id a me aliquis opinetur esse confictum, legenda epistola Episcopi Antiodorensis scripta ad Archiepiscopum Senonensem anno 1750. num. LXII. pag. 120. ubi hæc habentur: "Vous publiez en 1733. un long écrit, sous le nom de *Lettre de plusieurs Chanoins*

nes, Curés, & autres Ecclésiastiques du Diocèse d'Auxerre, &c. vous en faisiez l'éloge, & vous l'adoptiez comme renfermant tout ce que vous étiez disposé à me dire, vous-même." Vos Diocésains, ajoutiez-vous, avoient formé le projet de joindre leur-

sacra Theologia peritissimi pariter fuerint unus, aut alter Medista? Verum hæc, ut dixi, non quæro,

Propositiones, quæ tamquam in libris nostris propugnatae, expressisque verbis contentæ perstringuntur in hoc Languetii iudicio, sunt istæ:

1. Deus non vult omnes homines salvos fieri.
2. Christus pro solis prædestinatis mortuus est.
3. Liberum arbitrium sub delectatione victrici necessitate constringitur.
4. In hoc statu perit indifferentiæ libertas, ad meritum, vel demeritum requisita.
5. Non datur gratia sufficiens distincta a gratia per se efficaci.
6. Iusti sub robustiori concupiscentia non possunt Dei adimplere mandata.
7. Nulla præter caritatem Theologicam datur gratia.
8. Quod ex ipsa caritate non oritur, fluit ac vitatur a noxia cupiditate.
9. Absque eadem caritate liberum arbitrium non valet, nisi ad peccandum.

10. *Actus timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum ab ipsa caritate sejuncti inficiuntur vitiose cupiditatis veneno.*

11. *Inde quoque omnia infidelium opera commaculantur.*

12. *Non alia ratione proscripsit Ecclesia articulum 38. Baji, & propositionem 44. Quesnelli, nisi quia negabant inter caritatem, atque cupiditatem, medium esse naturalem amorem beatitudinis.*

13. *Ideo status puræ naturæ est impossibilis, quoniam exaltatio humane naturæ in consortium divinæ, ejusque integritas non fuit in creatione primi hominis supernaturale, & indebitum beneficium, sed naturalis conditio.*

Has propositiones, & si quæ sunt aliæ his propinquæ, in scriptis nostris adinveniri, & a nobis defendi, conatus est Senonensium Antistes in superioribus articulis demonstrare. At ex hæcenus dictis apertæ falsitatis revincitur. Audiant ergo cuncti Galliarum, Italiæ, ac totius Orbis Christiani Episcopi, & Theologi uni-

„ leur sousscriptions à leur mémoire ; il m'
„ offroient de le signer, & m'assuroient que
„ le nombre des sousscripteurs seroit grand...
„ mais j'ai refusé, j'ai défendu même les
„ signatures offertes. Qui auroit osé contre-
„ dire un fait si bien circonstancié, & ne pas
„ tenir pour certain qu'au moins quelques
„ Ecclesiastiques de mon Diocèse avoient eu
„ connoissance de l'écrit qu'il parut sous leur
„ nom? Moi même, quoique je connusse assez
„ les dispositions de mon Clergé, pour être
„ surpris de cette démarche, qui annonçoit
„ une espèce de ligue contre moi, je me
„ faisois un scrupule de révoquer en doute
„ ce que vous avanciez avec tant de sécurité.
„ Aussi je ne pensai d'abord qu'à connoître
„ ces pieux & savants Ecclesiastiques, que
„ vous m'opposiez comme des Antagonistes
„ invincibles. Mais quel fut mon étonnement
„ & ma joie, lorsque tous les Chanoines,
„ Curés & Ecclesiastiques de mon Diocèse,
„ sans exception, eurent certifié, qu'ils n'
„ avoient pris aucune part ni directement, ni
„ indirectement à cette lettre, dont ils n'
„ avoient eu connoissance que depuis que vous
„ l'aviez rendue publique par l'impression! Il
„ n'y en eut pas un seul qui ne la désavouât;

„ j'ai encore par devers moi les signatures
„ qui en démontrent la fausseté & la supposi-
„ tion. J'en rendis compte à mon Diocèse
„ par une petite Lettre Pastorale, que beau-
„ coup de personnes indignées de votre pro-
„ cédé trouverent trop douce & trop modérée.
„ Mais lorsque au lieu d'avouer une faute
„ dont je vous avois convaincu, ou de demeu-
„ rer de cette humble silence, vous voulutes
„ vous justifier, en faisant de cette Lettre
„ une *Parabole*, c'est-à-dire, une *fiction in-
„ nocente*: lorsque vous m'apprites que le P.
„ Dachesne Recteur du Collège d'Auxerre
„ étoit l'Auteur de cette Lettre, & que vous
„ voulutes lui faire remplir à lui seul le titre
„ de plusieurs Chanoines, Curés, & autres
„ Ecclesiastiques, parce que les Jésuites du
„ Collège reçoivent le revenu d'une Prébende
„ de l'Eglise Cathédrale; pouvois je alors me
„ plaindre mollement & d'un style douxereux,
„ d'une si indigne manœuvre, & épargner la
„ force des expressions à de si misérables sub-
„ terfuges? Et néanmoins je ne crois pas
„ avoir passé, dans les plaintes que j'en fis,
„ les bornes d'une juste & nécessaire défense,
„ ni m'être servi d'un style qui mérite d'être
„ appelé *aigre & amer*.”

universi: praebeant aures Apostolici Senatus Purpurati Patres, & Ecclesiae Romanae Cardines, Tuque, Benedicte XIV. singulorum Christianorum Pater, Magister, & Judex, ad Sanctitatis tuae pedes provoluti filii tui, quem olim de Theologicis controversiis dissentientem pro singulari tua humanitate minime adspernabar, per viscera Jesu Christi, cujus vices geris in terra, & propter Augustini in Ecclesiam Tuam merita, meumque, si id commemorare fas est, erga Te studium, devotionem, & obsequentis animi demissionem omnimodam, excipe paterna caritate hanc meam explicitam, ac fortassi postremam protestationem.

„ Ego F. Joannes Laurentius Berti Ord.
„ FF. Eremitarum S. P. Augustini, invocato
„ nomine Sanctissimae Trinitatis, & consueta
„ fidei professione praemissa, quam edidi con-
„ secutus Lauream doctoratus, & saepenu-
„ mero confirmavi, ac modo etiam sacra-
„ mento, & jurejurando confirmo, declaro,
„ ac profiteor, me semper probasse, ac pro-
„ bare omnia S. Romanae Ecclesiae decreta,
„ ac semper recepisse, & recipere Romanorum
„ Pontificum Constitutiones latas adversus as-
„serta Michaelis Baji, Cornelii Jansenii, Pa-
„ schasii Quesnellii, cunctorumque omnium,
„ cum veterum, tum recentiorum falsa dogma-
„ tizantium, animoque sincero & demisso me
„ semper promississe, ac promittere Summo
„ Pontifici BENEDICTO XIV. hujusque
„ Decessoribus, & Successoribus, cum in his,
„ tum in ceteris omnibus definitionibus San-
„ ctiae, Apostolicae & universalis Ecclesiae,
„ reverentiam atque obedientiam; & praedi-
„ ctas tredecim propositiones, iisdem, aut
„ equivalentibus verbis enuntiatas, necnon
„ affines illis, vel idem dogma edocentes,

„ cum Reverendissimo Joanne Josepho Languet
„ Archiepiscopo Senonensi, damno, anathe-
„ matizo, & proscribo, *Tamquam propositio-
„ nes falsas, captiosas, subdole confictas,
„ male sonantes, Constitutionibus Apostolicis
„ derogantes, & iis injurias, Jansenianis
„ & Quesnellis faventes, haeresim sapientes,
„ pluries damnatas, haeresi proxima, haereses
„ in libro Jansenii contentas, & in eo pro-
„ scriptas, in ipso sensu, in quo damnatae
„ sunt, innovante.* Verum nego easdem pro-
„ positiones contineri in Operibus confratris
„ mei Fulgentii Bellelli, quorum titulus, *Veni
„ Augustini*, ac praesertim in libris de Theolo-
„ gicis disciplinis a me conscriptis, vel a me
„ in iisdem libris defendi, aut dolo, seu
„ fraude fuisse ambiguis verbis insertas, sive
„ etiam pectore, & intimo corde, cujus
„ Omnipotentem Deum testem voco, fuisse
„ aliquando probatas; numquam vero perce-
„ pisse me fateor, ut nec modo percipio, quo-
„ modo praenarratae, eisque similes propositio-
„ nes habeant connexionem & affinitatem cum
„ principiis Augustinianae Scholae a me rece-
„ ptis ac traditis, praemonstratibus Theologis
„ aliis catholicis, & orthodoxis: quae tamen
„ principia una cum omnibus aliis thesibus,
„ adnotationibus, doctrinisque meis, iudicio
„ Romanae, & Apostolicae Ecclesiae, Summo-
„ rumque Pontificum, sponte ulroque sub-
„ mitto, probaturus si probent, damnaturus
„ si damnent. Sic me Deus adjuvet, & san-
„ cta Dei Evangelia.

„ Dabam Florentiae in Aedibus S. Spiritus,
„ ante Sanctissimi Crucifixi imaginem, anno
„ 1756. die vigesima secunda Junii.

F. Joannes Laurentius Ordinis FF. Eremitarum
„ S. P. Augustini.

A P P E N D I X

C A P U T I.

*Ex doctrina ipsius Adversarii demonstratur
Augustiniani systematis indemnitas, &
rectitudo.*

Non solum Senonensem Archiepiscopus Languet falso nobis errores, quos nunquam adoptavimus, imputavit; sed etiam e rebus ab eo gestis plura nobis suppetunt munimenta, qui ut omnes ejus machinationes subvertuntur, & corrumpunt. Principio ipse, Episcopus tunc Sessionensis, anno 1720. interfuit concilio Cleri Gallicani; ac fuit unus Centum Episcoporum, qui *Explicationibus* errorum Constitutione *Unigenitus* proscriptorum, edicis, ut fertur, Romano non ignaro Pontifice, absque ulla hæsitacione subscripserunt. In hisce *Explicationibus* pag. 63. declaratur, in *Instructione Pastoralis* xlii. Episcoporum, qui anno 1714. Parisiis congregati prædictam Constitutionem receperant, Ecclesiæ doctrinam simplicem & naturali expositione contineri. Ipsa vero *Pastoralis instructio* docet, damnatas Quenellii propositiones intrudere rursus doctrinam hæreticam, & a Tridentino concilio damnatam, id est, ætus omnes, qui justificationem præcedunt, elle inquinamenta & peccata; ideoque a noxia cupiditate corrumpi quidquid non derivat a caritate *habituali*, in cordibus justorum regnante. Les propositions condamnées (illic habetur) renferment une doctrine toute contraire. Nous y votons qu'il n'y a que deux amours, la charité, & la cupidité; toutes les actions ont leur source dans l'un, ou dans l'autre de ces amours. Tandis, qu'on est sous le regne de la cupidité, c'est à dire avant la justification & la réconciliation, toutes les actions sont corrompues; il n'y a ni foi, ni esperance en Dieu, ni religion, où il n'a point de charité: il n'y a nulle bonne œuvre, tout, jusqu'à la priere, est péché & hypocrisie. Hæc *Instructionis Pastoralis* verba producta a me fuerunt Vol. 1. *Vindiciæ*. Accepere itaque cum xlii. Galliarum Episcopi, tum alii, qui illorum *Instructionem Pastoralem* comprobarunt, damnatos Quenellii articulos, quasi plano, obvio, simplici, & naturali sensu enuntiantes omnia opera, quæ justificationem præcedunt, neque in operante supponunt justificationem, & caritatem *habitua-*lem ac dominantem, esse peccata, & intrinsece veneno cupiditatis corrupta.

Quo ergo jure Senonensis Archiepiscopus, qui cum aliis Episcopis Galliarum confirmavit prælatam *Instructionem*, ait me sæpenumero utentem eadem *explicatione* xlii. Præsulum ad

sensibus exoticis Censuram proscriptarum propositionum detorquere, & lectoribus fucum facere? Sed progrediamur ad Centum Episcoporum *Explicationes*.

In his *Explicationibus* art. 4. pag. 36. hæc leguntur. Le terme de charité peut être pris en deux sens différent: 1. pour tout amour de Dieu, actuel, ou habituel; naissant, ou dominant; amour qui justifie, amour qui ne suffit pas pour justifier; amour propre aux justes, ou tels, qu'il peut se trouver dans les pecheurs: en un mot pour tout amour du vrai bien, pour toute bonne volonté. La charité est prise en ces sens en divers endroits des écrits des Saints Peres, & de quelques Theologiens. Le terme de charité est pris ordinairement par S. Thomas même dans une signification plus restreinte, pour la troisième vertu Theologale, pour l'amour habituel de Dieu, pour l'amour qui est propre aux justes, qui nous unit à Dieu, & qui nous rend les membres vivans de Jesus-Christ, & c'est ainsi que l'entendent communément les Theologiens & les fideles. La foy & l'esperance renferment toujours quelque amour de Dieu, pris dans la première signification, mais la foy & l'esperance peuvent être séparées de la charité prise dans la seconde signification, & peuvent agir sans elle; & quoy qu'alors elles ne nous rendent ni justes, ni dignes du ciel, elles ne demeurent pas pour cela sans quelque fruit, elles ont des actes qui leur sont propres, & qui disposent à la charité. Ce sont donc autant d'erreurs contre la foy, & justement condamnées par la Bulle, de dire que le pecheur perde la charité habituelle, perde en même temps la foy, qu'il n'y ait plus sentiment de crainte, ni actes d'esperance, ni bonnes œuvres, ni culte, ni priere, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la charité; que lorsqu'il a perdu cette vertu, la cupidité qui regne dans son cœur, corrompe toutes ses actions, qu'il n'est plus que tenebres, erreur & péché, & qu'il se trouve dans une impuissance générale de faire aucun bien, qui soit agreable à Dieu. C'est encore un erreur déjà condamnée par le Saint Siege (in Bulla S. Pii V. quæ citatur in margine) d'avancer qu'il n'y a point d'autres principes de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle. Les Peres de l'Eglise enseignent qu'il y a deux amours, l'amour de Dieu, & l'amour de la creature, qui sont les principes des mouvemens de la volonté; mais ils entendent par l'amour de Dieu non seulement la charité habituelle, & l'amour dominant, mais tout.

„ tout amour actuel de Dieu, toute bonne vo-
 „ lonté, tout amour de vray bien, en quelque
 „ degré qu' il puisse être; & ils entendent par
 „ l' amour de la creature non seulement la cu-
 „ pidité habituelle, mais tout amour des crea-
 „ tures, foible, ou dominant; & il n' ont ja-
 „ mais prétendu que tous les mouvemens de la
 „ volonté, qui ne partent pas de la charité ha-
 „ bituelle, fussent produits par la cupidité, &
 „ qu' il fussent par conséquent des pechez.
 „ Ils enseignent expressement au contraire qu'
 „ il y a de bonnes œuvres, & de bons mouve-
 „ mens en ceux qui sont encore sous le regne
 „ du peché, comme il y a des pechez veniels
 „ dans les justes, qui possèdent la charité ha-
 „ bituelle. „ Hactenus Centum Galliarum Episco-
 „ pi: quorum pariter verba produximus citato
 „ Volum. 1. *Vindic.*

Constat autem ipsos Centum Episcopos his
 verbis declarasse, primo *Caritatis* vocabulum
 apud Patres, & nonnullos Scholasticos significa-
 re non tantum *caritatem habitualement*, dominan-
 tem, & in cordibus justorum diffusam, sed etiam
 omnem veri boni amorem, omnemque bonam
 voluntatem; etsi pro virtute Theologica, & pro
caritate habituali, & justificante, idem vocabu-
 lum frequentissime accipiat. Secundo, etiam
 in fide, & spe *aliquem Dei amorem* reperiri,
 quamvis separari possit a *caritate* quæ est virtus
 Theologica, atque a *caritate habituali*, & in
 cordibus justorum regnante, ad quam disponunt,
 & viam sternunt; ideoque licet absque *caritate*
 non reddant hominem iustum, bonos tamen in
 eo fructus proferunt. Tertio damnari Constitu-
 tione *Unigenitus* eos, qui asserunt, amissa *ca-
 ritate habituali*, deperdi simul fidem, spem, ti-
 morem, nullum dari opus bonum, necnon pec-
 catorem omni prorsus religione, Deique cultu
 destitui. Quarto quidquid agit peccator eadem
caritate habituali & dominante exspoliatus, esse
 peccatum, atque a noxia cupiditate, quæ regnat
 in eius corde, vitiari, & infici. Quinto conti-
 neri in propositionibus Quæsnelli errorem antea
 in Baio proscriptum, nempe cuiuslibet humanæ
 actionis principia esse tantum duo, *caritatem
 habitualement*, & *cupiditatem habitualement*. Sexto
 docere revera Ecclesiæ Patres omnem voluntatis
 motum vel *ab amore Dei*, vel *ab amore creatura-
 rum* procedere: sed non omnem amorem Dei
 esse *caritatem habitualement* & dominantem, neque
 amorem creaturarum esse *habitualement*, seu domi-
 nantem *cupiditatem*; quoniam amor Dei est
 qualibet bona voluntas; & amor creaturarum
 non semper est prædominans, atque regnans.
 Septimo numquam Patres asserere, omnes volun-
 tatis motus, quia non regnat *habitualis caritas*,
 oriri a prava cupiditate, & esse peccata; quo-
 niam etiam in peccatoribus, in quibus *caritas
 habitualis* non reperitur, sunt boni motus timo-
 ris, fidei, spei, aliarumque virtutum: atque a
 iustis, in quibus ipsa *habitualis caritas* adinve-
 nitur & regnat, sæpenumero venialia peccata
 patrantur.

Clarius meridiana luce apparet hanc Centum

Episcoporum doctrinam a me in cunctis suis par-
 tibus propugnari, prout præcedentibus articulis
 demonstravi. Atque ut compendio rem agamus;
 primum doctrinæ Centum Episcoporum caput a
 me traditur ac defenditur lib. 23. cap. 10.
 tom. 4. Secundum libro 21. cap. 4. eodem to-
 mo Tertium lib. 23. cap. 10. tom. 4. &
 libro 34. cap. 6. tom. 7. Quartum lib. 18.
 cap. 3. tom. 3. Quintum eodem libro cap. 5.
 Sextum libro 21. cap. 4. tom. 4. & libro 18.
 cap. 4. tom. 3. Septimum idem libro cap. 3.

Nunc ergo mihi ad hunc loqui modum fas
 sit: Senonarum Archiepiscopus Centum aliorum
 Episcoporum doctrinam & explicationem subscri-
 ptione propria firmavit. Illorum vestigia ego
 ubique calcavi, ac sancte iuro, me in hisce ca-
 pitibus nec latum unguem ab illis discedere.
 Qua ergo ratione potuit evenire, ut una, e-
 ademque sententia in ore Centum Episcoporum
 sit orthodoxa, atque in ore Theologorum Augu-
 stinensium sit hæretica? Cur modo Archiepisco-
 pus eam approbat, modo damnat? Amplectemur
 ne eius iudicium suffragio aliorum Centum E-
 piscoporum corroboratum, an iudicium postre-
 mum ei præmonstratum ab uno Rutheno Anti-
 stite, vel potius obscuro, nobisque ignoto Mo-
 liniano Theologo, *cujus* insimulationes & nos
 refutavimus, & summi in Urbe Censores, ac
 Purpurati Patres omnino falsas esse putarunt?
 Si præterea Centum Episcopi, idemque Lan-
 guetius, obvium, planum, ac simplicem sententiam
 damnatarum propositionum sunt affecti: quo-
 modo a nobis propositiones ipsæ ad exoticum,
 extortumque sensum detorquentur? Recte itaque
 Antistithodorensis Episcopus Carolus de Thubieres
 iisdem accusationibus ab ipso Archiepiscopo Se-
 nonensi impetratus, responsione sua, aut Episto-
 la ad illum data die 4. Novembris anno 1750.
 respondet pag. 17. „ Vous avez donc oublié ce
 „ que portent les explications de 1720. que vous
 „ avez souscrites, ou vous les *deja vouez* main-
 „ tenant. Car voici ce qui y est dit, après ce
 „ que j' en ai rapporté. „ Les Peres de l' Egli-
 „ se n' ont jamais prétendu que tous les mouve-
 „ mens de la volonté, qui ne partent pas de
 „ la charité habituelle, fussent produits par la
 „ cupidité, & qu' ils fussent par conséquent des
 „ pechés. „ Remarquez qu' on ne dit pas com-
 „ me vous, de la charité *au moins commencée*,
 „ mais de la charité *habituelle*. Les cent Evê-
 „ que, vous étiez du nombre, qui ont signé ces
 „ Explications, croyoient donc alors qu' il suf-
 „ fit pour ne pas tomber dans la condamnation,
 „ d' admettre dans les pécheurs qui ont perdu la
 „ charité habituelle, des mouvemens de la vo-
 „ lonté, qui ne soient pas produit par la cupi-
 „ dité, mais par une charité, commencée, ou
 „ comme parle Berti, par la grace actuelle non
 „ iustificante: & de reconnoître que ces mouve-
 „ mens & ces actions ne sont point des péchés,
 „ mais qu' elles sont bonnes à tous égards, mé-
 „ me par rapport à la fin dernière, quoiqu' el-
 „ les ne soient pas méritoires de la vie éter-
 „ nelle. „

Tria tamen hoc in loco breviter animadverto, scilicet Episcopum illum Antistiodorem fuisse unum ex *Appellantibus*; me autem Constitutionem *Unigenitus* ea, qua decet, reverentia recipere, eandemque probare. Alterum, eundem Episcopum in ceteris capitibus ad Jansenianam, aut Quesnellianam doctrinam pertinentibus, erroris insinuatorem ab ipso Antistite Senonensi, sese naviter sapienterque purgasse; atque adversarium suum ad incitas redegit, eidem errores obiecit vicissim plurimos, atque Epistolis Archiepiscopi Turonensis evidenter demonstrasse a se doctrinam illam defendi, quæ traditur in *Instructione Pastoralis de Justitia christiana* huius Archiepiscopi; de qua *Instructione* dicam paullo inferius. Tertium, nullibi me asserere actus fidei, spei, timoris, & moralium quoque virtutum produci a cupiditate, si non proveniant a *Caritate inchoata*; sed hanc duntaxat requirere ad hoc, ut actus, qui boni sunt quoad officium, neque a cupiditate oriuntur, neque ab ea inhiuntur & maculantur, sint boni spectata etiam circumstantia ultimi finis: quanquam si *caritatis* inchoatæ nomen accipiatur, ut Centum Episcopi explicarunt, pro qualibet bona voluntate, quemlibet bonum actum a caritate proficisci perspicua res sit, ac per se manifesta.

Quoniam vero nuper commemoravi bonorum operum rectitudinem ex circumstantia ultimi finis repetendam; dictum superius, ac demonstratum est tom. 1. Vind. prælaudatos Centum Galliarum Episcopos doctrinam nostram de referendis actionibus de liberatis in Deum in prælaudatis *Explicationibus* tradidisse: „L'obligation (inquiunt) de rapporter à Dieu toutes les actions, renfermée dans le premier precept, fait partie du culte, que nous devons à l'ouverrain Être, & de la gloire, que nous sommes obligés de lui rendre. La doctrine qui enseigne cette obligation a de trop grands fondemens dans l'écriture & la tradition pour souffrir que des Auteurs téméraires osent la combattre, „ Hæc Centum Episcopi art. 5. ubi citantur in margine *Apustoli prima ad Corinthios Epistola cap. 10. 3. & ibid. cap. 16. 14. Itid. ad Colos. cap. 3. 17. S. Basil Reg. fufius disput. interrog. 195. in Reg. brev. inter. 195. & 196. lib. de Baptis. cap. 2. tom. 2. pag. 659. S. August. de corrept. & grat. cap. 3. Id. Enchir. cap. 121. S. Thom. 1. 2. qu. 100. art. 10. ad 2. & in corp. Id. 2. 69. art. 1.*

Hæc doctrina Centum Episcoporum supposita, qua omnes humanæ actiones in Deum referendæ esse dicuntur, evidens est actiones complures, quæ neque a *caritate habituali* sunt, idest, bona opera quæ efficiuntur a peccatore; neque procedunt a *cupiditate dominante*, sed vel a gratia actuali præmovente, cuiusmodi sunt actus fidei, timoris, & spei, quibus ad justificationem disponitur; vel ab amore aliquo naturali, & honesto, ut eleemosyna pauperibus distributa, honor parentibus exhibetur, & cetera moralium virtutum officia: hæc, inquam,

Bert Theol. Tom. IX.

opera bona, & laudabilia esse, si considerentur in se, si principium unde profluunt, si finis proximus, si illorum attendatur objectum; ideoque recte proscriptum fuisse articulum 38. Baji, & damnatam propositionem 44. Quesnellii, ut prolixè declaravi in *Vindiciis tom. 1.* Verum si hæc eadem opera ad Deum ordinata sint, recte dicuntur aperi caritas; si ad Deum non sint ordinata, sed ad creaturam, recte dicuntur ratione finis opera cupiditatis: quoniam si amor creaturæ ad creatorem referatur, non jam cupiditas, sed caritas erit; & cum propter se amatur creatura, tunc est cupiditas, non caritas: atque ita non præcipit scriptura nisi caritatem, nec culpatur nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum. Percipiunt, opinor, Theologi loqui me verbis S. P. Augustini lib. 9. de *Trinit. cap. 7. & lib. 3. de Doctr. christiana cap. 10.* Quo in loco etiam S. Doctor declarat a se *caritatem* vocari motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se atque proximo propter Deum: *Cupiditatem* autem motum animi ad fruendum se & proximo, & quolibet corpore non propter Deum. Quamobrem asserentibus nobis non esse omnem amorem creaturæ rationalis *caritatem habituales*, vel *cupiditatem habituales*, neque a cupiditate corrumpi quidquid non proficiscitur a caritate; nihilominus minus necessum esse, ut actiones omnes humanæ cum deliberatione peractæ fiant propter Deum, atque in ipsum caritate referantur, consenserunt Centum Episcopi, consensit ipse Senonensium Antistes, qui una cum aliis prælaudatis *Explicationibus* approbavit. Quare postea mutata Sententia me Quesnellianis accenset, imo non me tantum, sed Centum florentissimæ Nationis suæ Præsules, atque cum iis semetipsum, immemor ab iis, a se quoque, Auctores prædictam sententiam impugnantes redargui (quod numquam a me factum memini) nigro præfixo theta, ac nota temeritatis?

Dixi, *mutata sententia*: sed forte melius dicendum erat, maxima prædecessoribus suis, & universis diæceseos suæ Parochis irrogata injuria. Enimvero sententia de operibus deliberatis in Deum referendis & a Centum Episcopis anno 1720. fuit, ut diximus, splendidissime commendata; & antea, anno nimirum 1678. & 59. tradita ab aliis Episcopis, qui *Apologiam Censurarum* proscripterunt. Horum Episcoporum Censuræ in unum collectæ facere volumen, cui titulus: „Recueil des principales censures des Archevêques & Evêques de France, contre le livre intitulé: *Apologie pour les Casuistes, contre les calomnies des Jansenistes*, publié en 1657. „ Sunt eadem Censuræ num. XIII. earumque nonnullas laudavi disert. 3. Vindic. cap. 1. n. 8. Priorem autem tenet locum Censura Archiepiscopi Senonensis Ludovici Henrici de Gondrin, cujus mentionem feci superius capite 5. num. 2. In hac Archiepiscopi Senonensis Censura tit. *De omnibus actionibus nostris in Deum referendis*, præmittuntur verba *Apologie* „ S' ils n' ont à nous débiter que les eors

E e e

„ reur

„ reurs de ceux qui tiennent pour maxime que
 „ les chrétiens doivent en toutes leurs actions
 „ aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'action
 „ vertueuse, si elle n'est commandée par la
 „ charité; nous n'approuvons point ces erreurs. „
 Deinde Censuræ hæc verba sequuntur num. 5.
Hæc propositio quatenus erroris accusat sanctis-
simam doctrinam, qua christianis omnibus præce-
ptum asseritur, ut actus omnes suos ad Dei ho-
norem, actu scilicet vel virtute, referant, teme-
rarioria, & falsa est, Patribus, S. Thoma, & cla-
rissimis Theologis Doctoribus injuriosa, qui in
his S. Pauli verbis, Omnia vestra in caritate
fiant; & in illis item, Sive manducatis, sive
bibitis, sive quid aliud agitis, omnia in Dei
gloriam agite, verum præceptum semper agno-
verunt, quod violari sine aliquo peccato vel
mortali vel veniali non possit. Hanc Cl.
 Archiepiscopi de Gondrin Censuram confir-
 mavit, ut præmonuimus cit. cap. 5. provincia-
 lis synodus Senonensis qua habita fuit anno
 1660 die undecima Maji. Eodem Senonensi Ar-
 chiepiscopo de Gondrin jubente editus fuit, con-
 ciliisque diocesis suæ fidelibus traditus catechis-
 mus, in quo legitur: „ Que faut-il faire pour
 „ aimer Dieu, comme il nous le commande? R.
 „ Il faut songer souvent à lui, se plaire à par-
 „ ler, & à entendre parler de lui, & lui rap-
 „ porter toutes ses affections, ses pensées & ses
 „ actions: ce qu'on ne sauroit omettre sans
 „ quelque péché. „ Idem catechismus typis ite-
 rum proculsus fuit mandante Senonensi, qui pro-
 xime Languetium præcessit, Archiepiscopo D.
 De Cavigni anno 1729.

Quid ergo Languetius? Doctrinam illam de
 actionibus in Deum referendis, prout exprimi-
 tur a prædecessore suo De Gondrin, & in præ-
 laudato catechismo, in 5. sua Pastoralis p. 4.
 pag. 888. anathematizavit atque proseripsit, &
 catechismum illum inhibuit, pluribus dioceseos
 suæ Parochis vulgata epistola conquerentibus
 de interdicta ea doctrina, quam præcedentes
 Archiepiscopi, provinciæ synodus, & catechis-
 mus ipse tradiderant, & quæ omnium parvulo-
 rum quoque ore prædicabatur. Hinc in Langue-
 tium invehitur pag. 25. sextæ Epistolæ Antisiodo-
 rensis Antilles: „ Vous n'aimez pas, M. qu'
 „ on vous rappelle ce catechisme, que vous
 „ avez defendu d'enseigner dans votre diocèse,
 „ & au quel vous en avez substitué un autre,
 „ ou l'on ne trouve plus cette doctrine, que
 „ vous avez si violemment combattue. Vous
 „ avez donc renoncé à la doctrine de vos Pré-
 „ décesseurs; vous l'avez taxée d'erreur ana-
 „ thématisée dans toute l'Eglise. Vous avez
 „ apporté dans votre Diocèse une doctrine nou-
 „ velle, qui étoit non seulement inconnue,
 „ mais contredite jusque dans un petit catechis-
 „ me. Convaincu d'une telle innovation, êtes-
 „ vous recevable dans les accusations, que vous
 „ formez contre moi? Et n'ai-je pas droit de
 „ vous récuser comme obligé de vous justifier
 „ vous-même, avant que d'être admis à m'ac-
 „ cuser? Pour moi je vous déclare, que je per-

„ siste dans la doctrine du rapport de nos actions
 „ à Dieu par amour; & que ie m'y sens tou-
 „ jours plus affermi. „

Nequaquam diuturni horum duorum Episco-
 porum dissidii arbitrum me constituo: sed hoc
 unum inde, quod est apertissimum, interro;
 meam de actionibus cunctis in Deum actu, seu
 virtute, referendis sententiam ab Episcopis
 omnibus, qui reprobarunt Casuistarum *Apologi-*
am, a Centum Episcopis, qui Constitutionem
Unigenitus unanimiter receperunt, ab ipomet
 Languet inter istos connumerato, ab ejus in
 Cathedra Senonensi Prædecessoribus, a synodo
 illius Provinciæ, ab omnibus diocesis suæ Pa-
 rochis, in catechismo; qui diu in eadem dice-
 cesi obtinuit, fuitque non semel typis editus,
 fuisse approbatam, & appellatam sanctissimam,
 orthodoxam, a Patribus, a S. Thoma, a claris-
 simis Theologis traditam, horumque judicio
 Apostolicis institutionibus consonam; eos veto,
 qui eandem sententiam meam esse erroneam
 pronuntiant, non posse, judicio Gallicanorum
 Præsulum, notam effugere temeritatis. Nul-
 lum itaque doctrinæ ipsius fulcimentum ac ro-
 bur petam modo vel ab Augustino, vel a Leo-
 ne Magno, vel ab Angelico Præceptore, vel
 a Clarissimis Purpuratis Hosio, Bona, Norisio,
 vel a Scholasticis Doctoribus plurimis: quando
 gloriosus numerus tot Episcoporum Galliarum &
 ipse quoque adversarius, consistens in aliorum
 Comitibus, me tutatur ac protegit.

Præterea affirmanti Episcopo Antisiodorensi
 se non discedere a doctrina Instructionis Pasto-
 ralis de *Justitia Christiana* Archiepiscopi Turo-
 nensis, ita Senonensis Præsul Languet præcitata
 epistola pag. 45. num. 13. reponit: „ Nouvelle
 „ confiance, nouvelle temerité, quand vous
 „ vous applaudissez de l'Instruction Pastorale
 „ de M. l'Archevêque de Tours vous dites on y
 „ trouve votre doctrine & vos véritables sen-
 „ timents. Soutiendrez-vous jusqu'au bout,
 „ Monseigneur, cette déclaration? & adopte-
 „ rez-vous la lettre que ce Prélat a donné po-
 „ ur calmer les inquiétude de feu M. le Car-
 „ dinal de Rohan, & de plusieurs autres Pré-
 „ lats qui croyoient appercevoir dans cette mé-
 „ me Instruction quelques traits favorables aux
 „ propositions condamnées dans Quénéli; Direz-
 „ vous avec lui: Je condamne les cent & une pro-
 „ positions, extraites du livre de Pere Quénéli,
 „ qui renouvellent la doctrine de Jansenius & de
 „ Baius? J'ai toujours enseigné, & j'enseigne
 „ rai toujours avec les Evêques de France, que
 „ comme il n'y a aucune de ces propositions qui
 „ dans son sens propre & naturel, ne mérite
 „ quelqu'une des qualifications portées par la
 „ Bulle Unigenitus, il n'y a aussi aucune des
 „ qualifications qui ne puisse être appliquée à
 „ quelques-unes des memes propositions. Pourrez
 „ vous dire la même chose, vous qui avez pris
 „ si hautement la défense de ce livre, & pour-
 „ suivi avec tant d'aigreur le Sainte Pere qui
 „ l'avoit condamné? Eh! plut à Dieu, qu'à
 „ l'exemple de ce respectable Archevêque, vo-

„us voulussiez dire comme lui : Je regard, &
 „j' ai toujoursse regarde cette Constitution com-
 „me un jugement dogmatique de l' Eglise uni-
 „verselle, au quel tout chretien doit se soumet-
 „tre d' esprit & de coeur .

Quidquid igitur sentias de *Instructioe* Pasto-
 rali Archiepiscopi Turonensis, vulgo *De Tours*,
 evanuit de illa apud Eminentissimum Cardina-
 lem Rhotomagensem, alioque Antislites, præ-
 concepta suspicio, ubi epistola/quadam sua de-
 claravit propositiones Quenellianas fuisse jure
 proscriptas, notatque & censuras eis inflictas
 congruere simplici & naturali earumdem propo-
 sitionum sensui: Constitutionem vero *Unigenitus*
 tamquam iudicium totius Ecclesiæ dogmaticum,
 cui fideles omnes teneantur demisse obtemperare,
 se revereri, semperque reveritum esse declaravit.
 Ea declaratione contentus Archiepiscopus Seno-
 nensis, quærit, an idem, quod Turonensis Præsul,
 possit de se ipso Antislitori Episcopus affirmare;
 nullum, si affirmet, inter utrumque futurum
 fore discrimen, sed unionem in eadem fide, at-
 que in eadem decretorum ad fidem spectantium
 acceptatione; daturum ea protellatione illum,
 „à l' Eglise entiere la consolation de voir réu-
 „ni avec elle dans la même foy, & la même
 „acceptation de les décretes qui concernent la
 foy .

Quid ergo in me fuit Præsul egregius, dum
 libro 17. *Theolog. disciplin.* per omnes adversus
 Baium, Jansenium, & Quenellium latus ab A-
 postolica Sede Constitutiones discurrendo, illa-
 rum æquitatem propugno, cavillationes adver-
 sariarum refello, præ certitudine ac firmitate
 iudicii Pontificum Romanorum acerrime pugno,
 omniaque istorum decreta, quod Insinuator
 ipse fatetur, debita prosequor veneratione?
 Illud propterea, quod de Turonensis Præsulis
 doctrina tulit Languetius, de propugnata a me
 sententia fuit Censorium iudicium Eminentissi-
 mi Joachimi Besutii, qui licet Medistarum par-
 tibus esset addictus, libratis tamen scriptis meis
 Theologicis ita de me pronunciavit: „Per
 „passare alla Censura contro il P. Berti, dirò
 „per la prima cosa non potersi avere per sof-
 „petto degli errori di Gianfenio, se si darà
 „una sola occhiata nel fine del di lui tomo 3.
 „de *Gratia*, dove porta tutte le su propozio-
 „ni, che in questo tomo difende, e si vedrà,
 „che dalla sessagesima seconda fino all' ottua-
 „gesima quarta non fa altro, che impugnare
 „Baiò, Quenello, e Gianfenio, insegnandovi
 „ancora l' infallibilità de' Romani Pontefici
 „ne' Fatti dogmatici: il che è segno eviden-
 „temente esclusivo di qualsivisa sospetto di Gian-
 „fensismo, essendo de' Gianfensisti quasi la Tes-
 „tera, e il loro rifugio il sostenere, ingannar-
 „si i Papi nel fatto di Gianfenio, abbenchè
 „dogmatico, e perciò non vogliono rico-
 „noscere che gli errori condannati nelle cin-
 „que proposizioni di Gianfenio sieno nel libro
 „di questo autore nel di lui senso ovvio, e
 „però si ridono quando loro si nomina l' Ere-
 „sia Gianfensiana, „ Et si vero Cardinalis la-

pietissimus, cujus Censuræ fragmentum modo
 produxi, rebus sit exemptus humanis; manent
 tamen quæ in meam defensionem conscripserunt in
 Romanis Archivis, ac penes Pontificem Maxi-
 mum, quo iubente ipse, alique Viri in Urbe
 doctissimi libros a me in lucem editos accurate
 diligenterque pervolutarunt, expenderunt, nul-
 laque nota perstringendos, immo perutiles esse
 affirmarunt. Quos ideo cum Besutio commemo-
 randos esse arbitror, ne quis cum Senonensi
 Præsule eo procedat incogitantia, ut audeat
 asserere vigilantissimum Ecclesiæ Pastorem mei
 causa indulsisse, ut hæresis ubique terrarum
 grassaretur immunis, aut non vidisse ex excelsa
 Sacerdotii culmine gladium cominus ferientem,
 quem ille iactat se prospexisse e specula sua, ve-
 nientem a longe. Inde jacula potius emittit pu-
 tans commorantem hominem in Italia perimere,
 neque perpendens huc pervenire non posse ex-
 cussas a fracto arcu sagittas; ac si perveniant,
 clypeum nobis esse ad retundendas æneum,
 quem ipse in eadem officina pro Archiepiscopo
 Turonensi procudit.

Huius erga Apostolicam Sedem studiosissimi
 Præsulis *Pastoralis instructio* edita anno 1749.
 undique sententiæ nostræ cohæret. Enimvero gra-
 tiam constituit in sanctæ dilectionis inspiratio-
 ne, ac docet primum credendi affectum suppo-
 nere aliquem divini amoris incitamentum, live
 ut ille Gallico loquitur idiomate pag. 16.
 „quelque étincelle du divin amour, camque
 „statim rationem subiicit, Car la volonté ne
 „commence à se mouvoir vers Dieu, que quand
 „elle commence à l'aimer. „ Quod verbis
 Augustini *epist.* 157. alias 89. ad Hilarium cap.
 2. num. 9. & libro 13. Cont. cap. 9. num. 10.
 commonstrat, affirmatque fidem, qua ad veram
 iustitiam disponimur, nil esse aliud, quam in-
 choatam sanctæ dilectionis excitationem „ Un
 „commencement au moins de la sainte dilecti-
 „on. Eadem ratione de spe quam nobis inserit
 divinus amor, pertractat: atque pag. 13. ad
 hunc loquitur modum: „Rien ne pouvant pre-
 „parer les voies à la charité que la charité
 „même: la charité commence à la charité ha-
 „bitante & justifiante. „ Atque idem quod de
 fide, de spe concludit, cujus actus „ne sont
 „pas, inquit, sans une espece de commence-
 „ment de la sainte dilection. „ Hæc de cari-
 tate, proculdubio ampliori accepta sensu, pro
 qualibet boni cupiditate, seu voluntate bona
 divinitus inspirata. De caritate enim, quæ est
 amor Dei propter ipsum paullo inferius disseri-
 tur, & pag. 26. definitur illam esse ad iustifica-
 tionis gratiam obtinendam dispositionem maxi-
 me necessariam, vel ut patrio sermone loqui-
 tur: „La plus indispensable disposition. „ Id
 studet luculenter evincere. Ad memoriam revo-
 cat Clerum Gallicanum declarasse temerarios
 esse, qui doctrinam istam oppugnant: quartum
 explicationum Bullæ *Unigenitus* inculcat articu-
 lum; & doctissimi Bossuetii Meldensis Episcopi
 profert, explicatque pag. 33. & seqq. defæcatam
 libratamque sententiam, sanctum quidem esse

timorem Dei, neque hominem reddere hypocritam, sed si ab amore segregetur, conversionem non operari, neque penitus excludere voluntatem peccandi; de quo autem amore loquatur, explicat pag. 38. proferens hæc verba prælaudati Bossuetii in Tract. de dilect. Dei cap. 28. pag. 57. „L'amour nécessaire pour produire une véritable penitence, n'est pas un amour différent de l'amour de charité, par le quel on aime Dieu pour lui même, & comme fin dernière. „Atque hæc est partis primæ instructionis Archiepiscopi Turonensis compendiaria synopsis.

Altera enim pars christianæ justitiæ notas, & characteres declarat. Quomodo amore Dei contrarius amor vincatur, & per gradus Sancta dilectio robustior evadens superet delectationem oppositam, explanat exemplo conversionis S. P. Augustini ex capite 5. libri VIII. Confessionum, eo modo, quo & nos explicavimus lib. 13. cap. 8. sive tom. 3. pag. 154. Systema autem de duplici amore his verbis traditur ibidem pag. 118. „L'esprit de Dieu n'est que charité: l'esprit du monde n'est que cupidité. Le premier nous délivre de l'amour déréglé de nous-mêmes, & de choses sensibles, & nous attache à Dieu seul: le second nous porte à n'aimer que nous-mêmes, & à chercher notre bonheur dans la jouissance des biens périssables. Il est impossible que deux esprits si contraires regnent ensemble dans un même cœur. „Loqui Archiepiscopum de caritate et cupiditate in hominum corde regnantibus perspicuum est; quod moneo, ne rursus infametur erroris proscripti in vigesimo octavo Baji articulo, vel in propositione Quelnellii quadragesimaquarta.

In tertia Instructionis parte; quæ pertractat de servanda, augendaque justitia, disseritur de gratia, quam Sacramenta efficiunt, de usu ipsorum Sacramentorum, ac præsertim de iis dispositionibus, quæ requiruntur ad sacræ Communionis frequentiam, proposita, commendata, probataque regula Sancti Francisci Salesii libro 2. Philothæ cap. 20. circa eandem Communionem semel in hebdomada percipiendam. Haud levis fortasse causa hæc fuerunt, ut Turonensis Præsul Jansenianis accenferetur ab iis, qui invidioso nomine *Jansenismi* traducunt Theologos constituentes gratiam in sanctæ dilectionis inspiratione; ejusdem gratiæ per incrementa delectationis exponunt œconomiam; ad attritionem servilem ut caritas initialis in Sacramento Pœnitentiæ accedat, necessum esse propugnant; neque approbant in iis, qui parum in virtute proficiunt, sumptionem Eucharistiæ frequentissimam. Quid sentiat de his doctrinæ capitibus Senonensis Antistes, non quæro; nec ignoro, quod attinet ad postremum, cum ceteris illum convenire Episcopis, qui proscripserunt librum inscriptum „L'Esprit de Jesus-Christ & de l'Eglise sur la frequent Communion. „Nam & ipse decantatum hoc Opus anno 1747. oppositis animadversionibus exagitavit. Hoc unum affirmo, si in Instructione Pastoralis Archiepisco-

pi Turonensis Jansenii dogmata non inveniuntur expressa; frustra in libris de Theologicis disciplinis callidus versatusque vitiligator illa excipiscabitur: & si quædam obscuriora in ea occurrebant Instructione, quæ aliquantulum commoverant animum Armandi Cardinalis Rothomagensis, aliorumque Præfulum, tamen orthodoxe accepta fuere, ubi Auctor ad commatos animos sedandos declaravit a se tot. Quelnellii propositiones damnari, & Constitutionem *Unigenitus* debita suscipi reverentia; æquitas igitur & ratio postulant, ut si quid occurrit in libris meis pariter obscurum & ambiguum, catholico sensu dictum credatur, dum ore animoque prædictas propositiones me condemnare profiteor, & Constitutionem amplector. Ceterum si Archiepiscopus Turonensium impetitus fuit calumniantium libellis; omnem quoque exufflavit calumniam, tum postremis litteris ad Eminentissimum Cardinalem Fridericum Hieronymum de Rochefoucault, tum in retutatione, & condemnatione libelli contra se editi, conscripta anno 1749 & Italo quoque idiomate, typisque Venetis recusa anno 1752.

Verum opus non est, ut a sapientissimo Turonensi Archiepiscopo repetamus vindicias Augustiniani systematis: quando Adversarius ipse tanta nobis suppeditat munimenta, cum in iis, quæ in antecessum edidit, tum etiam ex ejus postea scripto traditis elucubrationibus. Enimvero eodem anno, quo perstrinxit Scripta nostra Censorio calamo, dedit quoque Epistolam ad præcipuum adversarium suum, Antissiodorensis Episcopum; in qua certas ad Jansenianos dignoscendos tradidit notas, cum doctrinis Augustinensium manifesto pugnantes. Nescitur enim evincere prælaudatum Episcopum labe Jansenianæ hæreseos pollutum esse, quod fuerit unus appellantium ad futurum Concilium.

Id vero nemo unus nobis audebit objicere, posteaquam libro 17. de Theol. disc. cap. 5. & 6. quantum ingenioli mei imbecillitas patiebatur, ego quidem pro firmitate Apostolicæ Sedis iudicii in *Factis dogmaticis* omni genere argumentorum pugnavi, non utique alio scopo, & fine, quam Constitutionem *Unigenitus* vindicandi. Quod unum sane ad omnem me exufflandam suspicionem erroris valeret plurimum, tametsi deessent mihi quælibet alia præsidia. Rectissime enim agebat Eminentissimus Card. Joachimus Besutius fel. Record. de me librisque meis quod non pigeat repetere: „Se si darà una fo- „la occhiata nel fine del di lui tomo terzo De „Gratia, dove porta tutte le sue proposizioni „che in questo tomo difende, si vedrà che dalla „la sessagesima seconda sino alla ottuagesima „quarta non fa altro che impugnare Baji, „Quelnello, e Gianfenio, insegnando anco- „ra l'infallibilità de' Romani Pontefici ne' Fatti „dogmatici; il ch'è segno evidentemente esclusivo di qualsivoglia sospetto di Gianfensismo, „essendo de' Gianfensisti quasi la Tessera, ed il „loro rifugio il sostenere ingannarsi i Papi nel „Fatto di Gianfenio, abbenchè dogmatico, e „per-

perciò non vogliono riconoscere che gli er-
 rori, condannati nelle cinque proposizioni di
 Gianfenio, sieno nel libro di quest'Autore,
 nel di lui senso ovvio, e però si ridono quan-
 do loro si nomina l' Eresia Gianfeniana. „
 Auctor etiam Epistolæ inscriptæ *Doctoris Sorbo-*
nici ad Amicum Belgam, tanta prædixit animo-
 sitate, ut *Bibliothecam Janjenisticam* non debuif-
 se proferri, & libros potius nostros centuræ
 subiiciendos esse contenderit, quamvis in eam
 ipse inciderit condemnationem, quam nobis ap-
 precabatur, fatetur totam demum controver-
 siam de Janfeniana hæresi ad hanc quæstionem
 fuisse deductam, an in factis definiendis cum
 dogmate conjunctis irrefragabile sit Apostolicæ
 Sedis iudicium. *Neque enim* (inquit contra ce-
 leberrimum quemdam Theologum personatus il-
 le, quem paullo superius commemoravi, Doctor
 Sorbonicus) *Neque enim est, qui nesciat Ca-*
tholicorum cum Janfenianis controversiam eo de-
rum verti, utrum quinque propositiones, quo
ab Ecclesia damnatae sunt, sensu, revera extent
in Janfenii libro? Galliarum Episcopi, regionum
omnium Theologi, Pontifices Romani uno ferme
seculo in id unum incumbunt, ut in hisce factis
Ecclesiam errare non posse confirment. Et si vero
 non ausim ego affirmare, Janfenianos esse om-
 nes quotquot sentiunt Romanum Pontificem ali-
 quando in dogmaticis factis fuisse obnoxium
 errori, neque Antijanfenianos cunctos pro illa
 immobilis & irreformabilis certitudinis, absque
 ulla controversia in rebus ad fidem moresque
 spectantibus tribuendæ supremo Ecclesiæ rectori,
 amplitudine, seu ad istiusmodi facta extensione
 pugnare; propterea quod non semel Theologos,
 & quidem Apostolicæ Sedi addictissimos, audie-
 rim asserentes ignorari a se, quomodo ad hanc
 de *Factis dogmaticis* quæstionem referenda non
 sit ea, quæ de Honorii primi Epistolis, olim
 de hæresi Monotheletica suspectis, magna con-
 tentione agitur: in qua omnes norunt, post
 Joannem de Turrecremata S. R. E. Cardinalem
 doctissimum *lib. 2. de Eccl. cap. 93.* Venerabi-
 lem quoque Bellarminum *lib. 4. de Rom. Pont.*
cap. 11. num. 33. post responsiones alias hanc tra-
 dere: „ *Patres VI. Synodi damnaſſe quidem Ho-*
norium, sed ex falsa informatione, ac proin-
de in eo iudicio errasse. Quamvis enim (ver-
 ba sunt præstantissimi Scriptoris Controversia-
 rum christianæ fidei) *generale Concilium le-*
gitimum non possit errare, ut neque erravit hoc
ſextum, in dogmatibus fidei definiendis, tamen
errare poteſt in quæſtionibus de facto; de
 qua summi Viri doctrina, quam nuper varia
 fuerint Romanorum Consultorum iudicia, quæ
 oppositiones, quæ responsa, quæ nondum di-
 spunctæ animadversiones, puto eruditorum vi-
 rorum latere neminem: Et si, inquam, non au-
 sim ego affirmare ad hoc unum totam de Jan-
 fenismo controversiam eo fuisse deductam, an
 Ecclesia in *Factis dogmaticis* errare possit, &
 esse tamquam Janfenianos traducendos in asse-
 rentes; ac fortasse variarum quæstionum hæc
 necessaria permixtio præcipuam, certisque limi-

tibus coarctandam controversiam reddidit magis
 obscuram, atque implicatam: nihilotamen mi-
 nus evidentissima res est, neminem posse Jan-
 fenianæ hæreseos insimulari, modo Constitutio-
 nem *Unigenitus* recipiat, atque statuatur, & de-
 monstrare adnitatur, in ea promulganda, ac
 proponenda fidelibus, errorem nullum irrepere
 potuisse in Pontificem Maximum; id Languetio
 asserente ubi fatetur Archiepiscopum Turonen-
 sem a se amovisse omnem Janfeniani erroris
 suspicionem, atque ad illum imitandum hortat-
 ur Antissiodorensis Episcopum: id tradente
 Eminentissimo Cardinali Besutio, ubi protulit
 iubente BENEDICTO XIV. suum de libris no-
 stris iudicium; id insuper fatente cum nostris
 reliquis adversariis, qui sub larva Doctoris Sor-
 bonici pro indemnitate Bibliothecæ Janfeniicæ
 irrito conatu, & infelici eventu certavit.

Repetat modo, precor, obtestorque lectorem
 candidum atque ingenuum, quæ a me lib. 17.
 præcitatis quinto & sexto capitibus de Romano-
 rum Pontificum in *Factis dogmaticis* definiendis
 certissimo firmissimoque iudicio conscripsi: iis
 enim perlectis spero fore, ut quisquis de me
 hæcenus sententiam protulit iniquissimam, quem
 sistens me ad Apostolicæ Sedis tribunal patior
 accusatorem, iudicem non reveor, ita stimu-
 lante conscientia iudicium haud æque libratum
 revocet & retrahet. Si Janfenianorum tessera
 & nota est, in *Factis* cum dogmate conjunctis,
 sive in alicuius libri definiendo, vel proscri-
 bendo sensu, auctoritatem Romani Pontificis,
 iudiciiue eius firmitudinem deprimere, atque
 oppugnare; si huc demum tendit universa ca-
 tholicorum cum novis dogmatistis controversia;
 quo iure Galliarum Archiepiscopus nobis pugnan-
 tibus pro illa auctoritate ac firmitudine teterri-
 mum probrosissimumque stigma conatur inurere?
 Quamquam vereor, ne Galliarum Theologi, ac
 Præfules hunc Janfenianæ factionis characterem
 irrideant; quum eos inter existant complures,
 qui nedum in *Factis*, sed in dogmatibus quo-
 que, interdum falli Romanæ Ecclesiæ Pastores
 existimant, aut certis finibus ita illorum *ex-*
acpaleian circumſcribunt, ut hanc pigmentis &
 verborum fūco potius obtendant quam proferant
 in aspectum. Qui vero inerrantes communſtra-
 re ſtudit *ex hodierna Gallicanæ Ecclesiæ doctrina*,
 Opere procuso Leodii anno 1737. a me ipso, ut
 priores ostendunt paginae, commendatur quam-
 maxime: idque pariter sententiæ hæc in re no-
 stræ alterum est munimentum. Sed reliquas
 Janfenismi notas a Languetio citata Epistola
 traditas persequamur.

Alteram Baianismi & Janfenismi notam ad-
 versario suo Languetius his verbis impingit:
 „ Ne vois-je pas dans ces lettres que vous avez
 „ signées, que vous y adoptez expressement ce
 „ dogme favori de Quénel, apres Bai s & Jan-
 „ fenius, si souvent & si expressement condam-
 „ né dans ces novateurs, & qui est la clei de
 „ tout le système erroné de Janfenisme, qu'il
 „ n'y a que deux amours, la charité & la cu-
 „ pidité; en sorte que tout ce qui ne vient pas
 „ de

de la charité, au moins commencée, vient de la cupidité? Hujus basis, cui tota Jansenismi machina hæret, ita pravitatem detegit in sua prima *Institutione Pastoralis* edita Sueffione Calendis Januariis anno 1718. Quandoque author propositionum in pluribus ex eis docuerit, sine caritate nec Deum, nec religionem esse, nullum esse opus bonum, ipsam quoque, quæ legi exhibetur, obedientiam esse meram hypocrisis; debetne Ecclesia, quæ errores hos manifestos vult radicitus evellere, eisque adimere captiosas expressiones, quibus possunt se contegere, debetne, inquam, huic propositioni parcere, Sola caritas facit actiones christianas? Fateor nullam esse actionem perfecte christianam, ceterique meritoriam, nisi vivificetur a caritate; sed propositio 33. persuadere posset actiones, quæ ante caritatem exercentur ex motivo fidei, spei, vel timoris supernaturalis, non esse actiones christianas; vel actiones quæ sunt in statu caritatis habitualis ex proprio virtutum a caritate distinctarum motivo, non habere rationem meriti: Eadem ratione damnantur in authore *Reflexionum Moralium* hæc due propositiones, 44. Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur; amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos & mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus. 46. Cupiditas, aut caritas, utrum sensum bonum, vel malum faciunt. Harum, inquiunt, duarum propositionum prior est Cardinalis Hosii. Addendum est, etiam esse Baji, & esse trigessimam octavam in isto authore damnatam. Sed enim, potestne propositio in probatis Authoribus esse bona, & prava in aliis. Omnino sane, propter equivocationem vocis Amoris Dei annexam. Vox illa in Augustino, & exiguo Authorum numero subinde generaliter sumitur pro omni bona voluntate, pro omni amore boni! at sanctus ille Doctor simul cum illo principio agnoscit. & in peccatoribus, in quibus dominatur cupiditas, quasdam actiones bonas, & in ipsismet infidelibus quedam justitiæ opera, quæ luce ea diriguntur quam imago Dei hominum omnium animis impressa sibi conjunctam habet. Verum in authore *Reflexionum moralium* vocabulum Amoris sæpe determinatur voce Caritatis, quæ juxta usum nostrum non est tam patientis significationis. Secundum alias ipsius propositiones absque caritate nullum est opus bonum, totum est peccatum, ipsa etiam præstita legi obedientia non est nisi hypocrisis; ex quo conficitur, peccatores sub regno cupiditatis nullum exercere opus bonum, & infidelium actiones, etiam quæ laudem merentur, totidem esse peccata. Hactenus Sueffionensis, deinde Senonensis Antistes Languet.

Universam hanc de pravo sensu systematis duorum Amorum doctrinam a sapientissimo Præfule traditam amplectuntur Augustinenses Theologi, quorum unus, & quidem Lovaniensis, nobisque per omnia consentiens *Pastoralem* illam *Institutionem* cum duabus aliis in Latinum e

Gallico sermone anno 1719. convertit, & Lovanii in lucem edi curavit. Sed ne mentio fiat ceterorum, nonne eadem ego scripsi disert. 1. Apologetici Operis cap. 1. pertractans de sensu Bajani articuli trigessimæ octavi? Nonne eadem prorsus de propositione 44. Quesnelli? Nonne semel iterumque declaravi *Caritatis* vocabulum ab Augustino, & a nobis accipi sæpenumero, & præsertim in definitione gratiæ singulos actus bonos prævenientis, pro bona voluntate, pro amore boni? Annon initio prælaudatæ dissertationis scripsimus? Si ubicumque sedem regnumque non tenet amor justificans, ita præest cupiditas noxia, ut sibi subiciat actus omnes creaturæ rationalis, eoque jubeat, regat, ac moderetur; quidquid faciet peccator nondum justificatus, utpote profectum a radice vitiosæ cupiditatis, erit peccatum & inquinamentum: atque ita, licet Spiritu Sancto movente, & nondum inhabitante, timorem concipiat, perpendat peccatorum suorum turpitudinem, in spem veniæ erigatur, & etiam per actus initialis amoris, imperfecti nec prædominantis, ad gratiam in Sacramento obtinendam sese disponat; attamen hæc omnia erant damnabilis cupiditatis effectus, hujusque contubernio, atque influxu corrupta. At qui non execratur hæreticam hanc, perniciosam, horrendissimamque doctrinam? ex qua manifestissima consecutione deducitur, quidquid fit a peccatore peccatum est, timorem quoque, spem, detestationem peccati, attritionem servilem, necnon actum caritatis perfectæ atque imperfectæ. Hisce verbis rejicitur ne duorum amorum principium, quatenus inde conficitur, peccatores sub regno cupiditatis nullum exercere opus bonum? Rejicitur utique, & maiori, quam Languetius faciat (absit tamen invidia verbo) emphasi atque perspicuitate. De caritate itidem, & de cupiditate minime prædominantibus paullo post meam ad hunc plane modum mentem declaro: Falsissimum est, opera omnia, quæ non proveniunt a caritate actuali, sive perfectæ, sive imperfectæ, oriri ex cupiditate vitiosæ, ac proinde ex causa, ac principio in eadem opera influente corrumpi, & intici, ita, ut intrinsecus, & quoad substantiam suam, quoad proximum propriumque obiectum sint prohibita sint flagitiosa, sint damnabilia. Enimvero, ut paullo antea dicebam, nullus ratione prædictus dicturus est unquam, ex cupiditate vitiosæ derivare officia moralium virtutum, & peccata esse actus pietatis, quos in parentes exercent filii familias, subdia, quæ indigentibus viri misericordes impendunt, ex cubias & vigiliis civium pro incolumitate patriæ, studium honestatis, abominationem dedecoris, ac turpitudinis, salutis curam, aliaque id genus: quæ non ex actuali cupiditate, sed ex naturæ instinctu, ex humanarum legum præscripto, & ex omnium gentium consuetudine, cum a fidelibus, tum etiam ab iis, qui fide sunt destituti, sæpenumero el-

ficantur. Numquid enim vitiosa cupiditas, dicenda est lex naturæ a Deo singulorum cordibus inscripta? numquid vitiosa cupiditas, amor honestatis ac probitatis? numquid vitiosa cupiditas ius & necessitudo gentium universarum? Atque hæc, libris nostris theologicarum Quæstionum, ut prolixa illa Apologia demonstratum est, coherentia, & quæ de Caritatis vocabulo ab Augustino, nobisque pro bona voluntate, seu pro cupiditate boni, quæ prævenit singula bona opera, in amplior significatione usurpato, quemadmodum differt. 4. cap. 1. necnon in ista quoque lucubratiuncula ostendimus, illam totius Janseniani erroris basim a nobis eodem imperu, iisdemque cuniculis, ac a Languetio, subverti nemo, quamvis obtusi ingenii sit, rudisque minervæ, perspicue evidenterque non percipit. Quamobrem, iudice ipso met adversario, a Janseniano systemate distat toto cælo quod nos, ceterique sodales nostri propugnant.

CAPUT II.

An systema delectationum fuerit ab Ecclesia damnatum.

Reliquas Jansenianæ hæresis notas, quas in sua Epistola præstatissimus Senonensis Præsul opponit Antisthodorensi, quoniam ab illo minime nobis obiciuntur, & de iis insuper alibi pertractavimus, puto esse prætermittendas. Sed movere tardioris ingenii aliquem potest ea quæstio, sit ne alia Jansenianæ Factionis tessera, Gratiæ per se effectricis naturam constituere in sanctæ delectationis inspiratione, a qua delectatio superetur opposita. Dixi de eadem quæstione permulta in *Vindiciis differt.* 4. nec opus est, ut singula repetantur. Sane inde constat, statui a nobis efficientis gratiæ energiam in sancta delectatione superiori, per quam salva libertate indifferentiæ delectatio contraria vincitur & subternitur; & Jansenium delectationem, quæ gradu excedit alteram, invincibilem invexisse, ineluctabilem, & quæ libero voluntatis arbitrio vinculum iniciat necessitatis, sola in eo permanente libertate lubentiæ, quam coactio sola, & violentia, trahendo invitos, & reluctantes, interimit. Quid senserint præclarissimi Theologi, Cardinalis Norisius, Franciscus Macedo, Cardinalis Brancatius de Laurea, Joannes Gonzalez de Albenda, Petrus Manso, alique Thomistæ, & Aegidiani complures, ex prælaudata quarta dissertatione poterit unusquisque deprehendere. Addam autem in præsentia quædam obvia, & quæ nemini obscura, vel ambigua sint, momenta, quibus traditum a nobis systema immune tutissimumque dignoscitur a qualibet censoria nota.

Principio nonnullis celeberrimam Constitutionem *Unigenitus* temere fugillantibus, quasi quorundam catholicorum sententias eadem Constitutione perstringeret, obstruere impudentia ora, atque obtreptantium calumnias compescere, &

exhibere studeat Beatissimus Pontifex Clemens XI. Constitutione *Pastoralis*, edita anno 1718. v. Kalendas Septembris. In qua ad illorum cohibendam, frænandamque licentiam, qui Augustinensium, vel Thomistarum placita cum reprobatis Quesnelli propositionibus vel inscienter, vel inofficiale confundunt, ad hunc loquitur modum: *Præterea ut pessima causa splendendum patrocinium concilient, præfataque Constitutioni majorem undecumque invidiam faciant, se ab ea suscipienda retardari affirmant, eo quod suspicentur per illam damnari sententias atque doctrinas, quas insignes catholicorum scholæ absque ulla censura hactenus tenuerunt, ac tradiderunt. Cum tamen, nisi ab antiquis semitis, Sanctorumque Patrum vestigiis, imo & ab earumdem Scholarum instituto, quod verbis profitentur, reipsa recessissent, probe reminisci deberent, quod illarum principes, quorum nomina pertinaciæ suæ temere prætendunt, quemadmodum & ceteri illustriores Ecclesiæ Scriptores juum esse semper duxerunt, ut ab Apostolica Sede discerent, quid tenere; quid docere deberent: ut ad illam scripta sua examinanda, & emendanda dirigerent, ut inde lumen catholici fidei reciperent, ubi non posset fides ipsa sentire defectum: ut nemo eorum, denique sententiam suam adversus Petri auctoritatem defenderet. Ceterum in hoc ipso præpostero judicio consuetam calumniandi morem non derelinquunt; nisi enim excæcarent eos malitia, eorum, ac nisi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam, & libere in catholicis Scholis, etiam post editam a nobis memoratam Constitutionem sub oculis nostris doceri, ac defendi, illasque præterea minime per eam fuisse proscriptas. Verum supercecidit ignis contentio- nis & emulationis, & non viderunt solem lucidissimæ veritatis. Hæc Summus Ecclesiæ Pontifex Clemens XI. Similia vero decreverunt Benedictus XIII. Apostolicis litteris, quarum initium est, *Demissas præces*, datis anno 1724. die 6. Novembris, & Clemens XII. litteris aliis Apostolicis, quæ incipiunt, *Apostolica providentia officio*, emanatis anno 1732. die secunda Octobris.*

Præpostero itaque iudicio nobis calumniantur, excæcantur malitia sua, diligunt magis tenebras, quam lucem, atque super illapso igne emulationis, & contentionis, solem non vident lucidissimæ veritatis, qui cum erroribus per Apostolicam Sedem damnatis confundunt sententias illas, ac doctrinas, quæ palam & libere in catholicis Scholis etiam post editam Constitutionem *Unigenitus*, & sub oculis Romanorum Pontificum docentur, & propugnantur, ac propterea minime per eandem Constitutionem fuerunt proscriptæ. Eritne mortalis unus, qui excipiat Sedis Apostolicæ Oracula, atque huic assertioni adversetur? Nequaquam. At sententiam Norisii Romæ fuisse semel iterumque discussam; Fulgentium Bellelli post Constitutionem *Unigenitus* eadem in Urbe systema victricis delectationis palam

palam verbis, scriptisque propugnasse, ibidem Antoninum Massoulié Ordinis Prædicatorum duobus amplissimis Voluminibus a supremâ S. Officii Congregatione approbatis idem tradidisse systema, & depromtis ex Angelico Doctore amplissimis testimoniis locupletissime vindicasse, atque ut cetera præteream silentio, me in ipsa Urbe Roma cum libros de Theologicis Disciplinis, tum prælaudati systematis Vindicias, præviis Censuræ iudiciis, Superiorum assensu, nec ignaro Pontifice sapientissimo, typis vulgasse: hæc, inquam, sit ne in Orbe litterario unus, qui ignoret? Nequaquam. Consecutione itaque legitima, evidentissima, ineluctabili interitur, eos, qui laudatum systema tamquam proscriptum carpunt, atque traducunt, in hoc præpostero iudicio consuetum calumniandi morem non derelinquere, excæcari malitia, diligere magis tenebras, quam lucem, igne contentionis & æmulationis extimulari, nec videre solem lucidissimæ veritatis.

Et quoniam Antonini Massoulié nuperrime mentionem fecimus, en indemnitate ipsius, de quo pertractatur, systematis monumentum alterum. In Romano indice librorum prohibitorum comprehenditur Censura quædam Duacensis donec corrigatur. Inquirendum est, quænam sit hæc Censura, & quid in ea corrigendum. Libro igitur 17. Actorum Sacræ Congregationis Indicis hæc leguntur: *Die trigesima prima Augusti 1728. provolutus ad pedes Sanctissimi Secretarius petiit ab ipso quid decernendum judicaret circa Censuram Duacensem, cujus iudicium sibi reservavit. Cui respondit se una cum Commissario S. Officii decrevisse ut prohiberetur, donec corrigatur, tum in parallelo facto inter doctrinam Lengrand, & Marechal, in quo multe leguntur doctrinæ Thomistarum, quas uti damnatas in Jansenio supponit, cum tamen non sint damnate; non enim omnia a Jansenio prolata damnata fuisse ab Ecclesia, & a SS. Pontificibus, sed tantum ea, quæ leguntur in quinque famosis propositionibus proscriptis; tum etiam corrigatur in Censuris illatis, & expresse in ipsa Censura contra Massoulié, & Contensonium, & præcipue contra D. Thomam, qui in eodem articulo ab ipsis Censoribus allato abunde se explicat, Christum mortuum fuisse per omnes, & singulis peccatoribus, licet tantum efficaciter mortuus sit pro electis, uti respondet ad 2. ibid. Quapropter mandavit Secretario, ut una cum aliis libris, siue prohibitis, siue ab hac Congregatione prohibendis, poneretur etiam Censura Duacensis, non quidem absolute, sed cum addito, Donec corrigatur. Id executioni mandatum est die 18. Julii anno 1729. Eodem libro 17. sequentia ad eandem Duacensem Censuram spectantia leguntur; Ferta 3. die 3. Aprilis 1731. fuit etiam lectus supplex libellus Canonici Tussani Theodori du Many pro correctione habenda Censuræ Duacensis prohibita, donec corrigatur, 18. Julii 1729. Cui responsum fuit, ut ipsi Doctores Universitatis*

Duacensis corrigant, auferendo omnino parallelum in ipsa expositum doctrinæ aliquorum Doctorum cum doctrina Jansenii, eo quia in eodem parallelo sunt plures doctrinæ Thomistarum, quæ tamquam prohibita, & damnata in Jansenio exponuntur. Et pariter auferatur ab ipsa Censura id, quod dicitur de doctrina S. Thomæ, & Massoulié, & Contensonii. Et postea ad Sacram Congregationem remittatur correctio ita peracta, ut ab ipsa examinetur, an bene. Haec, aliaque alibi fuerunt producta adversus Historicum, qui nobis Censuram Lovaniensem anni 1587. & Duacensem, nescio, an majori stupiditate, an temeritate objecit, in semetipsum cachinnos, quos crispante naso, & lepidulo stylo ingeminaverat nostras lucubrationes exagitans, infelicitate arcessendo. At modo ad rem aliam tali utimur monumento. Si enim repetita Sacræ Congregationis declaratione in Jansenio ea tantum damnata fuisse, quæ leguntur in quinque famosis propositionibus proscriptis; qua ratione dici potest in Jansenio damnata illorum sententia, qui gratiam suapte natura efficacem constituunt in inspiratione sanctæ delectationis, quæ a nullo duro corde respuitur, & qua aufertur cordis duritia, quum in nulla ex quinque proscriptis propositionibus sententia ista enuntietur? aut si Janseniani dicendi sunt, qui delectationem illam victricem esse contendunt relative ad contrariam delectationem carnalem; quomodo Jansenianis connumerandus non est Antonius Massoulié pro delectatione illa relative victrici tanta copia argumentorum decertans? Quare Summus Pontifex, & Sacra Congregatio parallelum doctrinæ huius Doctoris cum doctrina Jansenii non paritur, & prohibet Censuram illam Duacensem, donec corrigatur? Hac referri possent decreta Summorum Pontificum Innocentii XI. & XII. & Regia quoque Edicta, quæ produximus in Præfatione Vindiciarum sed non opus est, ut eadem sæpenumero repetantur.

Insuper memoratæ Sacræ Congregationis iussu auctor Operis italice inscripti, *De' principi della morale filosofia*, Orbi litterario notissimus (a), coactus est declarationem obtestationemque libro suo præmittendam contrahere, typisque in lucem emittere; in qua nonnulla doctrinæ suæ capita sibi ab eadem Sacra Congregatione indicata explanare debuit, & retractare. Illorum Sextum ita vulgari sermone compactum est: „ VI. Pare altresì, che nel dialogo 8. del libro 2. lo censuri come Gianfenziano il sistema di que' Teologi, che riponendo l'efficacia della divina grazia nella dilettazone celeste superiore di gradi alla terrena rigetano nondimeno le cinque proposizioni di Gianfenzio, e che inoltre io dica essere un tal sistema espressamente condannato dalla Chiesa. So ene vi sono autori Cattolici, i quali ammettendo, che non ostante qualunque dilettazone superiore, che si trova nell'anima, la medesima sia sempre fornita di „ liber-

(a) P. Nicolaus Ghezzi Soc. Jesu.

libertà d'indifferenza, e d'una vera attiva
potenza alla parte opposta, talmente che a i
giusti non siano mai impossibili i divini pre-
certi, nè manchi loro la grazia, per cui si
rendono loro possibili, difendono come cat-
tolico il suddetto sistema, intorno al quale
non ha fin ora proferito la Chiesa alcun giu-
dizio. Per conseguenza quanto ho detto in
tutto quel dialogo per mostrare la conformi-
tà di questo sistema colla dottrina di Giansen-
nio, e con gli errori contenuti nelle cinque
proposizioni, mi protesto, e dichiaro averlo
detto *argumentandi gratia*, come si pratica
nelle Scuole, dove impugnando la sentenza
contraria si procura per via di discorso teo-
logico dimostrarla, che la medesima abbia
connessione e affinità con qualche dottrina
proscritta dalla Chiesa, ma non si pretende
perciò, che tale opinione rimanga già pro-
scritta. Avverto pertanto il lettore, che in
questo senso solamente intendo, che sia pre-
sa la taccia di Gianseniano da me data in
quel dialogo al mentovato sistema.

Demonstravi per omnium Theologorum classes
discurrens *differt. 5. cap. 1.* quam inepte ex con-
secutionibus ab adversario deductis alicui, eas-
dem consecutiones deneganti, erroris nota inu-
ratur, tum doctrina Clarissimi Meldensis Epi-
scopi Jacobi Bossuet, tum exemplis compluribus
quæ modo repetens non faciam iacturam tem-
poris, cum notissima sint, & paullo post con-
firmanda. Hoc unum ab ingenuo lectore petam,
Quare, Sacra Congregatione iubente, Molini-
sta huius ætatis Theologus declarat prædictum
systema propugnati ab auctoribus Catholicis,
neque esse ab Ecclesia proscriptum, si revera
ab Ecclesia damnatum est, atque in eo damna-
tum Jansenii dogma comprehenditur?

Sed ex Censura Eminentissimi Cardinalis Joa-
chimi Besutii hic nostræ ratiocinationi haud
leve pondus accedit. Is enim Censuram prio-
rem adversus nos Summo Pontifici exhibitam eo
mandante ad trutinam revocans de systemate
superius descripto ista protulit: Il principio de-
gli errori circa la Grazia si pone dal Censo-
re nelle due dilettazioni relative, e indeli-
berate, quando non dee riporsi in queste pre-
cisamente, ma come necessitanti di neces-
sità fisica, ed antecedente, senza lasciare la
libertà d'indifferenza, ma la sola a *coactione*
a legni ciò, che più diletta. E tutto questo
complesso esser la fonte delle cinque propo-
sizioni dannate in Giansenio, si raccoglie
dalle stesse proposizioni; altrimenti la Chie-
sa avrebbe recisi i rami, e lasciata intatta
la radice del male contro ogni regola di buon
governo. E abbenchè il Tournely, seguito
forse dal Censore coll'autorità di Giansenio,
e de' Giansenisti si sforzi di far vedere, inse-
gnar questi la dilettazione vincitrice relati-
vamente a' gradi, e da questa nascere i loro
errori circa la Grazia; ciò non ostante non
tutto ciò, che scrivono Giansenio e i Gian-
senisti sono errori, siccome nemmeno tutto

Bert Theol. Tom. IX.

ciò che scrivono Calvino e Lutero; e la fron-
te de' loro errori non dee prendersi dall'uno,
o altro testo, ma dall'intero contesto della
dottrina; e nel particolare di Giansenio da
quelle parole nel libro 2. de *Gratia* cap. 1.
dove vuole, che senza la dilettazione supe-
riore sia *tam impossibile voluntati, ut bene*
velit & operetur, quam homini ceco ut videat,
vel juro ut audiat, vel tibiis fratio ut recte
gradiat, vel avi ut volet sine alio. Il che
come vede qualisia, importa una necessità
fisica ed antecedente, che leva la libertà d'
indifferenza all'opposto. Quindi insegnando
puramente i Padri Bellelli, e Berti il sistema
delle due dilettazioni indeliberate, e relative
ma negando apertamente questa fisica, e an-
tecedente necessità di seguir ciò, che più di-
letta, e sotto la maggior dilettazione difen-
dendo la libertà d'indifferenza, chiaramente
ne segue, non seguir loro il funello, ed er-
roneo principio in materia della Grazia da
Giansenio insegnato, e difeso. Similia in-
ferius repetit vir doctrina, probitate, & di-
gnitate clarissimus. Qui eorum quoque diste-
ria, qui ajunt quinque Jansenianas propositio-
nes, & posteriora usque coherentia dogmata,
seu Baji præcedentes articulos a nobis ore te-
nus, verborumque furo rejici, & reprobari,
sed esse systematis nostri sponte sua fluentia,
atque apertissima confessaria, subjecta ratio-
cinatione retundit: Il Censore da pure illa-
zioni, e conseguenze dedotte da quanto han-
no scritto i più volte mentovati Religiosi,
vuole che questi, e i loro libri sieno infetti
di Giansenismo; ma rigettando, e detestan-
do i medesimi manifestamente nelle sue Ope-
re, com'è palese, l'eresia Gianseniana, e
tutte le proposizioni di Giansenio, e Quest-
nello nel senso, che questi l'hanno insegna-
te e prese da' loro libri; ne segue, che nè
le persone, nè i libri debbono avere per in-
fetti degli errori suddetti. Questa sequela ci
viene comunemente insegnata da quel prin-
cipio comune appresso gli uomini dotti, di
non doversi qualificare nè le persone, nè le
dottrine dalle conseguenze, che o questo, o
quello ne va deducendo. Onde Monsignor
Bossuet nel suo celebre libro dell'Esposizione
della Dottrina della Chiesa Cattolica, par-
lando nel cap. 2. di quanto confessano i pre-
tesi Riformati, cioè, che la Chiesa Cattoli-
ca riceve tutti gli articoli fondamentali del-
la Religione Cristiana, così lasciò scritto = I
pretesi Riformati, che vedono i vantaggi,
che possiamo cavare da questa lor confessio-
ne, ce gli vogliono levare con dire, che
noi distruggiamo questi articoli, ponendone
altri contrari. Il che cercano di stabilirvi
col mezzo delle conseguenze, che tirano dalla
nostra dottrina. Ma l'istesso Baile (che lo-
ro cito di nuovo, non tanto per convincer-
li colla testimonianza d'uno de' loro più
dotti ministri, quanto per esser ciò, ch'egli
dice, evidente per se medesimo) insegna lo-

E f f

ro

ro ciò, che s'avrebbe a credere di questa
 sorta di conseguenze, posto che si potesser
 tirare delle cattive dalla nostra dottrina.
 Ecco come parla nella Lettera scritta al Si-
 gnore Monglat in proposito della sua Apolo-
 gia dell'unione de' Calvinisti a' Luterani = An-
 corchè l'opinione de' Luterani intorno l'Eu-
 caristia porti secondo noi tanto, quanto quel-
 la di Roma, la distruzione dell' Umanità di
 di Gesù Cristo, questa conseguenza non si
 può loro attribuire senza calunnia, perocchè
 essi la rigettano formalmente. = Così Mon-
 signor Boissuet: il che se non fosse vero, bi-
 sognerebbe ancora proibire le Opere, e te-
 nere per Ateo l'eruditissimo P. Tomassini,
 giacchè l'Arduino nel suo libro *Athei detecti*
 a forza di conseguenze dedotte dalle di lui
 Opere lo vuol far credere, e passare per ta-
 le. Se le conseguenze di Giansenismo dedot-
 te dal Censore dall' Opere de' PP. Bellelli, e
 Berti fossero evidenti, allora com' erronee
 queste condannar si dovrebbero, ma forse
 se assolvere si dovrebbero le persone per non
 aver conosciuta questa evidenza: ma non
 essendo evidenti, e sciogliendosi probabil-
 mente, il voler per queste far credere i libri,
 e gli autori per Giansenisti, sarebbe l'istesso,
 come il voler far passare per Calvinisti i To-
 misti, e per Semipelagiani i Medisti, giac-
 chè a forza di conseguenze gli uni, e gli
 altri dalle rispettive dottrine ne inferiscono
 o il Calvinismo, o il Semipelagianismo. =
 Hæc Vir doctrina, & ecclesiastica dignitate
 conspicuus. Quem idcirco præ ceteris nomina-
 vi, quod addictus fuerit Congruistarum senten-
 tiæ, atque peculiari laude commendandus,
 quoniam se abripi non permiserit, ut faciunt
 plerique, Scholasticorum dogmatum præiudiciis.

Oportet modo, ut cuiusdam Anonymi Scri-
 ptoris, quo nemo mortalium obtusius habet in-
 genium hoc in loco detegam, aut petulantiam,
 qua nos Romanorum Censuræ approbatione
 suffultus putat valida ratiocinatione perstringe-
 re, quoniam iidem Censores interdum sinunt
 theses a se oscitanter, ac perfunctorie perle-
 ctas, quamvis vel erroneas vel dubias, emitti
 in lucem, atque in publicis disputationibus
 propugnari. Quod utique poterat, tametsi te-
 mere pronuntietur, confirmare testimonio Ho-
 norati Tournely Parisiensis Theologi: qui tomo
 primo *De Gratia*, pagina editionis Parisiensis
 693. de Opere Antonini Massoulie, Augustiniani
 circa victricem delectationem systematis pro-
 pugnatoris acerrimi, hæc litteris tradidit: *Nec
 te moveat, quod dictum Opus Romæ sub oculis
 Summi Pontificis typis mandatum fuerit. Nonne
 liber Cardinalis Sfondrati Romæ pariter editus
 fuit, & cum Summi Pontificis Innocentii XII.
 commendatione; & Cardinalium plurimorum
 plausu? Non tamen religioni contrarium docere
 nonnulli Archiepiscopi, & Episcopi Gallica-
 ni dictum librum veluti plures errores continen-
 tem denuntiare Summo Pontifici Innocentio in
 solenni epistola scripta 7. Kal. Martii anno 1697.*

Verum cavillulas istas excussit prælaudatus
 Cardinalis sapientissimus ea, quæ paullo post
 subiicienda est, animadversione. Nunc enim
 reponimus, non thesi aliqua ambiguis verbis
 exposita, sed prolixis disputationibus, illud a
 nobis propugnatum esse systema: Viros in Urbe
 doctissimos, quorum alter nunc Vaticana Pur-
 pura fulget, & cum Norisianis positiones no-
 stras contulit sedulo, diligenterque, plenis cal-
 culis sententiam nostram probasse: post adver-
 sariorum nostrorum delationes libros nostros
 subisse rursus examen; neque solum Besutium,
 sed & Purpuratorum alterum, & Cassinensium
 Monachorum Abbatem, longe sapientissimos,
 Antoninum Bremond, evectum postea ad supre-
 mum I.E. Prædicatorum regimen, ac magisterium,
 ut ceteros præmittam eos etiam, quorum suf-
 fragia nostris præmittuntur Vindiciis, idem de no-
 bis talisse iudicium. An itaque ii, qui ante, &
 post editionem librorum nostrorum, cuncta horum
 theoremata revocarunt ad trutinam, & cum
 aliorum Theologorum assertionibus compararunt
 ac semel, iterumque iubente Pontifice vigilan-
 tissimo omnem intenderunt animum in prælau-
 datum systema diludicandum atque expenden-
 dum, nulla nobiscum vel patriæ, vel sangui-
 nis, vel instituti, vel scholæ, vel familiarita-
 tis necessitudine coniuncti, doctissimi, liberri-
 mi, in hanc rem e variis cœtibus electi, at-
 que Pontificis Maximi iussa exequentes, æqui-
 parandi sunt Censoribus aliquam thesim ne-
 glacte & oscitanter legentibus? Huius esse ge-
 neris Romanos Theologos, quorum consiliis,
 iudiciisque sacre utuntur Congregationes, qui-
 bus non hæc duntaxat, verum etiam graviora
 negotia committit supremus Ecclesiæ Rector,
 & quos ob singulare doctrinæ specimen, ob di-
 ligentiam quam adhibent maximam, ob meri-
 torum splendorem condecorat Purpura, aut af-
 firmari non potest atque incredibili temeritate;
 aut, quod turpius est, spernentibus Apostolicas
 Constitutiones exhibetur occasio asserendi, igna-
 ros esse Theologos, qui Romæ degunt, vel si
 qui sunt mediocri præditi ingenio, illos in con-
 sultationem adhiberi, qui vel numquam lege-
 runt, vel numquam perceperunt quid sit pro-
 bandum, quid proscribendum. Quod si nonnul-
 li ex Novatoribus audeant, Scriptoribus hisce
 Romanensium Theologorum irrisoribus Ecclesiæ
 referre debet acceptum. Quid vero de tot,
 tantisque apud Supremum Sanctæ Inquisitionis
 Tribunal Norisianorum Operum discussionibus?
 Quid de Apostolicis litteris, quibus idem Nori-
 sius, a quo nec latum recessimus unguem,
Romane Ecclesiæ splendidissimum lumen vocatur?
 Quid de Epistola Pontificis Maximi ad Hispa-
 niarum Inquisitorum, qua describitur Norisianæ
 causæ ventilatio, ex indubiæ fidei monumentis
 e Sacra Congregationis Archivo erutis? quid
 de paullo antea commemorata Duacensis Cen-
 suræ proscriptione donec inde Massoulieo, &
 Contentenno illata calumnia abradatur? Sunt
 hæc omnia Virorum thesibus ad disputan-
 dum propositis inconsiderate, negligerque
 sub-

subscribendum? Nemo unus erit, si excipias verbum illud, verbum, inquam, ut ea moderatione utar, quam in ipso cuncti desiderant, ex cujus ore tam intaceta, ineptaque fluant; nec fateatur esse, quæ modo produximus, orthodoxi systematis certissima, splendidissima testimonia.

Dicendum nunc de Honorati Tournely adversus Massouliei, ideoque adversus Augustiniani systema, iudicio. Ac primum Eminentissimi Refutii longior responsio, deinde nostra brevior est proferenda. Ille ita docte, luculenterque: „Siccome il libro del Cardinal Sfondrati con il titolo *Nodus Prædestinationis*, „ch'è quello, contro di cui scriffero la famosa lettera gli Arcivescovi Tellier, e Noailles, „e i Vescovi Boulet, de Seve, e de Broi, „non contiene, ciò non ostante, veruno errore, come dalla replicata disamina, che ne fu posteriormente fatta, così pure dee presumersi del P. Massoulie, quale se fu stampato con la licenza di questo Sant'Offizio, ciò al solito non seguì, se non dopo che fu con severo esame riconosciuto immune dal Gianfenismo. Ne l'autorità del Tournely, che lo giudica infetto, ci dee muovere, perchè a giudicare sinistramente d'un libro non basta l'autorità d'un autore, ma bisogna vederne molti, e se si potesse ancor tutti, come con prudenza avvertisce Teofilo Rainaud De *malis, ac bonis libris* p. 3. *Errorem*. 3. num. 458. che n' assegna la ragione con le seguenti parole: *Probabile aliquid esse revera potest, quamvis nobis juxta nostra principia, & præconceptiones videatur falsum*. Ciò stante, se in vigore delle ragioni del Censore si passasse a condannare i libri del P. Bellelli, e del P. Berti, comechè non contengono che le dottrine insegnate dal Noris, e Massoulie, sarebbe un riprovare implicitamente queste dottrine, di già non replicati esami dalla Suprema Inquisizione giudicate immuni d'errori, e dar adito, che guadagnato questo passo s'avanzasse qualcuno a ricevere la condanna dell'Opere del Noris, e Massoulie, e in conseguenza a redarguire d' incauto, e negligente in materia di fede il Tribunale Supremo, che con tanta sollecitudine invigila per conservarne la purità; e di più dar motivo d'impugnare, e far poco conto delle sue decisioni, come appunto scriveva Gelasio Papa nella sua 3. lettera ad Onorio: *Si quæ antiquius a nostris majoribus cognita; discussa, refutata sunt, instauranda nitamur; nonne ipsi nos (quod absit, & quod numquam Catholica patietur Ecclesia) adversariis veritatis Universis contra nos insurgere proponimus exemplum?* „Atque hæc est sapientissimi Cardinalis responsio.

Responsio autem nostra, quoniam diximus futuram fore breviorē, prætermisso cunctis obvio discrimine, quod versatur approbationem libri in lucem edendi, & inter libri jam editi non damnationem; quorum unum de scriptis

P. Massoulie Vindictis Augustiniani systematis, alteram de Opere Cardinalis Sfondrati contat esse allerendum: responsio, inquam, nostra est huiusmodi: tametsi Archiepiscopi Le Tellier, & Noailles, necnon alii quidam Episcopi Galliarum putaverint ab Apostolica Sede damnandum esse librum Cælestini S. Rom. Eccl. Cardinalis Sfondrati; tamen insanus foret, qui post Supremæ Congregationis S. Officii examen, & discussionem assereret eundem librum esse damnatum. Pari ergo, & potiori ratione, etsi Archiepiscopi De-Saleon, & Languet, atque alii quidam Galliarum Episcopi crediderint damnatum esse duarum delectationum systema a P. Massoulie, nobisque propugnatum; nihilominus post examen, approbationemque prælaudatæ Supremæ Congregationis, delirus, & insigniter audax est, quisquis affirmat idem systema fuisse proscriptum.

Accedit quod adversus Jansenianum systema acuit stylus paucis ab hinc annis Fortunatus a Brixia Ordinis Minorum, quos *Reformatos* appellant: si fides nostris habenda est adversariis, nemo aut meliori methode, aut maioris ponderis confutatione ornavit hanc spartam. At is, licet delectationem *invincibilem*, quæ libertatem adimat, & cui resistere nequeat librum voluntatis arbitrium, in Jansenii propositionibus contendat esse damnatum; de his tamen, qui sub vividiori delectatione servari docent libertatem indifferentiæ, hæc pronuntiat *observat*. 4. pag. 143. *Ad juste incurrendam Jansenismi suspitionem minime sufficit, ut medicinalis gratia Christi in cælesti indeliberata delectatione statuatur. Omissio namque, quamplures Theologos Catholicos de natura divinæ gratiæ ita modo sentire, quin in discrimen vocare illorum fidem aliquis propterea ausus usque modo fuerit, perspicuum cuique esse puto, ejusmodi statui posse naturam gratiæ medicinalis, quin necessarium esse ponatur, voluntatem nostram secundum vividiorē delectationem necessario operari, ac proinde quin pro vero habeatur famosum illud principium, cui potissimum Jansenii systema innititur. Et observat*. 5. immediate sequenti pag. 144. *An idipsum de iis quoque dicendum sit, qui negant quidem, voluntatem nostram secundum id necessario operari, quod ipsam magis delectat, verum pro certo habent, voluntatem ipsam secundum vividiorē delectationem certo & infallibiliter semper operari, non omnibus persuasum est. In eo versatur difficultas, num verum esse queat, voluntatem nostram certo & infallibiliter obsequi semper vividiori delectationi, & secundum illam perpetuo agere motus suos, quin sit verum, eam esse seu naturam, seu conditionem humanæ voluntatis, ut secundum id necessario operetur, quod ipsam magis delectat. Si namque primum nequeat admitti, quin detur hoc alterum, liquido apparet, effugere non posse Jansenismi notam, qui ita opinantur. Velint quippe, nolint, famosum principium tunc vel inviti admittant, necesse est. Si autem verum esse possit*

primum, quin sit verum secundum, nemo non videt, iis, qui illud primum tradunt, Jansenijmi notam inuri jure non posse.

Fortunatus itaque a Brixia, quamquam ab eruditissimis viris non tanti fortasse habitus, quanti ælimatur ab adversariis nostris, ultro fatetur quamplures Theologos Catholicos naturam gratiæ medicinalis constituere in celesti indelectatione. Theologos autem illos, si gratiam seipsa efficacem, atque victricem agnoscant, agnoscere consequenter efficacem, atque victricem delectationem, dubitari non potest, Qui ergo in victrici delectatione statuunt efficacis gratiæ naturam, Theologo isto iudice, Catholici sunt, nec aliquis in discrimen vocare debet illorum fidem. Atque id pariter est asserendum de iis, qui aiunt voluntatem nostram secundum vividiorum delectationem semper certo & infallibiliter operari, dummodo nitide, & perspicue ostendant, se non adstruere delectationem invincibilem, secundum quam voluntas nostra necessario operetur, necessitate nimirum antecedente, quæ cum libertate indifferentiæ nequit consistere. Nostram vero de hac libertate sententiam scrutari quisque poterit, ne loca alia producam complura, libro Theol. discipl. 16. cap. 2. & 3. Ut insuper prætermittam quæ inter nostrum, & Jansenianum systema demonstravit Gallus Theologus Antonius Boucat dissert. 3. de Grat. art. 4. sect. 2. de quo viro diximus Volumine 2. Vindic. diss. 4. cap. 1. n. 13. neque commemorem, quæ de me Joseph Catalanus Congregationis Oratorii S. Philippi Neri, & qui sub nomine Philalethis Romani, & Eusebii Eranistis Prædicatorum Familiæ Scriptores percelebres litteris tradidere; ad calumniantium ora obtundenda sufficere puto testimonium Scipionis Massei, viri generis claritudine, & multiplici eruditione conspicui, quem obrectatorum meorum unus universis, qui de Christi gratia scripserunt, confidentissime præferendum esse non dubitat, alter vero eiusdem instituti nunc Theologicam illius Historiam latine redditam, vindictisque munitam typis committit peregrinis, ac nitidissimis. Is itaque Masseus nempe, Impugnatorem suum præstantissimum refellens pro ingenii sui viribus, in Opere conscripto vernacula lingua (a) cap. 3. pag. 16., laudatis Thomistarum nonnullis recentioris ætatis, inquit: „ Il P. Bellelli nel suo Mens Augustini, al libro 2. cap. 26. dichiara, che Iddio non dà la premozione, nisi accommodata earumdem (creaturarum) nature virtute, libertatique indifferentiæ jura servante. E al cap. 28. Porro non minus libera facultas indifferens est ad oppositas determinationes, quam ad oppositas voluntates.

„ Il P. Berti nel suo sistema Agostiniano scrive così: Unanimitè (tom. 2.) Augustiniani, & Thomiste fatemur dari in statu nature lapsæ sub gratia victrici libertatem indifferentiæ, quam denegare præcipuus character est dogmatis Janseniani. Avea già detto prima In quo ergo est Janseniana heresis? risponde: Præsertim in his duobus; quod in præsentis infirmitatis humanæ statu Jansenius neque libertatem indifferentiæ, neque aliud gratiæ adiutorium, quam efficax, sive cum effectu conjunctionem agnoverit. E quanto alla necessità, e al dirsi talvolta, che si fa necessariamente, dichiara che s' intende sumpta necessitate pro infallibilitate consecutione actus, non pro negatione possibilitatis ad actum oppositum. Bastino queste poche autorità per far conoscere come tutti non d' accordo ne' punti essenziali i Cattolici. Eadem æquanimittate de nobis Masseius sentit proximo capite sexto pag. 18. & 29. necnon in altero Opere (b) lib. 1. cap. 4. pag. 23. Hunc vero Auctorem non abs re fuerit produxisse, quoniam apud oblocutores nostros egregius est, maximus, doctrinæ de Christi gratia scientissimus, nihil interim, quod ad cumulum laudum ipsius conferre valeat, nobis vel addentibus, vel detrahentibus.

Ex rebus quoque gestis Archiepiscopi Vienne Joannis De Saleon, a quo tamquam Janseniani ad Apostolicam Sedem delati fuimus, haud exiguum accedit sententiæ, quam propugnamus, munimentum. Etenim quod tentavit, consequi minime potuit; quidque ei significatum sit a Pontifice Maximo, a Litteris ab eodem Episcopo (c) in lucem editis, & quibus admonitus est, ne Catholicorum Doctorum sententia infectaretur, Galliarum incolis magis, quam nobis Italis, compertum est. Certe ad hanc usque diem nulla in nos Centura lata est Apostolica, nobis ad eam, quamquam contraria foret, recipiendam probandamque paratissimis, ut nostrum erga Petri Cathedram studium non solum per bonam famam, verum etiam per infamiam, ut monet Apostolus, universo Orbi catholico apertam, atque testatam reddamus. Deinde anno 1748. in Gallicani Cleri Comitibus prælaudatus Antistes libros nostros tamquam Janseniana labe pollutos denunciavit. Turonensem Archiepiscopum Comitiorum Præsidentem, ac majorem Sacrorum illorum Antistitem numerum deprehendisse in hac denuntiatione zelum felle permixtum atque amarulentum, non uno tantum comprobatur testimonio. Detur id falsum esse. At nullam in nos Episcopi illi, instante Rutheno, promulgavere censuram: & accusator diu quæ typis mandaverat, censuit esse

(a) Conferma delle Risposte date all' Anonimo Impugnatore dell' Istoria Teologica. In Verona 1751.

(b) Giansenismo Nuovo, dimostrato nelle conseguenze il medesimo, o ancor peggiore del Vecchio. In Venezia 1752.

(c) Anno 1744. quando contra nos edidit Scripta, erat Episcopus Ruthenus.

esse occultanda. Ubi vero ad ipsum pervenire duo Vindictarum mearum volumina, in lucem emisit adversum nos anno 1750. die 12 Aprilis *Pastorale Documentum*, (a) quo ita me ad angustias redactum esse, ut nullus mihi apud Deum justæ defensionis locus remaneat, Italis significavit Auctor Historiæ litterariæ in omnes opinionationibus suis adversantes inofficiosus, atque inhumanus. Verum si Documentum illum pervolutasset, aut causæ conditionem rationemque percepisset, nequaquam judicium tulisset adeo finitum, ac temerarium, ut inverecunde assereret nos apud homines quidem adinventisse patronos, sed apud Summum Judicem Deum qualibet carcere tolerabili defensione. Nihil enim in eo Documentum continetur, quod jam non esset a nobis discussum, non explanatum, proferat gnarus iste, scitusque homo, non projiciat, ut Venusini utar phrasi, ampullas verbaque selquipedalia. Huic autem crediderim datum fuisse opportunum aptumque responsum. Id unum a quovis frugi, nec præjudiciis abrepto, non posco, nec flagito, sed postulo ut saltem illius Documenti perlegat præfationem. In ea quippe ita Viennensis Præsul præfatur: *Litteras ad Sanctitatem Suam sub initium anni 1745. dedimus, una cum nostris adnotationibus impressis, nostro nomine prætermisso, duobus libellis contentas, quorum alteri titulus Baianismus Redivivus, alteri Jansenismus Redivivus. Responsum nobis ea una solet humanitate a Summo Pontifice fuit, se, quamvis peregrinus in controversiis istis non esset, nolle tamen sibi uni fidere, sed Theologos doctissimos, & nullis addictos parti electurum, quos ad rem naviter peragenda impelleret, & quantum in se esset, fore ut nulli diligentie parceret ac labori, quin & suffragia gravissimorum S. R. Ecclesiæ Cardinalium, generalium Inquisitorum, precesque privatas ac publicas ad implorandam, cum oporteret, Sancti Spiritus opem, fore indicendum. Orationem, vigilantiam, studiumque Pontificis Maximi nemo non videt. Veretur Viennensis Præsul, ne alio Summi Pontificis animum assidue, quibus destinetur, occupationes fortasse avocarint: queritur me ipsi editam a me Apologiam non misisse; ait, si ad eum perferendam curassem, potuisse rem peragi silentio & quiete. Hæc omnia sunt sententiæ, quam tuemur, firmissima propugnacula. Summus enim Pontifex iussit, ut Theologi in Urbe doctissimi & delatoris accusationes, & scripta nostra perlegerent, cunctique pro nobis suffragium tulere. Apologia Pontifice non ignaro, ac Theologis ab ipso delectis probata typis procursa est Vaticanis, atque ut cuncta silentio & quiete peragerentur, non est promulgata, nisi postquam Baianismus & Jansenismus Redivivi prædeuntes e latebris palam in Parisiensi, aliisque florentissimi Galliarum regni civitatibus cæperunt publicari. Nullum Apologiæ exemplar apud nos erat. Iubente Pontifice conscripta fuit, impellente com-*

missa typis, annuente vulgata. Quid ergo a nobis admissum est criminis? Ad nos, inquit, P. Berti suam Apologiam perferendam non curavit, ut factum a nobis est. Ad me curavit, ut Accusationes suæ perferrentur? At ipsemet superiori periodo inquit, P. Berti Summus Pontifex nostras elucubrationes tradendas censuerat. Si eas itaque perlegimus Summi Pontificis beneficium fuit, non accusatoris erga nos committas: poteratque idem, qui alienas elucubrationes censuerat nobis esse tradendas, nostras vicissim aliis, ac præsertim accusatori communicare. Id vero si fecit, frustra delator conqueritur: si non fecit autem, non mihi impetandum est quod Pontificis Maximi fuit consilium, providentia & sagacitas. Neque illud percipio, quomodo res posset peragi quiesce & silentio. Silendum ne in causa, in qua Hieronymus non sinit quemquam esse patientem? Silendum ne, dum hæreseos insimulantur libri typis editi, Romæ procursi, ubique terrarum dispersi? Silere non debebat vigilantissimus Ecclesiæ Rector, si aliqua ibidem occurreret aut vetus, aut nova hæresis: silere non debuissent Theologi ad examen, & consultationem adsciti; nec silere debuissent egomet, ad omnem prorsus errorem verbis scriptisque ejurandum paratissimus. Quapropter si Roma, ad cuius iudicium provocatum est, adjudicat esse silentium, si adversarius ipse fatetur rem silentio & quiete peragi potuisse; non est in libris nostris error adeo manifestus, ut vociferantur conviciatores. Sed qui juvat parere repetita crumbe fastidium? quum omnia accusationum capita sint confectaria, quæ ab adversariis e principiis nostri systematis inferuntur; principia vero damna non sint, & ipsa confectaria a nobis denegetur, ac diluantur: quibus stantibus evanescere suspicionem omnem erroris semel, iterumque demonstravimus.

Quæ tamen dicta sunt nuper, non sunt quibus præcipue nititur ratio ex rebus gestis Cl. Archiepiscopi depromenda. Ille anno 1748. die 17. Novembris litteris officiorum plenissimis ad celeberrimam Universitatem Viennensem in Austria pro examine iudicioque misit quinque, quas subjicio, propositiones.

ORDINE PRIMO.

- I. Omnis actio humana, quæ vel non elicitur, vel non imperatur ex motivo caritatis, saltem inchoata, qua Deus propter se diligatur, est vitiosa.
 - II. Omnis actio humana, quæ vel non elicitur, vel non imperatur ex motivo caritatis, saltem inchoata, qua Deus propter se diligatur, vel hoc ipso arguitur fieri ex motivo vitiose alicujus cupiditatis.
- Queritur ab illustrissimis, & eruditissimis Doctissimis, Decano, Professoribus, & Doctoribus Almae Universitatis, utrum due illæ propositiones, quæ

qua in idem recidunt, possint defendi catholice, & citra labem erroris, aut hæresis.

ORDINE SECUNDO.

- I. *Gratia efficax consistit in delectatione celesti, indeliberata, eaque gradibus superiore ad delectationem terrestrem.*
- II. *Efficacia gratiæ consistit in illo prædominio delectationis celestis indeliberatæ, & relative superioris.*
- III. *Voluntas humana in statu nature lapsæ semper, & invincibiliter sequitur motum antecedentem & indeliberatum delectationis relative superioris, siue ea sit terrestris, siue celestis.*

Queritur ab illustrissimis, & eruditissimis Decano, Professoribus, & Doctoribus Almae Universitatis, utrum tres illæ propositiones, quæ in idem recidunt, possint defendi catholice, & citra labem erroris aut hæresis.

Si a nobis quis petat nostrum de propositionibus istis iudicium; respondemus, Primam propositionem *Ord. I.* si accipiat relative ad secundam, defendi non posse citra labem erroris, aut hæresis; quia non omnis actio, quæ non oritur ex caritate, qua Deus diligitur propter se, saltem inchoata, est vitiosa, nec fit ex motivo noxiæ cupiditatis; sed potest esse ex motivo bono, atque honesto, & quod spectat ad officium, esse intrinsece, & secundum se actionem bonam: si vero eadem propositio ita accipiat, ut omnis actio deliberata, quæ caritate saltem inchoata, actu seu virtute non refertur in Deum, licet sit bona, non fiat tamen undequaque bene, quoniam caret circumstantia ordinationis in finem ultimum, & consequenter in eadem actione reperitur vitium deliberate operantis, non quia actionem ipsam exequitur, sed quia eam non refert ad quod est referenda: dico in hoc sensu propositionem esse Augustini, omniumque Augustinensium Theologorum docentium omnem deliberatam actionem caritate saltem virtuali esse referendam in Deum; ideoque hoc sensu posse catholice defendi. Secunda autem propositio damnata est in Bajo, nec in idem recidit cum prima, si intelligatur secundo sensu, in quo duntaxat sensu ab Augustinianis Theologis propugnatur. Pariter prima & secunda propositio *secundi Ordinis*, si accipiantur relative ad tertiam, adeo ut delectatio superior indeliberata sit invincibilis, & inducta antecedenti necessitate auferat libertatem indifferentiæ, defendi nequeunt citra labem erroris, aut hæresis. Si vero ita accipiantur, ut efficacia gratiæ statuatur in delectatione indeliberata superiori ad delectationem terrestrem, quæ tamen non auferat libertatem indifferentiæ, neque sit invincibilis, sed relinquat potentiam ad oppositum; prædictæ duæ propositiones sunt Augustini, omniumque Augustinensium Theologorum, & catholice defenduntur. At propositio tertia, quoniam enun-

tiat voluntatem humanam in hoc infirmitatis statum semper & invincibiliter sequi motum antecedentem & indeliberatum delectationis relative superioris, propter adverbium illud *invincibiliter* est hac ætate propositio suspecta hæresis Jansenianæ, nisi explicetur de illa consequente tantum necessitate, quam in prædeterminatione gratiæ efficacis, non sublata potentia ad oppositum, certissimum est inveniri. Hoc autem sensu tertia illa propositio non recidit in idem, ut perspicuum est. Atque hoc est nostrum de propositionibus illis iudicium.

Quid vero celeberrima & clarissima Universitas Viennensis? Cum ad ejus pervenisset notitiam eundem Archiepiscopum nobis, tanquam Jansenii asseclæ essemus, intentasse criminationem, & Romæ hanc discuti causam, quamquam allatæ propositiones pravum sensum præferant, quo etiam a me reprobantur; verita nihilominus, ne illarum censura præjudicium aliquod Orthodoxorum Scholis posset afferri, respondendum duxit, nolle se iudicem constituere de doctrina, quæ in Urbe Roma, jubente Summo Pontifice, ad examen revocabatur, suamque omnibus Catholicis libertatem inesse illa dogmata propugnandi, quæ nondum ab Apostolica Sede fuerunt proscripta. Hæc a fide dignissimis accepimus testimoniis, quorum & litteras asservamus. Atque iis publicum aliud & recentissimum addimus fulcimentum. Superiori quippe an. 1755. die 16. Aprilis in eadem Viennensi Universitate, consensu, & auctoritate Doctorum omnium Facultatis Theologicæ, Reverendissimi Rectoris, eximii clarissimæque Directoris ejusdem Theologicæ Facultatis P. Ludovici Debiel Societatis Jesu, approbatæ, typis editæ, omniumque plausu propugnata fuerunt ad consequendam supremam lauream Theses a P. Aurelio Reichenbach nostri Ordinis: inter quas theses habentur istæ: XVI. *Ut homo deliberate operans ab omni penitus culpa undequaque sit liber, actus suos in Deum velut ultimum finem caritate saltem virtuali referat, est necesse.* XVII. *Actus tamen sic non relator, vel etiam absque gratia justificante, aut fide Theologica factus, si ceteroquin ex officio boni sint, atque honesti, intrinsece malos, atque vitiosos esse, dogma est Bajanum æquissime ab Ecclesia proscriptum.* XXIV. *Statum nature puræ, non quidem spectatis intrinsecis nature humanæ principiis, donisque eandem consequentibus (ut absone prorsus, ac erroneè affirmavit Bajus) verum attento suavi divine providentiæ, justitiæque ordine, possibilem non esse omnino sentimus.* XXV. *Creatura rationalis solis nature viribus instructa Auctorem suum, etiam ut nature conditorem, super omnia diligere nequit.* XXVII. *Gratiam efficacem haud aliud esse, quam victricem delectationem relative superiorem, divinitus quidem inspiratam, verum in operando perfectissime liberam (quod pessime inficiatus est Jansenius) a Protoparente nostro, ac Theologorum principe Augustino copiosissime elocemur.* The-

non

non videt. Pateretur ne Cæsarea illa ac toto orbe celeberrima Academia suis in ædibus theses istiusmodi propugnari, si Jansenianam hæresim quodammodo intaurarent? pateretur ne id, post acceptas Archiepiscopi Galliarum epistolas, post rûmore nostrorum dissidiorum longe lateque diffusum, atque in hac temporum injuria, in hac obtrectatorum licentia, in hac Pasumeni Historici garrulitate, in hac demum scriptorum copia, qua & adversariorum criminationes, & Vindiciæ nostræ cunctis Theologis innotuerunt.

Si quis opponeret, præmissas theses ab Augustinensibus defendi; responsio foret in promptu, non laudari a me, quamquam id jure facere possem, Augustinenses pro sua nostraque sententia pugna ntes, sed Facultatem Theologicam præclarissimam doctissimamque, pugnantibus suppetias ferentem, plaudentem, laureas conferentem. Nec in alicuius mentem veniat, mihi in Austriam usque ad patrocina captanda migrandum esse. Illuc me contuli vestigia adversariorum meorum sectando. Sed ad nostra revertens, gratulor novos mihi patronos in dies ipsam, pro qua decerto, veritatem comparare commilitones, & auxiliares copias acervatim conducere. Etenim Romæ superioribus mensibus non semel a Clericis Regularibus Congregationis Sancti Pauli, quos vulgo *Barnabitas* vocant, publicæ disputationi expositæ, & exagitatæ fuerunt theses, typis editæ Superiorum permissu, labente præterito anno 1755. In quibus tit. de Divina Gratia habentur quæ sequuntur 46. Statum, quem vocant natura pura, haud possibilem existimamus, utpote, sententia nostra, & divinis Attributis minime consentaneum; præsertim si in eo talis futura esset concupiscentia, qualem nunc patimur. 54. Gratia actualis, quæ recte dividitur in sufficientem, & efficacem, nihil aliud est, quam mentis illustratio, & inspiratio caritatis; sed magis in hac inspiratione, quam in illa illustratione consistit. 55. Efficax autem gratia est victrix delectatio, sive caritas, quæ superat contrariam cupiditatem. Hec tamen habet suos gradus, ex quibus absque ulla præjudicio absoluta Dei voluntatis dignoscitur una cum vera arbitrii nostri libertate mirabilis ejusdem gratiæ æconomia; atque hac sententia recte explicata nihil habet affinitatis cum hæresi Janseniana, in qua victrix delectatio evertit libertatem. 56. In hoc infirmitatis statu admittendam esse gratiam ab intrinseco efficacem magni Augustini auctoritate suademur, & suademus. 57. Admitti quoque debet, & reapse extat gratia vere ac propriè sufficiens, quæ veram ac propriam implendi divina præcepta tribuit potestatem, licet non taliter validam & expeditam, ut ad eadem actu implenda necessaria non sit gratia efficax. Hanc dari a Deo justis omnibus de fide est; non est tamen de fide, quod reliqui homines singuli revera eandem recipient. 58. Gratia sanctificans, seu habitualis, quam utique existere convenit apud omnes, reipsa non distinguitur a caritate; sed idem est utriusque habi-

tus. Apertissimum est in istis propositionibus contineri traditum a nobis systema, iisdemque verbis a nobis definiri gratiam tam actuale, quam habituale, eademque ratione circumscribi, atque explanari gratiam per se efficacem, gradus sanctæ delectationis, ac potestatem veram & propriam, quam tribuit gratia sufficiens, sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum sanctæ operationis non sit necessaria gratia efficax. Ipsi verbis meis traditur *thesi* 54. definitio gratiæ actualis lib. 18. Theolog. discipl. cap. 7. Ipsi verbis meis *thesi* 55. descriptio efficacis gratiæ eodem libro cap. 8. Ipsi verbis meis explicatur *thesi* 57. vera ac propria illa potestas, quam confert gratia sufficiens, citato cap. 8. Tribus autem his thesibus, quibus exponitur definitio gratiæ, natura gratiæ efficacis, & potestas agendi, quam confert gratia sufficiens, innititur conflata nobis Janseniani erroris calumnia. Si neret ne Superiorem aliquis theses ipsas defendi, auderet ne Theologorum Catholicorum quiscumque illas defendere, nisi ea, quam nos calumniam diximus, vera esset calumnia? nisi essent vetustæ Oppugnationum efficacis auxilii contumeliæ, verborumque injuriæ, de quibus pertractavi in Vindiciarum mearum præfatione necnon dissertatione c. cap. 1. Profecto nemo inficiabitur, posse a me omni jure, & æquitate repeti verba Clementis fel. record. Papæ XI. initio hujus capituli laudata: *Ceterum in hoc ipso præpostero judicio consuetum calumniandi morem non derelinquunt; nisi enim excacaret eos malitia eorum, ac nisi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam & libere in Catholicis Scholis, etiam post editam a Nobis memoratam Constitutionem, sub oculis nostris doceri, atque defendi, illasque propterea minime per eam fuisse proscriptas.*

Non Romæ tantum, sed in aliis quoque Italiæ civitatibus Systema Augustinianum de gratia, quale a nobis traditur, & explicatur, in Conventu plurimorum Theologorum Clerici Regulares S. Pauli propugnaverunt; idemque Systema nuperrime perspicua, erudita, numerifque omnibus absoluta dissertatione vindicavit D. Homobonus de Bonis in Universitate Mediolanensi S. Alexandri Sacræ Theologiæ Professor. Dissertatio inscripta est *De Natura divine gratiæ*, typisque procusa Mediolani vergente anno 1755. In eadem dissertatione ipsa gratiæ definitio, ipsa sufficientis & efficacis gratiæ natura, ipsa electricis gratiæ energia, ipsa delectatio victrix, qua prostratur ac retunditur quæcunque prava cupiditas, ipsa victricis delectationis per gradus diminutio & accretio, ipsa libertas permanens illæsa sub quacunque gratiæ motione & sub qualibet premente cupiditate, dummodo non sit delectatio boni, ut inquit, in communi, vel Dei summi boni sese intuitive videndum per lumen gloriæ exhiben-

bentis: ipsum, dicam uno verbo, systema nostrum dilucide explicatur, strenue naviterque defenditur, a damnatis erroribus demonstratur immundum. Compluribus S. P. Augustini sententiis locisque luculentissimis, S. Prosperi Aquitani, necnon Doctoris Angelici auctoritate illustratur & roboratur. Defensarum auctoritas a Cl. viro ejusdem Congregationis Paulo Briho, quem doctrina & eruditione percelebrem, dum hæc mandamus litteris, nobis *Francisci I. Pii*, Remandamus litteris, nobis *Francisci I. Pii*, Academia Pisana suspexit ac miratur. Demum illustri Homobonus testatur eandem sententiam sæpe elapsis annis fuisse typis editam cum aliis Theologicis propositionibus, neminem adversus illam vel hilum fuisse obloquentum, eandemque vindicasse sine erroris piaculo permultos Theologiæ Candidatos. Ita senescentibus nobis undique adveniunt auxilia, Pontifices enim Romani declarant Constitutionibus suis nunquam eas proscriptas fuisse sententias, quæ sub ipsorum Pontificum oculis defenduntur, & talis est sententia nostra. Sacra Indici Congregatio prohibet donec corrigatur *Centuram Duacensem*, & mandat ut illic deleatur nota Jansenismi inulta systemati P. Mafflouie; & tale est systema nostrum. Famulus Medita, jubente eadem sacra Congregatione, retractat quod scripserat; Jansenianos esse, qui constituunt efficacem gratiam in sancta delectatione relative victrici, idque doceri fatetur a Catholicis, de quorum doctrina suam Ecclesia judicium nondum protulit: & talis est doctrina nostra. Censores Romani, & supremæ Sancti Officii Inquisitionis Qualificatores, & Consultores affirmant systema duarum delectationum, quemadmodum a nobis propugnatur, una cum libertate indifferentiæ, nullam affinitatem habere cum proscriptis Jansenianis propositionibus. Idem systema ab iis, qui nuper adversus hæresim Jansenianam scripsere, ab iis qui ab adversariis nostris præferuntur Theologis ceteris, ab iis qui ob singularem doctrinam, studiumque nullis addictum partibus ac liberrimum pervenerunt ad Ecclesiasticarum dignitatum fastigia, declaratur catholicum & orthodoxum. Idem defenditur absque erroris suspitione in Cæsarea Viennensi Academia: idem a Clericis Regularibus S. Pauli defenditur Romæ: idem defenditur Mediolani; & a nostratibus idem defenditur ubique terrarum. Vah! qui illud Janseniana inspersum caligine, & labe erroris infectum, imperite, maledice, contumeliose, temere, audacterque pronuntiat!

CAPUT III.

De duabus ad BENEDICTUM XIV. Pontificem Maximum Epistolis Archiepiscopi Senonensis.

NON tantum causæ nostræ ratio, & Augustinianæ vindictio doctrinæ, verum etiam nostra erga Apostolicam Sedem observantia, atque in Beatissimum Sapientissimumque Pontificem BENEDICTUM

XIV. illius devotio postulare videtur, ut *Judicio* Senonensis Archiepiscopi Languet discussio, illius quoque *Epistolæ* ad eundem Vigilantissimum Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ Moderatorem Rectoremque supremum conscriptas anno communis *MDCCLXXI.* mense Martio labente, animadversionibus nostris notisque Censoriis breviter dispungamus. Hinc enim comperit cuique erit quis nostrum Petri Cathedræ sit vehementius addictus, & pro Constitutione *Unigenitus* validiora & æquiora exerceat certamina; fiet hinc pariter, ut Adversarii hujus nostri ingenium, doctrina ac prudentia, quæ ceteris relinquimus dijudicanda, magis magisque elucescant.

Priori ergo unius Epistolæ paragrapho ait se triginta & amplius annorum ipatio contra appellantes a Constitutione *Unigenitus* ad Concilium pugnas, sibi animos addente, & benedictionem impertiente *Benedicto XIII.* Si gloriosam captandi studium nobis inesset; possemus, & nos litteris tradere, edendis Theologicis Elucubrationibus nos animum applicuisse hortante, nobisque benedictionem Apostolicam largiente *Clemente XII.* Scripta nostra pervolutasse *Benedictum XIV.* hujus nutu exornatas a nobis dissertationes Apologeticas; atque, ut silentio mittam laudes nobis beneficentissima liberalitate collatas, quas commemorare neque religiosam decet humilitatem, neque finit ea quam habeo laborum meritorumque meorum, quorum illos exiguos, hæc vero nulla prius esse profiteor, recta cognitio, & sincera confessio, confratrem nostrum Fulgentium Bellelli iisdem laetitum calumniis, insignem a prælaudatis Pontificibus, cunctisque probis doctisque viris æstimatum fuisse Theologum, ampliusque perfunctum fuisse muneribus. Verum hæc, hisque similia humanas quærentibus laudationes relinquenda esse arbitramur. Unum tantum est, quod mentione facta *Benedicti* felicis recordationis *Pape XIII.* non est prætereundum silentio; Languetium nempe, tum Sueffionensem Episcopum, dum *Benedictus* omnem curam intenderet, ut ad acceptationem Constitutionis traheret Appellantes, quibusdam probatis articulis doctrinam Augustinianam Thomisticam comprehendentes, atque ad id consequendum indixisset Romæ doctissimorum Theologorum congregationes, Episcopum, inquam, illum, non expectato Apostolicæ Sedis judicio, & ad hoc pervertendum gravioribus in Galliis excitandis dissidiis incitamentum fomitemque præbendo, prælaudatos articulos proscriptis, litterisque suis Ecclesiarum tranquillitati adytum præclusisse. Ex qua re omnibus notissima manifestum est eundem Galliarum Antistitem suarum opinionum falsitatem consiliis, ac providentiæ Pontificis Maximi prætulisse, atque ulterius Thomisticam sententiam, quam idemmet *Benedictus XIII.* *Clemens XII.* & novissime *Benedictus XIV.* in Apostolicis ad Tolosanenses litteris inconcussam firmissimamque declararunt, ut inferius commonstrabitur, oppugnasse.

Pro-

Profecto quod Illustrissimus Antistes adversus Appellantes pugnaverit, a nobis magnopere commendatur: sed vereor quin æquitatis transgrediens regulas, indirecte, sibi que parum confians in adversarios arma converterit. Postquam enim Romani Pontifices semel iterumque declaraverunt nemini fas esse traducere aliquem invidioso nomine Janenistarum, nisi quem legitime consliterit proscriptas tradidisse propositiones: postquam affirmarunt luci tenebras ab illis offundi, qui cum damnatis erroribus confundunt sententias Catholicorum in Urbe, & coram ipsis Summis Pontificibus propugnatas: postquam didicerat a Clarissimo Meldensium Episcopo, ceterisque compluribus iniquum esse notam erroris alicui inurere propter consecutiones, quas negant ii, quibus ratiocinatione, cavillulisque quorundam Scholasticorum adscribi solent; cur ad defendendam Apostolicam saluberrimamque *Constitutionem* Præsul Senonensis ausus est cum proscriptis erroribus confundere Augustinensium ac Thomistarum doctrinam, ineptasque Medillarum illationes, quamquam ab his abhorrescimus, tamquam asserta a nobis dogmata invadere, atque infectari? Est ne insuper directe, legitimoque certamine contra serpentes hæreses, & erumpentia schismata bellum gerere, cum erroneis assertionibus adia phora inter Scholasticos placita permiscendo? Compertum ulterius est Senonensium Archiepiscopum in vellicandis Janenianis sibi met nihil, vel parum constare. Etenim in Comitibus Gallicanis anno 1720. cum aliis Centum Præsulibus falsus est, ab Augustino & a nonnullis Theologis *Caritatis* vocabulum frequenter accipi pro qualibet bona voluntate divinitus inspirata; at in nos stylum acuens contendit nihil aliud significare, quam *Caritatem theologica*: ex ea vero falsissima suppositione nostram, immo S. P. Augustini definitionem actualis Gratiæ, & quæ de virtutibus a caritate sejunctis tradidimus, insulse carpit. Temeritatis quoque nota cum C. Episcopis eos perstrinxit, qui autumant in positionibus Quænellianis proscriptam fuisse sententiam statuentem omnem deliberatam creaturæ rationalis actionem esse in Deum referendam: quam postea sententiam ipsemet odio Vatiniano prosecutus abradi iussit e diœcesis suæ Catechismo, asseruitque damnatam esse, illam sibi notam, quam ceteris impexit, arcessens. Atque his superiori velitatione commonstratis accedit, quod modo se Thomillis consentire gloriatur, modo contendit admittendum esse æquilibrium, modo antecedentis voluntatis Dei pervertit rationem, & hanc pro lubitu delineat sensu cum Thomistis, tum Medillis opposito, docens utique gratiam sufficientem non conferri omnibus, at ex voluntate antecedenti (quæ voluntas respicit omnes homines *secundum se, non ut existunt a parte rei*) necessario ipsam gratiam conferendam esse unicuique fidei.

Secundo paragrapho inquit Senonensis Archiepiscopus in lucem Opera nostra Theologica prodidisse, dum ille partis a se victoris pacifice

Berthelet Tom. IX,

frueretur; iisdem vero Operibus procusis magnum accessisse Sectæ Janenianæ præsidium, propterea quod iis nos utamur effugiis, quibus se protegent Appellantes. Pace tamen cinerum, animique immortalis huius Præsulis, reponimus nunquam ei contigisse, ut victoria pacifice frueretur. Fuerunt enim Instructiones ejus Pastorales, quas tamen Augustinianus Theologus latinitate donavit, neque nos ulla ratione reprehendimus, ab Anonymo Scriptore in novem partes distributo undequaque exagitata & excussa, adeo, ut coactus fuerit fateri se in Theologis studiis parum fuisse versatum: quod testatur Epistola 5. Pastoralis 1. parte num. 54. pag. 80. eique id opponit Episcopus Antissiodorensis Epistola 6. parte 1. pag. 54. Idem Antissiodorensis Antistes ad obitum usque illum quaquaversum exagitavit. Legantur lex ejus contra Nanguetium Epistolæ. Convictus est etiam, non absque suo magno dedecore, approbasse blasphemam propositionem *P. Affermet*, de qua infra, necnon ad illam propositionem defensitandam, S. Hieronymi, & cuiusdam Brevis Benedicti XIII. verba adulterasse, non ab uno fuit accusatus, nec potuit se ab eiusmodi accusationibus purgare. Testimonio omnium Ecclesiasticorum diœcesis Antissiodorensis cunctis in Gallia degentibus patefacta est falsitas & impostura vulgatæ ab eodem epistolæ, hoc præfixo titulo, *Lettre de plusieurs Chanoines, Cures & autres Ecclesiastiques du diocèse d'Auxerre, a Messieurs les Chanoines, Cures & autres Ecclesiastiques du diocèse de Sens*. Quæ in ipsum Languetium scripserit Carolus Joachim Colbert Episcopus Montis Pessulani, nullus eruditorum ignorat. Sane quod refero, percipiat Lector. Non ego quæ Appellantes contra Archiepiscopum Languet scribere, probō, aut dijudico: sed negoduntaxat Virum semper, & ubique laceffitum potitum fuisse absque perturbatione victoria, aut de hostibus egisse triumphum. Pugnavit quidem pro bona causa, at non bene: destitutus quippe erat Theologica eruditione, & præiudiciis abreptus, quemadmodum universa Gallia testatur. Quid plura? Illius Opera in lucem emissa, obstetricantibus Molinianis, tamquam scatentia calumniis, & reipublicæ perniciofa, supremo Christianissimi Regis edicto, fuerunt inhibita. Vides, opinor, jactatam Languetii victoriam, & falso decantatos triumphos. Addit vero nos uti iisdem Janenistarum effugiis. Vetus cantilena. At enim quænam, obsecro, sunt effugia ista, quænam Janenistæ? Effugia sunt interpretamenta ab Episcopis Centum, quorum ipse unus erat, tradita anno 1720. quando concordî animo asseruerunt comprehendî in propositionibus Quænellianis principium damnatum in 38. articulo Baii, omnes actiones humanas oriri vel a caritate habituali, vel a cupiditate habituali; hoc enim nobis passim obicitur: quam inepte, inde constat, quod ipsorum C. Episcoporum verba exscripsimus. Videsis Vindictarum nostrarum Vol. I. Idem de statu naturæ, quam puram

G g g

di-

dicunt, damnato quidem in Bajo, quatenus is integritatem primi hominis appellabat naturalem proprietatem: idem de virtutum officiis discernendis a fine & ipsi in Deum referantur, non bonis undequaque, tametsi non sint germina noxiæ cupiditatis, nec intrinsecus labefiant: idem de potentia ad bene ac supernaturaliter agendum proxime expedita, quam negamus adesse absque gratia per se efficaci: si potentiam proxime expeditam illam dixeris, quæ ad hoc ut prodeat in actum, nullum aliud postulat adiutorium. Qui hæc aliæque superiori lucubratione ad trutinam revocata censet esse effugia Jansenistarum, profecto Augustinæ Theologiæ ignorat penitus elementa. Sed age. Quinam sunt Jansenistæ illi, quibus effugia nostra arident quamplurimum? Eorum, qui Jansenistæ dicuntur, non una est classis. Quidam, qui revera Jansenistæ sunt, quinque propositiones Jansenii, 76. Baii, & 101. Quenellii, atque iis expressam doctrinam, ab Apostolica Sede damnatam propugnant, *Formulario* subscribere nolunt; & *Constitutionem Unigenitus* parvipendunt. Nemo unus, nec adversarii nostri, in hanc Jansenistarum classem nos reiecit; siquidem cunctas illas propositiones refellimus, Apostolicæ Sedis reveremur decreta, subscribimus *Formulario*, pro *Constitutione* pugnamus. Alteram est Jansenistarum classis, qui effectricem gratiam in victrici delectatione constituunt, deliberatas actiones in Deum referendas esse docent, æquilibrium ad Pelagianismum amandant, ad obtinendam iustificationis gratiam in Sacramento Pœnitentiæ initialem amorem requirunt, & negant universis & singulis hominibus adesse auxilia sufficientia: sed quoniam Molinistæ iis assertionibus tradendo contrarias, gloriantur sententias suas in confutatione Quenellianæ fuisse confirmatas, & qui olim Semipelagianismi insimulabantur, nunc Jansenismi Orthodoxos iaculant; ideirco sunt, qui ne veræ doctrinæ allatum præiudicium ab iis audacter, ut fieri solet, affirmetur, præpostero zelo pro doctrina agonizant, abnuentes subscribere *Formulario*, & *Constitutionem* excipere. Atque in hac classe permulti sunt. Appellantium, quorum pervicaciam oriri ex Molinistarum insimulationibus certa res est, experimento, & subiiciendis adnotationibus comprobata. In his vero, qui Jansenistæ dicuntur distinguamus oportet dogmata a contemptu Pontificiorum decretorum; nam dogmata, quorum aliqua superius recensita non inficias ibo nobis esse communia, soli Medistæ vociferantur esse proscripta, contemptum vero, quod Sedis Apostolicæ floccipendunt statuta, nos ipsi reprehendimus & damnamus; iactantibus autem se consentire nobiscum idem respondendum esse crediderim, quod Senonensis iste Præsul rescripsit Antissiodorensi demonstranti suam cum Archiepiscopo Turonensi circa dogma concordiam, si nempe idem sentiunt, ecurrunt pergunt Gallias turbare & bellum commovere adversus *Constitutionem*? Postrema denique est classis

eorum, qui sibimet certo suadentes ab Apostolica Sede nullam contra Catholicorum Scholas prolatam esse censuram, aut nostram, aut Thomisticam propugnant defensantque sententiam, omni exhibita obedientia Apostolicis definitionibus: & nihilominus a Medistis tanquam Janseniani traducuntur: in qua classe Cardinalis Norisius, Cardinalis de Laurea, Cardinalis Bona, prælaudatus Turonensis Archiepiscopus, atque, ut ex fide dignissimo accepimus testimonio, omnes Thomistæ, omnes Carmelitæ, omnes PP. Congregationis Oratorii, omnes Monachi S. Mauri, ac Fulientes, omnes demum qui oppugnant placita Moliniana, ab adversariis comprehenduntur, & inique connumerantur. In hac autem classe quisquis recensetur, id honori ducere debet, non dedecori; quum idem prorsus sit nominari Jansenistam, ac Neotericorum respuere commenta, & laxitates refellere Probabilistarum. Quæ cum ita sint, diffidenti nostri & Jansenianorum eadem esse suffragia, respondemus discriminari nos a priori Janseniana Classe, dum theses omnes damnatas ab Ecclesia pariter damnamus; segregari a classe altera, dum cunctas Romanorum Pontificum implectimur definitiones; in tertia autem classe locari haud invito patimur animo, sinimus lubenter, & audimus gratanter.

Fatetur tertio paragrapho Archiepiscopus Senonensis magno nos zelo excitatos videri pro *Constitutione Unigenitus*, sed ait nos ignorantes damnata dogmata adoptasse, & Jansenianum systema paullulum captiosis responsionibus obvelantes ad errores chimericos Sanctæ Sedis detorsisse Censuras.

Etsi vero his satisfactum est superque; petimus tamen, si ignorantes in Jansenismum fuimus prolapsi, cur nos ubique redarguit fraudulentia atque temeritatis? Quid cum ignorantia calliditas, & cum cæcitate captiones? At sensum legitimum decretorum, & censuram Apostolicæ Sedis num soli percipiunt? Mellitæ Num illum ignorant degentes Romæ Theologi? Num summi viri inter sacrarum Congregationum Consultores adsciti, qui scripta nostra probarunt? Num exornati ob sapientiæ celebritatem purpura Vaticana? num ii, qui impactas nobis criminationes iubente sapientissimo Pontifice expenderunt, & æqua lance librarunt?

Subjicit numero IV. Senonensis Antistes, frequenti experientia, & diuturna disputatione se deprehendisse in *Novatorum* libris easdem artes, eademque perfugia, quæ in Scriptis repertiuntur a nobis editis. *Novatores* vocat *Appellantes*, quorum unum postea nominatim carpit, Antissiodorensis nuper vita functum Episcopum. Oportet autem, ut primum declaret, quænam in Appellantibus doctrina fuerit proscripta. Fortassis enim plura docent, quæ non fuerunt damnata. Revera a pluribus præpostero iudicio cum damnatis ab Apostolica Sede erroribus confundi sententias illas, ac doctrinas, quæ palam & libere in Catholicis Scholis docentur ac defenduntur, declaravit an. 1718.

In Bulla *Pastoralis* Clemens XI. Quare necessum est, ut quæ palam & libere in Catholicis Scholis docentur, ac defenduntur, a damnatis erroribus secernantur. Nostrum vero de Gratia systema, & quæ de Statu *pure* naturæ, de amore Dei super omnia, atque de relatione Operum in Deum, prout a nobis traduntur, nunquam ab Ecclesia præscripta fuere; ac nuperime Viennæ, Romæ, Mediolani, Florentiæ, superiorum assensu, publicis thesibus, librisque, ab iis etiam qui Monasticum, & Clericorum Regularium S. Pauli sequuntur institutum, sunt propugnata. In Episcopo itaque Antissiodorensi, ceterisque Appellantium, forsitan non quælibet doctrina est reprobanda; cum tamen iudicio nostro reprobandum sit quod sint *Appellantes*. Enimvero Turonensis Episcopus acceptator Constitutionis, sed assertor & vindex eiusdem doctrinæ, ut demonstratum est primo capite, ab eodem Languetio in exemplum imitationis proponitur Episcopo prælaudato Antissiodori. Ipse ergo Languetius doctrinam Appellantium ab Appellandi pervicacia, sive a non acceptatione *Constitutionis*, distinguendam esse fatetur. Veruntamen de Appellantium, aut omnium, aut aliquorum doctrina, quantum spectat ad ea, quæ nobis obiciuntur, nostrum non est proferre iudicium. Ipsi viderunt, ad quos attinet. Nostram tantummodo vindicamus, sed *Constitutione* recepta.

In iis, quæ in priori Languetii Epistola sequentibus leguntur paragraphis, non immorabor. Suam enim in Jansenianos insectando commendat sollicitudinem: quæ ampliores promereretur laudes, si accuratius damnatos errores a Scholarum placitis separasset; si in sententia persisteret, quam cum Centum Episcopis comprobaverat, & nisi Augustinensium Theologorum accusatione animum præbuisset adversariis. Deinde Romani Pontificis, & Apostolicæ Sedis agnoscit Auctoritatem, eique iudicium subiicit a se latum, Augustini ad S. Innocentium I. scribentis producta sententia. Factum id optime, & digna Episcopali charactere prudentia. Nos etiam, atque, ut decet in loco constitutos humiliori, maiorem Romano Pontifici exhibemus honorem, maiorem profiteamur obedientiam. Quantum sit Apostolicæ Sedis culmen, quanta maiestas, quanta auctoritas firmitasque iudicii, didicimus ex Evangelio cap. 16. Matthæi, ex Irenæo libro III. adv. Hæreses, Tertulliano de Præscriptionibus, Cypriano epistola 55. Optato Milevitano libro 2. contra Parmenianum, Hieronymo epistola ad Damasum & libro I. contra Jovinianum, & ne Patrum universorum commemorem traditionem, S. P. Augustino Serm. de Verbis Apostoli, aliisque in locis compluribus. Eapropter ubi primum in nos iactatæ fuere Janseniani erroris calumniæ, semel, iterumque, ac tertio ego ad Pedes Beatissimi Pontificis BENEDICTI XIV. provolutus, meam illi sententiam verbis scriptisque comprobavi; oravi ego ipse, ut si falsa foret, illam proscriberet: testatus sum, te-

storque iterum, eadem reverentia omnem eius definitionem, exhortationemque me fore prosecuturum: meas non exornavi Vindicias, nisi postquam libri a me in lucem emissi fuerunt ad rigidissimum examen plurium Theologorum revocati. Silui, quandiu ipse silentium esse putavit: scripsi, quando ut scriberem monuit: si aliquorum laudavi Censuras, id feci benignissimo eius nutu; neque enim mihi fas erat arcana prodere, nec mihi erat hæc dignoscendi facultas: Si Censuras reliquas proferrem in lucem, suæ insimulatores nostros puderet audaciæ. Unum dicam, nec Pontificem Maximum quidquam prætermisisse, ut doctrinæ nostræ exploraretur indemnitas, neque huius desiderari posse lucidiora testimonia. Sapientissimus Pontifex vivit adhuc, vivatque, oro, diutius; vivunt Purpuratorum Patrum nonnulli: vivunt Censores nostri Theologi. Nemo erit adeo impudens, & insanus, ut hisce viventibus me velle, aut posse mentiri arbitretur. Sed quam responsionem accepit a BENEDICTO XIV. prælaudatæ, aut sequenti Epistolæ, Archiepiscopus Senonensis? Cur proprias litteras livoris & injuriarum plenas producit, non Apostolicas plenas caritatis, & veritatis? Producantur, quæso, istæ: iisque, sive doctrinam adprobent nostram, sive proscribant, me quamlibet subscripturum esse iureiurando polliceor, ac repetiturum verba sanctissimi Protoparentis in Sermonem paullo supra citato, ab Apostolica Sede *rescripta* venerunt; *caussa finita est*.

At quoniam iudicium Summi Pontificis postulanti responsum non statim allatum est, Præsul Senonensis Epistolam addidit alteram, de qua dicturus sum modo. In ea queritur primum, crescente scandalo, remedium non adhiberi opportunum librorum nostrorum condemnatione, repetito Canone, quem in nos urgebat Viennensis Archiepiscopus de Saleon, *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, quæ minime defenditur, opprimitur*. Deinde quodnam sit huiusmodi scandalum exponit, in eo scilicet situm, quod Appellantes idem nobiscum sentire apertissime profiteantur. Ad quod commonstrandum laudat Epistolam Antissiodorensis Episcopi, Appellantium unius, descriptis nostris cum laude loquentis. Profert deinceps *Ephemeridum* Ecclesiasticarum auctoris, quem pluribus argumentis Jansenianum esse demonstrat, apertissima testimonia, quibus se amplecti doctrinam nostram semel iterumque pronuntiat. Atque hinc putat evidenti consecutione inferri, libros nostros prohibendos esse, quoniam eandem, ac Appellantium sententiam propugnant. Ad hæc affirmat se *Thomistis* potius, quam *Molinistis* adherere, ideoque alienum esse a quorundam criminatione, qui Censores nostros, tanquam Molinæ addictos, & Thomisticæ Scholæ infensos, existimant non esse audiendos. Ait Pontificis Maximi *silentium, quem sibi arrogant, Appellantibus præparasse triumphum*. Conqueritur libros, quorum *Ecclesia non indigebat*, eodem

Pontifice *silente*, & *quasi* *protegente*, fuisse divulgatos. Afferit nostri Instituti Fratres per multas Academias atque Universitates dispersos *impune* Theologiam nostram *docere*; & *quo magis* *patet* *incendium* *perversa doctrina*, eo *citius* *adhibendum esse remedium*. Concludit prolaturum se ante Tribunal Christi testimonium contra illos, qui Sanctitatem suam avertunt ab aperta perniciem damnanda, quique exitiale silentium & funestam fidei prudentiam suggerere non verentur, dum interea falsa doctrina ut cancer serpsit, & ita prevalere videtur, ut Janseniani triumphent, & Sanctam Sedem sibi favere impie gloriantur. Mihi itaque danda est opera, ut levioribus discussis, de iactata doctrina Appellantium affinitate pertractetur.

Unde origo, inde scandali repetendum est incrementum, ex quo nimirum quidam cum damnatis erroribus confundant sententias Catholicorum; ut præcitata Constitutione Pastoralis aiebat Clemens XI. Quod nonnulli faciunt exæcati militia, ac tenebras magis diligentes, quam lucem, ut inani hoc prætextu censuræ eludere queant Apostolicas: nonnulli vero aut Scholæ præiudiciis abrepti, aut Theologicarum questionum destituti cognitione, aut nimio zelo quidquid ab adversariis traditur, falsum, fraude, & malitia traditum arbitrantur. Atque ad hoc scandalum eliminandum extirpandumque necessum est, ut sepositis calumniis, ineptisque censuris, Christiana caritate nullatenus læsa, inter Catholicæ Ecclesiæ filios pacem fovere, & communire curemus, atque coniunctis diversarum licet Scholarum studiis, firmiter sit adversus erroris insidias Catholicæ veritatis præsidium. Quare dum violata caritate altercamur, & invicem damnatos errores opponimus, (quod tamen nos inviti duntaxat, coacti, atque ad iniquas repellendas criminationes fecisse, si fecimus tamen, testis est orbis litterarius universus) hoc est scandalum, non Appellantibus tantum, sed hæreticis omnibus, immo & Catholicis imprudenter exhibitum. Ea autem ratione, quæ nobis iustæ defensionis iura præscribit, illius scandali a nobis amovenda esse patet cum originem, tum incrementa. Videant modo, num idem scandalum avertant, vel adaugeant, qui nos tot iudiciis, & Censuræ discussionibus purgatos pergunt pertinacissima criminatione insectari. Profecto Canon ille, *Error, cui non resistitur, approbatur; & veritas, quæ minime defenditur, opprimitur*, causæ nostræ congruenter aptatur; ita enim resistendum est errori ab Apostolica Sede proscripto, ut non opprimatur veritas Augustinianæ de Gratia doctrinæ. Pro hac enim Cælestinus I. Romanus Pontifex ea scripsit verba ad Venerium, & ceteros Galliarum Episcopos, contra Semipelagianos, eadem quæ nobis obijciuntur, opposcentes Gloriosissimo Gratia Vindici Augustino, a quo doceri autumabant Deum nolle hominum singulorum salutem, Christum non esse mortuum pro omnibus, periisse peccato Adæ

liberum arbitrium, & cetera his similia, quæ S. Prosper appellat *prodigiosa mendacia*. Vide Gratianum dist. 83. n. 3. Epistolam S. Cælestini, & Opuscula Prosperi in Appendice Tomi X. Operum S. Patris Augustini. Quamobrem potiori iure a nobis, quam ab adversariis nostris repetenda sunt, quæ scripsit beatissimus Cælestinus, & quæ addidit Prosper ad objecta calumniantium Gallorum. Advertendum est præterea S. Cælestini Epistolam, qua perstringebat Semipelagianorum in Augustino impugnando licentiam a Vincentio Lirinensi, viro quidem Sanctissimo, sed Semipelagianis multorum sententia adhærente, ita fuisse explicatam, ut idem Cælestinus non commendaret Augustini doctrinam in posterioribus libris contra Pelagianos; sed veterem tantum ab eo reprobata, Prosperum & Hilarium Augustini discipulos tanquam Criminatores traducendo. Id asserit, demonstratque Norisius libro 1. Historiæ Pelagianæ cap. 11. Quapropter Cælestini Scripta, contra S. Patris Augustini discipulos retorquere, moris est ab exordio Semipelagianæ Factionis deducti.

Arbitratur vero Senonensis Archiepiscopus invictissimum esse iustæ accusationis suæ argumentum consensionem doctrinæ nostræ cum doctrina Appellantium; quam consensionem nititur ostendere ex Epistolis Episcopi Antissiodorensis, & auctoris Diarii Ecclesiasticarum Ephemeridum, cui *Gazete* nomen adtribuit. Nolo de Episcopo Antissiodorensi eadem repetendo lectori molestus esse: Si enim ille *Constitutionem*, ut æquum est, recepisset, quamquam in doctrina idem sentiret cum Archiepiscopo Turonensi, cessasset Languetii adversarium quærimoniæ. Opus ne est, ut centenis vicibus id repetamus? Nos *Constitutionem* extensis ulnis excipimus, flexo poplite exosculamur, pro virili nostra parte defendimus. Si ergo nostram cum doctrina Turonensis Episcopi aliquis compararet; hæc comparatio expendenda foret, atque diligenter, quemadmodum de nostra factum est, pensitanda. Si omnimoda esset inter nos cohærentia, eandem pariter sententiam teneremur subire; uno quippe absoluto, damnato altero, non cessarent, sed persisterent Appellantium dicteria. Non ergo nos Adversarii æquiparent Episcopo Appellanti, sed Archiepiscopo *Constitutionem* excipienti, doctrinæ Capita Apostolicæ Sedi relinquentes conferenda, dijudicanda, probanda.

Gazete (utamur & nos hoc eleganti vocabulo) auctorem nunc audiamus. „Or si (inquit in *Additione* anni 1750.) au jugement „d'un Pape si remply de la Science Ecclesiastique les sentimens du Cardinal Noris, & „per consequent ceux des PP. Bellelli & Bertini, sont Catholiques; comment les sentimens des Appellans pourroient ils ne l'être „pas? puisque nous protestons (hinc incipit exscribere Archiepiscopus Senonensis verba huius Appellantis, omitta nostra cum Norisio concordia) „à la face du ciel & de la terre „san

„ sans craindre d'être démentis par aucun de
 „ ceux qui adhèrent à l'Appel, que sur l'ar-
 „ ticle de deux amours, sur l'obligation de
 „ faire tous nos actions par un motif de cha-
 „ rité, sur la nécessité de la grace, sur l'œuvre
 „ des Infidèles, sur la foi considérée comme
 „ première grace, sur l'insuffisance de la crain-
 „ te servile, sur l'impossibilité de l'état de
 „ pure nature, sur l'essence & l'efficacité de
 „ la grace, sur la liberté requise pour le mé-
 „ rite & le démerite, sur la redemption des
 „ hommes par la mort de J. C. en un mot,
 „ sur tous les points qui sont accusés d'erreur
 „ par M. de Saléon, & justifiées par le P. Ber-
 „ ti, nous n'avons d'autre doctrine que celle
 „ dont ces Religieux vient de prendre la dé-
 „ fense au nom de tout l'Ordre des Augustins.
 „ Son triomphe est le notre, des que, de l'
 „ aveu de M. de Saléon, notre doctrine, ne
 „ diffère pas de la sienne. „ Hæc in præci-
 „ ta Additione pag. 14. Plura ibidem, & in Addi-
 „ tione altera anni 1753. his consimilia leguntur.
 „ Atque eadem, ut suadet imperitis, non posse
 „ a nobis evitari Jansenismi notam exscribit
 „ Scriptor quoque Historiæ Litterariæ Italicæ;
 „ num recte, humanissime Lector: attende.

„ Principio antequam conscripta a nobis Theo-
 „ logia ederetur in lucem, asserentibus Appel-
 „ lantibus, se non discedere a doctrina SS. Au-
 „ gustini, & Thomæ, Languet tunc Episcopus
 „ Suesionensis, in Instructione Pastoralis an. 1718.
 „ num. 65. respondit: *Verumenimvero putatis ne
 „ hæreticos illos non sepe ad se purgandos urfisse
 „ prætentam illam conformitatem suorum princi-
 „ piorum cum textibus Sanctorum Patrum, & ma-
 „ xime S. Augustini? Tantum opus est conjicere
 „ oculos in ipsum Jansenii librum, in omnia scri-
 „ pta quæ in ejus defensionem prodierant, eo tem-
 „ pore, quo de ejus condemnatione agebatur; om-
 „ nia tum nomine S. Augustini personabant, buc-
 „ eis plenis clamitabatur quod ipsius doctrina pe-
 „ teretur, quod essent larvati Pelagiani sub Mo-
 „ linistarum nomine, qui eversa Jesu Christi gra-
 „ tia, ipsiusque Propugnatoris S. Augustini, er-
 „ roneum suum systema invehere volebant. Diur-
 „ nale Domini de Sancto Amore, famosi quinque
 „ Propositionum defensoris, fidem facit eum tunc
 „ fuisse sermonem. Querela eadem jonant in ore
 „ defensorum Baji, jonant in ore Lutheri, Calvi-
 „ ni, aliorumque hæreticorum. Synodus Dordra-
 „ censis, ut refert Jurieu, aliud nihil intendit,
 „ quam partium suarum sectatoribus injicere ne-
 „ cessitatem sustinendi methodum S. Augustini ad
 „ sistendum Pelagianismi torrentem universum bre-
 „ vi Belgium inundaturum. Sic loquuntur omnes
 „ hæretici: hoc est speciosum velum, quo suos in-
 „ volvunt errores. Verum Ecclesia vanas istas de-
 „ clamationes sprexit: quod aliquando fecit,
 „ etiamnum facit: perpetram allegabitis Sanctorum
 „ Patrum auctoritatem, prout hæretici eam alle-
 „ garunt. Sicut Ecclesiam eorum sermonem con-
 „ temnit, ita nec vestri exaudiantur. Non modo
 „ novissimi auctores per Ecclesiam censurati caus-
 „ sam suam Patrum textibus tutati sunt; quot-*

*quot eos præcesserant, modo eodem locuti fuerant.
 „ & hoc asseverari potest, nullum unquam exti-
 „ tisse hæreticum, qui errores suos vel Scripturæ,
 „ vel Patrum textibus purgare non prætenderis.
 „ Quod ubi Languetius Appellantes alloquens de-
 „ monstravit, per varias Pauli Samosatani, Ma-
 „ cedonii, Arii, Nestorii, Eutychetis, aliorum-
 „ que hæreticorum classes discutiendo, ita pro-
 „ sequitur: *Aures arripe ad mira hæc Tertullia-
 „ ni verba. Nec periclitor dicere, ipsas quoque
 „ Scripturas sic esse ex voluntate Dei dispositas,
 „ ut hæreticis materiam subministrarent, cum
 „ legam, Oportet hæreses esse, quæ sine Scri-
 „ pturis esse non possunt. Idem est de traditione,
 „ & ut sententia Tertulliani insistam, non mi-
 „ norem hæresibus materiam illa suppeditavit,
 „ quam ipsamet Scriptura. At Ecclesia de omni-
 „ bus istis subtilitatibus sancta decisionum suarum
 „ auctoritate triumphat. Addit quoque Langue-
 „ tius exemplum Facundi Hermianensis, qui in
 „ ipsum Opus pro defensione trium Capitulorum
 „ compegit textus S. Athanasii, Eustachii, An-
 „ tiocheni, Amphiloerii, Sanctorumque Grego-
 „ rii, Chrysostomi, & Cyrilli, ut eos cum texti-
 „ bus a Concilio Constantinopolitano damnatis
 „ conferret. Profecto nos non eo devenimus ar-
 „ rogantiæ, non adeo scriptorum nostrorum in-
 „ flatum sumus æstimatione, ut hæc vel Augustini,
 „ vel aliorum Patrum, multo minus divinarum
 „ Scripturarum auctoritati audeamus comparare.
 „ Absit a nobis, minimis & pusillis, tanta præ-
 „ sumptio. Hoc unum reponimus: Cur miratus
 „ Præsul Gallicanus, abuti illos parva lucubra-
 „ tionum nostrarum auctoritate, quos abuti sum-
 „ ma Patrum, & irrefragabili & divina Canoni-
 „ corum librorum ipsemet affirmavit? si eo ju-
 „ dice, inepte ratiocinatur qui ait, Testantur
 „ Appellantes se per omnia sequi Augustinum,
 „ jactant hæretici Scripturis Sanctis dogmata
 „ sua coherere; igitur & Augustinus est proscri-
 „ bendus, & hæreses Scripturis Canonicis com-
 „ probantur: Quomodo, obsecro, invictum &
 „ peremptorium censendum est argumentum istud,
 „ quo Senonensis Præsul nimium sibi plaudit,
 „ Gloriantur Janseniani amplecti se Augustinen-
 „ sium Theologorum doctrinam, ideoque istorum,
 „ illorumque una revera, eademque doctrina est?**

„ Secundo autem tanta in nos Senonensis Præ-
 „ sul commovetur, ac perturbatur indignatione,
 „ ut non videat iisdem momentis, quibus evin-
 „ cit Scriptorem Gazula esse Jansenistam, nos
 „ ab omni Jansenismi suspitione purgari. Janse-
 „ nistam esse inquit Scriptorem illum, primo quia
 „ est ridiculorum Diaconi Paris miraculorum, &
 „ infamium convulsionum impudens defensor. Se-
 „ cundo quia sese Baji, Jansenii, & Quésnellii
 „ sectatorem sine fronte audet profiteri. Tercio
 „ quia Bajum ut doctorem venerandum encomiis
 „ ornat. Quarto quia Archiepiscopo Viennensi,
 „ quasi erranti, immo & sensui communi derogan-
 „ ti exprobrat quod S. Pii V. Bullam contra Ba-
 „ jum asseruit ab universa Ecclesia fuisse proba-
 „ tam. Quinto quia inquit, Ecclesia de Jansenii
 „ facto non pronuntiavit, & Ecclesia in his factis
 „ jun-

judicandis errare potest. Sexto quia cum aperto Bullæ Vineam Domini Sabaoth contemptu pronuntiat Ecclesiam in talibus judiciis obsequio silentio esse contentam, & ita indubitanter statum per pacem a Clemente IX. pristino seculo initam. Septimo quia Constitutionum Unigenitus omnibus improperiis prosequitur, perniciosa nominat; nec dissimulari potest, inquit, quin præcipuas veritates circa doctrinam fidei, & morum disciplinam vulneribus impetat. Huic nonnisi auctoritatis phantasma permittit, additque nihil magis chimericum, quam illa, quæ ei attribuitur, universæ Ecclesiæ acceptatio & obedientia. Porro has blasphemias his verbis concludere non veretur. „Sanctæ veritates pro quibus pugnamus & patimur, per Apologiam P. Berti triumphant. „Hæc in Epistola II. ad Benedictum XIV. quam nunc expendimus.

Agendum, cerne harum blasphemiarum ex libris nostris triumphos. I. Miraculorum Paris, & convulsionum nullibi meminimus. Generaliter vero de miraculis egimus lib. 2. Theol. discipl. cap. 20. regulas dignoscendi vera a falsis miraculis tradentes: ac iisdem regulis facillimum cuique erit pseudomiracula Paris discutere & refutare. II. In libro 17. cap. 1. Baji, Jansenii, & Quesnellii damnatas propositiones refello, ac toto illo libro in eodem argumento persistens pro Apostolicis decerto Constitutionibus. III. Capite 2. eiusdem libri demonstro Bullas Romanorum Pontificum adversus Bajum temere, audacter, & inverecunde dici a nonnullis supposititias, & Bullam S. Pii V. vindicare data opera adnotor. IV. In Baji Apologias eodem capite stylum converto, invictè demonstrans nefas esse damnationi articulorum eius oblitere. V. Omnes Jansenii propositiones exagito, refello, & recte ab Ecclesia damnatas cap. 3. & 4. demonstro. VI. Pro firmissimo Judicio Romani Pontificis circa Falsæ dogmatica instituo capite 5. prolixam dissertationem. VII. Obsequiosum, ut vocant, silentium damno in capite 6. demonstrans nulli fas esse uti simulatione, vel restrictione aliqua in subscriptione Formularii, Bulla quoque Vineam Domini laudata. Denique rota illa dissertatione a Jansenianorum cavillis, & oppositionibus Constitutionem Unigenitus ut vindicem, adlaboro. En characteres Catholicæ doctrinæ directe oppositi characteribus Jansenismi productis ab Archiepiscopo Senonensi. Quisquis oculos duntaxat coniecerit in prælaudatum librum 17. Theolog. disc. id aperte, evidenterque cognoscet; & quidem hoc eodem servato ordine, quo utitur Archiepiscopus. Æquum igitur erat, ut is potius auctori Gazule responderet: Quo modo dogmata, pro quibus pugnas, & pateris, per Apologiam P. Berti triumphant? Fovet ne is Jansenianum systema, partesque Appellantium, miraculorum Paris adprobatione? Minime. Profitetur ne sine fronte Baji, Jansenii, & Quesnellii sectatorem se esse? Minime. Cumulat ne Baium tanquam venerandum Ecclesiæ doctorem laudibus & encomiis? Minime. Relicet ne Bullam S. Pii V. Impu-

gnat ne Constitutionem Unigenitus? Docetne Ecclesiam, Romanumque Pontificem in Falsis dogmaticis aberrare? Probat ne obsequiosum silentium? Minime. Minime, inquam. His assertionibus tuis Augustinianus Theologus evidentissime adversatur. Non ergo per ipsum triumphant, sed evertuntur, & profligantur. Hoc erat ingenuo viro respondendum, si nostram cum assertionibus Appellantium contulisset doctrinam. Interim videat, nullum ex characteribus Jansenismi a se paullo superius allatis posse nobis aptari.

Tertio Auctor Ephemeridum seu Gazule, non solum gloriatur a se doctrinam nostram propugnari, sed etiam doctrinam Cardinalis Norisii, ut liquet ex priori Addit. pag. 14. cuius verba produximus supra, necnon ex Appendice altera anni 1752. pag. 27. ubi ait fieri nequaquam posse, ut inducatur ad proscribendam sententiam, & veritates illas „ausquelles, inquit, „nous faisons gloire d'être attachés, & que „nous soutenons non seulement avec ces deux „Religieux d'Italie, mais encore avec tout l' „Ordre des Augustins, avec la savante Faculté de Louvain, avec la célèbre École de S. Thomas, avec ce qu'il y a de plus „distingué dans l'Épiscopat & parmi les „Theologiens. „Si ergo nos cum Jansenistis simus proscribendi, propterea quod affirmat id genus hominum se habere nobiscum doctrinæ communionem; erit proculdubio in Jansenistarum classem cum universo Augustiniano Ordine coniicienda sacra Facultas Lovaniensis, celeberrima Schola Thomistica, cæterisque Episcoporum, Theologorumque nobilior, quum de hisce singulis sit eadem, ac de nobis, auctoris huius iactatio.

Quarto idem Gazule auctor me sæpenumero redarguit, quoniam Quesnellio chimericos adscribam errores, cumque Archiepiscopos Vienneensem de Saleon, & Senonensem Languet undique exagitet, ac pro me pugnam adoriri videatur; his nihilominus Archiepiscopis assentitur affirmantibus nullum inter me, & Quesnellum, quoad doctrinam inveniri discrimen; ut inde inferat Cl. propositiones immerito fuisse damnatas, abiiciendam esse Constitutionem, & Appellantium causam ipsomet laudatorum duorum Præsulum iudicio fulciri. Ita quantum attinet ad doctrinam me Archiepiscopis, quantum vero ad sinceritatem Archiepiscopos mihi præfert, nunc in utroque urbanus, nunc asperimus. Gerit sese ad eundem modum auctor Opusculi inscripti „Essai sur la vérité & la „sincérité, typis cuss. an. 1754. prius doctrinam meam propugnans, deinde me tanquam minus sincerum redarguens, quod amplectat Constitutionem Unigenitus. Invehitur autem eadem reprehensione in Danielem Concinarum Virum Clar. nuperrime vita functum, & acerbiori quoque stylo in Archiepiscopum de Rastignac, qui doctrinæ addictas eidem, Constitutionem excepit, & veritati, non sinceritati litavit. Verum si redargutoribus istis sinceritate caremus; longe plurimum, & graviorum iu-

dicio, sinceritatem, quæ a veritate nequit esse divulsa, religiose colimus & custodimus. Ipse enim, ipse auctor *Gazule* in *Additamento* anni 1750. pag. 14. testatur nos de articulis Baii sensisse iuxta Sanctissimi Pontificis Pii V. Bullam, eorumque doctorum, qui ad illam edendam Pontificem Maximum impulerunt, interpretamenta & declarationes; & consequenter ad conciliandam eum eadem Bulla doctrinam S. Augustini, tribuisse prænaratis articulis sensus erroneos, absurdos hæreticosque; Archiepiscopum autem Viennensem maiori æquitate de Baianis articulis ex Baii libris & Apologia iudicasse, ut inde nostram cum ipso Baio evinceret consensionem. „ Le Pere Berti (inquit) inge de Baius non par les Ecrits de ce docteur, ni par les declarations qu'il a faites de ses sentimens, mais par l'idée qu'on en a donnée à Pie V. & qui l'a déterminé à censurer des propositions extraites de ses Livres. Le desir de concilier la Bulle de ce Pape avec la doctrine de S. Augustin, porte ce Religieux, comme il a porté avant lui beaucoup d'autres Théologiens à attribuer à Baius de sentimens absurdes, erronés & même heretiques, sans examiner, comme la charité & la justice l'exigeoient, s'il est vrai que ce Docteur respectable par sa piété, son humilité & sa candeur, ait eu ces mauvais sens. M. de Saléon au contraire, par une conduite qui paroît plus équitable, mais dont les suites sont infiniment pernicieuses, ne veut ingérer de sentimens de Baius que par ses propres Ouvrages & par son Apologie: le fruit de cet examen est de le convaincre que ce Théologien n'a pas enseigné les erreurs qu'on a coutume de lui imputer, en conséquence il s'applique à l'en justifier. „ Si ergo Scriptoris huius accipiendum est testimonium, nos de Baii articulis iudicamus, quemadmodum iudicavit S. Pius V. & quemadmodum iudicarunt Romani Theologici cunctique Catholici viri, qui primum eosdem proscripserunt articulos; Doctores nempe Universitatis Parisiensis, qui illos anno 1560. damnarunt, cæterique auctores Sanctissimo Romanæ Ecclesiæ Pastori Pio V. promulgandæ anno 1567. Bullæ *Ex omnibus afflictionibus*, Gregorius XIII. Urbanus VIII. & Innocentius X. qui S. Pii Bullam confirmarunt, dederuntque operam ut reciperetur in Belgio, ii demum omnes, qui eandem Bullam, aliasque in eius confirmationem editas defensitant. Atque ii omnes æque, ac nos, iniquæ subiiciuntur accusationi, quod damnatis articulis sensus tribuamus exoticos, erroneos, hæreticos: Archiepiscopus autem Viennensis verum eorundem articulorum assecutus est sensum, hunc ex Baii Operibus eiusque expiscatus Apologia; atque eum sensus iste sit oppositus sensui a Pio V. a Parisiensibus, a Theologis quamplurimis reprobato, ideoque catholicus, idem Archiepiscopus catholicum hunc sensum infectando, dum pugnare videtur pro Bulla Pii V., & Baianistas

revincere; pernicioso certamine, & eventu prorsus contrario Baium iustificat, oppugnatque latas adversus illum Apostolicas Constitutiones. Hæc est iniuriosa Sedi Apostolicæ Appellantium ratiocinatio suapte natura fluens ex Censuris Archiepiscopi a damnato sensu articulorum Michaelis Baii sensum Catholicorum Scriptorum non discernentis; si Auctoris *Epiphemeridum* idoneum excipiendumque sit testimonium. Si vero reiciendum est, ut ex iisdem contumeliis in P. Pium V. aliosque Pontifices, necnon in Theologos Orthodoxos liquet reici oportere; quare in nos testimonium illud producit? quare Archiepiscopus Languet eodem testimonio, tanquam authenticis tabulis, nos damnandos esse pronuntiat? Actionem testium excludimus, tabulas refutamus.

Idem, quod de Bulla P. Pii V. adversus Bajum, de Constitutione *Unigenitus* contra Quesnellium est asserendum. Etenim nos pro utraque pugnantes in propositionibus Quesnellianis proscriptum sensum diximus, quem proscriptum fuisse tradiderant anno 1710. centum Episcopi Galliarum. Hi, si habenda est fides auctori *Gazule*, ante nos adtribuerunt Quesnello impias hæreticasque sententias, quas ille nunquam propugnavit, semperque fuit execratus: atque Archiepiscopus Viennensis id de Quesnello asserens, incaute demonstrat fuisse illum immerito inscienterque proscriptum. „ Car telles sont les erreurs (legitur in *Gazule* pag. 20.) sur les quelles le P. Berti, à l'exemple des Evêques de France dans leurs Explications, fait tomber la censure de Clément XI. Mais l'Archevêque de Vienne fait voir que personne dans l'Eglise ne soutient ces empietés, & que le P. Quesnel en particulier les a toujours détestées. „ Nos itaque, si huius Scriptoris aptum sit testimonium, eodem sensu proscriptas diximus theses Quesnellianas, quo sensu proscriptas affirmarunt centum Galliarum Episcopi; atque nos cum illis erravimus. Viennensis autem Antistes Quesnellum a pravo illo sensu alienum fuisse fatetur. Nobiscum ergo centum ipsos Gallicanos Præsules calumniis onerat, & Quesnellium imprudenter absolvit, subversa, pro qua certat, *Constitutione*. Hæc ex ratiocinatione illius Appellantis, Apostolicæ Sedi, & centum Episcopis contumeliosa, inferuntur. At inepta ea est, inquis, ac tenuiter deducta. Ita quidem. Sed cur huius hominis contra me producit testimonium, ac producit ab Episcopo, qui fuit unus ex centum illis ab auctore *Gazule* contumelia conviciisque nobiscum affectis?

Quinto, ut ad ejusdem auctoris doctrinam, qua nobiscum se consentire gloriatur, mea revertatur oratio; necessum est animadvertere, in qua Jansenistarum locandus sit classe: siquidem, ut prænotavimus, sunt in Galliis permulti, qui pro vera Augustini doctrina pugnant; sed in eo decipiuntur & errant, quod *Constitutioni* reluctantur, quoniam illa doctrinam illam impeti & reprobari quidam, haud recte con-

consulentes Ecclesiæ, vociferantur. Sane quod ait nobiscum sentire circa relationem actionum humanarum in Deum, non est culpandum, quum id teneant bene multi, istorumque sententia nequeat *absque nota temeritatis* rejici tamquam dogma Jansenianum, centum Episcopis id contestantibus. Propugnantes systema duarum delectationum, & in delectatione victrici statuentes gratiæ efficacitatem, dummodo ab iis alteratur libertas indifferentiæ, a nota Jansenismi immunes esse, arbitror me demonstrasse. Timorem autem servilem, omni actu amoris Dei *propter se* exspoliatum non sufficere in Sacramento Penitentiae ad obtinendam justificationis gratiam, & Theologi orthodoxi tradunt, & nefas est horum sententiam alicujus Theologiæ censuræ, aut contumeliæ nota taxare (a) decreto Alexandri VII. a Benedicto XIV. comprobato, in libro de Synodo. Doctrina itaque Auctoris, de quo loquimur, non est, ut Languetius censet, omni ex parte Janseniana, ac, semota in Ecclesiæ definitiones irreverentia, studioque nimio in Auctores damnatarum propositionum, nescio an sit ubique falsa, & erronea, idque declarandum relinquo Ecclesiæ, Romanoque Pontifici.

Infertur ex iis augeri in Galliis scandalum, & dissensiones, propterea quod nonnulli sententias Catholicorum perperam cum damnatis confundunt erroribus, prout sapientissime præmonuit Beatissimus Pontifex Clemens XI. Revera cur Appellantes clamitant, proscriptas fuisse in Bulla *Unigenitus* veritates orthodoxas? En ratio ab illis producta: Fratres, inquit, Bellelli & Berti idem docuerunt, ac Bajus, Jansenius, & Quesnellus. Hoc Archiepiscopi Viennensis & Senonensis demonstrarunt. Atqui doctrina Fratrum Bellelli & Berti Catholica est, & a Romanis Censuris, etiam post repetitum examen adprobata, vindicata, in urbe Roma, & ubique terrarum tradita. Id unicuique compertum est. Ergo judicio Archiepiscopi Viennensis & Senonensis in propositionibus Baji, Jansenii, & Quesnelli damnata est doctrina Catholica. Recipiendæ ne sunt Constitutiones doctrinam Catholicam proscibentes? Vide an hæc sit Appellantium jactantia, „Voilà donc „(legitur pag. 10. *Addit. 1.*) tout le corps „des Appellans, ou des prétendus Jansenistes, „justifié, & déclaré catholique par un de ses „plus ouïres adversaires. C'est M. l'Archêve- „que de Vienne, c'est M. De Saléon, qui „avoue & publie que nos sentimens sur les „matieres contestées sont les mêmes que ceux „des PP. Bellelli & Berti. Or malgré qu'il en „ait, les sentimens de ces deux Théologiens „sont très-Catholiques. Il est donc vrai (&c.) „est M. De Saléon qui nous donne acte) que „le Jansenisme, pris pour une secte de gens

„qui soutiennent l'erreur des V. propositions, „n'est qu'un phantôme, &c. „Similia repetit pag. 5. paragrapho. „Qu'il nous soit permis, &c. „Similia sequenti pag. 16. parag. „La controverse sur les sens du P. Quesnel. „Similia pag. 19. §. „Répondra-t-on que si notre „doctrine, &c. „Recevoir une Bulle, &c. similia „& prolixiori jactantia altero *Additamento* anni 1753. p. 26. n. 3. Pari ratione in illo, quo nunc Gallia vexatur, diffidio circa deneganda Sacramenta non recipientibus *Constitutionem* (quod tamen diffidium sollicitudine ac sapientia Benedicti XIV. propediem componendum fore speramus) ita *Constitutioni* refractarii conclamant: Quod crimen a nobis admittitur, cujus causa privandi sumus divinatorum Sacramentorum subsidio? Crimen est ne nolle recipere Bullam, qua doctrina proscibitur Orthodoxa est doctrina, quæ tenet in Deum actiones nostras referendas esse, prout olim centum Episcopi declararunt, ac modo annuit Antistes Carcassunensis. Ceterum in Bulla *Unigenitus* doctrinam hanc fuisse damnatam tradunt Archiepiscopi Cameracensis & Senonensis, necnon ingens Jesuitarum multitudo. Nullum itaque est crimen Bullæ, qua reprobat Orthodoxa doctrina, contraire atque obsistere. Vide, quo pacto unus Appellantium Theologus suam tuteatur perniciem, ut se criminis ostendat expertem. „(b) En voici, inquit, la preuve. „Que je demande à M. l'Evêque de Carcassonne, l'un d'entre vous, si la doctrine qui fait du rapport de toutes les actions à Dieu un précepte, est une doctrine saine, & irrépréhensible, ce Prélat me répondra sans hésiter, elle est saine, elle est orthodoxe. „Cent Evêques l'ont dit avant moi. Que je demande à M. l'Archêveque de Cambrai, aussi l'un d'entre vous, s'il n'est pas vrai que la Bulle condamne cette doctrine que M. de Carcassonne assure être orthodoxe. „M. de Cambrai me répondra avec la même assurance: rien n'est plus vrai. Si de l'aveu de M. de Cambrai la Bulle condamne une doctrine que M. de Carcassonne assure être très-saine, & très-orthodoxe, prononcez, Misseigneurs, puisje être coupable en reiettant la Bulle qui condamne cette doctrine si saine, & si orthodoxe? „Et paucis interiectis ita de Parisiensi Archiepiscopo ait: „Ce Prélat fait très-bien que M. de Cambrai, M. de Sens, & tous les Jésuites de l'Université imputent à la Bulle de condamner la doctrine qui fait du rapport de toutes nos actions à Dieu par amour une obligation indispensable. Mais loin de rompre pour cela avec M. de Cambrai, avec M. de Sens & avec la Société, il ambitionne d'avoir pour défenseurs & M. de Cambrai, & M. de

(a) Alexander Septimus an. 1667. die 5. Maii, & Benedictus XIV. de Synodo Diocesana libro 7. cap. 13.

(b) Lettre d'un Théologien aux Evêques qui ont écrit au Roi pour se plaindre de l'Arrêt du Parlement du 5. Mai 1752. pagina 8.

de Cambrai, & M. de Sens, & tous les Jésuites, „ Donc M. l' Archevêque ne regarde pas „ comme un crime d'imputer à la Bulle de „ proferire une Doctrine Orthodoxe. „ Tali „ ne audacia pollerent Appellantes, si Archie- „ piscopus Senonensis a iudicio in nos ferendo „ temperasset, si a censura catholice doctrinæ „ abstinuisset, si iuxta Clementis XI. præscriptio- „ nem Scholasticorum placita ab erroribus dam- „ natis segregasset, si falsus esset ea, quæ palam „ & coram Pontifice Maximo defenduntur, non „ esse prohibita? Nonne melius Ecclesiæ tran- „ quillitati, & causæ contra Appellantes agita- „ tæ censuisset, si illos gloriantes de sua no- „ bis cum in doctrinis concordia, hac, aut con- „ simili oratione interpellasset: Si cum Augu- „ stinianis Theologis de Christi gratia, & de „ hominis libertate sentitis, illorumque senten- „ tia libere propugnatur; Cur una cum illis non „ exhibetis Constitutionibus Apostolicæ Sedis obe- „ dientiam? Cur prætextu condemnationis, quæ „ nulla est, a vobis perniciosum schisma con- „ flatur? Cur sine contentioni tandem imposito, „ in commune veritatis præsidium animum non „ intenditis? Poterat hac agendi ratione discor- „ des animos conciliare, de Sede Apostolica „ bene mereri, Constitutionis sartam tectamque „ reddere veritatem, compescere refractarios, „ suum deferre Scholis omnibus Orthodoxis ho- „ norem. Quoniam diversam inuit rationem, „ quid consecutus est utilitatis & gloriæ? Peperit „ Constitutioni contemptum, pervicaciores red- „ dit Appellantes, horum in se arma convertit, „ suam prodidit infirmitatem, catholicis evasit „ infensus, plurimorumque pacem turbavit. Iple „ ergo incendium, quod omnium Catholicorum „ conspiratione debet extinguui, etiam inter Ca- „ tholicos excitando, longe lateque propagavit „ dissidia. Haud aliter se gerunt qui ut soli vi- „ deantur sapere, alios infamant, suarumque „ opinionum monumenta construere nituntur in „ depressione aliarum. Videant modo suarum „ concertationum exitum, & consilia capiant „ salubriora.

Reliqua percurram breviter. Nam quod in- „ quit Senonensis Archiepiscopus in lucem Apo- „ logiam nostram prodixisse *silente*, & *quasi pro- „ tegente Pontifice*, id innocentie nostræ argu- „ mentum est maximum. Neque enim ad vineæ „ Domini custodiam, & ad ovium Christi pascua „ vigilant & præsent Pastores muti; nec pro- „ tegit arx veritatis & fidei portenta mendacio- „ rum, hæresumque fallacias. Sed detur igno- „ ranti Benedicti XIV. sapientiam, curam, pro- „ videntiam, & quam adhibuit in libris nostris „ doctissimorum virorum subiciendis examini, „ diligentiam, sollicitudinem ac vigilantiam, „ hæc inconsiderata & minus castigata locutio. „ Non indigebat, ait, libris istorum Augustinen- „ sium Ecclesia. Primum non tanti nos æstima- „ mus, ut opera nostra egere putemus Ecclesiam: „ ipsa tamen parvulorum quoque suorum blan- „ ditur obsequiis. Deinde nec censuris alieni „ Episcopi Sedes indigebat Romana. Præterea

Eccl. Theol. Tom. IX.

Ecclesiæ pars est Augustiniana Familia, quæ „ credidit ex libris nostris consequi posse aliquod „ Scholarum suarum amolumentum & commodum. „ Insuper Ecclesiæ utilissimum esse potest, si om- „ nes, etsi diversarum opinionum, Theologi pro „ fidei decretis unanimiter pugnam gerant. Ul- „ terius quid magis exitiosum infestumque adver- „ sariis, quam si illi, quorum fidunt patrociniis, „ & fœdere gloriantur, ipsos arma convertant? „ Demum Cardinalis Besutius in ea quam sæpe „ laudavi librorum nostrorum *Censura* hæc tra- „ didit scripto: „ Se ho a dire con libertà il „ parer mio, io sono d'opinione esser espe- „ diente alla Chiesa che fra di noi Cattolici „ vi sieno questi Theologi, che salva la Fede „ e l'ubbidienza dovuta alla Santa Sede, e „ probabilmente spiegate le Costituzione A- „ postoliche, segutino in rigore, & *ad litteram* „ S. Agostino, non solo per così chiudere la „ bocca a' Calvinisti, e Giansenisti, che circa „ S. Agostino continuamente ci rimproverano „ una guerra, per così dire, Papale; ma an- „ cora per lasciare aperto un adito più facile „ di riconciliarsi con la Chiesa a que' sedotti, „ e meno maliziosi Giansenisti, che dall' uni- „ ca autorità di S. Agostino sono, come di- „ cono, trattenuti dal riconciliarsi con la me- „ desima: E questo adito fra gli altri esser la „ dottrina Agostiniana circa la dilettazone „ vincitrice nello spiegare l'efficacia della „ grazia, e dell' obbligazione di virtualmen- „ te riferire a Dio ultimo fine l'umane ope- „ razioni deliberate, lo scrive espressamente „ il P. Bolland nel suo Libro in lingua Fran- „ cese sotto il titolo = *Modo facile per con- „ ciliare gli spiriti sopra le difficoltà che ri- „ guardano la Bolla Unigenitus* = nel tomo „ 1. pag. 135. e nel tomo 2. p. 2. pag. 596. „ nel §. *Il y a deux choses*.

Num Molinistæ, tamquam Jansenii assecclas, „ Thomistas & Augustinenses traducant, osten- „ dunt quæ produximus in Præfatione Vindicia- „ rum pag. xxi. & seqq. Falsissimum est autem „ quod scribit Archiepiscopus Senonensis, se „ Thomistis potius, quam Medistis adhæsisse. „ Primo quia Thomistæ ex omnipotentia Dei re- „ petunt Gratiæ per se efficacis energiam; & „ Archiepiscopus Senonensis Epistola Pastoralis 5. „ pag. 50. & rursus Epistola 8. pag. 274. approba- „ vit propositionem illam P. *Affermet Minoritæ*, „ *Je dis que Dieu est tout-puissant sur le cœur „ de l'homme, mais non pas à l'égard du salut „ éternel*. Deinde quia nullus Thomistarum do- „ cet non esse imputandum peccatum, si quis „ culpa sua careat auxilio gratiæ, tametsi an „ aliquis iusto Dei iudicio gratia sufficienti de- „ stituatur, necne, recentiores Thomistæ nequa- „ quam consentiant. At peccatum imputari non „ posse, si impius in profundum peccatorum de- „ mersus, & destitutus gratia legem transgredia- „ tur, sententia est Languetii Epistola 5. Pasto- „ rali pag. 210. & sequentibus. Tertio quia cum „ prædestinatione ac prædeterminatione Thomi- „ stica nequit componi æquilibrium, quo liberum

H h h

ac-

arbitrium æquales ad bonum & malum habeat vires. At Senonensis Archiepiscopus in Epistolis ad Episcopum Montispessulani, præsertim in VII., quamvis asserat rejici a se æquilibrium illud, quod appellat „l'équilibre de penchant, „l'équilibre d'inclination, „l'équilibre Pelagien, „attamen affirmat propugnari a Thomistis une forte d'équilibre reconnu par eux „pour être essentiel à la liberté „appellatque „æquilibrium illud „équilibre de pouvoir „ignorans in quo æquilibrium hujusmodi situm sit: & quod caput est, damnavit articulum illum ex XII. quartum „Dans l'état de la „nature tombée, afin que le libre arbitre de „l'homme soit censé pecher, ou meriter, il „n'est pas nécessaire qu'il ait des forces égales dans la volonté. „Insuper quia ab eodem Episcopo Montispessuli epistola 5. convictus Languetius fuit quædam verba S. Hieronymi scribentis, *Deus potentiam suam nostro arbitrio derelinquit*, ut ostenderet Deum suam libero arbitrio subicere potestatem, ita vertisse „Dieu abandonne sa toute-puissance à notre libre arbitre. „Locutio a nullo Thomistarum usurpata, & doctrinæ de Gratia per se efficaci, ac de prædeterminatione repugnans. Agitur in eadem 5. Epistola de immutatis a Suesionensi Episcopo Languet verbis Benedicti XIII. ad demonstrandam ab errore immunem prædictam P. Assermet propositionem. Quid plura? In hac ipsa Epistola ad Benedictum XIV. Præsul Senonensis rejicit tamquam damnatam in prima Jansenii, & repugnantem Apostolo scribenti ad Romanos 3. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis*, hanc propositionem, *Gratia per se efficax nemini debetur, nequidem iusto*. Quis vere Thomistarum docuit cuique iusto deberi, ideoque nec deesse gratiam per se efficacem, qua adiutus numquam a iustitia decideret, quum gratia per se efficax numquam suo frustraretur effectu? Quis Thomistarum non docet Iustum per auxilium sufficiens habere absque gratia efficaci perseverandi vincendique tentationes potentiam, efficaci autem adiutorio præmorum cum eadem potentia actu perseverare, actu vincere tentationes? Senonensis ergo Archiepiscopus neque Thomistis adhæret, neque Thomistarum noscit principia: & fortasse, quod illi exprobrant Scriptor Anonymus, & Episcopus Antissiodorensis Epistola 6. p. 1. pagina 54. neque ille idem diffitetur, ac nos observavimus superius, in Theologicis contro-

versis non fuit, quantum necessum erat ad iudicium de his ferendum, exercitatus.

Animadversiones istas absolvo; nam quæ in fine Epistolæ Senonensis Archiepiscopus scribit, prolaturum se testimonium ante tribunal Christi contra illos, qui BENEDICTO XIV. suggerere non verentur exitiale silentium, funestamque fidei prudentiam, num digna sint Episcopo, Apostolicæ Sedis ac tanti Pontificis cultore, unusquisque intuetur. Principio ad hunc Pontificem officiosam & humilem dirigit epistolam, eumque ait *toti Ecclesiæ scientia simul & auctoritate prælucere*: nunc illum increpat, quod suggerentibus exitiale silentium, & funestam fidei prudentiam aures accommodans sinat falsam doctrinam serpere ad instar cancri, & triumphos agere Jansenistas. Quid est iudicem suum conniventia, & recordia, imprudentia, turpisque, ob quam ab impiis, ignavis, improbisque seducitur, cæcitatibus reprehendere, si hoc non est? Pontificis Maximi commendanda potius est prudentia, sollicitudo, integritas, & iustitia, quoniam nulli addictus parti tam accusationem potentis, quam pauperis defensionem excepit; nec permisit calumniantium dictis veritatem opprimi & conculcari. Silentio usus est, ne novitas incelleret vetustati: prudentia, ne cum zizaniis eradicetur & triticum. Deferre ad Christi tribunal suæ appellationis libellos ajebant morti proximi Appellantes Episcopi, quia Sedis Apostolicæ contemnebant iudicia. Erit ne Sedi Apostolicæ, & BENEDICTO XIV., ut se nominat, obsequentissimus, qui ad tribunal Christi se delaturum profitetur testimonium adversus eos, quorum suggestionem Supremus Ecclesiæ Pastor utitur exitiali silentio, & funesta fidei prudentia? Melius profecto dixisset eum Magno Gregorio in Epistola ad universos Numidiæ Episcopos: *Discretus Iudex ad examinandum deducturus est cuncta quæ gerimus, & unumquemque nostrum, non ex prerogativa sublimioris gradus, sed ex operum meritis approbabit*. Sed quoniam Gregorii Magni mentionem fecimus, perutile erit, si & Episcopi reminiscantur ejusdem ad Syagrium Augustodunensem admonitionis: *In Ecclesiasticis dispositionibus nulla debet induci confusio, ne ibi discordia locum inveniat, unde pacis debent bona procedere; necnon alterius, quæ ibidem subicitur: Quod nolunt perpeti, nec aliis imponant*.

BULLA

SUMMI PONTIFICIS

SANCTI PII V.

Contra Michaellem Bajum.

Pias Episcopus Servus Servorum Dei ad
futuram rei memoriam.

EX omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino constituti tam luctuoso tempore substinemus, ille animum nostrum præcipue excruciat dolor, quod Religio Christiana, tantis jam pridem turbinibus agitata, novis quotidie propositis opinionibus conflictetur, Christique populus antiqui hostis suggestionem dissectus in alios errores, passim, & promiscue deferatur. Quantum vero ad nos attinet totis viribus conamur, ut illi simul atque profiliunt, penitus opprimantur: magno etenim mœrore afficimur, quod plerique spectatae alioquin probitatis, & doctrinae, in varias sententias offensionis, & periculi plenas, tum verbo, tum scriptis prorumpunt, deque eis etiam in scholis invicem controversantur, cujusmodi sunt sequentes.

I. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, recte vocantur gratia.

II. Sicut opus malum ex natura sua est mortis aeternae meritorium, sic bonum opus ex natura sua est vitae aeternae meritorium.

III. Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo permansissent usque ad ultimum vitae, felicitas esset merces, & non gratia.

IV. Vita aeterna homini integro, & Angelo promissa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam consequendam per se sufficiunt.

V. In promissione facta Angelo, & primo homini continetur naturalis iustitiæ constitutio, qua pro bonis operibus, sine alio respectu, vita aeterna iustis promittitur.

VI. Naturali lege constitutum fuit homini, ut si in obedientia perseveraret, ad eam

vitam pertransiret, in qua mori non posset.

VII. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, sed juxta modum loquendi Scripturæ Sacrae non recte vocantur gratiæ; quo fit ut tantum merita, non etiam gratiæ debeant nuncupari.

VIII. In redemptis per gratiam Christi nullum inveniri potest bonum meritum, quod non sit gratis indigno collatum.

IX. Dona concessa homini integro, & Angelo, forsitan non improbanda ratione possunt dici gratia, sed quia, secundum usum Scripturæ, nomine gratiæ tantum ea munera intelliguntur, quæ per Jesum male merentibus, & indignis conferuntur, ideo neque merita, nec merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

X. Solutionem pœnæ temporalis, quæ peccato dimisso sæpe manet, & corporis resurrectionem, proprie nonnisi meritis Christo adscribendam esse.

XI. Quod pie, & juste in hac vita mortali, usque in finem conversati vitam consequimur æternam, id non proprie gratia Dei, sed ordinationi naturali, statim initio creationis constitutæ, justo Dei judicio deputandum est; nec in hac retributione bonorum ad Christi meritum respicitur; sed tantum ad primam institutionem generis humani, in qua lege naturali institutum est, ut justo Dei judicio obedientie mandatorum vita æterna reddatur.

XII. Pelagii sententia est: opus bonum, citra gratiam adoptionis factum, non est regni Cælestis meritorium.

XIII. Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per spiritum adoptionis inhabitantem corda Filiorum Dei; sed tantum ex eo, quod sunt conformia legi, quodque per ea præstatur obedientia legi.

XIV. Opera bona iustorum non accipient in die iudicii extremi ampliorem mercedem, quam iusto Dei iudicio merentur accipere.

XV. Dicit, rationem meriti non consistere in eo, quod qui bene operatur habet gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum; sed in eo solum, quod obedit divine legi: quam sententiam sepius repetit, & multis rationibus probat, fere toto libro.

XVI. In eodem libro sepius repetit, quod non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate.

XVII. Dicit sentire cum Pelagio, qui dicunt esse necessarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis sublimetur ad statum Deficium.

XVIII. Dicit, opera Catechumenorum, ut fidem ei & poenitentiam ante remissionem peccatorum factam, esse vitæ æternæ merita, quam vitam non consequentur Catechumeni, nisi prius precedentium delictorum impedimenta tollantur.

XIX. Videtur insinuare, quod opera iustitiæ & temperantiæ, quæ Christus fecit, ex dignitate personæ operantis non traxerint maiorem valorem.

XX. Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur poenam æternam.

XXI. Humane naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

XXII. Cum Pelagio sentiunt qui textum Apostoli ad Rom. 2. "Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis sunt, faciant", intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

XXIII. Absurda est eorum sententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito, supra conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, Charitate Deum supernaturaliter coleret.

XXIV. A vanis, & otiosis hominibus secundum insipientiam Philosophorum excogitata est sententia, hominem ab initia sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei filium adoptatus.

XXV. Omnia opera infidelium sunt peccata.

XXVI. Et Philosophorum virtutes sunt vitia.

XXVII. Integritas primæ conditionis non fuit indebita humane naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio; quam sententiam repetit, & probat per multa capitula.

XXVIII. Liberum arbitrium, sine gratiæ Dei adiutorio, non nisi ad peccandum valet.

XXIX. Pelagianus est error, dicere quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

XXX. Non solum fures ii sunt, & latrones, qui Christum, vitam, & ostium veritatis, & vitæ negant; sed etiam quicumque aliunde, quam per ipsum in viam iustitiæ (hoc est aliquam iustitiam) conscendi posse docent: aut tentationi ulli, sine gratiæ ipsius adiutorio resistere hominem posse, sic ut in eam inducatur, aut ab ea non superetur.

XXXI. Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in poenitentibus, potest esse sine remissione peccatorum.

XXXII. Charitas illa, quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

XXXIII. Catechumenus iuste, & recte, & sancte vivit, & mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in baptismi lavacro demum percipitur.

XXXIV. Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator: vana est & commentitia, & ad illudendum Sacris literis, & plurimis veterum testimoniis, excogitata.

XXXV. Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.

XXXVI. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ oritur, ex sola philosophia per elationem præsumptionis humane, cum injuria crucis Christi defenditur a nonnullis doctoribus.

XXXVII. Cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.

XXXVIII. Omnis amor creaturæ rationalis,

aut vitiosa est cupiditas, quæ mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, quæ per Spiritum Sanctum in corde diffusa, Deus amatur.

XXXIX. Quod voluntarie fit, etiamsi necessitate fiat, libere tamen fit.

XL. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.

XLI. Libertatis modus, qui est a necessitate, sub libertatis nomine non reperitur in scripturis, sed solam nomen libertatis a peccato.

XLII. Justitia, quæ justificatur per fidem impius, consistit formaliter in obedientia mandatorum, quæ est operum justitia, non autem in gratia aliqua animæ infusa, quæ adoptatur homo in filium Dei, & secundum interiorum hominem renovatur, ac divinæ naturæ consors efficitur, ut sic per Spiritum Sanctum renovatur, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire possit.

XLIII. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum absolutionis, & in Catechumenis ante baptismum, est vera justificatio; separata tamen a remissione peccatorum.

XLIV. Operibus plerisque, quæ a fidelibus fiunt ut Dei mandatis pareant, cujuscumque sunt, obedire parentibus, depositum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abstinere, justificantur quidem homines, quia sunt legis obedientia, & vere legis justitia, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

XLV. Sacrificium Missæ non alia ratione est sacrificium quam generali illa, quæ omne opus, quod fit ut sancta societate Deo homo inhaereat.

XLVI. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium; nec definitionis questio est, sed causæ, & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati, sine ulla relatione ac respectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

XLVII. Peccatum originis est habituali parvuli voluntate voluntarium; & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntati arbitrium. Et ex habituali voluntate dominante fit ut parvulus decedens sine regenerationis Sacramento, quando usum

rationis consecutus est, actualiter Deum odio habeat, Deum blasphemet, & legi Dei repugnet.

XLVIII. Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita precepto, Non concupisces.

XLIX. Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.

L. Omne scelus est ejus conditionis, ut suum authorem, & omnes posteros eo modo inficere possit, quo infecit prima transgressio.

LI. Quantum est ex vi transgressionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt qui cum minoribus nascuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

LII. Diffinitiva hæc sententia, Deum homini nihil impossibile præcepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.

LIII. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.

LIV. In peccato duo sunt, actus, & reatus: transeunte autem actu, nihil manet nisi reatus, sive obligatio ad pœnam. Unde in Sacramento baptismi, aut Sacerdotis absolutione, proprie reatus peccati antaxat tollitur; & ministerium Sacerdotum solum liberat a reatu.

LV. Peccator pœnitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolventis, sed a solo Deo, qui pœnitentiam suggerens, & inspirans vivificat eum, & resuscitat: ministerio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.

LVI. Quando per elemosynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo satisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis nostris offerimus sicut quidam errantes autumant (nam alioqui essemus aliqua ex parte, redemptores) sed aliquid facimus, cujus intuitu Christi satisfactio nobis applicatur, & communicatur.

LVII. Per passionem Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur nostra delicta, sed per communionem charitatis nobis eorum passionem impartiuntur, ut digni simus, qui pretio Sanguinis Christi a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

LVIII. Celebris illa Doctorum distinctio, divina legis mandata bisariam impleri,

altero modo quantum ad preceptorum operum substantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet secundum quem valeant operantem perducere ad regnum eternum (hoc est ad modum meritorium) commentitia est, & explodenda.

LIX. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum (quod moraliter bonum appellari consuevit) vel quia est Meritorium regni eterni, eo quod fit a vivo Christi membro per Spiritum charitatis, rejicienda putatur.

LX. Similiter & illa distinctio duplicis justitie: alterius, quae fit per spiritum charitatis inhabitantem: alterius, quae fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad poenitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis & in eo caritatem diffundentis, qua divina legis justificatio impleatur, odiosissime & pertinacissime rejicitur.

LXI. Denique & illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei poenitentia, & vitae novae propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palme vivus in vite Christo efficitur; commentitia judicatur, & scripturis minime congruens.

LXII. Nonnisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrii bonus, siue non malus; & gratie Christi injuriam facit, qui ita sentit, & docet.

LXIII. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

LXIV. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod necessario facit.

LXV. Infidelitas pure negativa in his, in quibus Christus non est praedicatus, peccatum est.

LXVI. Justificatio impii fit formaliter per obedientiam legis; non autem per occultam communicationem, & inspirationem gratiae, quae per eam justificados faciat implere legem.

LXVII. Homo existens in peccato mortali, siue in reatu aeternae damnationis, potest habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, potest consistere cum reatu aeternae damnationis.

LXVIII. Per contritionem, etiam charitate perfectam, & cum voto suscipiendi Sacramentam conjunctam, non remittitur crimen extra casum necessitatis, aut martyrii, sine actuali susceptione Sacramenti.

LXIX. Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum: unde & Job, & martyres, quae passi sunt, propter peccata sua passi sunt.

LXX. Nemo praeter Christum est absque peccato originali. Hinc beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum; omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

LXXI. Concupiscentia in venotis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est, sicut & alii habitus pravi.

LXXII. Motus pravi concupiscentiae sunt, pro statu hominis vitiati, prohibiti praepcepto, Non concupisces: unde homo eos sentiens, & non consentiens, transgreditur praepceptum, Non concupisces; quamvis transgressio in peccatum non deputatur.

LXXIII. Quamdiu aliquid concupiscentiae carnalis in diligente est, non facit praepceptum, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

LXXIV. Satisfactiones laboriosae justiciorum non valent expiare de condigno poenam temporalem restantem post culpam condonatum.

LXXV. Immortalitas primi hominis non erat gratiae beneficium, sed naturalis conditio.

LXXVI. Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, & institui sine justitia naturali.

Quas quidem sententias coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullae aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, haereticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes respective, ac quaecumque super iis verbo, scriptoque emissae praesentium auctoritate damnamus, circumscribimus, & abolemus; deque eisdem, & similibus posthac quocumque pacto loquendi, scribendi, & di-

disputande facultatem quibuscumque interdicimus. Qui secus fecerint, ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quaecunque decernimus; vinculo quoque anathematis eo ipso innodamus, ac nullus Romano Pontifice inferior valent ipsos, excepto mortis articulo, liberare. Caterum ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi possint, simulque animarum saluti plenius consulatur, dilecto filio nostro Antonio titoli Sancti Bartholomaei in Insula Presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apostolica scripta mandamus, ut ipse quid ad perpetuam, dictarum sententiarum, & scripturarum oblivionem, quid ad arcenda hujusmodi prologia, & disputationes, quid denique ad unionem, & pacem, cum communi omnium Ecclesiae Catholicae satisfactione componendum facto opus sit, in primis diligenter expendat. Deinde in iis omnibus, quae pro communi salute, tranquillitate, & honore optimum judicaverit, salva semper Ecclesiae praedictae unitate, etiam per alium, seu alios fide, doctrinae, & religione praestantes ocyus exequatur, faciatque quidquid decreverit inviolate ab omnibus observari: contradictores quoslibet per censuras, & poenas praedictas, ceteraque juris, & facti remedia opportuna,

appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis. Non obstantibus, quod forsitan aliquibus ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apostolicis specialibus, vel generalibus, quorumcumque tenorum existant, per quae praesentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus presentium impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae damnationis, circumscriptionis, abolitionis, interdicti decreti, mandati, privationis, & innodationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicae millesimo quingentesimo sexagesimo septimo. Kal. Octobris. Pontificatus Nostri anno secundo.

B U L L A

SS. DD. NN.

I N N O C E N T I I X.

Adversus quinque Propositiones Jansenii.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei,
Universis Christifidelibus salutem,
& Apostolicam Benedictionem.

CUm occasione impressionis libri, cui titulus (Augustinus) Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, inter alias ejus opiniones, orta fuerit praesertim in Galliis controversia

super quinque ex illis, complures Galliarum Episcopi apud Nos insteterunt, ut easdem Propositiones Nobis oblatae expendere, ac de unaquaque earum certam, & perspicuam ferremus sententiam. Tenor vero praefatarum propositionum est prout sequitur.

I. Aliqua Dei praecepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum praesentem

sentes, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant.

II. Interiori Gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

III. Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis Gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam Gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum nostrum assidue pulsant, illa in primis cordi est, ut Ecclesia Dei Nobis ex alto commissa, purgatis pravæ opinionum erroribus, tuto militare, & tamquam navis in tranquillo mari, sedatis omnium tempestatum fluctibus, ac procellis, secure navigare, & ad optatum salutis portum pervenire possit; pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus, ad id specialiter sæpius congregatis, ac pluribus in Sacra Theologia Magistris, eosdem quinque Propositiones, ut supra, Nobis oblatas fecimus sigillatim diligenter examinari, eorumque suffragia, tum voce, tum scripto relata mature consideravimus, eosdemque Magistros variis coram Nobis actis Congregationibus, prolixè super eisdem, ac super earum qualibet differentes, audivimus. Cum autem ab initio huiusmodi discussionis, ad divinum implorandum auxilium multorum Christianissimorum preces: tum privatim, tum publice indixissemus; postmodum interatis eisdem ferventius ac per Nos sollicitè implorata Sancti Spiritus assistentia, tandem Divino Numine favente ad infrascriptam devenimus declarationem, & definitionem. Primam prædictarum propositionum: Aliqua Dei præcepta hominibus iustis volentibus, & conantibus, secundum præsentia, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis Gratia, qua possibilia fiant: Temerariam, impiam,

blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Secundam: Interiori Gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Tertiam: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione: Hæreticam declaramus. Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare, Falsam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Quintam: Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse: Falsam temerariam, scandalosam; & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit; Impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Mandamus igitur omnibus Christianissimilibus utriusque sexus, ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare, aliter præsumant, quam in hac præsentia nostra declaratione, & definitione continetur, sub censuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expressis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscunque per censuras, & pœnas prædictas, ceteraque juris & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, omnino coerceant, & compescant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, pridie Kal. Junii, pontificatus Nostri Anno nono.

SS. D. N. CLEMENTIS XI. Adversus 101. Propositiones Quesnelli.

CLEMENS XI. Servus servorum Dei ,
Universis Christifidelibus salutem , &
Apostolicam Benedictionem .

Unigenitus Dei Filius pro nostra , &
totius Mundi salute filius hominis
factus , dum Discipulos suos doctrina ve-
ritatis instrueret , universamque Ecclesiam
suam in Apostolis erudiret , praesentia
disponens , & futura prospiciens , praecla-
ro , ac saluberrimo documento Nos admo-
nuit , ut attenderemus a falsis Prophetis ,
qui veniunt ad nos in vestimentis ovium ;
quorum nomine potissimum demonstrantur
Magistri illi mendaces , & in deceptione
illusoires , qui splendida pietatis specie pra-
va dogmata latenter insinuantes , intro-
ducunt sectas perditionis sub imagine Sanc-
tissimae ; utque facilius incautis obrepant ,
quasi deponentes lupinam pellem , & sese
Divinae Legis sententiis , velut quibusdam
ovium velleribus , obvolvunt , Sanctorum
Scripturarum , adeoque etiam ipsius novi
Testamenti verbis , quae multipliciter in
suam , aliorumque perditionem depravant ,
nequiter abutuntur : antiqui scilicet , a
quo progeniti sunt , mendacii Parentis
exemplo , ac magisterio edocti , nullam o-
mnino esse ad fallendum expediticrem vi-
am , quam ut ubi nefarii erroris subintro-
ducitur fraudulentia , ibi divinatorum ver-
borum pretendatur auctoritas .

His Nos vere divinis notis instructi ,
ubi primum , non sine intima cordis nostri
amaritudine , accepimus , Libram quendam
Gallico idiomate olim impressum , & in
plures Tomos distributum , sub titulo : Le
Nouveau Testament en Francois , avec des
reflexions morales sur chaque verset &c.
A Paris 1699. Aliter vero : Abbrege de
la morale de l' Evangile , des Actes des
Apostres , des Epistres de S. Paul , des
Epistres Canoniques , & de l' Apocalypse ,
ou Penſees Chretiennes sur le Texte des
ces Livres Sacrez , &c. A Paris 1693. &
1694. tametsi alias a nobis damnatum ,
ac revera Catholicis veritatibus pravarum
Berti Theol. Tom. IX.

mendacia multifariam permiscentem , ad-
huc tamen tamquam ab omni errore im-
munem , a pluribus haberi , Christifidelium
manibus passim obtrudi , ac nonnullorum
nova semper tentatum consilio , & opera
studiosa nimis quaque versum disseminari ,
etiam latine redditum , ut perniciose insti-
tutionis contagium , si fieri possit , per-
transeat de gente in gentem , & de Re-
gno ad populum alterum : versutis hujus-
modi seductionibus , atque fallaciis credi-
tum Nobis Dominicum Gregem in viam
perditionis sensim adduci summopere dolui-
mus : adeoque Pastoralis non minus cura
nostra stimulis , quam frequentibus Ortho-
doxae Fidei Zelatorum querelis , maxime
vero complurium Venerabilium Fratrum ,
praesertim Galliae Episcoporum , litteris , ac
precibus excitati , gliscenti morbo , qui eti-
am aliquando posset in deteriora quaque
prorueret , validiori aliquo remedio obvians
ire decrevimus .

Et quidem ad ipsa ingruentis mali cau-
sam providae nostrae considerationis intui-
tum convertentes , perspicue novimus sum-
mam hujusmodi Libri perniciem ideo potis-
simum progredi , & invalescere , quod eadem
intus lateat , & velut improba sanies , non-
nisi secto ulcere foras erumpat , cum Liber
ipse primo aspectu legentes specie quadam
pietatis illiciat ; molliti enim sunt sermones
ejus super oleum ; sed ipsi sunt jacula , &
quidem intento arcu ita ad nocendum pa-
rata , ut sagittent in obscuro rectos corde .
Nihil propterea opportunius , aut salubrius
praestari a Nobis posse arbitrati sumus ,
quam si fallacem Libri doctrinam genera-
tim solummodo a Nobis haecenus indica-
tam , pluribus singillatim ex eo excerptis
Propositionibus , distinctius , & apertius
explicaremus , atque universis Christifideli-
bus noxia zizaniorum semina e medio tri-
tici , quo tegebantur , educta , velut ob ocu-
los exponeremus . Ita nimirum denudatis ,
& quasi in propatulo positis , non
uno quidem , aut altero , sed plurimis ,
gravissimisque , tum pridem damnatis , tum
I i i etiam

etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem aperte jam, manifestaque veritati cedere compellantur.

Id ipsum maxime e re Catholica futurum, & sedandis præsertim in florentissimo Gallia Regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores scissuras protendentium diffidiis apprime proficuum conscientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum necessarium, non modo præfati Episcopi, sed & ipse in primis Charissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Cristianissimus, cujus eximium in tuenda Catholica Fidei puritate, extirpantisque erroribus zelum satis laudare non possumus, sæpius Nobis est contestatus; repetitis propterea vere piis, & Cristianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quantocius Apostolici censura Judicii consuleremus.

Hinc adspirante Domino, ejusque celesti ope confisi, salutare opus sedulo, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus; ac plurimas ex prædicto Libro, juxta supra recensitas respectivè editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositiones a compluribus in Sacra Theologia Magistris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accurate discuti; deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quam maxima diligentia, ac maturitate, singularum insuper Propositionum cum ipsomet Libri textu exactissime facta Collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujusmodi autem Propositiones sunt quæ sequuntur videlicet.

I. **Q**uid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia hæc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

II. Jesu Christi gratia, principium efficacæ boni cujuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illa, non solum nihil fit, sed nec fieri potest.

III. In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.

IV. Ita Domine. Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.

V. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.

VI. Discrimen inter fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto vera Deus peccatori dat, quod jubet, illum sua gratia purificando.

VII. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem? Quæ vero felicitas non est admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

VIII. Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ, gratiæ, quæ operatur in nobis, præcipit.

IX. Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

X. Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.

XI. Gratia non est aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.

XII. Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.

XIII. Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.

XIV. Quantumcumque remotus a salute sit Peccator obstinatus, quando Jesus se ei videndum exhibet lumine salutaris suæ gratiæ, oportet, ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret Salvatorem suum.

XV.

XV. Quando Deus mandatum suum, & suam eternam locutionem comitatur unctio-
ne sui Spiritus, & interiori vi gratiae suae,
operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI. Nullae sunt illecebrae, quae non
cedant illecebris gratiae, quia nihil resistit
Omnipotenti.

XVII. Gratia est vox illa Patris, quae
homines interius docet, ac eos venire facit
ad Jesum Christum; quicumque ad eum non
venit, postquam audivit vocem exteriorem
Filii, nullatenus est doctus a Patre.

XVIII. Semen Verbi, quod manus Dei
irrigat, semper affert fructum suum.

XIX. Dei gratia nihil aliud est, quam
ejus omnipotens voluntas: haec est idea,
quam Deus ipse nobis tradit in omnibus
suis Scripturis.

XX. Vera gratiae idea est, quod Deus
vult sibi a nobis obediri, & obeditur; im-
perat, & omnia fiunt; loquitur tanquam
Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

XXI. Gratia Jesu Christi est gratia for-
tis, potens, sopra, invincibilis, utpote
quae est operatio voluntatis omnipotentis,
sequela, & imitatio operationis Dei incar-
nantis, & resuscitantis Filium suum.

XXII. Concordia omnipotentis operatio-
nis Dei in corde hominis, cum libero ip-
sius voluntatis consensu, demonstratur illi-
co nobis, in Incarnatione, veluti in fonte,
atque archetypo omnium aliarum operatio-
num misericordiae, & gratiae, quae omnes
ita gratuita, atque ita dependentes a Deo
sunt, sicut ipsa originalis operatio.

XXIII. Deus ipse nobis ideam tradidit
omnipotentis orationis suae gratiae, eam si-
gnificans per illam, qua creaturas e nihi-
lo producit, & mortuis reddit vitam.

XXIV. Justa idea, quam Centurio ha-
bet de omnipotentia Dei, & Jesu Christi,
in Sanandis corporibus solo motu suae vo-
luntatis, est imago ideae, quae haberi debet
de omnipotentia suae gratiae in sanandis a-
nimabus a cupiditate.

XXV. Deus illuminat animam, & eam
sanat aequae, ac corpus sola sua voluntate;
jubet, & ipsi obtemperatus.

XXVI. Nullae dantur gratiae, nisi per
Fidem.

XXVII. Fides est prima gratia, &
fons omnium aliarum.

XXVIII. Prima gratia, quam Deus
concedit Peccatori, est peccatorum remissio.

XXIX. Extra Ecclesiam nulla conce-
ditur gratia.

XXX. Omnes, quos Deus vult salvare
per Christum, salvantur infallibiliter.

XXXI. Desideria Christi semper ha-
bent suum effectum, pacem intimo cordium
inserit, quando eis illam optat.

XXXII. Jesus Christus se morti tradi-
dit ad liberandum pro semper suo sangui-
ne Primogenitos, id est Electos, de manu
angeli exterminatoris.

XXXIII. Proh! quantum oportet bo-
nis terrenis, & sibi metipso renuntiassent, ad
hoc ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita
dicam, appropriandi Christum Jesum, ejus
amorem, mortem, & mysteria, ut facit
Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, &
tradidit semetipsum pro me.

XXXIV. Gratia Adami non producebat,
nisi merita humana.

XXXV. Gratia Adami est sequela crea-
tionis, & erat debita naturae sanctae, & integrae.

XXXVI. Differentia essentialis inter
gratiam Adami, & status innocentiae, ac
gratiam Christianam est, quod primam u-
nusquisque in propria persona recepisset: ista
vero non recipitur, nisi in persona Jesu
Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

XXXVII. Gratia Adami, sanctificando
illum in semetipso, erat illi proportionata:
Gratia Christiana, nos sanctificando in Je-
su Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei.

XXXVIII. Peccator non est liber, nisi
ad malum, sine gratia Liberatoris.

XXXIX. Voluntas, quam gratia non
praevenit, nihil habet luminis, nisi ad a-
berrandum, ardoris, nisi ad se praecipitan-
dum, virium, nisi ad se vulnerandum: est
capax omnis mali, & incapax ad omne
bonum.

XL. Sine gratia nihil amare possumus,
nisi ad nostram condemnationem.

XLI. Omnis cognitio Dei, etiam natu-
ralis, etiam in Philosophis Ethnicis, non
potest venire, nisi a Deo, & sine gratia
non producit, nisi praesumptionem, vanita-

tem, oppositionem ad ipsum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

XLII. Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium Fidei; sine hoc nihil, nisi impuritas, nihil, nisi indignitas.

XLIII. Primus effectus gratiae baptismalis est facere, ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitae pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

XLIV. Non sunt, nisi duo amores, unde voluntates, & actiones omnes nostrae nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendam est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.

XLV. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.

XLVI. Cupiditas, aut Charitas, usum sensuum bonum, vel malum faciunt.

XLVII. Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius; alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia.

XLVIII. Quid aliud esse possumus, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate?

XLIX. Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.

L. Frustra clamamus ad Deum, Pater mi: si spiritus Charitatis non est ille, qui clamat.

LI. Fides Justificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per Charitatem.

LII. Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine, & semine; sed haec fides non est absque amore, & fiducia.

LIII. Sola Charitas Christiano modo facit actiones Christianas per relationem ad Deum, & Jesum Christum.

LIV. Sola Charitas est, quae Deo loquitur, eam solam Deus audit.

LV. Deus non coronat, nisi Charitatem;

qui currit ex alio impulsus, & ex alio motivo, in vanum currit.

LXI. Deus non remunerat, nisi Charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat.

LVII. Totum deest Peccatori, quando ei deest spes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.

LVIII. Nec Deus est, nec Religio, ubi non est Charitas.

LIX. Oratio Impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium.

LX. Si Solus supplicii timor animat penitentiam, quo haec est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.

LXI. Timor nonnisi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore justitiae non ducitur.

LXII. Qui a malo non abstinet, nisi timore poenae, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.

LXIII. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judaeus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.

LXIV. Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando.

LXV. Moyses, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui sunt, absque eo quod ullum Deo dederant filium, cum non effecerit nisi mancipia per timorem.

LXVI. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestiae, sed per fidem, & per amorem, sicuti filii.

LXVII. Timor servilis non sibi representat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.

LXVIII. Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in Fide, & precibus.

LXIX. Fides, usus, augmentum, & praeium Fidei, totum est donum purae liberalitatis Dei.

LXX. Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.

LXXI. Homo ob sui conservationem potest sese dispensare ab ea lege, quam Deus

condidit propter ejus utilitatem.

LXXII. Nota Ecclesie Christiane est, quod sit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos celi, & omnes Electos, & Justos terrae, & omnium seculorum.

LXXIII. Quid est Ecclesia, nisi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri seculi?

LXXIV. Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

LXXV. Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona; unus solus Christus, compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator.

LXXVI. Nihil spatiofius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & Justi omnium seculorum illam componunt.

LXXVII. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite.

LXXVIII. Separatus quis a Populo Electo, cujus figura fuit Populus Judaicus, & Caput est Jesus Christus tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

LXXIX. Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, pietatem, & mysteria Sacrae Scripturae.

LXXX. Lectio Sacrae Scripturae est pro omnibus.

LXXXI. Obscuritas Sancta verbi Dei non est Daicis ratio dispensandi seipsos ab ejus lectione.

LXXXII. Dies Dominicus a Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII. Est illusio sibi persuadere, quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari feminis, lectione Sacro-

vum Librorum. Non ex feminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia, ortus est Scripturarum abusus, & natae sunt haereses.

LXXXIV. Abripere e Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

LXXXV. Interdicere Christianis lectionem Sacrae Scripturae, praesertim Evangelii, est interdicere usum luminis filii lucis, & facere ut patiantur speciem quamdam excommunicationis.

LXXXVI. Eripere simplici Populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesiae, est usus contrarius praxi Apostolicae, & intentioni Dei.

LXXXVII. Modus plenus sapientia, lumine, & charitate, est dare animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum poenitentiae, & contritionis, & incipiendi, ad minus, satisfacere Justitiae Dei, ante quam reconcilientur.

LXXXVIII. Ignoramus quid sit peccatum, & vera poenitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detestamur separationis istius ferre confusionem.

LXXXIX. Quartus decimus gradus conversionis Peccatoris est, quod, cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiae.

XC. Ecclesia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu, saltem praesumpti, totius Corporis.

XCI. Excommunicationis injustae metus nunquam debet nos impedire debito nostro. Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiae per charitatem affixi sumus.

XCII. Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari Sanctum Paulum: tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.

XCIII. Jesus quandoque sanat vulnera quae praecipit primorum Pastorum festinati-

infligit, sine ipsius mandato; Jesus restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.

XCIV. Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

XCV. Veritates eo devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem caput fidelium; Neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilis senectutis Ecclesiæ, & iræ Dei in Filios suos.

XCVI. Deus permittit, ut omnes potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divinæ gratiæ.

XCVII. Nimis sæpe contingit, membra illa, quæ magis sancte, ac magis strictè unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tanquam ab ea separata: sed justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.

XCVIII. Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jesu Christo.

XCIX. Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo, aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis, id quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ, v. g. bonos, libros, instructiones, sancta exempla, &c.

C. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos. Tempus hoc advenit.... Haberi, & tractari a Religionis Ministris tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis

sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, persequendo flamma, ferroque viros probos, si propria passione est excecatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequentes credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus Diabolo Dei servum.

CI. Nihil spiritui Dei & doctrinæ Jesu Christi magis opponitur, quam communia facere juramenta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum scripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indistinctis precibus, implorato præsidio; omnes, & singulas Propositiones præinsertas, tanquam falsas, & captivas, male sonantes; piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiam solum, sed etiam potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, necnon hæreticos, & hæresibus, ac etiam schismatici faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas variasque hæreses, & potissimum illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæc damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeste innovantes, respectivè, hac nostra perpetuo valitura Constitutione declaramus damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, ne de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumat quam in hac eadem Nostra Constitutione continetur; itaut quicumque illas vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam disputative, aut privatim, tractaverit, nisi forsitan impugnando Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes a Jure statutis pœnis ipso facto, absque alia declaratione, subiaceat.

Ceterum per expressam præfatarum Propositionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus : cum præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propositiones illis , quæ , ut supra , damnatæ fuerunt , consimiles , & affines , iisdemque erroribus imbutas , nec sane paucas sub imaginario quodam veluti grassantis hodie persecutionis obtentu , inobedientiam , & pervicaciam nutriendas , easque falso Christianæ patientiæ nomine prædicantes ; quas propterea singulatim recensere , & nimis longum esse duximus , & minime necessarium ; ac demum , quod intolerabilius est , Sacrum ipsum Novi Testamenti Textum damnabiliter vitiatum comperimus , & alteri dudum reprobatae versioni Gallicæ Montensi in multis conformem : a Vulgata vero editione , quæ tot seculorum usu in Ecclesia probata est , atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet , multipliciter discrepantem , & aberrantem , pluriesque in alienos , exoticos , ac sæpe noxios sensus , non sine maxima perversitate detortum .

Eandem propterea Librum , utpote per dulces sermones & benedictiones , ut Apostolus loquitur , hoc est , sub falsa piæ institutionis imaginæ , seducendis innocentium cordibus longe accommodatum , siue præmissis , siue alio quovis titulo inscriptum , ubicumque , & quocumque alio idiomate , seu quavis editione , aut versione hætenus impressum , aut in postremo (quod absit) imprimendum auctoritate Apostolica tenore præsentium iterum prohibemus , ac similiter damnamus ; quemadmodum

etiam alios omnes , & singulos in ejus defensionem tam scripto , quam typis editos , seu forsan (quod Deus avertat) edendos libros , seu libellos , eorumque lectionem , descriptionem , retentionem , & usum omnibus , & singulis Christianis sub pœna excommunicationis per contrahentes ipso facto incurrenda , prohibemus pariter , & interdiciamus .

Præcipimus insuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis , Archiepiscopis , & Episcopis , aliisque locorum Ordinariis , necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus , ut contradictores , & rebelles quoscunque per censuras , & pœnas præfatas , aliæque Juris , & facti remedia , invocato etiam ad hoc , si opus fuerit , brachii sæcularis auxilio , omnino coerceant , & compellant .

Volumus autem , ut earumdem præsentium transumptis , etiam impressis , manu alicujus Notarii publici subscriptis , & sigillo personæ iu dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem fides prorsus adhibeatur , quæ ipsis originalibus literis adhiberetur , si forent exhibita , vel ostensa .

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis , damnationis , mandati , prohibitionis , & interdictionis infringere , vel ei ausu temerario contraire . Si quis autem hoc attentare præsumperit , indignationem omnipotentis Dei , ac Beatorum Petri , & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum .

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio , sexto Idus Septembris , Pontificatus Nostri Anno decimo tertio .

FINIS TOMI NONI.

1912-1913

